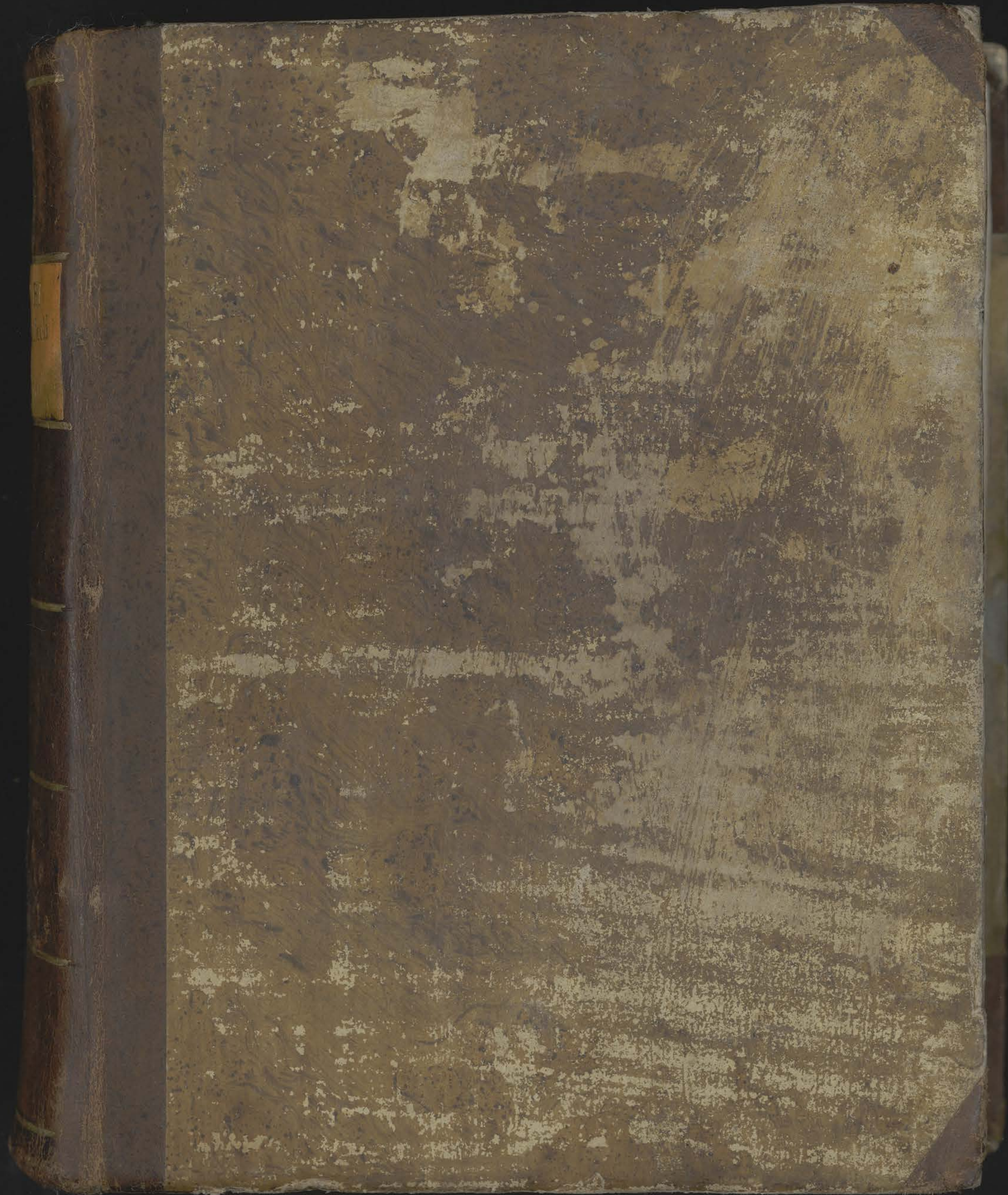

VEN. VIRI THOMÆ MALLEOLI à KEMPIS

CANONICI REGULARIS
Ordinis D. Augustini,

DE IMITATIONE CHRISTI LIBRI QUATUOR

EDITIO NOVISSIMA,
Cui accedit
Scutum Kempense seu Vindiciæ VI. Librorum
De Imitatione Christi,
Novæ & primæ ad Protographum excusæ,
Authore
A. R. D. EUSEBIO AMORT,
Canonico Reg. Pollingano.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus HENRICI ROMMERSKIRCHEN, Bibliopolæ,
ANNO M.DCCXXVIII,
Permissu Superiorum.

PRÆMONITIO
AD LECTOREM

Quomodo hi libelli cum fructu legendi.

Idem de aliis quibuscumque piis Libris accipe.

1. *CErtum quotidie tempus huic piæ lectioni præfige, illudque inviolabiliter, quoad fieri potest, observa. Si justa occupatio horam statutam occupat aut surripit; proxima illud recupera. Nónne, cum certum quotidie tempus, idque satis lubenter & largè detur corpori per cibum, somnum, recreationem, &c. reficiendo, par erit & animæ, tanto digniori, aliqua temporis portio non negetur?*

2. *Præpara animam tuam ad lectionem imprimis purâ intentione, quâ solum animæ tuæ profectum quæras; deinde brevi mentis elevatione, quâ roges donari tibi cœlitus lumen intellectûs, seu gratiam, quâ capax fiat animus rei lectæ, ut cognoscas, quid Deus requirat à te; unà cum serio proposito, cognitam Dei voluntatem exequendi. Huic præparationi aptissimam Formulam tradit ipse Thomas noster* lib. 3. cap. 2. *quam proinde piæ lectioni semper præmitti suadeo.*

3. *Non cursim & festinanter, uti supra quoque* ad Lectorem *monuimus, sed tractim, seriò, & magna cum attentione legendum. Cum debita mora, inquit recens pius auctor, & quiete interposita, ut divinæ illustrationi sit locus, subinde parumper subsistendo, lecta recolendo, & quâ ratione in praxin reduci possint, dispiciendo. Porro certa & ordinata sit lectio, vagam & desultoriam fuge. Fastidientis stomachi est multa degustare; nulli certo fercuto acquiescere. Sic inquinatur magis corpus quàm alitur. Ex ordine itaque lege librum, quem sumpseris legendum. Illa tamen quæ te magis concernunt, & affectus moresque tuos propiùs attingunt, sæpius relegere nihil vetat, imò proderit plurimum; maximè si particulare Examen adjunxeris.*

4. *Pios affectus lectioni congruentes elicere stude. Aliàs inanis erit lectio, quæ quidem intellectum illuminat, sed affectum non inflammat. Ideoque inserendæ subinde piæ aspirationes ad Deum, quo petatur gratia exequendi quæ legis. Proposita etiam practica formanda, quæ lectioni respondeant. Quin & illustriora quædam dicta, vel monita selige, ac repone in ventrem memoriæ, quæ subinde rumines ac expendas; vel quæ tanquam sagittas è pharetra opportunè, cum usus feret, depromas contra tentationem, hoc, vel illud vitium, quo magis laboras, &c. vel quæ tanquam calcaria virtutis, humilitatis, patientiæ, divini amoris, &c. adhibeas.*

5. *Claude lectionem brevi aspiratione ad Deum, ut semen in terram cordis tui jactum servet, ac fœcundet, ut fructum in tempore suo proferat. Porro ne hæc fastidias, quasi magno temporis impendio constent; scito momento penè, & unico mentis suspirio ista fieri posse. Quod si tamen mora nonnulla opus; ne pigeat: nullibi melius tempus collocaveris. Vide quam in aliis multis rebus, vanis sæpe, & parvi momenti, nulla nobis gravis fit mora.*

Has legendi leges si diligenter observent hujus de Imit. libelli lectores, Christus deinceps fortè plures habebit imitatores.

ELOGIA

Hisce THOMÆ de KEMPIS Libris ab Illustribus sanctitate & doctrinâ Viris attributa.

S. IGNATIUS Societatis Jesu Fundator.

IS, *Teste Orlandino*, Hieronymum Natalem, quo die primum receptus est, monuit, ut quotidie caput ex hoc libello, in quo meditaretur, legeret: tum alia capita, ut necessitas vel infirmitas postularet. Idque dixit B. Pater cum mirifica (uti semper solebat) laude ejus Libelli: addens, fore, quod in se ipse quidem esset expertus, ubi etiam fortuitò aperiret, ut quæ præsenti necessitati convenientia essent, occurrerent. *In Hist. Societ. part.* 1. *lib.* 5.

Nec minus, quod aliis suadebat faciendum, ipse præstabat. Testatur LUDOVICUS GONZALEZ, solitum fuisse S. Patrem quotidie unum caput ex libello THOMÆ de KEMPIS (*qui tunc quidem censebatur esse Joannis Gersonis*) legere, eo quo posita sunt ordine: à prandio alterum quodcumque fortuita libri apertio obtulisset, semperque in eo invenisse, quod præsenti animæ statui congrueret: adeoque tam ei familiarem fuisse libellum, ut hujus documenta in illius moribus, verbis, & actionibus quasi spectare liceret. *Ita testatur LUDOVICUS GONZALEZ, qui Joannis III. Lusitaniæ Regis jussu B. Ignatii vitam ac mores studiosius observaverat: in Actis quæ M. S. Romæ extant in domo Professa.*

Idem confirmat PETRUS RIBADENEIRA l. 1. c. 13. Vit. S. P. IGNATII, ubi sic habet:

THOMÆ de KEMPIS de Imitatione Christi Libello plurimùm tum utebatur, illiusque lectionem valde semper probavit: atque illius Libri spiritum, & doctrinam hausit, tam avidè arripuit, tam perfectè in se expressit: ut (multorum judicio) Ignatii vita solida quædam, eminens, ac viva esset imago, eorum præceptorum omnium, quæ aureo illo Libello continentur.

CARDINALIS BARONIUS.

FABIANUS JUSTINIANUS, *è Congreg. Orat. Episcopus Adarcensis lib.* 2. *pag.* 1. *de sacro Concion. loquens de Thoma nostro, ita scribit:* Libellum de Imitatione Christi, quem ceteris omnibus privatæ authoritatis præferendum ab iis, qui vitæ spirituali dant operam, cum viris gravissimis sentio. Sanè illustrissimum BARONIUM inter ævi nostri doctissimos juxta ac piissimos, nulli doctrinâ, nulli pietate secundum, non semel dicentem audivi, à nemine erga divina bene affecto, sine spirituali profectu aliquando legi posse. Ita ille.

CAR-

CARDIN. BELLARMINUS

Lib. de Scriptor. Eccleſ. ita de hoc libello loquitur.

OPuſculum eſt utiliſſimum, & jure in tota Eccleſia ſummo omnium conſenſu, receptum, & frequentatum, & in omnes linguas converſum. Ego certè ab adoleſcentia, uſque ad ſenectam, hoc Opuſculum ſæpiſſime volvi & revolvi: & ſemper mihi novum apparuit, & nunc etiam mirificè cordi meo ſapit.

JOANNES VENDVILIUS,

Epiſc. TORNACENSIS.

IS quoties Thomam à Kempis ſibi depoſceret ad legendum, (quod indies factitabat) non aliâ voce, quàm DA LIBRUM καʹ ἐξοχὴν utebatur. *Ita teſtatur Heribert. Roſvveidus.*

LUD. GRANATENSIS,

Illuſtris ex Ord. Prædicat. Eccleſiaſtes, Scriptor, & Spiritualis vitæ Magiſter.

H*Ic in Præfat. ad hoſce libellos in Hiſpanicum idioma à ſe converſos mirus & multus eſt in eorum encomiis. Longum eſſet adferre ſingula: vix tamen abſtineo quin hæc pauca.*

Cenſet librum eſſe omni laude ac fama majorem; ut poſt audita quantalibet ejus encomia, ſi ipſe experiri velis, cogaris dicere cum Regina Saba: *Major eſt ſapientia, & opera tua, quàm rumor, quem audivi.* Tu ipſe Lector, *inquit*, fac periculum, proba, tange, guſta, videbiſque vim verborum, & manna comedes, in quo omne genus ſaporis; ut olim Iſraëlitæ, reperies. *Et poſt pauca oſtendit*, hic eſſe quaſi Alexipharmacon contra omnes morbos animæ; *Additque*, immenſam Dei providentiam agnoſci in hoc libello, ut qui tam paucis, ſed ſpiritu plenis verbis tam multa ſuggerit adeò efficacia ad movendum cor hominis, &c.

Demum concludens ait: Ut ergo eum circumferas, ſinuque geſtes aſſiduè, excudendum parvâ & commodâ formâ curavi, ne eſſet oneri, qui lectus ipſe moleſtus non eſt, habeatque fidum viæ hujus vitæ comitem, ſolamen in adverſis, doctorem ducemque in dubiis: Artem praximque rectè orandi hinc haurias, ac piè vivendi normam, nec non bene beateque moriendi ſcientiam.

Quamobrem amicum hunc recipe, nec à latere tuo dimitte, ſemel lectum, iterum iterumque relege; non enim tædium adferet ejus lectio, mihi crede, quin decies repetita placebit, & in verbis licet eiſdem, nova ſemper occurrent, videbiſque divini ſpiritûs indolem, qui numquam exhauritur. Accipe munus hoc grato animo, quod Deus immenſa bonitate nobis contulit, eoque in commodum tuum utere & fruere. *Hæc Ludov. Granat.*

BALTHASAR ALVAREZ
è Societate Jesu.

Ejus viri sanctitate celebris præclaram de hoc libello existimationem Ludovicus de Ponte, *& ipse perquam religiosus scriptor commemorat his verbis.*

EJus sententiis frequenter utebatur in Exhortationibus, eò quòd cordi adhærescant, Deusque illas imprimat bono affectu legentibus. Et cùm esset Visitator Provinciæ Aragoniæ, fecit, ut in ea agnoscerent ejus libri usum; cujus emolumentum experientiâ illi perceperunt, invenientes singuli, quacunque ex parte eum aperirent, quod animæ suæ conveniebat. *In vita P. Alvarez.*

JULIUS NIGRONIUS
è Societate Jesu.

LIbellus hic, *inquit*, videtur mihi continere succum totius vitæ spiritualis, compendium perfectionis, quintam, ut ita dicam, essentiam religiosæ vitæ ac sanctitatis, diuturnæ meditationis alembico per virum experientissimum expressam, tum ex aliis spiritualibus libris, tum ex unctione Spiritûs sancti. *Mox verba Senecæ* Epist. 54. *Nescio quem Sextii Stoici librum commendantis usurpat, eaque Thomæ nostro verius applicat*: Quantum in illo vigoris est? quantum animi? hoc non in omnibus Philosophis invenies. Quorundam scripta clarum tantùm habent nomen, cætera exsanguia sunt, instituunt, disputant, cavillantur, non faciunt animum, quia non habent; cùm legeris *Thomam*, dices, vivit, viget, liber est, supra hominem est, dimittit me plenum ingentis fiduciæ. In quacumque positione mentis sim, cùm lego hunc, (fatebor tibi) libet omnes casus provocare. *Verissimè.* Tract. 5. *Ascet. cap.* 3. *n.* 15.

LUDOVIC. MOLINA è Societate Jesu,
celebris Theologus.

HIc nullis occupationibus se præpediri sinebat, quin quotidie unum caput hujus tam præclari libelli legeret; ut tradunt annuæ litteræ Anni 1600. in Collegio Madritano.

AUCTORES DIRECTORII EXERCITIORUM
Societatis Jesu.

HI tanti æstimant hunc Librum, ut eum unum legi permittant ab eo, qui facit Exercitia in Hebdomada prima, quo tempore quævis alia lectio interdicitur. *Direct. Exercit. cap.* 3. *parag.* 2.

GEOR-

GEORGIUS MAYR, è Societate Jesu.

Qui hosce libellos in Græcam linguam transtulit, ita scribit ad Claud. Aquavivam *Præpositum Generalem.*

IN tanta piorum libellorum copia vix ullum extare arbitror, quem tanto studio universa Societas nostra jam inde à sui primordio complexa sit, atque illum *de Imitatione Christi*, neque injuria. Probe enim novimus B. Ignatium Loyolam, nostrum omnium Parentem ac Ducem, non solùm magnificè de eo sensisse, sed quotidiano usu lectioneque familiarissimum eum sibi; filiis verò suis quoniam quem ipse ex eo progressum hauserat, non minorem in iis volebat, sperabatque commendatissimum reddidisse: ut suo exemplo illius non minùs doctrinam avidè, quàm Spiritum sanctè, perfectéque vivâ quadam imagine in se ipsi exprimerent. Quo sanè consecutum videmus, ut Societas nostra, dum Orbem propè universum pervadit, aureum hunc Libellum circumtulerit, ejusque amorem magnis æquè ac parvis, tam in sæculi patentiori agro, quàm Religionis paradiso agentibus instillarit, usumque singularem summo omnium quæstu commendarit. Eo quidem opportunius, quod mirabili Dei providentiâ in tot, tamque variarum nationum ubique extra Europam sparsarum linguas translatus sit.

Cæterùm plures docti, gravesque viri, non solùm Ordinis nostri, sed alii quoque persæpe mirati sunt, hunc pium Auctorem tot Gentium, etiam Barbararum, linguis tanta cum utilitate nunc loquentem, apud solos Græcos hactenus tacuisse: cùm hæc tamen lingua tam ob suam præstantiam, quàm in cæteras linguas, ac scientias collata beneficia, eum sibi præ aliis jure vendicare posse videri queat. Quare non tam meo more, quo hanc linguam à puero me prosecutum esse non invitus fateor, quàm aliorum, in primis verò Patrum nostrorum hortatu, eum interpretandum suscepi.

REX MAURITANIÆ

EX HENRICO SOMMALIO
Societatis Jesu Sacerdote.

In Epist. ad Leonardum Bettenium Cœnobii S. Trudonis Abbatem.

QUanta sit hujus Libelli dignitas, quâ se omnibus longè, latéque probavit, vel ex hoc liquido patet: quòd post sacros Codices nullus tam crebro typis fuerit excusus, nullus tam cupidè ab omnibus expeditus, ac lectitatus, à summis, mediis, infimis: nullus, qui in tam varias sit linguas transfusus, atque omnium calculis approbatus. Referam hic, quod nisi gravissimis testimoniis niteretur, incredibile videri posset.

Cùm quidam è nostra Societate Jesu, ante annos plus minus duodeviginti, Argirium Mauritaniæ profectus fuisset, pretium redemptionis captivorum laturus; Rex,

Rex, qui aliquando Christianus fuerat, eum in suam duxit Bibliothecam; variâ librorum suppellectili instructam. Varios hic ille Codices visendos porrigit, atque in his Libellum de Imitando Christo, vulgari Turcarum linguâ conversum. Adjecit autem pluris se unicum illum facere, quàm reliquos omnes Mahumetanorum.

Supervacaneum hic esset percensere mirabiles, ex hujus Libelli lectione, animorum metamorphoses, innumerasque eorum conversiones, quos ad arctam salutis semitam, à via lata, & spatiosa, traduxit: præsertim cùm & illæ plerisque notæ sint; & proclive sit cuique in semetipso experiri, quæ, quantaque mutatio dexteræ Excelsi, si vel leviter ejus doctrinam delibarit, mox consequatur. Audivi ego non rarò, viros optimos, & in Auctorum optimorum lectione diu multumque versatos, qui de hoc Opusculo dicerent: se, cùm mœstitiâ animi, vel molestiis aliis afflicti, affectique fuissent, subitò lectione unius modò Capitis, in quod fortè incidissent, mœrorem omnem abstersisse; animumque à molestiis avocasse. *Et post nonnulla*: Fidenter siquidem, & magna cum omnium approbatione assevero: In hoc Auctore totius Christianæ Philosophiæ compendium contineri.

HERMANNUS HUGO
è Societate Jesu.

MUltos dicere frequenter audivi, solitos se ex libello Thomæ à Kempis fortuita lectione quærere in mœrore consolationem, neque ferè unquam falli. *Lib. de Orig. scrib. cap. 29.*

Plura congerere non fert loci præsentis angustia, sed nec opus, quando ipsa experientia, certissima rerum magistra, sat locuples testimonium exhibet.

THOMÆ

THOMÆ à KEMPIS, CANONICI REGULARIS ORDINIS S. AUGUSTINI

DE IMITATIONE CHRISTI

LIBER PRIMUS.

ADMONITIONES AD SPIRITUALEM VITAM UTILES.

CAPUT I.

De Imitatione Chriſti, & contemptu omnium Vanitatum Mundi.

1. 1. *Qui ſequitur me, non*
Joan. 8. *ambulat in tenebris:* dicit Dominus. Hæc ſunt verba Chriſti, quibus admonemur, quatenus vitam ejus & mores imitemur, ſi velimus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari. Summum igitur ſtudium noſtrum ſit, in vita Jeſu Chriſti meditari.

2. Doctrina Chriſti omnes doctrinas Sanctorum præcellit: & qui ſpiritum haberet, abſconditum ibi manna inveniret. Sed contingit, quòd multi ex frequenti auditu Evangelii, parvum deſiderium ſentiunt, quia ſpiritum Chriſti non habent. Qui autem vult plenè & ſapidè Chriſti verba intelligere, oportet ut totam 2.

vitam ſuam illi ſtudeat conformare.

3. 3. Quid prodeſt tibi alta de Trinitate diſputare, ſi careas humilitate, unde diſpliceas Trinitati: verè alta verba non faciunt ſanctum & juſtum, ſed virtuoſa vita efficit Deo charum. Opto magis ſentire compunctionem, quàm ſcire ejus definitionem. Si ſcires totam Bibliam exteriùs, & omnium Philoſophorum dicta, quid totum prodeſſet ſine charitate
1. Cor. 1. Dei & gratia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas,*
Eccleſ. 1. præter amare Deum, & illi ſoli ſervire. Iſta eſt ſumma ſapientia, per contemptum mundi tendere ad regna cæleſtia.

4. 4. Vanitas igitur eſt, divitias perituras quærere, & in illis ſperare. Vanitas quoque eſt, honores ambire, & in altum ſtatum ſe extollere. Vanitas eſt, carnis deſideria ſequi, & illud deſiderare, unde poſtmodum graviter oportet puniri. Vanitas eſt, longam vitam optare, & de bona vita parum curare. Vanitas eſt, præſentem vitam ſolùm attendere, & quæ futura ſunt non prævidere. Vanitas eſt, diligere quod cum omni celeritate tranſit, & illuc non feſtinare, ubi ſempiternum gaudium manet.

5. Memento illius frequen- 5.
ter proverbii: *Quia non ſa-* Eccleſ. 1.
tiatur oculus viſu, nec auris impletur auditu. Stude ergò cor tuum ab amore viſibilium abſtrahere, & ad inviſibilia te transferre. Nam ſequentes ſuam ſenſualitatem, maculant conſcientiam, & perdunt Dei gratiam.

CAPUT II.

De humili ſentire ſui ipſius.

1. OMnis homo naturaliter 1.
ſcire deſiderat; ſed ſci- Eccle. 1. & Ariſt.
entia ſine timore Dei quid im- lib. 1 me-
portat? Melior eſt profectò taph. c. 1.
humilis ruſticus, qui Deo ſervit, quàm ſuperbus Philoſophus, qui ſe neglecto, curſum cæli conſiderat. Qui bene ſeipſum cognoſcit, ſibi ipſi vileſcit,

leſcit, nec laudibus delectatur humanis. Si ſcirem omnia, quæ in mundo ſunt, & non eſſem in charitate, quid me juvaret coram Deo, qui me judicaturus eſt ex facto?

2. 2. Quieſce à nimio ſciendi
1. Cor. 8. deſiderio, quia magna ibi invenitur diſtractio & deceptio. Scientes libenter volunt videri, & ſapientes dici. Multa ſunt, quæ ſcire parum vel nihil animæ proſunt. Et valde inſipiens eſt, qui aliis intendit, quàm iis, quæ ſaluti ſuæ deſerviunt. Multa verba non ſatiant animam; ſed bona vita refrigerat mentem: & pura conſcientia, magnam ad Deum præſtat confidentiam.

3. 3. Quantò plus & melius ſcis, tantò graviùs inde judicaberis, niſi ſanctiùs vixeris. Noli ergò extolli de ulla arte vel ſcientia; ſed potiùs time de data tibi notitia. Si tibi videtur, quod multa ſcis, & ſatis benè intelligis; ſcito tamen, quia ſunt multò plura, quæ neſcis. Noli altum ſapere, ſed Rom. 12.
ignorantiam tuam magis fatere. Quid te vis alicui præferre, cùm plures doctiores te inveniantur, & magis in lege periti? Si vis utiliter aliquid ſcire, & diſcere, ama neſciri & pro nihilo reputari.

4. Hæc eſt altiſſima & uti- 4.
liſſima lectio, ſuiipſius vera cognitio & deſpectio: De ſeipſo nihil tenere, & de aliis ſemper benè & altè ſentire, magna ſapientia eſt & perfectio. Si videres alium apertè peccare, vel aliqua gravia perpetrare, non deberes te tamen meliorem æſtimare; quia neſcis, quàm diu poſſis in bono
ſtare. Omnes fragiles ſumus, Geneſ. 8.
ſed tu neminem fragiliorem te ipſo tenebis.

CAPUT III.

De doctrina veritatis.

1. Felix, quem veritas per ſe 1.
docet, non per figuras Pſal. 93.
& voces tranſeuntes, ſed ſicuti ſe habet. Noſtra opinio, & noſter ſenſus, ſæpè nos fallit, &

Eccli. 3. modicum videt. Quid pro-
deſt magna cavillatio de oc-
cultis & obſcuris rebus, de qui-
bus nec arguemur in judicio,
quia ignoravimus? Grandis
inſipientia, quod neglectis uti-
libus & neceſſariis, ultrò inten-
dimus curioſis & damnoſis:
Pſal. 113. oculos habentes non videmus.
2. 2. Et quid curæ nobis de
generibus & ſpeciebus? Cui
æternum verbum loquitur, à
multis opinionibus expeditur.
Ex uno verbo omnia, & unum
loquuntur omnia: & hoc eſt
principium, quod & loquitur
nobis. Nemo ſine illo intelli-
git, aut rectè judicat. Cui om-
nia unum ſunt, & omnia ad
unum trahit, & omnia in uno
videt, poteſt ſtabilis corde eſſe,
& in Deo pacificus permanere.
O veritas Deus, fac me unum
in charitate perpetua. Tædet
me ſæpe multa legere & audi-
re: in te eſt totum quod volo
& deſidero. Taceant omnes
Doctores: ſileant univerſæ
creaturæ in conſpectu tuo, tu
mihi loquere ſolus.

3. Quantò aliquis magis ſibi 3.
unitus, & interiùs ſimplifica- Matt 11. & Luc. 10.
tus fuerit: tantò plura & al-
tiora ſine labore intelligit,
quia deſuper lumen intelli-
gentiæ accipit. Purus, ſimplex,
& ſtabilis ſpiritus, in multis
operibus non diſſipatur, quia
omnia ad Dei honorem ope-
ratur, & in ſe otioſus ab omni
propria exquiſitione eſſe niti-
tur. Quis te magis impedit, &
moleſtat, quàm tua immorifi-
cata affectio cordis? Bonus
& devotus homo, opera ſua
priùs intùs diſponit, quæ foris
agere debet. Nec illa trahunt
eum ad deſideria vitioſæ incli-
nationis; ſed ipſe inflectit ea,
ad arbitrium rectæ rationis.
Quis habet fortius certamen,
quàm qui nititur vincere ſe-
ipſum? Et hoc deberet eſſe ne-
gotium noſtrum; vincere vi-
delicet ſeipſum, & quotidie ſe-
ipſo fortiorem fieri, atque in
melius aliquid proficere.

4. Omnis perfectio in hac 4.
vita, quandam imperfectio-
nem

nem ſibi habet annexam: & omnis ſpeculatio noſtra, quâdam caligine non caret. Humilis tui cognitio certior via eſt ad Deum, quàm profunda ſcientiæ inquiſitio. Non eſt culpanda ſcientia, aut quælibet ſimplex rei notitia, quæ bona eſt in ſe conſiderata, & à Deo ordinata: ſed præferenda eſt ſemper bona conſcientia, & virtuoſa vita. Quia verò plures magìs ſtudent ſcire, quàm bene vivere: ideò ſæpè errant, & penè nullum vel modicum fructum ferunt.

5. 5. O ſi tantam adhiberent
diligentiam ad extirpanda vitia, & virtutes inferendas, ſicuti
ad movendas quæſtiones: non
fierent tanta mala & ſcandala
in populo, nec tanta diſſolu-
Matt. 25. tio in cœnobiis. Certè advenien-
te die judicii, non quæretur
à nobis, quid legimus, ſed quid fecimus: nec quàm bene diximus, ſed quàm religiosè viximus. Dic mihi, ubi ſunt modò omnes illi Domini & Magiſtri, quos benè noviſti, dum adhuc viverent, & in ſtudiis florerent? jam eorum præbendas alii poſſident, & neſcio utrùm de eis recogitant. In vita ſua aliquid eſſe videbantur, & modò de illis tacetur.

6. *a* O quàm citò tranſit 6.
gloria mundi! Utinam vita a Eccle 2.
eorum ſcientiæ ipſorum con-
cordaſſet: tunc benè ſtuduiſ-
ſent, & legiſſent. *b* Quàm b Tit. 2.
multi pereunt per vanam ſci-
entiam in ſæculo, qui parùm
curant de Dei ſervitio? *c* Et c Rom. 1.
quia magis eligunt magni eſſe,
quàm humiles, ideò evaneſ-
cunt in cogitationibus ſuis.
Verè magnus eſt, qui magnam
habet charitatem. *d* Verè ma- d Matt. 15 & 23.
gnus eſt, qui in ſe parvus eſt,
& pro nihilo omne culmen
honoris ducit. *e* Verè prudens e Phil. 5.
eſt, qui omnia terrena arbitra-
tur ut ſtercora, ut Chriſtum
lucrifaciat. Et verè benè doctus eſt, qui Dei voluntatem facit, & ſuam voluntatem relinquit.

CAPUT IV.

De providentia, sive prudentia in agendis.

1. 1. NOn est credendum omni
1. Joan. 4. verbo, nec instinctui;
sed cautè & longanimiter, res
est secundùm Deum ponde-
randa. Prôh dolor! sæpè ma-
lum faciliùs, quàm bonum de
alio creditur & dicitur, ita in-
firmi sumus. Sed perfecti viri
non facilè credunt omni enar-
ranti, quia sciunt infirmitatem
a Gen. 8. humanam *a* ad malum procli-
b Jacob. 3. vem, & *b* in verbis satis labilem.

2. 2. *c* Magna sapientia, non
c Prov 19. esse præcipitem in agendis, nec
pertinaciter in propriis stare
d Prov. 17. sensibus. *d* Ad hanc etiam per-
& Eccl. 19. tinet, non quibuslibet homi-
num verbis credere, nec audita
vel credita mox ad aliorum au-
e Prov. 12. res effundere. *e* Cum sapiente
& conscientioso viro consi-
lium habe, & quære potiùs à
meliore instrui, quàm tuas ad-
f Prov. 15. inventiones sequi. *f* Bona vita
& Eccl. 1. facit hominem sapientem se-
cundùm Deum, & expertum in
multis. Quantò quis in se hu-
milior fuerit, & Deo subjecti-
or: tantò in omnibus erit sa-
pientior & pacatior.

CAPUT V.

De lectione sanctarum Scripturarum.

1. VEritas est in scripturis 1.
sanctis quærenda, non Rom. 15.
eloquentia. Omnis scriptura
sacra eo spiritu debet legi, quo
facta est. Quærere potiùs de-
bemus utilitatem in scripturis,
quàm subtilitatem sermonis.
Ita libenter devotos & simpli- 1. Cor. 2.
ces libros legere debemus, sicut
altos & profundos. Non te of-
fendat auctoritas scribentis,
utrùm parvæ vel magnæ lite-
raturæ fuerit, sed amor puræ
veritatis te trahat ad legen-
dum. Non quæras, quis hoc di-
xerit; sed quid dicatur, attende.

2. *a* Homines transeunt, 2.
sed veritas Domini manet in a Psal. 116. & Luc 21.
æternum. *b* Sine personarum b Rom. 2. & 10. &
acceptione variis modis loqui- Col. 3.
tur nobis Deus. Curiositas Prov. 1 & 18.
nostra sæpe nos impedit in le-
ctione

ctione ſcripturarum, cùm volumus intelligere & diſcutere, ubi ſimpliciter eſſet tranſeundum. Si vis profectum haurire, lege humiliter, ſimpliciter, & fideliter: nec unquam velis habere nomen ſcientiæ. Interroga libenter, & audi tacens verba Sanctorum, nec diſpliceant tibi parabolæ ſeniorum: ſine cauſa enim non proferuntur.

CAPUT VI.

De inordinatis affectionibus.

1. 1. QUandocunque homo aliquid inordinatè appetit, ſtatim in ſe inquietus fit. Superbus & avarus nunquam quieſcunt: pauper & humilis ſpiritu, in multitudine pacis converſantur. Homo qui necdum perfectè in ſe mortuus eſt, citò tentatur & vincitur in parvis & vilibus rebus. Infirmus in ſpiritu, & quodammodo adhuc carnalis, & ad ſenſibilia inclinatus, difficulter ſe poteſt à terrenis deſideriis ex toto abſtrahere. Et ideò ſæpe habet triſtitiam, cùm ſe ſubtrahit; leviter etiam indignatur, ſi quis ei reſiſtit.

2. Si autem proſecutus fue- 2.
rit quod concupiſcit, ſtatim ex reatu conſcientiæ gravatur; quia ſecutus eſt paſſionem ſuam, quæ nihil juvat ad pacem, quam quæſivit. Reſiſtendo igitur paſſionibus, invenitur pax vera cordis, non autem eis ſerviendo. Non eſt ergo pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, ſed in fervido ſpirituali.

CAPUT VII.

De vana ſpe, & elatione fugienda.

1. V*Anus eſt, qui ſpem ſuam* 1.
ponit in hominibus, aut Hier. 17. Pſal. 30. Hier. 9.
in creaturis. Non te pudeat aliis ſervire amore JESU Chriſti, & pauperem in hoc ſæculo videri. Non ſtes ſuper teipſum, ſed in Deo ſpem tuam conſtitue. Fac quod in te eſt, & Deus aderit bonæ voluntati tuæ. Non confidas in tua ſcientia, vel cujuſquam viventis

tis astutia; sed magis in Dei gratia, qui adjuvat humiles, & de se præsumentes humiliat.

2. 2. Ne glorieris in divitiis, si adsunt; nec in amicis, quia potentes sunt; sed in Deo, qui omnia præstat, & seipsum super omnia dare desiderat. Non te extollas de magnitudine & pulchritudine corporis, quæ modicâ infirmitate corrumpitur & defœdatur. Non placeas tibi ipsi de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo, cujus est totum, quidquid boni naturaliter habueris.

3. 3. Non te reputes aliis meliorem, ne fortè coram Deo
Exod. 3. & 12. Job. 9. deterior habearis, qui scit quid est in homine. Non superbias de operibus bonis, quia aliter sunt judicia Dei, quàm hominum, cui sæpè displicet quod hominibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, ut humilitatem conserves. Non nocet, si omnibus te supponas: nocet autem plurimum, si vel uni te præponas. Jugis pax cum humili, in corde autem superbi, zelus & indignatio frequens.

CAPUT VIII.

De cavenda nimia familiaritate.

1. *NOn omni homini reveles cor tuum*, sed cum 1. Eccli. 8. Prov. 5.
sapiente & timente Deum age causam tuam. Cum juvenibus & extraneis rarus esto. Cum divitibus noli blandiri, & coram magnatibus non libenter appareas. Cum humilibus & & simplicibus, cum devotis & morigeratis sociare, & quæ ædificationis sunt, pertracta. Non sis familiaris alicui mulieri; sed in communi omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo & Angelis ejus opta familiaris esse, & hominum notitiam devita.

2. Charitas habenda est ad 2.
omnes, sed familiaritas non expedit. Quandoque accidit, ut persona ignota ex bona fama lucescat, cujus tamen præsentia oculos intuentium offuscat.

fuſcat. Putamus aliquando aliis placere ex conjunctione noſtra, & incipimus magis diſplicere ex morum improbitate in nobis conſiderata.

CAPUT IX.

De obedientia & ſubjectione.

1. 1. VAlde magnum eſt in obedientia ſtare, ſub Prælato vivere, & ſui juris non eſſe. Multò tutius eſt ſtare in ſubjectione, quàm in Prælatura. Multi ſunt ſub obedientia, magis ex neceſſitate, quàm ex charitate: & illi pœnam habent, & leviter murmurant: nec libertatem mentis acquirent, niſi ex toto corde propter Deum ſe ſubjiciant. Curre huc vel illuc, non invenies quietem, niſi in humili ſubjectione ſub Prælati regimine.

2. 2. Verum eſt, quod unusquiſque libenter agit pro ſenſu ſuo, & inclinatur ad eos magis, qui ſecum ſentiunt. Sed ſi Deus eſt inter nos, neceſſe eſt, ut relinquamus etiam quandoque noſtrum ſentire, propter bonum pacis. Quis eſt ita ſapiens, qui omnia plenè ſcire poteſt? Ergò noli nimis in ſenſu tuo confidere; ſed velis etiam libenter aliorum ſenſum audire. Si bonum eſt tuum ſentire, & hoc ipſum propter Deum dimittis, & alium ſequeris, magis exinde proficies.

3. Audivi enim ſæpè, ſecu- 3.
rius eſſe, audire & accipere conſilium, quàm dare. Poteſt etiam contingere, ut bonum ſit uniuſcujuſque ſentire: ſed nolle illis acquieſcere, cùm id ratio aut cauſa poſtulat, ſignum eſt ſuperbiæ & pertinaciæ.

CAPUT X.

De cavenda ſuperfluitate verborum.

1. CAveas tumultum homi- 1.
num, quantum potes: Matt. 4. & 14. & Joan. 6.
multum enim impedit tractatus ſæcularium geſtorum, etiamſi ſimplici intentione proferantur. Citò enim inquinamur vanitate, & captivamur.

Vellem me pluries tacuisse, & inter homines non fuisse. Sed quare tam libenter loquimur, & invicem fabulamur, cùm tamen raró sine læsione conscientiæ ad silentium redimus?
Matt. 12. & Luc. 6. Ideò tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab invicem consolari quærimus; & cor diversis cogitationibus fatigatum, optamus revelare: Et multum libenter de his, quæ multum diligimus, vel cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui & cogitare.

2. 2. Sed proh dolor, sæpè inaniter & frustrà. Nam hæc exterior consolatio, interioris & divinæ consolationis non modicum detrimentum est. Ideò vigilandum & orandum, ne tempus otiosè transeat. Si loqui licet & expedit, quæ ædi-
Act. 1. & Rom. 15. ficabilia sunt, loquere. Malus usus, & negligentia profectus nostri, multùm facit ad incustodiam oris nostri. Juvat tamen non parùm ad profectum spiritualem, devota spiritualium rerum collatio, maximè ubi pares animo & spiritu, in Deo sibi sociantur.

CAPUT XI.

De pace acquirenda, & zelo proficiendi.

1. MUltam possemus pacem habere, si non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, & quæ ad nostram curam non spectant, occupare. Quomodo potest ille diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet, qui occasiones forinsecus quærit, qui parum vel raró se intrinsecus colligit? Beati simplices, quoniam multam pacem habebunt. 1.

2. Quare quidam Sanctorum tam perfecti & contemplativi fuerunt? quia omninò seipsos mortificare ab omnibus terrenis desideriis studuerunt: & ideò totis medullis cordis Deo inhærere, atque liberè sibi vacare potuerunt. Nos nimium occupamur propriis passionibus, & de transi- 2.

toriis

toriis nimis sollicitamur. Rarò etiam unum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur, ideò frigidi & tepidi remanemus.

3. 3. Si essemus nobisipsis perfectè mortui, & interiùs minimè implicati; tunc possemus etiam divina sapere, & de cœlesti contemplatione aliquid experiri. Totum & maximum impedimentum est, quia non sumus à possessionibus & concupiscentiis liberi, nec perfectam Sanctorum viam conamur ingredi. Quando etiam modicum adversitatis occurrit, nimis citò dejicimur, & ad humanas consolationes convertimur.

4. 4. Si niteremur sicut viri fortes stare in prælio, profectò auxilium Domini super nos videremus de cælo. Ipse enim certantes, & de sua gratia sperantes, paratus est adjuvare, qui nobis certandi occasiones procurat, ut vincamus. Si tantùm in istis exterioribus observantiis profectum religionis ponimus, citò finem habebit devotio nostra. Sed ad radicem securim ponamus, ut purgati à passionibus, pacificam mentem possideamus.

5. Si omni anno unum vitium extirparemus, citò viri 5.
perfecti efficeremur. Sed modò è contrario, sæpè sentimus, ut meliores & puriores in initio conversionis nos fuisse inveniamus, quàm post multos annos professionis. Fervor & profectus noster quotidie deberet crescere; sed nunc pro magno videtur, si quis primi fervoris partem posset retinere. Si modicam violentiam faceremus in principio, tunc postea cuncta possemus facere cum levitate & gaudio.

6. Grave est assueta dimit- 6.
tere, sed gravius est contra voluntatem ire. Sed si non vincis parva & levia, quando superabis difficiliora? Resiste in principio inclinationi tuæ, &

malam dedisce consuetudinem, ne fortè paulatim ad majorem te ducat difficultatem. O si adverteres, quantam tibi pacem & aliis lætitiam faceres, teipsum bene habendo, puto quòd sollicitior esses ad spiritualem profectum.

CAPUT XII.

De utilitate adversitatis.

1. 1. BOnum nobis est, quòd aliquando habemus aliquas gravitates & contrarietates; quia sæpè hominem ad cor revocant, quatenus se in exilio esse cognoscat, nec spem suam in aliqua re mundi ponat. Bonum nobis est, quod patiamur quandoque contradictiones; & quod malè & imperfectè de nobis sentiatur, etiam si bene agimus & intendimus. Ista sæpè juvant ad humilitatem, & à vana gloria nos defendunt. Tunc enim meliùs interiorem testem Deum quærimus, quando foris vilipendimur ab hominibus, & non benè nobis creditur.

2. Ideò deberet se homo in Deo totaliter firmare, ut non esset ei necesse multas humanas consolationes quærere. 2.
Quando homo bonæ voluntatis tribulatur, vel tentatur, aut malis cogitationibus affligitur, tunc Deum sibi magis necessarium intelligit, sine quo nihil boni se posse deprehendit. Tunc tædet eum diutiùs vivere, & mortem optat venire, ut possit dissolvi, & cum Christo esse. Tunc etiam benè advertit, perfectam securitatem & plenam pacem in mundo non posse constare.

CAPUT XIII.

De tentationibus resistendis.

1. QUamdiu in mundo vivimus, sine tribulatione & tentatione esse non possumus. 1.
Unde in Job scriptum est: *Tentatio est vita humana super terram.* Ideò unusquisque sollicitus esse deberet circa tentationes suas, & vigilare in orationibus: ne diabolus locum inveniret decipi-

cipiendi, qui nunquam dormitat, ſed circuit quærens, quem devoret. Nemo tam perfectus eſt & ſanctus, qui non habeat aliquando tentationes, & plenè eis carere non poſſumus.

2. 2. Sunt tamen tentationes homini ſæpe valde utiles, licèt moleſtæ ſint & graves; quia in illis homo humiliatur, purgatur, & eruditur. Omnes Sancti per multas tribulationes & tentationes tranſierunt, & profecerunt. Et qui tentationes ſuſtinere nequiverunt, reprobi facti ſunt, & defecerunt. Non eſt aliquis ordo tam ſanctus, nec locus tam ſecretus, ubi non ſint tentationes vel adverſitates.

3. 3. Non eſt homo ſecurus à tentationibus totaliter, quàm diu vixerit; quia in nobis eſt, unde tentamur, ex quo in concupiſcentia nati ſumus. Unâ tentatione ſeu tribulatione recedente, alia ſupervenit; & ſemper aliquid ad patiendum habebimus; nam bonum felicitatis noſtræ perdidimus. Multi quærunt tentationes fugere, & graviùs incidunt in eas. Per ſolam fugam non poſſumus fugere, ſed per patientiam & veram humilitatem, omnibus hoſtibus efficimur fortiores.

4. Qui tantummodo exte- 4.
riùs declinat, nec radicem evellit, parum proficiet; imò citiùs ad eum tentationes redient & pejus ſentiet. Paulatim & per patientiam cum longanimitate, Deo juvante, melius ſuperabis, quàm cum duritia & importunitate propria. Sæpiùs accipe conſilium in tentione, & cum tentato noli duriter agere; ſed conſolationem ingere, ſicut tibi optares fieri.

5. Initium omnium mala- 5.
rum tentationum, inconſtantia animi & parva ad Deum confidentia. Quia ſicut navis ſine gubernaculo hinc inde à fluctibus impellitur: ita homo remiſſus, & ſuum propoſitum deſerens, variè tentatur. Ignis

probat ferrum, & tentatio hominem juſtum. Neſcimus ſæpè, quid poſſumus; ſed tentatio aperit, quid ſumus. Vigilandum eſt tamen, præcipuè circa initium tentationis; quia tunc faciliùs hoſtis vincitur, ſi oſtium mentis nullatenus intrare ſinitur; ſed extra limen, ſtatim ut pulſaverit, illi obviatur. Unde quidam dixit: Principiis obſta, ſerò medicina paratur. Nam primò occurrit menti ſimplex cogitatio; deinde fortis imaginatio; poſtea delectatio, & motus pravus, & aſſenſio. Sicque paulatim ingreditur hoſtis malignus ex toto, dum illi non reſiſtitur in principio. Et quantò diutiùs ad reſiſtendum quis torpuerit: tantò in ſe quotidiè debilior fit, & hoſtis contra eum potentior.

6. 6. Quidam in principio
converſionis ſuæ graviores tentationes patiuntur; quidam autem in fine. Quidam verò quaſi per totam vitam ſuam malè habent. Nonnulli ſatìs leniter tentantur, ſecundùm divinæ ordinationis ſapientiam & æquitatem; quæ ſtatum & merita hominum penſat, & cuncta ad electorum ſuorum ſalutem præordinat.

7. Ideò non debemus de- 7.
ſperare cùm tentamur, ſed eò ferventiùs Deum exorare, quatenus nos in omni tribulatione dignetur adjuvare: qui utique ſecundùm dictum Pauli, talem faciet cum tentatione proventum, ut poſſimus ſuſtinere. Humiliemus ergò animas noſtras ſub manu Dei in omni tentatione & tribulatione, quia humiles ſpiritu ſalvabit & exaltabit.

8. In tentationibus & tri- 8.
bulationibus probatur homo quantùm profecit; & ibi majus meritum exiſtit, & virtus meliùs pateſcit. Nec magnum eſt, ſi homo devotus ſit & fervidus, cùm gravitatem non ſentit; ſed ſi tempore adverſitatis patienter ſe ſuſtinet, ſpes

magni

magni profectûs erit. Quidam à magnis tentationibus custodiuntur, & in parvis quotidianis sæpè vincuntur; ut humiliati, nunquam de seipsis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

CAPUT XIV.

De temerario judicio vitando.

1. Matt. 7. & Rom. 2. Eccles. 3. 1. AD te ipsum oculos reflecte, & aliorum facta caveas judicare. In judicando alios homo frustra laborat, sæpiùs errat, & leviter peccat: seipsum verò judicando & discutiendo, semper fructuosè laborat. Sicut nobis res cordi est, sic de ea frequenter judicamus: nam verum judicium propter privatum amorem, faciliter perdimus. Si Deus semper esset pura intentio nostri desiderii, non tam faciliter turbaremur pro resistentia sensus nostri.

2. 2. Sed sæpè aliquid ab intra latet, vel etiam ab extra concurrit, quod nos etiam pariter trahit. Multi occultè seipsos quærunt in rebus, quas agunt, & nesciunt. Videntur etiam in bona pace stare, quando res pro eorum velle fiunt, & sentire. Si autem aliter fit quàm cupiunt, citò moventur & tristes fiunt. Propter diversitatem Matt. 12. & Luc. 12. sensuum & opinionum, satis frequenter oriuntur dissensiones inter amicos & cives, inter Religiosos & devotos.

3. Antiqua consuetudo difficulter relinquitur, & ultrà proprium videre, nemo libenter ducitur. 3. Hier. 13. Si rationi tuæ magìs inniteris vel industriæ, quàm virtuti subjectivæ Jesu Christi, rarò & tardè eris homo illuminatus; quia Deus vult nos sibi perfectè subjici, & omnem rationem per inflammatum amorem transcendere.

CAPUT XV.

De operibus ex charitate factis.

1. PRo nulla re mundi, & pro nullius hominis dilectione, aliquod malum est faciendum;

dum; ſed pro utilitate tamen
indigentis, opus bonum liberè
aliquando intermittendum
eſt, aut etiam pro meliori mu-
tandum. Hoc enim facto,
opus bonum non deſtruitur,
1. Cor. 13. ſed in meliùs commutatur.
Sine charitate opus externum
nihil prodeſt; quidquid au-
tem ex charitate agitur, quan-
tumcunque etiam parvum ſit
& deſpectum, totum fructuo-
ſum efficitur. Magìs ſiquidem
Deus penſat ex quanto quis
agit, quàm quantum, ſeu opus,
quod facit: multum facit, qui
multum diligit.

2. 2. Multum facit, qui rem
Luc. 7. benè facit: Benè facit, qui
Philip. 2. magis communitati, quàm
ſuæ voluntati ſervit. Sæpè vi-
detur eſſe charitas, & eſt magis
carnalitas; quia naturalis in-
clinatio, propria voluntas, ſpes
retributionis, affectus commo-
ditatis, raro abeſſe volunt.

3. 3. Qui veram & perfectam
Phil. 2. & charitatem habet, in nulla re
1. Cor. 13. ſe ipſum quærit; ſed Dei ſo-
lummodo gloriam, in omni-
bus fieri deſiderat. Nulli etiam
invidet, quia nullum privatum
gaudium amat; nec in ſe ipſo
vult gaudere, ſed in Deo ſuper
omnia bona optat beatificari.
Nemini aliquid boni attribuit,
ſed totaliter ad Deum refert, à Pſal. 17. &
quo fontaliter omnia proce- 24.
dunt, in quo finaliter omnes
ſancti fruibiliter quieſcunt. O
qui ſcintillam haberet veræ
charitatis, profectò omnia ter-
rena ſentiret eſſe plena vanita-
tis.

CAPUT XVI.

De ſufferentia defectuum aliorum.

1. QUæ homo in ſe, vel in 1.
aliis emendare non va- Matt. 6.
let, debet ſuſtinere, donec De- & Luc. 11.
us aliter ordinet. Cogita, quia
ſic fortè melius eſt pro tua pro-
batione & patientia, ſine qua
non ſunt multùm ponderanda
merita noſtra. Debes tamen
pro talibus impedimentis ſup-
plicare; ut Deus tibi dignetur
ſubvenire, & poſſis benignè
portare.

2. Matth. 6. 1. Theſſ. 5. & Gal. 6. 2. Si quis ſemel aut bis admonitus, non acquieſcit, noli cum eo contendere, ſed totum Deo committe, ut fiat voluntas ejus, & honor in omnibus ſervis ſuis, qui ſcit benè mala in bonum convertere. Stude patiens eſſe in tolerando aliorum defectus, & qualescunque infirmitates; quia & tu multa habes, quæ ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere, qualem vis; quomodo poteris alium ad tuum habere beneplacitum? libenter habemus alios perfectos, & tamen proprios non emendamus defectus.

3. 3. Volumus, quòd alii ſtrictè corrigantur, & ipſi corrigi nolumus. Diſplicet larga aliorum licentia, & tamen nobis nolumus negari, quod petimus. Alios reſtringi per ſtatuta volumus, & ipſi nullatenus patimur ampliùs cohiberi. Sic ergò patet, quàm raro proximum, ſicut nosipſos penſamus. Si eſſent omnes perfecti, quid tunc haberemus ab aliis pro Deo pati?

4. Nunc autem Deus ſic ordinavit, ut diſcamus *alter alterius onera portare*: quia nemo ſine defectu, nemo ſine onere, nemo ſibi ſufficiens, nemo ſibi ſatis ſapiens: ſed oportet nos invicem portare, invicem conſolari, pariter adjuvare, inſtruere, & admonere. Quantæ autem virtutis quiſq; fuerit, meliùs patet occaſione adverſitatis. Occaſiones namq; hominem fragilem non faciunt, ſed qualis ſit oſtendunt. 4. Gal. 6. 1. Theſſ. 5. & 1. Cor. 12.

CAPUT XVII.

De monaſtica vita.

1. OPortet, ut diſcas teipſum in multis frangere, ſi vis pacem & concordiam cum aliis tenere. Non eſt parvum in Monaſteriis, vel in Congregatione habitare, & inibi ſine querela converſari, & uſque ad mortem fidelis perſeverare. Beatus, qui ibidem benè vixit, & feliciter conſummavit. Si vis debitè ſtare & proficere, teneas te tanquàm exu- 1. Gal. 6. Luc. 16.

exulem peregrinum ſuper ter-
ram. Oportet te ſtultum fieri
propter Chriſtum, ſi vis reli-
gioſam ducere vitam.

2. 2. Habitus & tonſura, mo-
1. Pet. 2. dicum conferunt; ſed muta-
Eccl. 1. & Eccleſ. 1. tio morum & integra mor-
tificatio paſſionum, virum fa-
ciunt Religioſum. Qui aliud
quærit quàm purè Deum, &
animæ ſuæ ſalutem, non inve-
niet niſi tribulationem & do-
lorem. Non poteſt etiam diu
ſtare pacificus, qui non nititur
eſſe minimus, & omnibus ſub-
jectus.

3. 3. Ad ſerviendum veniſti,
Matt. 20. non ad regendum: ad patien-
dum & laborandum ſcias te
vocatum, non ad otiandum
vel fabulandum. Hîc ergò pro-
bantur homines, ſicut aurum
in fornace. Hîc nemo poteſt
ſtare, niſi ex toto corde ſe vo-
luerit humiliare.

CAPUT XVIII.

De exemplis SS. Patrum.

1. 1. INtuere Sanctorum Pa-
trum vivida exempla, in
quibus vera perfectio reſulſit
& religio; & videbis quàm Hebr. 11.
modicum ſit, & penè nihil,
quod nos agimus: Heu quid
eſt vita noſtra, ſi illis fuerit
comparata? Sancti & amici
Chriſti Domino ſervierunt in
fame & ſiti, in frigore & nu-
ditate, in labore & fatigatione,
in vigiliis & jejuniis, in oratio-
nibus & meditationibus ſan-
ctis, in perſecutionibus & op-
probriis multis.

2. O quàm multas & gra- 2. Joan. 12.
ves tribulationes paſſi ſunt A- Matt. 7.
poſtoli, Martyres, Confeſſores,
Virgines, & reliqui omnes, qui
Chriſti veſtigia voluerunt ſe-
qui. Nam animas ſuas in hoc
mundo oderunt, ut in æternam
vitam eas poſſiderent. O quàm
ſtrictam & abdicatam vitam
ſancti Patres in eremo duxe-
runt? quàm longas & graves
tentationes pertulerunt? quàm
frequenter ab inimico vexati
ſunt? quàm crebras & fervi-
das orationes Deo obtulerunt?
quàm rigidas abſtinentias
quo-

quotidiè peregerunt? Quàm
magnum zelum & fervorem
ad ſpiritualem profectum ha-
buerunt? Quàm forte bellum
adverſus edomationem vitio-
rum geſſerunt? Quàm puram
& rectam intentionem ad De-
um tenuerunt? Per diem la-
borabant, & noctibus orationi
diutinæ vacabant; quanquàm
laborando, ab oratione men-
tali minimè ceſſarent.

3. 3. Omne tempus utiliter
expendebant, omnis hora ad
vacandum Deo brevis videba-
tur; & præ magna dulcedine
contemplationis, etiam obli-
vioni tradebatur neceſſitas
Matt. 19. corporalis refectionis. Omni-
bus divitiis, dignitatibus, ho-
noribus, amicis, & cognatis
renuntiabant: nil de mundo
habere cupiebant; vix neceſ-
ſaria vitæ ſumebant; corpori
ſervire, etiam in neceſſitate do-
lebant. Pauperes erant igitur
rebus terrenis, ſed divites valdè
in gratia & virtutibus. Foris
egebant, ſed intus gratiâ &
conſolatione divinâ reficie-
bantur.

4. Mundo erant alieni, ſed 4.
Deo proximi ac familiares a- Jacob. 4.
mici. Sibi ipſis videbantur
tanquam nihili, & huic mun-
do deſpecti; ſed erant in ocu-
lis Dei pretioſi & dilecti. In
vera humilitate ſtabant, in
ſimplici obedientia vivebant,
in charitate & patientia ambu-
labant; & ideò quotidiè in
ſpiritu proficiebant, & mag-
nam apud Deum gratiam ob-
tinebant. Dati ſunt in exem-
plum omnibus Religioſis; &
plus provocare nos debent ad
benè proficiendum, quàm te-
pidorum numerus ad relaxan-
dum.

5. O quantus fervor om- 5.
nium Religioſorum in princi-
pio ſuæ ſanctæ inſtitutionis
fuit? ô quanta devotio ora-
tionis? quanta æmulatio vir-
tutis? quàm magna diſciplina
viguit? quanta reverentia &
obedientia, ſub regula magi-
ſtri, in omnibus effloruit? te-

ſtantur adhuc veſtigia dere-
licta, quod verè viri ſancti &
perfecti fuerunt; qui tam ſtre-
nuè militantes, mundum ſup-
peditaverunt. Jam magnus
putatur, ſi quis tranſgreſſor
non fuerit; ſi quis, quod ac-
cepit, cum patientia tolerare
potuerit.

6. 6. O tepor & negligentia
ſtatûs noſtri, quod tam citò
declinamus à priſtino fervore;
& jam tædet vivere, præ laſ-
ſitudine & tepore. Utinam
in te penitus non dormiret
profectus virtutum, qui mul-
ta ſæpius exempla vidiſti de-
votorum.

CAPUT XIX.

De exercitiis boni Religioſi.

1. 1. VIta boni Religioſi, om-
Matth 5. nibus virtutibus pollere
Pſal. 32.
& Heb. 4. debet, ut ſit talis interiùs, qua-
Pſal. 15. lis videtur hominibus exte-
riùs. Et meritò multò plus
debet eſſe intus, quàm quod
cernitur foris: quia inſpector
noſter eſt Deus, quem ſum-
moperè revereri debemus,
ubicunque fuerimus, & tan-
quam Angeli in conſpectu
ejus mundi incedere. Omni
die renovare debemus propo-
ſitum noſtrum, & ad fervorem
nos excitare, quaſi hodie pri-
mùm ad converſionem venis-
ſemus, atque dicere: Adjuva
me Domine Deus in bono
propoſito & ſancto ſervitio
tuo; & da mihi nunc hodie
perfectè incipere, quia nihil
eſt, quod hactenus feci.

2. Secundum propoſitum 2.
noſtrum curſus profectûs no-
ſtri, & multâ diligentiâ opus
eſt bene proficere volenti.
Quòd ſi fortiter proponens
ſæpè deficit, quid ille, qui ra-
rò aut minùs fixè aliquid pro-
ponit? Variis tamen modis
contingit deſertio propoſiti
noſtri, & levis omiſſio exerci-
tiorum, vix ſine aliquo diſ-
pendio tranſit. Juſtorum pro-
poſitum in gratia Dei potiùs,
quàm in propria ſapientia
pendet, in quo & ſemper con-
fidunt quicquid arripiunt.

Prov. 16. Nam homo proponit, ſed
Deus diſponit, nec eſt in ho-
mine via ejus.

3. 3. Si pietatis cauſa, aut frater-
næ utilitatis propoſito quan-
doq; conſuetum omittitur ex-
ercitium, facilè poſtea poterit
recuperari: ſi autem tædio a-
nimi aut negligentiâ faciliter
relinquitur, ſatis culpabile eſt,
Eccleſ. 7. & nocivum ſentietur. Cone-
mur quantum poſſumus, ad-
huc leviter deficiemus in mul-
tis. Semper tamen aliquid certi
proponendum eſt, & contra il-
la præcipuè, quæ ampliùs nos
impediunt. Exteriora noſtra &
interiora pariter nobis ſcru-
tanda ſunt & ordinanda, quia
utraque impediunt ad profe-
ctum.

4. 4. Si non continuè te vales
colligere, ſaltem interdum, &
ad minus ſemel in die, manè
Deut. 4. videlicet aut veſpere. Manè
propone, veſpere diſcute mo-
res tuos, qualis hodie fuiſti in
verbo, opere & cogitatione:
quia in his ſæpius forſitan of-
fendiſti Deum & proximum.
Accinge te ſicut vir contra dia-
bolicas nequitias; frena gulam,
& omnem carnis inclinatio-
nem facilius frenabis. Nun-
quam ſis ex toto otioſus; ſed
aut legens, aut ſcribens, aut
orans, aut meditans, aut ali-
quid utilitatis pro communi
laborans. Corporalia tamen
exercitia diſcretè ſunt agenda,
nec omnibus æqualiter aſſu-
menda.

5. Quæ communia non ſunt, 5.
non ſunt foris oſtendenda:
nam in ſecreto tutiùs exercen-
tur privata. Cavendum tamen,
ne piger ſis ad communia, &
ad ſingularia promptior, ſed
expletis integre & fideliter de-
bitis & injunctis, ſi jam ultra
vacat, redde te tibi, prout devo-
tio tua deſiderat. Non poſſunt
omnes habere unum exercitiū:
ſed aliud iſti, aliud illi magis
deſervit. Etiam pro temporis
congruentia, diverſa placent
exercitia: quia alia in feſtis, alia
in feriatis magis ſapiunt diebus

Aliis indigemus tempore tentationis, & aliis tempore pacis & quietis. Alia, cùm tristamur, libet cogitare: & alia, cùm læti in Domino fuerimus.

6. 6. Circa principalia festa, renovanda sunt bona exercitia: & Sanctorum suffragia ferventiùs imploranda. De festo in festum proponere debemus, quasi tunc de hoc sæculo migraturi, & ad æternum festum perventuri. Ideoque solicitè nos præparare debemus in devotis temporibus, & devotiùs conversari, atque omnem observantiam strictiùs custodire, tanquam in brevi præmium laboris nostri à Deo percepturi.

7. 7. Etsi dilatum fuerit, cre-
Rom. 8. damus nos minus bene præparatos, atque indignos tantæ adhuc gloriæ, quæ revelabitur in nobis tempore præfinito, & studeamus nos meliùs ad exi-
Luc. 12. tum præparare. *Beatus servus*, (ait Evangelista Lucas) *quem, cùm venerit Dominus, invenerit vigilantem:*
Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum. Matt. 14.

CAPUT XX.

De amore solitudinis & silentii.

1. QUære aptum tempus vacandi tibi, & de beneficiis Dei frequenter cogita. 1.
Relinque curiosa: tales perlege materias, quæ compunctionem magis præstant, quàm occupationem. Si te subtraxeris à superfluis loquutionibus & otiosis circuitionibus, nec non à novitatibus & rumoribus audiendis, invenies tempus sufficiens & aptum pro bonis meditationibus in- Eccl. 3.
sistendis. Maximi Sanctorum humana consortia, ubi poterant, vitabant, & Deo in secreto vivere & servire eligebant. Hebr. 11.

2. Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redii. Hoc sæpiùs experimur, quando diu confabulamur. Facilius est omnino tacere, 2. Seneca.

cere, quàm verbo non excedere. Facilius est domi latere, quàm foris se posse sufficienter custodire. Qui igitur intendit ad interiora & spiritualia pervenire, oportet eum cum Jesu à turba declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet. Nemo securè loquitur, nisi qui libenter tacet. Nemo securè præest, nisi qui libenter subest. Nemo securè præcipit, nisi qui bene obedire didicit.

Matth 4. Eccl. 3.

3. 3. Nemo securè gaudet, nisi bonæ conscientiæ in se testimonium habeat. Semper tamen Sanctorum securitas, plena timoris Dei extitit: nec eo minùs soliciti & humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus & gratiâ emicuerunt. Pravorum autem securitas, ex superbia & præsumptione oritur, & in fine in deceptionem sui ipsius vertitur. Nunquam promittas tibi securitatem in hac vita, quamvis bonus videaris cœnobita, aut devotus Eremita

4. Sæpè meliores in æsti- 4.
matione hominum, graviùs periclitati sunt propter suam nimiam confidentiam. Unde multis utilius est, ut non penitus tentationibus careant, sed sæpius impugnentur, ne nimium securi sint; ne fortè in superbiam eleventur; ne etiam ad exteriores consolationes licentiùs declinent. O qui nunquam transitoriam licentiam quæreret; qui nunquam cum mundo se occuparet, quàm bonam conscientiam servaret? O qui omnem vanam sollicitudinem amputaret, & dumtaxat salutaria ac divina cogitaret, & totam spem suam in Deo constitueret, quàm magnam pacem & quietem possideret!

5. Nemo dignus est cœlesti 5.
consolatione, nisi diligenter se exercuerit sanctâ compunctione. Si vis corde tenus compungi, intra cubile tuum, & exclude tumultus mundi, sicut scriptum est: In cubilibus ve- *Psalm 4.*
stris compungimini. In cella

inve-

invenies quod deforis sæpiùs amittes. Cella continuata dulcescit, & malè custodita tædium generat. Si in principio conversionis tuæ, benè eam incolueris & custodieris, erit tibi postea dilecta amica, & gratissimum solatium.

6. 6. In silentio & quiete proficit anima devota, & discit ab- Psalm. 6.
scondita scripturarum. Ibi invenit fluenta lachrymarum, quibus singulis noctibus se lavet & mundet; ut conditori suo tantò familiarior fiat, quantò longiùs ab omni sæculari tumultu degit. Qui ergo se abstrahit à notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum Angelis sanctis. Melius est latere, & sui curam agere, quàm se neglecto signa facere. Laudabile est homini religioso, rarò foras ire, fugere videri, nolle etiam homines videre.

7. 7. Quid vis videre, quod non licet habere? Transit mundus & concupiscentia ejus. Trahunt desideria sensualitatis ad spatiandum: sed cum hora transierit, quid nisi gravitatem conscientiæ, & cordis dispersionem reportas? Lætus Prov. 1.
exitus, tristem sæpè reditum parit: & læta vigilia serotina, triste manè facit: Sic omne carnale gaudium blandè intrat, sed in fine mordet & perimit. Quid potes alibi videre, quod hic non vides? Ecce cælum & terra, & omnia elementa; nam ex istis omnia sunt facta.

8. *a* Quid potes alicubi vi- 8.
dere, quod diu potest sub sole a Eccles. 1.
permanere? Credis te forsitan satiari, sed non poteris pertingere. *b* Si cuncta videres præ- b Eccl. 5.
sentia, quid esset nisi visio vana? *c* Leva oculos tuos ad c Ps. 122.
Deum in excelsis, & ora pro peccatis tuis & negligentiis. Dimitte vana vanis, tu autem intende illis, quæ tibi præcepit Deus. Claude super te ostium Matth 6.
tuum, & voca ad te Jesum dilectum tuum. Mane cum eo in cella, quia non invenies alibi

tantam

tantam pacem. Si non exiſſes, nec quicquam de rumoribus audiſſes, meliùs in bona pace permanſiſſes. Ex quo nova delectat aliquando audire, oportet te exinde turbationem cordis tolerare.

CAPUT XXI.

De compunctione cordis.

1. Prov. 19. 1. SI vis aliquid proficere, conſerva te in timore Dei, & noli eſſe nimis liber, ſed ſub diſciplina cohibe omnes ſenſus tuos, nec ineptæ te tradas lætitiæ. Da te ad cordis compunctionem, & invenies devotionem. Compunctio multa bona aperit, quæ diſſolutio citò perdere conſuevit. Mirum eſt, quòd homo poteſt unquam perfectè in hac vita lætari; qui ſuum exilium, & tam multa pericula animæ ſuæ conſiderat & penſat.

2. 2. Propter levitatem cordis, & negligentiam defectuum noſtrorum, non ſentimus animæ noſtræ dolores; ſed ſæpè vanè ridemus, quando meritò flere deberemus. Non eſt vera libertas, nec bona lætitia, niſi in timore Dei cum bona conſcientia. Fœlix, qui abjicere poteſt omne impedimentum diſtractionis, & ad unionem ſe recolligere ſanctæ compunctionis. Fœlix, qui à ſe abdicat, quicquid conſcientiam ſuam maculare poteſt vel gravare. Certa viriliter, conſuetudo conſuetudine vincitur. Si tu ſcis homines dimittere, ipſi bene te dimittent tua facta facere.

3. Non attrahas tibi res aliorum, nec te implices cauſis 3.
majorum. Habe ſemper oculum ſuper te primùm, & admoneas teipſum ſpecialiter
præ omnibus tibi dilectis. Si Gal. 1.
non habes favorem hominum, noli ex hoc triſtari; ſed hoc ſit tibi grave, quia non habes te ſatis bene, & circumſpectè, ſicut deceret Dei ſervum, & devotum religioſum con-

Psalm. 76. versari. Utilius est sæpè & securius, quòd homo non habeat multas consolationes in hac vita, secundùm carnem præcipuè. Tamen quòd divinas non habemus, aut rariùs sentimus, nos in culpa sumus; quia compunctionem cordis non quærimus, nec vanas & externas omninò abjicimus.

4. 4. Cognosce te indignum divina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione. Quando homo est perfectè compunctus, tunc gravis & amarus est ei totus mundus. (Jud. 2. & 20 item 2. Reg. 13.) Bonus homo sufficientem invenit materiam dolendi & flendi: Sive enim se considerat, sive de proximo pensat, scit quia nemo sine tribulatione hîc vivit: Et quanto strictiùs sese considerat, tanto ampliùs dolet. Materiæ justi doloris & internæ compunctionis, sunt peccata & vitia nostra, quibus ita involuti jacemus, ut rarò cœlestia contemplari valeamus.

5. Si frequentiùs de morte tua, quàm de longitudine vitæ cogitares, non dubium quin ferventiùs te emendares. Si etiam futuras inferni, sive purgatorii pœnas cordialiter perpenderes, credo quòd libenter laborem & dolorem sustineres, & nihil rigoris formidares. Sed quia ad cor ista non transeunt, & blandimenta adhuc amamus, ideò frigidi & valdè pigri remanemus. 5. (Eccles. 7. Matth. 25.)

6. Sæpè est inopia spiritûs, unde tam leviter conqueritur miserum corpus. Ora igitur humiliter ad Dominum, ut det tibi compunctionis spiritum, & dic cum Propheta: *Ciba me Domine pane lachrymarum, & potum da mihi in lachrymis in mensura.* 6. (Psal. 79.)

CAPUT XXII.

De consideratione humanæ miseriæ.

1. Miser es, ubicunque fueris, & quocunque te verteris, nisi ad Deum te convertas. Quid turbaris, quia non sue- 1.

ſuccedit tibi ſicut vis & deſide-
ras? Quis eſt, qui habet omnia
ſecundùm ſuam voluntatem?
Nec ego, nec tu, nec aliquis ho-
minum ſuper terram. Nemo
eſt in mundo ſine aliqua tribu-
latione vel anguſtia, quamvis
Eccleſ. 6. Rex ſit vel Papa. Quis eſt, qui
meliùs habet? utique qui pro
Deo aliquid pati valet.

2\. 2. Dicunt multi imbecilles
Lucæ 12. & infirmi: Ecce, quàm bonam
vitam ille homo habet, quàm
dives, quàm magnus, quàm
potens, & excelſus? Sed attende
ad cœleſtia bona, & videbis
quòd omnia iſta temporalia
nulla ſunt, ſed valdè incerta &
magis gravantia, quia nun-
quam ſine ſolicitudine & ti-
Prov 19. more poſſidentur. Non eſt ho-
Job. 14. Eccleſ. 2. minis fœlicitas, habere tempo-
ralia ad abundantiam; ſed ſuf-
ficit ei mediocritas. Verè mi-
ſeria eſt vivere ſuper terram.
Quantò homo voluerit eſſe
ſpiritualior, tantò præſens vita
fit ei amarior; quia ſentit me-
liùs, & videt clariùs humanæ
corruptionis defectûs. Nam
comedere, bibere, vigilare,
dormire, quieſcere, laborare,
& cæteris neceſſitatibus naturæ
ſubjacere, verè magna miſeria
eſt, & afflictio homini devoto,
qui libenter eſſet abſolutus, &
liber ab omni peccato.

3\. Valdè enim gravatur in- 3.
terior homo neceſſitatibus
corporalibus in hoc mundo.
Unde Propheta devotè rogat,
quatenus liber ab iſtis eſſe va-
leat, dicens: De neceſſitatibus
meis erue me Domine. Sed Pſalm. 24.
væ, non cognoſcentibus ſuam
miſeriam; & amplius væ illis,
qui diligunt hanc miſeram &
corruptibilem vitam. Nam in Rom. 8.
tantum quidam hanc ample-
ctuntur, (licet etiam vix ne-
ceſſaria laborando aut mendi-
cando habeant) ut, ſi poſſent
hîc ſemper vivere, de regno
Dei nihil curarent.

4\. O inſani & infideles cor- 4.
de, qui tam profundè in terris Rom. 8. 1. Pet. 1.
jacent, ut nihil, niſi carnalia & Heb. 11.
ſapiant: Sed miſeri adhuc in

sine graviter sentient, quàm vile & nihilum erat, quod amaverunt. Sancti autem Dei, & omnes devoti amici Christi, non attenderunt, quæ carni placuerunt, nec quæ in hoc tempore floruerunt; sed tota spes eorum & intentio, ad æterna bona anhelabat. Ferebatur autem desiderium ipsorum sursum ad mansura & invisibilia, ne amore visibilium traherentur ad infima. *Rom.13. & Heb.10.* Noli frater amittere confidentiam proficiendi ad spiritualia, adhuc habes tempus & horam.

5. 5. Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge, & in instanti incipe, & dic: Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi, nunc aptum tempus est emendandi. *Psal.56.* Quando malè habes, & tribularis, tunc tempus est promerendi. Oportet te transire per ignem & aquam, antequam venias in refrigerium. Nisi tibi vim feceris, vitium non superabis. Quàm diu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus, nec sine tædio & dolore vivere. Libenter haberemus ab omni miseria quietem; *Rom.7. Gen 3. 2 Cor 5.* sed quia per peccatum perdidimus innocentiam, amisimus etiam veram beatitudinem. Ideò oportet nos tenere patientiam, & Dei expectare misericordiam, donec transeat iniquitas hæc, & mortalitas absorbeatur à vita.

6. O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est 6. *Gen.6. & 8. 1.Mac.9.* ad vitia? Hodie confiteris peccata tua, & cras iterum perpetras confessa. Nunc proponis cavere, & post horam agis, quasi nihil proposuisses. Meritò ergo nos ipsos humiliare possumus, nec unquam aliquid magni de nobis sentire, quia tam fragiles & instabiles sumus. Citò potest etiam perdi per negligentiam, quod multo labore, vix tandem acquisitum est per gratiam.

7. Quid

7. 7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepeſcimus tam manè? Væ nobis, ſi ſic volumus declinare ad quietem, qua ſi jam pax ſit & ſecuritas, quum necdum appareat veſtigium veræ ſanctitatis in converſatione noſtra. Bene opus eſſet quòd adhuc iterum inſtitueremur, tanquam boni novitii ad mores optimos, ſi fortè ſpes eſſet de aliqua futura emendatione, & majori ſpirituali profectu.

CAPUT XXIII.

De meditatione mortis.

1. 1. VAlde citò erit tecum hic factum: vide aliter quomodo te habeas: hodie homo eſt, & cras non comparet. Cùm autem ſublatus fuerit ab oculis, etiam citò tranſit à mente. O hebetudo & duritia cordis humani; quod ſolum præſentia meditatur, & futura non magis prævidet. Sic te in omni facto & cogitatu deberes tenere, quaſi hodie vel ſtatim eſſes moriturus. Si bonam conſcientiam haberes, non multum mortem timeres. Melius eſſet peccata cavere, quam mortem fugere. Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? Cras eſt dies incerta, & quî ſcis ſi craſtinum habebis?

Job. 9 & 14. item Luc. 12. & Hebr. 9. *Matt. 25.* *Luca 12.* *Sap. 4.* *Mat 24. & 25.*

2. 2. Quid prodeſt diu vivere, quando tam parum emendamur? Ah longa vita non ſemper emendat, ſed ſæpè culpam magis auget. Utinam per unam diem benè eſſemus converſati in hoc mundo. Multi annos computant converſionis, ſed ſæpè parvus eſt fructus emendationis. Si formidoloſum eſt mori, forſitan periculoſius erit diutius vivere. Beatus, qui horam mortis ſuæ ſemper ante oculos habet, & ad moriendum quotidiè ſe diſponit. Si vidiſti aliquando hominem mori, cogita, quia & tu per eandem tranſibis viam.

Eccleſ. 7.

3. 3. Quum mane fuerit, puta te ad veſperum non perventurum.

Hebr. 9. Luc. 21.

turum. Vespere autem facto, manè non audeas tibi polliceri. Semper ergo paratus esto, & taliter vive, ut nunquam te imparatum mors inveniat. Multi subitò & improvisè mo-
Matth 24. riuntur. Nam, *hora, qua non*
& Luc 12. *putatur, filius hominis venturus est.* Quando illa extrema hora venerit, multum aliter sentire incipies de tota vita tua præterita; & valdè dolebis, quòd tam negligens & remis-
Eccles 41. sus fuisti.

4. 4. Quàm fœlix & prudens, qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inveniri in morte. Dabit namque magnam fiduciam fœliciter moriendi, perfectus contemptus mundi, fervens desiderium in virtutibus perficiendi, amor disciplinæ, labor pœnitentiæ, promptitudo obedientiæ, abnegatio sui, & supportatio cujuslibet adversitatis præ amore Christi. Multa bona potes operari, dum sanus es: sed infirmatus, nescio, quid poteris. Pauci ex infirmitate meliorantur, & emendantur. Sic & qui multum peregrinantur, raró sanctificantur.

5. Noli confidere super ami- 5.
cos & proximos, nec in futu- Isaiæ 30. & 31. item
rum tuam differas salutem, Hier. 17. & 48.
quia citiùs obliviscentur homines, quam æstimas. Melius Matt. 6.
est nunc tempestivè providere, & aliquid boni præmittere, quàm super aliorum auxilio sperare. Si non es pro teipso solicitus modò, quis erit pro te solicitus in futuro? Nunc tempus est valdè pretiosum. Nunc sunt dies salutis. Nunc tempus acceptabile. Sed proh dolor! quod hoc utiliùs non expendis, in quo promereri vales, unde æternaliter vivas. Veniet, quando unum diem, seu horam, pro emendatione desiderabis, & nescio an impetrabis.

6. Eja charissime, de quanto 6.
periculo te poteris liberare; de quàm magno timore eripere, si modò semper timoratus fueris, & suspectus de morte. Stu- Rom. 5.
de

de nunc taliter vivere, ut in hora mortis valeas potiùs gaudere, quàm timere. Disce nunc mori mundo, ut tunc incipias vivere Christo. Disce nunc omnia contemnere, ut tunc possis liberè ad Christum per-
Lucæ 14. 1.Cor. 9 gere. Castiga nunc corpus tuum per pœnitentiam, ut tunc certam valeas habere confidentiam.

7. 7. Ah stulte, quid cogitas te
Lucæ 12. diu victurum; quum nullum diem habeas hic securum? Quam multi decepti sunt, & insperatè de corpore extracti? Quoties audisti à dicentibus, quia ille gladio cecidit, ille submersus est, ille ab alto ruens cervicem fregit, ille manducando obriguit, ille ludendo finem fecit: Alius igne, alius ferro, alius peste, alius latrocinio interiit: & sic omnium finis mors est, & vita hominum tanquam umbra subitò pertransit.

8. 8. Quis memorabitur tuì
Job. 14. post mortem? & quis orabit pro te? Age age nunc charissime, quicquid agere potes, quia nescis quando morieris, nescis etiam quid te post mortem se-
quetur. Dum tempus habes, Matt. 6. Lucæ 12.
congrega tibi divitias immor- & Gal. 6.
tales. Præter salutem tuam nihil cogites, solùm quæ Dei
sunt, cures; fac nunc tibi ami- Lucæ 16.
cos, venerando Dei Sanctos, &
eorum actus imitando, ut cum Hebr. 11.
defeceris in hac vita, illi te recipiant in æterna tabernacula.

9. Serva te tanquam pere- 9.
grinum & hospitem super ter- 1.Pet.2.
ram, ad quem nihil spectat de mundi negotiis. Serva cor liberum, & ad Deum sursum erectum, quia non habes hîc
manentem civitatem. Illuc Hebr. 13.
preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, ut Spiritus tuus mereatur ad Dominum post mortem fœliciter transire. Amen.

CAPUT XXIV.

De judicio & pœnis peccatorum.

1. IN omnibus respice finem, 1.
&

Hebr. 10. & qualiter ante districtum sta-
Job. 9. Luca 16. bis judicem, cui nihil est occul-
tum? qui muneribus non pla-
catur, nec excusationes recipit,
sed, quod justum est, judicabit.
O miserrime & insipiens pec-
cator, quid respondebis Deo,
omnia mala tua scienti; qui in-
terdum formidas vultum ho-
minis irati? Ut quid non præ-
vides tibi in die judicii, quan-
do nemo poterit per alium ex-
cusari vel defendi; sed unus-
quisque sufficiens onus erit si-
bi ipsi? Nunc labor tuus est fru-
ctuosus, fletus acceptabilis, ge-
mitus exaudibilis, dolor satis-
2. Cor. 6. factorius, & purgativus.

2. 2. Habet magnum & salu-
bre purgatorium patiens ho-
mo, qui suscipiens injurias,
plus dolet de alterius malitia,
quàm de sua injuria; qui pro
Jacob. 1. contrariantibus sibi libenter
Luca 23. & Act. 7. orat, & ex corde culpas indul-
get; qui veniam ab aliis petere
non retardat; qui faciliùs mi-
seretur, quàm irascitur: qui si-
bi ipsi violentiam frequenter
facit, & carnem omninò spiri-
tui subjugare conatur. Melius
est modò purgare peccata, &
vitia resecare, quàm in futuro
purgando reservare. Verè nos
ipsos decipimus per inordina-
tum amorem, quem ad car-
nem habemus.

3. Quid aliud ignis ille de- 3.
vorabit, nisi peccata tua?
Quanto ampliùs tibi ipsi nunc
parcis, & carnem sequeris, tan-
to duriùs postea lues, & majo-
rem materiam comburendi
reservas. In quibus homo pec-
cavit, in illis graviùs punietur.
Ibi acediosi, ardentibus stimu-
lis perurgebuntur: & gulosi in-
genti siti ac fame cruciabun-
tur. Ibi luxuriosi, & volupta-
tum amatores, ardenti pice &
fœtido sulphure perfunden-
tur: Et sicut furiosi canes, præ
dolore invidiosi ululabunt.

4. Nullum vitium erit, quod 4.
suum proprium cruciatum
non habebit. Ibi superbi omni
confusione replebuntur; &
avari miserrima egestate ar-
ctabun-

Job 40. & 41. ctabuntur. Ibi erit una hora gravior in pœna, quàm hic centum anni in amarissima & gravissima pœnitentia. Ibi nulla requies est, nulla consolatio damnatis: hic tamen interdum cessatur à laboribus, atque amicorum fruitur solatiis. Esto modò sollicitus & dolens pro peccatis tuis, ut in die judi-
Sap. 5. cii securus sis cum beatis. *Tunc enim justi stabunt in magna constantia, adversùs eos qui se angustiaverunt & depresserunt.* Tunc stabit ad judicandum, qui modò se subjicit humiliter judiciis hominum. Tunc magnam fiduciam habebit pauper & humilis, & pavebit undique superbus.

5. 5. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo fuisse, qui pro Christo didicit stultus & despectus esse. Tunc placabit omnis tribulatio patienter perpessa, & omnis iniquitas oppilabit
Psal. 100. 2.Cor. 4. os suum. Tunc gaudebit omnis devotus, & mœrebit omnis irreligiosus. Tunc plus exultabit caro afflicta, quàm si in delitiis fuisset semper nutrita. Tunc splendebit habitus vilis, & obtenebrescet vestis subtilis. Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium, quàm deauratum palatium. Tunc plus *Isaia 28.* juvabit constans patientia, quàm omnis mundi potentia. Tunc ampliùs exaltabitur simplex obedientia, quam omnis sæcularis astutia.

6. Tunc plus lætificabit pura 6. & bona conscientia, quam docta Philosophia. Tunc plus ponderabit contemptus divitiarum, quam totus thesaurus terrigenarum. Tunc magis consolaberis super devota oratione, quàm super delicata comestione. Tunc potiùs gaudebis de servato silentio, quàm de longa fabulatione. Tunc plus valebunt sancta opera, quam multa pulchra verba. Tunc plus placebit stricta vita & ardua pœnitentia, quam omnis delectatio terrena. Disce nunc in modico pati, ut

tunc à gravioribus valeas libe-
rari. Hic primò proba, quid
poſſis poſtea. Si nunc tam pa-
rum vales ſuſtinere, quomodo
æterna tormenta poteris ſuf-
ferre ac ſuſtinere? Si modò
modica paſſio tam impatien-
tem efficit, quid gehenna tunc
faciet? Ecce verè non potes duo
gaudia habere, delectari hìc in
mundo, & poſtea regnare cum
Chriſto.

7. 7. Si uſque in hodiernum
Luca 12. diem ſemper in honoribus &
Eccl 1. *Rom.* 8. voluptatibus vixiſſes, quid to-
tum tibi profuiſſet, ſi jam mori
in inſtanti contingeret? Om-
nia ergo vanitas præter amare
Deum, & illi ſoli ſervire. Qui
enim Deum ex toto corde
amat, nec mortem, nec suppli-
cium, nec judicium, nec infer-
num metuit: quia perfectus
amor, ſecurum ad Deum ac-
ceſſum facit. Quem autem ad-
huc peccata delectant, non mi-
rum, ſi mortem & judicium ti-
meat. Bonum tamen eſt, ut ſi
necdum amor à malo te revo-
cat, ſaltem timor gehennalis
coerceat. Qui verò timorem
Dei poſtponit, diu ſtare in bo-
no non valebit, ſed diaboli la-
queos citiùs incurret.

CAPUT XXV.

De ferventi emendatione totius vitæ noſtræ.

1. ESto vigilans & diligens 1.
in Dei ſervitio, & cogita *Tim.* 4.
frequenter ad quid veniſti, &
cur ſæculum reliquiſti. Nonne
ut Deo viveres, & ſpiritualis
homo fieres? Igitur ad profe-
ctum ferveas, quia mercedem *Matth.* 5.
laborum tuorum in brevi reci-
pies, nec erit tunc amplius ti- *Apoc.* 21. & 22.
mor aut dolor in finibus tuis.
Modicum nunc laborabis, & *Eccl.* 51.
magnam requiem, imò perpe-
tuam lætitiam invenies. Si tu *Apoc* 21. & 22.
permanſeris fidelis & fervidus
in agendo. Deus procul dubio *Matt.* 25.
erit fidelis & locuples in retri-
buendo.

2. Spem bonam retinere de- 2.
bes, quòd ad palmam perveni- *Rom.* 5.
es; ſed ſecuritatem capere non
oportet, ne torpeas aut elatus
fias.

ſias. Cùm quidam anxius inter metum & ſpem frequenter fluctuaret, & quadam vice mœrore confectus in Eccleſia ante quoddam altare, ſe in oratione proſtraviſſet, hæc inter ſe revolvit dicens: O ſi ſcirem, quòd adhuc perſeveraturus eſſem! Statimque audivit divinum intus reſponſum: Quid, ſi hoc ſcires, quid facere velles? Fac nunc, quod tunc facere velles, & bene ſecurus eris: Moxque conſolatus & confortatus, divinæ ſe commiſit voluntati, & ceſſavit anxia fluctuatio. Noluitque curiosè inveſtigare, ut ſciret, quæ ſibi eſſent futura; ſed magis ſtuduit inquirere, quæ eſſet voluntas Dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum.
Rom. 12.

3. Pſalm. 36. 3. *Spera in Domino, & fac bonitatem* (ait Propheta) *& inhabita terram, & paſceris in divitiis ejus.* Unum eſt, quod multos à profectu & ferventi emendatione retrahit, horror difficultatis, ſeu labor certaminis. Enimverò, illi maximè præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui ea, quæ ſibi magis gravia & contraria ſunt, viriliùs vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit, & gratiam meretur ampliorem, ubi magis ſeipſum vincit, & in ſpiritu mortificat.

4. Sed non omnes habent 4.
æquè multum ad vincendum, & moriendum. Diligens tamen æmulator, valentior erit ad proficiendum, etiam ſi plures habeat paſſiones, quàm alius bene morigeratus, minus tamen fervens ad virtutes. Duo ſpecialiter ad magnam emendationem juvant, videlicet, ſubtrahere ſe violenter, ad quod natura vitiosè inclinatur, & ferventer inſtare pro bono, quo ampliùs quis indiget. Illa etiam ſtudeas magis cavere & vincere, quæ tibi frequentius in aliis diſplicent.

5. Ubique profectum tuum 5.
capias, ut ſi bona exempla vi-

deas vel audias, ad imitandum
accendaris. Si quid autem re-
prehensibile consideraveris,
cave ne idem facias; aut, si ali-
quando fecisti, citiùs emen-
Matth.7. dare studeas. Sicut oculus tu-
us alios considerat, sic iterum
ab aliis notaris. Quàm jucun-
dum & dulce est, videre fervi-
dos & devotos fratres, bene
morigeratos & disciplinatos?
Eph.5. & 1. Cor. 12. Eccl. 3. Quàm triste est & grave, vi-
dere inordinatè ambulantes,
qui ea, ad quæ vocati sunt,
non exercent? Quàm noci-
vum est negligere vocatio-
nis suæ propositum, & ad
non commissa sensum incli-
nare.

6. 6. Memor esto arrepti pro-
positi, & imaginem tibi pro-
pone crucifixi. Bene verecun-
dari potes, inspectâ vitâ Jesu
Christi; quia necdum magis
illi te conformare studuisti, li-
cet diu in via Dei fuisti. Reli-
giosus, qui se intentè & devo-
tè in sanctissima vita & passio-
ne Domini exercet, omnia
utilia & necessaria sibi abun-
danter ibi inveniet: nec opus
est, ut extra Jesum aliquid
melius quærat. O si Jesus *Gal 2. & 6.*
crucifixus in cor nostrum ve-
niret, quàm citò & sufficienter
docti essemus?

7. Religiosus fervidus, om- 7.
nia bene portat & capit, quæ
illi jubentur. Religiosus ne-
gligens & tepidus, habet tribu-
lationem super tribulationem,
& ex omni parte patitur angu-
stiam; quia interiori consola-
tione caret, & exteriorem quæ-
rere prohibetur. Religiosus
extra disciplinam vivens, gra-
vem patitur ruinam. Qui la-
xiora quærit & remissiora,
semper in angustiis erit: quia
aut unum, aut reliquum sibi
displicebit.

8. Quomodo faciunt tam 8.
multi alii religiosi, qui satis
arctati sunt sub disciplina
claustrali? Raro exeunt, abstra-
ctè vivunt, pauperrimè come-
dunt, grossè vestiuntur, mul-
tum laborant, parum loquun-
tur,

tur, diu vigilant, maturè surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & se in omni disciplina custodiunt. Attende Carthusienses, Cistercienses, & diversæ religionis Monachos ac moniales, qualiter omni nocte ad psallendum Domino assurgunt. Et ideò turpe esset, ut tu deberes in tam sancto opere pigritare, ubi tanta multitudo religiosorum incipit Deo jubilare.

9. 9. O si nihil aliud faciendum incumberet, nisi Dominum Deum nostrum, toto corde & ore laudare; O si nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire: sed semper posses Deum laudare, & solummodo spiritualibus studiis vacare: tunc multo felicior esses quàm modo, cùm carni ex qualicunque necessitate servis. Utinam non essent istæ necessitates, sed solummodò spirituales animæ refectiones, quas heu satis rarò degustamus.

10. Quando homo ad hoc pervenit, quòd de nulla creatura consolationem suam quærit, tunc ei Deus primò perfectè sapere incipit: tunc etiam bene contentus de omni eventu rerum erit. Tunc nec pro magno lætabitur, nec pro modico contristabitur; sed ponit se integre & fiducialiter in Deo, qui est ei omnia in omnibus: cui nihil utique perit nec moritur, sed omnia ei vivunt, & ad nutum incunctanter deserviunt. 10.

Rom. 11. & 1. Cor. 8 12. & 15.

11. Memento semper finis, & quia perditum non redit tempus. Sine solicitudine & diligentia, nunquam acquires virtutes. Si incipis tepescere, incipies malè habere: Si autem dederis te ad fervorem, invenies magnam pacem, & senties leviorem laborem, propter Dei gratiam, & virtutis amorem. Homo fervidus & diligens, ad omnia est paratus. Major labor est resistere vitiis & passionibus, 11.

Eccli. 7. Apoc. 3.

quam corporalibus insudare laboribus. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labitur ad majores. Gaudebis semper vespere, si diem expendas fructuosè. Vigila super teipsum, excita teipsum, admone teipsum; & quicquid de aliis sit, non negligas te ipsum. Tantum proficies, quantum tibiipsi vim intuleris, Amen.

Eccles. 19. Matth. 12.

F I N I S.

LIBER SECUNDUS.

Admonitiones ad interna trahentes.

Capita Libri secundi.

CAPUT I.

De interna conversatione.

I. Luca 17. Joel. 2.

1. REgnum Dei intra vos est, dicit Dominus: Converte te ex toto corde tuo ad Dominum, & relinque hunc miserum mundum, & inveniet anima tua requiem. Disce exteriora contemnere, & ad interiora te dare, & videbis regnum Dei in te venire. Est enim regnum Dei pax & gaudium in Spiritu sancto, quod non datur impiis. Veniet ad te Christus, ostendens tibi consolationem suam, si dignam illi ab intus paraveris mansionem. Omnis gloria ejus & decor ab intra est, & ibi complacet sibi. Frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis.

Rom. 14. Psal. 44.

2. Eja

2. 2. Eja anima fidelis, præpa-
ra huic Sponso cor tuum, qua-
tenus ad te venire & in te ha-
Joan. 14. bitare dignetur. Sic enim: *Si
quis diligit me, sermonem
meum servabit, & ad eum
veniemus, & mansionem
apud eum faciemus.* Da ergo
Christo locum, & cæteris om-
nibus nega introitum. Cùm
Christum habueris, dives es, &
sufficit tibi. Ipse erit provisor
tuus, & fidelis procurator in
omnibus, ut non sit opus in ho-
minibus sperare. Homines
enim citò mutantur, & defi-
Joan. 12. ciunt velociter; Christus au-
tem manet in æternum, &
astat usque in finem firmiter.

3. 3. Non est magna fiducia
Hier. 17. ponenda in homine fragili &
mortali, etiam si utilis sit & di-
lectus: neque tristitia multa
ex hoc capienda, si interdum
adversetur & contradicat. Qui
hodie tecum sunt, cras contra-
riari possunt, & è converso, sæ-
1. Pet. 5. pè ut aura vertuntur. Pone to-
tam fiduciam tuam in Deo, &
sit ipse timor tuus, & amor
tuus. Ipse pro te respondebit,
& faciet bene sicut melius fue-
rit. Non habes hic manentem Heb. 13.
civitatem; & ubicunque fueris,
extraneus es & peregrinus; nec
requiem aliquando habebis,
nisi Christo intimè fueris
unitus.

4. Quid hic circumspicis, 4.
cùm iste non sit locus tuæ re-
quietionis? In cœlestibus debet Phil. 1.
esse habitatio tua, & sicut in Sap. 5.
transitu cuncta terrena sunt
aspicienda: Transeunt omnia,
& tu cum eis pariter. Vide, ut
non inhæreas, ne capiaris &
pereas. Apud altissimum sit
cogitatio tua, & deprecatio tua
ad Christum sine intermissio-
ne dirigatur. Si nescis specula-
ri alta & cœlestia, requiesce in
passione Christi, & in sacris
vulneribus ejus libenter habi-
ta. Si enim ad vulnera, & pre-
tiosa stigmata JESU devotè
confugis, magnam in tribula-
tione confortationem senties,
nec multum curabis homi-

num

num despectiones, faciliterque verba detrahentia perferes.

5. *Matth.* 1. 12.26.& *Joan* 15. 2.*Tim*.2. 5. Christus fuit etiam in mundo ab hominibus despectus, & in maxima necessitate à notis & amicis inter opprobria derelictus. Christus pati voluit & despici, & tu audes de aliquo conqueri? Christus habuit adversarios & obloquutores, & tu vis omnes habere amicos & benefactores? Unde coronabitur patientia tua, si nihil adversitatis occurrerit: Si nihil contrarium vis pati, quomodo eris amicus Christi? Sustine cum Christo, & pro Christo, si vis regnare cum Christo.

6. 6. Si semel perfectè introisses in interiora Jesu, & modicum de ardenti amore ejus sapuisses; tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes: quia amor Jesu facit hominem seipsum contemnere. Amator Jesu & veritatis, & verus internus & liber ab affectionibus inordinatis, potest se ad Deum libere convertere, & elevare se supra seipsum in spiritu, ac fruitivè quiescere.

7. Cui sapiunt omnia prout 7.
sunt, non ut dicuntur aut æstimantur, hic vere sapiens est, & doctus magis à Deo quàm ab hominibus. Qui ab intra *Isaia* 64.
scit ambulare, & modicum ab extra res ponderare, non requirit loca, nec expectat tempora, ad habenda devota exercitia. Homo internus citò se recolligit, quia nunquam se totum ad exteriora effundit. Non illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria; sed sicut res eveniunt, sic se illis accommodat. Qui intus bene dispositus est & ordinatus, non curat mirabiles, & perversos hominum gestus. Tantum homo impeditur & distrahitur quantum sibi res attrahit.

8. Si rectè tibi esset, & bene 8.
purgatus esses, omnia tibi in *Rom.* 8.
bonum

bonum cederent & profectum. Ideò multa tibi displicent, & sæpè conturbant; quia adhuc non es tibi ipsi perfectè mortuus, nec segregatus ab omnibus terrenis. Nil sic maculat & implicat cor hominis, sicut impurus amor in creaturis. Si renuis consolari exteriùs, poteris speculari cœlestia, & frequenter jubilare interiùs.

CAPUT II.

De humili submissione.

1. Rom. 8. & 1 Cor. 4. Psal. 27. 1. NOn magni pendas, quis pro te, vel contra te sit: sed hoc age & cura, ut Deus tecum sit in omni re, quam facis. Habeas conscientiam bonam, & Deus bene te defensabit. Quem enim Deus adjuvare voluerit, nullius perversitas nocere poterit. Si tù scis tacere & pati, videbis procul dubio auxilium Domini. Ipse novit tempus & modum liberandi te, & ideò te debes illi resignare. Dei est adjuvare, & ab omni confusione liberare. Sæpè valde prodest ad majorem humilitatem servandam, quòd defectus nostros alii sciunt, & redarguunt.

2. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc faciliter alios placat & leviter satisfacit sibi irascentibus. Humilem Deus protegit & liberat, humilem diligit & consolatur: humili homini se inclinat, humili largitur gratiam magnam, & post ejus depressionem levat ad gloriam: humili sua secreta revelat, & ad se dulciter trahit & invitat. Humilis acceptâ confusione, satis bene est in pace, quia stat in Deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias. 2. Jacobi 3. Job 3. Matth. 11.

CAPUT III.

De bono pacifico homine.

1. TEne te primò in pace, & tunc poteris alios pacificare. Homo pacificus magis prodest, quàm bene doctus. Homo passionatus, etiam bonum in malum trahit, & facili- 1.

ter malum credit. Bonus paci-
ficus homo, omnia ad bonum
1.Cor. 13. convertit. Qui bene in pace eſt,
de nullo ſuſpicatur; qui autem
malè contentus eſt & commo-
tus, variis ſuſpicionibus agita-
tur; nec ipſe quieſcit, nec alios
quieſcere permittit: dicit ſæpè,
quod dicere non deberet; &
omittit, quod ſæpè ſibi magis
Matth. 7. facere expediret. Conſiderat,
Actor. 1. quod alii facere tenentur; &
negligit, quod ipſe facere tene-
tur. Habe ergo primò zelum
ſuper teipſum, & tunc juſtè ze-
lare poteris etiam proximum
tuum.

2. 2. Tu bene ſcis facta tua ex-
cuſare & colorare, & aliorum
excuſationes non vis recipere.
Gal 6. Juſtius eſſet, ut te accuſares, &
1.Cor. 13. fratrem tuum excuſares. Si por-
tari vis, porta & alium. Vide
quam longè es adhuc à vera
charitate & humilitate, quæ
nulli novit iraſci, vel indigna-
ri, niſi tantùm ſibi. Non eſt
magnum cum bonis & man-
ſuetis converſari: (hoc enim
omnibus naturaliter placet, &
unuſquiſque libenter pacem
habet, & ſecum ſentientes ma-
gis diligit) Sed cum duris &
perverſis, aut indiſciplinatis,
aut nobis contrariantibus, pa-
cificè poſſe vivere, magna gra-
tia eſt, & laudabile nimis, viri-
leque factum.

3. Sunt qui ſeipſos in pace te- 3.
nent, & cum aliis etiam pacem
habent: Et ſunt, qui nec pacem
habent, nec alios in pace di-
mittunt: aliis ſunt graves, ſed
ſibi ſemper graviores. Et ſunt
qui ſeipſos in pace retinent, &
ad pacem alios reducere ſtu-
dent. Eſt tamen tota pax noſtra
in hac miſera vita, potiùs in
humili ſufferentiâ ponenda,
quàm in non ſentiendo con-
traria. Qui meliùs ſcit pati, ma-
jorem tenebit pacem. Iſte eſt
victor ſui & Dominus mundi,
amicus Chriſti & hæres cæli.

CAPUT IV.

De pura mente, & ſimplici intentione.

1. DUabus alis homo ſuble- 1.
vatur à terrenis, ſimpli-
citate

citate ſcilicet, & puritate. Simplicitas debet eſſe in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit & guſtat. Nulla bona actio te impediet, ſi liber intus ab omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud, quàm Dei beneplacitum, & proximi utilitatem intendis & quæris, interna libertate perfrueris. Si rectum cor tuum eſſet, tum omnis creatura ſpeculum vitæ, & liber ſanctæ doctrinæ eſſet.
Rom. 1. Non eſt creatura tam parva & vilis, quæ Dei bonitatem non repræſentet.

2. 2. Si tu eſſes intus bonus & purus, tunc omnia ſine impedimento videres, & bene cape-
Prov. 3. *Pſal.* 118. res. Cor purum, penetrat cælum, & infernum. Qualis unusquiſque intus eſt, taliter judicat exteriùs. Si eſt gaudium in mundo, hoc utique poſſidet puri cordis homo. Et ſi eſt alicubi tribulatio & anguſtia, hoc meliùs novit mala conſcientia. Sicut ferrum miſſum in ignem amittit rubiginem, & totum candens efficitur; ſic homo integrè ſe ad Deum convertens, à torpore exuitur, & in novum hominem tranſmutatur.

3. Quando homo incipit te- 3.
peſcere, tunc parvum metuit laborem, & libenter externam accipit conſolationem: Sed quando perfectè incipit ſe vincere, & viriliter in via Dei ambulare, tunc minus ea reputat, quæ ſibi priùs gravia eſſe ſentiebat.

CAPUT V.

De propria conſideratione.

1. NOn poſſumus nobis ipſis 1.
nimis credere, quia ſæpè gratia nobis deeſt & ſenſus.
Modicum lumen eſt in nobis, *Hier.* 17.
& hoc citò per negligentiam amittimus. Sæpè etiam non advertimus, quòd tam cæci in-
tus ſumus. Sæpè malè agimus, *Pſal* 140 *Matth.* 7
& pejus excuſamus. Paſſione interdum movemur, & zelum putamus. Parva in aliis reprehendimus, & noſtra majora

pertransimus. Satis citò senti-
mus & ponderamus; quod ab
aliis sustinemus; sed quantum
alii de nobis sustinent, non ad-
vertimus. Qui bene & rectè
sua ponderaret, non esset, quòd
de alio graviter judicaret.
2. 2. Internus homo suiipsius
curam, omnibus curis antepo-
Matth. 16. nit: Et qui sibiipsi diligenter
intendit, faciliter de aliis tacet.
Nunquam eris internus & de-
votus, nisi de alienis silueris, &
ad teipsum specialiter respexe-
1. Cor 4. & Gal. 1. ris. Si tibi & Deo totaliter in-
tendis, modicum te movebit,
quod foris percipis. Ubi es,
quando tibi ipsi præsens non
es? Et quando omnia percurri-
sti, quid te neglecto profecisti?
Si debes habere pacem & uni-
onem veram, oportet quòd to-
tum adhuc postponas, & te so-
lum præ oculis habeas.
3. 3. Multum proinde profici-
es, si te feriatum ab omni tem-
porali cura conserves. Valdè
deficies, si aliquid temporale
reputaveris. Nil magnum, nil
altum, nil gratum, nil acce-
ptum tibi sit, nisi purè Deus,
aut de Deo sit. Totum vanum Eccles. 1.
existima, quicquid consolati-
onis occurrit de aliqua creatu-
ra. Amans Deum anima, sub
Deo despicit universa. Solus
Deus æternus & immensus,
implens omnia, solatium ani-
mæ, & vera cordis lætitia.

CAPUT VI.

De lætitia bonæ conscientiæ.

1. GLoria boni hominis, te- 1.
stimonium bonæ con- 2. Cor. 1.
scientiæ. Habe bonam consci-
entiam, & habebis semper læ-
titiam. Bona conscientia, valdè
multa potest portare, & valdè
læta est inter adversa: Mala
conscientia, semper timida est
& inquieta. Suaviter requies- Sap. 17.
ces, si cor tuum te non repre-
henderit. Noli lætari, nisi
quum benefeceris. Mali nun-
quam habent veram lætitiam,
nec internam sentiunt pacem;
quia *non est pax impiis, dicit* Luce 12.
Dominus. Et si dixerint: In pa-
ce sumus, non venient mala su-

per

per nos, & quis nobis nocere
Isaia 57. audebit? Ne credas eis: quoniam
repentè exurget ira Dei, &
in nihilum redigentur actus
eorum, & cogitationes eorum
peribunt.

2. 2. Gloriari in tribulatione
Rom. 8. Gal. 6. non eſt grave amanti; ſic enim
gloriari, eſt gloriari in cruce
Joan. 5. Domini. Brevis gloria, quæ ab
hominibus datur, & accipitur.
Mundi gloriam ſemper comitatur
2. Cor. 1. triſtitia: Bonorum gloria
in conſcientiis eorum, & non
in ore hominum. Juſtorum
lætitia de Deo, & in Deo eſt; &
gaudium eorum de veritate.
Qui & veram & æternam gloriam
deſiderat, temporalem
non curat: Et qui temporalem
requirit gloriam, aut non ex
animo contemnit, minùs amare
convincitur cœleſtem. Magnam
habet cordis tranquillitatem,
qui nec laudes curat,
nec vituperia.

3. 3. Facilè erit contentus & pacatus,
cujus conſcientia munda
eſt. Non es ſanctior, ſi laudaris,
nec vilior, ſi vituperaris.
Quod es, hoc es; nec major dici
vales, quàm Deo teſte ſis. Si attendis,
quid apud te ſis intus,
non curabis quid de te loquantur
homines. Homo videt in
facie, Deus autem in corde.
Homo conſiderat actus, Deus 1 Reg. 16.
verò penſat intentiones. Bene
ſemper agere, & modicum de
ſe tenere, humilis animæ indicium
eſt. Nolle conſolari ab
aliqua creatura, magnæ puritatis,
& internæ fiduciæ ſignum
eſt.

4. Qui nullum extrinſecus 4.
pro ſe teſtimonium quærit, liquet
quòd totaliter ſe Deo
commiſit. *Non enim, qui ſe- 1. Cor. 10.
ipſum commendat, ille probatus
eſt,* ait Beatus Paulus, *ſed
quem Deus commendat.* Ambulare
cum Deo intus, nec aliqua
affectione teneri foris, ſtatus
eſt interni hominis.

CAPUT VII.

De amore Jeſu ſuper omnia.

1. BEatus qui intelligit, quid 1.
ſit amare Jeſum, & contemnere

temnere ſeipſum propter Je-
Pſal 118. ſum. Oportet dilectum pro di-
Deut. 6. *Matth* 22. lecto relinquere , quia Jeſus
vult ſolus ſuper omnia amari.
Dilectio creaturæ fallax & in-
ſtabilis: dilectio Jeſu, fidelis &
perſeverabilis. Qui adhæret
creaturæ, cadet cum labili; qui
amplectitur Jeſum, firmabitur
in ævum. Illum dilige, & ami-
cum tibi retine, qui omnibus
recedentibus te non relinquet,
nec patietur in fine perire. Ab
omnibus oportet te aliquando
ſeparari, ſive velis, ſive nolis.
2. 2. Teneas te apud Jeſum
vivens & moriens, & illius fi-
delitati te committe, qui om-
nibus deficientibus, ſolus po-
teſt te juvare. Dilectus tuus
talis eſt naturæ , ut alienum
non velit admittere; ſed ſolus
vult cor tuum habere, & tan-
quam Rex in proprio throno
ſedere. Si ſcires te bene ab om-
ni creatura evacuare, Jeſus de-
beret libenter tecum habitare.
Penè totum perditum inve-
nies, quicquid extra Jeſum in
hominibus poſueris. Non con- *Iſa.* 40.
fidas, nec innitaris ſuper cala-
mum ventoſum; *quia omnis*
caro fœnum, & omnis gloria
ejus, ut flos fœni cadet.
3. Citò decipieris, ſi ad ex- 3.
ternam hominum apparen-
tiam tantùm aſpexeris. Si enim
tuum in aliis quæris ſolatium
& lucrum, ſenties ſæpius detri-
mentum. Si quæris in omni-
bus Jeſum, invenies utique Je-
ſum: Si autem quæris teipſum,
invenies etiam teipſum, ſed ad
tuam perniciem. Plus enim
homo nocivior ſibi, ſi Jeſum
non quærit, quàm totus mun-
dus, & omnes ſui adverſarii.

CAPUT VIII.

De familiari amicitia Jeſu.

1. QUando Jeſus adeſt, to- 1.
tum bonum eſt , nec
quicquam difficilè videtur :
Quando verò Jeſus non adeſt,
totum durum eſt. Quando Je-
ſus intus non loquitur, conſo-
latio vilis eſt : Si autem Jeſus
unum tantum verbum loqui-
tur, magna conſolatio ſenti-
tur.

Joan. 11. tur. Nonne Maria Magdalena ſtatim ſurrexit de loco, in quo flevit, quando Martha illi dixit: *Magiſter adeſt, & vocat te?* Felix hora, quando JESUS vocat de lachrymis ad

Matt. 16. gaudium ſpiritus. Quàm aridus, & durus es ſine Jeſu. Quàm inſipiens & vanus, ſi cupis aliquid extra Jeſum. Nonne hoc eſt majus damnum, quàm ſi totum perderes mundum?

2. 2. Quid poteſt tibi mundus conferre ſine Jeſu? Eſſe ſine Jeſu gravis eſt infirmitas & infernus: & eſſe cum Jeſu, dulcis eſt Paradiſus. Si fuerit tecum Jeſus, nullus poterit noce-

Rom. 8. Matth. 13. Luca 2. re inimicus. Qui invenit Jeſum, invenit theſaurum bonum, immò bonum ſuper omne bonum: Et qui perdit Jeſum, perdit nimis multum, & plus quàm totum mundum. Pauperrimus eſt, qui vivit ſine Jeſu: & ditiſſimus, qui bene eſt cum Jeſu.

3. 3. Magna eſt ars, ſcire cum Jeſu converſari; & ſcire Jeſum tenere magna prudentia. Eſto humilis & pacificus, & erit tecum Jeſus. Sis devotus & quietus, & manebit tecum Jeſus. Po- Prov. 3. tes citò fugare Jeſum, & gratiam ejus perdere, ſi volueris ad exteriora declinare. Et ſi illum effugaveris & perdideris, ad quem fugies, & quem tunc quæres amicum? Sine amico Galat. 6. non potes benè vivere; & ſi Jeſus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis triſtis & deſolatus. Fatuè igitur agis, ſi in aliquo altero confidis, aut lætaris. Eligendum eſt magis totum mundum habere contrarium, quàm Jeſum offenſum.

4. Ex omnibus ergò charis, 4. ſit Jeſus ſolus dilectus ſpecialis. Diligantur omnes propter Jeſum, Jeſus autem propter ſeipſum. Solus Jeſus Chriſtus ſingulariter eſt amandus, qui ſolus bonus & fidelis præ omnibus invenitur amicis. Pro- Matt. 5. Luca 6. pter ipſum & in ipſo, tam amici quàm inimici, ſint tibi chari,

ri, & pro omnibus his exorandus est, ut omnes ipsum cognoscant & diligant. Nunquam cupias singulariter laudari vel amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet. Nec velis, quod aliquis tecum in corde suo occupetur, neque tu cum alicujus occuperis amore; sed sit Jesus in te, & in omni bono homine.

5. 5. Esto purus & liber ab intus, sine alicujus creaturæ implicamento. Oportet te esse nudum, & purum cor ad Deum gerere, si vis vacare & videre, quàm suavis sit Dominus: Et reverà ad hoc non pervenies, nisi gratiâ ejus fueris præventus & intractus; ut omnibus evacuatis & licentiatis, solus cum solo uniaris. Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: Et quando recedit, tunc pauper & infirmus erit, & quasi tantùm ad flagella relictus. In his non debes dejici nec desperare; sed ad voluntatem Dei æquanimiter stare, & cuncta supervenientia tibi, ad laudem Jesu Christi perpeti: quia post hyemem sequitur æstas; post noctem redit dies; & post tempestatem magna serenitas.

CAPUT IX.

De carentia omnis solatii.

1. NOn est grave humanum contemnere solatium, 1.
cùm adest divinum. Magnum *Phil. 2.*
est, & valde magnum, tam humano quàm divino posse carere solatio, & pro honore Dei, libenter exilium cordis velle sustinere; & in nullo seipsum quærere, nec ad proprium meritum respicere. Quid magni est, si hilaris sis & devotus adveniente gratiâ? optabilis cunctis hæc hora. Satis suaviter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum, si onus non sentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à summo ductore?

2. Libenter habemus aliquid 2.
pro solatio, & difficulter homo

exui-

exuitur à ſeipſo. Vicit ſanctus martyr Laurentius ſæculum cum ſuo Sacerdote: quia omne, quod in mundo delectabile videbatur, deſpexit; & ſummum Dei Sacerdotem Sixtum, quem maximè diligebat, pro amore Chriſti, etiam à ſe tolli clementer ferebat. Amore igitur Creatoris, amorem hominis ſuperavit; & pro humano ſolatio, divinum beneplacitum magis elegit. Ita & tu, aliquid neceſſarium, & dilectum amicum, pro amore Dei diſce relinquere. Nec graviter feras, quum ab amico derelictus fueris, ſciens, quoniam oportet nos omnes tandem ab invicem ſeparari.

3. 3. Multum & diu oportet hominem in ſeipſo certare, antequàm diſcat ſeipſum planè ſuperare, & totum affectum ſuum in Deum trahere. Quando homo ſtat ſuper ſeipſum, facilè labitur ad conſolationes humanas. Sed verus amator Chriſti, & ſtudioſus ſectator virtutum, non cadit ſuper conſolationes, nec quęrit tales ſenſibiles dulcedines; ſed magis fortes exercitationes, & pro chriſto duros ſuſtinere labores

4. Cùm igitur ſpiritualis à 4.
Deo conſolatio datur, cum gratiarum actione accipe eam; ſed Dei munus intellige eſſe, non tuum meritum. Noli extolli, noli nimium gaudere, nec inaniter præſumere; ſed eſto magis humilior ex dono, cautior quoq; & timoratior in cunctis actibus tuis: quoniam tranſibit hora illa, & ſequetur tentatio. Quum ablata fuerit conſolatio, non ſtatim deſperes; ſed cum humilitate & patientia, expecta cœleſtem viſitationem; quoniam potens eſt Deus ampliorem tibi redonare conſolationem. Iſtud non eſt novum, nec alienum viam Dei expertis; quia in magnis ſanctis & in antiquis Prophetis, fuit ſæpè talis alternationis modus.

5. Unde quidam præſente 5.
jam gratiâ dicebat: *Ego dixi in* Pſal. 29.

abundantia mea, non movebor in æternum. Abſente verò gratiâ, quid in ſe fuerit expertus, adjungit dicens: *Avertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus*. Inter hæc tamen nequaquam deſperat, ſed inſtantiùs Dominum rogat, & dicit: *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor*. Denique orationis ſuæ fructum reportat, & ſe exauditum teſtatur dicens: *Audivit Dominus, & miſertus eſt mei, Dominus factus eſt adjutor meus*. Sed in quo? *Convertiſti*, inquit, *planctum meum in gaudium mihi, & circumdediſti me lætitiâ*. Si ſic actum eſt cum magnis ſanctis, non eſt deſperandum nobis infirmis & pauperibus, ſi interdùm in fervore, & interdùm in frigiditate ſumus: quoniam *ſpiritus venit* & recedit, ſecundùm beneplacitum ſuæ voluntatis. Unde beatus Job ait: *Viſitas eum diluculò, & ſubitò probas illum*.

Ibidem. *Ibidem.* *Ibidem.* *Ibidem.* *Joan. 3.* *Job. 7.*

6. Super quid igitur ſperare 6.
poſſum, aut in quo confidere debeo, niſi in ſola magna miſericordia Dei, & in ſola ſpe gratiæ cœleſtis? Sive enim adſint homines boni, ſive devoti fratres, vel amici fideles, ſive libri ſancti, vel tractatus pulchri; ſive dulcis cantus & hymni; omnia hæc modicum juvant, modicum ſapiunt, quando deſertus ſum à gratia, & in propria paupertate relictus. Tunc non eſt melius remedium, quàm patientia, & abnegatio mei in voluntate Dei. *Luca 9.*

7. Nunquàm inveni aliquem 7.
tam religioſum & devotum, qui non habuerit interdùm gratiæ ſubtractionem, aut non ſenſerit fervoris diminutionem. Nullus ſanctus fuit tam altè raptus & illuminatus, qui priùs vel poſteà, non fuerit tentatus. Non enim dignus eſt, altâ Dei contemplatione, qui pro Deo non eſt exercitatus aliquâ tribulatione. Solet enim ſequentis conſolationis, tentatio

tio præcedens eſſe ſignum.
Nam tentationibus probatis,
cœleſtis promittitur conſola-
Apoc.2 tio: *Qui vicerit*, inquit, *dabo*
ei edere de ligno vitæ.

8. 8. Datur autem conſolatio
divina, ut homo fortior ſit ad
ſuſtinendum adverſa. Sequitur
etiam tentatio, ne ſe elevet de
bono. Non dormit diabolus,
nec caro adhuc mortua eſt:
ideò non ceſſes te præparare
ad certamen; quia à dextris, &
1.Pet.5. à ſiniſtris hoſtes ſunt, qui nun-
quàm quieſcunt.

CAPUT X.

De gratitudine, pro gratia Dei.

1. 1. CUr quæris quietem, cùm
Job.5. Luca 14. natus ſis ad laborem? Po-
ne te ad patientiam magis,
quàm ad conſolationes; & ad
Crucem portandam magis,
quàm ad lætitiam. Quis enim
ſæcularium, non libenter con-
ſolationem & lætitiam ſpiri-
tualem acciperet, ſi ſemper ob-
tinere poſſet? Excedunt enim
ſpirituales conſolationes, om-
nes mundi delicias, & carnis
voluptates. Nam omnes deli-
tiæ mundanæ, aut vanæ ſunt,
aut turpes: ſpirituales verò de-
litiæ, ſolæ jucundæ & honeſtæ,
ex virtutibus progenitæ, & à
Deo puris mentibus infuſæ.
Sed iſtis divinis conſolationi-
bus, nemo ſemper pro ſuo affe-
ctu frui valet; quia tempus ten-
tationis, non diu ceſſat.

2. Multum autem contrari- 2.
atur ſupernæ viſitationi, falſa
libertas animi, & magna con-
fidentia ſui. Deus bene facit
conſolationis gratiam dando,
ſed homo malè agit, non to-
tum Deo, cum gratiarum acti-
one, retribuendo. Et ideò non Eccleſ.1.
poſſunt in nobis dona gratiæ
fluere, quia ingrati ſumus au-
ctori; nec totum refundimus
fontali origini. Semper enim
debetur gratia, dignè gratias
referenti; & auferretur ab ela-
to, quod dari ſolet humili.

3. Nolo conſolationem, 3.
quæ mihi aufert compunctio-
nem; nec affecto contempla-
tionem, quæ ducit in elatio-
nem.

nem. Non enim omne altum,
ſanctum, nec omne dulce, bo-
num; nec omne deſiderium,
purum; nec omne charum,
Deo gratum. Libenter acce-
pto gratiam, unde ſemper hu-
milior & timoratior inveniar,
atque ad relinquendum me
paratior fiam. Doctus dono
gratiæ, & eruditus ſubtractio-
nis verbere, non ſibi audebit
quicquàm boni attribuere; ſed
potiùs ſe pauperem, & nudum
Matt 22. confitebitur. Da Deo, quod
Dei eſt: & tibi adſcribe, quod
tuum eſt; hoc eſt. Deo gratias
pro gratia tribue; tibi autem
ſoli culpam & dignam pœ-
nam, pro culpa deberi ſen-
tias.

4. 4. Pone te ſemper ad infi-
Lucæ 14. mum, & dabitur tibi ſum-
mum; nam ſummum, non
ſtat ſine infimo. Summi San-
cti apud Deum, minimi ſunt
apud ſe; quantò glorioſiores,
tantò in ſe humiliores. Pleni
veritate & gloriâ cœleſti, non
ſunt vanæ gloriæ cupidi. In
Deo firmati & fundati nullo
modo poſſunt eſſe elati: Et qui Ioan. 5.
totum Deo aſcribunt, quic-
quid boni acceperunt, gloriam
ab invicem non quærunt; ſed
gloriam, quæ à ſolo Deo eſt,
volunt; & Deum in ſe, & in
omnibus ſanctis, laudari ſuper
omnia cupiunt, & ſemper in
idipſum tendunt.

5. Eſto igitur gratus pro mi- 5.
nimo, & eris dignus majora
accipere. Sit tibi minimum
etiam pro maximo, & magis
contemptibile, pro ſpeciali
dono. Si dignitas datoris in-
ſpicitur, nullum datum par-
vum, aut nimis vile videbitur.
Non enim parvum eſt, quod à
ſummo Deo donatur. Etiamſi
pœnas & verbera dederit, gra-
tum eſſe debet; quia ſemper
pro ſalute noſtra facit, quic-
quid nobis advenire permittit.
Qui gratiam Dei retinere de-
ſiderat, ſit gratus pro gratia
data, patiens pro ablata. Oret
ut redeat; cautus ſit & humilis,
ne amittat.

CAPUT XI.

De paucitate amatorum Crucis JESU.

1\. 1. HAbet JESUS nunc multos amatores regni sui cœleſtis, ſed paucos bajulatores ſuæ Crucis. Multos habet deſideratores conſolationis, ſed paucos tribulationis. Plures invenit ſocios menſæ, ſed paucos abſtinentiæ. Omnes cupiunt cum eo gaudere, pauci volunt pro eo, aut cum eo aliquid
Lucæ 9. & 22. ſuſtinere. Multi Jeſum ſequuntur uſque ad fractionem panis, ſed pauci uſque ad bibendum calicem paſſionis. Multi miracula ejus venerantur, pauci ignominiam Crucis ſequuntur. Multi Jeſum diligunt, quamdiu adverſa non contingunt. Multi illum laudant & benedicunt, quamdiu conſolationes aliquas ab ipſo percipiunt. Si autem Jeſus ſe abſconderit, & modicum eos reliquerit, aut in querimoniam vel in dejectionem nimiam cadunt.

2\. Qui autem Jeſum propter 2.
Jeſum, & non propter ſuam propriam aliquam conſolationem diligunt, ipſum in omni tribulatione & anguſtia cordis, ſicut in ſumma conſolatione benedicunt. Et ſi nunquàm eis conſolationem dare vellet, ipſum tamen ſemper laudarent, & ſemper gratias agere vellent.

3\. O quantum poteſt amor 3.
Jeſu purus, nullo proprio *Phil. 2.*
commodo vel amore permixtus? Nónne omnes mercenarii ſunt dicendi, qui conſolationes ſemper quærunt? Nónne amatores ſui magis, quàm Chriſti probantur, qui ſua commoda & lucra ſemper meditantur? Ubi invenietur talis, qui velit Deo ſervire gratis?

4\. Raró invenitur tam ſpi- 4.
ritualis aliquis, qui omnibus ſit nudatus. Nam verum pauperem ſpiritu, & ab omni creatura nudum quis inveniet? *Procul & de ultimis finibus* *Prov. 31.*
pretium ejus. Si dederit homo

 omnem

omnem ſubſtantiam ſuam, adhuc nihil eſt: Etſi fecerit pœnitentiam magnam, adhuc exiguum eſt: Etſi apprehenderit omnem ſcientiam, adhuc longè eſt. Etſi habuerit virtutem magnam, & devotionem nimis ardentem, adhuc multum ſibi deeſt: Scilicet unum, quod ſummè ſibi neceſſarium eſt.
Matt. 6. Quid illud? Ut omnibus relictis ſe relinquat, & à ſe totaliter exeat, nihilque de privato amore retineat; Cumque omnia fecerit, quæ facienda noverit, nil ſe feciſſe ſentiat.

5. 5. Non grande ponderet, quod grande æſtimari poſſit, ſed in veritate ſervum inutilem ſe pronuntiet, ſicut Veri-
Luca 17. tas ait: *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſervi inutiles ſumus.* Tunc verè pauper, & nudus ſpiritu eſſe poterit, & cum Pro-
Pſal. 24. pheta dicere: *Quia unicus & pauper ſum ego.* Nemo tamen iſto ditior, nemo potentior, nemo liberior, qui ſe & omnia relinquere ſcit, & ad infimum ſe ponere.

CAPUT XII.

De Regia via ſanctæ Crucis.

1. DUrus multis videtur hic 1.
ſermo: Abnega temet- Matt. 16.
ipſum, tolle Crucem tuam, & ſequere Jeſum: Sed multò duriùs erit audire illud extremum
verbum: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Matt. 25.
Qui enim modò libenter audiunt, & ſequuntur verbum Crucis; tunc non timebunt ab auditione æternæ damnatio-
nis. Hoc ſignum Crucis erit Pſal. 111.
in cœlo, cùm Dominus ad judicandum venerit. Tunc omnes ſervi Crucis, qui ſe Crucifixo conformaverunt in vita, accedent ad Chriſtum judicem cum magna fiducia.

2. Quid igitur times tollere 2.
Crucem, per quam itur ad Regnum? In Cruce ſalus, in Cruce vita, in Cruce protectio ab hoſtibus, in Cruce infuſio ſupernæ ſuavitatis, in Cruce robur mentis, in Cruce gaudium ſpiritus,

ritus, in Cruce ſumma virtutis, in Cruce perfectio ſanctitatis.
Lucæ 14. Non eſt ſalus animæ, nec ſpes æternæ vitæ, niſi in Cruce. Tolle ergò Crucem tuam, & ſequere Jeſum, & ibis in vitam æternam. Præceſſit ille *baju-*
Joan. 19. *lans ſibi Crucem*, & mortuus eſt pro te in Cruce, ut & tu tuam portes Crucem, & mori af-
2.Cor.11. fectes in Cruce: Quia ſi commortuus fueris, etiam cum illo pariter vives: Et ſi ſocius fueris pœnæ, eris & gloriæ.

3. 3. Ecce in Cruce totum conſtat, & in moriendo totum jacet, & non eſt alia via ad vitam, & ad veram internam pacem, niſi via ſanctæ Crucis & quotidianæ mortificationis. Ambula ubi vis, quære quodcunque volueris, & non invenies altiorem viam ſuprà, nec ſecuriorem viam infrà, niſi viam ſanctæ Crucis. Diſpone, & ordina omnia ſecundùm tuum velle & videre; & non invenies, niſi ſemper aliquid pati debere, aut ſpontè aut invitè, & ita Crucem ſemper invenies: Aut enim in corpore dolorem ſenties, aut in anima ſpiritus tribulationem ſuſtinebis.

4. Interdum à Deo relin- 4.
quæris, interdum à proximo excitaberis, & quod amplius eſt, ſæpe tibimetipſi gravis eris; nec tamen aliquo remedio vel ſolatio liberari ſeu alleviari poteris; ſed donec Deus voluerit, oportet ut ſuſtineas. Vult enim Deus, ut tribulationem ſine conſolatione pati diſcas, & ut illi totaliter te ſubjicias, & humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter ſentit Paſſionem Chriſti, ſicut is, cui contigerit ſimilia pati. Crux ergò ſemper parata eſt, & ubique te exſpectat. Non potes effugere, quocunque cucurreris; quia quocunque iveris; teipſum tecum portas, & ſemper teipſum invenies. Converte te ſuprà, converte te infrà; converte te extrà, converte te intrà, & in his omnibus invenies Crucem, & ne-

cesse est te ubique tenere patientiam, si internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.

5. 5. Si libenter Crucem portas, portabit te, & ducet te ad desideratum finem, ubi scilicet finis patiendi erit, quamvis hic non erit. Si invitè portas, onus tibi facis, & teipsum magis gravas; & tamen oportet ut sustineas. Si abjicis unam Crucem, aliam procul dubio invenies, & forsitan graviorem.

6. 6. Credis tu evadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis Sanctorum in mundo sine Cruce & tribula-

Lucæ 24. tione fuit? Nec enim JESUS Christus Dominus noster unâ horâ sine dolore Passionis fuit,

Job. 7. quàm diu vixit. *Oportebat*, ait, *Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam.* Et quomodò tu aliam viam quæris, quam hanc regiam viam, quæ est via sanctæ Crucis? Tota vita Christi Crux fuit & martyrium, & tu tibi quæris requiem & gaudium?

7. Erras, erras, si aliud quæ- 7.
ris, quàm pati tribulationes: quia tota vita ista mortalis plena est miseriis, & circumsignata Crucibus. Et quantò altiùs quis in spiritu profecerit, tantò graviores sæpè Cruces inveniet, quia exilii sui pœna magis ex amore crescit. Sed tamen iste sic multipliciter afflictus, non est sine levamine consolationis; quia fructum maximum sibi sentit accrescere, ex sufferentia suæ Crucis.

8. Nam dum spontè se illi 8.
subjicit, omne onus tribu- 2. Cor. 11. & 12.
lationis in fiduciam divinæ consolationis convertitur; & quantò caro magis per afflictionem atteritur, tantò spiritus ampliùs per internam gratiam roboratur. Et nonnunquàm in tantùm confortatur ex affectu tribulationis & adversitatis, ob amorem con-

conformitatis Crucis Chriſti,
ut ſine dolore & tribulatione
eſſe non vellet: quoniam tantò
ſe acceptiorem Deo credit ,
quantò plura & graviora pro
eo perferre potuerit. Non eſt
iſtud hominis virtus, ſed gratia
Chriſti, quæ tanta poteſt & a-
git in carne fragili ; ut quod
naturaliter ſemper abhorret &
fugit, hoc fervore ſpiritus ag-
grediatur & diligat.

9. 9. Non eſt ſecundùm homi-
nem Crucem portare, Crucem
amare, corpus caſtigare & ſer-
vituti ſubjicere, honores fuge-
re, contumelias libenter ſuſti-
nere, ſeipſum deſpicere, & de-
ſpici optare, adverſa quæque
cum damnis perpeti, & nihil
proſperitatis in hoc mundo
deſiderare. Si ad teipſum reſpi-
cis, nihil hujuſmodi ex te pote-
2. Cor. 3. ris: Sed ſi in Domino confidis,
dabitur tibi fortitudo de cœlo,
& ſubjicientur ditioni tuæ
mundus & caro. Sed nec inimi-
cum diabolum timebis, ſi fue-
ris fide armatus, & Cruce Chri-
ſti ſignatus.

10. Pone te ergò ſicut bonus 10.
& fidelis ſervus Chriſti, ad por-
tandam viriliter Crucem Do-
mini tui, pro te ex amore Cru-
cifixi. Præpara te ad toleranda *Matt. 20.*
multa adverſa, & varia incom- *& Ioa. 18.*
moda in hac miſera vita; quia
ſic tecum erit, ubicumque fue-
ris; & ſic reverà invenies, ubi-
cunque latueris. Oportet ita
eſſe, & non eſt remedium eva-
dendi à tribulatione malorum
& dolore , quàm ut patiaris.
Calicem Domini affectanter
bibe, ſi amicus ejus eſſe, & par-
tem cum eo habere deſideras.
Conſolationes Deo commit-
te; faciat ipſe cum talibus, ſicut
ſibi magis placuerit. Tu verò
pone te ad ſuſtinendum tribu-
lationes, & reputa eas maxi-
mas conſolationes; quia non
ſunt condignæ paſſiones hujus
temporis, ad futuram gloriam
promerendam, etiam ſi ſolus
omnes poſſes ſuſtinere.

11. Quando ad hoc veneris, 11.
quod tribulatio tibi dulcis eſt, *Rom. 8. Gal. 6.*

& ſapit pro Chriſto, tunc bene tecum eſſe æſtima, quia inveniſti paradiſum in terra. Quamdiu pati grave tibi eſt, & fugere quæris: tamdiu malè habebis, & ſequetur te ubique fuga tribulationis.

12. 12. Si ponis te, ad quod eſſe
2. Cor. 12. debes, videlicet ad patiendum
& moriendum, fiet citò melius,
& pacem invenies. Etiam
ſi raptus fueris *uſque ad tertium
cœlum* cum Paulo, non
es propterea ſecuratus de nullo
Actor. 9. contrario patiendo. *Ego* (inquit
JESUS) *oſtendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Pati ergò tibi remanet, ſi Jeſum diligere, & perpetuò illi ſervire places.

13. 13. Utinam dignus eſſes, ali-
Actor. 5. quid pro nomine Jeſu pati,
quanta gloria remaneret tibi, quanta exultatio omnibus Sanctis Dei, quanta quoque ædificatio eſſet proximi? Nam patientiam omnes recommendant, quamvis pauci tamen pati velint. Meritò deberes libenter modicum pati pro Chriſto, cùm multi majora graviora patiantur pro mundo.

14. Scias pro certo, quia mo- 14.
rientem te oportet ducere vi- Pſal 43.
tam: Et quantò quiſque plus ſibi moritur, tantò magis Deo vivere incipit. Nemo aptus eſt ad comprehendendum cœleſtia, niſi ſe ſubmiſerit ad portandum pro Chriſto adverſa. Nihil Deo acceptius, nihil tibi ſalubriùs in mundo iſto, quàm libenter pati pro Chriſto. Et ſi eligendum tibi eſſet, magis optare deberes pro Chriſto adverſa pati, quàm multis conſolationibus recreari; quia Chriſto ſimilior eſſes, & omnibus Sanctis conformior. Non enim ſtat meritum noſtrum, & profectus ſtatus noſtri, in multis ſuavitatibus & conſolationibus; ſed potiùs in magnis gravitatibus, & tribulationibus perferendis.

15. Siquidem aliquid me- 15.
lius & utilius ſaluti hominum, quàm pati fuiſſet, Chriſtus utique

que verbo & exemplo ostendisset. Nam & sequentes se discipulos, omnesque eum sequi cupientes, manifestè ad Crucem portandam hortatur & dicit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam & sequatur me.* Omnibus ergò perlectis, & scrutatis, sit hæc conclusio finalis: Quoniam *per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei.*

Luc. 9.

Act. 14.

LIBER TERTIUS.

De interna consolatione.

Capita Libri tertii.

CAPUT I.

De interna Christi locutione ad animam fidelem.

1. *Psal. 84. 1. Reg 3. Matt. 13.* *1.* *AUdiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Beata anima, quæ Dominum in se loquentem audit, & de ore ejus consolationis verbum accipit. Beatæ aures, quæ venas divini susurri suscipiunt, & de mundi hujus susurrationibus nihil advertunt, Beatæ planè aures, quæ non vocem foris sonantem, sed intus auscultant veritatem docentem. Beati oculi, qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti. Beati, qui interna penetrant, & ad capienda arcana cœlestia, magis ac magis, per quotidiana exercitia se student præparare. Beati, qui Deo vacare gestiunt, & ab omni impedimento sæculi se excutiunt.

2. Animadverte hæc anima mea, & claude sensualitatis tuæ ostia, ut possis audire, quid in te loquatur Dominus Deus tuus. Hæc dicit dilectus tuus: Salus tua ego sum, pax tua & vita tua. Serva te apud me, & pacem invenies. Dimitte omnia transitoria, quære æterna. Quid sunt omnia temporalia, nisi seductoria? Et quid juvant omnes creaturæ, si fueris à Creatore deserta? Omnibus ergò abdicatis, Creatori tuo te redde placitam ac fidelem, ut veram valeas apprehendere beatitudinem. 2. *Psal. 84. Psal. 34.*

CAPUT II.

Quod veritas intus loquitur ſine ſtrepitu verborum.

1. *1.* LOquere Domine, quia audit ſervus tuus. *Ser-*
1 Reg. 3. Pſal. 118. *vus tuus ſum ego, da mihi intellectum, ut ſciam teſtimonia tua.* Inclina cor meum in verba oris tui, fluat ut ros eloquium tuum. Dicebant olim
Exod. 20. filii Iſraël ad Moyſen: *Loquere tu nobis, & audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur.* Non ſic Domine, non ſic oro, ſed magis cum Samuele Propheta, humiliter ac deſideranter obſecro:
1. Reg. 3. *Loquere Domine, quia audit ſervus tuus.* Non loquatur mihi Moyſes, aut aliquis ex Prophetis; ſed tu potiùs loquere Domine Deus, inſpirator & illuminator omnium Prophetarum; quia tu ſolus ſine eis potes me perfectè imbuere, illi autem ſine te nihil proficient.

2. 2. Poſſunt quidem verba ſonare, ſed ſpiritum non conferunt. Pulcherrimè dicunt, ſed te tacente, cor non accendunt: Literas tradunt, ſed tu ſenſum aperis: Myſteria proferunt, ſed tu reſeras intellectum ſignatorum: Mandata edicunt, ſed tu juvas ad perficiendum. Viam oſtendunt, ſed tu confortas ad ambulandum: Illi foris tantùm agunt, ſed tu corda inſtruis & eluminas: Illi exteriùs rigant, ſed tu fœcunditatem donas: Illi clamant verbis, ſed tu auditui intelligentiam tribuis.

3. Non ergò loquatur mihi 3.
Moyſes, ſed tu Domine Deus meus æterna veritas, ne fortè moriar, & ſine fructu efficiar, ſi fuero tantùm foris admonitus, & intus non accenſus: ne ſit mihi ad judicium verbum auditum & non factum; cognitum nec amatum; creditum &
non ſervatum. *Loquere igitur* 1. Reg. 2. Ioan. 6.
Domine, quia audit ſervus tuus, verba enim vitæ æternæ habes. Loquere mihi, ad qualemcunque animæ meæ conſola-

ſolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem, tibi autem ad laudem & gloriam & perpetuum honorem.

CAPUT III.

Quod verba Dei cum humilitate ſint audienda, & quod multi ea non ponderant.

1. 1. AUdi fili verba mea, verba ſuaviſſima, omnem Philoſophorum & ſapientum hujus mundi ſcientiam exceden-
Ioan. 6. tia. *Verba mea ſpiritus & vita ſunt*, nec humano ſenſu penſanda. Non ſunt ad vanam complacentiam trahenda, ſed in ſilentio audienda, & cum omni humilitate atque magno affectu ſuſcipienda, & dixit:
Pſal. 93. *Beatus, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum, ut mitiges ei à diebus malis*, & non deſoletur in ter-
Hebr. 1. ra. *Ego* inquit Dominus, *docui Prophetas ab initio, & uſque nunc non ceſſo omnibus loqui; ſed multi ad vocem meam ſurdi ſunt, & duri.*

2. 2. Plures mundum libentiùs audiunt, quàm Deum: faciliùs ſequuntur carnis ſuæ appetitum, quàm Dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia & parva, & ſervitur ei aviditate magnâ: ego promitto ſumma & æterna, & torpeſcunt mortalium corda. Quis tantâ curâ mihi in omnibus ſervit & obedit, ſicut mundo & dominis ejus ſervitur? *Erubeſce Sidon, ait mare*: Et ſi cauſam quæris, Eſaiæ 23. audi quare. Pro modica præbenda, longa via curritur; pro æterna vita, à multis vix pes ſemel à terra levatur. Vile pretium quæritur, pro uno numiſmate interdùm turpiter litigatur: pro vana re, & parva promiſſione, diu noctuque fatigari non timetur.

3. Sed prôh dolor, pro bono 3. incommutabili, pro prœmio inæſtimabili, pro ſummo honore & gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubeſce ergò ſerve piger & quærulose, quod illi paratiores inveniuntur ad perditionem,

tionem, quàm tu ad vitam.
Rom. 1. Gaudent illi ampliùs ad vani-
Matt. 24. tatem, quàm tu ad veritatem.
Apoc. 2. Matth. 5. Equidem à ſpe ſua nonnun-
& 25. quàm fruſtrantur, ſed promiſ-
ſio mea neminem fallit, nec
confidentem mihi dimittit in-
anem. Quod promiſi, dabo;
quod dixi, implebo; ſi tamen
uſque in finem fidelis in dile-
ctione mea quis permanſerit.
Ego remunerator ſum omni-
um bonorum, & fortis proba-
tor omnium devotorum.

4. 4. Scribe verba mea in corde
tuo, & pertracta diligenter: e-
runt enim in tempore tentati-
onis valde neceſſaria. Quod
non intelligis cùm legis, co-
gnoſces in die viſitationis. Du-
pliciter ſoleo electos meos vi-
ſitare, tentatione ſcilicet &
conſolatione. Et duas lectiones
eis quotidiè lego, unam incre-
pando eorum vitia, alteram
exhortando ad virtutum in-
crementa. Qui habet verba
mea, & ſpernit ea, habet qui
judicet eum in noviſſimo die.

Oratio ad implorandam de-votionis gratiam.

5. DOmine Deus meus, om- 5.
nia bona mea tu es. Et Gen. 18. & 1. Reg.
quis ego ſum, ut audeam ad te 18.
loqui? Ego ſum pauperrimus
ſervulus tuus, & abjectus ver-
miculus, multò pauperior &
contemptibilior, quam ſcio, &
dicere audeo. Memento ta-
men Domine, quia nil ſum, ni-
hil habeo, nihilque valeo. Tu
ſolus bonus, juſtus, & ſanctus;
tu omnia potes, omnia præ-
ſtas, omnia imples, ſolum pec-
catorem inanem relinquens.
Reminiſcere miſerationum
tuarum, & imple cor meum
gratiâ tuâ, qui non vis eſſe va-
cua opera tua.

6. Quomodo poſſum me to- 6.
lerare in hac miſeria vita, niſi
me confortaverit miſericordia
& gratia tua? Noli avertere *fa-* Pſal. 68.
ciem tuam à me; noli viſita-
tionem tuam prolongare; noli
conſolationem tuam abſtra-
here; ne fiat anima mea, ſicut
terra ſine aqua tibi. Domine

Pſal. 142. *doce me facere voluntatē tuā*; doce me coràm te dignè & humiliter converſari, quia ſapientia mea tu es, qui in veritate me cognoſcis, & cognoviſti antequàm fieret mundus, & antequam natus eſſem in mundo.

CAPUT IV.

Quid in veritate & humilitate coràm Deo converſandum eſt.

1. 1. FIli ambula coràm me in veritate, & in ſimplicitate cordis tui quære me ſemper. (Gen. 17. Sap. 1. Joan. 8.) Qui ambulat coram me in veritate, tutabitur ab incurſibus malis, & veritas liberabit eum à ſeductoribus & detractionibus iniquorum: Si veritas te liberaverit, verè liber eris, & non curabis de vanis hominum verbis. Domine, verum eſt; ſicut dicis: ita, quæſo, mecum fiat. Veritas tua me doceat, ipſa me cuſtodiat, & uſque ad ſalutarem finem conſervet. Ipſa me liberet ab omni affectione mala, & inordinata dilectione; & ambulabo tecum in magna cordis libertate.

2. Ego te docebo (ait veritas) 2.
quæ recta ſunt, & placita coràm me. Cogita peccata tua cum diſplicentia magna & mœrore, & nunquàm reputes te aliquid eſſe propter opera bona. Reverà peccator es, & multis paſſionibus obnoxius & implicatus. Ex te ſemper ad nihil tendis, & citò laberis, citò vinceris, citò turbaris, citò diſſolveris. Non habes quicquam, unde poſſis gloriari; (1.Cor.4.) ſed multa, unde te debeas vilificare; quia multò infirmior es, quàm vales comprehendere.

3. Nil ergò magnum tibi vi- 3.
deatur ex omnibus, quæ agis. Nil grande, nil pretioſum & admirabile, nil reputatione appareat dignum; nil altum, nihil verè laudabile & deſiderabile, niſi quod æternum eſt. Placeat tibi ſuper omnia æterna veritas, diſpliceat tibi ſemper tua maxima vilitas. Nil ſic timeas, (Eccli. 3. & 1.Cor.3.) ſic vituperes & fugias, ſicut vitia & peccata tua; quæ magis

displicere debent, quàm quælibet rerum damna. Quidam non sincerè coràm me ambulant, sed quâdam curiositate & arrogantiâ ducti, volunt secreta mea scire, & alta Dei intelligere, se & suam salutem negligentes. Hi sæpe in magnas tentationes & peccata, propter suam superbiam & curiositatem, me eis adversante, labuntur.

4. 4. Time judicia Dei, expavesce iram omnipotentis. Noli autem discutere opera altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti, & quàm multa bona neglexisti. Quidàm solum portant suam devotionem in libris, quidam in imaginibus, quidam autem in signis exterioribus & figuris. Quidam habent me in ore, sed modicum est in corde.
Esaia 29. Psal. 24. Sunt alii, qui intellectu illuminati, & affectu purgati ad æterna semper anhelant, de terrenis graviter audiunt, necessitatibus naturæ dolenter inserviunt, & hi sentiunt, quid spiritus veritatis loquitur in eis: Psal. 1.
quia docet eos terrena despicere, & amare cœlestia: mundum negligere, & cœlum totâ die ac nocte desiderare.

CAPUT V.

De mirabili effectu divini amoris.

1. BEnedico te Pater cœlestis, Pater Domini mei 1.
JESU Christi, quia mei pauperis dignatus es recordari. *O* 2. Cor. 1.
Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, gratias tibi, qui me indignum omni consolatione, quandoque tuâ recreas consolatione. Benedico te semper & glorifico, cum unigenito filio tuo, & Spiritu sancto Paracleto, in sæcula sæculorum. Eja Domine Deus, amator sancte meus, cùm tu veneris in cor meum, exultabunt omnia interiora
mea. *Tu es gloria mea, & ex-* Psal. 3.
ultatio cordis mei; Tu spes Psal. 31.
mea & refugium meum, in die tribulationis meæ.

2. Sed quia adhuc debilis 2.

ſum in amore, & imperfectus
in virtute; ideò neceſſe habeo à
te confortari & conſolari: pro-
ptereà viſita me ſæpiùs, & in-
ſtrue diſciplinis ſanctis. Libera
à paſſionibus malis, & ſana cor
meum ab omnibus affectioni-
bus inordinatis, ut intus ſana-
tus & benè purgatus, aptus effi-
ciar ad amandum, fortis ad pa-
tiendum, ſtabilis ad perſeve-
randum.
3. 3. Magna res eſt amor, ma-
gnum omninò bonum; quod
ſolùm leve facit omne onero-
ſum, & fert æqualiter omne in-
Matt. 11. æquale. Nam onus ſine onere
portat, & omne amarum dulce
ac ſapidum efficit Amor Jeſu
nobilis, ad magna operanda
impellit, & ad deſideranda
ſemper perfectiora excitat.
Amor vult eſſe ſurſum, nec ul-
lis infimis rebus retineri. Amor
vult eſſe liber, & ab omni mun-
dana affectione alienus, ne in-
ternus ejus impediatur aſpe-
ctus, ne per aliquod commo-
dum temporale implicationes
ſuſtineat, aut per incommo-
dum ſuccumbat. Nihil dulciùs
eſt amore, nihil fortiùs, nihil
altiùs, nihil jucundiùs, nihil
plenius nec melius in cœlo &
in terra: quia amor ex Deo na-
tus eſt, nec poteſt, niſi in Deo,
ſuper omnia creata quieſcere.
4. Amans volat, currit, & læ- 4.
tatur; liber eſt, & non tenetur:
Dat omnia pro omnibus, &
habet omnia in omnibus; quia
in uno ſummo ſuper omnia
quieſcit, ex quo omne bonum
fluit & procedit. Non reſpicit
ad dona, ſed ad donantem ſe
convertit ſuper omnia bona.
Amor modum ſæpe neſcit, ſed
ſuper omnem modum ferve-
ſcit. Amor onus non ſentit, la-
bores non reputat; plus affe-
ctat, quàm valet; de impoſſibi-
litate non cauſatur, quia cun-
cta ſibi poſſe & licere arbitra-
tur. Valet igitur ad omnia, &
multa implet, & effectui man-
cipat, ubi non amans deficit, &
jacet.
5. Amor vigilat, & dormi- 5.

ens non dormitat. Fatigatus,
Rom. 8. non lassatur; arctatus, non co-
arctatur; territus, non contur-
batur; sed sicut vivax flamma
& ardens facula, sursum erum-
pit, securèq; pertransit. Si quis
amat, novit quid hæc vox cla-
met. Magnus clamor in auri-
bus Dei est, ipse ardens affectus
animæ, quæ dicit: Deus meus,
amor meus: Tu totus meus, &
ego totus tuus.
6. 6. Dilata me in amore, ut
discam interiori cordis ore de-
gustare, quàm suave sit amare,
& in amore liquefieri & nata-
re. Tenear amore, vadens suprà
me, præ nimio fervore & stu-
pore. Cantem amoris canti-
cum, sequar te dilectum me-
um in altum, deficiat in laude
tua anima mea, jubilans ex
amore. Amem te, plusquàm
me, nec me, nisi propter te; &
omnes in te, qui verè amant te,
sicut jubet lex amoris lucens
ex te.
7. 7. Est amor velox, sincerus,
pius, jucundus & amœnus, for-
tis, patiens, fidelis, prudens,
longanimis, virilis, & seipsum
nunquàm quærens. Ubi enim 1. Cor. 13.
seipsum aliquis quærit, ibi ab 1 Cor. 10. & Phil. 2.
amore cadit. Est amor circum-
spectus, humilis, & rectus: non
mollis, non levis, nec vanis in-
tendens rebus; sobrius, castus,
stabilis, quietus, & in cunctis
sensibus custoditus. Est amor
subjectus, & obediens Prælatis,
sibi vilis & despectus, Deo de-
votus & gratificus, fidens &
sperans semper in eo, etiam
cum sibi non sapit Deus; quia
sine dolore, non vivitur in
amore.
8. Qui non est paratus om- 8.
nia pati, & ad voluntatem sta- Rom. 8.
re dilecti, non est dignus ama-
tor appellari. Oportet aman-
tem omnia dura & amara, pro-
pter dilectum libenter ample-
cti, nec ob contraria accidentia
ab eo deflecti.

CAPUT VI.

De probatione veri amatoris.

1. FIli, non es adhuc fortis &
pru-

prudens amator. Quare Domine? quia propter modicam contrarietatem deficis à cœptis, & nimis avidè conſolationem
Phil. 4. quæris. Fortis amator ſtat in tentationibus, nec callidis credit perſuaſionibus inimici. Sicut ei in proſperis placeo, ita nec in adverſis diſpliceo.

2. 2. Prudens amator, non tam donum amantis conſiderat, quàm dantis amorem. Affectum potiùs attendit, quàm cenſum, & infrà dilectum omnia data ponit. Nobilis amator, non quieſcit in dono, ſed in me ſuper omne donum. Non eſt ideò totum perditum, ſi quandoque minus bene de me vel de Sanctis meis ſentis, quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis, quem interdùm percipis, effectus gratiæ præſentis eſt, & quidam prægustus patriæ cœleſtis; ſuper quo non nimium innitendum, quia vadit & venit. Certare autem ad-
Matth. 4. versùs incidentes malos motus animi, ſuggeſtionemque ſpernere diaboli, inſigne eſt virtutis, & magni meriti.

3. Non ergò te conturbent 3.
alienæ phantaſiæ, de quacunque materia ingeſtæ. Forte ſerva propoſitum, & intentionem rectam ad Deum. Nec eſt illuſio, quod aliquandò in excelſum ſubitò raperis, & ſtatim ad ſolitas ineptias cordis reverteris. Illas enim invitè magis pateris, quàm agis; & quàm diu diſplicent & reniteris, meritum eſt, & non perditio.

4. Scito, quod antiquus ini- 4.
micus omninò nititur impedire deſiderium tuum in bono, & ab omni devoto exercitio evacuare, à Sanctorum ſcilicet cultu, à pia paſſionis meæ memoria, à peccatorum utili recordatione, à proprii cordis cuſtodia, & à firmo propoſito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, ut tædium tibi faciat & horrorem; ut ab oratione revocet, & ſacra lectione. Diſplicet ipſi humilis confeſſio, & (ſi poſſet)

à communione ceſſare faceret. Non credas ei, neque cures illum, licet ſæpius tibi deceptionis tetenderit laqueos. Ipſi imputa, cùm mala inſerit & im-
Matth. 4. & 16. munda. Dicito illi; vade immunde ſpiritus, erubeſce miſer, valde immundus es tu, qui talia infers auribus meis. Diſcede à me ſeductor peſſime, non habebis in me partem ullam; ſed JESUS mecum erit, tanquàm bellator fortis, & tu ſtabis confuſus. Malo potiùs mori, & omnem pœnam ſubire, quàm tibi conſentire. Tace & obmuteſce, non audiam te ampliùs, licet plures mihi moliaris moleſtias. Dominus illuminatio mea & ſalus mea, quem timebo? Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum. Dominus adjutor meus, & Redemptor meus.

5. 5. Certa tanquàm miles bonus, & ſi interdùm ex fragilitate corruis, reſume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea, & multum præcave à vana complacentia & ſuperbia. Propter hoc multi in errorem ducuntur, & in cœcitatem penè incurabilem quandoque labuntur. Sit tibi in cautelam & perpetuam humilitatem ruina hæc ſuperborum, de ſe ſtultè præſumentium.

CAPUT VII.

De occultanda gratia ſub humilitatis cuſtodia.

1. FIli, utilius eſt tibi, & ſecu- 1.
riùs, devotionis gratiam abſcondere, nec in altum te efferre, nec multùm inde loqui, neque multum ponderare; ſed magis temetipſum deſpicere, & tanquàm indigno datam timere. Non eſt huic affectioni tenaciùs inhærendum, quæ citiùs poteſt mutari in contrarium. Cogita in gratia, quàm miſer & inops eſſe ſoles ſine gratia. Nec eſt in eo tantùm ſpiritualis vitæ profectus, cùm conſolationis habueris gratiam: ſed quum humiliter, & abnegatè, patienterq; tuleris ejus ſub-

ſubtractionem: ita, quod tunc ab orationis ſtudio non torpeas, nec reliqua opera tua ex uſu facienda, omninò dilabi permittas; ſed ſicut meliùs potueris & intellexeris, libenter quod in te eſt, facias; nec propter ariditatem, ſeu anxietatem mentis, quàm ſentis, te totaliter negligas.

2. 2. Multi enim ſunt, qui cùm non benè eis ſucceſſerit, ſtatim impatientes fiunt aut deſides.
Hier. 10. Rom. 9. *Non enim* ſemper *eſt in poteſtate hominis via ejus*, ſed Dei eſt dare, & conſolari quando vult, & quantum vult, & cui vult, ſicut ſibi placuerit, & non ampliùs. Quidam incauti, propter devotionis gratiam ſeipſos deſtruxerunt, quia plus agere voluerunt, quàm potuerunt, non penſantes ſuæ parvitatis menſuram, ſed magis cordis affectum ſequentes, quàm rationis judicium. Et quia majora præſumpſerunt, quàm Deo placitum fuit, idcircò gratiam citò perdiderunt. Facti ſunt inopes, & viles relicti, qui in cœlum poſuerunt nidum ſibi; ut humiliati & depauperati, diſcant non in alis ſuis volare, ſed ſub pennis meis ſperare. Qui adhuc novi ſunt, & imperiti in via Domini, niſi conſilio diſcretorum ſe regant, faciliter decipi poſſunt & elidi. Eſaia 14.

3. Quod ſi ſuum ſentire magis ſequi, quàm aliis exercitatis credere volunt, erit eis periculoſus exitus, ſi tamen retrahi à proprio conceptu valuerint. Raro ſibiipſis ſapientes, ab aliis regi humiliter patiuntur. Melius eſt, ſapere modicum cum humilitate, & parva intelligentia; quàm magnificentiarum theſauri, cum vana complacentia. Melius eſt tibi minus habere quàm multum, unde poſſes ſuperbire. Non ſatis diſcretè agit, qui ſe totum lætitiæ tradit, obliviſcens priſtinæ inopiæ ſuæ, & caſti timoris Domini, qui timet gratiam oblatam amittere. Nec etiam ſatis virtuosè ſapit, qui tempore 3. Prov. 3. & 16.

re

re adversitatis, & cujusque gra-
vitatis, nimis desperatè se gerit,
& minùs fidenter de me quàm
oportet, recogitat ac sentit.

4. 4. Qui tempore pacis nimis
1. Thess. 5. securus esse voluerit, sæpe tem-
pore belli nimis dejectus &
formidolosus reperietur. Si sci-
res semper humilis & modicus
in te permanere, nec non spiri-
tum tuum bene moderari &
regere, non incideres tam citò
in periculum & offensam.
Job. 17. Consilium bonum est, ut fer-
voris spiritu concepto; medite-
ris quid futurum sit abscedente
lumine. Quod dum contigerit,
recogita, & denuò lucem posse
reverti, quàm ad cautelam tibi,
mihi autem ad gloriam, ad
tempus subtraxi.

5. 5. Utilior est sæpè talis pro-
batio, quàm si semper prospe-
ra, pro tua haberes voluntate.
Nam merita non sunt ex hoc
existimanda, si quis plures visi-
ones aut consolationes habeat;
vel si peritus sit in scripturis,
aut in altiori ponatur gradu;
sed si verâ fuerit humilitate
fundatus, & divinâ charitate
repletus, si Dei honorem purè
& integrè semper quærat; si se- Psalm. 83.
ipsum nihil reputet, & in veri-
tate despiciat, atque ab aliis
etiam despici & humiliari ma-
gis gaudeat, quàm honorari.

CAPUT VIII.

De vili æstimatione suiipsius in oculis Dei.

1. LOquar ad Dominum 1.
meum, cùm sim pulvis Gen. 18.
& cinis? Si me ampliùs repu-
tavero, ecce tu stas contra me;
& dicunt testimonium verum
iniquitates meæ, nec possum
contradicere. Si autem me vili-
ficavero, & ad nihilum rede-
gero, & ab omni propria repu-
tatione defecero, atque (sicut
sum) pulverizavero, erit mihi
propitia gratia tua, & vicina
cordi meo lux tua: & omnis æ-
stimatio, quantulacumque mi-
nima, in valle nihileitatis meæ
submergetur, & peribit in æ-
ternùm. Ibi ostendis me mihi,
quid sum, quid fui, & de quo
veni:

veni:quia nihil ſum,& neſcivi. Si mihi ipſi relinquor, ecce nihil,& tota infirmitas. Si autem ſubitò me reſpexeris, ſtatim fortis efficior, & novo repleor gaudio. Et mirum valdè, quod ſic repentè ſublevor,& tam benignè à te complector, qui proprio pondere ſemper ad ima feror.

2. 2. Facit hoc amor tuus, gratis præveniens me, & in tam multis ſubveniens neceſſitatibus, à gravibus quoque cuſtodiens me periculis, & ab innumeris (ut verè dicam) eripiens
Ioan. 12. malis. Me ſiquidem malè amando,me perdidi:& te ſolum quærendo, & purè amando, me & te pariter inveni, atque ex amore profundiùs ad nihilum me redegi. Quia tu, ô dulciſſime, facis mecum ſupra meritum omne, & ſupra id, quàm audeo ſperare vel rogare.

3. 3.Benedictus ſis Deus meus,
Matth. 5. quia licet ego omnibus bonis ſim indignus, tua tamen nobilitas & infinita bonitas nunquam ceſſat benefacere etiam ingratis, & longè à te averſis. Converte nos ad te, ut ſimus grati,humiles,& devoti; quia ſalus noſtra tu es, virtus, & fortitudo noſtra.

CAPUT IX.

Quod omnia ad Deum, ſicut ad finem ultimum, ſint referenda.

1. FIli, ego debeo eſſe finis 1.
tuus ſupremus & ultimatus,ſi verè deſideras eſſe beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, ſæpius ad ſeipſum & ad creaturas, malè incurvatus. Eccl. 1.
Nam ſi teipſum in aliquo quæris, ſtatim in te deficis & areſcis. Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego ſum, qui omnia dedi. Sic ſingula conſidera,ſicut ex ſummo bono manantia; & ideò ad me tanquam ad ſuam originem, cuncta ſunt reducenda.

2.Ex me puſillus & magnus, 2.
pauper & dives, tanquàm ex Ioan. 4. 1. Cor. 1.
fonte vivo,aquam vivam hauriunt: & qui mihi ſponte & libere deſerviunt, gratiam pro

gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo privato bono delectari, non ſtabilietur in vero gaudio, neque in corde ſuo dilatabitur, ſed multipliciter impedietur & anguſtiabitur. Nihil ergo tibi de bono adſcribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas, ſed totum da Deo, ſine quo nihil habet homo.
1.Cor.4. Ego totum dedi, ego totum rehabere volo, & cum magna diſtrictione, gratiarum actiones requiro.

3. 3. Hæc eſt veritas, quâ fugatur gloriæ vanitas. Et ſi intraverit cœleſtis gratia, & vera charitas, non erit aliqua invidia, nec contractio cordis, neque privatus amor occupabit: Vincit enim omnia divina charitas, & dilatat omnes animæ vires.
Matth.19. & Luca 18. Si rectè ſapis, in me ſolo gaudebis, in me ſolo ſperabis, quia nemo bonus, niſi ſolus Deus, qui eſt ſuper omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

CAPUT X.

Quod ſpreto mundo, dulce eſt ſervire Deo.

1. NUnc iterum loquar Domine, & non ſilebo; dicam in auribus Dei mei, Domini mei, & Regis mei, qui eſt in excelſo. 1.
Pſalm. 30. *O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quàm abſcondiſti timentibus te?* Sed quid es amantibus? quid toto corde tibi ſervientibus? Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tuæ, quam largiris amantibus te.
Geneſ. 1. Pſal 118 & Matth. 15. In hoc maximè oſtendiſti mihi dulcedinem charitatis tuæ, quia cùm non eſſem, feciſti me; & cum errarem longe à te, reduxiſti me, ut ſervirem tibi, & præcepiſti, ut diligam te.

2. O fons amoris perpetui, quid dicam de te? Quomodo potero tui obliviſci, qui mei dignatus es recordari, etiam poſtquam contabui & perii? Feciſti ultra omnem ſpem, miſericordiam cum ſervo tuo; & ultra omne meritum, gratiam 2.

&

Psal. 115. & amicitiam exhibuisti. *Quid*
retribuam tibi pro gratia ista?
Judith.16. Non enim omnibus datum
est, ut omnibus abdicatis, sæ-
culo renuncient, & monasti-
cam vitam assumant. Nun-
quid magnum est, ut tibi ser-
viam, cui omnis creatura ser-
vire tenetur? Non magnum
mihi videri debet servire tibi:
sed hoc potiùs magnum mihi
& mirandum apparet, quòd
tam pauperem & indignum
dignaris in servum recipere, &
dilectis servis tuis adunare.

3. 3. Ecce omnia tua sunt, quæ
1.Cor.4. habeo, & unde tibi servio. Ve-
runtamen vice versa, tu magis
mihi servis, quam ego tibi. Ec-
ce, cælum & terra, quæ in mi-
nisterium hominis creasti,
præstò sunt, & faciunt quoti-
Psalm. 90. diè quæcunque mandasti. Et
& Hebr. 1. hoc parum est, quin etiam An-
gelos in ministerium hominis
ordinasti. Transcendit autem
hæc omnia, quòd tu ipse ho-
mini servire dignatus es, & te-
ipsum daturum ei promisisti.

4. Quid dabo tibi pro om- 4.
nibus istis millibus bonis? Uti-
nam possem tibi servire cun-
ctis diebus vitæ meæ. Utinam
vel uno die dignum servitium
exhibere sufficerem. Verè tu es
dignus omni servitio, omni
honore, & laude æterna. Verè
Dominus meus es, & ego pau-
per servus tuus, qui totis viri-
bus teneor tibi servire, nec un-
quam in laudibus tuis debeo
fastidire. Sic volo, sic desidero;
& quicquid mihi deest, tu di-
gneris supplere. Magnus ho- Matth. 19.
nor, magna gloria tibi servire,
& omnia propter te contem-
nere. Habebunt enim gratiam
magnam, qui sponte se subje-
cerint tuæ sanctissimæ servitu-
ti. Invenient suavissimam Spi- Matth. 7.
ritus sancti consolationem,
qui pro amore tuo, omnem
carnalem abjecerint. Conse-
quentur magnam mentis li-
bertatem, qui arctam pro no-
mine tuo ingrediuntur vitam,
& omnem mundanam negle-
xerint curam.

5. 5. O grata & jucunda Dei
Matth. 11. & 1. Ioan. 3. servitus, qua homo veraciter efficitur liber & sanctus & sacer status religiosi famulatus, qui hominem Angelis reddit æqualem, Deo placabilem, dæmonibus terribilem, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum & semper optandum servitium, quo summum promeretur bonum, & gaudium acquiritur sine fine mansurum.

CAPUT XI.

Quod desideria cordis examinanda sint, & moderanda.

1. 1. FIli, oportet te adhuc multa addiscere, quæ necdum bene didicisti. Quæ sunt hæc Domine? Ut desiderium tuum ponas totaliter secundùm beneplacitum meum, & tuiipsius amator non sis, sed meæ voluntatis cupidus æmulator. Desideria te sæpè accendunt, & vehementer impellunt; sed considera, an propter honorem meum, an propter tuum commodum magis moPsal. 107. Matth. 6.

vearis. Si ego sum in causa, bene contentus eris, quomodocumque ordinavero: si autem de proprio quæsitu aliquid latet, ecce hoc est, quod te impedit & gravat. Phil. 2.

2. Cave ergo, ne nimium innitaris super desiderio præconcepto, me non consulto; ne fortè postea pœniteat, aut displiceat, quod primò placuit, & quasi pro meliore zelasti. Non enim omnis affectio, quę videtur bona, statim est sequenda. Sed neq; omnis contraria affectio ad primum fugienda. Expedit interdum refrenatione uti etiam in bonis studiis & desideriis; ne per importunitatem, mentis distractionem incurras; ne aliis per indisciplinationem scandalum generes, vel etiam per resistentiam aliorum, subitò turberis & corruas. 2.

3. Interdum verò oportet violentia uti, & viriliter appetitui sensitivo contraire, nec advertere quid velit caro, & quid non velit, sed hoc magis sata- 3. Matt. 11. Rom. 8 & 2. Cor. 4. 2. Cor. 10.

satagere, ut subjecta sit etiam
1.Cor.9. nolens spiritui; Et tamdiu castigari debet, & cogi servituti subesse; donec parata sit ad omnia, paucisque contentari discat, & simplicibus delectari, nec contra aliquod inconveniens mussitare.

CAPUT XII.

De informatione patientiæ, & luctamine adversùs concupiscentias.

1. Hebr.10. Iob.7. 1. DOmine Deus, ut video, patientia est mihi valdè necessaria; multa enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercunque ordinavero de pace mea, non potest esse sine bello & dolore vita mea. Ita est fili, sed volo te non talem quærere pacem, quæ tentationibus careat, aut contraria non sentiat, sed tunc etiam æstima te
Iacob.1.2. pacem invenisse, cùm fueris variis tribulationibus exercitatus, & in multis contrarietatibus probatus.

2. 2. Si dixeris, te non posse multa pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorii? De duobus malis, minus est semper eligendum. Ut ergo æterna futura supplicia possis evadere, mala præsentia studeas pro Deo æquanimiter tolerare. An putas, quòd homines sæculi hujus, nihil vel parum patiantur? Nec hoc invenies, etiamsi delicatissimos quæsieris. Sed habent, inquis, multas delectationes, & proprias sequuntur voluntates; ideoque parum ponderaut suas tribulationes. Esto, ita sit, ut habeant quicquid voluerint; sed quamdiu putas durabit?

3. Ecce, *quemadmodum fumus deficient* abundantes in 3. Psalm.67.
sæculo, & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum. Sed & cùm adhuc vivunt, non sine amaritudine, & tædio, ac timore, in eis quiescunt. Ex eadem namq; re, unde sibi delectationem concipiunt, inde doloris pœnam frequenter recipiunt. Justè illis fit; ut quia inordinatè delectationes quærunt & sequuntur, non sine confusione & amaritudine eas expleant.

4. 4. O quàm breves, quàm falſæ, quàm inordinatæ, & turpes omnes ſunt? Veruntamen præ ebrietate & cæcitate non intelligunt, ſed velut muta animalia, propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum, mortem animæ incurrunt.
Eccli. 18. *Tu ergo fili, poſt concu-*
Pſalm. 36. *piſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere. Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.*

5. 5. Etenim ſi veraciter vis delectari, & abundantiùs à me conſolari, ecce in contemptu omnium mundanorum, & in abſciſſione omnium infimarum delectationum, erit benedictio tua, & copioſa tibi reddetur conſolatio. Et quantò te plus ab omni creaturarum ſolatio ſubtraxeris, tantò in me ſuaviores & potentiores conſolationes invenies. Sed primò non ſine quadam triſtitia & labore certaminis, ad has pertinges. Obſiſtet inolita conſuetudo, ſed meliori conſuetudine devincetur. Remurmurabit caro; ſed fervore ſpiritus frenabitur. Inſtigabit & exacerbabit ſerpens antiquus; ſed oratione fugabitur; inſuper & labore utili, aditus ei magnus obſtruetur.

CAPUT XIII.

De obedientia humilis ſubditi ad exemplum IESV Chriſti.

1. FIli, qui ſe ſubtrahere niti- 1.
tur ab obedientia, ipſe ſe Matth. 16.
ſubtrahit à gratia. Et qui quærit habere privata, amittit communia. Qui non libenter & ſponte ſuo ſuperiori ſe ſubdit, ſignum eſt, quòd caro ſua needum perfectè ſibi obedit, ſed ſæpè recalcitrat & remurmurat. Diſce ergo celeriter ſuperiori tuo te ſubmittere, ſi carnem propriam optas ſubjugare. Citiùs namque exterior vincitur inimicus, ſi interior homo non fuerit devaſtatus. Non eſt moleſtior & pejor animæ hoſtis, quàm tu ipſe tibi, non bene concordans ſpiritui. Oportet omninò verum te aſ-

ſumere tuiipſius contemptum, ſi vis prævalere adverſus carnem & ſanguinem.

2\. 2. Quia adhuc nimis inordinatè te diligis, ideò plenè te reſignare aliorum voluntati trepidas. Si quid magnum, ſi tu, qui pulvis es & nihil, propter Deum te homini ſubdis, quando ego omnipotens & altiſſimus, qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te humiliter ſubjeci? factus ſum omnium humillimus & infimus, ut tuam ſuperbiam mea humilitate vinceres. Diſce obtemperare pulvis: Diſce te humiliare terra & limus, & ſub omnium pedibus incurvare: Diſce voluntates tuas frangere, & ad omnem ſubjectionem te dare.

Luc. 2. & Joan. 12.

Matth. 16.

3\. 3. Exardeſce contra te, nec patiaris tumorem in te vivere; ſed ita ſubjectum & parvulum te exhibe, ut omnes ſuper te ambulare poſſint, & ſicut lutum platearum conculcare. Quid habes homo inanis conqueri? Quid ſordidè peccator potes contradicere exprobrantibus tibi, qui toties Deum offendiſti & infernum multoties meruiſti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia pretioſa fuit anima tua in conſpectu meo; ut cognoſceres dilectionem meam & gratus ſemper beneficiis meis exiſteres; & ut ad veram ſubjectionem & humilitatem, te jugiter dares, patienterque proprium contemptum ferres.

CAPUT XIV.

De occultis Dei judiciis conſiderandis, ne extollamur in bonis.

1\. INtonas ſuper me judicia tua Domine, & timore ac tremore concutis omnia oſſa mea, & expaveſcit anima mea valde. Sto attonitus, & conſidero quia cæli non ſunt mundi in conſpectu tuo. Si *in Angelis* reperiſti *pravitatem*, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? Ceciderunt ſtellæ de cælo, & ego pulvis quid præſumo? Quorum opera videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima; & qui comedebant panem Ange-

1\.

Job 15. Job 4. Apoc. 8. Pſalm. 77.

Angelorum, vidi siliquis delectari porcorum.

2. 2. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuam Domine subtrahas. Nulla prodest sapientia, si gubernare desistas. Nulla juvat fortitudo, si conservare desinas.

3. 3. Nulla secura castitas, si eam non protegas. Nulla propria prodest custodia, si non adsit tua sacra vigilantia. Nam relicti, mergimur & perimus; visitati verò erigimur & vivimus. Instabiles quippe sumus, sed per te confirmamur: tepescimus, sed à te accendimur. O quàm humiliter & abjecte mihi de me ipso sentiendum est; quàm nihili pendendum, si quid boni videat habere. O quàm profundè submittere me debeo, sub abyssalibus judiciis tuis Domine, ubi nihil aliud me esse invenio, quàm nihil & nihil. O pondus immensum; ô pelagus intransnatabile; ubi nihil de me reperio, quàm in toto nihil. Ubi est ergo latebra gloriæ? ubi confidentia de virtute concepta? Absorpta est omnis gloriatio vana, in profunditate judiciorum tnorum super me.

4. Quid est omnis caro in conspectu tuo? *Nunquid gloriabitur lutum contra formantem se?* Quomodo potest erigi vaniloquio, cujus cor in veritate subjectum est Deo? Non eum totus mundus eriget, quem veritas sibi subjecit; nec omnium laudantium ore movebitur, qui totam spem suam in Deo firmavit. Nam & ipsi qui loquuntur, ecce omnes nihil, deficient enim cum sonitu verborum: *Veritas autẽ Domini manet in æternum.* 4. Eccli. 33. & Isaiæ 29 Psal. 116.

CAPUT XV.

Qualiter standũ sit ac dicendũ, in omni re desiderabili.

1. FIli, sic dicas in omni re: Domine, si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita. Domine, si fuerit honor tuus, fiat hoc in nomine tuo. Domine, si mihi videris expedire, & utile esse proba- 1. Jacob. 3.

probaveris, tunc dona mihi hoc uti ad honorem tuum: Sed si mihi nocivum fore cognoveris, nec animæ meæ saluti prodesse, aufer à me tale desi-
4. Eccli. 23. & Isaia 29 derium. Non enim omne desiderium est à Spiritu sancto, etiamsi homini videatur rectum & bonum. Difficilè est pro vero judicare, utrum spiritus bonus, an alienus te impellat ad desiderandum hoc vel illud, an etiam ex proprio movearis spiritu. Multi in fine sunt decepti, qui primò bono spiritu videbantur inducti.

2. 2. Igitur semper cum timore Dei, & cordis humilitate desiderandum est & petendum, quicquid desiderabile menti occurrit, maximeque cum propria resignatione, mihi totum committendum est, atque dicendum: Domine, tu scis qualiter melius est, fac hoc vel illud sicut volueris. Da quod vis, & quantum vis, & quando vis. Fac mecum sicut scis, & sicut tibi magis placuerit, & major honor tuus fuerit. Pone me ubi vis, & libere age mecum in omnibus. In manu tua sim, gyra & reversa me per circuitum. En servus tuus ego paratus ad omnia: quoniam non desidero mihi vivere, sed tibi; utinam dignè & perfectè.

Psal. 118.

1. Jacob. 3.

Oratio, pro beneplacito Dei perficiendo.

3. Concede mihi benignissime Jesu gratiam tuam, 3. Sap. 9.
ut mecum sit, & mecum laboret, mecumque usque in finem perseveret. Da mihi, hoc semper desiderare & velle, quod tibi magis acceptum est, & charius placet. Tua voluntas, mea sit; & mea voluntas, tuam semper sequatur, & optimè ei concordet. Sit mihi unum velle & nolle tecum; nec aliud posse velle aut nolle, nisi quod tu vis & nolis.

4. Da mihi omnibus mori, 4.
quæ in mundo sunt; & propter te amare contemni, & nesciri in hoc sæculo. Da mihi super omnia desiderata in te requiescere, & cor meum in te pacifi-

Pſalm. 4. care. Tu vera pax cordis, tu ſola requies; extra te, dura ſunt omnia & inquieta. In hac pace in idipſum, hoc eſt, in te uno ſummo æterno bono, *dormiam & requieſcam*. Amen.

CAPUT XVI.

Quod verum ſolatium in ſolo Deo eſt quærendum.

I. 1. QUicquid deſiderare poſ-
Matth. 16. ſum, vel cogitare ad ſolatium meum non hîc exſpecto, ſed in poſterum. Quòd ſi omnia ſolatia mundi ſolus haberem, & omnibus deliciis frui poſſem, certum eſt quod diu
Pſalm. 76. durare non poſſent. Unde non poteris anima mea plenè conſolari, nec perfectè recreari, niſi in Deo conſolatore pauperum, ac ſuſceptore humilium. Exſpecta modicum anima mea, exſpecta divinum promiſſum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cælo. Si nimis inordinatè iſta appetis præſentia, perdes æterna & cœleſtia. Sint temporalia in uſu, æterna in deſiderio. Non potes aliquo bono temporali ſatiari, quia ad hæc fruenda non es creata.

2. Etiam ſi omnia creata bo- 2.
na haberes, non poſſes eſſe felix & beata; ſed in Deo, qui cuncta creavit, tota beatitudo
tua & felicitas conſiſtit: non Sap. 2.
qualis videtur & laudatur à ſtultis mundi amatoribus, ſed qualem exſpectant boni Chriſti fideles, & prægustant interdum ſpirituales ac mundi cordes, quorum *converſatio eſt*
in cælis. Vanum eſt & breve, Phil. 3.
omne humanum ſolatium: Beatum & verum ſolatium, quod intus à veritate percipitur. Devotus homo, ubique ſecum fert conſolatorem ſuum Jeſum; & dicit ad eum: Adeſto mihi Domine Jeſu, in omni loco & tempore. Hæc mihi ſit conſolatio, libenter velle carere omni humano ſolatio. Et ſi tua defuerit conſolatio, ſit mihi tua voluntas & juſta probatio, pro ſummo ſolatio.
Non enim in perpetuum Pſal. 10.
iraſ-

irasceris, neque in æternum comminaberis.

CAPUT XVII.

Quod omnis sollicitudo in Deo ponenda sit.

1. 1. FIli, sine me tecum agere quod volo, ego scio quid expedit tibi. Tu cogitas, ut homo; tu sentis in multis, sicut humanus suadet affectus. Do-
Matth. 6. & Joan. 6 mine, verum est quod dicis; Major est sollicitudo tua pro me, quàm omnis cura, quam ego gerere possum pro me. Nimis enim casualiter stat, qui non projicit omnem sollicitudinem suam in te. Domine, dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me, quicquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum, quicquid de me feceris.

2. 2. Si me vis esse in tenebris,
Job. 2. sis benedictus: & si me vis esse in luce, sis iterum benedictus. Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æquè semper benedictus. Fili, sic oportet te stare, si me-

cum desideras ambulare. Ita promptus esse debes ad patiendum, sicut ad gaudendum. Ita libenter debes esse inops & pauper, sicut plenus & dives.

3. Domine, libenter patiar 3.
pro te, quicquid volueris venire super me. Indifferenter volo de manu tua, bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Custodi me ab omni *Psalm. 22.*
peccato, & non timebo mortem nec infernum: Dummodo in æternum me non projicias, nec deleas de libro vitæ; non mihi nocebit, quicquid venerit tribulationis super me.

CAPUT XVIII.

Quod temporales miseriæ exemplo Christi æquanimiter sint ferendæ.

1. FIli, ego descendi de cælo 1.
pro tua salute; suscepi tu- *Joan. 6.*
as miserias, non necessitate, *Isa. 5. Luca 2.*
sed charitate trahente, ut patientiam disceres, & temporales miserias non indignanter fer-

res. Nam ab hora ortus mei, usque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium, magnum habui: multas quærimonias de me frequenter audivi; confusiones & opprobria benignè sustinui; pro beneficiis ingratitudinē recepi; pro miraculis blasphemias, pro doctrina reprehensiones.

2. 2. Domine, quia tu patiens
Joan. 5. fuisti in vita tua, in hoc maximè implendo præceptum Patris tui; dignum est, ut ego misellus peccator, secundùm voluntatem tuam patienter me sustineam, & donec ipse volueris, onus corruptibilis vitæ, pro salute mea portem. Nam etsi onerosa sentitur præsens vita, facta est tamen jam per gratiam tuam valdè meritoria; atque exemplo tuo, & sanctorum tuorum vestigiis, infirmis tolerabilior & clarior: Sed & multo magis consolatoria, quàm olim in lege vetere fuerat, quum porta cæli clausa persisteret; & obscurior etiam via ad cælum videbatur, quando tam pauci regnum cælorum quærere curabant. Sed neque *Matth. 7.*
qui tunc justi erant & salvandi, ante passionem tuam, & sacræ mortis debitum, cœleste regnum poterant introire.

3. O quantas tibi gratias te- 3.
neor referre, quòd viam rectam & bonam dignatus es mihi & cunctis fidelibus, ad æternum regnum tuum ostendere? Nam vita tua, via nostra; & per sanctam patientiam ambulamus ad te; qui es corona nostra. Nisi tu nos præcessisses & docuisses, quis sequi curaret? Heu quanti longè retroq; manerent, nisi tua præclara exempla inspicerent. Ecce, adhuc te- *Joan. 12.*
pescimus auditis tot signis tuis & doctrinis: quid fieret, si tantum lumen, ad sequendum te, non haberemus?

CAPUT XIX.

De tolerantia injuriarum, & quis verus patiens probetur.

1. QUid est, quod loqueris 1.
fili?

fili? Cessa conqueri, considerata mea & aliorum sanctorum
Hebr. 12. passione. *Nondum usque ad*
Hebr. 11. *sanguinem restitisti.* Parum est quod tu pateris, in comparatione eorum, qui tam multa passi sunt, tam fortiter tentati, tam graviter tribulati, tam multipliciter probati & exercitati. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut leviùs feras tua minima. Et si tibi minima non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia. Sive tamen parva, sive magna sint, stude cuncta patienter ferre.

2. 2. Quanto meliùs ad patiendum te disponis, tanto sapientiùs agis, & amplius promereris, feres quoque levius, animo & usu ad hoc non segniter paratis. Nec dicas: Non valeo hæc ab homine tali pati, nec hujuscemodi mihi patienda sunt; grave enim intulit damnum, & improperat mihi, quæ nunquam cogitaveram, sed ab alio libenter patiar, & sicut patienda videro. Insipiens est talis cogitatio, quæ virtutem patientiæ non considerat, nec à quo coronanda erit, sed magis personas & offensas sibi illatas perpendit.

3.Non est verus patiens, qui pati non vult, nisi quantum sibi visum fuerit, & à quo sibi placuerit. Verus autem patiens, non attendit à quo homine, utrum à Prælato suo, an ab aliquo æquali, aut inferiori; utrum à bono & sancto viro, vel à perverso & indigno exerceatur; Sed indifferenter ab omni creatura, quantumcunque & quotiescunque ei aliquid adversi acciderit, totum hoc de manu Dei gratanter accepit, & ingens lucrum reputat; quia nil apud Deum, quantumlibet parvum, pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire. 3.

4. Esto itaque expeditus ad pugnam, si vis habere victoriam. Sine certamine, non potes pervenire ad patientiæ corona- 4.

nam. Si pati non vis, recusas coronari: Si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore, non tenditur ad requiem; nec sine pugna, pervenitur ad victoriam. Fiat Domine mihi possibile per gratiam, quod mihi impossibile videtur per naturam. Tu scis, quòd modicum possum pati, & quòd citò dejicior, levi exurgente adversitate. Efficiatur mihi quælibet exercitatio tribulationis, pro nomine tuo amabilis & optabilis; nam pati, & vexari pro te, valde salubre est animæ meæ. 2.Tim 2.

CAPUT XX.

De confessione propriæ infirmitatis, & hujus vitæ miseriis.

1. Psalm. 31. 1. *Confitebor adversum me injustitiam meam*; confitebor tibi Domine infirmitatem meam. Sæpè parva res est, quæ me dejicit & contristat. Propono me fortiter acturum, sed quum modica tentatio venerit, magna mihi angustia fit. Valdè vilis quandoque res est, unde gravis tentatio provenit: Et dum puto me aliquantulum tutum, cùm non sentio, invenio me nonnunquam penè devictum ex levi flatu.

2. *Vide ergo Domine humilitatem meam*, & fragilitatem tibi undique notam. Psalm. 24. *Miserere & eripe me de luto, ut non infigar*, non permaneam dejectus usquequaque. Psalm. 68. Hoc est, quod me frequenter reverberat, & coram te confundit; quòd tam labilis sum, & infirmus, ad resistendum passionibus: Et si non omninò ad consensionem, tamen mihi etiam molesta & gravis est earum insectatio, & tædet valde sic quotidiè vivere in lite. Ex hinc nota mihi fit infirmitas mea, quia multo faciliùs irruunt abominandæ semper phantasiæ, quàm discedunt.

3. Utinam fortissime Deus Israël, zelator animarum fidelium, respicias servi tui laborem & dolorem, assistasque illi in omnibus, ad quæcunq; perrexerit.

rexerit. Robora me cœlesti fortitudine, ne vetus homo, misera caro spiritui necdum plenè subjecta, prævaleat dominari, adversus quam certare oportebit, quamdiu spiratur in hac vita miserrima. Heu qualis est hæc vita, ubi non desunt tribulationes & miseriæ; ubi plena laqueis & hostibus sunt omnia. Nam una tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit; sed & priore adhuc durante conflictu, alii plures superveniunt, & insperatè.

4. 4. Et quomodo potest amari vita, tantas habens amaritudines, tot subjecta calamitatibus & miseriis? Quomodo etiam dicitur vita, tot generans mortes & pestes? Et tamen amatur, & delectari in ea à multis quæritur. Reprehenditur frequenter mundus, quòd fallax sit & vanus, nec tamen facilè relinquitur, quia concupiscentiæ carnis nimis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia
1. Joan. 2. ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi, desiderium carnis, desiderium oculorum, & superbia vitæ; sed pœnæ ac miseriæ justè sequentes ea, odium mundi pariunt & tædium.

5. Sed vincit, prôh dolor, de- 5.
lectatio prava mentem mundo Job. 30.
deditam, & esse sub sentibus delicias reputat, quia Dei suavitatem, & internam virtutis amœnitatem, nec vidit, nec gustavit. Qui autem mundum perfectè contemnunt, & Deo vivere sub sancta disciplina student, isti divinam dulcedinem, veris abrenunciatoribus promissam, non ignorant, & quàm graviter mundus errat, & variè fallitur, clariùs vident.

CAPUT XXI.

Quod in Deo super omnia bona & dona requiescendum est.

1. SUper omnia & in omni- 1.
bus, requiesces anima Rom. 8.
mea in Domino semper, quia ipse sanctorum æterna requies. Da mihi, dulcissime & amantissime Jesu, in te super omnem crea-

turam requieſcere, ſuper omnem ſalutem & pulchritudinem, ſuper omnem gloriam & honorem, ſuper omnem potentiam & dignitatem, ſuper omnem ſcientiam & ſubtilitatem, ſuper omnes divitias & artes, ſuper omnem lætitiam & exultationem, ſuper omnem famam & laudem, ſuper omnem ſuavitatem & conſolationem, ſuper omnem ſpem & promiſſionem, ſuper omne meritum & deſiderium, ſuper omnia dona & munera, quæ potes dare & infundere; ſuper omne gaudium & jubilationem, quàm poteſt mens capere & ſentire: Denique ſuper Angẽlos & Archangelos, & ſuper omnem exercitum cæli; ſuper omnia viſibilia & inviſibilia; & ſuper omne, quod tu Deus meus non es.

2. 2. Quia tu Domine Deus meus ſuper omnia optimus es; tu ſolus altiſſimus, tu ſolus potentiſſimus: tu ſolus ſufficientiſſimus & pleniſſimus; tu ſolus ſuaviſſimus, & ſolatioſiſſimus: tu ſolus pulcherrimus & amantiſſimus; tu ſolus nobiliſſimus &glorioſiſſimus ſuper omnia; in quo cuncta bona ſimul & perfectè ſunt, & ſemper fuerunt & erunt: atque ideò minus eſt inſufficiens, quicquid præter teipſum mihi donas, aut de teipſo revelas, vel promittis, te non viſo, nec plenè adepto: Quoniam quidem non poteſt cor meum veraciter requieſcere, nec totaliter contentari, niſi in te requieſcat, & omnia dona omnemque creaturam tranſcendat.

3. O mi dilectiſſime Sponſe 3. Pſalm. 53.
Jeſu Chriſte, amator puriſſime, dominator univerſæ creaturæ; quis mihi det pennas veræ libertatis, ad volandum & pauſandum in te? O quando ad plenum dabitur mihi vacare & videre, quàm ſuavis es Domine Deus meus? Quando ad plenum me recolligam in te, ut præ amore tuo, non ſentiam me, ſed te ſolum ſupra omnem

ſenſum

ſenſum & modum, in modo
Joan. 13. non omnibus noto. Nunc autem frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore porto. Quia multa mala in hac valle miſeriarum occurrunt, quæ me ſæpius conturbant, contriſtant, & obnubilant; ſæpius impediunt & diſtrahunt, alliciunt, & implicant, ne liberum habeam acceſſum ad te, & ne jucundis fruar amplexibus, præſto ſemper beatis ſpiritibus.

4. 4. Moveat te ſuſpirium meum, & deſolatio multiplex in terra. O Jeſu, ſplendor æternæ gloriæ, ſolamen peregrinantis
Pſalm. 53. animæ; apud te eſt os meum ſine voce, & ſilentium meum loquitur tibi. Uſquequo tardat venire Dominus meus? Veniat ad me pauperculum ſuum, & lætum faciat. Mittat manum ſuam, & miſerum eripiat de omni anguſtia. Veni, veni; quia ſine te nulla erit læta dies aut hora: quia tu lætitia mea, & ſine te vacua eſt menſa mea. Miſer ſum, & quodammodo incarceratus, & compedibus gravatus, donec luce præſentiæ tuæ me reficias, ac libertati dones, vultumque amicabilem demonſtres.

5. Quærant alii pro te aliud, 5.
quodcunque libuerit; mihi aliud interim nil placet nec placebit, niſi tu Deus meus, ſpes mea, ſalus æterna. Non reticebo, nec deprecari ceſſabo, donec gratia tua revertatur, mihique tu intus loquaris: Ecce adſum: Ecce ego ad te, quia invocaſti me. Lacrymæ tuæ, & deſiderium animæ tuæ, humiliatio tua, & contritio cordis inclinaverunt me, & adduxerunt ad te. Et dixi: Domine, vocavi te, & deſideravi frui te, paratus omnia reſpuere propter te. Tu enim prior excitaſti me, ut quærerem te. Sis ergo benedictus Domine, qui feciſti hanc bonitatem cum ſervo tuo, ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ.

6. Quid habet ultrà dicere 6.

ſervus tuus coram te, niſi ut humiliet ſe valde ante te, memor ſemper propriæ iniquita-
Pſalm. 85. tis & vilitatis? Non enim eſt ſimilis tui in cunctis mirabilibus cæli & terræ. Sunt opera tua bona valde, judicia vera, & providentia tua reguntur univerſa. Laus ergo tibi & gloria, ô Patris ſapientia; te laudet, & benedicat os meum, anima mea, & cuncta creata ſimul.

CAPUT XXII.

De recordatione multiplicium beneficiorum Dei.

1. 1. APeri Domine cor meum
Pſal 118. in lege tua, & in præceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam, & cum magna reverentia ac diligenti conſideratione, beneficia tua, tam in generali quam in ſpeciali memorari; ut dignè tibi ex hinc valeam gratias referre. Verùm ſcio & confiteor, nec pro minimo puncto me poſſe debitas gratiarum laudes perſolvere. Minor ego ſum omnibus bonis mihi præſtitis; & cùm tuam nobilitatem attendo, deficit præ magnitudine ſpiritus meus.

2. Omnia, quæ in anima ha- 2.
bemus & corpore, & quæcunq; exteriùs vel interiùs, naturaliter vel ſupernaturaliter poſſidemus, tua ſunt beneficia, & te beneficum, pium, ac bonum commendant, à quo bona cuncta accepimus. Etſi alius plura, alius pauciora accepit, omnia tamen tua ſunt; & ſine te, nec minimum poteſt haberi. Ille, qui majora accepit, non poteſt merito ſuo gloriari, neque ſuper alios extolli, nec minori inſultare; quia ille major & melior, qui ſibi minus adſcribit, & in regratiando humilior eſt, atque devotior. Et qui omnibus viliorem ſe exiſtimat, & indigniorem ſe judicat, aptior eſt ad percipienda majora.

3. Qui autem pauciora acce- 3.
pit, contriſtari non debet, nec indignanter ferre, neq; ditiori invidere; ſed te potiùs attende-

re,

re, & tuam bonitatem maximè laudare, quòd tam affluenter, tam gratis & libenter, sine personarum acceptione tua munera largiris. Omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus. Tu scis, quid unicuiq; donari expediat; & cur iste minus, & ille amplius habeat, non nostrum, sed tuum est hoc discernere, apud quem singulorum definita sunt merita.

4. 4. Unde Domine Deus, pro magno etiam reputo beneficio, non multa habere, unde exteriùs, & secundùm homines, laus & gloria apparet: ita ut considerata quis paupertate & vilitate personæ suæ, non modò nullam gravitatem, aut tristitiam, vel dejectionem inde concipiat, sed potiùs consolationem & hilaritatem magnam: quia tu Deus pauperes & humiles, atque huic mundo despectos, tibi elegisti in familiares & domesticos. Testes sunt ipsi Apostoli tui, quos Principes super omnem terram constituisti. Fuerunt tamen sine querela conversati in mundo, tam humiles & simplices, sine omni malitia & dolo, ut etiam pati contumelias gauderent pro nomine tuo: & quæ mundus abhorret, ipsi amplecterentur affectu magno

1. Cor. 1. Psalm. 44. 2. Thes. 2. Act. 5.

5. 5. Nihil ergo amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum, ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ; de qua tantum contentari debet & consolari, ut ita libenter velit esse minimus, sicut aliquis optaret esse maximus; & ita pacificus & contentus in novissimo, sicut in loco primo; atque ita libenter despicabilis & abjectus, nullius quoque nominis & famæ, sicut cæteris honorabilior & major in mundo. Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet, & plus eum consolari, magisque placere, quàm omnia beneficia sibi data vel danda.

CAPUT XXIII.

De quatuor magnam importantibus pacem.

1. 1. FIli, nunc docebo te viam
Matt. 26. & Joan. 5. 6. pacis, & veræ libertatis. Fac Domine quod dicis, quia hoc mihi gratum est audire. Stude fili, alterius potiùs facere
1. Cor. 10. voluntatem, quam tuam. Elige semper minus, quàm plus ha-
Luca 14. bere. Quære semper inferiorem locum, & omnibus subesse. Opta semper & ora, ut voluntas Dei integrè in te fiat.
Matt. 6. Ecce talis homo, ingreditur fines pacis & quietis.

2. 2. Domine, sermo tuus iste
Matt. 5. brevis, multum in se continet perfectionis. Parvus est dictu, sed plenus sensu, & uber in frũctu. Nam si posset à me fideliter custodiri, non deberet tam facilis in me turbatio oriri: Nam quoties me impacatum sentio, & gravatum, ab hac doctrina me recessisse invenio. Sed tu, qui omnia potes, & animæ profectum semper diligis, adauge majorem gratiam, ut possim tuum complere sermonem, & meam perficere salutem.

Oratio, contra cogitationes malas.

3. DOmine Deus meus, ne 3.
longeris à me: Deus Psalm 70.
meus in auxilium meum respice, quoniam insurrexerunt in me variæ cogitationes, & timores magni, affligentes animam meam. Quomodo pertransibo illæsus? Quomodo perfringam eas? Ego, inquit, ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo: Aperiam januam carceris, & arcana secretorum
revelabo tibi. Fac Domine, ut Isaia 45.
loqueris, & fugiant à facie tua omnes iniquæ cogitationes. Hæc spes, & unica consolatio mea, ad te in omni tribulatione confugere, tibi confidere, te ex intimo invocare, & patienter consolationem tuam expectare.

Oratio, pro illuminatione mentis.

4. CLarifica me, bone Jesu, 4.
claritate interni luminis; & educ de habitaculo cordis mei,

mei, tenebras universas. Cohibe evagationes multas, & vim facientes elide tentationes. Pugna fortiter pro me, & expugna malas bestias, concupiscentias dico illecebrosas, ut fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuæ resonet in aula sancta, hoc est, in conscientia
Matth. 8. pura. Impera ventis & tempestatibus; dic mari, quiesce, & Aquiloni, ne flaveris, & erit tranquillitas magna.
5. 5. *Emitte lucem tuam &
Psalm. 42. veritatem*, ut luceant super terram; quia terra sum inanis & vacua, donec illumines me. Effunde gratiam desuper; perfunde cor meum rore cœlesti; ministra devotionis aquas, ad irrigandum faciem terræ, ad producendum fructum bonum & optimum. Eleva mentem pressam mole peccatorum, & ad cœlestia totum desiderium meum suspende; ut gustata suavitate supernę felicitatis, pigeat de terrenis cogitare.
6. 6. Rape me, & eripe ab omni creaturarum indurabili consolatione, quia nulla res creata, appetitum meum valet plenariè quietare & consolari. Junge me tibi inseparabili dilectionis vinculo, quoniam tu solus sufficis amanti, & absque te frivola sunt universa.

CAPUT XXIV.

De evitatione curiosæ inquisitionis super alterius vita.

1. Fili, noli esse curiosus, nec 1.
vacuas gerere sollicitudi-
nes. Quid hoc vel illud ad te? tu Eccl. 3. & 1. Tim. 5.
me sequere. Quid enim ad te, Joan. 21.
utrum ille sit talis vel talis; aut
iste sic & sic agit, vel loquitur?
Tu non indiges respondere Gal. 6.
pro aliis, sed pro teipso rationem reddes. Quid ergo te implicas? Ecce, ego omnes cognosco, & cuncta, quæ sub sole fiunt, video; & scio, qualiter cum unoquoque sit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat ejus intentio. Mihi igitur omnia committenda sunt; tu verò serva te in bona pace, & dimitte agitantem agitare

quantum voluerit. Veniet super eum, quicquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non potest.

2. 2. Non sit tibi curæ de magni nominis umbra, non de multorum familiaritate, nec de privata hominum dilectione. Ista enim generant distractiones, & magnas in corde obscuritates. Libenter loquerer tibi verbum meum, & abscondita revelarem, si adventum meum diligenter observares, & ostium cordis mihi aperies. Esto providus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

CAPUT XXV.

In quibus firma pax cordis, & verus profectus consistit.

1. 1. Fili, ego loquutus sum: *Pacē relinquo vobis, pacem meam do vobis; non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Pacem omnes desiderant, sed quæ ad veram pacem pertinent, non omnes curant Pax mea cum humilibus, & mansuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieris, & vocem meam sequutus fueris, poteris multa pace frui. Quid igitur faciam? In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas, & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut mihi soli placeas, & extra me nihil cupias vel quæras: Sed & de aliorum dictis vel factis, nil temerè judices; nec cum rebus, tibi non commissis, te implices; & poterit fieri, ut parum vel raro turberis.

Joan. 14.

2. Nunquam autem sentire aliquam turbationem, nec aliquam pati cordis vel corporis molestiam, non est præsentis temporis, sed status æternæ quietis. Non ergo æstimes te veram pacem invenisse, si nullam senseris gravitatem; nec tunc totum esse bonum, si neminem pateris adversarium; nec hoc esse perfectum, si cuncta fiant secundùm tuum affectum: Neque tunc aliquid magni te reputes, aut specialiter dilectum æstimes, si in magna fueris devotione atque dulcedine; 2.

dine; quia in iſtis, non cognoſcitur verus amator virtutis; nec in iſtis conſiſtit profectus & perfectio hominis.

3. 3. In quo ergo Domine? In offerendo te ex toto corde tuo voluntati divinæ, non quærendo, quæ tua ſunt, nec in parvo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate; ita ut una æquali facie, in gratiarum actione permaneas inter proſpera & contraria, omnia æqua lance penſando. Si fueris tam fortis & longanimus in ſpe, ut ſubtracta interiori conſolatione, etiam ad ampliora ſuſtinenda cor tuum præparaveris, nec te juſtificaveris, quaſi hæc tantaque pati non deberes: ſed me in omnibus diſpoſitionibus juſtificaveris, & ſanctum laudaveris: tunc in vera & recta via pacis ambulas, & ſpes indubitata erit, quòd rurſus in jubilo faciem meam ſis viſurus. Quòd ſi ad plenum tui ipſius contemptum perveneris, ſcito quòd tunc abundantia pacis perfrueris, ſecundum poſſibilitatem tui incolatus.

CAPUT XXVI.

De eminentia liberæ mentis, quam ſupplex oratio magis meretur, quàm lectio.

1. DOmine, hoc opus eſt perfecti viri, nunquam ab intentione cœleſtium animum relaxare, & inter multas curas, quaſi ſine cura tranſire, non more torpentis, ſed prærogativa quadam liberæ mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo. 1.

2. Obſecro te piiſſime Deus meus, præſerva me à curis hujus vitæ, ne nimis implicer, à multis neceſſitatibus corporis, ne voluptate capiar, ab univerſis animæ obſtaculis, ne moleſtiis fractus, dejiciar: non dico ab his rebus, quas toto affectu ambit vanitas mundana, ſed ab his miſeriis, quæ animam ſervi tui communi maledicto mortalitatis pœnaliter gravant & retardant, ne in libertatem ſpiritus, quoties libuerit valeat introire. 2.

Gen. 3. Rom. 7.

3. O

3. 3.O Deus meus, dulcedo in-
effabilis, verte mihi in amari-
tudinem, omnem consolatio-
nem carnalem, ab æternorum
amore me abstrahentem, & ad
se, intuitu cujusdam boni dele-
ctabilis præsentis, malè allici-
Rom. 12. entem. Non me vincat, Deus
meus, non me vincat caro &
sanguis; non me decipiat mun-
dus, & brevis gloria ejus; non
me supplantet diabolus, & a-
stutia illius. Da mihi fortitudi-
nem resistendi, patientiam to-
lerandi, constantiam perseve-
randi. Da pro omnibus mundi
consolationibus, suavissimam
spiritus tui unctionem; & pro
carnali amore, tui nominis in-
funde amorem.

4. 4. Ecce cibus, potus, vestis,
ac cætera utensilia, ad corporis
sustentaculum pertinentia, fer-
venti spiritui sunt onerosa.
Tribue talibus fomentis tem-
peratè uti, non desiderio nimio
implicari. Abjicere omnia non
licet, quia natura sustentanda
est; requirere autem superflua,
& quæ magis delectant, lex
sancta prohibet; nam aliàs ca-
ro adversus spiritum insolesce-
ret. Inter hæc, quæso, manus
tua me regat & doceat, ne quid
nimium fiat.

CAPUT XXVII.

Quod privatus amor à summo bono maximè retardat

1. FIli, oportet te dare totum 1.
pro toto, & nihil tuiipsius
esse. Scito, quòd amor tuiipsi-
us, magis nocet tibi, quam ali-
qua res mundi. Secundùm a-
morem & affectum, quem ge-
ris, quælibet res plus vel minus
adhæret. Si fuerit amor tuus Matth. 6.
purus, simplex, & bene ordina-
tus, eris sine captivitate rerum.
Noli concupiscere, quod non
licet habere. Noli habere, quod
te potest impedire, & libertate
interiori privare. Mirum, quod
non ex toto fundo cordis te-
ipsum mihi committis, cum
omnibus quæ desiderare potes
vel habere.

2. Quare vano mœrore con- 2.
sumeris? Cur superfluis curis
fatiga-

Exod. 18. & Mich. 4. fatigaris? Sta ad beneplacitum meum, & nullum patieris detrimentum. Si quæris hoc vel illud, & volueris esse ibi vel ibi propter tuum commodum, & proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec liber à sollicitudine; quia in omni re, reperitur aliquis defectus, & in omni loco erit, qui adversetur.

3. 3. Juvat igitur, non quælibet res adepta, vel multiplicata exteriùs; sed potiùs contempta, & decisa ex corde radicitùs. Quod non tantùm de censu æris & divitiarum intelligas, sed de honoris etiam ambitu, ac vanæ laudationis desiderio, quæ omnia transeunt cum mundo. Munit parùm locus, si deest spiritus fervoris; nec diu stabit pax illa quæsita forinsecus, si vacat à vero fundamento status cordis, hoc est, nisi steteris in me, permutare te potes, sed non meliorare. Nam occasione ortâ & acceptâ, invenies quod fugisti & amplius.

Oratio pro purgatione cordis & cœlesti sapientia.

4. Confirma me Deus, per 4.
gratiam sancti Spiritus. Psal. 50.
Da virtutem corroborari in in- Ephes. 3.
teriori homine, & cor meum ab omni inutili sollicitudine & Mat. 6. angore evacuare, nec variis desideriis trahi cujuscunque rei vilis aut pretiosæ; sed omnia inspicere sicut transeuntia, & Eccles. 1. & 2. me pariter cum illis transiturum; quia *nihil permanens sub solo*, ubi omnia vanitas, & afflictio spiritus. O quàm sapiens, qui ita considerat.

5. Da mihi Domine cœle- 5.
stem sapientiam, ut discam te Sap. 9.
super omnia quærere & invenire, super omnia sapere & diligere, & cætera, secundùm ordinem sapientiæ tuæ, prout sunt intelligere. Da prudenter declinare blandientem, & pa- Ephes. 4. rienter ferre adversantem; quia hæc magna sapientia non moveri omni vento verborum, nec aurem malè blandienti prębere Sireni; sic enim incepta pergitur vita securè.

CAPUT XXVIII.

Contra linguas obtrectatorum.

1. 1. FIli, non ægrè feras, si quidam de te malè senserint, & dixerint, quod non libenter audias. Tu deteriora de teipso sentire debes, & neminem infirmiorem te credere. Si ambulas ab intra, non multùm ponderabis volantia verba. Est non parva prudentia, silere in tempore malo, & introrsus ad me converti, nec humano judicio disturbari.

2. 2. Non sit pax tua in ore ho-
Joan. 16. minum: Sive enim benè, sive malè interpretati fuerint, non es ideò alter homo. Ubi est vera pax, & vera gloria? Nónne in me? Et qui non appetit hominibus placere, nec timet displicere, multâ perfruetur pace. Ex inordinato amore, & vano timore, oritur omnis inquietudo cordis, & distractio sensuum.

CAPUT XXIX.

Qualiter instante tribulatione; Deus invocandus est & benedicendus.

1. SIt nomen tuum (Domine) 1.
benedictum in sæcula, qui Job 1. Psal. 112.
voluisti hanc tentationem & tribulationem venire super me. Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere, ut me adjuves, & in bonum mihi convertas. Domine, modò sum in tribulatione, & non est cordi meo benè, sed multùm vexor à præsenti passione. Et nunc Pater dilecte, quid dicam? Deprehensus sum
inter angustias: Salvifica me ex Matt. 26.
hora hac. Sed propterea veni in hanc horam, ut tu clarificeris, cùm fuero valde humiliatus, &
per te liberatus. *Complaceat* Psal. 39.
tibi Domine, ut eruas me; nam ego pauper, quid agere possum, & quò ibo sine te? Da patientiam Domine, etiam hâc vice. Adjuva me Deus meus, & non timebo quantumcunque gravatus fuero.

2. Et

2. 2. Et nunc inter hæc quid dicam? Domine, fiat voluntas tua. Ego bene merui tribulari & gravari: Oportet utique ut sustineam, & utinam patienter, donec transeat tempestas, & melius fiat. Potens est autem omnipotens manus tua etiam hanc tentationem à me auferre, & ejus impetum mitigare, ne penitùs succumbam, quemadmodum & priùs sæpius egisti mecum; Deus meus, misericordia mea. Et quantò mihi, difficiliùs, tantò tibi facilior est hæc mutatio dexteræ excelsi.

Matt.6.

Psal.76.

CAPUT XXX.

De divino petendo auxilio, & confidentia recuperandæ gratiæ.

1. 1. Fili, ego Dominus confortans in die tribulationis. Venias ad me, cùm tibi non fuerit benè. Hoc est quod maximè consolationem impedit cœlestem, quia tardiùs te convertis ad orationem. Nam antequàm me intentè roges, multa interim solatia quæris, & recreas te in externis. Ideòque fit, ut parùm omnia prosint, donec advertas, quia ego sum, qui eruo sperantes in me; nec est extrà me valens auxilium, neque utile consilium, sed neque durabile remedium. Sed jam resumpto spiritu post tempestatem reconvalesce in luce miserationum mearum, quia propè sum (dicit Dominus) ut restaurem universa non solùm integrè, sed & abundanter ac cumulatè.

Naum 1. Matt.11.

2. 2. Nunquid mihi quicquàm est difficilè, aut ero similis dicenti & non facienti? Ubi est fides tua: Sta firmiter, & perseveranter. Esto longanimis & vir fortis, veniet tibi consolatio in tempore suo. Expecta me, expecta; veniam, & curabo te. Tentatio est, quæ te vexat; & formido vana, quæ te exterret. Quid importat sollicitudo de futuris contingentibus, nisi ut tristitiam super tristitiam habeas? *Sufficit diei malitia sua.* Vanum est & inutile, de futuris conturbari vel gratula-

Mat. 23.

Matth.6.

ri, quæ fortè nunquàm evenient.

3. 3. Sed humanum eſt, hujuſ-
Pſal. 90. modi imaginationibus illudi, & parvi adhuc animi ſignum, tam leviter trahi à ſuggeſtione inimici. Ipſe enim non curat, utrùm veris an falſis illudat & decipiat, utrum præſentium amore, aut futurorum formidine proſternat. Non ergò turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me, & in miſericordia mea habeto fiduciam. Quando tu putas te elongatum à me, ſæpè ſum propinquior. Quando tu æſtimas penè totum perditum, tunc ſæpè majus mœrendi inſtat lucrum. Non eſt totum perditum, quando res accidit in contrarium. Non debes judicare ſecundùm præſens ſentire, nec ſic gravitati alicui undecunq; venienti inhærere & accipere, tanquam omnis ſpes ſit ablata emergendi.

4. 4. Noli putare te relictum ex toto, quamvis ad tempus tibi miſerim aliquam tribulationem, vel etiam optatam ſubtraxerim conſolationem: ſic enim tranſitur ad regnum cœlorum. Et hoc ſine dubio magis expedit tibi & cæteris ſervis meis, ut exercitemini adverſis, quàm ſi cuncta ad libitum haberetis. Ego novi cogitationes abſconditas; quia multùm expedit pro ſalute tua, ut interdùm ſine ſapore relinquaris, ne fortè eleveris in bono ſucceſſu, & tibi ipſi placere velis in eo, quod non es. Quod dedi, auferre poſſum: & reſtituere, quum mihi placuerit.

5. Quum dedero, meum eſt; 5.
quum ſubtraxero, tuum non Iob. 1.
tuli; quia meum eſt omne datum bonum, & omne donum perfectum. Si tibi admiſero gravitatem, aut quamlibet contrarietatem, ne indigneris, neque concidat cor tuum; ego citò ſublevare poſſum, & omne onus in gaudium tranſmutare. Verumtamen juſtus ſum, & recommendabilis multum,

quum ſic facio totum. Si rectè ſapis, & in veritate aſpicis, nunquàm debes propter adverſa tam dejectè contriſtari, ſed magis gaudere, & gratias agere; imò hoc unicum reputare gaudium, quod affligens te doloribus non parco tibi. *Sicut*
Joan. 16. *dilexit me Pater, & ego vos diligo*, dixi dilectis diſcipulis meis; quos utique non miſi ad gaudia temporalia, ſed ad magna certamina: non ad honores, ſed ad deſpectiones: non ad otium, ſed ad labores: non ad requiem, ſed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento, fili mi, verborum.

CAPUT XXXI.

De neglectu omnis creaturæ, ut Creator poſſit inveniri.

1. 1. DOmine, bene indigeo adhuc majori gratiâ, ſi debeam illuc pervenire, ubi me nemo poterit, nec ulla creatura impedire. Nam quàm diu res aliqua me retinet, non poſſum liberè ad te volare. Cupiebat liberè volare, qui dicebat: *Quis dabit mihi pennas ſicut* Pſal. 54.
columbæ; & volabo, & requieſcam? Matt. 6. Quid ſimplici oculo quietiùs? Et quid liberiùs nil deſiderante in terris? Oportet igitur omnem ſupertranſire creaturam, & ſeìpſum perfectè deſerere, ac in exceſſu mentis ſtare, & videre te omniū conditorem, cum creaturis nil ſimile habere. Et niſi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè intendere divinis. Ideò enim pauci inveniuntur contemplativi, quia pauci ſciunt ſe à perituris & creaturis, ad plenum ſequeſtrari.

2. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animam levet, & ſuprà ſemetipſam rapiat. Et niſi homo ſit in ſpiritu elevatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac Deo totus unitus; quicquid ſcit, quicquid etiam habet, non eſt magni ponderis. Diu parvus erit, & infrà jacebit, qui aliquid magnum æſtimat, niſi ſolum unum imm- 2.

ſum, æternum bonum. Nam quicquid Deus non eſt, nihil eſt, & pro nihilo computari debet. Eſt magna differentia, ſapientia illuminati & devoti viri, & ſcientia literati atque ſtudioſi Clerici. Multò nobilior eſt illa doctrina, quæ de ſurſum ex divina influentia manat: quam quæ laborioſè humano acquiritur ingenio.

3. 3. Plures reperiuntur contemplationem deſiderare, ſed quæ ad eam requiruntur, non ſtudent exercere. Eſt & magnum impedimentum, quia in ſignis & ſenſibilibus rebus ſtatur, & parum de perfecta mortificatione habetur. Neſcio quid eſt, & quo ſpiritu ducimur, & quid prætendimus, qui ſpiritales dici videmur; quod tantùm laborem, & ampliorem ſollicitudinem, pro tranſitoriis & vilibus rebus agimus, & de interioribus noſtris vix aut rarò plenè recollectis ſenſibus cogitamus.

4. 4. Prôh dolor, ſtatim poſt modicam recollectionem, foras erumpimus, nec opera noſtra diſtrictâ examinatione trutinamus. Ubi jacent affectus noſtri, non attendimus; & quàm impura ſint omnia, non deploramus. *Omnis quippe caro corruperat viam ſuam*, Geneſ. 6. & 7. & ideò ſequebatur diluvium magnum. Cùm ergò interior affectus noſter multùm corruptus ſit, neceſſe eſt, ut actio ſequens, index carentiæ interioris vigoris, corrumpatur. Ex puro corde, procedit fructus bonæ vitæ.

5. Quantùm quis fecerit, 5. quæritur: ſed ex quanta virtute agit non tàm ſtudioſè penſatur. Si fuerit fortis, dives, pulcher, habilis, vel bonus ſcriptor, bonus cantor, bonus laborator, inveſtigatur; quàm pauper ſit ſpiritu, quàm patiens & mitis, quàm devotus & internus, à multis tacetur. Natura exteriora hominis reſpicit, gratia ad interiora ſe convertit. Illa frequenter fallitur, iſta

ista in Deo sperat, ut non decipiatur.

CAPUT XXXII.

De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis.

1. 1. FIli, non potes perfectam
Matt. 16. & 19. possidere libertatem, nisi
totaliter abneges temetipsum. Compediti sunt omnes proprietarii, & suiipsius amatores cupidi, curiosi, gyrovagi, quærentes semper mollia, non quæ Jesu Christi, sed hoc sæpè fingentes & componentes, quod non stabit. Peribit enim totum, quod non est ex Deo ortum. Tene breve & consummatum verbum: Dimitte omnia, & invenies omnia. Relinque cupidinem, & reperies requiem. Hoc mente pertracta; & quum impleveris, intelliges omnia.

2. 2. Domine; hoc non est opus unius diei, nec ludus parvulorum; imò in hoc brevi includitur omnis perfectio Religiosorum. Fili, non debes averti, nec statim dejici, auditâ viâ perfectorum; sed magis ad sublimiora provocari, & ad minus ad hæc ex desiderio suspirare. Utinam sic tecum esset, & ad hoc pervenisses, ut tuiipsius amator non esses, sed ad nutum meum purè stares, & ejus, quem tibi proposui, Patris; tunc mihi valde placeres, & tota vita tua in gaudio & pace transiret. Adhuc multa habes ad relinquendum, quæ nisi mihi ex integro resignaveris, non acquires, quod
postulas. *Suadeo tibi emere à me au-* Apoc. 3.
rum ignitum, ut locuples fias, id est, cœlestem sapientiam, omnia infima conculcantem. Postpone terrenam sapientiam, omnem humanam & propriam complacentiam.

3. Dixi, viliora tibi emenda 3.
pro pretiosis & altis, in rebus humanis. Nam valde vilis & parva, ac penè oblivioni tradita videtur, vera cœlestis sapientia; non sapiens alta de se, nec magnificari quærens in
terra, quam multi ore tenus Matt. 11,
prędicant, sed vita longè dissentiunt,

tiunt, ipse tamen est pretiosa
margarita à multis abscondita.

CAPUT XXXIII.

De instabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum *habenda.*

1. 1 FIli, noli credere affectui
Job. 14. tuo: qui nunc est, citò
mutabitur in aliud. Quamdiu
vixeris, mutabilitati subjectus
est, etiam nolens, ut modò læ-
tus, modò tristis, modò paca-
tus, modò turbatus; nunc devo-
tus, nunc indevotus, nunc stu-
diosus, nunc acediosus, nunc
gravis, nunc levis inveniaris.
Sed stat super hæc mutabilia
sapiens, & bene doctus in spiri-
tu, non attendens, quid in se
sentiat, vel quâ parte flet ven-
tus instabilitatis, sed ut tota in-
tentio mentis ejus, ad debitum
& optimum proficiat finem.

2. 2. Nam sic poterit unus &
idem, inconcussusque perma-
nere, & simplici intentionis
oculo, per tot varios eventus,
ad me impræter misse directo.
Matt. 6. Quantò autem purior fuerit
intentionis oculus, tantò con-
stantius inter diversas itur pro-
cellas. Sed in multis caligat o-
culus puræ intentionis; respici-
tur enim citò in aliquod dele-
ctabile quod occurrit. Nam &
rarò totus liber quis invenitur
à nævo propriæ exquisitionis.
Sic Judæi olim venerant in Be- *Joan. 11.*
thaniam ad Martham & Ma-
riam, non propter Jesum tan-
tùm, sed ut Lazarum viderent.
Mundandus est ergò intentio- *Matt. 6.*
nis oculus, ut sit simplex & re-
ctus, atque ultra omnia varia
media ad me dirigendus.

CAPUT XXXIV.

Quod amanti, sapit Deus *super omnia, & in omnibus.*

1. ECce Deus meus, & om- 1.
nia. Quid volo amplius,
& quid felicius desiderare pos-
sum? O sapidum & dulce ver-
bum; sed amanti verbum, non
mundum, nec ea quæ in mun-
do sunt, Deus meus & omnia.
Intelligenti satis dictum est, &
sæpè repetere jucundum est a-
manti. Te siquidem præsente,
jucunda sunt omnia, te autem
absente fastidiunt cuncta. Tu
facis cor tranquillum, & pacem
magnam,

magnam, lætitiamque feſtivam. Tu facis bene ſentire de omnibus, & in omnibus te laudare; nec poteſt aliquid ſine te diu placere; ſed ſi debet gratum eſſe & bene ſapere, oportet gratiam tuam adeſſe, & condimento tuæ ſapientiæ condiri.

2. 2. Cui tu ſapis, quid ei rectè
1.Cor.1. Rom. 8. & 1.Joan.2. non ſapiet? Et cui tu non ſapis, quid ei ad jucunditatem eſſe poterit? Sed deficiunt in ſapientia tua mundi ſapientes, & qui carnem ſapiunt, quia ibi plurima vanitas, & hic mors invenitur. Qui autem te per contemptum mundanorum, & carnis mortificationem ſequuntur, verè ſapientes eſſe cognoſcuntur; quia de vanitate ad veritatem, de carne ad ſpiritum transferuntur. Iſtis ſapit Deus; & quicquid boni invenitur in creaturis, totum ad laudem referunt ſui Conditoris. Diſſimilis tamen, & multũ diſſimilis ſapor Creatoris & creaturę, æternitatis & temporis, lucis increatę, & lucis illuminatę.

3. O lux perpetua, cuncta 3.
creata tranſcendens lumina, fulgura, coruſcationem de ſublimi penetrantem omnia cordis mei intima. Purifica, lætifica, clarifica, & vivifica ſpiritum meum, cum ſuis potentiis, ad inhærendum tibi jubiloſis exceſſibus. O quando veniet Rom. 7.
hæc beata & deſiderabilis hora, ut tuâ me ſaties præſentiâ, & ſis mihi omnia in omnibus. Quamdiu hoc datum non fuerit, nec plenum gaudium erit. Adhuc, prôh dolor, vivit in me vetus homo, non eſt totus crucifixus, non eſt perfectè mortuus: Adhuc concupiſcit fortiter contra ſpiritum, bella movet inteſtina, nec Regnum animæ patitur eſſe quietum.

4. Sed tu qui *dominaris poteſtati maris, & motum fluctuum ejus mitigas, exurge, adjuva me. Diſſipa gentes, quæ bella volunt*, contere eas in virtute tua, oſtende quæſo magnalia tua, & glorificetur dextera tua; quia non eſt ſpes 4. Pſal 88. Pſal.72.

alia, nec refugium mihi, nisi in
Psal. 30. te Domine Deus meus.

CAPUT XXXV.

Quod non est securitas à tentatione, in hac vita.

1. 1. Fili, nunquàm securus es
Job. 7. in hac vita, sed quoad vi-
2. Cor. 6. xeris, semper arma spiritualia
tibi sunt necessaria. Inter ho-
stes versaris, & à dextris, & à si-
nistris impugnaris. Si ergò non
uteris undique scuto patientiæ,
non eris diu sine vulnere. Insu-
per si non ponis cor tuum fixè
in me, cum mera voluntate
cuncta patiendi propter me,
non poteris ardorem istum su-
stinere, nec ad palmam pertin-
gere beatorum. Oportet te er-
gò viriliter omnia pertransire,
& potenti manu uti adversus
Apoc. 2. objecta. Nam *vincenti* datur
manna, & torpenti relinqui-
tur multa miseria.

2. 2. Si quæris in hac vita re-
quiem, quomodo tunc perve-
nies ad æternam requiem? NON
ponas te ad multam requiem,
sed ad magnam patientiam.
Quære veram pacem, non in
terris, sed in cœlis; non in ho-
minibus, nec in cæteris creatu-
ris, sed in Deo solo. Pro amore
Dei, debes omnia libenter sub-
ire, labores scilicet & dolores,
tentationes, vexationes, anxie-
tates, necessitates, infirmitates,
injurias, oblocutiones, repre-
hensiones, humiliationes, con-
fusiones, correctiones, & de-
spectiones. Hæc juvant ad vir-
tutem; hæc probant Christi ty-
ronem; hæc fabricant cœle-
stem coronam. Ego reddam
mercedem æternam pro brevi
labore, & infinitam gloriam,
pro transitoria confusione.

3. Putas tu quod semper ha- 3.
bebis pro tua voluntate conso-
lationes spirituales? Sancti mei
non habuerunt tales, sed mul-
tas gravitates, & tentationes
varias, magnasq; desolationes:
Sed patienter sustinuerunt in Rom. 8.
omnibus, & magis confisi sunt
Deo, quàm sibi; scientes, quia
non sunt condignæ passiones
hujus temporis, ad futuram
glo-

gloriam promerendam. Vis tu statim habere, quod multi post lachrymas & magnos labores,
Psal.26. vix obtinuerunt? Expecta Dominum, viriliter age, & confortare; noli diffidere, noli discedere, sed corpus & animam expone constanter pro gloria Dei. Ego reddam plenissimè, ego tecum ero in omni tribulatione.

CAPUT XXXVI.

Contra vana hominum judicia.

1. 1. FIli, jacta cor tuum firmiter in Domino, & humanum ne metuas judicium, ubi te conscientia pium reddit & insontem. Bonum est & beatum taliter pati, nec hoc erit grave humili cordi, & Deo magis, quàm sibiipsi confidenti. Multi multa loquuntur, & ideò parva fides est adhibenda. Sed & omnibus satis esse, non est possibile. Etsi Paulus omnibus studuit in Domino placere, & omnibus omnia factus est; tamen etiam pro minimo duxit, quod ab humano die judicatus fuerit.

1.Cor.9. & 1. Cor. 4. & Col.1.

2. 2. Egit satis pro aliorum ædificatione & salute, quantum in se erat & poterat, sed ne ab aliis aliquando judicaretur, vel non despiceretur, cohibere non potuit.. Ideo totum Deo commisit, qui totum noverat, & patientiâ ac humilitate contra ora loquentium iniqua, aut etiam vana ac mendosa cogitantium, atque pro libitu suo quæq; jactantium, se defendit. Respondit tamen interdùm, ne infirmis, ex sua taciturnitate generaretur scandalum.

Act.26. & Phil.1.

3. 3. Quis tu, ut timeas à mortali homine? Hodie est, & cras non comparet, Deum time, & hominum terrores non expavesces. Quid potest aliquis in te verbis, aut injuriis? Sibi potiùs nocet quàm tibi; nec poterit judicium Dei effugere, quicunque est ille. Tu habe Deum præ oculis, & noli contendere verbis querulosis. Quod si ad præsens tu videris succumbere & confusionem pati, quam non meruisti; ne indigneris ex hoc,

1.Mac.2. Rom.2. & 1 Cor.11.

neque per impatientiam minuas coronam tuam, ſed ad me
Heb. 12. potiùs reſpice in cœlum, qui potens ſum eripere ab omni confuſione & injuria, & unicuique reddere ſecundùm opera ſua.

CAPUT XXXVII.

De pura & integra reſignatione ſui ad obtinendam cordis libertatem.

1. 1. FIli, relinque te, & invenies me.
Mat. 16. Sta ſine electione & omni proprietate, & lucraberis ſemper; Nam adjicietur tibi amplior gratia, ſtatim ut te reſignaveris, nec reſumpſeris. Domine, quoties me reſignabo, & in quibus me relinquam? Semper, & omni horâ, ſicut in parvo ſic & in magno: Nihil excipio; ſed in omnibus te nudatum inveniri volo. Alioquin, quomodò poteris eſſe meus, & ego tuus; niſi fueris ab omni propria voluntate, intus & foris ſpoliatus? Quantò celeriùs hoc agis, tantò melius habebis; & quantò plenius & ſinceriùs, tantò mihi plus placebis, & amplius lucraberis.

2. Quidam ſe reſignant, ſed 2.
cum aliqua exceptione: non enim plenè Deo confidunt, ideò ſibi providere ſatagunt. Quidam etiam primò totum offerunt, ſed poſtea tentatione pulſati, ad propria redeunt, ideò minimè in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatem, & jucundæ familiaritatis meæ gratiam non pertingent; niſi integrâ reſignatione, & quotidianâ ſui immolatione prius factâ, ſine qua non ſtat, nec ſtabit unio fruitiva.

3. Dixi tibi ſæpiſſimè & nunc 3.
iterùm dico: Relinque te, reſigna te, & frueris magnâ internâ pace. Matt. 10.
Da totum pro toto, nil exquire, nil repete; ſta purè & inhæſitanter in me, & habebis me. Eris liber in corde, & tenebræ non conculcabunt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc deſidera, ut ab omni proprietate poſſis expoliari, & nudus nudum Jeſum ſequi; tibi mori, & mihi æternaliter vivere. Tunc deſi-

deficient omnes vanæ phantasiæ, conturbationes iniquæ, & curæ superfluæ. Tunc etiam recedet immoderatus timor, & inordinatus amor morietur.

CAPUT XXXVIII.

De bono regimine in externis, & recursu ad Deum *in periculis.*

1\. 1. FIli, ad istud diligenter attendere debes, ut in omni loco & actione, seu occupatione externa, sis intimus liber, & tuiipsius potens, & sint omnia sub te, & tu non sub eis; ut sis Dominus actionum tuarum & rector, non servus nec emptitius, sed magis exemptus vetusque Hebræus, in sortem ac libertatem transiens filiorum Dei; qui stant super præsentia, & speculantur æterna; qui transitoria sinistro intuentur oculo, & dextro cœlestia; quos temporalia non trahunt ad inhærendum, sed trahunt ipsi magis ea ad bene serviendum; prout ordinata sunt à Deo, & instituta à summo opifice; qui nil inordinatum in sua reliquit creatura.

2\. Si etiam in omni eventu stas, non in apparentia externa, nec oculo carnali lustras visa vel audita; sed mox in qualibet causa, intras cum Moyse in tabernaculum, ad consulendum Dominum, audies nonnunquàm divinum responsum, & redies instructus de multis præsentibus & futuris. Semper enim Moyses recursum habuit ad tabernaculum, pro dubiis & quæstionibus solvendis; fugitque ad orationis adjutorium, pro periculis & improbitatibus hominum sublevandis. Sic & tu confugere debes in cordis tui secretarium, divinum intentiùs implorando suffragium. Propterea namque Josue & filii Israël, à Gabaonitis leguntur decepti; quia os Domini priùs non interrogaverunt, sed nimium creduli dulcibus sermonibus, falsâ pietate delusi sunt. 2.

Exod. 33. *Matt. 6.* *Josue 9.*

CAPUT XXXIX.

Quod homo non sit importunus in negotiis.

1. 1. FIli, committe mihi semper causam tuam, ego benè disponam in tempore suo. Expecta ordinationem meam, & senties inde profectum. Domine, satis libenter tibi omnes res committo, quia parum potest cogitatio mea proficere. Utinam non multùm adhærerem futuris eventibus; sed ad beneplacitum tuum incunctanter me offerrem.

2. 2. Fili, sæpè homo rem aliquam vehementer agitat; quàm desiderat; sed cùm ad eam pervenerit, aliter sentire incipit; quia affectiones circà idem non sunt durabiles, sed magis de uno ad aliud impellunt. Non est ergò minimum, etiam in minimis, seipsum relinquere.

3. 3. Verus profectus hominis, est abnegatio suiipsius; & homo abnegatus, valde liber est & securus. Sed antiquus hostis, omnibus bonis adversans, à tentatione non cessat; sed diu noctuque graves molitur insidias, si fortè in laqueum deceptionis possit præcipitare incautum. *Vigilate & orate*, dicit Dominus, *ut non intretis in tentationem.*

CAPUT XL.

Quod homo, nihil boni ex se habet, & de nullo gloriari potest.

1. DOmine, *quid est homo,* 1.
quod memor es ejus; aut filius hominis, quia visitas eum? Psal. 8.
Quid promeruit homo, ut dares illi gratiam tuam? Domine, quid possum conqueri, si me deseris? aut quid justè obtendere possum, si quod peto, non feceris: Certè hoc in veritate cogitare possum, & dicere: Domine nihil sum, nihil possum, nihil boni ex me habeo; sed in omnibus deficio, & ad nihil semper tendo. Et nisi à te fuero adjutus, & interiùs informatus, totus efficior tepidus & dissolutus.

2. *Tu autem* Domine semper 2.

Psal.101. per *idem ipse es*, & permanes
in æternum semper bonus, ju-
stus, & sanctus; benè, justè, ac
sanctè agens omnia, & dispo-
nens in sapientia. Sed ego, qui
ad defectum sum magis pro-
nus quàm ad profectum, non
sum semper in uno statu per-
durans, quia septem tempora
mutantur super me. Verumta-
men citò meliùs fit, cùm tibi
placuerit, & manum porrexe-
ris adjutricem; quia tu solus si-
ne humano suffragio poteris
auxiliari, & in tantum confir-
mare, ut vultus meus ampliùs
in diversa non mutetur, sed in
te uno cor meum convertatur,
& quiescat.

3. 3. Undè si benè scirem om-
nem humanam consolatio-
nem abjicere, sive propter de-
votionem adipiscendam, sive
propter necessitatem, quâ
compellor te quærere, quia
non est homo, qui me console-
tur; tunc possem meritò de gra-
tia tua sperare, & de dono no-
væ consolationis exultare.

4. Gratias tibi, unde totum 4.
venit, quotiescunque mihi be-
ne succedit. Ego autem vanitas
& nihilum ante te, inconstans
homo & infirmus. Undè ergò
possum gloriari, aut cur appeto
reputari? Nunquid de nihilo?
& hoc vanissimum est. Verè
inanis gloria, mala pestis, va-
nitas maxima; quia à vera tra-
hit gloria, & cœlesti spoliat
gratiâ. Dum enim homo com-
placet sibi, displicet tibi; dum
inhiat laudibus humanis, pri-
vatur veris virtutibus.

5. Est autem vera gloria & 5.
exultatio sancta, gloriari in te, Habac.3. Psal.112.
& non in se; gaudere in nomi- 113.
ne tuo, non in propria virtute,
nec in aliqua virtute creatura
delectari, nisi propter te. Lau-
detur nomen tuum, non me-
um; magnificetur opus tuum,
non meum, benedicatur no-
men sanctum tuum, nihil mi-
hi autem attribuatur de laudi-
bus hominum. Tu gloria mea,
tu exultatio cordis mei: In te
gloriabor & exultabo totâ die,
pro

pro me autem nihil, niſi in in-
firmitatibus meis.
6. 6. Quærant Judæi gloriam,
Joan. 5. quæ ab invicem eſt, ego hanc
requiram, quæ à ſolo Deo eſt.
Omnis quidem gloria huma-
na, omnis honor temporalis,
omnis altitudo mundana, æ-
ternæ gloriæ tuæ comparata,
vanitas eſt & ſtultitia. O veri-
tas mea & miſericordia mea.
Deus meus, trinitas beata, tibi
ſoli laus, honor, virtus & glo-
ria, per infinita ſæculorum ſæ-
cula.

CAPUT XLI.

De contemptu omnis temporalis honoris

1. 1. Fili, noli tibi attrahere, ſi
videas alios honorari &
elevari, te autem deſpici & hu-
miliari. Erige cor tuum ad me
in cœlum, & non contriſtabit
te contemptus hominum in
terris. Domine, in cœcitate ſu-
mus, & vanitate citò ſeduci-
mur. Si rectè me inſpicio, nun-
quàm mihi facta eſt injuria ab
aliqua creatura, unde nec juſtè
habeo conqueri adverſum te.

2. Quia autem frequenter & 2.
graviter peccavi tibi, meritò
armatur contra me omnis cre-
atura. Mihi igitur juſtè debe-
tur confuſio & contemptus; ti-
bi autem laus, honor, gloria. Et
niſi me ad hoc præparavero,
quod velim libenter ab omni
creatura deſpici, & relinqui, at-
que penitus nihil videri, non
poſſum interiùs pacificari &
ſtabiliri, nec ſpiritualiter illu-
minari, neque plenè tibi uniri.

CAPUT LXII.

Quod pax non eſt ponenda in hominibus

1. Fili, ſi ponis pacem tuam 1.
cum aliqua perſona pro-
pter tuum ſentire & convivere,
inſtabilis eris & implicatus. Sed
ſi recurſum habes ad ſemper
viventem, & manentem veri-
tatem, non contriſtabit amicus
recedens aut moriens. In me
debet amici dilectio ſtare, &
propter me diligendus eſt,
quiſquis tibi bonus viſus eſt;
multum charus in hac vita. Si-
ne me non valet, nec durabit a-
micitia, nec eſt vera & munda
dile-

dilectio, quam ego non copulo. Ita mortuus debes esse, talibus affectionibus dilectorum hominum, ut (quantum ad te pertinet) sine omni humano optares esse consortio. Tantò homo Deo magis appropinquat, quantò ab omni solatio terreno longiùs recedit. Tantò etiam altiùs ad Deum ascendit, quantò profundiùs in se descendit, & plus sibiipsi vilescit.

2. 2. Qui autem sibi aliquid bo-
1.Pet.5. ni attribuit, gratiam Dei in se venire impedit; quia gratia Spiritus sancti, cor humile semper quærit. Si scires te perfectè annihilare, atque ab omni creato amore evacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi aspectus Creatoris. Disce te in omnibus propter Creatorem vincere, tunc ad divinam valebis cognitionem pertingere. Quantumcumq; modicum sit si inordinatè diligitur & respicitur, retardat à summo & vitiat.

CAPUT XLIII.

Contra vanam & sæcularem scientiam.

1. FIli, non te moveant pul- 1.
chra & subtilia homi- 1.Cor.4.
num dicta. Non enim est regnum Dei in sermone, sed in virtute. Attende verba mea, quæ corda accendunt & mentes illuminant, inducunt compunctionem, & variam ingerunt consolationem. Nunquàm ad hoc legas verbum, ut doctior aut sapientior possis videri. Stude mortificationi vitiorum, quia hoc amplius tibi proderit quàm notitia multarum difficilium quæstionum.

2. Quum multa legeris & 2.
cognoveris, ad unum semper oportet redire principium. Ego sum, qui doceo hominem scientiam, & clariorem intelligentiam parvulis tribuo, quàm ab homine possis doceri. Cui ego loquor, citò sapiens erit, & multùm in spiritu proficiet. Væ eis, qui multa curiosa ab hominibus inquirunt, & de via mihi serviendi parum curant.

Veniet tempus, quando apparebit Magister magistrorum Christus, Dominus Angelorum, cunctorum auditurus lectiones, hoc est, singulorum exanimaturus conscientias; Et
Soph. 1. tunc scrutabitur *Hierusalem*
2. Cor. 4. *in lucernis, & manifesta erũt absconditа tenebrarum*, tacebuntq; argumenta linguarum. Ego sum, qui humilem in puncto elevo mentem, ut plures æternæ veritatis capias rationes, quàm si quis decem annis studuisset in scholis. Ego doceo sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine pugnatione argumentorum. Ego sum, qui doceo terrena despicere, præsentia fastidire, æterna quærere, æterna sapere, honores fugere, scandala sufferre, omnem spem in me ponere, extrà me nil cupere, & super omnia me ardenter amare.

3. 3. Nam quidam amando me intimè, didicit divina, & loquebatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quàm in studendo subtilia. Sed aliis loquor communia, aliis specialia; aliquibus in signis & figuris dulciter appareo, quibusdam verò in multo lumine revelo mysteria. Una vox librorum, sed non omnes æquè informat, quia intus sum doctor, veritas, scrutator cordis, cogitationum intellector, actionum promotor, distribuens singulis sicut dignum judicavero.

CAPUT XLIV.

De non attrahendo sibi res exteriores.

1. FIli, in multis oportet te 1.
esse inscium, & æstimare Galat. 2.
te tanquàm mortuum super terram, & cui totus *mundus crucifixus sit*. Multa etiam oportet surdâ aure pertransire, & quæ tuæ pacis sunt magis cogitare. Utilius est oculos à rebus displicentibus avertere, & unicuique suum sentire relinquere, quàm contentiosis sermonibus deservire. Si benè steteris cum Deo, & ejus judicium

cium aſpexeris, faciliùs te victum portabis.

2. 2. O Domine, quonam venimus? Ecce damnum defletur temporale, pro modico quæſtu laboratur & curritur, & ſpirituale detrimentum in oblivionem tranſit, & vix ſerò reditur. Quod parùm vel nihil prodeſt attenditur, & quod ſummè neceſſarium eſt, negligenter præteritur, quia totus homo ad externa defluit, & niſi citò reſipiſcat, libens in exterioribus jacet.

CAPUT XLV.

Quod omnibus non eſt credendum, & de facili lapſu verborum.

I. Pſal. 59. 1. D*A mihi auxilium Domine de tribulatione, quia vana ſalus hominis.* Quàm ſæpè ibi non inveni fidem, ubi me habere putavi? Quoties etiam ibi reperi, ubi minùs præſumpſi? Vana ergò ſpes in hominibus, ſalus autem juſtorum, in te DEUS. Benedictus ſis Domine Deus meus in omnibus, quæ accidunt nobis: Infirmi ſumus & inſtabiles, citò fallimur & permutamur.

2. Quis eſt homo, qui ità cautè & circumſpectè in omnibus ſe cuſtodire valet, ut aliquando in aliquam deceptionem vel perplexitatem non veniat? Sed qui in te Domine confidit, ac ſimplici ex corde quærit, non tam facilè labitur. Et ſi inciderit in aliquam tribulationem, quocumque modo fuerit etiam implicatus, ciuùs per te eruetur, aut à te conſolabitur; quia tu non deſeres in te ſperantem uſque in finem. 2. Prov. 10.

3. Rarus fidus amicus, in cunctis amici perſeverans preſſuris. Tu Domine, tu ſolus es fideliſſimus in omnibus, & præter te non eſt alter talis. O quàm benè ſapuit ſancta illa anima, quæ dixit: Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata. Si ita mecum foret, non tam facilè timor humanus me ſollicitaret, nec verborum jacula moverent. 3.

4. Quis omnia prævidere, quis præcavere futura mala 4.

ſufficit? Si prævisa ſæpè etiam lædunt, quid improviſa niſi graviter feriunt? Sed quare mihi miſero, non meliùs providi? Cur etiam tam facilè aliis credidi? Sed homines ſumus, nec aliud quàm fragiles homines ſumus, etiamſi Angeli, à multis æſtimamur & dicimur. Cui credam Domine? Cui, niſi tibi? Veritas es, quæ non fallis, nec falli potes. Et rursùm: Omnis homo mendax, infirmus, inſtabilis, & labilis maximè in verbis, ita ut ſtatim vix credi debeat, quod rectum in facie ſonare videtur.

5.
Mich. 7. 5. Quàm prudenter præmonuiſti, cavendum ab hominibus; & quia inimici hominis, domeſtici ejus; nec credendum, ſi quis dixerit; Ecce hic, aut ecce illic. Doctus ſum damno meo, & utinam ad cautelam majorem, & non ad inſipientiam mihi. Cautus eſto (ait quidam) cautus eſto, ſerva apud te quod dico. Et dum ego ſileo, & abſconditum credo, nec ille ſilere poteſt, quod ſilendum petiit, ſed ſtatim prodit me & ſe, & abiit. Ab hujuſmodi fabulis & incautis hominibus, protege me Domine, ne in manus eorum incidam, nec unquam talia committam. Verbum verum & ſtabile da in os meum, & linguam callidam longè fac à me. Quod pati nolo, omnimodè cavere debeo.

6. O quàm bonum & pacificum de aliis ſilere, nec indiffe- 6.
renter omnia credere, neque Prov. 25. & Iſa. 24.
de facili ulteriùs effari, paucis ſeipſum revelare, te ſemper inſpectorem cordis quærere, nec omni vento verborum circumferri, ſed omnia intima & externa, ſecundùm placitum tuæ voluntatis, optare perfici. Quàm tutum, pro conſervatione cœleſtis gratiæ, humanam fugere apparentiam, nec appetere quæ foris admirationem videntur præbere; ſed ea, totâ ſedulitate ſectari, quæ vitæ emendationem dant & fervorem.

7. Quàm

7. 7. Quàm multis nocuit, vir-
tus ſcita, ac præproperè lauda-
ta? Quàm ſanè profuit gratia
ſilentio ſervata in hac fragili
vita, quæ tota tentatio fertur &
militia?

CAPUT XLVI.

De *confidentia in Deo habenda, quando inſurgunt verborum jacula.*

1. 1. FIli, ſta firmiter, & ſpera in
Pſal. 36. me. Quid enim ſunt ver-
ba, niſi verba? Per aërem vo-
lant, ſed lapidem non lædunt.
Si reus es, cogita quod libenter
emendare te velis. Si nihil tibi
conſcius es, penſa quod velis li-
benter pro Deo hoc ſuſtinere.
Parùm ſatis eſt, ut vel verba in-
terdum ſuſtineas, qui necdum
fortia verbera tolerare vales.
Et quare tam parva tibi ad cor
tranſeunt, niſi quia adhuc car-
nalis es, & homines magis
quàm oportet attendis? Nam
quia deſpici metuis, reprehen-
di pro exceſſibus non vis, & ex-
cuſationum umbracula quęris.
2. 2. Sed inſpice te meliùs; &
agnoſces, quia vivit adhuc in
te mundus, & vanus amor pla-
cendi hominibus. Cùm enim
quaſſari refugis, & confundi
pro defectibus, conſtat utique,
quod nec verus humilis ſis, nec
verè mundo mortuus, nec
mundus tibi crucifixus. Sed au-
di verbum meum, & non cura-
bis decem millia verba homi-
num. Ecce, ſi cuncta contra te *Matt. 10.*
dicerentur, quæ fingi malitio- *Luca 11.*
ſiſſimè poſſent; quid tibi noce-
rent, ſi tranſire omninò per-
mitteres, nec pluſquàm feſtu-
cam perpenderes? Nunquid
vel unum capillum tibi extra-
here poſſent.

3. Sed qui cor intus habet, 3.
nec Deum præ oculis, faciliter *Pſal. 7.*
movetur vituperationis verbo.
Qui autem in me confidit, nec
proprio judicio ſtare appetit,
abſque humano terrore erit.
Ego enim ſum judex, & cogni-
tor omnium ſecretorum; ego
ſcio, qualiter res acta eſt, ego
injuriantem novi & ſuſtinen-
tem. A me exiit verbum iſtud, *Luca 2.*
me permittente hoc accidit, ut

revelentur ex multis cordibus cogitationes. Ego reum & innocentem judicabo, sed occulto judicio, utrumque ante probare volui.

4. 4. Testimonium hominum sæpe fallit; meum judicium verum est, stabit, & non subvertetur. Latet plerumque, & paucis ad singula patet? nunquàm tamen errat, nec errare potest, etiamsi oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergò currendum est in omni judicio, nec proprio innitendum arbitrio. *Justus* enim *non conturbabitur quidquid* à Deo *ei acciderit*. Etiamsi injustè aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit; sed nec vanè exultabit, si per alios rationabiliter excusetur.

Prov. 12.

5. 5. Pensat namque, quia ego sum scrutans corda & renes, qui non judico secundùm faciem & humanam apparentiam. Nam sæpè in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum judicio creditur laudabile. Domine Deus judex juste, fortis & patiens, qui hominum nosti fragilitatem & pravitatem, esto robur meum, & tota fiducia mea, non enim mihi sufficit conscientia mea. Tu nosti, quod ego non novi; & ideò in omni reprehensione humiliare me debui, & mansuetè sustinere. Ignosce quoq; mihi propitius, quoties sic non egi, & dona iterùm gratiam amplioris sufferentiæ. Melior est enim mihi tua copiosa misericordia ad consequutionem indulgentiæ; quam mea opinata justitia, pro defensione latentis conscientiæ. Et si *nihil mihi conscius sum*, tamen in hoc justificare me non possum; quia remota misericordia tua, *non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*.

Psal. 7. & Apoc. 2.

1. Cor. 4. Psal 142.

CAPUT XLVII.

Quod omnia gravia pro æterna vita sunt toleranda.

1. FIli, non te frangant labores, quos assumpsisti propter me, nec tribulationes te deji- 1.

dejiciant usquequaq; ; sed mea promissio, in omni eventu te roboret & consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum suprà omnem modum & mensuram. Non diu hic laborabis; nec semper gravaberis doloribus Expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum. Veniet una hora, quando cessabit omnis labor & tumultus. Modicum est & breve, omne quod transit cum tempore.

2. Matt. 20. 2. Age, quod agis; fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, sustine viriliter contraria; digna est his omnibus, & majoribus, præliis, vita æterna. Veniet pax in die una, quæ nota est Domino, & erit, non dies neq; nox hujus scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies secura. Non dices tunc:
Rom. 7. *Quis me liberabit de corpore mortis*
Psal. 119. *hujus?* Nec clamabis: *Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est*; quoniam præcipitabitur mors, & salus erit indefectiva, anxietas nulla, jucunditas beata, societas dulcis & decora.

3. O si vidisses Sanctorum 3.
in cœlo coronas perpetuas, Sap. 3. & 5
quanta quoque nunc exultant gloria, (qui huic mundo olim contemptibiles, & quasi vitâ ipsâ indigni putabantur) profectò te statim humiliares usque ad terram, & affectares potius omnibus subesse, quàm uni præesse; nec hujus vitæ lætos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes; & pro nihilo inter homines computari; maximum lucrum duceres.

4. O si tibi hæc saperent, & 4.
profundè ad cor transirent, quomodò auderes vel semel conqueri? Nónne pro vita æterna, cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est parvum quid perdere aut lucrari regnum Dei. Leva igitur faciem tuam in cœlum. Ecce ego, & omnes Sancti mei mecum, qui in hoc sæculo magnum habuêre certamen,

tamen, modò gaudent, modò conſolantur, modò ſecuri ſunt, modò requieſcunt, & ſine fine mecum in regno Patris mei permanebunt.

CAPUT XLVIII.

De die æternitatis, & hujus vitæ anguſtiis.

1. *Apoc 21.* 1. O Supernæ civitatis manſio beatiſſima: O dies æternitatis clariſſima, quam nox non obſcurat, ſed ſumma veritas ſemper irradiat, dies ſemper læta, ſemper ſecura, & nunquàm ſtatum mutans in contraria. O utinam dies illa illuxiſſet, & cuncta hæc temporalia finem accepiſſent. Lucet quidem Sanctis perpetuâ claritate ſplendida, ſed non niſi à longè & per ſpeculum peregrinantibus in terra.

2. *Job. 7.* 2. Norunt cœli cives, quàm gaudioſa ſit illa; gemunt exules filii Evæ, quod amara & tœdioſa ſit iſta. Dies hujus temporis parvi & mali, pleni doloribus & anguſtiis; ubi homo multis peccatis inquinatur, multis paſſionibus irretitur, multis timoribus ſtringitur, multis curis diſtenditur; multis curioſitatibus diſtrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis laboribus atteritur, tentationibus gravatur, delitiis enervatur, egeſtate cruciatur.

3. O quando finis horum malorum! quando liberabor à miſera ſervitute vitiorum? quando memorabor Domine tui ſolius? quando ad plenum lætabor in te? Quando ero ſine omni impedimento in vera libertate, ſine omni gravamine mentis & corporis? quando erit pax ſolida, pax imperturbabilis & ſecura, pax intus & foris, pax ex omni parte firma? Jeſu bone, quando ſtabo ad videndum te? quando contemplabor gloriam regni tui, quando eris mihi omnia in omnibus? O quando ero tecum in regno tuo, quod præparaſti dilectis tuis ab æterno? Relictus ſum pauper & exul in terra hoſtili, ubi bella quotidiana, & infortunia maxima. 3. *Rom. 7. Pſal. 70.*

4. Con-

4. 4. Consolare exilium meum, mitiga dolorem meum, quia ad te suspirat omne desiderium meum. Nam onus mihi totum est, quicquid hic mundus offert ad solatium. Desidero te intimè frui, sed nequeo apprehendere. Opto inhærere cœlestibus, sed deprimunt res temporales, & immortificatæ passiones. Mente omnibus rebus superesse volo, carne autẽ invitè subesse cogor.
Rom. 7. & 8. Sic ego homo infelix mecum pugno, & factus sum mihimetipsi gravis, dum spiritus sursum & caro quærit esse deorsum.

5. 5. O quid intus patior, dum mente cœlestia tracto, & mox carnalium turba occurrit oranti, Deus meus, ne elongeris à me, neq; declines in ira à servo
Psal. 70. tuo. *Fulgura coruscationem tuam, & dissipa eas; emitte sagittas tuas, & conturbentur omnes phantasiæ inimici.* Recollige sensus meos ad te, fac me oblivisci omnium mundanorum; da citò abjicere & contemnere phantasmata vitiorũ. Succurre mihi æterna veritas, ut nulla me moveat vanitas. Adveni cœlestis suavitas, & fugiat à facie tua omnis impuritas. Ignosce quoq; mihi, & misericorditer indulge, quoties præter te aliud in oratione revolvo. Confiteor etenim verè quia valdè distractè me habere consuevi. Nam ibi multoties non sum, ubi corporaliter sto aut sedeo; sed ibi magis sum, quò cogitationibus feror. Ibi sum, ubi cogitatio mea est: Ibi est frequenter cogitatio mea, ubi est quod amo. Hoc mihi citò occurrit quod naturaliter delectat, aut ex usu placet.

6. Unde tu veritas apertè di- 6.
xisti: *Ubi enim est thesaurus* Matth. 6.
tuus, ibi est & cor tuum. Si cœlum diligo, libenter de cœlestibus penso: Si mundum amo, mundi felicitatibus congaudeo, & de adversitatibus ejus tristor. Si carnem diligo, quæ carnis sunt sæpè imaginor: Si spiritum amo, de spiri-

tualibus cogitare delector.
Quæcunq; enim diligo, de his
libenter loquor & audio, atque
talium imagines mecum ad
Matt.19. domum reporto. Sed beatus il-
le homo, qui propter te Domi-
ne, omnibus creaturis licenti-
am abeundi tribuit; qui naturæ
vim facit, & concupiſcentias
carnis fervore ſpiritus crucifi-
git; ut ſerenatâ conſcientiâ pu-
ram tibi orationem offerat, di-
gnuſque ſit angelicis intereſſe
choris, omnibus terrenis foris
& intus excluſis.

CAPUT XLIX.

De deſiderio æternæ vitæ, & quanta ſint certantibus bona promiſſa.

1. 1. Fili, cùm tibi deſiderium
æternæ beatitudinis de-
ſuper infundi ſentis, & de ta-
bernaculo corporis exire con-
cupiſcis, ut claritatem meam
ſine viciſſitudinis umbra con-
templari poſſis; dilata cor tu-
um, & omni deſiderio hanc
ſanctam inſpirationem ſuſci-
pe. Redde ampliſſimas ſuper-
næ bonitati gratias, quæ tecum
ſic dignanter agit, clementer
viſitat, ardenter excitat, poten-
ter ſublevat, ne proprio ponde-
re ad terrena labaris. Neq; enim
hoc cogitatu tuo aut conatu
accipis, ſed ſolâ dignatione ſu-
pernæ gratiæ & divini aſpe-
ctus; quatenus in virtutibus &
majori humilitate proficias, &
ad futura certamina te præpa-
res, mihique toto cordis affe-
ctu adhærere, ac ferventi vo-
luntate ſtudeas deſervire.

2. Fili, ſæpè ignis ardet, ſed 2.
ſine fumo flamma non aſcen-
dit: Sic aliquorum deſideria ad
cœleſtia flagrant, & tamen à
tentatione carnalis affectus li-
beri non ſunt. Idcircò nec om-
ninò purè pro honore Dei a-
gunt, quod tam deſideranter
ab eo petunt. Tale eſt & tuum
ſæpè deſiderium, quod inſinu-
aſti fore tam importunum:
Non enim eſt hoc purum &
perfectum, quod propriâ com-
moditate eſt infectum.

3. Pete, non quod tibi eſt de- 3.
lectabile & commodum, ſed
quod

quod mihi est acceptabile atq; honorificum: quia si rectè judicas, meam ordinationem, tuo desiderio & omni desiderato, præferre debes ac sequi. Novi desiderium tuum, & frequentes gemitus audivi. Jam velles esse in libertate gloriæ filiorum Dei; Jam te delectat domus æterna & cœlestis patria gaudio plena, sed nondum
Job. 7. venit hora ista; sed est adhuc aliud tempus, scilicet tempus belli, tempus laboris & probationis. Optas summo repleri bono, sed non potes hoc assequi modò. Ego sum; expecta me (dicit Dominus) donec veniat regnum Dei.

4. 4. Probandus es adhuc in terris, & in multis exercitandus. Consolatio tibi interdùm dabitur, sed copiosa satietas non concedetur. Confortare igitur, & esto robustus, tam in agendo quàm in patiendo na-
Josue 1. Ephes. 4. turæ contraria. Oportet te novum induere hominem, & in alterum virum mutari. Oportet te sæpè agere, quod non vis; & quod vis, oportet relinquere. Quod aliis placet, processum habebit; quod tibi placet, ultrà non proficiet. Quod alii dicunt, audietur; quod tu dicis, pro nihilo computabitur. Petent alii, & accipient; tu petes, nec impetrabis.

5. Erunt alii magni in ore 5.
hominum, de te autem tacebitur. Aliis hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil utilis judicaberis, propter hoc natura quandoq; contristabitur; & magnum, si silens portaveris. In his & similibus multis, probari solet fidelis Domini servus, qualiter se abnegare, & in omnibus se frangere quiverit. Vix est aliquid tale, in quo tantundem mori indiges, sicut videre & pati quæ voluntati tuæ adversa sunt, maximè autem cum disconvenientia, & quæ minus utilia tibi apparent, fieri jubentur Et quia non audes resistere altiori potestati, sub dominio constitutus; ideò

durum tibi videtur, ad nutum alterius ambulare, & omne proprium ſentire, omittere.

6. 6. Sed penſa fili, horum fructum laborum, celerem finem, atq; pręmium nimis magnum, & non habebis inde gravamen, ſed fortiſſimum patientiæ tuæ ſolamen. Nam & pro modica hac voluntate, quam nunc ſponte deſeris, habebis ſemper voluntatem tuam in cælis. Ibi quippe invenies omne, quod volueris; omne quod deſiderare poteris. Ibi aderit tibi totius facultas boni, ſine timore amittendi. Ibi voluntas tua una ſemper mecum, nil cupiet extraneum vel privatum. Ibi nullus reſiſtet tibi, nemo de te conqueretur, nemo impediet, nihil obviabit, ſed cuncta deſiderata ſimul erunt præſentia, totumq; affectum tuum reficient & adimplebunt uſq; ad ſummum. Ibi reddam gloriam pro contumelia perpeſſa, pallium laudis, pro mœrore; pro loco noviſſimo, ſedem regni in ſæcula. Ibi apparebit fructus obedientiæ, gaudebit labor pœnitentiæ, & humilis ſubjectio coronabitur glorioſè.

7. Nunc ergo inclina te hu- 7.
militer ſub omnium manibus, nec ſit tibi curæ, quis hoc dixerit vel juſſerit: Sed hoc magnopere curato, ut ſive Prælatus, ſeu junior, aut æqualis, aliquid à te expoſcerit vel innuerit pro bono totum accipias, & ſincera voluntate ſtudeas adimplere. Quærat alius hoc, alius illud; glorietur ille in illo, & iſte in iſto, laudeturq; millies mille; tu autem nec in iſto, nec in illo, ſed in tui ipſius gaude contemptu, & in mei ſolius beneplacito ac honore. Hoc optandum eſt tibi, ut ſive per vitam, ſive per mortem, Deus ſemper in te glorificetur.

CAPUT L.

Qualiter homo deſolatus, ſe debet in manus Dei offerre.

1. DOmine Deus ſancte Pa- 1.
ter, ſis nunc & in æternum benedictus, quia ſicut vis,

ſic

ſic factum eſt;& quod facis bonum eſt. Lætetur in te ſervus tuus; non in ſe, nec in aliquo alioq́; quia tu ſolus lætitia vera, tu ſpes mea & corona mea, tu gaudium meum & honor me-
1.Cor.4. us, Domine. Quid habet ſervus tuus, niſi quod à te accepit, etiam ſine merito ſuo? Tua ſunt omnia, quæ dediſti &
Pſalm. 9. quæ feciſti. *Pauper ſum, & in laboribus meis à juventute mea*; & contriſtatur anima mea nonnunquam uſque ad lachrymas; quandoque etiam conturbatur ad ſe, propter imminentes paſſiones.

2. 2. Deſidero pacis gaudium, pacem filiorum tuorum flagito,qui in lumine conſolationis à te paſcuntur. Si das pacem, ſi gaudium ſanctum infundis, erit anima ſervi tui plena modulatione, & devota in laude tua. Sed ſi te ſubtraxeris, ſicut ſæpiſſime ſoles, non poterit currere viam mandatorum tuorum, ſed magis ad tundendum pectus genua ejus incurvantur, quia non eſt illi ſicut heri & nudiuſtertius, quando ſplendebat lucerna tua ſuper caput ejus, & ſub umbra alarum tuarum protegebatur à tentationibus irruentibus.

3. Pater juſtè & ſemper lau- 3.
dande, venit hora ut probetur ſervus tuus. Pater amande, dignum eſt ut hac hora patiatur pro te aliquid ſervus tuus. Pater perpetuò venerande, venit hora,quam ab æterno præſciebas affuturam, ut ad modicum tempus ſuccumbat foris ſervus tuus,vivat verò ſemper apud te intus. Paululum vilipendatur, humilietur, & deficiat coram hominibus, paſſionibus conteratur & languoribus, ut iterum tecum in aurora novæ lucis reſurgat & in cœleſtibus clarificetur. Pater ſancte,tu ſic ordinaſti, & ſic voluiſti; & hoc factum eſt, quod ipſe præcepiſti.

4. Hæc eſt enim gratia ad 4.
amicum tuum,pati & tribulari in mundo pro amore tuo,quo-

tieſcunque, & à quocunque id
Pſal. 118. permiſeris fieri. Sine conſilio
& providentia tua, & ſine cau-
ſa, nihil fit in terra. Bonum mi-
hi, Domine, quòd humiliaſti
me, ut diſcam juſtificationes
tuas, & omnes elationes cordis,
atque præſumptiones abjici-
am. Utile mihi, quòd confuſio
cooperuit faciem meam; ut te
potiùs, quàm homines, ad con-
ſolandum requiram. Didici
etiam ex hoc, inſcrutabile ju-
dicium tuum expaveſcere, qui
affligis juſtum cum impio, ſed
non ſine æquitate & juſtitia.

5. 5. Gratias tibi ago, qui non
pepercisti malis meis, ſed attri-
viſti me verberibus amaris, in-
fligens dolores, & immittens
anguſtias foris & intus. Non
eſt, qui me conſoletur ex om-
nibus, qui ſub cælo ſunt, niſi tu
Domine Deus meus, cœleſtis
medicus animarum; qui percu-
Tob. 14. tis & ſanas, *deducis ad inferos*
Pſal. 17. *& reducis*, Diſciplina tua ſu-
per me, & virga tua ipſa me do-
cebit.

6. Ecce Pater dilecte, in ma- 6.
nibus tuis ſum ego, ſub virga
correctionis tuæ me inclino;
percute dorſum meum, & col-
lum meum, ut incurvem ad
voluntatem tuam, tortuoſita-
tem meam. Fac me pium & hu-
milem diſcipulum, ſicut bene
facere conſueviſti, ut ambulem
ad omnem nutum tuum. Tibi
me, omnia mea, ad corrigen-
dum commendo; melius eſt
hic corripi, quàm in futuro. Tu
ſcis omnia & ſingula, & nil te
latet in humana conſcientia.
Antequam fiant noſti ventura;
& non opus eſt tibi, ut quis te
doceat, aut admoneat de his
quæ geruntur in terra. Tu ſcis,
quid expedit ad profectum
meum, & quantum deſervit
tribulatio, ad rubiginem vitio-
rum purgandam. Fac mecum
deſideratum beneplacitum tu-
um, & ne deſpicias peccami-
noſam vitam meam, nulli me-
liùs nec clariùs, quàm tibi ſoli
notam.

7. Da mihi Domine ſcire, 7.
quod

quod ſciendum eſt;hoc amare, quod amandum eſt ; hoc laudare, quod tibi ſummè placet, hoc reputare, quod tibi pretioſum apparet; hoc vituperare, quod oculis tuis ſordeſcit. Non me ſinas ſecundùm viſionem oculorum exteriorum judicare; neque ſecundùm auditum aurium hominum imperitorum ſententiare; ſed in judicio vero, de viſibilibus & ſpiritualibus diſcernere, atque ſuper omnia voluntatem beneplaciti tui ſemper inquirere.

8. 8. Falluntur ſæpè hominum ſenſus in judicando; falluntur & amatores ſæculi, viſibilia tantummodo amando. Quid eſt homo inde melior, quia reputatur ab homine major? Fallax fallacem; vanus vanum, cæcus cæcum; infirmus infirmum, decipit dum exaltat; & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nã quantum unuſquiſq; eſt in oculis tuis, tantum eſt, & non amplius, ait humilis ſanctus Franciſcus.

CAPUT LI.

Quòd humilibus inſiſtendum eſt operibus, cùm deficitur à ſummis.

1. FIli, non vales ſemper in ferventiori deſiderio virtutum ſtare, nec in altiori gradu contemplationis conſiſtere, ſed neceſſe habes interdum, ob originalem corruptelam, ad inferiora deſcendere; & onus corruptibilis vitæ, etiam invite, & cum tædio, portare. Quamdiu mortale corpus geris, tædium ſenties, & gravamen cordis. Oportet ergo ſæpè in carne, de carnis onere gemere, eo quòd non vales ſpiritualibus ſtudiis, & divinæ contemplationi indeſinenter inhærere. 1.

2. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis actibus te recreare; adventum meum & ſupernam viſitationem, firma confidentia expectare; exilium tuum, & ariditatem mentis patienter ſufferre, donec iterum à me viſiteris, & ab omnibus anxietatibus 2.

xietatibus libereris. Nam faciam te laborum oblivisci, & interna quiete perfrui. Expandam coram te prata scripturarum, ut dilatato corde, currere incipias viam mandatorum meorum. Et dices: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis, ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Rom. 8.

CAPUT LII.

Quòd homo non reputet se consolatione dignum, sed magis verberibus reum

1. 1. DOmine, non sum dignus consolatione tua, nec aliqua spirituali visitatione; & ideò justè mecum agis, quando me inopem & desolatum relinquis. Si enim ad instar maris lachrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. Unde nihil dignus sum, quàm flagellari & puniri; quia graviter & sæpè te offendi, & in multis valde deliqui. Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione. Sed tu clemens & misericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad ostendendum divitias bonitatis tuæ in vasa misericordiæ, etiam præter omne proprium meritum, dignaris consolari servum tuum supra humanum modum. Tuæ enim consolationes, non sunt sicut humanæ confabulationes.

2. Quid egi Domine, ut mihi conferres aliquam cœlestem consolationem? Ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuisse. Verum est, & negare non possum: Si aliter dicerem, tu stares contra me, & non esset qui defenderet. Quid merui pro peccatis meis, nisi infernum, & ignem æternum; In veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio & contemptu, nec decet me inter tuos devotos commorari. Et licet hoc ægre audiam, tamen adversum me, pro veritate, peccata mea arguam, ut faciliùs misericordiam tuam merear impetrare. 2. Job. 9.

3. Quid

3. 3.Quid dicam reus, & omni
confusione plenus? Non habeo
os loquendi, nisi hoc tantum
verbum: Peccavi Domine, pec-
Psalm. 50. *Job. 10.* cavi, *miserere mei*, ignosce
mihi. Sine *me paululum, ut
plangeam dolorem meum,
antequam vadam ad terrã
tenebrosam, & opertam mor-
tis caligine*. Quid tam maximè
à reo & misero peccatore re-
quiris, nisi ut conteratur, & hu-
miliet se pro delictis suis? In
vera contritione, & cordis hu-
miliatione nascitur spes veniæ,
reconciliatur perturbata con-
scientia, reparatur gratia per-
dita, tuetur homo à futura ira,
& occurrunt sibi mutuo in os-
culo sancto, Deus & pœnitens
anima.

4. 4.Humilis peccatorum con-
Psalm. 50. tritio acceptabile tibi est Do-
mine sacrificium, longè suavi-
us odorans in conspectu tuo,
Lucæ 7. quàm thuris incensum. Hæc
est gratum etiam unguentum,
quod sacris pedibus tuis infun-
Psalm. 50. di voluisti; quia *cor contritum
& humiliatum*, nunquam de-
spexisti. Ibi est locus refugii, à
facie iræ inimici. Ibi emenda-
tur & abluitur, quicquid aliun-
de contractum est & inquina-
tum.

CAPUT LIII.

Quod gratia Dei non misce-tur, terrena sapientibus.

1. FIli, pretiosa est gratia 1.
mea, non patitur se mis-
ceri extraneis rebus, nec conso-
lationibus terrenis. Abjicere
ergo oportet omnia impedi-
menta gratiæ, si optas ejus in-
fusionem suscipere. Pete secre-
tum tibi, ama solus habitare te-
cum, nullius require confabu-
lationem; sed magis ad Deum
devotam effunde precem, ut
compunctam teneas mentem,
& puram conscientiam. To-
tum mundum nihil æstima;
Dei vacationem, omnibus ex-
terioribus antepone. Non enim
poteris mihi vacare, & in tran-
sitoriis pariter delectari. A no- *Matth. 19*
tis & à charis oportet elongari,
& ab omni temporali solatio

mentem tenere privatam. Sic
1.Pet.2. obſecrat B. Apoſtolus Petrus,
ut tanquam advenas & peregrinos in hoc mundo ſe contineant Chriſti fideles.

2. 2. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo. Sed ſic ſegregatum cor habere ab omnibus, æger necdum capit animus, nec animalis homo novit interni hominis libertatem. Attamen ſi verè velit eſſe ſpiritualis, oportet eum renunciare tam remotis quam propinquis; & à nemine magis cavere, quam à ſeipſo. Si temetipſum perfectè viceris, cætera faciliùs ſubjugabis. Perfecta victoria eſt, de ſemetipſo triumphare. Qui enim ſemetipſum ſubjectum tenet, ut ſenſualitas rationi, & ratio in cunctis obediat mihi, hic verè victor eſt ſui, & Dominus mundi.

3. 3. Si ad hunc apicem ſcandere gliſcis, oportet viriliter incipere, & ſecurim ad radicem ponere, ut evellas & deſtruas occultam inordinatam inclinationem ad teipſum, & ad omne privatum & materiale bonum. Ex hoc vitio, quòd homo ſemetipſum nimis inordinatè diligit, penè totum pendet, quicquid radicaliter vincendum eſt. Quo devicto & ſubacto malo, pax magna, & tranquillitas erit continuò. Sed quia pauci ſibiipſis perfectè mori laborant, nec plenè extra ſe tendunt, proptereà in ſe implicati remanent, nec ſupra ſe in ſpiritu elevari poſſunt. Qui autem liberè mecum ambulare deſiderat, neceſſe eſt, ut omnes pravas & inordinatas affectiones ſuas mortificet, atque nulli creaturæ, privato amore, concupiſcenter inhæreat.

CAPUT LIV.

De diverſis motibus naturæ & gratiæ.

1 FIli, diligenter adverte motus naturæ & gratiæ, quia valde contrariè & ſubtiliter moventur, & vix niſi à ſpirituali & intimè illuminato homine diſcernuntur. Omnes quidem 1.

dem bonum appetunt, & aliquid boni in ſuis dictis vel factis prętendunt, ideò ſub ſpecie boni multi falluntur. Natura callida eſt, & multos trahit, illaqueat, & decipit, & ſe ſemper pro fine habet. Sed gratia ſimpliciter ambulat, & ab omni ſpecie mala declinat, fallacias non prætendit, & omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requieſcit.

2. 2. Natura invitè vult mori, nec premi, nec ſupprimi, nec ſubeſſe, nec ſponte ſubjugari. Gratia verò ſtudet mortificationi propriæ, reſiſtit ſenſualitati, quærit ſubjici, appetit vinci, nec propria vult libertate fungi; ſub diſciplina amat teneri, nec alicui cupit dominari, ſed ſub Deo ſemper vivere, ſtare, & eſſe; atque propter Deum, omni humanæ creaturę humiliter parata eſt inclinari. Natura pro ſuo commodo laborat, & quid lucri ex alio ſibi proveniat, attendit: Gratia autem, non quid ſibi utile & commodum ſit, ſed quod multis proficiat magis conſiderat. Natura libenter honorem & reverentiam accipit: Gratia verò omnem honorem & gloriam, Deo fideliter attribuit.

3. Natura confuſionem ti- 3.
met & contemptum: Gratia autem gaudet pro nomine Jeſu pati contumeliam. Natura otium amat, & quietem corporalem: Gratia vero vacua eſſe non poteſt, ſed libenter amplectitur laborem. Natura quærit habere curioſa & pulchra, abhorret vilia & groſſa: Gratia vero, ſimplicibus delectatur & humilibus, aſpera non aſpernatur, nec vetuſtis refugit indui pannis. Natura reſpicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, triſtatur de damno; irritatur levi injuriæ verbo: Sed gratia attendit æterna, non inhæret temporalibus, nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur; quia theſaurum ſuum & gaudium in cælo, ubi nil perit, conſtituit.

4. 4. Natura cupida est, & libentiùs accipit, quàm donat, amat propria & privata: Gratia autem pia est & communis, vitat singularia, contentatur paucis, beatiùs dare judicat quam accipere. Natura inclinat ad creaturas ad carnem propriam, ad vanitates & discursus: Sed gratia trahit ad Deum & virtutes; renunciat creaturis, fugit mundum, odit carnis desideria, restringit evagationes, erubescit in publico apparere. Natura libenter aliquod solatium habet externum, in quo delectetur ad sensum: Sed gratia, in solo Deo quærit consolari, & in summo bono super omnia visibilia delectari.

5. 5. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere potest, sed aut æquale, aut melius, aut laudem, vel favorem pro benefactis consequi sperat; & multum ponderari sua gesta & dona concupiscit: Gratia verò, nil temporale quærit, nec aliud præmium quam Deum solum, pro mercede postulat; nec amplius de temporalibus necessariis desiderat, nisi quantum hæc sibi ad assequutionem æternorum valeant deservire.

6. Natura gaudet de amicis 6.
multis & propinquis, gloriatur de nobili loco, & ortu generis; arridet potentibus, blanditur divitibus, applaudit sibi similibus: Gratia autem, & inimicos diligit, nec de amicorum turba extollitur, nec locum, nec ortum natalium reputat; nisi, virtus major ibi fuerit: favet magis pauperi quàm diviti, compatitur plus innocenti quam potenti, congaudet veraci non fallaci: exhortatur semper bonos, meliora charismata æmulari, & Filio Dei per virtutes assimilari. Natura de defectu & molestia citò conqueritur: gratia constanter fert inopiam.

7. Natura omnia ad se refle- 7.
ctit, pro se certat & arguit: Gratia autem ad Deum cuncta reducit, unde originaliter emanant;

nant; nihil boni ſibi aſcribit, nec arroganter præſumit: non contendit, nec ſuam ſententiam aliis præfert: ſed in omni ſenſu & intellectu, æternæ ſa-
4. pientiæ ac divino examini ſe ſubmittit. Natura appetit ſcire ſecreta, & nova audire: vult exteriùs apparere, & multa per ſenſus experiri; deſiderat agnoſci & agere, unde laus & admiratio procedit: Sed gratia non curat nova, nec curioſa percipere; quia totum hoc de venuſtate corruptionis eſt ortum, cum nihil novum & durabile ſit ſuper terram. Docet itaque ſenſus reſtringere, vanam complacentiam & oſtentationem devitare, laudanda & dignè miranda, humiliter abſcondere, & de omni re, & in omni ſcientia, utilitatis fructum, atque Dei laudem & honorem quærere. Non vult ſe nec ſua prædicari, ſed Deum donis ſuis optat benedici, qui cuncta ex mera charitate largitur.

8. Hæc gratia ſupernaturale lumen, & quoddã Dei ſpeciale donum eſt, & propriè electorum ſignaculum, & pignus ſalutis æternæ; quæ hominem de terrenis ad cæleſtia amanda ſuſtollit, & de carnali ſpiritualem efficit. Quantò igitur natura amplius premitur & vincitur, tanto major gratia infunditur, & quotidiè novis viſitationibus interior homo, ſecundùm imaginem Dei, reformatur. 8.

CAPUT LV.

De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ divinæ.

1. DOmine Deus meus, qui me creaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quam oſtendiſti tam magnam, & neceſſariam ad ſalutem, ut vincam peſſimam naturã meam, trahentem ad peccata & in perditionem: Sentio enim in carne mea legem peccati, contradicentem legi mentis meæ, & captivum me ducentem ad obediendum ſenſualitati in 1. *Geneſ. 1.* *Rom. 7.*

multis ; nec poſſum reſiſtere paſſionibus ejus , niſi aſſiſtat tua ſanctiſſima gratia , cordi meo ardenter infuſa.

2. 2. Opus eſt gratia tua,& magna gratia; ut vincatur natura, ad malum ſemper prona ab a-
Gen 8. doleſcentia ſua. Nam per primum hominem Adam lapſa , & vitiata per peccatum,in omnes homines pœna hujus maculæ deſcendit; ut ipſa natura, quæ benè & recta à te condita fuit,pro vitio jam,& infirmitate corruptæ naturæ ponatur,eò quòd motus ejus ſibi relictus , ad malum & inferiora trahat. Nam modica vis, quæ remanſit, eſt tanquam ſcintilla quædam latens in cinere. Hæc eſt ipſa ratio naturalis,circumfuſa magna caligine, adhuc judicium habens boni & mali , veri falſiq; diſtantiam, licet impotens ſit adimplere omne quod approbat, nec pleno jam lumine veritatis, nec ſanitate affectionum ſuarum potiatur.

3. 3. Hinc eſt Deus meus,quòd condelector legi tuę ſecundùm Rom. 7.
interiorem hominem , ſciens mandatum tuum ~~fore~~ esse bonum, juſtum,& ſanctum,arguens etiam omne malum,&peccatum fugiendum. Carne autem ſervio legi peccati , dum magis ſenſualitati obedio,quàm rationi. Hinc eſt quòd velle bonum mihi adjacet , perficere autem non invenio.Hinc ſæpè multa bona propono, ſed quia gratia deeſt , ad adjuvandum infirmitatem meam,ex levi reſiſtentia reſilio & deficio.Hinc accidit, quòd viam perfectionis agnoſco, & qualiter agere debeam, clarè ſatis video; ſed propriæ corruptionis pondere preſſus, ad perfectiora non aſſurgo.

4. O quam maximè eſt mihi 4.
neceſſaria, Domine tua gratia, ad inchoandum bonum , ad proficiendum, & ad perficiendum. Nam ſine ea nihil poſſum Joan. 15.
facere;omnia autem poſſum in te, confortante me gratia. O verè cœleſtis gratia , ſine qua

nulla

nulla ſunt propria merita, nulla quoque dona naturæ ponderanda. Nihil artes, nihil divitiæ, nihil pulchritudo vel fortitudo; nihil ingenium vel eloquentia, valent apud te Domine ſine gratia. Nam dona naturæ, bonis & malis ſunt communia; electorum autem proprium donum eſt gratia ſive dilectio, qua inſigniti, digni habentur vita æterna. Tantum eminet hæc gratia, ut nec donum prophetiæ, nec ſignorum operatio, nec quantalibet alta ſpeculatio, aliquid æſtimetur
1. Cor. 13. ſine ea. Sed neque fides, neque ſpes, neque aliæ virtutes, tibi acceptæ ſunt ſine charitate & gratia.

5. 5. O beatiſſima gratia, quæ pauperem ſpiritu, virtutibus divitem facis; & divitem multis bonis, humilem corde reddis. Veni deſcende ad me, reple me manè conſolatione tua, ne deficiat præ laſſitudine & ariditate mentis anima mea. Obſecro Domine, ut inveniam gratiam in oculis tuis; ſufficit enim mihi gratia tua, cæteris non obtentis, quæ deſiderat
natura. Si fuero tentatus & vexatus tribulationibus multis, Pſal. 22.
non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua. Ipſa fortitudo mea, ipſa conſilium confert & auxilium. Cunctis hoſtibus potentior eſt, & ſapientior univerſis ſapientibus.

6. Magiſtra enim veritatis, 6.
doctrix diſciplinæ, lumen cordis, ſolamen preſſuræ, fugatrix triſtitiæ, ablatrix timoris, nutrix devotionis, productrix lachrymarum. Quid ſum ſine ea, niſi aridum lignum, & ſtirps inutilis ad ejiciendum? Tua ergo me Domine gratia ſemper præveniat, & ſequatur, ac bonis operibus præſtet eſſe intentum, per Jeſum Chriſtum filium tuum. Amen.

CAPUT LVI.

Quod nos ipſos abnegare, & Chriſtum imitari debemus per Crucem.

1. FIli, quantum à te vales exire, 1.

ire, tantum in me poteris tran-
sire. Sicut nihil foris concupis-
cere, internam pacem facit; sic
se interiùs relinquere, Deo
conjungit. Volo te addiscere
perfectam abnegationem tui
in voluntate mea, sine contra-
dictione & querela. Sequere
me: Ego sum via, veritas, & vi-
ta. Sine via, non itur; sine veri-
tate, non cognoscitur; sine vi-
Joan. 14. ta, non vivitur. Ego sum via,
quam sequi debes; veritas, cui
credere debes; vita, quam spe-
rare debes. Ego sum via invio-
labilis, veritas infallibilis, vita
interminabilis. Ego sum via
rectissima, veritas suprema, vi-
ta vera, vita beata, vita increata.

2. 2. Si manseris in via mea, co-
gnosces veritatem, & veritas li-
berabit te, & apprehendes vi-
Mat. 19. tam æternam. *Si vis ad vitam*
ingredi, serva mandata. Si
vis veritatem cognoscere, cre-
Ibidem. de mihi. Si vis perfectus esse,
Luca 9. *vende omnia.* Si vis esse disci-
pulus meus, *abnega temetip-*
Joan. 12. *sum.* Si vis beatam vitam possi-
dere, præsentem vitam con-
temne. Si vis exaltari in cælo, Luc. 14.
humilia te in mundo. Si vis re-
gnare mecum, porta Crucem
mecum: Soli enim servi Crucis
inveniunt viam beatitudinis,
& veræ lucis.

3. Domine Jesu, quia arcta 3.
est vita tua, & mundo despecta,
dona mihi te, cum mundi de-
spectu imitari. *Non enim ma-* Matth. 7.
jor est servus Domino suo, nec Luca 6.
discipulus supra Magistrũ.
Exerceatur servus tuus in vita
tua, quia ibi est salus mea, &
sanctitas vera. Quicquid extra
eam lego vel audio, non me re-
creat, nec delectat plenè.

4. Fili, quia hæc scis, & legisti 4.
omnia; beatus eris, si feceris ea.
Qui habet mandata mea, & Joan. 14.
servat ea, ipse est, qui diligit
me; & ego diligam eum, *&*
manifestabo ei meipsum; &
faciam eum consedere me-
cum in regno Patris mei, Do-
mine JESU, sicut dixisti & pro-
misisti, sic utique fiat, & mihi
promereri contingat. Suscepi,

ſuſcepi de manu tua Crucem, portabo eam uſque ad mortem, ſicut impoſuiſti mihi. Verè vita boni Monachi, Crux eſt, & Dux Paradiſi. Inceptum eſt, retro abire non licet, nec relinquere oportet.

5. 5. Eja Fratres, pergamus ſimul, Jeſus erit nobiſcum: propter Jeſum ſuſcepimus hanc Crucem; propter Jeſum perſeveremus in Cruce. Erit adjutor noſter, qui eſt Dux noſter & præceſſor. En, Rex noſter ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuat terrores; ſimus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ noſtræ, ut fugiamus à Cruce.

CAPUT LVII.

Quòd homo non ſit nimis dejectus quando in aliquos labitur defectus.

1. 1. FIli, magis placent mihi patientia & humilitas in adverſis, quàm multa conſolatio & devotio in proſperis. Ut quid te contriſtat, parvum factum contra te dictum? Si amplius fuiſſet, commoveri non debuiſſes. Sed nunc permitte tranſire, non eſt primum, nec novum, nec ultimũ erit, ſi diu vixeris. Satis virilis es, quamdiu nil obviat adverſi: Bene etiam conſulis, & alios noſti roborare verbis, ſed cùm ad januam tuam venit repentina tribulatio, deficis conſilio & robore. Attende magnam fragilitatem tuam, quam ſæpius experiris in modicis objectis, tamen pro ſalute tua iſta fiunt, cum hæc & ſimilia contingunt.

2. Pone, ut melius noſti ex corde; & ſi te tetigit, non tamen dejiciat, nec diu implicet: Ad minus ſuſtine patienter, ſi non potes gaudenter. Etiamſi minùs libenter audis, & indignationem ſentis, reprime, te nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, unde parvuli ſcandalizentur. Citò conquieſcet commotio excitata, & dolor internus, revertente dulcorabitur gratia. Adhuc *vivo* 2.

Isaiæ 49. *ego (dicit Dominus)* juvare te paratus, & solito amplius consolari, si confisus fueris mihi, & devotè invocaveris.

3. 3. Animæquior esto, & ad majorem sustinentiam accingere. Non est totum frustratum, si te sæpius percipis tribulatum, vel graviter tentatum. Homo es, & non Deus; caro es,
Gen. 3. non Angelus. Quomodo tu posses semper in eodem statu virtutis permanere, quando hoc defuit Angelo in cælo, & primo homini in Paradiso? Ego sum, qui mœrentes erigo sospitare; & suam cognoscentes infirmitatem, ad meam proveho divinitatem.

4. 4. Domine, benedictum sit
Psal. 118. verbum tuum, dulce super mel & favum ori meo. Quid facerem in tantis tribulationibus & angustiis meis, nisi me confortares tuis sanctis sermonibus? Dummodo tandem ad portum salutis perveniam, quid curæ est, quæ, & quanta passus fuero? Da finem bonum, da fœlicem ex hoc mundo transitum. Memento mei Deus meus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen,

CAPUT LVIII.

De altioribus rebus, & occultis judiciis Dei, non scrutandis.

1. FIli, caveas disputare de altis materiis; & de occultis 1.
Dei judiciis, cur iste sic relinquitur, & ille ad tantam gratiam assumitur; Cur etiam iste tantum affligitur, & ille tam eximiè exaltatur. Ista omnem humanam facultatem excedunt, nec ad investigandum judicium divinum, ulla ratio prævalet, vel disputatio. Quando ergo hæc tibi suggerit inimicus, vel etiam quidam curiosi inquirunt homines, responde illud Prophetæ: *Justus es* Psal. 118.
Domine, & rectum judicium tuum.
Et illud: *Judicia Domini vera, justificata in semetipsa.* Psal. 18.
Judicia mea metuenda sunt, non discutienda, quia humano intellectui sunt incomprehensibilia.

2. Noli etiam inquirere, nec 2.
disputare de meritis Sanctorum, 2. Tim. 2.

rum, quis alio ſit ſanctior, aut quis major fuerit in Regno cælorum. Talia generant ſæpè lites &contentiones inutiles, nutriunt quoq; ſuperbiam & vanam gloriam; unde oriuntur invidiæ & diſſentiones, dum iſte illum ſanctum, & alius alium conatur ſuperbè præferre. Talia autem velle ſcire & inveſtigare, nullum fructum afferunt, ſed magis ſanctis diſplicent, quia non ſum Deus diſſenſionis ſed pacis, quæ pax magis in humilitate vera, quàm in propria exaltatione conſiſtit.

3. 3. Quidam zelo dilectionis trahuntur ad hos vel ad illos ampliori affectu, ſed humano potius quàm divino. Ego ſum, qui cunctos condidi ſanctos; ego donavi gratiam; ego præſtiti gloriam. Ego novi ſingulorum merita; ego præveni eos in benedictionibus dulcedinis meæ. Ego præſcivi dilectos ante ſęcula; Ego eos elegi de mundo, non ipſi me præelegerunt. Ego vocavi per gratiam, attraxi per miſericordiam. Ego perduxi eos per tentationes varias. *Joan. 15.* Ego infudi conſolationes magnificas, ego dedi perſeverantiam; ego coronavi eorum patientiam.

4. Ego primum & noviſſimum agnoſco; ego omnes inæſtimabili dilectione amplector. Ego laudandus ſum in omnibus Sanctis meis; ego ſuper omnia benedicendus ſum, &honorandus in ſingulis, quos ſic glorioſè magnificavi & prędeſtinavi, ſine ullis præcedentibus propriis meritis. Qui ergo unum de minimis meis contempſerit, nec magnũ honorat, quia puſillum & magnũ ego feci. Et qui derogat alicui Sanctorum, derogat & mihi, & cæteris omnibus in Regno cælorum. Omnes unum ſunt per charitatis vinculum; idem ſentiunt, idem volunt, & omnes in unum ſe diligunt. 4. *Jacob. 2. Sap. 9.*

5. Adhuc autem (quod multo altius eſt) plus me, quàm ſe & 5.

ſua merita, diligunt: Nam ſupra ſe rapti, & extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruitivè quieſcunt. Nihil eſt, quod eos avertere poſſit aut deprimere: quippe qui æterna veritate pleni, igne ardeſcunt inextinguibilis charitatis. Taceant igitur carnales & animales homines de ſanctorum ſtatu diſſerere, qui non norunt niſi privata gaudia diligere. Demunt & addunt pro ſua inclinatione, non prout placet æternæ veritati.

6. 6. In multis eſt ignorantia, eorum maximè, qui parum illuminati, rarò aliquem perfecta dilectione ſpirituali diligere norunt. Multum adhuc naturali affectu & humana amicitia, ad hos vel ad illos trahuntur; & ſicut in inferioribus ſe habent, ita & de cœleſtibus imaginantur. Sed eſt diſtantia incomparabilis, quæ imperfecti cogitant, & quæ illuminati viri per revelationem ſupernam ſpeculantur.

7. Cave ergo fili, de iſtis curiosè tractare, quæ tuam ſcientiam excedunt, ſed hoc magis ſatage & intende, ut vel minimus in Regno Dei queas inveniri. Et ſi quiſpiam ſciret, quis alio ſanctior eſſet, vel major haberetur in regno cælorum; quid ei hæc notitia prodeſſet, niſi ſe ex hac cognitione coram me humiliaret, & in majorem nominis mei laudem exurgeret? Multo acceptius Deo facit, qui de peccatorum ſuorũ magnitudine, & virtutum ſuarum parvitate cogitat, & quàm longè à perfectione ſanctorum diſtat; quàm is, qui de eorum majoritate vel parvitate diſputat. Melius eſt ſanctos devotis precibus & lachrymis exorare, & eorum glorioſa ſuffragia humili mente implorare; quàm eorum ſecreta, vana inquiſitione perſcrutari. 7. Eccleſ. 8.

8. Illi bene & optimè contentantur, ſi homines ſcirent contentari, & vaniloquia ſua com- 8.

compescere. Non gloriantur de propriis meritis, quippe qui sibi nihil bonitatis asscribunt, sed totum mihi, quoniam ipsis cuncta ex infinita charitate mea donavi. Tanto amore divinitatis, & gaudio superfluenti replentur, ut nihil eis desit gloriæ, nihilq; possit deesse fœlicitatis. Omnes Sancti, quantò altiores in gloria, tanto humiliores in seipsis, & mihi viciniores & dilectiores existunt: Ideoque habes scriptum, quia
Apoc. 4. *mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram agno, & adoraverunt viventem in sæcula sæculorum.* Multi quærunt, quis major sit in Regno Dei, qui ignorant, an cum minimis erunt digni computari.

9. 9. Magnum est, vel minimum esse in cælo, ubi omnes magni sunt; quia omnes filii Dei vocabuntur & erunt. Minimus erit in mille, & peccator centum annorum morietur. Cùm enim quærerent discipuli, quis major esset in regno cælorum, tale audierunt responsum: Nisi conversi fueritis, & Matth. 18.
efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicunque ergo humiliaverit se, sicut parvulus iste, hic major est in regno cælorum.

10. Væ eis, qui cum parvulis 10.
humiliare se sponte dedignantur; quoniam humilis janua regni cœlestis, eos non admittet intrare. Væ etiam divitibus, qui habent hîc consolationes suas; quia pauperibus intrantibus in Regnũ Dei, ipsi stabunt foris ejulantes. Gaudete humiles, & exultate pauperes, quia vestrum est Regnum Dei, si tamen in veritate ambulatis. Matth. 6. Matth. 5.

CAPUT LIX.

Quòd omnis spes & fiducia in solo Deo est figenda.

1. DOmine, quæ est fiducia 1.
mea, quam in hac vita habeo? aut quod majus solatiũ meum ex omnibus apparentibus sub cælo? Nonne tu, Domine Deus meus, cujus misericordiæ non est numerus? Ubi mihi bene fuit, sine te? Aut quan-

do malè eſſe potuit, præſente te? Malo pauper eſſe propter te, quàm dives ſine te. Eligo potiùs tecum in terra peregrinari, quàm ſine te cælum poſſidere. Ubi tu, ibi cælum; atque ibi mors & infernus, ubi tu non es. Tu mihi in deſiderio es; & ideò poſt te gemere, clamare, & exorare neceſſe eſt. In nullo denique poſſum plenè confidere, qui in neceſſitatibus auxilietur opportunis, niſi in te ſolo Deo meo. Tu es ſpes mea, & fiducia mea; tu conſolator meus, & fideliſſimus in omnibus.

2. 2. Omnes, quæ ſua ſunt, quærunt; tu ſalutem meam, & pro-
Phil. 2.
fectum meum ſolummodo prætendis, & omnia in bonum mihi convertis. Etiamſi variis tentationibus & adverſitatibus exponas, hoc totum ad utilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare conſuevisti. In qua probatione, non minùs diligi debes & laudari, quàm ſi cœleſtibus conſolationibus me repleres.

3. In te ergo, Domine Deus, 3.
pono totam ſpem meam & refugium; in te omnem tribulationem & anguſtiam meam conſtituo, quia totum infirmū, & inſtabile invenio, quicquid extra te conſpicio. Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarii adjuvare poterunt, nec prudentes conſiliarii reſponſum utile dare, neque libri doctorum conſolari, nec aliqua pretioſa ſubſtantia liberare, nec locus aliquis ſecretus & amœnus contutari; ſi tu ipſe non aſſiſtas, juves, confortes, conſoleris, inſtruas, & cuſtodias.

4. Omnia namque, quæ ad 4.
pacem videntur eſſe, & fœlicitatem habendam, te abſente nihil ſunt, nihilq; fœlicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum, & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorū tu es; & in te ſuper omnia ſperare, fortiſſimum ſolatium ſervorum tuorum. Ad te ſunt oculi mei, in te confido, Deus meus

meus misericordiarum Pater. Benedic & sanctifica animam meam benedictione cœlesti, ut fiat habitatio sancta tua, & sedes æternæ gloriæ tuæ; nihilq; in templo tuæ dignitatis inveniatur, quod oculos tuæ majestatis offendat. Secundùm magnitudinem bonitatis tuæ, & multitudinem miserationum tuarum respice in me, & exaudi orationem pauperis servi tui, longè exultantis in regione umbræ mortis. Protege & conserva animam servuli tui, inter tot discrimina vitæ corruptibilis, ac comitante gratia tua, dirige per viam pacis, ad patriam perpetuæ claritatis. Amen.

FINIS.

LIBER QUARTUS.

DE AUGUSTISSIMO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Capita Libri quarti.

DEVOTA EXHORTATIO, AD SACRAM COMMUNIONEM.

VOX CHRISTI.

Matt. 11. *VEnite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos,* dicit Dominus.
Joan. 6. *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.*
Mat. 26. & 1. Cor. 11. *Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem.*
Joan. 6. *Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.*

CAPUT I.

Cùm quanta reverèntia Christus sit suscipiendus.

1. 1. HÆc sunt verba tua Christe, veritas æterna, quamvis non uno tempore prolata, nec uno in loco conscripta. Quia ergo tua sunt, & vera, gratanter mihi, & fideliter cuncta sunt accipienda. Tua sunt, & tu ea protulisti; & mea quoque sunt, quia pro salute mea, ea edidisti. Libenter suscipio ea ex ore tuo, ut arctiùs inserantur cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis. Sed terrent me delicta propria, & ad capienda tanta mysteria, me reverberat impura conscientia. Provocat me dulcedo verborum tuorum, sed onerat me multitudo vitiorum meorum.

2. 2. Jubes, ut fiducialiter ad te accedam, si tecum velim habere partem; & ut immortalitatis accipiam alimoniam, si æternam cupiam obtinere vitam & gloriam. Venite, inquis, ad me Matt. 11.
omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. O dulce & amicabile verbum in aure peccatoris, quòd tu Domine Deus meus egenum & pauperem invitas ad communionem tui sanctissimi corporis. Sed quis ego sum Domine, ut ad te præsumam accedere? Ecce, cæli cælorũ te non capiunt, & tu dicis? Venite ad me omnes Ibidem.

3. 3. Quid sibi vult ista piissima dignatio, & tam amicabilis invitatio? Quomodo ausus ero venire, qui nihil boni mihi conscius sum, unde possum præsumere? Quomodo te introdu-

troducam in domum meam,
qui sæpiùs offendi benignissi-
mam faciem tuam? Reveren-
tur Angeli & Archangeli, me-
tuunt sancti & justi, & tu dicis:
Ibidem. *Venite ad me omnes.* Nisi tu
Domine hoc diceres, quis verũ
esse crederet. Et nisi tu juberes,
quis accedere attentaret? Ecce,
Gen.6. Noë vir justus in arcæ fabrica
centum annis laboravit, ut
cum paucis salvaretur; & ego
quomodo me potero una hora
præparare, ut mundi fabrica-
torem cum reverentia sumam?
4. 4. Moyses famulus tuus ma-
gnus, & specialis amicus tuus,
arcam ex lignis imputribilibus
fecit, quam & mundissimo ve-
stivit auro, ut tabulas legis in ea
reponeret; & ego putrida crea-
tura, audebo te conditorem le-
gis, ac vitæ datorem, tam facilè
Exod.25. suscipere? Salomon sapientissi-
& 26. mus Regum Israël, templum
3.Reg.6. magnificum septem annis, in
3.Reg.8. laudem nominis tui ædifica-
vit, & octo diebus festum dedi-
cationis ejus celebravit, mille
hostias pacificas obtulit, & ar-
cam fœderis in clangore buc-
cinæ & jubilo, in locum sibi
præparatum solenniter collo-
cavit: Et ego infœlix & pauper-
rimus hominum, quomodo te
in domum meam introducã,
qui vix mediam expendere de-
votè novi horam? & utinam
vel semel dignè ferè mediam.
5. O mi Deus, quantum illi 5.
ad placendum tibi agere studu-
erunt. Heu, quàm pusillum est,
quod ago; quàm breve expleo
tempus, cùm me ad communi-
candum dispono. Raró totus
collectus, rarissimè ab omni di-
stractione purgatus. Et certè in
tua salutari Deitatis præsentia,
nulla deberet occurrere inde-
cens cogitatio, nulla etiam oc-
cupare creatura: quia non An-
gelum, sed Angelorum Domi-
num suscepturus sum hospitio.
6. Est tamen valdè magna 6.
distantia, inter arcam fœderis
cum suis reliquiis, & mundissi-
mum corpus tuum cum suis in-
effabilibus virtutibus; inter le-

galia illa ſacrificia futurorum præfigurativa, & verâ tui corporis hoſtiam, omnium antiquorum ſacrificiorum completivam. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardeſco præſentiam? Cur non majori me præparo ſollicitudine ad tua ſancta ſumenda; quando illi antiqui ſancti Patriarchæ & Prophetæ, Reges quoque & Principes, cum univerſo populo, tantum devotionis demonſtrarunt affectum erga cultum divinum?

7. 7. Saltavit devotiſſimus Rex David coram arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta patribus; fecit diverſi generis organa, pſalmos edidit, & cantari inſtituit cum lætitia, cecinit & ipſe frequenter in cithara; Spiritus ſancti afflatus gratia, docuit populum Iſraël toto corde Deum laudare, & ore conſono diebus ſingulis benedicere, & prędicare. Si tanta agebatur tunc devotio, ac divinæ laudis extitit recordatio coram arca teſtamenti; quanta nunc mihi, & omni populo Chriſtiano, habenda eſt reverentia & devotio, in præſentia ſacramenti, in ſumptione excellentiſſimi corporis Chriſti?

8. Currunt multi ad diverſa loca, pro viſitandis reliquiis ſanctorum, & mirantur auditis geſtis eorum, ampla ædificia templorum inſpiciunt, & oſculantur ſericis & auro involuta ſacra oſſa ipſorum: Et ecce tu præſens es hîc apud me in altari, Deus meus, ſanctus ſanctorũ, Creator omnium, & Dominus Angelorum. Sæpè in talibus videndis curioſitas eſt hominum, & novitas inviſorum, & modicus reportatur emendationis fructus, maximè ubi eſt tam levis, ſine vera contritione diſcurſus. Hîc autem in ſacramento altaris, totus præſens es Deus meus homo Chriſtus Jeſus; ubi & copioſus percipitur æternæ ſalutis fructus, quotieſcunq; fueris dignè ac devotè ſuſceptus. Ad iſtud verò non 8.

trahit

trahit levitas aliqua, nec curiositas aut ſenſualitas; ſed firma fides, devota ſpes, & ſincera charitas.

9. 9. O inviſibilis conditor mundi Deus, quàm mirabiliter agis nobiſcũ; quàm ſuaviter & gratiosè cum electis tuis diſponis, quibus temetipſum in ſacramento ſumendum proponis. Hoc namq; omnem intellectũ ſuperat; hoc ſpecialiter devotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipſi enim veri fideles tui qui totam vitã ſuã ad emendationẽ diſponunt, ex hoc digniſſimo ſacramento, magnam devotionis gratiam, & virtutis amorem frequenter recipiunt.

10. 10. O admirabilis & abſcondita gratia ſacramenti, quam norunt tantùm Chriſti fideles; infideles autem, & peccatis ſervientes, experiri non poſſunt. In hoc ſacramento confertur ſpiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amiſſa, & per peccatum deformata, redit pulchritudo. Tanta eſt aliquando hæc gratia, ut ex plenitudine collatæ devotionis, non tantùm mens, ſed & debile corpus, vires ſibi præſtitas ſentiat ampliores.

11. Dolendum tamen valde 11. & miſerandum, ſuper tepiditate & negligentia noſtra, quòd non majori affectione trahimur ad Chriſtum ſumendum, in quo tota ſpes ſalvandorum conſiſtit, & meritum. Ipſe enim eſt ſanctificatio noſtra, & redemptio; ipſe conſolatio viatorum, & ſanctorum æterna fruitio. Dolendum itaque valde, quòd multi tam parum hoc ſalutare myſterium advertunt, quod cælum lætificat, & mundum conſervat univerſum. Heu cæcitas & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere, & ex quotidiano uſu, etiam ad inadvertentiam defluere.

12. Si enim hoc ſanctiſſimũ 12. Sacramentum, in uno tantùm celebraretur loco, & ab uno tantùm conſecraretur ſacerdote in

te in mundo; quantò putas desiderio ad illum locum, & ad talem Dei sacerdotem homines afficerentur, ut divina mysteria celebrari audirent? Nunc autem multi facti sunt sacerdotes, & in multis locis offertur Christus, ut tanto major appareat gratia, & dilectio Dei ad hominem, quantò latiùs est sacra communio diffusa per orbem. Gratias tibi Jesu bone, pastor æterne, qui nos pauperes & exules dignatus es pretioso corpore & sanguine tuo reficere; & ad hæc mysteria percipienda, etiam proprii oris tui alloquio, invitare dicendo:
Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

CAPUT II.

Quòd magna bonitas & charitas Dei, in Sacramento homini exhibetur.

VOX DISCIPULI.

1. 1. SUper bonitate tua, & magna misericordia tua Domine confisus, accedo æger ad Salvatorem, esuriens & sitiens ad fontem vitæ, egenus ad Regem cæli, servus ad Dominũ, creatura ad creatorem, desolatus ad meum pium consolatorem. Sed unde hoc mihi, ut venias ad me? Luca 1. Quis ego sum, ut præstes mihi teipsum? Quomodò audet peccator coràm te apparere; & tu quomodò dignaris ad peccatorem venire? Tu nosti servum tuum, & scis quia nil boni in se habet, unde hoc illi præstes. Confiteor igitur vilitatem meam, agnosco tuam bonitatem, laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatem. Propter temetipsum enim hoc facis, non propter mea merita; ut bonitas tua mihi magis innotescat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectiùs commendetur. Quia ergò tibi hoc placet, & tu sic fieri jussisti, placet mihi dignatio tua, & utinam iniquitas mea non obsistat.

2. 2. O dulcissime & benignissime Jesu, quanta tibi reverentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro susceptione sacri corporis tui debetur, cu-

jus dignitatem nullus hominum explicare potens invenitur. Sed quid cogitabo in hac communione, in accessu ad Dominum meum, quem debitè venerari nequeo, & tamen devotè suscipere desidero? Quid cogitabo melius & salubrius, nisi meipsum totaliter humiliando coram te, & tuam infinitam bonitatem exaltando suprà me? Laudo te Deus meus, & exalto in æternùm. Despicio me, & subjicio tibi in profundum vilitatis meæ.

3. 3. Ecce tu Sanctus Sanctorum, & ego sordes peccatorum. Ecce tu inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere. Ecce tu venies ad me, tu vis esse mecum, tu invitas ad convivium tuum. Tu mihi dare vis cœlestem cibum, & panem Angelorum ad manducandum, non alium sanè,
Psal 77. Joan.6. quàm teipsum, panem vivum, qui de cœlo descendisti, & das vitam mundo.

4. 4. Ecce, unde dilectio procedit, qualis dignatio illucessit, quàm magnæ gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur. O quàm salutare & utile consilium tuum, cùm istud instituisti; quàm suave & jucundum convivium, cùm teipsum in cibum donasti. O quàm admirabilis operatio tua Domine, quàm potens virtus tua, quàm ineffabilis veritas tua. Dixisti enim, & facta sunt Gen.1. & Psal.148.
omnia & hoc factum est, quod ipse jussisti.

5. Mira res & fide digna, ac 5.
humanum vincens intellectū; quod tu Domine Deus meus, verus Deus & homo, sub modica specie panis & vini, integer contineris, & sine consumptione à sumente manducaris. Tu Domine universorum, qui nullius habes indigentiam, voluisti per sacramentum tuum habitare in nobis: conserva cor meum, & corpus immaculatum, ut lætâ & purâ conscientiâ, sæpius tua valeam celebrare mysteria, & ad meam perpetuam

tuam accipere ſalutem: quæ ad tuum præcipuè honorem, & memoriale perenne, ſanxiſti & inſtituiſti.

6. 6. Lætare anima mea, & gratias age Deo pro tam nobili munere & ſolatio ſingulari in hac lachrymarum valle tibi relicto. Nam quoties hoc myſterium recolis, & Chriſti corpus accipis; toties tuæ redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Chriſti efficeris. Charitas etenim Chriſti nunquam minuitur, & magnitudo propitiationis ejus nunquàm exhauritur. Ideò novâ ſemper mentis renovatione, ad hoc diſponere te debes, & magnum ſalutis myſterium, attentâ conſideratione penſare. Ita magnum, novum, & jucundum tibi videri debet, cùm celebras aut Miſſam audis, ac ſi eodem die Chriſtus primùm in uterum Virginis deſcendens, homo factus eſſet; aut in Cruce pendens, pro ſalute hominum pateretur & moreretur.

CAPUT III.

Quòd utile ſit ſæpè communicare.

VOX DISCIPULI.

1. Ecce, ego ad te venio Do- 1.
mine, ut benè mihi ſit ex *Pſal. 67.*
munere tuo, & lætificer in convivio ſancto tuo, quod paraſti in dulcedine tua pauperi Deus, ecce in te eſt totum, quod deſiderare poſſum & debeo; tu ſalus mea, & redemptio, ſpes & fortitudo, decus & gloria. Læ- *Pſal. 85.*
tifica ergò hodie animam ſervi tui, quoniam ad te Domine JESU animam meam levavi. Deſidero te nunc devotè ac reverenter ſuſcipere; cupio te in domum meam inducere, quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahæ computari. Anima mea corpus tuum concupiſcit, cor meum tecum uniri deſiderat.

2. Trade te mihi, & ſufficit. 2.
Nam præter te, nulla conſolatio valet. Sine te eſſe nequeo, & ſine viſitatione tua, vivere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere, & in re-

medium ſalutis meæ recipere;
ne fortè deficiam in via, ſi fue-
ro cœleſti fraudatus alimoniâ.
Sic enim tu miſericordiſſime
JESU, prædicans populis, &
Matt. 15. varios curans languores, ali-
Mar. 8. quando dixiſti: Nolo eos jeju-
nos dimittere in domum ſu-
am, ne deficiant in via: Age
igitur hoc mecum modo, qui
te pro fidelium conſolatione
in Sacramento reliquiſti. Tu es
enim ſuavis refectio animæ, &
qui te dignè manducaverit,
particeps & hæres erit æternæ
gloriæ. Neceſſarium quidem
mihi eſt, qui tam ſæpè labor &
pecco, tam citò torpeſco & de-
ficio; ut per frequentes oratio-
nes & confeſſiones, ac ſacram
tui corporis perceptionem, me
renovem, mundem, & accen-
dam; ne fortè diutiùs abſtinen-
do, à ſancto propoſito de-
fluam.

3. 3. *Proni enim ſunt ſenſus homi-*
Geneſ. 8. *nis ad malum ab adoleſcentia ſua*,
& niſi ſuccurrat divina medi-
cina, labitur homo mox ad pe-
jora. Retrahit ergò ſancta
communio à malo; & confor-
tat in bono. Si enim modò tam
ſæpè negligens ſum & tepidus,
quando communico aut cele-
bro; quid fieret, ſi medelam
non ſumerem, & tam grande
juvamen non quærerem? Et li-
cet omni die non ſim aptus,
nec ad celebrandum bene diſ-
poſitus; dabo tamen operam,
congruis temporibus divina
percipere myſteria, ac tantæ
gratiæ participem me præbere.
Nam hæc eſt una principalis
fidelis animæ conſolatio,
quamdiu peregrinatur à te in
mortali corpore, ut ſæpius me-
mor Dei ſui, dilectum ſuum
devotâ ſuſcipiat mente.

4. O mira circa nos, tuæ pie- 4.
tatis dignatio, quod tu Domi-
ne Deus, creator & vivificator
omnium ſpirituum ad pauper-
culam dignaris venire animã,
& cum tota divinitate tua ac
humanitate, ejus impinguare
eſuriem. O felix mens & beata
anima, quæ te Dominum Deũ
ſuum

ſuum meretur devotè ſuſcipere, & in tui ſuſceptione, ſpirituali gaudio repleri. O quàm magnum ſuſcipit Dominum, quàm dilectum inducit hoſpitem, quàm jucundum recipit ſocium, quàm fidelẽ acceptat amicum, quàm ſpecioſum & nobilem amplectitur Sponſum præ omnibus dilectis, & ſuper omnia deſiderabilia amandum. Sileant à facie tua, (dulciſſime dilecte mi) cœlum & terra, & omnis ornatus eorũ; quoniam quidquid laudis habent ac decoris, ex dignatione tuæ eſt largitatis, nec ad decorem tui pervenient nominis,
Pſal. 146. *cujus ſapientiæ non eſt numerus.*

CAPUT IV.

Quòd multa bona præſtantur devotè communicantibus.

VOX DISCIPULI.

1\. 1. DOmine Deus meus præveni ſervum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, ut ad tuum magnificum Sacramentum dignè ac devotè
Pſal. 20. merear accedere. Excita cor meum in te, & à gravi torpore exue me. Viſita me in ſalutari Pſal. 105.
tuo, ad guſtandum in ſpiritu ſuavitatem tuam, quæ in hoc Sacramento tanquàm in fonte plenariè latet. Illumina quoque oculos meos ad intuendum tantùm myſterium, & ad credendum illud indubitatâ fide me robora. Eſt enim operatio tua, non humana potentia; tua ſacra inſtitutio, non hominis adinventio. Non enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per ſe reperitur, quæ angelicam etiam ſubtilitatem tranſcendunt. Quid ergò ego peccator indignus, terra, & cinis, de tam alto ſacro ſecreto potero inveſtigare, & capere?

2\. Domine in ſimplicitate 2.
cordis mei, in bona firma fide, & in tua juſſione, ad te cum ſpe ac reverentia accedo; & verè credo, quia tu præſens es hic in Sacramento, Deus & homo. Vis ergò, ut te ſuſcipiam, & meipſum tibi in charitate uniam. Unde tuam precor clemen-

mentiam, & ſpecialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, ut totus in te liqueſiam & amore pereffluam, atque de nulla aliena conſolatione amplius me intromittam. Eſt enim hoc altiſſimum & digniſſimum Sacramentũ, ſalus animæ & corporis, medicina omnis ſpiritualis languoris; in quo vitia mea curantur, paſſiones frenantur, tentationes vincuntur aut minuuntur, gratia major infunditur, virtus incœpta augetur, firmatur fides, ſpes roboratur, & charitas igneſcit ac dilatatur.

3. 3. Multa namque bona largitus es, & adhuc ſæpius largiris in Sacramento dilectis tuis devotè communicantibus, Deus meus, ſuſceptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator conſolationis internæ. Nam multam ipſis conſolationem, adverſus variam tribulationem infundis, & de imo dejectionis propriæ ad ſpem tuæ protectionis erigis, atque novâ quâdã gratiâ, eos intus recreas, & illuſtras, ut qui anxii primùm & ſine affectione, ſe ante communionem ſenſerant, poſteà refecti cibo potuque cœleſti, in meliùs ſe mutatos inveniant. Quod idcircò cum electis diſpenſanter agis, ut veraciter agnoſcant, & patenter experiantur, quantum infirmitatis ex ſeipſis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ, ex te conſequantur. Quia ex ſemetipſis frigidi, duri, & indevoti; ex te autẽ ferventes, alacres, & devoti eſſe merentur. Quis enim ad fontẽ ſuavitatis humiliter accedens, non modicum ſuavitatis inde reportat? Aut quis juxtà copioſum ignem ſtans, non parùm caloris inde percipit? Et tu fons es ſemper plenus & ſuperabundans, ignis jugiter ardens & nunquàm deficiens. *Eſaia 12. Levit. 6.*

4. Unde ſi mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec uſque ad ſatietatem potare, apponam tamen os meum ad 4.

ad foramen cœlestis fistulæ; ut saltem inde guttulam capiam, ad refocillandam sitim meam, ut non penitùs exarescam. Et si necdum totus cœlestis & tam ignitus, ut Cherubin & Seraphin, esse possum; conabor tamen devotioni insistere, & cor meum præparare, ut vel modicam divini incendii flammam, ex humili sumptione vivifici Sacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deest Jesu bone, Salvator sanctissime, tu pro me supple benignè ac gratiosè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens:
Matt.11. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

5. 5. Ego quidem laboro in su-
Genes.3. sudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor & premor; & non est qui adjuvet, non est qui liberet, & salvum faciat, nisi tu Domine Deus salvator meus, cui committo me & omnia mea; ut me custodias, & perducas in vitam æternam. Suscipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui corpus tuum & sanguinem, in cibum & potum mihi parasti. Præsta Domine Deus salutaris meus, ut cum frequentatione mysterii tui, crescat meæ devotionis affectus.

CAPUT V.

De dignitate Sacramenti, & statu Sacerdotali.

VOX DOMINI.

1. SI haberes angelicam pu- 1.
ritatem, & sancti Joannis Matt.11.
Baptistæ sanctitatem, non esses dignus, hoc Sacramentum accipere, nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominum, quod homo consecret & tractet Christi sacramentum, & sumat in cibum panem Angelorum. Psal. 77. Grande mysterium, & magna dignitas Sacerdotum, quibus datum est, quod Angelis non est concessum. Soli namque Sacerdotes, ritè in Ecclesia ordinati, potestatem habent celebrandi, & corpus

Christi consecrandi. Sacerdos quidem minister est Dei, utens verbo Dei, per jussionem & institutionem Dei, Deus autem ibi principalis est auctor, & in-
Genes. 1. Psal 148. & Rom. 8. visibilis operator, cui subest omne, quod voluerit, & paret omne, quod jusserit.

2. 2. Plus ergò credere debes Deo omnipotenti in hoc excellentissimo Sacramento, quàm proprio sensui, aut alicui signo visibili. Ideoque cum ti-
Ma t. 11. more & reverentia ad hoc opus
1. Tim 4. est accedendum. Attende tibi, & vide cujus ministerium tibi traditum est, per impositionem manus Episcopi. Ecce, Sacerdos factus es, & ad celebrandum consecratus; vide
Psal. 77. nunc ut fideliter & devotè, in suo tempore Deo sacrificium offeras, & teipsum irreprehensibilem exhibeas. Non alleviasti onus tuum, sed arctiori jam alligatus es vinculo disciplinæ, & ad majorem teneris perfectionem sanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & aliis bonæ vitæ exemplum præbere. Ejus Phil. 3.
conversatio sit, non cum popularibus & communibus hominum viis, sed cum Angelis in cœlo, aut cum perfectis viris in terra.

3. Sacerdos sacris vestibus 3.
indutus, Christi vices gerit, ut Deum pro se & pro omni populo, suppliciter & humiliter roget. Habet ante se & retrò Dominicæ Crucis signum, ad Hebr. 5.
memorandam jugiter Christi Passionem: Ante se Crucem in casula portat, ut Christi vestigia diligenter inspiciat, & sequi ferventer studeat. Post se Cruce signatus est, ut adversa quælibet ab aliis illata, clementer pro Deo toleret. Ante se Crucem gerit, ut propria peccata lugeat. Post se, ut aliorum etiam commissa per compassionem defleat, & se medium inter Deum & peccatorem constitutum esse sciat. Nec ab oratione, & ab oblatione sancta torpescat, donec gratiam & mise-

miſericordiam impetrare mereatur. Quando Sacerdos celebrat, Deum honorat, Angelos lætificat, Eccleſiam ædificat, vivos adjuvat, defunctis requiem præſtat, & ſeſe omnium bonorum participem efficit.

CAPUT VI.

Interrogatio de exercitio ante Communionem.

VOX DISCIPULI.

1. 1. CUm tuam dignitatem Domine, & meam vilitatem penſo, valde contremiſco, & in meipſo confundor. Si enim non accedo, vitam fugio; & ſi indignè me ingeſſero, offenſam incurro. Quid ergò faciam, Deus meus auxiliator, meus, & conſiliator in neceſſitatibus?

2. 2. Tu doce me viam rectam. Propone breve aliquod exercitium, ſacræ communioni congruum. Utile eſt enim ſcire, qualiter ſcilicet devotè ac reverenter tibi præparare debeam cor meum, ad recipiendum ſalubriter tuum Sacramentum, ſeu etiam celebrandum tam magnum & divinum ſacrificium.

CAPUT VII.

De diſcuſſione propriæ conſcientiæ, & emendationis propoſito.

VOX DILECTI.

1. SUper omnia, cum ſumma 1.
humilitate cordis & ſupplici reverentia, cum plena fide & pia intentione honoris Dei, ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum, & ſumendum, oportet Dei accedere Sacerdotem. Diligenter examina conſcientiam tuam, & pro poſſe tuo, verâ contritione, & humili confeſſione eam munda & clarifica; ita ut nil grave habeas aut ſcias, quod te remordeat & liberum acceſſum impediat. Habeas diſplicentiam omnium peccatorum tuorum in generali, & pro quotidianis exceſſibus magis in ſpeciali doleas & gemas. Et ſi tempus patitur, Deo in ſecreto cordis cunctas confitere paſſionum tuarum miſerias.

2. In-

2. 2. Ingemiſce & dole, quod adhuc ita carnalis ſis & mundanus; tam immortificatus à paſſionibus; tam plenus concupiſcentiarum motibus; tam incuſtoditus in ſenſibus exterioribus; tam ſæpè multis vanis phantaſiis implicatus; tam multum inclinatus ad exteriora; tam negligens ad interiora; tam levis ad riſum & diſſolutionem; tam durus ad fletum & compunctionem; tam promptus ad laxiora & carnis commoda; tam ſegnis ad rigorem & fervorem; tam curioſus ad nova audienda & pulchra intuenda, tam remiſſus ad humilia & abjecta amplectenda; tam cupidus ad multa habenda; tam parcus ad dandum; tam tenax ad retinendum, tam inconſideratus in loquendo; tam incontinens ad tacendum; tam incompoſitus in moribus; tam importunus in actibus; tam effuſus ſuper cibum; tam ſurdus ad Dei verbum; tam velox ad quietem; tam tardus ad laborem, tam vigilans ad fabulas; tam ſomnolentus ad vigilias ſacras; tam feſtinus ad finem; tam vagus ad attendendum; tam negligens in horis perſolvendis; tam tepidus in celebrando; tam aridus in communicando; tam citò diſtractus; tam rarò plenè tibi collectus; tam ſubitò cōmotus ad iram; tam facilis ad alterius diſplicentiam; tam pronus ad judicandum; tam rigidus ad arguendum; tam lætus ad proſpera; tam debilis in adverſis; tam ſæpè multa bona proponens, & modicum ad effectum perducens.

3. His & aliis defectibus tuis, 3.
cum dolore & magna diſplicentia propriæ infirmitatis confeſſis ac deploratis, firmum ſtatue propoſitũ ſemper emendandi vitam tuam, & in meliùs proficiendi Deinde cum plena reſignatione & integra voluntate, offer teipſum in honorem nominis mei, in ara cordis tui holocauſtum perpetuum, cor-

pus tuum ſcilicet & animam, mihi fideliter committendo; quatenus & ſic dignè merearis ad offerendum Deo ſacrificium accedere, & Sacramentum corporis mei ſalubriter ſuſcipere.

4. 4. Non eſt enim oblatio dignior, & ſatisfactio major pro peccatis in diluendis, quàm ſeipſum purè & integrè, cum oblatione corporis Chriſti in Miſſa & in Communione Deo offerre. Si fecerit homo, quod in ſe eſt; & verè pœnituerit, quotieſcunq; pro venia & gratia ad me acceſſerit,
Ezech. 18. *vivo ego dicit Dominus, qui nolo mortem peccatoris, ſed ut magis convertatur & vivat*; quoniam peccatorum ſuorum non recordabor amplius, ſed cuncta ipſi indulta erunt.

CAPUT VIII.

De oblatione Chriſti in Cruce & propria reſignatione.

VOX DILECTI.

1. 1. SIcut ego meipſum, expanſis in Cruce manibus &
Eſa. 53. & Heb. 9. nudo corpore, pro peccatis tuis Deo Patri ſpontè obtuli, ita ut nihil in me remaneret, quin totum in ſacrificium divinæ placationis tranſiret, ita debes & tu temetipſum mihi voluntariè, in oblationem puram & ſanctam, quotidiè in miſſa, cum omnibus viribus & affectibus tuis, quantò intimiùs vales, offerre. Quid magis à te requiro, quàm ut te ſtudeas mihi ex integro reſignare? Quicquid præter teipſum das, Prov. 23.
nihil curo; quia non quæro datum tuum, ſed te.

2. Sicut non ſufficeret tibi 2.
omnibus habitis, præter me, ita nec mihi placere poterit, quidquid dederis, te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro Deo, & erit accepta oblatio. Ecce, ego me totum obtuli Patri pro te; dedi etiam totum corpus & ſanguinem in cibum, ut totus tuus eſſem, & tu meus permaneres. Si autem in teipſo ſteteris, nec ſpontè te ad voluntatem meam obtuleris, non eſt plena oblatio, nec inte-

gra erit inter nos unio. Igitur omnia opera tua præcedere debet, ſpontanea tui ipſius in manus Dei oblatio, ſi libertatem conſequi vis & gratiam. Ideò enim tam pauci illuminati & liberi intus efficiuntur, quia ſeipſos ex toto abnegare neſciunt. Eſt firma ſententia
Luca 24 mea; Niſi quis renuntiaverit omnibus, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Tu ergò ſi optas meus eſſe diſcipulus, offer teipſum mihi, cum omnibus affectibus tuis.

CAPUT IX.

Quòd nos & omnia noſtra, Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.

VOX DISCIPULI.

1. 1. DOmine, omnia tua ſunt,
Pſalm. 13. quæ in cœlo ſunt, & quæ in terra. Deſidero meipſum tibi in ſpontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuò permanere. Domine, in ſimplicitate cordis mei, offero meipſum tibi hodie in ſervum ſempiternum, in obſequium & in ſacrificium laudis perpetuæ. Suſcipe me cum hac ſancta oblatione tui pretioſi corporis, quam tibi hodie in præſentia Angelorum, inviſibiliter aſſiſtentium, offero; ut ſit pro me, & pro cuncto populo tuo in ſalutem.

2. Domine, offero tibi om- 2.
nia peccata & delicta mea, quæ commiſi coràm te, & ſanctis Angelis tuis, à die quo primùm peccare potui uſque ad horam hanc, ſuper placabili altari tuo: ut tu omnia pariter incendas & comburas igne charitatis tuæ, & deleas univerſas maculas peccatorum meorum, & conſcientiam meam ab omni delicto emundes, & reſtituas mihi gratiam tuam, quam peccando amiſi, omnia mihi plenè indulgendo, & in oſculum pacis me miſericorditer aſſumendo.

3. Quid poſſum agere pro 3.
peccatis meis, niſi humiliter ea Pſalm. 3
confitendo & lamentando, & tuam propitiationem inceſſanter deprecando? Deprecor te, exaudi me propitius, ubi aſto

aſto coràm te Deus meus. Omnia peccata mea mihi maximè diſplicent, nolo ea unquàm ampliùs perpetrare, ſed pro eis doleo & dolebo, quamdiu vixero, paratus pœnitentiam agere, & pro poſſe ſatisfacere. Dimitte mihi Deus, dimitte mihi peccata mea, propter nomen ſanctum tuum; ſalva animam meam, quam pretioſo ſanguine tuo redemiſti. Ecce committo me miſericordiæ tuæ, reſigno me in manibus tuis. Age mecum ſecundùm bonitatem tuam, non ſecundùm meam malitiam & iniquitatem.

4. 4. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamvis valde pauca & imperfecta; ut tu ea emendes & ſanctifices; ut ea grata habeas, & accepta tibi facias, & ſemper ad meliora trahas; nec non ad beatum ac laudabilem finem, me pigrum & inutilem homuncionem, perducas.

5. 5. Offero quoque tibi omnia, pia deſideria devotorum, neceſſitates parentum, amicorum, fratrum, ſororum, omniumque charorum meorum, & eorum qui mihi vel aliis, propter amorem tuum benefecerunt, & qui orationes & Miſſas pro ſe ſuiſque omnibus, dici à me deſideraverunt & petierunt, ſive in carne adhuc vivant; ſive jam in ſæculo defuncti ſint: ut omnes ſibi auxilium gratiæ tuæ, opem conſolationis, protectionem à periculis, liberationem à pœnis, advenire ſentiant, & ut ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti perſolvant.

6. Offero etiam tibi preces 6.
& hoſtias placationis, pro illis ſpecialiter, qui me in aliquo læſerunt, contriſtaverunt, aut vituperaverunt, vel aliquod damnum vel gravamen intulerunt: pro his quoque omnibus, quos aliquando contriſtavi, conturbavi, gravavi, & ſcandalizavi, verbis, factis, ſcienter vel ignoranter; ut nobis omnibus pariter indulgeas pec-

peccata nostra, & mutuas offensiones. Aufer Domine à cordibus nostris omnem suspicionem, indignationem, iram & disceptationem, & quidquid potest charitatem lædere, & fraternam dilectionem minuere. Miserere, miserere Domine, misericordiam tuam poscentibus, da gratiam indigentibus; & fac nos tales existere, ut simus digni gratiâ tuâ perfrui; & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

CAPUT X.

Quòd sacra Communio, & de facili non est relinquenda.

VOX DILECTI.

1. 1. FRequenter recurrendum est ad fontem gratiæ & divinæ misericordiæ, ad fontem pietatis & totius bonitatis; quatenus à passionibus tuis & vitiis curari valeas, & contra universas tentationes & fallacias diaboli, fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus sciens fructum & remedium maximum in sacra communione positum, omni modo & occasione nititur fideles & devotos, quantum prævalet, retrahere & impedire.

2. Cùm enim quidam sacræ Communioni se aptare 2.
disponunt, pejores Satanæ Job. 1.
immissiones patiuntur. Ipse nequam spiritus (ut Job scribit) venit inter filios Dei, ut solitâ illos nequitiâ suâ perturbet, aut timidos nimium reddat & perplexos; quatenus affectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat; si fortè aut omninò Communionem relinquant, aut cum tepore accedant. Sed non est quicquam curandum de versutiis & phantasiis illius, quantumlibet turpibus & horridis, sed cuncta phantasmata in caput ejus sunt retorquenda. Contemnendus est miser & deridendus, nec propter insultus ejus & commotiones, quas suscitat, sacra est omittenda communio.

3. 3.Sæpe etiam impedit nimia
Prov.13. sollicitudo pro devotione habenda, & anxietas quædam de confessione facienda. Age secundùm consilium Sapientum, & depone anxietatem & scrupulum; quia gratiam Dei impedit, & devotionem mentis destruit. Propter aliquam parvam tribulationem & gravitatem, sacram ne dimittas communionem; sed vade citiùs confiteri, & omnes offensiones aliis libenter indulge. Si verò tu aliquem offendisti, ve-
Matth.5. niam humiliter precare,& Deus libenter indulgebit tibi.

4. 4. Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differre communionem? Expurga te cum primis, exspue velociter venenum, festina accipere remedium, & senties melius, quàm si diu distuleris. Si hodie propter istud dimittis, cras forsitan aliud majus eveniet; & sic diu posses à communione impediri, & magis ineptus fieri. Quantò citiùs vales, à præsenti gravitate & inertia te excutias; quia nihil importat diu anxiari, diu cum turbatione transire, & ob quotidiana obstacula, se à divinis sequestrare: Imò plurimùm nocet, diu communionem protelare, nam & gravem torporem consuevit inducere. Prôh dolor quidam tepidi & dissoluti, moras confitendi libenter accipiunt,& communionem sacram idcircò differri cupiunt, ne ad majorem sui custodiam se dare teneantur.

5.Heu quàm modicam cha- 5.
ritatem & debilem devotionem habent qui sacram communionem, tam faciliter postponunt. Quàm felix ille, & Deo acceptus habetur, qui sic vivit, & tali puritate conscientiam suam custodit; ut etiam omni die communicare paratus, & benè affectatus esset, si ei liceret, & sine nota agere posset. Si quis interdùm abstinet humilitatis gratia, aut legitimâ impediente causâ, laudandus est de reverentia. Si autem tor-

por obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in se est, & Dominus aderit desiderio suo pro bona voluntate, quam specialiter respicit.

6. 6. Cùm verò legitimè præpeditus est, habebit semper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu Sacramenti. Potest enim quilibet devotus omni die & omni horâ ad spiritualem Christi communionem, salubriter & sine prohibitione accedere: & tamen certis diebus & statuto tempore, corpus sui Redemptoris, cum affectuosa reverentia sacramentaliter debet suscipere, & magis laudem Dei & honorem prætendere, quàm suam consolationem quærere.
1.Cor.11. Nam toties mysticè communicat, & invisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionemque devotè recolit, & in amore ejus accenditur.

7. 7. Qui aliter se non præparat, nisi instante festo, vel consuetudine compellente, sæpiùs imparatus erit. Beati qui se Domino in holocaustum offert, quoties celebrat aut communicat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serva bonum communem modum cum quibus vivis. Non debes aliis generare molestiam & tædium, sed communem servare viam secundùm majorum institutionem, & potiùs aliorum servire utilitati, quàm propriæ devotioni vel affectui.

CAPUT XI.

Quòd Corpus Christi, & sacra Scriptura, maximè sunt animæ fideli necessaria.

VOX DISCIPULI.

1. O Dulcissime Domine Jesu, quanta est dulcedo devotæ animæ, tecum epulantis in convivio tuo; ubi ei non alius cibus manducandus proponitur, nisi tu unicus dilectus ejus, super omnia desideria cordis ejus desiderabilis. Et 1.

mihi quidem dulce foret in præſentia tua, ex intimo affectu lacrymas fundere, & cum pia Magdalena pedes tuos la-
Luca 7. crymis irrigare. Sed ubi eſt hæc devotio? ubi lacrymarum ſanctarum copioſa effuſio? Certè in conſpectu tuo & ſanctorum Angelorum tuorum, totum cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere. Habeo enim te in Sacramento verè præſentem, quamvis alienâ ſpecie occultatum.

2. 2. Nam in propria, & divina claritate te conſpicere, oculi mei ferre non poſſent; ſed neque totus mundus in fulgore gloriæ Majeſtatis tuæ ſubſiſteret. In hoc ergò imbecillitati meæ conſulis, quod te ſub Sacramento abſcondis. Habeo verè & adoro, quem Angeli adorant in cœlo; ſed ego adhuc interim in fide, illi autem in ſpecie & ſine velamine. Me oportet contentum eſſe in lumine veræ fidei, & in ea ambulare, donec aſpiret dies æternæ claritatis, & umbræ figurarum inclinentur. Cum autem vene- 1. Cor. 13.
rit quod perfectum eſt, ceſſabit uſus Sacramentorum; quia beati in gloria cœleſti, non egent medicamine ſacramentali; gaudent enim ſine fine in præſentia Dei, facie ad faciem gloriam ejus ſpeculantes, & de claritate in claritatem abyſſalis deitatis transformati, guſtant verbum Dei carnem factum, ſicut fuit ab initio, & manet in æternum.

3. Memor horum mirabi- 3.
lium, grave mihi ſit tædium, etiam quodlibet ſpirituale ſolatium; quia quamdiu Dominum meum apertè in ſua gloria non video, pro nihilo duco omne, quod in mundo conſpicio & audio. Teſtis es tu mihi Deus, quod nulla me res poteſt conſolari, nulla creatura quietare, niſi tu Deus meus, quem deſidero æternaliter contemplari. Sed non eſt hoc poſſibile, durante me in hac mortalitate. Ideo oportet, ut me ponam ad

magnam

magnam patientiam, & meipsum in omni desiderio tibi submittam. Nam & Sancti tui Domine, qui tecum jam in regno cœlorum exultant, in fide & patientia magna, dum viverent, adventum gloriæ tuæ exspectabant. Quod illi crediderunt, ego credo; quod illi speraverunt, ego spero; quò illi pervenerunt, per gratiam tuam me venturum confido. Ambulabo interim in fide, exemplis confortatus Sanctorum. Habeo etiam libros Sanctos pro solatio & vitæ speculo, atque super hæc omnia, sanctissimum corpus tuum, pro singulari remedio & refugio.

Heb. 10. 11.

4. 4. Duo namque mihi necessaria per maximè sentio in hac vita, sine quibus mihi importabilis foret ista miserabilis vita. In carcere corporis hujus detentus, duobus me egere fateor, cibo scilicet & lumine. Dedisti itaque mihi infirmo, sacrum corpus tuum ad refectionem mentis & corporis; & posuisti lucernam pedibus meis, verbum tuum. Sine his duobus, bene vivere non possem; nam verbum Dei, lux animæ; & sacramentum tuum, panis vitæ. Hæc possunt etiam dici mensæ duæ, hinc & inde in gazophylacio sanctæ Ecclesiæ positæ. Una mensa est sacri altaris, habens panem sanctum, id est, corpus Christi pretiosum: Altera est divinæ legis, continens doctrinam sanctam, erudiens fidem rectam, & firmiter usque ad interiora velaminis, ubi sunt sancta sanctorum, perducens. Gratias tibi Domine Jesu, lux lucis æternæ, pro doctrinæ sacræ mensa, quam nobis per servos tuos Prophetas & Apostolos, aliosque Doctores ministrasti.

Joan. 6. Psalm. 118. Psalm. 22. Heb. 9. 13.

5. 5. Gratias tibi creator ac redemptor hominum, qui ad declarandam toti mundo charitatem tuam, cœnam parasti magnam, in qua non agnum typicum, sed tuum sanctissimum corpus & sanguinem

Luca 14. Joan. 6. Psal. 21. Sap. 16.

proposuisti manducandum; lætificans omnes fideles convivio sacro & calice inebrians salutari, in quo sunt omnes deliciæ paradisi, & epulantur nobiscum Angeli sancti sed suavitate feliciori.

6. 6. O quàm magnum & honorabile est officium Sacerdotum, quibus datum est Dominum majestatis verbis sacris consecrare, labiis benedicere, manibus tenere, ore proprio sumere, & cæteris ministrare. O quàm mundæ debent esse manus illæ, quàm purum os, quàm sanctum corpus, quàm immaculatum cor erit Sacerdotis, ad quem toties ingreditur auctor puritatis. Ex ore Sacerdotis, nihil nisi sanctũ, nihil nisi honestũ & utile procedere debet verbum, qui tam sæpe Christi accipit Sacramentum.

7. 7. Oculi ejus simplices & pudici, qui Christi corpus solent
Levit 19. & 20. intueri. Manus puræ, & in cœlum elevatæ, quæ Creatorem cœli & terræ solent contrectare. Sacerdotibus specialiter in lege dicitur: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum Dominus Deus vester.*

8. Adjuvet nos gratia tua 8.
omnipotens Deus, ut qui officium sacerdotale suscepimus, dignè ac devotè in omni puritate & conscientia bona tibi famulari valeamus. Et si non possumus in tanta innocentia vitæ conversari, ut debemus; concede nobis tamen dignè flere mala, quæ gessimus, & in spiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis proposito, tibi ferventiùs de cætero deservire.

CAPUT XII.

Quòd magna diligentia se debeat communicaturus Christo præparare.

VOX DILECTI.

1. EGo sum puritatis ama- 1.
tor, & dator omnis san- Psal. 23. & Mat. 5.
ctitatis. Ego cor purum quæro,
& ibi est locus requietionis
meæ. Para mihi cœnaculum Mar. 14. & Luc. 22.
grande stratum, & faciam apud te pascha cum discipulis meis. Si vis ut veniam ad te, & apud

1.Cor. 5. te maneam; expurga vetus fermentum, & munda cordis tui
Exo. 24. habitaculum. Exclude totum sæculum, & omnem vitiorum tumultum: sede tanquàm passer solitarius in tecto, & cogita excessus tuos in amaritudine animæ tuæ. Omnis namque amans, suo dilecto amatori optimum & pulcherrimum præparat locum, quia in hoc cognoscitur affectus suscipientis dilectum.

2. 2. Scito tamen te non posse satisfacere huic præparationi, ex merito tuæ actionis, etiamsi per integrum annum te præparares, & nihil aliud in mente haberes: Sed ex sola pietate & gratia mea, permitteris ad mensam meam accedere, ac si mendicus ad prandium vocaretur divitis, & ille nihil aliud habeat ad retribuendum beneficiis ejus, nisi se humiliando & ei regratiando. Fac quod in te est, & diligenter facito; non ex consuetudine, non ex necessitate, sed cum timore & reverentia, & affectu, accipe corpus dilecti Domini Dei tui, dignantis ad te venire. Ego sum qui vocavi, ego jussi fieri; ego supplebo quod tibi deest, veni & suscipe me.

3. Cùm gratiam devotionis 3.
tribuo, gratias age Deo tuo; non quia dignus es, sed quia tui misertus sum. Si non habes, sed magis aridum te sentis, insiste orationi, ingemisce & pulsa; nec desistas, donec merearis micam aut guttam gratiæ salutaris accipere. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me sanctificare venis, sed ego te sanctificare & meliorare venio. Tu venis, ut ex me sanctificeris, & mihi uniaris, ut novam gratiam recipias, & de novo ad emendationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam: Sed præpara cum omni diligentia cor tuum, & introduc ad te dilectum tuum.

4. Oportet autem, ut non 4.
solùm te præpares ad devotionem ante communionem, sed

ut etiam te ſolicitè conſerves
in ea poſt Sacramenti perce-
ptionem. Nec minor cuſtodia
poſt exigitur, quàm devota
præparatio priùs. Nam bona
poſtmodum cuſtodia, optima
iterum eſt præparatio, ad ma-
jorem gratiam conſequen-
Prov. 10. dam. Ex eo quippe valde in-
diſpoſitus quis redditur, ſi ſta-
tim fuerit nimis effuſus ad ex-
teriora ſolatia. Cave à multilo-
quio, mane in ſecreto, & frue-
re Deo tuo. Ipſum enim habes,
quem totus mundus tibi au-
ferre non poteſt. Ego ſum, cui
te totum dare debes; ita ut jam
ultra non in te, ſed in me abſ-
que omni ſolicitudine, vivas.

CAPUT XIII.

Quòd toto corde anima devota Chriſti, unionem in Sacramento, affectare debet.

VOX DISCIPULI.

1. 1. QUis mihi det Domine,
ut inveniam te ſolum,
& aperiam tibi totum cor me-
um, & fruar te, ſicut deſiderat
anima mea; & jam me nemo
deſpiciat, nec ulla creatura me
moveat vel reſpiciat, ſed tu ſo-
lus mihi loquaris, & ego tibi,
ſicut ſolet dilectus ad dilectum
loqui, & amicus cum amico Exod. 33.
convivari? Hoc oro, hoc deſi- Cant. 8.
dero, ut tibi totus uniar, & cor
meum ab omnibus creatis re-
bus abſtraham, magiſque per
ſacram communionem, ac
frequentem celebrationem,
cœleſtia & æterna ſapere diſcá.
Ah Domine Deus, quando ero Joan. 15.
tecum totus unitus & abſor-
ptus, meique totaliter oblitus?
Tu in me, & ego in te, & ſic nos
pariter in unum manere con-
cede.

2. Verè tu es dilectus meus, 2.
electus ex millibus, in quo cant. 5.
complacuit animæ meæ habi-
tare omnibus diebus vitæ ſuæ.
Verè tu pacificus meus, in quo
pax ſumma & requies vera, ex-
tra quem labor & dolor, & infi-
nita miſeria. Verè tu es Deus
abſconditus, & conſilium tu-
um non eſt cum impiis; ſed Proverb 3.
cum humilibus & ſimplicibus Sap. 12.
ſermo

sermo tuus. O quàm suavis est Domine spiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suavissimo, de cœlo descendente, illos reficere dignaris. Verè non est alia
Deut. 4. natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut tu Deus noster ades universis fidelibus tuis, quibus ad quotidianum solatium, & cor erigendum in cœlum, te tribuis ad edendum & fruendum.

3. 3. Quæ est enim alia gens tam inclyta, sicut plebs Christiana? Aut quæ creatura sub cœlo tam dilecta, ut anima devota, ad quam ingreditur Deus, ut pascat eam carne suâ gloriosâ? O ineffabilis gratia, ô admirabilis dignatio; ô amor immensus homini singulariter
Psal. 115. impensus. Sed quid retribuam Domino pro gratia ista, pro charitate tam eximia? Non est aliud, quod gratius donare queam, quàm ut cor meum Deo meo totaliter tribuam, & intimè conjungam. Tunc exultabunt omnia interiora mea, cum perfectè fuerit unita Deo anima mea. Tunc dicet mihi: Si tu vis esse mecum, ego volo esse tecum. Et ego respondebo illi: Dignare Domine manere mecum, ego volo libenter esse tecum. Hoc est totum desiderium meum, ut cor meum tibi sit unitum.

CAPUT XIV.

De quorundam devotorum ardenti desiderio ad Corpus Christi.

VOX DISCIPULI.

1. O Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. 1. Psal. 30.
Quando recordor devotorum aliquorum, ad Sacramentum tuum Domine, cum maxima devotione, & affectu accedentium, tunc sæpiùs in me ipso confundor, & erubesco; quod ad altare tuum, & sacræ communionis mensam, tam tepidè & frigidè accedo. Quod ita aridus & sine affectione cordis maneo. Quod

non ſum totaliter accenſus coram te Deo meo, nec ita vehementer attractus & affectus, ſicut multi devoti fuerunt, qui præ nimio deſiderio communionis, & ſenſibili cordis amore, à fletu ſe non potuerunt continere; ſed ore cordis & corporis pariter, ad te Deum fontem vivum medullitùs inhiabant, ſuam eſuriem non valentes aliter temperare nec ſatiare, niſi corpus tuum, cum omni jucunditate & ſpirituali aviditate accepiſſent.

2. Luca 24. 2. O vera ardens fides eorum, probabile exiſtens argumentum ſacræ præſentiæ tuæ. Iſti enim veraciter cognoſcunt Dominum ſuum in fractione panis, quorum cor tam validè ardet in eis, de Jeſu ambulante cum eis. Longè eſt à me ſæpè talis affectus & devotio, tam vehemens amor & ardor. Eſto mihi propitius Jeſu bone, dulcis & benigne, & concede pauperi mendico tuo, vel interdùm modicum de cordiali affectu amoris tui, in ſacra communione ſentire, ut fides mea magis convaleſcat, ſpes in bonitate tua proficiat, & charitas ſemel perfectè accenſa, & cœleſte manna experta, nunquàm deficiat.

3. Potens eſt autem miſericordia tua, etiam gratiam deſideratam mihi præſtare, & in ſpiritu ardoris, cùm dies beneplaciti tui venerit, me clementiſſimè viſitare. Etenim licet tanto deſiderio tam ſpecialium devotorum tuorum non ardeo, tamen de gratia tua, illius magni inflammati deſiderii, deſiderium habeo, orans & deſiderans, omnium talium fervidorum amatorum tuorũ, participem me fieri, & eorum ſancto conſortio annumerari. 3.

CAPUT XV.

Quòd gratia devotionis, humilitate & ſuiipſius abnegatione acquiritur.

VOX DILECTI.

1. OPortet te devotionis gratiam inſtanter quærere, 1. deſideranter petere, patienter &

& fiducialiter exſpectare, gratanter recipere, humiliter conſervare, ſtudiosè cum ea operari, ac Deo terminum & modum ſupernæ viſitationis, donec veniat, committere. Humiliare præcipuè te debes, cum parum aut nihil devotionis interiùs ſentis; ſed non nimiùm dejici, nec inordinatè contriſtari. Dat ſæpè Deus in uno brevi momento, quod longo negavit tempore. Dat quandoque in fine, quod in principio orationis diſtulit dare.

2. 2. Si ſemper citò gratia daretur, & pro voto adeſſet, non eſſet infirmo homini bene portabile. Propterea in bona ſpe, & humili patientia, exſpectanda eſt devotionis gratia. Tibi tamen & peccatis tuis imputa, cum non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque eſt, quod gratiam impedit & abſcondit, ſi tamen modicum, & non potius grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet. Et ſi hoc ipſum modicum vel grande amoveris, & perfectè viceris, erit quod petiſti.

3. Statim namque, ut te Deo 3.
ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libitu ſeu velle quæſieris, ſed integrè te in ipſo poſueris, unitum te invenies & pacatum; quia nil ita bene ſapiet & placebit, ſicut beneplacitum divinæ voluntatis. Quiſquis ergò intentionem ſuam, ſimplici corde ſurſum ad Deum levaverit, ſeque ab omni inordinato amore, ſeu diſplicentia cujuslibet rei creatæ evacuaverit, aptiſſimus gratiæ percipiendæ ac dignus devotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem ſuam, ubi vaſa vacua invenerit. Et quantò perfectiùs infimis quis renuntiaverit, & magis ſibi ipſi per contemptum ſui moritur, tantò gratia celeriùs venit, copioſiùs intrat, & altiùs liberum cor elevat.

4. Tunc videbit, & affluet, & 4.
mirabitur, & dilatabitur cor *Eſaia 60.*

ejus in ipſo, quia manus Do-
mini cum eo, & ipſe ſe poſuit
totaliter in manu ejus uſque in
ſæculum. Ecce ſic benedicetur
homo; qui quærit Deum in to-
to corde ſuo, nec in vanum ac-
cipit animam ſuam. Hic in ac-
cipiendo ſacram Euchariſtiam
magnam promeretur divinæ
unionis gratiam, quia non re-
ſpicit ad propriam devotio-
nem & conſolationem; ſed ſu-
per omnem devotionem &
conſolationem, ad Dei glori-
am & honorem.

CAPUT XVI.

*Quòd neceſſitates noſtras Chriſto ape-
rire, & ejus gratiam poſtulare
debemus.*

VOX DISCIPULI.

1. 1. O Dulciſſime atque aman-
tiſſime Domine, quem
nunc devotè deſidero ſuſcipe-
re, tu ſcis infirmitatem meam
& neceſſitatem, quam patior;
in quantis malis & vitiis jaceo,
quàm ſæpè ſum gravatus, ten-
tatus, turbatus, & inquinatus.
Pro remedio ad te venio, pro
conſolatione & ſublevamine
te deprecor. Ad omnia ſcien-
tem loquor, cui manifeſta ſunt
omnia interiora mea, & qui
ſolus potes me perfectè con-
ſolari & adjuvare. Tu ſcis, qui-
bus bonis indigeo præ omni-
bus, & quàm pauper ſum in
virtutibus.

2. Ecce, ſto ante te pauper & 2.
nudus, gratiam poſtulans, &
miſericordiam implorans. Re-
fice eſurientem mendicum tu-
um, accende frigiditatem me-
am igne amoris tui, illumina
cœcitatem meã claritate præ-
ſentiæ tuæ. Verte mihi omnia
terrena in amaritudinem, om-
nia gravia & contraria in pati-
entiam, omnia infima & creata
in contemptum & oblivionẽ.
Erige cor meum ad te in cœlũ,
& ne dimittas me vagari ſuper
terram. Tu ſolus mihi ex hoc
jam dulceſcas uſque in ſæcu-
lum, quia tu ſolus cibus & po-
tus meus, amor meus, & gaudi-
um meum, dulcedo mea & to-
tum bonum meum.

3. 3. Utinam me totaliter ex tua præſentia accendas, com-
2.Cor.6. buras, & in te tranſmutes; ut unus tecum efficiar ſpiritus, per gratiam internæ unionis, & liquefactionem ardentis amoris. Ne patiaris me jejunum & aridum à te recedere, ſed operare mecum miſericorditer, ſicut ſæpius operatus es cum Sanctis tuis mirabiliter. Quid mirum, ſi totus ex te igneſcerem, & in meipſo deficerem; cùm tu ſis ignis ſemper ardens, & nunquàm deficiens; amor corda purificans, & intellectum illuminans.

CAPUT XVII.

De ardenti amore, & vehementi affectu ſuſcipiendi Chriſtum.

VOX DISCIPULI.

1. 1. CUm ſumma devotione & ardenti amore, cum toto cordis affectu & fervore, deſidero te Domine ſuſcipere, quemadmodum multi ſancti & devotæ perſonæ, in communicando te deſideraverunt; qui tibi maximè in ſanctitate vitæ placuerunt, & in ardentiſſima devotione fuerunt. O Deus meus, amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis, cupio te ſuſcipere cum vehementiſſimo deſiderio & digniſſima reverentia, quam aliquis Sanctorum unquàm habuit, & ſentire potuit.

2. Et licet indignus ſum om- 2.
nia illa ſentimenta devotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac ſi omnia illa gratiſſima inflammata deſideria, ſolus haberem. Sed & quæcunque poteſt pia mens concipere & deſiderare, hæc omnia tibi, cum ſumma veneratione, ac intimo favore, præbeo & offero. Nihil opto mihi reſervare, ſed me & omnia mea, tibi ſpontè & libentiſſimè immolare. Domine Deus meus, creator meus, & redemptor meus, cum tali affectu, reverentia, laude, & honore; cum tali gratitudine, dignitate, &

amore cum tali fide, ſpe, & puritate, te affecto hodie ſuſcipere, ſicut te ſuſcepit & deſideravit ſanctiſſima Mater tua, glorioſa Virgo Maria, quando Angelo evangelizanti ſibi incarnationis myſterium, humiliter ac devotè reſpondit: *Ecce*
Lucæ 1. *ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.*

3. 3. Et ſicut beatus præcurſor
Ibidem. tuus, excellentiſſimus Sanctorum Joannes Baptiſta, in præſentia tua lætabundus exultavit in gaudio Spiritus ſancti, dum adhuc maternis clauderetur viſceribus: Et poſtmodum cernens inter homines Jeſum ambulantem, valdè ſe humilians, devoto cum affectu di-
Joan. 1. cebat: Amicus autem Sponſi, qui ſtat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem Sponſi: ſic & ego, magnis & ſacris deſideriis opto inflammari, & tibi ex toto corde me ipſum præſentare. Unde & omnium devotorum cordium jubilationes, ardentes affectus, mentales exceſſus, ac ſupernaturales illuminationes, & cælicas viſiones tibi offero & exhibeo cum omnibus virtutibus & laudibus, ab omni creatura in cælo & in terra celebratis & celebrandis, pro me & omnibus mihi in oratione commendatis; quatenus ab omnibus digne lauderis, & in perpetuum glorificeris.

4. Accipe vota mea Domine 4.
Deus meus, & deſideria infinitæ laudationis, ac immenſæ benedictionis; quæ tibi ſecundùm multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ, jure debentur. Hæc tibi reddo, & reddere deſidero, per ſingulos dies & momenta temporum; atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cœleſtes ſpiritus, & cunctos fideles tuos, precibus & affectibus invito & exoro.

5. Laudent te univerſi popu- 5.
li, tribus, & linguæ, & ſanctum Pſal. 116.
ac mellifluum nomen tuum, cum ſumma jubilatione, & ardenti

denti devotione magnificent. Et quicunque reverenter ac devotè altiſſimum ſacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiunt, gratiam & miſericordiam apud te invenire mereantur, & pro me peccatore ſuppliciter exorent. Cumque optata devotione, ac fruibili unione, potiti fuerint, & benè conſolati, ac mirificè refecti, de ſacra menſa cœleſti abſceſſerint, mei pauperis recordari dignentur.

CAPUT XVIII.

Quòd homo non ſit curioſus ſcrutator Sacramenti, ſed humilis imitator Chriſti, ſubdendo ſenſum ſuum ſacræ fidei.

VOX DILECTI.

1. 1. CAvendum eſt tibi à curioſa & inutili perſcrutatione hujus profundiſſimi ſacramenti, ſi non vis in dubitationis profundum ſubmergi. Prov. 25. *Qui ſcrutator eſt majeſtatis, opprimetur à gloria.* Plus valet Deus operari, quàm homo intelligere poteſt. Tolerabilis, pia, & humilis inquiſitio veritatis, parata ſemper doceri, & per ſanas patrum ſententias ſtudens ambulare.

2. 2. Beata ſimplicitas, quæ difficiles quæſtionum relinquit vias, & plana ac firma pergit ſemita mandatorum Dei. Multi devotionem perdiderunt, dum altiora ſcrutari voluerunt. Fides à te exigitur, & ſincera vita; non altitudo intellectus, neque profunditas myſteriorum Dei. Si non intelligis, nec capis, quæ infra te ſunt, quomodo comprehendes, quæ ſupra te ſunt? Subdere Deo, & humilia ſenſum tuum fidei, & dabitur tibi ſcientiæ lumen, prout tibi fuerit utile ac neceſſarium.

3. 3. Quidam graviter tentantur de fide & ſacramento, ſed non eſt hoc ipſis imputandum, ſed potiùs inimico. Noli curare, noli diſputare cum cogitationibus tuis, nec ad immiſſas à

diabolo dubitationes responde; sed crede verbis Dei, crede sanctis ejus & Prophetis, & fugiet à te nequam inimicus. Sæpè multum prodest, quòd talia sustinet Dei servus. Nam infideles & peccatores non tentat; quos securè jam possidet, fideles autem devotos, variis modis tentat & vexat.

4. 4. Perge ergo cum simplici & indubitata fide, & cum simplici reverentia ad sacramentum accede. Et quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti securè committe. Non fallit te Deus; fallitur, qui sibiipsi nimium credit. Graditur Deus cum simplicibus, revelat se humilibus, dat intellectum parvulis, aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis & superbis. Ratio humana debilis est, & falli potest; fides autem vera, falli non potest.

Psal. 18 & 118. item Matth. 11.

5. Omnis ratio, & naturalis investigatio, fidem sequi debet, non præcedere, nec infringere. Nam fides & amor ibi maximè præcellunt, & occultis modis, in hoc sanctissimo & superexcellentissimo sacramento operantur. Deus æternus, & immensus, infinitæque potentiæ, facit magna & inscrutabilia in cælo & in terra, nec est investigatio mirabilium operum ejus. Si talia essent opera Dei, ut facilè ab humana ratione caperentur, non essent mirabilia, nec ineffabilia dicenda. 5.

Finis Libelli de Imitatione Christi.

INDEX

INDEX
IN HUNC DE IMITATIONE CHRISTI LIBELLUM:

IN QUO

1. L. *Librum*
2. C. *Caput*
3. *N. Numerum capitis*
4. *Seq. sequentes numeros ejusdem Capitis*
5. *V. Vide*

} *Significat.*

A.

D.

E.

F. Fa-

F.

G.

H.

I.

L.

M.

P.

Q.

R.

Silentii

V.

Z.

FINIS INDICIS.

THOMÆ à KEMPIS,

CANONICI REGULARIS ORDINIS D. AUGUSTINI.

SOLILOQUIUM ANIMÆ.

Prologus in soliloquium animæ.

1. 1. CONsolationis gratia, aliquas sententias devotas in unum coacervavi libellum, quem meo pectori chariùs committere volui; & quasi quoddam delectabile pratum, variis arboribus consitum, pulchrisque venustum floribus habere disposui; in quod ad legendum speculandumque optabiles materias tempore necessitudinis, pro fovendis animis tædio vel mœrore objectis, quandoque introirem. Ut autem lucidè & promptè invenirem, sub qua arbore requiescerem, vel quis ad legendum flos gratior esset, singula capitulorum loca rubricatis titulis præfulgere feci. Vario etiam sermonum genere, nunc loquens, nunc disputans; nunc orans, nunc colloquens; nunc in propria persona, nunc in peregrina; placido stylo textum præsentem circumflexi.

2. 2. Rogo ergo, nemo legentium indignans moveatur super scribentis manum, quia ipsi taliter confabulari placuit. Ignoscat quoque incompositioni & facilitati dictaminis, pensans quòd Deo non artificiosa, sed simplicia & pura magis redolent. Quòd si fortè uspiam sensus aut minus integer, aut minus clarus apparuerit, super his pium flagito correctorem, denuncians ei, si quid ineptum invenerit, ex inadvertentia potiùs quàm ex proposito, id mihi proruisse. Adhuc, quia humana judicia, quamvis probabilia, falli possunt; ad te omnipotens Deus & Pater luminum, supplex discipulus recurro, & istud soliloquium tibi repræsento; ut tu digna approbes, vitiosa improbes; mihique vel alteri fideli servo rectiùs serenanda, quæ displicent, insinues.

3. Precor itemque Pater sancte, largire mihi exiguo mancipio tuo, tempus & horam commorandi in uberrimis pascuis scripturarum, quæ meæ charissimæ deliciæ sunt, & erunt; donec dies æternitatis illucescat, & umbra mortalitatis inclinetur. Subtrahe proinde curas inutiles, amores temporales, passiones noxias, aliasque causas, ab otio concupito me retardantes. Oportet enim liberum esse animum & tranquillum, de intimis & divinis meditari cupientem. Ideò ut talem consequi merear, benedictione cœlestis dulcedinis tuæ, me imbue- 3. *Oratio pro impetranda animi tranquillitate ad capiendas Scripturas.*

imbuere digneris, & infundere; ut tibi ad gloriam, mihi quoque ad qualemcunque loquar consolationis gratiam.

Capita hujus libri viginti quinque.

INCIPIT SOLILOQUIUM ANIMÆ.

CAPUT I.

De desiderio animæ quærentis Deum.

1. MIhi autem adhærere Deo, bonum est. O breve & dulce verbum, Deum amplectens, & mundum excludens universum. Quid ampliùs dicendum, & quid ultra cupiendum? Nonne satis est, si fiat, quod jam dictum est? Et si dicantur alia & alia multa, nonne ad hoc unum reducenda sunt omnia? Dic ergò anima mea cum Propheta: Mihi autem adhærere Deo, bonum est. O Deus meus, tu unicum bonum meum, solus bonus & dulcis. De te loqui dulce est amanti, de te cogitare suave est devoto, cujus cor non est in mundo, sed tecum absconditum in cælo; ut tu sis ei sola vera requies & intima suavitas; nec hic crucietur quotidiè, ubi tentat falsa cupiditas. Deus meus, quomodo est illi in corde, qui tuo fervet amore? Quale gaudium ejus, quem nulla delectat creaturarum vanitas? An non vox ejus canit in Psalmo, de quo & sermonis suscepi exordium, & talis est: *Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram*? O anima sancta, anima devota, & ad Deum suspensa, quid hoc audio de te? Quid est, quod loqueris? Parva tibi videntur, quæ in cælo sunt & in terra?

I. *Psal. 72.*

Psal. 72.

2. Parva mihi sunt omnia. Quid ergo quæris? Quem vis sine istis? Et ubi invenies eum sine his? Habetne nomen, aut locum, aut habitationem, ad quæren-

2. *Psal. 25.*

rendum? Ubi est locus habitationis gloriæ ejus, de quo cecinisti dicens: *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ*? Responde obsecro mihi. Nam si poteris eum mihi indicare, ibo tecum, & quæremus simul, eritque Deus tuus meus; & bene nobis erit, cùm fuerit inventus à nobis, & detentus.

3. 3. Quid hoc (inquit) quæris à me, aut cur tale aliquid scrutaris apud me? Putas, quòd tibi talia dicam, aut dicere valeam? Quòd si charitas favet, nónne rei hujus raritas, aut etiam secreti profunditas magis dicere prohibet? quid me interrogas, Interroga eos, qui audierunt & viderunt: ecce hi sciunt, quis sit ille, quem quæris. Sed potiùs eum interroga, qui novit omnia. Ipse enim
Psal. 93. Jacob. 4. est, de quo fit sermo; qui melius se tibi indicabit, & ubinam habitet, longè clariùs demonstrabit. Is utique est, qui docet hominem scientiam; dat quoque humilibus gratiam suam. Accede ad eum, qui revelat seipsum cum voluerit, & cui placuerit; nec est, qui sine eo aperiat. Potens est solus revelare tibi gaudium amantium se, & ultra quàm potes à me discere.

4. 4. Et nunc, quid sic loqueris anima sancta & humilis: Ne æstimes me velle à te inquirere, quod fortè sciri non oportet, aut nequeat dici. Maneat secretum tuum tibi, clausum sit super te ostium tuum; stet firmum signaculum fidei: non moveatur velum à sanctuario. Manduca panem sanctum in sacrario, intra tabernaculum domus tuæ; ascende superius cœnaculum, ingredere cellarium Regis æterni; aut quod præstantius est, & amabilius sonat, thalamum scilicet cœ-
Matth. 15. lestis Sponsi tui. Scio scriptum; *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus* ad manducandum. Novi hoc, & legi. Tu autem vide, quid sequitur, & miserere mei secundùm eloquium ejus, quæ dixit; Catelli edunt de micis cadentibus de mensa dominorum suorum. Noli proinde celare verbum, *Ibidem.* quod sciscitor; sed de ubertate internæ suavitatis, effunde vel unam scintillam amoris igniti. Da guttam parvulam vini pretiosi, emitte de optimo unguento vel modicum odoris, ut & ipse gustare valeam, cujus tibi nota est pars optima, & amabile tam crebrò solamen.

5. Quid cunctaris? Satis fac desideranti, & aperi ostium amico, jam tertiò pulsanti. Dic dilecta de dilecto, me tamen non neglecto. Si non vales, sicut est dicere, dic utcunque potueris. Nam dicere sicuti est, quis valebit? Et quis dicentem caperet? Ergo si non ut in se est, dic saltem qualis sit in te. Si non quid sibi, eructa tamen quid boni fecerit tibi. Quis enim, quid sit in se, investigabit? Tu non poteris, eo quòd confessa sis, & non negasti, dicens: Mirabilis facta est scientia tua ex me; confortata est, & non potero ad eam. *Quò ibo à spiritu tuo*? Si ergo non sufficis *Psal. 138.* penetrare spiritum tuum, quem creavit creator & vivificator omnium spirituum, quomodo penetrabis increatum? Nonne ideò stupens dixisti: *Domine quis similis tibi*? *Psal. 34.* Dic tamen obsecro, per aliquam similitudinem, cujus essentiam necdum attigisti. Neque enim ex parte negare debes, cui totum revelandum non æstimas.

5. Deus quid in se sit, nemo dicere potest: quid in nobis fortasse aliquis.

6. 6. Fateor (inquit) quia nimium curiosus es tu, & importunus mihi. Perscrutaris omnia mea, & ad secreta cubilis

mei mittis manum tuam. Misi te ad illum, & iterum venis ad me? Me quæris, an ipsum? Sed quæro à te, cujus es spiritus? Quiesce obsecro, & noli mihi molestus esse, quia supra me est, quem quæris.

7. 7. Et dixi; Nunquid qui Deum quærit, tam facilè conquiescet? Noli protrahere sermonem, qui potes cito adhibere consolationem. Quousque animam meam suspendis? Quid dicis, & non Genes. 32. dicis? *Vivit anima tua, quia non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Etenim pro benedictione mea erit, si ostenderis eum mihi. Jam ergo si vidisti illum, dicito mihi palàm, & ego illum tollam.

8. 8. Rursus illa: Video te in desiderio esse, & in amore creatoris laborare. Rem difficilem à me postulas; nescio, an fieri possit, quod optas. Scis bene, quem quæris, quia non est meum hoc dicere tibi. Videtur tale esse scrutinium Cant. 1. tuum, quale & sponsæ in Canticis: *Indica mihi* (inquit) *quem diligit anima mea.* Vis ergo à me discere, quis sit iste; aut quid boni mecum egerit ipse? Utrumque autem secretum meum mihi. Sed non es contentus, nec illius magnitudine deterreris, qui cælos excedit: nec mea parvitate averteris, quæ nullius momenti sum in conspectu ejus. Cur imposuisti mihi onus istud? Hoc enim dicere labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, & intelligam. Cur vis scire, quod loqui non licet.

9. 9. Et dixi: Nunquid non libet? Et Psal. 72. per maximè. Placet enim ea sæpè magis scire, quæ difficiliùs panduntur. Mihi tamen quæso, ne ita difficilis sis, ut omnino taceas. Ne timeas, quòd hæc inimicis mox prodam. Servabo verbum tuum amicis, & valdè amicis. Securè dicas mihi, in secreto silentii tui. Ecce duo hic soli sumus. Nec ego levitate, nec tu arrogantia delectabimur; sed in eo, qui nos confidere sibi fecit, de quo & loquimur. Si autem supervenerit ipse, demus locum, & sit in medio nostrûm. Et si dignetur loqui, libenter audiamus, nosque interim sileamus. Tu autem non teneberis illa hora, respondere votis meis. Illo enim loquente, silere debet omnis caro.

10. At illa, Bonum pactum est. Sit 10. Deus ineffabilis, incomprehensibilis, interminabilis. ille tantum nobiscum, & feramur ad secretum nostrum. Sit ipse dux verbi: & ducat, quò nos ire delectat. Dilectus iste, de quo diligentissimè sciscitaris, talis ac tantus est, ut sermone non 2. Par. 6. possit explicari, cùm sit ineffabilis. Tam altus, & superexaltatus est omnibus creaturis, ut sit semper incomprehensibilis. Virtus ejus, & magnificentiâ ejus, interminabilis. Quicquid de eo dicitur aut scribitur, indignum eo totum creditur, quia omnibus superfertur. Cæli dixerunt: Pertransivit nos, & ascendit, invaluitque supra nos. Terra respondit: Si cæli cælorum non capiunt, nolite me interrogare. Stellæ cecinerunt: Tenebræ sumus, & non lux, nisi illuxerit. Mare contremuit, & ait: Non est in me, & abyssus ignoravit. Audis, quid isti dicunt? Audivi, & conturbatus sum, à voce eorum contremuerunt labia mea. Quid ergo fiet, si interrogaverimus eum? Interrogemus: Domine, si tu es ipse, de quo cecinere viri, & cui omnia deserviunt per tempora?

11. Utique ego sum, qui sum; & 11. Exod. 3. præter me, non est alter. Ego primus & novissimus, omnia creans & gubernans. *Vivo ego*, dicit Dominus, *quia regnabo in æternum & ultra.*

12. Quid

12. 12. Quid dicis nunc vermicule, circumfusus tanto lumine? Ecce dilectus tuus loquitur tecum, quem putabas esse mecum. Mecum erat, quando illi dicebam; *Mihi autem adhærere Deo, bonum est.* Tecum erit, si dixeris & tu: *Renuit consolari anima mea, & diem hominis non concupivi*; sed in te Domine sperabo, tu es enim Rex meus & Deus meus. Non eris similis vagis amatoribus, sed unicus unici, unicum requirens, qui nullum de externis admittit sodalem. Sermo ergo tuus solus cum solo, etiam si abierit, sede vidua, patienter ferens omnia. Nam hic est modus ejus, ire & redire, & probare sibi dilectam, atque in amore facere perfectam. Non te conturbet recessus, si optas ejus accessum. Expecta, reexpecta; modicum ibit, & post modicum redibit. Hoc tamen totum amor facit, qui nunc fert ad summa, nuncque demittit ad ima.

Psal. 76. Hier. 17. Psal. 5.

Quomodo Deus animam diligit.

13. 13. Amor ejus gratiosissimus, cunctis flosculis suavior, liliis candidior, & micantibus gemmis pulchrior. Ejus siquidem amori, nil in creaturis est præferendum, & ideò pro ejus amore, totum despiciendum. Ego tacta amore ejus intrinsecus, in tantum cœpi ardere corde tenus, ut omnibus licentiatis creaturis, ejus solummodo precarer castissimos amplexus; & inconsuetam multis edidi vocem, tanquam carbones ignitos de fornace ardenti proferens. Quid mihi est in cælo; & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mèa, Deus in æternum. Intellige nunc de delicto tuo, qualis ac quantus sit, qui omnia etiam entia incomprehensibiliter transcendit. Et licet sit ineffabilis, & omnino inexcogitabilis, quia interminabilis; est tamen multum amabilis, attrectabilis, socialis, exorabilis: ita ut cum capi nequeat, miro tamen modo amari possit. Etenim amando capitur, amando stringitur; sed desiderando quæritur, orando pulsatur, expectando promeretur. Si necdum tibi satisfeci, satisfaciat ille, quem quæsisti: & doceat te super omnes docentes, se invenire.

dilecto

CAPUT II.

De districto Dei judicio.

1. L*Ætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.* Deus meus, multum amabilis es, sed & terribilis multum. Qui amat, gaudeat: timeat verò, qui non amat. Qui nec timet nec amat; stolidus est, & insanus *a* Est enim horrendum incidere in manus tuas. *b* Et quis præ timore, iram tuam dinumerare poterit? *c* Aut quis stabit ad videndum te, in judicio venturo? *d* Quia sicut rugitus leonis: sic rugitus tuus; & sicut ignis vibrans, gladius tuus. A clamore vocis tuæ, commovebuntur omnes inhabitantes orbem; & concutientur omnia fundamenta terræ, cùm veneris. Quis ergo non timebit? Aut quomodo poterit quis effugere manus tuas? Si absconderit se homo subter petram firmissimam, tonabis super eam, & scindetur fortitudo ejus. Et si latuerit in speluncis aut in montibus, inde eruetur, & sustinebit iratum, quem non studuit habere placatum. 1. Psal. 19.

a Hebr. 10. b Psal. 89. c Mala. 3. d Isaia. 5.

2. Certè non est locus, ubi homo à facie tua abscondatur. Omnia enim tibi nuda sunt, & aperta; penetras quoque omnia interiora hominis, & subtilissimos cogitationum motus perspicis. Nullum ergo secretum clausum oculis tuis. O quàm terribilis eris peccatoribus & induratis mentibus, qui modò gloriantur cùm malè fecerint, & exultant 2. Heb. 4.

Prov. 2. Psal. 93.

tant in rebus pessimis; & dicunt, non videt Dominus, nec intelligit Deus. Tanquam non sis venturus, sic inflantur verbis inanibus; & avertunt oculos suos, ne videant in finem. Tu autem venies horâ, qua non æstimant, capienturque peccatorum suorum laqueis. Et sicut fures & latrones comprehensi confunduntur, sic confundentur in tempore suo. Deridebis eos, qui nunc derident tuos; & reddes eis malitiam suam, qui odio habuerunt justitiam. Modò surdescunt ad vocem tuam; sed veniet tempus, quando clamabunt, & nemo exaudiet. Vertunt nunc verbum tuum in fabulam, sed convertentur tunc ipsi in flammam. Egredietur enim sermo tuus horribili flatu, percutietque impios & incredulos sine misericordia.

3. 3. Quid tunc dicet superbus, inflatus scientia, ac tumens potentia? Quid respondebit, cum tuba novissima insonuerit? quando tu Domine Deus noster, cum Angelis & Archangelis, in majestate apparueris? Tunc certè obmutescent omnes iniqui illusores verbi tui; & conturbabuntur undique, qui non timuerunt devotos tuos insectari. Tunc confundentur confusione maxima, qui relicta conscientia & honestate vitæ, vanitatibus se subdidere & illecebris. Tunc solvent pœnas, qui carni laxarunt habenas. Tunc dabunt mugitum ad cæ-
Matth. 13. lum, qui nunc tympanum tenent & chorum. Tunc totum vertetur in luctum, quicquid per immoderatum gaudium est contractum. Tunc ligabuntur in fasciculos ad comburendum, qui socii fuerunt ad inebriandum. Et quos amor ligabit in culpa, ultrix flamma simul rotabit in pœna.

4. 4. O stulti & miseri, ô vesani & cæci amatores sæculi: quid agitis, & prætenditis? Quomodo effugietis iram Domini? Cur ad æternos cruciatus festinatis pro modica voluptate, quam amatis? Cur gehennam non horretis, qui parvam pœnitentiam sic timetis? Et qui mortem carnis fugitis, quare æternam animæ mortem non præcavetis? Nisi ergo conversi fueritis, & pœnitentiam egeritis, hæc horrenda mala, igneaque tormenta, Deo vindicante, non evadetis. Tremens factus sum ego, dum extremum penso diem & horam; quoniam tunc Deus non flectetur precibus, sed erit justus Judex omnibus. Sancte Deus, sancte fortis, sancte & misericors Salvator, amaræ morti ne tradas me; sed da locum pœnitentiæ, ut dignè queam peccata mea deflere, priùs quàm defungar hac luce.

CAPUT III.

De dolore & fletu peccatorum.

1. D*olor meus in conspectu meo semper.* Deus meus, vitam meam 1. Psal. 37.
maculavi peccatis multis; sed vide la- Rom. 7.
chrymas meas, quas fundo in conspectu tuo pro eis. Scio enim, quia non habitat in me bonum; & quamdiu mortale gero corpus, non sum liber à peccatis. Facio igitur malum, & pecco quotidie; & quod gravius est, multa patior abire sine gemitu & digna contritione. Nam exterioribus rebus & vanis curiositatibus sæpiùs intentus & implexus, non possum tam celeriter reverti ad salutares fletus. Ideò tam fortiter multiplicantur in me peccatorum tenebræ, fontes obstruentes gratiæ, & venas divinæ consolationis non admittentes. An istud parvum est malum? Grande est hoc malum, Deus meus & fit tanto grandius, quantò

quantò citius transit à corde, nec ullo me pungit dolore.

2. 2. Domine, nunquid non respicies? Quamdiu illudam te, & fallam me? Usquequo taces, Domine? Ubi est virga? ubi stimulus & baculus? Quare subtrahis judicium & infernum ab oculis meis? Si starent hæc ante me, putas, negligenter agerem? Si taces emendationis gratia, patientiam exhibes: Sed si neglexero, nónne acriter post corriges? Si non hic, certè in futuro corripies. Nil quippe transibit inultum, nec parvum nec grande peccatum. Sed multo melius hic, ubi fructuosus fletus, labor brevis, satisfactio acceptior, & reconciliatio facilior est. Ne parcas igitur virgæ, sed acri collyrio unge oculos meos: nec in posterum reserves mala mea; ne fortè tradat terroribus ad solvendum novissimum quadrantem. Melius est nunc parum & salubriter pungi, quàm postea jam acerba luere tormenta purgatorii. Lugendum ergo mihi, & dolor ingens pro peccatis est habendus. Multa enim habeo, quæ defleam; sed unde rideam, non habeo causam. Tenebræ cordis, & lubrica conscientia, casus in vitia & occasus gratiæ, flere & gemere mihi suadent, imò ex angustia me sæpè compellunt. Cogitans quoque diversas tentationes, & malorum incursus, ad quid risus? Parce mihi Domine, parce mihi. Si enim flevero, tactus dolore intrinsecus, non est mirum, quia tempus flendi est. Fœlix hora, quando nascitur mihi pro peccatis dolor. Beata lachryma, quæ fluit ex contritionis vehementia, circumspecta omni cordis macula.

3. 3. Et quis sufficit abyssum hanc plenè discutere, & latentes sordes sine palpatione arguere? Deus meus, lumen verum, tu potes omnes cordis mei tenebras illustrare, & omnes maculas ejus in spiritu ardoris & judicii concremare. Tuum est dare cor novum, creare cor mundum, & præparare ibi secretum habitaculum: ut fiat locus requietionis tuæ, & tabernaculum nominis tui qui es amator munditiæ, & hospes bonæ conscientiæ. Sed quia neglectam domum non libenter visitas, imò bestialibus moribus illudendam sæpè relinquis; ideò sollicitus sum, ne id mihi contingat: sed ad reparandas ruinas meas, misericors & clemens succurre. Væ illi, cui iratus abscesseris. Pax ei, ad quem descenderis, & apud quem permanseris. Ego miser positus in medio laqueorum, & gravatus compedibus peccatorum, quale mihi est consilium, & quod salutis remedium: nisi ut ad te levem contritos oculos meos, si fortè audiatur clamor meus in excelsis? Neque enim salubrius remedium inquinata conscientia inveniet vel habebit, quàm amarissimè se in oratione mactare. Et importuna tentatio quomodo melius curabitur, ne prævaleat: nisi ut continua oratio ad te fundatur, & multum se homo humiliet? Sed hæc bona quis mihi tribuet, orare & flere sicut expedit? Unde mihi humilitas, & tanta lachrymarum copia? Utique apud te Domine, apud quem misericordia & copiosa redemptio. O Domine Deus, dator omnis gratiæ, concede mihi dignè flere etiam *Psal. 129.* quantumcunque minima, & quæ latent, & quæ patent, omnia simul sine excusatione castigare. Hæc inter me & te masticata, gratiam mihi restituant amissam, & ad meliora præparent, ac viciniora saluti.

CAPUT

CAPUT IV.

De lamentatione temporis & negligentiæ.

1. 1. I*Mperfectum meum viderunt oculi*
Pſal. 123. *tui.* Ah Domine Deus, quid unquam fiet de me, cum deficiam quotidie? Quomodo emendabo perfectè vitam meam? Qando melius fiet? quando convaleſcam? & quando omnia vincam? Derelictus ſum in limo profundi. Putas adhuc ſpes eſſe poterit reſurgendi, emendandi, proficiendi, & perveniendi? Non eſt mihi ſpes de me, & utinam firmior ſit in te. Deſperatio mihi ingeritur valida, quia infirmitas mea grandeſcit ex longa vexatione, nec video finem doloris & iniquitatis. Et ſi dixero, nunc incipiam, ecce tempus eſt, conabor ſicut potero; ſtatim adeſt peccatum præ foribus, & erigitur adverſum me inimicus, & tenet me conſuetudo mali tenaciter & invitè. Vide Domine derelictionem & conculcationem meam, & omnem quam patior calamitatem. Exaltetur dextera tua, & libera me ab his, qui me concluſerunt, quia cecidit timor eorum ſuper me. Periit conſilium à me, & fortitudo mea defecit. Brachium meum confractum eſt, & gladius meus ſalvare me non poterit. Non video, ad quem divertam; & qui me recipiat & curet, non comparet. Tu ſolus mihi ad refugium remanſiſti; ſed quia offendi, hoc eſt quod me de-
2. terret.

2. Peccavi, ignoſce mihi. Pœnitet me totum, & valde multum. Redde tu mihi, quod tibi rectum videtur, & propitius eſto. Juſtè me deſeruiſti, juſtè me adverſario tradidiſti. Memento quæſo figmenti tui, & repara quod cecidit, nam per ſe ſtare non potuit. Attende gemitum meum, & neceſſitatem meam. Labor meus & dolor cordis mei, non ſint in oblivione coram te. Captivitatem & incarcerationem meam, oppreſſionem & exactionem meam, reſpice miſericors Pater, & erue vinctum de domo carceris ac miſeræ ſervitutis. Si vixerit homo multis annis, quid ex hoc emendabitur? Et quis novit, ſi melior an pejor fiet? Incertus eſt hominis progreſſus & exitus, & dubioſa perſeverantia, propter varios caſus malorum, & tentationum pericula. Multi prima ſunt converſione boni & humiles, poſtea perverſi & rebelles. Priùs timorati & devoti, compuncti & taciti; poſt verò liberi & diſſoluti, loquaces & incuſtoditi. Et qui priùs cogitationes reſtringebant, poſtea de verbis & factis vix curam gerunt; ſicque paulatim vadit in deterius omne malum, non præcautum in principio. Quis ergo non debeat timere, & circumſpectus eſſe, cum bonis & modeſtis interdum ſoleant multa infauſta accidere? Quis etiam ſcit, ſi electus fuerit, & omnia ſuſtinere poſſit?

3. Oportet, ut omnes probentur; & quis certus eſt, quod non comburatur, 3.
quoniam ignis tentatio eſt? Timendum ergo omnibus, & æquè de meliori ſperandum; ſed non temerè præſumendum, nec ſub vana ſpe torpendum. Aurum probatum ſalvabitur, & ſtipula comburetur: tu autem homo vide, cu-
jus ſubſtantiæ ſis. Cœleſtis conflator, *conflabit*, & emundabit *filios Levi*, omnes Mala. 3.
videlicet ſervientes ſibi. Non ſemper aurum eſt, qui hominibus fulget, ut aurum; nec ſemper ſtipula aut reprobum argentum, qui vim patitur, & ſuſtinet flagella, quia Deus intentiones aſpicit & corda, operans etiam ibi plerumque mirabilia, ubi à multis putantur per-

perdita. Domine Deus, quid mihi gaudii esse potest in mundo, cum pertractare cœpero incertitudinem & infirmitatem omnis rei sub cælo? De te tamen certus sum, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia tua, super omnes timentes te. Nam bonitas tua & pietas, infinito major est, quam omnis iniquitas mea. Et hoc meum erit solatium, quamdiu emendandi concesseris spatium.

CAPUT V.

De brevitate & miseria præsentis vitæ.

1. 1. *a* PAucitatem dierum meorum nunciamihi. Quamdiu in hoc mun-
a Ps. 101. b Heb. 11. do sum, mundus non sum. *b* Et quamdiu hic maneo, pauper peregrinus sum,
c 1.Tim. 6. & hospes super terram. *c* Nihil intuli in hunc mundum, & nihil inde auferre
d Job. 1. possum: *d* quia nudus huc veni, & nudus hinc egrediar. *e* Quasi umbra quæ
e Sap 5. præteriit, & quasi pluma quæ vento tollitur, & tanquam hospes unius noctis mox transibo. Omnis vita præsens, una brevissima nox est. Dies mei pauci sunt & mali, & post modicum finientur; & erunt, quasi non fuissent. Mortuo homine, quid nisi vilitas in homine; Quis curabit de fœtido cadavere? Aut quis quæret de absente mortuo, qui nec vivens computabitur pro aliquo? Memoria hominis brevis super terram, & apud notos & ignotos. *Sed in memoria æterna erit*
Psal. 111. *justus*; quia Deo, qui non moritur, æternaliter erit conjunctus. Fœlix igitur, qui non ponit spem suam in homine, nec nimium lætatur in aliqua re mundi vel specie; sed in cælo habet cor fixum, quia hic totum caducum & vanum. Numera omnes, ab origine mundi usque nunc; dic quæso, ubi sunt? Et quos adhuc vivere vides vel audis, quamdiu putas, durabunt? Pronuncia ergo de omnibus, quia vanitas omnis homo vivens.

2. O vitam pauperem & miserabilem, vitam fragilem & lamentabilem; 2. Psal. 32.
quam boni magis patiuntur, quam diligunt. Mali autem etsi multum eam diligunt, tamen diu in ea subsistere non possunt. O quando finieris, & quando cessabis universa vanitas mundi? Sed venit tempus, quando liberabuntur à servitute corruptionis omnes electi; qui Rom. 8.
jam sæpè lamentantur, quia longè sunt à regno Christi. Utinam arescat in corde meo totus hic mundus, & fiat mihi tantùm suavis Dominus Deus meus, sponsus immortalis. Verè fallax & amarissimum poculum est hujus vitæ decurrens gaudium. Bibant, qui volunt; quia solutionem duram, omnes postea luent. Et quantò quis eo fuerit plus inebriatus, tantò acrius sentiet ejus cruciatus, quia omnia jucunda in hoc mundo, celerius vento transibunt, & suis dilectoribus dolores & ardores relinquent. Fuge ergo à me fallax mundi gloria, & omnis fatua carnalisque lætitia. Multos trahis & decipis, sed in fine eos relinquis & submergis. Væ credentibus tibi; væ submersis ibi. Veni, & accede sancta abjectio, & omnium pomparum sæculi plena despectio: & noli à me recedere, peregrinationis meæ salubris recordatio. Quid sum, nisi cinis & terra? & quorsum tendo, nisi ad terram? O quam miser factus sum, & quam juste tristari possum, cum revolvo peregrinationem meam; qui etiam ignoro, qualiter adhuc finiam eam. Si bene vixero, & sic perseveravero, non est timendum de mala morte. Sed de bona vita, & irreprehensibili conscientia, quis poterit gloriari? Qui se talem novit,

in Domino glorietur, & mei peccatoris misereatur. Vivere mihi non libet, quia miseria undique urget. Mori conscientia mala timet, quia quid Deo respondeat, unum pro mille non habet. Non est simile huic trepidationi, verbum
Psal. 107. Prophetæ dicentis, *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.*

3. 3. Domine Deus salutis meæ, da finem bonum vitæ meæ, & noli prolongare dies luctus mei. Lugens veni in hunc carcerem, & sine timore hinc non exibo. Longa mihi videtur hæc vita, sed hoc miseria frequens facit & tristitia. Revera autem non longa; sed velociùs cursore decurrunt tempora. Ei verò, qui in tristitia & dolore versatur, omne tempus longum est, & diem quasi annum computat. Ideò tædiosa est mihi hæc vita, & tanto graviùs me affligit, quanto veriùs singulas ejus miserias intueor. Sed etsi aliquæ intercurrunt consolationes & lætitiæ, circumspicere me oportet, an ex Deo sint, vel non. Si ex Deo, libenter eas accepto; sed quamdiu durabunt, ignoro. Tamen quantumcunque exiguæ sint, mihi placent & sapiunt. Sed utinam, Deus meus, largiter influant, & horas non breves apud me faciant. Quæ autem ex Deo non sunt, viles sunt, & citò peribunt, quamvis in facie jucundæ & dulces videantur. Sic transit vita ista, bonis & malis semper admixta. Quamdiu ergo hic sum, pauper peregrinus sum. Non possum dicere, satis est mihi, quia satietas nullius boni est in præsenti: sed bonum meum, quod expecto, tu es, in quem credo. Cùm ergo apparuerit gloria tua, & me impleverit, tunc confitebor tibi, quia omnino mihi jam sufficit. Interim tamen, quia verbum hoc absconditum est à me, multiplex luctus circumdant animam meam. Propterea memor verbi sancti tui, hoc sæpè dico; *Tristis est anima mea* Matt. 26.
usque ad mortem. Bonum mihi, si hæc hora transisset, nec ullus luctus aut dolor occuparet. Sed pietas tua Domine, oro me conservet.

CAPUT VI.

De anhelatione æternæ vitæ.

1. *EDuc de carcere animam meam.* 1.
Doloris vis, silere me non patitur. Psal. 141.
Quid enim hic diutius moror? Nescio enim, quid hic valeo. Tarde nimis proficio, & utinam non magis deficerem. Quam bene mihi faceres Domine, si citò me hinc tolleres, ne deteriùs mecum fieret. Vita mea in dolore suspirat, & in opere se non emendat. Si expectas, non ex hoc emendor, sed etiam tua longanimitate abutor. Et si corrigis, vix patior, quia siccam stipulam persequeris. Cur ergo non tollis servum tuum? Ut quid etiam terram occupat? Quod est Job. 13.
dicere; Quare cum bonis habitat, & Luc. 13.
vitam ac mores non emendat? Cur locum alicujus melius conversantis, quamdiu superest, & tam negligenter ac tepidè se agit, indignè & damnosè occupat? Et hoc triste nimis cogitans, in auribus Dei mei loquor.

2. Sed bone Domine, noli in ira tua 2.
clamare contra me; Succidite arborem, & mittite in ignem. Ego infirmitatem meam accuso coram te, ut ignoscas confitenti mihi. Meum est accusare, tuum est indulgere. Meum est flere, & dolere graviter, tuum est flentem consolari misericorditer. Aut igitur Domine, Deus præsta mihi majorem gratiam in hac vita; aut tolle me citò de hoc mundo, ne pejor fiat scissura. Nam diu

vivere

vivere & vitam non emendare, pœnam est accumulare. Nec mihi potest placere talis vita, quæ profectum nescit, & defectum non plangit. Qui enim sanctè & justè vivit, dolet in quibuscunque deficit; & ut magis in virtute ac gratia crescat, in desiderio semper habet. Sed quid hic faciet, qui se quotidie sentit deficere, & graviter contra spiritum carnem surgere? Qui etiam nonnunquam tædio victus, & negligentia temporis tepefactus, jam cessat repugnare; aut projectis armis spiritualibus, sequitur impetum carnis, & quocunque eum propria trahit voluntas. Talis, heu Domine Deus, appropinquat usque ad portas mortis, & vivens in carne mortem incurrit animæ. O quantum unicuique timendum est, de seductione & supplantatione inimici. Nemo securus, nemo mundus, sed est fragilitas in omnibus. Tu autem Domine, qui omnia potes, & omnia cognoscis, resuscita confractum corde, & munda immundum ab omni sorde, & da spiritum novum in visceribus ejus; ut discedat omnis tepor & languor, & revertatur spiritualis fervor, & usque in finem stet immobilis tuus amor. Solummodo eget adjutorio tuo, qui præpeditur pondere suo. Nec valet per se abjicere sarcinam peccatorum, donec tu de cælo præstes gratiam, valentem solvere, dura vincula passionum: Quam peto donari mihi, quia sine gratia non potest esse bona vita; nec sine ea percipitur æterna vita. Quòd autem nunc vivo in corpore, non est consolatio mihi; quia melior est mihi mors, quam vita. Quare? Quia propter hanc vitam elongor ab æterna vita, quæ venire non potest, nisi præsentem mors perimat, & mors ipsa simul destruatur. Ideo desiderium meum sursum respicit, & cor quærens æternam requiem altè suspirat, & clamat: *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam*, quam redemisti sanguine tuo. 3. Reg. 19.

3. Aperi portam regni tui, & introduc pauperem peregrinum, de exilio ad te revertentem. Audi me Domine, & solve me à corporis vinculo. Quid hic ultrà faciam? Nec mihi, nec aliis sum utilis. Ad quid ergo vivo? Mihi quidem onerosus, cæteris tædiosus. Quid fiet de me? Nescio Domine: Si tu melius aliquid de me providisti, quare tardentur desideria mea. Consentio ordinationi tuæ, quoniam bona est. Sed in me tantum malum invenio, quare mihi vivere in mundo, onus sit & tædium. Nam pecco quotidie, & peccatum super peccatum adjicio: & sicut dignum est, non pœniteo. Si igitur solutus essem ab hoc corpore peccati, & tibi sociatus in regno; nec ego ampliùs peccarem, nec tu in aliquo offenderis, sed semper te laudarem. Sed adhuc sustines me, & omnem ostendis patientiam. Cognosco culpam meam, quia ob peccata mea non licet regnum ingredi; nam nihil immundum in illud introibit. Sed quando ero sine peccato? quando ad plenum mundabor, ut non timeam prohiberi, sed magis gaudeam intromitti? Si non ferventiùs profecero, nec sollicitior fuero, quam hactenus fui, timeo quòd spes mea, parva satis erit. Sed tu Domine, qui neminem vis perire, *sed omnes salvos fieri*: præsta mihi majorem gratiam, ad emendationem vitæ; & ad speranda bona cœlestia, da spiritum pinguedinis internæ. Nunquam hic fit cor meum secundum carnem lætum, sed timendo expectet * lethum. Nulla creatura me 1. Tim. 2. * 1. Mortem.

me teneat aut cura, sed tua optata præsentia me trahat & consoletur. Beatus, qui te expectat Domine; sed beatior, qui jam emigravit ab hoc sæculo nequam; non enim ultra aliquid molestiæ sentiet, vel timebit.

CAPUT VII.

De optatione bonæ mortis.

1. Psal. 70. Querimonia peccatoris ob admissa in Deum. 1. SPes mea Domine, à juventute mea. In hac spe ad te confugio, dum novissima hora & tempus resolutionis meæ venerit. O si bene paratus essem, ut mori sub spe gratiæ possem! O si fœlici transitu diem extremum clausissem, & corpoream sarcinam deposuissem, quanta tunc pericula & timores evasissem! Fœlix, quem elegisti, & assumpsisti, qui jam deposito corpore transit ex hoc mundo ad Patrem, de exilio ad regnum, de carcere ad palatium, de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de periculis ad securitatem, de labore ad requiem, & de cunctis miseriis ad perpetuam beatitudinem. Fœlix anima, quæ jam potitur præmio suo, gaudens in te Domino Deo suo. Sed *heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* (Psal. 119.) usque adhuc. Quàm gratiosè & misericorditer mihi faceres, si citiùs me evocares, & ad te pervenire sineres; ut ubi tu es, illic & ego essem. Ah si maturiùs me ex hoc mundo tulisses, quando necdum inquinamenta ejus cognoscebam, & quando peccare etiam in parvis metuebam, quanta mihi bona in hoc præstitisses? Nunc autem diutius vivendo, vagatus sum longiùs à te, & offendi in multis.

2. 2. Væ mihi quid feci? Secutus sum passiones carnis, vanitates attraxi, virtutes deserui, innocentiam non custodivi, mala malis addidi; & proh dolor, expertus sum, quod legi: *Væ impio in malum.* (Isaiæ 3.) Vix serò redii, tardè incepi, in reditu non festinavi, in profectu non ferbui, in fervore non crevi; & quod deterius est, à pristino etiam calore refrixi. Hinc & mori sæpè timui, quia urgente conscientia, non vixi ut debui. Sed propter pericula tentationum, ne fieret novissimus error pejor priore, mortem frequenter optavi. Et dixi; O si in gratia mortuus jam essem, ne tantis afficerer malis super terram! O si Deus me tempestivè auferre dignaretur, & omnium laborum meorum finem imponeret, quàm bene tunc mihi contigisset! Verùm in voluntate tua, Domine, omnia sunt posita. Si decreveris facere, quod postulo, erit continuò: Sin autem, fiat voluntas tua. Ego possum tibi insinuare desiderium meum & calamitatem quam patior; non quasi nescienti, sed ut tali alloquio, aliquod refrigerium animæ meæ faciam. Scio, quia necdum bene paratus sum, conscientia enim adhuc multum metuit. Et quid mirum, si ego peccator timeo; quando & multi sancti patres timuerunt, cùm aliter sint judicia tua, aliter judicia nostra? Sed quomodo me præparabo? Bonum utique esset ut meliùs me præpararem in illum diem, quem ignoro, si hodie an cras futurus sit. Innovabo firmius propositum, præteritas negligentias deplorabo, totum me tibi immolabo, & tuæ misericordiæ me in perpetuum commendabo. Domine Deus meus, in misericordia tua stant omnia opera mea, & nulla sunt propria merita, nisi adsit tua immensa pietas & miseratio. Et hæc est spes mea, & tota fiducia mea.

3. Sed qualiter est cum bona & immaculata conscientia? Quid dicit 3.

casta

casta & devota anima? Veni [ait] Domine Jesu; veni, & noli tardare; relaxa facinora mea, solve vincula, educ vinctum de domo carceris, de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Expectans expectavi te; intende mihi, & exaudi me. Noli me apud sæculum diutius relinquere. Satis sit, quòd hucusque certavi, quòd tanto tempore exulavi, quòd te frui non merui, nec facie ad faciem contemplari potui. Nunc optato concede perfrui gaudio, quod nullo finitur termino, nec ullo obnubilatur tædio. Ostende mihi faciem tuam, quam Angeli semper vident; Sonet vox tua in auribus meis, quam illi sine intermissione audiunt. Veni, Domine Jesu, & tolle me de terra aliena; revoca abjectum ad patriam, & in pristinum gradum lapsum restitue. Veni, Redemptor bone; fac me participem æternæ tuæ gloriæ, tempus est, ut revertar ad te; tempus est, ut commendes terræ corpus meum, de qua sumptum est. Non est magna cura, ubi ponatur, vel qualiter tractetur: dummodo spiritus salvus fiat, & ad te perveniat. Habeat bene spiritus meus, quem tibi commendo: caro autem mea requiescat in spe, in novissimo die resuscitanda. Nam ubicunque recondita fuerit, tibi remota vel ignota esse non poterit. Recipe me ab hominibus, & sanctorum tuorum me conjunge societatibus. Tædet me vitæ temporalis; sola dies me delectat æternæ claritatis. Non mihi obsistat in exitu de Ægypto serpens antiquus, non latret contra me in porta inimicus, non terra ejus imago perterreat, non mortis horror conturbet; sed sancti Angeli tui fideliter assistant, fortiter juvent, viriliter protegant, blandè leniterque suscipiant, & ad cœlestem paradisum cum exultatione perducant. Assistat & gloriosa Dei genetrix Virgo Maria, & tota cœlestis frequentia. Et tu, Jesu bone, dulcis, optime, redde mihi lætitiam vultus tui, & noli me reprobare à dilectis sanctis tuis: sed retracta seu recordare, ò fili Dei, quòd pretioso sanguine tuo ab inimico me redemisti. Suscipe me in gloria, in misericordia, & in bonitate tua; quia desiderio desideravi, apud te facere Pascha. O felix dies optati præmii mei; eja, benedicta hora transitus beati, quamdiu desideravi, & semper præ oculis servavi. Quid mihi jam nocuerunt tribulationes & pressuræ in mundo? quid obfuit contemptus, & labor, & humiliatio pro nomine tuo? Tu mihi vivere fuisti, nunc autem mori lucrum erit, & esse tecum in regno, multo melius manebit. Sit tibi laus & gloria, qui es vita viventium, spes morientium, salus & requies omnium ad te pervenientium.

CAPUT VIII.

De mortuo mundo, cujus vita est in Christo.

1. A*Verte oculos meos, ne videant vanitatem.* O Jesu vita vera, vita mori nescia: tribue mihi ex amore conteri, ex amore vulnerari, ex amore mori, ne caro possit mihi dominari. Nondum perfectè mortuus sum mundo, sed vivit adhuc in me vetus homo: suscitans in me varias rixas, & desideria multorum malorum, faciens noctes amaras, & dies tædiosos. O quando fiet, ut cum fiducia dicam: Ego autem æstimabam, me tanquam mortuum super terram? Qui enim mortuus est, non curat laudes hominum, nec vituperia exprobrantium, quia mortuus est. Qui carne mortuus est, non loquitur, non odorat, non

1. *Psal. 118.*

Mortui mundo ad mor-

tuum carne comparatio. non gustat, nec exercet quicquam operis, sed nec vanitatem hujus mundi audit: non etiam videt curiosa & pulchra, & quæcunque allicere possunt, ad amandum aliquid vile super terram. Sed qui mortuus est mundo, non est in mundo, sed in Deo, cui vivit; sicut & dilectis discipulis Paulus dicit: *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Colloss. 3. Iste sic loquitur, sic cogitat, sic videt ea quæ foris sunt, quasi non sint: quia quod videtur temporale est & vanum; quod non videtur, æternum est & verum. 2. Cor. 4. Illuc igitur spectat, illic flagrat, hoc ei in corde est, ad hoc laborat, ad hoc pervenire desiderat. Hoc vult, hoc amat, hoc quærit, hoc sapit, quod intus est & latet; magnum videlicet bonum, summum, æternum bonum, de quo cogitare nunquam illi satis est: quia nimis charum est, & dulce, & delectabile, & plusquam ineffabile. Qui talis est, multum elongatus est à præsentibus, & totis affectibus inhiat æternis, habens sub se appetitum sensualitatis. Mortuus mundo æterna tantùm cogitat ac concupiscit. Nam sensualitas quærit exteriora, cupit delectabilia, aspicit præsentia, negligit futura: fugit ubicunque potest amara & aspera, quæ tamen spiritui sæpè sunt salubria. Unde non sinit spiritum in silentio, & quiete agere: sed diversa ei addicit phantasmata, quæ vix sunt dicenda, pro nihilo tamen in veritate curanda. Qui autem habet gratiam spiritualis fortitudinis, potest citius subjugare insolentes carnis motus, psallens in verbo divinæ virtutis: *Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi caro.* Psal. 117.

2. 2. Quamvis igitur illi sensualitas bellum incitet, & vox carnis submurmuret; non tamen facilè consentit, quia major est vis amoris Dei, quæ interiùs confortat. Iste quandoque tam dulciter, tam fortiter & ardenter ad Deum trahitur, rapitur, & tenetur; ut non videat, aut vix sentiat, quæ juxtà se sunt, & strepunt in mundo; quia non est ibi, sed alibi: non infrà, sed suprà, cum Deo & in Deo, qui ipsum introrsus movet, erigit, & quasi in curru igneo transvehit, ut fruatur aliquando eo in felici & diu concupito cordis sui desiderio sancto. Non invenitur foris, quia transtulit illum amator ejus. Ibi solus audit verba ejus, verba dilecti, & gaudio gaudet propter vocem Sponsi, in nullo sibi suspecti. Nec statim effundit in solem phialam suam, ad hauriendam vanitatem: sed inventum thesaurum abscondit, & claudit sub signaculo, ne pes superbiæ intret, & virtus omnis depereat. Sic namque dicit ei: *Pone me sicut signaculum super cor tuum*: & quæ ibi sequuntur. Cant. 8. Utile est signare cor, & custodire illud: ne fortè dilectus declinet & fugiat, qui cor purum & humile specialiter quærit & visitat. Confert ista secum, & miratur tantum bonum, quod omnem sensum superat & donum. Miratur iterùm, & interrogat diligenter, quidnam est hoc? Exod. 16. & lætatur vehementer, quia manna de cœlo descendit. Qui autem ministrat panem de cœlo verum, dat etiam gustanti intellectum bonum; ut sciat, quod *omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum.* Jacob. 1. Hoc jam, inquit, à Deo verbum est. Nihil sine eo, omnia mihi ex ipso sunt.

3. Rursus miratur & conqueritur, quare tantum bonum tam modicè curat, 3. cum quo tamen non modicè ei benè est: quare quoque non sæpiùs ad audiendum & videndum illud, cor suum inclinat,

quo

quo dulcius ac felicius ad fruendum nil esse potest. Et modò utinam de cætero id fiat. Hoc enim summè me delectat, & ampliùs delectabit, si tamen operam ad vacandum dedero. Veniat dilectus meus in cor meum, ut comedam de fructu pomorum ejus. Declinet ad me, & ostendat seipsum mihi, & ego me illi. Ipse bonum meum, & gaudium meum. Tunc incipit anhelare & desiderare, & vehementer amare hoc bonum in quo est omne bonum; hoc gaudium, in quo est omne gaudium: hoc unum, in quo omnia, parvum & magnum, summum & imum: non tamen aliquid ipsorum conditorum, sed sine forma conceptuum humanorum, principium & finis omnium bonorum ab eo formatorum. Unde quandoque vult ex toto illo bono repleri, ac gaudio suavissimo perfundi, & quodammodo ab ipso cupit ad fundum absorberi & consumi, ut satisfiat insatiabili suo amori: ita ut nihil suiipsius sit, sed ejus totus, cujus est ignis & æstus amoris: cujus est hoc mirabile opus ut sic in eum avidiùs rapiatur, & unus cum eo spiritus efficiatur. Nec propter hoc se extollit, aut se aliquid esse putat, aut cæteros despicit, vel minores judicat; quia non est hoc suum, sed munus Dei gratuitum, ut meritò non debeat indè extolli, cùm se senserit taliter ab eo consolari. Non enim quærit laudes, neque favores curat externos; sed dilectum quærit, ejus laudem & favorem solummodò sitit, in quo omnia habet, & plusquàm hæc omnia invenit; quia amorem ejus, dulcedinem ejus, & gaudiosam fruitionem ejus, omnibus transitoriis præfert, & super omnia honorem ejus concupiscit & diligit. Ideoque de nullo se efferre, nec vanè gloriari potest. Ipse gloria ejus, laus & exultatio ejus. Ipse verum & sincerum gaudium, summum & unicum bonum, totum desiderium & complementum ejus. Magis autem vult, & alios secum ita lætari, & tali frui bono sine fine, nunc & in cœlo. Hoc enim desiderat & orat, ut omnibus hominibus notum se faciat, & omnes ad se convertat & trahat; ut ipse solus laudetur, & glorificetur, quia dilectus ejus charitas est, & amoris puteus, qui non potest exhauriri. Plus enim omnes amat, quàm ab omnibus possit amari. Placet tamen ei, si quis eum ex fundo amare appetat, licet ad fundum pervenire non valeat; quia ipse omnes in amore devorat, vincit & superat.

CAPUT IX.

De elongatione à creaturis.

1. *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* O quàm salubre, quàm jucundum & suave est, sedere in solitudine & tacere, & loqui cum Deo, ac frui solo summo bono, in quo sunt omnia bona? Utinam sic essem conjunctus illi simplicissimo & unico bono, ut nullis moverer affectionibus & distractionibus, rerum transeuntium; nulli creaturæ, nullique rei visibili, oculos videndo & advertendo, curiosè præberem. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Heu, quàm sæpè moritur anima mea propter creaturas, quas amat; sæpè Creatoris sui, propter eas, obliviscitur & seducitur. Instabilis mens mea, nunc istud vult, nunc illud; nunc hîc est, nunc ibi; pacem quærens in creaturis, & non inveniens; quia omnis creatura etsi delecta-

1. Psal. 54.

Rom. 7.

lectationem aliquam haberet ad uſum, non tamen præſtat ſatietatem ad fruendum. *Inſcrutabile cor hominis, & quis*
Hier. 17. Pſal. 93. *cognoſcet illud? Deus tu ſcis cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt.*

2. 2. O Deus æterne, ſumme, & immenſe, creator omnium & rector; ego ſum creatura tua, quam feciſti in virtute tua. Ad amandum te factus ſum, & modò volo amare te, & non poſſum quantum volo. Ligatus ſum vano amore, & viſcoſo affectu rerum labentium, à quibus dum me excutere conor, vix aut nullatenus ſine gravi dolore poſſum. O ſi tu mihi dulceſcas & ſapias, quàm citò fugient & peribunt? Interdum tamen video mentis intuitu inviſibilia tua, per ea quæ facta ſunt, & te ſummum bonum, verum ſempiternum Deum. Et delectat me his immorari; ſed ſtatim neſcio, quo flatu actus, ab hoc ſtudio revocor, & in amore & pondere viſibilium miſer languens teneor. Ecce enim firmiter mihi propono in corde meo, tanquam ſignum fœderis inter me & te faciendo, quòd nullam creaturam videre & amare volo, propter amorem tuum nobilem ac pretioſum; ſed omnia contemnere, & me, & omnia mea pariter relinquere.

3. 3. Poſt hæc autem aſcendunt cogitationes hujus mundi, carnis peccatricis cognatæ & vicinæ, tam ſuaviter ad cor meum, quaſi in ipſis eſſet aliqua felicitas, & quaſi amiſſurus eſſem quid magni boni, ſi eas contemnerem; lætam faciem prætendentes, finem triſtem abſcondentes; quid in præſentiarum ſit exhibentes, quid mali autem ſequatur tacentes; quaſi ubique & in omnibus quærendus ſit creaturis, & nihil abjiciendum vel contemnendum, quod à te Deo meo conſtat factum; ſicque abducunt me ſæpè à propoſito meo, & tandem omninò ſeducunt.

4. O quàm vanæ quàm deceptoriæ, 4.
& propè nihil etiam ſtantes & florentes probantur, quæ poſt ſubitaneas ſuas delectationes diffugientes, me inter ſpinas & tribulos malæ conſcientiæ relinquunt? Væ mihi Domine, & væ iterum mihi; quia vanitati citiùs credidi, & aſſenſi; te autem, qui veritas es, tam facilè reliqui. O quantùm in hoc deliqui, quod non omnibus poſtpoſitis tibi ſoli adhæſi? Nam ad amandum te & fruendum, factus ſum; ſed creaturas inordinatè ſequendo, te amiſi, & in eis nullam cordis mei pauſationem inveni. Converte me Domine ad te, & noli me in terrenis relinquere, qui cœleſtia te ſequentibus dignatus es promittere.

CAPUT X.

De contemptu omnium conſolationum terrenarum.

1. RENUIT *conſolari anima mea.* Noli 1.
evagari anima mea poſt vani- Pſal. 76.
tates & inſanias falſas; ſed convertere ad Dominum Deum tuum, quia ipſe fons totius conſolationis. Quicquid in hominibus quæſieris, aut in creaturis, perdes, & perditum ſenties; quia poteſt aliquid ſolatii in eis apparere, nihil autem permanere. Cur fruſtrà deciperis? Stultum eſt mendicare à paupere, cùm dives ſufficienter voluerit dare. Omnis creatura pauper eſt ad conſolandum, Deus autem dives eſt in gratia, qui *dat* Jacob. 1.
omnibus affluenter, & non improperat; ſi tamen quæſieris diligenter, patienterque exſpectaveris.

2. Re-

2. Genes. 8. 2. Revertere anima, revertere columba ad Noë in arcam, ad Christum in cordis secretum; quia diu foris manere, non est securum. Renue consolari exteriùs, si vis recreari interiùs. Noli cum corvo extrà arcam manere, sed cadaver citò fuge. Esuriens redi, pascet te Christus pane cœli. Si necessitas urget, vel infirmitas aliquandò ad extra te tenet, moram cave, redi mox intrà, ne diluvio verborum pereas, aut laqueo tentantis inimici capiaris. Multæ sunt insidiæ libenter extravagantis animæ, & magnæ tutelæ citò revertentis columbæ. Quæ cum non invenisset, ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad Noë in arcam. Et tu ergò vade ad cellam tuam, & habita ibi, sitque tibi grave esse alibi.

3. 3. Beata anima cujus conscientia ante Deum munda est, nec ulla tenetur re vanâ, neque amore alicujus inquinata, neque odio tabefacta. Beata, quæ nullam consolationem ab aliqua creatura quærit, sed omnem spem suam in Deo ponit. Beata, quæ respuit omnem forinsecam & temporalem requiem, & quæcumque ad carnis pertinent commodum; atque libenter pro Christo amplectitur laborem & defectum. Beata, quæ seipsam Deo committit, ut secum faciat, sicut illi placuerit. Beata, quæ nunquàm gloriam suam quærit, nunquàm voluntatem suam fieri desiderat; sed Dei gloriam & voluntatem in omnibus rebus intendit, amat & proponit. Beata, quæ se alienam facit ab omnibus temporalibus rebus, & puram se servat apud Deum in cunctis suis.

4. 4. O quæcunque talis es anima, gaude & lætare non modicè; quia vales jam versari in intimis & cœlestibus, & Deum laudare diebus ac noctibus. Beata Ezech. 11. & benedicta à Deo, cujus desideria sursum sunt; cujus manus & brachia expansa sunt, sicut duæ alæ Cherubim; cujus oculi mundi ad contemplandum Deum; cujus omnis vigor & labor interior vadit & ascendit, & non revertitur, donec inveniat, quem solum præ omnibus amat. Et cum invenerit, tunc omnibus oblitis, sequitur eum, quocunque dilectus ipse voluerit & duxerit. Ut autem locutus fuerit, gaudebit ad vocem ejus dicentis: Ego dilectus tuus unicus & electus. *Ego merces tua, magna nimis.* Genes. 15. Esto humilis ad prospera, & fortis inter adversa. Ecce qui diligunt me, quomodo consolantur per me. Quàm dulciter putas tractabuntur, cum deposita omni molestia corporis & animæ, ad æternam requiem suscipientur.

5. O si tali fruerer dulcedine, sicuti 5. anima sancta, Deo dilecta & devota; quando sopitis sensibus, sursum in spiritu fertur, & elevatur super semitipsam in amplexus dilecti, & Deo per intimæ dilectionis vinculum copulatur. O Deus meus, cordis mei thesaurus verus, non ignoras, quin hoc doloris mei intus absconditi unicum foret refrigerium. Sed hujus unctionis, tu elargitor es, & infusor. Tu doces, tu hortaris, tu foves, tu consolaris, tu provehis & sustentas; tu ducis & reducis, & facis cum anima, quam elegisti, sicut vis, & totum bonum est, quicquid agis & vis. Ego verò quasi vas acidum, & boni spiritus tui infusione indignus, peto sacram ipsius emanationem mihi ampliari; quatenus & internæ dilectionis tuæ dulcedinem gustare, & sacras illas delicias valeam

præsentire, quas animam tibi studiosè vacantem non diffido frequenter mereri. Odoravi à longè aromata cœlestia, cùm de anima sancta meditatus sum quædam interiora mentis studia.

6. 6. Sed tu Domine scis, quàm rara mihi, quàm tenuis est æternorum cogitatio, quàm frequenter arentia verba; quàm rudis intellectus, & impacata conscientia; quàm confusa interiora mea, inilluminata & indevota, nec alicujus, nisi meâ solummodò culpâ. Interdum tamen viam quærens ad interiora, assumptis mecum cogitationibus in secreto, de bonis electæ animæ seriosè pertracto, quantæ sint lætitiæ cœlestes, ac delitiæ spirituales in ejus corde, quæ pax, quæ tranquillitas, quæ spes & exultatio in Deo salutari suo, cujus eloquium dulce, & facies decora. Et licet brevis sit mora, est tamen gratiosa hora.

7. 7. Hæc autem me cogitante, & te illuminante tenebras meas, invenio super me justas querelas, & sentio per occultas gratiæ rimulas, quia talis & talis est anima tibi intimè unita, & sic & sic tu ei locutus es. Illa tacet ab omnibus sensibilibus, & tu loqueris ei in spiritu de invisibilibus. Videtur quasi derelicta ab omnibus creaturis, & tu eam consolaris modis ineffabilibus. Dixi ego rursus hæc in corde meo. Væ animæ peccatrici, conscientiæ gravi, conversationi tepidæ, non habenti lumen gratiæ, neque solatium spirituale; quærenti lachrymas, nec invenienti aliquas. Pax huic, quæ Christum, sincerè diligit, & oculos cordis sui ab eo nunquàm deflectit: sed quæ placita sunt ei, semper inquirit; quia in pace & æquitate ambulabit, & in gaudio ejus non miscebitur alienus. Videbit, quod bonum est otium ejus, & gustabit, quia suavis est Dominus Deus suus, in quo confidit. Elongabit se à tumultibus externis, & expectabit cum proventu magno, adventum ejus in intimis. Ecce sic operatur Deus in vasis sibi electis. Si quis venit ad eum, non revertetur vacuus, qui libenter dat aquam sitienti, & panem esurienti.

8. Deus meus, cùm introieris in domum amantis te animæ, nónne pasces eam tuo lacte & deduces aliquando etiam extrà se, præ abundanti tua dulcedine, ad capiendùm te sine aliqua corporali imagine? O veritas, veritas; quantum valet, & agit charitas. Tunc loqueris illi verbum tuum secretissimè, & ostendis ei omnia novissima & antiqua in charitate & fruitione felicissima, ubi finiuntur omnia verba humana. Ex tunc facis maximè tibi confidentem de æterna requie, de Sanctorum consocietate; quia prærogando pignus spiritualis gratiæ, valentiorem utique reddis ad speranda, quæ non videt; & ad spernenda præsentia, quæ sensu tenet. Recordare mei pauperis mendici [Pater bone] per viscera misericordiæ tuæ; & mitte panem de cœlo verum, verbum bonum, consolatione & gratiâ plenum. 8.

CAPUT XI.

De magna dulcedine & consolatione in Deo.

1. *OMnia ossa mea dicent, Domine quis similis tibi?* Unus est, & similis illi non est; Deus meus est, & omne comparatum ei, nihil est. Dilectus intimus, & amicus fidelissimus; qui amantem se nunquam deserit, sed 1. Psal. 34.

cum amante se libenter sociat. Et si aliquandò se abscondit, aut angustiari permittit, non hoc agit ut reprobet; sed ut probet, purget, & erudiat. Non ergò omninò tunc deserit, sed etiam sapientiùs instruit; ut appareat qualis quisque ex se sit, & quousque pervenerit. Pulcher es, dilecte mi, & amabilis valde; non carni, sed menti; non oculo aut sensui alicui, sed animæ credenti, mundum cor habenti, & ad invisibilia atque spiritualia se transferenti. Qui ergò tibi per devotionis affectum uniri desiderat, necesse est, ut omnem carnalem affectum in se mortificet, & puritatem conscientiæ maximè custodiat. Displicet enim tibi, si quis graditur ad fragiles creaturas pro mendicando solatio. Propterea introrsus me vocas, ut amem te; & jubes, ut exspectem te; quoniam tunc inveniam te, quotiescunque me postpono; & sicut tu vis, ita & ego volo. Et hoc erit totum bonum meum; ut gratis te colam, gratis serviam, nullam timens amissionem, nec aliquam faciens cum amore avaritiam, quia purè amantem approbas animam. O illam unam, in vita & in morte tibi soli unitam. Ego autem longè a te projectus sæpè eo per aliam viam amando res perituras; non sicut oportet, nec ad quem finem decet.

2. 2. Sed ne cum his peream, revevertar citius considerando in eis laudes tuas, & ad te affectiones meas dirigendo. Tu Domine Deus meus, qui omnia fecisti

Psal. 144. ex nihilo, da ex omnibus *Psallere nomini sancto tuo.* Tua est enim potentia, tua est sapientia, tua bonitas ac pietas, æ-

Sap. 12. terna quoque gloria & majestas. *Regnum tuum, Regnum omnium sæculorum: & dominatio tua, in omni generatione & generatione.* Tu omnia disponis, quæ sursum sunt, & quæ in terris. Omnia cognoscis, omnia in manu tua habes: nihil tibi resistit, nihil te conturbat: sed cum tranquillitate omnia judicas, & rebelles etiam tibi subjicis, & servire facis. Scis omnia, quæ geruntur in universo; & antequam fiant, certo fine conclusisti. Tu es Deus cœli & terræ, visibilium & invisibilium creator & gubernator, omniumque temporum dispositor. Conserva, [quæso] per orbem famulos tuos, longè latèque dispersos, tuo tamen servitio specialiter deputatos. Fac eos enarrare laudes tuas; & voce consona, ubique gloriam tuam prædicare. Excita corda eorum valenter, in amore tui, & dona eis omnia opera sua, sancto fine consummare.

3. O quàm pius, quàm dulcis es, 3.
diligentibus te? quàm bene places gustantibus te? Qui experti sunt suavitatem tuam, norunt inde melius cogitare & loqui. Vincit enim tua dulcedo omnem dulcedinem, & dulcorat omnem amaritudinem. Domine Deus meus, de te Viri sancti locuti sunt, & Prophetæ non tacuerunt. Quotquot fuerunt Sancti ab initio mundi, in te crediderunt, tibi servierunt, in hostiis & muneribus te coluerunt, nomen sanctum tuum laudaverunt & benedixerunt, quia te Creatorem suum, & omnium rerum conditorem, cognoverunt, & in te super omnia speraverunt. Cognoverunt te in visionibus suis; tu siquidem revelasti eis nomen tuum, & alium præter te nescierunt. Custodierunt legem mandatorum tuorum, quam eis dedisti.

Non ſunt ſecuti falſorum Deorum fig-
menta ſtultiſſima : ſed adoraverunt te
viventem in ſæcula ſæculorum, qui cre-
aſti omnia. Levaverunt vocem ſuam,
in confeſſione laudis tuæ; quia tu de
excelſis clamorem magnum auribus eo-
Exod. 3. rum infudiſti, dicens: *Ego ſum, qui ſum.*
Ante me non eſt formatus Deus, & poſt me
Eſaia. 43. *non erit. Feci, quæ futura ſunt, & præte-*
rita, non perierunt à memoria mea. Hæc
audientes & intelligentes, elevaverunt
etiam in longinquo fidei oculos, cre-
dentes quod ſalvos non faciet Dominus,
& qui venturus eſt, veniet, & non men-
tietur. Hæc præſcientes, conſolati ſunt
non minimum; & vehementer admi-
rantes præſentiam affuturæ majeſtatis,
præ ſtupore defecerunt. Reſpirantes
pauliſper, & præ gaudio aſpicientes Dei
potentiam venientem, dixerunt. Ipſe eſt,
ipſe eſt; Dominus Deus noſter eſt, & a-
2. Tim 2. lius non eſt. Ipſe cepit, & ſalvabit nos:
Non poteſt negare ſeipſum, quoniam
verus eſt. Sicut audivimus, ita & vidi-
mus: ſicut credimus, ſic & loquimur, &
Eſaia 46. teſtamur veritati. Semel locutus eſt Deus;
dixit, & facta ſunt. Dixit; Conſilium me-
um ſtabit, veſtrum filii hominum peribit.

4. 4. Væ, qui cogitatis inutile, & poſt
verba Dei ridetis. Væ, qui fingitis de
corde veſtro ſapientiam, & in potentia
Mich. 2. veſtra erigimini. *Audite verbum Domi-*
Oſea. 4. *ni, qui quæritis Dominum; ſcitote, quia*
judicium ejus cum habitatoribus terræ.
Non eſt bonum, ſi adverſi fueritis: ſtate,
& conſiderate vias ejus. Revertimini,
& venite, libenter ſuſcipiet vos, *quia*
miſericors, & clemens eſt Dominus. Nec
ſicut homo, iram ſervat; ſed omnia
peccata donat, inſuper & gratiam prio-
rem cum poſteriore reſtituet. Tantùm in
tote corde convertimini, & donate vos
illi ſerviendum menti fideli. Hæc vox
Sanctorum, in auribus meis. Quaſi me-
los in convivio, & quaſi thus redolens
de thuribulo, ſic eſt verbum Dei, in cor-
de puro. Sancti autem tui Domine, re-
pleti ſpiritu tuo, memoriam abundantiæ
ſuavitatis tuæ eructaverunt, & eloquia
ſua nobis eructanda reliquerunt. Meus
autem ſermo ſæpè clauditur inter an-
guſtias, aſcendendi iter non habet. Sed
ſi ignis deſurſum venerit erit ignitum
eloquium meum. Et ſi incanduerit,
mox conſumet me. Non ſubſiſtam à fa-
cie ejus; quia ſicut à vento palea, ſic tol-
letur de corde mœſtitia: & ſicut rubi-
go ab igne, conſumentur peccata mea.
Ignis divinus omnia comburens, mun-
dabit aream cordis. Deſcende, & ac-
cende; modicum tange me, & evo-
labo. Præterita non erunt, & futura non
computabuntur; quia omnia mala, ob-
livioni tradentur. Vetera tranſient, in
abundantia nova venient, & affluent
deſideria ſancta; atque ex omni latere
conſurgent, ubicunque flaverit ſpiritus
almus.

5. Timor non erit, ſed amor to- 5. Psal
tum implebit, ceſſabitque quaſſatio:
nam dextræ Dei eſt, hæc mutatio. I-
deò quod loquor, non mea, ſed ejus
eſt laudatio. Conſolatio lugenti eſt, pa-
nis datur petenti, hauſtum ſuſcepit ſi-
tiens. Manus ægro data eſt, vacillanti
baculus venit. Deficiens, vires reſumpſit;
requiem, laſſus invenit. Deſperanti no-
va lux oriri viſa eſt, clamanti venit re-
ſponſum. Caliganti infulſit dulce lu-
men, ignoranti via patuit, & porta ilicò
eſt reſerata pulſanti. Dubitanti, affuit
veritas: titubanti, ſuccurrit auctoritas:
affectan-

affectanter quærenti, obviavit mater charitas. Cupienti dilecto loqui, occurrit lætior ipse: Ecce adsum, inquit: dic quid novi nunc accidit? An tibi excidit, pro me pati & agere debere? Volentem cum eo pergere, nec hoc prohibuit. Statimque ascendi, & oblitus sum, quicquid molestiæ habui. Desiderantem cum ipso habitare, noluit mox contristari, sed lenibus verbis edocuit, quia modò id fieri non convenit. Desiderium tuum bonum est, & placet oratio, quam præsentasti mihi: sed oportet adhuc differri. Vade & revertere in domum tuam; & annuntia tuis, quanta fecit tibi Dominus. Et dic eis; Præparate singuli corda vestra; & deponite grave onus peccati; & sitis cauti & fortes, adversus insidias diaboli. Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Tempus prope est, ut veniam; videte, ut paratos vos inveniam. Ecce prædixi vobis.

CAPUT XII.

De unico & summo bono quærendo.

1. Psalm. 34. 1. DIc animæ meæ, salus tua ego sum. O quàm nobilis es anima, quàm mira virtus in te latet: quæ quiescere non vales, nisi summo adepto bono, & ultimato invento fine. Quo cognito & invento, cessat motus tuus. O bonum super omne bonum; ô finis sine fine; quando fruar te, sine modo, & sine fine? Multa hic invenio bona, sed quæ alterant, non quæ satiant. Porrò unum est necessarium. Hoc unum quæro, hoc unum desidero. Propter unum omnia, & ex uno omnia. Hoc si habuero, contentus ero: & nisi potitus fuero, semper fluctuo: quia multa, me implere non possunt. Quid hoc unum? Nescio dicere, desiderare me sentio; quo nihil melius, nec majus est, sed nec cogitari potest. Non enim hoc unum inter omnia, sed unum super omnia est. Deus meus est, cui adhærere & inhærere, bonum mihi est. Huic dico, huic clamo: Dic animæ meæ, salus tua ego sum. Psalm. 72.

2. Quid ultrà concupiscis anima mea, desiderio plena? Nonne meliùs est, ut uni adhæreas, quàm multis? Ex uno multa, non unum ex multis. Cessa multa quærere, uni te junge, uni adhære, in uno totum consistit. Quærant alii, multa & varia ad extra: tu quære unum internum bonum, & sufficit tibi. Ecce alius villam quærit, alius in negotiationem suam vadit. Alius argentum & aurum multum congregat, alius voluptates ambit & honores. Alius amicos & cognatos requirit, notos & affines libenter visitat. Alius urbes & castella intrat, & varias mundi partes desiderio oculorum ductus lustrat. Alius sapientiam, alius potentiam, alius magisterium, alius regale aut principale petit obsequium. Et in hunc modum, alius hoc, alius illud, sive in sæculari, sive in spirituali statu, requirit. Pauci unum, & propter unum, purè & simpliciter quærunt. Ideòque nec stabilem pacem inveniunt, nec internam gratiam sapiunt. Quicunque enim non sunt Christi, nunc temporalia, nunc terrena quærunt: tanquàm nunc magni & gloriosi essent, si his omnibus abundarent. 2.

3. Non ergò ad te pertinet, quæ isti quærunt, ô anima devota? Profectò nihil. Detestor hæc omnia: quia unum est bonum meum, unum diligo, unum 3.

 requiro:

requiro : & ipſum melius mihi eſt, quàm omnia bona infrà vel ſuprà. Si tantum bonum inveniſti, hortor te, & ſuadeo tibi, cuſtodi & tene, pro quo omnia contempſiſti. Nam illud habendo, cæteris carere non erit oneroſum : immò pro ipſo lucrando, omnia dare & pati debere, judicabis rectiſſimè dignum.

4. *Coloſ. 3.* Deus qualis ſit piis hic, nominà ejus docent.

4. Quære ergò nunc anima mea, tam ſingulare & ſupereminens bonum. Quamdiu in carne vivis, quærere ne ceſſes : quia nec ſatis inveniri poteſt, quod ad plenum comprehendi non poteſt. Erit autem finis quærendi, cùm venerit hora fruendi. Tunc enim erit omnia in omnibus, ipſe ſolus unus, ſufficiens omnibus & ſingulis. Etſi ibi adhuc quæritur, ubi ſemper invenitur: non tamen ſicut hic cum labore, ſed ſummo cum gaudio & amore. Qualis autem ſit piis in hac vita, multis docetur nominibus; nec ignoratur ab expertis. Adverte tamen aliquantulum (experientiâ magiſtrâ juvante, quæ ſint divinæ pietatis nomina. Pauca tibi expono: ſed plura atque ſacratiora ejus doceat gratia. Ecce ſponſus eſt amantibus : & qui adhuc in timore ei ſerviunt, metuendus Dominus. Pater eſt bonis filiis, malevolis autem diſtrictus judex. Infirmis eſt medicus; & ſanis ſolidus cibus. Doctor eſt ignorantibus, & obtemperantibus ſibi ſalus æterna. Via eſt incipientibus, veritas proficientibus, & vita perfectis. Spes eſt pœnitentibus, & juſtis conſolator optimus. Gloria eſt humilium, & pœna ſuperborum. Lux eſt in tenebris, & lucerna in noctibus: dat medelam ægris mentibus, & vinum lætitiæ multum triſtibus. Stat cum pugnantibus, ambulat cum proficiſcentibus, currit cum ferventibus, volat cum contemplantibus. Adeſt orantibus, loquitur cum legentibus, quieſcit cum meditantibus.

(Sponſus. Dominus. Pater. Judex. Medicus. Cibus. Doctor. Salus. Via. Veritas. Vita. Spes. Conſolator. Gloria. Lux. Lucerna.)

5. In omnibus his operatur unus atque idem Deus apparens ſingulis prout vult: & non eſt reprehenſio in ſermone ejus, neque inveſtigatio operum ejus. Magna ſunt enim & inſcrutabilia judicia ejus: & nemo dicere poteſt, cur ita facis? & quare hunc magis quàm illum eligis? Stulta eſt hominis interrogatio, adverſus omnipotentem : & omnis adinventio filiorum Adam, vanitas & nihilū. 5.

6. Quomodò placent tibi hæc, & qualiter ſapit tibi Deus? Benè ſapit mihi, & opera ejus non poſſunt mihi diſplicere. Juſtus eſt, & quis poteſt eum arguere de injuſtitia? Qui enim hoc fecerit, contrarium ſe illi conſtituit, & arguetur ab irreprehenſibili lumine ejus. Sed hæc, quæ audîſti, quid ſunt in conſpectu ejus? Vix ſcintilla modica eſt, ab eo, quod intrinſecus latet. Quæris, quid iſtud? Dico : Neſcio quid eſt: ſed eſt totum ſuprà me, & quaſi inacceſſibilis quædam caligo, cujus principium ſicut & finis ignoratur. Sit proindè potior meditatio tua, & affectus frequentior, circà humilia veſtigia Jeſu; & noli ad alta citò conſcendere, ne opprimaris à gloria. Verum quia amor intenſus, interdùm obliviſcitur reverentiæ & timoris, tolerandum eſt, ſi aliquando de dilecto ſuo amans intensè inflammatur; ut quærat, non ſolum qualiter parvulus natus in præſepio vagiat, aut in patibulo crucifixus pendeat : ſed qualiter glorioſus in cœlo regnet, & cuncta ſub cœlo mirabiliter diſponat. 6. *Prov. 25.*

7. Libenter ſequor te amande Jeſu, 7.
in

Matt. 6. in terris, sed multò libentiùs sequerer ad cœlos. *Ubi est thesaurus meus, ibi erit & cor meum.* Thesaurus meus tu es, charior omni creaturâ, qui es ad dexteram Patris. Pro me incarnatus, pro me elevatus. Exemplum mihi reliquisti in terris, præmium te servas in cœlis. Ad te igitur oculi mei, post te omnes gressus mei ibunt. Tibi dicit cor meum,
Psal 26. *exquirit te facies mea, faciem tuam Domine* jugiter *requiram.* Usquequò Do-
Iob. 13. mine vilio gloriæ tuæ ? *Quare faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum*? Scis utique, quia tam diu fertur huc illuc animus, trahitur & retrahitur in diversa affectus meus, donec tibi tanquàm suo amabili jungatur in cœlis. Vis etenim amoris quiescere nescit: sed de suo amato incessanter quærit, nuncios emittit, preces geminat: sed nec sic dimittit, quia amor omninò possidere vult, quod concupiscit.

8. Trahi opus habemus.

8. Trahe ergò me, ut currere incipiam ferventer post te. Opus mihi est tractu, & magno tractu. Nisi enim traxeris, nemo venit, nemo sequitur; quia ad se quisque curvetur. Si trahis, ecce venio, ecce festino, curro, ferveo. Sin autem,nec curro,nec quæro; vix est, quod sequi desidero. Sed si manum dederis, tantò celeriùs curro, quantò fortiùs traxeris. Vox dilecti mei trahen-
Ioan. 13. tis : *Et egò cùm exaltatus fuero à terra,*
Cant. 1. *omnia traham ad meipsum.* Jesu bone, trahe me post te: & non solùm ego, sed omnes curremus in odore unguentorum. Primum itaque trahe me post te; deinde sequantur alii, viso exemplo bonæ vitæ. At ne superbire possemus, bonum est nobis hoc simul sentire; quia non in viribus nostris, sed in odore unguentorum tuorum currere cœpimus.

9. Hic est tractus divinus, sine quo 9.
proficit nullus: sed nec incipit aliquis, sicut itidem dixisti: *Nemo venit ad me,* Ioan. 6.
nisi Pater meus traxerit eum. Quem ergò trahit Pater, utique sequitur te, & deserit se. Bene tractus videbatur, qui dicebat; *Magister, sequar te, quocunque ieris.* Sed non est omnium, sic ad te affici: nec parvæ est animæ, tam paratè ad omnia sequi. Matth. 8.

10. Quid tibi obest anima mea, quod 10.
propter Jesum non deseris omnia? Quare tam invitè separaris, à vanis & perituris? Quid juvant hæc visa? Ecce cùm per res mortales & visibiles creaturas pergis, volens in eis contentari, perdis meliora. A summo bono te dividis, cùm hoc agis; & à vera, ac beata, æternaque vita te avertis. Idcircò misera & infelix manebis, plena doloribus & anxietatibus. Quocunque enim te vertere disponis, dolores semper invenies, & tædia multa, nisi fueris iterum ad creatorem conversa; quia ipse est pax tua, & requies secura. Verùm si in terrenis moram minimè feceris, nec pedem in limo fixeris; sed potiùs consideraveris, & venerata fueris in speculo creaturarum, non imaginem quæ transit, sed eum cujus est hæc imago & superscriptio,beata eris,& non morieris. Cùm enim cuncta visibilia non ad fruendum quæris, sed ad benedicendum Creatoris tui nomen aspicis, fabricando tibi ex summis & imis operibus ejus scalam quandam, cui innitaris ad sursum pergendum; liberaberis utique à sæculi visco pessimo, & tuo desiderato fini satis intimè copulaberis; qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT XIII.

De unione animæ cum Deo, & de subtractione gratiæ.

1. *Psal. 62.* 1. ADhæsit anima mea post te. Deus meus, consolator verus, tu scis, quia non tædet me tui; sed quotidiè libet tibi in secreto meo loqui. Sed ubi te quæram, si fortè ad horam perdidero? Quis me perducet ad te? Tu super omnia Deus, & ego inter ista inferiora homo pauperculus. Tu in cœlo, & ego in mundo. Tu solus altissimus, ego verò mendicus sum & pauper. Quis mensus est distantiam cœli & terræ? Hæc valde distant, sed tu longiùs à me. Quis ergò me tibi adunabit? Aut tu facies, aut nullus poterit. Veruntamen si vis, fiet utique celeriter. Tu autem nosti, quia cadere mihi procliviùs ex me est, a te verò stare donatur, & proficere. Ideoque pendet anima mea ex dignatione spiritus tui, & infusione gratiæ salutaris. Jubente te, elevabitur de terra; advertente autem te faciem tuam, ad se conturbabitur. Propter charitatem tamen tuam & mansuetudinem, assumes me, & deducet me mirabiliter ad te dextera tua.

Animam etiam hic posse cum Deo uniri.

2. 2. *Quique terrigenæ & filii hominum*, audite; quia possibile est, ac facillimum apud Deum, ut fiat, quod scriptum est: *Psal. 48.* *Simul in unum, dives & pauper.* Pauper ego sum, & omnibus indigens: sed dives iste, Deus meus est, nullius egens. Hujus rei etsi non magnam experientiam, habeo tamen fidele testimonium, unde id probem, quod possit anima *Cant. 2.* Deo uniri per gratiam. *Dilectus meus* (inquit) *mihi & ego illi*, qui pascitur inter lilia. Hoc est testimonium amici & amicæ, sponsi & sponsæ: conveniens satis & validum sacræ legis testimonium. Secundum autem simile est huic: *Volo* *Ioan. 17.* *Pater, ut omnes unum sint, sicut & nos unum sumus.* Ecce duorum librorum præclara testimonia: quibus liquidè patet, Deo posse animam familiariter conjungi, secundùm gratiam cœlitùs ipsi datam. Et si res rara est, tamen valde chara est, nec amanti ignota. Quamvis quoque sit difficilis, non est tamen penitus impossibilis. Quam ergò Deus sibi sic conjunxit, nemo separare aut conturbare audeat. Si stupes dignationem hujus unionis, obstupesce & admirare excellentiam bonitatis ejus, nec non & assumptæ humanitatis singularem unionem. Licet ei agere, quod vult; qui *facit mirabilia magna solus.* *Psal. 135.* Si meritum quæris, invenies beneplacitum voluntatis ejus.

3. O dulcis societas, cum Christo, & sub alis Christi. O gratiosa conjunctio plena dilectione & suavitate Spiritus sancti; quæ melius sentitur, quàm dicitur. Hæc pertinent ad animam, quæ omnibus mundanis se fecit alienam; quam non tenet amor vitæ præsentis, sed sursum vexit secretum mentis. Quantò istud notiùs est amanti, tantò obscurius est & mihi. Vellem tamen libenter interesse, quando animæ devotæ solet bene esse. Est autem illi benè, dum fuerit cum sponsa in meridie. Est & illi malè, & multùm ægrè, si contigerit Jesum abesse; si desinant fluere aromata gratiæ; si minus sapiant literæ sanctæ; si tædet orationi aut meditationi insistere; si sic densantur cordis nebulæ, & tantùm prævalent cogitationes noxiæ, ut cohiberi vix valeant, sed penè simul

simul omnia bona priora obruere nitantur.

4. 4. O Domine Deus, quid sic facis? Quis est iste ludus? O pie Jesu, quid in hoc facto prætendis? Si tibi non displiceret, optarem latius inter te & dilectam tibi, habere colloquium. Ex eo quod ipsa votis omnibus tuam gratiosam quærit præsentiam, qua castis foveatur deliciis, miror cur ipsam pateris interdum sedere sic desolatam. Quasi ipsa non esset, quæ te expetisset: ita pertransis & recedis. Ipsa autem gemens, & sola. Ejus enim vox ista videtur; *Anima mea desideravit te in nocte.* Nox ei est, cùm tu vera lux non ades. Precatur ergò tuam præsentiam; ne tenebræ peccatorum eam comprehendant. Sentit utique incommoda multa, subtractâ sibi visitationis tuæ gratiâ. Nisi etenim aliquid passa esset, non tam desideranter post te clamasset. Clamavit & altera, cujus verba jam suprà; *Adhæsit anima mea post te.* Sed nullam æstimo huic tam molestam fore vel videri molestiam, quàm tuam abesse præsentiam.

Ioan. 17. Esaia 26. Psal. 135. 3. Psal 61.

5. *Animæ quare se subtrahit Deus.* 5. Et non mirùm, si ex hac etiam carentia, incidat anima amorosa, in quendam cordis sui languorem. Tu enim difficulter quandoque inveniris; & cùm fueris tandem inventus, illa gaudet ad reditum, sperans lætum diem agere tecum: sed minus cauta de recessu tuo, nihil triste suspicatur. Tu autem aliud tacitè tractans, sæpè fugam exhibes. Recedis quippe repentè de manibus ejus, illâ non præsumente. Laudo te, in hoc quomodò laudabo? Si quid laudis habes & dulcoris, cur in hoc facto videris illud amittere? nisi tu esses, forsitan scandalum illi generares. Sed non potest in te scandalizari, à quo se novit tam valenter amari. Si ergò quid justæ rationis tali documento figuras, indica mihi, obsecro Deus. Vellem enim libenter intelligere: nec inutile judico, vel parum inde scire. Occulta namque judicia tua, nemo per se intuetur; sed lux tua est, quæ obscura quæque illustrat, & noxia fugat.

6. Quare igitur est, quod te subtrahis interdùm tàm occultè ab anima, ipsâ ignorante? Diligis eam, an non; Si diligis, cur fugis, dilecte mi: Si non diligis, cur pridem visitasti? Etiamsi non diligis, cur denuò reverteris, & ostium pulsas, & intras? Nunquid levitate uteris, eundo & redeundo? Absit. Sed non est illi leve, tam frequens alteratio; quinimò, nascitur turbatio non modica. Adhuc minor forsitan querela esset, si palàm illi diceres; *Vado & venio iterum,* & gaudebit *cor* tuum, & *gaudium* tuum *nemo tollet à te. Nunc* autem *proverbium nullum dicis* sed illius verbi recordatur, cujus veritatem experitur; quia Jesus *abscondit se, & exivit de templo.* Habeo ergò adversum te pauca; sed ex bona radice, orta est mea conquestio. Cupio humiliter erudiri, non impatienter litigare. Dabis proindè interroganti responsum, cùm fuerit opportunum. 6. Ioan. 16. Ioan. 8.

7. Loquatur etiam ad majorem intelligentiam, aliquid pro se anima devota. Responde & tu liberè partem tuam. Dilectus enim patienter te audiet, & occurret verbis pacificis ne detrimentum ex eo patiaris. Quis enim te consolabitur, si non ipse fuerit consolator? Et tuam infirmitatem quis clementiùs feret, nisi qui cuncta sine onere portat? Cur etiam tutiùs revelabis, 7.

si quid triste habueris, nisi omnia plenè scienti? Aut cui magis fidem dabis, nisi non fallenti veritati? Jam hæc, si quis externorum audierit, & qui non est de amicis Sponsi, præ foribus arceatur. Sin verò Sponsum diligit, si fidelis fuerit, si devotus & internus, liber illi concedatur ingressus. Si custos conscientiæ, si amator virtutis fuerit & disciplinæ; si affectu purus, & intellectu clarus; si in se humilis & ad suos pius; si bona audita non malè capere, non vanè efferre, non temerè arguere, non animosè defendere, non superbè prædicare, novit; sed econtra, non intellecta venerari, obscura & mystica sanè interpretari didicit, talis introducatur, & huic intersit gratis colloquio. Affectus enim cordis ex verborum sonitu, magis pensari debet, quàm vocum qualitates. Indica ergò mihi anima, qualiter te sustines, absente dilecti gratia? Ego me sentio minùs leviter posse sufferre, si se in longum voluerit differre; & puto, aliquid simile de te. Si vis sedeamus hic pariter, & conferamus super hoc verbo, pro aliqua consolatione nostra.

CAPUT XIV.

De tristitia animæ, absente dilecti gratia.

1. Psalm. 118. *Dormitavit anima mea, præ tædio.* Quis est iste sermo, quem loqueris? Quare dicis Sion, *reliquit me Dominus*? *Noli timere filia Sion*, anima Baruc. 4. amans & speculans; ecce *Rex tuus, dilectus dilecti, veniet tibi. Surge, sta in excelso; & vide jucunditatem, quæ veniet tibi à Deo tuo. Quæsivi* (inquit) *& non inveni: vocavi & non respondit mihi*; Cant. 5. propterea *dormitavit anima mea*, *præ tædio*. Et ego: Hæc vox turturis, amisso compare. Non est hodie, sicut heri & pridie, quando cantabas cantica lætitiæ. Præcessit manè, venit vespera: Sponsus autem cubat in meridie, nec datur accedere. Verba tua tristitiam sonant, & oculi tui lachrymis rigantur. Anima in dolore es, & consolari opus habes. Sed dic, unde est? Non est mihi super auro & argento, aut qualibet re mundi quæstio; non de lucro aut damno, non de injuria aut penuria, quæ mundo jam mortua sum, & crucifixa. Si benè te novi, diu omnibus mundanis abrenuntiasti. Sed an etiam te in omnibus perfectè abnegasti, & usque ad contemptum tui veneris, inquiro. Hoc paucissimorum est, & exigitur specialiter à te. Unde est ergò dolor tuus? Quid amisisti? Si de dilecto est, scio, quia non immeritò tristitia implevit cor tuum nec est quidquam tibi jucundum, donec revertatur, & reddat tibi aspectum suum. Sed quomodò interim te sustines, ô delicata & innixa super dilectum? Et mihi constat, quia semper pro voto non adest. Ergò dum abest, quid solatii habes, & in quo te quietas? Narra mihi secreta tua, etiamsi sint dolere plena. Te Christum absentem dolore nemo dubitet, nisi qui non amat. Habes modò tristitiam, sed de Sponso Christo, non de mundo isto. Et scio, quod illo revertente, iterùm consolaberis, quia non in perpetuum tui obliviscetur. Dixit enim: *Non relinquam vos orphanos; vado & venio ad vos.* Ioan. 14. Non ergò sunt vacua verba tua, cum tanto dolore prolata; sed cor amantis ostendunt, & gelidum cor feriunt, quod amore Christi non ignescit. Vox enim tua dulcis, vox turturis, non clamor murmuris.

Ideo

Ideo confido, quod invenies eum, quem doles amissum.

2. 2. Interrogo tamen te; Quid dicis de eo, quem sic absentem ploras? Bonus est, an aliud suspicaris? Et quidem bonus, & bonus valdè; justus & fidelis, in quo non est iniquitas, sed nec esse potest. Cur igitur doles de bono, in quo non est dolus? Non de bono doleo, quia bonus est, sed me miseram lugeo, quoniam bonum & fidelem amicum amisi. Ego, ego sum, quæ merui: sed væ, væ, quia sollicitè gratiam ejus non custodivi. Perdendo didici, quid habendo possedi. Indicat dilecti absentia, quid contulit ejus præsentia. Lætabar cum eo, & jucundabar: sed minus cauta fui de recessu celeri. Veni saliens in montibus, hilaris & jucundus, in ostiis domus meæ. Et statim clausi fores carnis, & introduxi ad me dilectum. Sedique cum eo, & requievi sub ejus umbraculo, à turbine & à pluvia. Et gavisa sum, viso dilecto. Quid ni gauderem? Ipse gaudium meum, & exultatio cordis mei. Eja quid habui, quid in illa hora possedi? Non possum indicare tibi, quam bene mihi cessit: nec nunc quidem dicere expedit. Plus desiderare non potui præsente illo, quem solum dilexi.

Quam benè sit animæ præsente gratia.

3. 3. O quantum dilecti quando me & omnia neglexi. De omni re, quæ me delectare potuisset, parùm vel nihil curavi, quia ejus amor me totam rapuit; & quidquid ipse non erat, incongruum videbatur, & insipidum. Quo ablato, projectum est cor meum penè extrà me. Dependebat enim anima mea, ex gratia ejus; quia aliud non habui solatium, nisi hunc, quem plango subtractum. Sufficiebat mihi, & satis erat, ad omnem lætitiæ varietatem. Sicut volebam, sic ille erat; & quicquid mihi præcipiebat, libenter acceptabam, meque illi totaliter & promptè donabam. Et concors animus, & tranquillitas magna nobiscum. Nec fuit ausus quisquam nostrum irrumpere silentium, illo nimirùm sic jubente per os suum: *Adjuro vos, filiæ Hierusalem, per capreas hinnulosque camporum, ut non suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Cant. 2. Jam nunc perpende, si vales verba mea sentire; quantum mihi de absentia dilecti, necesse sit dolere, cujus ex præsentia omnibus bonis cœpi abundare. Ad hæc respondi: Scio, quid loqueris; experimento sæpius probavi, quod dicis. Sed in hoc consolemur; quia ejus dispensatio voluntatis, nostræ devotionis est profectus. Et nunc quæ dixisti, gratanter suscepi; sed adhuc perfectiùs ea vellem audire. Tardioribus enim sensu, opus est morosior declaratio.

CAPUT XV.

De scrutineo super dilecto, & donis gratiæ ejus.

1. BEnedictus Deus, qui non amovit misericordiam suam à me. 1. Psal. 65. Adsum igitur, pio rursùs scrutineo quærens, si quando te sine interna consolatione reliquerit dilectus, quid interim agis? quid etiam super hoc consulis? quali quoque arte possit reconciliari vel revocari? Rogo te, [& charissima & devota Christi amica] nihil horum sileas à me, quæ venerim interrogare. Potes prodesse hac vice, pandendo mihi, quod piè sentis. Ex tuis sermonibus, potero mensurare pondus mei doloris,

 an

an justè sit vel injustè, quod dolui. Vidi enim te quandòque hilarem, quandoque verò tristem; rursùsque conspexi gaudentem, & ex te perpendi aliquantulum me. Sed causam hujus mutationis, hanc reor esse potissimam, de transitu & reditu unici dilecti tui. In quo casu plura te percurrisse intelligens, informandus accessi.

2. 2. At illa: Desideriis tuis annuens, conabor saltem modicè propalare, quæ intrà me aguntur, sive cùm fuero cum dilecto, sive cùm ablactata remansero sola, expectando eum, quem diligit anima mea. Sanè hoc primum noveris: quantum mihi gaudii & dulcedinis ejus confert gratia, tantum doloris & amaritudinis ministrat illius absentia. Sed cur sic dispensat vices suas, vellem eum potiùs dicere quàm me. Audies autem, cùm complevero verba carminis mei; quia postremò introducemus eum ad nos, sedensque in medio nostri, docebit nos ordinationem suam, quam solitus est exhibere amantibus. Sed jam audi patienter me, & imperfectum eloquium meum non sit tibi grave. Ad excitandum namque corda nostra invicem convenimus, ut vel pariter lugeamus, vel ex amore insimul gaudeamus.
Ecclesi. 4. *Væ* enim *soli: quia cùm ceciderit* in tristitiam vel tentationem, *non habet sublevantem.* Et *si fuerint duo pariter, confovebuntur mutuò*; dum uno tristante, alter consolationem ingerit; aut si consolari respuit, compassionem mox præbet, & super amico contristari vehementer incipit, sicque fit, ut aut pariter gaudeant, aut de ablato gaudio, lachrymis se mutuis consolentur. Et quamvis adhuc dolor de adversa causa, vel de re flebili infit, animæquiores tamen fiunt; quia tam unicordes se inveniunt, ut rebus mutatis, corda minimè mutari seu corrumpi potuerunt. Quis non diceret, considerata hâc animorum tam fidâ concordiâ; *Ecce quàm bonum, & quàm jucundum, habitare fratres in unum.* Psal. 187.

3. Possum igitur liberiùs tibi dicere, quod sentio; quia nil doli vel captionis, in te formido. Ecce iste dulcissimus Sponsus & dilectissimus amicus meus, Dominus meus Jesus Christus, amator animarum sanctarum, ex amore cessare non valens, attraxit me miseram ad se. Et cùm non essem, dedit mihi esse, vivere, sapere, & communi hac frui luce. Contulit & renasci per gratiam baptismi, & summorum me vestivit gloria meritorum. Dehinc, cùm multis peccatis me deformassem, & inepta ad redamandum essem, non aspexit ad meam fœditatem, sed ad sinum miserationum suarum. Etenim adhuc longiùs me vagante, vocavit per gratiam suam, non sinens me perire in hoc sæculo. Providit deinde locum mihi ad pausandum modicum, quamdiu in hoc fragili corpore dego. Non est tamen vera pausatio, neque diuturna ista qualiscunque habitatio sub umbra dilecti. Illa est vera pausatio, quæ post præsentis vitæ labores, percipitur in patria. Est tamen suo modo suavis quædam animæ revelatio, ad Deum suspirantis, exutam se videre à gravibus sæculi nexibus; & illic jam esse, ubi possit dilecto plenius servire, atque in secreto sibi & illi vacare. 3. Dona gratiæ Dei erga animam.

4. Non defuit etiam diversis necessitatibus meis, juvans & in tentationibus primitivis. Frequenter quoque me sermonibus utilibus instruxit, 4.

con-

confirmans me in verbis suis. Et sicut novellæ plantationes rigari solent imbribus, sic internis me rigavit consolationibus: ne tanquàm testa, virtus in me inchoata aresceret. Et dixit mihi: Si volueris & audieris me, videbis omne bonum. Si feceris, quæ dico eris amica mea. Si me elegeris, & super omnia amaveris, fiet tibi à Patre meo, quodcunque petieris. Si autem me dimiseris, erit tibi hoc in offendiculum, & ponam zelum meum contra te. Et cùm quæsieris alterum, non tibi diu placebit: sed in tædium & amaritudinem convertetur: qui ego salus, & vita sum animæ. Et converti me ad eum, qui benefecit mihi; & excutiens me de pulvere terrenæ affectionis, statui in corde meo, de reliquo vivere illi soli, quoniam nihil melius eo, nec ullum salubrius hoc pacto.

5. 5. Eant, & requirant, quicunque volunt, quem ament, & cui serviant; mihi compertum est, hunc verum esse animæ virum, pro quo nec mori erit difficile, ut ejus semper inhæream amori. Adhæsi ergò illi, placuit enim mihi: nec meliorem invenire potui. Talem enim vehementissimè desideravit anima mea, quo nemo major, nec melior, nec dignior esset, & qui omnibus bonis afflueret. Et quia multum benignus erat, consolatoria adhuc verba dabat; prævidens sollicitè, ne quidam asperitate & duritiâ nimiâ, me terrerent & frangerent; sed quod leve ac suave esset ad portandum, magis imponerent & docerent; ut sic affectus initiatus melius traheretur, ac fortiùs in amatum tenderet, nec resiliret. Melius, [inquit,] docebitur & proficiet, si non coactè, sed spontè provocetur. Faciliùs suscipiet jugum meum, si amor magis per præmia invitaverit, quàm timor per supplicia terruerit. Quod si impulsu indiget, solerti moderamine tamen fiat, ne violentia subruatur. Ipse enim sciebat, quid novellæ plantationi expediret; & quid mihi postmodum utilitatis, hæc ipsa pietas conferret, maximè instante probationis tempore; cùm possem faciliter recogitare, quanta in initio fecisset animæ meæ, & ideo non deficerem in aliquo certamine. Nec mox mihi indicare voluit, quæ & quanta in ejus servitio passura essem: sed lætis quandoque permiscuit tristia, considerans imbecillitatem & incapacitatem primò nascentis fruticis, donec ad ardua convalescerem.

6. Post hæc circumduxit me, & do- 6.
cuit, atque portavit in humeris suis. Circumduxit per paginas sacras, & sancto flamine me armavit contra diaboli nequitias. Proposuit mihi omnium virtutum specularia, sanctos videlicet Patriarchas & Prophetas ac novi Testamenti gloriosa luminaria. Circumduxit me etiam per loca eremi, & tabernacula Ægypti; ubi vigere inceperat & crescere Monachorum ac cœnobitarum nomen magnificum, qui suis exemplis imitabile & credibile fecerant, suave esse jugum Domini, & amaram atque fallacem latam viam sæculi. Docuit me, sicut mater parvulum, frangens mihi nuces spiritales, & inserens faucibus meis nucleos, quia dulces erant ad vescendum. Investiga, si potes, quid significent, & ubinam tales inveniantur. Aperi codicem Apostolicum, & conjectis oculis lege, si potes tanta capere mysteria. Revolve Isaiam, inspice Evangelium,

lumen omnium luminarium; & vide, si non producant ex se dulcissimos nucleos. Quicquid ex his inveneris obscurum, & intellectu difficilè, nucleus in testa est. Sed si audieris exponi, & intellexeris, quod ante non potuisti, testa nucis frangitur, & dulcedo nuclei saporescit in corde. Sic & in aliis sententiis subtilioribus æstimandum est. Unde & tot potes intueri nuces, quot sensus latentes.

Obscuritas in sacris literis, nucleus est in testa.

7. 7. Et quomodo putas portavit me in humeris? Fecit hoc quotiescunque infirmitatem meam aspexit: nec tamen abjecit, neque despexit, sed patienter & longanimiter me sustinuit. Portavit etiam me in humeris suis, quando aliis inspiravit, & virtutem dedit, patiendi infirmitates meas, & quicquid in me reprehensibile erat. Portavit adhuc multo chariùs me in humeris suis, quando *bajulans sibi crucem, exivit in eum (qui dicitur, Calvariæ) locum*, ubi & crucifixus est. Ego enim ibi portabar ab ipso magis, quàm crux ipsa. Et erant onera graviora humeris ejus peccata mea, quàm hoc lignum crucis. Nam propter me, portata est crux illa, non propter ipsum. Meruit tamen dedicari & honorari propter eum, qui bajulavit eam, & mortuus est in ea.

Ioan. 19.

8. 8. O quantum mihi super omnia amandus est & venerandus, cujus merito & gratia sic quæsita sum, & redempta? Erit igitur mihi dilectus iste, sicut unicus matri suæ. Et ego veraciter novi, quia nequaquam ejus conveniο dilectioni. Tamen quicquid præsumpsi, de illius processit dignatione. Et consequens non fuit, ut illo tam benignè se gerente ad me, non occurrerem ad vicarios amplexus. Memoriter teneo, quid dixerit David: *Quis sum ego, ut fiam gener Regis?* Sed est longè major ista, quam illa affinitas: quia hæc est cælebs & sincera cognatio, ubi caro & sanguis locum non habent: sed fides inviolata, & bonæ conscientiæ ad Deum interrogatio. De qua & ille discipulus, quem amabat plurimum Jesus, dicit: *Quia major est, qui in nobis est, quàm qui in mundo. Deus enim charitas est*, & ipsa hanc cognationem parturit. Cùm ergo David tantùm se humiliat, ut gener terreni Regis fieret; quàm humiliter me oportet sentire, quòd Rex Regum Dominus, me pauperculam dignatur agnoscere, & ad sui amorem trahere?

1. Reg. 18. Cognatio sincera quæ.

1. Ioan. 3.

9. Fecit itaque mecum, non sicut merui; sed quemadmodum benevolentissima virtus ejus dignabatur, sicut per omnia, charitati & infinitæ bonitati ejus, placere videbatur. Fœlix & benedicta anima, divini amoris vinculo colligata. Quam nobilis & ingenua, quæ tam sanctæ copulæ non ignorat vota? & quia jam prolixior sermo de dilecto processit, nec tamen quod quærebas, narratum est: ex ordine alius succedat, quem ipse nobis dulcem ac fructuosum facere dignetur.

CAPUT XVI.

De benigna protectione dilecti, & sufferentia animæ.

1. *Ecce, sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ; ita oculi mei semper ad dilectum meum.* Ex eo tempore, quo amare eum cœpi, etiam perseverare cum ipso volui. Quod cùm instituissem, placuit ei hoc ipsum, & confirmavit, dicens; *Qui manserit in me, & ego in eo, hic fert fructum* 1.

Psal. 122.

Ioan. 15.

fructum multum. Sed ut probaretur virtus dilectionis quàm vera, quàm fortis, & quàm casta esset, necesse fuit, ut tentatio illud aperiret. Tentari autem non possem, nisi ipso permittente, & paululum se abscondente. Et quia ad purgationem interioris hominis, necnon ad fœcundiorem fructificationem virtutum, atque clariorem spiritualium donorum perceptionem, tentatio proficere solet, ipsa me apprehendit, & exercere cœpit. Quam fortiter, & quàm frequenter huc illuc me jecit, quem nullum latet secretum, Deus & Dominus meus clarissimè novit, qui testis est omnium, quæ in corde meo gerebantur. Et usque nunc me conspicit, aliud quàm fragile figmentum esse cognoscit.

2. 2. Nisi ergo adjuvisset me, quando gravabar tam anxiè, ita ut vivere vix me
Psalm. 93. crederem, *paulominus habitasset in inferno anima mea*, tanquam prolapsa in desperationis foveam. Sed ipse misertus est mei, qui tribulatis corde consuevit adesse. Quis enim ad tolerandas prævaleret tam multas tentationes, nisi Deo se protegente & adjuvante? Quòd igitur stare potui ante faciem venti, ejus fuit misericordiæ. Et quòd adhuc stare me cognosco, ex ejusdem pietatis munere venit. Unde mihi nequaquam confidere debeo, donec in carne vivo. Etiam si cælum serenum sit, non puto, quòd securitas amodo erit. Subitò enim aër concitabitur, & fortassis quando minimè æstimatur. Tantò igitur magis mihi necessaria est dilecti mei gratia & protectio, quantò veriùs experior penè omnia patere periculis. Nusquam locus tutus est, nisi in cælo; ubi dilectus meus pascit electos suos, in lætitia & exultatione.

Nusquam alibi locus tutus, quam in cælo.

3. Sed quando ibi? Dicere inde quid possum? Cogitare vix modicum inde licet, nec tamen clarè: sed introire minimè licet. Utinam veniat ipse, & collocet me in loco pascuæ sanctorum, lucidissimo, tutissimo, & amœnissimo, ubi non est Satan, neque occursus malus. Adhuc in mari laboro, & an portum attingam salutis, propter tentationes ex diverso afflatu tumescente, ignoro. Nihil ergo in tuto mecum agitur; sed hoc mihi pro scuto & tegumento manet, quòd fidei lumen semper aspiciam; quòd dilecti mei gratiam humiliter requiram; quòd bonam spem ad eum indefessè geram; quòd ab ejus charitate separari nullatenus consentiam; quòd denique ejus providentiæ & abyssali misericordiæ, plusquam propriæ industriæ, me relinquam. Quapropter licet etiam frequentissimè titubem, ac nonnunquam in vitia cadam, nequaquam tamen desperare debeo, sed ad ipsum instanter clamabo & ejulabo: Domine Deus meus, miserere animæ meæ; & ne sinas me periclitari in tentationibus meis; sed adjuva me fideliter, ut fortiter resistam & vincam. *Operi manuum tuarum porrige dextram*, qui me Iob. 14.
probas per Satanam, & sæpè ponis ad partem sinistram. Quòd si tam gravis tentatio advenerit, quæ me ad Dominum clamare prohibuerit, mox ex intimo corde suspirabo. Ipse enim novit absconditа cordis; & scit, quid desiderat spiritus. Non enim est voluntas ejus, ut pereat unus ex his pusillis, qui credunt in eum.

Psal. 43. Rom. 8.

4. O quàm magna misericordia ejus super me, etiam ignorante me, vel 4.
non advertente, quòd mecum fuerit in tribula-

tribulatione ? Nam multoties servavit me, ut non traderer passionibus. Quandoque verò ex occulto ejus judicio factum est, ut caderem, & vincerer etiam in parvis, ne fortè superbirem, & præsumerem in magnis; sed humiliata & confusa discerem, quia nihil etiam eram, cum bene stare videbar, & florerem. Suadeo ergo, ne temere aut citò me laudes, licet prosperè procedam; sed fini sancto reserva potiùs laudem; immo non me, sed Dominum lauda. Laudetur solus gloriosus Deus, qui astitit mihi frequenter in tentationibus meis.

5. 5. Sæpè namque cum capta essem ab eis, piè liberavit me. Interdum autem venientes, ut turbo, ad dispergendum me, emisit sagittas suas, & dissipavit eas, fulgura multiplicavit, & conturbavit eas. Et recesserunt à me usque ad tempus. Nam omninò carere eis me noluit, quod rarò alicui sanctorum in hac vita donavit. Habui ergo post hæc, modicam requiem, pacem largiente dilecto meo. Quâ tamen adeptâ, non ad corporale, neque ad sæculare otium me contuli: sed ad mentale otium me verti, ut terram de longè cernerem, & cæli jam secreta parumper inspicerem. Intendi itaque mihi, ut viderem, qualis essem, & quibus modis illi melius placere possem; qui tanta mihi dilectionis ostendit signa, merita mea valdè excedentia. Non enim poteram in turbine tentationis videre, quàm suavis esset dilectus meus: sed in sereno mentis, & quiete solitudinis. Et quantum in me erat, hanc pacis serenitatem sine intermissione optabam; ut illi perfectius adhærerem, & sine aliqua abstractione & molestia vacarem.

6. Sed non secundùm desiderium animæ, effectus semper comitatur gratiæ. 6.
Datur tamen nonnunquam desiderata dulcedo, nonnunquam verò differtur ex justo. Cui etenim non optabilius foret, sub umbra pausare dilecti; dummodo liceret, dummodo tempus & locus admitteret? Nunc autem vicissim operatur mecum dilectus meus. Nec semper sentio, quod turbat; nec indesinenter fruor, quod delectat; sed fit *vespere & manè dies unus*; quia eun- Genes. 1.
do & redeundo per læta & tristia, agitur tota hæc mortalis vita. Senserat nimirum hoc idem sanctus, qui dicebat: *Visitas eum diluculo, & subitò probas* Iob. 7.
illum. Videtur tamen aliqualis requies, si non nimis continua sit aut importuna tentatio. Cùm ergo donatum mihi fuerit, vel parum in dilecto meo suaviter requiescere, gratum omnino habeo, & optabile. Gaudeo in hoc, & semper gaudebo, pro tam deifico munere.

7. Præstat insuper fiduciam affandi 7.
eum, quacunque de causa fuerit; quòd toties benigna visitatione sua, me gratis prævenerit. Siquidem ipso appropinquante, & diem festum mecum agere volente, subitò lux cordi meo infulget; ante cujus conspectum, omnium inanium cogitationum caligo pellitur, & diu optata serenitas possidetur. Ad ingressum namque ejus, stare non potest aliquid turpe aut indecens, quia munditiæ amator est & insertor: sed necesse est, ut abscedat omnis illusio diaboli, cum omnibus pompis mundi. Suppressis ergo passionibus & tentationibus

meis,

meis, quas pertuli, clariùs eum cœpi agnoscere, atque ferventiùs diligere: studui quoque gratias eidem agere, quòd jam serò dignatus sit, vitiorum à me tumultus prohibere. Etenim ipsa solent inquietare pacem meam, & obstruere moliuntur os meum, ne loquar ad dilectum meum. Sed frustra est eorum conatus adversus potentiam & sapientiam ejus, qui in quolibet tumultu, potest illabi cordi meo, & secreta sua mihi silenter infundere; ita ut cunctas eorum mussitationes pro nihilo ducam, penitusque non advertam.

8. 8. O mi cordialissime, & pulcherrime dilecte, sic quæso assume me ad te, quotiescunque videris affectus meos premi aliqua vitiorum mole, aut teneri inutili occupatione; ne longius à te, post greges malarum cogitationum, vagari incipiam, ac concitò privari gratia tua, sine qua non potero durare in tua exquisita amicitia. *Tu es* enim *Dominus meus, & Deus meus*, qui verbo tuo omnia sanas & sanctificas; *qui posuisti animam meam ad vitam, & non dedisti* commoveri *pedes meos*; sed de tempore iniquo, & de laqueis mortis, extraxisti me. O quanti derelicti sunt & perierunt, qui innocentiores me fuerunt? *Benedic* igitur *anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto ejus*! *Benedic anima mea Domino, & noli olivisci omnes retributiones ejus*. Parum est utique, & modicum nimis, quicquid dixeris, aut cogitaveris, vel promiseris in laude ejus. Major est enim omni laude, & suavior omni melodia. Propterea adhæret tibi anima mea, & super omnia data te diligit; quamvis pulchrum sit & dulce, quod mihi ex charitate miseris. Tu namque solus Sponsus es, cætera donaria sunt, & indicia amoris. Non diligam ea pro te; nec credam sine te, omnia mihi posse sufficere, ne fortè cum illis amittam & te. Uti propter te multis finis: sed pro te frui, nec aliquibus rebus vis. Ideò dilecte mi Sponse, Jesu Christe, omnibus te proposui, & præ omnibus amare curavi. Da ergo fœliciter te frui, & infruibili unione unâ tecum perpetuò beatificari.

Psal. 63.

Psal. 102.

Utimur rebus. fruimur Deo.

9. 9. Sed quò perveni? Longiùs forsitan te protraxi, quàm volebas. Sed indulge, amice. Sustulit enim me paululum amor summi ac unici amici; & utinam de cætero magis sustollat ac te pariter levet in altum. Provideat nobis ipse cœlestem ascensum, nos autem teneamus humilem descensum. Si relinquat interdum, à dilecto quæris? Dico, etiam. Quid facis inter hæc? Sustineo me, quantò æquanimiùs possum, & expecto donec veniat. Natura gravor; sed spiritu me interius sustento, ne sit inconsolabilis dolor. Memor sum, quia sine dolore, non vivitur in amore. Ex fide vivo, scripturis sanctis credo, verbis consolatoriis assentio. Et licet adhuc malè habeam, melius tamen posse fieri non diffido; nec diffidere debeo. Vera sunt enim & firma, quæ narrantur per sanctorum eloquia. Ipsi namque in multis exercitati & probati sunt, in similibus natura alleviari, semper optat, & in aliquo consolari quærit: sed spiritus tamen promptus est ad perferendum omnia, quæcunque Deus pati me voluerit. Si itaque indevotior & pigrior ad bona facienda fuero, propterea non erit sine remedio plaga mea. *Etiam si occiderit me* [ait justus] *in ipso sperabo*. Si virtutes di-

Sublatâ visitatione Sponsi, quid agat anima.

Job. 13.

ligo, patientia magna virtus est, servetur ergo & modò. Difficultas namque operis, sæpè auget claritatem virtutis. Ut autem probetur virtus, magisque clarificetur, per contrarios solet experiri successus. Cùm igitur tale tibi probamentum advenerit, ne diffidas, nec concedas; sed conserva patientiam, & Dei commenda justitiam.

10. 10. Non est Deus tam severus & immisericors, ut diu inconsolatum te patiatur manere. Tantùm caveas, ne immoderatè doleas, & velis adversus justum & sanctum remurmurare; quia relinqueris, ne & malignus spiritus acerbiores tibi tentationes, de fide & blasphemia immittat, & ex his nimium pavidus plus crucieris, quàm oporteat. Idcirco sustinete modicum, & comprime dolorem etiam quantalibet tibi gravedo cordis aut corporis ingeratur. Permane firmus in bono proposito, quod instituisti servare ab initio. Juvat enim in tali maximè articulo, omnem spem projicere in dilectum. Expecta patienter consolationem cælestem, senties citò uberem gratiam, & Dei respectum. Ecce habes fidelem testem dicentem: Expectans expectavi Dominum, & intendit mihi. Psal. 39.

11. 11. Ut autem proximo illam merearis consequi, interim sæpius ora, & pro te orari supplica; sicque te totaliter ejus committe voluntati & ordinationi, ut faciat tecum, sicut sibi placitum magis fuerit. Dicasque illi, cum bona confidentia: In manibus tuis tempora mea; tu scis, qualiter mecum sit, tu cognoscis, quid patior; & nunc si vis, citius consolabor. Fiat tamen semper, quod tibi rectum & bonum videtur in oculis tuis, & miserere mei pauperis & desolati mendici, ad te humiliter gementis. Si igitur in patientia & longanimitate perseveraveris, nec propter modicam tribulationem à fide & castitate, quæ est in Christo Jesu, declinaveris; profectò revertetur ad te splendor gratiæ ejus, & illuminabit te copiosius. Eritque multo charior dilectus revertens, quàm si nunquam absens fuisset. Non enim est irrevocabile verbum: nec sic offensus est, ut jam ultra nequeat reconciliari. Placabitur citiùs & facillimè, dummodo tu operam dederis, & cavere meliùs, & satisfacere maturiùs spoponderis. Si his salutaribus monitis acquiescis, erit tecum dilectus sicuti priùs, & ex illius præsentia jucundaberis, & dices: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te.* Psal. 30. Perfecisti eis, qui sperant in te; *sub umbra alarum tuarum*, protege eos. Isaia 62. O Sion renovaberis, & videbis inclytum tuum, qui regnaturus est in te. Ipse est Rex virtutum, & dilectus tuus, cujus *posteriora in pallore* auri: sed Psalm. 67. *caput ejus, aurum optimum.* Dan. 2. Hæc pro tua consolatione, perpaucis sint dicta. Reliqua verò de dilecti mutatione promissa, qualiter nunc videlicet apparet, nuncque discurrit, sequenti narratione ab ore ejus suscipies, & audies.

CAPUT XVII.

De responsione dilecti, quæ sit ratione recessus sui.

1. *Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis.* Quid est 1. Psal. 138. dilecte mi, quia sic fecisti mihi? Ut quid me dereliquisti? Responde mihi. Reliquisti me, & abiisti. Sed & denuo repedasti.

pedasti. Et in hoc bene fecisti. Si non citò venisses, pene defecissem. Sed misertus es mei, conscius secretorum meorum. Etenim tristis eram ex recessu tuo, & nunc pro tua reversione consolata sum. Dic tamen aliquid ad doctrinam meam, quid boni in hoc prætendisti? Quid te juvat sic discurrere, & me affligere? An

Luc. 24. te audire delectat? *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit.* Veni, & sede in medio nostrum; quia ecce ego, & alius quidam discipulus, te audire cupimus: & obsecramus, ut doceas nos. Dic fidenter quod placuerit: & ad me, si vis, verba tua converte. Nullum libentiùs quàm te, audio loquentem. Et si quis alius loquitur, propter te qui in eo loqueris, sermo ejus mihi gratus & audibilis

Cant. 8. efficitur. *Erunt igitur eloquia tua, dulciora mihi super mel & favum,* vincunt enim

Isaia 63. omnem suavitatem verborum. *Sonet jam vox tua in auribus meis.*

2. 2. Intonuit ergo vox dilecti mei, & dixit: Ego, qui loquor justitiam. Quis similis mei in consilio & prudentia: Quis

Isaia 45. fecit mare & aridam? *Ego Dominus, formans lucem, & creans tenebras.* Quis intravit abyssum, & de profundo eduxit

Psal. 7. aquas? *Ego Dominus, scrutans corda & renes.* Quis cognovit *omnia novissima*

Sap. 11. *& antiqua? Ego Dominus, qui feci omnia in numero, & pondere, & mensura.* Ego Creator cæli & terræ, Rector omnium sæculorum. Ego secretorum cognitor, & occultorum revelator. Ego universa complector, singulorum causas intueor. Ego Deus, & non mutor; apud quem omnium mirabilium stant immutabiliter rationes. Ego Deus omnipotens, cujus potestas insuperabilis. Ego altissimus, cujus altitudo inattingibilis. Ego bonitas, cujus entitas incapabilis. Ego præsentissimus & secretissimus. Ego intimus, & à sensibus remotissimus. Ego omnia sine onere porto, cuncta sine dissensione rego. Ego præterita simul & futura, æquè intueor, ut præsentia. Ego omnem corporalem pariter & spiritualem excedo creaturam. Ego variis modis nominabilis, nulla tamen cogitatione verè formabilis. Ego subitò compareo, & mox dum

nescitur, lateo. Verè ego Deus abscon- Psal. 45.
ditus, qui mille modis dispenso vices meas cum amantibus.

3. Et dixi etiam hæc ad amantem ani- 3.
mam. Abscondam faciem meam ab ea modicum, ad momentum eam relinquam, videam si castè diligat. Multum est castè diligere, quia hoc est, non propter seipsam me diligere, non propter aliquod temporale commodum, vel spirituale solatium: sed me solummodo propter me, sese finaliter propter me, & ob aliud nihil sperandum à me. Non est omnium, sic me amare: sed est solius perfectissimæ animæ, hæc prorogativa casti amoris. Quæ autem adhuc imperfecta est, necesse habet frequenter probari & exercitari, ut sciat quantum diligat, & si usque ad contemptum sui. Dixisti enim corde tuo: Profectò diligo; & idipsum frequenter repetis, quia diligo. Sed non tantùm verbis vel cogitationibus credo: Etenim te in veritate probabo.

4. Cùm præsens sum, & blandior; 4.
cùm devotionem tribuo, aut datam augeo; cùm tantum prospera, aut pro majore parte jucunda præfero, tunc devotè dicis; dilecte mi, diligo te. Et bene dicis. Sum enim amabilis valde, & omnia,

quæ de me dici aut cogitari possunt, amabilia sunt, & dulcia atque laudabilia in sæcula. Sed & in benefactis solum me amare & laudare, quid grande est? Nam & peccatores hoc faciunt. Equidem me sæpè bene dicunt, cum acceperint, quod malè cupiunt. Sed *non est speciosa laus, in ore peccatoris.* Qui ergo propter beneficium aut consolationem me diligit, quid amplius avaro facit? Proficias, proficias, & ad perfectiora ascende. Pigeat semper debilem & mollem esse; disce solidum edere cibum, non lacte parvulorum diutius vesci. Transi ad numerum fortium David, tenentium hastam & gladium & clypeum. Tolle crucem, & sequere me. Festina inter illos computari, qui diversa gravamina, & multa exilii genera, pro me sciunt portare. Nimis inclinaris ad consolationem. Probare ergo te volo; & inclinare ad latus aliud: ut experiaris, quid pati possis, ne tibi innocens & sancta videaris. Mittam super te tribulationem, & iram & indignationē, immissionemque per Angelos malos. Alii, quæ tua sunt tollent; alii, quibus indiges, negabunt. Alii tibi detrahent; alii in facie resistent. Alii grave jugum imponent: alii ducent, quò tu non vis. Alii exteriùs, & alii interiùs te affligent. Alii assumentur ad statum & honores, tu relinqueris ad contumelias & labores. In omnibus his & majoribus probaberis, ut athleta fortis. Recedam, nec dimittam, quin diligenter te examinem, si in facie mihi benedixeris. Quòd in toto corde me dilexeris, & in omni tempore nomen meum benedixeris; dignum est, ut amodo sponsa voceris, & secretum apud me cubiculum obtineas. Quòd si necdum virgam meam portare sufficis, sed hanc disciplinam minùs amabilem censueris, lugens multis diebus absentiam meam, quam affectanter & sedulò petis; mittam tibi baculum meum, ut surgas; & post hæc veniam, & suscitaberis ad pristinam gratiam. Nolo enim, ut omninò deficias; quia ego amantem me diligo. Et si nondum perfectè diligis, non tamen parvulam contemno: sed curabo, ut crescas. Cura est mihi de te, ut bene habeas; nolo ergo, ut de me hæreas.

Eccle. 15.

5. Scio quidem, quantum pati valeas; & ideo tempero vices meas, ne supra id, quòd possis sustinere, tenteris & deficias. Quòd si moram fecero, expecta me usque in diem visitationis. Veniens veniam, & promissioni meæ satisfaciam. Tu autem orationi incumbe, sacræ lectioni intende, & in omnibus patientiam & longanimitatem tene. Nec enim ignoro, quia interim in mœrore existis: sed tam subitò infirmari, & ab omni spe deficere, quasi non essem rediturus, non placet utique mihi. Ubi est fides tua? Magna fide opus est tibi in hac parte maximè; quia & si me non vides, videris tamen à me, cui te & omnia tua credere deberes. Licet namque judicia mea ignores, dicit tamen firma fides: Bonum est, quicquid disponit, operatur Deus. Consolor igitur te, quia infirmitas hæc non erit ad mortem, sed pro gloria Dei. Abstuli à te desiderium tuum, & volui tentare fidem & dilectionem tuam. Feci enim hæc omnia, ut tuam infirmitatem apertius scires, & meam bonitatem magis intelligeres. Non te bene nosti, sicut & ego novi.

Ego

Ego te & omnia tua novi, non modò ex tempore, sed ab æterno. Agnosce ergo, quid ex me tibi veniat, vide quam pauper ex tuo sis, si quando à me relinqueris. Nondum in vera tui cognitione, plenè profecisti. Et quia expedit plurimum hoc te scire, volui ut experimento disceres. Bonum est tibi, quòd aliquando desolaris, quòd tribularis, quòd humiliaris; ut sic propriam manifestiùs palpes infirmitatem. Ego novi hanc magis venire ad profectum tuum. Si ex hac prudentior & sollicitior fueris ad singula, quid perdidisti? Arrogans est plerumque & inscia tui; putans te habere bonum, quod non habes.

6. 6. Deciperis amore proprio; & dum non cogitas datorem, abuteris dato. Ego inebriavi te; sed oblita es, quia de vite mea botrus erat: Experire modò teipsam, agnosce quid virium habeas. Si ex te est, quod habuisti, cur non tenuisti? Si nec illud tenere potuisti, cognosce, quia desuper accepisti. Da ergo honorem gratiæ, & confitere, quia sine me nihil potes facere. Considera quàm necessarius sum tibi, quàm sufficiens & solus potens, in omni bono te confirmare. Ubi eras, priusquam te vocarem, nisi in peccatis tuis? Et nunc ubi es, nisi quo perduxi te? Sed & quando tibi bene erat sine me?

7. 7. Et dixi; Nunquam, dulcissime Domine. Tu solus unicus, & singularis dilectus meus, in omnibus & præ omnibus fidelissimus. Quare igitur cogitasti apud te non rectè, ut ires post amatores alienos? Quid tibi displicuit in me? Nunquid gloria mea, aut pulchritudo mea? Verè Domine, non est similis tibi in pulchritudine & in gloria, in divitiis & potentia, neque talis in cœlo neque in terra. Tu es enim solus altissimus super omnem creaturam. *Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem ejus tu fundasti.* Psal. 88. Multum est, quod creaturis donasti, ex quibus magna pulchritudo, sapientia, & bonitas tua relucet: sed nihil in comparatione beatæ & gloriosæ præsentiæ tuæ. Experientia nunc didici, quia *amarum* mihi est, vel ad horam te *reliquisse*. Hier. 2.

8. Ad me ergo revertere, dicit dilectus tuus. Satis est, quòd huc usque circumcursitasti. Disce stabilis esse & mitis; sperans & fidens in me? non tantum in die visitationis, sed abundantiùs in nocte tentationis. Ego dimisi te, ut fatigata citiùs ad me redires & frustrato exteriori solatio, demum intelligeres, quid tibi contulit dilectio mea, quæ toties te invitavit. Adverte itaque nunc, (quia ratione non caret,) quòd nonnunquam relinqueris, quòd sine affectu manes, quòd tædio afficeris, quòd tentationibus fatigaris, quòd hinc & inde affligeris, quòd consilium non invenis, nec auxilium sentis, sed angustiam undique & egestatem pateris. Ideò relinquo te, ut cognoscas meam præsentiam tibi esse necessariam, non modò in una re, aut in maxima tantùm causa; sed in omni profectò actione, in omni loco & tempore, tam manè quàm serò; & ubicunque fueris, jeris, vel steteris. Sic quidem instrueris sollicite ambulare cum Mich. 9. dilecto tuo, & à vanis abstinere, offensasque cavere. 8.

9. Relinquo te, ut scias quantum diligas me; hoc est, appareat tibi modus 9. dilectionis tuæ. Fortiorem te & beatiorem putabas quàm eras: sed evi-

dentiùs patuit, auxilio meo tibi paululum subtracto, quia egens fuisti & misera. Quomodo cognoscetur dilectio tua, nisi cùm mansuetè portaveris gravamina? Interdum te video tepescentem; sed ut suscitèris ad fervorem & quærendi diligentiam, abscondo me ad horam, tanquam dilectus stans *post parietem*. Video, & scio omnia: sed exercitatio ad multa utilis, majorem dat sæpè intelligentiam. Etiam si me diligis, utique quærere non tardabis. Si placeo, indagare curabis. An ignoras, quia laboriosè acquisitæ divitiæ, tenentur magis studiosè? Cui æquè optata requies, sicut fatigato? Cui tam jucundus amor, nisi in quo præcessit amari dolor? Et reinventus thesaurus, nonne bis charior est quam priùs? Duplex gaudium, & geminata redit lætitia, de intermissa dilecti præsentia. Utiliter igitur me subtraho, quia non dedignando hoc ago, sed pia quadam dispensatione sic cum amantibus ludo. Sufficiat pro præsenti, quia tantillum audire meruisti. Do autem licentiam toties ad me revertendi, quoties tibi senseris opus esse. Ego nunquam clausi viscera mea, humiliter & seriosè deprecanti.

Cant. 28. Isaia 2.

CAPUT XVIII.

De fiducia divinæ miserationis.

1. Psal. 58. Isaia 50. 1. *Deus meus, misericordia mea, & ideo non sum confusus.* Non videatur cuiquam absurdum, si cupiam cum Domino Deo meo frequenter celebrare colloquium, cujus benignitas me pigrum sæpè trahit & accendit ad orandum & meditandum, ita ut ejus non respondere vocibus, durum mihi sonet & ingratum. Sed dicit forsitan aliquis contra me; Ergo nec tu times Deum; cùm sis revera peccator immundus, & vita ipsa indignus? Unde tibi hæc præsumptio cordis? Et cùm sis omnium minimus, & despectior universis, quid adhuc te divinis ingeris colloquiis? Quem teipsum facis?

2. Dilecte mi, Domine, responde pro me, *quia os peccatoris apertum est super me. Si me justificare voluero, os meum condemnabit me. Et si mundus fuero hoc ipsum ignorabit anima mea. Tu scis insipientiam meam, & confusionem meam. Tu loquere, ego libenter silebo.* Et vox dilecti mei. Ne attendas ad verba exprobrantium tibi: sed ausculta potiùs, quid dixi: *Non enim veni vocare justos, sed peccatores.* An non licet mihi facere, quod volo? Voluntati meæ quis resistat? Si tibi, quamvis novissimo, benefacere voluero in modico, quis arguet me de peccato? Qui sine peccato est, primus in te lapidem mittat. Si autem & ipsi peccatores sunt, cur gratiæ detrahunt? Non tu me elegisti: sed misericordia mea prævenit te. An adhuc aliquis audet murmurare contra te, quia accessisti ad me? Certè non est murmur ejus contra te, sed apertè contra me; quia peccatores recipio, & manduco cum illis. Et quare non vendicares tibi familiaritatem, quam potiùs gaudeo exhibere, quàm retrahere?

2. Psalm. 108. Iob. 9. Marc. 2.

3. Cur ergo, Dilecte Domine, non eis imputetur, sed mihi, & peccatis meis. Non nego, quicquid de me ægrè sentitur; fateor & hoc indubiè, quia multò plus est, quàm scitur. Dicit ille: Bonum tibi, quia humiliasti te; sic enim magis semper lucraris, & gratiam meam faciliùs impetrabis. Propterea tamen non es abjiciendus, quia peccator es, & defe-

3.

ctuosus,

ctuosus, quamquam temetipsum ob id despicere meritò debeas, nec unquam oblivisci, in quantis deliquisti. Sed ne anxiè intereas, pensâ, quàm sæpè de peccatoribus facio justos & amicos, humiles eligens, & de se præsumentes relinquens. Non opus habeo, ut dones mihi aliquid de tuo: sed tantum hoc peto, dilige me corde puro, & sufficit. Cui rursus: Proh pudor mihi, quia non est quicquam in me, unde possit amor tuus erga me incitari. Dicit iterum: Nihil horum attendo, quæ mundus ad placendum offert, nil talium requiro: amor per se satis est, tantum ferveat, mecumque perseveret. Verumtamen cujus sunt, quæ hominem

Adhortatio ad fiduciam habendam Deo. adornare possunt? Nonne mea sunt omnia, & quæ in corpore, & quæ in anima fulgent? Quæ autem mundi sunt, & quæ corpus honestant, parum te implicare debent: Quæ verò ad decorem virtutis pertinent, tua interest, & curare oportet ista, ut placeas coram Deo in lumine viventium. Justè tamen te humiliasti, & accusasti tam foris quàm intus, coram vultu majestatis meæ, confidendo veraciter infirma & dedecora tua, atque profundius ingemiscendo; quia nequaquam dignus es familiaritatis meæ vendicare gratiam vel ad horam, cum sim speculum sine macula, & tu peccator & immundus ab infantia. Memor ergo esto fragilis conditionis tuæ, & generosæ celsitudinis meæ; sicque cum humili reverentia, accede confidenter

Isaiæ 43. ad me. *Ego enim sum, qui deleo iniquitates & peccata; qui justifico impium, dimittens ei omnia delicta, propter nomen meum.*

4. 4. Non solum hæc confero; sed adhuc majora misericordiæ dona, præstare paratus sum. Nam & misereri potiùs eligo, quàm irasci; parcere malens, quàm punire. Sed hoc parum visum est mihi; neque sic contentus sum, ut post primam gratiam, non adjiciam secundam vel tertiam; immò finem non impono miserationum mearum, sed neque gratiarum & beneficiorum meorum dicibilis est numerus. Denique post peccatorum veniam, post pœnitentiam & satisfactionem completam, reddo plerumque salutaris vultus mei lætitiam, infundendo abundantiorem Spiritus sancti gratiam. Et licet adhuc in carne peccator moretur, in meam tamen illum recipio familiaritatem; ita ut de perpetratis malis, nulla sit erubescenda jam confusio, sed magis gratiarum actio, & vox laudis; quia vetera transierunt, & nova facta sunt omnia. Tam pius & misericors sum, ut sem- 2. Cor. 5.
per paratior sim ad indulgendum, quàm tu ad pœnitendum; promptior ad dandum, quàm tu ad rogandum. Quid igitur times; quid trepidas ad sinum tantæ pietatis accedere? Et cur te alienares à gratia mea, tam sponte oblata? Etiam si scires, quòd negare proposuissem; non tamen desistere deberes à precando, neque confidentiam exauditionis amittere: sed insuper vehementiùs instare, donec acciperes. Infinitæ sunt enim miserationes meæ; & quod uno tempore negatur, alio tempore poterit piè concedi.

5. Qui scis, si quando convertam ad te faciem meam, & donem tibi desiderium cordis tui? Et quid dicit Propheta de me? *Accedite inquit ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.* Ego magis accuso raritatem accessus tui, quàm frequentem accessum; & plus timidam verecundiam, quàm promptam 5. Psalm. 33.

promptam veniæ præsumptionem. De mea bonitate confidere, rectæ humilitatis & magnæ fidei est indicium. Hæc dico, ut non pecces. Quòd si peccaveris, non desperes, sed citò resurgas. Habes enim adhuc spem, & advocatum apud Patrem. An expectare vis, ut dignus fias, priusquam accedas? Et ex te quando hoc poteris? Si solùm boni & digni, magni & perfecti viri, mihi appropinquare debent, peccatores & publicani quem adibunt? Quid ergo Evangelium dicit? *Et erant*, inquit, *appropinquantes*
Luca 15. *ad Jesum publicani & peccatores, ut audirent illum.* Accedant igitur indigni, ut fiant digni. Accedant mali, ut efficiantur boni. Accedant parvi & imperfecti, ut fiant magni & perfecti. Accedant omnes, accedant singuli, ut accipiant de plenitudine fontis vivi. *Ego*
Joan. 7. *sum fons vitæ, qui non potest exhauriri. Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Et qui nihil habet, veniat ut gratis emat.* Qui morbidus est, veniat ut sanetur. Qui tepidus est, veniat ut accendatur. Qui timidus est, veniat ut confortetur. Qui tristis est, veniat ut consoletur. Qui aridus est, veniat ut adipe & pinguedine spiritus repleatur. Qui tædio afficitur,
Prov. 8. veniat ut gaudio recreatur. *En delitiæ meæ, esse cum filiis hominum.* Qui sapientiam concupiscit, veniat ad doctrinam meam. Qui divitias quærit, veniat ut accipiat æternas & incorruptibiles. Qui honores ambit, veniat ut hæreditet nomen æternum in cælo. Qui fœlicitatem desiderat, veniat ut eam sine timore & periculo possideat. Qui omnium bonorum abundantiam concupiscit, veniat ad me, ut summum æternum, ac immensum bonum, percipiat. Ego sum, qui omnia temporalia bona præsto; & super temporalia, æterna bona in cœlestibus tribuo. Nec promissioni meæ deero cùm adimpleta fuerit mandatorum meorum salutaris observantia. Coronabitur autem gloriosè in cælo, qui legitimè certaverit in hoc mundo.

CAPUT XIX.

De desiderio divinæ fruitionis.

1. *Meditatio cordis mei, in conspectu tuo semper.* Quid animæ fideli suavius, quid jucundius esse potest, quàm devotè de Domino Deo, dilecto suo meditari; ut quem clara ac beatifica visione intueri necdum valet, saltem per studiosam recordationem, quasi præsentem sibi faciat? Contempletur igitur eum, per speculum in ænigmate, quem facie ad faciem non potest videre. Scrutetur nihilominus per scripturas & figuras, quem in suo fulgore contemplari non sufficit. O si studium quærendi faciem Domini nunquam frigescat: sed de die in diem magis fervescat! Inest autem animæ Deum amanti, incessabilis æstus ad ejus visionem perfruendam, quia visio Dei, beatitudo summa, & fœlicitas perfecta est. Appetit ergo hanc beatitudinem, quatenus totus ejus appetitus, suo conjunctus fini, satietur & quietetur; quoniam nullo præsenti bono, poterit unquam contentari. Nam & crebra experientia didicit, quòd quanto longiùs à cœlesti beatitudine erraverit, tantò infelicior est & inquietior; cùm nihil creaturis stabile appareat, aut durabile, quo ejus affectus possit mitigari. 1. Psal. 18.

2. Redeat ergo ad eum, à quo facta est; & ab illo requirat beatitudinem, 2.

Psal. 102. unde sumpsit Originem: *Quoniam quidem, qui creavit animam, ipse est, qui satiat in bonis desiderium ejus.* Nam talem affectum ei indidit, ut eo dempto, nullum sit bonum, quo contentetur; nullum gaudium, quo securè fruatur. Noli ergo hic stare anima mea, quia non est iste locus requietionis tuæ: sed pergè sursum, ascende ad eum, qui te fecit. Jam enim & ille nuncios misit, & invitat ad ascendendum. Quot desideria æternæ vitæ inspirat, tot nuncios tibi transmittit: Quibus susceptis, para te ad ambulandum. Ambulas, si eum videre desideras, si ei placere contendis, si inferioribus abrenuncias, si ejus amore agis, quicquid agendum vel dimittendum fuerit. Non enim tu eum priùs quærere posses, nisi & ipse te priùs quæsisset, & sancta in te desideria suscitasset. Siquidem languet illa anima, non amore, sed tædio pernicioso, quæ æterni solis non fuerit irradiata calore. Sed si austro suaviter flante, à frigore fuerit resoluta & mœrore; tunc mox æstuare incipit præ desiderio inspirati luminis, ad incomprehensæ arcanum divinitatis.

3. 3. O veri solis ardor immensus, quot tunc in amante parturis æstus? Solvis tristitiæ tenebras, & laboriosas actiones in nihilum mutas. Longos annos diesque paupertatis, uno simplici illapsu, abundè consolaris. O tristium medicina; & errantium & quærentium fulgida lucerna. Tu jugiter mihi mica; tu mansionem in me para, donec illucescat lux perpetua. O quàm dulcis & jucunda erit tua præsentia, quando ex sola tenui memoria, tanta prodeunt solatia! Quàm libenter me possum ad te convertere, quàm liberè omnibus renuntiare, ut tua gratia merear consolari. Non enim difficilè erit animæ cupienti, tuam cernere faciem, à præsentium se oblectatione nudare, cùm jam majorem interiùs sentiat, aut in proximo sibi largiendam, fiducialiter abs te expectet.

4. Præterea nullus insipienter cogitans putet, quòd tu animam tibi devotam, diu inconsolatam relinques; vel quòd parva recipiet charismata gratiæ, pro universis victoriis naturæ; quia nec in qualitate, nec in suavitatis quantitate, poterit unquam tuæ cœlesti consolationi comparari qualiscunque terrena delectatio, etiam undecunque concepta. Studeas ergo fidelis anima talem te exhibere Christo, cœlesti Sponso, ut ejus gratia & consolatione digna semper existas, quia per ipsum, & in ipso copiosissimè reperies, quod te in quavis anxietate positam consoletur. Quantò frequentiùs ad ipsum accesseris, ejusque lateri viciniùs & tuum applicueris, tantò tibi dulcior & jucundior apparebit. Quòd si te subtraxeris, tu sola detrimentum patieris; ille autem in sua pulchritudine permanens, nil triste sentiet, nec molestum. Tu illius bonitate eges, ille nullius. Ideò tu beatior ex ipso fieri potes, ille ex tuo profectò non potest. Solus est, qui sibi sufficit; solus, cui nihil addi minuive potest. Ejus gratia sunt, quæcunque sunt, quæcunque vivunt, sentiunt, & intelligunt. Meritò ergò omnia, quæ creata sunt, ipsum laudantes benedicunt. 4.

5. O si sufficienter eum enarrare tibi & explicare possem, quàm libenter id agerem. Sed quod ineffabile est, sicut est, effari prohibetur. Similiter 5.

quod inexcogitabile fertur, nulla cogitatione vel voce verè formatur. Et cùm ita ſit, cogita tamen interim humano more de creatore, habendo memoriam ſuavitatis ejus pro ſolatio, donec præſentiam vultus ſui, tibi oſtendat in regno.

CAPUT XX.

De gemitu animæ, ex dilatione gloriæ.

I. Pſal. 30. 1. *EGo dixi in exceſſu mentis meæ projectus ſum à facie oculorum tuorum.* Percuſſum eſt cor meum intra me, ex dilatione gloriæ tuæ: Loquar ergo, & confabulabor cum amaritudine animæ meæ. Vis amoris tui dicere me compellit, nec patitur tibi aliquid abſcondi. Iſaiæ 38. Quid igitur referam? *Ecce Deus meus, in te amaritudo mea amariſſima.* Qui non intelligit, neſcit, quid hæc volunt. Non ego ſic: ſed ſcio, & ſentio; & ideò cantare cum Propheta non erubeſco. Tibi Domino Deo meo loquor, cui omnia ſunt nota, qui & ſcire dediſti & ſentire, pro bona voluntate tua; ne fortè plus glorier, aut æſtimer aliquid ab inſipiente. Quod ergo à te accepi, dicere poſſum tibi. Et quid opus eſt tibi hoc dicere, cum omnia ſcias, nec ullum ex his ſolatium exſpectes? Et quale ſolatium tibi veniret, qui es conſolatio deſolatorum? Ergo mihi totum prodeſſe poteſt, qui verborum adhuc ſolatio indigeo; ut ſermonibus bonis & dulcibus, excitem affectum meum in te, & faciam refrigerium aliquod deſolatæ animæ meæ. Etenim cùm non poſſum te videre præſentem, lugebo abſentem; quia & hoc amoris eſt indicium, & dulce ſatis amanti. Jam ſenſus hujus verſiculi apparere incipit, quia de anima amante rectè ſcribitur. Quantò enim ardentiùs amat, quantoque vehementiùs æterna deſiderat; tantò veracius virtutem hujus verſiculi in ſe vivere ſentit. Non ſunt frigida verba, niſi non amanti: nec ſurda organa, niſi corde obturanti. Scit amans & flagrans anima, & toties intra ſe concaleſcit cor ejus, quoties ex amore æternæ pacis compungitur. Ipſa ergo dicit tibi, Domino Deo ſuo; non hominibus, quibus ignota eſſe cupit. Et ſi hominibus aliquando loquitur, hoc tamen foris eſt, quod illi audiunt: tibi quicquid dicit, intus dicit; & amando magis quàm ſonando. Ecce (ait) in pace amaritudo mea amariſſima. Ac ſi confiteatur: Poſtquam ad pacem mentis te largiente redii, magis mihi grave eſſe incipit fallax ſtatus mundi. Video enim in hac pace, quantum disjungor à ſumma pace. Et quidem priùs occupata deſideriis terrenis, & variis commota paſſionibus, plurimum impediebar ab interioribus meis, & per conſequens à contemplatione cœleſtium, pro quibus anxiè gemere debui: ſed minimè potui, quia ſenſum interni doloris, per incuriam perdidi. Jam verò ſublatis inanium cogitationum tumultibus, in pace mentis aliquantulum reſideo, & toto cordis deſiderio trahor ad ſuperna; & ampliùs plango, quia bonis cœleſtibus non fruor, quam priùs plangebam, cùm mundi malis cruciarer.

Explanatio myſtica verbi Ezechiæ, in pace.

2. Eſt ergo amaritudo animæ meæ, in hoc mundo degere, ſub peccati ſarcina incedere. Sed hæc mihi amariſſima fit, cum pro poſſe meo, recollectis in unum affectibus, bona jam cordis pace potior, atque totis medullis in amplexus æternæ pacis commoveor; & tamen

propter

propter mortalitatis meæ vinculum, apprehendere impedior. Ideoque ad te cum gemitu clamare compellor, & dico: Rom. 7. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Non sentio gravius onus, quàm diutiùs peregrinari à te in sæculo; quia in amore laborans, nullam præter te consolationem requiro. Evidentissima namque comprobatione didici, non posse animam meam bonis satiari præsentibus, nec veram adipisci beatitudinem; nisi tibi conjuncta, cœlestem acceperit mansionem. Licet enim excessivè amet, flagret, & contempletur sita in corpore; insatiabilis tamen perseverat ejus affectus, nisi deposito corpore. Idcirco in adeptione summi boni, & in lumine vultus tui, finis ejus consummatur.

3. 3. O Rex cæli, summè amabilis; ô dilecte mi, pulcherrime, totus desiderabilis. Psal. 15. *Quando adimplebis me lætitia, cum vultu tuo? quando satiabis omne desiderium meum, fonte perenni*: Sitivit in te anima mea, & multipliciter affligitur, te non adepto. Quàm diu in terris vivo, & te nondum video, triste est mihi omne, quod cerno. In tantum calescit cor meum, ut non modò semel, sed sedulò in Psalm. 4. excessu meo dicam: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei mei?* Crescit adhuc amor, & desiderium ampliùs ignescit; ita ut flere die noctuque non cessem, dum cogito per singulos dies, ubi est Deus meus? Amanti namque dulce est pro te flere, dum quod desiderat, non potest habere: sed oportet utique exspectare, & carere. Ex his fletibus magis pascitur & confortatur amans anima, quàm si haberet omnia terrena. Nam si illa diligeret, pro te nullatenus fleret.

4. O quàm beata, & tibi placita, fusio talium lachrymarum. Siquidem sæcularium gaudiorum, ac temporalium cupiditatum peremptrices sunt, & cælestium consolationum devotæ impetratrices. Propterea specialium devotorum & solummodo amantium est, iste profluvius tam sanctarum lachrymarum. Alia est ratio lachrymarum iis, qui misera necessitate constringuntur. Ille, quia morbidus est; iste, quia oppressus est; alius, quia injuriam patitur; alius, quia suæ voluntati contraitur, nonnunquam lachrymatur. Sola tu anima devota divini amoris lachrymas fundis: prò damnis autem temporalibus, & causis transitoriis, vero Dei judicio te submittis, & gratias agis. Nemo tamen indevotus, velut insipientem aut impatientem te judicet, audiens te flentem; quia lachrymæ istæ non gravant, sed recreant: non maculant, sed lavant: nec oculis officiunt, quæ oculos cordis puriores reddere consueverunt. Sentiant alii de te, quod volunt; non possum ego aliud, nisi bene de te sentire, nam & consimili opto fletu potari. Si [inquit] mecum optas lachrymari, poteris & consolari.

4. Piarum lachrymarum fructus.

5. Utinam esset anima tua pro anima mea, nunquàm ignorares, quod sentio. Ego scio, cui credidi; & certus sum, quia facilius est negare cœlum & terram esse; quàm Deum non esse. Et scio quidem ipsum esse bonum animæ meæ, & nunquàm me beatam fieri posse, sine ejus perfecta contemplatione. Cujus contemplatio, quia necdum mihi collata est, neque perpetuè firmata, nimirùm plango; quod tantâ felicitate privor, quòd hujus vitæ tenebris involvor, quod propriâ infirmitate sic gravor, ut 5.

lucem illam sufferre non valeam, & quod tam exigui momenti sit, & nebula tectum, quicquid de cœlesti gloria meditor.

6. *Psalm. 41.* 6. Quapropter planctum sæpè gemimino pro cantu; & *dum dicitur mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus*, magis compungitur spiritus meus. Penso enim suspensè; Ubi est bonum meum, & perfectum gaudium cordis mei? Ubi pax & requies vera? Ubi hæc omnia ineffabilia bona, nisi in Deo meo? Et quando his perfungar, nisi ei sine medio fuero conjuncta? Et quando ibi ero? Credo, spero, sed non possideo. Ubi est ergò Deus meus, quem sic amo, & nondum video; cujus amor me toties vulnerat, absentia contristat, sed & visitatio nonnunquàm recreat? Ubi est Deus meus, quem semel vidisse, est omnia didicisse? Ubi est Deus meus, in quem cor meum & caro mea, exultare jugiter concupiscit? Ubi est Deus meus, pro quo tot sustineo labores & dolores? cujus memoria dulcis, sed præsentia charior, omnem repellit de corde mœstitiam. Ubi est spes mea, & tota gloriatio mea? Nonne in te Deus meus, salutare vultus mei? Ostende mihi gloriam tuam, & ne avertas faciem tuam à me, & cessabo conqueri. Si litigo parum tecum, ne improperes mihi: amor enim vehemens, multos mirabiles habet modos. Exspectare cogor, & desiderare magis instigor, sicque duellum amabile perseverat.

CAPUT XXI.

De memoria cœlestis patriæ.

1. *Psalm. 25.* 1. DOmine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quàm libenter apud te essem, benè nosti Deus meus: & quàm intimè hoc desidero, non possum satis dicere. Non solum hoc peto, cùm mihi malè est; sed etiam quantumlibet hic mihi bene sit, opto tamen, ut magis tecum mihi esse liceat. Sed quomodò satisfiet desiderio meo? Hic me esse tædet, & oportet; tecum esse libet & nondum licet. Non video, nisi ut patienter dilationem istam feram, & optionem meam tibi resignem. Quid enim? Mussitare volo cùm sic oportet fieri? Absit. Et multi siquidem Sancti, diu se sustinuerunt in hoc sæculo, quorum tamen corda erant in cœlo. Quod si meam protendere volueris peregrinationem, parebo etiam, quousque tibi placuerit. Veruntamen ut complacitior sit in exspectatione sua, affectus essendi tecum: volo interim aliquid, de mansione cœlesti meditari mecum. Non tamen præsumo, vel minima illa penetrare gaudia quæ præparasti diligentibus te; sed sparsim modicum quid meditabor, unde affectus meus sæpe terrenis pressus & infectus, iterùm excitetur, & in spem vitæ æternæ sublevetur.

2. O si dies illa illuxisset, quò cœli gaudia me rapuissent? Quàm lætus tunc essem, & quàm felicem me putarem? quam tunc utique in stabili pace beatus essem? Nec opus foret inde aliquid investigare, quando nulla possent secreta latere. Sed in nocte vita mea versatur, & ideò non mirandum, si caligat oculus meus inter nebulas gloriæ. Attamen levabo oculos meos à longè prospectans, & salutans sanctam illam civitatem Hierusalem, quæ construitur in cœlis vivis ex lapidibus, Angelis videlicet & hominibus sanctis; plena semper existens in laude & canoro jubilo, *Deum sine fine lau-* *Apoc. 21.*

laudando. Eja, & age nunc enim mea, assumptis desideriorum pennis perge sursum, evola à corporeis sensibus; transmigra à visibilibus mundi figuris ad habitaculum sanctum Dei, ad Hierusalem novam perpetuâ pace stabilitam, gloriâ & honore coronatam, & omnium bonorum aggregatione perfectam.

3. Ecce mira & ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Sensus non capit, intellectus non attingit humanus, quam gloriosus sit Deus in Sanctis suis, quàm mirabilis in majestate sua. Extende cogitatum tuum usque in altissima; dilata desiderium tuum in perpetuas æternitates, & dic cum Propheta: *Gloriosa dicta sunt de te, civitas* sancta *Dei.* Ibi quicquid desideratur habetur, securè possidetur. Ibi videtur Deus facie ad faciam clarè & sine ænigmate; non raptim, nec horariè, sed sine fine lympidè. Ibi cognoscitur beata & gloriosa Trinitas, & inseparabilis unitas, quæ ab omnibus cœli civibus adoratur, & laudatur, & benedicitur. Ibi est ille unicus dilectus, singularis, prætiosior cunctis opibus; thesurus desiderabilis, Dominus meus Jesus Christus. Ecclesiæ Sponsus, immortalis; *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei* à sæculo *absconditi*, sed ipsis beatis manifesti. O quàm jucundi sunt omnes Sancti, ante faciem Sancti Sanctorum, qui est causa & origo salutis eorum. Ibi enim non in proverbiis loquitur eis, sed palam de Patre annunciat eis. Ipse liber eorum, verbum in principio apud Deum, docens de omnibus; & adimplens omnia, ita ut nihil desit eis in gloria. O felix sempiterna gloria, quæ non est de brevi memoria, sed de præsentia Dei in splendoribus Sanctorum.

Psal. 68.

Col. 2.

Joan. 16.

4. Ibi est gloriosissima Mater Dei, perpetua Virgo Maria, totam cœlestem curiam perornans specie & pulchritudine suâ; quam circumdant & comitantur virginales turmæ, tanquam flores rosarum, & lilia convallium. Ibi sunt Angeli & Archangeli, in suis ordinibus positi, divinis laudibus alacriter intenti; quorum alii supremi, alii medii, alii inferiores, secundùm tres hierarchias sunt distincti. Ibi sunt Patriarchæ & Prophetæ, qui de adventu Christi, Spiritu Sancto olim repleti, præcinuerunt, & nunc ipsum Dominum Jesum Christum, Regem Regum, Deum verum cognoscunt, ac incessabili laude benedicunt. Jam vident oculo ad oculum Redemptorem suum; quem diu exspectabant, & toto corde advenire desiderabant. Ibi sunt præclari, & omni veneratione dignissimi, præcones Christi Apostoli & discipuli Domini, sanctitate & gratiâ pleni, fundatores Catholicæ fidei; sed nunc devoti intercessores in æterna gloria pro iis, quos in fide genuerunt & instruxerunt.

5. Ibi præcipuè fulget venerabilis Baptista Baptista Christi Joannes, amicus Sponsi specialis. Ibi Petrus claviger cœlestis, Paulus Doctor egregius, Andreas, Philippus, Thomas, Jacobus, & Joannes, cum cæteris Apostolis & Evangelistis, Ecclesiarum columnis. Horum fidem tenere, exemplar imitari, ad vitam æternam est pervenire. Ibi sunt inclyti Martyres, proprio sanguine purpurati, & in æternùm cum Christo beati; quorum licet corpora crudelissimè laniarentur, tamen animæ non potuerunt per tormenta à Christo separari. Ibi sunt lucidissimi Confessores, qui vitam sæcularem 5.

contemnentes, cœlestes fieri meruerunt. Ibi sunt magni gloriosique Doctores, per vitæ sanctæ meritum, altius in Dei contemplatione suspensi, è quibus multi viventem sanctitatis imaginem, in suis scripturis reliquerunt. Ibi sunt juvenes & virgines, senes cum junioribus, nomen Domini assiduè collaudantes; & quicquid boni ac virtutis unquàm gesserunt, divinæ majestati asscribentes, semper grati, semper devoti, semper jucundi, semper & accensi, nec unquàm fastidio pressi, sed jugi contemplatione in Deum erecti. O quàm gloriosum est hoc regnum, in quo cum Christo regnant omnes Sancti, amicti stolâ primâ, securique de reliqua. *Ibi jam sequuntur agnum, quocunque ierit*; quia nulla separatio ab ipso erit, sed in æternum gaudentes in Domino gaudebunt. Apoc. 4.

6. 6. Hæc contemplare anima mea, & super omnia visibilia tuam cogitationem suspende. Verè locus iste sanctus est, & Dominus est in eo. Hic semper pax & gaudium redundant; hic omnium bonorum affluentia, omnium malorum perpetua carentia. O si posses modicum quiddam de ineffabilibus Sanctorum gaudiis rapere, unde peregrinatio tua aliquantisper consolaretur; quia apud me non invenies nisi labores & dolores, impetus tentationum, & luctus sæculi. O si tibi dignetur aliquid inspirare, superni luminis auctor, nec vacuam te remittat ad arescentes escas meas; sed secundùm divitias superabundantes gratiæ suæ, ab omnibus materialibus formis te purificet & evacuet, ac in abyssum suæ æternæ claritatis vel raptim inducat. Utinam ex illo cœlesti sanctuario, formam & exemplar veræ sanctitatis, quam imiteris, reportes. Meliora sunt enim, & veriora exemplaria cælestium & confirmatorum, quàm quæ terrenis demonstrationibus probantur. Da mihi Domine Deus sapere & intelligere, quæ sit Sanctorum perfecta felicitas, non ex codicibus inde scriptis; sed per Spiritum sanctum, qui docet te cœlestibus secretis, suprà id etiam quam possit humanus attingere sensus. Da & vitam meam multò ferventiùs ad spiritualiora elevare, & inter crebera tribulationum pondera, patientiæ palmam fortiter tenere; donec soluto carnis debito, ad hanc, quam desidero beatitudinem, tuâ misericordiâ valeam pervenire.

CAPUT XXII.

De accessu ad Sanctum Sanctorum, Jesum Christum, Regem Angelorum.

1. TU *es ipse Rex meus & Deus meus.* 1. Psal. 43.
Exurge anima mea; veni, & ingredere *in locum tabernaculi admirabilis,* Psalm. 41.
usque ad domum Dei. Decet namque, ut cæteris omissis, cum supplici reverentiâ nunc procedas, ad salutandum Dominum nostrum, JESUM Christum, Salvatorem ac Redemptorem tuum; qui est caput omnis principatus & potestatis, gaudium & corona Sanctorum omnium, firma spes ac certa exspectatio cunctorum fidelium. Ipse est, qui te fecit & redemit; ipse pro te laboravit, certavit, & vicit. Ipse est, advocatus tuus, & propitiatio pro peccatis tuis. 1. Ioan. 2.
Ipse est consolator tuus, provisor tuus, & gubernator tuus. Ipse est unicus & singularis dilectus tuus, qui pasciter inter lilia, & inter ubera tua optat commorari. Quis unquàm tibi tanta bona fecit? Quis tantâ charitate te dilexit? Ad hunc accede,

accede, huic te præbe. Aperi ei cor tuum, & enumera coram illo, quæcunque diu elata portasti. Nemo tibi melius indicabit, nec revelabit, quid spei vel consilii sit gerendum in rebus humanis, quæ tot
Tob. 4. variantur eventibus. *Apud ipsum vota & desideria tua, & in ipso consilia tua permaneant.* Spes hominum frustra, ipse autem est stabilimentum pacis. Per ipsum ha-
Ephes. 2. bebis accessum ad Patrem, & ab ipso omnis gratia tibi donatur, & virtus amplior infunditur.

2. 2. Sive tristeris, sive gaudeas ad ipsum habeas semper recursum. Ipse speculum vitæ, ipse norma justitiæ. Ipse lux indeficiens animæ, amor pudicitiæ, & gaudium conscientiæ. Propter ipsum faciliter omnia delectabilia contemnes; propter ipsum omnia amara & contraria tolerabilia erunt, & placebunt tolerata ejus amore. *Denique ex*
Rom. 11. *ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Ad ipsum principaliter omnis intentio, omnis actio, sermo, lectio, oratio, meditatio, & speculatio, respicere debent. Per ipsum tibi salus datur, & præparatur vita æterna. Propter ipsum non timebis mori, nec recusabis vivere; quia ejus fidelitati debes te credere, nec ejus honori vel amori quicquam præponere. Accede ergò nunc, & gratias age tuo Redemptori.

3. 3. O dulcissime, & super omnia amabilissime Jesu, sis devotissimè salutatus, altissimè laudatus, & nunc & æternaliter ab omni creatura benedictus. O dignissimè Jesu, quid honoris unquam reperiam, aut quam gratiarum actionem reddam tibi, qui mihi infinitas misericordias exhibuisti? Etsi aliquid invenirem, quod tibi donare possem, nonne tuum esset antequam darem? Quid ergò retribuam? Parum vel nihil habeo. Nunquid de nihilo sacrificare possum? Accipe tamen sacrificium humilitatis, paupertatis, nihileitatis meæ; & sit totum tibi adscriptum, quicquid mihi impartiri voluisti. Dicant & pro me laudes immensas, omnes Angelorum chori, tibi semper assistentes.

4. Dicant & omnes spiritus justorum, 4.
altâ jubilatione id ipsum repetentes. Sed adhuc quid agam in memoriam & laudẽ sanctissimi nominis tui? Multa deberem agere, multis teneor & obligor, & vix ad minima sufficio. Legam igitur de te Jesu mi dulcissime, scribam de te, cantabo de te, cogitabo de te, loquar de te, operabor pro te, patiar pro te, Exultabo in te, laudabo te, magnificabo te, glorificabo te. Dignè adorabo te, quia Deus meus es tu, in quem credidi, quem amavi, quem quæsivi, quem semper optavi. *Fac mecum signum in* Psal. 85.
bono, ut videant oculi mei speciosum vultum tuum in cœlo. Ad pedes tuos humiliter me prosterno, deprecans obnixè tuam clementiam cum lachrymis, quatenus mihi misericors esse digneris. Scribe nomen meum in libro vitæ, nec unquàm illud deleatur, quod sancta manus tua coescripsit.

5. Ego infelix, & Sanctorum meri- 5.
tis valde dissimilis, de tua superabundanti prærogativa meritorum confidens imploro, ut saltem inter infirma & extrema electorum membra merear computari. Scio, quia non est talis vita & conversatio mea, ut confidere aliquid de me ipso audeam; sed tua spes & consolatio mea, in pretio pretiosi sanguinis tui constat & requiescit; in quo me tota-

totaliter pono, & ponendum sentio, cum omnibus quæ egi, deliqui, merui, & omisi. Vide ergò exiguitatem & indigentiam meam, clementissime Jesu; attende affectum cordis mei, quem ad te gero & habeo; non quia ego dignus sum, sed quia tu benignus es, qui ab indignis non dedignaris tangi & amari. Terret me impuritas mea; sed iterum me trahit & allicit ad te, maxima pietas & humilitas tua; qui non solùm homo fieri; sed etiam pro homine peccatore pati, mori & sepeliri, in vera charitate consensisti. Ideoque ad te confugio, quia nihil boni in me invenio. Tu supple pro me, quod minus valet vis mea perficere.

6. 6. Tu desiderium mihi tribuisti, ut te
Psal. 141. salutarem, laudarem atque benedicerem; quia spes mea tu es, & portio mea in terra viventium. Desiderium animæ meæ est, esse tecum in regno cœlorum; sed quia tempus meum nondum est paratum, exspectabo te usque ad vesperam. Interim hæc mihi sit consolatio in loco peregrinationis meæ, quod memor sum nominis tui, & maximæ charitatis tuæ; & quod præsentem te habeo in fide & sacramentis Ecclesiæ. Intolerabile mihi prorsùs foret in hoc mundo vivere, nisi spem haberem in te Domine. Non enim consentio cum sæculo gaudere: & ne sine consolatione & gaudio manerem, in te statui gaudium meum ponere. Multum & sæpè errarem, & multum in cogitationibus fluctuarem, nisi te in memoria mea, & in imaginatione mea tenerem. Et quia divinitatis tuæ altitudinem capere non possum, nec incorpoream veritatem comprehendere sufficio, tutiùs me ad sanctæ humanitatis tuæ gesta & verba converto; quia hæc cogitans, non omninò à divinitate tua recedo. Gratias tibi Jesu bone, dulcis & amande, quia frater meus, os meum, & caro mea fieri dignatus es. Gratias & Sanctæ Mariæ Matri tuæ, de cujus virginali carne, sacrosancta corporis tui membra assumpsisti, ac mediante animâ rationali, perfectè divinitati adunasti; ut ipsa non tantùm hominis, sed & Dei Mater dignè ac fideliter appelletur.

CAPUT XXIII.

De processu ad salutandum Virginem gloriosam.

1. *A Stitit Regina à dextris tuis, in* 1.
vestitu deaurato. Quamvis nul- Psal. 44.
lius sim meriti, sed multorum delictorum conscius mihi, est tamen pergrandis fiducia, passio tua, Domine Jesu, & meritum gloriosæ Virginis Sanctæ Mariæ Matris tuæ, de qua parumper cogitare nunc libet; & quæso, ut liceat. Quis enim ego sum, ut audeam propiùs accedere, nisi licentiâ priùs postulatâ? Scio indignitatem meam, in ejus singulari reverentia non debere apparere, quam nimirùm Angeli venerantur cum stupore dicentes: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto mundi, deliciis affluens* paradisi? Id- Cant. 8.
circò, ô prædulcissima Maria, nequaquàm mihi convenit, tuam gloriam & honorem, tuam pulchritudinem & magnificentiam considerare; quoniam terra sum & cinis; immò terrâ vilior & cinere; quia peccator sum, & ad omne malum proclivus. Tu autem cœlo celsior facta, mundum sub pedibus habes; & propter honorem Filii tui, omni honore digna existis & reverentiâ. Attamen in-

ineffabilis pietas tua, quæ omnem cogitatum excedit, affectum meum ad te sæpè trahit & allicit, quia tu es utique solamen desolatorum, & tu miseris peccatoribus libens subvenire consuevisti.

2. 2. Ego quidem omnibus bonis consolationibus & confortationibus, & maximè gratiâ filii tui me egere sentio, nam meipsum nullatenus juvare sufficio. Tu autem piissima Mater, si meam parvitatem dignaris attendere, multis me potes sublevare auxiliis, atque uberioribus consolationibus inter pressuras refovere. Cùm ergò aliquâ pressurâ vel tentatione fuero circumventus, citò mihi & sine trepidatione ad te est recurrendum, quia ibi pronior misericordia, ubi amplior redundat gratia. Quod si fortè aliquando libet speculationi excelsæ gloriæ tuæ intendere, atque honorificè te ex intimo salutare, longè puriori me oportet corde procedere; nec sine superni luminis ductu, mihi expedit proficisci. Verè non est illi gloria, sed digna reddenda confusio, quisquis irreverenter ad tuum præsumpserit ostium accedere. Oportet autem accedentem, summa cum reverentia & humilitate procedere, bonâ tamen spe simul junctâ, quatenus tuâ miserante clementiâ, dignus sit admitti.

I. Tial. 4. — Cant. 3.

3. *Salutationis Angelicæ energia.* 3. Humiliter ergò ac reverenter, devotè & confidenter, ad te procedo. Gabrielis portans in ore salutationem tibi suppliciter offerendam; quam & inclinato capite ob tui reverentiam, & expansis manibus ob eminentem devotionis affectum, lætè præsento; atque eandem centies millesies, & multò ampliùs ab omnibus cœlestibus spiritibus, pro me dici peto & exoro. Nam quid dignius & dulcius pro præsenti offeram prorsùs ignoro.

4. Auscultet nunc sancti nominis tui pius amator. Cœlum gaudet, stupet omnis terra, cùm dico: Ave Maria. Satan fugit, infernus contremiscit, cùm dico, Ave Maria. Mundus vilescit, caro marcescit, cùm dico, Ave Maria. Abscedit tristitia, venit nova lætitia, cùm dico, Ave Maria. Torpor evanescit, cor ex amore liquescit, cùm dico, Ave Maria. Crescit devotio, oritur compunctio, spes proficit, augetur consolatio, cùm dico, Ave Maria. Recreatur animus, & in bono confortatur æger affectus, cùm dico, Ave Maria. Siquidem tanta est suavitas hujus benedictæ salutationis, ut humanis non possit explicari verbis; sed semper manet altior & profundior, quàm omnis creatura indagare sufficiat. Propterea iterùm flecto humiliter genua mea ad te, sanctissima Virgo Maria, & dico, Ave Maria, gratiâ plena. Suscipe clementissima Domina mea sancta Maria, hanc devotissimam salutationem, & me in ea suscipe; ut aliquid habeam, quod tibi gratè placeat, quod mihi fiduciam ad te præstet, quod majorem semper amorem accendat, ac in jugi devotione tui venerandi nominis conservet. 4.

5. Utinam ad satisfaciendum desiderio honorandi & salutandi te ex totis præcordiis meis, omnia membra mea modò verterentur in linguas, & linguæ in igneas voces, ut modum invenirem glorificandi te, Dei genitrix in æternum. Utinam adhuc pro omnibus peccatis meis, quibus iram merui, & gravissimè filium tuum contristavi, te quoque & omnem exercitum cœli, sæpissimè 5.

mè filium tuum contristavi, te quoque & omnem exercitùm cœli, sæpissimè in honoravi & offendi, hanc suavissimam Gabriels salutationem reddere valeam, tanquàm sanctam & puram orationis hostiam, omnium commissorum meorum expiatricem. Utinam quoque cùm nimis fragilis & labilis sit vita mea, pro universis excessibus negligentiis meis, pro omnibus etiam cogitationibus vanis, immundis, & perversis, omnes beati spiritus & animæ justorum, purissimâ devotione & ardentissimâ deprecatione, dicant tibi, ô beatissima Virgo Maria; ac centupliciter in honore tuo altissimam hanc salutationem replicent, quâ Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, te primùm per Angelum suum statuit salutare; quatenus sic aliquo modo reperiam incensum dignum, in odorem suavitatis; qui nihil bonitatis & dignæ recompensationis, in me reperio.

6. 6 Sed & nunc in præsentia tua prostratus, & sincerâ devotione invitatus, atque totus in veneratione almiflui nominis tui accensus, repræsento tibi lætitiam salutationis istius; quando Gabriel Archangelus à Deo missus, secretarium thalmi est ingressus, & flexis reverenter genibus, novâ & inauditâ à sæculo salutatione, tuam virginalem faciem honoravit, & dixit; *Ave gratia plena,* Luca. 1. *Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Quam & ego fidelium more, & aureo si possum ore, ex integro cupio persolvere; atque ut mecum omnes creaturæ pariter loquantur, ex intimis Ibidem. visceribus concupisco: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui* Jesus Christus; Amen.

7. 7. Hæc est salutatio Angelica, Spiritus sancti institutione formata, tuæ maximæ dignitati & sanctitati congrua. Hæc est oratio parva verbis, alta mysteriis; brevis sermone, lata virtute; super mel dulcis, & super aurum pretiosa; ore cordis jugiter ruminanda, labiisque puris frequentissimè legenda ac repetenda. Nam verbis paucissimis contexitur, & in latissimum torrentem cœlestis suavitatis diffunditur. Sed væ fastidiosis; væ indevotis & vagis oratoribus, aurea verba non ponderantibus, nec mellea pocula gustantibus, qui toties dicunt (Ave Maria) sine attentione & reverentia.

8. O dulcissima Virgo Maria, custodi me à tam gravi negligentia & desidia, 8. & tribue veniam de transacta jam culpa. Ero amodò devotior, ferventior, & attentior in dicendo. Ave Maria; sive in choro, sive in cella, sive in horto, sive in agro, aut quocunque locorum fuero. Et nunc post hæc quid petam à te, Domina mea charissima? Quid melius, quidve utilius, & quid tam necessarium, mihi indigno peccatori; nisi ut inveniam gratiam coram te, & dilectissimo filio tuo? Peto ergò gratiam Dei, te interveniente & impendente, quæ (teste Angelo) apud Deum plenitudinem gratiæ invenisti. Nulla charior petitio est, 2. Cor. 12. nec ullâ re plus indigeo, quàm gratiâ & misericordiâ Dei. Sufficit mihi gratia Dei, cæteris non obtentis. Quid enim est omnis conatus meus, sine illa? Quid item impossibile, eâ assistente & juvante? Habeo multas & diversas animi ægritudines, sed divina gratia efficacissima medicina est contra omnes passiones: & si dignanter advenerit, mitigabit universas. Habeo quoque inopiam spiritualis sapientiæ & scientiæ, sed divina gratia summa magistra est,

&

& doctrix cœlestis disciplinæ, quæ repentè in cunctis necessariis me sufficit instruere. Nam ultrà necessarium aliquid petere, aut præter licitum aliquid velle scire, hæc ipsa gratia dissuadet; sed humiliari sub se, & contentari se, ipsa monet & docet. Hanc igitur mihi impetra gratiam, clemens Virgo Maria, quæ tam nobilis est & pretiosa, & ut meritò aliud nihil desiderare debeam aut petere, quàm gratiam pro gratia.

CAPUT XXIV.

De consolatione piissimæ Matris Virginis Mariæ.

1. 1. D*iffusa est gratia in labiis tuis.* Eja obsecro te, Domina mea, vel nunc parum loquere mecum, Sancta Maria. Aperi os tuum in nomine filii tui, qui te benedixit in omni gratia spirituali. Ego sum (inquit) Mater misericordiæ, plena charitate & dulcedine: Ego peccatorum scala, reorum spes & venia: Ego mœstorum consolatio, &
Eccl. 24. Sanctorum specialis lætitia: *Transite ad me omnes, qui diligitis me, & ab uberibus* consolationum mearum *adimplemini*; quia pia sum & misericors omnibus invocantibus me. Venite omnes justi & peccatores, rogabo pro vobis Patrem, rogabo & Filium, ut repropitietur vobis per Spiritum Sanctum. Omnes invito, omnes exspecto, omnes venire desidero, nullum peccatorum despicio; sed super pœnitente peccatore, etiam cum Angelis Dei in cœlo, magnâ charitate congaudeo; quia non perit pretiosus sanguis Filii mei, effusus pro mundo. Accedite ergò ad me filii hominum, attendite & videte zelum meum pro vobis, ad Deum filium meum, Jesum Christum. Ecce ego iram ejus in me suscipiam, placabo illum precibus sedulis, quem vos offendisse cognoscitis. Convertimini, & venite, agite pœnitentiam, & impetrabo vobis indulgentiam. Ecce ego sto inter cœlum & terram, inter Deum & peccatorem; & ne mundus iste pereat, precibus meis obtineo. Nolite ergo abuti misericordiâ Dei, & meâ clementiâ; sed omnem cavete offensam, ne subitò super vos redeat indignatio, & intolerabilis vindicta. Præmunio filios meos, obsecro dilectos meos, estote imitatores filii mei, & matris vestræ. Recordamini mei, quæ vestri non possum oblivisci. Ego enim sum omnium miserorum miseratrix, omniumque fidelium piissima advocatrix.

2. O gratiosissimum verbum, omni cœlesti dulcedine plenum. O vox sublimis de cœlo rorans, suaviter influens, peccatores consolans, & justos lætificans. O cœlestis fistula, quàm dulciter resonas in desperata conscientia? Et unde mihi, ut alloquatur me mater Domini mei? Benedicta tu mater sanctissima, & benedictum eloquium oris tui; nam mel & lac sub lingua tua, & odor verborum tuorum super omnia aromata. Anima mea liquefacta est, ut locuta es, ô Maria. Ecce ut facta est vox consolationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio anima mea. Reviviscit namque intra me spiritus meus, & omnia interiora mea gaudio novo perfunduntur, quoniam bona & jucunda per te mihi hodie nunciata sunt. Tristis eram, sed nunc gaudeo propter vocem tuam. Vox enim tua dulcis, in auribus meis. Gravatus eram & desolatus, sed nunc relevatus sum, & confortatus. Misisti enim manum tuam de alto, & tetigisti me, convaluique 2. Discipulus.

de infirmitate. Vix loqui poteram, sed nunc libet etiam cantare, & gratias tibi magnificè agere. Tædebat vivere, sed jam nec mori timeo; quia te advocatam, apud filium sciens, pro mea causa teneo, cujus misericordiæ me commendo, ex hac hora, & deinceps omni in momento. Ex quo enim locuta es ad cor desolati orphani tui, repentè mutatus sum in melius, & validè interius recreatus. Quodammodò desperatus jacui, sed accessit consolatio tua, meque erexit cum jucunditate dicens.

3. Maria. 3. Quid est fili, & quid sunt, qui volunt nocere tibi? Noli timere, ego videbo pro te, fili mi. Vivo ego, & vivit filius meus Jesus, frater tuus, qui est ad dexteram Patris, fidelis utique Pontifex & intercessor pro peccatis tuis. In ipso summè sperare debes, quia ipse est dator vitæ & destructor mortis. Ex me temporaliter incarnatus, ex Patre æternaliter genitus, toti mundo in salutem datus est. Ecce unde spes & consolatio, & per quem fides & victoria. Sit Jesus & Maria, in tua semper memoria, & non timebis inimici jacula.

4. Discipulus. 4. O felix hora, quando tribulato cordi meo adesse dignaris, ô piissima Virgo Maria. O si esset longior mora, ad audiendum verba tua consolatoria? nam vehementer me accendunt & afficiunt, quoniam ex intimo me tangunt & instruunt. Beata ubera tua (divina Maria) quæ nunquam cessant dulcissimum consolationis lac fluere. Nam præ ubertate gratiæ lactentis olim pueri tui dilecti Jesu, non potes innatam tibi misericordiam denegare postulanti; sed gratiam sæpè exhibes, etiam in multis delinquenti. O Mater summæ pietatis, maximæ miserationis & charitatis, O Virgo incomparabilis, omnibus amabilis, & venerabilis. O Genitrix singularis, ex te nati Filii Dei; sed & totius Christianitatis Mater generalis, ac cuique pro suæ devotionis affectu valdè cordialis & specialis. O Virgo virginum, Regina mundi, & Domina Angelorum, trahe me post te, ne jacens maneam sub onere peccatorum. Effunde gratiam, rorem salvificum de cœlis ministra: ut veraciter merear sentire, quod tu es Mater gratiæ, & fons patens misericordiæ.

5. Ego sum Mater pulchræ dilectionis, casti & sancti timoris, piæ allocutionis, & suavissimæ consolationis. Audito ergò nomine meo, exulta in toto corde tuo, inclina reverenter, meque saluta libenter. Nam honorando Matrem, honoras & Filium, qui Deum habet Patrem. Ego enim sum Maria, Mater Jesu; & hoc nomen, mihi in æternùm manebit. Jesus autem quid? Christus Filius Dei vivi. Hic est Salvator mundi, Rex cœli & terræ, Dominus Angelorum, ac Redemptor fidelium, judex vivorum & mortuorum. Ipse est spes piorum, consolatio devotorum; pax mansuetorum, divitiæ pauperum, gloria humilium, fortitudo debilium, via errantium, lumen cœcorum, baculus claudorum, unctio aridorum, levamen oppressorum, juvamen tribulatorum, & omnium bonorum singulare refugium. Benedic Filium cum matre, & eris dilectus à Patre. Da ei honorem & gloriam, quoties mihi aliquam exhibueris reverentiam. Ejus gloria, mea lætitia; & mea laudatio, ejus est veneratio. Pone me & Jesum, sicut signaculum super cor tuum: sicut signaculum, super brachium tuum. Stans igitur aut sedens, orans aut legens,

(margin, beside 5.: 5. Maria. — beside "Ipse est spes piorum": Jesus piis quid?)

legens, scribens aut operans, creber in ore, semper autem in corde, Jesus versetur & Maria.

6. Discipulus. 6. Eja, amen. Serviant tibi omnes populi, tribus, & linguæ, & incurventur ante te omnes creaturæ. Cœlum dicat, Gaude Maria: terra respondeat, Ave in æternum & ultrà. Confiteantur simul omnes Sancti nomini tuo magno, & exultent omnes devoti coràm te, & agno Jesu Christo, Filio tuo, Domino nostro: Amen.

CAPUT XXV.

De reddendis gratiis, pro acceptis beneficiis.

1. Psal. 71. 1. *Sit nomen Domini benedictum in sæcula.* Serviat tibi Domine Deus, quicquid ago, lego, scribo; omne quod cogito, dico, & intelligo. A te incipiat, & per te, & in te, omne opus meum finiatur. Quod dedisti, hoc recipe; & unde flumina exeunt, illuc revertantur. Numquam melius mihi manet, nec unquam dulcius sapit, quam cùm totum tibi sincere retribuo, quicquid rectum à me geritur aut cogitatur. Opto gratias agere; quod tunc veraciter ago, si totum tibi, & nihil mihi dedero ex omnibus datis & acceptis. Quid inquam possum retribuere, malus & piger servulus? Nihil est servitium meum, etiam si fecero omne, quod jussisti. Propterea ad nihil redactus sum, & in veritate humiliatus. Psal. 118. *Bonum mihi, quia humiliasti me: ut tu solus justificeris, tu solus lauderis ab omnibus: nec unquam glorietur in se pulvis vilissimus.* Veruntamen desistere nolo, sed laudare te cupio corde & ore; quia si dignè non possum perficere, indignum tamen est omnino silere, nec recognoscere. Psal. 70. *Laus mea, Deus meus tu es, in te cantatio mea semper.*

2. 2. O qui parum sentiret de gloria tua, & quid est in te gloriari, quam nihili duceret, quicquid de externa blanditur gloria; O qui parum saperet de dulcedine tua, quam citò illi amaresceret omnis delectatio terrena? O quantum ferveret, qui parvam scintillam charitatis tuæ haberet? Charitas Dei quid efficit ubi inest. Nam omnia libentissimè contemneret, ut tuo amori inhærere liceret. Et verè totum illi suave ac leve esset, quicquid pro amore tuo agere vel pati posset. O quantum exultaret, quam vehementer post te curreret, memor omnium bonorum tuorum? Nihil charius quæreret, nil beatius possideret, nil sequeretur avidiùs, quàm quod amori tuo serviret. Etenim amando, onus non sentiret, quia amor omnia onera portaret. Et ideo, qui de onere conqueruntur, exiguos se in amore testantur. Ex amore tibi servire, jucundissimum est, & laborum solamen. Amor non respicit ad proprium commodum, nec veretur pati incommodum, sed tuum quærit in omnibus beneplacitum.

3. 3. O quàm dulcis res est amor tuus, Christe; quam bene sonat, quàm suaviter intrat, quam fortiter tenet & stringit? utinam me servituti tuæ perpetuæ obliget, totaliter capiat, totaliter sibi subjiciat, & proprium tuum me tibi faciat. Tunc enim maximè liber sum, cùm ab amore tuo captus sum, & omni proprietate privatus & alienatus. *Servus tuus ego sum Domine, tuus inquam, quia emisti me.* Libenter sum tuus, & non pudet me proprium tuum esse. Nolo mei ipsius esse; tu juva, ut possim ab omni proprietate liberari. Tu confla & accende, suscita igniculum, & æstuabit cor meum, fietque purum, clarum, & amœnum;

quia amor tuus fugat omne vitium, & consumit omne peccatum. Tu tene amoris vinculum, & stabit meum pauperculum servitium.

4. 4. Nec ignoro, quia nihil tibi confert meum servitium, sed mihi tamen proficit, si ago, quod tibi gratum esse novi. Utinam faciam, & non sileam, dicam, & non abscondam opera tua. Quomodo enim dignè sufficiam, excogitare omnia illa beneficia, quæ mihi indigno contulisti? Magnam misericordiam Domine cum servo tuo fecisti, sed ego (proh dolor) non retribui grates; sicut dignè meruisti. Ideoque me tenent pœnæ & dolores cordis, quia non possum respondere beneficiis tuis, tam multis, & tam magnis. Utinam vel semel dignè & integrè, pro omnibus his queam tibi regratiari. Sed in quo nihil est, quid de illo exire potest? Vas namque vacuum, nihil habet ad propinandum. Quid ergo faciam? Dare me aliquid oportet, quia vacuum apparere coram te non licet; nam & omnis ingratus, tibi displicet.

5. 5. O si haberem aliquid in toto mundo, quod tibi darem, & gratum foret oculis tuis? Quid vis habere, dilecte Domine? *Bonorum meorum utique non eges.* Psal. 15. Cur ergò exigis à me datum? Nemo ditior te? & adhuc aliquid postulas à me? Volo (inquis) totum habere. Nam tibi hoc expedit, si vis gratiam meam mereri. Ego dabo gratiam, & tu reddes gratiam, & sic tenebimus pariter jugem charitatem. Da te mihi, & totum dedisti. O Jesu fons omnis boni, fons vitæ, fons gratiæ, fons dulcedinis, fons æternæ sapientiæ; infunde nunc (piissimè) donum cœlestis gratiæ, & doce me tibi semper gratias agere, & meipsum ante omnia tibi dare; quia hoc est charissimum, quod possum tribuere. Sentio hoc, & consentio. Accipe me; ecce tuus sum totus, & omnia mea tua sunt. Unum est, quod non possum retribuere tibi. Quid hoc? Peccatum meum quod mihi proprium est, & ideo tibi imputandum non est. Meum est peccatum, & omnis defectus in me reperibilis, mihi soli attribuendus; tibi autem gloria & gratiarum actio, pro omnibus beneficiis tuis.

6. Sed jam ad memoranda beneficia tua, ex multis pauca mihi recolligo, & quæ amplius movent, & eminent. Nam omnia perscrutari, nec tempus patitur, nec cogitatio prævalet. Excedit enim numerositas modum; & magnitudo obruit sensum, sed & dignitas non habet pretium. Nam emi non possunt quia gratis dantur; & ideo pro eis tantum grates requiruntur, alioquin ab ingrato omnia auferentur. 6.

Beneficiorum Dei præcipuorum catalogus.

7. Primùm igitur gratias ago tibi Domino Deo meo, creatori omnium, 7.
quòd me hominem rationalem dignatus es creare; & super opera manuum tuarum, secundum animam ad imaginem & similitudinem factam constituere. Magnum & primum beneficium gratuita bonitate donatum mihi; neque enim me ipsum ego feci, sed tu me fecisti, introducens me in orbem terræ per parentes, quos tibi in hoc servire voluisti. Et ecce melior sum omni corpore, prælatus omnibus bestiis & volatilibus cæli; quia ad imaginem Dei factus, æternæ sapientiæ capax, lucis increatæ, & veritatis incommutabilis sum naturaliter particeps. Pro omni igitur, quod sum, vivo, & sapio, gratias tibi perpetuas refero; optans & petens, ut omnes simul creaturæ

turæ, quæ in cœlo sunt & in terra, nomen tuum laudent admirabile & superexaltatum in sæcula. Benedico te Pater, & Domine cœli & terræ, qui omnia creasti ex nihilo, per unigenitum Filium tuum, in Spiritu Sancto. Ex pura & libera voluntate, non aliqua necessitate, creasti omnia, *ut notam faceres filiis hominum potentiam tuam*; & mundum hunc visibilem optimè deposuisti, per invisibilem sapientiam tibi coæternam. Benedicant te omnes creaturæ tuæ, tibi in cunctis subjectæ, & humano generi ad ministerium conditæ. Nam te jubente, cœlum pluvias congruis dat temporibus, & terra fructus affert plurimos. Lucent sol & luna clarè super terram; stellæ girant noctibus per ordinem. Fontes scatent, fluunt rivi, natant in undis pisces generis diversi. Volant, cantant aves cœli; saliunt in montibus capreæ, hinnuli, & cervi. Oves & jumenta, ad bona gaudent pascua; currunt per nemora, diversa animalia. Prata virent, campi florent, & omnia ligna silvarum ramos fructusque producunt. Hæc sunt opera tua Deus, qui facis mirabilia magna solus.

Psal. 144.

disposuisti.

6. Beneficiorum Dei præcipuorum catalogus.

7.

8. Secundum beneficium mihi exhibitum, est mysterium Incarnationis, opus redemptionis, & pretium salutis nostræ, fructus utique passionis tuæ & mortis. O magnum pietatis opus, opus excellentissimæ charitatis, summæ humilitatis, & patientiæ singularis. Hoc homo non meruit, hoc Angelorum nullus facere potuit, hoc Prophetæ mirati sunt, hoc Apostoli viderunt & docuerunt, hoc fideles omnes susceperunt, hoc maximè electi diligunt & recolunt. Hoc beneficium bene cogitatum excitat desideria, inflammat corda, nutrit devotionem, illuminat mentem, purgat affectum, trahit ad cœlum, retrahit à mundo, ducit ad Christum, & unit animam Christo. Superabundat donum istud dono priori, unus tamen est, qui utrumque dedit & fecit, Jesus Christus, Dominus Deus noster. Nihil enim mihi nasci profuit in mundo, nisi & redimi profuisset dato sanguinis pretio. Subvenit ergò mihi gratia, excrevit divina misericordia, & facta est *copiosa redemptio*; nam vitiata natura, absque Creatoris non potuit reparari auxilio. O Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis ut damnatum servum redimeres, Filium tradidisti. O mira circà nos tuæ pietatis dignatio, quam explicare non valet mens humana, nec angelica ratio.

8. Quanta nobis beneficia in beneficio incarnationis Christi collata sunt.

Psal. 129.

9. O dulcissime Jesu, principium nostræ salutis & finis; tu solus nosti, qui solus potuisti conferre opem miseris & damnatis. Nam in humillima & abjecta forma servi, apparere dignatus es hominibus; & pro mortalibus vermiculis, sententiam diræ mortis (solâ miserante charitate) libentissimè suscepisti. O Jesu fons bonitatis & pietatis, lux lucis æternæ, & speculum sine macula Dei majestatis, accende cor meum, meditatione hujus ineffabilis beneficii, quod mihi & toti mundo exhibere voluisti. Generale quidem hoc beneficium, sicut & primum, omnibus sufficiens ad salutem; sed non in omnibus tamen efficiens fructum, propter multorum infidelitatem & malitiam. Electis autem omnibus salutare est & proficuum, propter quos omnia creata sunt, & per te (Jesu Christe) recreata. O bone Jesu, quanta nobis beneficia in humanitate tua præstitisti? Factus es frater noster, & caro nostra,

9.

Sap. 5.

nostra, ut filii Dei computaremur, & per te accessum haberemus ad Patrem; cujùs offensam placare nemo dignatus fuit, nisi tu, de quo ipse ait: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Felix anima, quæ Sacramenta nostræ redemptionis studiosè recolit, affectuosè diligit, dignè veneratur, & pro omnibus tibi gratias agit, ac tuo consilio plus quàm suo sensui credit. Nam hoc mysterium non est quisquam idoneus per se investigare, nec humanâ attingitur sapientiâ; sed fidei potiùs firmitate, ac puri cordis intuitu, desuper illustrato. Beatus, qui meretur accipere per gratiam, quod mundi sapientes non potuerunt cognoscere per naturam. O Jesu sapientia Patris, fac me intelligere in luce fidei, hoc magnum & mirabile mysterium tuæ incarnationis, quia in illo totius nostræ salutis latet dulcedo, abundat maxima charitas, & inscrutabilis sapientiæ tuæ plenitudo coruscat. Proficiat servus tuus per augmenta virtutum, & bonarum studia actionum; ac magis magisque in hoc memoriali incarnationis arcano, cum sacræ passionis profundo instruatur, atque totus in tua intima pertrahatur. Profunda admodum abyssus, & divinum quoddam pelagus, tantæ charitatis tantæque dignationis adhibitio; quod transnatari non potest, in quo natant & renatant spirituales pisces, parvi & magni, quos intra rete fidei cepisti.

Matth. 3. & 17.

10. 10. Maneat igitur in recordatione mea, tanta charitas & dulcedo, tanta humilitas & mansuetudo; & in omni orationis sacrificio ac meditationis exercitio, occurrat & immisceatur aliquid de incarnationis passionisque mysterio, tanquam lucidissimum thus, & suavissimum balsamum, in odorem suavitatis, Deo Patri offerendum. *Dicant nunc* mecum, qui redempti sunt à Domino, *quos redemit de manu inimici*, canticum divinæ laudis, & hymnum mentalis jubilationis, cum gratiarum actione, persolvant. Et omnes Angeli stantes in circuitu throni procidant in facies suas, & adorent Agnum Dei, qui abstulit peccata mundi, dicentes: Te decet laus & honor, Domine. Benedictio & claritas, gratiarum actio & vox laudis, fortitudo & imperium, majestas & sapientia, tibi Domino Deo nostro Jesu Christo, in sæcula sæculorum, Amen.

Psal. 106.

11. Tertium beneficium prioribus non inferius, est gratia justificationis; quâ me clementer ad conversionem, & vitæ emendationem traxisti; donans pœnitudinem peccatorum, spem veniæ, & propositum bene agendi, ac in perpetuum tibi serviendi. Hoc clarè considerans beatus Paulus, adhortatur discipulos suos, ne tanti beneficii sint ingrati; sed ut memores cœlestis gratiæ, dignas supernæ vocationi laudes studeant referre. *Videte* [inquit] *vocationem vestram fratres; quia non multi sapientes, non multi potentes; sed quæ infirma sunt mundi, elegit Deus.* In me hæc considero, qui contemptibilis & inutilis huic mundo, tuâ sanctâ vocatione ereptus sum de ipsius naufragio, & ad serviendum tibi, etiam tuo merui sociari collegio. At ne retrò iterum abirem, voto me sponte constrinxi. Quod utique non meis meritis, sed tuæ deputo providentiæ. De quo, te magnificè laudo, & benedico; qui dignatus es me vocare per gratiam, dans mihi voluntatem 11.

Justificationis beneficium quantum.

1. Cor. 1.

tatem bonam, & abjiciens à me peccatorum sarcinam. Nam & suavi jugo tuo me subjecisti, emolliens mentem meam unctione spiritus tui, quem mundus nescit, nec videt, nec sapit. Custodi hanc voluntatem, misericors Domine; insuper adauge dona gratiæ, quamdiu sum in hac visibili luce. Sentio vocationem istam magnum esse beneficium, quod non omnibus datur, sed quibus paratum est à Patre; quia non est volentis, neque currentis; sed miserentis Dei, ut omne os loquens inania, obstruatur, & totus homo tibi subjectus sit; *& non glorietur omnis caro in conspectu tuo*, nec sibi quicquam deputet de propriis meritis, vel operibus bonis. Nam si secundum justitiam mecum agere voluisses, jam deputatus essem cum iis qui in inferno sunt. Sed pepercit mihi pietas tua, Domine, atque locum tribuisti, indulgentiæ, ne similis fierem filio perditionis æternæ. Magnas igitur tibi teneor laudes reddere, pro tam magnifico beneficio, & utinam dignis respondeam vocibus & moribus, cunctis vitæ meæ temporibus. Obsecro autem, ut pro gratiarum actione, acceptes meum pauperculum obsequium, quo tibi servire cupio, & ex charitate debeo, & ut debitum servitutis meæ radicaliter procedat, ac finaliter tendat ad tuum beneplacitum & honorem, nec unquam cor meum à tua dilectione avertatur; sed anima mea & corpus meum, pariter vigeant & perseverent in sanctissimo servitio tuo, quamdiu spiritus est in visceribus meis; & compos mei ipsius sum, & tui recordari possum. Nunquam cesset laus tua ex ore meo; & abundantia benefactorum tuorum non recedat de corde meo. Quod si servus tuus multis annis vixerit, dato etiam quòd centum aut mille annis esset victurus, non erit propterea tepidus vel perterritus, in humilitate & subjectione tibi famulari; sed ita devotè & voluntariè tibi in omnibus deserviam, sicut ea hora & die, quando primùm cor meum à te admonitum est & confirmatum, ut te Dominum solum pura & integra mente sequeretur. Nec huic proposito obstabit, aliqua infirmitas seu adversitas intercurrens; sed sicut nun sentio, & te Deo meo audiente propono, ita quoque quod semel egressum est de labiis meis, te adjuvante cupio adimplere. Sin verò per aliquam fragilitatem, vel quamlibet culpam hæc voluntas fuerit confracta, (*quia non est homo, super terram sic justus, qui vivat, & non peccet*) adhuc non diffidam; nec te dimittam; sed mox incurvabo genua cordis mei, cum multa contritione & lachrymis, offerendo tibi tristem & sauciam conscientiam meam, ad sanandum eam medicamento gratiæ tuæ; & ad alligandum multò fortius propositum, quam antea fuerat constitutum. Non me pœnitebit boni incepti, imò gratias agam, quia hoc à te vel semel merui suscipere, quòd tibi consensi æternaliter militare. Potens es autem omnipotens & misericors Domine, qui me de nihilo creasti, quique hominis infirmitatem, & casum ab initio prænosti, omnia commissa mea mihi benignissimè dimittere, ac instaurare omissa, perdita restituere, livida curare, sordida mundare, tenebrosa illuminare, tumida inclinare, extincta reaccendere, confracta reædificare, neglecta recuperare, prava corrigere, aspera complanare, curiosa restringere, vaga colligere, inordinata compone-

Psal. 100. Rom. 9. 1. Cor. 1. Gratiarum actio de beneficiis. II. Justificationis beneficium quantum. 1. Cor. 1. 1. Par. 6.

ponere; ac totum statum mentis meæ in melius commutare; ita ut jam nil desit de priori proposito, sed etiam omnis occasio mali, cooperetur mihi in melius, tibi humiliter prostrato. Hæc est mutatio dexteræ excelsi; hæc est visiatio cælestis; hæc est multiplex collatio divinæ pietatis.

12. 12. Accipe etiam pro gratiarum actione, cuncta sanctæ ecclesiæ devota servitia, cùm unamini concentu totius cælestis curiæ. Et omnes sancti ab origine mundi, qui per gratiam tuam illuminati sunt & vocati; omnes quoque fideles & Christiani, in omni populo, & tribu, & lingua, & natione, qui usque hodie sunt, & ante nos fuerunt, & post nos erunt, pariter celebrent & collaudent dulcissimum atque gloriosissimum nomen tuum, quod est super omne nomen benedictum. Dicant iterum, & revocent cum ingenti gaudio, laudes universas, tuo nomini dignè dicendas, tot utique vocibus; quot cælum stellas, quot mare pisces, quot gramina tellus, quotque biblia continent apices. Et cum illud totum fecerint, & pro me suppliciter dixerint; tunc adhuc confitebor tibi, quia necdum satisfactum est ineffabili laudi nominis tui quod totis viribus cupio laudare, & omnimodò super exaltare; quousque ad illas perveniam curiales laudes, quas modò non possunt attingere nec prosequi, mortalium hominum voces.

13. Vides nunc anima mea, magnitudinem & preciositatem beneficiorum 13.
creatoris ac redemptoris Domini Dei tui, cui ad regratiandum non sufficit omnis creatura, quam ipse in laudem & gloriam sui æterni benedicti nominis condidit; qui nullius utique gloriæ eget; sed sibi soli ipse solus sufficit, sua gloria est ipse, qui est. Ecce præ multitudine beneficiorum ejus, non potui cuncta ante oculos tuos reducere, sed elegi ex grandi copia *tria munera pretiosa, quemadmodum magi Domino oblaturi fecerunt,* Matth. 2.
in quibus placuit penè universa concludere. Nam omne beneficium, si diligenter advertis, aut est naturæ, aut gratiæ, aut super excellentiæ, & quodcunque aliud est, satis convenienter ad aliquod horum trium habet referri. In creatione, habes beneficium naturæ; in redemptione, beneficium superexcellentiæ, in justificatione, donum considera gratiæ. Pro quibus omnibus & singulis, gloria tibi sit sancta Trinitas, æqualis una Deitas, & ante omnia sæcula & nunc, & in perpetuum. Amen.

(Omne beneficium Dei triplex.)

FINIS SOLILOQUIORUM ANIMÆ.

HORTULUS ROSARUM.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

De

CAPUT I.

De bona societate quærenda, & mala fugienda.

1. *Psal. 17. Qui meliores evaserunt sanctorum Commercio.*

1. CUm *sancto sanctus eris, & cum perverso perverteris.* Attende diligenter, frater amande, in Christo, ne seducaris à sociis malevolis, dissolutis, & mendosis. Junge te virtuoso, & disciplinato, & erudito; à quo audias semper verbum bonum, consolatorium, & imitatione dignum. Sicut enim carbo frigidus, conjunctus igni ardenti, fit calidus & ardens; sic tepidus, socians se fervido & devoto, fit sæpe fervidus & devotus, doctus & morigeratus. Sic Apostoli adhærentes Christo, facti sunt viri sancti, repleti Spiritu sancto. Sic Marcus adhærens sancto Petro, fit eruditus in Evangelio sancto, quod audivit ab ore beati Petri, cum ingenti gaudio. Sic Timotheus adhærens sancto Paulo, fit doctus in scripturis sanctis, *à juventutis suæ exordio.* A quo postmodum, proficiente Dei gratia, ordinatur Episcopus in Epheso, multum prædilectus ab eo, sicut Filius unicus à patre charissimo.

(Apostoli. — S. Marcus. — Timotheus. *2. Tim. 3.*)

2. Sic sanctus Polycarpus, conjunctus sancto Joanni Apostolo, fit fervidus Prædicator fidei in populo, & inclytus martyr cum sancto Ignatio. Sic beatissimus pater noster Augustinus, instructus ac baptizatus à sancto Ambrosio Episcopo, fit tandem gloriosus Doctor sanctæ Ecclesiæ, illustrissimè jam nominatus in toto mundo. Sic sanctus juvenis Maurus, adhærens sancto Benedicto, fit Deo juvante postea Abbas sanctus, virtutibus & miraculis clarus. Sic Deo dilectus Bernardus, adhærens venerabili Abbati Stephano in Cisterciensi monasterio, fit lumen religionis in ordine suo, & tanquam sydus clarum fulgens in cælo. Exempla sunt plurima tam nova quam vetera, quia prodest saluti animæ, societas bona, & nocet conventio prava. Prodest lectio bona, nocet auditio mala. Prodest solitudo cum silentio, nocet tumultus & vagus discursus in mundo. Aut igitur esto solus Deo vacando, aut cùm socio devoto, de Christi virtutibus conferendo. Cave de altis rebus curiosè quærere, stude vitia tua cognoscere, & remedia sana morbis adhibere.

(2. Polycarpus. — Ignatius. — Augustinus. — Maurus. — Bernardus.)

CAPUT II.

De fuga sæculi, & laqueis diaboli.

1. AUdiens *sapiens, sapientior erit.* Audi (adolescentule bone) verbum æternæ sapientiæ, super omnes sapientes mundi tibi magis utile. Noli, secundum beati Joannis dictum *diligere mundum,* 1. *Prov. 2. 1. Joan. 2.*

& ea quæ in mundo sunt; sed respue omnia, tanquam stercora & venena. Cogita de fine sine fine, & cessabit tentatio. Cave animæ tuæ periculum: non sis alicui scandalum: nec loquaris indecens verbum. Si te retrahit à Deo pater carnalis, responde, quia patrem habes in cælis. Si mater aut soror impedit, dic eis; Mortales estis, & fallaces: qui me creavit, ipse me gubernabit. Qui Deo servit, omni bono non deficiet. Commenda omnes amicos tuos Deo, orans ut se emendent, & caveant à peccatis; ne Deum offendant, & pro terrenis cœlestia perdant. Magna cordis inquietudo, amicorum visitatio frequens.
1. Joan. 2. *Mundus transit, & concupiscentia ejus*; & tu pariter transibis, & amici tecum omnes.

2. 2. *Multi laquei diaboli, & qui vult*
1. Tim. 6. *fieri dives, & videri magnus, incidit in varias tentationes ejus.* Laquei quotidiani sunt, cibus & potus, oculus vagus, sermo otiosus, inconstantia cordis, & tædium boni operis. Omnia vanitas, honor, divitiæ, & potestas. Quid quæris, quid cupis videre in mundo, ubi nihil est mundum? Totum vanum, lubricum, & dolosum, præter amare Deum, & facere semper bonum. Non potes perfectè amare Deum, nisi contemnas teipsum & mundum propter
Marc. 19. Deum, *qui reddet tibi centuplum in præsenti, & vitam æternam in futuro.*

3. 3. O frater peregrine, non sit tibi grave elongari ab amicis & notis, qui sæpè sunt impedimentum æternæ salutis, & subtractio divinæ consolationis. Ubi sunt socii tui, cum quibus lusisti, & risisti? Nescio. Abierunt, & me reliquerunt. Ubi est, quod heri vidisti? Evanuit. Ubi est, quod comedisti, & bibisti? Totum periit. Quid nocuit, quod abstinuisti? Nihil omnino. Sapiens ergo, qui Deo servit, & sæculum cum suis delectationibus funditus spernit. Verè ita est. Væ omnibus mundi illecebris ebriis, quos citò omnis jucunda societas deseret, fugiet, atque sepeliet. Ecce mortui sunt omnes. Non ultra revertentur ad me, ego magis sequar eos Deo vocante. Hospites fuerunt super terram, & ego. Omnia hic reliquerunt, & ego. Tanquam umbra subitò transierunt, & ego.

CAPUT III.

De vera sapientia, apud Deum quærenda.

1. BEatus vir, qui invenit sapientiam. 1.
Quære veram sapientiam quam Prov. 3.
Christus docuit, & exemplo suo ostendit. Verus sapiens odit iniquitatem, loquitur veritatem, & operatur justitiam. Qui sobriè, castè, piè, humiliter, & devotè vivit, & pericula tentationum cavet, sapiens est, & Deo placet. Hic bonam famam habet, bonam conscientiam servat, tristitiam fugat, pacem possidet, & cordis lætitiam frequenter à Deo accipit, quam mundus ignorat, nec sapit.

2. Sapientia mundi vanitas est, & 2.
stultitia reputatur apud Deum. Decipit suos amatores, & in fine torquet ovantes. Sapientia verò carnis, mors animæ est, quæ subitò tollit pariter vina bibentes, & deliciis inhærentes. Nam luctus & pœna, post carnis gaudia fœda. Trahitur autem vera sapientia de occultis verbis, & sacris actibus Christi, qui suadet spernere mundum, fugere delicias, domare carnem, pati dolores, subire labores, amare virtutes.

CAPUT IV.

De pugna, contra propria vitia.

1. Matt. 11. 1. R*Egnum cælorum vim patitur.* Multorum est incipere, paucorum proficere, paucissimorum ad perfectionem pervenire. Aut enim ad carnem nimis labimur, aut in superbiam erigimur, aut adversis frangimur. Heu raro hic invenitur, qui Deum purè quærit, & seipsum perfectè vincit, & funditus relinquit. Dixit quidam devotus: Rara avis perfectio, arduum nimis vincere seipsum. Qui non laborat pro virtute, non satiabitur ejus dulcedine. Omnis virtus bonum habet sibi annexum, & recreat bene operantem. Qui vitiosè agit, generat sibi malum finem, perdit honorem, destruit quietem, invenit dolorem, auget tristitiam, tollit boni saporem. Qui autem abstinet à licitis, securior est ab illicitis.

2. 2. Qui canis linguam refringit, morsum non timebit: & qui silentium districtè servat, labiis suis non offendit. Longè est à mendacio, à lite, à detractione, à maledictione, ab ira & murmuratione, qui libenter latet & tacet. Qui non audit mala, nec videt vana, faciliùs ea vitat, & negligit similia recogitare. Sensuum enim custodia puritatis est caussa, pacis disciplina, devotionis camera. Quando ira venit ad mentem, sapientia recedit à prudente. Qui iracundè loquitur, latranti cani assimilatur. Qui autem mansuetè respondet, iræ motum frangit, & pro spinis rosas præbet afflicto. Benedicta lingua prudentis, quia sanat vulnera irascentis. Qui resistit vitiis quamprimum oriuntur, & parva videntur; faciliùs ea expellit, antequam duriora fiant.

3. Qui innititur devotis exercitiis, orando & meditando quæ cœlestia sunt, 3. assimilatur sapienti hortulano, plantanti rosas & lilia, in agro suo. Hic valdè gaudebit in futuro, cum sanctis Angelis in cœlesti paradiso. Angelis est similis, qui puritatem custodit mentis & corporis. Dæmonum est servus, qui consentit vitiis, & delectatur in cogitationibus pravis. Dura est pugna, delectationi resistere: sed durior erit pœna futura, in æternis ignibus cruciari. Ardor ardore vincitur, clavus clavo expellitur, risus mærore fugatur. Cum amor Dei intrat, cuncta transitoria de corde recedunt. Sapiens est ille, qui spernit millia mille. Omnia sunt nulla, Rex, Papa, & plumbea bulla. Cunctorum finis, mors, vermis, fovea, cinis. Quantumcunque enim quis se extollit, nil est, mors omnia tollit. Fœlix peregrinus, qui habet hospitium in cælis.

CAPUT V.

De devotionis gratia acquirenda.

1. V*Æ vobis, qui ridetis, quia flebitis.* 1. Luca 6. Sicut virtus non potest stare cum vitio, sic devotio non potest acquiri cum risu & in convivio: sed cum luctu & silentio. Perfecta autem virtus, non subitò acquiritur; sed paulatim, cum multo gemitu & dolore, cum firmo proposito proficiendi semper in melius, vim sibi faciendo, sæpiùs scilicet jejunando, vigilando, orando, meditando, studendo, scribendo, laborando, à fabulis abstinendo, & in secretò libenter manendo.

2. Omne gaudium, quod de Deo non est, citò perit, maculat, & lædit. 2. Bonus sermo, suavis est ad audiendum; durus, turbat amicum; otiosus perdit

temporis fructum. Esto diligens in operando bona, patiens in tolerando mala; & beatus eris in vita tua, Deum laudando omni hora. Rarò tibi unum vel alterum deerit istorum, tristari aut lætari. Felix, qui omnia ad bonum trahit, & de adversis lucrum sibi facit. Qui Deum diligit, amara sicut dulcia, æqualiter à Deo accipit, & gratias agit. Bene & firmiter stat, qui non in se, nec in homine, sed in Deo spem suam ponit.

CAPUT VI.

De auditione & lectione divini sermonis.

1. *Lucæ 11.* BEati, *qui audiunt Verbum Dei.* Vile est solatium humanum, quod impedit divinum. Cùm sacra lectio legitur, Deus tibi loquitur: ideò cum humilitate, Verbum Dei audi gratanter. Veritas nòn est aspernanda, à quocunque simplici proferatur. Qui bene vivit, bene docet: & qui bene legit, Dei nuncius est. Fidelis nuncius nociva tacet, utilia refert, fingere nescit. Pura veritas, jucundum verbum. Subtilis sermo parvulis nocet, blandus sæpè decipit. Falsus narrator, pacis turbator: qui illum audit, scandalum non evadit. Judex discretus, omni laude dignus: Durus & immisericors, non est misericordia dignus. Iracundus animus torquet seipsum graviùs, vexat innocentes sæpiùs, maledicit potentibus occultè, & deridet apertè bene agentes.

2. 2. Dolosus in verbis fallit sibi credentes: ideò paucos habebit amicos. Bonum est tacere mala, sanctum vera proferre, rationabile modestè agere. Justum est nulli nocere, pium omnibus prodesse, religiosum verbis & moribus proximum ædificare. Prudentis est agenda præmeditari, & sine causa nil novi quærere; ignota non facilè enarrare, dubiosa non statim confirmare. Magnum bonum pro pace cordis, silentium oris: nam os fatui, quasi semper apertum, rixisque proximum. Qui Deo placere desiderat, cor & os custodiat, ne devotionis gratiam perdat, & quietem amantis offendat. Multa pulchra verba non implent saccum; nec eloquentia verborum sanctificat otiosum, neque ambitiosum. Qui bene facit, bene habebit.

CAPUT VII.

De divina consolatione, in tribulatione.

1. JUxta est Dominus his, *qui tribulato sunt corde.* Nemo invenitur tam 1. *Psal. 33.* bonus & devotus, cui non occurrat aliquid oneris & gravitatis. Cùm ergo fueris in tribulatione, & cordis mœrore, tunc es cum Jesu in cruce. Cum autem iterum consolaris in oratione, per gratiam sancti Spiritus; tunc quasi ex mortuis cum Christo resurgis de sepulchro, & celebras Pascha in novitate vitæ cum Jesu, in corde jubilando. Cùm verò audieris aliquem indigna & dura verba tibi dicentem, tunc datur tibi de calice Domini bibere, pro medicina animæ tuæ.

2. Tace, & bibe salutis pocula sine murmure, & Dominus respondebit 2. *Matt. 26.* pro te, in vita & in morte. Non obliviscetur tui Deus. Nihil gloriosius, quàm silendo & patiendo, obstruere os loquentis iniqua, & sequi exemplum Christi tacentis coram Pilato, cui fuere multa falsa objecta. Non enim es melior Deo tuo, pro te flagellato ac deriso; & tandem à malignis occiso. Nescit homo, quàm bonus sit & virtuosus, nisi cum vexatus fuerit adversis. Christus multos

habet

habet amatores & sodales mensæ, sed paucos sectatores abstinentiæ.

3. 3. Verus amator crucifixi, non refugit pati dolores, nec confundi à perversis, ut sit Christo conformis, in scandalo crucis. *Nam cui Christus vivere est, huic pati & mori pro Christo lucrum est maximum.* Quantò ardentius Deum quis diligit, tantò minùs mortem timet, & eo ampliùs dissolvi concupiscit; ut cum Christo fœliciter vivat, & in perpetuum cum Angelis gaudeat. Fœlix anima, quæ Jesum medullitus amat, præsentia bona amore æternorum vilipendit, pro nomine Jesu mala patienter tolerat, & ad pedes Jesu humiliter se prosternit, & orat, ut in virtutibus proficiat, & constans perseveret.

Phil. 1.

CAPUT VIII.

De gaudio bonæ conscientiæ, in Spiritu sancto.

1. Phil. 4. 1. GAudete in Domino semper. Congaude bonis, sustine malos, compatere, afflictis, ignosce delinquentibus, ora pro omnibus. Projice à te malam tristitiam, quæ importat acediam & rancorem. Assume dulcem & sanctam meditationem, de vita & passione Christi, & invenies veram consolationem, contra omnem tristitiam & tentationem. Bona vita meretur laudem, tepida conversatio sibi & aliis est onerosa. Bona conscientia parit gaudium, mala conscientia generat sibi tormentum. Studeas semper bene agere, & eris in bona pace. Non tibi nocebunt mala pravorum, si permanseris firmus in recta via justorum. Bona conversatio hominis, fert lætitiam cordis secum, & famam justæ laudis. Vana exultatio, citò perit ab ore laudantis. Plus nocet blanda laus stulti, quàm dura correptio justi.

2. Humilis oratio ascendit in cælum, 2.
placat Deum, impetrat gratiam, repellit diaboli fraudem. Humilis confessio meretur veniam, frivola excusatio aggravat culpam. Vera contritio delet maculam, fervens meditatio minuit pœnam. Vana fabulatio subtrahit devotionis gratiam, bona locutio auget lætitiam. Cauta custodia sensuum ubique necessaria, utilis est vago clausura. Frequens oratio, firma protectio; oris silentium, pacis domicilium. Multi ferventer incipiunt, sed perseverantia accipit gloriæ coronam. Jugum Christi amantibus est suave, tepidis grave, superbis amarum, mitibus leve, humilibus charum. Dulcis Jesus, omnia dulcia & levia facit. Carnalis semper mollia quærit, spiritualis talia fugit & odit. Maximè justus dolet, quia omnes motus vitiorum extinguere nequit. Sed quare Deus istud permittit? Ideò, ut homo semper se humiliet, & adjutorium divinum semper imploret.

3. Sicut superbus in honoribus, & 3.
dives in divitiis lætatur; sic verus humilis in contemptu suiipsius, & in paucitate rerum delectatur. Gloria & divitiæ servorum Dei, Christus Rex cælorum. Extra Deum omnis delectatio prava, omnis lætitia vana, omnis copia rerum inopia est. Nil quippe animæ famem satiat, nisi solus Deus, qui eam creavit. Magna libertas animi, nil concupiscere, quæ sunt mundi.

4. Vita justi bona agere, mala pati, 4.
in omnibus Deum laudare, de bonis nunquam superbire. Ille Deum veraciter laudat, qui viliter de se sentit, & quicquid boni cogitat, loquitur, & facit, hoc totum fideliter Deo ascribit. Cùm ergò de vana gloria tentaris, non consentias; sed

ſed cum Propheta protinus humiliter dicas : *Non nobis Domine , non nobis , ſed*
Pſal. 113. *nomini tuo da gloriam.* Fortiſſimus triumphus hominis , vincere quod delectat , aggredi quod terret , ſufficere leniter, quod graviter dolet.

CAPUT IX.

De bonis moribus humilis fratris.

1\. Jacobi 4. 1. HUmilibus autem Deus dat gratiam. Omnis actio & locutio religioſi fratris , debet humili verecundia ornari , & nulla re vana occupari. Bonum ſignum futuræ probitatis in noviciis & juvenibus humiles habere mores, parum loqui, & præcipuè inter ſeniores. Qui non aſſueſcit primò audire, & diſcere tacere , raro reputabitur inter doctos & ſapientes. Ideò multi judicantur ſtulti , quia moribus ſunt inculti. Citò obedire, frequenter orare, devotè meditari, diligenter laborare , libenter ſtudere, diſcurſus vitare , ſolitudinem diligere, devotum faciunt monachum , & tranquillum animum. Legitur in Geneſi, *quia Deus ad munera Abel reſpexit , ad Cain non aſpexit.* Quare ? Quia Abel innocens & humilis , Cain autem invidus & perverſus. Eſto Abel patiendo tibi moleſtum , non litiges cum Cain, ne perdas pacem , & boni nominis famam. Melius eſt tibi rem tuam perdere, quàm offendere Deum , & lædere fratrem, ac frangere charitatem.

2\. Geneſ. 4. 2. Si vis lucrari theſaurum cœleſtem, projice à te terræ molem. Si cupis honorem perennem , deſpice gloriam temporalem. Si deſideras pacem , cave contentionis locum , & iræ radicem. Si vis magnus eſſe in cælo , eſto parvulus in mundo. Non te juſtifices coram hominibus, quia vana laus humana, ubi accuſat mala conſcientia. Audax & verboſus, ambo vituperabiles , modum rectum non ſervantes. Multi fortes ceciderunt, quia nimis de ſeipſis præſumpſerunt. Multi infirmi convaluerunt , quia in Deo ſperaverunt, & eum invocaverunt. Humilis & manſuetus , amabilem ſe facit omnibus. Auſterus & rigidus, avertit ſibi approximantes. Vincit ſibi contrarios , patiens & taciturnus, cum obſequio charitatis. Multiplicat amicos, qui libenter ſervit aliis, & compatitur tribulatis. Qui neſcit tacere , cum tempus eſt, confundit ſe coram multis.

3\. Prudens eſt , & habilis in artibus, qui ſcit ſeipſum facere bonum & commendabilem in virtutibus. Ille fortis eſt viribus , qui fortiter reſiſtit vitiis. Magnus eſt Dominus , qui dominatur pravis deſideriis ſuis. Fortis eſt miles , & bene armatus , qui carnem domat continentiæ armis. Dignus eſt locari cum Angelis in cælis, qui caſtè vivit in terris. Homo caſtus, amicus Dei , & Angelorum ſocius ; Virginum cognatus , & Sanctorum civis amatus. Humilis & caſtus, vincit dæmones , & terret impudicos. Magnus eſt Prælatus, qui virtuosè ſe regit, dat bonum exemplum ſubditis. Ille dignus eſt laude bonorum , qui nititur ſequi virtutes eorum. Nobilis eſt & ingenuus, quem nobilitat ſua virtus. Pulcher hic eſt homo, qui mundus eſt à peccato. Malus eſt, ſi ornatur foris, niger tamen eſt intus. Ille felix eſt dives , qui gratia Dei plenus eſt , & nil cupit honoris. Fatuus eſt & inſanus , qui amat ſibi nociva , & dimittit animæ ſalubria. Hæc eſt ſapientia divina , quærere bona ſempiterna , & deſpicere omnia tranſitoria. 3.

4\. Sapiens, qui à ſtatutis patrum non deviat, 4.

deviat, & fidei articulos custodit, & servat. Dilectio Dei & mandatorum ejus, honorabilis est sapientia. Si quis à te appetit doceri, viam humilitatis ei ostende, & exemplo præcede. Verus humilis nescit inflari, spernit laudari, contemptus gaudet, læsus citò ignoscit.

CAPUT X.

De instabilitate humani cordis.

1. 1. *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Cogitationes & affectiones hominum, variæ sunt & instabiles: sed inanes omnes & impuræ, quæ de Deo non sunt. O cor humanum, cupidum nimis & insatiabile; quàm malum est tibi & amarum, relinquere Deum tuum? Cur multa inania cogitas, quæ te perfectè consolari nequeunt, nec plenè satiare? Quid igitur facies, quò te vertes, ut bene habeas? Revertere citò ad cor tuum; vide in quantis offendisti, cura emendare, quæ deliquisti. Præpara Deo domum mentis, custodi te ab irruentibus imaginibus & curis externis, ut replearis consolatione sancti Spiritus.

Joan. 15. Hier. 2.

2. 2. Qui sæpiùs foris evagatur, rarò inde melioratur. Omnia ad nihilum tendunt, quæ foris nitida apparent. Nec videntem satiant visa, nec audita implent corda: & nisi omnia referantur ad laudem creatoris, inanis est omnis visio videntis. Hinc sanctus David canit Deo in æthera; *Delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.* Nemo stabilitur in bono creato, sed tantùm in Deo solo summo bono. Sta in veritate, & veritas liberabit te de omni mendacio & iniquitate, de tua persona fabulata. Omnia, quæ de proximo malè finguntur, revertentur in caput obloquentis. Christus veritas est, & qui sequitur Christum, amator est veritatis, & omnis virtutis. Qui deserit veritatem, propter lucrum temporale vel honorem perdit fidem & virtutis decorem. Deus veritas est, & mendaces non finit diu latere. Malus ad tempus se fingere potest: sed finaliter veridicus prævalebit, & fictus confundetur ubi non æstimat. Noli aliqua cogitare, nec desiderare, nisi quæ recta sunt, & Deo maximè placent: hæc enim sunt virtutes, & bona opera ad honorem Dei facta.

Psalm. 91. *Joan. 14.*

3. 3. Qui loquitur veritatem, & odit iniquitatem, hic magnus erit in regno cælorum. Qui operatur iniquitatem, & odit veritatem, in æternis pœnis cruciabitur. Mane in veritate & charitate, & eris acceptus Deo, & Angelis, & hominibus. Nec timeas. Malus potest auferre aliqua transitoria; sed Deus reddet patienti multo majora & æterna. Si vis habere pacem & bonam conscientiam, serva humilitatem, patientiam, & obedientiam. Nullus hostis pejor tibi, quàm tu ipse tibi graviter commotus. Si enim proprios defectus cautè consideres, aliorum facta parum ponderabis.

CAPUT XI.

De fiducia in Deo habenda, tempore angustiæ.

1. *Spera in Domino, & fac bonitatem.* Nemo vanè exultet de bonis temporalibus, nemo de suis amicis & cognatis nimis confidat; quia omnia incerta sunt, & plena periculis. Qui autem confidit in Domino, & in necessitate ad eum clamaverit, non deseretur ab eo, in quacunque tribulatione fuerit. Pax magna bene agenti, bona loquenti, nemini nocenti, ab omni via mala & iniqua cogita- 1. *Psal. 36.*

tione se custodienti. Claude ostium domus tuæ, & eris in pace.

2. 2. Cadit facillimè, qui non proponit quotidiè aliquid boni in corde, tanquam scutum contra ictum Satanæ. Multi, cùm eis non succedit prosperè, desistunt orare & repugnare. Attamen sine labore & certamine, virtus non acquiritur: nec sine cautione, custoditur. Vagus & levis moribus, horret disciplinam & cellam, sicut avis capturam. Non desperes graviter tentatus, aut duriter correptus, aut derisus, aut confusus, aut despectus: sed memento quod iniquitas tua, despici & castigari justè meretur. Sustine patienter, & loquere confidenter. Psal. 118. *Bonum mihi Domine, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas.* In tentatione & tribulatione, homo addiscit Deum sibi esse magis necessarium, propter suam indigentiam, & defectuum gravitatem. Fatuus & infidelis est servus, qui de bonis Domini sui vult superbire, & alios despicere.

3. 3. Qui conservos suos despicit, & se meliorem reputat, Deum & omnes sanctos offendit. Hic error maximè in nobis oritur, quia humiles non sumus: nec proprios defectus attendimus quos semper attendere & deflere debemus. Unusquisque sufficiens onus sibipsi est. Noscere atque excutere se quemque oportet. Quid ergo prodest, quòd alienis factis te ingeris; & plus tollis, quàm portare vales? Ideò interdum homo apertè cadit, aut errat, aut aliquid negligit: ut confusus coram aliis magis se humiliet, compati discat, erranti subveniat, & apud se casu proprio doctus, dicat: Hic homo est, non Angelus. Sicut mihi accidit, sic & illi contigit. Fratres sumus. Ego malè, ipse fortè bene prætendit. Qui nunquam cadit, nec errat, solus Deus est. Quare rides de lapsu alterius? *Qui stas, vide ne cadas.* 1. Cor. 10. Deinde lapsum tuum. Aperta confusio, sæpè est extinctio vanæ gloriæ.

CAPUT XII.

De virtute orationis, & utilitate sacræ lectionis.

1. SIne intermissione orate. Quare? 1. 1. Thes. 5.
Quia ubique sunt tribulationes & tentationes, ubique insidiæ, & immissiones per Angelos malos. Raró audiuntur bona nova, ubique insurgunt prælia multa, intus timores, foris pugnæ. Nulla dies sine labore, nulla hora absque mortis horrore. Fiunt autem justo Dei judicio bella & incendia, propter hominum peccata; & ut electi excitentur flagellis, ad cælestia quærenda. Ideoque continua oratio summè est necessaria, contra omnia mundi pericula tanquam fortis lorica, contra hostium jacula. Qui non orat, non pugnat: & qui non pugnat & resistit, citò vincitur, & coronam perdit. Sed quis potest semper orare, & pugnare? Omnia potest, qui Deum invocat, & in eo confidit. *Nam* Psal. 144. *propè est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.* Si non potes semper ore clamare, ora spiritu & mente, ora desiderio & pia intentione. Juge sacrificium in ara cordis, est bona voluntas semper bene agendi, & semper Deo serviendi. Semper enim orat, qui semper bene facit. Qui de præteritis malis dolet, & pro futuris bonis gemit, orare non desinit. Dic cum sancto David in Psalmo: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.* Psal. 37.

2. Valde utilis est sermo Dei, & sacra lectio, ad recolligendum animum 2.

per

per diversa distractum, aut aliqua passione gravatum. Lectio ostendit rectam viam vivendi, exempla provocant ad imitandum, oratio impetrat gratiam ad perficiendum. Bona est lectio de Deo, melior oratio ad Deum, optima oratio propter Deum. Beatus, qui omnia verba & facta sua ordinat ad laudem Dei, sicut in beatitudinis finem; ut sit Deus omnia in omnibus, & super omnia benedictus & laudatus in sæcula.

3. 3. Quomodo potest religiosus dici, & effici devotus, quem delectat magis fabulari, quam legere & orare? Qui libenter vana audit, & levia profert, vili pretio animam suam vendit. In omni tribulatione & tentatione ad orationem recurre, sicut ad portum animæ tutum, divinum implorando auxilium. Quanto citiùs tanto melius; quanto tardius, tanto pejus. Quanto sæpius, tanto utilius; quanto ferventius, tanto Deo acceptius. Pius & misericors Deus vult rogari, causas dat orandi, spem promittit exaudiendi, dicens: *Petite, & dabitur vobis.* (Matt. 7.) Hortatur verbis, provocat exemplis, minatur virgis, blanditur donis, castigat adversis, lætificat prosperis; & sic fit vespere & mane Dies unus. (Gen. 1.) Sæpe etiam dat Deus experimentum internæ suavitatis devotè orantibus, secretè manentibus, & libenter tacentibus; quod denegat fabulantibus, & foris vagantibus.

4. Nuncia bona quæ. 4. Qui vult bona nova audire, audiat Christum loquentem de regno Dei, de judicio futuro, de cælesti Hierusalem, de felicitate civium supernorum, de ordinibus & choris Angelorum, de gloria & honore omnium electorum, de præmio sanctorum lætantium in sæcula sæculorum. Audiat Prophetas mysteria Christi nunciantes, & peccatoribus pœnas intonantes. Audiat Apostolos & Evangelistas, opera & miracula Christi apertè narrantes. Audiat Doctores pulchrè sermocinantes, obscura clarè exponentes, moribus vitam ornantes, hæreses & errores confutantes. Capiat quilibet, quod sibi deservit & placet; non spernat simplicia, nec reprehendat, quæ non intelligit alta. Stultum est enim reprehendere sapientes, & iniquum judicare divinos & sanctos.

5. Stude primò humiliter discere, & 5.
parva implere, & Deus dabit tibi majora (Si utile fuerit) citiùs intelligere. Scriptum est enim: *Scienti bonum & non facienti, peccatum est illi.* (Joan. 4.) Qui multa scit & legit, si non facit quæ novit & didicit, vacuus & famelicus de bona mensa recedit. Qui rarò orat, & parum laborat, diu frigidus & pauper remanebit. Qui contra vitia disputat, & vitiis non resistit, bona semina inter spinas jactat. Parvum fructum de multis verbis colligit, qui orando cor à pravis cogitationibus non præmunit. Fœlix anima, quæ ab omni impuritate irruente, strictè se custodit: nec patitur quid morari in abdito cordis, quod oculos Dei latenter offendat. Humilis confessio peccatorum, purgatio est omnium vitiorum, in corde humili & contrito ante Deum.

6. Devotus delectatur in precibus, 6.
studiosus in libris, virtuosus in virtutibus, superbus in honoribus, humilis in despectibus, dives in prædiis, avarus in pecuniis, mendicus in eleëmosynis, gulosus in cibis & potibus, otiosus in fabulis, sobrius in abstinentia, sapiens in sapientia, bonus monachus in ordinis disciplina; super omnia autem delectat & lætificat amor Dei, & bona conscientia.

Si vis vincere animæ tuæ nequissimos hostes, fuge, tace, quiesce, ora, jejuna, stude, labora. Sanctus cogitat sancta, loquitur vera, operatur recta, spernit præsentia, contemplatur æterna. Humilis audit consilia, prudens cavet pericula, patiens piè fert sibi molesta, diligens non negligit opera sua. Qui parva non cavet, ad pejora corruet.

7. 7. Tepidus de manè, raro fervescit in vespere. Qui citò abjicit à se torporem, & arripit laborem, gaudium sibi acquirit, & magnum honorem: & si non ab hominibus, certè à Deo, quod est omnibus ampliùs optandum & præferendum. Nam ipse merces omnium bonorum laborum, sudorum, & dolorum, perpesque corona sanctorum. Otiosus non satiatur fabulis, virtuosus etiam abstinet à licitis. Ille benè stat, & rectè ambulat, qui in humilitate se fundat, & omnes mundi honores pro nihilo taxat. Ille optimè sapit, & sapienter agit, qui soli Deo placere studet, exteriora fugit, interna quærit, cœlestia appetit, terrena omnia fastidit, se despicit, & amorem Dei omnibus bonis semper præponit.

CAPUT XIII.

De laude charitatis, & fructibus ejus.

1. 1. Cor. 16 1. *Omnia vestra in charitate fiant.* Nobilis virtus est Charitas, quæ omnibus virtutibus supereminet, & scientiis & donis. Hæc Deum amplectitur, & Angelos sociat hominibus, & de filiis hominum efficit filios Dei, & amicos sanctorum. Hæc Christum fecit nasci de Virgine, & crucifigi pro humana salute. Hæc animam à peccato purificat, & ad amandum Deum toto corde, toto affectu, toto intellectu sursum trahit, ac mira dulcedine replet, & accendit. Hæc de peccatoribus facit justos, de servis liberos, de hostibus amicos, de peregrinis cives, de ignotis familiares, de vagis stabiles, de superbis humiles, de perversis mites, de tepidis fervidos, de tristibus lætos, de tenacibus largos, de terrenis cœlestes, & de indoctis sapientes. Rom. 5.
Hæc omnia operatur charitas diffusa in credentium cordibus, per Spiritum sanctum datum eis de cælis. Hæc alas habet latissimas & longas, volat super Cherubim & Seraphim, & super omnes Choros Angelorum. Conjungit summa infimis, transit per media, redit ad summa, unum efficit de multis, lætificat omnes & singulos, non in seipsis vanè gloriantes, sed in divino amore se super se extendentes. Charitas circuit cælum & terram, mare & aridam, & omnia quæ videt & audit in creaturis, ad laudem & gloriam refert creatoris. Non enim est aliquid tam parvum & vile in rerum naturis, in quibus non luceat bonitas entis, opus artificis, potentia creantis, sapientia disponentis, & providentia omnia rectissimè gubernantis. Hæc consideratio facit animam devotam Deum laudare, omni loco & tempore benedicere, exultare, & jubilare. Per hanc animus ardescit intus, & sicut cera liquescens à facie ignis; nescit modum tenere; sed super omnia cæli luminaria volitat, ut unicum dilectum suum, & omnium rerum conditorem, omnibus præsidentem, inveniat; quatenus in eo, fœlicissimè gaudeat, & securè quiescat.

2. O quàm jucundè, & peroptimè illi est, cui adhærere Deo, & secretè frui, datum est! O si parum mihi gustare liceat, quod Angelis clarè patet, & finem non habet! Sed ad activam vitam 2.

redeun-

redeundum, & contra tentationes quotidianas fortiter per virtutem charitatis præliandum. Sæpè enim post gaudium sequitur luctus, post solatium tristitia, post risum fletus, post pacem & tranquillitatem bellum & anxietas, & post magnam consolationem sequitur gravis desolatio, aut importuna tentatio, vel corporis læsio, aut hominum vexatio, aut amicorum subtractio, aut hostium invasio, aut mentis conturbatio, aut derisio parvulorum, aut increpatio majorum, aut dura correctio Prælatorum. Omnia hæc contingunt, ad humiliandam cordis nostri superbiam, ad compatiendum infirmis, tribulatis, & tentatis.
1. Pet. 2. *Non ergo confidamus in nobis, nec alta sapiamus, nec commoda nostra quæramus: sed in omnibus humiliemus nos, subjecti Deo, & omnis humana creatura propter Deum in vera charitate.* Per charitatem venit Deus in mundum. Per charitatem reduxit hominem ad cælum. Per charitatem Christus descendit ad hominem peccatorem; per charitatem & crucis ignominiâ, ascendit ad Patris dexteram, & dedit homini maximum honorem.

3. 3. Charitas nunquam est otiosa: operatur enim magna & sublimia: inclinat se etiam libenter, ad humilia & abjecta. Ipsa perficit diligenter honesta, delectatur viliora sibi injungi ex obedientia. Non abhorret tangere infirmorum vulnera, lavare pedes, sternere lectulos, purgare vestes, tergere sordes. Ipsa patienter fert aspera, lætatur inter opprobria.

4. 4. Sicut ignis consumit ligna; sic charitas vitia extinguit. Cor mundat per contritionem, lavat per confessionem, abstergit per orationem, illuminat per sacram lectionem, accendit per devotam meditationem, colligit per secretam habitationem, conjungit animam Deo per ferventem amorem. Charitas excitat os hominis ad laudandum Deum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum, oculos ad contemplandum, memoriam ad recordandum, exteriora membra ad serviendum, interiora dona ad amandum Deum super omnia bona in cælo & in terra. Ipsa charitas in humili anima delet mala præterita, munit contra futura, instruit de præsentibus, liberat de multis dubiis, prohibet à curiosis, amputat superflua, excludit vana, arguit falsa, odit turpia, mitigat dura, illuminat obscura, aperit oranti cæli secreta, ordinat omnia intus & extra. Charitas est bona voluntas in anima sancta, quæ non desinit recta operari; quamvis debilitas vel necessitas, quandoque non permittat agere bonum, quod prætendit.

5. O felix munda anima, cui Deus 5.
est omnia; quæ præter Deum, nil sentit jucundum nec pretiosum, sed cuncta amara ei videntur & onerosa. Talem Deus requirit, talem diligit, qui se & omnia, propter ejus amorem, spernit & relinquit, fortiter certat, & cor suum in puritate custodit. Citò & liberè ad Deum anima pura pergit, & super omnia mundi condita evolat, quæ in terris nil commodi vel honoris concupiscit. Charitas Christi omnia vincula mundi solvit, omnia onera levia facit; & quæcunque Deo placent, fideliter implere satagit. Unde cum Christo orat,
& dicit: *Pater non mea voluntas, sed* Matth. 25.
tua semper & ubique fiat.

Amen.

* *
*

CAPUT XIV.

De vigili cura & labore, contra tentationes.

1. *Jacobi. 4.* 1. R*Esistite diabolo, & fugiet à vobis.* Ubicunque fuerit bonus homo occupatus cum Deo, orando, meditando, studendo, scribendo, ibi adsunt Angeli sancti congaudendo, adsunt & dæmones ipsum tentando & distrahendo. Cùm inceperis orare, fugiunt dæmones, quasi ab igne sancti Spiritus: & cum volueris fabulari, redeunt omnes celeriter, ad excitandos rumores inanes. Si autem supervenerit bonus Prælatus, dissipabit mox omnes fabulantes, & arguet otio vacantes, & bona opera negligentes. Maneas ergo in silentio, & cogita de Deo tuo pro solatio habendo, & liberaberis de tædio boni operis, te perseverante in bono incepto.

2. 2. Esto fidelis in modico, & lucraberis decem millia talenta in regno superno. Non sis otiosus in secreto, nec verbosus in publico; & fugiet diabolus, victus à taciturno. Odit enim laborantem & tacentem, orantem & bona meditantem. Ubicunque fueris solus, vel cum aliis, oportet te certare, vigilare, & orare contra tentationes carnis & spiritus. Certa fortiter, ora ferventer, labora diligenter, stude frequenter, tace libenter, sustine patienter. Spera in Domino semper, quantumcunque fueris tribulatus, & desolatus vehementer. Qui seipsum in omni loco & tempore ponit ad patientiam, majorem nunc habebit pacem, & de adversariis victoriam, & in futuro cum electis clariorem gloriæ coronam obtinebit.

* * *

CAPUT XV.

De fraterno onere, invicem portando.

1. A*Lter alterius onera portate.* Quoniam quidem omnes in Christo unum sumus, ideò fraternam charitatem tenere debemus in vinculo pacis, & in bono semper concordare. Omnes Christi membra sumus, renati in baptismo per gratiam Spiritus sancti, passione Christi redempti, sanguine Christi mundati, corpore Christi refecti, verbis Christi eruditi, miraculis Christi confirmati, exemplis Christi ædificati. Cur ergo alter alteri nocetis, Fratres mei? Qui alium verbo vel facto lædit, Christum offendit. Christus vindicabit, Christus puniet, nisi citò se emendaverit. Unum Deum Patrem habemus in cælis, omnes in Christo Fratres sumus, de quacunque civitate vel patria hîc congregati, aut quantalibet parentela nobili vel ignobili generati. Unus Deus nos omnes creavit, unus pascit & gubernat, unus ad unius beatitudinis finem nos vocavit: & quotidie vocat, per vocem foris, per contritionem intus: qui se nobis videndum promisit in præmium æternum in conspectu Angelorum, cum unanimi felicitate omnium civium supernorum. Si ergo à Deo unanimiter vocati sumus, uno pretio redempti, uno spiritu omnes potati; studeamus mutuò diligere, & servire. Si Christo placere cupimus, propter Christum invicem onera nostra portemus, & ex charitate pro invicem oremus; quia sic Deus in nobis est, & nos in Deo sumus. Quicquid ergo imperfectionis & ineptitudinis videmus vel audimus, hoc piè in bonum interpretari debemus, sicut de nobis fieri optamus. 1. *Galat. 6.*

2. 2. O Frater amande, porta, & portaberis; excusa, & excusaberis. Compatere peccanti, & compatietur tibi. Consolare lugentem, & consolaberis à gaudente. Erige cadentem, & erigeris Domino auxiliante. Sicut feceris alteri, sic fiet etiam tibi, Deo justè judicante & vindicante. Non mireris, nec indigneris, si cadit homo fragilis in mundo; quia Angelus cecidit in cælo, & Adam in Paradiso, victus à modico pomo. Sæpè valde parva res est, unde homo valde graviter tentatur in seipso, vel etiam vexatur ab alio. Hoc Deus justè permittit contingere, ut veraciter cognoscas, quòd si non potes parva vincere, non poteris graviora superare.

3. 3. Esto benignus in fratrem tentatum, & ora pro tribulato, sicut pro temetipso. Bonum tuum, bonum meum, per congratulationem; & malum tuum, malum meum, per compassionem. Nam omnes fragiles homines sumus, idcircò pro invicem orare ex charitate tenemur. Nemo alteri improperare potest defectum ejus se neglecto: quia si quis aliquem defectuosum despicit, quasi cæcus cæcum illudit, & surdus surdo maledicit, & stultus stultum deridet. Tace de alio tibi non commisso malè loqui: sed teipsum magis respice, & corrige, quod pravè fecisti. Si rectè judicas, & proximum emendare intendis, à teipso incipe. Et tunc procede, non commotè, sed modestè & discretè. Si diligis me sincerè & fraternè, compatere mihi sicut tibi, & ora pro me. Qui alium corripit, & pro eo non orat, nec condolet; crudelis est hostis, non medicus pius, sed onerosus fabulator. Qui pro alio, sicut pro seipso orat, duplex bonum facit. Quantò quis plus habet de bono fraternæ charitatis, tanto libentiùs pro eo orat, ut perfectiùs se emendet, & oculos infirmorum non offendat. Ideò ampliùs contristatur, si audire noluerit, & admonenti indignatur. Quilibet est alteri, aut rosa redolens, aut spina pungens.

Ora pro eo quem corripis, alioqui hostis es non medicus.

Omnes alter alteri sumus aut rosa aut spina.

CAPUT XVI.

De amore Christi, & odio mundi.

1. M*Ane in dilectione mea.* Vox Christi, vox dulcis ad audiendum, salubris omnibus ad obediendum. Amor Christi jucunditas mentis, Paradisus animæ, excludit mundum, vincit Diabolum, claudit infernum, aperit cælum. Amor Christi & amor mundi contrarii sunt, & nihil commune habent, nec simul commorari possunt. Amor Christi currus Heliæ ascendens in cælum: amor mundi quadriga Diaboli trahens ad infernum. Amor sui, læsio sui: oblivio mundi, inventio cæli. Plus nocet blanda locutio ficti amici, quàm dura correptio hominis justi. Cogitatio dolosi fingit mendacia, mens justi rectè procedit in causis. Non evadet scandalum, qui alteri infert scandalum. Rector & cognitor omnium Deus, non diu patitur oviculam suam errare & balare; sed aut baculo timoris feriens revocat; aut amoris oculo intuens, ad conscientiam reducit. 1. *Joan. 15.*

2. Ubi pax & concordia, ibi Deus & omnia bona. Ubi lis & dissensio, ibi Diabolus & omnia mala. Ubi humilitas, ibi sapientia. *Ubi superbia, ibi radix malitia.* Vince superbiam, & invenies pacem magnam. Ubi dura verba, ibi læduntur charitatis viscera. Ubi solitudo & silentium, ibi quies Monachorum. Ubi labor & disciplina, ibi profectus Religiosorum. Ubi risus & dissolutio, ibi fugit devotio. Otiosus & verbosus, raro compunctus, raro à delicto purus. 2. *Prov. 11.*

Ubi prompta obedientia, ibi læta conscientia. Ubi fabulatio longa, ibi operis negligentia. Ubi propria exquisitio, ibi charitatis defectus. Ubi doctrina Christi viget, ibi salus animæ crescit. Ubi fratrum concordia, ibi dulcis melodia. Ubi mediocritas servatur, ibi virtus concordiæ diutius perseverat. Ubi discretio in corripiendo culpas aliorum custoditur, ibi nemo justè conqueri debet, nec facilè Prælato indignari. Unde quidam: Omnibus adde modum, modus est pulcherrima virtus. Ubi patientia, ibi magna hostis victoria. Ubi turbatio intrat, pax citò de domo recedit. Claude oris ostium, & pondera verba tua, antequam loquaris. Ubi fides & veritas, ibi pacis securitas. Ubi dolus & nequitia, ibi stulta cogitatio, & cæca prudentia. Ubi charitas, ibi Spiritus sanctus. Ubi levis suspicio, ibi frequens indignatio. Ubi veritatis cognitio, ibi rectis corde lætitia. Ubi ficta narratio, ibi sæpè amici deceptio latet. Ubi humilis confessio, ibi facilis veniæ impetratio. Ubi terrena sapientia deficit, ibi divina protectio amplius est invocanda. Quicunque malitiosè injusta prætendit, ipse malum finem consequetur. Pax multa bene agenti, & ad patientiam se præparanti. Væ impio in malo, & ficto in bono; quia nemini plus nocet iniquitas ejus, quàm illa ipsi. Jacob. 1. *Ubi duplicitas, ibi inconstantia, & multa nequitia.* Bene simplici & justo sine dolo, quia Deus cum eo, dirigens omnia opera ejus itinere recto. Qui verbum suum malè servat, quis facilè ei credet? Qui autem verbum suum in melius mutat, verbum veritatis non infringit.

3. 3. Delectabile est bona audire, sed laudabile magis opere exercere. Optima collatio, vitæ emendatio. Fructus bonæ collationis, abstinere à peccatis, & proficere in virtutibus. Fructus devotæ orationis, unire cor suum cum Deo, in fervore sancti Spiritus. Ille devotè orat, qui omnia vana à se excludit. Qui imaginem crucifixi sibi præponit, diabolica phantasmata citò repellit. Pulchra animæ imaginatio, passionis Christi jugis recordatio. Qui sacra Jesu vulnera quotidie pensat, mentis suæ vulnera mitigat, purgat, & curat. Qui omnia terrena tanquam lutum vilipendit, nec honores desiderat, cordis munditiam acquirit, & Deo libere vacare potest. Ille Deum summè laudat & honorat, qui seipsum profundè humiliat, & defectus suos cautè considerat, gemit, & plorat. Magnus clamor in auribus Dei, vera contritio cordis ex ore humilis peccatoris.

4. Quicquid boni facis, ad laudem Dei facias. 4. Qui virtutes suas, & aliorum qualibet opera bona, simpliciter & integre, purè & libere, ad laudem & honorem Dei refert, totum Deo asscribendo, nil meritis suis nec viribus attribuendo, sed ab omnibus se spoliat & denudat, superbiam, invidiam, & vanam gloriam funditus calcat & necat. Æterna namque gloria & honore se privat, qui in se, & non in Deo solo summo bono gaudet. Ideoque beata virgo, Maria, pro maximis donis sibi collatis, in suo devotissimo cantico jubilans, dicit: *Exultavit Spiritus meus in Deo salutari meo.* Luca. 1. Galat. 6. *Qui se aliquid esse putat, cùm nihil sit, se ipsum seducit,* ait Apostolus Paulus: qui in tertium cælum raptus, non est ex hoc elatus, sed quicquid boni fecit, docuit, & dictavit, hoc totum fideliter Deo attribuit; dicens: *Gratia Dei sum id, quod sum.* 2. Cor. 15.

CA-

CAPUT XVII.

De imitatione sanctissimæ vitæ, Domini nostri Jesu Christi.

1. Matt. 25. 1. QUod uni de fratribus meis fecistis, mihi fecistis. Notate verba, signate mysteria, imitamini exempla. Qui fratri indigenti subvenit, Jesum per manum retinet. Qui onus sibi impositum patienter sustinet, Jesum & hunc crucifixum in humeris suis portat. Qui fratri contristato solatiosum verbum respondet, osculum amorosum ori Jesu tribuit. Qui alterius culpam plangit, & pro eo veniam petit, pedes Jesu lavat & extergit. Qui irascentem ad pacem reformat, lectulum floridum Jesu in anima parat. Qui fratri in mensa meliora, quam sibi apponit, Jesum charitatis dapibus & favo mellis pascit. Qui bonas meditationes de Deo assumit, Jesum in talamum cordis sui introducit. Qui fratri librum sacræ lectionis porrigit, vinum optimum ori Jesu propinat. Qui otiosa verba loqui prohibet, muscas de mensa Jesu expellit. Qui detractiones audire renuit, & loquentes inhonesta corripit, nigrum canem de domo Jesu baculo ferit & fugat. Qui inter refectionem benè & distinctè legit, conviventes in mensa Jesu poculo cælesti lætificat, & inebriat sitientes. Qui malè legit, saporem cibi minuit: & qui sæpè titubat, mappam Jesu maculat.

Qui quomodo Jesum vel imitentur, vel inhærent.

2. 2. Qui mala alterius audit, & multum inde dolet & gemit, sacra Jesu vulnera tangit & perungit. Qui bona exempla & virtutes de proximo suo narrat, pulchros flores oculis Jesu repræsentat. Qui verba Jesu devotè legit & prædicat, in naribus audientium dulcia aromata spargit. Qui defectus alterius piè portat, & excusat, misericordiam Jesu citò impetrabit. Qui diffamiam alterius & scandalum proximi occultat, nuda Jesu membra vestibus tegit. Qui divina miracula & humilia Christi opera sedulò cogitat & suaviter ruminat, mel & lac in ore Jesu accipit. Sic enim beatissima Agnes dixit & fecit, quæ etiam pro amore Jesu sanguinem suum fudit. Qui pro debili & infirmo fratre legit aut cantat, ante incunabula Jesu cum Angelis jucundè citharizat. Qui devotè orat, & à delicatis cibis abstinet, & propriis rebus renuntiat, cum sanctis tria pretiosa munera Jesu manibus offert. Qui capita fratrum ac vestes lavat, cum Sancto Joanne Baptista Jesum baptizat. Qui cellam suam custodit & tacet, cum Jesu desertum intrat. Qui vitiis resistit, & corpus castigat, cum Jesu jejunat. Qui fratri salutare verbum dicit, cum Jesu Regnum Dei prædicat. Qui pro infirmo & tentato fideliter orat, cum Jesu Lazarum visitat, & cum Maria & Martha plorat.

D. Agnes.

3. 3. Qui pro fidelibus defunctis Missas celebrat, & vigilias legit, cum Jesu ad monumentum Lazari transit, orans ut animas à pœnis misericorditer liberet. Qui cum fratribus ad commune refectorium vadit, ut sacram lectionem audiat, cum Jesu & discipulis ejus cœnat & bibit. Qui eloquia Dei in mensa lecta, in corde suo recondit, cum Sancto Joanne Apostolo, suprà pectus Jesu in cœna recumbit. Qui in adversis humiliter & promptè obedit, Jesum veraciter cum discipulis in montem Oliveti sequitur,

tur, ubi traditus & captus fuit. Qui in tribulatione & tentatione instanter & ferventer orat, cum Jesu in agonia contra diabolum pugnat. Qui suum velle & nolle totaliter relinquit, cum Jesu voluntatem Patris sui gratanter implet, & Crucem in Calvariam portat. Qui pro adversariis suis orat, & in se peccantibus libenter indulget, cum Jesu pro inimicis rogat, ne malè pereant, sed convertantur ad Deum, & vivant. Qui omnibus quæ sunt mundi spontè renuntiat, & cuncta visibilia oblivioni tradit, cum Jesu in Cruce moritur, & cum Paulo in paradisum rapitur.

4. 4. Qui cor suum mundum & quietum servat, Jesum in sindone munda involvit, & in corde sepelit. Qui in servitio Jesu usque in finem perseverat, cum Jesu in sepulchro suaviter dormit & requiescit. Qui beatæ Virgini Mariæ in doloribus ejus compatitur, hic iterum ab ea in angustiis suis, cum pio Filio ejus Jesu, consolari meretur. Qui omnia verba & gesta Jesu mente recolit, & dente conterit, dulces aromatum species illi præparat, quæ ad solatium animæ tristis optimè valent. Qui de beneficiis sibi collatis humiliter & devotè gratia agit, cum Maria Magdalena ad monumentum Jesu, cum aromatibus venit. Qui post contritionem & confessionem peccatorum, firmiter se emendare proponit, cum Jesu à morte culpæ resurgit. Qui torporem mentis abjicit, & novum pascha in spiritu cum Jesu celebrat, & alleluja cum eo in choro jubilans cantat. Qui omnia sæculi gaudia spernit, pericula fugit, religiosam vitam quærit, & acceptat, cum Jesu & discipulis ejus cœnaculum clausum intrat, ut in secreto liberiùs Deo serviat, puriùs vivat & Spiritum Sanctum plenius accipiat. Qui omnia temporalia negligit, & in meditatione sancta ad cœlestia totus inardescit, cum Jesu ad cœlos pergit & ascendit. Beata anima, *cui Christus vivere est, & mori cum Christo lucrum.* Phil. 1. Oportet, quod sibi ipsi moriatur, qui Christo vivere desiderat. Oportet, quod omnia caduca relinquat, cui Christus sapere & dulcessere debet. Labor est in relinquendo, dolor in moriendo, sed æterna salus & vita cum Christo feliciter regnando. O quando hoc erit, ut solus Deus mihi totus sit, & ego illi totus intentus & unitus? Quamdiu enim anima fidelis non est Deo unita in gloria, non potest plenè esse beata. Sequere ergò Christum passibus amoris in vita tua, per fidem charitate ferventem, ut dignus fias videre eum facie ad faciem, Angelos beatificantem. Ad quam intuendam nos omnes perducere dignetur Jesus Christus post mortem, qui pro omnibus nobis amaram pertulit Crucem, Amen.

CAPUT XVIII.

De æterna laude Dei.

Semper laus ejus, in ore meo. O dulcis Psal. 33. vox in auribus devotorum, sed dulcior in præsentia Dei & sanctorum Angelorum. Si omnia organa musicorum canerent, & laudem Dei non resonarent, in vanum concreparent, nec animam sanctam recrearent, neque satiarent, Oportet enim, quod Deus & honor ejus sit causa canendi, & omnis vanitas sit exclusa, si laus debet esse Deo grata & accepta. *Si intentio tua fuerit pura,* Luca 1. *tunc poteris exultare in vera cordis lætitia cum Maria.* Dulcis symhponia in

cælo

cælo & in terra, laudare Deum puro corde & consona voce cum omni creatura, pro sua immensa bonitate, & excellenti magnificentia. Delectabile opus, laudate Deum omni tempore, diligere creatorem cæli & terræ, honorare maximè æternæ vitæ largitorem. Siquidem Sanctorum Angelorum vita, honor, & gloria, laudare Deum totis præcordiis, & nunquam à laude cessare, qui nunquam possunt fatigari, nec inaniter gloriari. Hoc etiam agunt sanctorum animæ in cælesti patria, liberatæ de vinculis corporum, de laqueis Satanæ, ab omni tentatione ejus securæ, & jam Deo unitæ in perfecta charitate, & perenni lætitia, & ineffabili beatitudine repletæ. Recogitant modò liberæ cum maxima dulcedine, in quanta fuerunt tribulatione & amaritudine, & quanta evaserunt pericula & tentamenta hujus miseræ vitæ. Versa sunt eis omnia lamenta in cantica lætitiæ, & dura verbera in augmenta
Psal. 174. pulchrioris coronæ. O *quàm beata illa patria, ubi pacata sunt omnia, tristitia nulla, omnia jucunda, divina laude & dulci jubilo.* Benedic ergo & tu anima fidelis, Dominum de cælis, lauda Deum tuum Sion, gravata pondere carnis. Invoca sensum in loco certaminis, ut adsit tibi à dextris tui & sinistris cum Angelis Sanctis. Ora ne prævaleat contra te dæmonum impetus, ne decipiat te mollicies carnis, ne frangat te rigor ordinis; aut labor corporis. Suscipe pro Christi amore onus sanctæ crucis, quæ aperiet tibi portam Regni cœlestis. Quid amplius cupis? Via regia veniendi ad Christum, est vincere propriam voluntatem, sustinere defectum, non quærere carnis commodum. Habebis certè æternam requiem pro parvo labore, æternum honorem pro humili statu & infirmo loco. Sit ergò semper laus Dei in ore tuo, in prosperis & adversis; multum enim in hoc potes promereri, si plenè te resignaveris ad voluntatem Dei. Quicquid gravitatis tibi occurrerit interiùs aut exteriùs, hoc accipe piè & gratiosè de manu benignissimi creatoris, qui curam gerit de omnibus nobis, pusillis & magnis. Qui te fecit ad imaginem suam, non relinquet te in necessitatibus tuis, propter immensam bonitatem suam. Aperi ergo os tuum in laudem Dei omnipotentis, cujus providentia reguntur omnia in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Lauda creatorem tuum, qui te fecit hominem & non bestiam: & si te muscam fecisset, adhuc laudandus esset, & bene fecisset. Non potest leo gloriari de fortitudine sua, contra muscam & culicem; quia si leo potest altiùs clamare, non tamen potest tam altè sicut musca volare. Ne ergò sit contentio inter magnum & parvum, inter divitem & pauperem, inter fortem & debilem, inter sapientem & simplicem, inter regentem & servientem: omnes pariter laudemus Dominum Deum nostrum, qui creavit omnem creaturam mira pulchritudine & varietate, ad laudem nominis sui & gloriam, & hominum utilitatem largiter & apertè demonstrandam. Lauda anima fidelis redemptorem tuum, qui te redemit de manu æternæ moris, per passionem suæ benedictæ crucis. Cui dignè regratiari non poteris, etiam si millies pro ipso mori & crucifigi posses. Lauda protectorem

Deus perpetuò laudandus ab omnibus per omnia.

tuum, qui te à multis periculis & peccatis custodivit. Lauda benefactorem tuum, qui tanta beneficia tibi tribuit, quæ vix enumerare sufficis. Ecce adhuc quotidiè nova dona tibi transmittit, & per se etiam ad te in altare venit, in quo optimum donum, quod ipse est & habet, tibi ad communicandum præbet. Nihil aliud pro his à te requirit, & tam gratum habet; nisi ut ipsum pure & intimè propter seipsum, ames & laudes. Cùm fueris lætus, & benè tibi successerit, lauda & gratias age; quia pius Dominus te consolari dignatus est, ne in via deficias. Nam toties panem de cælo, tibi ad refocillandum spiritum tuum mittit, quoties verbum Dei audis & legis, ac de incarnatione & passione Christi devotè meditaris. Cùm fueris tristis aut debilis, lauda, & gratias age; quia Deus te visitat; probat, & purgat, ne superbias, & de te præsumas. Afflictio enim corporis, sæpe est reductio ad compunctionem cordis. Cùm fueris sanus & fortis, lauda & gratias age, quia Deus dedit tibi vires, ut labores, & aliis servias, & tempus nunquam otiosè expendas. Cùm fueris in horto vel in pomario, videns diversas species & arbores, flores, & rosas, pyra, poma, herbarum virores, & lilia odorifera, lauda & gratias age; quia ostendit tibi Deus multa mirabilia opera sua, in terra germinantia, quæ omni anno renovat mira potentia ac sapientia sua, pro magna sua bonitate, & hominum utilitate. In omni ergo loco & tempore, lauda Deum, & gratias age: quia plena est omnis terra majestate ejus, & super cælos gloria ejus. Lauda Deum cum omnibus sanctis in terris, quem laudant omnes Angeli in cælis. Si laudas, Angelis assimilaris: si non laudas, ingratus es, & peior bestiis. Ecce volucres cæli cantant, pisces natant, canes latrant, pecora clamant; & omnia elementa ad laudem Dei se movent, & magnificentiam creatoris sui, naturalibus motibus demonstrant. In cunctis ergo, quæ agis, habe Deum præ oculis tuis: Cave offensas: gratias age, pro beneficiis impensis, & in fine cujuslibet operis tui corde tenus regratiando Deo, sic conclude: Deo laus, nunc in æternum. Omnis spiritus, laudet Dominum. Amen.

Finis Hortuli Rosarum.

VALLIS LILIORUM

Prologus in hunc Libellum.

Oſe. 14. JUstus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum. Iste Libellus potest nominari *Vallis Liliorum*, ad distinctionem alterius præcedentis, qui Hortulus Rosarum intitulatur. Quia sicut ille tractat de multis virtutibus, tanquam de rubeis rosis, in hortulo Jesu natis; sic iste loquitur de multis virtutibus, tanquam de candidis liliis, in valle humilitatis à Domino Jesu plantatis, & Spiritus sancti intima aspersione dulciter irrigatis. Nam teste Beato Gregorio, qui sine humilitate virtutes congregat, inventum pulverem portat. De his quoque liliis, loquitur etiam Sponsa Christi, humilis de devota anima, ad Jesum suum in Canticis Canti-

Humilitas radix & mater virtutum.

Canticorum, ore cantans, & corde jubilans, de visitatione sui & donis ejus.
Cant. 5. *Dilectus meus* (inquit) *mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia.* Et iterum, Cant. 6. *Dilectus meus candidus & rubicundus, inter ubera mea commorabitur.* Cui laus, honor, & gloria, in sæcula sæculorum, Amen.

Capita hujus Libelli.

VALLIS LILIORUM.

Ad laudem Dei, pro solatio tribulatorum.

CAPUT I.

De triplici statu vitæ humanæ.

1. *Ego flos campi, & lilium convallium.* Hæc est vox Christi, ad sanctam Ecclesiam in generali; & ad quamlibet animam devotam in speciali. Christus enim est speciosus sponsus sanctæ Ecclesiæ, & caput omnium fidelium, flos omnium virtutum, & lilium convallium, amator humiliatis & castitatis. Qui ergo vult Christo servire, & cœlesti Sponso placere, studeat vitia sua vincere, lilia virtutum colligere, otium vitare, libenter studere, libros scribere, manibus operari, quod utile est; frequenter orare, & Deo intimè vacare, tumultus fugere, secretum diligere, & de alienis rebus & sibi nocivis tacere.

1. Cant. 2. Christus flos campi & lilium convallium.

2. Habitus namque exterior parum valet sine interiore virtute coram Deo. Vas est foris ornatum, sed intus vacuum. Sicut ex bono vase vini, bonus odor procedit; sic ex bono corde religiosi, bona

verba & sancta opera procedunt, ad laudem Dei, & utilitatem proximi. Attende ergo frater statum tuum, in quo stas, & coram hominibus ambulas; ut Deo dignè placere studeas, & alios factis & moribus sanctis ædifices. Totum enim in te redundabit, quicquid boni feceris, & quicquid mali, coram Deo commiseris. Quando ergo comedis & bibis, dormis & quiescis, & quocunque volueris pro libitu tuo transis; tunc facis opera carnis, & assimilaris bestiis terrenis, quæ discurrunt, comedunt, & bibunt, & replent ventrem suum, donec saturentur. Et si quis eis resistit, illum stimulant cornibus & ungulis, terrent vultibus, & mordent dentibus, & clamant vocibus horrendis. Tales sunt carnales homines, gulosi, avari, superbi, iracundi, & litigiosi; Spiritum Dei non habentes, sed passiones suas sequentes.

3. 3. Sed quando vigilas & oras, legis & cantas psalmos & hymnos, de Deo & sanctis ejus; vel quando jejunas & abstines à vitiis, & proximo servis; aut pro peccatis tuis doles, gemis, & ploras, confiteris, & veniam petis; tunc facis opera Spiritus Sancti, & secundum spiritum ambulas, & religiosæ vitæ ordinem servas. Tunc enim sanctis Angelis assimilaris in cælis, qui semper Deum laudant, & cantant, & benedicunt, & nunquam faciem suam ab eo avertunt. Quando verò superbis, irasceris, detrahis, murmuras, fallis, mentiris, alios perturbas, & de malis eorum gaudes, & de bonis tristaris; aut quando proximum despicis, & commodum tuum in omnibus quæris; tunc diabolum sequeris, & dæmonibus assimilaris, per malitiam & vitia, quæ committis. Nam ipsi passiones suas suas & nequitias sequuntur, quantum possunt, & audent facere: & in malis delectantur; quia boni non sunt, & alios seducere & pervertere nituntur. Vita ergo justorum Angelis similis, vita carnalium bestiis æqualis, vita superborum dæmonibus comparatur. Cave serve Dei, ne laqueis eorum involvaris, & in judicio ab eis accuseris, & confundaris.

Carnales bestiis, justi Angelis, superbi dæmonibus similes.

CAPUT II.

De laude Dei, in paupertate devotionis.

1. PAuper *& inops laudabunt nomen tuum Domine.* Quando sentis te aridum, frigidum, & tristem in orando, meditando bona de Deo, non debes propterea desperare, nec desistere Jesum humiliter invocare; sed in paupertate spiritus tui Deum lauda, & gratias age, & istum versiculum pro consolatione libenter lege: Pauper & inops, laudabunt nomen tuum, Domine. Multi enim sancti & devoti, fuerunt etiam quandoque aridi, & per longum tempus à Deo derelicti, ut discerent patientiam, & aliis compati, per doloris & inopiæ experientiam; & non præsumerent nimis de seipsis, in tempore devotionis & jubilationis. Lege etiam versum istum sequentem cum Propheta in Psalmo. *Ego autem mendicus sum & pauper, & Dominus sollicitus est mei.* In Domino confido, quia ipse virtus & salus mea. Verum est, nam omne bonum à Deo.

1. Psalm. 73.

Psal. 69.

2. 2. Noli ergo præsumere cùm lætus fueris, nec te dejicere tristitia gravatus: sed sicut Domino placuerit in oculis suis: sic esto contentus in omnibus. Nil enim boni habes à te ipso, sed totum est à Deo. Cùm gratia devotionis datur, Sol de

de cœlo lucet, & anima illuminatur, & quasi in divitiis exultat. Sed miser deciperis, si præsumis & instaris. Cùm verò occulte subtrahitur gratia, & ab ingrato tollitur; tunc verè pauper es & infirmus, & parum potes sustinere, & tædet orare. Sed hoc pro beneficio accipe, quòd Deus te pauperem facit, & humiliat cum electis suis; & percutit dorsum tuum filiorum Virga, pro excessibus tuis occultis, & negligentiis multis quotidianis, ut tibi ipsi vilescas, & nunquam altè de te sapias, sicut consulit Sanctus Paulus ad Romanos: *Noli*, inquit, *altum sapere, sed time.* Magnum lucrum animæ, de se viriliter sentire, & Deo omne bonum funditus adscribere.

CAPUT III.

De probatione devotorum, per contraria.

1. Psalm. 32. 1. *GAudete justi in Domino.* In cælo semper est gaudium, in inferno semper est luctus, in mundo utrumque ad tempus, ad probandum homines bonos & malos. In æstate sunt dies clariores, & in hyeme obscuriores: sic est etiam cum anima devota. Quando gratia Dei venit, & eam illuminat; tunc multa abscondita cognoscit & intelligit, cantat & jubilat cum magna devotione, quàm sentit. Sed in tempore tentationis, cum subtrahitur gratia devotionis, tunc est in hyeme & frigore, in obscuritate intellectus, & in pavore mentis. Tunc patientia est necessaria & Deo magis accepta, & crescunt virtutes per adversa, & augentur per patientiam æterna præmia.

2. 2. Humiliatur anima & purgatur per flagella, confunditur superbia; & evanescit vana gloria. Quamdiu vivit anima in corpore exercetur in utroque, pro profectu ampliore in Christi amore. Magna ergo ars, magna virtus est, bene uti bonis & malis. Benedic ergo anima mea Domino in omni tempore; lauda Deum tuum Sion, die ac nocte, & erit merces tua magna utrobique, coram Deo in cælo, & in terra, & omnia servient tibi prospera & adversa, bona & mala, læta & tristia. Unde Apostolus ait: *Diligentibus Deum, omnia* Rom. 8. *cooperantur in bonum, & nihil deerit timentibus eum. Beati, qui in omnibus loquuntur voluntatem Dei.*

CAPUT IV.

De vero amatore Dei.

1. *DIligite Dominum omnes sancti* 1. *ejus, pusilli & magni; quia pu-* Psal. 30. *sillum & magnum ipse fecit.* Verus ama- Sap. 6. tor Dei, amat purè Deum, scilicet Deum propter Deum, & propter eum solum fruendum; & non propter lucrum ab ipso habendum, nec propter aliquod proprium commodum, nec solatium aut præmium inde promerendum; sed totaliter & finaliter, propter suam infinitam bonitatem, & superexcellentem dignitatem. Ideo in laudem Dei Psalmista frequenter dicit, & repetit: *Confitemini Domino, quoniam* Psal. 105. *bonus*; & hoc dicere, dulce est amanti. 106. 117. Sed dicere, *quoniam in æternum miseri-* 135. *cordia ejus.* Dulcia sapit pœnitentia, & dolenti de peccatis suis. Ne ergo desperet homo fragilis in malis suis, additur, quoniam in æternum misericordia ejus.

2. Ille autem ampliùs placet Deo; qui profundiùs se humiliat, & ferventius ipsum amat. Beatus, qui se viliorem

rem omnibus reputat; & cavet omne, quod Deo displicere cognoscit, Beatus, qui propter Deum & beneplacitum ejus, totum opus suum facit ex charitate, cum pura intentione; & quicquid boni cogitat, hoc ad Dei honorem, & laudem, & gloriam, integre refert. Beatus, qui nil sibi retinet, sed totum Deo libere reddit, quod à Deo accepit.

CAPUT V.

De gratitudine animæ, pro omni bono.

1. *Psalm. 33.* 1. MAgnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in idipsum. Ille magnificè Deum laudat, qui de minimis etiam beneficiis, gratias maximas agit; quia ille dat, qui super omnia maximus est. Nihil tibi parvum, nec vile esse debet, quod altissimus tibi ex gratia liberè præstat. Non quærit Deus, nec exigit aliquid magis, quàm ut gratis ametur, & omnis offensa caveatur, atque gratitudo semper & ubique ei reddatur.

2. 2. Magnus coram Deo est, qui se ex vera humiliate spernit & substernit; & omnibus bonis & beneficiis, indignum se judicat; nec in aliquo bono vanè exultat, nec laudem concupiscit: Major tamen ille, qui sicut Job percussus, contemptus, conviciatus, depauperatus, neglectus, tentatus, afflictus, derisus, & confusus, gratias agit, lætatur & benedicit, & omnia gravamina & exilia sibi contingentia, pro maximis lucris computat, & propter Deum sustinet, & conqueri cessat.

3. 3. Beatus, qui virgam doloris, sicut Job, de manu Dei piè accipit; & totaliter voluntati divinæ, se offert & committit. Beatus, qui hoc semper quærit & eligit, quod Deo magis placet, & pro deliciis vilia capit, & læsus lætior manet, & damnum temporale, animæ lucrum reputat.

CAPUT VI.

De conformitate animæ devotæ, cum crucifixo.

1. CUm ipso sum in tribulatione. Quid est hoc Domine? Expone mihi 1. *Psalm. 90.*
verbum istud, quod dixisti; aperi sensum hujus versiculi, pro solatio servi tui. Audi fili. Quando es in tribulatione & cordis mœrore, tunc es cum Jesu in Cruce: & quando iterum consolaris in devotione, & delectaris in hymnis & canticis divinis, tunc resurgis cum Jesu in novitate spiritus, & quasi à mortuis suscitaris de sepulchro, alleluja lætè canendo.

2. Cùm autem flexis genibus oras 2.
pro peccatis tuis, & intimè doles & ploras, tunc duris ictibus antè portam cæli pulsas. Cùm verò omnia terrena jam negligis, & sola cœlestia intus meditaris, tunc cum Jesu ad cælum pergis, & Angelis sociaris. Esto ergo mitis, humilis, & patiens, in omni eventu & infirmitate irruente super te, propter Deum; & porta crucem tuam patienter cum Jesu, moriendo quotidiè in cruce, pro æterna salute tua; quia omnis afflictio carnis patienter tolerata, medicina est animæ, & satisfactio pro peccatis, & spes futuræ beatitudinis & gloriæ, Amen.

CAPUT VII.

De ambulatione animæ puræ cum Deo.

1. AMbulate cum lucem habetis. Ille 1. *Ioan. 12.*
ambulat cum Deo in luce, qui nil cupit de hoc mundo habere, sed habet cor

cor suum fixum ad Deum in cœlo. Nam ibi est thesaurus animæ absconditus, Dominus Jesus Christus, in quo omnia bona continentur. Semper miser est, & eget, quicquid habet, qui Deum amicum non habet. Ille Deum habet, qui eum amat, & sermonem ejus servat.

2. 2. Ille verbum Dei benè servat, qui otiosum verbum nunquam profert; qui opere ostendit, quod ore prædicat; qui propriam gloriam non quærit, sed omnia bona quæ fecit, & in aliis videt, purè ad gloriam Dei refert. Qui autem sibi placet, stulto placet, & Deo displicet. Ideo in omnibus bonis, quæ agis & dicis, Deo placere studeas, ut ampliora bona ab eo recipias. De bonis naturæ quid gloriaris, cùm sis mortalis, à vermibus mox rodendus? Audi senem juvenis: Recipe te à rebus te distrahentibus, quia requiem non invenies, nisi ad cor tuum redeas, & Deum super omnia bona quæras, & intimè diligas.

CAPUT VIII.

De pace cordis, & quiete in Deum.

1. Psal. 75. 1. *IN pace factus est locus ejus.* Quis est in bona pace? Qui mitis est, & humilis corde. Quare vis scire de statu aliorum, qualiter sit cum eis, & te ipsum negligis in multis? Ecce qui meliùs scit se humiliare, & pati propter Deum, hic meliùs est in pace. Huic omne opus fit leve propter Deum, quem habet in corde. Beatus, qui loquitur cum Deo orando, meditando, cantando, legendo; & de alienis tacet, quæ fiunt in mundo. Ubicunque es, & transis, vel fugis, cogitatio tua tecum transit. Bona meditatio lætificat, mala contristat. Ita perturbat, invidia excæcat, odium necat. Devota lectio instruit, oratio accendit, operatio verbum implet.

2. Sermo sanctus corda mundat, vanus maculat, otiosus scandalizat, durus gravat, pius placat, moralis ædificat, historialis fidem confirmat, cælestis ad æthera levat. Munda ergo cor tuum ab omni malitia, & eris in bona pace. Non est pax bona, nisi in Deo, & cum virtuoso, qui omnia bene agit propter Deum, quem diligit. Mane in silentio; & sustine modicum propter Deum, & ipse liberabit te ab omni onere & inquietudine. Beata vita & bona conscientia; dant fiduciam ad Deum in tribulatione, & in morte; mala autem conscientia, semper est in timore & in lite. Iracundus citò cadit; de uno malo in aliud peius. Patiens & mitis, de hoste facit amicum; Deum inveniet sibi semper propitium, propter pietatem erga peccantem. 2.

CAPUT IX.

De recollectione cordis, cum Deo.

1. *QUi non colligit mecum, dispergit,* ait Dominus noster Jesus Christus. Cùm fueris multum dispersus & indevotus propter multiplices diaboli phantasias, & amaras passiones cordis, & hominum displicentias te inquietantes, stude te recolligere in secreto, per orationem dominicam & angelicam salutationem; & prosternere te solo tenus ante sanctam crucem, vel beatæ Virginis Mariæ imaginem, aut alicujus sancti devotam picturam, ad Dei honorem sanctorumque memoriam factam. Invoca præcipuè Jesum & Mariam, cum omnibus Angelis & cæli civibus, pro misericordia & gratia divinæ consolationis, 1. Luc. 12.

Psal. 37. tionis, tibi iterum reddenda: & dic cum sancto David in Psalmo, *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.* Domine spes mea à juventute, ad te confugio in tribulatione mea.

2. 2. O Domine, doce me semper sequi & facere voluntatem tuam, & relinquere meam, quia hoc beneplacitum est tibi, & utile mihi, pro salute animæ meæ. Domine, nunquam mihi contingat aliquid cogitare, vel desiderare, aut operari, quod displicet tibi, aut alteri noceat, sicut præcepisti mihi & omnibus servientibus tibi. Cùm contrarium ago, corrige me in misericordia tua, & non in ira perdas me: Quia Deus meus es tu, & ego pauper & fragilis servus tuus, gratiâ & misericordia tua in omnibus maximè egens. Sit nomen sanctum tuum, nunc & in æternum super omnia benedictum, Amen.

CAPUT X.

De vigilatione & oratione, contra tentationes.

1. Marc. 14. 1. *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem*, carnis vel spiritus, vel diaboli, vel mundi. Caro suggerit concupiscentiam, spiritus superbiam, diabolus invidiam, mundus vanitatem. Christus autem è contrario docet; nam suadet servare castitatem, humilitatem, charitatem, & contemptum mundi, ad promerendum regnum Dei, & evadendum pœnas inferni. Vigilandum igitur & orandum, omni tempore, & in omni loco: quia nullibi securitas ab adversario maligno, qui non dormit, nec
1. Pet. 5. quiescit à tentando; sed circuit & quærit quem decipiat & molestet, & à bonis exercitiis impediat, & ab oratione cessare faciat.

2. 2. Ideo Dominus noster Jesus Christus, sciens nequitias diaboli, & utilitatem orationis, fortitudinem hostis, & debilitatem hominis, admonet fortiter discipulos suos & omnes fideles, vigilare & orare, si non velint ab hostibus suis, id est vitiis superari. Vigilate igitur, & orate; ut non intretis in tentationem diaboli, nec ei consentiatis. Si non potes totum psalterium legere, lege unum psalmum, unum versum, unum devotum hymnum, de JEsu, de Maria, aut de aliquo sancto, ad excitandum cor tuum sursum in Deum, per gemitum & vivæ vocis oraculum. Propè est enim Deus omnibus invocantibus se cum humilitate. Nam humilis oratio justi penetrat cœlos, dat fiduciam ad Deum, & frangit diaboli consilium, & Eccl. 35.
vires, minas, & nugas.

3. Si impediris foris ab omnibus, in- 3.
tra cubiculum tuum, secundùm Christi Matth. 6.
consilium, & clauso ostio, *ora Patrem tuum in abscondito.* Ipse enim scit, quid cogitas & desideras, & quid opus est tibi. Sic ergo in omni petitione ora: Pater fiat semper voluntas tua, non mea: fac mecum sicut placitum est tibi, & utile mihi. Si fueris cum aliis in choro, lege, & canta cum eis, sicut Angelus coram Deo. Sic canta exteriùs, ut compungaris interiùs. Sic placeas hominibus, ut non displiceas Deo, & sanctis Angelis ejus. Deus enim magis attendit compunctionem cordis, quàm clamorem altæ vocis: quia per humilem precem Deus placatur, per vanam gloriam offenditur. Per mœroris fletum gratia acquiritur, & virtus augetur, per dissolutio-

lutionis sonum devotio perditur, & pro omni culpa & negligentia pœna reddetur. A quibus malis divina pietas nos semper custodiat, & ad cælestia regna perducat: Amen.

CAPUT XI.

De timore æternæ pœnæ, contra vitia carnis & superbiam mentis.

1. *Psal. 118.* 1. *Confige timore tuo carnes meas.* Utilis est hæc oratio contra carnis vitia, & ad superbiam mentis deprimendam. Ista enim duo mala quotidiè hominem impugnant & vexant: aut enim caro illicita concupiscit, aut spiritus de bono superbit, & laudem quærit. Utrumque magnum malum, utrobique periculum grave. Cùm te tentat caro misera, citò moritura, cogita æterni ignis tormenta; & sic ignem concupiscentiæ extingues igne gehennæ, & motus majores expellent minores, ut spiritus salvus fiat per ignem. Brevis est omnis delectatio carnalis, fallax & vana omnis mundi lætitia, omnis decor corporis, omnis honor & gloria. Sicut dolor capitis, cogit dissolutum gemere & flere; sic timor mortis & ardor inferni, faciunt passionatum & tentatum, à peccatis abstinere.

2. 2. Qui sine timore est, citò corruit in malum; & qui se non humiliat coràm Deo & sanctis ejus, confundetur in judicio à dœmonibus, & punietur durissimè ab eis. Firma & vera sententia ista stat, nec fallit: Sive homo, sive Angelus sit, *Jacob. 4.* *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Misericordia autem Domini ab æterno, cum Sanctis & electis suis usque in æternum. Time ergò superbe judicium Dei, in omnibus factis tuis; & noli gloriari in vanis reputationibus. Cùm feceris totum, quod poteris & debes, adhuc deficis in multis, & vix unum pro mille reddere vales. Time virgam Dei, time baculum, time judicium futurum. Nil transibit impunitum, nil erit in bonis irremuneratum. Si cella tua arderet, nonne timeres, & citò surgeres, & fugeres? Ecce, quid facit timor & tremor, & cogitatio de pœnis futuris, quæ nullis finientur temporibus. Expellunt namque teporem, & inducunt orationis fervorem, propter nimium inferni horrorem.

CAPUT XII.

De memoria Dominicæ passionis, contra dissolutos.

1. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* A quo? Certè à Christo in secreto cordis, non de hoc mundo in vanis rebus. 1. *Matth. 5.* Levia enim & jocosa verba, & frequens risus, non congruunt sacræ passioni Christi, & amarissimis vulneribus ejus. Si enim haberem unam acutam spinam de corona Jesu, in capite meo; aut in dorso meo transfixam, nunquid riderem? minimè, sed præ dolore magis flerem, & altè clamarem. Si etiam unum clavum crucis in pede haberem, 1. quò irem, & currerem? Nusquam utique irem, aut currerem, sed magis sederem, & dolerem; & per experientiam dolorum meorum, Christo compati discerem. Et utinam amarissimè possem flere, in remissionem omnium peccatorum meorum. O quàm sanctus dolor & dulcis fletus, ex compassione sanctorum vulnerum Domini nostri Jesu Christi, largiter effusus.

2. Quando ergo gravaris, aut tentaris, aut infirmaris; recurre citò ad orationis 2.

tionis scutum, & sanctæ crucis vexillum; & in sanctorum vulnerum Christi fixuris, quære vitiorum tuorum salutiferam medicinam, per devotam orationem, & seriosam passionis ejus recordationem. Pondera sanctæ crucis magnitudinem, longitudinem, & altitudinem? in qua JEsus Christus pependit nudus, diris clavis pro te confixus. Numera attentè, quam multæ acutæ spinæ in corona Domini fuerunt, quæ sanctum verticem capitis filii Dei tam acriter punxerunt, & largissimè cruentari fecerunt. Pone hæc, & cætera arma passionis Jesu Christi juxta te, pro bona custodia diei ac noctis, ne invidus hostis diabolus, inveniat te vacuum à divinis imaginibus, & inquinet cor tuum sordidis picturis & urticis.

3. 3. Sit tibi proinde lectulus tuus sine plumis, in memoriam sanctæ nativitatis Domini nostri JEsu Christi, quasi angustum & pauperculum præsepe, virtutibus plenum; in quo puer Jesus vagiebat in cunabulis, pannis involutus, modico fœno pro serico pallio tectus, parvoque lacte matris virginis refectus. Sit duritia & vilitas culcitræ tuæ, recordatio quædam duri & lapidei sepulchri Domini nostri JEsu Christi pro te crucifixi, & verè mortui, & in corde terræ sepulti, ac grandi lapide clausi. Hic ergo in pace Christi quiesce omnium oblitus quæ sunt in mundo, omnia reputans vilia & pro nihilo, quæ magni videntur & jucunda; ut cum eo resurgas nunc in virtutibus & gratia, & in novissimo die cum electis in gloria sempiterna; Amen.

CAPUT XIII.

De invocatione sancti nominis JEsu, & beata Maria virginis matris ejus.

1. DIrige Domine Deus meus in conspectu tuo viam meam. Viæ tuæ, 1. Psalm. 5.
Domine JEsu Christe, viæ pulchræ, viæ mundæ, & securæ ad ambulandum in eis rectè & perfectè. Et omnes semitæ tuæ pacificæ & sanctæ, ad perducendum omnes fideles tuos, & humiles corde, in regnum tuum cæleste. Ubicunque ergo pergis, ambulas, stas & resides; invoca JEsum & Mariam piam matrem ejus, & hunc sanctum versiculum, libenter pro conductu viæ lege; *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam.* Deinde consimiliter istum adde: *Perfice JEsu, gressus meos in* Psalm. 16.
semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea, ad videndum vana, & loquendum otiosa, animæ meæ nociva.

2. Post hæc etiam, hunc dulcem ver- 2.
siculum pro viatico securo assume, & quasi baculum in manu firmiter tene, & sæpe orans devotè lege: Jesus & Maria, sint mecum semper in via, in omni loco, & in omni tempore, pro bona custodia; ne forte per devia errem, & dispergar per multa phantasmata, intus & extra. Hæc sancta oratio, Jesus & Maria, brevis est ad legendum, levis ad portandum, facilis ad tenendum, dulcis ad cogitandum, fortis ad protegendum, fidelis ad custodiendum, socialis ad ambulandum, delectabilis ad recreandum, amicabilis ad consolandum, potens ad adjuvandum, prudens ad perducendum recto itinere omnem pauperem peregrinum, & sæculi contemptorem ad vitam æternam. Hæc sancta oratio habet

secum

ſecum meliores comites, & potentiores milites, præ omnibus regibus & principibus mundi; altiores ſanctos, præ omnibus ſanctis in cælo & in terra. Hæc ſancta oratio, trahit ad ſe in fervore ſpiritus totam cæleſtem curiam; quæ ſequitur cum omni reverentia Dominum ſuum Jeſum Chriſtum; & dominam ſuam ſanctam Mariam, matrem JEſu benedictam, omni laude digniſſimam, ab omnibus honorandam. Qui illos pro ſociis ſecum habet in via hujus vitæ, etiam pios patronos inveniet mortis tempore. Noli jam Jeſum deſerere, ſi cupis cum Jeſu & Maria ſemper vivere, & gaudere. Bene ergo & ſecurè ambulat, qui Jeſum & Mariam in corde portat, ore ſæpè nominat, labiis benedicit, manibus plaudit, pedibus tripudiat, voce clamat, corde jubilat, oculis plorat, vultu ſuſpirat, oculis placat, brachiis amplectitur, & flexis genibus adorat.

3. 3. Beatus qui Jeſum & Mariam ſedulò invocat, devotè ſalutat, amorosè commemorat, eximiè honorat, lætiſſimè collaudat, altiſſimè glorificat, ardentiſſimè amat, ſuaviſſimè eructat, jucundiſſimè celebrat & cantat: O quàm dulcis eſt Jeſus, & quàm dulcis ſancta Maria, dilecta mater ejus. Beatus peregrinus, qui in omni loco & tempore exilii ſui in corpore meminit patriæ cœleſtis; ubi Jeſus & Maria gaudent pariter, cum omnibus Angelis, & ſanctis ſuis, in maxima lætitia & æterna gloria. Beatus peregrinus, qui non quærit manſionem in mundo, ſed cupit diſſolvi, & eſſe cum Chriſto in cœlis. Beatus pauper & mendicus, qui quotidiè tranſit pro pane cœli; & donec accipiat unam micam, non ceſſat ſupplicare humiliter, ante Dei menſam. Beatus, qui vocatur ad cœnam agni; & donec perveniat ad convivium ſupernum, accipit ejus ſacramentum.

4. Quoties enim aliquis devotè communicat, aut Sacerdos ad honorem Dei reverenter & devotè celebrat, toties cum benedicto Jeſu & benedicta Matre ejus ſpiritualiter manducat & bibit. Iſte eſt diſcipulus Jeſu, capellanus beatæ Mariæ Virginis, ſocius Angelorum, concivis Apoſtolorum, domeſticus Dei, cognatus Sanctorum, amicus cœli. Hic turbas fugit, fabulas vitat, verba Jeſu cogitat, & cor ſuum cum cæteris ſenſibus ſuis ſollicitè cuſtodit; ne Jeſum & Mariam, & omnes Sanctos offendat. *Hic accipiet benedictionem & miſericordiam*, à Domino Jeſu Salvatore ſuo, & quàm citò ad eum clamaverit, exaudiet eum de cœlo ſancto ſuo, in quocunque loco fuerit & periculo. Nam cùm diſcipuli in mari navigarent, & præ timore ſubmergendi, Jeſum invocarent, ſtatim ipſe Jeſus affuit, & dixit: *Quid timidi eſtis? Habete fiduciam: Ego ſum, nolite timere.* Vox enim Jeſu, vox dulcis ad conſolandum, fortis ad protegendum, jucunda ad lætificandum, benigna ad indulgendum, gratioſa ad tribuendum vitam æternam. 4. Pſalm. 23. Ioan. 6.

CAPUT XIV.

De forti certamine contra vitia, per expla Sanctorum.

1. *Viriliter agite & confortetur cor veſtrum.* Sicut per paſſionem & Crucem Jeſu, & ſanctorum Martyrum pœnas, diſcimus adverſa tolerare; ſic etiam per beatam Virginem Mariam, & per omnes ſanctas Virgines, viduas & continentes, diſcimus carnalia vitia vin- 1. Pſalm. 30.

vincere, divitias contemnere, honores fugere, & per contemptum omnium mundanorum, cœlestia quærere & amare. O serve Dei, stude virorum fortium patientiam insuperabilem sequi, diabolo & consilio ejus resistere, & per debilium puellarum constantiam virginalem, omnia delectabilia carnis cum cæteris vitiis, longè à te projicere & spernere. Si bona temporalia Deus dederit pro sua clementia, paupertati tuæ; noli inde miser extolli, noli stultè cor apponere, quia nescis, quamdiu hic eris, & istis frueris. Noli longam optare vitam, sed bonam; quia melior est bona conscientia, quàm omnes thesauri mundi. Quantò enim plus habueris de rebus terrenis, tantò districtius inde judicaberis.

2\. 2. Heu fallax gratia, & brevis gloria mundi, in divitiis, honoribus, prælaturis, & deliciis hujus vitæ gaudere; post quæ sequuntur maximi dolores & fletus, cum diabolo semper ardere, ubi nulla est redemptio à pœnis eorum. Sed, ô quàm magna jucuditas electorum, cum Angelis semper lætari, ubi summa felicitas omnium bonorum, cum Deo & Sanctis ejus, sine fine durabit. O quàm felices viri & prudentes virgines, qui omnia propter Christum reliquerunt, & per arctam viam, ad æternam patriam pervenire studerunt.

3\. 3. Scitote ergò omnes fideles, & devoti servi Jesu Christi, quia oportet vos contra varias tentationes carnales & spirituales pugnare, vigilare, orare, jejunare, & laborare, quamdiu vivitis. Oportet carnem castigare, ne intumescat, & concupiscat contra spiritum; & ne decipiat & prævaleat contra animam, trahendo ipsam in gehennam. Quid prodest hic carnem delicatè nutrire, & posteà in inferno gravissimè torqueri? Et quid juvat hic laudari, & honorari ab hominibus, & in futuro confundi & condemnari, cum impiis & dæmonibus: In mundo Doctor & magnus reputari, & in numero electorum non computari, maxima confusio & derisio est, coram Deo & omnibus Sanctis ejus. Pro Christo autem pati, & vilipendi à malevolis maximus honor, laus, & gloria apud Deum & omnes Sanctos. Hinc ipse ait discipulis suis, & consolatur ubique omnes fideles, pro nomine ejus injuriam & pressuram patientes: *Beati eritis, cùm vos oderint homines, & exprobraverint propter nomen meum: Gaudete, & exultate; ecce enim merces vestra, multa est in cœlis.* Matt. 5

CAPUT XV.

De stabilitate in loco, & in ordine.

1\. *STabiles estote in omni opere Domini semper.* Dic mihi, bone frater, 1. 1. Cor. 15 quid utilitatis & sanctitatis tibi confert, huc illuc discurrere, & multa ubique videre & audire, & ad regnum cœlorum non posse pervenire? Beatus, qui ab omni evagatione, cor suum & corpus custodit, & citò ad seipsum cum gemitu redit, & veniam petit. Væ tibi, qui sæpè foris evagatis, & tempus infructuosè expendis, & alios scandalizas. Pax multa, libenter in cella manenti, Deo in secreto vacanti, sæpè oranti, sacros libros scribenti, scripturas studiosè legenti, ac sanctis meditationibus affectuosè insistenti.

2\. Otiosus & fabulosus, multâ correptione dignus, & à communi colloquio separandus; ne fortè simplices 2.

&

& pusillos inficiat, & vanis verbis ac moribus perversis, scandalizet ac perturbet. Time ô dissolute & jocose, futura ignis purgatorii tormenta; ubi pro quolibet levi & otioso verbo, & cogitatu maligno, patieris à dæmonibus durissima verbera. Multò melius est ergò, modò timere & cavere, pœnitere & flere, quàm in futuro, cum impiis sine fine torqueri, & à dæmonibus fustigari. Certè non est risus & jocus, in inferno semper ardere, unde nullo auxilio poteris liberari.

3. Si quis ista frequenter pensaret, & strictè ponderaret, omnia munredana citò contemneret, & omnia delectamenta carnis exhorreret; ut æternas pœnas evaderet, & ad cœlestia gaudia post mortem perveniret. Sed væ eis modò, & amplius in futuro, qui divina judicia modicum attendunt, & ferè omnia pro levibus ducunt, quia pœnas illas in corpore non sunt experti.

CAPUT XXI.

De divino solatio, in tribulatione pro Christo.

1. 1. *IN mundo pressuram habebitis; sed confidite, ego vici mundum.* Dicitur in proverbiis à multis; solatium est Ioan. 16. miseris, socium habere in pœnis. Quis est iste socius tam bonus & pius, qui scit compati miseris & infirmis? Iste est Dominus noster Jesus Christus, pro nobis passus & crucifixus, qui in Evangelio dicit se medicum & pastorem esse animarum; & consolatorem tribulatorum, pauperum & infirmorum, lapsorum & Matth. 9. vulneratorum. *Non est* (inquit) *opus sanis medicus, sed malè habentibus.* Et similiter de eodem loquitur sanctus David, ita consolando tristes: *juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Psal. 30. Et iterum in alio psalmo, de quolibet tentato & tribulato, ne desperet, ita per se ipsum loquitur Deus dicens: *Cum ipso sum sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Psal. 90. Est enim verè magna consolatio tristibus, & variis modis afflictis: quia Christus fuit etiam tentatus, tristis, & in multis doloribus pro nobis afflictis.

2. 2. Nisi enim esset utile & salubre animæ nostræ, pati & tribulari in mundo, non permitteret hoc Deus fieri. *Qui est summè bonus, & justus, in omnibus viis suis.* Rom. 8. Qui ergo proprio filio suo non pepercit à flagellis, tu quis es, qui audes contradicere verberibus ejus, reus in multis peccatis? Justum est enim, ut servus malus & inutilis, non contradicat domino suo percussus, saltem in modico, quando filius in omnibus dilectus, & in nullo culpabilis, tantis plagis fuit percussus. Justum etiam est, ut de eodem calice ægrotus sanandus, modicum breviter bibat, de quo medicus sanus, totum amaritudinis poculum sibi oblatum bibit; ut totum mortis venenum purgaret, & hominem in anima & corpore necatum perfectè sanaret, & ab æterna morte liberaret. Alleviatur igitur multum onus servi, in consideratione gravioris ponderis innocentis Domini sui. Mitigatur valdè dolor languentis; si diligenter pensat, quoniam hæc afflictio piè tolerata, est purgatio pro peccatis, & spes æternæ salutis.

3. 3. Magnum namque & honorificum est pauperi servo, si ipse fuerit domini sui panno eodem vestitus, purpurâ filii regis insignitus, cum qua meretur ad

Panni Jesu. ad regis æterni nuptias introire. Panni Jesu sunt, humilitas cordis, paupertas in necessariis, patientia in adversis, perseverantia in virtutibus. Qui virgam Dei pro munere accepit, salutem animæ ex verbere reportat, & coronam amplioris gloriæ in cœlo recipiet. *Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem* Jesum, pro nobis nudum & inopem factum, cùm esset ditissimus omnium; & sequitur eum sapienter, ferendo crucem suam in quotidianis laboribus, pro salute animæ suæ usque ad mortem.

Psal. 42.

CAPUT XVII.

De custodia conscientiæ, in omni loco & tempore.

1. Psal. 118.

1. *ANima mea in manibus meis semper.* Nihil utilius & salubrius, cupienti ad vitam æternam pervenire, quàm semper cogitare de animæ suæ salute. Lege & percurre omnia, non est salus animæ, nisi in Deo & in bona vita. Hinc ait Dominus & Redemptor animarum, discipulis suis: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Qui istud frequenter cogitat, & magis de animæ suæ salute curam gerit, quàm de temporali lucro, vel corporali cibo; hic verè sapiens negotiator est, quia æterna spiritualia, omnibus perituris præponit & quærit. Iste est unus de bonis & fidelibus Christi servis, qui de duobus talentis quatuor, & de quinque decem facit, & unum non abscondit in terra, nec deludit, nec à se projicit, nec contemnit, sed pauperi potiùs tribuit, ut pro se oret, aut ad altare Deo offerat regratiando ipsi etiam pro minimo dono, quod accepit. *Beatus servus super pauca fidelis & prudens*, qui omnia tempora sua utiliter expendit, & de extraneis rebus ad se non pertinentibus tacet, sed tanquam surdus & mutus propter Deum factus, pacificè tumultus sæculi pertransit, & animam suam ante se in manibus suis semper portat. Noli ergo de statu aliorum curiosè quærere, nisi quantum charitas Dei, & fraterna compassio exigit.

Matt. 16. Matt. 25.

2. Noli laudes hominum appetere, quæ vanæ sunt; nec vituperia expavescere, quæ non obsunt; sed animam purgant & humiliant, & in cælo altè coronant. Nemo dignus est à Deo sublimari, nisi qui scit pro Deo vituperia pati. Sicut enim, tu Domine Deus, passus es pro me; ita & ego debeo pati pro te, & te sequi pro posse. Tu enim sancto Petro dixisti, *Sequere me.* Sed heu mihi Domine, quia tam parum possum pati pro te. Sæpè propono, & de decem vix unum perficio. Multa sunt verba; sed opera pauca. Totum est culpa mea, & excusatio nulla. Nam desidia & negligentia propria, augent peccata mea: Quid ergo restat ad ista dicere & cogitare, nisi veniam petere & orare? Peccavi Domine, miserere mei. Sic enim omnes sancti ante te fecerunt, & docuerunt, & adhuc quotidiè omnes fideles faciunt. Omnes sancti & amici Dei, orate pro me; quia infirmus sum, & omnibus juvari humiliter peto. 2.

Ioan. 21.

Oratio pauperis.

3. O Sancte sanctorum, Domine Deus meus, inclina aurem tuam, ad precem pauperis servi tui. *Adjuva me, & salvus ero, & meditabor in* 3.

Psal. 118.

in justificationibus tuis semper. O utinam merear unus de pusillis gregis tui esse in regno, quod præparasti humilibus & diligentibus te. Diligam ergo te, Domine virtus mea, ex toto corde meo, sicut præcepisti ore sancto tuo. Tu spes mea, & salus mea, & totum desiderium meum. Da mihi intellectum clarum, contra omnem errorem: cor mundum, contra omnem impuritatem: fidem rectam, contra omnem dubitationem, spem firmam, contra omnem diffidentiam; charitatem ferventem, contra omnem acediam & negligentiam; magnam patientiam, contra omnem turbationem, sanctam meditationem, contra turpem imaginationem; continuam orationem, contra diaboli impugnationem, diligentem attentionem ad lectionem, contra frequentem mentis evagationem; bonam occupationem, contra cordis tædium & somnolentiam; devotam sacræ passionis tuæ recordationem, contra omnium vitiorum mortificationem. Adesto mihi in his bonis Deus meus, & confirma me in omnibus verbis sanctis tuis. Amen.

CAPUT XVIII.

De solitudine, & silentio.

1. Psal. 54. 1. *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* Quare? Propter multa bona inde provenientia, & ad cavendum distractiones cordis mei, in multis rebus visis & auditis, quia quæ oculus non videt, nec auris audit, cor non dolet, nec citò turbatur. Igitur latere & tacere, bonum est pro pace cordis, & obtentu devotæ orationis. Ad hoc juvant locus secretus, & recessus à turbis, ubi non est strepitus. Sicut enim piscis extra aquam citò moritur, ita monachus extra cellam, leviter distrahitur & inquinatur. Nam prudens apis, mel ex floribus colligens, statim inde evolat, & secretum gaudens repetit, & hoc in alveario cautè abscondit; ut habeat, unde in hyeme latenter vivat. Ideò enim suavitatem odoris abscondit, ne foris vagando, fructum laboris sui iterum perdat. Nam pretiosa aromata, in pyxide clausa, fortiùs fragrant; aperta & ostensa, virtutem odoris citiùs amittunt. Flores quoque manibus attacti læduntur, intra septa pomarii clausi servantur, & muris altis firmati tutantur. Crescunt rosæ, in hortis clausæ, securæ; arescunt, & calcantur pedibus, in viis projectæ.

2. Sic vagus & instabilis monachus, vilescit sæpè foris visus, fugiens autem turbas, & manens intus, reputatur sanctus. Candela ardens, à vento citò extinguitur; in lucerna latens, custoditur. Sic fervor devotionis, in secretario cubiculi tutius servatur; & in negotiis externis, faciliùs dissipatur. Igitur cellam & silentium dilige, si vis devotus & pacificus intus permanere. Oportet, quòd valdè fortis sit & custoditus, qui foris inter homines ambulat, & interius non impeditur nocivis. Maneas ergo libenter in solitudine & in cella, devotionis causa; sicut beata Virgo Maria, mansit sola in cubiculo clausa, loquens cùm sancto Angelo, sibi misso à Deo de cælo; ut etiam ad te veniat sanctus Angelus, Domini nuncius cœlestis, & custos animæ tuæ fidelis, & recedat à te longiùs spiritus malignus cum omnibus phantasiis suis. Dixit quidam devotus silentii amator. Raro loquor diu hominibus, sine aliqua læsione conscientiæ intus

Dicta virorum piorum de silentii laude.

intùs. Et alius quidam: Oportet, ut sit valdè ædificabile verbum, quod emendet silentium. Et tertius ait: Nobile est verbum, in suo tempore dictum. Et quartus adjecit: Qui os suum firmiter claudit, non detrahit, nec mentitur.

3\. 3. O quàm laudabile & jucundum loquentis verbum, nil mali, nil vani, nil doli, nil falsi habens admixtum. Multi multa loquuntur, sed non sine periculo linguæ pronæ ad malum. Pax igitur multa custodienti os suum, & manenti in cella, & sæpè oranti. Lauda quoque taciturnum virtuosum, increpa vagum verbosum, cave dolosum. Fuge tumultum, dilige secretum, sequere humilem & devotum, sustine patienter tibi molestum, propter Christum pro te crucifixum.

4\. Tria monacho cuilibet necessaria. 4. Frater interrogavit senem. Quod est statutum in ordine, pro pace & devotione maximè proficuum? Respondit notabile verbum; Servare à patribus silentium statum, vitare tumultus hominum, & otium. Hæc tria in ordine valdè necessaria, Deo & Angelis accepta; scilicet laborare manu, contra otium; amare lectionis studium, contra cordis tædium; & continuare orationis usum, contra diaboli dolum. Hæc laudant sancti patres antiqui & novi, quia frater tacens & Deo vacans, ab ipso cœlitus benedicitur, & ad contemplanda divina secreta aptior invenitur, & altiùs illustratur. Vagus verò & fabulosus, qui otiosè circuit, donis cœlestibus indignus efficitur, & aliis est molestus. Nescit superbus diu tacere, quia cupit doctus videri, & præ aliis laudari. Qui præsumptuosè loquitur, à multis vituperatur: qui autem verecundè tacuerit, gratiam ab astantibus meretur. Magna humilitas cordis, sentire de seipso vilia, & de aliis semper meliora. Grandis superbia, abundare in sensu suo, & stare in propria voluntate, Deo & communitati fratrum contraria. Hæc est lepra pessima, quam odit Deus, & percutit sæpè subitaneâ morte. Simplex & innocens, humiliter obediens, ubique lætus & securus. Laudabilis fama, habere pauca verba, cavere levia, loqui utilia, & omnia agere cum modestia. Omnibus adde modum, modus est pulcherrima virtus. Et hoc est, quod ait Christus: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.* Et Paulus Apostolus: Matt. 18. *Omnis sermo vester, sale conditus sit.* Colos. 4. Et sanctus Job: *Quomodo potest comedi, quod non est sale conditum.* Iob. 6.

5\. Castus & pudicus, custodit cor suum, os suum, & omnes sensus suos, pronos semper in malum, ut non peccet, & Deum ac proximum offendat. Non est corde compunctus, qui vana libenter audit, & recitat coram aliis. Perdit citò compunctionis gratiam, qui non custodit cordis & oris januam. Monachus pronus ad loquendum, facilè excedit loquendi mensuram. Si haberes Jesum crucifixum in corde tuo fixum, non exiret citò de ore tuo verbum vanum & otiosum. Sed quia non habes Jesum firmiter in corde tuo clausum, ideò sæpè quæris solatium forinsecum, debile & frivolum, parum juvans intus à doloribus prementibus cor tuum, solus enim Jesus, præstat verum animæ solatium, & sanat omnes languores vitiorum. In brevi momento & unico verbo, potest liberare dolentem ab omni malo. Nam amplior est gratia Dei in

in bono, quàm culpa in malo. Cur audis vanos rumores sæculi, qui sæpè te conturbant & distrahunt in corde? Quare negligis dulces sermones Christi, qui te consolari possunt, & confortare in omni tribulatione tua, die ac nocte?

CAPUT XIX.

De refugio pauperis, ad Deum adjutorem suum.

I. Psal. 6. 1. *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor.* Beatus ille pauper, cui Deus est adjutor in omni tribulatione sua, consolator in angustia, unica spes & confidentia in extremis, corona gloriæ in regno æternæ beatitudinis. Pretiosa virtus voluntaria paupertas assumpta pro Christo, cujus merces æterna permanet cum Angelis in cælo; quo fur non appropiat ad furandum, nec raptor ad prædandum, neque latro ad occidendum. In multis periculis & curis quotidianis, sunt divites hujus sæculi, à quibus liber est servus Christi, renuntians omnibus quæ sunt mundi. Magna libertas animæ fidelis, quæ nil proprietatis habet in aliqua re mundi propter regnum Dei, & amorem Jesu Christi; sed omnia possidet in Christo, qui pro nobis pauper & dolens factus. Qui pendens nudus in cruce, non habuit ubi caput suum reclinaret, vel manum aut pedem usquam moveret. Quis huic pauperi in omnibus indigentiis similis? Verè nullus.
Psal. 148. *Propter hoc exaltatum est nomen ejus solius*, super omnia in cælo & in terra, & super omnia benedictum in sæcula. O bona pauperies, nisi te Deus antè tulisset; tunc tua durities cunctis despecta fuisset. Fœlix paupertas rerum, quæ tollit superbiam oculorum, & occasionem multorum vitiorum.

2. Verè ille est pauper spiritu, qui de nullo verbo & facto bono superbit, nec in altiore gradu esse cupit, ne graviùs cadat. O quàm magna virtus abdicata paupertas, nil habens in proprio; quæ animæ aperit cæli portam, auget gloriæ coronam, & cum martyribus meretur accipere patientiæ palmam, post hujus vitæ angustiam, in Christi servitio consummatam. Nam hoc est veraciter & fideliter Christo servire, pro ejus amore penuriam, & alia multa incommoda sustinere. Beatus, qui de necessitate & infirmitate sua facit virtutem, & de omni quod patitur, sequitur Dei voluntatem. Noli ergo purper nimis contristari, cum inopiam pateris; nec indignari, si derideris, aut ab amicis tuis relinqueris. Converte cor tuum ad Christum, pauperem pro te factum & infirmum, quære solatium tuum à Deo, & in Deo solo, si optas semper esse in gaudio. Nam omnia alia solatia foris quæsita, nulla sunt, nec durant, nec sufficiunt, quantumcunque videntur magna. 2.

3. Elige itaque Jesum Christum Dei filium, in specialem amicum & cognatum tuum, reliquos omnes relinque propter Christum. Cave omnem socium, volentem te impedire à sancto servitio Christi, & trahere ad sæculum & portas inferni. *Lata est enim via, quæ ducit ad inferos; & multi sunt, qui intrant per eam*, ait Jesus Christus. Solus ipse sufficit, ad perfectum solatium habendum: qui potest dare regnum cælorum, omnibus relinquentibus regnum mundi, & omnem ornatum ejus. *Transit enim mundus & concupiscentia ejus, tanquam fumus, venti, & flos agri arescens.* Sta ergo frater paupercule, firmissime in 3. Matt. 7. 1. Ioan. 2.

bono proposito semper serviendi Deo; & permane cum fratribus tuis, die ac nocte in laboribus multis, in loco isto quem propter Deum primitus elegisti; & parentes ac cognatos sponte reliquisti, & integrè te Deo obtulisti, ut etiam cum eis maximè congaudeas in regno Christi, & omnibus sanctis. Nam pro parvo labore, & brevi dolore in mundo, reddetur tibi æterna requies in cælo. Recogita sedulò sacra vulnera Christi, & acerba ulcera pauperis Lazari, & proderit tibi in agone, quando debes mori, & de hoc mundo transire.

CAPUT XX.

De paupere, & infirmo Lazaro.

1. Psal. 68. 1. EGo sum pauper & dolens, Deus adjuva me. Hæc vox pauperis, & infirmi ad Deum suspirantis pro regno Dei. O pauper & infirme, sustine patienter per modicum tempus, dolores corporis & penuriam in cibis & vestibus; quia non diu hic eris, & dolebis. Gratias age Deo; quia levius est modò flagellari cum pauperibus & debilibus, quàm postea cruciari in inferno cum fortibus & divitibus. Recordare malorum tuorum præteritorum, quibus Deum & proximum sæpè offendisti; & sustine Virgam Domini, in remissionem peccatorum tuorum, de quibus non plenè

Luc. 16. pœnituisti, nec satisfecisti. Memento etiam pro consolatione tua, omnium gravium dolorum & sanctorum vulnerum Christi; quia multa & graviora ipse flagella, pro te sustinuit. Memento quoque pro alleviatione tua, pauperis & ulcerosi Lazari post mortem in sinum Abrahæ lætè recepti; & pavesce finem delicati divitis, post convivia sua in inferno sepulti, unde nunquam poterit liberari. Vide nunc, quid potiùs eligendum sit tibi, an pati modicum, & egere cum Lazaro infirmo, & gaudere semper cum Christo: an deliciari breviter superfluè cum divite sano, & subitò mori, & sepeliri in inferno, & ardere jugiter cum diabolo? Intelligenti satis dictum est paucis verbis.

2. Beatus, qui intelligit, & emendat se tempestivè de omnibus malis suis, 2.
ne damnetur cum impiis, duris verberibus cruciandus. Quem enim modò sacra verba non compungunt, nec corrigunt: postea sæva verbera sine fructu lacerabunt, nec unquam torquere cessabunt. Ab his malis liber est Lazarus, pauper & infirmus, ab Angelis sanctis in sinum Abrahæ lætissimè portatus. Audi adhuc multa beneficia Dei, huic pauperi Lazaro misericorditer ostensa. Non habuit [ut existimo] amicos divites se visitantes, nec aliquos servos aut socios sibi servientes, sed [sicut dicit Jesus] canes ad eum veniebant, & lingebant ulcera ejus: Ipsi soli in tanta miseria, pro solatio sunt relicti. Et quid miserabilius, quàm hominem humano solatio destitui, & bestiis consolandum relinqui? Nec tamen ex ore pauperis impatientia sonuit, aut vox murmuris; sed potiùs gratiarum actio, & vox laudis. Sed cui negabat humana impietas solatium, brutorum feritas mansuetè exhibuit obsequium. Tu ergò infirmè, ne murmuraveris, si ad horam inconsolatus relinquaris, & infirmitatum stimulis agiteris; sed cogita tibi, & ex divina misericordia dispensante, idevenire, ut hîc sectus, hîc ustus, non pereas. Ipse fortè in minutissimis peccatis, ut

autem

autem in gravissimis crebriùs offendisti. Patienter ergò dolores infirmitatum sustine, & te derelictum interdùm ab hominibus gaude, ut cum Lazaro merearis cœlestis regni januam introire.

CAPUT XXI.

De claro intellectu sacræ scripturæ.

I. *Psalm.* 118. 1. D*Eclaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis.* Quæcunque in lege veteri & nova scripta sunt, ad doctrinam animæ nostræ scripta sunt, ut Deo fideliter serviamus, odiendo malum, & adhærendo Deo summo bono, corde puro, integro, & perfecto, hic & in futuro. Quæ igitur ignoras, humiliter quære; & quæ non bene intelligis, pete reverenter à doctioribus tibi declarari. Nam declaratio sermonum Dei, illuminat corda parvulorum. Si non potes adhuc altiora capere, tunc parva cum parvulis disce, sicut Dominus Jesus dicit: *Sinite* *Matth.* 19. *parvulos venire ad me, talium est enim regnum cœlorum.* Quæ ergò intellectum tuum excedunt, noli temerè perscrutari; sed omnia hæc Spiritui sancto committe, & firmiter vera esse crede; quia Spiritus sanctus doctor est omnis veritatis, & non potest testis esse falsitatis.

2. 2. Quod multi habent multa dubia, non est culpa, nec vitium sacræ scripturæ; sed cæcitas mentis eorum, & negligentia studii in sacris libris, qui continent æternæ salutis necessaria documenta. Igitur canonicas scripturas libenter lege, & expositiones doctorum cum diligentia adverte, & intelligere stude. Nec tamen propter diligentiam studii, est ab oratione & Missarum celebratione cessandum. Sæpe enim in oratione & in Missa, multa secreta devotis panduntur, quæ pomposis & curiosis scrutatoribus occultantur. Prodest autem valdè parvulis & rudibus, cùm simplicia verba eis proponuntur; nocent verò subtilia, attamen juvant, si obscura dicta explanantur. Et qui diligenter ad lectiones in choro & refectorio advertunt, & cautiùs perscrutantur, quid intrinsecus verba historiæ continent; pascuntur favo mellis, ex omni verbo Dei quod audiunt, & legunt. Unde quamdiu homo corpore mortali vivit, semper magis addiscere potest, & ad altiora capienda proficere: sed ad claram intelligentiam Angelorum & beatorum visionem non attinget, donec ad æternæ beatitudinis gloriam, Christo auxiliante perveniat.

Ne studiosiùs æquo se vexet homo in capiendo clarissimo sacrarum literarum intellectu.

3. Solidus & fortis cibus, nocet parvulis & infirmis; mollis cibus & tenuis potus, nutrit infantes. Simplicia organa & moderata cantica, dulcius sæpè resonant & lætificant; alti clamores, quasi dura tonitrua, debiles animos magis terreant. Crebra fulmina excæcant oculos, lux in laterna conservat aciem visus. Profunda flumina submergunt incautè natantes, per pontem transeuntes evadunt pericula aquæ securiùs. Sæpè per iter planum, agnus liber transit, ubi bos fortis cadit & rapitur, ligatur & mactatur. Sic simpliciter credens, & humiliter obediens gratiam invenit; & sibi confidens, perdit quod habet. Alta extollunt leviter superbos, & in fine confundunt gloriantes. 3.

4. Vidi simplices in oratione, ex devotione flere; & altè clamantes & discantantes, nil tale in corde sentire. Quare hoc accidit? Quia simplex & 4.

 humi-

humilis Deo placere studet in omni, quod agit & loquitur. Vox simplicis corde, apud Deum in cælo: vox vagi cordis, & dissoluti cantoris, coram hominibus in vicis & plateis civitatis. Qui sensum psalmorum seriosè attendit, & paulatim legit & cantat, magnam devotionis dulcedinem concipit. Verè enim suavis est Dominus rectis corde, qui gloriam ejus quærunt, non propriam laudem. Benedictus sermo ex ore loquentis & cantantis, unde compungitur cor audientis.

5. 5. Gallus antequam cantet, prius seipsum alis suis verberat & excitat, sic bonus frater & devotus orator, se primitus corrigere debet, antequam alium increpet. Ille benè & prudenter docet, qui à seipso incipit, & primò emendat, quod in aliis notat, & reprehendit. Sic sanctus Paulus alios instruens, humiliter se peccatorem præ aliis nominat, dicens: *Quia Jesus Christus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere: quorum primus ego sum, qui non sum dignus vocari Apostolus.* (1. Tim. 1.) Et quare ô sanctissime Paule? Quia persecutus sum Ecclesiam Dei. Unde ergo sanctus, & vas electionis verè dignè glorificandus? Non ex meipso, non ab hominibus; sed per vocationem & revelationem Jesu Christi, à quo didici mitis & humilis esse, & Evangelio ejus obedire. Nihil boni mihi attribuo, sed quicquid egi & docui, hoc totum ei principaliter asscribo; qui me vocavit per gratiam suam ad fidem, quam prædico, & servo usque ad mortem. *Nam sola gratia Dei sum, id quod sum*: & gratia ejus in me vacua non fuit, sed semper in me manet, & manebit; donec perveniam ad eum, qui me pretioso sanguine suo redemit, & salvavit.

CAPUT XXII.

De magnis meritis patientiæ pro Christo.

1. *IN patientia vestra possidebitis animas vestras.* Quando ergo aliquis (1. Luc. 21. Matth. 26.) durè tibi loquitur, aut te injustè increpat, non statim irascaris, nec durè respondeas; sed tace, aut humiliter loquere, & sustine patienter, sicut fecit JESUS. Nam accusatus à multis tacuit, (Ioan. 18.) & flagellatus non murmuravit. Aut si opus est loqui, & prosit, tunc responde benignè; & doce prudenter, sicut Christus dura alapa percussus, respondit servo Pontificis, verbis rectis & mansuetis. Sic enim alios magis ædificas, & teipsum à confusione liberas. In omni eventu rerum, & contradictione linguarum pravarum, tene patientiam, & tace piè ad objecta.

2. Attende profectum animæ tuæ in omnibus, quàm magni meriti sit patientiæ virtus; quæ ornat animam virtutibus, & ducit ad palmam cum martyribus. Hanc Christus docuit, & factis in passione explicavit. Cùm enim accusaretur à principibus sacerdotum, & senioribus populi, nihil respondit. Implevit opere, quod dixit sermone; *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* (Luca 23. Matth. 18.) Non invenitur alicubi requies vera & pax secura, nisi in solo Deo, in vera humilitate & benigna patientia, in qua vincuntur omnia adversa. Sit ergo in Deo tota spes tua, non aliqua creatura, parva vel magna; quia sine Deo omnia vana, & cum Deo omnia bona.

CA-

CAPUT XXIII.

De bonis moribus humilis Monachi.

1. Cant. 8. 1. *FUge dilecte mi, fuge.* Quare? Propter multa pericula mundi, quæ sæpe homini contingunt, qui in sæculo conversatur. Nam qui Deo vacare appetit, libenter solus est & orat, studet & scribit; & sic per multa bona exercitia, à vitiorum periculis custoditur, & tempus suum fructuosè expendit, & alios ædificat. Qui autem libenter foris ambulat & hinc inde fabulari desiderat; rarò est, quin cor suum maculet, & indevotior ad cellam pacis amicam redeat. Sermo pius & modestus, cunctis acceptus; durus & inconsideratus, offendit amicos. Qui verax est, vera loquitur: & qui fictis verbis alium decipit, odietur. Verus humilis, de bonis operibus laudes non quærit; sed omnia bona Deo asscribit, & mala sibi. Qui mendacium ore profert, Christum à corde fugat: & qui alta quærit, seipsum confundit, & juste decipitur. Qui planè & rectè loquitur, ab omnibus honoratur, & amatur.

2. 2. Omnes fratres sumus, ab uno Deo creati, omnes peccatores ex parentibus nati; sed per gratiam Christi, ad fidem vocati & baptizati mundamur, & Christo unimur. Nemo ergo alium contemnat, nemo derideat, neque in aliquo lædat; sed potiùs propter Deum juvet & instruat, in quantum valet, sicut sibi ipsi fieri desiderat, quando indiget. Qui ergo debilem in fide sacris verbis confortat, panem cæli languenti porrigit. Qui tristem consolatur, potum vitæ sitienti propinat. Qui iracundum sermone blando mitigat; favo mellis linguam canis ungit, ne duris morsibus aliquem lædat. Qui dissolutum tacere facit, magnam pacem inter fratres devotos generat. Qui aliis se præfert, stultum se ostendit, & confusione dignum. Qui in omnibus se humiliat, gratiam ampliorem meretur & gloriam. Pius & humilis, laqueos diaboli orando frangit & evadit, quos superbus vanè gloriando incurrit & petit. A quibus pius JESUS nos semper custodiat, & ad cæli gaudia perducat: Amen.

CAPUT XXIV.

De provida locutione, & fraterna compassione.

1. *MEdice cura teipsum.* Istud in mente semper habeas, ante- 1. Luca 4.
quam loquaris, & aliquem corripias; ne fortè amplius pecces, indiscretè vel injustè aliquem arguendo. Os justi & prudentis, servat tempus & modum loquendi, & personam ac naturam hominis priùs attendit; ne fortè perdat aut lædat, quem sanare debuerat. Os bene eruditum & discretum, est quasi vas solidum auro ornatum, unguento plenum, balsamo odoriferum, & omni honore dignum. Ex bonis verbis tuis, & religiosis moribus, sæculares ædificantur, pigri excitantur, negligentes arguuntur, dissoluti compunguntur, ignari instruuntur, devoti inflammantur. Magis enim per vivida exempla, homines trahuntur ad contemptum sæculi, & emendationem vitæ, quàm per multa verba sæcularis scientiæ.

2. Non est magna ars & virtus, velle 2.
alios docere & corripere; sed seipsum benè regere, & correptiones piè suscipere, & ferventer se in istis emendare, hæc magna est sapientia apud Deum

&

& homines. Disce dubiosa ad meliora trahere, ignota non judicare, aperta mala cavere, proprium scandalum tegere, mores & defectus infirmorum supportare: & quæ non potes emendare, Deo committe. Cogita, quòd Deus in multis te portavit, & adhuc quotidie portat, nec tamen te emendas, sicut sæpè dicis & proponis: sed piè te tolerat & exspectat, ut pœniteas, & infirmitatem tuam magis cognoscas, & veniam humiliter petas, & neminem spernas, nec temerè judices. Porta ergo fratrem tuum in paucis, sicut te Deus portat in multis. Paucis verbis devotus & humilis utitur, ne per excessum intus distrahatur. Superbus rigidè loquitur, iracundus alios perturbat, & correptus turbatur. Mitis correptus patienter sustinet, obsecrat magis quàm increpat, peccanti condolet, & amicum factis se probat. Qui præesse aliis appetit, periculis se exponit, & vilescit. Amator vanæ gloriæ nescit diu tacere, ne videatur ignarus esse. Erubescit vilia & servilia opera facere, & post alios stare, & in infimo loco sedere. Et tamen honor maximus est, in omnibus humilitatem ostendere, & aliis inferiorem se sentire, & omnibus libenter velle propter Christum servire, qui ait: *Ego in medio*
Luca 22. *vestrum sum, sicut qui ministrat.* Disce juvenis priùs tacere, antequam loquaris, ne coram senibus confundaris, tutius est tacere, quàm insipienter loqui.

3. 3. Magna ars scire tacere, cùm fueris correptus; & magna sapientia loqui modestè in tempore suo, quod justum est & decet, coram eruditis. Insipiens nescit servare tempus, & modum, & ordinem; ideò multa mala illi occurrunt, & justè reprobatur. Juvenis audax, & ad loquendum velox, insipienti similis, & calui proximus. Si instructus audit, & correptus tacet, & obedit, spes magni profectus erit, & in virtutibus, quasi lilium florebit. Grandis superbia, stare in propria voluntate, Deo contraria, & nolle acquiescere seniorum consiliis & verbis. Sed quia difficilè est homini, in omnibus verbis & factis modum tenere, & se custodire; ideò religiosi eligunt, & quærunt in secreto manere & tacere, turbas fugere, & orationi vacare.

CAPUT XXV.

De incerta hora mortis, & celeri fine hujus vitæ.

1. *Vigilate, quia nescitis diem neque* 1.
horam. Felix anima, quæ sæpè Matth. 25.
cogitat de novissima hora; quando omnia sunt cessatura in hac vita, læta & tristia, honores & vituperia. Felix anima paupercula, propter Deum peregrina facta; quæ spernit omnia mundana culmina, quantumcunque sint magna & decora. In illa ultima hora peribunt ab oculis omnia castella, villæ & oppida, omnia vasa argentea & aurea, omnia fercula lauta, & pocula varia, cum aromatibus dulcorata. Cessabunt pariter lyra, tuba, tibia, & cithara, omnis ludus, jocus, risus, saltus, plausus, cantus, & discantus, clamor in plateis & in domibus: quia ad nihilum redigentur omnium viventium corda, & pavebit à facie Dei omnis terra. O quàm sapiens, qui quotidiè hæc pensat, & ad futura bona & æterna gaudia percipienda, cum fletu se præparat?

2. Beatus, qui sponte deserit, quæcunque carnaliter delectant in terra, ubi 2.
omnia

omnia sunt periculis & laqueis plena. Beatus peregrinus, qui sæpè gemit & dolet in hoc exilio, & cupit dissolvi, & esse cum Christo in cœlesti regno. Beatus, qui odit hunc mundum, & quæ in mundo allicere possunt ad peccandum; & fugit cum Helia in desertum ad monasterium, à facie multorum periculorum, quæ sæpè trahunt hominem incustoditum ad infernum. Beatus, qui vigilat die ac nocte, contra tentationes suas, & frequenter orat cum Helia, dicens: *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam: quia melius est mihi cum bona spe mori, & decedere in gratia*; quàm videre mala, & vivere inter tot pericula. Nam quamdiu anima est in corpore, & corpus alitur cibis terrenis, non est homo purus à peccatis omnibus, nec liber à tentationibus suis, neque certus à casibus futuris. Decipitur ergo valde, & errat tanquam insipiens corde, qui hic diu vivere appetit, & multa agere proponit, & nescit, an crastinum habebit.

3. Reg. 19.

3. Memento homo nobilis, & dives in deliciis tuis qualis eris post mortem in terra sepultus. Et quid proderunt tunc omnes divitiæ? En hodie Rex vivit, & imperat; & cras non invenitur, nec auditur. Hodiè in alto solio sedet, & aureo pallio vestitur; & cras sub terra sepelitur, & amplius non videtur. Hodie à multis honoratur, & cras à nullo curatur. Hodie magnificatur ab omnibus, & cras privatur divitiis & honoribus, villis & castellis. Hodie speciosus præ filiis hominum, & in numero regum, & cras cibus vermium, & fœtor narium. Sicut nudus venit in mundum, sic quasi pauper & exul, fertur in sepulchrum. Nam omnium deliciarum & pomparum sæculi, brevis finis; mors, dolor, luctus, & pavor invadit omnes. Moritur Dominus Papa & Cardinalis, & succedit alius citò moriturus. Nemo quippe unius diei certitudinem vivendi habet, nec impetrare potest à Papa bullam nunquam moriendi, nec obtinere pecunia præbendam jugiter manentem. Sæpè enim post impetratam gratiam & prælaturam, repentina mors venit, & omnia simul tollit. Sicque fit, ut ita pauper & nudus homo de Roma recedat, sicut priùs ad curiam venit.

4. Legitur in historiis de multis antiquis patribus, qui valdè diu vixerunt, qui fuit, qui fuit, qui fuit, & sic de aliis sequentibus, & in fine concluditur, & mortuus est. *Omnes enim morimur, & tanquam aquæ labimur in terram, unde facti sumus.* Quid est totum tempus vitæ nostræ, nisi nunc breve instans; quasi ventus volans, & aurora manè pertransiens, & hospes non revertens? Quasi fulgur cæli in ictu oculi, sic pereunt omnia regna & tempora mundi. Numera omnes dies, horas, menses, & annos vitæ tuæ, dic ubi jam sunt? Transierunt tanquam umbra solis, & perierunt sicut aranea texens. Flavit ventus, & periit opus ejus. Nihil ergo stabile & durabile super terram, de qua factus est Adam, & filii ejus.

2. Reg. 14.

5. Totum enim vanum & fragile, quicquid videtur in sæculo magnum, decorum, & delectabile. Non ergo te decipiant illecebræ, nec frangant injuriæ. Qualitercunque sit aliquid ornatum coloribus, aut auro & argento & gemmis pretiosis decoratum, vilescit

& arescit mortuum ac sepultum. In omni igitur opere quod agis, & in quocunque loco fueris; quocunque pergis, & quacunque transis, memor esto finis vitæ tuæ, & ultimæ horæ, quam nescis. Felix, qui cupit cum Paulo dissolvi, &
Phil. 2. esse cum Christo. Hoc enim multo meliùs, quàm in carne diutius vivere, & à Deo peregrinari, & in fluctibus sæculi quassari & turbari. Si Jesum in mente semper geris, & verè diligis, & ad eum quotidiè oras, tunc utique fiduciam habebis de regno ejus, qui ait:
Joan. 12. *Volo Pater, ut ubi ego sum, illic sit & minister meus.* Beatus ille servus, qui meruerit audire in extremis, dulce verbum
Matth. 25. Christi; *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.*

CAPUT XXVI.

De æterna laude Dei, & desiderio æternæ gloriæ.

1. 1. *Lauda anima mea Dominum*, à quo omne bonum procedit, & nunc in æternum permanebit. Ad ipsum ergo omnia referre debes, sicut ad omnis boni principium & finem; & cum magna gratitudine ipsum intimè laudare, ut iterum in te fluant dona cælestis gratiæ largiori munere; donec pervenias ad fontem perennis vitæ, & ad patriam claritatis æternæ, & visionem divinæ præsentiæ & gloriæ. Nil quippe tibi melius,
Ama & lauda Deum, & omnia facis. nil salubrius, nil suavius, nil jucundius, nil dignius, nil altius, nil felicius, nil perfectius, nil beatius, quàm ardentissimè amare, & altissimè laudare Deum. Hoc centies dico, hoc millies replico. Nullum studium elegantius, nullum opus eminentiùs, quàm amare, & laudare Deum, creatorem ac redemptorem tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Hoc age quamdiu vivis, sentis, & intelligis; hoc perfice opere & sermone, die ac nocte, mane, meridie, vespere, omni hora, omnique momento.

2. Pro posse & nosse integrè, purè, 2.
adhære semper Deo, ut sit Deus omnia in omnibus, ante omnia & super omnia, à te dilectus, benedictus, laudatus, & superexaltatus in sæcula, & tibi benè cum eo sine fine. Exulta ergo anima fidelis, in Domino Deo tuo; sicut Beata Virgo Maria exultavit, in Jesu salutari
suo. *Exulta & lauda Deum tuum, qui* Luc. 1.
te fecit & redemit; quia debitor Dei es, in valdè multis & magnis beneficiis, & quotidianis bonis tibi benignè collatis, pro quibus omnibus plenè & dignè Deo regratiari nunquam sufficis, etiamsi Angelus sanctus esses. Attamen lauda, & gratias age; ut homo mortalis, misericordia Dei indigens, & eam semper quærens & implorans. Non cesses orare, & laudare Deum. Licet sæpè cadis, peccas, & eum offendis; non tamen inde desperabis, sed magis te humiliabis, & orabis. Ama, & amaberis, quia amor omnia mala præterita emendat, purgat & sanat, illuminat & accendit, fugat tristitiam, & parit cordi gaudium; quale mundus non novit, nec caro & sanguis sentire valet. Lauda Deum, & laudaberis; benedic, & benediceris; sanctifica, & sanctificaberis; magnifica, & magnificaberis; glorifica Deum, & glorificaberis ab eo in corpore & in anima.

3. Sed quando erit hoc Domine? 3.
quando replebis os meum laude perpetua, & exultabit cor meum & anima

mea,

mea, cum sanctis tuis in gloria tua? Sustine tempus ad modicum, & videbis mirabilia magna, cùm sonuerit tuba novissima. Tunc dabo sanctis meis, pro omni labore & dolore requiem & vitam æternam. Quid vis amplius? Prorsus nihil. Tu solus sufficis mihi Deus meus, qui das vitam æternam, amatoribus & laudatoribus tuis, pro parvis immensa, pro infimis summa, pro perituris æterna. Da teipsum Deo, & totum quod habes; da ei, quicquid agis, scis, & vales, & eris ditior, & charior Deo, quàm fuisti. Dic cum sancto Paulo;
2. Cor. 6. *Tanquam nihil habentes pro proprio, & omnia possidentes in Deo.* Quasi viles, & pauperes, ac tristes in hoc mundo; sed divites ac hilares semper in Domino, certi de futuro præmio in cælo.

4. 4. O Domine Deus, salutare vultus mei, & Deus meus, quando lætificabis me in regno tuo, clarissimo vultu tuo? O quando illuminabis omnes tenebras meas, splendore lucis æternæ? quando auferes omnia obstacula mea, de intimo cordis mei, pax vera, beatitudo summa, & felicitas perfecta? O quando sine omni impedimento contrariorum, sequar te securè & liberè, quocunque ieris Domine? O quando oculis meis clarè te videbo sine speculo, sine ænigmate, sine parabolis, sine figuris, sine quæstionibus, sine dubiis, sine opinionibus, sine interrogationibus à magistris? O quando omnia sciam, quæ credo in scripturis sanctis, & lego in libris variis, & audio auribus meis à lectoribus in multis locis, de Deo meo, de Angelis & omnibus Angelorum choris, de gloria & beatitudine cœlestis patriæ, de pace & ineffabili gaudio civium supernorum? O quando ibi ero? quando veniam & apparebo in conspectu tuo, & contemplabor lætam faciem tuam, & gloriam regni tui, cum Cherubim & Seraphim, & omnibus Sanctis? Sed nondum venit hora illa, clausa est adhuc ante me cæli porta. Ideò gemo corde & ore, quamdiu hic fuero, docec veniam ad te, Deus meus.

CAPUT XXVII.

De laude sanctorum Angelorum in cælo.

1. IN *conspectu Angelorum psallam tibi.* O Rex altissime, Deus summe laudabilis, creator omnium rerum, Angelorum & hominum; quamdiu morabor in terris, & elongabor à te, & ab omnibus sanctis Angelis tuis in cælis? Heu me pauperem & infelicem, quamdiu manducabo cum hominibus panem terrenum, panem laboris & doloris, & privabor pane Angelorum, continente omnis saporis suavitatem? 1. Psalm. 137.

2. O Domine, quando audiam vocem laudis tuæ, ex ore Angelorum tuorum in cælo, sicut Beatus Joannes Apostolus, relegatus in exilium, audivit vocem multorum Angelorum psallentium in unum, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*? O utinam essem unus cum ipsis, & talem vocem haberem? Quàm libenter vellem te laudare cum eis, & super omnia altissima cæli cantica, cantare & magnificare nomen sanctum tuum in æternum? O Cherubim & Seraphim, quàm dulciter, quàm pulchriter, quàm ferventer & excellenter, cantatis & jubilatis coram Deo, sine omni tædio, sine fatigatione, sine cessatione in æterna felicitate. 2. Sap. 16. Apoc. 14.

3. Ideò omnis vox humana, est mihi rauca, 3.

rauca, omnis cantus dissonus, omnis Psalmus aridus, omnis musica gravis, omnis cithara surda, omne organum mutum, omnis mundi lætitia grandis tristitia, omnis ludus ululatus, omnis cibus & potus insipidus, omnis caro fœnum; omne vinum, fel & acetum; omne mel, venenum; omne jucundum asperum; omnis decor, fœtor; omnis ornatus, stercus; omnis honor & gloria, vanitas, & fumus; omne pretiosum & nobile, vile & deforme; imò omnia nulla, comparatione æternæ vitæ, æternæ gloriæ, æternæ lætitiæ, in conspectu Dei & Angelorum; qui altissimè collaudant sanctam & gloriosam Trinitatem, die ac nocte sine fine.

4. 4. Sed quia ad ista sublimia cælorum cantica ascendere nequeo, nec plenè ea comprehendere sufficio; ideò meipsum plango, & valdè despicio, & coram Deo & omnibus hominibus flecto genua mea, & humiliter veniam peto. Nam opera mea verè nulla sunt, sine gratia & misericordia tua Domine, quam maximè ostendis, super omnem creaturam tuam,
Rom. 11. sine numero & mensura. *O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei*, quàm profunda sunt judicia tua, & vera à sæculo usque in finem sæculorum, super bonos & malos, super gratos & ingratos, super pios & impios; ita ut nemo possit plenè investigare opera tua, nec debeat justè conqueri in aliquo facto improviso. Benedictus ergo semper Deus meus.

CAPUT XXVIII.

Oratio devoti amatoris, & laudatoris Dei.

1. 1. *Dirigatur Domine oratio mea sicut*
Psalm. 140. *incensum in conspectu tuo.* Cupio Domine Deus meus, cum omnibus sanctis tuis & creaturis, in omni loco & tempore, devotè te laudare, benedicere & prædicare, & puro corde semper amare, & super omnia opera tua, nomen sanctum tuum magnificare & exaltare in perpetuum: Quoniam tu es Deus meus, & ego pauper servus tuus. Tu lux mea, & spes mea, Deus meus. Tu fortitudo mea, patientia mea, laus & gloria mea, Deus meus. Tu sapientia mea, & prudentia mea, pulchritudo mea, & dulcedo mea, Deus meus. Tu musica mea & cithara, organum meum & tympanum meum, Deus meus. Tu psalmus meus & hymnus meus, cantus meus & jubilus meus, Deus meus. Tu galea mea & lorica mea, arcus meus & gladius meus, Deus meus.

Deus animæ amanti est omnia.

2. Tu thesaurus meus, aurum meum, 2.
argentum meum, talentum meum, ad solvendum omne debitum meum, Deus meus. Tu domus mea, & castrum meum, & palatium meum, Deus meus. Tu scutum meum, & vexillum meum, turris fortitudinis & defensor vitæ meæ, Deus meus. Tu hortulus meus & pomarium meum, viridarium meum & refrigerium meum, Deus meus. Tu aula mea & mensa mea; cibus meus & potus meus, Deus meus. Omnis enim cibus qui non est à te coctus & paratus, insipidus est mihi, Deus meus. Tu cinnamomum meum & balsamum suavitatis meæ, nardus mea & electa myrrha mea cum pretiosis unguentis, Deus meus. Tu rosa mea & lilium meum, tu sertum meum & corona mea, Deus meus. Tu thalamus meus & lectulus meus, sudarium meum ad tergendum, linteum ad involvendum, Deus meus.

3. Tu lucerna mea & lampas mea, 3.
candelabrum meum & sydus meum,

Deus

Deus meus. Tu liber meus intus & foris scriptus, biblia mea, in qua tota sacra Scriptura jacet, magister meus. Deus meus. Tu lector & instructor meus, medicus meus & Apothecarius meus, Deus meus, Deus meus. In te omnia invenio & habeo, te donante & miserante: & quicquid extra te quæro & desidero, parum vel nihil mihi prodesse sentio. *Aperi ergo cor meum in lege tua sancta, redde mihi lætitiam salutaris tui*, dilata cor meum ad currendam viam tuam, confirma me in verbis tuis, quia non est, qui adjuvet; non est, qui præter te salvum faciat, ad vitam æternam perducat. Exaudi me Deus meus, cùm deprecor, cùm tribulor, cum lætor, cum sanus sum. In omnibus me tibi commendo, & te in æternum benedico. Amen.

Psalm. 1.

CAPUT XXIX.

De unione cordis, cum Deo habenda.

1. Psalm. 114. 1. *Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Ipse enim est requies tua, & pax tua; ipse vita, salus, & beatitudo tua. Igitur omnia opera bona, quæ facis, vides, & audis, semper ad laudem Dei referas, ut pacem & bonam conscientiam habeas. Non in te, nec in aliis stes, nec maneas, nec exultes: sed in Deo solo purè firmiter, & perfectè, qui dat omnia, & operatur omnia in omnibus, pro sua magna bonitate & immensa clementia. Quis mihi det talem gratiam, ut omnia ad laudem & honorem Domini Dei mei referam, & rectè faciam sicut teneor, & possim facere; & nulla res parva vel magna, à Deo me retrahat, nec inficiat, nec conturbet, nec in aliquo impediat.

Animæ diligentis Deum felicitas.

Sed fortè mihi non est possibile, sed hæc modò posse venire. Est tamen totum Deo possibile, qui animam devotam potest sibi per gratiam, in amore citò unire. Hoc enim perfectus & purus amor Dei, in momento facere potest, quotiescunque voluerit; ut omnibus oblitis, sibi soli sim perfectè unitus, & igne amoris ejus, vehementer accensus & liquefactus.

Amoris est unire.

2. O Deus meus, amor meus, in loco peregrinationis meæ, quando ero tibi totus unitus, cum omnibus animæ meæ viribus, à te mihi datis & gratiosè infusis? Sileat ante te omnis creatura tua, Deus meus; tu solus mihi loquaris, assis, & illumines, qui es omnia in omnibus, & super omnia cæli luminaria æternaliter benedictus. Felix anima in hoc mundo desolata, à Deo consolata, ab hominibus ignorata, sanctis Angelis nota; à malis neglecta, à bonis requisita; à superbis despecta, ab humilibus dilecta; à sæcularibus separata, à spiritualibus congregata, à magnatibus derisa, à parvulis honorata; foris quasi mortua, intus semper viva; carne afflicta, spiritu læta; corpore debilis, mente fortis; vultu deformis, conscientia pulchra; labore fatigata, oratione roborata; onere pressa, solatio erecta; carne in mundo tenta; spiritu ad cælum rapta; & Christo copulata. 2.

2. Cor. 5.

3. Felix, qui Jesum & Mariam, & omnes Angelos & Sanctos Dei, habet amicos in hac vita, duces in via, consules in dubio, Doctores in studio, Lectores in mensa, sodales in cella, familiares in colloquio, cantores in choro, custodes in periculis, adjutores in prælio, defensores 3.

censores contra hostes, intercessores pro peccatis, subventores in extremis, confortatores in angone, advocatos in judicio, patronos coram Deo, susceptores in cælo. Sit tibi, religiose & devote frater, postquam reliquisti sæculum, pro terrenis parentibus, Deus cæli pater, Jesus frater, Virgo Maria mater, Angeli amici, Religiosi cognati, omnes fideles propinqui, senes avunculi, juvenes fratres, conjuges matres, virgines sorores, pauperes nepotes, peregrini consobrini, mites & humiles consodales, sobrii & casti commensales, infirmi & debiles familiares, afflicti & oppressi contubernales, derisi & despecti multum amicabiles, omnes devoti honorabiles, omnes mundum spernentes & Christo servientes cohæredes regni cœlestis. Hæc est generatio sancta nobilisque progenies, ex Deo nata, Deo placita, fide fundata, spe roborata, charitate ornata, patientia armata, igne probata, constantia firma.

CAPUT XXX.

De vera pace, in solo Deo quærenda.

1. Joan. 21. 1. PAx vobis. Ego sum, nolite timere. In Christo Jesu, tota salus & vera pax animæ consistit. Et qui Christum diligit, habet pacem, & in eo quiescit: nec ultra eum, nec supra eum, quid quærere, plus affectat. Pax animæ fidelis in hac vita, ferre multa adversa pro amore Dei, & nomine Christi. Decipitur & errat, qui aliter sentit & cogitat. In vanum laborat, qui Deum in omni facto suo & cogitatu non præponit, nec ipsum purè quærit, & cupit. Non est pax impiis, dicit Dominus: sed pax multa diligentibus legem tuam, Domine.

2. Pax, quam Christus docuit & promisit, in profunda humilitate existit, & in abnegatione propriæ voluntatis, in mortificatione omnis pravæ delectationis, in abjectione omnis mundanæ laudis, & externæ consolationis in rebus perituris. Custodi ergo cor tuum ad intrà, & omnes sensus tuos ad extrà; ne capiaris aliqua illecebra & recreatione animæ tuæ nociva. Juvant sæpè creaturæ, si ad creatoris laudem & honorem Dei, rectè & purè referantur; vel ad aliquam utilitatem suam vel alterius profectum, moderatè & discretè assumantur. — 2. Pax Christi in quo sita.

3. Nocent autem sæpè res pulchræ, si curiosè, impudicè, & malè concupitæ aspiciantur, & desuper delectant, & contra rationem & honorem Dei placent, & animum movent. Nam sicut boni se custodiunt, ita incauti vincuntur vitiis. Tentant divitiæ, corrumpunt pecuniæ, inficiunt deliciæ, necant epulæ multæ, inflant scientiæ, tument potentiæ, elevant honores. Respuunt perversi humiles mores, vanæ laudes seducunt animos leves. Fatui sunt omnes & vecordes, qui ista terrena quærunt, & pro magno reputant, quæ animam satiare non possunt, nec quiescere permittunt. Omnia temporalia defectuosa & indurabilia sunt, & præter Deum nil est perfectum, nec pro summo gaudio & optimo bono habendum. 3.

4. In nulla ergo creatura viva vel pulchra pictura, aut nobili genitura, 4.

aut

aut alta statura, aut magna prælatura, pone cogitatum & desiderium tuum, si non vis falli, turbari, & inquinari; quia totum vanum, lubricum, & noxium est, nisi omnia trahas ad Deum, à quo omne bonum, & in quo omnia vivunt & consistunt. Non ergo vanè glorieris, homo fragilis & mortalis, in multis culpabilis, & ad malum citò labilis, & ad standum & permanendum in bono debilis: nec confidas tibiipsi nimis: nec stes sivè in te, nec in aliis, altè cogitando & præsumendo; sed quicquid boni consideras & intelligis, in te & in omnibus creaturis, totum Deo purè & integrè offer, & adscribe. Tunc pacem & quietem cordis invenies in Christo, & non in aliquo bono creato; & implebitur in te & de te, dulce & sanctum verbum Christi, ab eo in monte
Matt. 5. prædicatum: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Cui laus honor & gloria ab omni creatura, in sæcula sæculorum, Amen.

CAPUT XXXI.

De recta intentione, ad Deum erigenda.

1. Psal. 24. 1. O*Culi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.* In omni cogitatione locutione, & operatione tua, habeas semper rectam & puram intentionem ad Deum; ut omnia facias ad laudem, & gloriam, & honorem Dei, & proximi ædificationem. Ipse est causa omnium bonorum meritorum, atque largitor æternorum præmiorum. Ipse principium & finis omnium operum tuorum esse debet, ne perdas fructum laborum tuorum. Si memor fueris terribilium judiciorum Dei, non vanè gloriaberis.

2. Pessima pestis vana gloria, & velle laudari foris ab omnibus. Hoc utique 2.
vanissimum est, & superbiæ signum, gratiæ Dei contrarium. Quid ergò facies, & in quo confides, & sperabis? Non in te, nec in homine, nec in aliqua re mundi, nec in stellis cœli: sed in solo Creatore Deo tuo, qui fecit te, & habet te, & omnia creata simul, in manu & potestate sua, sine onere & adjutore. Dic ergò & ora cum David in Psalmo: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.* Psal. 37.
Et iterum: *Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.*

3. Relictis ergò vanis rationibus & consiliis hominum, in cunctis necessitatibus tuis, potiùs cum precibus & sanctis desideriis, recurre confidenter ad Dominum Deum tuum; quoniam ipse est, qui evellet de laqueo pedes tuos, ut non movearis à recta via virtutis & vera humilitate, sed stes fixus in Deo usque in finem. Omne opus bonum, propter Deum factum, lætificat conscientiam, illuminat mentem, & ampliorem meretur gratiam. Omne autem malum opus, mœstificat agentem, & maculat famam bonam, & impedit Divinæ consolationis influentiam. Qui aliquid propter vanam gloriam facit, elationis vento lucernam extinguit: & [illegible] propter mundum agit, & apparere appetit, citò Deo irascente in lutum cadit. Non ergò læteris in aliqua felicitate hujus mundi, quemadmodum stultus, sed sta semper in timore Dei, & cognitione fragilitatis tuæ. Frequens lapsus, & facilis error tuus, docebunt te, humiliter & viliter de teipso sentire.

4. Ne-

4. Neminem velis in hac vita nimis laudare, quia nescis, qualis sit quisque futurus. Nec temerè judices cadentem, quia potest Deus citò erigere flentem. Pro omnibus ora, & omnes Deo committe. Esto vilis in oculis tuis, ut fias magnus coram oculis Dei, qui humiles respicit, & altos à longè cognoscit, & subitò prosternit. Si ab hominibus despiceris, & alii tibi præponuntur, ne tristeris nimis; quia melius & securius est, humiliari cum mitibus & simplicibus, quàm à Deo reprobari cum divitibus & elatis. Cave laudari, time magnificari, erubesce honorari, fuge reputari, quære latitare. Elige Deo vacare, sacris lectionibus & devotis precibus sedulò immorari. Non est sine laude & honore, qui propter Deum spernit laudes & honores. Nec est sine solatio Divino, qui omnia hujus mundi gaudia reputat pro nihilo, & omnia sibi contraria sustinet libenter pro Christo, & quotidie anhelat esse cum eo in cœlo.

CAPUT XXXII.

Oratio humilis & contriti Spiritus.

1. 1. *AD te Domine levavi animam meam, qui habitas in cælis.* Psal. 24. & 121.
O Domine Deus, qui omnia providè ac justè disponis in cœlo & in terra, cum Angelis & hominibus & omnibus creaturis tuis; accipe pro magnis laudibus & gratificationibus tibi debitis, omnes tribulationes & agustias cordis mei, in vera contritione peccatorum meorum, tibi modo oblatas. Converte mihi omne malum in bonum, & bonum semper in melius, pro gloria nominis tui, & animæ meæ æterna salute. Tu scis omnem infirmitatem meam, & magnam ignorantiam meam, atque quotidianam instabilitatem memoriæ meæ; quam citò vagor huc illuc, longiùs à te sæpissimè, Parce mihi Domine, secundùm multitudinem miserationum tuarum, & reduc me citiùs ad te. Conserva cor meum apud te, in devota oratione & sacra meditatione, die ac nocte, quantum mihi est possibile in hoc fragili corpore.

2. Cupio placare benignissimam faciem tuam, muneribus sacris & precibus, & præcipuè tribus pauperum obulis, contritione cordis, confessione oris, & satisfactione humilis operis. Domine Deus meus, summè amabilis, memento mei pauperis; quia homo sum fragilis, non Angelus sanctus: peccator magnus, non innocens agnus: tepidus orator, non fervidus contemplator. Et ideò nec dignus servitor tuus: nec inter devotos oratores debeo computari, nec videri, nec nominari. Domine mi charissime, accepta sit tibi obsecro humilis oratio mea, & amara contritio peccatorum meorum, pro dulci cantu & jubilatione Angelorum, & concordi laudatione omnium cœlestium civium supernorum. Veruntamen non despero, nec desperabo de venia & misericordia tua; quamvis sæpius cado, & gravor in meipso ex infirmitate mea. Non cesso, nec cessabo à laude tua in via mea: sed laudabo & magnificabo te, donec ad te perveniat [ô Deus] anima mea. Nam te semper laudare, & super omnia amare, summa felicitas est Angelorum & beatorum in patria.

CA-

CAPUT XXXIII.

De bona societate cum Jesu, & Sanctis ejus.

1\. Psal. 68. 1. QUærite Deum, & vivet anima vestra. Nihil melius, nil animæ felicius. Qui aliud quærit, nihil in fine obtinebit. Si ergò vis habere bonum socium pro solatio, quære Jesum cum pastoribus, in præsepio; aut cum sanctis Magis, in Matris gremio; aut cum Simeone & Anna, in templo; aut cum Martha, in castello; aut cum Maria Magdalena in sepulchro; aut cum Apostolis, in cœnaculo, ad accipiendum Spiritum Sanctum cum magno gaudio. Beatus, qui in his & aliis sanctis locis, Jesum devotè quærit, non corpore, sed spiritu & veritate. Beatus, qui in omni loco & omni tempore, Jesum intimè quærit, & magnis desideriis ad ejus claram visionem & præsentiam anhelat, & quotidiè se præparat. Beatus, qui Jesum in vita sua, per passionem & crucem sequitur, quia in extremis benè ipsi cum Jesu erit, & ab auditione mala non timebit.

Jesus ubi quærendus. Lucæ. 1. Matth. 2. Lucæ. 2. Lucæ. 10. Joan. 20. Actor. 1.

2\. 2. Non solùm Jesum quære, sed etiam discipulos Jesu, & omnes diligentes Jesum, & qui patienter ferunt adversa propter Jesum. Amor namque Jesu & amicorum ejus, mundum spernit, & omne vanum & impurum longè à se repellit. Relinque ergo amicos, & notos ac sodales extraneos, qui in solitudine & devotione te impedire possunt; & quære pro singulari solatio tuo, in secretario cellæ, familiaritatem cum Sanctis Apostolis & cognatis Jesu; ut loquantur tibi de regno Dei, & statu æternæ beatitudinis, & quomodo per multas tribulationes, possis ad eorum societatem pervenire. Accede autem ante omnes Sanctos & sanctas, cœlestis curiæ cives, ad secretum tabernaculum atque oratorium Beatæ Mariæ Virginis, à sæculi turbis remotum, & quære ibi solatium animæ tuæ precibus insistendo.

Familiaritas & consuetudo Sanctorum ambienda.

3\. Audi, quomodo Angelus Domini cum Maria loquitur de Incarnatione Christi, & redemptione generis humani. Felix dies, & beata hora, si poteris ibi facere moram, cum Angelo Gabriele, & B. V. Maria; audiendo ab eis mysteria cœlestia. Crede firmissimè, omnia esse vera per Angelum Mariæ nunciata, sicut Maria credidit Deo, & Angelo ejus sibi misso de cœlo. Deinde quære diligenter sanctum Joannem Baptistam, præcursorem Domini nostri Jesu Christi, in eremo latentem, & flexis genibus saluta eum, devotissimè supplicando: Ave sanctissime & dilectissime amice Jesu Christi Joannes. Multa bona & magna mirabilia audivi de te, quàm sanctè & miraculosè sis natus, quàm strictè & religiosè fuisti à puero in solitudine conversatus: ne levi saltem flamine, aut cogitatione peccares. 3. Lucæ. 1.

Joan. Baptista.

4\. Quære ab eo, quamdiu ibidem solus manserit, & maneas cum eo quantum placet, & tempus permiserit. Disce ab eo, quid comederit & biberit, & quis ei necessaria ministraverit; utrùm pater ejus & mater aliqua ipsi miserint, & quandoque ad eum venerint; vel ipse ad eos videndos exierit, an etiam sanctus Angelus Gabriel, ad eum quandoque descenderit, & multa secreta ei revelaverit; & an JESUS ei personaliter apparuerit, & manus ejus confortaverit, sicut scriptum est in Evangelio: *Etenim manus Domini, erat cum eo.* Quicquid de istis sit, totaliter Spiritui sancto committe; qui ipsum implevit, docuit, 4.

Lucæ. 1.

cuit, & erexit, & totam vitam ejus virtutibus ornavit, & uſque ad exitum vitæ, in eremo, & inter homines, & in vinculis, & in carcere cuſtodivit, & tandem cum matyrii palma animam ejus ſuſcepit.

5. Petrus. 5. Deinde ad Apoſtolos Chriſti procede, & quære ſanctum Petrum, & vade cum eo in templum ad orandum, vel
Actor. 1. etiam in cœnaculum aſcende, *ad accipiendum Spiritum ſanctum.* Quære etiam
Paulus. Paulum in Damaſco, & in Epheſo, & perge cum eo per omnia ad prædicandum Evangelium Chriſti, non in corpore, ſed in ſpiritu. Ecce quomodò plus omnibus laborat, & quàm ſæpè orat, & quàm frequenter in orando & contemplando rapitur, per exceſſum in cœlum. Sublimis volatus iſte non omnibus datur,
2. Cor. 12. & tamen ad ima deſcendens dicit: *Ego*
Phil. 3. *non arbitror me comprehendiſſe.* Et iterùm poſt alia, *ad inſtruendum humiles in vita &*
1. Cor. 2. *in paſſione Chriſti*, ait: *Nihil arbitratus ſum me ſcire inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum.* Sequere ſanctum Paulum, & ducet te recta via ad Chriſtum, & per crucem ad cœlùm.

6. Andreas. 6. Vade ulteriùs, & quære Andream Apoſtolum in Achaiæ partibus, prædicantem Chriſtum; & audi verba pendentis in Cruce, pro Chriſti nomine. Signa ea in corde tuo, & ſtude implere cum gaudio, inſpirante & juvante Spiritu Sancto, quæcunque loquitur de paſſione Chriſti, & ſanctæ Crucis laudibus. Quære conſequenter Sanctum
Jacobus. Jacobum majorem, paſſum & occiſum ab Herode, & bibe cum eo calicem paſſionis hujus miſerabilis vitæ, patienter tolerando dolores, pro amore Dei, & animæ tuæ ſalute.

7. Joannes Evang. 7. Deinde procede & quære Joannem Apoſtolum Chriſto dilectum, & pro nomine Jeſu in exilium relegatum, ab omnibus ſæcularibus curis & negotiis ſegregatum; ubi divinâ revelatione altiùs illuſtratus, Apocalypſim de ſtatu Apoc. 1. totius Eccleſiæ militantis & triumphantis, figuris & myſticis verbis ſcripſit; & poſt hæc etiam, pro omnium Eccleſiarum & fidelium eruditione & conſolatione, Sanctum Evangelium de divinitate Chriſti, ultimus edidit. Lege & ſtude in iſtis, & aliis ſacræ Scripturæ libris, pro captu tuo, & conſolatione exilii tui in hoc mundo; non ut doctus & ſapiens videaris, ſed mitis & patiens, humilis & obediens, uſque ad mortem efficiaris.

8. Quære adhuc alios Sanctos Apoſtolos, pro conſolatione tua, in Chriſti ſervitio occupatos; pro fide & amore Chriſti occiſos, verbo & exemplo multos ædificantes. Vide Sanctum Jacobum fratrem Domini, epiſtolam canonicam ſcribentem, formam Chriſtianæ vitæ, & religionis perfectionem continentem. Quære & Sanctum Thomam in India, qui vulnera Chriſti reverenter palpavit, firmiter credidit, & cum ferventi amore apertè clamavit dicens: *Dominus meus, & Deus meus.* Quære etiam cum magno deſiderio, ſanctum & eruditum Apoſtolum ſcilicet Matthæum Evangeliſtam, ſcribentem hebraicis litteris Chriſti Evangelium, toti mundo profuturum, omnibus nationibus, populis & linguis variis, ad ſalutem deſtinatum. Simili modo & affectu, quære alios Sanctos Apoſtolos, & diſcipulos JESU Chriſti, in locis ſuis verbum vitæ retinentes, & populum docentes, & uſque ad mortem in vinea Domini laborantes. Iſti ſunt Sancti & amici Dei, qui ſanguine fuſo, per coronam mar-

(Margin: 8. — Jacobi Epiſtolæ laus. — Thomas. — Joan. 20. — Matthæus.)

martyrii, meruerunt vitam æternam. Lege ergò libenter vitam & passiones eorum; & consolaberis in laboribus & doloribus tuis, quia nihil est, quod tu facis & pateris, pro Christo in servitio Dei, comparatione Sanctorum & aliorum devotorum.

CAPUT XXXIV.

De summo bono, & ultimo fine, in solo Deo ponendo.

1. Psal. 16. 1. SAtiabor cùm apparuerit gloria tua. O Domine, quomodo potest homo ad hanc gloriam pervenire? Per contemptum sui, & omnium terrenorum, & per ardentem amorem omnium cœlestium bonorum. Testes sunt animæ Sanctorum, lætantes in regno cœlorum; & omnes fideles certantes & laborantes, contra tentationes vitiorum. Ab hoc glorioso fine, & summo bono æternaliter fruendo, longè distant superbi dæmones, infideles pagani, perversi Judæi, & hæretici indurati, homines carnales mundum diligentes, Deum negligentes, & in terrenis bonis & honoribus ac laudibus, finem suum & felicitatem constituentes: qui (heu Deus) propter hæc habenda, augenda, & servanda currunt, laborant, student, vigilant, & ferè nunquam quiescunt, nec sollicitare cessant, donec aliquid acquirant. Et cùm acquisierint, sive rectum sive indirectum fuerit, adhuc non contentantur: sed ad altiora scandere & gloriari super cæteros concupiscunt, & intumescunt, doctos se jactant, magnos se æstimant, & ab aliis honorari affectant. Et tamen totum est vanum, lubricum, & nihilum, & finaliter periculosum, & perditum, quod quærunt & cupiunt.

2. Certè erratis, & vos ipsos decipitis, quibus mundus adhuc dulcis est, & jucunda vita præsens; quia nil certi habetis de omnibus bonis vestris, & quotidiè morti & judicio Dei futuro propinquatis. Nihil enim est in hac vita ita jucundum, quin habeat aliquid amaritudinis annexum: nil in creaturis tam pretiosum & bonum, & delectabile, quod possit animam hominis satiare & beatificare, ab omni malo eripere, & omni bono replere, & semper lætificare, nisi solus Deus, summè bonus, æternus, & immensus. Hic est creator omnium rerum, visibilium, & invisibilium, Angelorum & hominum; qui est ante omnia, & super omnia, & in omnibus, Deus benedictus in sæcula. 2.

3. Quid enim dignè de Deo dici potest aut cogitari, ab aliqua creatura in cælo & in terra? Excedit namque Deus omnia, ante cujus oculos omnia videntur vana & nulla. Ideò fatua est omnis anima, & permanebit semper egena & misera, quæ extra Deum aliqua quærit & diligit, quæ à dilectione & honore Dei mentem separant. Magna & mirabilia opera tua Domine; & cogitare & perscrutari singula, non est mihi, nec alicui creaturæ possibile. 3.

4. Quid igitur faciam, quia non possum altiora capere, nec secreta cœlestia penetrare, neque cum Angelis faciem Dei mei contemplari? Indignum me fateor tantis bonis frui, & cum Sanctis in cœlo conversari. Ideo me semper humiliabo & despiciam, coram Deo & omnibus hominibus, quamdiu fuero, & ero vilis in oculis meis; ut Deus misereatur mei peccatoris, nunc & in omnibus horis. *Recogitabo omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ*, quibus iram 4. Esaia. 38.

iram merui; & placabo in gemitu & fletu Deum, quem offendi sæpius verbis, factis, visu, auditu, & cæteris sensibus meis: quos mihi ad serviendum sibi dedit in toto corde meo, quamdiu in corpore vivo. Sed ne desperem, & dejiciar in malis meis, recordabor (Domine) omnium bonorum tuorum, & omnium misericordiarum tuarum, quæ à sæculo sunt, donec ad te, auxilante gratiâ tuâ, merear salvus pervenire. Libera me ab omnibus malis irruentibus subitò in me, quæ retrahunt sæpiùs cor meum à cœlestibus bonis meditandis. Adesto mihi, pie Deus, & pone me juxtà te; ne incipiam vagari & elongari à summo bono, quod tu es Domine; Nam in te solo, totum bonum meum. Da teipsum mihi, & sufficit animæ meæ, Domine Deus salutis meæ. Amen.

Finis Vallis liliorum.

DE TRIBUS TABERNACULIS.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

CAPUT I.

De paupertate.

1. 1. EST scriptum in Propheta: Patientia pauperum non peribit in finem. Magna est, Domine Deus meus, patientia servorum tuorum. Et hæc est victoria eorum, qui cuncta superant adversa in hoc mundo. Dixisti enim: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Tu multipliciter nos probas, & undique tribulationibus nos circumcingis, nunc foris, nunc intus: nunc apertis, nunc occultis nos examinas tentationibus: ita ut in nobis nihil sit, quod per tentationis ignem non transeat. Vis in omnibus tentare, in multis angustiare, ut in omnibus probati, & ex multis miseriis liberati, gratias multas tuæ referamus misericordiæ & bonitati. Hoc placitum est, visumque bonum in conspectu tuo, & utile ad profectum nostrum. Si tu, Domine Deus noster, pro nobis, quis contra nos? Sequar ergò te Domine, quocunque ieris, dummodò mihi dux in via tu fueris. *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Confitebor tamen adversum me justitiam meam Domino, & infirma mea non abscondam: si fortè à bono medico, consolationis fomenta percipiam. Vide Domine paupertatem & infirmitatem meam: attende quæ dico, tibi enim revelavi causam meam. En desidero requiem, & tu injungis mihi laborem. Anhelo ad sublimia, tu autem proponis humilia. Quæro delitiarum copiam, sed tu suades paupertatis inopiam.

Psal. 9. Lucæ. 21. Psal. 22.

2. 2. Estne, Domine Deus meus, istud consilium & verbum tuum? utique, & quomodo coarctor, ut perficiatur in me? Dilige (inquit Dominus) me, & non angustiaberis in te. Facilè est in igne charitatis, consumi omnem angustiam paupertatis. Dulce est amanti compauperari filio Dei: Leve est omne onus, quod charitas tolerare jubet. Nec

Nec erit cuique labor durus, qui charitatis pane fuerit confortatus. Bene locutus es Domine, fiat quæso, sicut dixisti. Qui dedisti consilium, fer & auxilium. Efficiatur totum suave, quicquid videtur carni grave: & onus leve, quod jam ante videbatur importabile. *Exultet caro mea in Deo vivo: & spiritus meus in Deo salutari suo. Quam bonus Israel Deus iis, qui recto sunt corde.* Diligam te Domine virtus mea, firmamentum meum, & refugium meum. Diligam etiam sanctam paupertatem, humilitatem, & patientiam, sequendo viam tuam & sanctorum tuorum. Habeam amodo paupertatem pro divitiis, humilitatem pro gloria, patientiam pro requie. Sit mihi de his cura, & placeant quæcunque spiritus requirit, quia caro non prodest quicquam. *Delecter in his, sicut in omnibus divitiis, & pes superborum divitum, atque suaviter viventium, non moveat me.* Cadent enim ipsi, cùm veneerit dies illorum, & finis eorum sine honore. *Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Jesu meo, qui factus est mihi exemplum paupertatis, humilitatis, & patientiæ.*

Psal. 17.

Joan. 6.

Abac. 3.

3. Considerans ergo prædictas virtutes in te Domine, & in quibusdam servis tuis, invenio te super omnia humilem, Moysen verò servum tuum valde mansuetum, & Heliam multum pauperem. Recordor quoque illos, tecum in monte aliquando apparuisse; & qualiter Petrus ait: *Domine si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, & Heliæ unum.* Secundùm quem modum, prædictas virtutes quasi tria tabernacula aspicio, in quibus habitare desidero. Si dixero, quod Dominus meus habitaverit in tabernaculo humilitatis, quid convenientius? *Discite* (inquit) *à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Igitur tabernaculum tuum Domine, humilitas est, in quo verè Spiritus sanctus requiescit. Unde scriptum est. *Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos?* Moyses verò quale tabernaculum habuit? Si mansuetudinem ejus considerayero, non dubium quin erit patientia. Erat enim (scriptura testante) Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. Hoc tabernaculum factum est secundùm exemplar, quod in monte monstratum est, ubi Dominus ait: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.*

3.

Num. 12.

3. Reg 17.

Matth. 17.

Matth. 11.

Isaia 66.

Matth. 5.

4. Helias jam venit; sed eamus, & videamus, ubi habitet. Quòd si paupertatem & abstinentiam illius inspexero, paupertas utique respondebit, quia ego sum. Habitavit in tabernaculo paupertatis, magnus ille Helias Propheta. Testantur corvi, qui eum pascebant, spelunca, in qua latebat; asperitas vestium, quæ eum tegebat; & Angelus Domini, qui subcinericium panem & aquam illi ministrabat. Quàm bonum est nos hic esse, & quàm jucundum in his tabernaculis habitare? O si merear inter Sanctorum tuorum numerum, unus de minimis inveniri, ut locum inveniam in domo tua, & cùm defecerit virtus mea, illi me recipiant in tabernacula sua? Quàm felix etiam essem, si inter hæc tam pretiosissima tabernacula, vel parvulum unum mihi ædificare possem, ut dignaretur ad me venire Dominus Deus meus, & mansionem facere? Scio enim, quod libenter habitat in his virtutibus, Dominus & Rex virtutum. Nunc igitur loquere Domine ad servum tuum

4.

3. Reg. 17. & 19.

tuum, quia audit servus tuus; & ostende mihi secundùm multitudinem misericordiæ tuæ, sanctitatem paupertatis, gratiam humilitatis; & fortitudinem patientiæ.

5. 5. Et Dominus: Quoniam in verbis meis consolari, & in his tribus virtutibus optas erudiri, libenter faciam quod precaris. Sed de paupertate, quæ initium harum videtur, sermo incipiendus est. Beatissima paupertas, quæ specialem apud me obtinet sanctitatis locum, in tuo corde utinam altiùs imprimatur. Audivi enim gemitum tuum, quomodo anxiatus sis in paupertate, sed displicuit mihi. Non est hæc res bona, quam audio de te. Nonne est ista, quam elegi, & signata in thesauris meis? Surge, & transi cum pastoribus usque Bethleem, & vide hoc verbum, quod caro factum est, quod Dominus ostendit tibi, & cognosce, an ibi paupertas defuit. Vide paupertatem meam, & comparatione ejus, satis modica tua paupertas, aut etiam nulla erit, Magnum utique chaos positum est, inter meam tuamque paupertatem, *Nam ipse cum dives essem, nulliusque egerem, pauper & exul in mundo fieri, & hoc propter te, non erubui.* Tu verò, qui pauper es & nudus, qui nihil in hunc mundum tulisti, nónne istud attendere debuisti? Jam cesset querela tua. Sufficere credo ad consolationem tuam, si meæ paupertatis magnitutidem intentiùs aspexeris. Epulari autem & gaudere, non modò, sed in futuro debes. *Ibi enim edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt me omnes, qui exquisierunt me in sancta paupertate.* Non est servorum Dei, de præsentibus lætari bonis, & mundi conformari pompis, sed despectis ejus deliciis, ad paupertatis meæ delicias confugere. Verùm paupertas ac humilitas mea his cordibus deliciæ sunt, quibus divitiæ terrenæ viluerunt. An fortè cum divite vis indui purpura & bysso, & quotidiè splendidè epulari? *Vide ne contingat tibi, cum illo in inferno æternaliter cruciari.* Hoc est autem judicium meum, *quia opera illorum sequuntur illos.*

Paupertatis encomion.

Luca 2.

2. Cor. 8.

Psal. 21.

Luc. 16.

Apoc. 14.

6. 6. Unum jam superest, ut penuriam patienter amodo feras, aut de numero pauperum meorum non eris. Viam pauperibus speciosam ostendi laborantibus, & pulsantibus portam aperui, humilibus regni januam patefeci, & dives non transibit per eam. Vis videre intrantem? Aperi oculos tuos, & vide. Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Jucundáne visio? Jucunda utique & omninò desiderabilis. Et quomodò huc ascendere potuit? & quis est, qui eum sequi possit? Memento fili, quod Lazarus iste fuit ulceribus & miseriis plenus, qui esuriens & sitiens ante januas divitis jacuit. Et qui tanta pro nomine meo pertulit, nónne intrare in gaudium meum dignus fuit? Imitare eum, si vis. Si enim mihi placita erat anima illius, unde hoc, nisi quia placuit paupertas & patientia ejus? Vade & tu fac similiter, Amen dico tibi, nisi conversus fueris, & factus sicut Lazarus iste, aut unus è pauperibus meis, non poteris ab Angelis suscipi in cœlis. *Nemo intrabit, nisi mundus fuerit. Et si immundus fuerit, purgabit eum Pater meus in camino paupertatis, & aqua tentationis expiabit eum:* & sic mundatus post mortis occasum, ad castra Sanctorum revertetur.

Apoc. 21.

7. 7. Intellexisti hæc omnia? Etiam Domine.

mine. Et nunc quid dicam? Venit hora, & nunc est, ut multi hanc sanam doctrinam non suscipiant; sed unusquisque quod sibi placitum & delectabile videtur, hoc magis impleat. Tu verò non ita didicisti Jesum Christum, ante cujus oculos paupertas ejus proscripta est. Audi tamen rursùs, quæ loquar tibi. Familiaris amica mea paupertas, quam in terris multipliciter dilexi, & astrinxi, meisque commendare amicis disposui, sic à multis aliena facta est, ut vix locus sit, quo pes ejus requiescat: & si interdùm videatur apud quosdam morari, statim cum grossiora quæque & abjectiora, eam viderint diligere, timore quodam exterriti, aut desiderio melioris edulii dicunt: Recede à nobis, viam scientiarum tuarum nolumus, contraria enim es desideriis nostris; viæ tuæ, viæ difficiles, & calles tui durissimi. Quare venisti ad nos? an ideò ut occideres nos, & pecora nostra? Pecora carnem suam vocant.

Paupertatem multi rejiciunt.

8. 8. Ecce paupertas, quid isti dicunt, & quantum tibi detrahunt. Sed scio, quia nihil mali disposuisti contra eos; sed in jussione mea, ad curanda vulnera peccatorum eorum, ad nutriendum quoque si quas habuerunt virtutes ad illos accessisti. Longè aliter sentiebat sanctus ille, qui dicebat: *Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et iterum lætus psallebat: *Quoniam inops & pauper sum ego.* Et; *Pauper & inops, laudabunt nomen tuum.* Veruntamen paupertas, amica mea, noli contristari. Non enim te abjecerunt, sed me. Qui enim te spernit, me spernit; qui te recipit, me suscipit. Scio, quod non ab omnibus diligeris; taceo, quod interdum cum indignatione effugaris. Omnia hæc faciunt tibi, quia non noverunt te, nec quanti sis meriti apud me. Tu verò ne timeas, quia ego sum, qui elegi te. Emi te, & cunctis opibus pretiosiorem, cunctisque deliciis suaviorem existimavi te. Ab infantia mea exquisivi te, & usque ad senectam & senium non recessi à te.

Psal. 22. Psal. 67. Psal. 85. Psal. 87.

9. *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est talis paupertas sicut paupertas mea.* Filiæ Sion, occurritè modò, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum Mater sua, quomodo eum reclinavit in præsepio, qui semper erat in Patris imperio: Quomodo pannis eum involvit, qui cælum & terram palmo concludit. Videte pannos meos & linteola mea, quibus adhuc puer involutus sum, & si mihi similem vidistis, venite, & arguite me, & paupertatem meam. Ecce signum, quod ostendi vobis, quod annuntiatum est ab Angelis, apparuit in terris, per Mariam Virginem impletum est; ut vidistis. *Usquequò parvuli non diligitis paupertatem, cùm parvulus natus sit vobis, & parvulus datus sit vobis?* Sed divitibus videtur hæc stultitia, & superbis ignominia: mihi tamen, & omnibus electis meis, sapientia est atque gloria. Considera quæso & alia facta mea. Jejunavi quadraginta diebus & quadraginta noctibus, nihil manducans in illis: posteà verò esurii. *Vide quid feci.* Hoc erat jejunium meum, quod elegi, quod opere complevi. Quis mihi laborem hunc recompensare poterit? Et quis est, qui vel in modico me imitari gestit? Quisquis ille est, dilectus mihi est. Fatigatus ex itinere super puteum

9. Cant. 1. Christus quàm pauper fuerit aperitur. Luca 2.

Esaia 9.

Matth. 4.

puteum sedi, & à muliere Samaritana aquam petii. Et dixi: *Da mihi bibere.*
Joan. 4. Ecce, aquam ad portandum petii, qui hominibus vina dare consuevi, & aquam in vinum olim mutavi. Discipuli autem mei abierunt in civitatem, ut cibos emerent, & revertentes dicebant:
Joan. 4. *Rabbi manduca.* Tanquam necessitatem patienti, hæc mihi ministrabant; ut paupertas probaretur in me, & multa necessitas, quam pro salute hominum suscepi, nota fieret. Et nunc si diligis, sequere me, quia majora his tibi demonstrabo: *En pauper & nudus, tandem in Cruce sum suspensus.* In omni
Matt. 27. etiam vita mea parum videbar habere, jam cunctis ablatis, solus & nudus in Cruce figor. Quis me pauperior, qui omni solatio humano destituor? Hæc in corde tuo scribere debes, & intentè cogitare, quia ad amorem sanctæ paupertatis possunt te accendere. Ecce paupertas, amica mea, quibus verbis & exemplis te magnificavi; & nunc iterum cui assimilabo te, amica mea? Similis es hominibus gaudentibus in Spiritu sancto, & dicentibus: Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: multos autem locupletantes. *Nos infirmi, nos ignobiles propter Christum, omnia arbitramur ut stercora, ut Christum lucrifaciamus.* Quam apta similitudo, & utinam in multis mihi annuncietur talis æmulatio.

10. D. Franciscus paupertatis cultor.

10. Recordor jam pauperis servi mei Francisci, qui paupertatem summè dilexit. Verè fidelis, & multùm fidelis, iste servus meus; qui sic illam diligebat, ut ex cordis affectu, Dominam suam vocaret. Et cùm dilexisset eam, etiam usque in finem vitæ suæ dilexit. Ideoque in regno meo mecum tripudiat, quia priùs in mundo cum sancta paupertate, commercium faciens, lætus erat. Unde etiam illi occurrens, dignanter & dulciter eam in hæc verba salutabat: Beneveniat, domina mea paupertas, castitas, & obedientia. Ista scilicet paupertas, & tuæ prædictæ sorores ejus, sunt præcipua vota Religionis: Hæc de humili dixi Francisco.

11. Sed & de aliis Sanctis, vis forsan tibi quædam breviter apponi, quorum paupertas toti orbi refulget. Nosti Martinum virum sanctissimum, qui ob singularem devotionem paupertatis, Martinus pauper & modicus meruit appellari. Nec hoc videatur tibi despectum, quia in paupertate fuit, & est Sanctorum gaudium; hinc in ejus laude sublimiter decantatur, Martinus Abrahæ sinu lætus excipitur; Martinus hic pauper & modicus, cœlum dives ingreditur, hymnis cœlestibus honoratur. Si tibi amarum videtur pauper & modicus, dulcescat interim cœlestis regni introitus. Proponam & alium civem fidelissimum, sanctæ paupertatis amatorem; hic est beatissimus præsul Augustinus, Doctor magnificus, de quo ita canit Clericorum chorus; Testamentum nullum fecit, quia unde faceret pauper Christi non habuit. Et rursùs in hymno; Amatorem paupertatis, te collaudant pauperes, &c. Hi sunt Pontifices almi, pauperes spiritu, pauperes rebus, sed meritis locupletes, & clari virtutibus. Plures adhuc potuissem testes paupertatis adducere, sed hæc breviter sufficiant; ne te onerare videar. 11.

D. Martinus pauper.

D. Augustinus pauper.

12. Et dixi: Cur ita loquitur Dominus meus? Non enim attædior audire, quæcunque dignetur Magister & Dominus meus, servo suo dicere. Ostende mihi 12.

mihi alios, & sufficit mihi. Qui sunt isti, & quæ nomina eorum? Isti (inquit Dominus) sunt electi amici mei, in eremo olim conversantes, Patres antiqui, Paulus, Antonius, Macharius, Pachomius, Arsenius, & Romæ quondam Alexius, atque Joannes Eleemosynarius, dilectus frater Martyrius, & pauper ille Servulus; quorum meminit sanctus Papa Gregorius. Horum conversatio cunctis est vivendi speculum, & Eleemosynas eorum narrabit omnis Ecclesia Sanctorum. In his lucebat humilitas, gaudebat paupertas, triumphabat patientia. Sed & sanctissimam Elizabeth viduam, quam reticere nolui, in exemplum amandæ paupertatis tibi commendo. Cujus vitam & mores frequenter [rogo] inspicias, ut amore virtutum ejus, ad veram perfectionem accendaris, & totus in amore cœlestium illius exemplo te erige; ut despectis mundi delectamentis, verus pauper spiritu effici possis. Jam ad propositum ordinem sermo redeat, & omnis pauper pro nomine Christi diligenter auscultet. Multa habeo de vobis divitibus dicere & judicare, sed vos non recipitis me.

Divorum aliquot catalogus qui paupertatem amaverunt.

Eccl. 31.

Elizabethæ Hungaricæ paupertas.

13. 13. Vobis dico pauperibus audite me, quoniam estis ex ovibus meis. *Nolite timere pusillus grex, quia placuit Patri meo, dare vobis regnum. Pauperem quidem vitam hic geritis, sed multa bona habebitis, si me in paupertate dilexeritis. Si diligeritis me, gauderetis utique, quia ad evangelizandum pauperibus missus sum in mundum. Cùm essem in mundo, dilexi paupertatem: divitias verò habere nolui, quia non sunt ex Patre, sed de mundo. Qui enim volunt divites fieri in hoc sæculo, incidunt in laqueum diaboli, & in varia desideria cordis, & difficilè intrabunt in regnum cœlorum. Non est autem regnum meum de hoc mundo. Si ex hoc mundo fuisset regnum meum, ministri utique mei deservivissent mihi, & magno comitatu mihi astitissent. Nunc autem regnum meum non est hinc, sed factus sum servus & minister totius mundi. Non enim veni ministrari, sed ministrare, & dare animam meam in redemptionem pro multis.* Inclinate ergò pauperes mei aurem vestram, in verba oris mei, & discite à me, quia in paupertate vos præcessi. Sufficiat vobis paupertas vestra, ut divitiæ computentur. *Gaudete & exultate cum ea, quia merces vestra multa est in cœlo. Non turbetur cor vestrum, neque formidet*; quia ego sum, qui loquor vobis. Viriliter agite, & confortamini omnes, qui amicitiam cum sancta paupertate conjungere statuistis. Permanete cum ea, & ero vobiscum. Nolite lugere, neque contristari, quia divitias non habetis; sed lætamini in Domino Deo vestro, quia eas contempsistis, & pauperes Christi facti estis.

Lucæ 12. Tobiæ 4. Esaiæ 61. Matth. 11. 1. Tim. 6. Matth. 19. Joan. 18. Matth. 20. Matth. 5.

14. O sancta & laudabilis paupertas, quibus te laudibus efferam, quomodo te appellabo, & quibus modis te amicis meis recommendabo? O quàm mirabile exemplum ostendi cunctis fratribus egentibus propter me, quando inops & pauper factus sum propter illos? Sed timeo adhuc satis, quod peregrina sis in multorum cordibus. Veni proindè, quia mittam te ad quandam famulam mihi notissimam. Peregrinare parvo tempore apud illam, donec veniat tempus visitationis tuæ. In die visitationis tuæ, eris gloriosa & sublimis, nec vocaberis tunc desolata, sed dilecta mea, & eris corona gloriæ & diadema in manu Dei tui. Tunc fulgebis sicut sol in regno 14.

Patris mei, & pulchra eris ut luna in
Actor. 14. conspectu meo. Interim tamen multa pro nomine meo oportet te pati, *& per multas tribulationes intrare regnum cælorum.*
Psal. 90. Noli tamen in hoc deficere, *quia tecum sum in tribulatione; eripiam te, & glorificabo te.*

15. 15. Perge proindè secundùm meum consilium ad locum, quem monstravero tibi. Scio, quod domina loci illius, te libenter propter nomen meum, gaudenterque suscipiet. Jam mihi de illa per servum quendam famosissimum intimatum est, quoniam tibi sancta conversatio ejus per omnia congruit. Unde nec ipsa sine te perfecta esse, aut diu sola non potest consistere. Surge dilecta, amica mea, paupertas, & veni. Sed dicis mihi, Domine quò vadam, & quomodò possum viam scire? Per me inquam transibis, & mox habitationem illius attinges.
Joan. 14. *Ego enim sum via.* Et quod (inquis) nomen est hujus tam sanctæ famulæ, de qua tanta bona audio Domine? Indica mihi, ut audito nomine exurgam, & transeam cum festinatione. Et cum pervenero ad illam, salutabo eam, & dicam: Benedicta filia tu à Domino, gaude & lætare filia Sion, quia ad te me misit Dominus.

16. Paupertas humilitatis custos. Ruth. 1. 16. Quid tu, ô paupertas, interrogas de nomine? Magnum est enim apud me, & apud servos meos præclarum valde. Ipsa vocatur humilitas. Sanctitas & virtus ejus, Angelis & hominibus venerabilis est. Pro hac scriptum est de te. Bonis mentibus paupertas solet esse custos humilitatis. Ecce paupertas, ecce hæc est, de qua dixi tibi. Hæc est Noëmi illa, pulchra est, & amica mea est. Sicut te ab initio dilexi, ita & hanc diligo. Custodi hanc humilitatem, quam maximè in Sanctis meis diligo. Nolo, ut derelinquas eam; nam si rectè perpendere velis, similiorem tui in omni terra non invenies, apud quàm securiùs diutiusque morari possis. Omnes te relinquunt, omnes despiciunt; sed humilitas vera, te in domum suam, introducit. Cognatæ enim estis, idcircò simul habitare debetis. Non est beatificanda illa paupertas, quæ humilitatem nescit: neque Deo placita humilitas, quæ paupertatem despicit. Sit igitur vobis cor unum & anima una in Deo, nec dicatis vobis aliquid proprium; sed sint vobis omnia communia, victus, vestis, & omnia quæ ad hujus vitæ pertinent necessaria. Siquidem paupertas vestis tua interdùm videtur vilis & inculta, sed propter hoc à domina humilitate non abjicieris. Credo firmiter, quod his exterioribus innotesces qualis apud me sis intus, dummodò non erubescas. De vilibus indumentis erubescere, signum est latentis superbiæ; & de his gloriam quærere, vitium hypocrisis. Calcei tui veteres sunt, nonnunquàm & confractos vidi; sed humilitas in his ambulare non veretur, quia multi Sanctorum nudis pedibus transierunt. Undè apertissimè legitur in Esaia Propheta, quia dixit ad eum Dominus; *Vade, & solve saccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis: & fecit sic, vadens nudus & discalceatus.* Esaia. 20. Ecce testis idoneus, ad approbandum veritatem rei. Mensa tua, ô bona paupertas, simplicibus cibis tantumque necessariis contenta est; humilitas huic interesse sobrietatis convivio vult pro nomine meo libentissimè.
Scio, inquit, abundare & penuriam pati; ubique & in omnibus instructa sum Philip. 4.

sum. Omnia possum in eo, qui me confortat.

17. Prov. 32. 1. Cor. 11. 17. Scire tamen etiam debet, quisquis hæc verba legerit, quod infirmis & debilibus, paupertas condescendere misericorditer novit; sed fortioribus, hæc ardua proponit, ut habeant semper quo crescant. Hinc est, quod ipsa laboribus & fatigationibus sæpè insistit, nec panem suum otiosa comedit, ut Apostoli verba complere possit, qui dicit; *Nulli* Psal. 72. *onerosus fui, sed in fatigatione die & nocte, panem otiosè non comedi*; & multa consimilia. Humilitas autem collaborans paupertati, de quibusdam per Prophetam conqueritur; *quia in laboribus hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur*, ideò (inquit) tenuit eos superbia. Et in Evangelio, dum alios videret in foro stantes otiosos, increpat illos Matth. 20. dicens; *Quid hic statis totâ die otiosi? Ite & vos in vineam meam, & quod justum fuerit, dabo vobis.* Paupertas in stratis indispositis, aut interdùm in stramentis, culcitris, aut martulis, requiem sibi qualemcunque suscipit. Humilitas verò non in mollibus, nec pretiosis lectis requiescit; sed nec cum cunctis rebus, quæ sunt mundi, statuit vel exiguam Matth. 3. amicitiam jungere. Legit enim, quia Joannes indutus erat pilis camelorum; *& qui mollibus vestiuntur, in domibus Re-* Luca. 9. *gum sunt.* Et audivit de me: *vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos, Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet.* Paupertas etiam servos & ancillas prædia & palatia, cuncta quoque, quæ ad honestatem aut commodum præsentis vitæ pertinent, non possidet, alioquin venerabile nomen suum amitteret.

18. 18. Omnia hæc humilitas, nec habet, nec habere cupit; sed Filio Dei coæquari volens, dicit: *Ego sum, qui* Matth. 20. *veni ministrare, non ministrari.* Ancilla Christi sum, dominari mihi non licet. Summa ingenuitas mea est, ut servitus Christi in me reluceat. Ego, quæ statui soli omnium Creatori deservire, quomodo unquam potero his vanis & caducis, vel ad horam intendere? Longè à me, & à domo mea sit omnis, qui paupertatem & simplicitatem non prætenderit. Propterea scito, paupertas dilectissima, quod pro voto & cum gaudio à domina humilitate, (si tamen ita velit appellari) solummodò suscipieris. Cæteris quidem incognita es, & puto quod diu remanebis, non sit tibi curæ. Memento, quod & ego ipse, multis incognitus extiti. Si me persecuti sunt, & te persequentur. Si me oderunt, & te pariter odio habebunt. Memento sermonis mei, quem dixi, quia non est servus major domino suo. *In humilitate & patientia, erit fortitudo* Joan. 15. *& consolatio tua.* Respondens autem paupertas in persona pauperis, ad Dominum dixit: Ego ancilla tua, fac mecum secundùm voluntatem tuam. Tu locutus es ad famulam tuam, & unde hoc mihi, ut inveniam tantam gratiam coràm oculis tuis. Quam clemens es in misericordiis tuis, ut peregrinam agnosceres, viduam benediceres, & desolatam non relinqueres?

Humilitas sola paupertatem amat

19. Non præ gaudio se capit cor meum, quomodò tanta majestas non dedignatur me infirmam aspicere, tanta celsitudo humiliatam & conculcatam inquirere, tam potentissimus Rex & opulentissimus pauperculam diligere. Et quid hæc aliud, quam divitiæ bonitatis ejus, viscera misericordiæ ejus, 19.

& ineffabilis dulcedo charitatis ejus? Magnum erat, si mei recordari voluisset, & aliquem ad me de minimis servis suis destinasset: nunc autem surrexit de solio suo regali, potentiam ragalem paupertate commutans, habitu inventus est ut pauper homo; *formam etiam servi induens, nec tantùm servi, sed etiam mali servi, ut pro omnibus morti traderetur & crucifigeretur*, qui nihil morti debebat, in quo nec dolus inventus est. Per omnia similis factus mihi, ætate, habitu, & cognatione, quia puer parvulus & pauperculus erat: non divites sed pauperes etiam parentes elegerat. Magna mihi proindè gloriatio & exultatio, multa fiducia & consolatio in Christo Jesu. *Consolamini, consolamini popule meus, dicit Dominus Deus vester.* Quis populus Domini, si non pauperes ejus? Non populus Dei, divites sæculi.

Phil. 2. 1. Pet. 2. Jacob. 2. Isaia. 40.

20. 20. *Væ enim vobis divitibus, qui habetis consolationem vestram.* Proptereà dixit Jesus: *Beati pauperes spiritu, quoniam vestrûm est regnum cœlorum.* Sive de corporali, sive de spirituali paupertate id intelligitur, in singulis voluntaria paupertas prædicanda & amanda videtur. *Videte ergò ne condemnatis unum de pusillis istis, qui in me credunt, & pauperes propter nomen meum facti sunt.* Ego enim dicit Dominus Deus, *sum Pater pauperum, judex orphanorum & viduarum. Desiderium pauperum exaudivi, præparationem & humilitatem cordis eorum, audivit auris mea. Nolite tangere eos, neque per vim, neque per fraudem nocere eis.* Ego vindex sum omnium. Ne ergò velitis eos contristare, mei enim sunt omnes pauperes. Et nunc ubi estis pauperes mei? Nunquid non audistis vocem meam. Ecce quanta pro vobis edidit testimonia, ut vobis grata esset dilecta paupertas, amica mea.

Luca. 6. Matth. 5. Matth. 18. Psal. 67. Psal. 9. Isaia. 9.

21. 21. Hanc dixi amicam, quia proprio actu & habitu feci pretiosissimam; ut discant omnes Reges & Principes terræ, non eam habere contemptui, sed suscipere & venerari sicut verè charissimam, quam cæli & terræ Rex super omnes Reges, in sacra sua dedicavit infantia. Si non creditis verbis meis, operibus credite. Ite ergò, & videte locum, ubi positus erat Dominus, aut in præsepio, aut in sepulchro. Nonne ego ipse sum Christus? Palpate ergò, & videte, quia divitias & voluptates non habeo, sed pannos & sudarium. Jam credite, quia dives non sum, & paupertatem meam diligite. Hæc ad laudem paupertatis sufficiant, quæ verè laudabilis est, & ab omnibus Dei servis multum amari debet; quia Deus illam, & omnes Sancti, cunctis divitiis mundi præferebant.

CAPUT II.

De humilitate.

1. SEd consequenter ad virtutem humilitatis transeamus. Humilitas enim, si paupertati conjuncta non fuerit, Deo placere paupertas non potest. Sicut igitur de paupertate, ita (Domine Deus meus) & de humilitate loquere mihi. Multis modis istam commendari in scripturis tuis audio, & miris in te modis emicuisse præ cæteris invenio. Quis sic veram humilitatem ostendere & docere potuit, quemadmodum Deus homo factus. Unde apertè omnibus dicis: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Et si aliud exemplum veræ humilitatis non haberem, quàm te Domi-

1. Paupertas ingrata Deo absque humilitate.

Matth. 11.

Dominum meum Jesum, nec aliam humiliandi causam omninò ipse solus sufficeres. Quem sequar, si te non sequor? Cui credam, si tibi non credo? Quis mihi persuadere poterit, quod humilitas est via regni cælestis, si ille non valet, qui de cœlo venit? Usquequò insipiens eris anima mea, ambulans per vias non rectas: semper errans, & ad veritatem nunquàm perveniens?

2. 2. Ecce humilitas via est, & alia non
Joan. 14. est. *Ego* (inquit) *sum via, veritas, & vita.* Humilia te, inclina te quæso anima mea, & erit Christus vita tua. Noli attendere, quid alii dicant; sed vide, quid Christus humilibus dicit: *Noli ti-*
Lucæ 12. *mere pusillus grex, quia complacuit Patri meo, dare vobis regnum.* Hinc rursùs & in alio loco, exultans in Spiritu
Marc. 11. sancto, ad Patrem ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cœli, & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Ita Pater, quoniam*
Matt. 15. *sic placitum est ante te. Quid tibi videtur de Christo, cujus filius est? Verè Filius Dei erat homo iste.* Si ille in mundo nihil habere voluit, qui omnia cum
Matt. 27. Patre condidit, quid tu adhuc in illo quæris & diligis? Time quod dicit;
Joan. 13. *Vos de mundo estis.* Cùm Jesus esset adhuc cum discipulis suis, & hora appropinquaret passionis, volens illis exemplum dare perfectæ humilitatis, ac mutuæ dilectionis: surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & mittit aquam in pelvim, cœpitque lavare pedes discipulorum suorum. Et ait illis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me, Magister & Domine, & benedicitis. Si ego Dominus & magister, vestros lavi pedes, & vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut & vos ita faciatis. O verè summum humilitatis exemplum. Deus, ecce, hominum servus factus est, & homo adhuc homini, aut potius Deo, subjectus non est. Confundantur & revereantur omnes superbi, quia contempserunt consilium Flii Dei.

3. Vicisti nos Domine Jesu, vicisti nos 3.
humilitate tua; ecce confundimur, in superbia nostra. Confusio operuit faciem nostram. Quid, inquis, facere debui tibi, ô superbe, & non feci? Cur respicis in me? Putas, quòd sis melior me? Si non hoc appareret tibi, forsitan humiliasses te, nunc verò superbia tua ascendit semper. Convertimini filii hominum, & nolite ascendere, quia non sum vobiscum. Si enim ascenderitis, cadetis coram inimicis vestris, & subsannabunt vos, & cognoscetis, quia superbis resisto. *Humiliamini sub potenti manu* 1. Pet. 5.
mea, & exaltabo vos. Omnis enim, qui se Lucæ 14.
humiliat, exaltabitur, & qui se exaltat, humiliabitur. Quanti volebant ascendere, & ceciderunt quasi lapis in profundum? Pharao & currus ejus, submersi sunt in mari rubro. Adam & Eva, expulsi sunt
de paradiso. Angelus, & qui cum eo Exod. 15. Genes. 3.
erant, projecti sunt de cælo. Et hi om- Isaiæ 14.
nes propter ascensum montis superbiæ, corruerunt in damnationem mortis æ-
ternæ. *Heu, heu Domine, à facie furoris* Psal. 72.
iræ tuæ quis sustinebit? Dejecisti eos, dum allevarentur. Cecidit Babylon, & facta est ruina ejus magna. Sed quid faciam miser? quò fugiam? Tremens factus sum ego, & timeo, quia Deus, nec Angelis, nec hominibus superbientibus pepercit. Væ mihi, si sic ascendero; & væ iterum mihi, si non descendero.

4. Quis ostendet mihi viam, per quam possim securè & sine periculo

ambularet? *Ego* (inquit Dominus) *sum via*: *per me si introieris*, *salvaberis.* Joan. 10.
Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, Eccl. 24.
& scandalum non erit vobis, *quemadmodum contingit superbis. Ego lux mundi.* Joan. 8.
Qui sequitur me, *non ambulat in tenebris*, *sed habebit lumen vitæ. Ego forma justitiæ*, Joan. 10.
ego exemplar humilitatis. Ego Pastor bonus, qui pasco oves meas. Pavi eos in innocentia cordis mei, & in verbis oris mei confortavi illos. Psal. 77.
Domine qui pascis me à juventute mea, ne derelinquas me. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, *propter nomen tuum vivificabis me*, *in humilitate tua.* Ipsa est, quæ salvam faciet animam meam, & ab æternis casibus custodiet eam. Si fuero humilis, salvus ero. Psal. 142.
Memento mei Domine, ait humilis & contritus latro, *cùm veneris in regnum tuum.* Et dixit illi Jesus; *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* O quanta est virtus humilitatis, quæ latroni aperuit gaudia paradisi? *Adam ubi es? Domine* [inquit] *vocem tuam audivi*, *& timui, eò quod nudus essem.* Luc. 23.
Genes. 3.
Misser, quis te nudavit, nisi superbia tua? Eritis sicut dii, ajebat Princeps vester. Mentita est iniquitas sibi, & factus est ille, & ecce filii ejus omnes miseri; *& nihil Deitatis invenerunt viri divitiarum in manibus suis*, sed labores & dolores comprehenderunt eos. Melior est ergo iste humilis latro, quàm Adam quondam justus & elatus. Per humilitatem suam iste ascendit, per superbiam ille descendit. Sed quid dixi descendit? Utinam descendisset, *nunc autem cecidit in latrones*, *qui etiam despoliaverunt eum*; quia superbia nunquam descendit, sed semper cadit. Cecidit in cælo, cecidit in paradiso, in mari, & in omnibus abyssis. *Christus descendit*, *& de cælo descendit*, *& ipse est qui etiam ascendit super omnes cælos*, *ut adimpleret omnia.* Psal. 75.
Luc. 10.
Ephes. 4.

5. Bone Jesu, quomodo undique pugnas pro me, deponens *superbos & potentes de sede*, *& exaltans humiles.* Et clamasti; *Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* At ille festinans descendit, & filius Abrahæ factus est. *Domine descende*, *priusquam moriatur filius meus*, sic orabat quidam regulus. Et dixit illi Jesus: *Vade*, *filius tuus vivit.* Descendit etiam Jesus de monte, & secutæ sunt eum turbæ multæ: Descendisti Domine, ut salvum faceres genus humanum, quod perierat ascendendo. Et quare omnes tam cupidi ad ascendendum, tam tardi ad descendendum, invenimur? *Magister* (ait alius) *sequor te*; *quocunque ieris.* Benè dixit, sequor te; quia sequendo te nemo errat, quoniam lux es & dies; & qui ambulat in die, non offendit. Sequor te, quocunque ieris, sive ascendendo, sive descendendo, quia bonum ascensum & descensum docuisti me. Bonus ascensus, de mundo ad Patrem: libenter illuc ascendam, quoniam ibi est thesaurus meus indeficiens, & celebrantur ibi nuptiæ agni, sed & magnus dies festus omnium sanctorum mox appropinquabit. *Ascendit ad diem festum hunc. Ite*, *& dicite fratribus meis*: *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum. Deum meum & Deum vestrum. Quis ascendet in montem istum, aut quis stabit in loco sancto? Mons Dei, mons pinguis est iste*, *ut quid suspicamini montes coagulatos?* Altus mons hujuscemodi, à jacentibus non videtur. Propterea Joannes, qui pennis contemplationis elevabatur, *vidit agnum stantem supra montem Sion.* Quem Propheta sequi cupiens, orabat; *Quis dabit mihi pennas*, 5. Luc. 1. Luc. 19. Joan. 4. Matth. 8. Ibidem. Joan. 7. Joan. 20. Psal. 23. Psal. 67. Apoc. 14. Psal. 54.

nas, sicut columba; & volabo, & requiescam? Ascendit etiam Simon Petrus & ait: *Domine, bonum est nos hic esse.* Isti viri sancti te (Domine Jesu) sunt secuti, & ostendisti eis gloriam sempiternam, quam promisisti diligentibus te. Jam ascensum audivi, quia transit ad regnum tuum omnis, qui relinquit mundum.

Matt. 17.

6. 6. Sed iterum descendimus, quoniam modò tempus descendendi, advenit. Domine inclina cælos tuos & descende; tange montes superbiæ, & fumigabunt. Descende ad nos, quia ad te ascendere non valemus. Si nitimur, deficimus: & si interdum ascendimus, curvum iter facimus, & pejus agimus, & labimur in lutum profundum. Si quiverit claudus currere, & confractus pedibus ambulare, tunc potest etiam superbus proficere. Quantò plus currit, tantò magis offendit: & quò altiùs salit; eo desperatius in ima ruit. *Si posueris in cælum* (ô superbe) *nidum tuum, inde te detraham*, dicit Dominus. *Audivimus superbiam Moab, superbus est valde. Superbia ejus & arrogantia ejus, plusquam fortitudo ejus.* Quid superbis terra & cinis? *Terra es, & in terram ibis. Descende prius & nunc ascendes. Vanum est tibi ante lucem surgere, surge postquam sederis.* Quoniam quidem sic sanctos imitaris. Sedebat Job in sterquilinio; David coram Domino, Ezechiel in medio captivorum. Sede tu, & scribe citò. *Memento, quæso Domine, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.* Et ora cum Propheta; *Peccavi, & malum coram te feci. Non ergo intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Recordare & illius Publicani, qui stabat à longè, & non audebat oculos in cælum levare; *sed percutiebat pectus suum*, dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori. Amen dico tibi, quia descendit hic justificatus ab illo*, id est, præ illo, scilicet Pharisæo. *Quis sicut tu, Domine Deus noster, qui in altis habitas, & humilia respicis in cælo & in terra; qui suscitas à terra inopem, & de stercore erigis pauperem? Esto in humilitate nostra memor nostri; custodi parvulos tuos, & humilia peccatores usque ad terram.* Judicare Domine Deus pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram. Ecce per scripturas sanctas transiens, video sicut vulneratum superbum, & ipse de manu tua repulsus est. Sed jam videre libet è contrario, qualis etiam humilis actu sit & moribus; quæ cogitatio ejus, & quod signum sanctitatis ejus. Et Dominus: Ecce domi latet, quia humilis locum semper quærit novissimum, sicut scriptum: *Cùm invitatus fueris ad nuptias, vade & recumbe in novissimo loco.* Non tamen hoc fictè, sed hunc deberi sibi sentit ex digno. Alioquin non erit illi gloria neque merces apud Patrem, qui in cælis est, qui omnia videt in absconso. Si ab aliis objurgatus & diffamatus fuerit, patienter sustinet, & humiliter tacet. Meditatur in corde, quanta opprobria sustinuit Salvator mundi. Dicebant enim Judæi de filio Dei; *Dæmonium habet, & seducit turbas.* Vorax est, & potator vini, amicus publicanorum & peccatorum.

Abdiæ 1. Isaiæ. 15. Eccl. 10. Genes. 3. Psal. 126. Job 2. Ezech. 1. Job. 10. Psal. 50. Psal. 142. Lucæ. 18. Psal. 112. Psal. 146. Psal. 135. Psal. 9. Lucæ 14. Matth. 6. Lucæ 7.

7. Consolatur his verbis seipsum humilis, & dicit: *Non est servus major Domino suo.* Si patrem familias Belzebub vocaverunt, quantò magis domesticus ejus? Sequar Dominum meum Jesum, quia ipse dixit: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam,* & 7.

Matth. 10. Lucæ. 9.

& sequatur me. Noli conturbari anima
mea, quoniam digna factis recipis?
Jesus autem nihil mali gessit, nec quicquam
Phil. 2. *morte dignum fecit, & tamen usque ad*
Luca 23. *mortem crucis semetipsum humiliavit.*
Quia si in viridi ligno, quod erat in pa-
radiso Dei, *hæc fecerunt, in arido*, quod
tu es, *quid fiet*? Et ideò injustè queruler,
justè autem patior quotiescunque & à
quocunque vituperor. Si fuerit humilis
increpatus & accusatus, non quærit ex-
cusationes, aut redargutiones; sed om-
nem ostendit humiliationem, confitetur
culpam, promittit sui emendationem.
Cur hoc? Quia non hominibus placere,
sed Deo quærit satisfacere. Parvi pendit
confusionem hominum, quia timet divi-
num judicium, ubi occulta erunt manife-
sta. Quisquis humiliter modò confitetur
culpam propriam, percipiet tunc à me
peccatorum suorum remissionem.

8. 8. Dicit ergo humilis, sive justè sive
injustè reprehensus; *Peccavi, & ma-*
lum coram te feci. Ego in flagella paratus
Psalm. 50. *sum, & dolor meus in conspectu meo sem-*
Psalm. 37. *per. Quoniam iniquitatem meam annun-*
ciabo, & cogitabo pro peccato meo. Sen-
tit vulnus peccati interiùs, & ideò fert
levius, quicquid cruciat exteriùs. Hoc
est enim magnum humilitatis indicium,
confiteri in redargutione peccatum pro-
prium. Econtrario quidam superbi a-
gunt excusando, & se defendendo co-
ram aliis. Non (inquit superbia eorum)
hoc feci; aut si feci, bene feci. Si malè,
non multum malè, neque in tantum sicut
isti dicunt. Quis est ille homo, qui talia
loquitur de me? Et tamen istiusmodi
fabulatur aliquando publicè, de perpe-
tratis malis suis, ibi inquiens fui, & talia
feci; hæc dixi, & sic respondi. Quantæ
miseriæ & cæcitatis est, istud ore pro-
prio pronunciare, se male egisse, & pec-
catorem se reputari ab aliis ferre non
posse? *Filii hominum usquequo diligitis* Psal. 4.
hanc vanitatem & quæritis mendacium?
Si interrogatus fuerit humilis, non
promptulus ad responsa invenitur, sed
serus & providus. Non est etiam ad ri-
sum facilis, sed gravitate temperatus.
Cor ejus devotione spirituali citiùs tan-
gitur, quia de temporali gaudio non
consolatur. Compunctioni est deditus,
& ad considerandum se, invenitur pri-
mus. Studet propria flere mala, alio-
rum bona considerare, & infirma eo-
rum portare & pio modo excusare. De
magnis & sublimibus præsentis vitæ re-
bus, de honoribus & dignitatibus, de Psal. 48.
gradibus, de cathedris minimè curat,
sed omnia peritura & vana esse conside-
rat. Homo enim cùm interierit, non su-
met hæc omnia secum.

9. Et ubi (inquit) sunt, qui in hoc 9.
mundo floruerunt? Tanquam peregri-
nus & hospes unius noctis, sic pertran-
sierunt. Comtemnit ergo omnes mundi
honores, amplectitur opprobria & ab-
jectiones. *Elegit abjectus esse in domo Dei* Psal. 83.
magis, quàm habitare in tabernaculis pec-
catorum. Suscipit leve jugum Christi, ab-
jecit laboriosam servitutem diaboli. Ni-
hil laboriosius, quàm velle ascendere, &
hoc frustra; quia superbus timet semper,
ne superetur, & quotidiè dejicitur, ip-
so etiam ignorante. Pax autem & gau-
dium cum humili, qui per viam planam
sanctorum graditur, & in vallibus com-
moratur. *Valles enim abundabunt fru-* Psal. 64.
mento, hoc est, consolatione Spiritus
sancti: *Clamabunt, & hymnum dicent pro*
donis, quæ perceperunt. Propterea nil jam
quærit in terrenis, quia spes ejus tota
suspensa est in cœlestibus. Orat cum Pro-
pheta,

Psal. 21. pheta, & dicit: *Spes mea Domine, à juventute mea tu es, portio mea in terra viventium.* Quid enim mihi est in cælo, & à Deo meo quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Subesse desiderat, aliis servire paratus est, propter nomen meum. Recordatur enim Scripturæ dicentis:
Luca 2. *Remansit puer Jesus in Hierusalem, & non cognoverunt parentes ejus.* Ubi mox sequitur: *Et descendit cum eis, & erat subditus illis.*
Luca 22. Et iterum. *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Dicit ergo ad semetipsum.
Psal. 21. *Nonne subjecta Deo eris anima mea, quoniam ab ipso salutare meum? Veruntamen subjecta esto Deo anima mea: quia ipsa est salus tua.*

10. 10. Familiaris est humilibus amor subjectionis, despectionis, & nullius reputationis. Et ubi possunt tales inveniri? Domine mi, tu scis. Tibi nota est omnis congregatio sanctorum, quoniam humilium inhabitator es mentium. Non sum ex illis, sed miserere mei, & parce peccatis meis, ut detur mihi locus pœnitentiæ, illorum saltem meritis. Gaudeant, qui hujusmodi sunt, quia magnam gratiam apud te invenerunt. Ecce ad memoriam venit, illa omnium Sanctorum Sanctissima Dei Genitrix Virgo Maria, cui ab Angelo dicitur.
Luca 1. *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Dominum.* Et ego cur non invenio gratiam in oculis tuis? Quia [inquit Dominus] needum parvus factus es sub oculis tuis. Defectus gratiæ est, propter aggeres superbiæ. Ejice primùm hanc trabem de oculo tuo, & tunc videbis, quid facturus sim humili servo meo. Quando negavi humili gratiam? Et quando non exaudivi orationem pauperis? Audi Prophetam.
Psal. 33. *Iste pauper clamavit ad Dominum, & Dominus exaudivit eum, & ex omnibus tribulationibus ejus salvavit eum; quia respexit Deus in orationem humilium, & non sprevit preces eorum.*
Psal. 101. Multi elato corde accedunt ad me, & ego non exaudio eos. Petunt, non ut sanentur à peccatis, sed ut appareant sancti hominibus. Optant devotionem, sed pati nolunt mecum confusionem: humilitatem concupiscunt, sed cum humilibus contemni ab hominibus refugiunt. Sic amare quærunt virtutes sine odio vitiorum, & falluntur in desiderio suo. Qui enim vult habere dulcedinem virtutis, exstirpare debet cor à vitiis, & passionum tribulis. Humilis autem nititur semper destruere omnem elationem cordis, & odit prælationem super elios, quæ est iniquitas maxima. Nam hæc Angelos fecit dæmones, & homines constituit peccatores; quia immundus est coram Deo omnis, qui exaltat cor suum.

11. *Væ, qui magni estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* 11.
Isaia 5. Væ, qui creditis omne altum sanctum; & ad omne sublime dicitis, honor Dei est, & gloria ejus. Et quare decipitis cor vestrum? Multum erigimini filii Levi. Nolite ambulare in magnis & mirabilibus super vos, sed inclinate rebelles cervicem vestram. Quod si non feceritis, ego ascendam contra vos, & convocabo cælum & terram & omnia elementa adversum vos, & pugnabit mecum orbis terrarum contra insensatos & superbos.
Sap. 5. *Et incurvabitur altitudo vestra, & sublimis erit in conculcationem, & gloriosus terra in confusionem.*
Isaia 2. *Væ, qui ascenditis ad latera aquilonis super montem ex-*

excelsum valde, ut videatis omnia regna mundi; & gloriam eorum. Et dicitis; Spes nostra turris Babylonis: illic sedebimus, & gaudebimus. Sed non erit, neque stabit verbum istud. Planctum
Psal. 136. istum, pro cantu audietis: *Filia Babylonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quam promeruisti.* Ecce malleus & incus, virga & baculus, stridor & fletus, super omnem arrogantem. Casus & dejectio, ignominia & confu-
Psal. 74. sio, super omnem præsumentem. *Nolite*
Psal. 136. *ergo in altum extollere cornu vestrum, nolite loqui adversus Deum iniquitatem; sed exinaite, exinanite vos, usque ad fundamentum in ea congregatione, in qua statis.*

12. 12. Fundamentum est ipsa humilitas, & aliud fundamentum nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod
Psal. 86. est Christus Jesus. *Hoc fundamentum fundatur in montibus sanctis; diligit enim Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Babylonis.* De humilibus loquendum fuerat, sed superbia Satanæ hoc impedivit. Nam sunt plurimi, ad ascensum tam prompti, ad descensum verò pigri; satis parati, ad honores, ad gradus, & prælationes. Sentiunt de se magna, præsumunt fortia, & imaginantur his multa similia. Hæc mala cavenda sunt, & à corde pauperum Christi citiùs repellenda. Est etiam laudandum in humili valde, quod tam tardus invenitur ad tumultus sæculi, ad interiora verò sollicitus; quoniam apparere foris nimis metuit, & abscondi ab hominibus velut mortuus gaudet. Studium ejus circa humilia exempla sanctorum, circa materiam propriæ fragilitatis, & memoriam humilis Jesu inter homines conversantis. Multam invenit seipsum humiliandi causam, & sylvam magnam quærit devotè meditandi tam diebus quàm noctibus.

13. Legit ergo in scripturis sanctis, 13.
& considerat, quàm longè sit à sanctorum virtutibus. Miratur eorum exercitia, labores, tentationes, abstinentias: intuetur summam humilitatem, fortissimam patientiam, perfectam obedientiam, & plenam omnem rerum sæcularium mortificationem. Defiet ideò acriter, & contristatur vehementer; quia non est in eo talis virtutum fervor, neque pro acquirendis virtutibus consimilis labor. Ah pulvis, inquit, quid nos sumus? Caro & sanguis, in quibus nos involuti jacemus. Terra patria nostra, terrena cogitatio nostra, animalis conversatio nostra, lignum & lapides occupatio nostra. Esca & potus, somnus & otium, in finibus nostris. O quanto in imo sumus, qui vix vestigium pedis de virtutibus sanctorum habemus? Et tamen adhuc superbimus, & viam humilitatis non quærimus? Adhuc in bonis tepescimus, in malis quotidiè senescimus, & putari aut videri ab aliis aliquid volumus. Hoc est enim alienum ab humili corde, quod fervet jugiter proficiendi desiderio. *Consideravit enim se, & abiit amarus in* Iacob. 1.
indignatione Spiritus sui, ad interius cubiculum suum, ut ploret ibi. Deinde surgens legit in Apostolo Paulo, quid de se sentiat. *Ego* [inquit] *sum minimus* 1. Cor. 15.
Apostolorum qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. Et in Evangelio de Beata Virgine: *Respexit Deus humilitatem An-* Luca. 1.
cillæ suæ. Et iterum in Propheta: *Humi-* Psal. 34.
liavi in jejunio animam meam, & posui vesti-

vestimentum meum cilicium. Et cum Abraham : *Loquar ad Dominum meum, cùm sim pulvis & cinis?* Omnia hæc operatur in electorum cordibus vera humilitas, quæ omnium virtutum causa est & custos.

Gen. 18.

14. Humilitatis laus.

14. Surge nunc, atque occurrens illi, dic ad eam : Bene veniat Domina mea humilitas. Ingredere ad me, ô virtus Christi, inventrix gratiæ, singularis gloriatio Virginis Mariæ. Accede ad me, ô reparatio læsæ charitatis, reconciliatio totius humanæ perditionis. Per te cæli aperti sunt, & per te claustra inferni confracta. Per te erecti sumus, & per te ad patriam reducti. Tu de peccatoribus facis justos, & justos Angelis associas. Tu Christum de cælo vocasti, & Mariam super choros Angelorum exaltasti. *Deus licet dives sit in gratia, nemine tamen nisi humili confert gratiam.* Et quia hæc virtus, præ omnibus in Maria abundavit, ideo & *ipsa gratia plena fuit.* Jam claret, quòd humilitas est omnium Sanctorum, & fuit semper virtus maxima. Ipsa meretur, quod meritis non debetur; ipsa percipit, quod libera non docetur. Hæc casum nescit, quia nunquam de se magna præsumit. Qui hanc habet, diligit, & custodit; in pace Christi dormiet, & requiescet, sicut Christus humilibus repromisit. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.*

Iacob. 4. Luca. 1. Matth. 1.

CAPUT III.

De patientia.

1. Patientia virtus mirabilis.

1. Postquam [Domine] de sancta paupertate & humilitate, quædam eloqui dignatus es, restat jam, ut secundùm promissum tuum, de patientia mirabili virtute, servo tuo aliqua insinues. Fateor hoc namque coram te, multum me hac virtute egere, & valde mihi opus esse multa patientia. Qualis est enim vita mea, nisi quædam longa miseria, à die nativitatis usque in diem sepulturæ meæ? Et nihil inter hæc vacat, quod non laborem & dolorem mihi multiplicet. Et quomodo in hanc veni miseriam, Deus meus? Tu nosti bene, quanta mala circumdederunt me, in corporis carcere positum; & nemo est, qui ita novit miseriam hominum, sicut tu, Domine Deus noster. Vide ergo, quàm necessaria mihi sit patientia. Quid est anima mea, quod in terra inimicorum es? *Nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace super terram. Dereliquisti Dominum Deum tuum, fontem aquarum viventium; & fodisti tibi cisternas, quæ non poterant aquas continere, & ideò tradita es manibus odientium te.*

Vita hominis quasi quædam longa miseria.

Baruc. 3. Hier. 2.

2. Sed revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. Propter peccata mea Domine, hæc omnia justo judicio tuo evenerunt super me. *Peccavi cum Patribus meis, & porto grave jugum super omnes filios Adam, quoniam filii iræ omnes filii ejus. Verumtamen nisi subvenisset nobis auxilium tuum de cælo, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorra similes essemus, quæ subversæ sunt in momento. Ideoque misericordiæ tuæ multæ Domine, quòd consumpti non sumus: & bonitas magna nimis, quòd adhuc vivimus.* Filii mortis eramus omnes, sed prævenisti nos in miserationibus tuis; & non sicut delictum nostrum, sic & judicium tuum, sed superabundavit misericordia tua, super

2.

Eccles. 40. Ephes. 2. Isaiæ 1. Thren. 1.

Psal. 102. super omnia opera nostra pessima. *Recordatus es, quia pulvis sumus, & homo sicut fœnum & flos agri.* Tibi hæc dixi Deus, & Pater misericordiarum, ut scirem miseriam meam, & causam miseriarum omnium, rectum judicium tuum. Sed tamen adhuc quæro ex omnibus his, si qua sit consolatio in Christo Jesu Domino nostro. Et si non ad plenum merear consolari, tribue saltem ex parte aliqua.
Psal. 118. *Quis ergò consolabitur animam meam?* Multos inveni desolatores, narrantes mihi iniquas fabulationes, sed non ut lex tua, Domine.

3. 3. O consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium; *qui im-*
Psal. 144. *ples omne animal benedictione, aperi ma-*
Psal. 142. *num tuam, & effunde benedictionem de cælo, super arentem terram meam. Expando ad te manus meas, qui sum terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me Domine, defecit enim Spiritus meus.* Et ego sine te quò ibo? Et ad quem confugiam? Tu es Domine, Deus meus, & ideò suscipe propitius preces meas. Levavi ad te animam meam, tu noli me despicere. Ostende miseriam, tu noli oculos avertere. Peccavi, noli me condemnare.
Psal. 36. *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea Domine, noli me derelinquere.* Dixisti enim, per temetipsum nos consolari
Matt. 11. cupiens: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.*
Ioan. 7. Et iterùm: *Si quis sitit, veniat ad me, &*
Psal. 62. *bibat. Sitivit in te anima mea, quàm mul-*
Iosue 15. *tipliciter tibi cara mea? In terra deserta, invia, & inaquosa, habitatio mea Domine.* Terram arentem dedisti mihi Domine, da & irriguam superius. Neque enim parva est miseria mea, quâ affligor in hac vita mea. Nam quocunque me verto, dolores & labores invenio. Et ideo quæso, ne irascaris mihi; quia anxiatus est in me Spiritus meus, & verba mea non murmure, sed dolore plena
sunt. *Effudi in conspectu tuo orationem* Psal. 141.
meam, & tribulationem meam ante te pronuntio. Est enim misero sæpè consolatio, suam miseriam amico revelare. Et vulnus tumens, dum aperitur, minus dolet, & citiùs curatur. Tibi ergò revelavi causam meam. Pater misericordiarum.

4. Et ita Dominus: *Quid vis, ut* 4.
faciam tibi? Animæquior esto, fili mi. *Vi-* Exod. 3.
dens vidi afflictionem populi mei, qui est in Ægypto, & descendi liberare eum. Sed cùm etiam benefecero tibi, memor eris nominis mei, quia Salvator & Redemptor tuus ego sum. Jam noli contristari, quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum. Quare ergò mœrore consumeris? nunquid consiliarius non est tibi? Recordare sermonis, quid promiserim disci-
pulis meis: *Non relinquam vos orphanos:* Luca 24.
sed mittam promissum Patris mei in vos, Spiritum veritatis, ut maneat vobiscum in æternum. Ille est enim, qui in adversis consolatur corda Sanctorum. Et dixi hoc de Apostolis, Domine & discipulis tuis dixisti; & implesti in eis promissum tuum; sed de me nescio, quomodò fiet istud; quoniam non fueram ibi. Et Dominus: Nonne & tu discipulus meus
vis fieri? Etiam. *Quod dixi eis dico omni-* Ioan. 17.
bus; quia pusillum & magnum, ego suscipio. Rogavi Patrem meum, non tantùm pro his: sed etiam pro eis, qui credituri sunt in me, per verbum eorum. Omnis enim, qui voluerit esse discipulus Christi, particeps erit bonorum
omnium, quæ promisi electis meis. *Elegi* Ioan. 15.
eos, & posui eos ut eant, & fructum Ioan. 16.
afferant

afferant in patientia, *& fructus eorum maneat in vita æterna.* Hoc loquor tibi, ut in me pacem habeas, & in patientia Joan. 14. animam tuam cuſtodias. *Pacem meam relinquo tibi, pacem do tibi; non quomodo mundus dat, ego do tibi.* Patiens eſto, & adverſa libens ſuſcipe.

5. Tribulatio. 5. Ne deficias tribulationibus, quia tribulatio ignis conſumens eſt. Purgat peccata, extinguit præſumptionem, fugat diſſolutionem, ingerit ſalubrem triſtitiam, dat odium mundanorum, & facit Chriſti imitatorem. Velles iſtis lucris carere? Non Domine. Hæc tamen operatur in tribulatione, vera patientia. Noli proinde quærere pacem niſi in Deo, pacem & gaudium in Spiritu ſancto, quam mundus non poteſt dare. Et dixi: O pax & gaudium Domini mei JEſu Chriſti, quales filios tu facere conſuevitti, quibus modis te mentibus electorum de cælo veniens infudiſti? O pax & gaudium in Spiritu ſancto, quod non datur impiis, ſed manifeſtatur humilibus, & omnibus devotis Dei ſervis. Utinam dirumperes cælos, & ad me deſcenderes, & infirmam animam meam viſitares frequentiùs; & experimento diſcerem, quo- Sap. 1. Pſalm. 118. niam *benignus eſt Spiritus ſapientiæ*, *& pax multa diligentibus legem tuam*, *& guſtantibus ſuavitatem Spiritus ſancti.* Quàm libenter tunc iſta caduca & terrena omnia contemnerem, ut ejus dulcedini ſemper inhærerem. Quàm patienter omnia adverſantia ſuſciperem, cùm præ amore ejus, grave quicquam nec eſſe ſentirem. Et quid tunc ultrà oblectare me poſſet, quando ille ſic me abſorbuiſſet?

6. Sap. 12. 6. *O quàm ſuavis eſt Domine Spiritus tuus*, qui ut dulcedinem tuam in filios gratiæ demonſtrares, pane ſuaviſſimo de cælo præſtito, eſurientes animas repleſti bonis internis, faſtidioſos divites dimittens inanes; quia conſolatione ſancti Spiritus digni non ſunt. *Hæc* 1. Cor. 12. *omnia operatur unus & idem Spiritus tuus, dividens ſingulis prout vult, adjuvans infirmitatem noſtram, & conſolans nos in peregrinatione noſtra in grandi exilio, quo relegati ſumus. Sed ſcio Do-* Actor. 2. *mine, quia hæc eſt hora diei tertia*; quando Petrus aperuit os ſuum, & loquebatur verbum tuum cum fiducia magna; quando repletus eſt vino novo, quod lætificat cor hominis; quando unctus eſt oleo gratiæ & lætitiæ, cum conſortibus ſuis. Hæc eſt hora, de qua Coapoſtolus ejus dicit: *Charitas Dei diffuſa* Rom. 5. *eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſan-* Rom. 8. *ctum, qui datus eſt nobis; quia non accepimus Spiritum hujus mundi, ſed Spiritum qui ex Deo eſt.* Et ſcripſit dicens: *Gaudete* (Fratres) *in Domino ſemper: iterum dico gaudete, Dominus enim propè eſt.* Phil. 4. Verè illi propè erat, qui tantam gratiæ copiam à Domino perceperat, ut eſſet ipſe plenus, & aliis propinaret ex abundantia cordis tam multiplices conſolationes. *Sive* (inquit) *mente ex-* 2. Cor. 5. *cedimus Deo, ſive ſobrii ſumus vobis, omnia propter vos chariſſimi.* Hæc eſt hora, in qua Propheta lætatur, dicens: Pſal. 39. *Et immiſit in os meum canticum novum,* Pſal. 70. *carmen Deo noſtro. Exultabunt labia* Pſal. 83. *mea, cùm cantavero tibi; & anima mea,* Hebr. 6. *quam redemiſti. Cor meum, & caro mea, exultaverunt in Deum vivum.* Et plures fuerunt, qui de hac multa præcinuerunt, & guſtaverunt bonum Dei donum, virtutem quoque & gratiam, quam habe-

bant, Deus meus, tu eis hoc dedisti;
Deus, tu propitius eis fuisti, & eos inte-
riùs per spiritum tuum docuisti. Beati
sunt servi illi, qui cœlestium bonorum
participes fieri meruerunt, & tam dulci
& pio Domino servire die ac nocte ama-
verunt. Non sunt de terra, vita & con-
versatio eorum: sed vivunt de memoria
Psal. 16. æternorum corda illorum. *Saturati sunt*
Psal. 21. *de optimis bonis Domini, & utinam di-*
mittant reliquias suas parvulis suis; ut
edant pauperes, & saturentur de micis,
quæ cadunt de mensa Dominorum suorum.
Sed ubi est hora illa, de qua rursus scrip-
Luca 22. tum est: *Hæc est hora vestra, & potestas te-*
nebrarum? Domine Jesu [si bene me-
mini) verba tua sunt hæc. Et alia com-
plura ad memoriam revocare me dele-
ctat, quia scio quòd propter me omnia
facta sunt, & scripta.
7. 7. Ubi est Jesu bone verbum salutis
nostræ, quod locutus es in tristitia ani-
Matth. 26. mæ tuæ? *Tristis es anima mea usque ad*
mortem. Et statim postea ad discipulos;
Marc. 14. *Venit hora, ut tradatur filius hominis in*
manus peccatorum, & crucifigatur, &
Ioan. 12. *occidatur.* Et alibi: *Pater salvifica me*
ex hac hora, sed propterea veni in hanc
Ioan. 11. horam, ut scilicet Jesu bone moriaris
pro populo, & *non tota gens pereat. Quia*
Ioan. 12. *nisi granum frumenti*, quod est Christus
Dominus, *cadens in terram mortuum*
fuerit, ipsum solum manet; si autem
mortuum fuerit, multum fructum affert.
O felix & beata hora, qua homo re-
demptus est ab æterna morte! O læta
& grata nimis tristitia, quæ perpetuam
nostræ perditionis detersit mœstitiam,
reddiditque mortalibus amissa gaudia
Paradisi. Hic erat fructus (Jesu) sacræ
passionis tuæ & tristitiæ multæ pro no-
bis assumptæ, ut hominem perditum
ad vitam perennem reduceres. Ergo
illa hora non erat gaudii, sed mœro-
ris: non consolationis, sed passionis,
non pacis, sed afflictionis, ut diceres
Jesu turbis: *Tanquam ad latronem exi-* Matth. 26.
stis cum gladiis & fustibus; comprehen-
dere me? Hæc planè fuit hora turbinis
& nebulæ, quoniam clamabant vehe-
menter Judæi: *Crucifige, crucifige eum,* Ibidem.
reus est mortis. Jesus tamen tacebat; & Marc. 14. Matt. 27.
cùm accusaretur à Principibus Sacerdo-
tum, nihil respondit.
8 Quid nunc conquereris anima 8.
mea? Dic, ubi sit patientia tua? Tu
rea es, & JEsus pro te in pœna est.
Tu peccasti, & ille flagellatur. Tu fe-
cisti hoc malum grande, quod deleri
non potuit, nisi ejus innocenti morte.
Quid igitur retribues ei, pro omnibus Psal. 115.
quæ tribuit tibi? Et quam commutatio-
nem dabis, pro anima tua? *Ille pro te*
posuit animam suam, quid rependes ei?
Calicem (inquam) *salutaris accipiam, &*
nomen Domini invocabo. Justè omnino.
Et si volueris non ingratus esse, stude &
istum bibere.
9. Et Dominus, *Potes Calicem bibe-* 9.
re, quem ego gustavi? Et dixi: *Omnia* Phil. 4.
possum in eo, qui me confortat. At ille: Matth. 26.
Bibite ex eo omnes. Bibite vinum meum, Proverb. 9.
quod miscui vobis. Et iterum dico vo Ioan. 6.
bis: *Nisi manducaveritis carnem filii* Ibidem.
hominis, & biberitis ejus sanguinem,
non habebitis vitam in vobis. Et ne
dixeritis in cordibus vestris; Durus est
sermo iste, & quis potest eum audire?
Respicite ad me, & videte, *quia ego*
solus portavi pondus diei & æstus. Et si
fuerunt quidam, qui portaverunt onus
grave, sed quid in comparatione mei?
Ego

Psal. 24. *Ego in innocentia mea ingressus sum per*
Psal. 68. *foramen acus. Infixus sum in limo profundi,*
Isaiæ 63. *& non fuit in me culpa. Torcular calca-*
vi solus, & de gentibus non erat vir
Psal. 128. *mecum. Supra dorsum meum fabrica-*
verunt peccatores, prolongaverunt ini
Lucæ 24. *quitatem suam. Videte manus meas &*
pedes meos, quia crucifixus sum pro vobis.
Mittite manus vestras, & cognoscite lo-
Ioan. 20. ca clavorum meorum. *Palpate vulnera*
mea, & videte, quia fluunt sanguis &
aqua de latere meo. Afferte vasa cordis
vestri, & suscipite liquorem balsami. O-
leum misericordiæ & gratiæ, recondite
Deut. 32. in vasis vestris. *Sugite mel de petra,*
oleumque de saxo durissimo. Aperui ja-
nuam cordis mei, intrare in illud. Latus
lancea perforari feci, abscondite vos in
illo.

10. 10. Quid debui ultrà facere, & non
Ioan. 14. feci? Respondete mihi. *Manete in me,*
& ego in vobis. Libenter sufferte aliquid
pro me, ego sustinui tam multa pro vo-
bis. Feci leve & portabile exemplo meo,
ne formidetis crucem, quam cernitis.
Accedite ad me omnes, qui in tristitia
estis, qui angustiamini in visceribus ve-
stris, qui consolationem non habetis. Ego
enim sum consolator vester. Cur time-
Psal. 9. tis in die mala? *Ego sum protector vester,*
adjutor in opportunitatibus, in tribulatio-
ne. Dicite mihi, quando non affui spe-
rantibus in me? Quando defui claman-
tibus ad me? In Psalmo quid scriptum
Psal. 33. est, & quomodo legistis? *Juxta est Do-*
minus his, qui tribulato sunt corde, &
humiles spiritu salvabit. Clamaverunt
justi, & Dominus exaudivit eos, & ex
omnibus tribulationibus eorum, libera-
vit eos. Ecce, quibus exhortor vos ver-
bis, ut non deficiatis in tribulationibus.
Magis gaudere deberetis, quòd tribu-
lamini in hoc mundo. Signum dilectio-
nis æstimate, & verè signum est electo-
rum meorum. *Aperite librum signatum,* Apoc. 5.
foris & intus scriptum, vetus dico & no-
vum Testamentum, legite & intelligite;
quia nemo sanctorum fuit, qui tenta-
tionibus & passionibus variis non sit exa-
minatus, qui non sit injuriam passus,
qui non fuerit in omnibus his Deo ac-
ceptior, & sanctior coram hominibus ef-
fectus? Sancti mei in adversis proficiunt,
in tribulationibus odorem innocentiæ
suæ, per patientiam ostendunt. Bonus Gregor.
esse Abel renuit, quem malitia Cain non
exercet. Castus quomodo quis putatur,
nisi quem carnis lascivia vincere non po-
tuit? Pudicitiæ amator ostenditur, qui
cum Joseph casto juvene, contra virus
suadentis fœminæ, luctatur.

11. Obediens verus etiam probatur, 11.
qui propriis voluntatibus contraire niti-
tur. Et hic cum fideli Abraham, pro obe-
dientiæ virtute laudabitur, & benedictio-
ne cælesti replebitur; quia magis obedit
voci Dei, quàm voci carnis suæ, quæ sem-
per propriis motibus agitatur. De pro- Propriam cujuscunque voluntatem odit Deus.
pria voluntate quid dicam? Ipsa est,
quàm maximè odit anima mea. Non est
mihi quicquam acceptum, quòd volun- Obedientiæ laus & virtus.
tate propria fuerit vitiatum. Parva &
magna, simul maculat bona: quemad-
modum vera obedientia, cuncta facit es-
se incorrupta. Agat bonum aliquis ex
propria voluntate, & minus erit, etiam
nonnunquam culpabile. Dimittat ex
obedientia bonum, & fiet majus. Crevit
enim usque ad contemptum sui, & per-
venit ad Jesum filium Dei & exemplum
obedientiæ ejus. Quàm paucos inve-
nio, qui hoc obedientiæ fulgent
ex-

exemplo? Unusquisque quod sibi bonum videtur, libenter agit, propterea sæpè errat. Scitote filii obedientiæ, quia malum agere nunquam licet; bonum autem propter obedientiam, quandoque intermittere, ad perfectum vos ducit. Sicut enim perfecta charitas seipsum non quærit, sic vera obedientia extra videre proprium, semper tendit. Mihi obeditis, cùm præpositis vestris subjacetis. Mihi vivitis, dum vos immolatis. Ego vos vivificavi, ego pro vobis occisus fui: & vos mecum vivetis, si commortui fueritis. Mortificate filii mei, mortificate proprias voluntates, proprium videre, proprium consilium, & omne pravum & carnale desiderium. Occidite inimicos istos, alioquin ipsi occident vos. Erunt vobis sudes in oculis, lancea in latere, serpens in via, & ursa in semita, si non occideritis eos. Non sinent vos dormire in lectulo pacificæ conscientiæ, & pacem auferent de corde terræ vestræ; quia isti sunt, qui conturbant Israël, hoc est, fidelem animam, Deum videre cupientem. Admonui vos. *Videte igitur, quomodo cautè ambuletis, quoniam dies mali sunt, & abstinete ab omni specie mala.* Ephes. 5.

12. 1. Thess. 4. 12. Proposui vobis Patriarchas; & si parum est, adducam Prophetas, *quoniam ipsi tribulationes multas experti sunt, in hoc seculo nequam.* Primus dicit: *Tribulationẽ & dolorem inveni, & nomen Domini invocabo. Tribulatio & angustia invenerunt me, mandata tua non sum oblitus. Multæ tribulationes justorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.* Considerate tamen vim verborum, quia Propheta in seipso semper invenit laborem & dolorem: sed consilium evadendi habuit, cùm ad Deum in omni pressura cordis sui clamavit. Hic iterum dixit: *Ad Dominum cùm tribularer clamavi, & exaudivit me.* Secundus dicit: *Ego plorans ploravi, & oculus meus deducens aquam; quia longè factus est à me consolator, convertens animam meam. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die. Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio. Confregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere. Et repulsa est anima mea, oblitus sum bonorum.* Et dixi, *Periit finis meus, & spes mea à Domino.* Attende verba ista, quia verba lamentationis sunt, & scripsit hæc Hieremias Propheta. Sed consolationem suam etiam invenit, cum iterum subdit: *Pars mea Dominus, dixit anima mea, propterea exspectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum,* quia non in sempiternum repellit Dominus. Tertius dicit: *Væ mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ. Non est botrus ad comedendum, immaturas ficus desideravit anima mea. Periit sanctus de terra, & rectus in hominibus non est.* Consolatur tamen seipsum dicens: Ego autem ad Dominum aspiciam, & expectabo Deum Salvatorem meum. Audiet me Deus meus. Cùm sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei. Educet me in lucem, videbo justitiam ejus. Ecce testimonia Prophetarum, quomodo sunt compuncta corda eorum, & qualiter in Deo sunt consolati spiritus ipsorum. Patientiam Job etiam nostis. Magnum utique patientiæ speculum, datum omnibus servis meis in solatium. Alias quoque sanctorum passio-

Psal. 114. Psal. 118. Psal. 33. Psal. 119. Thren. 1. Thren. 3. Mich. 7.

passiones, persecutiones, & tentationes non ignoratis. Hi namque omnes, & maximè sancti Martyres, gravioribus sunt probati suppliciis, & per patientiam sunt persecutorum suorum facti victores.
1. Tim. 2. Nonne si bene perpenditis, *nemo dignus erit coronari, qui non legitimè videtur certare?* Etenim in certamine probatur bonus miles. Deponite certamina tentationum, & conflictus tribulationum, & nulla erit victoria. Et si nulla victoria, rectè nulli debetur mercedis corona. Dicit ergo S. Jacobus Apostolus:
Jacob. 1. *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.*
1. Petr. 3. Et sanctus Petrus: *Si quid patimini propter justitiam beati.*
Phil. 1. Et Paulus: *Quia vobis donatum est in Christo, ut non solùm in eum credatis, sed pro illo patiamini.*
1. Petr. 3. Tu quoque horum admonitus exemplis & doctrinis, *omni tempore patientiam in corde serva, & in omni tribulatione & angustia, teipsum mihi resigna.* Quis tibi nocere poterit, si bonus æmulator virtutis fueris? Ecce omnes gemitus tui numerati sunt, & tam parvum nihil pateris, pro quo non coronaberis. In tribulatione positus, memento quòd hæc est via Sanctorum, per quam transitur ad Regna Cælorum.

13. Majoris meriti est mala pati quàm bona operari.

13. Consolare etiam te ipsum, quia Christo Jesu, Domino tuo, in hoc assimilaris: & gratias age, si modicum illi retribuere possis. Dico tibi, quoniam majoris meriti est adversa pati, quàm bona operari. Quàm multos servos ego videor habere; sed parum possunt sustinere. Modica tribulatione franguntur, pauca contumelia irritantur, levi occasione scandalizantur, citò de illata injuria conqueruntur, multa argumenta cogitant, quando arguuntur. Non est ista via bona, sed mihi & omnibus sanctis dissimilis valde. Quidam etiam dicunt, quia parvam pacem habent; & ego dico, quòd ideo pacem non habetis, quia patientiam non servatis. Ideò pacem non habetis, quia proprietarii estis, quia carnales estis, & secundùm hominem ambulatis. Pax ex patientia.
Jacob. 5. *Unde bella & lites in vobis, nisi ex concupiscentiis vestris?* Quantò quis patientior fuerit, tantò majori pace perfruetur.
Joan. 14. *Pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat.* Pax mea in patientia multa, in malorum tolerantia, in contemptu sæcularium gaudiorum. Qui enim voluerit esse amicus Dei, sic oportet eum facere.
Matt. 10. *Non veni mittere pacem in terram, sed gladium.*
Luc. 2. *Pax in terra erit hominibus bonæ voluntatis,*
Isaiæ. 48. *quia non est pax impiis, dicit Dominus. Habete pacem in Deo, & non cum mundo:* pacem non cum vitiis & concupiscentiis vestris, sed pacem contra vitia pugnando fortiter. Hæc est bona & sancta pax, & acceptabilis mihi.

14. Memento etiam in tribulatione tua, quia omnis labor & dolor finietur brevi tempore: sed merces erit æterna & copiosa apud me in cælis. Rursùm attende de damnatione malorum, quanta erunt cruciamenta eorum. Si tam parum modò vales sustinere, quid fiet de inextinguibili pœna infernali? Infer digitum tuum in flammam ignis, & forsitan vix tolerare sufficis. Quid ergo erit si totum corpus mittatur in gehennam ignis. Noli proinde timere eum, qui occidit carnem: nec indigneris ei, qui flagellat miserum corpus:
Matt. 10. *Sed time eum, qui postquam occiderit, potestatem habet, & corpus & animam perdere in gehennam.* Istud dico time, istud pondera, istud frequenter cogita; & vide-

videbis, quòd nihil est omnis tribulatio tua. In omnibus igitur mundi pressuris, his te verbis consolaberis. *Patiens esto usque ad adventum Domini, quia finis omnium mox appropinquabit. Transit omnis mundus, & concupiscentia ejus.* Qui etiam nihil amat in mundo, leviùs adversa tolerat.

Jacob. 5.

1. Joan. 2.

15. 15. Decipiuntur omnes amatores ejus, in nihilo confidentes. Sancti verò homines, ad æterna præmia anhelant, & exire de mundo citius concupiscunt. Nil in eo habere volunt; sed thesaurum in cælo sibi recondunt. Adversa tamen multa sustinent, sed patientiæ armis se defendunt. Sæpè carere adversitatibus & tribulationibus mallent, sed tamen in meis omnibus his, se manibus commendant, dicentes: *Pater fiat voluntas tua. Pater non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis: & ideò nemini contingit adversitas, sine mea permissione, & justa ordinatione. Et dixi: Domine tu omnia nosti, tu scis quid expediat mihi. Ecce servus tuus sum ego, fiat mihi secundùm verbum tuum. Omnia judicia tua, vera sunt & recta: hunc humilias, & hunc exaltas, quia in manu tua sunt omnes fines terræ. *Justus es Domine, & rectum judicium tuum: fidelis es & sanctus, in omnibus operibus tuis. In voluntate tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere tibi.* Tu enim fecisti cælum & terram, mare & omnia quæ cæli ambitu continentur, Dominus universorum tu es; propterea in manus tuas commendo Spiritum meum, quia Redemptor meus tu es. Liberator meus ab inimicis meis iracundis, passionibus, & vitiis meis; *Susceptor in tribulationibus, consolator in angustiis multis, quæ circumdederunt me nimis.* Domine patientia mihi necessaria est, patientia defensatrix mea. Dixi patientiæ, soror mea es: paupertati, amica mea: humilitati, Domina mea & Mater Mea. Vos estis omnes dilectæ Domino, & verbis oris ejus benedictæ. Utinam mihi & omnibus servis ejus, tam gratæ & jucundæ, quemadmodum illi acceptæ. Obsecro semel & iterum, ut permaneatis nobiscum usque in finem vitæ nostræ; quia securi ad Dominum veniemus, si vobiscum permanserimus.

Lucæ 22.

Psal. 134.

Psal. 118.

Psal. 144.

Hest. 13.

Psal. 15.

Finis de tribus Tabernaculis.

DE DISCIPLINA CLAUSTRALIUM.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

De

CAPUT I.

De disciplina claustralium.

1. 1. APprehendite disciplinam, ne quan-
Psal. 2. do irascatur Dominus, & pereatis de via justa.* Disciplina claustralis, si strenuè servetur, ad magnam perfectionem ducit, ab æterna damnatione liberat, & in cœlesti regno altissimè coronat. Consistit autem disciplina in
Disciplina claustralis in tribus. tribus præcipuè; ut silentium bene servetur, ut divinum officium devotè celebretur; & opus manuum impigrè exerceatur.
Ex disciplina quantum boni fructus. Ubi disciplina viget, ibi major pax & spiritualis profectus invenitur. Ubi disciplina perit, ibi dissolutio crescit, ibi vitia regnant, & virtutes enervantur. Ubi disciplina custoditur, ibi adest gratia cœlestis, ibi devotio floret, ibi lectio sapit, ibi meditatio dulcescit, ibi oratio fervet, ibi gratiarum actio, & vox laudis resonant, mens jubilat: ibi intellectus illustratur, ibi caro marcescit, & Spiritus elevatur. Qui amat disciplinam, lætificat conscientiam, acquirit bonam famam, & adauget sibi gloriam æternam. Amator disciplinæ custodit os suum, quærit secretum, fugit tumultum, vitat risum, diligit luctum, ut inveniat Jesum sibi propitium & amicum. Qui extra disciplinam esse quærit, diaboli laqueos incurrit, & devotionem mentis perdit.

2. In tribus locis libenter esto cum 2.
fratribus, propter communem disciplinam, in choro ad psallendum, in cella ad scribendum & legendum, in refectorio ad sobriè comedendum & verbum Dei audiendum. Ubicunque verbum Dei legitur, ibi Spiritus sanctus occultè operatur; qui malos de peccato redarguit, & bonos per spem & consolationem scripturarum confortat, ut ampliùs proficiant, & disciplinam ordinis fortiter teneant. Hinc Paulus admonet dicens: In disciplina perseverate, & tanquam filiis vobis offeret se Deus. Hinc David orat di-
cens: *Bonitatem, & disciplinam, &* Psal. 118.
scientiam, doce me. Et alibi multum,
eam commendans ait: *Et disciplina tua,* Psal. 17.
correxit me in finem: Et disciplina tua, ipsa me docebit. Magnum donum Dei est, habere scientiam scripturarum; sed magis præferendum videtur, servare ordinis disciplinam. Hinc summus Magister Christus, docens discipulos suos
legem vitæ & disciplinæ, sic ait: *Si hæc* Joan. 13.
scitis, beati eritis, si feceritis ea. Nam tantò sit quisque beatior coram Deo, quantò ferventior est pro observantia disciplinæ.

3. Duo bona prætendit, omnis re- 3.
gularis disciplina; ut statuta diligenter serventur: & negligentes pro culpis suis corrigantur. Devoti & boni fratris est, violentiam sibi facere contra pravitatem naturæ, & sponte se subdere disciplinæ: nec

aliquid ordinatum præterire. Nam qui amat disciplinam, sapiens est, & ditabitur virtutibus multis. Qui autem odit correptiones, insipiens est, & honore carebit. Considera mores fratris disciplinati, quia non est levis verbis, nec oculis vagus; sed ambulat in timore Dei, & facit opera sua cum diligentia, custodiens silentium, & amans cellæ quietem. Non murmurat, non detrahit, sed Deo omne judicium committit, & seipsum præ oculis habet; & quæ sibi commissa non sunt, de illis tacet, ut liberiùs sibiipsi vacet. Nam nimis insipiens est, qui propria negligit, & alienis rebus se implicat. Disciplinam ergo ubique serva, & erit tibi pax & gloria magna.

4. 4. Omne quod non decet, studeas cavere. Quicquid Deo placet, fac cum alacritate: nec propter hominum displicentiam, infringe ordinis disciplinam. Stulte agit, qui contra conscientiam facit, & Dei offensam propter homines incurrit. Nam qui ordinem suum non servat, per prævaricationem legis Deum inhonorat. Si videris quempiam negligenter agentem, corripe illum ut fratrem, & trahe ad emendationem; sed noli sequi ejus errorem. Nec tantùm diligas, ut in malo ei consentias, ne cum ipso cadas & pereas. Quisquis pro ordinis disciplina zelat, & libenter ac gratanter admonitiones capit, specialem gratiam à Deo obtinebit; & in die exitus sui de corpore, ab auditione mala non timebit, sed cum electis de præmio sui laboris gaudebit, Christo dicente:
Matt. 25. *Euge, serve bone, quia in pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.*

5. 5. Qui negligens est & dissolutus, Deum offendit & homines; & pejor est paralytico jacente in grabato, quia iste defectum patitur à natura, & ille vincitur à cordis inertia. Virtuosius est passiones domare, quàm dæmones fugare. Et majoris charitatis est negligentem admonere, quàm Eleëmosynam dare. Quem tædet orare, & delectat fabulari, qualis fervor est in illo? Prorsùs nullus. Nam si ferveret intus, vitaret vaniloquia foris. Sed quomodo potest quis accendi ad fervorem spiritus? In faciendo sibi frequenter violentiam contra consuetudinem malam, & tenendo Ordinis rigorem, secundùm formam sibi præscriptam. Fervor spiritus qui acquiratur.

6. Tepidus semper conqueritur de gravitate disciplinæ, fervidus amplectitur cum hilaritate. Sed dicis; Timeo frangere caput meum, & incurrere debilitatem. Quid loqueris tepide & dissolute? Nescis, quid pateris. Times parva, & non times magna? Times dolorem in corpore, & non times gravitatem malæ conscientiæ? Times jejunare, times vigilare, times silentium servare, & non times in igne cremari, à dæmonibus torqueri, & à regno Dei excludi? Vanus est timor iste, de modica afflictione corporis frequenter cogitare; præsentia mala solummodò perpendere, & minùs ponderare, quæ æternaliter animam salvant aut damnant. Revertere ad cor tuum, convertere ad Deum qui fecit te; spera in eo, & juvabit te. Si non potes ei servire sano capite, tunc servias ei debili capite; & coronabit te rosis ac liliis suavissimis, cum Martyribus sanctis in cœlis, quia sustinuisti dolores & labores in terris. Noli ergò propter modicum corruptibilis vitæ amorem illicita admittere; noli sæcularia solatia quærere; separa te ab ineptis fabulis, intende sacris studiis; 6. In præposterè timidos.

studiis ; serva disciplinam, subjuga carnem, imple obedientiam, & salvabis animam tuam juxtà Christi sententiam. *Qui odit* (inquit) *animam suam in hoc*
Joan. 12. *mundo, in vitam æternam custodit eam.*

7. 7. Cum indisciplinato, non habeas familiaritatem ; ne discas levitates ejus, & similis ei fias, in confusionem ordinis tui. Junge te religioso morigerato & devoto fratri, ut ædificeris semper in bono. Unus indisciplinatus & verbosus, multos inquietat ; & qui eum compescit, optimè facit. Talis sæpe est admonendus & increpandus, ut suas dissolutiones dimittat, & ad devota exercitia se convertat. Nemo se per alium vitiosè excuset, sed de propria salute cogitet ; & tempus sibi indultum, fructuosè expendere curet, sicut & Beatus Paulus dicit : *Dum tempus habemus, ope-*
Galat. 6. *remur bonum ad omnes.* Ille ad omnes bonum operatur, qui strenuè servat disciplinam ; & cæteris in conventu, dat bonum exemplum. Benedictus ille frater, qui in omnibus se vincere nititur ; quia coronabitur pro omni, quod pro Christo patitur.

8. 8. Ad tenendam formam spiritualis disciplinæ, Beatus Paulus discipulos suos diligenter exhortatur, dicens :
Phil. 4. *Quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ: si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate ; quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me.* Ecce quàm sollicitus fuit Beatus Paulus, pro observantia disciplinæ, & pro bono exemplo posteris relinquendo. Nam maximum meritum sibi in cœlestibus accumulat, quisquis disciplinam in se & aliis amat.

CAPUT II.

De diversis tentationibus, & insidiis diaboli.

1. UBique diabolus insidiatur bonis & devotis, maximè tamen Religiosis personis, in ordine sub disciplina constitutis. Idcircò primus Sanctæ Ecclesiæ Pastor, Beatus Petrus, fideles admonet dicens : *Vigilate, quia adversa-* 1. Pet. 5.
rius vester diabolus, tanquàm Leo rugiens, circuit quærens quem devoret ; cui resistite fortes in fide. Hinc etiam Beatus Joannes in Apocalypsi clamat, præmuniens ad cautelam ; *Væ terræ & mari, quia* Apoc. 12.
descendit diabolus ad vos, habens iram magnam. Siquidem propter excellentiam status Religiosorum dejiciendam, diabolus acriùs servos Dei tentat, & frequentiùs eos quàm sæculares impugnat ; quia invidet gloriæ sanctitatis devotorum continenter viventium. Scit enim, quod illi altiùs præmiabuntur in cœlo, qui puriùs vixerint in mundo. Unde quantò graviores tentationes sustinent (si viriliter resistunt, & seipsos vincunt) tantò gloriosiores erunt apud Deum in futuro, quia fortiter certaverunt.

2. Ex quo diabolus projectus est de cœlo propter superbiam suam ; non cessat circuire terram ; quærens quem pravis suggestionibus decipiat, & vulneret per delectationem morosam, ad perdendam Dei gratiam, ac secum tandem trahat in æternam damnationem. Et sicut olim tentavit primum hominem in Paradiso, & filios Israël in deserto ; ita nunc tentat & persequitur Religiosos in claustro, ut remissè vivant, & statuta sua frangant ; Prælatis suis resistant, & inobedientes fiant ; quatenus hujus- 2.

modi contagiis depravati, cœlestem gloriam perdant, & causam contra eos habeat, unde in judicio graviter eos accuset. Vigilandùm igitur omni tempore, & in omni loco cautè respiciendum, ne desides & inermes servos Dei Satanas inveniat; quia ipse nunquàm dormit nec fatigatur, sed à dexteris & à sinistris insidiatur. Desides faciliter capit: & hi sunt, qui parum laborant, & bene comedere volunt. Inermes citò vulnerat: & hi sunt, qui ratò orant & in corde modicum de sacra lectione servant. Foris evagantes, illecebris inficit; otiosè stantes, fabulis connectit; ut opera sua negligant, & alios impediant. Bene etiam agentes à bono incepto revocat; legere vel orare volentes, dormitari facit; surgere conantes, in lectulo tenet.

3. 3. Non est locus in claustro, quem Satanas, hostis Monachorum, non perlustret, ut unam saltem oviculam, de grege Christi rapiat & perdat. Quapropter pastor cœlestis, altâ voce cornu salutis sufflat, & ovibus suis ait: *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Ac si dicat; Lupus rapax circuit tabernacula vestra; serpens antiquus, callidè quærit foramen intrandi, ad interiora cordis vestri, ut dentem infigat per iram, aut osculo mulceat per turpitudinem. Vos ergò vigilate animo; & orate corde & ore die ac nocte; quia ab omni parte vobis instat bellum, & nil tutum sub cœlo; & adversarii multi docti ad prælium, mittentes sagittas acutas, & laqueos abscondentes pedibus vestris, ut cadatis in itinere recto, & à sancto proposito recedatis. Sed state firmiter, & pugnate fortiter pro animabus vestris: ego Dominus, ero vobiscum. Observate autem cautè, quales vobis imagines ingeruntur, sive de mundo, sive de carne sint; & claudite ostium cordis vestri, ac signo Crucis vos armate, ne diabolus intret: quia tentare vos veniet, & ad consensum peccati trahere, ut Deum offendatis, & ejus gratiam perdatis.

Marc. 14.

4. O religiosi amici Dei, attendite à callidis & mortiferis diaboli immissionibus, ne moram in his faciatis: sed mox, ut sentitis motus illicitos, mentem vestram avertite, & nomen Domini invocate, dolentes de malo vobis ingesto: & bonam cogitationem de Deo & spirituali materia assumite, & in compunctione sancta vos exercete. Sic autem facientes, fugiet diabolus confusus: & accedent Angeli sancti, vobis in solatium missi, qui confortabunt manus vestras contra aëreas potestates. State ergò in timore Dei, & semper circa initium tentationis vigilate, & orate cum gemitu cordis in spiritu humilitatis: nil grande, nil laudabile de vobis ipsis sentientes, sed fragiles homines & inutiles servos, veraciter vos agnoscentes. Quicquid etiam boni sapitis vel agitis, non vestræ, hoc industriæ & labori, sed divinæ gratiæ & misericordiæ, ex integro adscribatis. 4.

5. Neminem tantùm diabolus timet & refugit, quantùm humilem & semetipsum despicientem. Et contra nullum tantùm prævalet, sicut contra superbum, & de se præsumentem. Cave ergò superbiam, si non vis pati ruinam. Si non vis seduci & supplantari, noli extolli, nec inaniter gloriari. Quamvis in monasterio sis vel in solitudine, non es tamen liber à tentatione, quia Christum diabolus tentavit in deserto, *qui erat plenus Spiritu sancto.* Quamdiu ergò vixeris, oportet te pugnare contra insidias diaboli, & proprias passiones. Et interdùm cessat ad modicum 5.

Diabolus de superbis semper triumphat.

Matth. 4.

modicum tempus, hoc facit ad fraudem; ut cum incustoditus fueris & laxus, subitò & inopinatè te prosternat.

6. 6. Tentat in choro, ut cum tædio psallas, & parum advertas ad sensum verborum. Reducit ad mentem phantasmata rerum exteriorum, quæ priùs vidisti & audisti, quatenus fructum orationis tollat, & chorum tibi in gravitatem vertat. Tentat in refectorio, ut plus vel lautiùs comedas, aut etiam de aliquo defectu murmures. Tentat in cella, ut pigrè labores, aut rariùs ores, vel modicè legas; sed citò indè exeas & fabulari quæras, & tardiùs ad cellam redeas. Tentat tempore silentii, ut verbum illicitum proferas: & si loqui licet, mox ad inania & nociva instigat, ut conscientiam macules, & fratrem tuum offendas. Vigila ergò, & ora Deum semper; ut det tibi gratiam contra Satanæ astutias, tam in qui prosperis, quam in adversis, insidiatur omnibus devotis.

CAPUT III.

De vera conversione ad Deum, qui est summum bonum.

1. 1. MUltæ sunt aversiones nostræ, à Deo summo bono, quia ex propria iniquitate & magna fragilitate, citò labimur ad inferiora & terrena concupiscenda; quæ nos satiare non valent, nec etiam permanere nobiscum. Opus est ergò quotidiana conversione ad Deum, à quo sæpius avertimur ad nos ipsos, inordinatè nos diligendo, aut aliquas creaturas vanè aspiciendo, vel etiam malè utendo, & plus de temporalibus quàm de divinis rebus cogitando. Sæpè etiam odimus perversè salutaria, & quæ sunt pro disciplina, & affectamus habere, quæ commoda sunt & jucunda, non attendentes, quid dicit conscientia, & quantùm displicet Deo aversio nostra ab ipso ad ista caduca. Et quamvis aliquem justum & bonum scimus, si contrariatur voluntati nostræ, & aliquam proponit restrictionem inducere ex virtute, incipimus ei improbè resistere, & viriliter de eo sentire, & dicimus quod ipsi non sit credendum. Et hic error in plerisque Religiosis invenitur, qui contra beneplacitum Dei, & superioris sui sensum, appetunt prosequi intentum suum, minus ponderantes grave judicium sibi imminere, si plus quàm oportet, in causis propriis de semetipsis confidunt. Quod ex elatione cordis & agitatione diaboli procedit; qui in spiritu proficere conantes. ad laxationem carnis trahere quærit. Non enim sufficit ad veram hominis conversionem, sæcularis habitus mutatio, quæ unâ die vel horâ fieri potest, sed illa est vera & religiosa conversio, cum quis nititur vitia sua vincere, & magno fervore pro virtutibus instat.

2. Debemus igitur, quantum possibilitas admittit, nos qui religiosum habitum gerimus, cor nostrum ab omnibus materialibus & visibilibus rebus avertere, & ad invisibilem Conditoris nostri faciem contemplandam elevare, & anhelare semper ad cælestia, atque per singulos dies, omnique horâ, imò toties quoties evagatio mentis accidit, pro venia humiliter supplicare, & cum Propheta gemebundè dicere: *Converte nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam à nobis.* Quandò ita facimus, Deus libenter suscipit preces nostras, & gaudent Angeli sancti in cœlo de nobis; quia convertimur ex toto corde ad Dominum Deum nostrum, qui est beatitudo omnium Sanctorum. 2.

Conversio nostra ad Deum quotidiana sit.

Psal. 84.

3. Sed

3. 3. Sed Satan è contrario conatur, ab hoc summo bono religiosam animam abstrahere, & per diversas occasiones & tentationes eam impedire; immittitque cogitationes superbiæ, iræ, gulæ, impudicitiæ, invidiæ, discordiæ, duritiæ, fallaciæ, blasphemiæ, diffidentiæ, pusillanimitatis, inconstantiæ, dissolutionis & negligentiæ, cæterorumque malorum, quæ enumerare longum est; quatenus à cœlestium dulcedine, & angelicâ puritate retardetur, & in infimis & vanis rebus diutiùs teneatur: nec non, ut propter nimiam difficultatem vincendi tentationes, Deum quærere & invocare cesset, & sic tandem omnem spiritualem profectum & laborem pro custodia cordis, quasi ex tædio boni postponat. Hæc sunt opera inimici, à facie Dei cœli projecti. Nam cùm ipse totus sit à Deo aversus, machinatur omne malum contra benè agentes, & præcipuè, cùm orare, & ad interiora se convertere voluerint, atque pro delictis suis deprecari. Heu nequam pessimus, insidiatur callidè omnibus bonis. Nam rete suum per totum mundum subtiliter texit, ac latissimè expandit, Monachos & Moniales, subditos & Prælatos, solitarios & Officiales, circumdat & tentat, ut vel unum pisciculum hamo concupiscentiæ illiciat, & de piscina claustralis custodiæ, ad litus sæculi trahat: ubi per visum & auditum, jocum & risum, aliquo peccati contagio inficiat quatenus nullus sine periculo evadat.

Claustrũ piscina est & veluti stagnum quoddam

4. 4. Quapropter religiosus servus Dei, vias suas diligenter custodiat, & evagationes tam mentis quàm corporis compescat, ne summum bonum amittat, quod cum infimis teneri non potest, sed mox, ut se abstrahi & impediri sentit, ad Deum per orationem & contritionem redeat, & cum sancto David oret & dicat: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.* Psal. 24.
Sicut enim peccando, & in creaturis delectando, homo captivatur, & à Deo separatur, sic pœnitendo, ad eum revertitur & sanatur. Nam peccando fit sordidus, frigidus & aridus: sed iterùm pœnitendo, orando, & flendo pro commissis, intus mundatur, accenditur, & irrigatur. Et sæpe ad majorem cautelam & rigorem servandum, per facilitatem lapsus sui, eruditur & solidatur.

5. Ille autem verè conversus est, nec in vacuum nomen Religiosi & habitum portat: qui sæculo moritur & Christo vivere delectatur: qui omnia opera sua & cogitationes, ad Deum finaliter refert: qui honorem Dei & laudem nominis ejus, in omnibus dictis & factis suis, quærit & desiderat, nil de privato amore & proprio commodo cupiens habere, sed semetipsum cum omni bono, quod sit in cœlo & in terra, offert & elevat; gratias immensas Deo summo bono referendo, à quo omne bonum creatum descendit & emanat. 5.

Conversus verè quis?

CAPUT IV.

De obedientia humilis subditi erga Prælatum.

1. AD bonum subditum pertinet mandatum obedientiæ hilariter amplecti, & nihil de propria voluntate retinere; sed exemplo Christi in manus Dei & Prælati sui, spontè se resignare; quia hoc est gratissimum donum, quod potest Deo offerre. Caveat ergò omnis bonus subditus, ne prælatum suum temerè judicet, nec vias ejus curiosè scrutetur; sed potiùs ejus dicta & facta, in melius inter- 1.

interpretetur. Et si quædam minùs utilia apparent, & aliqua defectuosa in eo reperiuntur, non despiciat nec arguat eum, sed excuset & piè toleret, & charitativè (si ita convenit) admoneat, aut paternè obsecret per se vel per alium magis indoneum, quia magnum onus super se habet. Sæpius etiam pro eò secretè oret, ut Deus eum custodiat & confortet, cùm nullus sit in tota domo, qui tantam quotidie sollicitudinem pro omnibus gerat.

2. 2. Rarò namque invenitur Prælatus, qui possit cuilibet satisfacere vel placere pro voto. Ideo juvari debet à subditis, & honorari, atque portari ab omnibus, & excusari coram infirmis; qui citò suspicatur, dum ipsis resistitur, & aliquid negatur. Ipse est utique, qui omnes tolerare habet, & in ore omnium ventilatur; cui & facilè imputatur, quod malè gestum est, aut neglectum æstimatur. Sed hoc virtuosorum non est, immo æmulorum studium, qui quærunt in Prælato, quod reprehendant. Non est credendum ei, nec consentiendum, qui superiori suo detrahit, & ad resistendum illi, rationes quærit; nolens acquiescere vicario Christi, qui loquitur ex ore Dei pro salute subditi, sub potestate præsidentis constituti. Nam multum superbè sapit, & periculosè agit, qui pertinaciter in sensu suo abundat; ut proprium videre, ordinationi Prælati sui præponat; Sed qui meritum sanctæ obedientiæ attendit, & obedientiam Christi & sanctorum vitam pensat, absque mora & mussitatione, verbum sibi mandatum implere satagit, nec curiosè discutit, sed etiam, quod frivolè sonat, propter virtutem obedientiæ dignanter capit, & ad profectum animæ suæ convertit. Hoc enim valde laudabile est & honestum, & inter opera interiora summè meritorium, & conscientiæ propriæ magis securum.

3. Subditorum est humiliter acquiescere consiliis majorum & sine recalcitratione obedire prælatis. Hoc pro magna sapientia tene, si de propria sapientia nihil habes, & simplicem obedientiam, omnibus rationibus & privatis rebus præfers. Qui hoc facit, Deo placet, & Prælato suo charus erit, qui pro eo rationem reddet. Talis subditus, multum alleviat onus Prælati sui; & providet sibi optimè in futuro, ne sub gravi discrimine cadat in judicio coram Deo. Qui vult summæ profectioni citò propinquare, studeat ante omnia obedientiam servare. Magna & egregia virtus, simplex & pura obedientia, nesciens tarda molimina; nec parans argumenta, sed implens jussa sine querela. Ideoque magna ei debetur corona, & cum martyribus percipiet palmam; quia certavit fortiter; & subegit naturam, obediendo usque ad mortem. Quoniam quidem fortissimum vincendi genus est, semetipsum perfectè vincere, & abnegare propter obedientiam; quæ monachorum est laus maxima, & omnium religiosorum corona pulcherrima. 3.

4. O felix & venerabilis obedientia, quam prædicavit & servavit Jesus Christus, Dominus noster, æterna Patris sapientia, dicens: Quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam; sed voluntatem ejus, qui misit me. Et cùm iret ad locum passionis, ita oravit cum abnegatione propriæ voluntatis: *Pater, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* Hanc etiam promptissimè exhibuit & plenissimè 4. Obedientia summum monachi bonum. Joan. 6.

pleniſſimè expreſſit, beatiſſima Mater Jeſu, Virgo Maria, his verbis dicens ad
Matth. 26. Luca. 1. Angelum: *Ecce Ancillà Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Sic decet omninò, ſic debet niti facere, & etiam dicere bonus ſubditus coram prælato ſuo, cum humilitate & reverentia: Ecce pater, ſicut dicitis & conſulitis, ita libenter faciam pro viribus meis.
Eccl. 4. Hæc namque virtus, præfertur victimis & donis; hæc præterita mala delet, à futuris cuſtodit; pœnam laxat, & ab æterna damnatione ſalvat. Per hanc fit homo dilectus Deo, & tam familiaris Chriſto,
Matth. 12. ut frater ejus eſſe mereatur. *Quicunque,* inquit, *fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & mater eſt.*

5\. O quàm pretioſa eſt hæc virtus in ſubditis, ut ſecuri coram Deo appareant de culpis ſibi objectis. Qui hanc elegit & tenet, recto curſu ad patriam tendit, quam Adam & Eva inobediendo amiſerunt, ſed Chriſtus & Maria, pro nobis obediendo, recuperaverunt. Hæc ſancta & ſimplex obedientia plus prodeſt, quàm alta doctrina; utilior eſt, quàm potentia; & ſecurior, quàm dignitas aut prælatura. Quòd ſi cum ſcientia & dignitate invenitur obedientia, multum commendanda eſt illa anima, & magni meriti inter ſanctos reputanda. Exemplum perfectæ obedientiæ, claret in Abraham Patriarcha, qui in obediendo Deo, exiit de terra & cognatione ſua, ac demum unicum dilectum filium immolare paratus fuit:

Obedientia in dignitate & ſcientia multi pretii.

Geneſ. 12. Geneſ. 22. *propter quod cæleſti vice benedici meruit, & pater multarum gentium nominari, atque per omne ſeculum honorari.* Ad hanc ſanè obedientiæ utiliſſimam virtutem, bea-
Heb. 13. tus Paulus hortatur ſcribens ad Hebræos: *Obedite* (inquit) *præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis.* Ipſi enim pervigilant, quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris; ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Hanc ſanctam obedientiam, quæ ad ſalutem maximè eſt neceſſaria, commendant veteris ac novi Teſtamenti plura teſtimonia, & ſanctorum devotiſſima exempla. Hanc leges & jura dictant, majoribus & Prælatis exhibendam, cum humili ſubjectione & reverentia.

6\. Cogitet ergo, cui grave eſt obedire, & qui ſæpius nititur ſe excuſare, aut callidè ab obedientia ſubtrahere: quales ſubditos ipſe vellet habere, quia utique bonos & humiles, & non rebelles. Igitur ſtudeat jam eſſe talis ad ſuum Prælatum, quales optaret habere, ſi eligeretur ad præſidendum. Diſcat primitus alteri humiliter ſubeſſe, & reverenter obedire; ut dignus ſit alios inſtruere, & utiliter regere poſſit: ne majori periculo ſtringatur, ſi hoc ab aliis exigit, quod ipſe minimè impendit. Quomodo enim poteſt ſervari ſtatus religionis, & regimen domus in clauſtris, niſi omnes ſubditi obediant Prælatis ſuis? Nam ſi omnes regere volunt, & quilibet agere contendit, quod ei placuerit, erit confuſio magna, & turbatio frequens: peribit diſciplina, & creſcet diſſolutio, abſcedet timor Dei, & libertas carnis regnabit. Ubi enim obedientia non curatur, & Prælatus parum reveretur, ibi bonum regimen annullatur.

CAPUT V.

De cuſtodia cordis, & reditu ad interiora.

1\. QUamvis de facili homo, ad exteriora ſit inclinatus; & libenter 1. *Homo nunquam*

non recedeat in sese. ter capit aliquam consolationem à creaturis ex appetitu sensualitatis: tamen niti debet redire ad seipsum per contritionem spiritus, ne perdat majorem gratiam intus. Nam efficitur vagus & lubricus, si sequitur affectiones suas, in curiosis rebus videndis & habendis. Igitur semper sta super custodiam cordis tui, & ad interiora tempestivè redi, etiam violenter te compelle intrare ad cordis secretum, quia cùm intus non est pax, non erit tibi bene, quicquid foris hauseris in terrenis.

2. Exercitiũ quodque suo tempore fiat. 2. Multum valet pro pace & custodia cordis, si exteriora tua discretè ordinaveris, & quædam exercitia spiritualia apud te conservaveris: ut scias quando legere, quando orare, quando operari, quando meditari: quando tacere, quando loqui, quando solus, quando cum aliis esse debeas, ut omnia in tempore suo, cum bona deliberatione facias, & nullo tempore à sancto opere, & pio exercitio vaces. Quædam omninò fugere debes, ut fabulas leves, & sæculi rumores, homines sæculares, mulierum allocutiones, juvenum familiaritates, amicorum visitationes, hospitum salutationes: quia ista distrahunt mentem, & maculant conscientiam: & qui talibus delectatur, ab internis bonis minoratur. (Fugienda omninò monacho.)

3. Tenenda constanter monacho. 3. Quædam sunt fortiter tenenda: ut rigor disciplinæ in silentio & jejunio, in vigiliis & laboribus, ad castigationem corporis pertinentibus: quia nisi corpus sub freno subjectionis contineatur, fit spiritui contrarium, & multas tentationes in anima suscitat: unde intellectus hominis excœcatur, & fervor devotionis refrigescit. Sunt quædam patienter toleranda: ut defectus temporalium, damna bonorum, vexationes adversariorum, ægritudines corporum, mores imperfectorum, austeritates verborum, subtractiones solatiorum, & afflictiones amicorum, in quibus homo probatur, & tanquàm in igne purgatur: & si benè utitur istis contrarietatibus, cedent sibi ad magnum meritum æternæ retributionis. (Toleranda patienter.) Sunt etiam quædam citò respuenda, ut aperta vitia & peccata, Dei præceptis & virtutibus contraria. Interdùm aliqua latenter se ingerunt sub specie licitæ dispensationis: quando tamen cupiditas vel tepiditas, agitat negotium ultra necessitatis terminum, ibi cavendum est seductionis venenum. Igitur secundùm Sapientis consilium, *omni custodia serva cor tuum, ne aliquid impurum intret, quod Deum offendat.* (Respuenda ilicò.) (Prov. 4.)

4. Si te sentis aliquo vitio moveri, adhibe tempestivè remedium: ne diutius differendo, passio crescat, & deterior fiat. Non est vitium tam grave quin curari possit, si vulnus aperiatur, & spiritualis medici consilium requiratur. Sed aliud est scire remedium, aliud adhibere remedium. Multi sciunt, quid agendum sit, quidve cavendum, sed non adhibent diligentiam ad cordis orisque custodiam, ideò ex levi occasione trahuntur ad consueta vitia. In hac vita (quæ tota tentatio dicitur) oportet quotidiè certare, & firmiter proponere, & gratiam divinam implorare, donec status hujus lubricæ vitæ & intestini certaminis, fuerit finitus. Non invenitur hic aliquod remedium, quo plenè omnes vitiorum morbi sanentur, ita quod nullus motus concupiscentiæ sentiatur, quia hoc futuræ beatitudinis est donum, sanctis promissum. Sed tamen gratiâ Dei juvante, possunt mali motus refre- 4. (Aliud scire remedium, aliud uti remedio.) (Concupiscentiæ motus omninò vitari non possunt, cohiberi possunt.)

nari, & occasiones peccandi vitari, atque maculæ contractæ per singulos dies pœnitendo lavari.

5. 5. Magnus labor est, cor custodire ab irruentibus vitiis, & non affici ad aliqua sensibilia foris. Aut enim creator te movet, aut creaturas, & secundùm statum mentis, moventur leviter corporis membra; & nihil fit in verbo vel opere,
Matth. 12. quod ex radice cordis non procedit. *Bonus homo, de bono thesauro cordis sui, profert bonum; & malus profert malum*, ait Dominus. Debes ergò maximè vigilare circà custodiam cordis, & considerare quales cogitationes & affectiones intus geris; ut malas citò respuas, & bonas assumas; ac de utilitate animæ tuæ, semper solicitè pensare, juxtà illud Pro-
Psal. 118. phetæ verbum; *Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.* Si hoc fecit David sanctus, & Rex terrenus, curam totius regni possidens; quanto magis Religiosus Deo professus, omnibus curis terrenis neglectis, debet habere animæ suæ salutem præ oculis?

6. 6. Ad puritatem cordis valdè juvant solitudo, & silentium, studere, legere, orare, meditari, & nil velle scire de statu mundi: quia sæpè plus nocent mala audita, quàm bona prosunt in libris lecta. Vix enim reperitur actio tam bona, cui aliquid mali non admisceatur. Et in omni verbo vel facto, adversarius tendit laqueos, ut ab interna vacatione mentem retrahat. Novit quippe cor humanum, quia si non delectatur in bono, citò labitur in malum.

Secessus multum facit ad puritatem cordis.

CAPUT VI.

De custodia oris, & exercitio laboris.

1. 1. MAgnam ori tuo custodiam adhibe; *Quia de omni verbo otioso,*
Matth. 12. *oportet te reddere rationem. Qui non refrenat linguam suam*, ait beatus Jacobus Jacob. 1.
Apostolus, *hujus vana est Religio.* Nam ex incustodia linguæ multa mala solent provenire; à quibus homo taciturnus, liber est, nec indiget culpam confiteri. Velis ergò libenter tacere, & ab otiosis verbis cavere; quia longa fabulatio devotionem extinguit, dissolutionem generat, tempus malè expendit, conscientiam lædit, & alios offendit.

2. Silentium est antiquum statutum 2.
religiosorum, à sanctis Patribus introductum, & cum multa diligentia custoditum. Qui hoc leviter frangit, Deum & omnes Sanctos graviter offendit. Christus dixit: *Sit sermo vester, est, est,* Matth. 5.
non, non. Quod ampliùs est, à malo est. Breviter ergò & plane loqui docuit, quando licet; sed quando non licet, tacendum est. Si vis bene servare silentium, fuge publicum, & vade in secretum locum, ut ores: vel ad cellam, ut legas vel scribas. Melius esset, quod legeres unum psalmum vel orationem dominicam, pro peccatis tuis vel amicis, quàm si stares fabulando de materiis vanis. Non est vera recreatio dicenda, otiari & fabulari; sed magis execratio nominanda, quando opus Dei negligitur, & nugæ recitantur.

Neque otium neque fabulatio recreatio est, sed execratio.

3. Vade ergò ad opus tuum, & la- 3.
bora in vinea Dei, pro denario æternæ vitæ: ne tibi improperet paterfamilias, Quid hic stas totâ die otiosus? Laudat Matth. 20.
scriptura bene operantem, remunerat Luc. 12.
Christus servum fidelem, arguit pigrum & negligentem, jubet ab eo tolli gratiam concessam, & dari eam ferventiùs operanti. Veniet namque tem- Luc. 19.
pus, quando non poteris amplius operari, nec unum quidem verbum loqui

Operi vacandum.

præ

præ infirmitate. Hoc debes modò præcogitare, & ſemper de extrema hora pavere, ne vacuum te inveniat. Unde Dominus Jeſus, diſcipulis ſuis dixit: *Me oportet operari opera ejus, qui miſit me, do-*
Joan. *nec dies eſt. Venit nox quando nemo poteſt operari. Quamdiu in mundo ſum, lux ſum mundi.*

4. 4. Accipe ergò exemplum bona operandi à Chriſto Jeſu, à ſancto Paulo, à ſancto Antonio, à ſancto Auguſtino, à ſancto Hieronymo, à ſancto Benedicto, à ſancto Franciſco, à ſancto Dominico, & ab omnibus ſanctis Patribus; qui regulas Monachorum ſcripſerunt, & Religionem inſtituerunt. Reverà multum iſti in ordine laboraverunt, & pro vita æterna duriter corpora ſua caſtigaverunt, in jejuniis multis, in ſolitudine & ſilentio, in vigiliis & orationibus, aliiſque ſacris Deo placitis obſervantiis & laboribus, Domino ſervientes. Quid igitur? Æſtimas quod tu fabulando, & hinc inde ſpatiando, obtinebis glorioſiſſimam coronam; quam ſancti Dei adepti ſunt, ſanguinem ſuum fundendo, nec non graviſſima tormenta tolerando? Nequaquam. *Sed niſi*
Lucæ 13. *pœnitentiam egeritis* ait, Dominus Jeſus, pœnitentiam prædicans, *omnes ſimiliter peribitis.* Dura ſententia; ſed utilis pro emendatione tua, & diſciplina ſervanda. Emenda ergò vitam, & non timebis pœnam, ſed gloriam habebis æternam.

CAPUT VII.

De commendatione cellæ & ſolitudinis.

1. 1. QUi cellam amat, & libenter in ea commoratur, à multis peccatis & tentationibus cuſtoditur. Quantò ſtudioſiùs inhabitatur; tantò plus placet, & amatur. Quantò negligentiùs ſervatur & rarius intratur; tantò magis horretur & faſtiditur. Benè illi, qui eam diligit & incolit; quia unctio ſpiritus eum docebit. Beatus, cui inhabitare donatum eſt, & qui uſque ad terminum vitæ ſuæ, in ea perſeverat. Solitudinis commendatio.

2. Væ illi, qui levi occaſione eam deſerit, & cui extrà manere placet; quia citò ſeducetur, & capietur, & lædetur. Multi, quià eam ſtudioſè non cuſtodierunt, per varias occaſiones inter ſæculi actiones projecti ſunt, & malè perierunt. Heu; quod tamdiu in ea perſeverare nequimus, donec fructum maturum ex ea percipiamus. Sic ſe homo deberet tenere, quaſi quotidiè iturus in ſepulchrum. Nam tali homini non eſt cella faſtidium, ſed pacis domicilium. Et ſicut ſtabili homini, cella eſt paradiſus; ita vago, carcer videtur & cippus. Bonum tamen eſt & laudabile, ſi quis velit ibi propter Deum incarcerari. Nam plures ſancti Martyres, propter Jeſum incarcerati & vincti fuerunt. Elige ergò ſponte ligari, ut Sanctorum meritis poſſis coæquari. Liget te potiùs timor Dei, quàm ferrum? & charitas magis, quam indicta neceſſitas. Si non amor, ſaltem timor Dei te coërceat. Non es malè ligatus, ſi timore inferni compunctus, pro peccatorum tuorum pœnitudine, te incluſeris. Malè ligati ſunt, qui corde & corpore, evagari quærunt. Benè ligatus eſt, qui Deo profeſſus eſt, & extra cellam ire inclinatus non eſt. Si vis in ea durare, nunquàm ſis otioſus. 2.

3. Acedia & otium, expellunt Monachum verboſum de cella. Amans ſilentium, & operans cum quiete, bonus erit cuſtos cellæ. Si tædium paſſus 3.

fueris, pro Christo agoniza, nec patiaris te expelli, ex levi causa. Si manseris stabilis, citò vertetur carcer tuus in paradisum voluptatis. Sancti in carceribus pro Christo detenti, ab Angelis sanctis frequenter sunt visitati, & abundantiùs consolati. Tu quoque, si te in cella patienter pro Christo clauseris, veniet tibi citò (Deo miserante) lumen cœlitùs bonæ conscientiæ, gaudium, & magnum spiritualis profectus lucrum. Qui in cella residet, à multis periculis liber est. Qui foris vagatur, innumeris periculis patet.

In cella commorari quam salutare.

4. 4. Bona cellæ nequeunt sufficienter explicari, sicut nec detrimenta extrà vagantium. Custos cellæ, custos est linguæ: non audit detractiones, non percipit rumores, non videt vanitates, non trahitur ad levitates. Bonus cellita, aut legit, aut orat, aut gemit, aut meditatur; aut scribit, aut corrigit libros; aut aliquid aliud boni operatur. Bonus cellita, civis est cœli, amicus Dei, socius Angelorum, cognitor secretorum, inspector supernorum, victor tentationum, expulsor dæmonum, bellator vitiorum, contemptor mundanorum, neglector curarum, possessor quietis; obtentor pacis, amator scripturarum, speculator veritatis, gustator puritatis, continuator orationis, collector sanctæ meditationis, & destructor omnis evagationis. Cogita Deum, & te solum esse in mundo, & habebis magnam requiem in corde tuo. Memento, quia Angelus invenit Mariam in camera sua orantem, non foris cum hominibus loquentem. Nam qui appetit cœlestia secreta cognoscere, oportet eum ab hominibus elongari. Sic enim Moyses fecit, qui relictis hominum turbis, mansit solus cum Domino in monte, ut legem Domini suscipere mereretur. Hæc quandoque perlege, ut dulcescat tibi inhabitatio cellæ.

Cellitæ boni dotes.

Lucæ. 1.

Exod. 19.

CAPUT VIII.

De choro, & divino officio peragendo.

1. CHorus est Dei & sanctorum Angelorum locus sacratus; ubi divinum agitur officium, præsentibus Ecclesiæ ministris cum reverentia & devotione psallentibus. Sicut Angeli in cœlo, sic Religiosi ordinati sunt in choro. Opus Angelorum est, Deum semper laudare; Opus Religiosorum est intentâ mente psallere & orare. Sic sta in choro & canta, quasi in medio Angelorum stares. Recordare dilecti Domini tui Jesu in præsepio jacentis, aut in Cruce pendentis, aut in cœlo ad dexteram Patris sedentis; tanquam coram eo assisteres & cantares. Ipse sit in corde tuo, & in labiis tuis, ad pronunciandum apertè & distinctè verba Spiritus sancti; cujus ope & arte, divinum officium ordinatum est. Statue Jesum ad dexteram tuam, & Mariam ad sinistram, & omnes Sanctos in circuitu eorum. 1.

2. Omnes fratres tui, sint tibi tanquàm Angeli Dei. Et cum quibus nunc psallis in terris, spera etiam te cantaturum in cœlis. Vita pura & conscientia libera gaudet in divinis. Vagus & tepidus homo, cum tædio psallit & somno. Si viceris acediam, & cor ab evagatione restrinxeris, viam devotioni paras, & semper in fine gaudebis. Multæ curæ suffocant verbum Dei; & longæ locutiones, faciunt distractionem mentis. Quicquid homo ante exercet, hoc sibi frequenter postmodum in oratione occurrit. Inimicus illuc non vadit, nisi ut zizania superseminet. Devotus choralis, soli 2.

soli Deo & sibi intendit; tanquam in cœlestem chorum translatus & elevatus esset.

3. Finitis his, quæ in divino officio celebrantur, non statim te effundas ad exteriora, ne perdas gratiam, quam consecutus es orando, sed potiùs post vota labiorum tuorum, te recollige, & in majori gratiarum actione, ab omni strepitu solus permane, ruminando quæ audisti cantari. Quid prodest unâ horâ Deum laudare, & altera sæcularia & inania pertractare? Noli pretiosum fructum orationum tuarum, & laborem divini operis, pro vilibus exponere jocis & nugis. Nam citò perit devotio, quæ non custoditur sub silentii freno.

Finito sacro officio qui se gerat psaltes

4. Quando autem tædium sentis ex longiori officio, pensa, quia isto finito evolabis ad cœlum. Et si hoc te non juvat, memento, quia levius est tribus vel quatuor horis vigilare & cantare, quàm unâ horâ in purgatorio ardere. Magni quidem meriti est, sacris canonicis horis interesse, & laudes Dei alacriter cum multis fratribus persolvere in Ecclesia sancta. Et si non possumus sine intermissione orare, aut cum perfectis contemplari, debemus tamen certis horis ad hoc deputatis, omnem diligentiam adhibere, ut intentè & devotè psallamus. Neque enim in tam sancto opere, tibi ipsi solùm proficis, æternam à Domino mercedem promerendo; sed etiam cunctis Christi fidelibus, & præcipuè animabus defunctis prodesse potes, gratiam & veniam, in quotidianis horis & Missis implorando; & tanto pleniùs, quantò sæpiùs & ferventiùs, pro omnibus oraveris. Nam & pro quolibet verbo attentè prolato, justo præmio non privaberis.

Contra tædium obrepens inter precandum.

5. Quicquid etiam negligenter persolvis, indè districtè punieris. Non enim est leve peccatum in præsentia Dei & Sanctorum vago corde stare, & ad sacra verba parum attendere. Heu, quantæ irreverentiæ est, ibi inania dicta vel facta revolvere; ubi omnibus prætermissis negotiis, solùm divinis congruit intendere actionibus & secretis? In hoc cognoscitur verus & internus Religiosus, si in Dei laudibus fuerit ferventer intentus? si nil cogitare libet aut agere, quàm ea quæ Deo maximè placent, & cum angelicis spiritibus communionem habent. Et hoc est semper orare Deum, scilicet ex toto corde laudare, benedicere, & glorificare; quemadmodum David in Psalmo dicit: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.* Qui ergò à Dei laudibus torpescit aut tacet, aut se absentat, non est amicus Dei, nec civis cœli; quia Angeli semper in laudibus Dei sunt, & voce consonâ, (Sanctus, Sanctus, Sanctus,) in laudem summæ Trinitatis cantant. Qui etiam aves cœli rectè nominantur, quia alarum suarum sonitu, ad cantandum nos hortantur. Inter omnes operationes animæ fidelis, non est tam fructuosus labor, & tam acceptabilis Deo servitus, sicut frequenter devotè orare, & Deum toto corporis affectu laudare.

Psal. 33.

Angeli aves cœli.

6. Væ igitur illis, qui Divino amore non calent, sed ad extraneas fabulas se convertunt, qui nec orant, nec alios orare permittunt. Et ubi peccata sua emendare deberent, ibi veteribus malis nova superaddunt. Tales sunt, qui Ecclesiam tardè intrant, & citiùs exeunt. Qui breves Missas diligunt; & longas epulationes exercent. Qui saturati, lusibus delectantur & jocis; & pro beneficiis

Dei,

Dei, breves gratias vix debitè ſolvunt, eo quod plus corpus quàm animam paſcere gaudent. Non ſic faciat bonus Religioſus Dei ſervitio mancipatus; ſed memor omnium beneficiorum Dei, quæ à ſæculo ſunt cum Jeſu ſtudeat pernoctare in orationibus, hymnos & pſalmos canendo, ſacras hoſtias offerendo, & devotis meditationibus inſiſtendo, & cor ſuum ad Deum ſemper erigendo.

CAPUT IX.

De diſcretione in omni ſpirituali exercitio ſervanda.

1. 1. SErvus Dei, cum diſcretionis moderamine, omnia agere debet. Stude ergò viam regiàm tenere, ut neque nimis laxus ad carnem, nec nimis rigidus per fervorem, corruas ante finem. Si vis ſtabilem benè vivendi ordinem ſervare, inter duo extrema, per medium iter incede; ut nihil per arrogantiam ultrà vires attentes, & quæ commodè agere prævales, per inertiam non omittas. Non requirit Deus à te corporis deſtructionem, ſed vitiorum refrenationem. Non exigit aliqua impoſſibilia; ſed ſaluti tuæ utilia. Dat ſana conſilia, providet vitæ neceſſaria; ut benè utaris corporis ſervitio ad animæ profectum, & in nullo excedas diſcretionis modum. Nam hodie currere, & cras laſſum jacere, non eſt in via Dei proficere; ſed ſeipſum confundere, & profectum impedire.

2. 2. Nunc nihil velle habere, & cras ſuperflua ſumere, non eſt paupertatem diligere, ſed cupiditatem fovere. Nunc neceſſaria recuſare, & cras ſingularia quærere; non eſt abſtinentiam facere, ſed gulam excitare. Nunc appoſitè nolle comedere, & cras de defectu ciborum murmurare; non eſt abſtinentis animæ ſignum, ſed impatientiæ monſtrum. Nunc tam multum legere vel ſcribere, ut dolor capitis ſequatur; non eſt animam paſcere, ſed impotentem ad alia bona opera reddere. Hodie nihil loqui, & cras diſſolutum fieri, aut ſilentium frangere; non eſt zelum ordinis habere; ſed multos in ordine ſcandalizare: Hodiè tam altè cantare, ut cras nequeas reſonare, aut vix os ad cantandum aperire; non eſt Deum laudare, ſed alios in choro turbare. Quicquid modum excedit, & diſcretionem non tenet; nec Deo placet, nec diu durare ſolet.

3. 3. Neceſſarium eſt ergò, in omni ſpirituali actione ad perficiendum opus debitè inceptum, ut communem ſerves inſtitutionem, & ſingularitatis caveas notam, atque in dubiis & obſcuris cauſis, ſuperioris ſequaris conſilium, & cum diſcretionis moderamine, obedientiam cuſtodias ſine fictione. Quod ſi ſpeciali gratiâ fueris à Deo viſitatus, hominem te noveris eſſe, non Angelum; & carnis ſarcinam adhuc gerere, non animæ ſtolam; datam gratiam recole, non innatam. Cave igitur, ne velis ſapere plus quàm oportet ſapere, ſed gaudium tempera timore; nec velis altiora præſumere, ne poſteà humiliatus deſperatione frangaris. Cùm exteriùs laboraveris, & neceſſaria negotia tractaveris, non totus in viſibilibus defluas, ſed frequenti meditatione, te ſurſum ad Deum erigas. Penſa, ad quid exteriora iſta fiunt & exercentur, quia ſervum Dei juvare debent, non impedire. Ut autem virtutem diſcretionis in operando, & donum ſapientiæ poſſideas in vacando; meliùs hoc impetrabis devotè orando, & humiliter à Deo petendo, quàm propriæ induſtriæ vel labori confidendo.

CAPUT

CAPUT X.

Oratio de felici consummatione in virtutibus.

1. 1. O Ro te Domine Pater sanctissime, qui omnia in numero & pondere & mensura fecisti, qui famulatum tibi debitum, ab omni creatura rationali vis exhiberi, & præcipuè in servis tuis spontaneum servitium diligis & exquiris; dirige actus meos spontaneos in beneplacito tuo, & ad imperium æternæ dispositionis tuæ rebelles motus carnis meæ reflecte, propriasque voluntates ex integro frangere mihi concede. Sic ordina cunctas affectiones meas, ut malas statim ab initio respuam, bonas fortiter teneam, puras diligam, teque sine corporea imaginatione contemplari discam. Sic tempera vires meas & operationes exteriùs, ut non totus inhæream infimis: sed semper potens sim me convertere. Sic me conserva in æternorum desiderio, in amore sanctarum virtutum, in fruitione cælestium; ut tu Domine Deus ampliorem inde habeas honorem, & ego salubriorem profectum suscipiam. Non mihi veniat ex tua visitatione pes superbiæ, nec me vexet pestis vanæ gloriæ. Non me sinas Satanæ decipi illusione, neque falsâ rapi dulcedine, nec privatâ devotione extra communitatem recedere, neque immoderatâ frangi exercitatione, sed da mihi cuncta cum discretione agere, sine solerti consilio nil prætendere; cum timore & reverentia majestatis tuæ in conspectu tuo mundè ac liberè, sine omni passione & corruptibilium rerum affectione, incedere.

2. Da humilem & quietum spiritum possidere, effusum & immoderatum nunquam esse: nulli quoque creaturæ vitioso affectu inhærere, sed tibi soli cor meum mundum & tranquillum conservare: ut semper ad cœlum mente erectus, & tibi Deo meo secretè intentus, à nulla re visibili capiar, sed verus mundi contemptor permaneam. Sic exteriora, pro loco & tempore, da congruenter perficere, ut nullum interioribus meis sint detrimentum: sed omnis labor & actio pro te assumpta, ad liberiùs postmodum vacandum, juvamen mihi præstent & ducatum: Omne etiam, quod ago exteriùs, aut quicquid interiùs intelligere possum: da mihi simpliciter & pure, pro majore nominis tui honore, & beneplacentioris voluntatis tuæ amore perficere: meque ipsum tibi in omni re desiderabili, aut naturæ contraria, promptè resignare: patienter quoque præsentis vitæ sarcinam quoadusque jùsseris, & meæ vocationis terminus venerit, perferre: corpus quoque & animam, tibi Creatori meo, fideliter commendare. Memento mei Deus, in hora extremæ necessitatis: & fac misericorditer cum servo tuo, qui non in meritis meis, sed in tua miseratione & pietate confido. 2.

CAPUT XI.

De charitate Dei & proximi, & odio vitiorum.

1. DEus est beatitudo animæ, nec ullo bono creato fit anima beata, nec veraciter sapiens: nisi Deum super omnia amando, & omnia infra Deum ex corde vilipendendo, unde Paulus dicit: *Omnia arbitratus sum ut stercora, ut Christum lucrifaciam.* Charitas nobilis est virtus, & 1. *Phil. 3.*

ex Deo nata: quæ animam, quam replet, cœlestem facit, & mundo alienam. Charitas odit vitia, damnat delitias, persequitur malum, & vim facit naturæ, ut vincat, quicquid Deo & virtutibus est contrarium. Sicut aqua & ignis contrariantur, sic charitas Dei & amor mundi non sociantur. Quantò magis seipsum quis vincit, & defectus suos emendat: tantò plus amor Dei in eo crescit & carnis affectus marcescit & decrescit. Qui malè se habet, & de hoc non dolet, sed incorrigibilis manet: lædit charitatem, & dissipat bonum pacis. Non est aptus ad concordiam, nisi qui relinquit suos perversos mores, quibus offendere potest Deum, & secum habitantes. Si vis habere charitatem Dei, & servare pacem inter fratres, frange propriam voluntatem, & nihil age per elationem: sed in omnibus humilia temetipsum. Via ad charitatem, est descendere per humilitatem. Nam qui elatè de se sentit, longè à charitate recedit.

2. Carnalitas sese sæpè obtrudit specie charitatis.

2. Sæpè putatur esse charitas, & est magis carnalitas. Libenter bibere vinum, & loqui cum feminis, caro est. Lautè comedere, & ornatè vestiri, caro est. Diu fabulari & parum operari, caro est. Rarò orare & frequenter foris vagari, caro est. Ad mensam festinare, & ad Ecclesiam tardare, caro est. Ille veram probatur habere charitatem, qui funditùs odit mundi vanitatem, & carnalem fugit familiaritatem. Sancta quippe charitas, non quærit in hominibus solatium terrenum, sed spiritualem profectum. Nam animam potiùs pensat ad Dei imaginem factam, carnem verò ad malum proclivam refugit, ut sibi nocivam. Charitas non debet dici, ubi zelus non est justitiæ, nec fervor disciplinæ. Quisquis Deum & proximum veraciter amat, injuriam Dei & animarum damnum dissimulare non debet. Pax cum virtutibus bona est, cum vitiis verò nunquàm; sed semper mala. Ibi est bonus status & pax in domo; ubi defectus emendantur, & vitia citò resecantur.

CAPUT XII.

De abstinentia & castitate.

1. Sobrius victus & potus, sanitas est 1.
animæ & corporis. Inopia rerum, paupertatem docet amare. Rara virtus, continentia in delitiis. Abundantia temporalium, occasio est jurgiorum, & mater vitiorum. Tutior est castitas in paupertate, quàm in divitiis multis. Corporalis egestas, medicina est animæ fidelis. Dolor cordis prohibet risum, & timor Dei oculos claudit petulantes. Sicut nocet visus impudicus, ita impedit auditus de inhonestis. Cavendum est animæ sanctæ de corporis propinquatione, quia caro citò afficit carnem. Diligere pulchra, & appetere mollia, non est pro virtute castitatis. Qui autem abjecta & amara amplectitur propter castitatem, potest faciliùs vincere carnem. Quantò enim caro plus premitur, tantò spiritus plus elevatur. Qui se elongat ab omni tactu corporis, percipiet in anima suavitatem castitatis. Qui diligit solitudinem, purior erit à sorde mundanorum. Qui reputat corpus suum carcerem esse animæ, non curabit illud ornare nec ostentare, quia citò convertetur in lutum & fœtorem.

2. Exteriora hominis considerare, & 2.
in pulchritudine vel fortitudine gloriari,

vanissimum est & vitiosum. In multa abstinentia & castigatione corporis, conversati sunt sancti; & pro afflictione præsenti, receperunt consolationem Spiritus sancti. Non est dignus à Deo consolari, qui in transitoriis bonis delectatur, & de penuria contristatur. Qui patienter sustinet laborem & dolorem in servitio Christi; recipiet plenam mercedem, etiam pro minimo passo. Castitas multos habet impugnatores; sed qui veraciter se humiliant, & Deum adjutorem sollicitè quærunt, ac sensus suos cautè custodiunt, victoriam Christo duce obtinebunt.

CAPUT XIII.

De utili exercitio, in vita & passione Christi.

1. Vitam & passionem Domini quantum prosit meditari.

1. OPtimum exercitium & suavissimum solatium, quod in hac vita potest haberi, est vita & passio Domini nostri Jesu Christi; qui tam in vita activa quàm contemplativa, perfectissimè hominem docet sine errore & multis argumentis, quod in aliis scientiis rarò invenitur. Igitur firmissima & tutissima via ad perfectionem, & mentis illuminationem, atque æternæ vitæ introductionem, est conformari filio Dei in omnibus virtutibus & moribus ejus. Disce ergo ad ejus amorem & honorem, cuncta exercitia tua trahere & ordinare; & tanquam præsentem Jesum, in omni loco & tempore attende; & cum multa reverentia & singulari devotione, ad prolationem dulcissimi nominis ejus, caput humiliter inclina, genua flecte; & cum omnibus Angelis & Archangelis & universo cœtu Sanctorum, majestatem ejus atque divinitatem adora, benedic & collauda. Et hoc est Christum, per fidem Ephes. 3.
& dilectionem habitare in corde tuo, oculos mentis ab ejus imaginatione nunquam avertere, ad ejus beneplacitum semper tendere, & nihil ejus amori præponere; sed quicquid boni audieris vel legeris, aut feceris, in ipsum totaliter reducere & finaliter referre; quia ipse fons vitæ, & sapientiæ, & disciplinæ; apud quem non perit, nec minima cogitatio de ejus memoria habita, nec vacua erit oratio ad eum cum gemitu fusa.

Christum habitare in nobis quid.

2. Conforma ergo te sanctissimæ vitæ JESU ejus paupertatem, humilitatem, patientiam, & contemptum in hoc mundo pro tuo modulo imitando. Pensa qualiter ab initio sanctæ nativitatis suæ, usque ad exitum mortis in cruce, pro te laboravit, pro te sustinuit, & se totum tibi impendit, quod nullus Angelorum, nec aliquis sanctorum fecit; ut meritò super omnia diligendus sit, & sine intermissione recolendus, ac summo cum honore venerandus. Istud Beato Paulo sapuit, 1. Cor. 2.
super omnem sapientiam & doctrinam, Phil. 3.
cogitare scilicet JESUM Christum, & hunc crucifixum. Et si alia multa noverat vel legerat, nil tamen ea æstimavit, ob eminentiam passionis & charitatis Christi; quæ tanta est, ut nulla creatura possit ei dignè, vel pro minimo puncto regratiari. Ideoque omnibus postpositis rebus mundi, & subactis carnis passionibus, dicebat idem Deo jam plenus; *Mihi vivere Christus est,* Phil. 1
& mori lucrum.

3. O dulce & salutare verbum, nunquam oblivioni tradendum. Quàm felix & sancta anima, quæ hoc dicere

Meditatio in verbum D. Pauli. poteſt; cui Chriſtus totum eſt, quicquid vivit, quicquid ſapit, quicquid legit, quicquid intelligit, quicquid credit, quicquid ſperat, quicquid amat, quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid boni operatur? Verè vivit, & beatè vivit; cui Chriſtus eſt omnia in omnibus, & ſuper omnia ſingulariter dilectus; qui magis in Chriſto, quàm in ſeipſo manet; nihil de ſeipſo tenens, ſed in Chriſto dulciter ac fruitivè quieſcens. Si vivere, eſt Chriſto vivere, & hoc eſt ſibiipſi mori, & à ſeipſo deficere, & maximè lucrari; quia hoc eſt mortem perdere, & vitam æternam invenire in Chriſto Jeſu Domino noſtro. Talis anima licet adhuc ſit in mundo, & carnis nube tecta, & diverſis moleſtiis preſſa; tamen ſurſum mente habitat in cælo, ubi Chriſtus eſt, in dextera Patris ſedens. Ad quem quotidie ſuſpirat, deſideranterque tendit; & donec obtineat, laborare & orare non deſiſtit.

CAPUT XIV.

De commemoratione & invocatione beatiſſimæ Virginis Mariæ.

1. 1. GLorioſæ Virginis Mariæ, benedictæ matris Jeſu, memoriam agere per omnia decet; cujus meritis & precibus quotidie tecommendare debes, & ad ipſam in cunctis neceſſitatibus confugere, ſicut filius plagis percuſſus, ad matrem ſuam dilectam. Nam dulce nomen Mariæ, fiduciam donat invocanti & nominanti. Et ipſa conſequenter, parata eſt loqui verbum bonum ad filium ſuum JEſum, pro anima tribulata & miſeriam patiente. Niſi enim Maria quotidie, cum Sanctis in cælo, pro mundo oraret; quomodo mundus adhuc ſtare poſſet, qui tam multis peccatis Deum offendit, & tam parum ſe emendat. Invocanda eſt ergo Maria, ab omnibus Chriſti fidelibus, à juſtis & à peccatoribus, & præcipuè à religioſis & devotis perſonis; qui continentiæ propoſitum tenent, & per ſancta deſideria ad cœleſtia anhelant, & nihil cum mundo habere vel agere volunt.

2. Sed quid petendum eſt; Primùm pete indulgentiam peccatorum tuorum; deinde continentiæ virtutem; atque humilitatis donum Deo gratiſſimum, ut ſemper humilis in conſpectu Dei inveniaris, viliſque & abjectus deſideres reputari, nec de aliquo bono velis gloriari, ne perdas totum, quod videris habere. Dole, quod tam longè es adhuc à veris virtutibus, à profunda humilitate, à ſancta paupertate, à perfecta obedientia, à puriſſima caſtitate, à devotiſſima oratione, à ferventiſſima charitate; quæ omnia pleniſſimè fuerunt in Maria matre JESU. Ideo procide ad pedes ejus, ſicut pauper & mendicus; ut ſaltem minimum gradum de his virtutibus obtineas, qui ad ſummum aſcendere non vales, propter deſidiam tuam. 2. A Maria quid poſtulandum.

3. Quicquid habere deſideras, per manus Beatæ Mariæ humiliter roga; quia per ejus glorioſa merita juvantur, qui in purgatorio ſunt & in terra. Magna gratia, magna gloria ejus, in ſalutari ſuo JEſu, ſuper omnes Sanctos in cælo; ſed totum pro omnibus nobis, qui degimus in mundo. Securè ergò fidelitati ejus te committe, cujus orationes Deo ſunt acceptæ, nil aliud tamen petens, nec quærens, niſi quod ipſi & dilecto filio ejus placet, & ſaluti tuæ expedit, prout ipſi melius noſcunt: Pro 3.

pec-

peccatis orare, & cor in humilitate custodire, multum placet Deo & Beatæ Virgini. Nam ipsa, de sola humilitate
Lucæ 1. gloriata est ante Deum, & de cæteris tacuit; & quantamcunque gratiam habuit, ab humilitate non recessit. Oret ergo voce pia, pro nobis Virgo Maria: ut digni simus gratia Dei.

CAPUT XV.

De suffragiis Sanctorum sedulò petendis.

1. Sanctorum auxilium flagitandum.

1. SAnctorum cum Christo regnantium suffragia, instanter petere non negligas; quia [sicut cernis] in valle lachrymarum degis, & inter hostes quotidie versaris, & adhuc longè à Deo peregrinaris. Stude ergo cum Sanctis & amicis Dei, tempore incolatus tui, amicitiam facere; & ad eos specialem familiaritatem habere, & hominum notitiam & allocutiones inutiles declinare. Melior est tibi unius Sancti oratio, quam omnium sæcularium amicorum visitatio. Plus te consolabitur Christus in silentio, quàm longa hominum loquacitas, in convivio & risu multo. Habet justus internum gaudium, quod non percipit animalis homo inhians terrenis. Si paupertatem & simplicitatem diligis, aderit tibi frequenter Jesus cum Angelis sanctis; & si non manifestè, tamen invisibiliter & occultè consolabitur te in Scripturis.

2. 2. Beatus, qui recreationes suas quærit, non ab hominibus, sed in lectionibus sacris & precibus devotis, ad bene vivendum, & ad cœlestia amanda, sicut fecerunt Sancti visibilia contemnentes. Qualis unusquisque est, tales etiam socius diligit; devotus devotum, pudicus pudicum, sanctus sanctum, vagus vagum, dissolutus quærit dissolutum. Si ergo desideras cum Sanctis regnare in cælo, oportet te multa pati pro Deo, & cum Sanctis humiliare in mundo; quia parum prodest Sanctos labiis honorare, & moribus contraire. Si vis Deo & Sanctis placere, doma carnem, frange propriam voluntatem; certa contra vitia, labora pro virtutibus; inspice vitam Sanctorum, lege doctrinam eorum; ut cum Sanctis sanctus fias, & à Sanctis erudiaris; per Sanctos adjuveris, à Sanctis exaudiaris, cum Sanctis coroneris. Placet eis frequens gemitus in cælum, dolor pro peccatis, silentium oris, firmum propositum emendandi, desiderium proficiendi: patientia in adversis, gratiarum actio pro beneficiis collatis. Delectat etiam Sanctos, cantus devotus, alacritas in vigiliis, laus psalmodiæ, confessio peccatorum, postulatio veniæ, celebratio Missarum, orationum lachrymæ, & omnis observantia regularis disciplinæ.

Sancti quomodo colendi.

3. Qui ab istis bonis tepescit & recedit, perdit devotionis gratiam; nec est Deo acceptus, nec Angelis charus, sed Deo & Sanctis omnibus contrarius. *Nam qui ex Deo est, verba Dei audit.* Verba Dei libenter legit & scribit; libenter vigilat & orat, libenter abstinet & laborat; libenter tacet & Deo vacat; libenter est in cella & in Ecclesia, nunc istum, nunc illum Sanctum invocando, & flexis genibus gratiam postulando pro passionibus vincendis, pro tentationibus resistendis, quibus adhuc graviter impugnatur; ut eorum precibus gloriosis devotus permaneat, & post hujus vitæ agonem ad æternæ quietis mansionem pertingat, ubi omnes Sancti cum Christo 3. Ioan. 8.

feliciter regnant. Non enim erit frustra petitio coram Sanctis, quæ pia intentione eis offertur ad honorem. Nam qui tam sedulò oravêre pro inimicis suis, dum premerentur ab adversariis; quanto libentiùs nunc orabunt pro suis supplicibus, ut sibi citiùs valeant associari in cœlestibus gaudiis; quos nôrunt in Dei servitio quotidiè laborare, & pro æterna vita multis suspiriis & lachrymis, Christum orare? Dat magnam fiduciam rogandi Sanctos, quòd & ipsi fuerunt homines mortales & peccatores, multis criminibus & variis passionibus dudum involuti & gravati; sed per gratiam Dei liberati & justificati, maximas nunc gratias Christo referunt pro omnibus malis, quæ evaserunt: læti in æterna beatitudine, quam gratia divina opitulante percipere meruerunt.

CAPUT XVI.

De desiderio animæ ad cœleste regnum.

1. UNicum & singulare desiderium Sanctorum, in hac vita fuit, nihil commune habere cum hoc sæculo: sed per contemptum terrenorum tendere semper ad præsentiam Christi, & consortium Angelorum. Unde & beatus Paulus, vehemens amator Christi, omnia terrena perfectè despiciebat: & ad cœlestia æstuans, dicebat: Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Non est omnium tale desiderium, sed perfectorum, qui dicere possunt: Nostra conversatio in cælis est. Nam valdè pauci, ita nudati inveniuntur, quòd totum affectum suum, ad æterna erigunt: & de terrenis divitiis & honoribus nihil ambiunt. Qui autem amore Christi accensi, in paupertate & contemptu sui gaudent, atque cor in humilitate deprimunt, & de parvis negligentiis etiam strictè seipsos reprehendunt: qui necessaria vitæ sobrie & cùm timore capiunt, & potiùs minus quàm amplius requirunt: hi sunt veri contemptores mundi, & amici Dei, ad patriam festinantes, parati de corpore exire, & ad Christum citiùs pervenire, non habentes, quod possit eos in sæculo delectabiliter retinere.

2. Fœlix anima, cui tale desiderium inest, & per singulos dies fervorem addit fervori: non desistens orare & clamitare ad Christum, donec aperiatur sibi porta cæli, & ingrediatur regnum Dei, cunctis fidelibus promissum. O beata patria, ubi perpetua lætitia, pax summa, clara Dei notitia, charitas perfecta; & beatitudo consummata. Ibi melior est dies una, quàm hic mille millia: quia ibi penuria nulla, hic miseria multa, pax rara, cognitio parva. Quid miseri loqui possunt de fœlicitate superna? Quid mortales capere sciunt de æternitate vera & vita sempiterna, nisi sub quadam caligine & scripturarum velamine tecta? Gemat ergo anima fidelis, mundi circumfusa tenebris, ad gaudia lucis æterna, ad societatem patriæ cœlestis, indesinenter oculum mentis sursum elevans, ubi Christus est, in gloria Patris, per æterna sæcula regnans. Amen.

Finis de disciplina claustralium.

DE

DE FIDELI DISPENSATORE.

Argumenta hujus Capitis primi.

CAPUT I.

§. 1. *De instituto Marthæ, & cujuslibet dispensatoris boni.*

QUia nunc charissime, officium suscepisti Marthæ, non debes bonum & sanctum ministerium acediosè peragere: sed fideliter propter Christum, qui omnia nobis administrat, & propter æternam salutem tuam, exercere. In quo, de quibusdam necessariis considerationibus, admonendus es. Sic enim beatus Paulus dicit: Hic autem quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.

§. 2. *De fideli & prudenti servo.*

UNde oportet eum esse fidelem, cui committitur ministerium tale, sed & prudentem nihilominus, ne videatur sæpius errare. Fidelem intellige in commissis, ne res negligat, ne malè custodiat, & ne quicquam, quod utilitati aut communitati prodesse possit, per ipsum depravetur, sed magis pia cura emendetur: Prudentem verò in ipsis rebus, pro tempore & personis, distribuendis. Uno tempore convenit dare, quod alio tempore licet negare. Quibusdam utile est & pium, condescendere in petitionibus: quibusdam verò oportet te magis resistere: quorundam etiam necessitates, charitatis officio, præveniendæ sunt. Si ergo discretè agis, & necessita-

tem pensas in hominibus, prudentiam non abjecisti. Si compateris infirmis, & miseris egenis: quia te ipsum priùs considerans, qualiter & aliis charitatem bene facias, charitatem induisti. Talem te cupio, videlicet fidelem in opere, & prudētem in consilio. An non talem servum, Dominus in Evangelio requirit? Quis est, inquit, fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiā suam, ut det illis cibum in tempore? Pro te est, si fidelis fueris: quamvis te minus prudentem æstimare debeas, sicut Paulus dicit; *Nolite esse prudentes apud vometipsos*. Et iterum; *Non alta sapientes, sed humilibus consentientes*. Sic enim de seipsis sapientes efficiuntur sapientiores.

Rom. 12.

§. 3. *Recapitulatio de fideli servo.*

Quis est autem fidelis servus, nisi qui non quærit, quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi? ut quicquid agit, ejus amore faciat, ejus gloriam tantummodo desideret & exspectet, atque ipsius magis, quàm suam voluntatem sequatur, & dicat; *Pater fiat voluntas tua, non mea.* E duobus tamen servis, fidelis potiùs est, quàm prudens eligendus, atque instruendus ad negotia. Siquidem fideli servo, nihil charius in domo; & amico fideli, nulla ponderatio est, maximè in consilio. Sed quid aliquem tam fidelem & unanimem facit hominem, secundùm cor Dei, cui libere credi possit? Primò utique timor Domini; dehinc dilectio sine simulatione; postremò, nullius terreni commodi quæstus, fidelem servum constituunt. Talis erat vas electionis Paulus, cui credita sunt tam multa preciosa, & magnifica secreta. Et ipse fidelis inventus est in domo Dei, & prudenter se agebat in omnibus. Unde ita dicit: *Non quærens, quod mihi utile, sed quod multis.* Item: *Non quæro vestra, sed vos: nec quæro datum, sed fructum.*

Luca 22.

Fidelis servus prudenti præstat.

1. Cor. 10.

Phil. 4.

§. 4. *Quantum confert homini fidelitas.*

Fidelitas ergo si fuerit inventa in homine, reddit ipsum superioribus suis charum & preciosum, æqualibus amabilem, cæterisque Sodalibus suis valde venerabilem & gratiosum; ita ut nemo justam adversus eum habeat quærelam, sed lætentur omnes de virtute fidelitatis ejus. Nôsti aliquos inter nos, & quantæ sint recommendationis, frequenter audis, & gaudenter etiam pertractas. Quæris imitari, ut bonum possideas, quod in aliis laudas, & bene facis; sed melius, dum perficis. Si quando intelligis te deficere, doles imperfectionem tuam, & velles utique talis inveniri, ut nemo imponeret quærelam servituti tuæ. Ministras enim Dei servis, & ideo formidas, ne sis indignus & inutilis, negligens aut tardus, prodigus aut nimis parcus. Sed si niteris tamen facere secundùm tuam possibilitatem, respiciendo semper primò Dei voluntatem, atque deinde proximi necessitatem; erit Dominus propitius tuæ insufficientiæ, quam debes majorem, quàm alii putant, in te recognoscere. Nemo securiùs excusatur, quàm qui culpam propriam agnoscens, se humiliat. Etiamsi alii excusant, bonitati eorum plus deputa, quàm tuæ innocentiæ.

§. 5. De

§. 5. *De fiducia in Deo, tempore paupertatis.*

IN domo, ubi abundat paupertas, & multi commensales sunt, ubi angustior est via ministrandi. Nec idcirco tamen deserenda est cura pietatis, sed de Dei misericordia confidendum. Unde in Evangelio habes: *Misereor turba, quia jam triduo sustinent me, nec habent, quod manducent: & jejunos eos nolo dimittere in domos suas, ne deficiant in via.* Discipuli dicebant: Dimitte turbam, ut eant in castella, & emant cibum. Sed Jesus respondit eis. Date illis vos manducare, ut probaret eos, quanta esset fides illorum, in tanta multitudine, cum tanta paupertate panum & piscium. Illi desperabant de sufficientia, dicentes: Sed hæc, quid inter tantos? Benignissimus Dominus, quid post hæc dixerit, audi: Facite homines discumbere. Accepit panes, benedixit, jussitque discipulis suis, ut apponerent turbis. Et manducaverunt, & saturati sunt, & superfuit de fragmentis. In hac lectione intuere fidem, quantum valeat; quomodo non est desperandum, sed sustinendum, te non habente, quid apponas. Da quantum potes, & Dominus providebit de futuro. Multum valet fides bonorum in necessitate. Nec franguntur, nisi humana plus, quàm divina auxilia sperantes. Exempla fidei audisti ab aliis, sed nunquid non etiam expertus es? Dico, quòd audivi à fratre probato; quia in quadam domo, cùm adessent multi hospites pauperes, laborantes cum cæteris, ponebatur rete ad capiendum aliquos pisces, & tot capti sunt, quot hospites advenerant. Et considerantes hoc fratres, Deo gratias egerunt, quia tam clementer providerat Dominus.

Marc. 8. In egestate præsumendum de Dei liberalitate.

§. 6. *De liberalitate, & dandi libertate.*

QUando igitur voluntas tua prompta est, secundùm id quod habes, Deo accepta est; non secundum id, quod non habes. Deficiente autem substantia, excusatio est facilis, dummodo non obsistat tenacia aliqua, aut timor penuriæ sequentis. Providentia tamen cùm sit bona, parcitas nimia ne insidietur, cavendum est. *Date* [inquit omnium dator] *& dabitur vobis.* Quamdiu vel unum panem habueris, dimidiabis cum Christo; nam retribuetur omnibus benefacientibus, *hic & in futuro. Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi.* In te liberalitas semper agnoscatur in timore Dei, cum dilectione hominum, & odio vitiorum. Amplius desideres te benefacere, quàm tenere aliquit in crastinum. Qui hodie dedit, cras etiam dabit. Neque avaro [ut ita dicam] datur, quod Christo datur, aut tenaci, aut ingrato, aut nescienti, aut obliviscenti, ut necesse sit, de singulis sollicitari sumptibus, & dicere, quis nobis aliàs aliquid redonabit? *Oculi tui semper ad Dominum, quoniam non est inopia timentibus eum. Divites eguerunt, & esurierunt inquirentes autem Dominum, non minuentur omni bono.* Spera in Domino, & fac bonitatem, & ne amittas liberalitatem: loquere confidenter ad Dominum cum Propheta: *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.*

2. Cor. 8. Dandum est, quamdiu quid habemus. *Luca. 6.* *Psal. 111.* *Psal. 33.* *Psal. 144.*

nedictione. Unum adhuc ſcio, quòd grave poſſit eſſe danti libenter; ſi reſtringitur manus ejus, per obedientiam ſuperioris. Et ne virtutem obedientiæ perdas, penſa; quòd melior eſt obedientia, quàm victimæ. Attamen bona voluntas tua perfectè poteſt implere in paucis, quod optaveris facere in omnibus divitiis. Qui paratus eſt dare exiguum, cum habuerit parum; non utique tardabit dare majora, cum Domino largiente, ditior fuerit. In modico diſce, quod in magno æſtimas te facturum. Humanæ fragilitatis eſt, nimium ſollicitari de futuris; nec uti liberaliter poſſe conceſſis, miſeræ mentis eſt. Parco ſemper eſt inopia, fidenti totus mundus divitiarum eſt. Vide ergo, ne detrimentum temporale, inferat tibi nocumentum ſpirituale: ſed deficientibus opibus ternenis, non deficiat fides tua; quinimo confidas magnificè, de Dei providentia. Qui promiſit cœleſtia & æterna, non negabit temporalia. Non tamen ſemper donat pro noſtro libitu, ne ſimus abundantes in ſæculo, & minùs idcirco deſideremus, quæ ſurſum ſunt in cælo. In curis temporalibus conſiſtenti, vix poteſt deeſſe talis imperfectio, quin teneatur ſæpè cupiditate rerum, videlicet, amore poſſidendendi, aut timore eas amittendi. Unde æſtimo, quòd nemo tam plenariè cognoſcit, qualis ſit affectus ſuus; niſi cùm res cœperit actitare temporales, & curas habere exteriores. Sed qui in his occupantur, & tamen amorem creatoris præponunt in corde ſuo defectuoſis creaturis, non tam facilè ruunt in culpam. Et ſi ſe delinquere aliquando in parvo deprehenderint, feſtinent mundare conſcientiam.

§. 7. *De præmeditatione circa operanda.*

AD eruditionem tuam, habe præmeditationem aliquam prudentem circa agenda. Aliqui ſunt tardiores, aliqui quodammodo præcipites in factis ſuis. Tardi ſæpè bona omittunt; aut parum operis inchoantes, non perficiunt. Vivaciores verò, dum inconſideratè currunt, leviter impingunt. Unde in medio ſemper conſiſtit virtus. Debes igitur ſervare menſuram poſſibilitatis tuæ, & cogitare quod ſolet dici; Multum facit, qui rem debitè & bene facit.

§. 8. *De prudentia religioſa, in omni facto.*

NEceſſarium tibi eſt habere aliquam prudentiam, ſed humilem, religioſam & verecundam; ne videaris ſuperbus, auſterus, & audax, quaſi cum auctoritate faciens, vel imperans. Multò melius eſt, ut obſecrando loquaris, quàm jubendo ea, quæ oportet fieri. Eris prudens, ſi evitas videri prudens: nam ſi vis videri prudens, neceſſe erit, ut hoc aliis foris oſtendere velis, verbo aut facto. Quod cum feceris, non poteſt contingere, quin excedas aliquando menſuram prudentiæ tuæ; ita ut dicas magis ad facta tua vel aliorum, quàm expediat; vel excuſes negligentiam tuam, plus quàm juſtum ſit; & per hanc oſtentationem, amittes viam veræ prudentiæ, quæ conſiſtit in humilitate maximè.

§. 9. *Quòd prudens ſit ſibiipſi intimus.*

ERis prudens, ſi fueris ſemper proximus cordi tuo. Ibi diſce, quod juvet te omni tempore. Ibi conſtitue tibi manſionem, à facie inimici. Inibi aſcende per orationem, lachrymantem ante pedes

pedes Jesu; ut vincas omnem passionem, & fumigantem delectationem mundi & carnis, adversum te. Hæc est via prudentiæ, amare justitiam, & odire iniquitatem: benefacere, & malum pro veritate sustinere: exteriora agere, & interiora non oblivisci: curas ad tempus habere, alienum tamen esse ab omnium rerum blandimento: non sequi trahentem concupiscentiam, sed reductari per virtutem magnam. Non tu eas sequere, sed illæ te sequantur. Tu verò quò vadis? Ad eum, qui misit te; ut facias opera tua omnia in charitate, & custodias ea summa humilitate: hoc enim iter, quo ostenditur salutare Dei. Etenim dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis.* Et rursum: *Ego sum via, veritas, & vita.* Si hucusque veneris, non privaberis spiritualibus profectibus: sed eris sicut liber scriptus foris & intus, similisque patrifamilias proferenti nova & vetera de thesauro suo, dum exteriora agis, & apud altissimum sit cogitatio tua. Quàm simile etiam huic sensui, quod in Psalmo legisti: *Os justi meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium.* Lex Dei ejus in corde ipsius, & non subplantabuntur gressus ejus. Hæc tibi signabis, quotiescunque tumultus ferre gravaris. Nam actio non est causa perturbationis nostræ, sed magis passio.

Matth. 11. Ioan. 14. Matth. 13. Psal. 36.

§. 10. *De passionibus vincendis.*

IGitur circa eas vigilandum est, ne incipiant surgere, & possint prævalere. Quid sic turbat oculum prudentis, sicut frequens ira? quid ita inquinat, sicut concupiscentia? quid ita excæcat, sicut munera, & blandimenta noxia? Ingemiscit Propheta adversus passiones istas, & confidens Deo abscondita cordis sui, sic orat: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Cor meum conturbatum est,* ecce ira pacem tollens: *dereliquit me virtus mea,* ecce concupiscentia vigorem animi molliens: *& lumen oculorum meorum non est mecum,* ecce avaritia munera secum portans, sed oculos veritatis & justitiæ plerumque eruens. Nunc ergo vide, qualiter evadas laqueos venantium, in quibus omnes positi sumus. Nullus alteri objicere potest, quid concupiscis? Ecce in concupiscentia omnes generati sumus. Et quia bellum omni ex parte instat, cauti simus. Deus adjutor noster, & ideò intentè oremus. Suavis est & mitis, ideò accedamus. Misericors est & clemens, ideo non desperemus. Potens est & dives in misericordia, propter hoc non deficiamus, sed cum Apostolo dicamus: *Omnia possum in eo, qui me confortat.*

Psal. 37. In omni passionum genere ad Deum recurrendum. Phil. 4.

§. 11. *Quod certis quibusdam horis, vacandum est Deo.*

SIc tempera actiones, laboresque externos; ut tamen orationi, lectioni, ac meditationi Scripturarum vaces, aliqua ex parte diei. Si potes, fiat exemplo Prophetæ in Psalmo: Vespere, & manè, & meridiè, narrabo & annunciabo, & exaudiet vocem meam. Considera sequentes versus ejusdem Psalmi, & docebunt te vacare tibi, & sperare in Domino. Nam ultimus sic concludit: Viri sanguinum & dolosi, non dimidiabunt dies suos; ego autem, sperabo in te Domine. Nota in hoc versu, quòd carnales & animales terrena sapientes, & interiora

dissimulantes, non dividunt tempora sua; ut aliquando retractent opera sua, & sciant, quid desit eis. Sed non est talis actio bonorum, qui mensurant thalamos cordis sui hinc & inde; ne fortè in vacuam currat. Quàm multi per multa currunt, *sed unus accipit bravium.* Distrahitur sæpè mens in labore, ideò revertatur post laborem, ad unionem sui, quia unio ista multa utilia docet: & hoc est, quod dicitur; unus accipit bravium. Invenies tempus sufficiens vacandi, si nullum indulges otiositati, non solùm operis, sed & sermonis & cogitationis. Beatus homo, qui in sui consideratione, sæpè vigilat; ne fortè propter incuriam, de tenebris ad tenebras vadat.

1. Cor. 9.

In summis negotiis etiam invenit homo diligens tempus quo sibi vacet.

§. *12. De custodia oris.*

CUstodia etiam diligenter verba oris tui, ut dixisse aliquid postmodum non pœniteat. Qui inter multos conversatur, majori indiget custodia: quia ab omnibus considerari potest, cujus conversationis fuerit. Quis ita simplex, ut non discernat, qualiter se habeat aliquis, in opere & sermone? Hoc ideo replico, ut cogites, *quia spectaculum facti sumus Angelis & hominibus*: & ut neminem habeat tam socialem, coram quo minùs honestè & virtuosè te geras. Non des unquam occasionem dissolutionis, per verba rara, vel signa vana: quia generat hæc levitas duplex malum: In aliis exempli boni, in te etiam sancti propositi, dissipatio est. Noli esse fabula hominum, ut aliquis dicat; Hæc & hæc mihi ille recitavit, volens se excusare per te; quasi ideò accusanda levia non sint, quia tu dixeris, qui melior putaris. In hoc multi frequenter delinquimus, quòd nostra errata exemplis aut verbis aliorum justificamus; tanquam nobis idcirco liceat, quia idem & alii faciunt. Credo quòd pluribus sæpè displicet, quàm citò otiosè aut inconsideratè aliquid dixerint. Quomodo audet se homo, per alterius negligentiam, defendere in malo, quando nihil minus per hoc peccat coram Deo? Quare cæcus cæcum sequeris, ut in foveam pariter cadatis? *Bonum æmulamini in bono semper*, ait Apostolus: *Et imitatores mei estote, sicut & ego Christi.*

1. Cor. 4.

Galat. 5.
1. Cor. 4. & 11.

§. *13. De homo exemplc dando.*

ATtende tibi, ut quantum vales, omnibus sis causa boni exempli, ut in te clarificetur nomen & vita Jesu Christi. Nemo veniat ad præsentiam tuam, quin ædificatus & lætus recedat à te. Tu verò retine apud te, quòd non sis dignus alicujus alloquio: sed magis tibi proficit aliorum visus, sermo, oratio. Cave tamen familiaritatem eorum, qui imitandi non sunt, quamvis in Christo diligendi. Prædixi, & iterum dico; ut taliter ambules, ne fias proverbium hohominum, loquentium sibi placita, de quocunque volunt. Non potest quis melius tollere fabulationes levium hominum, quàm ut ipse levis in verbis & moribus suis non videatur. Benignus tamen, & alacer apparere debes; ne horrori sis, maximè verecundis, & modestis fratribus.

Familiares tibi ne sint, quos imitari non debes.

§. *14. De vitandis occasionibus scandali.*

NOn stes ad loquendum diu in aperto, aliis laborantibus & occupatis, circa injuncta opera, ne dicatur tibi: *Quid hic statis tota die otiosi?*

Matt. 20.

Non

Non des occasionem loquendi, venientibus ad fenestram: sed expedias eos verbis benignis & utilibus; neque cum tristitia dimitte illos, sed cum pace & gaudio, refectos cibo potuque necessario: postea commenda te orationibus eorum, & dic eis: Jam ite dilecti fratres, & agite gratias Deo, & oretis pro me. Si aliquid plus addideris pro eorum consolatione, bene retribuet tibi Dominus. Cùm veniunt aliqui in occursum transitus tui, non debet te latere, quin præcogites si justam & utilem potuerint habere causam illuc accedendi, & penes tuum scire, non des occasionem volenti occasionem: unde si te subtrahis talibus, postmodum non lugebis. Semper tamen paratus esto, ad satisfactionem poscenti te: sed otiari nullum patere apud te, sed fraternè admone eos, ut transeant, quia tibi non vacat: Christus est, qui tibi loqui desiderat. Hoc modo te liberas à superfluis, & illos ad quietem suam, cellæque custodiam inducis. Nihil tamen temerè judices: sed vide, quanta charitas, quàm amica fraternitas, traxit eos ad te. Discretè ergo age in his, ut aliquando audias venientes, aliquando sinas transire etiam loqui volentes.

§. 15. *De non credendis novitatibus, neque referendis.*

ET quia sæpè diversa percipis, & nova tibi plerumque dicuntur, non facilè credas, difficiliùs ea consequenter aliis dicas; & multo sit melius, si omninò sileas. Quid ad te? Jesum sequere, & sine mortuos sepelire mortuos suos. Hujuscemodi distractionibus & curiositatibus, servus Dei intendere nullo modo debet, sed ædificationi, & custodiæ cordis sui, orando, legendo, meditando, & alia opera sancta in nomine Dei faciendo. In actibus Apostolorum habes, quod Athenienses ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi: sed talis usus, nimis damnabilis sit apud claustrales. Deum præ oculis habentes.

Rumoribus non indulgendum.

§. 16. *De utilibus narrationibus.*

SUnt tamen quædam, si referantur ex charitate, quæ ædificant etiam audientes; sicut denuntiatio alicujus defuncti, petitio suffragii pro tribulato, conversio peccatorum, status devotorum, & alia his similia; quibus est condolendum, seu etiam congaudendum, prout causæ requirunt. Considerare similiter divina judicia super statum mundi, prodest bonis & electis Dei ad contemptum ejus; sicut sunt pestilentiæ, fames, incendia, præliaque terrarum, & cæteræ tribulationes graves: quibus gloria mundi prosternitur, & delectatio carnis amaricatur. Hæc mala sæpè boni & spirituales, ad profectum suum trahunt; & per exempla talia, se & cæteros ad compunctionem cordis, ad luctum peccatorum, ad emendationem vitæ, & ad præparationem mortis secum excitant; quæ etiam in sacris codicibus, & Ecclesiasticis historiis, manifestè leguntur. Sed hunc salutarem profectum, plures indevoti & verbosi, aut nesciunt, aut non intendunt; sed quasi in fabulam deductionis, pervertunt. Unde potes elicere, quòd sicut boni & virtuosi ad bonum omnia, quæ audiunt vel vident, conantur inducere; ita instabiles & vagi, tepidi & dissoluti, hæc

eadem ad suam malitiam exercendam inflectunt. Ideò perspicito, quid sit, quod audisti; & quis fructus esse valeat, ultrà dicendi.

§. 17. *Qui sunt vitandi.*

PRopterea noli libenter approximare sæcularibus, neque personis magnis: nec eo etiam convenias, ubi nôsti esse multitudinem presbyterorum; quia statui tuo non congruit, nec officio.

§. 18. *Cùm quibus est conversandum.*

CUm simplicibus & devotis, & bene sentientibus de Deo, & consentientibus tibi propter Deum in bono, sit sermocinatio tua, & crebrior sociatio. Et quicunque non concordant cum spiritu tuo, illis cede propter pacem tuam & ipsorum; quia defensor, & judex noster, JEsus Christus clarè nos interiùs agnoscit, ante quem humana judicia sæpissimè errant. Si desideras aliquem ædificare, soli melius dicis; quia multis nonnunquam displicet, quod unus vel duo gratanter audiunt.

§. 19. *De quibus materiis est interrogandum, & colloquendum.*

QUæstiones in Scripturis noli movere in communi audientia, neque de materiis altis & curiosis libenter loquaris? sed quæcunque sunt humilia, virtuosa, amabilia, devota, & excitativa ad amorem Christi, pacifica, pudica & honesta coram Deo & hominibus, hæc loquere & exhortare. Si verò audieris aliqua difficilia & obscura moveri ab aliis, tace primò, & cogita, quòd sis discipulus Christi, quem non oportet docere, sed audire humiliter verba seniorum; & cum verecundia & reverentia utilia interrogare, & discere in silentio. Unde Paulus dicit: *Docere autem mulieri non permitto.* Id est, non patiar, quòd insistat aliorum doctrinæ, qui infirmus est, & debilis in virtutibus, & quodammodo adhuc carnalis est, in quo sæpè abundant passiones superbiæ, iræ, rixæ, gulæ, invidiæ, vanæ gloriæ, & cæteræ pestes cordis, & morum levitates: cui neque est experientia & annosa exercitatio spiritualis vitæ & disciplinæ, sed vana & indevota scientia, & assueta ad non interrogata levis responsio. Istum enim non decet, præsentibus aliis & peritioribus, quicquam loqui, docendi saltem modo. Non dicas ergo opinionem tuam, ne ostendere scientiam tuam cum Heliu videaris; qui beatum Job meliorem & sapientiorem se ausus est docere, & duriter increpare, ac rationibus compositis ingeniosè vincere: sed Deus sprevit eum, & reprobavit, eò quod superbè & & animosè, justo & sancto viro, se prætulisset.

1. Tim. 2. Cui non liceat in seniorum consensu loqui.

Iob. 30.

§. 20. *De revelatione scripturarum mysticarum à Deo imploranda & à proximo.*

QUando autem desideras aliquid obscurum intelligere, & de dubiis certificari, primùm à Domino pete sensum & intellectum illius revelari ad profectum tuum, & pro gloria ejus. Contigit aliquando cuidam, in tali forma Deum oranti; cùm se iterum contulisset lectioni, statim ei aperiri ignorantiam ejus: qui consolatus in verbo Domini, didicit habere recursum frequentiorem ad Deum, omnia scientem. Tamen rursus

ſus hominis ſenſus, quandoque à Deo humiliatur, ne capiat verbum tenebroſum, ut non elevetur cor ejus, & cadat in laqueum diaboli, æſtimans ſe aliquid ſcire, cum nihil ſciat. Et niſi Deus voluerit nobis revelare, nonne tenebræ videntur eſſe Scripturæ? Ideò ſecundùm conſuetudinem ſanctorum Patrum, quærendum eſt humiliter à fratre aliquo, ut exponat & declaret nobis intellectum obſcurioris literæ. Sic enim diſcipuli interrogabant Dominum dicentes; *Ediſſere* Matth. 13. *nobis parabolam zizaniorum.*

§. 21. *De ſpirituali collatione.*

CONfert etiam non modicam ſcientiæ utilitatem, ſtudioſa & unanimis duorum ſibi bene conſentientium divina collatio. Unde Salvator noſter ait: Matth. 18. *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Et Ioan. 20. alibi: *Dum hæc autem adhuc loquerentur ſtetit Jeſus in medio diſcipulorum ſuorum, & ait, Pax vobis*; & cætera, quæ de reſurrectione ejus pleniùs leguntur. Amor ergo in divinis ſcripturis commendabilis eſt, per quem & carnalia & otioſa tantò celeriùs vitamus, quantò major eſt in nobis. Senties in operibus tuis effectum meliorem, ſi divinæ ſcientiæ fueris ſpeculator, & impiger imitator.

§. 22. *De quotidianis operibus, quomodo fiant.*

CUm opus tibi videtur, ut aliqua neceſſaria procures, vel etiam quædam ad meliorem durationem reformes, fac in Dei nomine ſine multa quæſtione, & eris liberior à retractione eorum, qui contra dicere potuerint. Ex quadam levitate quidam oppoſitionem fa- (Quæ ex æquo facturus es cela alios.) ciunt, & neſcio qualem probationem in aliis quærunt. Qui ergo ſilere ſcit & facere, ſapientem viam tenet. Hæc in quotidianis & levibus, obſervanda puto. Decet tamen fratris alicujus verba patienter audire; & propter virtutem humilitatis dicendam, ſequi interdum inferiorem: ſed non ſemper, cùm putatur fieri aliud magis inconveniens; quod bonæ & puræ conſcientiæ meliùs relinquo, quàm imperitè conſulam.

§. 23. *De conſilio majorum, in ſpiritualibus cauſis conſiderando & recipiendo.*

DE ſpiritualibus & majoribus cauſis, Superiorum primò eſt voluntas conſideranda; deinde ipſorum, ſi dubitas, requirenda ſententia; ut quicquid judicaverint, pro meliori accipiatur conſilio. Si non acquieverint, vel ſatisfecerint interrogationi, expectanda eſt reſponſio, fortè maturè ſe deliberant, perſpicientes alia æquè ibidem concurrentia, vel obviantia ut non tam facilis & certa poſſit ſolutio dari. Poſtquam ſemel aut bis ſanè intellexerint negotium quærentis, non expedit nimis inſiſtere ad informandum eos, ne generetur aliqua gravitas aut moleſtia ab utraque parte. Quietius eſt ergo amodò tacere, & aliud conſilium quære- Pſalm. 120 re, ſicut ſanctus ait; *auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram.* Cùm deſunt humana, divina ſunt inquirenda ſuffragia, ut effectum concedat ſalutarem cauſis neceſſariis. Sed præcave tibi, ut quantum minus vales, importunè aliquid poſtules; & dum ſentis parum proficere petitionem tuam, noli vexare te per aliquam impatientiam, ſed recordare; O felix patria, ſanctorum replens deſideria, & miſerorum neſciens gravamina.

§. 4. De

§. 24. *De reverentia Prælatorum.*

CORam ſenioribus exhibeas te verecundum & morigeratum; & nihil temere in verbo aut opere à te percipiatur, ſed humilitas & ſimplicitas. Semper ſenioribus reverentia deferatur, & honor: ſive dignitate prælationis, ſive auctoritate officii, ſive ætate temporis, & converſatione venerabiles fuerint, humili corde exigeris reddere debitam ſubjectionem, & beatus ſi imples eam, & devotè veneraris Prælati tui præſentiam.

§. 25. *De cavenda familiaritate cum Prælatis ſuis.*

QUorum tamen ſocietatem declinare debes, ubicunque aptè, & quotieſcunque licitè potueris; quia multis fuit nocivum, quòd parvam reverentiam coram ſenibus & Prælatis ſuis habuerunt, & ſeduxit corda parvulorum & expertorum talis conſuetudo. Ideò ſapienter facit, qui magnorum hominum notitiam, & Prælatorum familiaritatem devitat; quia non bene decet, nec ædificat intuentes. Neque hoc ad ſubtrahendum quicquam ſanctitati illorum dicitur: ſed ad cautelam novitiorum & ſimplicium, proponitur. Quidam ex familiaritate nimia & alloquiis magnorum, audaciùs ſe rebus & negotiis altioribus immerſerunt: quod forſitan non feciſſent, ſi liberiores erga ſuperiores ſuos non fuiſſent. Etiam aliquando cæteris fratribus ſe præferentes, putabant ſe aliquid eſſe: ſed in fine decepti ſunt, quia hominibus & non Deo placere voluerunt. Proinde utile juvenibus eſt, & novis palmitibus expediens, propter futuras occaſiones mali, nunquam talia quærere, quæ ſpectant ad ſuperiorum gratiam, & familiaritatem minùs cautam, ſed humiliora & ſimpliciora loca & officia exquirant ſibi, gaudentes in abjectione omnium pomparum mundi, & quòd ignoti & parum habentur in oculis hominum reputati. Verùm non eſt parvus fructus ſpiritualis gratiæ, quando ſe homo ab omni temperat propter Chriſtum, amicorum inclinatione, & ejus appetit ſolummodo gratiam, qui confortat pauperem, & exulem conſolatur in abſcondito.

§. 26. *De periculo pauperum in officiis.*

CAvendum eſt pauperi, ne efficiatur præſumptuoſus & audax, & obliviſcatur paupertatis & inopiæ ſuæ, in qua natus eſt. Melius illi eſſet, ſi ſemper vitam in egeſtate duceret; quàm poſt paupertatem, in terrenis ſubſtantiis ſuperbiret. Maledictum ſit aurum & argentum, & omnis pretioſa ſubſtantia deſiderabilis viſu pereat, quæ pauperem & ſimplicem, ad ſuperbiam & mentis cæcitatem perducit. Verè infelix homo, qui in terra ſibi nomen invenit, & laudem fini ſuo poſuit. Quid tam metuendum pauperi & inopi, ſicut exaltari & prædicari? Multi quando latebant, Deo vivebant: quando neſciebantur, Deus illos viſitare dignatus eſt, & tanto familiarius, quanto minùs ſociati erant hominibus. Sed dum ad negotia temporalia perveniſſent, hinc inde diſſipati, non potuerunt cogitare quid fuiſſent; & aliter his contigit, quàm putaſſent. Abſconde ergo chariſſime, modicum te ad momentum; & vide quid prodeſt omnis labor hominis, & operatio multa ſine fructu. Fructus eſt ſanctitas, & puritas cordis, ple-

plenitudo dilectionis, delectatio in operibus bonis, finis verò vita æterna est.

§. 27. De vitandis rebus non commissis.

OBserva quoque cautius, ut de ordinatione majorum, aut fratrum consilio, non multum adjicias tibi, aut de qualibet re, quæ non est tibi commissa; quia non parvi periculi est, rebus ad te non pertinentibus, aliquo modo conscientiam occupare. Quisquis curis multis se interserit, seipsum lædit. Qui verò unum, quod super omnia est, solummodò quærit, in pace multiplici erit conscientia ejus. Potes teipsum inquietare talibus, & proficies nihil. Ad tuum conceptum rem quamlibet habere, erraticum videtur & impossibile. Noli igitur errare, quia error finem non habet, id est, perfectam consummationem. Si vis esse bonus, & perfectus servus Dei, non tuam, sed Dei opta in omnibus voluntatem. Ejus sequere animo humili ordinationem, & omnia tibi parebunt; nil etiam tuæ disconveniet voluntati, sicut scriptum est: *Ordinatione* Psal. 118. *tuâ perseverat dies, quoniam omnia serviunt tibi.* Dies est homo justus, propter lucem veritatis & justitiæ; quâ illuminatur à sole Christo, scilicet ad videndum ordinationem omnis æquitatis ejus. Iste ergò perseverat ordinatione Dei, hoc est, mente constans est & immobilis super omnibus, quæ ei contingere possunt, ferens cuncta æquanimiter: quia ab illo procedunt, cujus nutui omnia subsunt & obediunt. Noli in isto vel in illo, tuam velle impleri voluntatem vel electionem, quæ sæpè proprietaria est & injusta, sed dic: Sicut Dominus voluerit, ita fiat; nam ita fieri, melius est. Quicquid etiam per servos suos instituerit, pro bono fit, & inde lucet servus Dei bonus; quoniam omnia in bonum accipit, sciens, quia consuummatio perfectionis est, alienatio omnis propriæ voluntatis. Rariùs ergò statue tibi consilium tuum, & firmiter non ponatur in animo, quod est incertum, an fiat vel fieri expediat; quia in rebus cunctis, finis inspiciendus est. Et quæ ad bonum finem dirigunt, laudem habent, non quæ in facie apparent: nam ignota sunt plerumque talia, quamvis probabilia foris videantur.

§. 28. De prævia consideratione.

IDcircò sapientes & eruditi viri, res quaslibet intuentur à longè, & longanimiter expectant, rimantes tacitè, quis sit finis intenti operis; ne festinantiâ rem confundant, & præcipitio corruant. Providentia namque regitur status sapientis, & actio ejus universa (si plena sit oculis) erit probatissima & stabilis. Ipsius est rerum causas, puta initium & finem debitum, discernere; & quæ sint agenda, quæ etiam vitanda, semper prævidere, ne inconfusè fiant. Si quis indiget sapientia, *postulet à Deo, & dabitur* Jacobi 1. *ei*, si utilis ei esse possit & expediens: aliàs illam desiderare non debet, quia damnabilem rem exoraret.

§. 29. De differentia inter sapientiam & prudentiam.

SApientia tamen cœlestium rerum magis videtur esse, prudentia verò seu providentia ad temporalia negotia congruentiùs spectat; quia cœlestia & æterna sapere potiùs jubemur, temporalia autem omnia in transitu habere docemur.

mur. Unde licenter conceditur usus necessarius bonis & sanctis viris proponendo viatico. Sed non in omnibus cernitur tantus divinæ dilectionis radius, ut quod dignitate & elegantia mentis proponunt, hoc exerceant avidiùs. Norunt sancti, quòd hæc ima præsentata supernis, sint abjectissima: nec pretio laudis alicujus ducenda. Itaque quodammodo assimilantur caducis, qui caduca petunt & privantur gloria cœlestium, qui satiantur temporalium. Quæ omnia prudens dispensator debet animadvertere; & ne terrestrium rerum rerum distibutione dispergatur nimium, bonis sempiternis suum renovare cordis palatum studeat. Tantoque libentiùs (dum illi vacat) immoretur superis, quo magis constat, quòd gravis est & periculosa omnis cura temporalis, quæ divinis non revelatur sustentamentis.

§. 30. *Quòd necessaria est providentia, habenti curas temporales.*

EGet quippe majori providentiæ luce, qui inter temporales curas, tanquam inter vitæ tenebras versatur; & illi bonum est, si tantummodo rebus mutuatus, non alligatus corde, externa ministret. Laudabile satis, si in negotiis sancto non desit otio, si curis ad tempus pro fraterna causa intentus, nihilominus inveniatur meditatione æternorum & contemplatione suspensus. Qui enim sanctæ Marthæ fideliter implere negotium satagit, beatissimæ Mariæ dignus habebitur aliquando dulcedine foveri, & consolationis divinæ, & allocutionis silentio immorari. Quo ille rectè censetur aptus, cui jam fraternæ necessitati servire placet, & Christi tantùm dilectio super omnem temporalem curam amabilis, in intentione præcipua est. Non sicut is, cujus foris videtur ministratio; sed ab intus non ardet vera dilectio, & intentionis non lucet pura simplicitas, & simplex puritas. Sua enim commoditate, perdit lucrum charitatis; & libitu proprio, destituitur à Christi beneplacito. Nam omne quod agitur, si in veritate & puritate non manserit, in interitum vadit & evanescit. Tetigi paululum boni dispensatoris necessarium institutum, qualibet sibiipsi debeat etiam intentus & præsens esse, nec rebus exterioribus variisque negotiis totaliter inhiare; quinimmo eligat secundùm affectionem suam cordialem, nullis implicari curis; sed insistere (quantum opportunè concessum fuerit) studiis theoricis. Verumtamen quisquis per divinam voluntatem tanquam servus à Domino fuerit advocatus, ad faciendum opera misericordiæ, impleat mandatum obedientiæ, & ne declinet ad propriam nimis quietem: sed magis offerat se per bonam & promptam voluntatem, ad serviendum Deo viventi, in sæcula sæculorum. Amen.

Externis rebus impeditus subinde redeat ad sese.

CAPUT SECUNDUM.

De ministerio Marthæ, & otio Mariæ, & de concordi convenientia ad invicem.

Argumenta hujus capitis.

§. 1. *De comparatione Marthæ ad Mariam, id est, activæ ad contemplativam, & quod utraque laudabilis, nec altera ab altera separanda.*

QUamvis eligibilior pars Mariæ sit & suavior; tamen beatæ Marthæ sororis ejusdem pars laboriosa, laudabilis est, & Deo accepta; sicut per seipsum Dominus ait in (Joan. 12.) Evangelio: *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui est in cœlis.* Ministrare specialiter spectat ad Martham, sicut vacare ad Mariam, non tamen debent istæ duæ sorores ab invicem separari, nec debent de statu suo contendere: sed magis studeant pariter Christum hospitio recipere, ut in omnibus possint perfectè stare, & quotidianis proficere virtutum augmentis.

§. 2. *Opus Marthæ.*

(Luca 10.) MArtha serviat, laboret, atque provideat bona coram Deo & hominibus, ut soror ejus Maria liberiùs vacet (2.Cor. 8.) divinis. Nec murmuret contra sororem suam, quod eam solam reliquit ministrare: sed potiùs adhortetur, ut in quiete & silentio se teneat, & nullis se mundi occupet negotiis: sed Jesum sem(1.Pet. 1.)per præ oculis habeat, *in quem Angeli prospicere concupiscunt.* Audiatque eum, & miretur de verbis gratiæ, quæ procedunt de ore ejus: atque talem se exhibeat, ut digna sit auditu divino. Tam purum & absque terrena mole cor suum præparet, ut cœlestibus desideriis accensa, quandoque mereatur introire cum ipso, ad inconsuetà dulcedinis ejus gaudia.

§. 3. *Opus Mariæ.*

MAria verò sorori suæ compati debet, & sæpius Dominum orare, ut dignè & devotè valeat ministrare sibi & aliis, necessaria hujus vitæ; ut patiens sit in adversis, fidelis & prudens in omnibus negotiis suis: atque sic exteriora moderetur & ordinet, ut seipsam interiùs non omninò negligat: sed cùm tempus occurrerit, exemplo suo, ad vacandum sibi paululùm, in secretum secedat. Nec sibi soli & Deo vivere, magnum & gaudiosum reputet, sorore relictâ sub sarcina: sed pio considerationis oculo, ejus memor sit apud dilectum suum, nec non consolationis verbo, quantum valet, sublevamentum deferat. Memento Maria, quia non vales liberè vacare, nisi Martha voluerit pro te laborare: & nisi illa exteriora disponeret, tu minùs lucidè interiora videres. Utilis est tibi sororis tuæ sollicitudo, ut non perturbetur tua desiderabilis solitudo. Ne ergò velis sororem tuam contemnere, aut judicare minùs sanctam, quia occupatur rebus transitoriis vilibusque materiis; magis autem hoc cogita, quantam tibi in humilitate servitutis suæ, præstat contemplandi occasionem. Quæ licet exteriora procuret, dispenset, & custodiat; alia tamen habet in intentione cordis, quæ principaliùs amat. Nam Jesus Christus utique est finis, pro quo intantum laborat, propter quem etiam sibi parcere à manè usque ad vespe-

vesperam non refugit, ut alii fructum spiritualem ex hoc majorem consequantur. Dilige proinde sororem tuam, & defer ei compassionem, orationem, reverentiam, & excusationem. Si quid minus potest in spirituali conversatione, hoc tu supplere desidera, per sancta & devota exercitia tua. Non tamen ex te illud præsumas, aut de te plus quàm oportet sapere velis: sed Dei gratiâ te exhortante interiùs, bonum charitatis tuæ studium in hoc commenda, quia omnia bona opera tua ei communicare debeas, quæ plura impedimenta devotionis habet, quàm tu. Soror enim tua est, & illi debes, quicquid boni apud Deum habere vales.

§. 4. *Admonitio Marthæ.*

AUdi iterum & tu Martha, quæ sollicitaris circà frequens ministerium. Cave ne turberis in opere, & ne deficias in tribulatione; quia satis abundanter & causarum tumultus advenient tibi, & adversitatum contra te varietas non deficiet. Beata eris, si omnia patienter accipis, & cum gratiarum actione, à Deo esse bona & mala, salubriter sentis. Semper igitur tibi opus est patientia, atque prudentia; ut per patientiam mala superes, & per prudentiam aliis bona misericorditer impendas, quamvis sint etiam ingrati. Attende tu, quibus servias, & quâ mercede laboras. Nonne Christus est, cui te totam contulisti? Ejus Martha es, & ejus voluntatem facere debes, ne offendas, & pecces. Potens est Dominus tibi dare gratiam majorem, & ostendere etiam gloriam suam; ut quæ tàm sedulò & devotè ei ministras in mundo, tandem juxtà eum recumbas in regno ejus.

§. 5. *Consolatio Marthæ.*

EJa Martha, magna erit merces tua in cœlo, tantùm esto fidelis in ministrando. Propterea, servi, fer curam, præpara quæ opus sunt ad vitam istam, sive in coquina, sive in braxatorio, & cellario, sive terendo semina, sive molendo sinapis, sive alterius generis grana. Opus si vile est, tamen pretium vita æterna est. Quicquid enim expendis in usum fratrum Christi, reddet tibi justus judex in die judicii. Quando omittis propriam voluntatem & utilitatem aliquam, seu quando postponis spiritualem lectionem propter aliorum necessitatem; tunc emis à Christo hæreditatem æternæ vitæ, & ille fit tibi pretiosum & firmissimum pignus solutionis æternæ gloriæ. Unde Patri sic dicit: *Volo Pater, ut ubi ego* Ioan. 12.
sum, illic sit & minister meus. O Martha, multa potes operari opera bona, si sis voluntaria & parata. Egent servitio tuo servi Christi, & sine tua cura non sunt in Deo liberi. Si tamen vis esse meritorium opus tuum, fac ex animo bono, & non cum tristitia, neque cum tædio. Magnam potes exercere charitatem in fratres, magnam etiam generare lætitiam, dum esuriunt & sitiunt, nec habent quod manducent; & tu subvenis necessitatibus eorum, apponendo ea quæ Dominus concessit infirmitati corporis humani. Attende, quid Isaac Patriarcha dixerit Esau, filio suo. *Tolle* (inquit) Gen. 27.
arma tua, pharetram, & arcum tuum. Cumque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, ut comedam, & benedicat tibi anima mea. Similiter benedicet te ô Martha, quicunque recreatus fuerit cibo & potu, in nomine Christi

Christi per ministerium tuum: nec erit tantùm benedictio tua temporalis quædam retributio, sed potiùs æternæ hæreditatis firma perceptio.

§. 6. *Admonitio Mariæ.*

ALloquenda est iterùm soror Marthæ Maria, ut domi sedeat ac meditetur, ut columba, verba cœlestia. Tanto affectu quæ æterna sunt cogita felix Maria, tam suavi gustu sapiant tibi interiora bona, ut minus cures exteriorem indigentiam. Minimè quoque contristeris, si datur quandoque minus, si sapiat minus, si præparetur tardiùs, si quid aliud defectuosum fuerit in Marthæ manibus. Non enim parum ipsa ædificatur, quod tam sustinens videaris in necessitate: nec erit ei alio tempore onerosum meliorare, cùm Dominus donaverit, considerata patientia tua in tempore, quo non potest. Quantò tu fueris patientior, benignior, & quietior; tantò sorori tuæ fit omnis labor levior, & occupatio tolerabilior. Considerat namque fructum spiritualis incrementi ex te, & consolatur non modicum in suo opere, quia pasceris spiritu magis quàm carne. Ipsa etiam gaudet coram Deo, quod tam facili contentaris ministerio, ne gravetur suprà modum: sed parcis labori ejus, ac vacandi orandique indulges largiùs tempus. Satis reprehensibile esset, ut cum quietis iter ambulare deberes, molesta fias etiam laboranti.

§. 7. *Increpatio tepidæ Mariæ.*

Maria etsi Christo vicina, tamē alicubi reprehensibilis.

IN omnibus exhibe te mitem, patientem, devotam, terrena non curantem: sed Deo unitam, & ejus contemplationi crebrò intendentem. Alioquin quomodò locum imples Mariæ, si non invigilas quieti & custodiæ tui? Aut non æstimas esse onus gravis Judicii habere tantam providentiam in temporalibus, & minus vacare studiis spiritualibus? Time ne auferatur pars tua à te, propter ingratitudinem tuam, & detur sorori tuæ facienti fructus bonos. Quæ hujusmodi est, non dignè fungitur sancto otio Mariæ: sed expelletur ab omni mox spirituali dulcedine, ex justa ratione. Sed mirum fortè videtur, quomodò aliquid reprehensibile de Maria sentiri possit, quæ à Christo laudari cognoscitur. Hîc sciendum est, quod multi in loco Sanctorum stant, qui tamen conversatione suâ multùm à Sanctis distant. Multi etiam nomen Religionis habent, qui tamen adhuc sæculari vitâ torpent. Multi foris quiescunt ab occupationibus ex officio commissis, qui nondum tamen conquiescunt ab externarum rerum concupiscentiis. Ex quadam enim infirmitate spiritualis fervoris provenit totum, quod plures in quiete videntur positi: nec tamen ut dignum est, sibi vacare nituntur. Ideò [ut tactum est] in loco Mariæ hujusmodi sectatores negligentiæ redarguuntur, tanquàm ab igne Divini amoris alienati, & in devotione tam remissi. Sed quæ vera est Maria, sectatur semper Jesu vestigia, & dicit cum sponsa: *Sub umbra illius, quem desideravit anima mea, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Cant. 2. Hæc pauca de ministerio Marthæ, & otio Mariæ si considerata serventur sollicitè, fiet ut post præsentes labores, reddatur nobis fructus dilectionis, cum corona justitia. Amen.

CAPUT TERTIUM.

Argumenta hujus Capitis.

§. 1. *De commendatione Marthæ, & fidelis dispensatoris.*

Labor nobis levior collatus; cum exemplis antiquorum ex sacris literis.

INveni adhuc aliquid suave in scripturis sanctis, quod te [ô Martha] delectet in officio tuo. Tunc enim opera nostra, leviora fiunt nobis & dulciora, si confirmationem trahant ex eloquiis sanctis, atque imitationem demonstrent justorum præcedentium exemplis. Vilescere possent fortè opera pietatis, apud non intelligentes virtutum merita, nisi forent à beatissimis hominibus magna cum devotione continuata. Magnus quoque honor est, & nullius erubescentiæ locus: quando pro cœlesti regno, spontè quis se humiliat, & servum facit, Exemplo JESU Christi & Sanctorum ejus incitatus. Dicit enim in Canticis sponsa, figuratè ostendens per mystica verba, quid bonitatis in hoc Christus velit, quod quidam in laboribus sic deserviunt. *Manus meæ* (inquit) *distillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatissimâ.* Manus sponsæ, hi sunt; qui amore Christi opera charitatis exercent in fratres, quorum virtus interior & actio exterior, sic abundat ex affectu dilectionis ad omnes, ut amara & despecta oculis humanis tractare, ad qualem cunque consolationem debilium & impotentium delectentur. Sed & digiti mei pleni sunt myrrhâ probatissimâ, dum singula & distincta officia, ex Spiritus sancti ordinatione formata, sic fiunt in domo Dei, ut omnes, qui ad agendum aliquid deputati fuerint, non ex proprio consensu, sed magis trahantur per salutarem obedientiam; renuntiantes proprietatibus omnibus, etiam cum gravitate quandoque cordis, & amaritudine valida. Etenim sic in veritate efficiuntur myrrha probatissima, cùm in rebus parvissimis, & in quibus foret aliqua naturæ consolatio, seipsos relinquere & mortificare laborant. Potest igitur probata myrrha accipi, dum quis propter Christum, carnalem vitam crucifigit laboribus, vigiliis, & jejuniis: sed fit tunc myrrha probatissima, cùm in nullis rebus sibi vivit; sed superatis apertis & grossioribus mortificationum stimulis, etiam valde subtiles propriæ voluntatis motus immolat. Quod cùm fecerit,

Cant. 5. Explicatio hujus ex Canticis. Manus meæ distillaverunt myrrham, &c.

fecerit, nimirum cum Chriſto in Cruce ſitiente, potum felle mixtum ſpiritualiter guſtat. Cui competit illa in Cruce

Ioan. 19. pendentis reſponſio : *Conſummatum eſt.*

§. 2. *De abnegatione ſui.*

Verbum Chriſti: conſummatum eſt, de iis dici queat, qui in totum ſe abnegaverint

NAm cùm aliquis ad tantam pervenerit abnegationis profunditatem, ut neque in magnis, neque in parvis, nec in adverſis, nec in proſperis, ſuam exquiſierit voluntatem, jure etiam de ſe dicere poteſt : Conſummatum eſt. Hoc eſt ; Quicquid virtutis, quicquid perfectionis, quidquid ſpiritualis eſt converſationis, in hoc uno munere adimplevi, videlicet in plenaria mei abnegatione. Et hæc eſt myrrha probatiſſima. Sed antequam hujus myrrhæ ſpeciem quis agnoſcat, in multis ſæpè gravitatibus ſeipſum experitur, quàm facilè caro remurmurat, quoties trepidat, quoties ſubruit; in quo conflictu intelligit, quantus ſit labor non facere, quod concupiſcit; quàm durum frangere ad omnem nutum alterius, ſuos conceptus animi. Si ergò hæc & his ſimilia, latiùs excogitata pertranſierit, tanquàm veræ mortificationis probamenta, [quæ omnia fortes Chriſti amatores ardentiſſimo affectu ſubire feſtinant] inveniet proculdubio, quàm veraciter dictum ſit; Et digiti mei, pleni myrrhâ probatiſſimâ. Probantur enim à minimo uſque ad maximum eorum digiti, & à ſummo vertice uſque ad plantam pedis, ſine tentatione nihil vacat in ipſis. Nam modò jubentur exteriora, modò compelluntur ad ſui cuſtodiam introire, nunc huc illucque diſcurrere, nunc etiam quieti inſiſtere; modò paulò plus vigilare, & paulò pòſt vigilias nequaquàm protrahere : nunc quodlibet protinus abjicere, nunc etiam quod horrent, ſine mora perficere. Si eſt aliquod genus ſupplicii, quod Martyres facit, tunc maximè illi Martyres fiunt, qui toties verbo Dei, [tanquam gladio] ſubmiſſi plectuntur; quoties ſibi-ipſis per obedientiam moriuntur. O quàm ſublimiter de talibus filiis, gloriari poteſt ſponſa Chriſti, mater Eccleſia ; dicens : Manus meæ diſtillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatiſſimâ.

§. 3. *Diclaratio literalis, Introduxit me Rex in cellaria ſua.*

ACcipe & aliud verbum ex ore Sponſi, aptum miniſterio tuo, quod etiam priùs putabam inducere ad conſolationem : ſed prævenit me Deus quaſi neſcienter, docens me primum debere mihimetipſi interiùs mori, antequam dignè poſſem aliis foris deſervire ; ut puta, ſi adhuc impatiens in parvis læſionibus eſſem, qualiter tunc aliorum infirmitates bene ſuſtinerem : & ſi adhuc ſuperbus eſſet animus meus, quomodo portarem ſine murmure murmurationes, ſine contradictione detractiones, & indiſciplinatorum mores. Conſtat namque, quòd patientia & humilitas, ſummæ neceſſariæ ſunt miniſtrantibus. Eſt autem intentum verbum iſtud, quod ſponſa cum multa etiam jucunditate loquitur, dicens : Introduxit me Rex in cellaria ſua. Habeat ipſa intellectum hujus verbi, in miniſterio Chriſti abſconditum ; tu æſtima apud te magnum, ſi inveniatur etiam in te per opus aliquod extrinſecum, æquè ipſi gratum.

Patientia & humilitas officiis cum primis neceſſariæ.

Nam

Cant. 1. Nam si hoc ipsum verbum] Introduxit me Rex, &c.] traxerit quis ad boni cellarii officium, inveniet utique plenum sensum & perfectum, intus sapidum, & foris non otiosum.

§. 4. *Qualiter teipsum consolaberis in Christo.*

PRopterea libenter & præseveranter age, quod agis, & quodam mentali gaudio utere in opere tuo, retinens apud te verbum suavitate plenum; *Introduxit me Rex in cellaria sua.* Hæc est enim voluntas Patris tui, qui in cælis est, & ejus qui in terris, ut ita facias, sicut ordinatum est tibi. Nam potes coram judicantibus te confidenter protestari, quia non ego ipse introduxi me, sed *introduxit me Rex in cellaria sua.* Deus rex cæli & terræ, maris & omnium quæ in eis sunt, rex magnus super omnes Reges; qui cuncta sapienter regit, quæ potenter creavit; rex potens, rex clemens, solus & singularis rex, regens etiam eos qui Reges vocantur; Rex regum, & Dominus dominantium, mecum disposuit; & in me fieri voluit; ut aliquo saltem tempore vitæ meæ, ego pauper & indignus homuncio, implerem ministerium istud, respiciendo ad ea, quæ sub cura cellarii posita sunt. Sive enim hoc ideo ordinavit, ut quia ad majora & altiora vitæ contemplativæ minùs valui, in bonæ saltem actionis vita fructum haberem; sive ut humilitatis & patientiæ & cæterarum virtutum profectum, ad meam utilitatem meliùs sic apprehenderem; sive ut ejus dumtaxat voluntatem, hoc modo plenaria mei abnegatione facerem; sive quocunque alio occulto beneplacito ejus [mihi tamen semper placito] nequaquam dissentio, non contradico, non refugio: sed gaudeo, & gaudebo, de tanto injuncto servitio, quia introduxit me in cellaria sua. Hic etiam pater noster vicarius & amicus Dei, in me hoc ipsum adimpleri voluit, ut fratribus domus hujus, meo pauperculo labore subservirem; & ego paratum me esse cupio, quamdiu valeo vel pedem movere. Si ita incipis sapere, & tanquam divinum considerare beneplacitũ, tunc & hilariter ac reverenter, omnia perficere delectabit animam tuam. Sed ad quid introduxit te, pensare etiam habes: nec ignorare causam utilem debes. Non enim ideo introductus es, ut tu fruaris bonis illic repositis, & alii inediam sustineant: sed potiùs intelligas, idcirco te vocatum & introductum, ut per tuum laborem, aliis sit requies, per tuam curam & providentiam, subleventur pauperes Christi: ità ut necessitate adveniente, tibi interdùm subtrahas, unde pascatur esuriens & sitiens Christus; & ex bono opere fraternæ dilectionis, tu ipse plus reficiaris in corde quàm caro tua cibo aliquo corporeo. Tunc proficies maximè in tam sancto officio, si spiritualem requiris fructum, non curans aliquod terrenum commodum vel incommodum; sed indefesso mentis desiderio, præter solum Deum, non optas possidere thesaurum aliquem in terris; neque aliud quodcunque lucrum expectas de labore tuo, quàm cœlestem vitam & gloriam æternam in futuro cum Christo. Nam te perseverante, & omnia perficiente, secundùm ejus bonam voluntatem, faciet ipse tandem tecum hanc gratiam, ut merearis ejus intueri faciem perennis gloriæ; & tantò dulciùs

Explicatio paraphrastica hujus ex Cantico sponsæ.

Introduxit me rex, &c. juxta literam & spiritum.

dulciùs & ſublimiùs ſentias verba hujus amoris cantici verificati in te, quantò glorioſior eſt illa cœleſtis domus, abundans cellariis optimis diverſorum meritorum Sanctorum, quàm hæc pauper-cula & lutea domus parvo contenta cellario, in quo abſconduntur victualia ad ſuſtentationem Fratrum noſtrorum pauperum & peregrinorum: ita ut dicas in dulcedine animæ tuæ; Introduxit me Rex in cellaria ſua.

§. 5. *Duæ interrogationes.*

SEd iterùm video aliud requirendum, ſecundùm groſſiorem intellectum, reſpicientem forinſecus artium, quid in hoc voluit ſignificare verbo, [cellaria] quaſi multa eſſent, cùm & unum cellarium videatur ſufficere. Quare etiam addidit [ſua,] quaſi ejus eſſet poſſeſſio, & non noſtra, ut magis communis eſſet demonſtratio? Intellige bonam rationem harum quæſtionum. Quia nonnunquàm infirmiores cum fortioribus, & ideò felicioribus in una domo ſimul commorantur; ſæpè debiles egent indulgentiùs miniſtrari ſibi aliqua neceſſaria, quibus ſaniores non indigent. Ne ergò poſſent quidam, ex hac plenitudine miſericordiæ ſcandalizari, dicere maluit ſponſa, benigna mater, fortibus adoleſcentibus, pro excuſatione debilium filiorum, ſe à Rege clementiſſimo introducta in cellaria; quatenùs visâ copioſâ benedictione, unicuique ex iiſdem miniſtraret, quantùm opus eſſet ad naturæ congruentiam. Et bene ſatis ſubdidit [ſua,] ut unuſquiſque ſervorum Dei, videns ſe de cellario Chriſti participare bonum corpori neceſſarium, ſcias eſſe totum à Deo; nec hæc parva & vilia adjutoria, ſine gratiarum actione, æſtimet ſibi conceſſa: Immò cùm ſupplici mente, pro his minimis vicem devotæ confeſſionis Deo refundat; quem nulla creatura ſufficienter, pro minimo quantulumque beneficio laudare ſufficit. Valdè enim magnum eſt, quod tam magnificus Dominus, & Rex omnium Regum, nos paſcere dignatur de donis ſuis, cui nihil dignum retribuere poſſumus. Etiam pulchrè ſponſa: cùm dixiſſet in cellaria, addidit ſua: ut nemo inde quicquam ſibi arroget, ſed de ejus bonitate ſibi porrigi neceſſaria confiteatur, atque cum Propheta cantet Domino dicens: *Propter nomen tuum deduces me, & enutries me.* Pſal. 30.
Exhinc ſimiliter admonere omnes voluit, ne de nulla proprietate ad invicem contenderent; ut neque iſte inflatus dicat, Iſtud meum eſt: nec ille, Hoc meum eſt; talique iniquâ proprietate, unus contra alium concupiſcat in perditionem ſalutis ſuæ. Placuit ergò dicere cellaria ſua, ut audito, quod omnia ſint Dei, tollatur mox omnis proprietas rei; fiantque per ipſius diſpenſationem nobis communia, & ejus dignatione noſtrâ, quæ verè duntaxat illius ſunt propria. Sic ergò patet, quàm utiliter & compatienter poſitum ſit [cellaria] & non cellarium: quàm ſalubriter & gratanter adjectum, [ſua] quæ pariter omnia conſiderata, non modicam conferent, bono & fideli cuſtodi, divinæ conſolationis gratiam, eo quod tantam invenerit in Chriſti ſervitio virtutis viam, nec non meritorum plurimorum fertilitatem.

§. 6. *De spirituali intellectu super eodem verbo.*

EXpleto secundum paupertatem meam sensu rudiori, jam ad interiorem spiritus medullam te transmitto; quam tamen non à me audies, sed ut ab introductione Sponsi capias verbum illus; optimè faveo. Non enim parvam credo eum percepisse internæ consolationis pinguedinem, qui sibi conscius est, de abscondito & novo hoc exultationis ductu: Introduxit me Rex, in cellaria sua. Mihi quidem misero, & sterilitatem cordis sæpiùs patienti, pretiosum nimium esset; si aliquando post singultus & pulsationes fortes, ad hujus Sponsi miserationem promerendam, de præteritis malis potuero veniam invenire; si etiam contra morbos vitiorum, & ægras affectiones animi, valuero aliquas species medicinales impetrare. Nec hoc est utique, quod sponsa, quæ amore flagrat, inebriata ab ubertate domus Dei, revertens auribus nostris infudit, dicens; Introduxit me Rex, in cellaria sua. Quid est ergò, quod loquitur? Ignorare me fateor. Tu verò si intelligere potes; [sicut dignum est,] congaudeo gratiæ divinæ: Parum tamen, quod à longè stans, sentio per rimas cellariorum, in quibus, sponsa jam introducta, potitur melioribus Sponsi bonis, libens propono; ut si placuerit cordi tuo, accipias illud desideranter. Si quis Christum syncerè & intimè amans, hujus vitæ qualitercunque blandientis gaudia contempserit, illum non dubito posse experiri, quid cœlestis dulcedinis vox ista contineat: Introduxit me Rex in cellaria sua. Quicunque autem in hac valle misera, sufficere sibi gratulatur, quod temporalis prosperitas & rerum affluentia non ei deficiat; hic profectò alienus & tanquam immundus repellitur ab interioribus divitiis: nec ei convenit gustare dulcissimum verbum, *Introduxit me Rex, in cellaria sua.* Psal. 4. Habet enim jam hic promptuaria sua, & horrea frumenti vini & olei sui; quibus multiplicatis delectatur & requiescit, non in pace Christi, sed in corde terræ. Sanctis igitur, & fidelibus electorum mentibus, solùm hæc amicabilis revelatur intelligentia, cui intentam aurem accommodare te velim; ut merearis & tu, particeps esse bonorum horum, spiritualiumque gaudiorum. Si quando igitur interiùs Deo persenseris te junctum, & tibi hoc sæculum penitus amarescere; si etiam inter sacras lectiones, infundi tibi compunctionem, atque mentis illuminationem desursum venientem; si etiam post devotam & perseverantem orationem, desiderium æternæ vitæ incalescere & augmentari perceperis, unde hæc bona procedere æstimas, nisi de cellariis supernis? Si insuper altiùs te attrahi, ad invisibilia bona perspexeris, ac omnem cogitatum tuum in Dominum jactari; ita ut solius Dei memor sis, in quo vita, salus, & requies summa est; petierisque, ut cum ipso fœlici vita vivas, & amodo non revertaris ad miserias istas: quamdio tale aliquid tibi sentire donatur, cur negare potes, quod introduxit me rex in cellaria sua? Nec Deo difficilè est ostendere tibi charitatem suam, ut videas ejus arcana in altissimis condita, pro cujus amore libenter exteriora opera ministrare non recusas, quantumcunque sint humilia & despecta.

Introduci in cellaria Sponsi, mysticè quid.

§. 7. De

§. 7. *De aspiratione ad cœlestia.*

HOc tamen tuum est, dignè Deo conversari, & in externis negotiis, mentem à supernis non adversari: sed ad illa gustanda secreta, de novo semper aspirare. Quàm fœlix eris, si internæ Dei vocationi, sine mora gratulanter occurreris? Si hoc, vel alio etiam modo, dixeris. Domine, qui laborem & dolorem consideras, quàm libentissimè ad te venirem, optimè nosti. Ecce adsum, *fiat mihi secundùm verbum tuum.* Quod olim dixisti? Et ego manifestabo ei meipsum. Sed & hoc erat, & semper est, desiderium meum. Utinam inveniam gratiam in oculis tuis, & tibi placeat pauperculum servitium meum. Nil quippe sic charum esse poterit servulo tuo, sicut habere gratiam in conspectu tuo; & agnosci inter filios tuos, qui nec dignus sum vocari servus tuus. Domine, quicquid dico, quicquid aliud desidero: ecce totus in manibus tuis sum, fac mihi secundùm verbum tuum, secundùm beneplacitum tuum, secundùm ordinationem tuam, & secundùm omnem voluntatem tuam.

Psal. 9. *Luc. 1.*

§. 8. *De spirituali esu & potu, de cellariis Christi.*

ADhuc tecum Domino sermocinante, si dixerit tibi: Qui mihi ministrat, me sequatur, sequere eum, quocunque ierit. Qui scis an velit præire, & præparare viam atque aperire signacula, ut introducaris in cellaria sua? Sequere eum, & quodcunque tibi dixerit, facito. Si dixerit tibi, bibe; etiam bibe, de calice ejus. Est enim vinum hoc optimum, & cellaria nostra non habent simile. Charitas enim vinum est. Dum ergo impleris illa, optimo vino inebriaris. Ubi invenies eam nisi in cellariis ejus? Et quod est precium ejus? Non comparabit eam quis numis, sed spretis illis & omnibus, quæ sunt mundi. Bibe charissime, & inebriare dulcedine charitatis: Ecce hydria coram te est, & fons vitæ. Deus enim charitas est. Si dixerit comede, quodcunque inveneris, comede: Totum bonum est, quicquid tibi reconditum vides. Mel invenisti, comede, quòd satis est. Si obtulerit etiam partem piscis assi & favum mellis, sume reliquias ejus. Cumque liquatæ fuerint in ore tuo, facient te sentire mirabilem dulcedinem. Aperiat ipse sensum in pisce asso, & mellis favo. Nam ipse est piscis, in passione assatus; & favus mellis, in resurrectione apparens lætus discipulis suis, & loquens de regno Dei. Si passionem devotè recolis, de pisce asso comedis: & si de resurrectionis ejus gloria, & potentia divinitatis jucundaris, mel in cera invenisti. Si etiam panem porrexerit, & aqua sapientiæ salutaris te potaverit, *surge in morem Heliæ, & comede, & bibe; quia tibi grandis restat via*, donec venias in montem Dei Oreb. Nam tempus est comedendi, & tempus laborandi. Descendente ad nos, nihil coctum invenies, neque quid assum igni. Manduca ergo ibi, & bibe eorum Domino, erit enim necessarium tibi. Adhuc enim quinque anni restabunt tibi, & erit fames in terra. Quamdiu enim sumus in corpore, quod quinque sensibus distinctum est, peregrinamur à Domino; & ideò esurimus, & sitimus usque in horam hanc, donec veniat regnum Dei.

1. Ioan. 4. *Prov. 26.* *Luca 24.* Christus piscis assus & favus mellis. *3. Reg. 19.*

Nec potes dicere, sufficit mihi; nisi cùm apparuerit gloria Domini, & allata fuerit arca cordis tui, in templum cœlestis Hierusalem. Benè & prosperè te agente cum Domino, quidni difficulter redeas ad solita, ad tumultuosa, ad laboriosa onera? Si dixeris cum Petro; *Bonum est mihi hic esse*: non admiror; quia & ego idipsum vociferarer, si tam vicinus essem. Sed nondum venit hora tua, forsitan audies; Nec ideò adduxi te, ut perpetuò maneas: sed scias, quomodo oporteat te in domo mea conversari. Propterea stabilivi te vino dilectionis, & cibaria dedi tibi in abundantia, & nolui te fraudari à desiderio tuo: en vident oculi tui, quæ promiserim servientibus mihi. Revertere jam in pace, & visita fratres tuos; ne fortè expectent, & quærant te, dicentes: Ubi est cellarius noster? Venies autem iterum ad me, cùm vacuum tibi fuerit. Cave ne contristes mendicum, in nomine meo venientem. Et quomodo videbis faciem meam, fratre tuo contristato & infirmante? *Quis enim infirmatur, & ego non infirmor?* Auditurus es in novissimo die: *Esurivi, & dedisti mihi manducare: Sitivi, & dedisti mihi potum: Infirmus fui, & visitasti me.* Affer mihi adhuc vas aliud, & dabo tibi oleum misericordiæ, & effundes illud super septem opera pietatis. Vade ergo, & fac omnia sicut nosti me velle, & ero tecum. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.*

Lucæ 9.

2. Cor. 11.

Matth. 25.

Apoc. 2.

§. 9. *De hilaritate vultus, & promptitudine ad externa opera charitatis, post gustum divinæ suavitatis.*

Exod. 34.

JAm ultrà quid ego loquar, nisi congaudendo tibi, si reversus fueris, cum gratia cœlesti, ad infirma corporis nostri? Splendida facta erat facies Moysi, ex locutione Domini, in monte Sinai. Et unde hoc, nisi quia introduxit eum Dominus, in cellaria sua? Quàm splendida & hilaris, apparebit etiam nobis facies tua, sermo placidus & suavis, gressus pulchri & pacifici, & omnis denique actio provida & ordinata; dum veneris visitare egentes & sitientes, egressus à conspectu Domini, quia sine benedictione venire non potes. Et tuum est utique Domino dicere, antequam vadas, & descendas de monte in Ægyptum, præsentes scilicet tenebras. Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Nobis equidem proficit hæc benedictio; sed tibi principaliùs. Quantò tu paratior ad necessaria nostra, tantò nos cogis arctiùs ad divina mysteria. Quantò quoque devotior, & effabilior visus fueris à nobis; tantò fit acceptabilius, quicquid humanitatis impenderis. At verò cùm talem te invenerimus, quid nisi obstupescentes congratulabimur, dicentes: Unde ista copiosa mentis & corporis lætitia? Fuitne hodie Dominus apud te, & nesciebamus usque modò? Beatus es tu, & beati omnes, qui serviunt ei, & qui non discedunt ab eo, donec reddant illi animas suas, quas tam frequenter ponunt pro fratribus suis. Quid respondebis ad hæc collata beneficia, nisi humilia & devota oris & cordis cántica? Quid me intuemini, aut quid in me admiramini? Dei dona sunt, quicquid vidistis in me vase fictili, in testa arida, & in tenui calamo. Et ut gloria Domini mei Jesu Christi manifestetur, noverítis, quia non meis meritis, ad vos me misit Dominus, sed vestris bonis operibus, participem me

Quàm jucundus & placidus redeat ad Martham, qui suaviter versatus est cum Maria.

Genes. 32.

Vox divi Clementis.

fieri

fieri. Ecce dico vobis: Introduxit me Rex in cellaria sua. Ex hinc est omne, quod cernitis. Propter quod rogo, & vos dilectissimi mei, unà mecum gratias agite, super enarrabili dono ejus. Deprecemur quoque seduli ejus dilectionem, ut quando hic pariter subsistimus, spiritualis gratiæ consolatione nos refovere dignetur: ac tandem in sua æterna cellaria perducat, ubi omnium electorum corda, referta sunt pace dulcissimâ, & lætitiâ persultant opulentissimâ. Colligite ex his præmissis, quàm pium sit servire fratribus: quàm placitum Deo, & Angelis quodammodò æquale, qui missi leguntur in ministerium propter eos, qui hæreditatem capient æternæ salutis: quàm multiplex etiam virtus, quæ clarior & verior per actus probatur, quàm cogitatione imaginariâ possidetur. O quàm magnam dat fideli servo fiduciam, nunc in tempore isto: & dabit majorem in extremo examine sermo Domini, quem locutus est, dicens: Euge serve bone & fidelis, quia in modico fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui. Pius Dominus, qui remunerare semper solet famulantes sibi, non idcircò denegabit tibi, abscondita dulcedinis suæ, quia te promptum externis & servilibus operibus mancipasti.

§. 10. *Quis sit aptus Divinis colloquiis.*

JUvat tamen valde, pro adipiscenda crebra ipsius amicitia, familiariter ei colloqui per interna mentis verba, & qui hæc sibi concedi desiderat, oportet ut ineptas locutiones & occupationes caveat, ne humanus visus ipsum nimis delectet: quia amor Christi, distractis & extraneis mentibus, nescit copulari. Felix nimis charissime, cui donatum est hujusmodi experiri solatia. Sed nunc ora pro me, ut suâ intimâ consolatione, dignetur Dominus mentem meam largiùs illustrare, atque à cunctis mundi negotiis intactam custodire.

Finis de fideli dispensatore.

HOSPITALE PAUPERUM.

Capita hujus libelli.

CAPUT I.

De contemptu omnium bonorum mundanorum.

1. Psalm. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ, ibi me collocavit.* Quid habet homo amplius de omnibus bonis suis & divitiis terrenis, nisi victum & vestitum? Unde ergò superbit? Et cùm obierit, omnia hîc dimittet, & nihil secum sumet, nisi modicum operculum, ad tegendum corpusculum suum sepeliendum, posteà à vermibus corrodendum. Qui de omnibus præteritis reddet rationem Deo, quibus usus est, sive paucis, sive multis; tanquam de expensis, pro viatico sibi concessis, quæ cum usura strictè requirentur. Quantumcunque aliquis magnus fuerit, divitiis vel honoribus sublimatus, non est ex hoc sanctior, nec perpetuus bonorum suorum Dominus: sed tantùm servus conductus ad tempus, sub potestate superioris Domini sui cœlestis Regis, & æterni Imperatoris ac judicis; qui omnia tribuit ad lucrum bene agendi, non ad spatium & causam peccandi. Reddet autem pius Dominus mercedem congruam, immò ultrà condignum bonis servis suis, pro parvo labore, æternam requiem; pro brevi tristitia, æterna gaudia, pro omni contumelia & injuria pro se passâ, æternam gloriam & coronam.

2. Defunctū Dominum suum quomodo quidam commendavit populo. 2. Dat etiam nunc unicuique dona sua, quantùm sibi placuerit, secundùm occulta judicia sua justa & recta, in omni loco & tempore sine errore. Nam bonis omnia ad bonum ordinat, & malis ad pœnam convertit; ita ut nemo de judiciis Dei justè conqueri possit, nisi de se ipso indigno & ingrato, meliora de proximo, optima semper sentiens de Deo. Quidam honorabilis vitæ Sacerdos in partibus Hollandiæ, post mortem illustris Domini sui, prædicavit sermonem in populo dicens: Dominus noster Comes Hollandiæ, mortuus est, charissimi oretis pro eo. Fuit hic parvo & brevissimo tempore, habens aliquos ususfructus & reditus annales, quos jam amisit, & secum sumere non potuit. Si modò haberet aliqua hæreditaria manentia bona, maximè ipsi convenirent.

3. Cùm quidam nobilis Princeps mori deberet, ait coràm multis sibi astantibus ministris; O qui semper pauper custos ovium fuisset, quantò securiùs mori posset, quàm ego? Alius quidam magnus dominus cùm ægrotaret, venerunt multi postulantes aliquid, pro memoriali & servitii impensis; O Domine, Domine, quid ego habebo, & quid dabis mihi modò? Tunc ille ait: Ecce omnes isti, quæ sua sunt quærunt, & nemo de anima mea cogitat; & ego ignoro, ubi hâc nocte hospitabor & manebo. Et sic mortuus est; & serò pœnitens, cognovit omnia mundana esse vana & deceptoria, quæ quasi in momento & tanquàm fumus evanescunt. Felix ergò pauper rebus, & virtutibus dives, qui cum Propheta in fine vitæ suæ dicere potest confidenter. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit; in loco pascuæ, ibi me collocavit, propter nomen sanctum suum.* 3. Vox nobilis cujusdam dum jam animam ageret. Item alius.

CAPUT II.

De quinque panibus, in deserto hujus vitæ.

1. *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei.* Deus Dominus ac Salvator noster, locutus est olim anti- 1. Matt. 4.

quis

quis sanctis per legem & Prophetas; & nunc adhuc nobis quotidie loquitur in scripturis sanctis, per sanctos Doctores veteris ac novi Testamenti expositores, quid credere, & qualiter vivere, & Deo servire debeamus. Libenter ergo lege & scribe verba sanctorum ex ore Dei pro salute multorum. Dixit devotus Sa-
Florentii dictum de lectione S. Script. cerdos, Dominus Florentius Daventriensis, uni de Fratribus suis: Indifferens mihi est, nec multum refert, utrum in antiquo an in novo Testamento lego, utrumque enim Deus fecit.

2. Gerardi vox de sensibus Sac. Scripturæ. 2. Cum venerabilis Magister Gerardus Magnus; horas legeret cum discipulo suo, postea ab eo quæsivit: Intelligis bene Joannes, quæ legis? Qui respondit: Non omnia. Dixit ergo ipsi secretè: In singulis versibus & verbis psalmi, varius & mysticus sensus mihi occurrit. Gratias Deo & sanctis Doctoribus, qui me fideliter variis sensibus influxerunt. Igitur de misericordia & gratia Dei, accipe quinque panes in deserto hujus vitæ, ad virtuosè vivendum utiles & efficaces. Primus panis est dolor cordis, de omnibus malis præteritis, in sæculo gestis. Secundus est confessio oris, de quotidianis defectibus in Ordine commissis, & de magna negligentia multitudini operis. Tertius est panis divinæ consolationis in oratione, de spe veniæ, & de remissione peccatorum. Quartus est panis gratificationis, pro beneficiis à Deo acceptis, tam in prosperis quàm in adversis. Pro quibus omnibus, Deus sit jugiter benedictus; cujus misericordiæ non est numerus, qui usque modò non desinit benefacere nobis. Quintus est panis internæ jubilationis & contemplationis de spe æternæ beatitudinis, & magnitudine futuræ gloriæ, cum Deo & omnibus sanctis ejus. Lauda ergo Deum pro quinque panibus istis, & multis aliis beneficiis ejus, in his tribus signatis, scilicet bonis naturæ, gratiæ, & perennis gloriæ.

CAPUT III.

De duplici pugna, carnis & spiritus.

1. *NArraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.* Custodi ergo omnes sensus tuos, ne seducaris à vanis & illecebrosis dæmonum figmentis. Nam quamdiu homo vivit, pugnare eum oportet, ne vincatur; sed non semper æquè fortiter tentatur. Igitur in hoc bello positus, clama precibus & sedulis cordis gemitibus, ad Dominum in cælis. Caro trahit deorsum, Spiritus trahit sursum. Caro quærit mollia & blanda; spiritus contra, suadet dura & aspera. Si sequeris carnem, deciperis: si sequeris spiritum, coronaberis. 1. *Psalm. 118.* Aliorsum nos trahit caro atquè spiritus.

2. Attende diligenter, & cave tibi ab omni parte; quia non es securus ab hostium jaculis, ubicunque fueris, vel intus vel foris. Sint vulnera Christi cordi tuo firmiter infixa: JESUS & MARIA custodes in omni via. Istos pro armis indue, & pro gladio & baculo in manu retine. Cùm indoctis, inexpertis, & indiscretis; cum importunis & audacibus, noli multum loqui, ne leviter offendaris. Cum humilibus & simplicibus Deum diligentibus libenter loquere, & consiste. Juvat bona societas, colloquens de Deo; nocet mala societas, fabulans de mundo. Cave obloquentes, sequere simplices & tacentes. 2.

CA-

CAPUT IV.

De instabilitate humani cordis.

1. Job. 10. TÆdet animam meam vita mea. Quare? Propter laborem, & dolorem, & multa adversa, quæ mihi occurrunt, & à Deo me separant. Quid igitur faciam, & quo me vertam, ut melius habeam? Sustine patienter, & exspecta Dominum confidenter; quia *juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit.* Nam propter superbiam & mentis elationem curvandam justè patimur, affligimur, deprimimur, & despicimur. Reduc ergo ad mentem vitia, & peccata tua, cum foris despiceris, & tacebit querela & indignatio tua de objectis. Nemo purus à peccato, nemo liber à sorde, nemo innocens à culpa & pœna, *omnes enim peccavimus.* Solus Deus purus, sanctus & immortalis; æternus, immensus, inviolabilis, & super omnia laudabilis in sæcula. Sit ergo tota spes & lætitia tua in Deo, & bona voluntas etiam parata pati pœnam propter Deum. Omne gaudium mundi citò transit, & omnis laus ejus plena iræ & dolo. Omnis etiam delectatio carnis, pœnam habet sibi annexam, & meretur confusionem & despectum. Qui multa habet, multam curam ex eis patietur. Qui modis scit contentari, pacatior erit.

Psal. 33. Adversa mundi hujus leviter toleranda.

Prov. 20. Job. 15. Rom. 3.

2. 2. Infelix est miser, qui Deo non servit. Perdit totum quod habet, qui Deum non amat. Vanus est & instabilis, qui in creaturis spem ponit, & Deum negligit. Beatus, cui Deus est omnia in omnibus: & cum Paulo Apostolo lætus dicit: *Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini mei Jesu Christi: per quem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo.* Legitur in proverbiis de pigro & instabili corde, in Dei servitio. *Vult piger, & non vult.* Hoc est: Vult bene comedere & bibere, & non vult laborare & jejunare. Vult diu dormire, & non vult citò surgere. Vult fabulari, & non vult vigilare & orare. Vult alios durè corripere, & non vult modicum sustinere. Vult alios docere, & seipsum negligit emendare. Huic debetur virga & baculus, nisi se emendaverit in prædictis defectibus. Qui autem permanserit stabilis in virtutibus, erit hic & in æternum benedictus, Amen.

Galat. 6. Prov. 24.

CAPUT V.

De obedientia simplicis & humilis fratris.

1. VIr obediens, loquetur victoriam, ait Sapiens. Quomodo? Quia qui simpliciter obedit, vincit seipsum, propriam voluntatem relinquendo, & alterius voluntatem humiliter sequendo. Inde magna pax & concordia oritur, bona conscientia acquiritur, & cordis lætitia augetur. Iste confidentiam ad Deum obtinet; & mori non timet; quia Deus est spes ejus, cui usque ad mortem perfectè obedire, paratus fuit. Nam opera bona, in obedientia simpliciter facta, Deo sunt gratissima, & maximè meritoria. Qui superiori, vel æquali, aut minori se subdit & obedit, diabolum vincit & prosternit; qui instigare solet, ne quis alteri humiliter cedat, sed duriter resistat. Ex quibus iræ, rixæ, & alia multa mala, inter fratres & pacatos, sæpè nascuntur. Hæc humilis Jesus Christus non docet: sed potius ad simplicem obedientiam omnes revocat, dicens: *Discite à me, quia mitis sum,*

Prov. 21.

Obedientiæ laus ac meritum.

Diabolus præcipuè obedientibus gravis.

Matth. 11.

sum, & humilis corde. Homo obediens homini propter Deum maximum honorem Deo facit, & ei placet. Sine obedientia, aut parva, aut nulla sunt opera nostra æstimanda aut ponderanda. Cum humili & prompta obedientia, etiam complacent Deo valde parva & vilia servitia, ex charitate pro utilitate communi facta.

2. 2. Verus obediens non est tardus, nec negligens, nec querulosus; sed pro posse, paratus ad omnia Deo placita. Sive ergo obediens orat, sive laborat, sive vigilat, sive dormit, sive loquitur aut tacet, sive stat aut ambulat, sive scribit aut legit, sive intrat aut exit, sive comedit aut jejunat, omnia ex virtute obedientiæ, in bonum & ad meritum ipsi convertuntur. Igitur semper in gaudio est & pace, qui seipsum vincit, abnegat, spoliat, & vilificat; & ad obediendum propter Deum Deo & ejus Vicario, corde & animo, omni hora, sponte se resignat. Aperite huic cælum sancti Angeli, fugite dœmones superbi, occurrite Patriarchæ & Prophetæ, succurrite Apostoli & Evangelistæ, intercedite Martyres & Confessores; supplicate Sacerdotes & Diaconi, implorate Virgines, viduæ & continentes; subvenite omnes Christi fideles fratres & sorores, suscipite animam pauperis humilis simplicis & obedientis fratris vobiscum de ergastulo corporis, & in sinum Abrahæ cum paupere quondam Lazaro collocate; ut requiescat in pace Christi dulciter, & sine timore confidenter, donec in novissimo die resurgat cum omnibus sanctis, in æterna gloria feliciter. Amen.

à Kemp. Hospitale Pauperum.

CAPUT VI.

De triplici signaculo sanctæ Crucis.

1. *Pone me, ut signaculum divini amoris, super cor tuum,* ad amandum me super omnia: & scribe sanctæ Crucis signum in pectore tuo, & omnia sacra passionis meæ vulnera, contra maligni spiritus jacula. Crux etenim mea salutis via, triumphale signum, & inexpugnabile scutum, fugat corporis & animæ pericula. Igitur in tribus locis præcipuè, statue sanctæ Crucis signum, super cor, super os, & super brachium tuum, contra omne vitium. Signa cor tuum, ne cogites mala, sed semper bona de Deo & beneficiis ejus; ut habeas cor custoditum, ab omni malitia tutum, cum Deo & omnibus sanctis unitum. Signa os tuum, ut non loquaris mala, nec levia nec proterva; sed bona, sancta, & utilia; & eris Deo charus & acceptus, & ab hominibus justè laudatus. Signa brachium tuum, manus tuas, & digitos tuos, ne facias aliqua illicita, sed pietatis opera proximo profutura; & de omnibus istis Deum benedic & lauda. 1. Cant. 8.

2. Cogita ergo semper, & ubique bona; loquere semper bona, age semper bona; & erit passioni Christi conformis vita tua, triplici signaculo sanctæ crucis præmunita. Per Crucem Christi superabis omnia tentamenta, læta, tristia, dulcia & amara; quæ subitò irruunt, ad cordis tui secreta. Vix enim est aliquid tam bonum, quod proponis facere, quin diabolus nitatur impedire, & ad malum semper trahere & maculare. Noli ea attendere, noli reputare, sed omnia tanquam stercora respue, Jesum invoca, cruce te consigna, ad 2.

Mariam juxta crucem fuge, geme, plange, condole: à cruce noli recedere, sed cum Jesu & Maria, opta vivere & mori in hac vita, ut intres cum eis in tabernacula æterna, Amen.

CAPUT VII.

De pia compassione, cum infirmis.

Ephes. 4. 1. Pet. 4. 1. S*Upportate invicem, in charitate; quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Nemo de se præsumat, nec infirmos despiciat; quia nullus scit, quid adhuc de se fiet, & an perseverabit. Omnes fragiles sumus, omnes adjuvari indigemus; omnes bonum cupimus, & malum abhorremus. Luca 6. *Estote ergo misericordes*, (ait Dominus) *sicut & Pater vester cœlestis, misericors est. Noli nimis esse justus*, ne obstupescas & indurescas, & perdas aut lædas ægrum, quem sanare & consolari debueras. Superexaltet ergo misericordia judicium, juxta Beati Jacobi Apostoli sententiam. Iacobi 2. Florentii vox de pietate. Quam benignus Sacerdos Dominus Florentius securus dixit: Semper plus lucratus sum pietate, quam rigore & terrore. Verum est, sic Christus docet.

2. 2. Qualem te facis erga Fratrem proximum, talem invenies alium postea (recto judicio) ad teipsum. Quæcunque enim bona agis in fratrem debilem, tristem ac læsum, Christo facis tanquam Angelus, reverenter Domino Deo ministrando. Igitur cautus sis & sollicitus, ut tempus tuum utiliter expendas, & omnia bona ad laudem Dei referas, & nihil tibi vanè attribuas. Nam Dei dona sunt omnia, quæ habes; scilicet esse, vivere, intelligere, cogitare, loqui, & operari. Quando laudem & gloriam Dei in his quæris, sursum ad Deum cum Angelis in cælum pergis: sed quando inanem gloriam quæris; & gaudes, & tibiipsi places, & super alios te elevas; tunc deorsum cadis, & cælum perdis, gratiam amittis, & pœnam incurris, ob superbiam & mentis elationem, quam diabolo instigante concipis, & à te non abjicis & despicis. Fœtet enim, & immundus est ante Deum, & coram Angelis ejus, omnis qui exaltat cor suum, & in seipso gloriatur. Qui autem verè humilis est, & sibi vilis, omnibus benignus, pauperi misericors, infirmo compassivus, tribulato consolativus, erranti instructivus, cadenti erectivus, dubitanti confirmativus, hic accipiet benedictionem & misericordiam à Deo in hoc exilio & vitam æternam in cælo, Amen.

CAPUT VIII.

De perseverantia, in bonis inceptis.

1. S*Ustinete hic, & vigilate mecum.* 1. Marc. 14.
Hæc locutus est JEsus discipulis suis, cùm iret ad locum passionis suæ, passurus mortem pro nobis. Hæc cogitare, & ad se trahere debet, quicunque Monasterium vel devotam congregationem intrat; quasi Christus sibi ore dicat. Sustine hic, & vigila mecum, ora & præpara te ad tentationes futuras. Exemplum enim vigilandi & orandi ostendi tibi, & aliis; ut ita facias, & in bonis inceptis perseveres. *Qui enim perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Matt. 24. Rom. 8. Multæ tentationes bonorum, multæ & consolationes eorum. Non sunt tamen condignæ omnes passiones justorum, ad futura præmia æternorum gaudiorum. Cùm venerit tentatio, mox adsit oratio. Non desperes, nec recedas à loco; constans esto, & commenda te Deo.

2. Fœ-

2\. 2. Felix, quem faciunt aliena & propria pericula cautum, humilem & mansuetum, misericordem, compatientem, obsequiosum, affabilem, & neminem spernentem. Beata congregatio, ubi Jesus est in medio eorum, vita, virtus, pax, & concordia morum. Non autem mireris, nec scandalizeris, nec turberis, nec formides, nec desperes, si interdum contingunt aliqua defectuosa, in congregatione bonorum fratrum aut sororum, & in religiosis locis & personis; aut si aliqui recedunt à bonis inceptis, aut quidam murmurant in abstinentiis, aut tepescunt in virtutibus & devotis exercitiis, à Deo & sanctis institutis. Nam fragiles sumus & instabiles, ad malum proni, & ad surgendum pigri. Et nisi Deus sua gratia nos semper adjuvet, stare & perseverare non valemus; nec hostibus, nec vitiis resistere. Deo autem juvante, omnia possumus, & incipere, & proficere, & consummare.

3\. 3. Igitur ad cautelam attende, quia in Angelis suis Deus reperit pravitatem; primus homo cecidit in Paradiso, victus
Iob. 4. à pomo. *Et multitudo filiorum Israel pe-*
Num. 14. Num. 25. *riit in deserto, murmurando, inobediendo,*
Num. 26. *carnes concupiscendo.* Etiam Christo præsente & prædicante, contigerunt aliqua defectuosa & imperfecta, inter Apostolos & sequaces ejus, quis eorum inter eos esset primus, & major in regno cælorum. Quos ipse pia redargutione compescuit; & exemplo suo ac verbo, docuit non alta quærere, sed humiliter invicem servire, & invicem ex charitate purè diligere. Quod nobis facere & implere, concedat Jesus Christus Dominus noster, Amen.

CAPUT IX.

De variis antiqui hostis insidiis.

1\. R*Esistite Diabolo, & fugiet à vobis.* 1.
Quomodo? Per fidem & Crucem Jesu Christi. Quibus armis? In vi- Iacob. 4.
giliis & jejuniis, in laboribus diurnis, & orationibus nocturnis, in sacris lectionibus & devotis meditationibus, in paupertate & castitate, in humilitate & simplicitate, in silentio à vaniloquiis, in solitudine à sæculi tumultibus, in compassione cum afflictis, in supplicatione pro adversariis, in perfecta obedientia, & multa patientia in forti certamine contra vitia; in perseverantia omnium virtutum, in abnegatione proprietatis, & contemptu altitudinis, laudis & honoris. Qui enim in his, & aliis piis actibus & exercitiis sedulus & firmus permanserit, verè Deo placet, & diabolo resistit. Nam variis modis & dolis, religiosos magis quàm alios tentat, odit, terret, & inquietat; ita ut nemo liber ab ejus laqueis existat, in quocunque loco & statu, aut in qualicunque ordine & clausura fuerit. Quid igitur restat facere? Ad Dominum confugere, ad Jesum clamare, gemere, & plorare; ut ipse te semper adjuvet, confortet, & custodiat; & post multa pericula, ad se [ubi vera & æterna pax est) benignè cum gratia perducat.

2\. O quam bene & prudenter facit, 2.
qui omnia terrena relinquit, & omnes vias peccandi vitat, & in secreto à negotiis sæculii se abscondit. O quàm utiliter & fructuosè studet, qui in vita & passione Christi quotidie se exercitat; & omnia curiosa & alta, quæ à Deo & internis retrahunt, dimittit, ut de ultimo fine &

judicio sæpissimè penset. Fidelis & prudens servus, qui humilia exempla Christi & sanctorum ejus, devotè sequitur; & latas vias magnorum, cavet & fugit. Nam divitibus & magnatibus, maximè insidiatur diabolus; & per honores & delicias decipit & perdit. A quibus pauperes & simplices, sunt sæpè magis liberi, sed non penitus securi. Nam videntes multos doctos in hoc mundo florere, & socios suos ad altiora conscendere; tentantur similia habere, & licitè possidere. Sed Christus contradicit, & meliùs suadet, dicens: *Vendite, quæ possidetis,* (& à vobis non habetis, nec fecistis, nec creastis) *& date pauperibus. Nolite thesaurizare vobis super terram, ubi omnia pereunt.* Thesaurizate vobis thesauros in cœlis, ubi omnia bona in æternum manent. Fuge ergo mundum, & sequere Christum, ut evadas infernum, & intres cum eo cælum.

Divitibus & honoratis maximè instat diabolus.

Lucæ 12. & 18.

Matth. 6.

CAPUT V.

De scuto bonæ voluntatis, contra hostes.

1. Psal. 90. 1. *Scuto circumdabit te, veritas ejus; non timebis à timore nocturno*, in longis matutinis; nec in die à dæmonio meridiano, in laboribus multis & jejuniis strictis. *Jesus Christus, via, veritas & vita*, salus, virtus, sapientia, aderit tibi à dextris tuis & sinistris in omnibus, quæ legis, cantas & agis; ut perseveres lætus in Dei semper laudibus. Ipse adjutor tuus, custos & protector fortis, ab omnibus hostibus malignis. *Si Deus pro nobis*, ait Paulus, *quis contra nos?* Vis non timere hostem? Ama Christum. Quantò enim plus in te crescit amor Dei, tantò plus vilescit amor mundi, & perit timor mali. Amor Dei mortem non timet, nec diabolum, nec infernum. *Tene ergo fortiter scutum bonæ voluntatis in amore Dei, & peribit omnis timor, & fraus inimici.*

Joan. 14.

Rom. 8.

Psal. 5.

2. Bona voluntas odit omne malum, cavet pro posse omne peccatum, respuit fictum, negat falsum, fugit mendacium, detestatur omne vanum & inhonestum. Bona voluntas beneplacet Deo, diligit omne bonum, omne verum, justum & sanctum; quærit purè ubique honorem Dei, in omni opere & sermone bono, in omni loco & tempore, quamdiu vixerit in mundo. Bona voluntas congaudet proximo in bono, contristatur de malo, subvenit in necessariis, orat pro delictis; indulget offensis, miseretur infirmis, consulit meliora errantibus. Bona & perfecta voluntas, habet Deum semper præ oculis, & cupit soli Deo placere in bonis operibus & cogitationibus suis; aliorum profectum corde & ore amat, & suum reputat; propriam voluntatem citò abjicit, laudem spernit, reputari subterfugit: omnia enim vana reputat, quæ à Deo retrahunt, & in infimis delectatur. 2.

3. O frater paupercule, infime, & despecte, noli deficere in tribulatione & dolore; quia probaris cum Christo in cruce, & cum martyribus in clausura & carcere. Sustine ergo modicum patienter & libenter, qui non potes multa ferre gaudenter; sicut multi sancti fecerunt. Fer saltem pauca levia verba, qui non vales pati dura verbera. Sustine tu pro Christo aliqua tibi gravia, quando tam multi sæculares sustinent pro mundo graviora sine numero. Noli 3.

perdere meritum tuum per impatientiam, qui omni die & hora potes promereri per piam sufferentiam, Regnum Dei & æternam gloriam. In tribulatione & dolore, statue ante te passionem Jesu Christi, & feres leviùs omne grave, quod te premit.

4. 4. Nemo est in mundo, cui non occurrit aliquid contrarium, in corpore vel in animo. Nullus sine labore & dolore sub cælo, unusquisque sibiipsi onus est & passio, sive solus sit, sive cum alio, in otio vel negotio. Necessaria ergo gratia Dei & magna patientia intus & extra; tanquam scutum bonæ voluntatis, contra inimici jacula, & carnis vitia, & mundi blandimenta. Indue armaturam Christi, serve Dei; & certa, ut bonus & fidelis miles, Crucifixo firmiter adhærendo. Tota vita Christi crux fuit; sic & tua erit. Ipse enim dicit: *Qui vult venire* Lucæ 9.
post me, tollat Crucem suam, & sequatur me in regnum meum.

CAPUT XI.

De laude Dei, in omni opere bono.

1. 1. LAuda anima mea Dominum. Psal. 145.
Omnia bona fac ad laudem Dei; & quandocunque aliqua bona cogitas, loqueris, & operaris, dic in fine; Deo laus, Deo gratias. Quia sine Deo & gratia ejus, nil boni potes perficere, nec incipere, nec benè, rectè, & virtuosè consummare, Deus omnis boni initium & finis, dat & repetit, quod dedit. Recidat ergò superbia, jactantia & vana gloria; veniat & intret humilis oratio, devota meditatio, gratiarum actio, & vox laudis omni tempore.

2. Quomodò potest aliquis venire ad puritatem & pacem cordis? Audi breviter, & serva versum istum in Psalmo: 2.
Declina à malo, & fac bonum. Custodi Psal. 33.
cor tuum à malis phantasiis, os tuum à verbis nocivis, manus tuas ab actibus illicitis. *Ecce hic homo accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo* Psal. 23.
salutari suo. Cogita ergò semper bona, loquere semper bona, age semper bona; & erit in pace vita tua, cum conscientia bona. Pax omni bono, humili, mansueto, simplici, omnibus renuntianti, & usque ad mortem obedienti. Væ omni malo, iniquo, & doloso, perverso, superbo, inobedienti, nemini plus quàm sibi nocenti.

CAPUT XII.

De vitio vanæ gloriæ & propriæ complacentiæ.

1. NOlite in sublime tolli, ait humilis 1.
Jesus. Non ergò vanè glorieris, Lucæ 12.
terra vilis & cinis, in teipso, cùm benè tibi fuerit: nescis enim quid futura pariet dies, si stabis, an corrues. Dicit beatus Paulus ad Romanos: *Noli altum sapere,* Rom. 14.
sed time. Noli superbire in bono, ne cadas Iacobi 4.
in malo. Deus enim superbis resistit, tam Angelis quàm hominibus superbientibus, & de seipsis præsumentibus, & sibi complacentibus. Heu, superbia insidiatur omnibus, Prælatis & subditis, secularibus & Religiosis. Superbia morbus valde contagiosus, citò inficit cor hominis: tentat castos & devotos, justos & innocentes, doctos & potentes,

2. Quis ergò gloriabitur castum se 2.
habere cor inter homines, ut vivat ab omni malitia purus? Verè nullus. O Deus, *tu solus sanctus, tu solus*

Dominus, *tu solus altissimus Jesu Christe*: tu ante omnes, & inter omnes, tu super omnes Angelos & Sanctos, benedictus es in sæcula. O-
Psal. 40. ro itaque Domine Deus, *sana animam*
Psal. 50. *meam*, *quia peccavi tibi. Cor mundum crea in me*, & *omnes iniquitates meas dele*; ut sim totus purus, totus tuus, tibi placitus & acceptus, mihi autem vilis & abjectus in oculis meis; ut inveniam gratiam & misericordiam, coram te & omnibus sanctis tuis nunc & semper pie Jesu Christe.

CAPUT XIII.

De variis bellis impiorum, & patientia piorum.

1. Psalm. 34. Psalm. 55. 1. E*Xpugna impugnantes me*, *quoniam multi bellantes adversum me*. Patientia ergo est tibi necessaria, & præcipuè gratia Dei confortans te, intus & extrà, in omni loco & tempore. Multa sunt bella in mundo, multus labor & dolor sub cælo, sed non in cælo. Et quis enumeret omnia mala mundi, & occulta judicia Dei? Quis nisi Deus solus, judex, justus, fortis & patiens, hominum malitiam vincens, lucens & pluens super bonos & malos? Non est, qui se abscondat à calore & notitia ejus, & possit prætererire judicium ejus, & effugere ma-
Prov. 15. nus ejus. *In omni loco*, *oculi Domini contemplantur bonos & malos*. Dic er-
Psal. 33. go, cum David in Psalmo; *Oculi mei semper ad Dominum*, *quoniam ipse e-*
Psal. 93. *vellet de laqueo pedes meos*. Et; *Nisi quia Dominus adjuvit me*, *paulominus habitasset in inferno anima mea*. Non ponas spem tuam & pacem in homine, nec in aliqua creatura cæli & terræ; si non vis errare, falli, & turbari. Salus in solo Deo vivo, vero, æterno, & summè bono; qui omnia creavit ex nihilo, & regit recto judicio.

CAPUT XIV.

De malitia pravorum contra innocentes.

1. B*Enefac Domine*, *bonis & rectis corde*. Beati, qui ambulant in 1. Psal. 124.
innocentia sua, coram te Domine: & sine dolo, in bona simplicitate, quærunt te. Beati omnes qui ante omnia, & in omnibus verbis & factis suis, laudem tuam, gloriam tuam, honorem tuum, & amorem tuum, secundùm omnem voluntatem tuam prætendunt; & nil proprietatis in omni opere suo habent, nec habere cupiunt. Sit Jesus in corde tuo in omni loco & tempore, in labore & quiete, sine fictione, sine murmure, sicut decet humilem servum Dei, ad omnia bona paratum, die ac nocte. *Non* Psal. 1.
sic impii, *non sic*; *sed tanquam pulvis*, *quem projicit ventus à facie terræ*; & in quibus non est timor Dei ante oculos eorum, nec amor Dei in cordibus eorum. Quid ergo in eis, & inter eos regnat? Omnis injustitia, lis, & discordia, superbia, invidia, avaritia, fraus, & nequitia. Hæc vita pravorum, qui non cessant malignati, & bonos ac simplices inquietare. Sed bonis ad meritum, ipsis malis ad supplicium: bonis ad virtutum profectum, impiis ad malorum cumulum.

mulum. Da nobis Domine, cum bonis in virtutibus perſeverare. Amen.

CAPUT XV.

De invidia diaboli, contra ſalutem hominum.

1. Sap. 2. Iob. 41. Diabolus ubique fecit diſcordiam.

1. INvidiâ *diaboli mors intravit in orbem terrarum*; & inde lis & diſcordia multa, inter homines eſt exorta. Heu diabolus, peſſimus hoſtis generis humani, Princeps tenebrarum, & Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, non ceſſat adhuc tentare & inquietare fideles, Deo ſervientes. Fecit diſcordiam in cælo, inter Angelos, litem in Paradiſo, inter Deum & hominem, inter Adam & Uxorem ejus, trahens eos ad peccandum; inter Abel & Cain, ad litigandum & occidendum, inter Jacob & Eſau, ad odiendum.

2.

2. Circuit quotidie per mundum ad pervertendum, inter ſæcularem & religioſum ad deridendum, inter Laïcum & Clericum ad detrahendum, inter doctum & ignarum, inter ſtultum & ſapientem. Fremit inter ſuperbum & humilem, inter fortem & debilem, inter magnum & parvum; inter pulchrum & deformem, inter nobilem & degenerem, inter ſenem & juvenem; inter Prælatum & Subditum, inter ſtabilem & vagabundum, inter devotum & diſſolutum, inter taciturnum & loquacem, inter ſimplicem & aſtutum, inter veracem & mendacem. Inter hos & alios multos bonos & malos, Satan diſcurrit, nitens ad malum trahere, & à bono impedire. A quo nos cuſtodire & protegere dignetur Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui per Crucem ſuam Principem mundi vicit, & pretioſo ſanguine ſuo de manu ejus nos redemit. Amen.

CAPUT XVI.

De armatura Chriſti & Sanctorum, contra vitia.

1. ACcipite *& induite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare.* Ephes. 6. *Qui enim perſeveraverit uſque in finem hic ſalvus erit.* Matth. 24. Et ſi quis aliquando ceciderit, & in aliquo offenderit, non tamen deſperet; ſed citò pœniteat & reſurgat, cautiùs ſe cuſtodiat & emendet. O quàm bonum conſilium & ſalutare remedium, certans contra omne malum dictum vel factum, promittens certanti & pœnitenti magnum meritum, & vincenti ac perſeveranti æternum gaudium, poſt hoc exilium poſſidendum. Unde Salvator prædicans Regnum Dei, & contemptum mundi, ait; *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim Regnum Cælorum.* Matth. 5. Et iterum: *Menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſuperfluentem, dabunt in ſinum veſtrum.* Lucæ 6.

2. Arma malitiæ noſtræ, non carnalia ab extra, ſed ſpiritualia dona ab intra, charitatis opera, humilia ſervitia, orationes, fletus, & jejunia. Arma aurea, ſunt ſanctiſſima nomina Jeſus & Maria, & omnium Sanctorum devotè invocata. Arma pauperis & humilis ſervi Dei, ſunt crux, clavi, lancea, precioſa quinque vulnera, & omnia paſſionis Chriſti ſtigmata, in memoria ſcripta. Arma argentea, ſunt 1. Cor. 10. ſacræ ſcripturæ eloquia, doctorum volumin-

lumina, Clericorum jura, Canonicorum decreta, Monachorum statuta, devotorum preces, humilium mores, obedientium exempla. Arma ænea & candida, sunt Sanctorum Martyrum prælia, & gravia eorum tormenta pro fide Catholica, ad destruendum idola vana, & ad exaltandum nomen Jesu Christi crucifixi, super omnia regna & culmina mundi, & luminaria cæli.

3. 3. Arma ferrea, sunt cilicia & jejunia, & pœnitentium dura opera carni onerosa; longæ vigiliæ, preces multæ, lachrymæ amaræ pro animæ salute; calores in æstate, labores in messe, frigora in hyeme; dolores in capite, in dente, in crure, in pede, & in aliis membris corporis, ad domandum vitia carnis, & ad resistendum diaboli sagittis. Arma virginum, viduarum, & matronarum; sunt castitas, verecundia, taciturnitas; humilitas, modestia, honestas; sobrietas, abstinentia à deliciis & ornamentis noxiis; mansio in domibus, cautio à viis publicis & firma custodia cordis & oris in omnibus operibus, temporibus, & locis. His armis nos indue, Jesu piissime, & ab hostium defende periculis; ut ad te securè pervenire mereamur, intercedentibus sanctis tuis pro nobis. Amen.

CAPUT XVII.

De utilitate frequentis orationis.

1. Psal. 41. 1. Apud me oratio Deo vitæ meæ, in omni loco & tempore. Ubicunque ergo fueris, adsit tecum sancta oratio pro socio & solatio, sive brevis, sive longa, pro temporis congruentia. Devoto servo Dei, omnis locus aptus ad orandum, omne tempus breve ab bona meditandum. Scriptum enim est, & quotidie in missa legitur: *Pleni sunt cæli & terra gloria tua, O Sanna in excelsis.* Matt. 21. Psal. 117. Vis fructuosè & breviter orare: Offer Deo cor tuum plenè, & ora; Obsecro, salvifica, benedic & sanctifica me Domine, qui habitas in cælis, fiat voluntas tua in me omni tempore. Et si rectè sapis, & bene intelligis, ac providè conspicis; tunc omnis bona actio, locutio & cogitatio de Deo, de virtutibus & sanctis scripturis, est supplex oratio. Hæc ad cælum pulsat, veniam petit, gratiam & gloriam impetrat. Et quando hæc facis ad laudem Dei, congaudent sancti Angeli, turbantur dæmones, ædificantur proximi fratres & sorores, qui ad orandum excitantur oratione frequenti.

2. Non ergo cesset os ab oratione, 2. nec manus ab opere, nec cor à meditatione, nec pes tardet à divino servitio. Surgat tecum oratio, nocte de lectulo, vigilet & cantet tecum hymnos & psalmos in psalterio, quiescat tecum in dormitorio, præcedat & sequatur te in choro, sedeat tecum in refectorio, doceat te in locutorio, solvat tecum gratias pro cibo sobriè sumpto, transeat tecum in agrum, plantet tecum species in horto, redeat tecum in cubiculum, mundet tecum pedes à luto verborum, lavet tecum manus à sorde operum, comitetur te in omni loco privato & aperto; habitet tecum in silentio, sit tecum in principio laboris, in medio & fine ejus; Ad laudem & gloriam sanctæ Trinitatis.

CA-

CAPUT XVIII.

De privatis orationibus, quasi jaculis acutis in hostes.

1. Psal. 32. 1. VErbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Verbum Dei scutum animæ fidelis ad protegendum, & jaculum acutum contra inimicum. Multæ fraudes antiqui hostis, multæ vanæ immissiones ejus, contra devotos, simplices, & humiles. Sed Christus, Dei virtus & sapientia, omnibus potentior est in cælo & in terra; qui uno solo verbo, potest Satanam vincere, & conterere sub pedibus suorum. Igitur si repentinus timor irruit super te,

Verbum Dei scutum adversus omnia tela inimici.

Psal. 60. ora & lege: *Esto nobis Domine turris fortitudinis, à facie inimici.* Si caro putrida
Psal. 118. stimulat, ora & lege: *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui.* Si
Psal. 50. prava suspicio influit, ora & lege: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* Si mala tri-
Ibidem. stitia te premit, ora & lege: *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Si vana gloria inflat, ora &
Psal. 113. lege: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo, da gloriam.*

2. Psal. 70. 2. Si desperatio molestat, ora & lege: *Spes mea Domine, à juventute mea, de ventre matris meæ, tu es protector meus.* Si tæ-
Psal. 118. dium mentem occupat, ora & lege: *Adjuva me, & salvus ero; & meditabor in justificationibus tuis semper.* Si somnus oppri-
Psal. 12. mit, ora & lege: *Illumina oculos meos, ne obdormiam in morte; ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum.* Si ace-
Psal. 79. dia impugnat, ora & lege: *Excita Domine potentiam tuam, & veni. Confirma me Deus in verbis tuis, ne deficiam in via.* Si
Psal. 24. labor aggravat, ora & lege: *Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte universa delicta mea.* Si iracundia conturbat, ora & lege: *Da patientiam Domine, & pacem servo tuo, ne perdam coronam animæ meæ in cælo.* Tu enim dixisti: *In patientia vestra, possidebitis animas vestras.* Lucæ. 21.

3. Si appetitus honoris & altior status te allicit & implicat, ora & lege: *Inclina cor meum Deus, in testimonia tua, & non in avaritiam. Averte oculos meos, ne videant vanitatem, in via tua vivifica me.* Si 3. Psal. 118.
cibus & potus immoderatus tentat, ora & lege: *Regnum Dei non est esca & potus; sed pax & gaudium, in Spiritu sancto. Spiritus est, qui vivificat; caro non prodest quicquam.* Rom. 14. Joan. 6.
Si curiositas audiendi, nova, aut videndi pulchra, te movet, ora & lege: *Omnis gloria filiæ Regis, ab intus.* Omnia enim Psal. 44.
infima, caduca; omnia mundana, vana, quantumcunque sint decora. In solo Deo, omnia bona, plena, sine fine. Si Jesum sequeris, & omnibus renunciaveris, omnia in eo possidebis. Post multa sacra verba, hoc unum retine; sæpè ora, sæpè lege. *Mihi adhærere Deo bonum est, ponere in Domino totam spem meam.* Psal. 72.

CAPUT XIX.

De versiculis, ante initium operis, legendis.

1. IN corde meo absconde eloquia tua, ut non peccem tibi. Nam citò curruet homo in malum, si non habuerit aliquid boni in corde suo, de Deo Jesu, salutari suo. Ut ergo promptè habeas Deum in mente, omnia quæ audis & vides, legis & pensas, trahe ad Deum. Memor esto nominis Domini Dei tui, die ac nocte, ut bene sit tibi cum eo; quia sine eo, semper malè tibi erit, ubicunque fueris, & quicquid habueris. Quando suscitaris in nocte, aperi oculos tuos, & lege versiculum istum, & dic ad teipsum: *Surge surge qui dormis, & illuminabit te Christus,* qui promisit coronam vigilantibus & orantibus. 1. Psal. 118. Ephes. 5.

bus. Cum pulsatur iterum, mox lege:
Matth. 25. *Ecce Sponsus JESUS venit, exite obviam ei.* Qui tardè venit, confundetur, & benedictione carebit.

2. 2. Cùm vocatus fueris ad laborem,
Actor. 3. lege: *In nomine Jesu Christi Nazareni, surge & ambula, & fac opera tibi injuncta;*
1. Reg. 15. Eccl. 4. *quia melior est obedientia, quam victima propria.* Inter laborem sæpè ora, psalmos devote rumina, fabulas cave, Jesum invoca, & genua flecte. Ad sonum campanæ, lege Ave Maria, & ei te commenda.
Matth. 2. Ad pulsum chori, lege: *Hoc signum magni Regis est eamus & offeramus ei munera, aurum, thus, & myrrham.* Quando chorum intras, lege: *Introibo in domum tuam*
Psal. 5. *Domine, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Quandò cum aliis stas in
Psal. 37. choro, lege: *In conspectu Angelorum psallam tibi adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.* Quando exis è choro, lege: *Deduc me Domine, in semi-*
Psal. 118. *ta mandatorum tuorum, quia ipsam volui.* Quando intras sacristiam, lege: *Verè lo-*
Genes. 28. *cus iste sanctus, in quo sacerdotes & ministri se præparant ad divina celebranda.* Quando gradum dormitorii ascendis,
Joan. 20. lege: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum; Deum meum, & Deum vestrum. alleluja.*

3. 3. Quando descendis, lege: *Zachæe,*
Lucæ. 19. *festinans descende; quia hodie in domo tua, oportet me manere.* Quando intras cellam, lege: Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino. *Hæc requies*
Psal. 117. *mea in sæculum sæculi hic habitabo, quoniam elegi eam.* Quando exis foras, lege: *Di-*
Psal. 131. *rige Domine, Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Domine sequor te, quocunque*
Psal. 5. Matth. 8. *ieris, quia verba vitæ æternæ habes.* Cùm redieris, lege: *Bonum est nos hic esse, fa-*
Joan. 6. *ciamus hic tria tabernacula,* cum Jesu & Maria & tota cæli curia; quia melius est hic, quàm in platea. Cùm pulsatur ad prandium, lege: *Beatus, quia manduca-* Matth. 17.
bit panem, in regno Dei. Meus cibus est, Lucæ 14.
ut faciam voluntatem Patris mei, qui est in Joan. 4.
cælis.

4. Ante gustum cibi, lege: *Cibabis nos* 4.
pane lachrymarum, & potum dabis nobis in Psal. 79.
lachrymis, in mensura. Si malè sapit cibus, lege; *Dederunt in escam meam fel, &* Psal. 68.
in siti mea, potaverunt me aceto. Cùm ergo Jesus accepisset acetum, dixit Patri:
Consummatum est & mox inclinato capite Joan. 19.
emisit spiritum. Felix, qui cum Jesu in cruce moritur, ut cum eo resurgere mereatur. Si cibus bene sapit & potus, pro
commune paratus, lege: *Quàm dulcia* Psal. 118.
faucibus meis eloquia tua, super mel & favuum ori meo. O quam suavis est Domine Sapien. 12.
spiritus tuus, & quàm magna multitudo Psal. 30.
dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus
te. Ante initium operis, lege: *Adjuto-* Psal. 123.
rium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram. Omnia ad laudem Dei, lege: *Adesto omnipotens Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus,* lege: *Assiste mihi, ò pia Virgo Maria, cum Jesu dilecto Filio tuo, salvatore meo.*

5. In fine omnis laboris lege: *Deo gra-* 5.
tias, Deo laus, pro omni bono. Ante lectio- Psal. 118.
nem in libro, lege: *O æterna sapientia,* Psal. 103
revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Emitte Spiritum tuum, & creabuntur in me virtutes & dona gratiæ, cum spe futuræ gloriæ. Post studium pone librum ad locum suum, & recogita quæ legisti, memorans verbum Domini, quod
in cœna dixit: *Si hæc scitis, beati eritis, si* Joan. 13.
feceritis ea. In omni verbo Dei, invenies manna cæli, si rectè intelligis, & bene vivis. Si malè vivis, lapis est, non panis suavis. Converte cor tuum ad humilem

&

& pium Jesum, & invenies animæ tuæ solatium; & omnia adversa, convertentur tibi in bonum, & æternum gaudium.

CAPUT XX.

De septem virtutum gemmis, bonæ congregationis.

1. 1. *GEneratio rectorum benedicetur, & iter impiorum peribit. Benedictio*
Psal. 111. *Domini, super caput justi; maledictus verò*
Psal. 1. Prov. 10. Psal. 118. *qui declinat à mandatis Domini.* In omni bona & devota congregatione, fulgent præcipuè septem commendabiles virtutum gemmæ, tanquam devotionis signa, Deo & Angelis placita, sed dæmonibus contraria. Prima gemma, est obedientia in subditis; ut omnes superiori suo sponte, promptè, & humiliter obediant, & unusquisque propriam voluntatem suam relinquat; & cum Christo omni hora dicat: Pater non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Pater fiat voluntas tua bona, & non mea mala. Sic vincitur diabolus, & consilium ejus annullatur, crescit obedientiæ meritum, & augetur cœleste præmium.

2. 2. Secunda gemma est concordia in bonis moribus; ut simul laborent, vigilent, orent, jejunent, edant, & invicem se confortent: juxta verbum Jacobi Apo-
Jacob. 5. stoli: *Orate pro invicem ut salvemini.* Tertia gemma, est constantia in locis; ne locum suum leviter deserant, nec pro commodis propriis mutent, sed pro Christo firmiter se sustineant, ut à Christo audiant; *Vos estis, qui permansistis mecum in*
Luca. 22. *tentationibus meis.* Quarta gemma, est patientia in adversis, ut parati sint dura & aspera, pro vita æterna sufferre, quæ sibi possunt contingere, sive à seipsis, sive ab aliis, Deo justo permittente. In loco enim, ubi multi congregantur ex diversis ætatibus & nationibus rarò est, quin ibi contingat aliqua turbatio in verbis vel factis. Ideò necessaria est patientia, optima medicina, contra omnem turbationem, juxta S. Pauli doctrinam: Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi. Quæ autem ista sint onera, quotidiana experientia docet: scilicet infirmitas corporum, & imperfectiones animorum & virtutum defectus in omnibus nobis quia nemo perfectus in omnibus, nisi solus Deus.

3. Quinta gemma, est mansuetudo sermonis ad consodales, nutriens charitatem, delens iram, & faciens pacem inter fratres: ut nemo alium verbo, signo, facto, riso, joco, serio turbet, lædat, aut offendat: sed sicut seipsum attendat diligat, & Christum præ oculis semper habeat, qui dicit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris in mundo, & vitam æternam in cælo. Sexta gemma, est gratitudo pro beneficiis Dei, laudans ac benedicens Deum pro omnibus bonis, ab initio mundi usque ad finem & consummationem sæculi. Tanta enim sunt beneficia Dei in cælo & in terra, ut nemo explicare vel numerare ea sufficiat. Ideò omnia Deo retribuenda sunt, & ab omnibus laus semper solvenda. Septima gemma, est perseverantia finalis in omnibus virtutibus prædictis, cum multis aliis donis istis annexis. Hæc ducit prudentem & fidelem servum in paucis, pro quinque talentis lucratis in gaudium Domini sui, æternæ pacis requiem; ubi cum Jesu & omnibus sanctis, gaudebit semper in gloria. Amen.

Finis Hospitalis Pauperum.

DIALOGUS NOVITIORUM.

PROLOGUS.

Joan. 6. Verba Doctorum & exempla bonorum fragmenta sunt, quæ colligi oportet.

COlligite quæ superaverant fragmenta, ne pereant. Verbum Christi est ad discipulos suos. Cùm enim omnipotens & misericors Dominus de quinque panibus & duobus piscibus quinque millia hominum satiasset, jussit reliquias fragmentorum colligi, ne perirent. Mysticè autem loquendo fragmenta ciborum sunt verba Doctorum, & exempla bonorum, quæ à studiosis fratribus frequenter pensari debent, & in libris vel in tabulis tanquam in cophinis ad utilitatem legentium diligenter inseri & observari. Hac consideratione inductus, pro novitiis exhortandis, quorundam prædecessorum meorum monita & exempla, Deo juvante, huic opusculo inserere cogitavi; quatenus his bonis auditis, laudetur altissimus Deus, à quo bona cuncta procedunt; & multi legentes ista, ad contemptum mundi ampliùs accendantur.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

DIALOGUS NOVITIORUM.

De contemptu mundi.

I. Novitius.

1. ROgo te Pater charissime, ut amore Jesu Christi, diligentem ad me respectum habeas: quæ salutaria sunt, edoceas, excessus meos strictè corrigas, passionibus meis remedia tempestivè adhibeas, & si qua exempla bona nosti, mihi etiam imitanda proponas. Idcirco enim mundum, & ea quæ in mundo sunt, reliqui, ut in statu religionis, pleniùs discam voluntatem Dei, & faciam, à periculis tentationum, securiùs vivam, & tandem finito hujus vitæ stadio, æternæ beatitudinis præmia, cum fidelibus Christi merear adipisci.

Scopus monasticen aggredientium.

2. Intendo namque de cætero, totam vitam meam ad Dei servitium ordinare, & modicum temporis, quod mihi remanet, in religione consummare. Quapropter paratus sum, omnem subire laborem, & tuis admonitionibus acquiescere, ac seniorum obtemperare statutis, pro mea salute editis & profectu sicut novitium decet, & status religionis requirit. 2.

***

CA-

CAPUT I.

Quòd locutio de Deo, multum prodest noviter conversis.

1. Senior. 1. LIbenter audio, quod dicis, & si potero prodesse, faciam, quod hortaris. Adsit nunc Spiritus sancti gratia, ut eloquar digna, quatenus Deo nostra colloquia placeant, & proximis utilia fiant. Siquidem magna ars docendi est, recta debitè proferre, & eadem testimoniis sacris confirmare. Cupio autem tecum de Deo & servis Dei, aliqua loqui; ut tibi ex auditione solatium veniat, & mihi meritum, ex hujusmodi collocutione accrescat. Confido in Domino Jesu; quod pietas ejus non deerit nobis orantibus, qui præsentiam suam promisit de se loquentibus affuturam, dicens: *Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Matth. 18.

2. 2. Hinc est, quod duobus discipulis ambulantibus in via, & de se loquentibus, in specie peregrini apparuit, & ait: *Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem ambulantes, & estis tristes?* Lucæ 24. Et dixerunt; De Jesu Nazareno. Ecce, qualiter pius Dominus de se contristatis, præsentialiter occurrit. Et quia non de sæcularibus negotiis, sed de factis nostri Salvatoris loquebantur; idcircò ab eo meruerunt consolari, & in divinis scripturis pariter erudiri. Moxque in amore Christi, tam vehementer sunt accensi; ut ex dulci colloquio ejus, mirabiliter illuminati dicerent: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum nobis loqueretur in via, & aperiret scripturas?* Lucæ 24. Sicut enim bona colloquia accendunt corda piorum in amorem cœlestium, ac germinare faciunt opera virtutum; sic vaniloquia corrumpunt bonos mores, & gratiam Dei perdunt, devotionem extinguunt, conscientiam maculant, & alios scandalizant. Oremus ergò ad Dominum, ut illuminet vultum suum super nos, & custodiat nos ab omni opere malo, & sermone otioso. *Sedeamus cum Maria Magdalena ad pedes Jesu, ad audiendum verbum illius, quod potest salvare animas nostras; & in omnibus actibus nostris, ad beneplacitum Dei tendamus.*

Quid colloquia bona, quid mala efficiunt. Lucæ. 10. Jacobi 1.

1. C Onfortâsti me, & instruxisti verbis, optimis exemplis. Utinam custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Utinam dirigantur omnes viæ meæ, in conspectu Dei mei semper. Sed non pigeat te, ad interrogata mea respondere. Dic quæso; quomodò potest quis ad perfectum sæculi contemptum venire, & verus Christi discipulus effici? 1.

2. Video namque multos seculum relinquere, & posteà tamen ad sæcularem vitam redire. Alios etiam considero, habitum Religionis assumere; sed à pristino fervore languere. Cùm aliis Ecclesiam intrant, sed devotionis gratiam non degustant. Quosdam etiam intueor ad exteriora defluere, & paulatim ad noxiam libertatem declinare. Rogo te, non me patiaris à via perfectionis exorbitare; sed quid cavendum sit, quidve tenendum, doceas evidenter. 2.

CAPUT II.

Quòd meliora sunt in exemplum trahenda, & deteriora vitanda.

1. Senior. 1. BOnus discipulus, paratus est acquiescere Magistri sui consilio; nec quicquàm temerè, contra ejus sententiam, agere præsumit; sic servat humilitatem, implet obedientiam, meretur gratiam, tenet pacem, custodit conscientiam, & auget sibi gloriam. Qui enim aurem suam præbet sapientiæ & doctrinæ in principio, non poterit de facili errare, sed gaudebit de beato fine, brevi labore transacto. Tantoque plus proficiet in virtutibus, & sapientor erit; quantò humiliùs superioribus se submittit. Nam arbor quæ in altum crescere debet, oportet quòd radices mittat in imo ne cadat. Non ergò paveas repentino timore, sed in Deo statue fiduciam firmam, relinque propriam voluntatem, & subjice te in vera humilitate. Dominus erit in latere tuo, *qui protegit gradientes simpliciter*, & humilibus sua secreta revelat. Prov. 2. Matt 11.

2. 2. Ut autem melius perseveres in bono, à melioribus vivendi accipe normam, à doctioribus investiga sapientiam, ab expertis quære consilium, & cum devotis tracta sermonem. Si autem videris quosdam, à via veritatis errare, & retrò post Satanam abire, noli pereuntes imitari, sed bonos & ferventes studeas semper æmulari. Quære cum paucis salvari, *qui per angustam portam intrant ad vitam.* Nam Christo teste, *lata & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam.* Matth. 7. Væ eis, qui à Domino Deo recedunt, & redeunt in Ægyptum, hoc est in hunc mundum, peccatis tenebrosum, ut pascant carnem suam citò morituram. Beatus autem homo, qui metuit Dominum, & in lege ejus meditatur die ac nocte, ut ambulet in viis ejus. Attamen pius Dominus non deserit suos, sed sicut bonus pastor consolatur oves suas, quæ vocem ejus audiunt, & sequuntur eum usque ad mortem, eligentes magis mori in bello tentationum, quàm peccato consentire, vel turpiter ad seculum redire. Talibus enim dicit: *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro, dare vobis regnum.* Luca 12. Quid timendum sub tali pastore vivere, pro æterno regno militare, quod ipse dare promisit? Et quidem faciet, quod promisit. Nec solùm gaudia futura, pro contemptu mundi promisit se daturum, sed etiam in præsenti, dat servientibus sibi, consolationem Spiritus sancti, quæ longè melior est & suavior, quàm omnis lætitia mundi. Nam sæpe orantibus, devotionis gratiam infundit, & in lege Dei meditantibus, lumen intelligentiæ aperit, ut gustata suavitate spiritus, caro vilescat & mundus. Unde perfectè huic sæculo renuntiantibus, Dominus ait: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut agros, propter nomen meum; centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Matth. 19.

3. Sed quia multi vanas consolationes quærunt, & ad exteriora se convertunt, idcircò devotionis gratiam non sentiunt, nec cœlestem illuminationem accipere merentur. Est ergò tutissimus status placendi Deo, & meritorius amplioris gratiæ & gloriæ, fugere mundum, amicos relinquere, temporalia contemnere, arctiorem vitam assumere; propriis renuntiare, sub obedientia vivere, labori- 3. Via tutissima ad placendum Deo.

laboribus insistere, vigiliis & jejuniis carnem marcerare; lectionibus & orationibus incumbere; contra tentationes & vitia quotidiè certare, præsentia fastidire, æterna desiderare, gratiam Dei instanter quærere, inventam sollicitè custodire, viliter de seipso sentire, aliis libenter obsequium impendere, soli Deo optare placere, sine querela inter fratres niti conversari, & in sancto proposito, ac proficiendi desério, firmiter perseverare. Hæc ad verum Christi discipulum pertinent, hæc servum Dei, ad cœleste regnum indubitanter perducunt. Unde benignus Magister electis discipulis suis: *Vos* (inquit) *estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, regnum, ut edatis & bibatis, super mensam meam, in rego meo.* Lucæ 22.

1. Novitius 1. PLacent, quæ dixisti. Ex his namque verbis, confortatus sum in Domino, & in spem vitæ æternæ, pro qua laboro, lætus respiro. *Non enim sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Rom. 8. Et verè, qui Deo fideliter serviunt, & modo bene habent, & in futuro majora percipient. Ibidem. Omnia enim cooperantur electis in bonum, tam præsentia quam futura.

2. 2. Quapropter precor tuam clementiam, ut vacillantem animam, sacris eloquiis confirmes, & si qua bona exempla de aliis nosti, mihi etiam libenter exponas. Quamvis enim multa præclara facta, de veteribus sanctis audivi, opto tamen bona nova audire, de modernis. Veruntamen causas à spirituali profectu tardantes, priùs mihi aperi; ut inimici fraudes cavere, & calles justorum valeam inoffenso pede transire.

CAPUT III.

De laudabili statu Religiosorum, si bene servetur.

1. STatus Religiosorum magnus & sanctus est, si benè servetur; si quisque sic vivat, ut regula docet, & habitus demonstrat, sed non est ideò frater securus, & spiritualis mox censendus, quia cum bonis ambulat, & sacras lectiones frequenter audit, & bene cantat, sed quia toto corde nititur implere, quod promisit; & facit, quod debet. Quod si ex fragilitate excedit quandoque aut aliquâ tentatione vincitur, vel passione movetur; citò se corrigere studeat, & multum doleat, reum se cognoscat, nec excusando culpam augeat; sed ad petendam veniam, spontè se humiliet, ut Deus ignoscat. Pius enim Dominus; quamvis offensus sit & contemptus, fletibus & precibus confitentium citò placatur, sicut David sanctus pœnitendo testatur: *Cor contritum & humiliatum, Deus non despicies.* 1. Senior. Monachorum conditio nobilis ac sancta, siquidem servetur. Psal. 50.

2. Igitur magno conamine, *ad interiora te extende, quæ retrò sunt & hujus mundi obliviscere*, nec ad remissos & infirmiores respice; sed ad quid venisti, & quid te agere oportet, attend. Nam qui proficere vult, omni die, incipere debet; nec ullum laborem abhorrere; nec aliquod tempus otiosè præterire. Non igitur longos dies, nec annos plures, in religione computes; nec de dignitate ordinis glorieris, nec loci amœnitate delecteris; sed quàm longè adhuc à veris virtutibus distes, pensa; & in quantis vitiorum sordibus jaceas, diligenter pertracta. *Nam qui se aliquid esse putat, ipse se seducit.* Per elationem quippe gratia Christi perditur, & bona diu quæsita citiùs evelluntur. 2. Phil. 3. Galat. 6.

3. 3. Igitur occulta super te judicia Dei metue, omnia opera tua districtè discute, *altiora noli quærere, nec curiosa* Eccl. 3. *rimari*; sed quæ tibi præcepit Deus, cogita semper. Et quamdiu in corpore peccati manes, non securitatem à tentationibus, non requiem à laboribus tibi audeas polliceri, sed sicut strenuus miles certa contra vitia; & donec accipias coronam gloriæ, scutum patientiæ, in omni tentatione & angustia, corde firmissimè tene, ut cum Apostolo Paulo dicas, mortis articulo imminente: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de reliquo reposi-* 2. Tim. 1. *ta est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi justus judex.* Et quidem Dominus noster Jesus Christus, non misit Apostolos suos, ad quærendum honores temporales & commoda carnis; sed ad crucem portandam, & propriæ voluntatis libertatem abnegandam. Unde sequaces suos hortatur, dicens: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Matt. 16.

4. 4. Indue ergò armaturam Dei, & sta in præparatione pugnæ; quoniam multi bellantes adversum te, caro, mundus, & diabolus; qui non cessant impugnare die ac nocte innocentes, & Christo servire volentes. Sed ne timeas eos, nec audias, neque credas eis, nec consentias suggestionibus eorum pulchris & fictis; quoniam in dolo tecum loquuntur, ut capiant & decipiant, atque à Deo elongent, & ad omne malum finaliter perducant. Quapropter vigila in orationibus; & adversus insidias diaboli, divinum flagita humiliter quotidie auxilium, & fratrum expertorum acquiesce consilio; ne tentatio tibi dominetur, & mundus rursùm te illiciat & involvat. Habeto igitur in mente, quod in Apocalipsi, ad consolationem militum Christi in sæculo pugnantium, legitur: *Qui vicerit, faciam illum co-* Apoc. 3. *lumnam in templo meo; & dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.*

1. SIcut jam suprà ad emendationis 1. studium, & perfectæ mortificatio- Novitius nis agonem, me animâsti; ita nunc pericula à bono incepto retrahentia & ad sæcularia desideria invitantia, ad cautelam mihi planius describe.

2. Dolendum enim vehementer, 2. cùm quis labitur in teporem, refugiendo parvi temporis laborem. Sed magis deflendum, cùm aliquis relicto Dei timore, revertitur ad sæculum, diaboli sequendo instinctum; sicut infelix Judas fecit; qui propter pecuniæ quæstum, reliquit Christum, & cum Pharisæis iniit consilium; & tandem pervenit ad laqueum, miserabiliter finiendo vitam præsentem, & mortem incurrendo sempiternam. Aperi ergò os tuum, & denuda dolos serpentis antiqui? qui sub specie boni, decipit multos, ut sæpè probâsti.

CAPUT IV.

De periculis novitiorum, ex consortio mundanorum.

1. SUnt multa, quæ impediunt inci- 1. pientes; sunt plura, quæ retra- Senior hunt proficientes; sunt verò valde pauci, qui ad perfectionem perveniunt, & omnem difficultatem per vitæ meritum transcendunt. Quidam namque ferventer incipiunt, sed ortâ tentatione à proposito sancto resiliunt, & ad pristina vitia relabuntur: Et quia Deum purè non quæ-

quærunt, nec integrè ſe reſignant; tot obſtacula inveniunt, quot tentamenta eis occurrunt. Hi enim ignorant, aut obliti ſunt, quod elegerunt; quia pro Deo, & pro anima ſua certare, atque pati adverſa venerunt; ſicut Dominus

Joan. 16.

apertiſſimè dicit: *In mundo preſſuram habebitis: ſed confidite, ego vici mundum.* Quomodò? Per tolerantiam videlicet alienæ malitiæ, & perſeverantiam in ſtatu bonæ vitæ.

2. 2. Multi enim ſic Deo ſervire volunt, tanquam nihil gravitatis paſſuri; ſed cum omni jucunditate, ſint hic victuri. Sed qui talia quærunt, terrena adhuc ſapiunt, & Religioſorum certamina non noverunt. Utinam recaleſcant, & per fructum boni operis ſe exerceant; ne per proprium commodum decepti, æterna præmia perdant. Studeas ergò ad ſufferentiam laborum & dolorum, te præparare; quatenus in futuro cum Chriſto æternaliter gaudere, & cum triumphatoribus mundi, in cœlo coronari merearis.

3. 3. Ad cautionem igitur tuam, animadverte quæ dico. Si non vis decipi in via Domini, ſi intendis proficere, & in bono perſeverare; fuge conſortia hominum ſæcularium, cave occaſiones tentationum; ut non videas, nec audias, quæ mundi ſunt, ne corpore aſſociatus eis, etiam mente inquineris. Vilipende honores, divitias & voluptates, quæ ſeducunt amatores ſuos, nec unquàm

1. Tim. 6.

ſatiant poſſidentes. *Qui enim volunt divites fieri in hoc ſæculo, incidunt in laqueum diaboli*, & in deſideria multa, de quibus non poterunt, ſine magna gratia Dei,

Honores, divitiæ ac voluptates ſæculi,

liberari. Hæc autem tria vitia prædicta foveæ ſunt, & radices omnium peccatorum. Ut ergò meliùs vincas, & tutiùs vivas, nec venenoſi ſerpentis morſibus intereas, qui mille modis inſidiatur animarum ſaluti; fuge, tace, quieſce, abscondere, elongare. Ama neſciri, diſce mori; luge præterita, ſperne præſentia, meditare futura. Hæc brevis regula, maneat in memoria tua, & docebit te vincere omnia terrena.

omnium peccatorum radices.

4. Relinque etiam notos & amicos, parentes & vicinos, ut Chriſtum invenias, & Angelorum ſocius poſtmodum fias. Beatius eſt tibi, ut elongatus innocenter vivas, & ſolus ſalveris; quàm cum multis lupis & draconibus, diſcumbendo & canendo, pericliteris. Nam rarò diu bonus permanebit, qui ſæcularibus perſonis libenter ſe immiſcet. Citò quoque devotionem ſuam perdet, qui ſolicitè eam non cuſtodit, ſed varia amicorum ſolatia petit. Lumen in lucerna clauſum, fulgorem ſuum retinet & ardorem: extrà verò poſitum & ejectum, levi flatu extinguitur & tenebreſcit. Quod ſi omne rarum, charum cenſetur; tanto erit quis Deo charior, & hominibus reverentior, quantò rariùs foris videtur. Et ſi omnibus religioſis & devotis, excurſus nocivus eſt, & occupatio interdicitur ſæcularis; præcipuè tamen juvenibus & novellis, nocet viſitare amicos ſæculares, ac patriam requirere nativam, quam reliquerunt. Noli ergò affectare familiaritatem extraneorum, qui habitum geris devotorum; ſed per contemptum mundanorum, diſce ſcandere ad ſocietatem civium ſupernorum. 4.

Nota ſimile.

5. Quid ad te de ſtatu mundi ſcire, novos rumores inquirere, & talia frivola audire; unde poſtea cogaris phantaſticari; & vix queas orando, ac gemendo, & legendo expellere ea de corde? Quidam ſub ſpecie pietatis inducti ſunt, ad converten- 5.

dum amicos & cognatos; & dum inter illos morari non timuerunt, inimici fraude circumventi, suum propositum infregerunt. Oportet namque quod valde fortis sit, & bene fundatus in virtutibus, atque in omni actione & locutione incedat circumspectus; qui fructificare debet in populo, & absque periculo conscientiæ, conversari in sæculo. Et zelus quidem animarum laudandus est, si sit discretus, rectus, purus, nullâque vanitate infectus; qui rarò invenitur in novellis, & nondum plenè mortificatis.
Matt. 16. *Quid enim proderit homini, si totum mundum lucretur, & seipsum perdiderit?* Dilige aliorum salutem, sed tuum caveto periculum. Non est præbendam perdere, aut corrigiam amittere; animam periculo exponere, aut votum frangere, vel à sancto proposito resilire.

6. 6. Tutiora loca, inermibus & infirmis, sunt quærenda. Arduum enim nimis in sæculo continenter vivere, & immunem se à peccato conservare, David vir sanctus, fortis & armatus, cum persecutionem à Saul Rege pateretur, ad
1. Reg. 27. tutiora loca in deserto, cum suis militibus ascendit; ibidem latuit, donec sævitia hostis cessaret. Et tu ergò longè ab amicis & sæcularibus hominibus discede, ne peccatis pravorum involvaris, & post casum inopinatum, plangas te errasse, & pœniteat bonis consiliis non credidisse. Siquidem tenellus flos, citò manu capitur, tactu læditur, & facillimè spina perforatur: Sic imperitus juvenis, & noviter conversus, nisi fugiat & recedat à societate mundana, incendetur celeriter igne carnalis concupiscentiæ, & inquinabitur pice lubricalis vitæ, discurrendo per mortifera itinera, gulæ, luxuriæ, avaritiæ, superbiæ & invidiæ, velut equus effrenis sine timore, & tanquam insensatus sine ratione. Si enim vix potes tentationibus resistere, occasione remotâ quid in medio laqueorum præsumis mens infirma? Ecce alii precibus, alii promissionibus aggrediuntur animum juvenilem; laudant corporis formam, suadent incolere patriam, & augmentare progeniem; nec debere parentes relinquere, quos Deus præcepit ore suo honorare. Sicque verbis pulchris, & humanæ sapientiæ cantilenis, melodizant auribus pudicis; donec moveant arbusculam Deo adhærere cupientem; si fortè audiat, & acquiescat amicorum consiliis, & secum abducant incautum ad sæculum, qui jam mentis pedem levavit ad cælum, & proposuit incunctanter intrare monasterium, ac Dei se facere servum, propter summæ beatitudinis promissum.

7. Alii etiam viceversa, duris increpationibus, crebris irrisionibus, & mordacis linguæ stimulis provocant innocentem, ac humiliter incedentem, nominant hypocritam, amentem. Quid tu (inquiunt) infatuare prætendis, quod amicos deseris, & bonos dies contemnis? An tu solus sanctus eris, & solus regnum Dei intrabis? Putas nemo bonus erit, & Deo placebit, nisi ita, fecerit & ierit, sicut tu facis & transis? An soli monachi, & tui similes salvabuntur? Desine, desine miser, quia non vales perficere, quod cœpisti. Nonne vides quàm multi à religiositate ista recesserunt, & quam pauci ibidem perdurârunt? Mane nobiscum, revertere ad amicos, esto lætus socius, fruere bonis concessis, Deus erit propitius. Hæc & his multa similia, dicere consueverunt sapientes mundi, inimici Crucis Christi, 7.

Christi, ut decipiant simplices, & pervertant à via justa Christum sequi volentes. Contra quos dicendum est, cum
Psal. 118. Propheta in psalmo: *Mihi autem adhærere Deo, bonum est, ponere in Domino spem meam.* Et item: *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.*

8. 8. Caveas ergò tibi à sibilis serpentum, quoniam subversores sunt tecum, & diabolus est princeps eorum. Quem enim diabolus per se vincere non potest, nec defraudare; illum per satellites suos pervertere quærit, aut blanditiis irretire, ne sæculum relinquat. Nam mundus scit tot dolos & nequitias, tot inventiones confingit, & rixas habet; ut nemini pax tuta sit, nec firma fides, & vix aliquis evadere possit innocuus, nisi segreget se ab hominum turbis, & Jesum quærat, ut Evangelium docet, in locis desertis. Exi ergò citò cum Abraham Patriarcha de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram sanctam, id est monasticam vitam, & laudabilem in Christo congregationem; ut audias legem vitæ & disciplinæ, & servias Domino Deo tuo fideliter omnibus diebus vitæ tuæ, donec finito laboris tui certamine, æternum regnum accipias; ubi in conspectu Dei & Sanctorum cum Angelis sanctis, semper exultes.

9. 9. Noli retrò respicere, cum uxore Loth; neque maneas in Sodoma carni serviendo; sed salva te in montibus, superna quærendo: & angelicum ducatum, per obedientiæ viam humiliter sequere, universas propriæ voluntatis affectiones pro Deo mortificando. Fuge cum sancto Helia, à facie Jezabelis pessimæ mulieris; & perge in solitudinis secretum, perpetuæ continentiæ servando propositum; donec in curru igneo, post turbinem sæculi, leveris in cœlum. Persevera etiam cum beato Samuele, in tabernaculo fœderis coram arca Dei, in habitu religioso devotè ac reverenter Domino ministrando; ut audias vocem Dei loquentis de excelso, cœlestium consolationum libamenta prægustando, ac tandem plenissimè his Domini verbis consoleris in morte; Euge serve bone & fidelis; quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Esto igitur fidelis usque ad mortem, & dabitur tibi corona vitæ. Quam nemo meretur dignè accipere, nisi qui legitimè certaverit, & usque in finem perseveraverit in virtute. Sed ut jam dicta factis comprobem, etiam exempla perseverandi tibi describam.

CAPUT V.

De Sacerdote tentato, & à Deo consolato.

1. ERat apud nos Sacerdos quidam, 1.
Alardus nomine, cupiens sæculo renuntiare, & canonicæ Religionis Senior.
habitum acceptare. Sed antequam investitus esset, tentator affuit; ad memoriam ei priores sæculi delicias reducens, quibus diu prodigè utebatur; cœpitque tristari vehementer, quia parentes & amicos reliquisset, & jam inter alienos tanquàm exul à patria sua, vivere deberet desolatus. Tristitiâ igitur subortâ, secuta sunt & alia non pauca gravamina, veluti tonitrua dura. Nam tædium loci, & difficultatem Ordinis, hostis ei incussit malignus; & quàm benè posset vivere in partibus suis, & multis æquè prodesse amicis. Hæc enim sunt fraudulenti serpentis jacula, quibus sæpè

novitiorum corda nititur vulnerare; ut à sancto proposito, eos resilire compellat. Sed Deo miserante, dum adhuc Sacerdos staret in acie certaminis, lux cœlestis consolationis emicuit, & totam nebulam mundanæ tristitiæ dissipavit.

2. 2. Itaque spiritu Dei, contra diabolicas immissiones reaccensus & confortatus, cœpit intra se cogitare ad quid venisset, & solerti ratione propositum jam arreptum perpendens, virili animo seipsum erigebat, dicens: Ecce Deo providente, hunc locum emendationis gratiâ, sponte supplexque intrâsti; nunc multò plura pro tuis necessariis invenisti, quàm pridem in sæculo reliquisti. Paucos amicos propter Christum postergasti; sed jam plures spirituales fratres, majori charitate tibi conjunctos, pro carnalibus recepisti. Cuncta, quæ ad usum hujus monasterii pertinent, tua sunt, ac tecum dividuntur in charitate. Alii pro te laborant, alii pro te orant, alii pro te legunt, alii scribunt; nemo hic otiatur, nemo propria possidet, omnia in commune conferuntur.

3. 3. En tot habes hîc servitia, quot sunt claustri officia, cum universa familia. Quid ergò habes conqueri; aut quid times, Deo libero corde servire? Subjice te incunctanter suavissimo jugo Christi, tolle super te onus Domini leve, obliviscere populum tuum, & domum patris tui; ut pro parvis magna recipias, pro temporalibus æterna, pro vanitatibus hujus sæculi gloriosissimum regnum Dei, quatenus cum Paulo Apostolo veraciter proloquaris: Tanquam nihil proprietatis habentes, & omnia in communitate possidentes. Hæc & similia eo cogitante, & sanctorum Patrum vestigia per singulos dies considerante, confortatus est in melius animus Sacerdotis. Et post probationis tempus, habitu regulari indutus est, atque anno completo, solenni voto professus. Qui postmodùm in ordine, annis triginta laudabiliter vivens, in bona senectute obdormivit in pace.

CAPUT VI.

De juvene Clerico, qui relicto studio, monasterium intravit.

1. FUit quidam juvenis scholaris, primævæ ætatis flore vigescens, qui studio literarum deditus Daventriæ, nonnunquàm à constudentibus sociis & promotis, ad studium Parisiense invitabatur promissis & donis. Sed quorundam devotorum consilio, ab hac intentione revocatus est, & informatus, ne se periculo daret, desiderio altioris doctrinæ. 1. Senior. Adolescens quidam à studiis ad monasterium descivit.

2. Intereà accidit, ut duo germani fratres consodales ejus, corpore & ingenio habiles, de schola Daventriensi versus Parisios se transferrent. Cumque parvo tempore ibidem in studio stetissent, uno die ambo defuncti sunt. Sed & alii quidam ex studentibus, ad magisterium promoti, post multas expensas & diuturnos labores, cùm cœpissent scientiâ & famâ clarere, ex hac luce repentè sunt subtracti. Audiens hoc præfatus juvenis de suis coætaneis studentibus, compunctus est amplius, atque in brevi valedicens scholasticis rebus, discipulus Christi inter Regulares effectus est. 2.

***

CA-

CAPUT VII.

De matrona, quæ filium conversum planxit, sed postea ad Deum conversa gratias egit.

1. Senior. 1. MAtrona quædam dives & sæcularis, filium unicum habuit tenerè dilectum, ætate & scientiâ ac moribus adornatum. Hic cœlesti inspiratione afflatus, elegit Deo potiùs humiliter servire, quàm in sæculo paternis bonis transitoriè frui & mercari. Recessit ergò ab aspectibus amicorum longiùs, petiitque monasterium Regularium, ad famulandum Domino secretiùs & perfectiùs, cunctis mundi retinaculis abdicatis. Quem mater vidua subsecuta, precibus ac lamentis studuit revocare, sed minimè valuit.

1. Senior. Adolescens quidam à studiis ad monasterium descivit.

2. 2. Illa igitur ad sua abeunte, & in mœrore gravi existente, contigit in eadem civitate casus infaustus, ut cujusdam potentis divitis filius, ab altero seditiosè percussus, plangeretur extinctus. Quo audito, matrona rem gestam examinans, & ad se tandem reversa, alienis periculis docta, propriam tristitiam temperavit, atque semetipsam redarguit, dicens: Quàm bene tibi accidit, ut hoc de filio tuo non audias, nec de cætero formides? Nónne tutus in monasterio Deo servit, quàm apud te in sæculo periret? Ex illa demum die, ad bonitatem Dei conversa, gratias maximas egit, nec ultrà filium quasi amissum planxit: sed de ejus conversione summoperè gaudebat, fratres regulares specialiter dilexit, hospitio sæpius recepit. Et hoc mihi in mensa sua recitavit.

1. Novitius 1. GRatanter audio quod dicis, & spero, quod mihi proficiet & multis. Satis dolendum? quod multi parentes ita inordinatè filios suos diligunt, quod magis eos sæculo nutriunt quàm Deo, quod plus cupiunt illos divitiis ac honoribus sublimari, quàm virtutibus & bonis moribus pollere.

2. Heu, quod non recogitant, quàm subitò mors filios à parentibus separat; nec ullus hominum quantumcunque dives vel nobilis fuerit, poterit semetipsum aut aliquem amicorum, à mortis lege liberare: sed oportet nos omnes ante districti judicis tribunal præsentari, ut referat unusquisque prout gessit in vita: & recipiat pro qualitate meritorum suorum, irrevocabilem sententiam, æternam scilicet gloriam vel pœnam. 2.

CAPUT VIII.

Quod potiùs Deo est obediendum, quàm amicis.

1. REctè sentis pro tua salute. Nam qui Deo servire statuit, debet ei potiùs, quàm parentibus obedire. Hinc est, quod veritas sequentibus se discipulis, ait: Qui amat patrem, vel matrem, plus quàm me, non est me dignus. Non ergò audiendi sunt, qui propter solatium amicorum, suadent in sæculo manendum, sed illi potissimùm imitandi sunt, qui propter amorem Christi, elegerunt ab amicis elongari: quatenus Deo liberiùs serviant, devotiùs ei inhæreant, & frequentiùs pro amicis exorent. Unde si in via Dei voluerint adversari, & ingressum religionis impedire, vitandi sunt & relinquendi. Nam & omnium Religiosorum legifer, & Magister, Jesus Christus Dominus noster, formam perfectæ abrenunciationis ostendit, cùm dicit, *Si quis* 1. Senior. Lucæ 14.

venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, adhuc autem & animam suam, non potest esse meus discipulus.

2. 2. Attende, quod non dixit Dominus, quære primùm an placeat parentibus vel amicis; sed hoc satage facere, quod mihi noveris maximè placere. *Dimitte ergò mortuos sepelire mortuos suos:* Matth. 8. *tu autem sequere me, & quære primùm regnum Dei, & justitiam ejus.* Matth. 6. *Habebis enim thesaurum in cœlis, si renuntiaverit omnibus terrenis.* O quàm stolidi sunt & cœci, qui pro vili & brevissimo delectamento carnis, negligunt quærere æterna gaudia cœli; qui nunc formidant subire sacri ordinis disciplinam, & non ponderant inextinguibilis ignis perpetui flammam.

3. 3. Ah nimiùm differt humilis habitus monachorum, & larvalis aspectus dœmoniorum. Valde dissonant inter se, devotus cantus Religiosorum, & intolerabilis planctus damnatorum. O si scirent donum Dei, & gustassent, quàm suavis est Dominus, & quam jucundum est cœlesti Domino servire; libenter terrena cuncta relinquerent, quæ nec diu tenere valent, & ad Religionis statum convolarent, per quem recto itinere ad cœlum conscenderent. Undè pius Dominus pusillos corde cohortatur, ne præcepta salutaria in Ordine perhorrescant; sed potiùs cum omni humilitate obedientiæ jugum suscipiant, dicens: *Tollite jugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde; & invenietis requiem animabus vestris.* Matth. 11. Quam nobis præstare dignetur Jesus Christus, Mariæ filius, qui regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum: Amen.

Finis Dialogi Novitiorum.

EXERCITIA SPIRITUALIA.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

CAPUT I.

De fervida exhortatione ad virtutes.

1. 1. Renovamini autem spiritu mentis vestræ, ait beatus Apostolus. 1. Ephes. 4. Solent devoti Religiosi, bona habere exercitia; quibus ad spiritualem profectum & virtutis amorem quotidiè excitentur. Tales secretum petunt, & tumultus fugiunt populares; vitam suam sollicitè discutiunt, & si in aliquo offenderint, mox ilud dignâ contritione purgare nituntur. Vigilant circa cogitationes suas: quibus affectionibus moventur animadvertunt, atque contra evagationes cordis, frequenti oratione, ac sacræ lectionis meditatione

Psal. 116. ditatione, sed muniunt, & dicunt: *Viam iniquitatis amove à me, & de lege tua miserere mei.* Necesse est enim cor in diversa rapi, & vitiis repentè sordidari, quod internis ac devotis exercitiis non insistit.

2. 2. Omnium exercitiorum primum, & inutile magis ad purgationem mentis, est passiones vitiorum agnoscere, & remedia eorum à Deo, cum gemitu & lachrimis, postulare. Nam pauperes, ægroti, & vulneribus corporis afflicti, luctuosis precibus opem curationis, à transeuntibus sedulò petunt. Misericors autem & pius Dominus, non despiciet orationem contriti spiritus, pro æterna salute gementis. Habeas igitur exercitia tuæ conversationi congrua, quæ te instruant, renovent, & accendant. Non debent hæc privata excludere communia; sed ad ea te promptiorem magis reddere; ut in nullo detrimentum internæ pacis incurras. Quod si ab inceptis tuis, occasione aliquâ impediris: quantò citiùs vales, stude ad te ipsum habere recursum.

3. 3. Frequenter etiam tuum inspice libellum; ut clariùs tibi innotescat internus profectus tuus, sive defectus. Secundùm datam tibi gratiam, præ forma institutionis tuæ normam. Nemo melius instruitur ad omne bonum, quàm Spiritu sancto intus agente; cujus unctionem, mitis & humilis faciliùs promeretur. Sapientis est ordinare vitam suam, & debitum actibus suis imponere finem. Oportet etiam convenientia media inquirere, quibus ad principale perveniatur intentum. Plus proficit una determinata actio sapientis, quàm magna occupatio stulti. Qui importunè & inconsideratè agit, facilè offendit, & dolebit ipse offensus. Qui autem maturâ utitur providentiâ, de salubri semper fine gaudebit. Esto memor propriæ fragilitatis, etiam dum bene tibi successerit; & altum de te sapere noli. Est qui elatos humiliat, Deus malleus superborum.

CAPUT II.

De firmo proposito servando per diem.

1. OMni mane proponendum est, qualiter præsens dies utiliùs expendatur. Contra vitia, quæ magis infestant, diligentiorem adhibe curam. Quotidiana exercitatio, gratiæ meretur augmentum; & perseverantia boni, ad virtutis culmen ducit agentem. Fortè ultima dies ista, fortè novissima hora, fortè cras te non inveniet. Custodi propositum, tempus negligere noli, non redit hora transacta. Certa bonum certamen. Ora pro gratia, & dabitur tibi de cœlo victoria sancta. Stude minora vincere, ne ad deteriora labaris, ignaviâ prævalente. Semper lex Dei in corde tuo versetur, gratiarum actio & vox laudis, ab ore tuo non tepescat. 1.

2. Omne tempus, cum Deo non expensum, plange velut amissum. Cave otiosos texere sermones, & inutiles circuitus devita per ædes, stet in ostio cellæ pro signo, notabile breve; quod te præmoneat exeuntem, & redarguat diu tardantem. Periculum tuum inter homines multos. Orto jam die, benedic Creatorem cœli & terræ; qui tibi adhuc spatium bene vivendi concessit, & solem suum pro variis usibus super te oriri fecit. Christus vivere tibi sit, & cuncta opera tua, ad Christi dirige laudem. Ipse spes tua tota, & præmium æternale, quod exspectas; gratiam autem humanam, non quæras nec affectes. 2.

3. Si

3. Si non vis decipi, noli laudibus ſtultis delectari. Novit Deus cor tuum, quàm impurum ſit & vanum. Ne credas adulanti; ſed potiùs, increpantem auſculta, qui bene conſulit, dum tua corripit errata. Habeas ſemper ad manum orationis uſum, contra omnia adverſantia invincibile ſcutum.

CAPUT III.

De elevatione & directione cordis ad Deum.

1. 1. ANte opus externum, priùs eleva cor ad Deum. Quicquid boni feceris aut dixeris, non magni pendas, ſed inutilem te ſervum veraciter reputabis. Offendit enim oculos Divinæ majeſtatis etiam levis elatio cordis. Utinam unam ſaltem diem, vel mediam ferè horam, cum Deo integrè expendas. Heu, nimis inſtabilis es & impurgatus, etiam ubi devotior eſſe deberes.

2. 2. Opere finito, aut horis perſolutis, gratias age de bene peractis; & de negligentiis intercurſis, veniam flebiliter pete. Magna ablutio eſt delictorum, humilis veniæ deprecatio coram Deo, & Angelis ſanctis. Ad ſingulas horas, lege ſalutationem Angelicam, aut quod facilè te recolligat cum Deo, & citiùs

Matth. 12. inflammet. *Qui non colligit mecum* (inquit Jeſus) *diſpergit: & qui non eſt mecum intus collectus, contra me eſt, vagando in externis.* Hic enim pronior eſt ad malum, infirmiorque ad reſiſtendum, quia intima ſua reliquit, & Deum.

3. 3. Nomen Jeſu & Mariæ, crebrò in ore, ſemper in corde, pro ſolatio primo ſenties quantùm profuerit amor Jeſu internus. Sanctorum quoque nomina, cum omni reverentia invoca & honora. Mira devotorum experimenta, fidem præbent verbis oſtenſis: Nec pigeat dicere aliqua ſuffragia, cùm feſtum agitur in Eccleſia ſancta. Homo triſtis & gravatus, ad amicos accedit ſibi magis fideles. Et tu ergò ad Dei ſanctos humiliter accede, & cum bona fiducia, neceſſitatem tuam precando revela. Licèt enim modò in magna ſint gloria, fuerunt tamen aliquando in miſeria noſtra. Nôrunt ergò miſeris, charitate pleni pleniùs miſereri. Sive intus ſis, ſive foras tranſieris, anima tua in manibus tuis ſemper. Nec propoſiti tui hodierni obliviſcaris, quod (heu) nimis citò per incuriam perit. Oculi tui ſuper vias tuas, quia ubique ſunt inſidiæ hoſtis maligni, ad capiendum animas vagas.

CAPUT IV.

De cuſtodia cellæ & ſenſuum exteriorum.

1. CUſtodi diligenter cellam tuam, & cuſtodiet te. Tutior locus non eſt ſervo Dei in hoc mundo, quàm latere in ſecreto; ubi Patrem oret liberâ mente, oſtio cubiculi clauſo. Periculoſus ſemper exitus cellæ; manſio ejus, quies devotiſſimæ vitæ. Qui aſſueſcit cellam ſuam incolere, citò pacem cordis hauriet, & tutabitur à periculis maximis & multis. Solitudo devotionis eſt mater: Turba verò conturbat. Chriſtus, qui non potuit impediri in turba, declinavit tamen à turba. Via ſolitaria, Deo & Angelis grata, pacis ſemper amica. Qui poteſt capere capiat. Solitarius regnum Dei, in ſilentio habet. Finis Religioſi eſt, omnibus terrenis abdicatis, Deo vacare in puritate cordis, & cuſtodia oris. Fortis, qui contemnit ſæculum; fortior, qui vincit ſeipſum, abne- 1.

abnegando omne proprium, propter Christum spontè pauper effectus. Si non vis distrahi, & lædi, noli alienis rebus implicari. Quod tibi non est commissum, taceat super hoc os tuum. Si videris geri non recta, ne temerè judices tamen facta tibi ignota. Bene delibera, antequam loquaris, ne capiaris in verbo.

2. 2. Cave à frequenti exitu, & ubi opus non habes, ne accedas. Si obedientia jubet, vel utilitas requirit; vade cum decenti disciplina, & citò ad tua revertere secreta. Foris oculos custodi, aures obtura à rumoribus, refrena linguam, & bonam meditationem assume. Antequam exeas, orationem præmitte, pro diligenti custodia viæ. Lege: *Dirige*
Psal. 16. *Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Perfice gressus meos, in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.* Jesus & Maria, sint mecum semper in via. Inter opera tua, memor sis dilecti tui Jesu, cuncta cernentis sub cœlo, qui corda rimatur in omnibus locis & horis. Si non vis irretiri, noli circumspicere multum. Oculi duces sensuum, citò cor vagum inficiunt. Quid prodest videre, quod non licet habere? Foris sæpè hauritur, unde inferior homo inquinatur. Difficile est res pulchras videre, & non affici visis. Imago semel inspecta & non statim evulsa, aut noxam generat, aut rixam in corde carnali.

3. 3. Ad cavendum ergò laqueos apertos vel occultos, libentiùs sis intus quàm foris. Rediens itaque ad cellam velut ad tranquillitatis portum, fige in ea stabilitatis anchoram, per orationem ferventem, & lectionem devotam. Non enim patitur cella, tepidum & otiosum in se diu morari. Flecte statim genua, vel caput inclina ante Crucifixum, & saluta præcipuè Jesu matrem Mariam Dominam nostram. Dicito attentè, & replica sæpe hunc versum: Hæc requies mea in sæculum sæculi, hîc habitabo, quoniam elegi eam. *Domine bonum est nos* Psal. 131.
hîc esse, super omnia desiderabilia terræ; locus enim iste, sanctus est. Quamdiu ergò spiritus tuos rexerit artus, sit cella requietionis tuæ domus ac tumulus, donec tibi aperiatur paradisus cœlestis. Est enim via brevis de cella ad cœlum, si in ea cœlicam duxeris vitam.

4. Deinde gestus tuos retracta, quid operatus sis foris, & locutus. Plange, 4
quod tam fragilis sis; quod levi etiam motu resilis à proposito sancto. Quid lucratus es, si Deum perdidisti propter fabulas? Ecce, sine Deo, omnia vanitas; meditari autem de Deo, mira mentis suavitas. Utinam damno tuo erudiaris, ad cautelam ampliorem foris habendam. Redi tandem ad teipsum, licet inquinatus & distractus. Recupera in secreto, quod in publico foris amisisti. Heu, raro exitur sine periculo, rariùs sine culpa reditur. Reversus gemens tace, & omnia tibi nociva exclude. Memor sis Dei solius; nec te moveat de cætero, spatiandi discursus. Vidi frequenter evagantes, & nullum fructum inde ferentes.

5. Tempore laboris vel Scripturæ ad 5.
breves orationes recurre. Rumina ex psalterio versiculum, aut Evangelium, repete verbum, quod te commonefaciat, & tædium pellat. Oportet quod sis diligens operator, aut fervens orator, si in Dei servitio proficere ac perseverare contendis. Quamvis igitur sæpissime evagationes patiaris mentis impuræ, ad solita tamen orationum arma, & bonarum meditationum studia, citiùs te conver-

converte. Omni die specialem articulum, de Christi passione assume; necnon memoriam Beatæ Virginis, tuis interserere exercitiis, pro devotione collectis. Libenter sacros codices scribe, quatenus libro vitæ merearis inscribi; & à Christo pro modico labore, perenni præmio ditari.

CAPUT V.

De hora surgendi, & de Divino officio.

1. 1. QUia Religiosus es, idcircò altioribus sanctitatis studiis obligaris. Recedat igitur somnolentia ab oculis, torpor evanescat & mollities carnis. Virilem animum indue, ad divinum opus perge maturè. Esto paratus ad singula, quæ noveris facienda: erit enim merces operi tuo magna, & gloria infinita. Cumque fuerit hora surgendi, ne tardes in lecto; sed assuesce surgere citò, & signa te sanctæ Crucis signaculo trino. Recordare verbi Do-
Lucæ. 22. mini Jesu, discipulos excitantis: *Surgite* (inquit) *vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem.* Lege & Pauli verbum:
Rom. 13. *Hora est, jam nos de somno surgere? & aperti sunt oculi nostri surgere ad Christum.*

2. 2. Pulsato ad chorum signo, occurre tempestivè cum primis, & loquere cum Regibus sanctis. Hoc signum magni Regis est: Eamus, & quæramus eum. Sta in choro cum metu & reverentia, & psalle nomini Domini altissimè. Sis integrè tibi collectus, ac Deo firmiter intentus. Diligenter ausculta Dei verba, quæ ibi leguntur & cantantur. Noli tædio vinci: sed coge corpus spiritui servire. Datur enim frequenter nova gratia devotè psallenti. Si non, ad primum oris tui sonum, lectio sapit aut psalmus, exspecta Domini gratiam, & persevera usque in finem. Veniet incunctanter Dominus, & visitabit desideranter ad se clamantem. Tunc mirabitur & dilatabitur cor tuum in omnibus, quæ audieris & legeris. Et scies, quia multiplex ejus lex; & beatus, quem ipse docuerit testimonia sua, ad faciendum ea omni tempore cum diligentia magna.

3. Inclinationes & protestationes, & 3.
alias bonas consuetudines cum omni humilitate observa; quibus torpentia corda excitantur, ne dormitent præ tædio, corpore lasso. Nam cuncta, si debitè aguntur, ad meritum non exiguum computantur. Ipse Dominus noster, Jesus Lucæ. 22.
Christus, instante horâ passionis suæ, Actor. 7.
flexis genibus, & vultu prostrato oravit Actor. 9.
ad Patrem. Sanctus quoque protomar- Joan. 20.
tyr Stephanus, positis genibus, pro lapidantibus se supplicavit. B. Petrus Apostolus, curvatis in oratione genibus, viduam mortuam suscitavit. Maria Magdalena inclinans se, & prospiciens in monumentum, vidit Angelos Sanctos. Sta ergò reverenter, sicut decet Christi servum, aut prosterne te humiliter, uti oportet, nihil prætereundo, quæ sacra institutio jubet. Pigritiam in sedendo, & levitatem in eundo vel stando ubique devita.

4. Modestiam cum religiosa hilarita- 4.
te, prout Religioso congruit, moribus ostende. Ne autem distraharis ab astantibus, aut aliquid confusè ibi agentibus perturberis: respice coram te, & divinis sic fixè intende arcanis, ut non movearis diabolico instinctu; cujus astutia, sæpe confusio fit & risus, ex levi facto & modico tumultu; quod lamentandum est, & omni modo præcavendum. In loco sancto, temerè quicquam agere impunè non cedit. In præsentia Dei, &

Ange-

Angelorum frequentia, nil præter Divina cogitare licet, nulla terrena pertractare decet; præcipuè in horis & Missis, ad devotè canendum & silenter orandum, deputatis. Transiens per Ecclesiam vel cœmiterium, recordare obitus tui diem, tibi ignotum. Intuere quoque sepulchra mortuorum, quos sequeris in brevi, humo simili operiendus & oblivioni, tanquàm mortuus à corde, tradendus. Terra es, & in terram ibis, hominum pedibus mox conculcandus. Memento ultimi finis, ecce cuncta velut umbra declinant, & in interitum vadunt.

CAPUT VI.

De refectorio & cibis sumendis.

1. Ante pastum precare pro defunctis.

1. ANte refectionis horam, non negligas pro benefactoribus, & amicis defunctis orare. Hoc enim pium est, & valde salubre. Ad hoc teneris ex debito fraternæ charitatis, & jure Divino, pro beneficiis tibi impensis. Sicut tibi optas fieri post mortem, ita te nunc exhibeas amicis defunctis, in celebrando & orando fidelem. In mensa recordare Dominicæ cœnæ, quid Christus Dominus egerit & dixerit discipulis suis. Sit Prælatus tuus in medio fratrum, tanquàm verus Vicarius Christi; reliqui fratres convescentes, sicut Apostoli sancti. Ordo quippe tuæ professionis, ex Apostolica vita sumpsit exordium; ut docet regula Beatissimi Patris Augustini. Attende sacræ lectioni magis, quam epulis sumendis: Et ne appetitus gulæ, alliciat nimis & increscat, amarum fel Christi, & acetum in Cruce potatum, tuis poculis intermisce.

2. 2. Ante sumptionem cibi, levatis oculis mentis in cœlum, ora cum Propheta: Cibabis nos Domine pane lacrimarum, & potum dabis in lachrymis, in mensura. Modestè & cum timore Dei, comedendum est; quia Eleëmosynæ fidelium sunt, & labores egenorum. Semper ad commune refectorium vadas: quia ibi major animæ fructus, & puriori inde conscientia, cum gratiarum actione prandio facto resurges. Ibi cum debita mensura & majori disciplina, necessitas sumitur naturæ, & superflua resecantur. Ibi susurria nullatenus audiuntur, sed verbum Dei sine murmure, cum silentio pertractatur.

3. Qui autem in privato libenter comedunt, infirmitate non cogente, aut disciplinam fugitant, aut gula vincuntur. Officiales, propter hospites & necessitates urgentes, sæpius adesse non possunt. Bonum tamen exemplum in edendo & loquendo, aliis dare tenentur: ne occasione officii liberiores effecti, extra disciplinam tendant, qui cæteros sub disciplina servare jubentur. 3.

CAPUT VII.

De fabulis, & otio vitandis.

1. PRandio facto, ori tuo frenum impone: quia tunc promptior est homo, ad loquendum & ridendum. 1. Lucæ.16.
Memor sit pauperis Lazari, ab Angelis in sinum Abrahæ deportati; qui hic in egestate magna & doloribus vixit. Dives autem deliciis & scurrillitatibus vacans, sepultus est in inferno, nunquam inde exiturus.

2. Disce formam vitamque Jesu, in omni humilitate & simplicitate cordis imitari. Tolle quoque quotidie crucem tuam, vincendo tuos defectus, ac tentationibus viriliter resistendo. Nam corpore refecto, caro plus tentat; ideò labo- 2.

ribus & studiis, est refrenanda diurnis. Si graviora non potes agere, fac libentissimè parva. Nunquam otio vaces, nec fabulis delecteris. Custodiam tibi, & bonum exemplum fratri, exhibere teneris.

CAPUT VIII.

De beneplacito Dei & confidentia in adversis habenda.

1. 1. IN omni igitur re, facienda intus vel foris, beneplacitum Dei perquire; & ejus honorem majorem, omnibus utilitatibus tuis præpone. Dum triste aliquid adversumque occurrerit, ne paveas repentino timore: sed ad Dominum humiliter confuge, qui non deserit sperantes in se. *Nam de se præsumentes*
Judith. 6. *Deus humiliat, & confundit in sua astutia confidentes.* Omnes electi, adversis multis probati sunt, & quotidie probantur; ut in veritate humiliati & probati in præsenti, in futuro gloriosiùs exaltentur.

2. 2. Quando in aliquo excedis, non concidat cor tuum: nec desperes consuetudine prava, vel subita commotione devictus: sed agnosce reatum tuum, confitereque delictum, proponens firmiter emendare, & cavere de cætero, prout oportet. Præsumptuosus citò desperat in adversis; humilis verò, contemptus & exprobratus, magis in Deo confidit, oppressusque convalescit. Qui honores non desiderat, nec propria commoda quærit, securus & gaudens pergit ubique. Angustias patietur, quisquis terrena sectatur.

3. 3. Ex charitate fraterna & obedientia sancta, relinque privata; & fac, quæ tibi senseris adversa. Omnia supplebit Dominus, & multo melius, quàm tu poteris cogitare. Si injuria tibi sit, pensa, quia bene meruisti. Libenter injurias remitte, à quocunque inflictas; ut Deus iterum tibi cunctas dimittat offensas. Cùm audieris aliquem tibi duriùs loqui, noli contendere verbis austeris: sed patienter fer fratris infirma, & in disciplinatum doce ratione prudenti. *Qui verbo* Jacob. 3.
non offendit, ille perfectus est vir, ait Beatus Jacobus. Utinam tot bona & sancta verba studeas proferre, quot prius vana dixisti. In recompensatione igitur levium nocentiumque verborum, tace compunctus, vel loquere solertiori modo prævisus.

CAPUT IX.

De examinatione conscientiæ, completorio finito.

1. SEro jam facto, examinanda est 1.
conscientia, de statu defectus hodierni; an solito pigrior, an ferventior extitisti. Non parcas tibi ipsi, in defectibus corrigendis; sed argue, quæ propria iniquitate commisisti. Tu reus es, tu hæc & illa fecisti. Recogita, quid in choro, quid in Missa, quid in Conventu, quid in mensa, quid foris, quid in cella, hodie egisti vel omisisti.

2. Quando totum emendabis? quando satisfacies Deo, & Angelis ejus, & hominibus? Debitor es omnium: & ad solvenda debita peccatorum, vix unum habes integrum nummum. Quis est iste nummus? Confessio oris, ex vera contritione cordis. Loquere ergo cum Propheta, pro venia impetranda: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. *Pro hac orabit ad te omnis Sanctus, in tempore opportuno.* Siquidem tempus magis opportunum, ad recollectionem 2. Confessio oris ex vera contritione unicus nummus noster. Psal. 31.

ctionem cordis variis occupationibus per diem distracti, videtur esse hora completorii; ad quietem sanctæ vacationis, pro serenatione conscientiæ purgandæ, deputata.

3. 3. Væ illi, qui hanc horam negligenter prætcrit; & de die in diem, de hora in horam, locutiones protrahit; nec statum cordis moresque & actus vix semel in die examinat, quod omni hora facere necessarium foret. Quamvis enim tu negligas intima tua discutere, Deus
Matth. 5. & 25. tamen nil patietur inultum abire. Usque ad minimum namque quadrantem, exiget talentum tibi commissum. Dedit siquidem unicuique sensus, & legem vitæ ac disciplinæ constituit ad bene agendum, & ad meliora semper proficiendum; nullum verò tempus otiosè vaneque consumendum. Ad te ipsum vel serò revertere miser homo, totus deditus externis terrenis; qui ignoras, quando veniet Dominus, & quam velox tibi instat exitus mortis.

CAPUT X.

De scrutinio conscientiæ in speciali.

I. Prov. 18. 1. QUoniam igitur *justus in principio sermonis accusator est sui*; ideò diligentius perscrutanda est quotidiana conversatio, in speciali. Stultus odit increpationes, vanus non curat, superbus se excusat, piger dissimulat, dissolutus irridet. Sapiens verò vias suas considerat, præterita retractat, futura præcogitat, vitia exhorret, Scripturas amat, precibus insudat. Doce sapientem, & amabit te. Securus in bonis ambulas, si mala non lateant.

2. 2. Capitulum culparum ergo, tibi noveris diligentissimè esse servandum. Multi computant pecunias & expensas rerum, pauci conscientiam & negligentias temporum discutiunt: ideoque magis deficiunt, quàm proficiunt. Loquuntur bona, & non faciunt: detestantur mala in aliis, seipsos autem negligunt in multis. Tu verò aliter institutus es. Et si verè proficere velis, omni vespere te discutere non omittas. Quod si feceris, renovaberis spiritu mentis, & pacem habebit tabernaculum tuum. Securè dormies, & non erit, qui exterreat quiescentem in Christo. Mirum valde & tremendum nimis, quòd quis audeat ire dormitum, aliquo gravi delicto occupatus, nec compunctus, neque confessus. Prô dolor, plures percepi, in sua malitia & peccatorum fæcibus, subita morte extinctos, & omni amicorum solatio destitutos. Ad cavendum ergo detestabilem negligentiam, in examinatione conscientiæ propriæ, de omni verbo & opere judicium tibi hora congruenti statue, & rationem villicationis tuæ, à teipso exige strictè. Serve male & piger, dic qualiter hunc diem expendisti.

5. Ecce notavi, quòd hodiè suscitatus, non statim alacriter surrexisti, pigritasti in lecto, vix ad ultimum signum te erexisti, & post alios tardior venisti. Non cantasti fortiter, nec attendisti diligenter. Vana retractasti, & præ inopia devotionis etiam dormitasti. Accelerasti ad finem & ad lectum, & hoc mihi valde ad suspectum; quia sicut impræparatus chorum intrasti, sic indevotus existi. Verba multa prompsisti, parvum fructum retulisti. Tardè etiam hodie ad opus accessisti, acediosè laborasti. Locutus es inutilia, interrogasti curiosè, judicasti suspiciosè, risisti sæpè dissolutè, detraxisti, commotus fuisti. Corde & 3.

oculis evagatus est, in choro, in mensa, & modicum ad lecta attendisti. Sæcularia cautè auscultasti; verba Christi & Sanctorum dicta, male retinuisti. De cibo & potu cogitasti, & avidè comedisti. Gavisus es de melioribus ferculis, desiderasti amplius, de vilioribus murmurasti. Non fuisti patiens in modico defectu, nec continens à meliori: sed magis tibi quàm fratri assidenti, id adaptasti. Quæsivisti te in parvis; & majora, scilicet fidelitatem & charitatem, amisisti. Negligenter horas legisti, sine devotione, sine debita attentione, & sine distincta prolatione verborum.

4. 4. Vide ubi corruisti, & desine superbire & gloriari, de bonis à Deo perceptis. Gemens deplora interioris hominis statum, multis passionibus implicatum. Scrutare abscondita cordis, si ira, si invidia, si concupiscentia, si avaritia, si impatientia aut tristitia, te movit & superavit. Nec solùm de malis peractis, investigandum est: sed etiam de bonis neglectis, perquirendum. Si beneficia Dei, cum gratiarum actione cœpisti. Si pro amicis & adversariis orasti; si reverentiam Prælato, & minoribus fratribus dulcedinem charitatis exhibuisti. Si infirmis & tentatis, compassus fuisti. Si petenti auxilium, si mœrentibus solatium impendisti. Si denique honorem Dei, simpliciter & purè quæsivisti. Si humanam laudem strenuè vitasti. Si propriam voluntatem promptè abnegasti; si te nulli prætulisti. Si patienter correctiones accepisti; si pœnitentiam injunctam, humiliter implesti; si nemini molestus fuisti; si læsus clementer indulsisti; si ab injuriato veniam postulasti; si devotè celebrasti; si attentè cantasti; si pertinax non fuisti. Si ad humilia opera festinasti; si contemptus non contradixisti; si malum pro malo reddere non cogitasti; sed in bono malum vincere studuisti. His sacris scrutiniis mens tua invigilet. Istis se frequenter discutiat, increpet, & emendet; ut gratiam cautè conserves, amissam recuperes, & ad spiritualem profectum vehementiùs inciteris, deflens omne malum, quod hac die perpetrasti.

CAPUT XI.

De hora dormitionis & nocturnæ quietis.

1. ANtequam vadas dormitum, bona meditatione & oratione, te studeas præmunire. De passione Domini vel futuro judicio, quod te magis compungit, seriosè memento. Invoca Jesum, & Virginem Mariam, & Angelos sanctos; ut te custodiant, ac illusiones nocturnas longiùs repellant; ne sit somnus tuus bestialis, sed sobrius, pudicus, & quietus. Ad sobrium somnum, juvat bona custodia cordis ac sensuum, per diem. Quæ enim vigilando exercentur, horum imagines in somnis libenter apparent. Signa frontem, os, & pectus, ut Deus cor tuum, ab omni malo præservet, renesque constringat. 1.

2. Sit lectus tuus velut sepulchrum, in quo quieturus es modicum; paulo pòst iterum surrecturus ad vigilias, & Dei laudes celebrandas. Quantò præparatius transis dormitum, tantò expeditior eris ad surgendum. Devotos hymnos & Psalmos, rumina corde & ore, donec incipias suaviter obdormire. Verbum Christi in cruce ultimò dictum, in memoriam mortis ejus & exspirationis, tribus vicibus lege, sursum ad cælum oculis elevatis: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis*, per filium tuum maximæ charitatis. 2. Lucæ 23. Psalm. 30.

3. Ho-

3. 3. Honestè & verecundè membra tua componas, nuditatem veles; nec crebrò te vertas; sed quietè & custoditè jaceas, memor Christi in cruce pendentis, qui in patibulo, non in molli lecto moriens, obdormivit.

4. 4. Si caro titillat, si terra imago incidit, si quævis alia passio movet, nec quiescere te sinit; ad orationem convertere, signum crucis tibi imprime, flagellum, coronam spineam, lanceam, ac totam armaturam crucifixi oppone, ante cujus virtutem non potest hostis stare malignus, nec tentationis illusio perdurare. Adhibe quoque ignem æternum, supplicia sanctorum martyrum, confessorum constantiam, & virginum fortia trophæa. Attende craticulam Laurentii, fustes Marcelli, ungulas Vincentii, vepres & urticas Benedicti, flammas sanctæ Agnetis, acutissimas testulas Agathæ, bullientes aquas Cæciliæ, dentes bestiarum, horridos carceres; nec non dura vincula pedum Sanctorum. Sic Deo juvante, & ista te cogitante, ignem igne superabis, diabolum confundes, sanctos honorabis, & in pace Christi dormies & requiesces.

CAPUT XII.

De virtute sanctæ obedientiæ.

1. 1. SEcurissima via ad cælum, est stare in obedientia, & vivere sub disciplina: nec propria uti libertate. Qui perfectè se subjicit homini propter Deum, dabit ei Dominus gratiam specialem in præsenti, & exaltabit eum in gloria sanctorum. Tamdiu erit lis in homine, quamdiu manserit in propria voluntate. Deus sufficiens est causa & ratio, ad obediendum Prælatis nostris. Multo tutius est obedire, quàm præcipere.

2. Citò erit in pace, qui citò se subjicit & obedit. *Vir obediens loquitur victorias* (ait Sapiens) *& qui recalcitrat, stimulum patietur, & cadet.* Si vita alicujus Prælati, non est ita perfecta & laudabilis, sicut status & ordo requirit, tu tamen benefacis obediendo in bono; quia non ab homine, sed à Deo præmium accipies. Disce præsentem, quem habes, sufferre patienter, ut mitiùs feras sequentem. Si hunc non haberes, forsitan duriorem sustinebis. Oportet te unum habere: nec pro tuo libitu invenies aliquem, etiam si plures fueris perscrutatus. Bonus discipulus, tam malum magistrum non habuit, quin ei in bonum cesserit, quòd humiliter obtemperavit. 2.

3. Exemplis igitur Christi & Sanctorum ejus, studeas simpliciter & purè obedire propter Christum, propter conscientiam & bonam famam, propter pacem cordis, & æternæ vitæ gloriam promerendam. Nemo tam quietè vivit, nemo tam securè moritur; sicut verus obediens, & in omnibus Deo & hominibus subjectus. 3.

FINIS.

ALIA SPIRITUALIA EXERCITIA VIRI RELIGIOSI.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

De

CAPUT I.

Brevis admonitio spiritualis exercitii.

1. 1. AB exterioribus, pervenitur ad interiora: ab inferioribus, ad superiora: à corporalibus, ad spiritualia. Paulatim proficit homo, & hoc per quotidiana exercitia. Et licet primò multa sint gravia, tamen in consuetudinem ducta, fiunt levia & sapida.

2. 2. Tria sunt omni religioso necessaria, sine quibus non potest diu stare in bona vita. Hæc sunt, oratio, lectio, & operatio. In istis, omni die se exercere debet, & semper in aliquo horum occupari.

CAPUT II.

De oratione.

1. Orationis vires. 1. ORatio illuminat, oratio purgat, oratio consolatur, oratio lætificat, oratio impetrat favorem; oratio alleviat laborem, oratio nutrit devotionem, oratio præbet fiduciam; oratio expellit pigritiam, oratio fugat dæmonem, oratio vincit tentationem.

2. Oratio perinde atq; gratia necessaria. 2. Non te pigeat orare, si vis à vitiis liberari. Oratio semper est necessaria, sicut & gratia; sine qua vivere spiritualiter non possumus. Orare debemus pro gratia; quia gratia est, qua tantum indigemus. Melius est orare, quàm legere; & in tempore suo, utrumque est agendum.

CAPUT III.

De lectione.

1. LEctio debet esse quasi oratio: & antequam legas, præcedat oratio. Lectio sacra ignorantiam nostram erudit, dubia solvit, errores corrigit, bonos mores instruit; facit cognoscere vitia, hortatur ad virtutes, excitat ad fervorem, incutit timorem, recolligit mentem, recreat fastidiosum animum. Et quia non potes continuò orare vel legere, debes aliquid utilè exteriùs operari: in qua operatione oratio præeat, oratio intercurrat, oratio totum finiat. 1. Oratio ubique semper præcedat, intercedat, sequatur Lectio quantum commodat.

CAPUT IV.

De operatione.

1. OPerari manibus, bonum est corpori, deservit spiritui, ædificatio est proximi, & reparatio est sensus nostri. Etsi interdum pigri sumus, tamen perseverando vincimus. O quàm devoti fuerunt Sancti, qui sine intermissione orabant, quàm studiosi, qui nunquam sacra lectione satiari potuerunt: quàm ferventes, qui frangi laboribus non valuerunt. 1. Operari manibus quàm bonum.

2. Qui propter Deum, sibi aliquam violentiam facit, Deus ipsi majorem gratiam dabit, & citò in virum perfectum mutabitur. Consuetudo mala per bonam consuetudinem vincitur; Et bona consuetudo, tandem in naturam vertitur; quod primo fuit difficile, postea videatur leve ac facile. 2.

CAPUT

CAPUT V.

De choro.

1. Qui in choro pſallit, ſimul & orat & legit & operatur.

1. ISta tria, oratio, lectio & operatio, occurrunt nobis facienda in choro; quia ibi præcipuè frequentatur oratio, in pſalmis, hymnis, & collectis. Ibi etiam lectio ſacra recitatur in matutinis, in epiſtolis, & evangeliis. Nec unquam deeſt ibi perfecta eruditio, ſi fuerit diligens advertentia. Ibi loquitur Jeſus nobiſcum, cùm cantatur; *Salus populi ego ſum.* Et iterum, nos loquimur cum Jeſu, cùm dicimus; *Spes mea Domine à juventute mea, adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.* (Pſal. 70.)

2. 2. Ibi eſt operatio bona & perfecta, cum corpore ſtamus, & ore cantamus. Non eſt parvus, nec infructuoſus labor, die nocteque chorum frequentare. Non eſt etiam otioſus, qui devotè orat, imò maximus labor, ad orationem ſe dare, cùm orare non libet. Non eſt otioſus, qui Scripturas legit, aut legere audit, aut de eis meditatur, & ruminat. Fit homini chorus paradiſus, ſi incipit delectari in omnibus divinis Scripturis.

CAPUT VI.

De vigiliis matutinis.

1. Vigiletur in oratione media nocte.

1. OMni media nocte, ſtatim ut ſuſcitatus fueris, ſurge alacriter; & præpara cor tuum, ad vigilandum & pſallendum Domino in lætitia & exultatione. Si non habes devotionem in choro, pſalle æquo animo, & exſpecta gratiam Domini de cœlo. Sæpe dat Deus in fine, quod juſtè ante denegavit, vult, ut laboremus: ut patienter exſpectemus: vult, ut gratum nobis ſit & magnum, quod dare diſpoſuit. Vult, ut cognoſcamus veraciter, quia à nobis nihil boni habemus, ſed totum de ſua gratia & miſericordia nobis conſtat.

2. Oremus ergo, cantemus & laudemus Dominum Deum noſtrum, qui fecit nos; quia nihil jucundius, quam Deum corde & ore laudare. Longe ſit ſomnolentia, longè & pigritia, ubi in conſpectu Angelorum, & coram oculis majeſtatis Dei ſtamus. 2.

CAPUT VII.

De meditatione poſt matutinas.

1. FInitis matutinis, offer teipſum Deo in ſacrificium laudis perpetuæ; ut in ſui nominis laude & amore, tota die ac nocte, te dignetur conſervare. Hoc enim principale opus noſtrum eſſe debet; Deum ſemper laudare; & omnia opera noſtra exteriora & interiora, parva & magna, ad ejus honorem puro & integro corde agere. Vita Angelica eſt, chorum cum devotione & reverentia frequentare. Nam ibi plures devoti, viſiones Angelicas habuerunt; ſæpius in ſpiritu rapti ſunt, frequenter illuminati, dulciter conſolati, & fortiter accenſi ſunt. 1.

CAPUT VIII.

De cuſtodia cellæ.

1. FInitis primis vel tertiis, ſtudeas te continere à verbis multis & circuitionibus: ſed quantoceleriùs potes, cellam pete, & aliquid boni exercitii propone, quod tibi per totam diem deſerviat. Statue firmiter, quòd hodie velis te cuſtodire in omnibus moribus & ſenſibus tuis: habere ſcilicet pudicos oculos non curioſos, pauca & utilia verba, greſſum maturum & inceſſum humilem: & in omnibus moribus & ſtatu, nihil agere aut prætendere, quod cujuſ- 1. Propoſitum quolibet die renovandum.

quam offendat aſpectum. Ubicunque neceſſe fuerit te eſſe, omnibus privatis prætermiſſis, ſtudeas tempeſtivè venire. Nec aſſueſcas malum uſum, poſterior ſæpius veniendo.

2. 2. Nihil æſtima, quod facis: ſi non priùs feceris, quod debes. Eſto igitur ubicunque cum primis alacer, & paratus in omni loco & tempore, ad hoc deputatis. Communia ſemper præpone propriis & privatis. Alterius potiùs, quàm propriam ſtudeas facere voluntatem, & eris omnibus dilectus, tam Deo quàm fratribus. Pauca verba & humile reſponſum, habeat os tuum. Melius eſt tacere, quàm imprudenter loqui. Libenter ſis in cella: ſi non potes, cuſtodi os tuum.

CAPUT IX.

De exitu ad laborem.

1. 1. Nunquam exeas, & poſtquam intraveris cellam, brevem habeas orationem. Noli cor tuum effundere ad exteriora; ſed diſce manibus operari, & corde orare. Nemo ſtatim perfectus eſt, nec una die acquiritur virtus & devotio iſta; ſed quotidiano exercitio, & diligenti propoſito, efficitur homo devotus & internus.

CAPUT X.

De obedientia, & humili reſponſione.

1. 1. Quod tibi ſemel inhibetur, ſtudeas dimittere, ut non ſit opus ſecundo. Quod tibi pro bono dicitur, pro bono accipe, & eris ſemper inde melior. Non quæras excuſationem in defectibus, ſed humiliationem cum emendatione. Si vis ſemper lucrari & amari, humilia te, & tace ſuſtinens. Virtutes ſemper lætificant, paſſiones mœſtitiam generant. Sacram Scripturam dilige, libenter in corde lege, & aliquid inde extrahe. Diſce devotè meditari, cum gemitu cordis orare, & mentem ad Deum elevare.

CAPUT XI.

Ad quid omnia exercitia.

1. 1. Omnia exercitia ad hoc dirigenda ſunt, ut paſſiones vincantur, ut propria voluntas mortificetur, ut mundus contemnatur, & Deus diligatur; ut caro refrenetur, & ſpiritus ad cœleſtia elevetur: ut omnibus affectionibus mitigatis, puritas cordis & tranquilla mens poſſideatur. Modicum laborabis, & magnam requiem invenies. Breve eſt tempus peregrinationis noſtræ; ſed præmium noſtrum, erit gaudium ſine fine. Multi majora tolerant pro mundo, quàm nos pro Deo. Multi duriora patiuntur, & virilius agunt pro inferno, quàm nos pro cœleſti regno.

CAPUT XII.

De refugio ad Deum ſemper habendo.

1. 1. *Viriliter age, & confortetur cor tuum*, Dominus erit tecum, in omni tempore & loco. Quære illum, & invenies; clama, ne ceſſes: *Si moram fecerit, expecta eum, & non morabitur. Dic ad eum; Veni Domine, & noli tardare.* Domine, ad adjuvandum me feſtina. Adjuva me Jeſu bone, & ſalva erit anima mea. Servus tuus ſum ego, da mihi auxilium gratiæ tuæ, & bene mihi citò erit. *Pſal. 26.* *Abac. 2.*

2. 2. Domine dignare eſſe mecum, & ego libenter volo eſſe tecum, Domine propter te incepi, propter te mundum reliqui, propter te patior tentationes iſtas. Propter te ſuſcepi labores iſtos, propter te

te motior [illegible] propter te æstimatus sum sicut stultus & inutilis homo. Propter te arguor & corrigor; propter te surgo & canto; propter te jejuno & vigilo; propter te laboro & scribo; propter te cellam custodio, & taceo. Propter te omnia ago & sustineo; quia tu bene dignus es, & largus ad retribuendum mihi, in tempore tibi beneplacito. Domine suscipe servum tuum in bonum, & non timebo, quid faciat mihi caro vel homo.

3. 3. Domine Jesu, esto tu refugium meum, & unicum solatium meum. Esto tu specialis amicus meus, quia omnes amici mei me reliquerunt. Esto tu spes mea, quia vana spes in hominibus. Esto tu gaudium meum & lætitia cordis mei, quia omne gaudium mundi, totum inane. Esto tu dux meus, & notus meus, & socius meus in via hac, qua ambulo; quia homines citò deficient, & auferentur à me. In te cantatio mea; in te consolatio mea; in te tota fiducia mea. Sis tu salus mea & honor meus, amor meus & dulcedo mea. Da mihi amare crucem tuam, & imitari vestigia passionis tuæ. Scribe vulnera tua in corde meo; & da mihi ex desiderio sustinere improperia & injurias undecunque illatas, & tibi configurari in vita & in morte. Tu mihi vivere sis, & mori pro te magnum lucrum videatur.

CAPUT XIII.

De meditatione passionis Christi.

1. 1. MUlta bona confert passio Christi frequenter cogitata. Et quandocunque aliquid adversitatis vel gravitatis, extra vel intra occurrerit, tunc specialiter est recurrendum ad passionem Christi, & pensandum quanta Dominus sustinuit pro nobis indignis. Et in hoc debemus consolari, quia dat nobis de calice suo bibere; & vult, quòd discamus, in nobis suam passionem perfectè sentire. Modicum confert, pœnas Christi cogitare; nisi homo velit similia libenter tolerare. Debemus etiam pensare, quanta passi sunt sancti tormenta, pro nomine Christi.

CAPUT XIV.

De virili confidentia.

1. IGitur abjecto timore servili, induere spiritum fervoris & dilectionis. Accipe fortitudinem, & induere armaturam Dei, ut possis resistere in die 1.
malo. *Confide fili, & noli timere*, quia tecum sum, dicit Dominus, ut eruam te. *Deut. 31.*
Confortare, & esto robustus; quia plures nobiscum sunt, quàm contra nos. Ego (inquit Dominus) ante te ibo, & pugnabo pro te, eroque tecum ad quæcunque perrexeris. Pone ergo totam spem tuam in Domino, & noli esse pusillanimis corde, sed constans & virilis ad omnia. *Josue. 1.*

CAPUT XV.

De bono cellæ.

1. SIt tibi cella paradisus, chorus cælum, lectio sacra cibus. Sit tibi silentium amicus, labor socius, oratio auxiliarius. In choro sis stabilis & quietus, tibi soli & Deo intentus. In cella aut legens, aut orans, aut operans inveniaris. Ad loca, ubi multi conveniunt & loquuntur, non transeas. Tene te solitarium, & senties bonum. In labore & communi societate, rarò aut parum loquaris. Rarò egredere foras; & si evocatus fueris, citò revertaris. Ubicunque esse debes, sine mora venias. 1.

2. 2. Humiles & compositos mores habeas, & omnes sensus tuos sub disciplina custodias. Disce pro Deo pati, in omni necessitate & gravitate. Non sis importunus, sed omnia fac cum tranquillitate. Cum patientia & humilitate, omnes vinces adversitates. Viriliter age, & confortetur cor tuum, & fugiet inimicus.

CAPUT XVI.

De contemptu consolationum terrenarum.

1. 1. BEatus, qui non habet consolationem in terra. Beatus, qui despicit omnem requiem temporalem pro Christo. Beatus, qui pati scit, cùm à Deo & ab hominibus, derelictus fuerit. Beatus, qui ordinationem Dei expectat, & omnia de manu ejus accipit.

2. 2. Disce sine humano solatio vivere, etiam cum copia adsit consolatorum. Fragile & indurabile est solatium, in hominibus confidere; aut nimis de eorum præsentia gaudere, vel de absentia contristari. Nec enim tu diu hic eris, nec illi etiam diu tecum permanebunt. Citò cuncta oblivioni tradentur; & ideò tanquam nihilum & inane, omnes res mundi in corde tuo censeantur. Sit locus tuus proprius, regnum Dei & mansio cœlestis: ubi Christus est in dextera Dei Patris. Nulla terra, nulla patria, nulla civitas tibi placeat aut alliciat ad videndum: sed tantùm cœlestis habitatio sanctorum, ubi sunt novem ordines Angelorum, laudantes Deum, in sæcula sæculorum: Amen.

Finis Exercitiorum spiritualium.

DOCTRINALE SEU MANUALE JUVENUM.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

***

CAPUT I.

De commendatione sacræ Scripturæ.

1. 1. F*Ili, à juventute tua excipe doctrinam, & usque ad canos invenies sapientiam.* Igitur ante omnes artes, disce sacram Scripturam legere, & rectè intelligere, firmiter credere, bene ac justè vivere, ut ad vitam æternam possis, Christo favente, feliciter pervenire. Nam ignorantia divinæ legis, mater est erroris, & janua mortis, privatio honoris, virtutis, & salutis. Verbum autem Dei & doctrina Christi, lumen vitæ, salus mundi, porta cæli, cibus animæ, jucunditas cordis, Deum super omnia amantis. Dicit Poëta devotus, Monachus factus: Hoc est nescire, 1. Eccl. 6.

cire; sine Christo plurima scire. Si Christum bene scis, satis est, si cætera nescis, noxia nempe tibi.

2. 2. Nil ergo sacræ Scripturæ præponendum, nil Christo superponendum, nil
Joan. 10. illi coæquandum, qui dicit: *Ego sum ostium ovium: per me si quis introierit, salvabitur.* Et iterum: *Ego sum via, veritas, & vita.* Nemo venit ad Patrem, nisi per me. Nemo venit ad cælum, nisi per me. Nemo liberabitur ab inferno, nisi per me. Unde sanctus Petrus contra Judæos libera voce clamat, & dicit: Non est aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oportet nos salvos fieri, nisi nomen Domini nostri Jesu Christi filii Dei.

CAPUT II.

De differentia Clerici & Monachi.

1. 1. OVes meæ vocem meam audiunt,
Joan. 10. ait Dominus: Ille vocem Jesu audit, qui mundum spernit, carnem domat, diabolo resistit, & vitia sua vincit, & Jesum ex toto corde suo diligit, & pro posse sequitur. Est magnum vitium, in scholis loqui incongruè latinum; sed majus est vitium, coram Angelis offendere quotidie Deum peccatis, nec inde dolere. Est etiam magnum vitium apud Logicos, nescire solvere argumentum; sed majus est vitium apud Monachos, frangere jejunium & silentium.

2. 2. Est magna confusio apud Rhetores, titubare in lingua & verbis; sed major est reprehensio apud devotos cantores, errare in hymnis & psalmis, nec attendere ad sensum verborum in scripturis. Dicitur, quòd scientia non habet hostem, nisi ignorantem; & conscientia non habet acriorem arguentem, quàm seipsam malè regentem. De nullo magis conqueri & indignari habes, quàm de teipso, ô homo, inobediens Deo, conscientia propria te accusante, absque teste aliquo, in judicio. Cùm enim contra virtutem & conscientiam agis, teipsum lædis & confundis. Igitur, in omnibus agendis sis custos cordis & oris, cum sis ad mala pronus. Ad hæc juvat optimè, in solitudine manere, orare, studere, scribere, operari.

CAPUT III.

De thesauro eloquiorum divinorum.

1. LÆtabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa. Ubi? 1. Psal. 118.
In libraria nostra, multis sacris codicibus ornata. Nam libri Doctorum, thesauri sunt Clericorum. Docent enim ignaros, arguunt otiosos, excitant torpentes, stimulant dormientes, corrigunt errantes, erigunt corruentes, terrent ridentes, consolantur lugentes, laudant humiles, vituperant superbientes, confortant debiles, reprimunt præsumentes, concordant rixantes, mitigant turbatos, lætificant tristes, subsannant vanè gloriantes, justificant pios, damnant perversos, sanant languentes, salvant pœnitentes, honorant veraces, confundunt fictos & mendaces, defendunt justos & misericordes, judicant omnes iniqua agentes, sicut scriptum est in psalmo; Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium. A quibus malis nos semper custodiat Jesus Christus Dominus noster. Amen.

Libri sacri quos fructus afferant.

CAPUT IV.

De bonis scriptoribus librorum.

1. AUdi Israel præcepta Domini, & ea in corde tuo quasi in libro scribe. 1.
O dulce verbum & utile consilium, cordi

Libri in subsidium memoriæ eduntur.

cordi firmiter inserendum, & piæ memoriæ jugiter commendandum. Sed quia cor hominis est instabile, & memoria multum vaga & labilis; ideò oportet adhibere infirmo animo utile remedium, contra oblivionem & frequentem errorem; ut verba Dei scribantur in libro, ne pereant semina sancta ex ore prolata. Quoniam quidem vox audita citò perit, litera autem scripta diu manet ad legendum & prædicandum. Prodest autem multum exemplar bonum & correctum ad bene scribendum, & delectat ad sæpè legendum. Unde quidam amator scripturæ, ait sacros libros scribenti. Scribito correctè, distinctè, protrahe rectè. Nec nimis acceleres, ne qua imperfecta relinquas. Ille enim rem benè facit, qui nil negligit, quod status & ordo rei requirit.

2. 2. Non conturberis in labore præ tædio, nam Deus est causa omnis boni operis; qui reddit unicuique propriam mercedem, secundùm piam intentionem in cælis. Cùm mortuus fueris, non desperabis, orabunt enim pro te, qui legerint volumina tua, olim à te satis bene scripta. Dicit Dominus in Evangelio: *Qui potum dederit calicem aquæ frigidæ sitienti, non perdet mercedem suam.* Multo magis, qui dat aquam vivam sapientiæ salutaris legenti, in libro digito Dei scripto, non perdet mercedem suam in cælo.

CAPUT V.

De firma custodia librorum.

1. Deut. 31. 1. *POnite librum istum in latere arcæ fœderis, in testimonium coram Domino, ut sit in bona custodia, & magna reverentia, coram sacerdotibus & omni populo.* Hæc verba, & multa alia præcepta, locutus est Moyses famulus Domini ante mortem suam, mandans Levitis custodire librum legis in arca Dei aurea, diligenter obserata. Igitur cum magna cautela, & firma clausura, servanda est libraria sacrorum eloquiorum, ab omni putredine pulveris, ab incendio ignis, & stillicidio humoris, à raptu furis, & strepitu clamoris, à lutu pedum & morsu vermium, ab omni macula & raptura foliorum. Non enim dignus est in sacro libro legere, qui nescit bene custodire, & in apto loco negligit reponere. Bibliotheca sedulò servanda.

2. Sic accipe librum in manibus tuis ad legendum, sicut Simeon justus puerum Jesum in ulnas suas, ad portandum & osculandum. Et postquam legisti, claude librum, & gratias age de omni verbo ex ore Dei, quia invenisti in agro dominico thesaurum occultum. Ab omni igitur sorde servandus est thesaurus Ecclesiæ, à sanctis Doctoribus elaboratus & editus, à bonis scriptoribus scriptus & collectus, pro multorum consolatione à Deo provisus. 2.

CAPUT VI.

De ornatu claustrali bene fundati.

1. *GLoriosa dicta sunt de te civitas Dei.* Placet namque Deo & sanctis ejus claustrum bene fundatum, à tumultu sæculi segregatum, multis devotis fratribus & sacris libris ornatum. Hoc etiam piè creditur placere omnibus Deum amantibus, & divina libenter audientibus, quia claustrum summi Regis est castrum, & cœlestis Imperatoris palatium, paratum religiosis personis ad habitandum, & Deo fideliter serviendum. Verè locus iste sanctus est, Deo & Angelis ejus acceptabilis, dæmonibus terribilis, devotis amabilis, ad obsecrandum Deum multum optabilis, delectabilis, suavis, & honorabilis. Non est hic aliud, 1. Psalm. 86. Claustri religiosi dignitas.

aliud, sicut legimus & canimus, nisi domus Dei ad orandum, aula Dei ad laudandum, chorus Dei ad cantandum, altare Dei ad celebrandum, porta Dei ad intrandum cælos, scala Dei ad transcendendum nubes, atrium Dei ad sepeliendum mortuos, hospitale Dei ad recipiendum peregrinos, cœnaculum Dei ad reficiendum pauperes, mensa Dei ad communicandum ægros.

2. Sicut sancti Angeli in cælo Deum
2. semper laudant, & stellæ in firmamento
cæli clarè fulgent; sic religiosi & devoti Monachi, nocte surgentes, hymnos & psalmos in choro cantant, Deo laudes immolant, Angelos lætificant; dæmones fugant, & seipsos alarum vocibus excitant, ne dormitent. Sicut nobilis civitas muris, portis, & seris firmatur; sic etiam religiosorum monasterium, multis devotis fratribus, sacris libris, & doctis viris, tanquam gemmis & pretiosis lapidibus decoratur ad laudem Dei & honorem omnium Sanctorum suorum, qui cum eo gaudent nunc in cælis, quia secuti sunt vestigia passionis ejus in terris.

CAPUT VII.

De indocto clerico sine sacris libris.

I. 1. *Servus tuus ego sum, da mihi intelle-*
Psal. 118. *ctum Domine.* Nam legere & non
intelligere, negligere est. Et quomodo possum intelligere, nisi aliquis docuerit me? Et quis melius docebit, quàm tu Deus in omnibus? Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Melior est auditio, & eruditio doctrinæ tuæ, negotiatione auri & argenti, & cunctis opibus. Igitur ad te Domine confugio, doce me facere voluntatem tuam, & relinquere meam. In hoc stat totum, quod summè est necessarium; ut omni tempore dicam, Pater fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra. Nihil mihi melius, nihil animæ meæ salubrius, Domine, tu omnia bona mea. Tu Doctor meus, tu liber meus, quia sine te indoctus sum, & ad omnia inutilis.

2. Væ Clerico indocto & sine sacris 2.
libris, qui sibi & aliis sæpè est causa erro- Ecclesiasticus homo sine libris quibus similis.
ris. Nam Clericus sine sacris libris, quasi miles sine armis, equus sine frenis, navis sine remis, scriptor sine pennis, avis sine alis, ascensor sine scalis, sutor sine subulis, tector sine tegulis, faber sine malleis, sartor sine acu & filis, rasor sine cultris, sagittator sine jaculis, viator sine baculo, cæcus sine ductore. Omnes isti parum vel nihil valent, nec proficiunt sine instrumentis, & bono instructore. Similiter claustrum & congregatio Clericorum sine sacris libris, quasi coquina sine ollis, mensa sine cibis, puteus sine aquis, rivus sine piscibus, saccus sine vestibus, hortus sine floribus, bursa sine pecuniis, vinea sine botris, turris sine custodibus, domus sine utensilibus. Ab omnibus his malis & animæ damnis, custodiat nos pius Dominus noster Jesus Christus, & sit ipse nobis omnia in omnibus, nunc & in perpetuum. Amen.

CAPUT VIII.

De cantu Ecclesiæ, in hymnis & Psalmis.

1. *Laus ejus in Ecclesia sanctorum.* Sur- I.
ge frater, qui dormis, & illumi- Psal. 149.
nabit te Christus. Surge piger, campana sonat; vocat te Christus. Surge citò, periculum est in mora. Ecce Jesus venit cum Maria, & omnis Angelorum chorus te expectat cum corona, quam potes promereri in hac hora. Sed Satan è contrario suggerit; Jace, & dormi

adhuc

adhuc modicum, ſatis manè eſt, adhuc tempeſtivè venies. Sic ſuadet & blanditur caro fragilis, trahit & accipit hoſtis callidus, cùm ei obeditur & dormitur. Nihil enim eſt tam bonum, ſanctum, & jucundum, tam divinum & ſalutiferum; quin malignus dæmon hoc nitatur impedire, & ad malum ſemper trahere. Domine, nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? unde ergo habet zizania? inimicus hoc fecit.

2. 2. Sed quomodo hæc evellam, Domine? Reſpondet ſanctus Petrus: Reſiſtite ei fortes in fide. Et beatus Jacobus ſimiliter; Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Si malum ingerit, noli conſentire. Si delectat caro, reſpue, contere, & repelle. Igitur invocandus eſt Jeſus, & Spiritus ſanctus cum omnibus donis ſuis, qui humilibus dat gratiam, ut det etiam tibi virtutem, contra diaboli malitiam. Spiritus enim ſanctus ſuggerit menti ſemper bona humilia, pudica, ſobria, honeſta, pacifica, ſimplicia, benigna, devota, cœleſtia, æterna. Sed heu ſpiritus malignus fallaciâ plenus, aut aperta mala ſuggerit, aut ſi bona quædam prædicat, malâ intentione facit, ut ſeducat. Ipſe omnis doli artifex, mille modis impugnat, repulſus redit & tantat. Cùm bona agis, dolet; & ſi dimittis, gaudet; mala autem ſuadere, nunquam ceſſat.

3. 3. Sit ergò crebrò devotus pſalmus in ore, dulcis Jeſus in corde, ſancta Maria in voce. Nam his auditis nominibus, fugiet longè à te hoſtis immundus. Quot enim ſancta verba nominas, tot jacula in hoſtem jactas. Si ceſſas orare & legere, hoſtis incipit vincere & gaudere. Sed ſi in pace perſeveras; fugit ſuperbus, quia confuſus. Ante orationem omnia præſentia exclude, in orationem Jeſum Chriſtum tibi præfige, aut in præſepe, aut in cruce. Poſt orationem gratias age, & quocunque ierit, cum eo vade & permane. In omnibus quæ agis, cogitas, & loqueris; ſit finis; Benedictus Deus de omni bono in cœlo & in terra.

Adverſus Satanæ inſidias crebrò pſallendum.

CAPUT IX.

De feſtis Chriſti, & reliquiis Sanctorum.

1. DOmine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. 1. *Pſal. 25.*
Hæc domus tua Deus, multipliciter & ſublimiter decoratur feſtis tuis, & Sanctorum tuorum reliquiis venerandis in multis locis, unde devotio fidelium maximè excitatur ad laudandum. Decoraſti Domine, cœlos ſanctis Angelis; firmamentum Sole, Lunâ, ſtellis; aëra, avibus; aquas piſcibus, terram hominibus & beſtiis, cum aliis innumeris bonis, pro uſibus noſtris. Et nunc in fine ſæculorum, pro ſpeciali munere, dediſti teipſum nobis in ſacramento, tanquam dulce manna in cibum, ne eſſemus in hoc mundo, ſine Deo & Angelorum cibo, & ideò omnis locus & Eccleſia; ubi fuerit hoſtia conſecrata in altari vel in arca clauſa, debet haberi in maxima reverentia, cum omnibus libris, vaſis ac veſtibus ad cultum Dei pertinentibus.

2. Vide ergò, & conſidera mira Dei opera in ſancta Eccleſia. Templa Chriſti & Sanctorum, caſtra ſunt Chriſtianorum, ut in eis vigilent & orent, & contra diabolum pugnent. Feſta Chriſti & Sanctorum, deſignant gaudia cælorum; ubi nunc cum Chriſto regnant, qui mundum contempſerunt. Nomina Sanctorum, & præcipuè Jeſus, & Maria, ſunt plagæ & tonitrua dæmoniorum, quibus 2.

Chriſti templa. Feſta Sanctorum. Nomina cui uſui ſint Chriſtianis.

quibus terrentur, ut fugiant à facie eo-
Gesta. rum. Gesta Sanctorum confirmant corda pusillorum, ut constantes sint, & per
Scripta. arctam viam eos sequantur. Scripta Sanctorum, lucernæ sunt viatorum, ne in fide errent, sed Sanctorum dictis fir-
Signa. miter credant. Signa Sanctorum confundunt [illegible] malorum, ne bonos opprimant, & in suis malitiis glorientur.
Ossa. Ossa Sanctorum roborant fidem populorum, ne mori timeant, sed cum ele-
Imagines. ctis resurgere confidant.

3. 3. Imagines Sanctorum excitant mentes devotorum, ad amorem & venerationem eorum, ut pro nobis orent.
Picturæ. Picturæ Sanctorum scripturæ sunt laicorum, ut videant quid agere, & quò tendere debent.
Organa pneumatica. Organa musicorum in Ecclesia, movent corda tepidorum, ad
Cantica. optanda æterna præmia beatorum. Cantica psalmorum accendunt animas aridorum ad pristinum fervorem, per ora multorum Carmina hymnorum recreant aures clericorum, ut cantent & exultent in conspectu Dei & Angelorum. Sicut fistulæ multæ in organo dulcem sonum reddunt audientibus; Sic multi fratres concorditer psallentes, valde placent Deo, & omnibus cœli civibus. Omnes ergò simul oremus, & Christum invocemus. Ad societatem civium supernorum, perducat nos Rex Angelorum, Amen.

CAPUT X.

De moribus humilis fratris, & vitiis superbi & pigri.

1. Psal. 101. 1. *RESpexit Deus in orationem humilium, & non sprevit preces eorum.* Optima doctrina, docens nos humiliter orare, & de misericordia Dei non desperare. Vide ergò Domine humilitatem meam, vilitatem meam, infirmitatem meam, & quotidianum defectum meum; & dimitte mihi omnia peccata mea, propter nomen sanctum tuum, & merita Sanctorum tuorum in cœlo, & bonorum in terra. Non veniat mihi spes superbiæ, nec vana gloria decipiat me, nec mala tristitia dejiciat me. Nulla quoque despectio conturbet me, ne forté peccem tibi per impatientiam meam. Esto mihi adjutor in bonis, & protector in malis, Deus meus misericordia mea. Tu spes mea à juventute mea, consolator meus in omni tribulatione mea. Tu salutare vultus mei, Deus meus, & nemo alius. In te tota salus, virtus, & gloria mea, Amen.

De humili fratre.

2. FRater humilis & devotus, paupertatis amator, simplicitatis sectator, patientiæ servus, obedientiæ filius, castitatis custos, innocentiæ testis, concordiæ socius, disciplinæ discipulus, pacis amicus, sibi rigidus, aliis benignus, hic secretum quærit, tumultum fugit, silentium amat, longa colloquia vitat, soli Deo vacare appetit, omnia terrena despicit omni tempore, cum Christo esse desiderat. 2.

De superbo fratre.

3. FRater superbus, heu humili contrarius, audax & austerus, vagus & verbosus, multis tædiosus & onerosus, facilis aditum, difficilis ad veniam petendam, propria quærit, communia negligit, rarò bene contentus, nunquàm in se pacatus. 3.

De pigro fratre.

4. 4. FRater acediosus, quasi semper infirmus, ultimus ferè in omni loco & horis, otio & somno deditus. Tardè ad opus venit, citò inde recedit, pronus ad exitum, segnis ad reditum, lætus ad prandium, tristis ad jejunandum, velox ad dormiendum, piger ad surgendum, raucus ad candandum, sonorus ad fabulandum, surdus ad obediendum, claudus ad laborandum. Tepor cordis, gravis animæ morbus, generat tædium operis, & quærit solatium foris parvi valoris. Non vincitur melius, nisi diligentia boni operis studio sacræ lectionis, & usu frequentis orationis, cum memoria dominicæ passionis. Qui vult vitia vincere, oportet eum sæpius violentiam facere naturæ, & Christi gratiam humiliter implorare, & patienter expectare.

CAPUT XI.

De abnegatione sui, & omnium rerum.

1. Luca 14. 1. *QUi non renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Domine Deus, durus videtur hic sermo tuus, & quis potest eum implere? Audi fili mi, & docebo te, & non erit tibi grave & impossibile facere, quod dixi. Dilige me, & relinquere te, & invenies me in omni loco & tempore. Ego summum bonum, & summè desiderabile animæ tuæ. En sto ante ostium cordis tui, & pulso; aperi mihi, & introibo ad te, quia ego salus & vita tua. Ego omnia in omnibus, & super omnia amandus & laudandus. Ego totus tuus, hic & ubique præsens: sed cæcus me non videt, & surdus non audit, & stultus non intelligit hæc. Tu ergò esto totus meus, & in nullo te quærens; & sapit tibi suavissime, præ omnibus Deus tuus.

2. Domine, verum est, quod loqueris; placet mihi omne, quod dicis. Igitur relinquam me citò propter te, ne tardè inveniam te. Tu in me, & ego in te per amorem, quem accendis in me. Oro te Domine, mane apud me liberè, ne deficiam relictus à te, tanquàm exul in carcere, & peregrinus in itinere. Adjuva me, & salvus ero; & meditabor in omnibus viis, verbis, & factis tuis, die ac nocte. Diligam te Domine virtus mea purè & perfectè propter te, & omnia à te facta propter te. Nec me, nisi propter te, & semper plus quàm me. Omnia autem infra te, & te solùm super omnia bona, in cœlo & in terra. Tu solus mihi sufficis plenè & perfectè, ideò nil volo, nec cupio nisi te, quis es ante omnia, & suprà omnia & in omnibus, Deus benedictus in sæcula. Amen. 2.

CAPUT XII.

De desiderio cœlestium gaudiorum.

1. *BEati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* O dulce & cœleste verbum, laudabunt te. Non se, sed te; omnia bona tibi asscribendo, nil sibi vanè attribuendo. Sed quomodo laudabunt te? Altissimè, devotissimè, purissimè, suavissimè, ferventissimè, clarissimè, securissimè, felicissimè. Quid plura? Noli quærere ultrà ampliora & meliora, ubi Deus est omnia, totus præsens, præstans, & illustrans omnia, & beatificans omnes & singulos in gloria. 1. Psal. 83. In cœlis beati spiritus quomodo laudant Deum.

2. O verè

2. 2. O verè vita beata, dignè laudanda, summè amanda, maximè desideranda; ubi omnia bona simul perfectè cum Deo & in Deo unita, jucundissimè sine amissione & aliqua minoratione, perpetuè firmissimèque durabunt. Beati ergò omnes, qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Inter hæc sæpè suspiro, exul in mundo, elongatus à regno Dei, & cum Sancto in psalterio intimè oro: O quando consolaberis me, quando Psal. 118.
lætificabis me vultu tuo, in regno tuo? Educ de carcere animam meam, ut confiteatur nomini sancto tuo, & laudem te cum omnibus sanctis tuis, per æterna sæcula sæculorum. Amen.

Finis Doctrinalis, sive Manualis juvenum.

LIBELLUS DE VERA COMPUNCTIONE CORDIS.

1 1 FLete mecum omnes amici mei, & videte dolorem meum, quia vehemens est. Attendite plagam meam, quoniam profunda est. Quid est, quod defleo? Hoc inquam est, quia projectus sum à facie Dei cœli, à facie oculorum ejus. In tenebris, & in umbra mortis sedeo, & lumen cœli, non video. Quale igitur gaudium potest esse mihi? Miser ego homuncio, descendi ab Hierusalem in Hiericho, & incidi in latrones crudelissimos; qui etiam despoliaverunt me tunicâ immortalitatis, & plagis impositis abierunt semivivo relicto. Invenerunt me custodes civitatis, percusserunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum custodes murorum. Nunc ergò filiæ Hierusalem, nunciate dilecto, quia dolore repletus sum. Mittite ad illum dicentes. Ecce Lazarus, quem amas, infirmatur. Domine, puer meus jacet in lecto paralyticus, & malè torquetur. Jam multos annos habeo in infirmitate, claudus sum ego servus tuus ex utero matris meæ; quia gravi vinculo originalis peccati, obnoxius sum & constrictus.

2. Filius Adam prævaricatoris ego sum, 2.
& filius mortis, totus in peccatis natus. Miserabilis introitus meus, & horribilis exitus meus. Et quò fugiam? Nescio. Si ascendero in cœlum, tu illic es, qui peccantibus non parcis: Et si descendero ad infernum, ades, ut punias prævaricantes. Ubi abscondam me à vultu iræ tuæ, quia peccavi nimis in vita mea? Aspexi sursum in cœlum, & dixit Deus: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei: Respexit iterum in abyssum, & insonuit vox terribilis: Ligatis manibus & pedibus, projicite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ex hinc conturbatus factus, cœpi pavere & multùm mœstus esse: sed & omnia ossa mea immutata sunt à facie iræ indignationis Domini. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Et dixi: Quis ergò poterit salvus esse? Si iniquitates observaverit, quis sustinebit? Terribile & sanctum nomen ejus.

3\. 3. Sed nunc tace anima mea. Audivi enim consolatoriam vocem loquentem ad eos, qui in tristitia & luctu sunt, Scribe: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et iterùm. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Rox Domini consolantis servos suos: Vox Domini post tergum monentis: Convertimini filii hominum, & vivite. Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati esti & ego reficiam vos. Et Propheta occurrens mœrentibus, sic ait: Juxtà est Dominus his, qui tribulato sunt corde. Et de semetipso, loquitur verbum consolatione plenum: *Audivit Dominus & misertus est mei; Dominus factus est adjutor meus, quoniam non sprevit deprecationem pauperis.* Ecce adhuc locus est, & necdum clausa est janua. Poteris ergò per pœnitentiam omnia instaurare, & mala quæ fecisti, & bona quæ omisisti. Jam noli nimis expavescere. *Venit enim filius hominis quærere & salvum facere, quod perierat.* Et rursum; *Non veni vocare justos, sed peccatores.*

Psal. 29.

Luca 19.

Matth. 9.

4\. 4. Eleva igitur te anima mea in confidentiam bonam, quia Dominus locutus est. Vita tua inferno appropinquavit, & morti tradita eras: sed Deus misertus est tui, & cogitavit tecum facere misericordiam suam. Timuisti valde à facie Dei, & cogitâsti, ut absconderes te ab eo, sicut pater Adam fecit, quando peccavit: sed hoc frustrà cogitâsti. Meditata es quoque fugam in aliquam regionem, *quemadmodum Jonas fugit à facie Domini in navim*: sed & in hoc vanè laborasti. Neque enim occultando, neque fugiendo, manus Dei evades. Revertere igitur per aliam viam, in regionem cœlestem, quam ostendit tibi Deus, ut ambulares per eam. Hæc est via: Pœnitentiam agite. Optimum consilium, & forte auxilium datum est tibi de cœlo. Consilium tale est, ut dignè pœniteas, & flendo peccata tua vindices; & sic reconciliata, pacem habeas ad Deum. *Auxilium tuum à Domino, qui fecit cœlum & terram.* Qui cùm tantus esset, pro te omne debitum solvere dignatus est. Tradidit enim in mortem animam suam, & pro transgressoribus exoravit, ut non perirent; & ita morte suâ, eripuit tè à morte æterna, & auxiliatus est tibi per crucem suam.

Genes. 3.

Jona 1.

Psal. 123.

Ephes. 5.

Esaia 53.

5\. Istud quoque recommendans fidelibus Paulus Apostolus, ait; *Peccata nostra tulit, affigens illa Cruci, condonans nobis omnia delicta, ut vivamus cum illo.* Hinc in alio loco idem Apostolus loquitur; Fidelis sermo, & omni acceptione dignus; *quia Christus Jesus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere.* Ecce qualem consolationem, & quantam spem reliquit Deus peccatoribus; sed pœnitentibus, sed conversis. Memento verbi sancti sui, in quo spem dedit tibi. Et nunc Domine, prosterno me in oratione ante te & clamo ex toto corde meo. 5.

Colos. 2.

1\. Tim. 1.

ORATIO.

6\. DOmine Deus, sancte Pater, *peccavi in cœlum & coram te, & non sum dignus vocari filius tuus. Sed Pater mi, fac me sicut unum ex mercenariis tuis.* Justè agis, si projicis me à facie tua: sed misericorditer facis, indignum omni beneficio recipiendo. In hac confisus misericordia, procido ad 6.

Luca 15.

Oratio agnoscentis se peccatoris.

ad pedes tuos, lachrymas fundo, vestigia tua adoro & osculor devotè, te deprecans humili & contrito corde. Respice *Psalm. 35.* misericors Deus super pulicem unum, & canem mortuum ; & repropitiare mihi, sicut beatissimæMariæMagdalenæ quondam peccatrici, veniam ad pedes tuos tam citò promerenti. Prætende misericordiam tuam scientibus te: da dexteram profugo servo tuo, & videant oculi tui piissimi contritionem cordis. Nec irascatur Dominus meus in perpetuum, super malignitatem servi sui : sed universæ multitudinis misericordiæ suæ à sæculo recordetur, & sit hodie placabilis in servum suum. Exaudi, (Domine) hanc unicam petitionem, quam fundit coràm te servus tuus, genua flectens ante omnipotentiam tuam, adorans super terram vultum gloriæ tuæ : quia stultè egi, & insipienter nimis, multoties offendens mansuetudinem tuam, non veritus thronum regni tui. Dimitte obsecro omnem noxam servo tuo, & ne deleas nomen meum de libro viventium : sed in electorum tuorum numero me scribere digneris, ut inveniar in laude & gloria sancti nominis tui, Amen.

7. *Longanimitas Dei in expectando Peccatores.* 7. O quanta est misericordia tua Domine, qui ut bonitatem tuam abundantiùs ostenderes, voluisti hominem dignum morte, à morte liberare. Insuper profugos & fugitivos servos, voce benig- *Matt. 22.* nissimâ revocare studuisti, mittens fideles servos & amicos tuos hora cœnæ, dicere invitatis, quia parata sunt omnia, venite ad nuptias. Debueras ex justitiæ ordine ; misisse expeditos vernaculos post inimicos tuos, qui noluerunt te regnare super se, & occidere homicidas illos; quia digni erant, aut in carcerem mitti, donec redderent novissimum quadrantem, aut deputari cum iis, qui in inferno sunt. Sed non es usus hac potestate : sed omnem mansuetudinem tuam ostendisti, patienter ferens omnia usque ad tempus, ut liberentur dilecti tui, & fugiant à facie arcus; hoc est, ut judicium horrendum, conversione digna præveniant. Si enim voluisses ex- *Psal. 107.* tendere manum tuam in impios, & in *Psal. 59.* cunctos qui peccaverunt, multos perdidisses, qui jam amici tui facti sunt, & inter primos apud te locum invenerunt. Non haberes nunc Petrum, qui ter ne- *Ioan. 21.* gando peccavit: nec Paulum, qui persequendo blasphemavit: neque Matthæum publicanum, qui terrenis lucris inhiavit: sed nec unum quidem de Principibus magnis Apostolis tuis, quos constituisti judices super omnem terram. Nunc quidem charissimi tibi facti sunt, & nota fecisti eis omnia, quæcunque audisti à Patre; & clarificatus es in eis, & ipsi clarificaverunt nomen tuum super terram. Hæc fecit omnipotens manus tua, & misericordia tua, & dextera tua repleta omni dulcedine. Abscondens enim omnem iram tuam, voluisti nos facere filios gratiæ, & consortes divinæ naturæ, & cohæredes Regni tui.

8. O fons pietatis & infinitæ miserationis, qui nunquam superfluere cessas, sed appropinquantibus tibi semper expansus permanes. Ad te utinam omnes ingrediantur, & gustent de cibis mensæ tuæ, quoniam suaves sunt, & non est in illis mors, neque amaritudo aliqua. Sed non in omnibus beneplacitum est tibi. Multi enim convertunt se retrorsum, diligentes hoc seculum magis, quàm cœtum sancto-

rum filiorum tuorum, desperantes semetipsos, & servientes immunditiis & iniquitatibus, quorum manet judicium certum, & longè à te facti, sub sentibus esse, delicias putant. Dilecti verò filii tui, & fideles servi tui odientes mala, ipsi diligunt te in toto corde suo, meditantur die ac nocte in mandatis tuis, & hos abscondisti sub alis tuis, ne capiantur illecebris seculi. Hi plerumque desiderio magno vitæ perpetuæ flagrantes, citiùs dissolvi cupiunt, ut tecum multo feliciùs vivant. Et cùm non exaudiuntur ad voluntatem suam, fit tamen ad salutem ipsorum & tuam dispensationem, ut adhuc laboribus exerceantur. Non quòd tu (Domine) minus illos tunc diligas, quia illorum mox preces & desideria non imples: sed differendo, copiosius vis remunerare, quos ampliùs fatigari in hoc mundo permittis. Bene illis, qui tantam assecuti sunt à te gratiam; qui jam æternæ vitæ desiderio æstuant, & per fructum boni operis, manipulos retributionis præstolantur. Ego qui peccator sum, & peccatorum meorum pondere premor, quomodo levare audeam oculos meos, in montes istos eximios sanctos tuos & perfectos viros, qui terrenam habitationem, tanquam vallem lachrymarum, altitudine conversationis excreverunt, & cælum jam contemplationis acumine tangunt?

Iob. 30.

Dei pietas erga suos.

9. 9. *Væ, væ, væ*, [inquit Joannes Apostolus] *habitantibus in terra.* Væ carnalibus mentibus, & hunc mundum adhuc per desiderium inhabitantibus. Væ etiam his, qui passionem multarum aculeis circundantur. Et væ longè errantibus à via justorum, qui non flent, sed vanè rident; & (quod gravius est) cùm in præsentia Dei malè agunt, hoc ipsum non metuunt, sed subitò parvipendunt. Quid ergò mirum, si nunc doleo, si tamen [ut dignum est) & verè doleo? Nam dolor internus mutat affectum hominis, & non vult gaudere, nec amodò consolari in terrenis. Vide unde dolere & flere debeas. Satis raro perfectè se colligit animus, & interdum vix lucet desuper veritas, & modica ex parte, fruitur anima suo cœlesti cibo. Ideò meritò gemere potest amore gravata terreno, quia Deo facta est & sibi ipsi tam ignota. Deploret igitur, quicunque cor intus habet in semetipso, & dicat; *Quia cinerem tanquàm panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.* Hoc inquam est, quod intra meipsum percogitans defleo: quia terrenis [prô dolor] & visibilibus rebus, sine necessitate sæpiùs implicor, aliquoties delector, quandoque difficulter (quod gravius est) avellor. Heu me ab iis, quæ nociva mihi sint, & quæ detestor sæpius & odi, rursùm tamen captivor ab illis.

Apoc. 8.

Psal. 101.

10. 10. O lutum lutum, usquequò adhærebis mihi? O tenebræ & lubricum, quamdiu involvar à vobis? quamdiu patiar vos, quousque ero vobiscum? Magna infirmitas mea, ut stare sit difficile, proclivum autem vitiis & mentis calamitatibus succumbere. Sum etenim terrenus, de terra formatus; & ideo naturali fragilitate, plus terrenis quàm cœlestibus, me sentio cogitationibus commoveri. Æterna bona minus avidè quæro, quæ sursum sunt non sapio, & arescit tanquam testa virtus mea, quia oblitus sum comedere panem meum. Meum inquam

Questus peccatoris ob miseriam & pericula vitæ præsentis.

inquam meum, quem Deus Pater dederat mihi: ſed jam mutatus eſt mihi in terrenum. Et qui cœleſti frumento ſatiari potuiſſem, ecce manduco cinerem.

11. 11. Miſer, & multum infelix ego ſum, qui ad hanc inèdiam perveni; ut ſuperna neſciens & negligens, ad amandum hæc inferiora me verto. Ad edendum & guſtandum delicias perpetuas, ſuper mel & favum dulciores, creatus eram: ſed peccans in Deum meum excœcatus ſum, & illas amiſi epulas, atque mundi hujus cupiditatibus foveor. Tantò que licentius cor meum, ad ſingula terrena ſolatia effuſum eſt, quanto longiùs ſe ab intimis expulſum deprehendit. Converſus tamen aliquando ad meipſum, in iſtis terrenis felicem me non invenio: nam multis adverſitatibus, multiſque doloribus circumdor & repleor; & in multa poſitus anguſtia, ſæpius contriſtor, & quid eligam, ignoro. Coarctor nimis è duobus, & quid præponam alteri, tardè quidem & vix diſcerno. Illa quæ ſupra me ſunt, peto, ut veniant, & non ſemper præſtò ſunt: hæc quæ infra me Deus poſuit, opto ut diſcedant, & ipſa manere juxtà me non vocata volunt. Veniunt catervatim ad me, & cum eis cogitationes diverſæ, quædam ex ſæculo, aliquæ ex carne, plures ex diabolo, & circumdantes me undique dicunt: Os tuum, & caro tua ſumus.

12. 12. Maneamus paululùm apud te. Conſentire nobis: Amicus eſto noſter, & ſede hic etiam apud nos. Blandimentis ſuis & promiſſionibus magnis, aſtutè mihi inſidiantur, minis & terroribus, variiſque malorum eventibus, animam meam nituntur affligere. Ego autem quoniam mortalis ſum homo, & imbecillis ad reſiſtendum; horum perſuaſionibus & importunitatibus, ut oportet, non ſatis contradico. Et tamen ſi ita, ut ſuadent, fecero, certum eſt, quòd fallor, quoniam in dolo mecum loquuntur, & non ex Deo iſta perſuaſio, ſed ex maligno. Qui enim ex Deo nati ſunt, reſiſtunt diabolo, & fugit ab eis. Et qui odio habent mundum, & quæ in eo ſunt, non eſt quòd retardat illos. Qui etiam in Deo ſapientes ſunt, non credunt omni ſpiritui: ſed probant omnia, utrùm ex Deo ſit ſpiritus, an ex mundo. Audiunt quidem, ſed non conſentiunt, dicentes: Neſcimus, unde ſitis. Diſcedite, quoniam ex Patre Diabolo eſtis, & veritas in vobis non eſt. Talis eſt conflictus piorum: & quis ſit labor tentationum omnium, novit Dominus, qui univerſa reſpicit. Vita iſta doloribus & preſſuris plena eſt, ſicut optimè norunt, qui de amaritudinis ejus calice biberunt. Quærit idcirco humanus animus, unde poſſit recreari; & fruſtra eſt omnis conſolatio, niſi adſit divina. Quotidiana inſtruitur experientia, quòd fallax eſt omnis ſpes terrena; & in amaritudinem illi proveniet, quicquid extra Deum, in tempore hujus peregrinationis quærit.

13. Heu mihi, quia longinqua facta 13.
eſt habitatio mea, & non eſt utique in hac vita tale quid, in quo requieſcat tutè anima mea. Dicunt mihi ſingula membra mea: Noli pro nihilo fatigari, quia prius conſumeris, antequam poteris ſatiari in his terrenis. Dicit proinde ſpiritus meus; qui cibum ſuavem, delicioſum, & optimum ſemper appetit; Revertar in domum meam, unde exivi, quia

quia melius mihi erat tunc quam nunc, & jam nauſeam patior in his, quæ foris oblata ſunt. Sed, ô caro mea, utinam hanc vocem audires, & poſtpoſita tua prudentia, ſpiritum æmulari velles. Proculdubio vitam invenires, & mortem evaderes ſempiternam. Temporale debitum oportet te perſolvere, quia damnata es in prima prævaricatione. Et ideo prudenter ageres, ſi te omni manſuetudine ſpiritui ſubderes, rebellemque te non faceres: ut ſecunda mors te non tangeret, ſed in requiem æternam, quàm maximè diligis, introires.

Anima ſpiritui obediat.

14. 14. Sequere ergo me, & Spiritum tuum noli contriſtare adverſus eum concupiſcendo; magis verò ad omnia, quæ ille præcipit, paratior eſto. Dico tibi; ſi particeps fueris tribulationis, eris & conſolationis. Indue te cinere, & cilicio, deſcende, ſede in pulvere, filia Sion. Plange mecum, quia non eſt mihi bene, & dolor meus non eſt modicus, neque momentaneus, Deus meus & Dominus meus, iratus eſt ſuper ſervum ſuum, & maledixit operibus ejus, & dixit; *In ſudore vultus tui, ne veſceris pane tuo.* Et ego confiteor, quòd ideò terram deſiderabilem juſtè amiſi' quia mandatum Dei non cuſtodivi. Cibus meus non erat, antequam huc cecidiſſem, animalis, terrenus, & corporeus: ſed cælicus, angelicus, & ſpiritualis. Panis triticeus, ſubtilis, & diſcuſſus erat, quem paraverat mihi Deus; nunc autem hordeaceus, groſſus, & mucidus factus eſt: Etiam ſi dixero, quòd ſit ſubcinericius, qui non eſt reverſatus, verum fatear.

Geneſ. 3.

15. 15. Benè ergo deploro ego dolorem meum, quem concepi de exilio, in quo natus ſum, & damnum meum, quod ſuſtineo, in terra aliena. Plangite ſimul filii hominum, & flete ſuper vos ipſos filii Adam? qui cinerem tanquam panem manducatis, qui cœleſtem cibum pro terreno commutaſtis: Et ô infelices & cæci filii, quid amiſiſtis? Verùm quia non agnoſcitis; propterea minimè fletis; & eò magis deflendi eſtis, quòd tam grandem miſeriam veſtram non videtis. Intuemini excidium meum, quibus privatus ſum deliciis, & quantis malis circumſeptus. Laboro jam in præſenti vita; & die ac nocte ſuſpiro, pro æterno convivio; ubi nemo eſurit, ſed omnes in jucunditate vinum bibunt, vinum lætificans & clarificans ſanctorum corda, non mentes evertens: nec eſt, qui mihi hauſtum ex illo præbeat. Vix puſillus aquæ ſalutaris, quæ in cœleſtibus regnis exuberat, datur poſtulanti. Clauſum eſt cœlum ſuper me, & terra non dat fructum ſuum; ſed ſpinas & tribulos germinat mihi, & vos dicitis: Cur fles? quare non comedis, & bibis? Filii hominum uſquequò gravi corde? Uſquequò talia ſapitis? & quare affligitis cor meum loquentes mihi ſtultitiam? Non eſt vobis pars in ſermone Domini, & ſubvertere quæritis juſtum mendaci promiſſione, dicentes, *Pax, pax, & non eſt pax.* Quid vobis & pax? Non eſt pax impiis, dicit Dominus. Nec enim propterea fleo, quia dives non ſum, quia vino & pane, frumento & oleo, non abundo, ſicut vos abundare quæritis: ſed quia in mundo ſum, & illum nondum video, qui eſt vera pax, & ſumma beatitudo. Intendite plagæ meæ, & palpate vulnera mea; & ſi mecum non vultis flere,

Eſaia 48.

flere, dimittite me, ut plangam paululùm dolorem meum, antequam vadam ex hac vita, & ampliùs non revertar.

16. Job. 3. 16. Sedebo interim lugens, & contristatus incedam, foras non egrediar: sed moriar in nidulo meo, & sepeliar in sepulchro, quod effodi mihi. Gavisus sum vehementer, quod inveni sepulchrum, ut dormiam in illo, & non videam mala super terram. Tædet animam meam vitæ meæ, & dolor meus renovatur quotidiè. Peto ergò mi Domine Deus, ut absolvas me ab omni peccatorum vinculo, & desuper de terra eripias me, quia melior est mihi mors quàm vita. Et quid hic amplius faciam? Transeunt dies & dies, anni & anni, servus autem tuus non multùm proficit. Ne protrahas indignum servum tuum: nec patiaris eum diutiùs vagari post vanitatem hujus vitæ. *Errravi sicut ovis, quæ periit:* Psal. 118.
require servum tuum (Domine) *quia tempus est.* Neque justitia mea, neq; boni- Psal. 105.
tas mea, Domine: sed misericordia tua & mansuetudo, quæ mensurari non potest. Secundùm hanc fac mihi servo tuo, & visita me in salutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ; ut lauderis cum hæreditate tua, quam acquisisti sanguine tuo. Qui cum Patre & Spiritu Sancto, manes Deus benedictus in sæcula, Amen.

Finis Libelli de vera compunctione cordis.

LIBELLUS DE SOLITUDINE ET SILENTIO.

CAPUT PRIMUM DE SOLITUDINE.

Argumenta hujus capitis.

1. Præfatio, in qua solitudo commendatur.

CHarissime, cùm esses in occupationibus externis, & pro nomine Christi laborem subiisses fraternum, brevi quadam admonitione, [sicut tunc poscebat rei utilitas] te juvare, quasi spirituali manu volui, quoniam aliter non potui: ut dum illam aliquando attenderes, rectiùs inter curas ambulares. Sed jam nunc cùm solutus sis ab illo onere, & restitutus pristinæ quieti, etiam solatium fraternum tibi nolo subtrahere: sed modicum de amore cellæ & silentii custodia, quia sic ordo postulat vivendi, dicam.

2. Consideratio divinæ bonitatis.

DEbes in hac restitutione tua, divinam super te bonitatem multiformiter attendere; & ei quacunque de causa factum sit, multum regratiari. Æstimo, quòd pro tuo profectu erit, quicquid expertus es in illo officio, quod ante nesciebas. Spero iterum, quòd non minùs tibi prosperabitur ad bonum tuum, quoniam liberatus es & solatus, atque tibi plenius redditus.

3. De humilitate nostra, secundùm ordinationem Dei.

IN omnibus denique temporalibus variationibus, sive per nos, sive per alios contingunt, supernam ordinationem considerare debemus; & tali ordinationi nos humiliter Deo prosternere, atque petere, ut ipse nobis donet, quod saluti nostræ plus viderit prodesse. Sicut lutum in manu figuli, ita nos in manibus ejus. Tantum dignetur nos facere vas in honorem, & non in contumeliam. Sive fecerit nos parvos, & contemptibiles, & extremos inter fratres nostros, non hoc multum curemus, dummodo æquè illi mereamur placere. Et utique credimus, & confiteri debemus, unum Deum Patrem nos omnes habere, quotquot sive per gratiam, sive per naturam existimus. Et ideò de inæqualitate meritorum, & distributione officiorum, nulli expedit injuste cogitare adversus aliquem, quantumlibet despectum & inferiorem cæteris hominibus in hoc mundo. Ad propositum ergo rediens, dico quòd propter dimissam illius officii curam, non es modò inferior aut inutilior ad pia opera facienda, de quo aliqua scripsi tibi, ut senseras tunc convenientia; sed fortè modò talia non sapiunt, quia non conveniunt bene. Sed quid in futurum adhuc valeant, nescis, cùm possit res consimilis advenire. Sunt tamen ibi, si advertis, quædam, quæ quieti & proposito præsenti deserviunt.

4. Utile est existenti in quiete, ut recogitet de priori labore.

SI ergo ad memoriam tuam redeunt illa onera & occupationes elapsæ, forsitan utiliter interdum prosunt; tunc credo clariùs senties, quantum distat inter tunc & nunc. Videbis quoque, quòd tuæ virtutis non fuerat, animum potuisse sub interiori custodia in occupationibus servare, quando & in quiete vix cohibere se prævalet humana infirmitas. Pepercit igitur tibi Deus, & ideo gaude

In quiete & otio suavis est & utilis recordatio laboris præteriti.

gaude in adepta simplicitate; & converte sensum tuum liberiùs jam, ad intelligentiam spiritualium rerum. Citò vilescet sapientia terrena, amanti cœlestem sapientiam. Raro diu conveniunt, frequens exteriorum occupatio, & divinorum secretorum notitia.

5. De amore ad solitudinem & secretum.

Cant 8. Ioan. 5. FUge dilecte mi, ait Sponsa; quia & Sponsus Jesus, largitur etiam declinasse à turba constituta in loco. Eris frequenter cum Jesu, si amaveris secretum, & curaveris custodire Paradisi locum, quem B. Hieronymus cellam nominat, dicens: Quam diu non es in patria, cella sit Paradisus tuus. Inibi gaudebis in Domino, & confabulaberis ei, & ille respondebit tibi. Appropinquabit cordi tuo lux ejus,& veritas manifestabitur tibi ampliùs. Sole orto & fervente, multiplicabuntur radii illius, & Christo veniente, illustrabitur interior domus tua. Emundaberis lumine novo, & in fulgore ejus persultabunt omnia interiora tua, Et dices: *Domine quis similis tibi?* Psal. 34. Quàm verus sermo, quem legi: *In lumine tuo videbimus lumen?* Psal. 35. Et nunc *Domine Deus*, Psalm. 26. *illuminatio mea, & salus mea in lumine* Psal. 80. *tuo ambulabo, & in nomine tuo exultabo tota die, & in justitia tua exaltabor: Quia gloria virtutis meæ tu es, & in beneplacito tuo, voluntas mea stabit.*

6. Non est omnium vacare.

COnsidera gratiam tibi desuper datam, & vivere secundùm eam curato; quoniam non omnibus sic vacat solatiari cum Christo, quemadmodum oblatum est tibi aptum & sufficiens tempus præ cæteris: tantum adsit spiritus Jesu, *qui docet & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ioan. 1. Cùm enim adest spiritus ejus, non habes requirere præsentiam alicujus hominis, ut consoleris. Quando autem abest, expecta eum; quoniam veniet, & non tardabit.

7. Contemptus consolationum extranearum.

CAvere tamen oportet, ut deforis superflua solatia non petantur: sed vel interim silentio & luctui insistere, aut cum amico de negligentia & angustia sua conferre. Et ista hominis consolatio, satis utilis & necessaria tempore suo; quia non omnium est dicere cum Apostolo: *Quia non ab homine, neque per hominem didici, sed per revelationem Jesu Christi.* Gala. 1. Qui humano solatio non eget, multum super hoc regratiari Deo potest.

8. Consolatio infirmorum.

ET qui adhuc carere non potest, quid nisi Deum in servis suis humiliter audire debet: & non sicut ab homine, sed tanquam ab ore Dei prolatum sit, consolationis verbum suscipere? Qui etiam per scripturas, nobis adhuc tanquam parvulis loquitur; ut habeamus tamen aliquid, unde consolemur.

9. Consolatio in scripturis Divinis.

ESt enim non parva consolatio, qui nullam exteriorem habet, quod delectatur in scripturis Divinis. Et cùm legit Evangelium aut Prophetas, nonne videtur quodammodò colloquium celebrare, cum Jesu & Apostolis ejus, necnon cum Prophetis antiquis? Et cùm cæteros libros doctorum avidissimè

legit, quid nisi ex bona eorum societate, à se omne mentis fastidium repellit? An non sæpissimè, cùm Augustinum vel Gregorium legis, tanquam præsentes eos intueris? Aut minori affectu eorum dicta complecteris, quia in carne non sunt; quàm si viverent, & ad te sua scripta direxissent.

10. Spiritualis dilectio ad Sanctos.

POsset fortè magis aliquid conferre tibi, veneranda ipsorum præsentia: sed spiritualis homo, hanc affectionem facilè supergreditur, cui in Deo omnes vivunt, & præsentes sunt; qui & hominibus sanctis, non tantùm corporalem aspectum, quantum Divinam in eis gratiam intuens, spiritualiter eos ubique diligit & veneratur. Nonne & prædictorum duorum Patrum sententia meminit, quòd ideò Jesus Christus, suam nobis corporalem subtraxit præsentiam; ut fide coleretur potiùs quàm oculo, & spiritu ac mente arctiùs diligeretur quàm aspectu? sicut idem ipse Dominus noster ait: *Nisi abiero, Paracletus non veniet. Expedit enim vobis, ut ego vadam.*

Ioan. 6.

11. Congratulatio ad piè defunctos.

CUm ergò tolluntur à nobis spirituales amici, si sequuntur Christum ad cœlos ascendentem, congaudendum erit utique eis; quia vadunt ad Patrem, quia illam cœlestem mansionem accipiunt, ad quam nostra peregrinatio in hac valle lachrymarum toties suspirat, Si verò aliqui adhuc differuntur à regno, pro parvulorum eos nimirùm consolatione vivere credendum est, quibus lac spiritalis consolationis opus est.

12. Consolatio spiritualis hominis.

QUi autem ad tantam gratiam pervenire potest, ut sine humano solatio etiam & solus vivere dulce habeat, gaudeat; quia quantò exteriùs minus quærit, tantò uberiùs intus per spiritum consolari merebitur. Hujusmodi hominis est, jugi meditatione Divinæ legis cuncta terrena oblivisci, & ardenti mentis desiderio beatorum gaudiis interesse, ac omnem consolationis suavitatem in illa beatitudine constituere; atque ex hinc frequenter haurire fluenta devotarum lachrymarum, quæ ipsi etiam præ amoris magnitudine dulces sunt, quemadmodum sanctus David ex desiderio videndi Deum loquitur: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?* Quàm bonum est homini sic esse: sed non sine labore & custodia sui poterit diu sic esse. Multa sunt enim, quæ hominem à suo proposito retrahunt.

13. Communis vita magna jam apparet, si bene servetur.

SEd tamen magnum pro nunc videtur, si quis communis vitæ sequens formam, nullos superfluos exitus & circuitus faciat; licet propter gravitatem vitæ, quandoque necessarios egressus devitare, aliquid majus sit. Qui adhuc largioribus indigent consolationibus, non sunt despiciendi, nec frangendi: fortè expedit aliquibus, ut parumper de aëre rapiant, quia si omnem perdiderint humanam consolationem, cùm divinam nondum idonei sunt perfectè capere, consumentur tædio, & affligentur plus-

Infirmorum habeatur ratio, qui ad solatia pertinet.

plusquam oportet, nescientes viam fortium imitari. Tu autem ascende modicum altiùs, & sic compatere aliis, ut imitari tamen eorum infirma non velis. Strictiora tamen & graviora, quàm portare sufficias, non approbo; sed secundùm facultatem tuam, secretum & solitudinem, ut religiosiùs vaces propono.

14. Signa devotorum.

Spiritualis homo secessum amat.

BOnum signum devotionis est, cellam amare, vel alterum locum aptum ad vacandum Deo expetere, ne impediatur spiritus in oratione vel meditatione cœlesti. Amabilis talis vita, non onerosa. Siquidem devotis mentibus omnis locus secretus, aptus & placidus, & omne tempus breve ad exercitia spiritualia.

15. Tentationes devotorum.

FOrtè aliter interdùm experiuntur, & eis quælibet dulcia & levia, in amaritudinem & tædium vertuntur. Cùm ergò talia superveniunt, non idcircò priora bona postponere debent: nec putare quod Deo displiceat propositum sanctum: sed cogitare quàm utile sit, ut quandoque parum tribulentur, & probentur à spiritibus malignis, & sic per patientiam fructus bonos afferant. Admonentur per hæc quoque, de cætero fieri sollicitiores ad tolerantiam adversitatum; quia non tantùm in quiete, sed etiam in tribulationibus & tentationibus, Deum diligere & laudare, gloriosior profectò via perfectionis est, ad æternam vitam.

16. Reprobatio temporalis solatii.

QUid potest boni conferre homini, breve & inane foris solatium? Aut quid, postposito creatore, capietur de creatura jucunditatis? Nisi per creaturam quærat ascendere ad conditorem, laborabit, nec satiabitur anima ejus. De consensu creatoris, ad amandum creaturas exire licet; de sensu verò carnis attrahere delectationem, vetitum est spiritui.

17. Commendatio dulcedinis cœlestis, quæ est in Christo Jesu.

AGnosce Sponsi cælestis speciem, & adverte dignitatem amoris tui; quia quicquid præter ipsum amaveris, non implebit te, sed fugit abs te. Fugit omnis gloria terrestrium, & propinatur amantibus eam, fel & acetum in novissimis. Saturitatem non habet mundus, neque olei suavitatem. Jesus autem dulcedo ineffabilis, & totus desiderabilis, qui suos consolatione internæ pacis, in præsenti frequenter visitat, & in futura vita satietate mirifica adimplebit.

18. De familiaritate cum Jesu.

QUære igitur ipsius ditari consolatione, ipsius secreta dulcedine refici, ipsius casta familiaritate in abyssum divinitatis recipi; quia vox est: *Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Nullus locus tam solitarius sit, in quo Jesus priorem locum non habeat. Sine illo, omne secretum tumultus; cum illo, omnis locus quietus & delectabilis. Dulcius est esse cum illo in Cruce, quàm sine illo in Paradiso. Ipso præsente, quid jam deesse poterit?

19. *Quòd diversimodè nunc adest Jesus dilectis suis.*

NUnc tamen adest sicut peregrinationi nostræ congruit, postea videbitur sicuti est. Adest quidem semper, sed non eodem modo; quia aliquando judicium suum nobis per tribulationum flagella aperit, aliquando misericordiam suam per ablationem adversantium, restitutionemque pacis manifestat. Sic adest piis dilectoribus suis, ut tamē sine pressura in hac vita non sint. *In mundo,*
Joan. 16. [inquit] *pressuram habebitis; sed confi-*
2. Cor. 6. *dete, quia ego vici mundum.* Sic adest ipse tanquam filiis pater, ut castigati & non mortificati, ut destituti, sed non derelicti; ut infirmi facti, sed fide non fracti; ut lugentes & egentes, sed spe gaudentes & charitate ferventes, meliùs & expeditius tendant ad æterna, formidolosius & despectiùs teneant præsentia. Rursum adest electis gratiam infundendo, interiùs consolando, cœlestia revelando, pacem mentis & corporis largiendo, vitia & passiones supprimendo, tentationes & gravitates cæteras auferendo. Sed non semper durat hæc clarior hora, quia iterum se subtrahens, permittit penè omnia contraria evenire;
1. Petr. 1. *ut fides illorum pretiosior si auro, quod per ignem probatur.* Et tamen tunc adest etiam, & satis utiliter & fructuosè, licet sustinenti sit gravius & indelectabilius.

20. *De laude patientis adversa cum Jesu & scandala.*

QUàm laudabilis hic, cui Jesus placet non minùs in adversis; quàm in prosperis. Qui cum illo manducat & bibit, & iterum libenter esurit & sitit, Qui sequitur eum usque in montem visionis & gloriæ, & constanter non formidat sequi eum in patibulo; confiteturque in singulis istis, quoniam bonus, quoniam dulcis, & amabilis, atque laudabilis valde. Hinc ipse dicit; *Beatus qui* Luca 7.
non fuerit scandalizatus in me; quando videlicet adversa contingunt. Quia in prosperis scandala non urunt, nec eo tempore probatur esse discipulus Jesu. Dilige ergo eum, quando bona tribuit; dilige eum, quando eadem tollit; insuper & quando tribulationem mittens, affligit. Nulla adversitas, nulla prosperitas, cor penitus ab eo separet. Nec mirum si gravatur & tribulatur ipsa natura, cùm instat passio: dummodo tamen spiritus se subdat voluntati & ordinationi ejus, manet utique in patiente natura dilectio.

21. *De solatio habendo cum Christo Jesu.*

HIc itaque pro solatio unico tibi sit: ubicunque fueris, & qualitercunque tecum transierit, ipsius in te mansionem semper sitias, & omnia consilia tua in eo permaneant. Gratiam ejus & præsentiam, summè caveas violare; quia illo offenso, quid pacis habebis? Alta cogitatio & sensus elatus, amor temporalis & affectus visibilium, & quodcunque vile gaudium de creaturis, obnubilat cor etiam sanctum; ne videatur Jesus cum Patre in cælo, aut sub matre in præsepio. Insipida fiunt omnia devota Christi mysteria, convertenti se ad exteriora & inania. Affectus verò, affectum vincit; & qui spiritualia sapit, omnia inferiora propter Christum libenter derelinquit.

22. *Vita*

22. Vita Christi & Sanctorum, extra mundum fuit.

Apoc. 7. ANtecessit nos forma filii Dei, & secuti sunt eum omnes exercitus sanctorum in albis. Vilipensus est à philochristis omnis decor exterior sensibilium rerum, aurum & argentum, lapides pretiosi, varius ornatus vestium, abundantia divitiarum, copiosus apparatus epularum, voluptas carnis, frequentia clientum, effrenatio deliciarum; & omne delectabile & commodum corporis, non potuit emollire corda sanctorum, nec inficere nares eorum, neque seducere oculos eorum, quia florentem mundum mentis despectu calcarunt: cùm scirent perfectò celerem finem habiturum omne gaudium præsentis vitæ, & postea in brevi secuturum præmium, quod nullo fine claudetur. His tamen omnibus, irretitus est mundus miserabiliter; his insanit libidinibus; his lætatur luti volutabris. Tacere melius est de his, quàm immunda purgamenta revolvere: ne coinquinationis suæ pulverem etiam ad secretum mentis hostis jactet, ne tumultus inferat, ne meliora dirimat, ne occasionem alicujus maculæ ex hac recordatione præbeat, & sustinere non possis.

Spiritualibus cura est etiam tacere de mundo.

23. De quiete cellicolæ, à turbine sæculi.

QUàm bene agis cellicula, quòd spretis sæculi tumultibus, confugisti sub umbraculum Christi, ubi interim repauses quiete fœlici. Quam sapienter elegisti latere, quàm proficuè conaris soli Deo vivere, & ejus oculis tantummodo apparere. Si Christum & Matrem Christi diligis, si amantes Jesum, & currentes post eum devotè sequeris, non erit in te amor & cura carnis, neque angustus paupertatis locus, neque labor tædiosus, neque tristis solitudo tua, neque silentium non jucundum.

24. De inclusorio & secreto cordis, in omni loco.

FAc tibi quoddam cordis inclusorium, ut etiam quolibet in loco constitutus sis, tecum comitetur tua solitudo. Arcam construe ex omni parte firmam & seratam, ut salveris ab aquis diluvii, graves enim sunt & indicibiles fluctus magni maris, sæcularis utique cohabitationis. Super ripam Jordanis stabat Joannes, & vidit Jesum ad se venientem. Stat cum eo super ripam fluminis, qui seorsum ab actibus mundanis degit, ut Jesum oculis fidei altius contempletur. Unam tamen fenestram habeat arca tua, ut per eam intret Christus: & sit obliqua, ne veniat Satanas, quia minus lætè amicum suscipit, qui inimici fraudes auditumque non obstruit. Omnibus bonis inimicus est diabolus, insidiatorque continuus: sed Monachis & Religiosis amplius. Qui quantò perfectiùs per iter incedunt virtutis, tantò acriùs ille nititur eos impedire, quibuscunque potuerit artibus. Adversus quem nos muniat, & à cunis fallacia præsignet & tueatur servulos suos Jesus Christus Dominus noster. Amen.

Spiritualem semper sequitur solitudo.

Ioan. 6. Genes. 6.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

Argumenta hujus Capitis secundi.

CAPUT II.

1. De custodia silentii.

NOn satis debet esse ad profectum tuum, ut diligas secretum, nisi diligas religionis custodem, sacrum scilicet silentium. Silentium custos religionis.

2. Exem-

2. Exemplum silentii in David Propheta.

HInc de sancto David, qui tam multa cœlestis contemplationis arcana in secreta mansione didicit & cecinit, notanter scribitur; *quòd Chusi erat amicus David*, qui interpretatur silentium. Quàm specialis iste amicus ejus fuerit, in pluribus psalterii locis, aperit dicens: *Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.* Et paulo post; *Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis.* Qui tursus alibi deprecatur Dominum, pro continentia linguæ, dicens: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.* Talis ac tantus vir, qui quotidie magnis populorum turbis ambiebatur, & regali potestate etiam multis nationibus dominabatur, silentium diligebat, linguæ suæ custodiam ponebat: & ne superaretur aliqua fragilitate aut levitate, pro hac Domiminum humiliter exorabat. Ubi statutum legerat silentium religiosorum: ubi disciplinam didicerat monasticam? Certè Spiritus sancti gratia præventus & instructus, legem vitæ & disciplinæ suscepit ac tenuit. Quæ si nunc adsit nobis, poterimus & eandem observare silentii formam, quæ à senioribus nostris tradita est, & diligentiùs ab antiquo commendata.

2. Reg. 16.

Psal. 38.

Psal. 140.

3. Commendatio silentii secundùm priscos patres Sanctos & Religiosos.

OMnes Religiosi patres, commendaverunt silentium: & quicunque etiam privatim vixerunt, hoc tenuerunt, & docuerunt. Quidam habent quasi quotidianum silentium, quidam autem sub quodam moderamine temporum, locorum, & personarum. Et licet non arcteris ad tantam observantiam, ad quantam multi ex professione ordinis tenentur; tamen magni meriti apud Deum eris, quòd ex voto & amore silentii, os tuum custodis. Insuper & aliis in hoc proposito bonum & ædificabile præbebis exemplum, cum viderint formam sanctæ religionis in te florere.

4. Virtutes silentii.

SIs igitur sollicitus in hac observantia, propter multas virtutes in ea latentes. Nam silentium bene servando, obedientiam etiam servas, humilitatem retines, verecundiam adornas, senibus reverentiam exhibes, juvenibus exemplum præbes, levibus & dissolutis timorem incutis, extraneis bonam famam, intraneis pacem & concordiam generas Habeas autem adhuc talem custodiam, ut primò serves strictè & perfectè, quod communis constitutio fixit: de hinc ut cùm loqui licet, temperatè utilia & necessaria, sive tibi, seu aliis dicas, quæcunque autem ex superfluitate, aut otiositate, aut negligentia coincidunt, citiùs emendare festines, atque post lapsum præmunitior esto de cætero.

5. Remedium contra multiloquium.

SAlutare remedium est, contra excessum locutionis, aliquo tempore abstinere à necessariis & licitis verbis, etiam si nemo jubeat. Leviùs & suaviùs onus fertur, quod ex affectu voluntario, & interiori Spiritus sancti correptione accipitur. Prudenter quidem se arctat sub disciplina discipulus, agnoscens recentem culpam, antequam Magister cum Virga accedat, ad feriendum crescentem jam passionem.

6. Reprehensio loquacium.

SI assuescit aliquis, ad singulas occasiones loqui quando erit liber, & quietus in se? Rarò deerit loquaci loquendi occasio, neque ulla ei persona disconvenit. Quasi omnibus notus sit, sic affatur tacentes & ignotos. Sapientibus & insipientibus debitorem se facit; si & materia & peritia sermonis non desit, de omnibus se instructum putat, tantum hora brevis, & signum silentii, cogit breviare sermonem. In hoc usus est malus, pejor correctionis negligentia; sed fragilitas aliquando venialis, & ad correctionem pronior.

7. Excusatio utilium doctrinarum.

Doctrinæ quamvis prolixæ non minuunt silentii virtutem.

NE tamen putetur omnis locutio, aut sermo prolixus reprehensibilis; ex doctrina Christi & Apostolorum actibus probari potest. Nam Christus ascendens in montem, docturus discipulos suos, uberiori eos sermone protracto ditavit. *Matth. 5.* Altera quoque vice, electurus duodecim Apostolos, priùs sapientiæ suæ monitis largius illos instruens ad prædicandum misit. *Matth. 10.* Novissime verò, cùm jam esset recessurus, & in crastino passurus, post sacratissimam cœnam, cœpit solito prolixiorem habere sermonem, sicut tristibus & orphanis, sua gratissima præsentia orbandis, necessarium esse, percipiebat. *Ioan. 14.* Constat de beato Apostolo Paulo, quòd aliquando ædificationis gratia, usque ad mediam noctem, sermonem protraxerit. *Act. 20.* Similia quoque inveniuntur gesta ab antiquis Patribus, quemadmodum beatus Antonius fratribus collationem uberiorem impertitus est, veluti & beatus Benedictus, Domino hoc volente, sorori suæ de cœlestibus gaudiis nocturnum colloquium, præter consuetudinem solitam, concessit. Ubi ergo talis intercesserit utilitas & gratia, acquiescere aliorum postulationi, esset magnum pietatis opus. Neque hoc facto solveretur spiritalis animæ intelligentia, cùm possit fortè major, propter fraternam ædificationem, hac ipsa hora intellectus dari. Si quis autem subditus est obedientiæ, nihil agere potest, sine superioris licentia; nec quidem loqui, etiam si possit prodesse. Superior, vel quilibet sui adhuc juris, in hoc maximè Deo subjectus erit. Secundùm rectè sapientes, sermo longus & utilis culpari non debet, tanquam ideò superfluus, quia diffusè tractatur, alioquin tardiores sensu sæpè relinquerentur. Omne autem verbum, quod gravitatem aut utilitatem non redolet, meritò longum à puris mentibus esse sentitur. Licet igitur custoditus esse debeas, & tardus ad loquendum, quatenus suo in tempore prudentior & utilior fias ad proferendum; sic tamen ama silentium, ut fratri indigenti non deneges verbum. Sic teipsum tempera ab omni solatio alieno, ut si res postulaverit, libere conferas cum amico, ejusque utaris consilio. *Pone* [inquit Propheta] *ostium circumstantiæ labiis meis.* *Psal. 140.* Ostium ad aperiendum & claudendum aptum est, ut necessariis aperiatur, vanis claudatur.

8. De cautela contra rigorem nimium, & abstractionem singularem.

UNde cavendum est, ne rigidè & indiscretè quis taceat, præcipuè is, qui cum aliis in congregatione vivit. Nam qui ità singulari silentio rigesceret, diu stare concorditer cum aliis non posset

posset. Aut ipse per se deficit, aut diabolicis instinctibus, ad aliqua deteriora in fine labitur. Exempla plura vidi, & quædam non longè audivi, & tu fortè quosdam nosti. Qui appetit bene & perseveranter proficere, non solum attendat, quàm fortiter incipiat, sed etiam quo fine consummet. Sæpè strictiora principia quorundam, finem fecerunt laxiorem cæteris, & quidam abiere retrorsum. Omnino enim videbatur eis, importabile jugum Domini. Fervor in principio necessarius est, sed tamen non sine moderamine. Non est sine periculo & laqueo, singularis observantia in communi domo. Ille magis laudabilis fervor, qui communia propriis præponens, in his nunquam negligens satagit inveniri, quæ cum aliis susceperit ad portandum.

9. Distincto diversorum hominum in silentio.

QUidam magnum æstimant, silentium continuum servare, sicut & est: sed silere & loqui, prout oportet, majus est. Qui abstractè & solitariè vivit, potest quantum strictius voluerit, silentium custodire. Qui verò cum multis vivit, non solùm satis sibi, sed etiam aliis socialis esse debet. Adhuc qui in externis est, & cum diversis hominibus sæpè conversatur, implere tantam custodiam difficulter potest, quin verbo aliquando offendat; & utinam seipsum non penitus perdat. Ideoque illi benè, cui donatum est à Domino, esse & posse in quiete & in cella morari; quia exteriora & sæcularia, vix sine culpa & spirituali detrimento, possunt tractari. Nam qui in multitudine est, sæpè tacere ab aliis non permittitur. Et cùm ex necessitate loqui tantum appetit, usu locutionis ad negligentiam sui primò labitur; postmodum lingua proclivus, ad quæcunque libet resolvitur. Unde consequenter accidit, ut quod audire pacificè vix potuit propter cordis custodiam, ex multa negligentia hoc ipsum non pudeat eum publicare.

10. De quibusdam specialibus impedimentis, in locutione longa.

SCiendum ergo, quòd in locutionibus solent homini spirituali sæpè, multa contingere detrimenta. Propterea utile est habere aliquam admonitionem & instructionem, ad quædam specialiùs cavenda. Unde frequenter habere longa colloquia, irreligiosum est & suspectum. Nam talia inanem faciunt hominem, & sancti propositi immemorem, & ad quietis & cellæ custdiam pigrum, & ad divina cogitanda cæcum & insipidum. Raro enim ædificatio nascitur spiritualis, hinc inde vagè conferentibus. Absque certa specialique tractandi materia, longa colloquia non expediunt; & his præcipue temporibus, quibus Deo familiariùs vacandum esset. Nam summopere manè & vespere, ab omnibus humanis actibus & colloquiis, cessandum est; quia hæ sunt horæ devotionis reparationis, emendationis, & propositionis. Et quia ista tempora negligenter ducunt, timendum satis, quòd totum diem distractiores erunt, pluraque offendicula incurrent. Sacra igitur illorum institutio religiosorum, qui arctiori silentio, post horam completorii usque post primas insistunt potissimùm consideranda esset & imitanda.

Incommoda ex prolixa locutione.

11. Contra nocturna colloquia.

NOn est bona quorundam consuetudo, sed execranda, noctem sacram turbandi fabulis, quæ electa est & deputata tantùm cœlestibus disciplinis. Nisi enim præcaveatur vespertina seu nocturna inutilis fabulatio, sequitur multoties de manè longa dormitatio, & alia disconvenientia in reliquis Dei operibus: quia secundùm quendam sapientem. *Uno inconvenienti dato, sequuntur plurima.* Et est deflenda utique transgressio, digneque punienda, diem videlicet laboribus & distractionibus deducere, & advesperascente sole his deteriora addere, nec lapsum diei cursum per restantia quietis tempora aliquatenus revocare. Incongruum omnino videtur, ut aliis devotioni & quieti deditis, alii pascantur infœlicibus fabulis, unde sibiipsis gravem conscientiam, reliquis autem scandali occasionem, aut aliud puritatis impedimentum contra Deum & proximum peccantes, acquirant.

Aristoteles.

12. Experimentum malæ conscientiæ arguit talia colloquia.

COnfessi sunt quidam, experientia instructi, parvam se gratiam, tristitiam verò magnam, ex nocturnis contraxisse colloquiis; quia si bona multa interfuerant, atque prima intentio pura visa est, mala tamen arctiùs premebant, quæ qualicunque occasione non defuerunt. Nam hoc multoties accidit, ut aliquid indecens seu sæculare, aut detractorium verbum, dicatur aut audiatur, quod non faciliter à corde recedat; & ex illo plus inficiatur auditor, vel graviùs mordeatur postea, qui dixit, quàm de omnibus aliis sanè & acceptabiliter pertractatis emendetur. Cùm enim homines valde fragiles simus, parvum & leve est, unde non parum sæpè lædimur, aut inficimur.

Intempestiva colloquia conscientiam onerant.

13. Remedium contra prædicta.

IDeo medicina hujus fragilitatis efficax est, præcavere tentationis laqueum, fugere occasionem loquendi, citiùs etiam abrumpere, antequam crescat ignis linguæ, quia ignita tela diaboli exeunt per linguam immoderatam, quam ille commovere, tanquam familiare sibi membrum, nunquam cessat.

Antidotus adversus pestem loquacitatis.

14. De necessariis locutionibus.

SEd cùm aliqui sint, quos causa satis necessaria sæpè ad loquendum trahit, sive de his quæ ad officium curæ eorum spectant, sive quæ interiùs ex animi perplexitate exurgunt; ita ut ad aliorum consilium & solatium, eorum solatium, aliqualiter dependeat, non videtur tum possibile ut moras loquendi aliquando non exaggerent.

15. Consilium taliter loquentium.

QUibus tamen hoc faciendum est, & suggerendum, ne humana solatia ultra necessarium petant; sed potius misericordiam Domini cogitantes, in suis dubiis & perplexitatibus studeant in silentio intentiùs ad Deum confugere, & ab eo suffragium petere, atque ab aliis etiam fratribus manum superni levaminis humiliter inquirere, donec subleventur. Quicquid autem humano metu, aut propria fiducia maculosum contraxerint, statim ut animadvertere cœperint, eidem supernæ bonitati, summæque provi-

Prætextus necessariæ locutionis quomodo tollatur.

providentiæ ejus, universaliter committant, quoniam quidem nulla sunt humana consilia, inutilisque mortalium solertia, nisi ipsius præveniat & subsequatur nos semper clementia. Sic ergo semetipsos poterunt à nocivis & non necessariis verbis castificare, aliisque occasionem labendi tollere.

16. Consideratio utilis prudentibus.

Ut superflua tolli queant, abstinendum interdum à necessariis.

Simulque considerent, quia non assuescit homo cavere superflua, nisi à multis licitis libenter abstineat. Sapientibus enim pauca sufficiunt, & necessariis acquiescentes multorum garrulationem non advertunt. *Proverb. 17.* Insipientibus verò non sufficit verborum numerus, neque modum imitari, sapientium norunt; & tamen scriptum est; *Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur.*

17. De instabilitate leviter & dissolutè loquentium.

Assuetudo diu multumque loquendi tacendi totum remoratur.

Hanc doctrinam quidam cupientes servare, non diu perseverant; quia aliter consuefacti, vincere pronitatem verborum levium, arduum putant. Cùm enim ab omni sermone vacuo, prolixo, & vario se suspendere proponunt, quandoque etiam cum multo gemitu reprehendere incipiunt, quòd hucusque tam incustoditi vixerunt; sed occurrente occasione, impositum sibi [propter vitiosam consuetudinem) silentium resolvunt.

18. Qualiter dissuescit homo à multiloquio.

Quam utique consuetudinem si dediscere & amputare voluerint, studeant sæpè innovare propositum hodie silendi, propter amorem Christi; & solicitius loquendi declinare, atque hominum levium libenterque fabulantium vitare præsentiam. Nec hoc tantùm propter illos, quantum propter suam infirmitatem & insufficientiam, sibi, faciendum esse sentiant. Insuper pro sui conformatione pensent, quanta mala ex tali vitioso usu, soleant sibi accidere; quanta etiam possent adhuc, nisi vigilanter compescant linguam, accumulare. *Linguam enim nullus hominum domare potest.* *Iacob. 3.* Satis gravis & lamentabilis ista sententia, quòd humanum genus in tanta versatur debilitate & insipientia; quòd tam parvum membrum, rationis imperio nequit subjugare. Fortè longè facilius esset multis, omninò tacere, quàm verbo non jocari; aut quod ad rem non pertinet, aliquando dicere Quòd si tacuerint, certè liberi erunt ab offensione verbi.

19. De multiplici peccato locutionis.

Quis enim plenè judicet, quoties peccatur verbo? Aut enim otiosum, aut jocosum, aut elatum, aut durum, aut indignabundum, aut dissolutum, aut adulatorium, aut seductorium, aut vanigloriosum, aut præsumptuosum, aut defensorium, aut excusatorium, aut detractorium, aut mendosum, aut inhonestum, aut nocivum, aut exprobratorium, aut illusorium, aut superfluum, aut improvisum, aut intempestivum, aut illicitum, aut alio quolibet genere vitiosum est verbum, quod emittitur.

20. De vitio detractionis.

Inter quæ, sæpissimè detractionis vitium principatur; quia de absentibus

 loqui,

loqui, nunc ista nunc illa, generalissimum inter homines congregatos invenitur. Et unusquisque libenter, quod sibi in aliis placet aut displicet, evomit; minùs cautè attendens, ne fortè cuiquam deroget, quàm graviter etiam, & faciliter possit verbo delinquere. Sæpè dicatur, quod statim (ut dictum est) pœnitere incipit, & nunquam [si posset illæsum revocari) diceretur. Et utinam semel cadendo, doceretur homo damno suo, ne iterum caderet.

21. Quòd faciliter peccatur verbo, facilius corde.

Jacob. 3. QUo faciliùs delinquitur quàm verbo? *Qui enim verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Sed tamen cogitatione multo faciliùs, ac etiam graviùs, delinqui potest. *Ex corde enim* (ut Dominus ait] *oriuntur blasphemiæ, mendacia, quæ coinquinant hominem.* Malum igitur prius concipitur in corde, verbum autem malum procedit ex malo corde. Sed in corde faciliùs & occultiùs, in verbo autem faciliùs & manifestiùs peccatur. Hinc etiam scriptum est: *In multiloquio, non deerit peccatum.*

Matt. 15.

Prov. 10.

22. Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentii.

DEcipitur homo multoties, sub pietatis & affabilitatis vultu, retractus à rigore suo, quem sibi indixerat; ut cùm cavere cupiens nimietatem loquendi, timet periculum aliud, ne ex sua taciturnitate quispiam gravetur; quia fortè non satisfacit ei, quia rariùs eum alloquitur, quia parum de ipsius fraternitate curare videtur: unde etiam aliquando parva charitas, clarior suspicio, commotio & indignatio, conquestio aut etiam detractio, in altero surripere posset. Sed hoc si aliquo indicio deprehenderet, & alterius charitatem super se violari præsentiret; tunc quantum liceret ei, ex obedientia loci & temporis loqui, non loquens peccaret. Lingua enim placabilis lignum vitæ, & verbum bonum super omne donum. Sic iterum descendet homo, ad aperiendum ostium pulsanti; qui pro sua persona, claudere semper appeteret os suum, ut tantò securius custodiret animam suam. Sed quomodo decipimur, nondum apparet; quia ex forma prædicta solvere silentium, non culpa, sed virtus videtur. Verùm quia homo ad loquendum serus & custoditus, circa principium aliquantulum strictior est; sed cùm jam lingua, ad longiora movetur colloquia, multa etiam negligenter subintrare patitur, quæ ex fine, serò conscientia ad se revertente, clariùs videt; ita quod inceptum est necessitate & utilitate alterius, finitur sæpè levitate & permixtione externæ consolationis: & qui proposuit vix admittere necessaria, ne rueret ad otiosa, ex primis necessariis, ducitur extra se, ad reprehensibilia. Sæpè etiam advertit lapsum suum, & tamen labendo tacet: videt se deviare, nec redit, donec foveam apertam inveniat aut obstaculum, quod os ejus obstruat: atque utinam confusus & humiliatus, ejulando & dolendo resipiscat, nec amodò sibi confidat.

Prov. 12.

23. Recognitio erroris post lapsum.

QUi cum plenè in se reversus fuerit, fragilitatem suam multam considerans, deceptionemque perpendens, meritò cum Propheta conqueri potest: *Laqueum paraverunt pedibus meis, & incurvaverunt animam meam.*

24. De

24. De laqueis linguæ.

PRimò siquidem homo illaqueatur, ad auditum verborum non sanorum; postea incurvatur ad consensum, ut dicat jam talia, quæ audire metuebat. Valde enim incurvatur anima, quando deserto Deo & sermonibus ejus, convertitur ad vaniloquia, pro capienda consolatione misera. Vel sic quandoque pedibus illaqueatur, ut stet ad loquendum per aliquas moras; tandem ex placentia audiendi vel loquendi, incurvatur ad sedendum, ut sit jucunda & integra fabulatio. Ecce frater, quantus laqueus linguæ, quàm prona subintrat seductio. Non ergo dissonat à vero, quia sæpè decipitur quis, sub pietatis vultu, à sancto rigore.

25. Quæstio oritur ex his, & longè ante dictis.

RUrsum te movere potest, cùm longè superiùs dictum sit cavendum esse de nimio rigore, qui quosdam de singularitate notat, & quandoque perdidit, cur hic ostenditur casus & laqueus, si rigor negligitur? Inter angustias comprehenditur hoc audito animus, & sermo iste magis perplexum legentem facit. Qui propter hujusmodi movetur, cogitet, quia utrobique pericula, ubi obstacula plura insunt, sive loquatur, sive indiscretè quis taceat.

26. Discretio sequenda est & inquirenda, præ omnibus jam dictis.

UT autem, ad aliquam saltem discretionis regulam, se aptet & informet, conveniens fuit, ut hanc [ostenso bono silentii, & vitio loquacitatis, cum eorum laqueis] virtutis amator faciliùs inveniret. Nec ergo simpliciter oportuit commendari silentium, quasi semper servandum: neque reprehendi ipsam rursùs locutione, tanquam semper superfluam, quia in omnibus discretio pulcherrima virtus est, quæ laqueos à dextris & à sinistris præcavens, viam perfectissimam demonstrat.

Discretio ubique necessaria.

27. Devoti & religiosi, plus cæteris silentio insistere debent.

EST tamen pluribus magis necessaria custodia silentii, qui videlicet in statu religionis & proposito bono, atque à sæcularibus hominibus remoti, & omnibus temporalibus curis exuti, Deo servire elegerunt, qui etiam majorem rationem tenentur reddere in die judicii, pro omni verbo. Nec solum de verbo, sed de qualibet alia negligentia & transgressione, graviùs judicabuntur. Cui enim plus donatum est, plus ab eo exigitur. Si etiam illi, plenam excusationem non habent, qui officio pastoralis curæ, aut fraternæ necessitatis commissione, quædam otiosa verba vel superflua, per fragilitatem coguntur admittere, quantò minus qui nullo tenentur vinculo sollicitudinis alienæ?

Silentium monachis in primis necessarium.

28. Communiter silere magis indigemus quàm loqui.

COmmuniter omnes, plus indigemus silere quàm loqui; & verè pauci sunt, qui ad loquendum tam tardi sint, ut violentia indigeant. Econtrario verò, multa violentia opus habemus, ut raro vel pauca loquamur. Nam loqui & fabulari, secundum naturam est, sed silere, contra carnem, quæ exterioribus & sæcularibus pasci delectatur rumo-

rumoribus. Poteſt tamen fieri, ut homini ſæpè contrarium ſit loqui, & maximè cùm intrinſecus viſitatur & compungitur, atque amore aut terrore eruditur, ne tantam gratiam per negligentiam amittat.

29. Defectus conſolationis ſpiritualis unde veniat.

Ubi multa verba, ibi egeſtas.

HInc etiam poteſt eſſe ſignum, quòd parvam habemus interiorem con ſolationem; quia tam facilè & frequenter quærimus exteriorem conſolationem. Et ideò non meremur divinam accipere, quia libenter admittimus humanam & caducam, quàm oporteret nos potiùs faſtidere. Quàm ſi perfectè & perſeveranter, non valet quis abjicere, ſtudeat ſaltem paulatim ad altiora & meliora tranſire.

30. Silendum eſt magis in devotis temporibus, & feſtivitatibus.

BEne deceret religioſum, quibuſdam devotis temporibus anni, ſicut in adventu Domini, & in quadrageſima, & quibuſdam aliis diebus, ſcilicet ſextis feriis, abſtinere ſe à colloquiis, quanto ſtrictiùs poſſet. Inſuper arripienda eſſet major cuſtodia cordis & oris pariter in vigiliis, & magnis feſtivitatibus Sanctorum; quatenus debita reverentia & digna (quantum ſtatus ſuus permiſerit) præparatus ad feſta ventura, mereretur in die ſancto ſanctiſſimum Dominici corporis & ſanguinis ſacramentum, deſideratio magno gaudioque ſincero ſuſcipere.

31. De communione.

COnvenit enim illo præcipuè die, quo Chriſtum ſacramentaliter ſuſcepimus ad hoſpitium cordis noſtri, ſacratiori nos inſiſtere cuſtodiæ & ſaltem unum lætum diem cum ipſo ducere, qui multis diebus & horis ab ejus amplexu diſtrahimur. Non eſſet nimis mirum, ſi tunc anima devota cum eo eſſet tota; quando & ipſe non dimidiatus, ſed totus ad eam venire dignatus eſt Chriſtus.

32. Comparatio dilecti amici ad dilectiſſimum amicum Chriſtum.

QUis enim veniente ad ſe amico chariſſimo, ſtatim cum allocutus eum ſemel fuerit, foras egredi feſtinat, ipſo ſolo in domo relicto; quin potius ingreditur cum eo, etiam ſi foris fuerit; & tanti hoſpitis curam alacriter excipit, ita ut aliis hinc inde occupatis, & ad externa egredientibus, hic ſoli ſe conjungat, tantoque familiariùs alloquitur, propius aſſidet, & cuncta dilectionis ſigna exhibet; quanto ſecurior eſt, quia nemine præſente & aſpiciente, poſſit verecundari vel prohiberi. Hoc modo ſuſceptionis Chriſti adventus deberet ab omnibus famulantibus ſibi recoli: & longè devotius & reverentiùs, quanta major eſt omnibus amicis & creaturis, deſideranter ab unoquoque noſtrum recipi. O dulciſſimum amicum, præ omnibus dilectis gratioſiſſimo honore ſuſcipiendum!

Chriſtus amicus noſter intimus.

33. Dignitas Chriſti, & humilitas ejuſdem ad nos.

QUi & tantæ dignitatis eſt & nobilitatis, ut nulla perſona, nulla creatura, tam valens & elegans ſit quæ ei præſentari debeat vel aſſimilari: & iterum tantæ humilitatis & bonitatis exiſtit, ut ad hominem inopem & infirmum venire, atque ſub tectum ejus intrare non dedignetur. Et qui cælum inhabitat, & omnem cæleſtem curiam ſua deifica præ-

Chriſti dignitas & dignatio incomparabilis.

præſentia lætificat, adhuc cum pauperibus hominibus eſſe, eorumque hoſpitia mendicare & ingredi, quotieſcumque deſideraverint, & ſibi aperuerint, non deſpicit. Unde ſic ait: *Ecce ego ſto ante oſtium, & pulſo, ſi quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum.* Apoc. 3. Fit autem iſta cœna, quandocumque Chriſtus ſpirituali mente, vel etiam communinoe ſacramentali devotè & ſuſcipitur & manducatur.

34. Quantam habet anima, ſuſcepto Chriſto, conſolationem.

HIc ergo cum ſuſceptus fuerit, quomodo jam libet aliquò foras exire? Habet enim fontem omnium conſolationum; habet & paradiſum omnis voluptatis. Qui de hoc fonte biberit, non ſitiet unquam: quia qui corde ſuavitatem in Chriſto abſconditam plenius deguſtat, unquam temporalem vel carnalem delectationem appetit, & hoc eſt, non ſitiet unquam. Bene illi animæ, quæ huic Sponſo & amico dulciſſimo ad ſe venienti domum mentis ſemper parat, parandoque quotidie mundiorem efficere curat. Ipſe utique libens hanc intrabit, qui antequam mundari incœpiſſet, ad hoc venit, ut ejiceret tenebras ejus, & mundaret eam ſibi. Veni Domine JEſu, & munda me; lava & exterge me; ut merear puro corde & caſto corpore ſuſcipere te, quia nõ eſt mihi bonũ eſſe ſine te.

35. Cur non ſuſcipimus uberem fructum ex frequenti communione.

TImendum, quòd multi ideò fructum parvum accipiunt de menſa Chriſti; quia nec antea, nec poſtea ſunt in ſufficienti cuſtodia ſui, nec ſatis reverenter præcogitant, quis eſt qui venturus eſt, nec poſtea ruminant, quia hodie ſanctus ſanctorum ingreſſus eſt ad eos. Qui autem ſolliciti ſunt præparare interiorem domum ſuam, & occurrere lætanter obviam Chriſto, ipſi noverunt, quid efficaciæ & ſuavitatis habeat hæc ſacroſancta communio. In hoc agnoſcitur uniuſcujuſque devotio & amor ad Chriſtum, ſecundùm quod ingeniosè ſe aptare curaverit ad ſuſceptionem ejus.

36. Sæpius communicare, maxima eſt conſolatio animæ religioſæ.

ESt namque maxima conſolatio religioſæ animæ deſpicientis jam cuncta præſentia, diligentis ſolitariè & extra homines vivere, ſoli Deo & ſibi in ſilentio intentiùs vacare, ut Chriſtum conſolatorem animarum omnium, ſæpius ad ſuam ſumat conſolationem & profectum. Non eſt illi materia externæ lætitiæ, non ægra ſpes longioris vitæ, non vana occupatio amicitiæ carnalis, non evagatio ambulationis corporalis, non implicatio commodi temporalis, non ſuperflua ſolicitudo rei familiaris, non magna fiducia in proſperis, non mentis dejectio in adverſis; ſed habet intus in anima Chriſtum, propter quem omnia terrena ſolatia æſtimat detrimenta, loquens cum beatiſſima Agatha: Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, ideò non curo hæc ima. Tantùm mihi conſortium ſuum Chriſtus donet, amicabiliterque confabuletur, & ſatis dulciter conſolabor. Excedunt quippe ejus colloquia omnium conſolatorum verba.

37. Diabolus nititur impedire devotionem hominis ad Deum, triſtitiâ & acediâ.

SEd omnium bonorum æmulator diabolus, tantam conſiderans hominis

cum Deo pactionem, non patitur eum sine molestia tentationis, in sancto proposito consistere. Curandum ergo summopere est, & vigilandum contra nequitias ejus. Nam sæpè gravi tristitia, sæpè tædio affligit bene conversantem; & cuncta, quæ possunt eum angustiare, ad memoriam ducit. Tota vacatio ejus est, ut ejiciat amatorem quietis & silentii de tabernaculo suo. Istis enim specialiter vitiis, tristitia & acedia [ex quibus quasi semper oritur cordis tædium] persequitur solitarium, & maximè incipientem, & naturaliter tristem aut pusillanimem, quia per ista, homini, quodammodo vires aufert. Sed quisquis firmiter in Deo confidit, ejusque amori nihil anteponit, sed mundum, & omnia quæ mundi sunt, calcare appetit, seipsumque volenti animo, ad omnes perferendas tristitias, amaritudines, & gravedines exponit, nullumque aliud solatium, sive per hominem, sive per aliquam mundi creaturam, quam Christum unicum omnium bonorum solatium concupiscit, profectò, non tantùm tristitiæ & acediæ, sed omnium tentantium vitiorum victor & expulsor erit.

38. Insidiatur maximè solitariis diabolus.

Gen. 3. ET quia magnus fructus & cœlestis thesaurus quæritur & invenitur à solitariis Deo deditis, sciens hoc diabolus, qui Adam & Evam tentando, blandiendo, & falsa promittendo seduxit, paradisoq; indignos reddidit: ipse nunc usq; nititur seducere & subvertere unumquemq; Christi servum, mundi contemptorem, si quo modo extra cellam & solicitam cordis ejus costodiam trahat, & sui propositi faciat oblivisci, aut etiam paululum de profectu spirituali & fervore imminui. Et sicut antè jam dixi, per tristitiam vel acediam mentis, amplius istud machinatur; quia cum mens tristitia vel acedia involuta fuerit, nil est quod agere libet; sed undique se constrictam & desolatam conspiciens, in consolatione ei ab inimico suggeritur, ut dolori isti externa recreatione medeatur. Eleganter ergo persuadet sanctus Antonius dicens: Unica ratio vincendi inimicum, lætitia spiritualis.

39. Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum.

NAm qui virilis est, & alacer in Domino, quamvis fuerit impetitus tentationibus, potens erit adversarium suum expugnare. Et quid dicam de fortitudine illius animi, qui nec patitur immundum spiritum ad fores intrare? E contrario tristitiæ & acediæ morbo languens, etiam si armamenta resistendi habet, nulla utitur potentia. Deficit enim corde, & formidine, ac pusillanimitate propria sæpè ante prosternitur, quam labor eum prælii tangat. Quapropter ô miles Christi, indue animam virilem, & ne paveas ad sonitum folii volantis; sed resumptis viribus, sta constanter adversus multiplices diaboli conatus, nec credas mendacio ejus. Dominus omnipotens, ipse erit protector tuus, & merces tua magna nimis; cujus potestas super passiones tuas, ita ut subjiciantur ditioni tuæ universæ nationes. Et quia excessum loquendi feci, ad portum silentii jam remeo. Lingua ergo manusque scribentis simul hoc jam fine silescat.

PARS

PARS ALTERA,
BREVIORA OPUSCULA COMPLECTENS DE RECOGNITIONE PROPRIÆ FRAGILITATIS.

Capita hujus Libelli.

CAPUT I.

De recognitione propriæ fragilitatis.

Psal. 118. 1. *Cognovi Domine, quia æquitas judicia tua, & in veritate tua humilasti me.* Hæc verba sunt sancti Prophetæ, & humilis Regis David. Quid ergo tu vilis homo ad hæc dicis, qui terra es & cinis? Quid grande aliquid de te imaginaris, & alta vanitate delectaris. Aut cur te alicui bono homini comparare audes, cum sis revera peccator, & totus in peccatis natus, & totus vitiis ac concupiscentiis plenus? Verè, si in veritate te discutis & intueris, omnibus deteriorem te rectè judicabis.

2. Dic mihi, qualem meretur confusionem ac pœnam, qui Dominum terræ aut Principem regni, contumeliosis verbis & factis indignis offendit? Vel certè, quantæ vituperationis jaculo ille feriendus esset, qui in conspectu Regis & Ministrorum ejus fœditissimum cadaver tangeret, aut lutum immundum revolveret? Nonne statim confusibiliter expellendus esset, aut etiam carceri tradendus ab omnibus judicaretur? Tu es (prô pudor) stultus ille qui pessimam hanc rem fecisti. Nam ecce in præsentia Divinæ Majestatis & sanctorum Angelorum ejus, peccare non timuisti. Multa etiam illicita phantasmata versasti, quæ citissime respuere deberes, & plusquam lutum platearum detestari. Justificare nemo se quærat coram Domino.

3. Insuper permittis cor tuum in omne penè seculum evagari, etiam tempore orationis & in loco sacro, ubi cum majori reverentia & solicitiori attentione juberis assistere, ac soli Deo & tibiipsi firmissimè vacare. Quomodo ergò dignè dicendus es religiosus, tam longè à Deo & à corde tuo abstractus? Nonne propter tua gravia & multa demerita, velut canis immundus, meruisses à conventu sanctorum fratrum expelli, ac duris increpationibus castigari? ut fieret ultio de inimicis Regis, quem offendisti peccatis quamplurimis, nec adhuc peccare desistis?

4. Sed ô quanta est misericordia Dei super te, ô homo miserrime, quod etiam post tantas offensiones, patitur te Deus in hac luce vivere; & pro tantis malis, tam multa bona largitur indigno & ingrato? Si quis in faciem tuam spuisset, aut verbis contumeliosis confudisset, quantam indignationem adversus eum, de illatis injuriis conciperes? Vel quali eum correptione puniendum censeres? Sed quis tu, & cujus potestatis in comparatione Dei, cujus faciem offendisti? Verè magna misericordia Dei super te, quod jam consumptus non es, quod adhuc judicium differt, nec furorem suum in te exagitat; sed clementissimè tuam emendationem expectat, & propter pœnitentiam vindicare suam injuriam dissimulat; ut cognoscas, quia suavis & mitis est, & multæ misericordiæ Deus, in omnibus operibus suis.

5. Quomodo poteris oblivisci omnium misericordiarum Domini ab initio vitæ tuæ usque ad hanc horam? Proindè sis gratus & humilis; sis mansuetus ad omnia ferenda contraria propter peccata tua delenda, & propter iram Domini super te mitigandam. Nisi enim citius ac diligenter vitam tuam emendaveris, & in alterum virum te mutaveris; veniet super te calamitas, quam nescis; & stabunt contra te cœlum & terra, & omnes creaturæ conclamabunt adversus iniquitates tuas; quia indigno serviunt ad necessitates varias, & tu Creatori tuo dignè non servis. Sed ne divina justitia super te repentè & furibundè oriatur, & stipulam siccam persequatur & conterat: dum adhuc tempus miserendi est, & locus veniam inquirendi remanet, loquere cum Propheta in psalmo, & ora humiliter & confidenter dicens: *Fiat misericordia tua, ut consoletur me secundùm eloquium tuum servo tuo.* Psal. 118.

CAPUT II.

De contemptu vanæ gloriæ.

Rerum mundi facies indicat, quod mundus amari non debet. Cum enim tam facilè se variat, profectò corruptibilem se demonstrat. Nulli fidem firmam servat, sed modicum in apparentia blanditur & in fine decipit & illudit. Non ergò pulchritudines hominum, Isaia 40. non divitiæ rerum, non laudes adulantium, non favores potentium te moveant & delectent: quia vana sunt & mortifera, quæcunque à summo bono retrahunt, & ad infima cogitatum inclinant. Omnis quippe caro fœnum, & omnis gloria ejus quasi flos fœni.

2. Igitur humanas laudes non affectes, nec vanè aliquem extollas: nescis enim, quid futura pariat dies. Sæpe novissimi sunt primi, & primi novissimi. Fuge laudari tanquàm venenum, Laudari ac laudare nemo vanè concupiscat. ne seducaris, & perdas boni operis meritum. Vani sunt & stulti, qui laudibus delectantur humanis. Laudetur Deus, non homo fragilis. Sapiens plus facta ponderat, quàm verba. Res bene gesta seipsam laudat. Qui verba tantum sectatur, nihil inveniet. Virtus in Deo facta, à Deo gloriam recipiet. Si ponis vitam tuam in ore hominum, eris modò aliquid, modò nihil, nunquàm tamen liber & quietus. Justus non verbis movetur ornatis; sed quod Deo placet, attendit.

3. Sæpe homines laudant, quod improbat Deus; multoties Deus acceptat, quod

quod homines vituperant & spernunt. Ille ergò dignè laudatur, quem Deus omnia sciens commendat. Ille adjutus est & valet, quem adjuvat Deus. Ametur veritas, non hominum loquacitas, qui sæpe præ odio vel amore moventur, nescientes quid sit in homine velatum. Redi ergò ad conscientiam tuam, ubi veritas videt; & scito te infirmum esse, & peccatorem, atque citò moriturum. Siquidem in mortis articulo patebit, quàm fallax fuit omnis gratia mundi: quàm stulta lætitia, laus ab hominibus quæsita.

2. Cor. 10.

CAPUT III.

De fideli & veraci amico.

1. AMicus tuus est, qui in Deo te amat, & propter Deum te tolerat. Vere ille amicus tibi est, qui salutem animæ tuæ diligit, non qui foris blanditur & applaudit. Ille tibi dilectus est, qui pro malis tuis dolet & orat: qui profectui tuo congaudet, & te corripit in charitate. Non est fidus amicus nisi in Deo, & qui sua non quærit. Qui enim seipsum negligit, quid alteri persuadere poterit? Cùm tua bene curaveris, facilè proximo persuadebis. Si diligis fratris salutem, tuam operari non omittas. Si ordinatè procedis, à te ipso inchoabis. Propriæ saluti nil anteferendum est, ne tibi objiciatur: *Medice cura teipsum.* In te prædisce, quid alteri dicas. Doce vivens verbum; teipsum exemplū ponas, non alterum, te neglecto. Esto bonus & fidelis, & invenies amicum fidelem. Amor Dei, amicum fidelem constituit: sine Deo nulla amicitia stabit.

Luc. 4.
Bono boni sunt amici.

2. Sed ubi talis qui in omnibus fideliter agit? O quàm pretiosus talis, qui amore Dei sit plenus! Amor mundanus citò deficit, & in necessitate vacuum relinquit. Time Deum, & jungetur tibi amicus fidelis. Serva nomen bonum & invenies socium bonum. Et cùm inveneris, utere sapienter, & dilige sicut teipsum. Multi amici in prosperis, in adversitate vix unus adhærebit. Non eris tamen desolatus, si Deum habes semper præ oculis. Si Deo non places, non proderunt amici mortales. Si inveneris justum ac Deum timentem, magis dilige quàm potentem. Sustine verbum amici, & memento, quia homo est sicut & tu, quoniam solus Deus est, qui non errat, & in quem peccatum non cadit.

3. Quod non vis sciri, dicito nulli. Arduum & rarum celare verbum. Sic refer secretum, ut non erubescas, cùm fuerit detectum. Qui nescit tacere, non diu servabit amicum. Quando nulla audisti & perlegisti, si hoc posses retinere, ut scires, quando deberes loqui, & quando tacere, bene didicisses. Det Deus hoc magnum bonum, quia verè egregium est donum, quod pauci habent: scire loqui, quando, & quomodò, & quibus oportet.

CAPUT IV.

De supportatione fraternæ charitatis.

1. OPtima doctrina, patientia in angustiis. Salutare verbum, factum verbi. Qui implet mandatum, tremendum judicium non pavebit. Confundit seipsum, qui promissum non servat, nec facit quod dicit. Sustine patienter & longanimiter aliorum defectus, quos Deus omnia videns sustinet. A multis Deus contemnitur, & tacet

usque ad tempus. Quæ emendare non vales, fer bono animo tacendo, & converte te ad Deum magis orando. Siquidem & tu in multis deficis: nec semper facis, quod proponis aut dicis. Pronus ad vindictam, non effugiet iram. Qui semper vult vindicare, paucos habebit amicos. Displiceat semper malum, placeat tolerantia mali.

2. Tristitiam facilè vincit, qui nil terrenum novit amare. Exterminat seminarium litis, qui abjicit vitium cupiditatis. Sive divitiæ, sive honores excreverint, non satiant amatores suos, sed implicant & torquent. Desine concupiscere, & desines indignari. Nil stabile sub sole sed cuncta mutantur, & res & honores. Stabilitur nemo, nisi in solo Deo. Dilectio Dei stabile fundamentum, humilitas autem meretur hanc gratiam. Qui in Deo confidit sustinet omnia patienter. Et qui Deum purè quærit, facilè contentus erit. Qui seipsum quærit, seipsum inveniet. Sentiet detrimentum, qui loqui vult ad omne verbum. Fluctuat semper animus, quamdiu consolari quærit in terrenis. In Deo vera lætitia cordis; extra Deum, non est pax nec requies.

CAPUT V.

De spirituali inopia, & subtractione suavitatis internæ.

1. PAupertas gratiæ, gravior est omni paupertate naturæ, inopia spiritualis, dura afflictio est animæ. Castigatur sæpè justus, interno solatio occultè subtracto. Eruditur tamen animus flagellis, ne de se præsumat in bonis. Novit ergò Dominus, quid tibi sit utilius. Sæpe obest saluti, quod tu vehementer affectas. Est etiam sæpè pro te, quod tu æstimas tibi adversari. Placita sibi cupit infirmus, sed medicus dat, quod illi novit salubriùs esse. Sanius jaces humi prostratus, quàm stabas intus elatus. Liberior est pauper in modicis, quàm dives in opibus multis. Nulla res prodest exterius, si interior gratia desit & virtus. Utiliter subtrahitur interna suavitas.

2. Si Deus dulcedinem suam tibi subtrahit, ne mireris: quia multis sic accidit, ne sibiipsis hanc gratiam adscribant. Jucundiùs est esse in tormentis & in carcere cum gratia, quàm in domo pulchra cum conscientia mala. Qui consolationem Dei est expertus, omnia fastidit, quæ mundus sensibus offert. Cùm senseris te cœlesti rore perfusum, totum Deo humiliter refunde. Si aridum inveneris cor tuum, & obtenebratum, non cesses ad Dominum clamare pro lumine gratiæ & oleo misericordiæ, ne deficias in via recta præ labore. Dabit enim Pater cœlestis spiritum bonum animæ quærenti se.

CAPUT VI.

De humili subjectione & propria resignatione.

1. SI vis à malo liberari, & in bono confortari, humilia te sub Deo & propter Deum sub omni creatura. Testatur hoc sanctus David, qui dicit: *Humiliatus sum, & liberavit me. Non est bonum rebellare Deo, & contradicere sermonibus sanctis.* Psal. 114. Iob. 6. Idcircò inclina aurem tuam ordinationi Divinæ humiliter, majoribus & minoribus subjectus. Humilitas pacem parit & concordiam, & novit omne onus portare. Et homini utilior est contemptus sui, quam favor laudis inanis.

2. Felix

Humiliatio ac victoria sui. 2. Felix humiliatio animæ dolentis, quæ cognitionem propriæ infirmitatis sibi aperit; ut plangit intensè, quod propriâ iniquitate commisit. Suppleat semper humilitas, ubi deficit perfecta charitas. Citò illi ignoscendum est, qui reatum suum humiliter confitetur. Facilè placat iratum, qui humile dat responsum. Valde magnam rem facit, qui propter Deum se resignat, & in omnibus vincit. Nam qui victor est sui, dominus est mundi, & hæres cœli. Qui se ipsum non vincit in parvis, quando majora superabit? Ille Deus est ad votum, qui se reliquit ex toto.

CAPUT VII.

De laude Dei in tribulatione.

1. DIsce Dominum laudare in tribulatione, quam pateris; & fac de necessitate virtutem, ut meritum tuum augescat, & pœna minuatur peccatorum. Vis murmurare contra Deum, quia te flagellat & probat? Hoc tibi non expedit: sed magis ora, ut malis tuis non parcat. Confitere ergò Domino, quia bonus in donis suis; confitere etiam quia justus in flagellis tuis. Bonitas ejus, sine meritis tuis, contulit tibi bona; iniquitas autem tua, quid meruit nisi flagellas? Dic igitur ei in oratione prostratus: Domine Deus, ego nil aliud ex me promerui, quàm pati & flagellari: nec dignus sum vel minimam à te consolationem recipere, quoniam in multis te offendi. Sis igitur in omnibus benedictus, in quibus me affligis & uris. Si minus est, addes amplius. Modicum est totum, secundùm quod merui. Afflictio mea, laus tua sit & gloria. Gloriari enim me oportet hoc modo, in Cruce Domini mei JesuChristi. Duret & valeat dolor meus, quantum tibi placuerit. Laudem tuam imple in me. Scio enim, quod nihil injustè agere potes.

2. Voluntatem tuam & summum beneplacitum peto in me perfici usque in finem. Gaudio dixi: Quid tu mihi sine Jesu salutari meo? Nolo in me venias, nisi dixerit Jesus. Dolor mihi dulcior est & erit, quàm tu propter Jesum, qui diligens me affligit. Nam salus, ubi crux. Et plerumque sub gaudio dolus est occultus, & risus decipit multos. Vir autem sapiens, vix tacitè ridebit: nam futura metuens mala considerat, quam citò labuntur. Plus te gravare debet culpa commissa, quàm quælibet pœna inflicta. Et si remurmurat caro infirma, spiritus tamen debet esse promptus ad omnia ferenda: Eccl. 21.

3. Itaque dicas: Libenter Domine portabo virgam tuam, per gratiam tuam, & quicquid patiendum est, pro salute mea æterna: multò enim levius est, modo cum bonis & electis affligi, quàm posteà cum malis æterno igne cruciari. Esto ergò severus judex in propria causa; ut Deus tibi indulgeat universa mala commissa. Dei enim es creatura, etiam cum peccas, ideoque correctioni ejus te humiliter submitte, ut veniam consequaris & salutem. Nam salus justorum à Domino, & protector eorum in tempore tribulationis. Psal. 36.

CAPUT VIII.

De laude Dei ex devotione.

1. OMnes Sancti, omnes fideles, & omnes creaturæ Deum laudare tenentur; quia exaltatum est nomen ejus super omnes. Qui Deum Psal. 148.

laudant,

laudant, laudabiles erunt: Qui verò Deum non laudant, confusione sunt digni, & omni honore privandi. Honorabile servitium est & delectabile officium, corde & voce Deum laudare, & sanctâ vitâ glorificare. Si Deum laudas, facis quod debes, & ad quod creatus es. Si Deum non laudas, ingratus es, & peccas, luesque ingratitudinis tuæ pœnas acerbas. Angelorum opus est, & Sanctorum omnium gaudium singulare, Deum ac Creatorem suum ineffabili mentis affectu laudare, benedicere & glorificare. Imitantur autem eos, qui Divino officio libenter intersunt, & in Ecclesia Dei devotè orant, aut in choro debitis horis alacriter psallunt.

Laudare indesinēter Dominum, opus est Angelorū & Sanctorum omnium.

2. Nunquàm à laude Dei & gratiis cessandum est, quia Deus nunquàm benefacere cessat, nec communem gratiam cunctis influere tardat. Ipse namque singulorum curam gerit, paratus tibi ampliora dona largiri: si viderit in minimis te fidelem, & ad regratiandum esse ferventem. Ad quid accepisti os & linguam, nisi ut Deo referas laudem, gloriam, & honorem? Si tu alicui benefacis, aut in melius provehis, nonne ægrè capis, si gratias non rependit? Quapropter Divinis insta laudibus, & in canore jubilo Deum lauda cum omnibus creaturis; ne contra te testimonium ferant & clament, quod ipsis Deum benedicentibus & ad nutum obedientibus, tu tacuisti à gratiarum actione & laude Divina. Ad excitandum ergò mentem tuam in Dei nominis laudem, lege, dum vacat, orationem hanc subsequentem, si placet.

Oratio, ad laudandum Deum ferventer.

1. Deus meus, laus mea, & gloria mea: cupio te laudare tam excelsa voce, & tam devotâ mente: sicut unquàm laudatus es ab aliqua creatura in cœlo & in terra. Desidero te honorificare tam magno & digno honore, sicut unquam honorificatus es ab aliquo Sancto, in regno tuo cœlesti. Opto te venerari & amare, tam ardenti affectu & amoroso corde, sicut aliquis devotus & perfectus homo te dilexit & diligit in hoc mundo. Renovetur semper in me tui amoris sacer & purus affectus: & velut ignis desuper accensus, renes meos & cor meum exurat. Omnia quoque interiora mea purget & inflammet, ut nil vitiosum in me remaneat, quod oculos tuæ charitatis offendat.

2. O Deus meus, cordis mei scrutator verus, coram te est omne desiderium meum, & multiplex gemitus meus pro defectibus meis. Nam præ inopia internæ suavitatis ac charitatis, deficit sæpè spiritus meus. Offero igitur tibi desiderium cordis mei, in laudem nominis tui. Accipe vota mea in holocaustum matutinum, & oratio mea sicut incensum vespertinum ad te ascendat, & placeat in æternùm, Amen.

EPITAPHIUM BREVE, SEU ENCHIRIDION MONACHORUM.

CAPITA HUJUS LIBELLI.

CAPUT I.

De recta via justorum ad regnum cœlorum.

I. Crux unica ad regnum cœlorum via.

1. Via justorum recta facta est, & iter Sanctorum præparatum est. Quomodo? Per dolorem & laborem; sic enim itur ad regnum cœlorum. Non est alia via ad vitam æternam? Non. Recta sola via crucis? Ita est. Hanc Christus verbo docuit, & sancto exemplo suo sequendam omnibus præostendit, hanc omnes Sancti secuti sunt usque ad mortem, juxta illam Domini sententiam: *Intrate per angustam portam, quæ ducit ad vitam.* (Matth. 7.) O monache, quid facis in cella? Lego, scribo, colligo mella. Hæc animæ meæ solatia. Bene dixisti. Nam cella monachorum, in labore & studio librorum flagrare debet. (Monachi munus in cella.)

2. O Clerice, quid facis in choro? Lego, canto, crimina ploro. Rectè respondisti. Nam chorus Clericorum, in canore & jubilo psalmorum occupari debet; & Deum corde & ore laudare, sicut Angeli in cœlo. (2. In choro.) O Religiose, quid edis in mensa? Fel Christi, vulnera penso. Condoleo, numero, per singula vulnera ploro. Justè & optimè pensasti. Nam mensa egenorum, in mœrore & fletu dolorum Christi versari debet, & Deo regratiari. (In mensa.) O devote, quid bibis in cœna? Bona dogmata, nectare plena. Rectè respondisti. Nam cœna devotorum, in sacra lectione & sensu verborum delectari debet. (In cœna.) Nonne anima plus est quàm corpus? (Matth. 6.) Si sapit bonus haustus in ore, multò meliùs sapit bonus intellectus scripturæ in corde.

CAPUT II.

De bona custodia cordis & oris.

1. Dixi, custodiam vias meas; ut non delinquam in lingua mea. (1. Psal. 38.) Nunquam sis otiosus, nec verbosus, nec curiosus, nec cachinnosus. Ante laborem & in labore memor sis Domini Dei tui, ut te custodiat. Semper inter hostes versaris, & inter pericula maris fluctuas; ideò incessanter orandum est, ne vincaris à vitiis; & in profundo malorum desperando submergaris. Sta firmiter,

& noli deficere in quotidiano certamine, & à tribus bestiis maximè cave.

2. Adversus tres bestias depugnandum. 2. Mane certa contra acediam, meridie contra gulam, vespere contra carnis lasciviam. Canis vult diu dormire, lupus vult multùm comedere, asinus vult in strato lascivire. Canem excita virgâ, lupum percute baculo, asinum flagella spinis acutis. Virga est timor mortis, baculus est ardor inferni, spinæ passio Christi, & sanctorum Martyrum cruciatus. His tribus armis vincuntur vitia carnis.

CAPUT III.

De frequenti invocatione nominis Jesu & Mariæ.

1. Psal. 118. 1. *Adjuva me, & salvus ero.* Stude Deum invocare in omni opere, mane, meridie, & vespere cum sancto Daniele, & juvaberis in omni necessitate corporis & animæ. Jesum habe in corde, & eris mundus ab omni sorde. Sit Ave Maria sæpe in ore, & impleberis Spiritus sancti consolatione. Solitudo & silentium, oratio & jejunium arma sunt monachorum.

2. 2. Laborare in die, vigilare & orare in nocte, Sanctorum exercitium speciale. Hoc Deo & Angelis est acceptum, dæmonibus contrarium, juvenibus utile, senibus delectabile, pigris grave, devotis leve & suave. Cum non potes bene vigilare, studeas Jesum invocare, & fugiet à te diabolus bonorum inimicus. Si non potes dormire præ tristitia, studeas Mariam salutare cum lætitia; & aderit tibi Angelus sanctus bonorum amicus. Si tædet orare, studeas psalmos ruminare, & confortabit te Spiritus sanctus, consolator optimus, Doctor intimus, illustrator cordis maximus.

CAPUT IV.

De certamine contra quotidiana vitia.

1. *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Idcircò indue arma sanctæ crucis: certa, sicut fortis miles: stude ut bonus Clericus: ora, ut devotus monachus; labora, ut fidelis Dei servus, & eris in cœlo gloriosè coronatus. Clavus clavo expellitur, vitium virtute superatur. Ira silentio compescitur, gula jejunio refrenatur. Otium labore fugatur, risus dolore cassatur. Odium amore necatur, hostis beneficio placatur. 1. Matth.

2. Pax cordis patientiâ acquiritur, & qui alios leviter arguit, indignationem citò incurrit. Parva enim rerum implicatio multæ pacis est acquisitio. Sæpè hoc dicitur, & sæpe repetendum est, ut bene custodiatur? nil dictu facilius, nil facto beatius Christo referente. Si scitis hæc, beati eritis, si feceritis ea: Verbosi multi, taciturni autem pauci. Cupidi multi, pauci paucis contenti. Nemo perfectè contentatur, nisi summo bono plenè fruatur. 2.

3. Inops est omnis mensa, pane carens & sale. Insipida refectio, si desit sacra lectio, & affluunt inania verba. Optimum ferculum animæ, verbum Dei audire, & bene masticare. Dulci cibo ille pascitur, qui sacris verbis delectatur. Diu aridus & indevotus erit, qui vana libenter audit & quærit. 3.

CAPUT V.

De optimis bonis animæ.

1. Diligam te Domine virtus mea. 1.
Inter nobiles, nil virtute nobilius: inter ignobiles, nil vitio deterius. Inter pulchros & honestos, nil castitate pul-

pulchrius; inter scientias, nil sapientia altiùs; inter devotos libros, nil vita Jesu Christus salubrius. Inter omnes preces & laudes Dei, nil Pater noster sanctius, nil Ave Maria dulcius, & Angelis jucundius.

2. Oratio Dominica cæteris præstat. 2. Omnia vota & desideria Sanctorum, oratio Dominica excellit. Omnia enim dicta Prophetarum, & melliflua verba psalmorum & canticorum, plenissimè & secretissimè in se continet. Omnia necessaria petit, Deum summè laudat, Deo animam conjungit, & de terra ad cœlum levat; nubes penetrat, & Angelos transcendit. Beatus, qui attentè singula verba Christi pensat.

CAPUT VI.

De vera & interna consolatione animæ.

1. Apoc. 2. Manna absconditum. 1. *Vincenti dabo manna absconditum, & nomen novum.* Manna absconditum est consolatio S. Spiritus de spe veniæ & contritione peccatorum, cum proposito bono & firma intentione se semper emendandi & proficiendi. Verax est Deus, & omnia verba ejus vera sunt & firma. Fidelis & verus amicus non mentitur, nec agit in dolo cum proximo suo. Qui alium decipit, non est veritas in eo.

2. 2. Qui de bono superbit, non est gratus nec fidelis Deo. Noli superbire, ne perdas donum; quod accepisti de cœlo sine merito tuo. Curam habe de bono nomine; sed noli meliorem te fingere, nec sanctiorem aliis credere. Bona vita, bonum nomen facit, & qui malè se regit, bonum nomen perdit. Nomen novum. Nomen novum iterùm acquirit, qui malos mores relinquit. Ille vivaciter quasi hodie natus vivere incipit, qui in spiritu ambulare proponit, & omnia nociva vitat & spernit. Melior est bona fama ex sanctitate vitæ, quàm odor unguenti prætiosi & divitiæ multæ.

CAPUT VII.

De recollectione cordis in secreto oris.

1. *Secretum meum mihi.* Cùm distractus fueris ex colloquiis longis, recollige te iterùm in longo silentio, intus manendo in secreto solus, & gemendo pro commissis. Citò fit distractio cordis ex rebus visis & auditis, sed frequens oratio & interna compunctio, expellat imagines noxias, & curas superfluas. 1. Isaiæ. 24.

2. Qui nil commodi quærit, nec concupiscit in terris, & elongat se à tumultibus cunctis; pôtest citò liberè volare ad Christum in cælos, sicut ait devotissima mater sancti Augustini in excessu mentis: Volemus, inquit, ad cœlum fideles. 2. S. Monicæ vox.

CAPUT VIII.

De remediis contra vanam gloriam & laudem.

1. *Vanitas omnis homo vivens.* Noli extolli de aliquo bono coram hominibus; quia habes multos defectus intus, quos novit Deus; & tu non vides nec ponderas, sicut debes. Qui laudem humanam quærit de singulari facto, sæpe confusionem incurrit (Deo permittente) coram multis in aperto. Vana gloria & amor propriæ laudis decipiunt multos, privando eos bonis æternis, ut patet in virginibus stultis. 1. Psal. 38.

2. Quid stultiùs, quàm vana diligere, & vera respuere? Quid perversius, quàm Deum negligere, & hominem attendere? Quid amentius, quàm mundum aspicere, & cœlum despicere? Cor divitis 2.

in terra, cor pauperis in cælo. Cor humilis sub Deo, cor superbi contra Deum.

CAPUT IX.

De munditia cordis à vitiis & passionibus occultis.

1. Math. 5. 1. BEati mundo corde. Munda cor tuum à vitiis, ut verè sis bonus. Quare miser vis laudari de bonis, quæ non habes? Verè ita despicabilis es in multis, ut meritò erubescere possis, quamvis libenter hoc non audis tibi dici ab aliis. Qui sunt, qui vanitatem amant? Qui humanam laudem affectant. Humilis & sibi ipsi vilis in veritate stat, & nunquàm se de bono elevat; sed semper se humiliat, & peccatorem fatetur & dolet. Inspice te rectè & internè, & noli leviter credere linguæ alienæ & famæ ventosæ. Vidi laudantem socium suum in facie, & post tergum detrahentem pessimè. Consideravi arguentem amicum in charitate seriosè, & excusantem eum publicè ipso nesciente.

2. 2. Quando veritas & charitas sibi obviant, tunc quæ pacis & salutis sunt pariter tractant. Lava manus tuas ab opere perverso, & prohibe labia tua à verbo otioso, oculos à visu nocivo, cor à cogitatu maligno, & eris mundus coram Deo. Sæpe lavas manus & faciem, ne displiceas hominibus: multò magis lava conscientiam tuam à vitiis, ut placeas Deo & Angelis ejus, qui vident abscondita cordis.

CAPUT X.

De vera pace cordis in virtutibus.

1. BEati pacifici. &c. Cor purum diligit Deus, in pace habitat Christus, super humilem & mitem requiescit Spiritus Sanctus. In tumultu perditur Jesus, in risu offenditur, in ira expellitur, in mendacio conspuitur, in detractione spoliatur, in dolo percutitur, in odio crucifigitur. Quidquid mali proximo ingeritur, Jesus sibi factum conqueritur. 1. Math. 5.

2. Cave offendere Deum, caveas scandalizare proximum, ad imaginem Dei factum. Revoca errantem, instrue ignorantem, da bonum exemplum, tolle omne offendiculum, sequere Jesum patiendo opprobrium, pro malo restitue bonum, & recipies, pro omni modico hic passo, præmium æternum, & gaudium cum Angelis sanctis in regno cœlorum; Amen. 2. Adversùs Jesum facis quicquid peccas.

Finis epitaphii seu Enchridii Monachorum.

MANUALE PARVULORUM.

Capita Libri sequentis.

MANUALE PARVULORUM.

CAPUT I.

De vocatione parvulorum ad Christum.

1. Matt. 19. 1. *Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum.* Hæc sunt verba Jesu Christi summi pastoris & cœlestis Doctoris, nostri in schola Dei, quæ discipulis suis & turbis loquebatur, cùm parvuli sibi à parentibus præsentarentur ad tangendum. Quos pius magister & dulcis dominus (sicut sanctus Marcus narrat) complexans, & manus suas super eos imponens, benedicebat eos, & ait: *Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud.* Et iterùm secundùm Matthæum ad omnes majores ait: *Nisi conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum.*

2. Matth. 18. 2. O bone pastor & dulcis magister, quàm dulciter loqueris, & veraciter doces, & paucis verbis ostendis omnibus hominibus rectam viam tendendi per humilitatem ad regnum Dei! Hæc sancta verba consolantur humiles & pauperes, arguunt superbos & divites, confortant simplices & innocentes. (Jacobi 4.) *Deus autem superbis resistit, humilibus autem dat gratiam* in præsenti, & gloriam in futuro. (Humilitas nunquam deserenda.) In omnibus ergò bonis, quæ agis, loqueris & cogitas, ab humilitate noli recedere, ne perdas totum quod facis. Nam nulla valent opera bona, nisi fuerint in humilitate fundata, & charitatis melle perfusa, & ad honorem Dei purâ intentione facta. Cave superbiam, omnium vitiorum foveam, & virtutum ruinam. Esto innocens & quasi parvulus sine dolo, ab omni malitia purus, & eris Deo & hominibus dilectus, & in te pacatus.

CAPUT II.

De doctrina Jesu & humilitate ejus.

1. *Discite à me,* (ait Jesus) *quia mitis sum & humilis corde.* O humili- 1. Matt. 11.
tas virtus Christi, quantum confundis superbiam vanitatis nostræ, qui de parvis bonis cupimus laudari, & de multis malis nolumus vituperari! O bone Jesu, tu pro nobis multa mala pertulisti, quæ non fecisti, & innumera nobis bona contulisti; quæ non meruimus nec digni sumus habere. Nam totum gratiæ est & immensæ pietatis quicquid boni fecisti nobis, & adhuc quotidiè facis, parcendo delictis nostris, & benefaciendo in multis. Gratias semper tibi pie Deus; sed væ nobis ingratis tepidis & superbis pro innumeris beneficiis tuis & promissis.

CAPUT III.

De puritate & sublimitate Sancti Joannis Apostoli.

1. *Ecce puer meus electus, quem* 1. Joannes Evang. unde tam sapiens & charus Deo.
elegi. Quid fecit Beatum Joannem Apostolum tam clarum ingenio, & tam prædilectum à Domino nostro Jesu Christo, ut tam alta caperet & scriberet de Deo ultrà omnes Doctores in mundo? Magna puritas ejus mentis & corporis, perfecta quoque charitas ardens ergà Deum & proximos suos, non verbo tantùm & lingua, sed opere & veritate. Hoc enim ipse apertè testatur in e-

pistola sua de gemina charitate scribens.
Si ergò non potes cum Sancto Joanne Evangelista altiora contemplari de sancta Trinitate, stude humilitatem & patientiam Christi cum infirmo Lazaro cogitare & sequi. Et si non vales cum Sancto Paulo ad tertium cœlum evolare, stude cum Beata Maria Magdalena ad pedes Jesu plorare, & veniam petere.

Si non potes cum celsioribus Divis sublimia apprehendere, sectare cum aliis humilia.

CAPUT IV.

De sanctitate & excellentia Pauli Apostoli.

1. *Actor. 9.* 1. *VAs electionis mihi est iste.* Quid fecit Sanctum Paulum tam magnum & sublimem apud Deum? Contemptus mundi & omnium terrenorum, cum abnegatione suiipsius, & mortificatione carnis, & abjectione omnis temporalis honoris. Quid plus super hæc omnia? Perfectus amor Dei & proximi, sine aliquo lucro terreno & proprio commodo Christo serviendo in hoc mundo. Quid inter multas revelationes sibi à Deo factas magis docuit & commendavit fidelibus Romanis, Corinthiis, Galatis, & cæteris omnibus in universo orbe constitutis? Jesum Christum, & hunc pro nobis crucifixum, pro quo ipse multa pati optavit, & mori non formidavit, quia sacra stigmata passionis ejus quotidiè in corde & corpore suo pro nomine ejus & amore portavit.

CAPUT V.

De magna humilitate Sancti Francisci.

1. 1. HIc est qui contempsit vitam mundi. Quid fecit humilem & S. Franciscum tam devotum & Deo dilectum in hac vita, & tam altum in gloria? Verè profunda humilitas sua, & quia inter omnia beneficia divina & exercitia quotidiana passionem Christi & sacra vulnera doloris ejus immensi amoris plena in mente portavit, recoluit, condoluit, gravissimè ponderavit, amarissimè flevit, & ardentissimè amavit. Nam magna gratia confertur humilibus, & passionem Christi quotidiè recolentibus. Verus enim humilis non se reputat nec elevat de bonis quæ facit: sed omnibus viliorem se æstimat, & cunctis inferiorem veraciter confitetur. Hic propria mala sua inspicit & plangit, & aliorum bona videns congaudet, pro quibus Deum laudat & benedicit, orans ut sui misereatur, & se à malis liberet.

CAPUT VI.

De bona imaginatione contra malum.

1. *Matth. 16.* 1. *VAde retrò Satana.* O miles Christi loquere hæc verba conta omnia mala phantasmata diaboli. Nam arma tua sunt sancta verba & opera Christi. Igitur contra ignita carnis jacula, pensa amara Christi vulnera. Contra tædium cordis, sit semper in ore dulcis Jesus. Contra omnes malas suspiciones & indignationes tuas de aliis, cogita omnes culpas tuas quas fecisti ab initio nativitatis tuæ usque modò, & desiste indignari. Sint omnia bona tua aliis communia, & ad laudem Dei facta: sed mala tibi soli imputa, & ad ferventiorem emendationem converte.

Immissiones cogitationum malarum umbone bonarum repellendæ, præcipuè verbo Dei.

2. 2. Dum vacat tempus & hora ab externo labore; sit protinus psalmus & laus Dei in corde & in ore. Cor non potest diu quiescere, nec lingua tacere, aut enim bona aut mala imaginatur, aut tristia pensat, aut læta revolvit, sicut molendinum quod à vento movetur. Ne ergò mala subitò irruant & maculent, sacra verba tanquàm munda grana cordi tuo insere, & ea diligenter revolvendo in

in cibum converte. O utinam tot bona verba dicas & ores, quot otiosa dixisti, & tot bona recogites & rumines, quot mala & noxia cogitâsti. Aperi cor tuum Christo, & claude diabolo, ut sit anima tua in cœlo, & non in sæculo. Loquitur tibi Christus in omni verbo Dei, & in omni libro scripto digito Spiritus Sancti. Quæcunque enim in scripturis sanctis legis, scribis & intelligis, solatia sunt animæ fidelis in tribulatione, & remedia contra diaboli venena, & revocant cor vagæ mentis ad Deum suum in cœlum.

CAPUT VII.

De brevitate omnis rei sub cœlo.

1. Psal. 38. 1. *Vanitas omnis homo vivens.* Hodie homo est & cras non invenitur. Perit dives, perit pauper, perit juvenis, perit senex. Perit pulcher, perit niger, perit doctus, perit indoctus. Perit magnus, perit parvus, perit nobilis, perit ignobilis. Perit Dominus, perit servus, perit Prælatus, perit subditus. Perit honoratus, perit refutatus, perit magister, perit discipulus. Perit clericus, perit laicus, perit canonicus, perit monachus. Perit theologus, perit astrologus, perit medicus, perit in omni arte peritus. Ecce omnia pereunt, præter amare Deum & justè vivere.

CAPUT VIII.

De devotione sancti David Regis in oratione.

1. 1. Quis enim in omnibus sicut David fidelis, pergens ad imperium Regis cœlestis? Hic in die fuit miles fortis in bellando contra hostes suos, & in nocte devotus monachus orando cum gemitu & lachrymis pro peccatis suis commissis. Maximè autem regratiabatur Deo pro innumeris beneficiis sibi specialiter datis, & omnibus creaturis generaliter collatis; quas ad gloriam sancti nominis sui mirabiliter creavit & ornavit. Et ne de bonis acceptis superbiret, ait Deum laudando: *Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Et ne in adversis deficeret, ait: *Adjutor meus esto Domine, ne derelinquas me.* Et ne unquàm ingratus esset, ait: *Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc & usque in sæculum.* Psal. 113. Psalm. 26. Psal. 112.

CAPUT IX.

De paupertate spiritus propter Christum.

1. 1. *Tanquam nihil habentes* in hoc mundo, *& omnia possidentes* cum Christo. O sancta paupertas spiritus super omnes divitias mundi & honores amanda, quam Christus docuit, & usque in finem vitæ servavit, & omnibus perfectis pro exemplo reliquit. Hanc multi sapientes, nobiles, divites & potentes Christum sequentes, propter regnum cœlorum spontè elegerunt. O quanta libertas puræ animæ, quæ nihil habere desiderat de statu & ornatu sæculi amore Jesu Christi! Verè magna securitas conscientiæ, & jucunditas cordis, stare in subjectione & obedientia, & propter Jesum Christum crucifixum se abnegare plenè usque ad mortem. O cœleste manna superbis absconditum, humilibus revelatum, innocentibus propinatum, à devotis prægustatum, qui pro speciali solatio recolunt Christum pro se passum & crucifixum. 2. Cor. 6.

CAPUT

CAPUT X.

De studio simplicis fratris in passione Christi.

*1 *Psalm. 34.* Quantus profectus simplici animæ in Christi Cruce.

1. *SAlus tua ego sum, dicit Dominus.* Plus sanctitatis & puritatis, scientiæ & prudentiæ, contra omnes nequitias diaboli & errores mundi ac sordes vitiorum, invenit simplex & innocens frater in vita & passione Domini, quàm altus speculator & subtilis disputator, in consideratione totius machinæ mundi. Vitam & passionem Christi docemur imitari: machinam mundi speculari sine laude & gloria Dei vanitas est & stultitia. Melius est orare humiliter Deum, quàm subtiliter perscrutari cœlum.

2. 2. Dei enim est gubernare omnia, qui creavit omnia; hominis est servare mandata ejus, & cavere peccata. Omnes sancti essemus, si ista faceremus. Sed quia multi ista non faciunt, nec bene vivunt: ideo multa mala eis justo Dei judicio contingunt. Fuge ergo frater sæculum, intra lætus claustrum, sequere sanus Christum per arctam viam ad cœlum. Bonum est tibi cum uno oculo intrare cœlum, quàm cum duobus in infernum, ubi erit fletus & stridor dentium pro omnibus malis in perpetuum. Væ eis.

CAPUT XI.

De puritate multarum virtutum.

1. *1. Petri 2.* Quomodo per omnia placeas Deo.

1. *EStote rationabiles sine dolo.* O sanctum & suave verbum, ex ore sancti Petri Apostoli prolatum. Placet namque maximè Deo & Angelis ejus, castitas cum humilitate, scientia sine inflatione, prudentia sine præsumptione, eloquentia sine vana gloria, lætitia sine dissolutione, tristitia sine amaritudine, patientia sine murmure, locutio sine mendacio, responsio sine fallacia, promissio sine crastino, laudatio sine vituperio, dilectio sine vitio, oratio sine tædio, gratitudo Deo pro omni bono sine termino, meditatio sine dispersione, contemplatio sine obscuratione, operatio sine inquinatione, quies sine pigritatione, unio animæ cum Deo sine intermissione. Ecce verus Israëlita, in quo dolus non est. O quàm bonus Deus Israël, his qui recto sunt corde. Dic ergo cum David in Psalmo, neglecto omni bono terreno intimè orando: *Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam.* Sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat. Nil aliud volo, nil cupio, nisi te solùm Domine, pro omni labore meo & præmio in cælo. Amen.

CAPUT XII.

De laude Dei ex ore justi.

1. *REctos decet laudatio.* Beatus qui omnia bona opera sua facit cum pura intentione simpliciter ad laudem Dei. Beatus qui omni tempore cor suum ad beneplacitum Dei dirigit, & nullum proprium commodum finaliter quærit. Beatus qui omnia immunda idola antiqui hostis à se longè projicit, & ad arma Christi crucifixi humiliter in angustiis confugit & orat. Hic bene procedit, & cum Jesu ubique per mare & aridum pergit; donec ad patriam cum eo perveniat.

1. *Psalm. 32.* Justus omnia refert in Deum.

2. O Jesu dulce nomen super omnia nomina sanctorum in cælo & in terra, cui omne genu flectitur cœlestium terrestrium & infernorum, Angelorum & hominum. Tu via justorum, gloria beatorum, spes egenorum, salus infirmorum,

rum, amator devotorum, & consolator omnium tribulatorum. Esto mihi adjutor & protector in omni necessitate, propter nomen sanctum tuum benedictum in sæcula. Cùm pauper fuero, laudabo te: cùm tristis fuero, laudabo te. Cùm lætus fuero, laudabo te: ubicunque fuero, semper laudabo te: Amen.

CAPUT XIII.

De arcta custodia cordis & oris.

1. Psal. 50. 1. COr mundum crea in me Deus. Hæc oratio valde utilis est & potens contra omne vitium durè tentans, & subitò cordi irruens. Nil laboriosius & utilius quàm custodire cor à vanis phantasiis, & os à verbis otiosis. Nil fructuosius quàm spiritualibus vacare exercitiis, orando, meditando, studendo, psallendo, & charitatis opera libenter faciendo. Pauca verba sufficiunt ad necessitatem, longa texunt sufluitatem, levia inducunt vanitatem, curiosa important distractionem, dura excitant turbationem, alta generant elationem, simplicia ostendunt humilitatem, vera parant jucunditatem, falsa provocant indignationem, bona merentur laudem, mala pœnam, sancta vita æternam gloriam. Bonus ergo custos cordis sui sollicitè etiam custodit ostium oris sui, ne perdat gratiam devotionis interiùs per incuriam sermonis exteriùs.

CAPUT XIV.

De frequentia orandi.

1. Luc. 18. 1. QUoniam oportet semper orare. O quàm dulcis & salubris admonitio, quam pura & sancta oratio cælos tangens, & terram deserens, Deo colloquens, & hominibus tacens. Hoc itaque Verbum Christus ait ad Apostolos suos, & ad omnes religiosos. Sicut enim corpus vivit & nutritur cibis terrenis; ita anima sacris verbis & orationibus & meditationibus confortatur. Dat fiduciam orandi ingens dolor cordis pro commissis, & humilis confessio oris de perpetratis, cum intentione se emendandi in istis. Nil quippe bona voluntate ditius, & Deo acceptius, & animæ nostræ salubrius. Toties namque Deum oras, quoties pro peccatis tuis gemis & doles, & quia quotidie peccas: ideò quotidie etiam orare & gemere debes, ac veniam petere pro offensis.

Gemitus pro peccatis, oratio est.

2. Multum oras, si multum doles, parum oras; si parum doles. Parum impetras, si parum attendis ad ea quæ legis & cantas. In multis fit excessus, sed quotidiana oratio & gemitus cordis cum fervore sancti Spiritus expurgat languores hos omnes. Qui non orat & gemit pro culpis quotidianis, pœnam sibi auget in pœnis futuris. Non ergo pigeat semper orare, & Deo devotè gratias agere, quia ipse nunquam cessat nobis benefacere. 2.

3. Ideò nullus locus, nullum tempus, nullum opus, nullus labor, nullus dolor, ab orando nos impedire debet: super quos Deus oculos suos apertos, hic & ubique semper habet. Quoties enim Domini Dei tui recordaris & gemis, toties cum eo secretè loqueris & oras. Si non potes semper voce orare, poteris tamen, & debes mente & desiderio ad Deum clamare, gemere, & plorare. Semper enim Deum orat, qui semper bona cogitat, bona loquitur, & bona facit ad honorem Dei. Amen. 3.

***

CAPUT XV.

De æterna vitæ præmio promerendo.

1\. *Matth. 5.* 1. *ECce merces vestra multa est in cælo.* Omne gaudium præsens breve est, & heu multis malis involutum: regnum autem Dei gaudio semper plenum & æternum, supra omnem sensum & intellectum elevatum. Hoc nullus tibi dare potest, nec auferre, nisi solus Deus creator omnium, judex vivorum & mortuorum, reddens singulis pro meritis operum suorum. Propter hoc regnum consequendum, promerendum, & æternaliter possidendum, fortiter est certandum, laborandum, alacriter vigilandum; & ferventer orandum: sæpè jejunandum, sæpè gemendum, sæpè lugendum, sæpè confitendum, sæpè communicandum; devotè ministrandum, devotè celebrandum, devotè psallendum; diligenter studendum, strictè silendum, libenter serviendum, promptè obediendum.

2\. Patienter omne grave ferendum, 2. omne carnale citò respuendum, omne sæculare utique vitandum, omne turpe fugiendum, omne honestum sectandum, omne vitiosum odiendum, omne virtuosum amandum; omne curiosum amputandum, omne simplex & purum eligendum: Omne terrenum relinquendum, omne cœleste & divinum summè amplectendum. Hæc est via vitæ cœlestis, & formula renuntiationis sæculi in statu religionis, ducens parvulos, mites, & castos, ad æternæ vitæ beatitudinem, & gloriam sanctorum æternaliter cum Christo perfruendum. Amen.

Finis Manualis Parvulorum.

DE ELEVATIONE MENTIS, AD INQUIRENDUM SUMMUM BONUM.

1\. 1. VAcate & videte, quoniam ego sum Deus. Ecce, inquiro te, Deus meus, non per sensus corporeos, neque per sensibiles imagines: Sed in me, super rationes intellectuales: ubi tu luces intellectui meo, veritas æterna, bonitas immensa, incomprehensibilis claritas, omnem creaturæ comprehensionem excedens, omnem aciem mentis repercutiens, & super omnes cœlestes spiritus secundùm quidditatem, te incognitè servans: & tamen secundùm cujuslibet beati spiritus capacitatem, te totum communicans, atque omnibus & singulis infinitam deitatis tuæ gloriam & superessentialem naturæ tuæ substantiam manifestans.

2\. O Trinitas, unus verus Deus, Pa- 2.
ter & Filius & Spiritus sanctus; æterna gloria, & summa beatitudo sanctorum, omniumque cœlestium virtutum æterna fruitio. Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia procedunt, consistunt, & terminantur. Notas mihi fac vias tuas, & semitas tuas edoce me: quoniam viæ tuæ, viæ pulchræ, & omnes semitæ tuæ pacificæ. Beati mundo corde: & beati pacifici: viæ sunt & semitæ, ad cognitionem vitæ contemplativæ.

tivæ. Laborandum eſt ergo diligenter & orandum, ut ab omni fœce vitiorum, cor mundetur; & ſic liber ad Deum pateat acceſſus.

Oratio, ut liberetur mens à corporali imagine & ſarcina.

1. 1. ORo te Deus meus, & precor te ex totis intimis meis, libera me & eripe diſtractum & captivum animum, ab omnibus mundi concupiſcentiis & corporalibus imagnibus; ut teipſum in meipſo, illuminata ratione inveniam, qui me ad tuam pretioſam & incorruptibilem feciſti imaginem. Non enim in aliqua mundi creatura, tanta relucet ſapientiæ tuæ pulchritudo & ſimilitudo, ſicut in hominis anima, quam tui capacem feciſti; & omnibus creaturis, per rationem intellectualem, excellentiſſimè præfeciſti. Eleva ergo mentem meam, ab omnibus terrenis; & purifica cordis mei affectiones. Renova me, ſecundùm interiorem hominem; & reforma imaginem tuam, per ſeptiformem Spiritus ſancti gratiam; quam immortalem, inviſibilem, & incorpoream, omnibus virtutibus habilem, æternæ veritatis capacem, ſui intelligibilem, rationis compotem, beſtiis eminentem, omnibus ſenſibilibus & viſibilibus digniorem, ad imaginem & ſimilitudinem tuam, creaſti. Repelle à me & expelle, quicquid poteſt imaginem tuam maculare & obfuſcare; ne indigna conſpectu tuo fiat, & oculos majeſtatis tuæ offendat. Dignare hanc pretioſam & nobiliſſimam imaginem tuam charitate informare, intelligentia illuminare, & ſine intermiſſione viſitare; quam ſine medio intueris, & in eſſe conſervas. Recordare, q[illegible]o conſilio ipſam priùs de nihilo, ſed non pro nihilo condidiſti: quàm magno ſacroque commercio, de peccati vinculo ipſam rurſus redemiſti: & tantæ dignitatis creaturam, ne ſinas ſubſterni mortali vitio; ſed ab omni defende malo, ac dita per gratiam. Multiplica in ea, dona largitatis tuæ; Et quod minus valet, ex infectione corruptæ naturæ ſuppleatur ex ſupervenienti dono gratiæ.

2. O veritas mea; & miſericordia 2.
mea; da mihi te videre ſine forma corporea, ſine ſpecie imaginaria, & ſine omni luce creata. Da puræ mentis intelligentia te conſpicere, qui mundis cordibus te videndum promiſiſti: *Beati* Matth. 5.
(inquis) *mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Alta & magna promiſſio, ſed puris & illuminatis mentibus congrua. Quæ dum terrena cuncta relinquunt, & corpore univerſa tranſcendunt, recto judicio æternæ veritatis lucem contemplari merentur. Et quanto longiùs à creata luce, & conditarum rerum ratione recedunt, tanto eminentius ſupra ſe in divinæ claritatis ſecretum rapiuntur. O qualis viſus, quàm purus intuitus, quàm beatus ille oculus; quo ſine imaginibus & corporum ſimilitudinibus cernitur veritas Deus. Oportet cor eſſe liberum, & ab omni inordinata affectione purgatum; oportet mentem eſſe inoccupatam, ab omni ſtrepitu & imaginatione corporum, ſi debeat aliquid comprehendere, de æterno in circumſcripto lumine illuminante totum mundum. Da mihi Domine, ut in lumine tuo videam lumen; non lumen cæli, non lumen terræ, non Angelicum, non humanum lumen: ſed lumen æternum, increatum, immenſum, ineffabile,

incomprehensibile, superessentiale, & incommutabile lumen.

3. 3. O quàm gravis est mihi sarcina carnis? quàm onerosa lex peccati in membris meis, quæ impedit & retrahit ab aspectu cœlestis luminis, à vultu gloriæ Dei, à gustu felicitatis æternæ, ab introitu civium supernorum, quos lætitia sempiterna circumdat & implet. Largire, obsecro Deus, in tempore brevi servo tuo, gratiam & benedictionem cœlestem; qui necdum dignus sum haurire, de fonte pleno aquæ vivæ, salientis in vitam æternam. Visita me frequenter, clementissime Jesu; & in amore tuo vehementer accende; ut discam omnia inferiora & creata despicere, & te solum æternum & increatum bonum, purè quærere; & super omnia te, propter te, veraciter amare.

De verbo increato, æterno & immenso, super omnes docentes animam illuminante.

1. Psal. 118. Verbi increati dignitas ac majestas. 1. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* O verbum Dei in excelsis, quod omnia præcedit, omnia illuminat, omnia ad perfectum perducit, & nihil inordinatum in creaturis relinquit. Verbum tuum Domine lux mea, & gaudium animæ meæ; sine quo, in tenebris sum, & in mœrore; cum quo gaudio perfundor & lumine. Aperi mihi (Domine) portam claritatis æternæ, ad inveniendum verbum tuum in cælo. In cælo permanet verbum tuum, in generatione & generationem veritas tua.

2. Psal. 118. 2. O æternum & immensum verbum, per quod facta sunt omnia; quod omnia novit, omnia justè & rectè disponit. Hujus altitudinem, cæli non capiunt; profunditatem judiciorum, abyssi expavescunt; latitudinem orbis terræ non attingit. Æternum Dei verbum, multis verbis non exprimitur: nec variis imaginationibus concipitur: nec ab aliquo creato intellectu penetratur, sed super ineffabile & incomprehensibile prædicatur. Credi potest & amari, plenè concipi non potest, nec effari; quia hoc verbum Dei, Deus est, sicut testatur beatus Evangelista Joannes; *In principio* (inquit) *erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Joan. 1.
O ineffabile, & nimis amabile verbum; dulce ad audiendum, jucundum ad cogitandum, felicissimum ad fruendum. Hoc multipliciter animæ loquitur, per scripturas, & arcanas revelationes: sed multo jucundiùs & sublimiùs, cùm per se veritas menti ultrò illabitur.

3. O si possem vacare & videre quàm suave sit hoc verbum, verum animæ lumen, vita viventium, beatitudo regnantium: credo quòd nulla me frangeret pressura laborum, nulla me teneret copia bonorum: sed citò vilesceret & deperiret omne terrenum. O quam bonum & jucundum est, adhærere Deo, frui verbo, de verbo concipere, verbo vivere, & immortales fructus parere. Non est hoc verbum, quod sono finitur, aut mente imaginatur: sed omnem transcendit imaginationem & loquelam. Nam hominis verbum transit: verbum autem Dei æternum & incommutabile manet, atque cuncta mutabilia immutabiliter disponit. In homine reperitur prius & posterius, & in omni creatura est esse mensuratum; nec quicquam 3.

quam perfectum, & simpliciter per se bonum, nisi summum & æternum bonum, quod omnibus dat esse, & cuncta conservat in esse.

4. 4. O unicum Dei verbum, non ex tempore factum, nec in tempore productum: sed ex Patre æternaliter genitum, pro mortalibus autem in tempore, ex Maria Virgine incarnatum. O æternum Dei verbum, immensum & infinitum, Angelorum esca & hominum: quod sumptum non consumitur, nec in edentem transfertur: sed sumentem in se transmutat, & ab omni creato bono, ad æternum incomprehensibile bonum traducit. O quid est cognoscere verbum Dei? Quid est audire verbum Dei, non hominis, non Angeli, non alicujus creaturæ existentis sub cælo. In sinu Patris est verbum, in secreto manet unigenitus, Patri coæternus & coæqualis.

Joan. 1.

5. 5. O quis potest comprehendere illud, aut cognoscere, nisi per verbum verbi? Hinc verbum in carne ait: Nemo novit filium, nisi Pater; neque Patrem quis novit, nisi filius, & cui filius voluerit revelare. Opus est ergo revelatione verbi, ut intelligatur verbum. Orat Propheta, ad capiendum verbum: *Intellectum* (inquit) *da mihi, & vivam.* Vita & salus animæ, credere verbo, diligere verbum, & in verbo super sperare. Cupit anima fidelis frui verbo; sed non datur videre illi, nec priùs experiri, nisi voluntate & revelatione verbi. Conari potest, desiderare potest: sed comprehendere non potest, nisi seipsum voluerit in spiritu revelare.

Luca 10.

Psal. 118.

Verbo opus est ad cupiendum Verbum.

6. 6. Præpara ergo te anima mea, & fac, quod potueris. Sede sola, tace ab omni strepitu vitiorum; nec quicquam te moveat foris, nec intus conturbet. Amore summi boni, despice omne temporale. Converte te ex toto interius, ascende paulisper superiùs. Leva te supra te: transcende omne, quod in tempore fit: relinque omne, quod creatum est. Exclude quicquid modum habet, vel gradum quantumlibet altum; ut invenias verbum increatum, super omnem creaturæ cognitionem exaltatum. Quantum te verbum juvat, tantum poteris: quantum te illuminat, tantum videbis: quantum te accendit, tantum ardebis & amabis. In verbo, vinces mundum; in verbo, prævalebis adversus omne malum. In verbo, firmaberis in virtute: in verbo, axaltaberis supra virtutem. Propter verbum Dei, relinquens omnia, patrem & matrem, amicos & proximos; id est, quicquid caro & sanguis suggerit, despicies; & adhærebis verbo, ut unus spiritus cum verbo, per amorem fias; ita ut nihil aliud velle aut nolle, in parvo vel in magno, in tempore vel in futuro, velis aut affectes, nisi quod æternæ veritati summè placeat. Propter hoc unicum verbum cognoscendum & amandum, omnia nobis scripta sunt & dicuntur.

In verbo æterno omnia possumus.

Omnia verba ac scripta propter unicum verbum.

7. Dixerunt autem sancti Dei magna, & plurima scripserunt, sicut datum est, & capabile hominibus fuit: non tamen prout est in se verbum, dicere nunquam potuerunt. Omnia sacra verba ex illuminatione æterni verbi: ex ipso omne verum, omne bonum, omne sanctum, omnis virtus, omnis potestas, omnis sapientia, & intellectus. Per exteriores autem voces & verborum significatioues, paravit nobis iter, ad quærendum se & inveniendum: ut qui ipsum liquidò capere non possumus, per 7.

verba ſacræ Scripturæ, modo creaturæ congruo, paulatim attingamus. Non tamen contentari debemus, auditu ſermonis exterioris: ſed niti ad interiora, & quærere longè ſupra nos æterna, imò unum ſummum bonum æternum. Hoc Angelos paſcit ſine medio: hoc fideles ſacro erudit eloquio: & quandoque per internas illuminationes, ad ſe libere volare facit, donans ſentire, quod omnem rationem & modum excedit.

CAPUT V.

De æſtuanti deſiderio animæ, cùm fuerit viſitata à verbo, unico Sponſo ſuo dilecto.

1. Pſal. 37. 1. DOmine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. En, æſtuat cor meum, ad deſiderium æternitatis: atque memorando æterna, & deſiderando cœleſtia, grave eſt pondus propriæ actionis, tædioſum fit nimis, quicquid video in terrenis. Diſplicet omne humanum ſolatium, nec invenio doloris mei remedium: niſi cor meum fuerit tecum perfectè unitum. Tu Domine Deus, tu doloris mei cauſa: tu author languoris, tu importabilis æſtus amoris. Tu me vulneras ſagittis occultis, tu me incendis, tu me totaliter penetras, & omnes vires meas conſumis. Cur me dimittis languidum jacere, & in tui æſtuante deſiderio anxiè gemere? Quare fugis tam repentè, in regionem longinquam, in inacceſſibilem caliginem, quò te ſequi non valeo?

2. Noli amator ſancte, noli deſiderantem te videre deſpicere. Noli te, diu abſcondere, ſed da veniam inquirenti, & citò revertere; quia ſine te, non poſſum durare nec vivere. Quòd ſi me affligere vis & probare, fac ſicut vis & placet. Veruntamen gratiam & miſericordiam tuam, noli mihi penitus auferre. Inveniam obſecro gratiam in conſpectu tuo, & inter electos tuos, me digneris cognoſcere. Noli me in tenebris relinquere: nec patiaris me opprimi triſtitia; Sed porrige mihi dexteram tuam, & lucem miſerationum tuarum mihi reſtitue. 2.

FINIS

De Elevatione Mentis in Deum.

ALPHABETUM PARVUM MONACHI, IN SCHOLA CHRISTI.

DISCIPULUS.

VIas tuas Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas doce me. Obſecro te, Deus meus, doce me vias bonæ vitæ, pro ſalute animæ meæ.

MAGISTER.

Lectio 1.

Ama neſciri, & pro nihilo reputari. Hoc tibi ſalubrius eſt, & utilius, quàm laudari ab hominibus.

Lectio 2.

Benevolus eſto omnibus bonis & malis, & nulli oneroſus.

Lectio 3.

Cuſtodi cor tuum ab evagatione, os tuum ab otioſa locutione, & cæteros ſenſus ſub rigore diſciplinæ.

Lectio 4.

Dilige solitudinem & silentium, & invenies quietem magnam, & conscientiam bonam. Ubi enim multitudo, ibi frequenter strepitus, & magna distractio cordis.

Lectio 5.

Elige paupertatem & simplicitatem, & cum paucis sis contentus, & non facilè murmurabis.

Lectio 6.

Fuge homines, & sæculi rumores: quia non potes satis esse Deo & hominibus, æternis & transitoriis.

Lectio 7.

Gratias age Deo semper, corde & ore, qualitercunque tibi succedit, in gravamine & dolore. Nam Deus omnia providè dispensat in mundo, vero, & certo judicio, ab æterno.

Lectio 8.

Humilia te in omnibus, & sub omnibus, & mereberis gratiam ab omnibus. Eris quoque Deo acceptus, & hominibus dilectus; & diabolus à te fugiet citius, propter humilitatis virtutem, sibi valde contrariam.

Lectio 9.

In omni opere bono, habe intentionem puram; ad placendum Deo, qui inspector cordis, & diligit justos & poros.

Lectio 10.

Rarissimos reputa amicos & patronos, qui te premunt & vituperant. Si enim rectè sapis & consideras, lucrum inde acquires. Nam prosunt tibi in bono, qui obsistunt in malo.

Lectio 11.

Labore & dolore, cum gemitu & fletu, acquiritur regnum Dei: Delitiis & honoribus, perditur paradisus.

Lectio 12.

Magnum donum Dei est, pauperem esse in hoc mundo propter Christum, & infimum tenere locum. Magna superbia, altum petere gradum. Ad alta semper diabolus suadet, honores ambire, fugere despectum: ut cadat ascensor ejus retrorsum, cùm ad breve dominatus fuerit pauperum. Minima dona, pro magno reputa, & eris dignus majora accipere.

Lectio 13.

Neminem spernas, nulli noceas: afflicto condoleas, egeno subvenias, & nunquam te extollas.

Lectio 14.

Omne tempus, utiliter cum Deo expendas: nihil enim pretiosius tempore, in quo promereri potes regnum Dei in perpetuum. Omnibus quoque te amabilem, benignum, & affabilem, sine dissolutione exhibeas. Omnia bona, ad laudem Dei referas; Et sine consilio & deliberatione, nihil facies.

Lectio 15.

Primò semper quære in opere tuo, an Deo placeat vel displiceat. Nec timore, nec amore, age contra conscientiam tuam. In dubiis ad scripturam sanctam, & obedientiam Prælati tui recurre; nec tibi ipsi nimis confide. Priùs disce tacere, quàm loqui, potiusque velis instrui, quàm docere: tutius est enim velle latere, quàm apparere.

Lectio 16.

Quæcunque ad te non pertinent, de aliis non judices, nec te intromittas, ut pacem semper habeas. Qui communia sectatur, & singularia vitat, magis diligetur, & citiùs ad bonum finem perveniet. Qui tempestivè facit, quod debet, lætior postea erit.

Lectio 17.

Revertere ad interiora cordis tui, & claude ostia oris tui. Ne vagari incipias per varia desideria mundi, consilio diaboli. Nocent mala audita, tentant pulchra visa, turbant illata vituperia. Recede ergo ab homine iracundo; indocto, dissoluto, & mane in silentio cum Deo.

Lectio 18.

Sobrius esto in victu, modestus in vestitu, providus in verbis, honestus in moribus, maturus in consilio, fortis in adversis, humilis in prosperis, gratus pro beneficiis, hilaris in despectibus, patiens in doloribus, discretus in omnibus agendis.

Lectio 19.

Time Deum offendere, in minimis negligentiis & defectibus tuis. Noli præsumere in bonis, nec desperare in adversis. Timor Dei, facit recedere à peccato, & sollicitat in bono opere, ut bonum bene fiat. Totum te Deo committe; & quod tibi est grave, fiet citò portabile. Pax tua, in patienria multa: levis est omnis tribulatio, pro vita æterna.

Lectio 20.

Vende Deo omnia commoda tua, & dabit tibi solatia meliora, adveniente gratia in una hora. Nemo ditior, nemo liberior eo, qui se & omnia Deo dedit, & Christum amando emit, qui mundum cruce redemit.

Lectio 21.

Christus sit vita tua, lectio tua, meditatio tua, locutio tua. Ipse desiderium tuum, lucrum tuum, tota spes tua, & merces tua. Si aliud quæris quàm purè Deum, damnum patieris, laborabis, & requiem non invenies.

Lectio 22.

Hymnos & spalmos canere, Monachorum opus est & Clericorum; quibus congaudent Angelorum chori, laudantes Deum jugiter in regno cælorum. Servire carni, mors animæ, cibus vermium, nidus dæmonum, vita pecorum, fomes morborum, corruptio corporum, inquinatio morum, perditio bonorum, acquisitio multorum malorum & dolorum. Servire Deo, beatitudo animæ, sanitas corporis, prudentia spiritus, vita. Dulces hymnos Deo cantat, qui in tribulatione sua Deum semper laudat. Initium & finis omnis boni religiosi, Deum corde amare, ore laudare, & fratrem suum exemplo ædificare.

Lectio 23.

Zachæe frater descende, de altitudine sæcularis scientiæ. Veni, & disce in schola Dei viam humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ: per quam possis Christo docente, ad æternæ beatitudinis gloriam, securè pervenire. Amen.

Conclusio.

Scribe novelle Monache alphabetum istud in corde tuo, quasi in libro vitæ: per singulos dies, chartulam tuam inspice, & bonos mores assuesce. Pauca sunt verba, sed magna habent mysteria, & perfectorum opera. Ornant exterius & quietant interiùs. A contemptu, & sui ipsius abnegatione, incipit vita boni religiosi Monachi, & proficit, usque ad contemplationem Dei.

Benedictio.

Beatus discipulus ille, qui sequitur Christum, per iter asperum, tradens ei omne velle suum & nolle; portans quotidie pro Christo, crucem suam; ut habeat cum ipso gloriam magnam, & vitam æternam. Amen.

FINIS

ALPHABETI PARVI MONACHORUM.

CONSO-

CONSOLATIO PAUPERUM ET INFIRMORUM.

1. Consolamini, consolamini popule meus, dicit Dominus Deus vester.

Pauper.

2. Noli pauper contristari, quia dives non es.

Debilis.

3. Noli murmurare debilis corpore, qui sæpius infirmaris; nec habes, quod delectat.

Lazarus infirmus.

4. Gaude in Domino, frater Lazare, qui multis vulneribus modò repleris; quia tibi præparatur æterna requies, pro modico & vili cibo, maleque parato, & pro brevi dolore in corpore sustentato. Pro micis tibi negatis, habebis splendidas epulas, in convivio cœlestis Regis; & comedes semper panem cæli, de mensa Jesu Christi, in regno Patris sui. Pro vulneribus tibi inflictis, habebis coronam miræ pulchritudinis, ornatam floribus immensæ suavitatis. Pro canibus lingentibus vulnera tua, habebis Angelos tibi servientes in lætitia magna, laudantes Deum, pro tua multiplici inopia, & benigna patientia.

Joseph peregrinus.

5. Lætare frater Joseph, innocens, & mansuete, pro longa peregrinatione tua in terra aliena; ubi non habes amicos te visitantes & honorantes, & munuscula tibi dulcia offerentes: quia magna erit merces tua in cœlesti patria, & consolaberis ab Angelis in parvo latens cubiculo, qui tibi præparabunt amplam & splendidam mansionem in cælo: quia humiliorem locum & viliorem vestem, elegisti in hoc mundo.

Claudus despectus.

6. Exulta frater claude, qui à multis jam despiceris; quia non vales currere per vicos & plateas, cum fortibus & divitibus; qui lætantur variis delitiis carnis, & subitò descendunt ad inferos. Tu verò in secreto maneas, & indesinenter pro te & aliis ora, ac Christum specialiter lauda, qui multas occasiones peccandi tibi abstulit, & cœlestis regni portam, per arctam viam intrare ostendit.

Columbanus tacitus.

7. Jubila frater Columbane, humilis & taciturne, sine dolo, sine felle. Esto nunc obediens usque ad mortem, qui abnegando temetipsum, tollis verè crucem tuam, eundo post Christum. Ideò gaudebis cum omnibus sanctis & electis Dei, in perpetuum: nec timebis damnari cum diabolo, in ignem æternum.

Simplicianus indoctus.

8. Canta & lauda Deum, frater Simpliciane; quoniam reliquisti prudentiam hujus sæculi, & fallacias diaboli cum nundinis suis, & curas terrenas ejus longè abjecisti. Gratias age, quia meruisti audire veri Salomonis sapientiam Domini nostri Jesu Christi, in sua humilitate & mansuetudine. Disce frangere propriam voluntatem, & carnis vincere voluptatem; & quotidie certa contra diaboli impugnationem, & cordis evagationem. Sta firmiter, pugna viriliter. Noli recedere à certaminis loco, & bono consortio; quia tecum est Dominus Deus tuus & Angeli ejus, ante quorum conspectum fugiet citò spiritus malignus, tanquam fumus à vento repulsus.

Turtur solitarius.

9. 9. Audi turtur gemebunde; attende desiderator vitæ solitariæ, & castitatis amator æternæ. Quando te subtrahis à tumultibus hominum orando, studendo, tunc appropinquas cœlestibus choris Angelorum; & recedent à te impetus dæmonum, & imagines turpium idolorum, omniumque nocentium monstra vitiorum. Nemo tam quietè vivit in congregatione, tam lætanter ex hoc mundo transit; quàm verus obediens, mitis & humilis corde, renuntians perfectè omni propriæ voluntati, subditus Deo & hominibus propter Deum, ex virtute sine mora. Magna virtus, magna gratia, vincere seipsum, & mori omni hora. Dura pugna, sed gloriosa & æterna præmia reddentur, pro victoria consummata.

F I N I S.

De Consolatione Pauperum Et Infirmorum.

ORATIONES PIÆ.

PRIMA.

1. 1. Domine Jesu Christe, spes mea, & totum refugium meum; solatium vitæ meæ, & informatio morum; hodie abrenuncio omnibus, quæ in mundo sunt, propter amorem tuum; & hoc perficere cupio, ad tui nominis honorem. Abrenuncio omnibus amicis, parentibus; cognatis, & propinquis; charis, notis, & sodalibus universis; omnibus quoque civitatibus, castellis, villis, montibus & vallibus, rivulis & fontibus, campis, pratis, & nemoribus; omnibus ornatis & pulchris ædificiis, psalteriis, citharis, organis, musicis, cantilenis, floribus, odoribus; omnibus jucunditatibus, societatibus, conviviis, collocutionibus, visitationibus, salutationibus, favoribus, honoribus, & deliciis hominum; omnibus scurrilitatibus, rumoribus, ludis, jocis, risibus, evagationibus, discursibus, tumultibus & inutilibus occupationibus; omnibus divitiis, rebus, proprietatibus, curis, dignitatibus, solatiis, recreationibus externis; & quibuscunque potest caro tentari, allici, & delectari, & spiritus impediri & inquinari.

2. Te hodie eligo mihi in Deum protectorem meum, in gubernatorem vitæ meæ, in provisorem omnium necessitatum mearum, in consolatorem omnium dolorum & angustiarum ac tentationum, omniumque laborum meorum; quibus laborare me necesse est numero dierum vitæ meæ, pro tuo amore & animæ meæ salute. Tu refugium meum, tu domus mea, tu civitas mea, tu habitatio mea, tu cibus meus, tu potus meus, tu requies & refectio mea. Tu socius dilectus, tu intimus amicus, tu cognatus & proximus, tu frater & soror, tu pater & patronus. Tu pastor & custos totius vitæ meæ, cui me & omnia mea fideliter commendo; quia non est salus extra te, nec tuta vita absque te. Fiat ergo misericordia tua Domine super me, gratia tua in omnibus comitetur mecum: sitque oculus tuus super me die ac nocte; & manus tua protegat me semper à dextris & à sinistris; ac recto itinere me digneris perducere, in domum habitationis gloriæ 2.

tuæ,

-; ubi te merear laudare & benedicere, sine fine: Amen.

SECUNDA.

Exhortatio ad humilitatem & compunctionem.

1. 1. INclina te anima mea humiliter & sponte sub Deo, incurva te profundè sub omni creatura propter Deum. Fac te minimam in corde tuo: nec te dignam æstimes communi hac luce frui, quia Deum & sanctos peccatis tuis offendisti, nec debitam reverentiam eis exhibuisti. Citò ergo ad lachrymas recurre, & cum magna cordis contritione veniam deprecare, ut tibi misericorditer Deus indulgeat, quicquid contra ejus benignitatem deliquisti.
2. Antequam dies extrema, & mortis horror veniat, lachrymis & precibus studeas faciem pii conditoris reconciliare, & tuam vitam deinceps ex toto in melius mutare proponas.

TERTIA.

Oratio pro lachrymosa contritione peccatorum obtinenda.

1. 1. O Misericordissime Deus, cujus natura bonitas, & opus misericordia est; da mihi secundum multitudinem misericordiarum tuarum, perfectam peccatorum meorum habere contritionem, ut dolore cordis intrinsecè compunctus, amarissimè flere valeam, & scelera mea atque delicta universa, digna castigatione extorquere, eaque sacro pœnitentiæ lavacro abluere possim & purgare, quatenus remissionem omnium peccatorum meorum, te propitiante merear percipere, atque in tua miseratione respirare.

2. 2. Da mihi zelo justitiæ adversum me armari, & tanquam contra pessimum peccatorem & iniquum latronem, commoveri & insurgere, quoniam te Deum meum, creatorem cæli & terræ, gravissimè offendi, gloriam & honorem tibi debitum non reddidi, sed sæpè furatus sum mihi aliquid boni attribuendo. Animam meam, jaculis peccatorum frequenter confodi, graviter vulneravi, & faciliter consentiendo tentationibus carnis, spiritum letaliter occidi. Da ergo mihi Domine Deus, judex juste, fortis & patiens, tantam contritionem peccatorum meorum & dolorem, quantam digna noveris peccatis meis deberi: magisque in præsenti punias & castiges, quàm in futuro judicio mala mea reserves & condemnes. O pie, ô clemens Deus, esto propitius mihi indigno & maximo peccatori, qui propter peccatores & injustos, in hunc mundum venire dignatus es; atque pro eorum reconciliatione, ex charitate crucifigi, & morte turpissima condemnari, non recusasti.

QUARTA.

Oratio pro amore virtutum, & odio vitiorum.

1. DOmine Deus virtutum, cujus est totum, quod est optimum, insere cordi meo amorem tui dulcissimi nominis. Planta in me radices verarum virtutum, & germina sanctæ meditationis, cum viriditate boni operis, fac excrescere, & sursum pullulare, ne velut infructuosa arbor, stem in domo tua otiosus; sed potius tanquam olivam fructiferam me excole; & quicquid vitiosum in me repereris, radicitus extrahe, & ad nihilum redige. Da mihi odium vitiorum meorum, victoriam passionum, mortificationem concupiscentiarum, & super-

& superborum motuum suppressionem, extinctionem invidiæ, mitigationem iracundiæ, expulsionem acediæ, detestationem avaritiæ, repulsionem malæ tristitiæ; contemptum gloriæ, fugam honoris, & omnium consolationum terrenarum abjectionem; ita ut nil terrenum, nil caducum, nil vanum, nil curiosum, nil carnale, nil blandum, nil asperum, nil cupidum, nil lividum, nil falsum, nil fictum, cor meum tangat, moveat, vel alliciat, capiat, illaqueat, aut seducat.

2. 2. Da fastidium omnium terrenorum, desiderium æternorum, amorem omnis boni, assecutionem omnis virtutis, cognitionem summæ veritatis, fruitionem æternæ felicitatis. Concede beatam ac felicem mortis horam invenire, & in timore tuo & charitate, semper ambulare. Evacua cor meum ab omni creatura, & ab omni, quod me impedire potest & obtenebrare. Sim simplex, purus, & totus in te fixus ac suspensus. Da veram internam & divinam pacem, & sine omni perturbatione, mentem possidere tranquillam.

3. 3. Da ad aliquid temporale vitiosè non affici: nec ab hominibus velle agnosci, nec curari, nec stultè amari; quia omnes seducunt & seducuntur, qui aliquid extra te inordinatè cupiunt vel diligunt. Nullum ad me hominem, per blandimenta aut obsequia, fac me trahere: sed omnes à me sapienter removere, ad te verò salubriter dirigere, nilque in homine aut aliqua creatura, respicere & amare, nisi quod tuum est & propter quod facti sunt.

***

Oratio de patientia in tribulatione & angustia cordis.

1. DOmine Deus dilecte, sancte, 1.
Pater meus, non sum dignus à te consolari & visitari, sed duris verberibus castigari & flagellari. Ego merui gravitates multas, & varias tribulationes habere; quia valde peccavi, & innumeris beneficiis tuis, ingratus extiti. Ego non sum dignus, sicut cæteri boni fideles, & devoti fratres mei, divinis consolationibus recreari, & inter cœlestes convivas computari. Sed obsecro te, Pater sancte, dulcis ac pie Domine, fac me unum ex minimis vernaculis tuis, ut sim saltem novissimus pedissequus eorum, quorum vestigia non sum dignus osculari. Habeant ipsi consolationes multas & magnas, quos speciali amore diligis & honoras: mihi minimo & infelici, magnum & acceptabile sit, quòd me affligendo doloribus & contrarietatibus diversis, mihi non parcis.

2. Da patientiam, pie Domine; & 2.
sit mihi omnis tribulatio & angustia, su- *Job. 6.*
per omnem consolationem desiderabilis & beneventa. Et hoc singulariter pro honore tuo patiar, & gratum habeam, non pro meo lucro ampliando, vel pro mercede potiori speranda. Meum lucrum majus non sit, quàm libenter pro honore tuo pati & usque ad imum desiderare vilipendi & annullari; atque cunctorum hominum vestigiis, veraciter subjici & humiliter substerni. Infunde cordi meo, veritas summa, Deus meus, lux sempiterna, ut mihi ipsi vilescam, meque despiciam, & tanquam exulem peregrinum, & pauperem ignotum, sicut solitarium neglectum, ab omni creatura reli-

relictum, ac omni conſolatione humana indignum, in hoc mundo me teneam, & præterquam in te, ſpem & ſolatium nullibi quæram. Sed me tanquam mortuum ſuper terram, & mundo ſepultum exiſtimem, cujus memoria jam diu præteriit, nec eſt invenire aliud veſtigium, niſi vile, latens ſub terra, ſepulchrum. Da mihi, æterna ſapientia Patris, hæc intenta mente ſæpius præcogitare, & conſiderare noviſſima mea ſemper, & ad futurum judicium me præparare, faciemque tuam prævenire precibus & lamentis.

SEXTA.

Oratio pro agnoſcenda & ſequenda vita vitæ.

1. 1. DOmine Jeſu Chriſte lumen verum, æternum, & incommutabile, qui ad illuminandas humanæ ignorantiæ tenebras in hujus mundi carcerem deſcendere dignatus es, ut viam nobis oſtenderes ad patriam claritatis æternæ, ubi ſanctis Angelis ſemper præſens ſine defectu luces, exaudi preces humilitatis meæ, & deificum illud lumen, quod mundo prædicaſti, & cunctis per orbem gentibus prædicari juſſiſti, cordi meo gratioſa largitate infunde, ut cognoſcam in terra peregrinationis meæ viam tuam, quatenus ſæculi vanitate relicta, & curis carnis abjectis, te creatorem meum ac redemptorem paſſibus ſequar amoris, uſque ad exitum vitæ meæ, in omni paupertate & humilitate, in patientia & longanimitate, in fide, ſpe, & charitate, in ſobrietate, in caſtitate, & obedientia perfecta. Tu es enim ſpeculum vitæ, & lucerna totius ſanctitatis, qui me præceſſiſti in via virtutis, ut me reduceres in agnitionem veritatis, qui multis erroribus & peccatis etiam involutus. Teipſum mihi propoſuiſti in exemplum vivendi, ut ſi quempiam ſanctorum imitari tæderet, ſaltem te Deum meum ſequi non pigeat. Et ne hoc impoſſibile judicarem, multa mihi millia ſanctorum exempla reliquiſti, qui tua veſtigia ardenter ſunt ſecuti.

2. Da ergo mihi amantiſſime Jeſu, 2.
fervorem ſpiritus tui; accende in me ignem, quem veniſti mittere in terram, ut cuncta hæc infima deſpiciam, & tibi ſoli vivere deſiderem, tibi ſoli placere ſtudeam, ac pro amore tui ab hominibus deſpici & negligi non timeam. Eſto tu gaudium meum, dulcedo animæ meæ, habita mecum, & ego tecum, toto excluſo mundo. Sis Doctor meus, & Magiſter meus, doctrina mea, & ſapientia mea. Te ſequendo errare non poſſum: te ſemper inſpiciendo, retrahentium ſermones non curabo. Omnis labor pro te parvus mihi videatur, omnis adverſitas levis, omnis gravitas intolerabilis efficiatur. Præſtet hæc mihi amor tuus, qui omnia vincere facit. Sequatur & humilitas cordis, quæ omnia implens, nil dignum ſe egiſſe reputat.

3. Tu es exſpectatio mea, & adim- 3.
pletio deſiderii mei; tu recreatio mea, & illuminatio cordis mei, qui nunquam deſeris ſperantes in te, quamvis ad horam patiaris eos tentari, ut melius ſe cognoſcant, & memores ſint, quia nihil ſine te facere poſſunt. O unice dilecte Jeſu, ne derelinquas me inconſolatum, in hujus mundi exilio: ſed ſicut dilexiſti & promiſiſti, ita mecum age, ut vadas & venias iterum ad me tempore opportuno, donec finito probationis certamine aſſumas ad te ipſum, in æternam gloriam tuam: in qua vivis & regnas Deus in ſæcula ſæculorum, Amen.

SEPTIMA.

Oratio ad salutandum Dominum nostrum Jesum Christum.

AVe Domine Jesu Christe, Rex sanctorum Angelorum: cui omnes virtutes obediunt cœlorum; quem Cherubin atque Seraphin adorant, laudant, & benedicunt, in sæcula sæculorum.

Ave Domine Jesu Christe, verus Messias, & Sanctus Sanctorum, missus ab arce Patris in hunc mundum; quem omnes Sancti ab origine expectaverunt: quem Patriarchæ magnis desideriis videre cupierunt: quem Prophetæ variis præconiis venturum cecinerunt.

Ave Domine Jesu Christe, Creator ac Redemptor generis humani; quem Apostoli & Evangelistæ mundo prædicaverunt, & verum Dei Filium pro nobis incarnatum, passum, & resuscitatum docuerunt: atque gloriosis signis & prodigiis coruscantes, sanctam per orbem Ecclesiam plantaverunt.

Ave Domine Jesu Christe, fortissimus propugnator, & fidelissimus adjutor Sanctorum, quem gloriosi Martyres spretis mundi hujus delectationibus, spretis & corporis sui suppliciis beatæ passionis agone imitati sunt; atque pro testamento fidei, se morti constanter tradiderunt.

Ave Domine Jesu Christe, summus Sacerdos & verus Pontifex, & Pastor æternus: quem Sacerdotes & Levitæ, Doctores atque Confessores, vita, scientia, & virtutibus clarificaverunt; quem Monachi & Eremitæ, per arctam angustamque viam gradientes, totâ mentis devotione dilexerunt.

Ave Domine Jesu Christe, Sponsus virginum, solamen viduarum, spes pupillorum, refugium destitutorum, levamen tristium, æterna salus credentium, portusque latissimus omnium ad te venientium: quem speciali castitatis decore, virginum chorus sequitur innumerabilis, ferens immaculatam aureolam suæ integritatis.

Ave Domine Jesu Christe, lux mundi, fons vitæ, paradisus animæ, jucunditas cordis, dator gratiæ, restitutor innocentiæ: in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi; quem nosse vivere, cui servire regnare est: quem semel vidisse; est omnia didicisse: in quem Angeli videre concupiscunt, ac novo semper desiderio contemplando satiantur, Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, cum Patre & Spiritu sancto, in sæcula sæculorum. Amen.

Finis piarum orationum.

DE MORTIFICATIONE SUIIPSIUS

I. 1. GLoriosus Apostolus Paulus, docet me mortificatam gerere vitam, dicens; *Existimate vos mortuos mundo, viventes autem Deo, in sanctificatione.* Et in alio loco dicit; *Si commortui sumus, & convivemus.* Idcirco mortificatio est mihi necessaria, & quod in omni re me relinquam, & vincam propter Christum; qui pro me mortuus est, & resurrexit

Rom. 6.

2. Tim. 2.

surrexit à morte. In vita Domini nostri invenio perfectam mortificationem meiipsius, secundùm affectionem naturæ, & inclinationem sensualitatis, quæ debet utique refrenari & subjugari. Invenio etiam in morte Christi, quandam spiritualem & internam vitam; gratiâ & virtutibus plenam, cum qua resurgo ab omnibus perituris rebus, & adhæsionibus creaturarum extra me vel in me, cum aliqua dilectione aut aversione. Et quando ab omnibus vacuus sto, & inoccupatus maneo, tunc ad cœlum pergo cum Christo: nec ulla res me tunc delectat, nec ullum solatium recreat: sed solùm unio Christi, sua gloria, & esse cum Christo.

2. 2. O quàm felix est ista mortificatio, quæ mihi aperit januam æternæ vitæ; Beatus Joannes Evangelista audivit vocem de cœlo dicentem sibi: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo enim jam dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis.* Verè cœleste est verbum, mori peccato, & vim facere naturæ. Nec prius vera interna pax invenitur, nisi homo sibiipsi sit mortuus & mundo, atque quotidie de novo mori se disponat: Quoniam omni die, oportet me proponere, velle mori propter Christum; & de novo incipere vitam meam emendare; & ad patiendum & moriendum disponere, & meipsum vincere. Imò omni horâ & tempore oportet me niti, exire à me ipso, & ad fundum me relinquere propter Christum; atque in ejus amore, meiipsius amorem abnegare & adnihilare. Nam tantum lucror, quantum pro Christo dimitto; & tantum proficio, quantum à me exeo. Ubi me relinquo, ibi me invenio, & ubi meipsum quæro, ibi me perdo.

Apoc. 14.

Tim. 2.

Ubi meipsum prætendo ad commodum, ibi me lædo.

3. Adhuc in multis habeo mihiipsi mori secundùm spiritum, quamvis caro sit infirma & rebellis. Oportet me sæpius agere, quod invitè facerem; aut sæpe dimittere, quod libenter agere vellem. Et in istis, tota pugna mea & victoria mea consistit. Beatus, qui in omnibus se relinquere scit & frangere; quia coronam æternæ vitæ à Deo accipiet. Hominum præmium vile est & parvum, atque nimis cito perditum: sed apud Deum, nihil potest amitti, nec in tempore, nec in æternitate. Ego volo apud dilectum Dominum nostrum manere, transeat mecum qualitercunque potest. Quia si deliqui, ipse mihi libenter vult indulgere: si bene egi, ipse mihi remunerabit. Hujus rei ipsum accipio testem. 3.

4. O dilecte Jesu, hoc mihi favere digneris, quia ego nihil sum. Bene possum de me conqueri, & valde meipsum lamentari; quia egomet sum totum, quod me impedit & gravat, cùm rectè aspicio & considero. Confiteor Deo, quod est culpa mea. Et quantò melius me humilio & despicio pro omni causa impediente, eò faciliùs ad veniam pervenio; & omne onus cùm humili sufferentia oneris Christi vinco. Quid mihi prodest, quod impedimentum meum alteri impono? Si jus habeo, bonum est mihi quod taceo & sustineo; quia multa quærimonia non meliorat me. Et si injustitiam habeo, tunc potiùs cedo tempestivè quàm tardè. O dilecte Jesu, juva me portare onus meum; quia sine te nihil possum. Tu es fidelissimus amicus, & auxiliator optimus, quando necessitas rei incumbit. Oportet, quod 4.

quod permittam omnia transire super me,& tam justum quam injustum æqualiter portem: quamvis sit mihi sæpius grave, tamen meipsum resignabo; quia mox erit hic finitum, tam gaudium quàm lamentum. Beatus est, qui divina promissa expectare scit; & permittit Deum secum agere omni tempore, pro meliori beneplacito suo sine electione & exquisitione.

5. 5. Regratior tibi Dominè, de omni gravamine & omni bono, quod mihi advenit, quo etiam indignus sum. Laudatus sis, & benedictus in æternum, pro omni consolatione, quam unquam sensi. In brevissimo tempore, à pressura mea liberatus sum, & statim satis habeo ad portandum; quia nulla res durabilis est sub sole. Taliter huc venit, & sic ulteriùs procedit. Pati in hoc tempore, nulli deficiet, ubicunque quis fuerit, vel quicquid habuerit. Benedictus Deus, ego bene promerui pati; & recta ad me pertinet, tribulari & contemni. Adjuva me amande Jesu, ad bonum & salubrem pertingere finem. Spero, quod adhuc totum melius fiet; quamvis sæpè titubanter & contrariè, in hoc tempore transit. Super quo possum confidere, nisi super misericordia tua, dilecte Domine, unicum refugium meum?

6. 6. Quid prodest omne solatium hominum, quando tu me deseris? Aut quid me impedire potest, cùm tu mihi assistis? Sed tu sæpè nimis remotus es, & absconsus. Non possum confidere in aliquo solatio, & bono sentimento cordis mei; nam sæpe privatus sum omnibus, antequàm scio vel æstimo. In istis oportet, ut iterùm discam mihi ipsi mori, & omnem internam consolationem abnegem; & in voluntate Domini nostri voluntatem meam deponam, atque exilium meum, & pressuram & caliginem, studeam sufferre; donec ipsi complaceat mei pauperis creaturæ iterum misereri, & me consolari. Oportet gratiam Dei expectare, & cum paupertate me juvare, & pensare, quòd nec unius assis valore dignus sum. Deus autem omnium bonorum, principium est & finis. Ipse repentè ditat & depauperat, infrigidat & inflammat, exaltat & deprimit, illustrat & obscurat; multa mira intus agens, quæ faciliter nequeunt enarrari.

7. Eja dilecte Jesu, fac sicut tibi melius videtur, quia ad profundum non intelligo meipsum. Tibi soli notum est, quid mihi utilius sit. Ego committo me tibi, fac mecum secundum præclariorem voluntatem tuam. Quando mihi aliquid obest, hoc citò percipio; quia inquietudo cordis, non est delectabilis ad portandum. Omnis impeditio, & perturbatio, ex propria exquisitione venit. Natura semper, quæ sua sunt quærit, diversis modis, foris & intus, in magnis & parvis, & valde invitè vult mori, & seipsam abdicare. Veruntamen oportet ipsam mori & devinci, si spiritus debet quietari, & cum Christo uniri. Eja dilecte Domine, fac me participem gratiæ tuæ, & ne derelinquas me in necessitatibus meis, quia adhuc plura habeo ad superandum. Necdum ad fundum me reliqui, neque totaliter mihi ipsi sum mortuus, nec ab omnibus creatis rebus & affectionibus adhæsivis solutus & evacuatus: sed natura adhuc fortiter in me vivit, & operatur partem suam, & dat mihi intelligere, quòd Hiebuseus (id est, fomes peccati,) adhuc in terra (id est, carne mea.) moratur. Benefac, dilecte Domine, propter gratiam tuam; quia in virtut[e]

7. (margin) Fomes peccat[i] Hiebuseus, Josue 15. Judic. 1.

virtute tua, mox ad nihilum cadunt, omnes inimici mei. Unico enim verbo, & in ictu oculi, omnes ante te sunt effugati.

8. 8. Verùm me oportet semper stare in timore, & nunquam mihi ipsi confidere; quia licet frequenter eripior & liberor, tamen non sum securus. Super nullo sapere, nec conmodo, nec solatio, confidere possum; sed tantummodo super misericordia tua, ô dulcis & misericors Domine. Sine te, sum mihiipsi onus & impedimentum; sed tecum, & in te efficior firmus & liber, & potens mei ipsius. Non possum ponere cor meum super aliquem locum, quantumcunque pulcher ille fuerit; quia totum transitorium est, quicquid hic quæritur extrinsecus; totum est instabile & insecurum, in hominibus, in rebus, in domibus, in clausuris; & ubique invenitur defectus, contrarietas, & resistentia in uno vel in altero; & omnino superpati & premi, ab intra vel extra, venire vult res quælibet in præsenti. Nihil quippe juvat, quando passio venit, quàm decorus sit locus, vel quanta bona habeantur.

9. Qui bene cum paupertate se gerere scit, & meliùs pati pro Deo, ad potiùs semper minus desiderat quàm ampliùs, ille majorem pacem obtinebit, & altiorem lætitiam apud Deum. Quando aliquid temporale nimium diligitur, non poterit diu interna pax possideri. Cum simplici oculo & puro corde, cuncta aspicienda sunt; & cavendum, ne cum delectatione sensualitatis, res considerentur; sic enim absque nocumento, & purus in conscientia homo permanebit. Omnibus rebus mundi, & cunctis gaudiis cæli, præponenda est voluntas Dei. Quod nobis concedat ipse Deus. Amen. 9.

FINIS.

De Mortificatione Suiipsius.

DE HUMILITATE.

De commendatione humilitatis, quæ est fundamentum omnis sanctitatis.

1. Matt. 11. 1. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*, dicit Dominus. Summus Magister & Legifer noster JEsus Christus, humilitatem discere nos hortatur, quam qui benè servaverit, citò perfectus erit; sine qua, nulla lectio ad salutem valet, quia in vacuum laborat, qui sine humilitate aliquid scire conatur. Est autem prima lectio Christi, humilitas cordis, quasi fundamentum omnis virtutis, & necessaria ad perventionem æternæ salutis. Advertat igitur hanc sacram lectionem, quicunque desiderat habere nunc gratiam, & in futuro vitam æternam. Qui verò istam humilitatem negligit, quicquid agit & cogitat, totum destruit & amittit. Doctrinam igitur Christi, audiant omnes

omnes Christiani, omnes religiosi, omnes Sacerdotes, omnes Prælati, omnes subditi, omnes nobiles & vulgares, omnes docti pariter & indocti; quia non elata sed humilia docet Christus: non vana, sed utilia: non falsa, sed vera: non terrena, sed cœlestia.

2. 2. Citò igitur doctus erit & beatus, quisquis Christum fuerit humiliter imitatus: Est enim humilitas singularis virtus Christi, contraria diabolo, & odibilis mundo. Qui hanc corde & opere tenet, Deo & Angelis placet, & securior ex hoc sæculo migrabit, sicut dicit Christus: *Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cælorum.* Itaque sine humilitate non est salus, nec virtus, nec actio Deo grata. Omnis labor, quamvis magnus, quamvis diuturnus, sine hac efficitur nullus. Nam profunda humilitas arcem tenet virtutum, & de suis triumphat semper inimicis. Exultat de gratia Christi, quæ illi datur tanquam amico fideli, quia sponte se subdit creatori, totum bonum ei adscribendo, & sese in cunctis deprimendo. Absque humilitate vera, vacuum geritur nomen sanctitatis: nec prodest foris honestas, si intus humilitas desit. Cum humilitate, ad summum scanditur bonum; sine ea, de summo ruitur in infernum. Testes sunt, humilis Publicanus, & Pharisæus elatus. Horre Luciferum de cælo cadentem; intuere Lazarum humiliter jacentem, & ab Angelis in sinum Abrahæ lætanter elevatum. Unde humilis Mater Jesu, dicit in Cantico suo: *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* Exempla sunt plura in Scripturis sanctis; & quotidie apparent pericula, de sua virtute superbientibus.

(Matth. 11. Humilitas virtus in Christo singularis. — Matth. 5. — Luc. 1.)

3. Qui enim appetit hominibus placere, & magnus reputari, Deo vilescit, & sicut fumus evanescit. Omnis superbus coram Deo, nescit seipsum, nec suum prævidet casum. Qui igitur in superbiam, justo Dei judicio, cadit in reprobum sensum. Qui alteri se præfert, & altum de se sapit; cadit ab alto, humili stante. Latens superbia, pestis iniqua: foris blanda, intus amata: in prosperis læta, in adversis turbulenta. Qui alium quærit confundere, & se justificare; seipsum confundit, & suam superbiam demonstrat. Superbi est, sibiipsi placere; & plus sibi, quàm alteri credere, & aliorum facta, citò reprehendere, & simplices deridere. Hic est proclivus, ad omne malum. Perversum namque gerit judicium, qui magna de se sentit, & de aliis pejora confingit. 3.

4. Superbia nunquam melius vincitur, nisi per frequentem exercitationem 4.
in operibus despectis, & injuriis multis, & locis extremis. Cui grave est subesse, & seniori obedire, longè est à vera humilitate. Radix virtutum, humilitas; pretiosum ex se producit obedientiæ fructum, & maturescit in charitate. Ad verum humilem spectat, proprios defectus respicere, seipsum judicare, & die noctuque sua commissa deflere. Humilis frater, Prælatum suum non judicat, ne Deum judicem offendat: socium non contristat, seniorem honorat, imperfectum tolerat, pro tentato orat, succurrit indigenti. Duo humiles, benè concordant; duo superbi, pro vili etiam re contendunt. Verus humilis, potest securè laudari; quia in veritate, fragilem se cognoscit, & acutos Dei oculos, in omni facto & cogitatu suo, expavescit.

5. Mul-

5\. 5. Multum valet ad humiliandum se, occulta Dei judicia timere; & de extremo fine, semper cogitare. Verè humilis est, quem laus humana non movet. Et qui cœlestem gloriam attendit, omnem temporalem honorem faciliter contemnit. Qui autem propriam gloriam quærit, in veritate non stat: nec Deum perfectè super omnia amat. Humilis Prælatus, Deo charus, & omni honore dignus. Humilis subditus, magno præmio coronabitur in cælis. Sobrius & castus, Angelorum socius, & hominum decus. Qui sæculi tumultum fugit, castior manebit. Devotus & intentus homo, secretum diligit, ut Deo liberiùs vacet. Tacitus Monachus frequenter orans, cum Deo ambulat, & cælum penetrat. Bene operans, & injuriam patiens, fructus colliget optimos in futuro. Qui subtilia cogitat, & humilia negligit; foveam parat, in quam nescius cadit. Qui ad altiora anhelat, suspendio animam necat. Prudens homo, nihil præcipitanter agit. Fidelis, nihil negligit; nec fraudem committit. Justus causas rerum examinat, antequam judicat. Sub specie boni, ferè occidimur omnes.

6\. 6. Qui nimis sibi confidit, periculo se exponit. Consultiùs agit, qui experto & doctiori acquiescit. Consilium quærere, & rationes petere, humilitatis est indicium. Sæpe Deus per alium loquitur, quòd homini per se non revelat. In hoc, magna humilitas & obedientia apparet, cum quis verbum Dei ab homine imperito audit, & mansuetè iracundo respondet. Res plena laude, ad injuriam tacere. Res confusione digna, superiori contradicere, nec obtemperare præceptis aut monitis virtuosis. Verus humilis obedit, etiam in asperis & vilibus jussis. Plus omnibus in spiritu proficit, qui profundiùs se humiliat. Hostem suum uno ictu prosternit, qui proprium videre citiùs frangit. Quid ita rarum & mirandum, sicut magna agere, & humiliter de se sentire? Quid plus? Gratia Dei non abuti, neque potestate concessa.

7\. 7. Ad evadendum igitur pericula diabolica, à dextris & à sinistris instantia, non est tam potens armatura, sicut humilitas vera, & oratio devota, cum consciẽtia pura. Superbus tot habet laqueos, quot cogitationes iniquas & elatas. Humilis mens, in bonis non elevatur: sed gratias agit de omni bono, quod accipit. Qui se tempestive humiliat, sapienter facit, ne deteriora sibi contingant. Per humilitatem, placatur Deus de omnibus offensis, ædificatur proximus in aliquo læsus, confunditur diabolus, aperitur peccatori cælum, purgatur omne delictum. Vis non timere diabolum? Humilia teipsum. Sola enim humilitas, universos diaboli laqueos evadit, potentiamque prosternit. Quotquot decepti sunt & dejecti, per mentis elationem inflati ceciderunt. Esto ergo humilis, & vilis in oculis tuis; ne Deo displiceas, & cum diabolo corruas. Nam cælum non suscipit, nisi humiles: nec Deus elegit, nisi humiles: nec justos approbat, nisi sint humiles.

Finis de Humilitate.

DE VITA BONA ET PACIFICA.

SI vis Deo dignè vivere, debes teipsum illi resignare. Pone cor tuum, ad quod esse debet, tunc pacem habebis ubique. Propone graviora portare, tunc minora faciliùs supportabis. Disce in omnibus te vincere, & pacem intus habebis. Quod debeo, hoc volo, & sic cælum habeo. Cum patientia & silentio, major pax acquiritur. Sapiens est, qui bene patiens est. Si debeam me ad omnia vincere, tunc oportet me à mortificatione inchoare. Ante omnia, mortificatio mihi necessaria est & bona. Quamvis haberem istud vel illud, tamen mihi non sufficeret. Depone de corde, placet & displicet, & nihil te urgebit. Eris quietus ab intra, si te non fundis nimis ad extra. Noli sollicitari de bonis terrenis, ne perdas æterna bona in cælis, quæ Christus promisit amicis suis. Quicquid scitur vel habetur, nihil est, nisi Deus ad votum habeatur. Qui omnia parvipendit, quæ sub cælo delectant, potest supra cælos tollere mentem, & aliquam de cœlestibus gaudiis capere partem.

2. Heu quomodo potest hoc esse, quod utique volumus aliquid esse? Nil tamen in veritate sumus, quamvis nobis ipsis aliquid esse videamur. Quid vis multum conqueri, & hinc inde discurrere? Quocunque vadis & venies, non omnia prospera invenies: Nam ubique occurrit aliquid ad patiendum, & si inde nescis gaudere, oportet te tamen sustinere; & tandem ad pacem te ponere, sicque in patientia omnia superare. Totum nihil est, nisi desistas te ipsum in aliquo quærere. Quamdiu hic vixeris, contra te ipsum certare habes, & adversarium sustinere. In hoc crescit meritum, si propter Deum sustines, quod tibi est molestum.

3. Qui pati fugit, ipsum sequetur; quia ista vita plena est, defectibus & pressuris. Quamvis libenter esses liber, à passionibus cunctis; tamen non esset semper profectus tuus. Patienter ergò sustine, si vis Deo placere, & multum promereri. Nam totum tibi cedet in bonum, si de manu Dei accipis, omne infortunium tanquam animæ lucrum. Recta via ad cælum, est pati propter Deum. In humili sufferentia cognoscitur virtuosa vita, & cœlestis sapientia, & sic pervenitur ad æternum paradisi gaudium. Quod nobis concedat pius Jesus per suæ sanctissimæ mortis meritum, & pretiosissimæ Matris suæ semper Virginis Mariæ suffragium. Qui cum Patre & sancto Spiritu vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Finis de bona & pacifica vita.

VITA BONI MONACHI.

Capita hujus tractatus.

INCIPIT VITA BONI MONACHI.

AUdi religiose Monache,
Ausculta devote clerice,
Attende senex & parvule,
Doctrinam bonæ vitæ.
Sequere humiles mores Jesu Christi, & exempla Sanctorum,
Quæ te ducant ad regna cœlorum.
Relinque curiosa argumenta verborum,
Quæ impediunt profectum devotionis & virtutum.

CAPUT I.

De renuntiatione sæculi.

MOnache, ad quid venisti?
Quare mundum reliquisti?
Cur cappam istam induisti?
Et pompam mundi despexisti?
Nonne ut Deo servires, & cor tuum custodires?
Cur ergò sic vagaris, & vana meditaris?
Multum peccas evagando, tempus perdis otiando.

CAPUT II.

De remedio vitiorum.

APprehende arma & scutum;
Evagari non est tutum;
Otiari grande vitium:
Fabulando perdis præmium,
Operando vince tædium:
Orando quære remedium.

CAPUT III.

De exemplis Eremitarum.

MAne ergò in cœnobio:
Vive castè sine proprio:
Fuge, tace cum Arsenio;
Sede solus cum Macario:
Sæpe ora cum Antonio:
Labora cum Pachomio:
Jejuna cum Evagrio:
Vigila cum Hilario.

CAPUT IV.

De patientia Martyrum.

SUstine dolores cum Laurentio:
Despice honores cum Vincentio:
Dilige Jesum cum Ignatio:
Fer damna rerum cum Eustachio:
Confitere Christum cum Tyburtio:
Resiste draconi cum Georgio:
Coronaberis cum Martyribus,
Si resistis malignis instinctibus.

CAPUT V.

De studio Doctorum.

LEge, scribe cum Hieronymo,
Viro sancto & doctissimo,
Canta hymnos cum Ambrosio,

Psalmos David in psalterio,
Stude, doce cum Augustino,
De summo bono & divino,
Cujus librorum magna copia, illustratur sancta Ecclesia.
Disce mori mundo cum Gregorio,
Perseverando in Monasterio,
Porta Jesum cum martyrio, visita ægrum in exilio.
Lætaberis cum Doctoribus,
Si fidem servas cum moribus.

CAPUT VI.

De labore & oratione Confessorum.

[I]Mitare Sanctum Benedictum:
Serva omne verbum tibi dictum,
Bonum est loborare manibus;
Melius orare cum fletibus,
Quære Jesum cum Bernardo,
Cum Hugone & Richardo,
In Canticis Canticorum, & in Choro Angelorum:
In studio Clericorum, & in verbis seniorum;
In commentis magistrorum, & in libris devotorum.
Præmiaberis cum Confessoribus:
Si abnegaveris te in omnibus.

CAPUT VII.

De extirpatione vitiorum.

CAve curiosa legere,
Quæ possunt mentem distrahere,
Stude vitia tua cognoscere:
Et viriliter eis resistere.
Ambula cum simplicibus, adhære innocentibus.
Benefac tibi contrario, supplica pro Adversario.
Et eris charus Dei Filio, ac dignus sanctorum consortio.

CAPUT VIII.

De exercitiis Monachorum.

MOnachorum est orare, gemiscere, & plorare pro suis defectibus.
Carnem suam castigare, vigilare, jejunare à voluptatibus.
Linguam refrenare, aures obturare,
A vanitatibus
Oculos custodire, pedes præmunire
Ab excursibus.
Manibus laborare, labiis exultare, corde jubilare, in Dei laudibus.
Caput denudare, bassè inclinare, genua curvare crucifixi pedibus.
Promptè obedire, nunquàm contraire suis majoribus.
Libenter servire, citò subvenire infirmis fratribus.

CAPUT IX.

De corona & præmio Monachorum.

NE vincaris à dæmonio, omnia fac cum consilio, & non facilè errabis.
Nescis enim quamdiu hic eris, certum est quod morieris, nunquam tamen desperabis.
Esto internus devotus Deo totus, mundo ignotus, & eris semper lætus.
Multum tibi vilis & despectus, fratri tuo pius & subjectus, maturus & facetus.
De bonis Deo da gloriam:
Et de malis pete veniam, omnem remittens injuriam.
Sicque per Dei gratiam, pervenies ad patriam,
Post hujus vitæ miseriam.
Ubi Jesus & Maria in summa gaudent gloria cum tota cœli curia.

Ad quam nos post multa pericula, perducat Agnus sine macula.
Cui laus per æterna sæcula. Amen.

Finis de vita boni Monachi.

Doctrina duæ altâ mente reponendæ.

VItam Jesu Christi stude imitari.
Castè, justè, pie disce conversari,
De nato Jesu cane dulciter.
De passo Jesu dole graviter.
Læta misce tristibus, tuis exercitiis.
Mala terge fletibus, cave à delitiis.
Jesum quære diligenter,
Clama, pulsa vehementer.
In devotis hymnis delectare.
Dulce est de Jesu cogitare.
Dulcius cum Jesu jubilare.
Dulcissimum cælos penetrare.
Jesu ob amorem,
Omnem fer laborem.
Sustine vim patiens.
Tace ut sis sapiens.
Mores rege, aures tege.
Sæpe ora, sæpe lege.
Omni die, omni horâ.
Te resigna sine mora.

Altera Doctrina.

ASsuesce JESUM Invocare:
Mariam sæpe salutare:
Cruce sancta te signare:
Omnes Sanctos honorare.
Contra dœmones certare, vigilare, & orare:
Sacra verba ruminare: Deo laudes decantare.
Infimis renuntiare, ad superna cor levare.
Extra Jesum nil amare, nil velle, nil optare.
In Domino semper spera, age recta, propter vera.
Coràm Deo te humilia, & gratiam invenies.
Ama pauca & simplicia, & pacem multam senties.
Qui modò est humilior, in cœlo erit altior.
Et qui nunc vivit strictior, in futuro canet lætior.
Secundùm merita singulorum,
Reddentur præmia beatorum.

Finis de vita boni Monachi.

CANTICA SPIRITUALIA.

I.

Canticum de laudibus sanctarũ Virginum.

AMa JESUM cum Agnete:
Magdalenam lauda lætè,
In hymnis & canticis.
Agatham sanctam venerare:
Luciam passam imitare:
Quantum dignè sufficis.
Barbaram ora cum Balbina,
Cæciliam ora cum Christina,
Totis ex præcordiis.
Catharinam cum Sabina,
Margaretam cum Martina,
Lauda magnis gaudiis.
Julianam cum Justina,
Cuneram cum Euphrosyna,
Jubila in organis.
Dorotheam cum Eugenia,
Petronillam cum Euphemia
Honora in tympanis.
Sophiam cum Eulalia,
Gertrudem cum Pelagia,
Exalta lætis vocibus.

Priscam

Priscam, Dariam, cum Helena.
Apolloniam cum Senera,
Magnifica honoribus.
Scholasticam cum Susanna,
Teclam, Claram, cum Joanna,
Lætifica cœli præmiis.
Ursulam cum sodalibus,
Cordulam cum æqualibus,
Adorna rosis & liliis.
Omnes sanctæ Virgines cum conjugibus,
Omnes sanctæ Viduæ cum continentibus,
Orate Deum pro nostris excessibus.
Sit laus Deo, honor & gloria,
De Virginum magna victoria,
Et dulcis hymnus sanctis ejus omnibus.
Qui nos suâ gratiâ,
Ad se ducit cum lætitia,
Sanctorum suorum meritis.
Post hujus vitæ pericula,
In æterna tabernacula,
Laxis peccatorum debitis.
Amen, Amen, dicant omnia,
Cœlestia & terrestria,
Angeli cum hominibus,
Et creaturis omnibus,
Deo semper gratias.

II.

Canticum de gaudiis cœlestibus, & novem Choris Angelorum.

O Qualis quantaque lætitia
Resonat in cœlesti patria,
Ubi JESUS gaudet cum Maria,
Læto vultu, dulci melodia.
Astant Angelorum Chori,
Laudes cantant Creatori:
Regem cernunt in decore,
Amant corde, laudant ore.
Tympanizant, citharizant,
Volant alis, stant in scalis,
Pulsant nolis, fulgent stolis,
Coram summa Trinitate.
Clamant sanctus, sanctus, sanctus,
Fugit dolor, cessat planctus,
In superna civitate.
Concors vox est omnium,
Deum collaudantium;
Fervet amor mentium,
Clarè speculantium,
Beatam Trinitatem, in una Deitate.
Quam adorant Seraphin
Ferventi cum amore.
Venerantur Cherubin,
Ingenti cum honore.
Mirantur nimis Throni,
De tanta majestate.
Dominationes hos sequuntur,
Summo bono plenè perfruuntur,
Quibus Principatus conjunguntur,
Lætabundâ semper charitate.
Potestates cum virtutibus,
Micant signis, tonant nubibus:
Malos arcent, bonis parcent,
Admirandâ semper pietate.
Archangeli cum Angelis,
Altè jubilant in cœlis:
Vigilant, custodiunt,
Visitant, erudiunt,
Pusillos cum majoribus.
Preces Deo offerunt,
Dona ejus referunt:
Defendunt humiles,
Confortant debiles,
Exultant cum cantoribus.
Hos ergò honorare
Nos decet, & amare
Sinceris mentibus,
Votis ferventibus,
Lingua, doctrina, moribus.
O quàm præclara regio,

Et quàm decora legio,
Ex Angelis & hominibus.
O gloriosa civitas,
In qua summa tranquillitas,
Lux & pax in cunctis finibus.
Cives hujus civitatis
Veste nitent castitatis:
Legem tenent charitatis,
Firmum pactum unitatis.
Non laborant, nil ignorant:
Non tentantur, nec vexantur.
Semper læti, semper sani,
Cunctis bonis sunt repleti.
O quàm beata societas,
Ubi regnat Deus, Trinitas
Abundat ibi pietas.
Cunctos illustrat veritas.
Laudem ergò Deo dicite,
Omnes Sancti simul psallite:
Qui vos per suam gratiam:
Ad tantam duxit gloriam:
Benedictus Deus, Amen.

III.

Hymnus ad Angelos & Sanctos in cælo.

CIves cœli attendite,
Et Angeli percipite,
In hac valle miseriæ,
Exulanti succurrite.
Vos in perenni gaudio,
Et ego in exilio:
Pensate, quod gemens dico.
An mirum sit, quod lugeo.
In terris diu vivere,
Et Christum nondum cernere,
Grave nimis est animæ,
Languenti ejus amore.
Hinc sponsa in meridie
Sponsum requirit anxiè,
Quem mysticâ sub specie,
Absens colit vera fide.
Fides, spes, & charitas,
Clamant Jesu, quò properas?
Rabboni, ubi habitas?
Cur ire longè simulas.
De mea nunc absentia,
Noli flere, ô anima.
Ibi fige suspiria,
Quò te præcedo in patria.
Consoletur exilium,
Gratiæ stillicidium,
Fratrum quoque subsidium,
Ac luctus tui præmium.
Ad patrem sursum transeo,
Ut emisso Paracleto,
Exultes & in Filio,
Quamdiu es in sæculo.

IV.

Devotum carmen cantandum in laudem Jesu Christi.

VItam Jesu Christi stude imitari:
Castè, justè, piè disce conversari,
De nato Jesu, cane dulciter:
De passo Jesu, dole graviter.
Læta misce tristibus
Tuis exercitiis;
Mala terge fletibus,
Cave à delitiis.
Jesum quære diligenter:
Clama, pulsa, vehementer.
In devotis hymnis delectare,
Dulce est de Jesu cogitare.
Dulcius cum Jesu jubilare,
Dulcissimum cælos penetrare.
Jesu ob amorem,
Omnem fer laborem,
Sustine vim patiens,
Tace ut sis sapiens,
Mores Rege, aures tege:
Sæpè ora, sæpè lege.

V.

De patientia servanda.

ADversa mundi tolera,
Pro Christi nomine,
Plus nocent sæpè prospera,
Cum levi flamine.
Cùm à multis molestaris,
Nihil perdis, sed lucraris:
Patiendo promereris:
Multa bona consequeris.
Nam Deum honorificas.
Et Angelos lætificas:
Coronam tuam duplicas,
Et proximos ædificas.
Labor parvus est, & brevis vita:
Merces grandis est, quies infinita,
Toties martyr Dei efficeris,
Quoties pro Deo pœnam patieris.
Patiendo fit homo melior,
Auro pulchrior, vitro clarior,
A vitiis purgatior,
Virtutibus perfectior;
Jesu Christo acceptior,
Sanctis quoque similior,
Hostibus suis fortior,
Amicis amabilior.
Assuesce Jesum invocare,
Mariam sæpè salutare:
Cruce sancta te signare;
Omnes sanctos honorare:
Contra dæmones certare,
Vigilare & orare.
In Domino semper spera,
Age recta, profer vera,
Coram Deo te humilia,
Et gratiam invenies.
Ama pauca & simplicia,
Et pacem bonam reperies.

VI.

De Dulcedine Jesu, & de plenitudine gratiarum, & omnium virtutum, quas habuit.

Sequentia.

O Dulcissime Jesu,
Qui de cælo descendisti,
Et vitam mundo contulisti.
Legam de te, scribam de te:
Quæram te, cantem de te,
Jesu puer dulcissime.
Nam suavis es & mitis,
Humilis, plenusque virtutibus,
Fili Dei altissime.
Multum dimittis, multum amanti,
Nec postea te deserenti.
Qui te relinquit,
Heu quid hic facit?
Qui te invenit,
Eja quid habet!
Illum profectò tenet & habet,
Qui cælum terramq; ut Deus regit,
Ut homo miro modo præsepè,
Quasi pauper prælegit.
O venerabile præsepium,
In quo mundi servatur pretium:
Nunc latet, nunc patet:
Tunc scietur, cùm pro multis expendetur.
Hæc sunt deliciæ fidelis animæ,
Sæpè mente revolvere,
Humilia tua, Jesu Christe.
Hæc sunt sanctæ reliquiæ, piæ memoriæ:
Quas devotè recolere,
In absentia tua vis Domine.

Jam

Jam oportet me gaudere,
Nam damnatus pro ſcelere,
Eram, & clauſus tetro carcere:
Sed Jeſus venit cum claro lumine.
Nudus eram, nec ſciebam,
Claudicabam, & languebam,
Et ad me dignatus es deſcendere,
Jeſu clemens & cœleſtis medice.
Bone Pater, multum nos amaſti,
Quibus Jeſum præparaſti
Ab æſtibus umbraculum.
O Jeſu clariſſimum ſpeculum,
Splendens per totum ſæculum:
Tu noſtrum es remedium.
Quidni ego dolerem,
Jeſu mi ſi non veniſſes,
Et ægrotum viſitaſſes.
Nunc verò & gaudebo,
In te Jeſu Deo meo:
Et ſervus ſemper ero.
Laus tibi Jeſu benigne,
Et amoris tui igne,
Accende me,
Ut ſemper amem te.

VII.

Verſus de ſancta Cruce.

Vita boni Monachi, crux eſt, ſed dux paradiſi
Portat portantem, ſalvat ſua vulnera flentem.
Firmat nutantem, tollit ad æthera mentem,
Vincit tentantem, dæmonem de cælo cadentem.

INDEX PRIMUS

Modus ac Ratio legendi sequentes Indices.

Primus numerus P. Pag.
Secundus C. Caput
Tertius N. numerum Marginalem } Significat.

Notandum opuscula breviora, rejecta esse in finem: Vocantur autem brevia, ad distinctionem præcedentium, quæ sunt longiora.

Loca sacræ Scripturæ, quæ vel explicantur, vel illustrantur.

INDEX SECUNDUS,

Nempe rerum.

Quanta

D.

Hoſpi-

Oratio

Q.

R.

S.

Sensu-

T.

V.

FINIS.

TOMUS TERTIUS OPERUM THOMÆ à KEMPIS,

Canonici Regularis, Ordinis D. Augustini.

IN PRIMA PARTE HUJUS TOMI TERTII,

continentur vitæ undecim virorum sanctimonia illustrium, qui syncronei, aut familiares Thomæ à Kempis extiterunt:

Catalogus eorum quorum vitæ hic describuntur.

1. *M. Gerardus Magnus, vulgò Groot nuncupatus.*
2. *D. Florentius Daventriensis Ecclesiæ presbyter.*

3. *Joannes Gronde.*
4. *Joannes Brinckerinck.*
5. *Rubertus Bernerus.*
6. *D. Henricus Brune.*
7. *Gerardus Sutphaniensis.*
8. *D. Amilius de Buren.*
9. *Jacobus de Viana.*
10. *Joannes Cacabus, vulgò Ketel, qui coquus fuit.*
11. *Arnoldus Schonhove.*

(3–11:) *Hi novem postremi fuerunt discipuli D. Florentii.*

VITA VENERABILIS M. GERARDI MAGNI, VULGO GROOT.

Prologus in vitam venerabilis Magistri Gerardi Magni, vulgariter Groot.

1. AUxiliante Domino, frater charissime, de paternis actibus [pauca tamen de pluribus] charitatis ausu dicere tentabo, ob magnam utique petitionis tuæ instantiam, & communem utilitatem. Ex quo enim multi jam Patres & devoti fratres, olim mihi cogniti dormierunt, eorum virtutes effari non vereor; quatenus exinde bonam memoriam, de bonis exemplis ipsorum, posteris relinquam ad divini nominis laudem altiùs extollendam. Igitur à venerabili M.Gerardo,

M. Gerardo, cognomento Magno, Prædicatore egregio & devoto, exordium sumam.

2. 2. Deinde etiam [si Dominus annuerit] de devotis fratribus discipulis ejus, aliqua sanctæ conversationis exempla adjiciam, ad tuam & aliorum simplicium fratrum devotionem excitandam. Quem licet in carne non viderim, plures tamen discipulatui ejus adhærentes, corporaliter agnovi, à quibus multa de felicibus actibus ejus frequenter audivi, ut non putes me propriâ imaginatione hæc confinxisse, sed à valde fidelibus utriusque sexus personis, viridicâ relatione percepisse.

Capita eorum, quæ in hac vita continentur.

Vita venerabilis Magistri Gerardi Magni, Deo devoti Diaconi, & Prædicatoris eximii.

CAPUT I.

De ortu, & de interpretatione nominis ejusdem.

1. VEnerabilis Magister Gerardus dictus Magnus, civis fuit Daventriensis civitatis, ex honestis & majoribus ejusdem loci parentibus ortus, ac diligenti cura suorum teneriter educatus. Congruè autem satis tale sortitus est nomen à terrenis parentibus sibi impositum, sed cœlesti provisione postmodum in melius permutatum. Nam qui antiquam vitam suam in novæ conversationis statum mutavit, dignè quoque nomen ejus piam interpretationem habere promeruit, sicut ob virtutum ejus insignia sequens narratio declarabit. 1.

2. Dicitur namque Gerardus quasi gerens artes, quia studio literarum deditus, in liberalibus artibus & scientiis multis fuit vel maximè eruditus. Vel dicitur Gerardus quasi gerens ardorem, quia gratiâ Dei misericorditer præventus, in amore Christi arsit interius, & in divinis laudibus vehementer erat affectus. 2.

Vel recte iā Tertio Gerardus vocatur quasi gerens ardua, quia ad Deum perfectè conversus, magna et alta gessit in vita, dum sedulò mentem ad cœlestia erexit, & multos populos ad emendationem vitæ prædicando convertit. Nam totam hanc patriam nostram vitâ, verbo, moribus, & doctrinâ illuminavit, & accendit. Fuit itaque re & nomine magnus in sæculo, divitiis, honoribus, scientiis, ac beneficiis locupletatus; sed major extitit in contemptu sæculi, & imitatione humilis vitæ Jesu Christi, nec non in multiplici fructu discipulorum Christi, sicut vestigia derelicta patenter ostendunt.

5. 3. In memoria ergò æterna erit vir iste, qui in diebus nostris orthodoxæ fidei regulares secutus docuit, & sanctæ Religionis statum per devota exempla reparavit. Nam licet diu in sæculari vita insolens ac vanus intercesserit, tamen postea conversus humillimè ac devotissimè in sancta paupertate & abstinentia multa, vitam valde exemplarem exegit, quam & felici agone optimè consummavit.

CAPUT II.

De celeri profectu ejus in studio Parisiensi

1. 1. Hic itaque à parentibus ad studium Parisiense sub annis adolescentiæ missus est, & copiosis expensis præ multis consodalibus affluens, satagebat [pro quo venerat] proficere diligenter. Nec tunc quidem Christi gloriam studens quærebat, sed magni nominis umbram sequens, famam potissimum curabat humanam.

2. 2. In brevi tamen secundum communem studentium cursum ad altiora avide intensus ad Magisterii intellectum suffragante 18. aetatis suae anno promotus est. Deinde hunc apicem, cum calleret ingenio, ac sæculari fastu tumeret, Ecclesiasticis beneficiis insignitus, & inter plura beneficia etiam Aquensis Ecclesiæ Canonicus investitur. Verùm latas adhuc sæculi vias necdum inspiratus pervagatur, donec Deo miserante in virum alium mutaretur.

CAPUT III.

Quod conversio ejus cuidam solitario in Colonia fuit revelata.

1. Sed cùm omnipotens & misericors 1.
Deus, qui facit mirabilia magna solus, hunc doctum & famatissimum Magistrum à præsentis seculi nexibus solvere decrevisset, modum conversionis ejus duxit ad effectum. Cujus tamen conversio hominibus inopinata & incognita, cuidam solitario in Colonia prius fuit revelata & prædicta.

2. Cùm enim quodam tempore Co- 2.
loniæ esset, & sæcularibus ludis intenderet vagabundus, præfatus solitarius nomen & habitum Magistri Gerardi expressè designans, prædixit ejus conversionem citò complendam, & multis profuturam. Unde quidam hoc sciens, venit ad eum ubi stabat, & ait: Quid hic stas vanis intentus? Alius homo fieri debes. Quod ille de se dictum tanquàm puerile factum existimavit, nec tunc quidem multum advertit. Sed Deus præscius futurorum, qui non fallit, in brevi tempore implevit prædestinationis suæ verbum, revocans dilectum sibi Gerardum à via iniquitatis ad sanctæ conversionis statum, per quendam Religiosum Carthusiensis Ordinis virum.

Caput IV.

Qualiter per Religiosum Carthusiensem tractus sit ad Deum.

1\. 1. ERat namque in terra Geldriensi, apud oppidum Arnemense, Religiosus quidam Prior Ordinis Carthusiensis in Monichusen, vir literatus & devotus, Magistro Gerardo olim in sæculo familiariter notus. Hic charitatis visceribus plenus, & zelo animarum erga proximum concitatus; cœpit cogitare qualiter cum Magistro Gerardo possit habere sermonem, & secretò de ejus tractare salute; ne tantus vir eruditusque Magister, in sæculo deperiret, sed de diaboli laqueis ereptus Dei auxilio, electorum numero jungeretur. Eo siquidem præcipuè tempore, mundi status in maligno videbatur undique positus; ita ut pauci essent, qui verbum vitæ moribus ac vocibus prædicarent; pauciores verò, qui continentiam sectarentur; & quod dolendum erat, nomen sanctæ religionis, & status devotionis, præ inopia spiritus, à Patrum præcedentium vestigiis, nimium claudicabat. Apud Carthusienses verò, lux vitæ cœlestis remansit occulto; & carnalibus videbatur satis austera, erat tamen Deo gratissima, & spiritu ferventibus optabilis atque jucunda.

Apud Carthusianos velut cineribus latuit viguitque intemeratus hactenus monachismus.

2\. 2. Interea accidit, ut prænominatus Prior, causa emergente Trajectum tenderet, ibique dilectum Magistrum Gerardum esse percipiens, ad ejus colloquium desideranter properat; moxque ad extrahendum piscem hunc magnum de sæculi fluctibus, sanctæ exhortationis rete opportunè relaxat. Aggreditur ergò familiarem amicum, salutat sodalem antiquum, hortatur sapienter hæsitantem benignum; cum docto loquitur de summo bono, proponit præmia æterna, terret judicio futuro, miscet blandis tristia; laudat religionem, mundi vituperat cursum, ostendit sub sole cuncta esse peritura. Nam mors imminet, inquit, incerta dies mortis & hora; sed ô quanta sectatoribus Christi, sunt dona promissa? Inter hæc sancta, mutuaque colloquia sæpius repetita, adest gratia Divina. Mollitur animus audientis, fidem præbet dictis Magister reverendus, assentit veris, ducitur rationibus; trahitur promissis, firmatur Sanctorum exemplis. Tandem proponit vitam mutare in melius, & mundanis renunciare fastibus, deo favente.

3\. His Prior perceptis exhilaratur altiùs, quod semen Dei in terram bonam cecidit; gaudetque gaudio magno, de cete grandi Christi hamo capto, citiùs de marinis turbinibus extrahendo. Redit lætus ad socium suum, gratias agit Deo, à quo omne bonum; fatetur se, non frustrà texuisse sermonem. Quia cœpi, inquit, ut spero, Magistrum Gerardum, & confido de ejus conversione, quod bonum propositum velit tenere & factis comprobare. O stupenda & laudanda, Salvatoris nostri clementia! O ineffabilis Spiritus S. virtus & gratia, quæ facilè corda hominum mutat, dum intus visitat & illustrat. *Hæc est mutatio dexteræ excelsi, faciens prodigia sursum, & signa in terra deorsum: evacuans tenebras, & lucem cordi infundens.* Hæc est Dei solius potentia magna, qui in benedictionibus dulcedinis suæ, prævenit electum Diaconum suum Gerardum 3. Psal. 76.

Gerardum, faciens de leone agnum; quem ante sæcula, prædestinavit sibi incorporandum; atque in fine sæculorum, præparavit ad evangelizandum verbum suum multis civitatibus & populis, ad sancti nominis sui laudem & honorem.

CAPUT V.

De mutatione habitus & morum.

1. NEc longè post, cœpit bonæ voluntatis suæ propositum ducere ad effectum. Igitur animo bene deliberato, & in Christo fundato, abrenuntiat beneficiis cunctis; vestes mutat sæculares, simplicibus induitur, sicut decuit humilem Clericum, mundi contemptum divitiis præferentem. Fit rumor in populo, & multi obstupescentes de novitate facti, ad invicem loquebantur: Quid hic jam prætendit?
Actor. 26. Quæ res nova, huic accidit? Nunquid multæ literæ, ad insaniam eum perduxerunt? Ecce, qui jam antea ornatis vestibus incedebat, nunc incultis & griseis tegitur lanis. Et qui conviviis & epulis delectabatur variis, nunc respuit jucunda, quærit vilia; fugit honores, diligit paupertatem. Etenim manus Domini erat cum eo, cœpitque fiducialiter agere in nomine Domini.

2. 2. Unde hominum fabulationes, & susurrationes inanes parvipendens, ad
Psal. 18. Deum totâ cordis intentione se convertit, dicens: *Elegi abjectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.* Factus est ergò Deo cooperante, ex divite pauper, de superbo humilis, de delicato abstinens, de vago stabilis, de mundano spiritualis, de curioso simplex & devotus. Loquentibus igitur & mirantibus populis, de subita mutatione tanti viri, accessit ad eum secretò unus civium ejus de magnatibus, volens pleniùs scire propositum venerabilis Magistri fugientis læta consortia mundi.

3. Cumque multa ab eo studiosè exquisisset, & perfectè abrenunciationis mysterium audisset, ita de dubiis quæsitis perdocetur, ut summè ædificatus abiret, dicens: Quid isti ignari & vulgares, de bono & prudenti viro, tam insana verba loquuntur? Nunquàm tam sapiens & sensatus esse cœpit, sicut modò cùm sæculi vias fugiens deserit; & Deo, in spiritu humilitatis, servire intendit. Quàm felix foret, qui imitari vellet, nec bene agenti insultaret? si in hoc bono perstiterit, multorum erit ipse causa bonorum. 3.

CAPUT VI.

Qualiter à consortio sæcularium se subtraxit.

1. SEd ne semen sanctum, in corde viri Dei plantatum, à transeuntibus secus viam conculcaretur; aut à volucribus cœli, non opertum carperetur; ne etiam lumen accensum, levi flatu extingueretur; sed potiùs sub modio latens servaretur, & pinguedine internæ devotionis nutriretur; vel ne recens & fragilis arundo, vanitatis aura pulsata, ad terram mox flecteretur, sed virtute firmaretur ex alto: elegit humilis Magister ad tempus latere, & ab humanis aspectibus sæculariumque colloquiis, se cautè segregare; à cunctis quoque mundi curis animum solvere, soli Deo & sibi liberè vacare; ut primò in se disceret, quod postea docturus I.

 erat;

erat; quatenùs divinâ dulcedine prægustatâ, æquanimiùs ferret pro veritate adversa; nec diabolica pertimesceret tentamenta, ipsi adventura.

2. 2. Secessit igitur à civitate sua & de domo paterna; venitque in partes Geldriæ, ad religiosos fratres Carthusienses in Monichusen, in Christi charitate sibi dilectos. A quibus reverenter susceptus, cellam accepit, ut hospes amandus; quam lætus & desideranter ingrediens, cum beato Petro, in mentis excessu ait; *Domine bonum est, nos hic esse.* Matt. 17. Ibi namque recollegit cordis sui dispersiones; ibi veteris vitæ detersit rubigines, atque interioris hominis imaginem reformavit ad purum. Ibi insurgentes passionum motus, jejunando vigilandoque confregit; & dœmonum varios insultus, orando flendoque divicit, loquens cum Psalm. 54. sancto David: *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine. Expectabam eum, qui salvum me fecit*, à pusillanimitate spiritus & tempestate. Vidi & ego habitationis ejus locum, in quo lucerna Dei & amicus omnipotentis, ad tempus latuit, donec super candelabrum poneretur, ut omnibus lucis exempla monstraret.

CAPUT VII.

De abstinentia, & cilicio ejus quod gestavit.

1. 1. NOvus igitur miles Christi, sub castris Carthusiorum, stabat intrepidus. Nec tædio cellæ vincitur intus, nec laboris exercitio frangitur foris; sed sicut bonus claustralis, fit custos cordis & oris. Etenim agrum cordis sui, districtâ examinaiione quotidiè visitans, diligenter excoluit, spinas vitiorum eradicando, ac virtutum semina inserendo: Itaque bellum spirituale adversus carnem & sanguinem assumens, quo citius mundi rectorem, principem tenebrarum diabolum prosterneret, strenuè contra seipsum in loco solitudinis armatur. Non ergò se palpat, ut delicatus; nec sibi parcit, quasi sit debilis; nec se excusat, tanquàm innoxius, nec pœnitentiam differt, sicut negligens & tepidus servus: sed memor iniquitatum suarum antiquarum spiritum contritionis concepit; & faciem Christi placare desiderans, carnem suam cum vitiis & concupiscentiis, pro nomine Jesu crucifixit. Tenero namque corpusculo, crebra jejunia indixit; ab esu carnium [sicut mos ordinis est] & à multis licitis abstinuit; vigilias noctis prolongavit, somni torporem, stando, orando, genu flectendo, ab oculis excussit; atque in spiritu fervoris, corpus spiritui servire coëgit.

2. Lumbos quoque suos, cilicio asperrimo & nodoso præcinxit, ne caro lasciviens titillaret; fortique pudicitiæ vigore renes constringens, pellem & carnem pro anima fideliter exposuit. Unde ad literam, veraciter Prophetæ verbum in Psalmo implevit, ut meritò dicere posset: *Ego autem, cùm mihi molesti essent, induebar cilicio.* Psalm. 48. Qui sunt isti, ô bone magister, tibi in claustro infesti. Caro certè concupiscens, mundus alliciens, & diabolus tentans. Mirum, si in hac solitudine tentationes habes, ubi jam à sæcularibus longè degis. Non sum securus, nec ego nec aliquis in corpore peccati constitutus. Sed ne vincar affectionibus pravis, aut movear exemplis malis, quæsivi locum solitudinis, sub majori spe Divinæ protectionis. Et quidem Christus

stus nunquam fuit tam apertè tentatus, nisi cùm intrasset desertum, & jejunasset à cibis, qui tamen liber erat à passionibus cunctis. Itaque, ego qui peccator sum, ut Deo meo amplius satisfaciam, subtraxi me à turbis, humiliavi in jejunio animam meam, ut oratio mea in sinu meo convertatur. Retulit mihi quædam devota soror, quam ipse convertit; quod post mortem ejus, cilicium magistri Gerardi vidisset, & manibus contrectasset; quia valde longum & asperum fuit, & multos nodos habuit, ad graviorem pœnam ipsi infligendam.

CAPUT VIII.

Quod consilio Religiosorum, cœpit verbum Dei prædicare.

1. 1. CUmque devotus ac studiosus magister, virtutum proficeret incrementis; & mundus tantò magis ei vilesceret, quantò Christus ipsi plus dulcescebat; Deo disponente, cum tempus fructificandi jam instaret, consilium fuit prudentum virorum ac religiosorum fratrum, ut lucerna ardens & lucens super candelabrum poneretur; quatenus omnibus, qui in domo Dei sunt, luceret; ac per vocem prædicationis, & per sanctæ conversationis exemplum, accenderet corda peccatorum. Fuisset bonum, quod vir magnæ facultatis, Deo & sibi continuè vacasset in solitudine claustrali; sed majus bonum, & altior laus Dei exindè sperabatur; quod magister ad prædicandum idoneus, & ad ferendum onus ordinis minus validus, pluribus proficeret animabus, verbum vitæ palam prædicando, qui viam humilitatis didicit incedere, terrena omnia aspernando; ut sic Christo lucrum maximum ferret, & multos secum ad æternum perduceret regnum; tantò gloriosior utique in futuro, quantò ferventiùs laboraret pro animarum salute in præsenti.

2. Tribus autem annis, lectioni & 2.
orationi vacavit, antequam prædicare inciperet. Accensus est ergò præco fidelis spiritualibus armis, & scripturarum documentis, ad evangelizandum verbum Dei, in civitatibus & villis, coram clericis & laicis ac religiosis multis audientibus, viris & mulieribus, parvulis & magnis, doctis pariter & indoctis, magnatibus, scabinis, consulibus, servis ac liberis, divitibus, pauperibus, indigenis & peregrinis. Cumque tuba salutari intonaret, nec quicquam necessariæ salutis audientium auribus subtraheret, sed omne consilium Dei secundùm statum & conditiones personarum sexus & ætatis publicè annunciaret, commota sunt corda plurimorum, à facie formidinis Domini, & à ventura ira judicii extremi, & ignis extremi. *Posuit quippe securim*, secundùm Beati Joannis Baptistæ sententiam, *ad radicem arboris*; ut districtum judicem omnes timerent, peccare desinerent, ac dignos pœnitentiæ fructus agerent, orationibus, eleëmosynis, & jejuniis insistendo, faciem pii conditoris prævenirent atque placarent. Et multi audientes sermonem ejus, compuncti sunt; & accedentes ad eum, consilio ejus se subdiderunt, omnem vanitatem sæculi abjicientes. Quidam etiam in castimoniæ æmulatione, virgines permanserunt: nonnulli continentiam voventes, plures secum in Dei servitio congregarunt.

3. Sed quoniam probitas bonorum, invi- 3.

diam

diam patitur malorum, contradixerunt ei frequenter homines mente corrupti, amatores mundi, & delitiarum ſectatores; viam veritatis odientes, & omnibus bonis adverſantes. Iſti viro Dei ſecretò detrahebant, & quandoque apertis latratibus, contra eum turbationem ſuſcitabant; quia eorum vitia & ſcelera, acriter arguebat. Sed quod nequius eſt, quidam Prælati & Sacerdotes, nec non Religioſi circumvagantes, indignè ferebant tanti viri doctrinam & juſtitiæ zelum, in deſertores ſacræ legis: idcircò famam ejus denigrare, & animi conſtantiam debellare conabantur. De quibus & ipſe, in quadam epiſtola ita ſcribit: Multi me circumſtant latratus, qui exardeſcunt ſicut ignis in ſpinis, ſed non comparent. Unde amator Chriſti & zelator animarum, nec minis adverſantium turbabatur], nec vituperiis exprobrantium irritabatur. Fundatus enim erat ſupra firmam petram; quia non quæſivit mundi gloriam, nec veritus eſt pati pro Chriſto contumeliam; quinimò paratus erat, pro veritate & Evangelio Dei, corpus tradere & animam, ad Dei gloriam promovendam, & ubilibet dilatandam. Benedictus itaque Deus, qui talem nobis prædicatorem ſuſcitavit, & ad prædicandum tranſmiſit; per quem, nobis in hac infima terra, refulſit lux vitæ cœleſtis.

CAPUT IX.

De laboribus & patientia ejus inter adverſarios.

1. 1. LOngum eſt enarrare labores, quos pertulit in prædicando: conflictus, quos habuit contra ſubverſores fidei in diſputando: exhortationes, quas peregit, devotos fratres & ſorores in ſancto propoſito confirmando. Et hæc latiſſimè in epiſtolis ejus patent, quas diverſis perſonis, pro conſolatione deſtinavit. Ait namque in epiſtola quadam, ad Sacerdotes in Amſterdamo, ſibi multum familiares: Non terreamini chariſſimi, ſi famam audiveritis de Campenſibus contra me. Omnia ſuccedunt, ut ſpero, ſicut Deus vult. Et mirabiliter augetur Eccleſia in Campis, Deo altiſſimo laus & gloria. Ardeat charitas intrà nos non lentè, ſed vehementer. [a] Deſpiciamus iſta ſtercora, ſimus in laudem Conditoris; ut exemplaria altiſſimi. Sentiens proinde, multos Eccleſiarum Prælatos ſibi adverſari, & prædicationem ſuam inimicâ æmulatione impediri, ac callido edicto interdici; ceſſit humiliter furori & livori, nolens in populo tumultum contra clerum agitare. Dixitque ad plebem, quæ indignè ferebat inhibitionem talem confictam; Prælati noſtri ſunt, volumus Pſal. 2. prout decet & tenemur, eorum edictis obedire. Non enim quærimus aliquem lædere, nec ſcandalum ſuſcitare. Dominus benè novit ſuos, quos elegit ab initio: & vocabit etiam per gratiam ſuam ſine nobis, ſicut ei placuerit. Suppreſſit ergò vocem ſuam ad tempus, & interim ad privatas ſe contulit exhortationes; cunctis adventantibus conſolationis verbum alacri corde impendendo; quemadmodum & beatus Paulus ait: *Et ego ipſe impendar pro animabus veſtris, non quærens, quod mihi utile, ſed quod multis.* 2. Cor. 12.

2. Fecit etiam plures ſacræ Theologiæ libros à ſcholaribus ſcribi, quos attraxit colloquiis bonis, ac pretio remune- 2.

muneravit, invitans eos ad domum suam venire, & verbum Dei sæpius audire; ut sic instrueret ad castitatem, & vitæ emendationem, quatenus æternæ beatitudinis participes fierent, & sanctæ novitatis formam arriperent, per abrenuntiationem vitæ sæcularis. Interdum quoque piâ cautione præhabitâ, pecuniæ summam ex integro non solvit, sed per partes tribuit, ut frequenter ad eum, pro debito tollendo accederent, & tali occasione familiaritatis ejus gratiam invenirent. Qui tantò libentiùs magistri doctrinam audiebant, quantò majora pietatis beneficia, in eo redundare videbant. Multùm enim affectavit, ex his Scriptoribus aliquos facere Christi: quod etiam Deo favente factum est in tempore brevi. Plus enim delectabatur simplicibus, & minùs eruditis loqui, quàm sapientibus sæculi; quia innocentes & egeni, plerumque consilium Dei citiùs admittunt, quàm astutiores, qui in sua sapientia confidunt. Unde Propheta David: *Innocentes & recti, adhæserunt mihi, quia sustinui te.* Psal.24.

3. 3. Quidam ex ordine mendicantium religiosus habitu, sed perniciosus sermone, cœpit venerabili Magistro contradicere in multis. Is ergò, cùm eum vincere non posset, ad curiam Romanam iter arripuit, ut viro Dei litem inferret, aut qualicunq; astutiâ silentium imponeret: quod utiq; facere pertimuisset, si spiritu Dei motus fuisset. Verùm Deus arbiter justus & pacis amator, aliter disposuit, quàm ille iniquus turbator præsumpsit. Subitò enim infirmatus in via obiit, & tota machinatio ejus, ad nihilum redacta cessavit. Fuit & alius in Ordine prædicatorum, eloquens sermocinator, magnæ opinionis habens titulum & dignitatem; qui comperta venerabilis magistri fama præclara, gavisus est charitate eximiâ, congratulans eidem mente devota. Misit ergò ipsi amicabilem literam, eleganti dictamine conscriptam, recommendans bonum opus ab eo inceptum; suadens ne frageretur impulsibus perversorum, sed in Domino confisus staret fortissimè, & populo Christiano cœlestia fluenta uberiùs instillaret. Quibus auditis & literis perlectis, magister in multis probatus collegam sanctæ exhortationis charitatis ulnis amplexatus est, & ad prædicationis opus velut divinis oraculis armabatur.

2. Cor. 12.

2.

CAPUT X.

De profectione ejus ad partes Brabantiæ.

1. AUdiens pius & humilis magister Gerardus, magnam ac celebrem famam venerabilis Domini Joannis Rosenbroec religiosi, Prioris Viridis vallis prope Bruxellam, perrexit ad partes Brabantiæ per longinqui itineris spatium, ad videndam sancti ac devotissimi patris præsentiam corporalem; ut quem opinione vulgatâ tantùm, & ex librorum ejus editione cognoverat, coram quoque positus oculatâ specie cerneret; ac viventis in carne vocem gratiosam, tanquam Spiritus sancti fistulam, audiret sua verba resonantem. Assumpsit ergò secum Reverendum Magistrum Joannem Cele, rectorem scholæ Scuolensis, devotum ac fidelem Jesu Christi amatorem; quorum erat anima una, & cor unum in Domino; & grata utriusque societas & accensa voluntas, ut ad honorem Dei pariter proficiscerentur, spiritualis ædificationis duntaxat gratia. 1.

2. 2. Profectus est etiam cum eis, vir quidam fidelis & devotus laicus, Gerardus calopifex dictus, dux angusti itineris, & individuus comes hujus felicissimæ profectionis. Venientes ergò ad locum, Viridis vallis nomine, viderunt in eo non alta & curiosa ædificia, sed simplicitatis & paupertatis insignia; quæ cælestis Regis nostri fuerunt vestigia prima, cùm in orbem terrarum Rex cœli, ex virgine natus processit inopia plenus. Intrantibus autem monasterii portam, mox occurrit Pater sanctus Prior devotus, ætate grandævus, affabilitate serenus, ac morum honestate reverendus, propter quem intuendum & visitandum venerant. Qui benignissimè adventantes salutans, divinâ revelatione instructus, magistrum Gerardum proprio nomine appellavit & cognovit, quem tamen antea nunquam viderat. Salutatione igitur præmissâ, hospites honestissimos secum ad interiora claustri perduxit, & debitam humanitatis gratiam, hilari vultu & corde lætiori, eis exhibuit, tanquam JEsum Christum recepisset.

3. Mansit autem magister Gerardus ibidem paucis diebus, conferens cum viro Dei de sanctis scripturis, à quo multa secreta cœlestia audivit, quæ suum intellectum excedere fatebatur; ita ut cum
3. Reg. 10. Regina Saba stupens diceret: *Major est sapientia & scientia tua* (Pater eximie) *quàm rumor, quem audivi in terra mea; vicisti enim virtutibus famam.* Post hæc, cum suis ad propriam urbem, plurimum ædificatus repedavit; & tanquam mundum animal, audita mente pertractans, frequenter intus ruminavit; & quædam ex his dictis, ne oblivisceretur, in scripta redegit. Cui etiam Deus obitum amantissimi patris revelavit, ut in compulsatione campanarum, multis civibus audientibus manifestavit; ejusque animam unâ horâ purgatam, ad cœlestem gloriam transisse quibusdam amicis suis secretius indicavit. Sed nec ipse, diu postea supervixit. Nam triennio ferè transacto, mortalitatis tempore, carnis debitum Domino se vocante persolvit. Nec fuit otiosa hujus visitationis peregrinatio, nec infructuosa tam sancti patris allocutio; sed vivæ vocis ejus informatio, fiebat nutrimentum amplioris dilectionis, & augmentum novi fervoris; sicut in quadam epistola, ad eosdem fratres de Viridi valle directa testatur dicens: Intimè commendari desiderio præposito & priori, cujus scabellum pedum, tam in hac vita quàm in futura [quia anima mea ipsi præ cunctis mortalibus amore & reverentia conglutinata est] fieri concupisco. Ardeo adhuc & suspiro vestram præsentiam, & de spiritu vestro renovari, & inspirari, & mihi impertiri.

CAPUT XI.

De rigore ejus in victu & vestitu.

1. DOmestica autem conversatio ejus, qualis fuerit, paucis edicam. Ipse namque normam vivendi sibi statuit, & multa devota exercitia compilando descripsit. Valde sobrius in comedendo fuit; & penè omni die, uno prandio contentari consuevit. Somni necessitatem sic temperavit, ut septem horas pro quiete sufficere existimaret. Extrà domum suam comedere, à quocunque etiam invitatus, noluit; devitans familiaritates sæcularium, & longas epulationes divitum, in

in detrimentum egenorum. Tam rigidè suum propositum tenuit, ut nemo eum invitare, aut molestare precibus auderet. Et in hac conscientia bonis viris sic placuit, ut malis omnem obloquendi tolleret ansam. Attamen aliquos pauperes Deo servientes, & interdum unum vel duos honestos burgenses, ad suam mensulam convocavit, ob instructionem vitæ melioris, quos uberiùs suavitate cœlestis sermonis refecit, quàm ferculis accuratis, quæ minimè præparavit. Sive enim solus, sive cum hospite edebat, lectio sancta præibat; sermo ædificativus, ex ore mellito fluebat: aliàs, silentium suum strictè tenebat.

2. 2. Longè ab ore ejus risus & jocus, longiùs detractionis nævus; aut qui ad rem non pertinet, rumor sæcularis. Sermo ejus, sale conditus; & super omne delectamentum. Dei cultus & animæ salus, sapiebat edenti. Inter hæc etiam, mensæ cœlestis in regno Dei, & dulcis societatis Sanctorum, post grande hujus mundi exilium recordabatur; sicque hospites suos, reddidit lætos in Domino, in corde compunctos. Habebat autem refectoriolum modicum, in quo pauci cum eo poterant discumbere. Ubi in propinquo, contra mensam stabat promptuarium libris optimis refertum; ut si ferculum corporis non placeret, ex copia librorum, poculum animæ amicis suis propinaret. Sæpè etiam cibos insulsos, aut exustos edebat; non impatiens, sed gratias agens, & tanquam pœnam de præteritis bonis exigens & persolvens. Ipse sibi cibos coquere solebat, licet peritiam coquendi non haberet.

3. 3. A sororibus autem, quæ in vicina domo segregatim morabantur, suscipere servitium devitabat. Si quid fortè emendum esset in foro venali, hoc illæ providebant; nullam tamen ad suum domicilium ingredi permisit, sed unius Clerici solatio contentus fuit. Cuncta ad honestatem bonæ famæ, tam intus quàm foris, disponebat. Et ne suspecta res notaretur, nulli sororum nisi clausâ & obvelatâ fenestrâ loquebatur. Quod si aliquid ipsi dandum erat & ministrandum, per volubilem rotam hoc inferebatur. Unde quidam discipulorum ejus videns eum tam sollicitè custoditum, quæsivit ab eo familiare verbum dicens: Quare bone Magister, tam diligenter obstruitis fenestram vestram? Respondit verbum ædificatione dignum: Si possem, etiam aures obturarem, ne voces earum audirem. Siquidem abundans cautela, non nocet. Omne enim scandalum & periculum fragilium personarum, ex incustodia sensuum & nimia familiaritate venit. Qui ergò vult servare continentiam, visum reprimat & auditum: nam solâ necessitate cogente, cum fœminis timoratè est loquendum.

Fœminarum vitandum commercium.

4. Jejunia autem sanctæ Ecclesiæ multùm strictè observabat. Feriis sextis, à lacticiniis penitùs abstinebat; & sæpe istis diebus, condimento salis pro oleo utebatur. Scutellam suam rarò lavit, sed pane tergebat, aut catello & muribus lingendam exposuit, nec mucidum panem abhorrebat. Feriis quintis verò, ob parasceven sequentem, cuncta vascula sua ab omni sorde pinguedinis cœnâ factâ abluebat in aquis. Erat igitur jucundus in Domino, modicis & simplicibus necessariis contentus; superflua resecans, delicata non requirens; sibi rigidus & parcus, aliis misericors & benignus. 4.

5. Vesti-

5. 5. Vestimenta ejus grisei coloris erant, & humiliter formata; non mollia, non nitida, non multis rugis complicata, rarò nova; & ob vetustatem quandoque attrita, quæ modicis etiam panniculis fecerat resarciri. Nec erubuit homo bene natus, inter amicos & concives, videri abjectus in vestitu. Gestavit perinde ruptum pellicium, multis particulis repreciatum, pauperibus & mendicantibus consimile, divitibus aspernabile; devotis tamen exemplare & posteris sanctum memoriale. Omnis siquidem amictus illius, non magni valoris erat, sed non parvæ virtutis. Nam totus ornatus ejus abintus lucebat, ideò externos non curabat obtutus. Quæ priùs vix aspexisset; istis jam delectabatur involvi. O virum inclytum, non mollibus indutum; sed cum Joanne, duris cilicii sagis opertum; cum Christo quoque, sanctæ paupertatis pannis amictum.

6. 6. Interrogatus est aliquando, à quodam familiari amico; quare tam antiquum & subunculatum pellicium portaret, unde rusticanus homo erubescere potuisset? Respondit more suo grato & jucundo: In hoc quæro commodum meum, ne frigus patiar, & ne ventus per foramina intret, si non essent obstructa. Hoc audiens frater ille, valde ædificatus fuit, perpendens quod non mundo, sed Deo tantùm placere desideraret. Quæsitus est etiam de pelliceo suo & tunicis, quot annorum essent. Qui ait, Majus pellicium, quod superiùs gero, ultra novem annos habet: sed parvum, quod subtus porto, duorum annorum est. Quamdiu inquit, portasti tunicam tuam? At ille? Una duodecim annorum est, altera verò trium. Poterat ergò cum sancto David dicere, Domino fiducialiter supplicando: *Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte universa delicta mea.* Psalm. 24.

7. 7. Recordabatur enim humilis Magister & paupertatis sectator, qualis dudum in sæculo fuisset cùm delicias amaret; quoniam oportet recto judicio, contraria contrariis curare. Olim siquidem, pulchris vestibus & cingulo deargentato, processit in publicum; transiit etiam inter Canonicos cum superpellicio subtilissimo, & almutio formoso; corpori suo, lautiora sæpe indulsit alimenta, & pocula pretiosa, sed posteà mutatus in virum alterum, non est passus priora inulta transire; subjecitque se, non solùm pedibus majorum & honoratorum, sed etiam novissimorum laicorum, coram eis super nudam terram aliquoties comedendo, ita inquiens: Non sum dignus vobiscum in sedili ad mensam sedere, quia plus omnibus peccavi, & Deum offendi. Et qui capiti suo, loturam superfluam frequenter exhibuerat, crines molliter componendo; postmodum sibiipsi indignatus, biretum gessit in capite valde vetustum, à tineis corrosum, & penè centum foraminibus pertusum. Magnam igitur sibi violentiam fecit, carnem subegit, mundum contempsit, caput serpentis antiqui contrivit, nec vitia sibi dominari permisit, sed Christo duce, per viam humilitatis constanter incessit, vitam suam secundùm mores sanctorum Patrum, legitimè conformando.

CAPUT XII.

De devotione ejus in orationibus & divinis audiendis.

1\. 1. SEd quàm devotus & fervidus in oratione extiterit, quis enarrabit? Sæpè namque cùm horas legeret, ex infusione superabundantis gratiæ, in vocem jubilationis erupit; internum cordis gaudium, cantu dulcisono promens. Dumque leniter intra se modularetur, sursum in Deum spiritus ejus ardentur ferebatur. Plus enim jucundabatur in eloquiis divinis & orationibus devotis, quàm unquam priùs in mundi comessationibus, & variis musicorum cantilenis. Habebat autem secum in ministerio Joannem Zutphaniæ, cognomento Brinckerinc; devotum clericum, moribus maturum, ab adolescentia sua Deo deditum; qui cum eo horas canonicas legere, & ad diversa loca prædicationis tempore, ipsum comitari solebat. Hunc bonæ indolis juvenem; tanquam filium paternè dilexit; quia Deo & hominibus charus extitit, & difficulter ab ejus latere avelli potuit.

2\. 2. Cui quadam vice horis expletis dixit: Quid tu Joannes jam meditaris? Intelligisne quæ legis; Dic mihi, quid inde sentis? At ille ad magistrum: Quomodo intelligerem, nisi ab aliquo instructus? Tunc ille ad discipulum suum: Et mihi sensus multiplex & mysticus occurrit, & de uno ad alium latenter transmittit, ut tædium in legendo non habeam, sed diutius his bonis gaudeam immorari. In via positus & hospitio receptus, dicto completorio, dixit duobus discipulis suis. Florentio & Joanni jam præfato; Dicamus modò singuli, suffragia nostra quotidiana. Et hæc erant de consuetudine bona, ut unus alteri defectus suos diceret, si quid fortè reprehensibile in ipso notasset. Tunc satis libenter obtemperantes, liberè se invicem admonebant: & humiliter culpam agnoscentes, veniam petebant; sicque charitativè emendati, ibant ad quietem.

3\. Quodam tempore cum cives Daventrienses, contra hostes suos pergerent armati, vir Dei pro civium salute supliciter oravit. Et factum est Deo dispensante, ut hostibus appropinquantibus, nebula condensa inter eos exurgeret, unde adversarii perterriti & in fugam versi discesserunt; at cives cum suis, salvi & alacres, in oppidum remearunt. Multum ergo valet deprecatio justi assidua. Omni quoque manè, priusquam negotia externa tractanda susciperet, vel quærentibus responsa daret; sacris lectionibus mentem refocillabat, & devotis meditationibus ac precibus futuras actiones suas tempestivè studuit prævenire, secundùm illud Psalmistæ verbum: *Prævenerunt oculi mei adte diluculo, ut meditarer eloquia tua.* Psal. 118.

4\. Quotidie missam, cum magna reverentia & debita devotione, satagebat audire, quærens primò regnum Dei & justitiam ejus, deinde proximorum utilitatibus se exponens, rectùm tenuit iter geminæ charitatis, juxta illud in canticis: *Ordinavit in me charitatem.* Cant 1. Cumque Ecclesiam introisset, non ad spectandum excelsas parietum vitrinas stetit erectus, sed humiliter genua coram Deo in oratione se prostravit. Nec ullos ibi sermones conserere

voluit, sed solùm divinas auscultare laudes, aut horas legere complacuit, vitans in templo Dei omne otiosum verbum loqui. Et ne devotio orantis ex tumultu hominum turbaretur, aut ab astantibus quid secreti cum Domino gereret, notaretur, locum privatum & clausum apud Fratres Minores obtinuit, ubi solus reclusus jacuit in oratione prostratus, & per quandam fenestellam venerabile altaris sacramentum in pluribus locis vidit & adoravit. Ibique precibus & gemitu cælum pulsabat, pectus suum cum Publicano amarissimè tundebat, postulans Deum sibi propitium fieri, & delictis præteritis ignosci; ab instantibus malis & passionibus emundari, & à futuris periculis solitæ pietatis suæ munere defendi.

5. 5. Tantæque devotionis & contemplationis extitit, ut divina plerumque revelatione mereretur consolari, & prophetico spiritu instrui de futuris. Nam quendam discipulum suum, de longa fratris sui absentia tristem, consolabatur de celeri adventu ejus; quia sanus est, inquit, frater tuus, & citò veniet, & ita accidit. De quibusdam etiam fratribus clericis sibi adhærentibus prædixit, quòd aliqui eorum ad sacerdotium essent promovendi, & quidam ad statum religionis assumendi. Quodam tempore, magno desiderio æternæ vitæ accensus, ait uni ex discipulis suis; Quid hîc faciam amplius? Utinam essem apud Dominum meum in cælis. Tunc frater ille respondit; Prædilecte Magister, non possumus adhuc carere præsentia tua. Quis nos ita instrueret, & pro nobis tam strenuè certaret? Pauci sumus & imbecilles, & isti sæculares citò nos forsitan fugarent. At ille rursum confidenter ajebat; Rogabo pro vobis Patrem, ut non deficiat devotio vestra: quam Dominus noster plantavit in terra ista. Spero, quòd istud modicum inceptum, erit in magnum profectum. Deus benè providebit sibi pro me alium virum idoneum, qui se murum ponet pro domo Dei indubitanter.

CAPUT XIII.

De magno desiderio ejus, legendi Scripturas sanctas.

1. 1. Magnus autem huic venerabili Magistro inerat amor legendi Scripturas sanctas: & infatigabilis æstus colligendi libros Doctorum, plusquam thesauros denariorum. Unde in epistola quadam, testatur dicens: Semper [inquit] sum inutilis, semperque avarus, & præavarus librorum. Quamvis enim multis doctis esset doctior, non tamen inde voluit honorari: sed erat mœstorum consolator, & omnium volentium Deo famulari, fidelis semper adjutor. Nec destitit semel lecta sæpè repetere, obscura quoque diligentiùs investigare: ut seipso semper melior fieret, & industrior ad sacratiora capessenda. Sed nec puduit eum, à minoribus aliquid discere vel quærere, sciens scriptum: *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis.* Psal. 118. Unde talibus valde affabilem se præbuit & benignum; immo maluit potiùs, ab alio consilium petere, quàm in sensu solus abundare. Quam, inquit, si puer aliquis me posset instruere, ad sciendam pleniùs Domini voluntatem, libentiùs eum vellem audire, quàm

quàm nemine conſulto ex meipſo aliquid novi attentare.

2. 2. Erat igitur ſtudioſus in ſcripturis legendis, ſed non curioſus in pulchris libris habendis. Siquidem & breviarium non multum valens habuit, ex quo horas ſuas legebat, vitans pro uſu ſuo omne, quod niteret, aut ſimplicitatem non redoleret. Videns ergo quendam habere librum ſatis bene paratum, & quam ſollicitè illum inſpiceret & complicaret, dixit ei; Potiùs habeo, quòd liber me cuſtodiat, quàm ego illum. Servire debet liber utilitati legentis, non ad curioſitatem intuentis. Itaque affectio devoti magiſtri, magis verſabatur erga ſententias in libris, quàm ad venuſtatem expoliti codicis. Sic & beatus Hieronymus maluit habere in vilibus membranis codices emendatos, quàm pulchros & incorrectos. Eſt tamen decens & recommendabile ſatis pro honore Dei, & ornatu ſanctæ Eccleſiæ longe lateque florentis, quòd libri ſacræ Scripturæ, & ad divinum officium pertinentes, meliori ſtylo ſcribantur, atque ab omni pulveris ſorde & corruptione præſerventur; quatenus multis tam præſentibus quàm futuris, Catholicæ pacis fidelibus deſerviant, & inertes ad legendum ardentiùs provocent, ac diu nobiſcum perſeverent, quia magno precio empti & longo labore conſcripti exiſtimantur.

Libros accuratè cuſtodiri addecet.

3. 3. Nec ſolum ſacros libros perlegere ſtuduit, ſed etiam ex authenticis dictis ſanctorum, nonnulla opuſcula rogatu aliorum flagitatus, pro utilitate petentium fideliter conſcripſit, & edidit; paratus etiam illos inſtruere, quos corporaliter adire, & oretenus informare non potuit. Scripſit namque inter cætera, plures notabiles epiſtolas, quæ apud pleroſque ſimul aggregatæ, pro digno memoriali ſervantur & leguntur. Habuit enim ſcientiam omnium liberalium artium, cum multiplici ſanctarum Scripturarum notitia; nec non naturale ingenium valde acutum divinæ gratiæ lumine exornatum; linguam quoque eruditam, copiam exhortandi, memoriamque tenacem; ut vix ei alter in tot ſcientiis ſciretur æqualis, & in ſancta converſatione tam ſtrenuus & devotus. Cumque eſſet tam divinarum quàm humanarum eruditionum prærogativa illuſtratus, erat nihilominus in deferendo honorem majoribus ſuis & Prælatis, valde humilis & ſubmiſſus; in ſtudendo ſimplicia & devota aliorum dicta bene affectatus; in ſermocinando circumſpectus, in ſcribendo ſcriba velox, in meditando compunctus, & in negotiis ſibi commiſſis fidelis & expeditus. Sed ne oblivioni traderet, quæ agere vel dicere eum oportebat, prout utilitas cauſarum exigebat, mox in regeſtis aut in marginibus librorum vel operculis, negotia occurrentia firmiter aſſignare ſolebat. Unde ad cautelam, propter æmulos revincendos, qui ei inſidiabantur in multis, copias dictorum ſuorum apud ſe diligenter retinuit; ut caſu emergente, in promptu haberet, quid detrahentium latratibus reſponderet.

4. Contigit igitur, ut quidam Eccleſiaſticus Prælatus, adverſarius ejus, 4.
contra ipſum diſceptaret; & de quibuſdam ſcriptis ejus, quaſi minus bene ſaperet, palàm eum argueret, non perpendens quali invidiæ morbo, intus ipſe laboraret. Tunc vir Dei memor innocentiæ

centiæ ſuæ, copiam litterarum ſuarum protulit; aſſerens illa, quæ ſibi objiciebantur, non eſſe ſcripta ipſius, nec cum literis ſuis conſonantiam habere. Vos [inquit] Domine videritis, quales literas recepiſtis vel miſiſtis: En hæc eſt copia & ſeries literarum mearum, quas manu mea dictavi: cum iſtis loquor, & pro iſtis ago & reſpondeo. His ita conſtanter editis, obſtructum eſt os loquentis iniqua; & magiſter inſignis, per aſſertionem veritatis, in majori abſceſſit reverentia coram multis aſtantibus: Quoniam veritas ſemper prævalebit; quamvis ab imperitis frequenter impugnetur.

5. 5. Fertur quoque, quòd idem magiſter in aſtronomia & necromantia tritus fuerit; & antequam converſus eſſet, quædam magicæ artis præſtigia actitaſſet. Sed à duobus diſcipulis ejus intellexi, plura ipſi non rectè imponit. Cùm enim unus diſcipulorum ejus, de hac re ſciſcitaretur ab eo veritatem, ait illi: Scientiam quidem hujus artis didici, & libros legi & habui; ſed magicam levitatem non exercui. Adjecit etiam mihi dicere quidam diſcipulus ejus fidelis & devotus presbyter, ad certificandum me clariùs de dubio præſenti. Quia duplex eſt [inquit] necromantia. Una dicitur naturalis, quæ eſt ſubtiliſſima, & à paucis vix diſcernitur à ſecunda, quæ diabolica appellatur, & à jure prohibetur. Naturalem magiſter Gerardus ſcivit, ſed alteram exiſtimo eum non didiciſſe, nec cum diabolo pactum iniiſſe. Sed qualitercunque tamen ſit, quicquid vanitatis & contagionis ex prædicta ſcientia olim contraxit, ſive jlocalariter ſive ſeriosè aliquid egit vel dixit, hæc cuncta dignis pœnitentiæ fructibus ad Deum plenè converſus diluit & purgavit. In cujus rei teſtimonium, quadam ægritudine tactus, coram ſacerdote omnibus illicitus artibus renuntiavit, & codices vanitatis igni tradidit exurendos.

Necromantia ſive Magia duplex.

6. 6. Agnoſcatur in his omnibus divinæ pietatis ſinus immenſus: qualiter omnipotens Deus, quoſdam ſinit gravioribus peccatis & diuturnis erroribus implicari, & tandem ampliori miſeratione apparente ex occulto, renovat perditos ad vitam, ac lapſos ſuſcitat ad pœnitentiam, donans non ſolum de præteritis criminibus veniam, ſed etiam perfectè converſis, & bene proficere nitentibus, cumulum majoris gratiæ; & quod diabolus inſtigavit ad confuſionis pœnam, Deus novit ordinare ad altioris gloriæ coronam promerendam. Si enim gaudium naſcitur Angelis, ſuper uno peccatore pœnitentiam agente; quàm ingens gaudium factum eſt de eo, qui non ſolùm de propriis malis pœnituit, ſed tam multos etiam peccatores ad pœnitentiam, verbo & exemplo ſuo convertit, atque magnam turbam fidelium ad cœleſtia regna trahere laboravit?

CAPUT XIV.

De multiplici fructu ejus, in converſione hominum.

1. QUoniam quidem omnis arbor, Chriſto atteſtante ex fructu cognoſcitur, pandendum nunc eſt, quales ac quantos pietatis fructus hæc arbor protulerit, in tam brevi tempore quo prædicavit. Tribus autem præcipuè arboribus, hunc memorabilem virum & doctum 1.

doctum magistrum, dignum duxi comparandum, videlicet olivæ fertili, cedro sublimi, & palmæ florenti. Ipse enim tanquam lignum fructiferum secus decursus aquarum, plantatus extitit, qui in tempore suo fructus optimos Deo reddidit; quia plenus fluentis scripturarum, vineam Domini sabaoth ubertim irrigavit; unde botri devotionis, cum viriditate boni operis excreverunt, ad laudem Domini nostri Salvatoris. Non fuit iste homo Dei arbor sterilis, nec sylvestris velut quercus defluentibus foliis; sed revera fertilis, ut oliva speciosa in campis, sicut cedrus nobilis, exaltata in Libano; & tanquam palma decora, in monte Sion. Præstitit enim ei misericors Deus gratiam magnam, quam non in vacuum recepit, sed ad usum boni operis exercuit, ut fieret omnibus exemplum virtutis, qui priùs fuerat multis causa erroris, & comes vanitatis. Et factus est tantò humilior & ferventior ad bonum, quantò graviùs se noverat errasse in malo. Quamobrem spiritu Dei innovatus & accensus, operibus misericordiæ diligentiùs insistebat, magno compassionis affectu, proximis succurrendo; salutis verbum populis prædicando, tristibus & tentatis, tanquam pius animarum medicus, divinæ consolationis solatium adhibendo, & recidivantes, crebra exhortatione, ad primi fervoris statum, precibus & lamentis revocando.

2. 2. Quia ergo multam misericordiam assecutus est à Domino, & hanc cum proximo impertiri studuit in vera charitate largiter & ubique, meritò potest cum S. David cantare & dicere: *Ego autem sicut oliva fructificavi in domo Domini, speravi in misericordia Dei in aeternum.* (Psal. 51.) Non enim incompassivus & immisericors extitit, sicut malus ille servus, *qui omnibus sibi dimissis, non est misertus conservi sui*, (Matth. 18.) sed ab initio conversionis suæ, omne debitum in se peccantibus dimisit, pro detrahentibus sibi, suppliciter oravit, paratus etiam ad satisfactionem prior venire, si quem offendisset, & cum omnibus pacem salva veritatis defensione conservare. *Nec etiam abscondit pecuniam Domini sui, sicut piger ille servus, propriis commodis intentus, sed donum scientiæ ac talentum sibi traditum ad lucrandas animas, fideliter exposuit.* (Matth. 25.) Dignè ergo olivæ fertili comparatur, qui oleum misericordiæ, quod à Deo percepit, in proximos suos pia erogatione transfudit. Præcipuè tamen misericordiæ viscera, pauperibus clericis, viduis desolatis, & virginibus castitatem servantibus ostendit, curam paternæ sollicitudinis eis impendens; atque omni, quo potuit consolationis auxilio, necessitatibus egenorum, per se & per alios studuit subvenire.

3. Comparatur quoque non absurdè cedro sublimi, in altum protensæ, quia terrena cuncta spernendo, per contemplationem æternorum crevit in altum, atque per propriæ fragilitatis respectum, cor suum fixit in humilitatis profundo, factusque est tantò latior in summo, quantò angustior & depressior in mundo. Cùm enim esse tam multis scientiis præditus, & maximæ reputationis inter egregios sui temporis Doctores, despexit tamen omne culmen sæcularis honoris, & simplicium se conformavit moribus, ut si quis eum non cognovisset, vix attendisset aut salutasset. Bene

etiam palmæ florenti, magister iste assimilatur, qua antiquitus victores pugilesque solebant coronari: quia multis laboribus & scripturarum documentis, veluti armorum telis contra hæreticos, simoniacos, usurarios, proprietarios focaristas, ac alia complura vitiorum monstra certavit, & vicit; dignus proinde æternæ beatitudinis palmâ coronari, atque à fidelibus populis debita laudum veneratione commendari. Ecce jam verus Israëlita, & Theologicæ veritatis devotissimus Prædicator & Defensor; qui sic Deum dilexit, ut proximum non negligeret: sic ad cœlestia mentem erexit, ut necessitatibus aliorum non deesset: quin non tantum propriæ saluti intendere, sed multis prodesse, & secum ad perfectiorem vitam ducere satagebat.

4. 4. Erat enim vultu hilaris, affatu benignus; mente tranquillus, habitu humilis, victu sobrius; consilio sagax, judicio discretus; rigidus contra vitia, fervidus ad virtutes; otium fugitans, semper aliquid utilitatis pro ædificatione exercens; simplicitatem diligens, humilia sectans, cœlestia meditans; interna penetrans, lectionibus & orationibus sedulò vacans; Deum semper præ oculis habens, jura Ecclesiæ sollicitè custodiens, atque sæcularibus bonum exemplum præbens, nil terreni commodi ex prædicatione quærens; sed animarum lucra pensans, ac gratis sine Ecclesiasticis sumptibus evangelizans. Quamvis ergo longævam vitam non duxit senio fessam, in brevi tamen tempore, multum fructum prædicatione sua protulit, & devotissimos post se discipulos ac fratres in diversis locis reliquit, quos ipse primò novæ lucis gratiâ, qua imbutus erat, fideliter instruxit & accendit.

CAPUT XV.

De devotis congregationibus & monasteriis, ab eo exortis.

1. OPtimè autem æterna Patris sapientia supernaque clementia providit, ut senescenti jam mundo, & ad deteriora vergenti, talis ac tantus magister, tanquam cælestis legatus destinaretur, lorica fidei indutus, & sanctitate vitæ suffultus, per quem religio sacra refloreret, & devotio Christiani populi, ad divini cultus studium & observantiam decalogi, frequenter ejus sermonibus erudita incalesceret, atque opera misericordiæ in pauperes exerceret. Non enim imperiti hominis opus esse videbatur, tot hominum malitiis posse resistere; & de profunda peccatorum caligine, pereuntes animas ad veritatis lucem revocare. Sed huic doctissimo viro & in multis experto, gratia divina prædicandi tribuit facultatem; qui vitæ merito & doctrina cœlesti plenissimè instructus, alios præcellebat; & contemptum mundi, non in humanæ sapientiæ verbis, sed sanctæ conversationis exemplis, suis auditoribus efficaciùs persuadebat. Tantusque affectus audiendi verbum Dei in populo fuit, ut turbam convenientem Ecclesia vix caperet. Nam multi sua prandia relinquebant; & negotia necessaria suspendentes, ad ejus sermonem pia prorsus aviditate tracti concurrebant. Sæpè namque duos sermones uno die prædicavit, & quandoque spiritu fervoris concepto, tribus horis aut amplius sermonem continuavit. Prædicavit autem in principalio-

cipalioribus civitatibus diœcesis Trajectensis, Daventriæ, Suvollis, Campis pluribus vicibus; & in Trajecto, coram universo clero; atque in Hollandiæ partibus, Leydis, Delft, Goudæ, & in Amsterdamo primum sermonem teuthonicum, & in compluribus aliis oppidis ac villis famatis, ubi sperabat aliquem fructum facere, & novum populum Deo parturire. Et benedictus Deus, qui misso desuper Spiritu sancto, accendit corda fidelium suorum, & auxit populum suum vehementer; ut de paucis granis conversis, surgerent multæ congregationes devotorum fratrum & sororum, in castimonia vitæ Deo servientium, ex quibus nonnulla monasteria regularium ac sanctimonialium fœminarum, initium sanctæ conversationis acceperunt.

2. 2. Magna laus magistri Gerardi, quòd de origine ac fonte prædicationis ejus stirps tanta processit; quæ nec post mortem ejus, licet noviter plantata, in agro Dominico germinare cessavit. Siquidem primò ad proximas Regiones Hollandiæ, Geldriæ, Brabantiæ; dehinc ad remotiores partes Flandriæ, Frisiæ, Westfaliæ, Saxoniæ, ordo regularis & devotorum conventus, Deo prosperante, cursim emanavit; insuper ad audientiam Apostolicæ sedis, odor bonæ opinionis pervenit. Ipse namque venerabilis Magister Gerardus, spiritu Dei repletus, cum videret paulatim numerum discipulorum suorum augmentari, & ad studium cœlestis exercitii conflagrare, operam dedit & consuluit; ut devoti quandoque in unam domum, pro mutua exhortatione convenirent, & de Deo ac charitate servanda sincerè tractarent. Et si qui simul stare vellent, de labore manuum suarum victum quærerent, & communem vitam, quantum possent, sub disciplina Ecclesiastica tenerent. Nullum etiam permisit publicè mendicare, nisi evidens necessitas coëgisset, nec curiosè per domos sub obtentu alimoniæ circuire, sed potiùs domi manere, & operi manuali, ut Paulus docuit, insistere suasit, neque aliqua negotia devotionis impeditiva, spe uberioris lucri, censuit exercenda, ne diabolo instigante, daretur infirmis occasio recidivandi rursum ad pristina mala.

3. Habuit etiam in proposito ædificandi monasterium Clericorum Ordinis Canonicorum Regularium, volens quosdam de idoneis Clericis sibi adhærentibus, ad religionis habitum promovere, ut aliis devotis essent in exemplum, & adventantibus aliundè clericis vel laicis, bonæ conversationis iter ostenderent. Ad hunc ordinem Regularium instituendum, præcipuè inductus fuit propter singularem reverentiam & amorem, venerabilis Domini Joannis Rusebroec, primi prioris Viridis vallis, & aliorum ibidem religiosè conversantium probatissimorum fratrum in ordine Regulari, quos dudum personaliter in Brabantia visitaverat, á quibus magnam ædificationis formam, ob multam ipsorum humilitatem, & simplicis habitus deferentiam, traxit & annotavit. Cùm igitur pro loco religioni apto, & monasterio fundando diligenter instaret, mortalitate præventus non potuit perficere, quod optavit, sed Deo Regi immortali & invisibili omnium rerum conditori, intentum voluntatis suæ pro operis effectu obtulit, ac

totum desiderium monasticæ constructionis charissimis discipulis suis ab eo conversis perficiendum commisit, hortans, ne tantum bonum ipso defuncto sopiretur, sed pro honore Dei ampliando, omnes pariter consilium præstarent & juvamen. Ex his fuerunt, qui in monasterium in Windesem, & domum S. Agnetis in monte prope Svollas, primitus Deo juvante fundaverunt.

CAPUT XVI.

De felici obitu ejus, & sepultura.

1. 1. SEntiens itaque fidelis & prudens servus Domini Magister Gerardus, dierum suorum adesse finem, utpote communi mortalitatis fulmine percussus, salutare viaticum petiit & accepit. Insuper plagam Domini patienter tolerans, cum electis non refugit flagellari, ut iram omnipotentis judicis, tanto faciliùs placaret, quanto humiliùs & libentiùs præsentia flagella sustineret. Igitur omni modo voluntati divinæ se resignans & ordinationi supernæ sponte se subjiciens, agonem suum fiducialiter Domino commendavit, ita ad astantes sibi fratres breviter loquens: En vocor à Domino, & tempus resolutionis meæ instat, Augustinus & Bernardus pulsant ad ostium, non possum præterire terminum à Deo constitutum. Cogor cum mortalibus cæteris, debitum persolvere carnis. Deus tueatur exitum meum, pergat spiritus ad Dominum, qui fecit illum. Tegat terra corpusculum, de terra sumptum, non diu ibi mansurum. Det mihi Deus invenire requiem post mortem, pro cujus amore laboravi, scripsi, & prædicavi.

2. Contristati verò nimis discipuli ejus, & profundè ingemiscentes dixerunt. 2.
Quid jam ultrà faciemus, & quis de cætero nos informabit? Tu pater & defensor noster fuisti, & ad Dominum nos traxisti. Jam adversarii nostri lætabuntur, & sæculares nos subsannabunt, dicentes: Non habent isti ducem ac principem; ideò citò redigentur in nihilum. Si te veniente ausi fuerunt nos deridere, & maledicere, quid facient te decedente? Cadat oratio tua pro nobis, & fer citò auxilium filiis derelictis. Tuo consilio nos emendare incepimus, adjuva, ut perseveremus. Videns pius & misericors magister corda filiorum suorum, de suo transitu graviter contristari, benignam consolationem intulit, dicens: Habete fiduciam in Domino charissimi, nec timeatis sæculares homines contra vos garrientes. State firmiter in proposito sancto, Dominus erit vobiscum in loco isto. Non enim prævalebit homo infringere, quæ Deus decrevit operari. Ut primum venero ad Dominum, spero, quòd projiciam vobis flores de cælo, ut gratiam sentiatis, & fructum faciatis in mundo. Commendo autem vos omnes, Deo & sanctis ejus.

3. Et ecce Dominus Florentius, dilectus discipulus meus, in quo verè Spiritus sanctus requiescit, erit vobis pater & rector vester. Ipsum loco mei habeatis, ipsum audite, & ejus consilio obedite. Non novi consimilem mei, de quo talia sentio, & cui tantum confido, quem sicut patrem diligere & honorare debetis. Sicque benignè consolatus est discipulos suos, gravi mœrore affectos, spondens auxilium Dei eis certissimè affuturum. 3.

 Quibus

Quibus non aurum, nec argentum, nec prædiorum copias reliquit in testamentum, sed sacros codices & pauperculas vestes, ac alia quædam vilia & antiqua utensilia, in signum contemptus mundi, & ad consequendum faciliùs regnum Dei. Tunc etiam venerunt ad eum quidam devoti scholares, morbo pestilentiæ percussi, cupientes pro remedio animæ salutare aliquod verbum ab eo audire. Ad quos ille clementer locutus est: Si habetis bonam voluntatem, semper serviendo Deo, securè potestis mori. Omnes lectiones, quas didicistis, reputabuntur vobis sicut oratio dominicalis, propter piam intentionem, quam ad Deum in studendo habuistis. His auditis consolati juvenes & revertentes ad hospitia sua, defuncti sunt in confessione bona, commendantes Deo & Angelis sanctis animas suas Christi sanguine redemptas.

4. 4. Igitur post festum assumptionis beatæ Mariæ semper Virginis, cùm jam natalis dies beati Bernardi illuxisset, venerabilis Pater Magister Gerardus, speciali devotione sancto Bernardo affectus, sole advesperascente inter quintam horam & sextam, tradidit Deo animam suam sacramentis Ecclesiasticis munitam, fide pretiosam, ac multis virtutibus claram, anno Dominicæ incarnationis millesimo trecentesimo octogesimoquarto, ætatis suæ quadragesimo circiter quarto, tempore Urbani Papæ Sexti, ac Reverendissimi Domini Florentii de Wevelichoven Trajectensis Episcopi viri spectabilis, multis probis actibus adornati.

5. 5. Cùm ergo tristis rumor obitus ejus exisset in populum, convenerunt multi fideles, ad tam amandi & Deo devoti magistri exequias celebrandas. Fuderuntque pias lachrymas religiosi fratres & sorores, debitum humanæ defunctionis, cum precibus & missarum solenniis, ex more persolventes. Omnique Ecclesiastico officio fideliter peracto, corpus ejus deportatum est ad Ecclesiam beatæ Mariæ, in qua reverendæ traditur sepulturæ, ubi frequenter verbum Dei noscitur viva voce prædicasse. Ibi non longè à sanctuario requiescit in pace, cum cæteris fidelibus resuscitandus in novissimo die, per Jesum Christum Dominum nostrum, qui judicaturus est vivos & mortuos & sæculum per ignem. Hæc pauca de pluribus & magnificis actibus venerabilis Magistri Gerardi, pro ædificatione præsentium & futurorum Fratrum nostræ congregationis, sint dicta ad laudem Domini nostri Jesu Christi. Peto autem veniam mihi dari, pro omni errato & sermonis defectu; quia imperitiam meam agnosco, & fraternæ correctioni humiliter me subjicio, gratiæ Dei tribuens quicquid boni hic scriptum invenitur.

NOVITIUS.

6. Multum desideranter ista audio, & quasi novum devotionis spiritum sentio, mihi exinde generari. O si multi jam tales magistri possent inveniri, qui Ecclesiam Dei tam præclaris exemplis & doctrinis, conarentur informare. Quapropter egregium virum hactenus mihi ignotum, in majori reverentia dilectionis habebo, & ejus scripta ac gesta, ubicunque invenero, studiosè perlegere & indagare curabo. Sed quæso te, si adhuc aliqua commendabilia de eo nosti, quatenus hæc mihi priùs edisseras, antequam ad ulteriora procedas. 6.

SENIOR.

7. 7. Licet ad alia scribenda festinem, tamen ut tuo desiderio satisfaciam paucis, audi quid de eodem quidam Doctor in Theologia cantor Parisiensis, olim ipsi familiaris scribit, & quanta cum laude post mortem extollit.

CAPUT XVII.

De magnifica commendatione ejus, à cantore Parisiensi.

1. 1. Sacræ recordationis Magister Gerardus, dictus magnus, fœliciter migravit ad Dominum. Et verè magnus, quoniam in omnibus scientiis liberalibus, naturalibus, moralibus, civilibus, canonicis, & theologicis, simul in uno supposito congregatis, nulli secundus erat in orbe. Erat etiam tantæ sanctitatis & exempli in mortificatione carnis, in abnegatione temporalium, in contemptu mundi; in charitate fraterna ad omnes, in desiderio salutis animarum, in efficacia prædicationis; in reprobatione & detestatione vitiorum, in opponendo se hæreticis; in persequendo secundùm jura canonica concubinarios; in convertendo ad vitam spiritualem plures viros ac mulieres, priùs secundum sæculum viventes; in fidelitate ad Dominum nostrum Urbanum Sextum, quòd multa millia personarum testificarentur de credulitate, quòd credunt eum fuisse non minorem in dictis virtutibus, quàm in antedictis scientiis. Magister Wilhelmus de Saluarvilla cantor Parisiensis, Archidiaconus Brabantiæ in Ecclesia Leodiensi, Doctor in Theologia præcellens, hæc prædicta compilavit, prout ab ore fide dignorum audivit, & secundum quòd ipse Magistrum Gerardum novit, vera esse proculdubio credit.

NOVITIUS.

2. 2. Consonant scriptis tuis verba supradicti Doctoris, de viridica laude Magistri Gerardi, primi nostræ religionis institutoris. Nam quod Doctor præcellens breviter & summatim conscripsit, tu largiore stylo reserasti. Unde quo plura testimonia de venerabili viro percipio, eò ampliùs exulto, & dictis ejus fidem firmiùs adhibeo.

SENIOR.

3. 3. Ut ergo non tantum aliorum testimoniis informeris, ad habendam notitiam magistri fidelissimi, volo introducere eloquia oris ejus, quatenus publica protestatione ejus lecta, cognoscas claré, quid vivens ipse docuerit & professus sit.

CAPUT XVIII.

De publica potestatione ejus, & de veridica prædicatione Evangelii, quod prædicavit.

1. 1. Ego Gerardus dictus teuthonicè Groot, coram omnipotenti Deo, coram omnibus sanctis, & coram vobis & omnibus hominibus protestor, firmiter me circa ea, quæ fidei sunt, in ipso summo lapide Jesu Christo fundamento, firmam, illibatam, & Catholicam fidem prædicasse & defendisse; atque in via morum sanas, certas, & indubitatas Evangelicas & Apostolicas doctrinas & vias, secundùm scripturas divinitus inspiratas, docuisse & seminasse secundùm sensus & intelligentias sanctorum Doctorum & Patrum, Ambrosii, Gregorii, Augustini, Hieronymi, Chrysostomi, Dionysii, Bernardi, Bedæ, Isidori, Hugonis & Richardi, quorum libros, unà cum sanctorum aliorum libris, pro terrenis habeo & quæro,

ro. Itaque ea, quæ ſcripſi aut prædicavi circa jura humana, aut circa materiam decretorum aut decretalium, & maximè circa turpiſſimos notorios fornicatores: ſpero ab omnibus medullitus jura intelligentibus, aut tanquam certa & indubitata, aut tanquam ſecuriora & probabiliora aut veriora, cum eo temperamento & moderamine, quibus ea pronunciavi aut ſcripſi, inveniri & probari, ſalvo ſemper judicio ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cui humillimè undique & ubique me ſubmitto. Etſi [quod abſit longiſſimè] me contra fidem vel ſanam doctrinam, quàm ubique defendo, quiſpiam dixiſſe diceret vel confingeret, aut nominatim me exprimendo, aut ſi hoc non auderet in propriis verbis, diffuſiùs circumloquendo, aut in genere me urendo ſecundùm præſumptionem aut cleri aut populi reſignaret, aut temerariè infamaret, aut falſum aut mendacium reperietur in effectu. Epiſcopalem reverentiam excipio, cui in hoc defero honorem. Si tamen [quod abſit] quid reperietur in literis Principis populi & Domini noſtri Epiſcopi, reſpondeo quod beatus Bernardus ad literas quaſdam ſummi Pontificis cùm aſſenſum malo præbuiſſet, reſpondit, videlicet Pontificem noſtrum aut circumventum mendacio, aut importunitate victum.

Concluſa & propoſita, non vota, in nomine Domini à Magiſtro Gerardo edita.

1. 2. AD gloriam, & honorem, & ſervitium Dei, intendo vitam meam ordinare, & ad ſalutem animæ meæ. Nullum bonum temporale, ſive corporis, ſive honoris, ſeu fortunæ, ſeu ſcientiæ, præponere ſaluti animæ meæ. Omnem æmulationem Dei ſequi, de qua mihi certum eſſet eſſe ſcientiam & diſcretionem, habito reſpectu ad corpus & ſtatum meum, de quibus aliquæ æmulationes ſubſequuntur.

3. Primum eſt, nullum amplius beneficium deſiderare: nec ſpem, nec deſiderium in aliquod lucrum temporale ponere de futuro. Siquidem quanto plura habuero, tantò ſine dubio, avarior fuero. Item ſecundum Eccleſiam primitivam, non potes habere plura beneficia. Item in morte te pœnitebit, quia communiter dicitur, quòd nunquam quis pluralis in beneficiis, ſine hujus pœnitudine mortuus eſt. Et quanto plura beneficia & plura bona habeo, tantò pluribus ſervio, & pluribus oneratus ſum, & eſt contra libertatem ſpiritus, quæ eſt principale bonum in vita ſpirituali. Alligatur enim affectus pluribus, & tenetur pluribus alligatus. Repugnat namque paci cordis & quieti mentis affectio hujuſmodi animam inficiens, & curæ iſtæ annexæ mentem maculant & diſturbant ſæpius. Item appetitus plurium reſcindendus eſt, deinde poſſeſſa abbrevianda ſunt, diſcretè ad minùs. Item. Si de meis largiri volo, cur pro pluribus ſtabo? Tantum eſt, ſi dedero ex modico modicum, ſicut ex magno multum Deo; quia non ſubſtantiam, ſed cor penſat Deus. Unde vidua, quæ miſit duo minuta, divitibus præfertur à Domino. Item video, quòd quæ habeo, excellenter me ligant, quantò magis illa acquirenda, ſi adderentur iſtis? Item ſatis habeo, ſecundùm proportiones communis vitæ & dignitatis. 3.

Sacerdotia ſive beneficia plura quis unus habere tutò non poteſt.

4. Item, nulli cardinali vel Eccleſiaſtico, attento fine hoc ſerviam, ad benefi- 4.

cia

cia vel bona temporalia consequenda; quia hoc servitium multis lapsibus & recidivationibus proximum est; & tu debilis es, & periculis multis, nisi in servitio Dei, te expones, & morti satis proximus, & nullas commessationes vales sustinere. Item, nulli Domino temporali, servies ad lucrum consequendum. Item, nullius Domini, vis unquam esse Astrologus. Item, pro nullo homine mundi, exercere debes aliquam scientiarum prohibitarum; quia res in multis in se malæ, suspiciosæ & suspectæ, & prohibitæ. Item, omnes has superstitiones, & alias curiositates debes à mentibus hominum removere, in quantum potes, salva quietè mentis, & puritate & libertate voluntatis; ut in illo, in quo Deo displicui, Deo complaceam secundùm suam voluntatem. Item, nunquam tempus eliges ad itinerandum vel fleubotobizandum, vel ad aliquid aliud, nisi grosso modo secundùm aëris consistentiam. Talis enim electio prohibita est, in decretis & à sanctis patribus. Item, quicquid incipiam, in nomine Domini incipiam, & spem meam in illa re ponam in Domino; ut ipse ad viam salutis meæ, me in illa re dirigat. Et non dependeat aliqua spes in fato vel orbibus cœlestibus alia à spe Dei & oratione, & bonis spiritibus, & eorum custodia. Item, quomodo scio, si prosperari in via vel in re est mihi utile? immò sæpissimè inutile, quia sæpè angustia, sæpè tribulatio utilissima est; ergo supponam me ordinationi Dei. Beatus enim homo, qui sperat in Deo. Omnem igitur sollicitudinem in eum projicias, quoniam ipsi cura est de te. Quanta enim misericordia me, per flagella contra meam voluntatem, spero revocavit? Nec solliciti debemus esse, quid manducemus, quantò minus de astris & superstitiosis? Necessarium est enim ex corde puro omni Christiano seipsum deserere, & se Deo committere.

5. Item, nunquam judicabo rem futuram, & modicum advertam futura in genere; quoniam Deo, & me, & mea singula, supponam. Item, per honores & favores & per avaritiam, quibus omnes student, coinquinatur homo, & per talos lucrativas scientias obscuratur, passionatur, & rectitudo naturalis obliquatur, & inficitur appetitus, ut nec quæ sunt Dei, nec virtutis, nec bona corporis rectè aspiciant. Unde rarissimè est, quod qui scientiis lucrativis & medicinæ vel legibus vel decretis inhæret, rectus sit vel æquus in ratione, vel justus vel quietè vel rectè vivens. Item, tu nullum tempus consumes in geometricis, arithmeticis, rhetoricis, dialecticis, grammaticis, lyricis, poëtis, judicialibus, astrologis. Hæc enim omnia per Senecam reprobantur, & retracto oculo bono viro respicienda sunt, quantò magis spirituali vel Christiano respuenda? Item, inutilis temporis consumptio est, & nihil prodest ad vitam. Item, inter omnes scientias gentilium, moralia minus abhorrenda sunt; quæ sæpè sunt multum utilia & proficua, tam in propria persona, quàm in docendo alios. Unde sapientiores omnem Philosophiam, ad mores retorquebant, sicut Socrates, & Plato. Et si de altis rebus dixerunt, etiam sub levi moralitate ea figurativè, secundùm beatum Augustinum & experientiam tuam tradiderunt, ut & inveniri posset semper mox juxta cognitionem. Unde & Seneca hæc securus, in quæstionibus natu-

Moralia ex scriptis gentilium præcipuè sectanda.

naturalibus, toties admiſcet moralia. Quicquid enim meliores nos non facit, vel à malo non retrahit, nocivum eſt. Item, ſecreta naturæ non eſſe ſtudioſe inquirenda in libris gentilium, nec legis noſtræ veteris & novi Teſtamenti, ſed cum occurrent, de eis & in eis Deus eſt laudandus & glorificandus, ut de naturali fiat meritoria ſcientia, & offeratur ſicut ſacrificium Deo altiſſimo, per gratiarum actiones cum Abel juſto, & cum eo cogitetur aliquod bonum in honorem Dei. Adverte in omnibus, quòd hæc omnia coinquinant, non ſatiant, & invenies in eis nauſeam per gratiam ſpero altiſſimi.

6. Gradus & honores in ſcientiis quàm vani.

6. Nunquam capies gradum in medicina, quia nec lucrum nec beneficia cum gradu intendo acquirere. Similiter nec gradum in legibus vel canonibus; quia finis graduum eſt vel lucrum, vel beneficia, vel inanis jactantia, vel gloria mundi, quæ cum ad lucrum vel beneficia non ordinantur, ſimpliciter inutiles ſunt, & ſupervacuæ & ſtultiſſimæ res, & contra Deum & omnem libertatem & puritatem ſunt, & homo cùm illas appetit, cadit in mala plurima, & pejores ſunt lucris & beneficiis. Item nullam artem ſtudere, nullum librum facere, nullum iter arripere vel laborem, nullam practicam ſcientiæ exercere ad dilatandam famam meam, & nomen ſcientiæ meæ, & ad habendos honores vel gratitudinem quorumcunque, vel propter memoriam mei poſt me derelinquendam. Si enim propter hæc, talia vel aliquem actum fecero, mercedem in eis ponendo, non reddetur mihi apud Patrem qui in cælis eſt; & ſi quid talium propter bonum & mercedem æternam ſemper faciam, unde dilatatio nominis omnimodo vitetur. Item quia hæc inanis gloria memoria & fama etiam per Philoſophos tam excellenter eſt reprobata, ut vix eam aliquis dignus laude admitteret. Et ſi veniret laus ex opere propter Deum facto, de quo intentio fuerit occulta, licet hoc opus luceat, redde altiſſimo laudem illam & gloriam.

7. Diſputationes publicæ haud adeò utiles.

7. Item ſecundùm Bernardum, nullum verbum proferas, de quo multum religioſus vel ſcientificus appareas. Item omnem diſputationem publicam vitare & abhorrere, quæ eſt litigioſa vel ad triumphandum vel ad apparendum, ſicut ſunt omnes diſputationes Theologorum & artiſtarum Pariſiis, immò nec ad diſcendum intereſſe. Patet quia contra quietem ſunt, & lites & diſſenſiones fiunt, & inutiles & ſemper curioſæ, & ut plurimum ſuperſtitioſæ, animales, diabolicæ & terrenæ, ita quòd doctrina ſæpè nociva, & ſemper inutilis eſt, & conſumptio temporis inutilis eſt. Interim poſſis lucrum ſpirituale acquirere vel oratione in merito, vel ſtudio alicujus devoti. Item nunquam diſputabo cum quocunque privatè, niſi prædordinetur certus finis evidentis boni, & niſi talis ſit qui me velit audire, & cum quo poſſim ſine litigio conferre & modeſtè, niſi malitia rigorem requireret propter bonum ſubſequens, & hoc nunquam niſi bene deliberatè. Patet, quia ſemper in bono fine omnis res debet ordinari in laudem Dei, hoc eſt, ſemper orare. Unde non diſſeras cum eo, niſi qui veritatem concedit.

8. Item nunquam ſtudebis ad capiendum gradum in Theologia, vel niteris 8.

ad hoc, quia lucrum & beneficia nolo consequi, vel famam & scientiam æqualiter possum habere sine gradu. Item communiter est carnale, & qui carnaliter sapiunt. Item in multis retraheris à salute proximi. Item ab oratione, à puritate mentis & abstractione. Item multis vanis lectionibus oportet interesse, & multitudinem hominum, in quibus homo inquinatur & divaricatur. In legibus & in medicina nunquam studebis, nisi casu occurrente, & in quo possis aliquid boni facere cum eis. Nihil enim nutriunt in se, sed mentem divertunt: sed amore concordiæ, vel casu necessitatis, vel casu mirabili se offerente in legibus potest videri, & pro proprio corpore vel socii in medicina. Sunt enim res sæculares in quibus magis congruum est pati aliorum consilia, quàm dare. Item Theologis, Monachis, & legem Dei desiderantibus prohibentur leges medicinæ. Item non dabis dubias medicinas, vel dubiæ infirmitati quascunque medicinas vel cuicunque ægroto, nisi maxima necessitate modicum dicas, ubi alius haberi non possit, sed aliter nunquam te intromittas. Item vides quantum boni viri gaudent liberari à practica ejus. Item in nullis causis placiti vel controversiæ consulas, vel te intromittas, nisi evidenter constaret tibi quòd illi calumnia evidens fieret, & nisi miserabilis & nisi causa tota pia esset, vel manifestissimorum malorum fieret repressio, vel pauperum suppressio, & si æqua mente servata, possis te intromittere. Et post intromissionem te retrahe, ita ut reliquiarum curæ non maneant. Et in hoc cautè attende, ut amicitia vel consanguinitate vel odio non movearis. Et si amicus vel consanguineus, vel odibilis aliquando tibi, investiga intra te, si esset alienus vel non odibilis, si idem faceres. Patet satis quia conditio fœlicitatis in rustico est, quòd non vidit, secundùm Virgilium, ferrea jura, insanumque forum.

9. Item coram officiali vel judice spirituali pro nullo amicorum vel consanguineorum vel aliorum favore comparebis, nisi urgeret maxima necessitas pietatis, & tunc alium procuratorem mittere debes, si necessitas requirat, & ipsemet non ire. Ex hoc namque turbatur quies mentis, si res, & strepitui & naufragio mundi te intromitteres: in omnibus aliis mitte mortuos sepelire mortuos suos. Coram scabinis vel judice sæculari in Daventria non comparebis, nisi in similibus necessitatibus, quia amici tui omnia hæc tractant satis coram scabinis. Nunquam de quibuscunque hominum controversiis [nisi ut suprà] te intromittas, nisi ad componendum, si in brevi & sine strepitu componi potest, & ubicunque etiam compositio fieri debet, si æquè bene per alium fieri potest, non te intromittas, & hoc semper considera, sed propter tuam quietem, pacem quam posses verisimiliter ordinare, non dimittes. 9.

10. Item, quandocunque aliquis tuus consanguineus verberatur, interficitur, vel molestatur, nunquam injuriantem molestabis, nunquam consilium in malum ejus contra eum dabis, nunquam os tuum contra eum obturabis vel eum vitabis, sed potius consolatoriè monebis, vel ad pacem reduces. Et si volunt vindicare amici, à vindicta eos removebis placidis verbis, & ab injuriis, ne inferant. Tu te dimittes omnibus, & exemplum tale præbebis, quantò magis alios monebis. 10.

Item

Item facta amicorum & consanguineorum vel Dominorum nunquam tractabo, nisi merè pia sint ad misericordiam & pietatem & justitiam declinantia, & quæ per alios æquè bene fieri non possint. Malum esset etiam propter contemplationem, pietatem & justitiam, quod per alium fieri non posset deserere, & proximi utilitates pias.

De sacris libris studendis.

11. 11. REvertor ad scientias. Radix studii tui & speculum vitæ sint primo Evangelium Christi, quia ibi est vita Christi. Deinde vitæ & collationes patrum. Deinde epistolæ Pauli & Canonicæ, & actus Apostolorum. Deinde libri devoti, ut meditationes Bernardi, & Anselmi horologium. De conscientia Bernardi. Soliloquia Augustini, & consimiles libri. Item, legenda, & flores sanctorum. Instructiones patrum ad mores, sicut pastorale Gregorii. De opere Monachali Beati Augustini. Gregorius super Job; & similia. Homiliæ Evangeliorum sanctorum Patrum & quatuor Doctorum. Intellectus sanctorum Patrum, & postillæ super epistolas Pauli, quia continentur in capitulis Ecclesiæ. Studium in libris Salomonis parabolarum, & Ecclesiastæ, & Ecclesiastici, quia continentur in Ecclesia in lectionibus & capitulis. Orabo spiritu, orabo & mente. Studium & intellectus psalterii, quia continentur in Ecclesia sanctorum Patrum. Psallam spiritu, psallam & mente.

12. 12. Librorum Mosaicorum, studium historiarum, Josue, Judicum, & Regum, Prophetarum, & expositiones patrum in his. De modo transcurrendi decreta propter scire instituta majorum & Ecclesiæ, non ad incorporandum, sed transcurrere, ne ignorantia juris pietatem vertas in obedientiam, ut videas grossos Ecclesiæ primitivæ fructus, ut scias à quibus debes cavere, & à quibus monere cavendum. Omni die quando potes debes audire Missam usque ad finem. Laicis enim præceptum est in Dominicis, ut de conse. dis. 1. c. Missas. Clericis singulis diebus, ut in glossa ibidem. Item in Ecclesia maneas diebus Festis quousque missæ solennitas compleatur. Item corporali naturæ juvamen est ad devotionem cantus, ut scis per experientiam.

13. Surgendum semper in Evangelio & standum est, unde de conse. 1. c. dicitur: Apostolica auctoritate mandamus, ut non sedentes sed venerabiliter curvi stantes simus, & in conspectu Evangelii. In verbo venerabiliter, includitur, honorem tribuendum Evangelio, unde & in verbo quo dicit. Attentè verba ejus audiant, & fideliter adorent, id est, venerentur per compositionem corporis. Corporales venerationes sunt in curvitate, secundò in capitio deponendo ex consuetudine, tertiò inclinare ad verbum Jesus & Maria, quia hoc habent Deo devoti. Item cùm legitur Evangelium, mens non debet aliam sibi orationem præponere, vel aliam lectionem cui debet intendere. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Præcipiuntur enim verba Evangelii & scripturarum Apostoli in solemnitatibus attendenda, per cap. Omnes de conse. d. prima. Frustra audire esset, nisi attenderemus. Item nihil legere, nihil meditari, quia attendere præsens debitum est, seu debemus

13. Missam audiendo quomodo nos gerere oporteat.

Evangelio, à quo ſubtrahimus omne quod vel dicendo vel meditando peragimus. Item curvatio noſtra illis verbis & veneratio corporalis, ſigna ſunt venerationum mentalium. Signa falſa ſunt, niſi ſignata eis reſpondeant. Item illorum mentalium hæc exteriora inductiva ſunt: & ſic ſunt fruſtra, ſi eis non correſponderent.

14. 14. Item plus ore & mente venerari eſt, quàm ſolo ore vel capitio. Unde audiam capitio, audiam aure, audiam & mente: aliter eſt ſicut cymbalum tinniens aut æs ſonans. Non ſunt mihi voces aut loquelæ quorum ſermo à me non percipitur. Item genu flexo, capite non velato, dorſo inclinato ſtabis pòſt conſecrationem Sacramenti, ſi ipſum vel calicem videre valeas. Humilis illa adoratio & baſſatio corporis decens Deo & menti congrua in juvamen devotionis omnimodo, immò aptiſſima Inclinatio capitis ſuper cubitum, ut ſcis. Maximè enim ſervus tenetur exhibere reverentiam Domino in præſentia Domini. Incurvatio eſt mirabiliter apta devotioni mentis, propter proportionabilem phantaſmatum motionem. Quando es remotè, vel videre non potes, jaceas capite declinato, & ora in abſcondito Deum tuum, à Sanctus uſque ad pacem, & deinde ſive capias ſive non, uſque ad Evangelium ſancti Joannis.

Incurvatio apta devotioni.

15. 15. Pacem venerabiliter & devotè ſumas, quia contactus eſt Dominici corporis per os Sacerdotis. Nonne à Veronica adoratur? Nonne pictura Chriſti, dedicata corpori adoratur? Nam fideles ſolebant communicare omnes in primitiva Eccleſia, loco cujus communicationis datur pax, quaſi aliquid communicationis corporis Chriſti. Ratio, quare non ita communiter datur corpus, opinor, quia in primativa Eccleſia meliores erant fervente ſanguine Chriſti, & religio ſtetit in vigore & culmine, quæ eſt jam antiquata. Unde & ipſi ſe ſubtraxit. Quando pax venit, ſis paratus ac ſi capias corpus Chriſti, & tunc leva deſiderium & te præpara, ut ſi Sacramentum corporaliter manducare non vales, ſaltem ſpiritualiter manduces. Poſt communionem talem ex pace, oportet deſiderium tuum manere & diu durare intus. Si tamen evagari incipias, ſicut ſolet tibi contingere, quando per te cogitas quæ non præordinaſti, vade ad paſſionem Chriſti.

Pax oblata in miſſa, quid notet.

16. Item à Sanctus Sanctus, præpara te ad videndum Sacramentum. Nunquid ſolent omnes ſe præparare ad videndum Regem, à quo & videantur? Poſt viſionem præpara te ad ipſum manducandum, & nihil aliud facias, quia tunc præſentia Chriſti operatur & juvat infirmitatem tuam, & ſic ad Sacramenti amorem exciteris. Hoc patet per hoc quod dicitur, Surſum corda, & habemus ad Dominum. Item ſemper appropinqua Sacerdoti quantum honor permittit, ut audias Miſſam; ut videas Sacramentum, & in præſentia ejus ſta. Nunquam velis alicui conſulere vel dicere niſi devotiſſimo vel juvare ut ordinetur. Primò propter dicta quæ ad officia continentur, quæ fieri deberent & non fiunt, ut patet in iiij. ſententiarum & in decretis. Secundò propter ſimoniam quæ communiter intervenit. Tertiò propter inutilem ſtatum Eccleſiæ. De abſtinentia, videntur bona, ſed non promiſſa. Primò ſervare præcepta jejunia, ſecundò nunquàm comedere carnes. Rationes habes in margarita 16.

decre-

decretorum de conſecratione, v. diſtinctione, ubi. Tertiò adventum & ſeptuageſimam ſemper jejunare non ſine cauſa dimittere. Quartò quotidianum jejunium ſit, non ſatiari totaliter, niſi frigus impediat. Hoc ſuadent Philoſophi omnes, præcipuè Seneca & Ariſtoteles. Dum adhuc appetitus durat, manum retrahe, ſed malè ſcitur ſatietas, ſed eam ſic conſidera, quantum velles comedere ſi omninò liceret tibi uſquequaque, & de illo appetitu durante aliquid trahas quod tibi rationabile videtur. Quintò juxtà finem comeſtionis vel ultimum ferculum, delibera quantum comediſti, & quantum eſſes adhuc comeſturus ſi continuares, & de hoc reſeca, ſequitur, vel præcedit iſta præcedentem? Sextò in principio cùm præparare incipis, delibera comeſtionem tuam & ejus quantitatem. Septimò cave plus quàm ab uno pyro cocto poſt cibum nec multum magnum, vel tria parviſſima. Octavo ſemper in nocte comedere inter horam quartam & quintam, niſi hoſpites, infirmitas, vel accidens aliud, iter vel hujuſmodi impediverit. Probatur per cauſas. Primò hoc digeſtioni conveniens, ut cibus in ſtomacho non corrumpatur in vigilia, per hoc quod calor ſit nimis modicus. Secundò propter ſtudium vel aliud impediens digeſtionem in vigilia, ſicut ſollicitudo & triſtitia. Tertiò ne digeſtionem impediat potus ſuperſumptus. Quartò ne potum ſuperſumere tibi conſcientiam faciat, quod ſæpe contingit. Quintò ne crudum pomum, ſpecies, vel alia te tentent per diem. Sextò quia ſomnus eſt melior, quia plenus venter libenter dormit. Septimò quia tunc ſtudium & orationes diei minus impediunt ſomnum. Octavò ex hoc fiet ut eatur citò dormitum, & unâ horâ ſemper. Nonò ex hoc fiet, ut ſit unus ſomnus continuus propter tempeſtivam dormitionem. Decimò non tenebit te delectatio ſtudii nimis ad noctem. Undecimò quia tunc habes totam diem in laboribus & orationibus. Duodecimò, quia tunc tua vigilia tota eſt ſobria & jejuna, ſubtilis & apta ad Deum & opera. Item plus appetit homo cibum qui comedit quàm jejunus, ſicut non poteſt ſe homo abſtinere exiſtens juxta vel in menſa. Item ab exaltatione ſanctæ Crucis uſque ad Paſcha non niſi ſemel comedere, hoc eſt Carthuſienſium & Bernarditarum & aliorum. Item hoc incipit in Septembri circa æquinoctium, & durat uſque ad æquinoctium ferè vernale.

17. Item in magno rigido plus co- 17.
medere licet, non tamen niſi ſemel, quia hoc eſt doctrina Hippocratis. Item hoc adjuvat te ad reſiſtendum frigoribus, quibus vix alias poſſes reſiſtere: Unde potes unâ horâ vel mediâ plus dormire. Item quando bis comedendum eſt, tunc modicum de parvo digeſtibili, ut unum ovum, non plus, vel magis aliqua ſiccantia, ut panem & vinum, vel ſpecies cum pane modico, ſi tamen vinum, &c. quia pro digeſtione. Sunt hic rationes ſicut ſuperiùs, ubi de nocte comedendum concluditur. Item vellem poſſe nunquam bibere vinum ſine cauſa quamdiu eſſem ſanus, ne contra doctrinam Pauli agerem, eſt enim in eo luxuria, item expenſæ nimiæ. Item poſt prandium & ante, & inter prandium nunquam bibere, niſi iufirmitas vel cauſa maxima ac ratio dictaret. In labore & poſt la-

borem nullo modo bibere, nisi sedatâ calefactione, hoc sanum corpori & animæ. Nulla satietas trahat te ad potandum inter horas vel jejunia frangenda. Bonum est injicere pedes in compedes sapientiæ. Item sit tibi hora ad perlegenda ea quæ scribis in hoc libro, quia hoc ordinat statum tuum. Videtur mihi, quod Patres in deserto breves & crebras orationes fecerunt, ex eo ut semper continuè cor elevetur ad Dominum, & non in res fundatur, sed abstrahatur à rebus, & sic faciendum est.

18. Jejuniorum per hebdomadam ratio.

18. Consilium in nomine Domini, quod semper feriis quartis jejunem, nisi infirmitas vel rationabilis causa obstiterit, ut non habeam tamen tanquàm fixum, sed tanquam ad quod niti debeo: similiter sabbato, & feria sexta. Die namque feriæ quartæ Judas tradidit Dominum, & sextâ crucifixus est, & qui non jejunat, videtur tradere & crucifigere Christum cum crucifigentibus sine necessitate. Eo plus teneor, quia Clericus sum de sorte Domini. Item sanitas conservatur multa, & animam sentio meliorem cum Deo suo. Etiamsi modicum corpori noceret, non adverte, semper enim melius fuisti quando jejunasti, semper solve Deo tuo aliquid, & semper ejus melius recordaberis.

19. 19. Cave subitam comestionem & avaram & avidam. Venit enim velocitas ex amore objecti inordinato. Edacitas velox gulæ & desiderium admixtum habet & vitium. Gregorius in expositione Job: Loquacitatem excitat, immò inebriat, calefacit & exorbitat sicut ebrietas vel nimia loquela, tepefacit, & illecebras educit. Item omnem cogitatum de Deo præscindit & recludit. Melius est unum actum in magna mora benefacere, quàm in parva exorbitare. Nam ad sanitatem corporis quantò honestiùs & ornatiùs ingeritur cibus, tantò faciliùs digeritur & salubriùs. Et sic etiam debet usitari & scribendo & loquendo & agendo, ut non festines. Secundò quia in illis non potest gloria Domini quæri, cùm ita impetu homo fertur in rem, quod omnes vires in eam extenduntur. Discas ergò tardare & minui ab actu. Nullum bonum facias, ut inobedientiam, incurras. In temporalibus pecuniis, reditibus, & libris habeas te sicut dispensatorem, & videas ut in hoc fidelis & prudens inveniaris. Tibi ergò victum, & vestitum frugaliter tribuas; deinde magis indigentibus & melioribus, & in salutem animarum magis. Nulli non indigenti aliquid notabiliter tribuas unquàm, quia indigentes plurimos invenis. Et si abundanti tribueres, fideliter non dispensares, nec prudenter ad tuam salutem. Item ne carnaliter in dando afficiaris. A nullo temporale accipiam, cùm indigentiores reperiantur, quia quod nulli facere volo, ab aliis non postulabo. Item dixit: Pro nulla re mundi deberet homo turbari. Qui facit illud quod scit, multùm meretur scientiæ: & qui non facit illud, quod scit, multum cœcitatis.

20. Magnum est obedire in illis quæ sunt homini contraria & gravia, & hæc est vera obedientia. Præ omnibus & in omnibus stude te humiliare specialiter in corde, & etiam ad extra coram fratribus. Scientia scientiarum est scire se nihil scire. Quantò plus homo scit se distare à perfectione, tantò prope est perfectioni. Initium 20. Scientia omnium maxima est scire se nihil scire. Psal. 72.

vanæ

vanæ gloriæ eſt ſibiipſi placere. In nullo meliùs cognoſcitur homo, quàm in hoc, quod laudatur. Semper debes niti aliquid boni notare & cogitare de alio. Quoties aliquid inordinatè extra Deum concupiſcimus, toties à Deo fornicamur. Ideò Propheta: ait *Mihi autem Deo adhærere bonum eſt.* Viriles eſſe debemus in oratione, & non leviter deſiſtere: nec cogitare quod Deus non vult nos exaudire, ſed quoties repellimur, nunquam deſperemus. Puſillanimes orare debent tanquàm filius ad pium Patrem, ſicut in Evangelio
Luca 11. dicitur: *Quis ex vobis Patrem petit panem, nunquid lapidem dat ei?.* Et cætera. In omni re mundi eſt tentatio, quamvis homo non ſentiat.

21. Maxima tentatio non tentari. 21. Maxima tentatio eſt non tentari. Quamdiu homo invenit in ſe aliquid ad amputandum, tunc benè ſtat. Quando aliquid mali tibi ſuggeritur, cogita quod velis ſocios tuos interrogare, & tunc diabolus ſtat confuſus. Semper magis ſperabis de æterna gloria, quàm timebis de gehenna. Caveat quivis ne alios ſcandalizet moribus ſuis, ſed ſtudeat mores ſuos corrigere, & honeſte ſe ubique habere, ut alii magis ædificentur. Cum qualibus cogitationibus vadit homo dormitum, cum talibus ſurgit. Utile eſt tunc orare, vel aliquos pſalmos legere. Modica confuſio hic perpeſſa delet æternam confuſionem coram Deo & omnibus Sanctis. Illi ſtudeas ſolùm placere, & illum timere; qui te & omnia tua cognoſcit. Poſitò quod omnibus placeres, & Deo diſpliceres, quid eſſet? Averte ergo cor tuum à creaturis, etiam cum magna vi. Adverte ut teipſum perfectè ſic vincas, & erige cor tuum ſemper ad Deum, ſicut Propheta dicit: *Oculi mei ſemper ad Dominum.* Deo gratias. Pſal. 24.

Epiſtola ad Epiſcopum Trajectenſem pro Magiſtro Gerardo Groot, quando erat ipſi interdictum, ne publicè prædicaret.

22. PAter præcellæ poteſtatis, & Princeps populi Trajectenſis. Nuper cùm inſpirante Domino, Gerardus Magnus Diaconus veſtræ Diœceſis in his ultimis temporibus prædicationis zelo accenſus, clero ac populo ſcelera ſua annunciaſſet & pericula, nec non ſanam & veram Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam contra hæreticos, uſurarios, & clericos focarias habentes, atque contra diverſa aliorum facinora & flagitia in Diœceſi veſtra, per veſtram & Parochialium curatorum licentiam, non ſine fructu & incremento ut ſperat, prædicaſſet & ſeminaſſet. Unde in diverſis locis multorum corda vias ſuas perverſas & malas relinquentia, converſa ſunt ad Dominum. Unde etiam in agro dominico virginei flores plurimi, viduarumque caſtarum, & voluntariorum pauperum ſegetes, abrenuntiationes ſæculi, reſtitutiones ablatorum, atque multi & varii alii Eccleſiaſtici & Catholici germinis fructus, ad oculos verè Deum amantium noſcuntur pullulaſſe. Unde etiam quorundam hæreticorum ſecretè ſerpentium in terra, audacia compreſſa videtur, & in partibus Zelandiæ uſurarum pravitas & veſani amores ceſſaverunt. Verumtamen eidem Gerardo procurantibus, ut præſumitur, Clericis & Presbyteris focarias habentibus, per veſtras literas ſine cauſa vel cauſæ cognitione exercitium

20. Scientia omnium maxima eſt ſcire ſe nihil ſcire. Pſal. 72.

tium prædicationis indirectè interdictum est. Nam quamvis generaliter vestræ literæ emanârunt, omnes tamen alii ad sua officia penè restituti sunt: quod ab Episcopali providentia non sperat idem Gerardus, sed à malignorum suggestione processisse, in sanctæ ædificationis non parvum detrimentum & gravamen. Inde lætantur hæretici, & serpunt audaciùs. Inde exultant inimici Ecclesiæ Clerici focaristæ in lubrico carnis fœtidissimè permanentes. Inde gaudent usurarii, inde etiam multiplicantur scandala, & multiplicantur fortè latiùs quàm carnales & mundanæ mentes valent existimare. Et quamvis Deo teste idem Gerardus, quantum est ex se, speculationi veritatis vacare mallet & quiescere, tamen quia vidit hostem humani generis in proximos suos undique crudeliter grassari, & eos per abrupta in præcipitia vitiorum impellere, quorum plures secundùm spem ipsius, ut etiam ex effectu apparuit, per suam prædicationem possunt eripi à laqueo venantium, & à verbo aspero, zelo domus Domini incitatur, & amore proximorum accenditur & stimulatur, ut possit verbum Domini sine emolumento temporali in paupertate humiliter sed veraciter prædicare & seminare, prout priùs non sine fructu evidenti prædicavit & seminavit. Et si sibi specialis licentia denegatur, hoc saltem petit ut Parochialibus curatis non inhibeatur, quin ipsum possint si velint admittere, qui secundùm consuetudinem civitatis & Diœcesis Trajectensis, quos voluerint Prædicatores maximè veros & bonos, sine licentia vestra semper admittere consueverunt. Et adhuc [quod absit à dominatione vestra] si contra hujusmodi fructum & contra consuetudinem prædictam ipsum Gerardum velitis à prædicationis exercitio prohibere, rogat & petit humiliter & obnoxius, ut sibi causas & rationes prohibitionis vestræ velitis ostendere, & non sine monitione, quæ semper debet præcedere, ipsum judicare, aut jure suo privare, vel à jure suo suspendere, qui paratus est non solùm vobis Pater, verùm omni homini de singulis, quæ docet publicè vel privatè, rationem reddere, & Sanctis Sanctorum radicibus & scripturis veraciter comprobare, & si necesse fuerit, ad conspectum Summi Pontificis deducere.

Epistola Magistri Wilhelmi de Salvarvilla, Cantoris Parisiensis, ad Papam Urbanum Sextum, ad impetrandum Magistro Gerardo privilegium prædicandi.

23. SAnctissimo in Christo Patri ac Domino nostro, Domino Urbano Divinâ providentiâ Papæ Sexto, Sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ Summo Pontifici. Humillimus vestræ sanctitatis orator & servitor. Wilhelmus de Salvarvilla, Cantor Parisiensis, Archidiaconus Brabantiæ in Ecclesia Leodiensi. Beatissime Pater humillimâ ac devotissimâ ad pedum oscula beatorum subjectione præmissâ, zelum Dei habens, nisi fallor, scribo fideliter quæ sequuntur. Vir quidam venerabilis nomine Gerardus Magnus, Diaconus Trajectensis Diœcesis, in scientiis liberalibus, naturalibus & moralibus ac etiam in Theologica & Jure Canonico eruditus, qui dudum propter Deum omnia beneficia sua, scilicet præben-

bendas Trajectensem & Aquensem, ac etiam patrimonium suum satis largum reliquit, modica dicti patrimonii parte retentâ pro tenui victu suo, cui mundus crucifixus est, & ipse mundo, factus est magnus hæreticorum persecutor, justitiæ & unitatis Ecclesiæ zelator, & fervidus prædicator in dicta Diœcesi contra vitia Laicorum & Clericorum, nihil ab illis quibus prædicat recipiens seu requirens, nullum temporale seu Ecclesiasticum petit beneficium, sed desiderat, ut liberiùs & sine impedimento prædicare possit, habere super hæc commissionem auctoritate Apostolica. Unde quantum mihi potest apparere, videretur expediens, quod vestra sanctitas eidem conferat auctoritatem prædicandi, & contra hæreticos inquirendi, & etiam vestræ sanctitatis Canonicam justitiam in suis sermonibus propalandi, in provincia Coloniensi, vel saltem in
23. prædicta Diœcesi Trajectensi. Præsentiam vestræ sanctitatis dignetur altissimus conservare feliciter ad regimen Ecclesiæ suæ sanctæ. Scriptum Leodii xxi. die Octobris.

Epitaphium vetus & inconditum venerabilis Magistri Gerardi Magni.

24. 24. GErardus Magnus, vixit sicut pius agnus,
Fecit quod dixit, sicut docuit quoque vixit.
Sicut non fictus, aliis mitis, sibi strictus.
Lux fuerat Cleri, tradens huic lumina veri.
Lux fuerat pravis, oculus mentis bene gnavis.
Hic mundo spretus, sed pneumate corde repletus.
à Kemp. Vita Gerardi Magni.
Ejus doctrina, falsis fuerat quasi spina.
Riduculum vanis, odium mentis malesanis.
Quæ falsos læsit, pars veridicis sed adhæsit.
Illi pro vero, fuit utilis hic quia Clero.
Ut Clero Laicis prodesse volens inimicis,
Doctrina veri, debet Christus misereri.
Ejus de jure, pro tali pondere curæ.
Talis namque fore voluit gratis, sed amore.
Divino tactus, nullâ mercede coactus.
Namque resignavit præbendas, sicut amavit
Christum, sic stravit carnem, tenues quoque pavit,
De propriisque bonis, tenuit regimen rationis.
Sic fuit exemplo, lux in Christi bene templo.
Gerardus Magnus quem verè diligit Agnus,
Sanctorum sortem tenet, evincens modò mortem.

Finis vitæ M. Gerardi Magni.

VITA D. FLORENTII.

Prologus in vitam Reverendi D. Florentii, devoti Presbyteri, & Vicarii Ecclesiæ Daventriensis.

I. DIgnum jam arbitror, ex ordine præmisso, aliqua etiam scribere, de vita & moribus Reverendi Patris, ac piæ memoriæ, D. Florentii, Daventriensis Ecclesiæ Presbyteri, quondam M. Gerardi Discipuli, de quo superius narrationem peregi, I.

Et rectus jam ordo loquendi procedit, ut qui bonæ arboris, ubertatem in Gerardo ostendi, qui fuit nostræ devotionis fundator, jam in pio Florentio ejus discipulo aperiam speciosi floris dulcedinem, qui ejusdem devotionis imitator extitit, & ferventissimus propagator. Cujus humiles & tractabiles mores, profectò sunt animæ languentis flores medicinales, & sanctæ ejus virtutes novellos instruunt & provectos.

2. 2. Obsecro autem te frater bone, ne simplicitatem eloquii mei ad injuriam illustris Sacerdotis retorqueas, qui erat humilitatis & simplicitatis amator, sed bona audita pio considerationis oculo inspicias & perlegas. Esto sicut apis prudentissima sugendo mel dulce de floribus pulchris prato in virenti, atque ad ædificationem status & ordinis tui dilecti Patris nostri Florentii virtutum germina & exempla tanquam flores rosarum & lilia redolentia, in hortulo pectoris tui diligenter insere & reconde, ut in bono semper proficias, & in amore Christi amplius inardescas. Ipse enim fuit insigne virtutis speculum, & cunctis Deo servire cupientibus ad cœleste regnum juvamen. De quo tantò fidentiùs valeo loqui, quantò apertiùs eum agnovi, & sæpius ipsi astiti & ministravi.

NOVITIUS.

3. 3. OPus quod rogatu meo & aliorum instanter incepisti, ad honorem Dei perfice. Erit enim delectabile posteris audire, quàm clara luminaria in finibus nostris emicuerunt. Quorum meritis tu quoque particeps esse poteris, si ea quæ gratis accepisti, cæteris in charitate studeas impertiri.

SENIOR.

4. LAboriosum est opus quod aggredior, & quod scientiam meam ac vires imbecilles excedit. Nam potiùs eligerem ab aliis dictata in silentio legere, quàm rusticitate meâ claritatem illustrium virorum barbarizando obscurare. Verùm tu qui non apices literarum, sed virtutes morum quæris in literis, propter inopiam dictaminis non debes aspernari margaritas in vilibus conchis. Fateor namque imperitiam meam non posse sufficere ad tanti patris vitam describendam, sed in templo Dei offero pilos caprarum ad operiendum tectum tabernaculi, qui lapides pretiosos non habeo ad ornandam chlamydem Sacerdotis. Denique durum & ingratum mihi indigno videtur, si tam dilecti patris virtutes reticerem; qui mihi & multis aliis benefecit in vita, & primò traxit ad Dei servitium, ac tandem direxit ad Monasterii portum. Unde pro gratiarum actione & dulci recordatione ejus libens ipsi rependo muneris vice, hoc opusculum conficiendo post ejus decessum. 4.

5. Sit igitur pro aliquanta excusatione operis præsumpti ingens affectus Patris Reverendi, cujus memoriam inter devotos opto semper & ubique florere. Dominus autem Jesus qui duo minuta pauperis viduæ non sprevit, mihi exiguo in futuro recompenset, quod piâ intentione in ejus gazophylacium mitto manum, doctioribus me altiora reservans. Nam & propriam exiguitatem sciens, correctioni me subdo majorum. Juvet me obsecro devota mens orando, & si quid ædificationis hauserit hæc scripta legendo, laudet Deum 5.

de

de univerſis donis ſuis, & ſit grata etiam in parvis.

Capita vitæ Florentii.

VITA FLORENTII,

CAPUT I.

De humilitate Chriſti quam Dominus Florentius ſtuduit imitari.

1. FLos omnium virtutum omniumque ſcientiarum Magiſter & Dominus noſter Jeſus Chriſtus ab humilitate & manſuetudine normam vivendi incepit, quam & diſcipulis ſuis tanquam legitimam regulam tradit obſervandam, dicens: *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris.* 1. Matth. 11.

2. Hanc autem veræ humilitatis virtutem, quæ rectiſſima via eſt ad cœleſte regnum promerendum, ſecutus eſt devotus & humilis Sacerdos Chriſti, Magiſter Florentinus filius Radewini, quam uſque ad conſummationem vitæ ſuæ per multos ſpiritales agones in longa carnis maceratione continentiſſimè vivendo 2.

 tenuit,

tenuit, donec in æternæ buatitudinis requiem pro piis & justis laboribus à Deo remunerandus introiret. Sed qualiter ad hanc humilitatis viam pervenerit, referam Deo favente per processus sequentes. Deus enim omnipotens & misericors, qui cum ab æterno Sacerdotem elegit consecrandum, ac donis sublimioribus præscivit illustrandum, ipse quoque eundem de mundi naufragio mirâ pietate eripuit & abstraxit, atque in sanctioris vitæ statum & novæ prolis palmitem per verbum veritatis efficaciter regeneravit.

CAPUT II.

De interpretatione nominis Florentii, & laude triplici.

1. 1. SAnè non sine præsagio futuræ probitatis Florentius Radevvini est appellatus, ad cœlestis patris gloriam, & sui generis famam lucidiùs declarandam. Tunc enim res digna laude geritur, si vita nomini concordat, si fama virtutibus non dissentit: quod utique in sinceris actibus ejus comprobatur. Est namque Florentius dulce nomen piis ad nominandum & recolendum, qui talem se exhibuit in vita, ut ab omnibus tam Religiosis quàm sæcularibus in maximo amore ac reverentia haberetur.

2. 2. Pulchrè autem Florentius quasi flores legens dicitur, propter liberales artes quas olim didicit, in quibus tantùm valuit & profecit, ut Magister vocaretur & esset. Aut propter Divinæ legis notitiam, & sacræ Theologiæ libros quos præ cæteris scientiis libentiùs legit, & super omnes mundi thesauros chariùs dilexit, quemadmodum Propheta in psalmo dicit: *Ideo dilexi mandata tua super aurum & topazion.* Psalm. 18. Sed multò pulchriùs Florentius dicitur quasi florem tenens, quia Christum omnium virtutum florem & castitatis amatorem secutus est: pro cujus amore florentem mundum despexit, atque sinceritatem fidei & Catholicæ pacis unitatem firmissimè tenuit, dicens cum sponsa in Canticis Canticorum: Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Tenui eum, nec dimittam.

3. Adhuc autem sacratiori sensu & uberiori fructu Florentius dicitur quasi flores colligens, quia multos fratres Clericos primævâ ætate florentes secum in domo sua congregavit, qui sæculi vanitate despectâ, humiliter & devotè altissimo Domino in castimonia vitæ & fraternâ charitate servierunt, secundùm quod sanctus David gratulabundâ voce decantat: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum.* Psalm. 32. Hos cum tanta disciplina & spiritali fervore rexit & educavit, ut esset domus Domini Florentii schola cœlestis exercitii, speculum sanctitatis, ornatus morum, exemplar virtutum, aditus pauperum, conventus Clericorum, instructio Laicorum, refugium devotorum, & totius boni initium & profectus. Ex hac quippe domo complures honorabiles & literati viri spiritum devotionis conceperunt, & veluti apes dulcedine mellis refertæ, de alveario pleno ad fructificandum in aliis locis longiùs processerunt, & Deo benedictionem dante, non modicum fructum effecerunt, ut de his meritò dicere libeat: *Quia flores apparuerunt in terra nostra.* Cant. 2. 3.

CA-

CAPUT III.

De interpretatione nominis patris ejus Radevvini.

1. 1. SEd nec absurdum videatur, si paterni nominis vocabulum mysticè exponatur, quia hoc ad laudem tanti viri non parum tendere existimatur. Aptè ergò satis Radevvinus dicitur, quasi radius Divinus. Quo nomine rectè Christus intelligitur, qui est splendor Patris, mundum illuminans sapientiæ suæ luce, vita pura, doctrina vera, miraculis sanctis, & revelationibus multis. Qui & Apostolos suos tanquàm veri solis radios misit in orbem terrarum ad prædicandum verbum suum, & ad dandum exemplum bonum fidelibus cunctis, ita ad
Matth. 5. eos inquiens: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.*

2. 2. Bene ergò Florentius filius Radevvini dictus est, qui à Christo in spem vivam renatus, ab ipso irradiari meruit & accendi, ut terrena despiceret & cœlestia ardenter amaret. Et si idem nomen Radevvinus ex teutonico transferatur ad latinum, consilium exprimit & vinum. Quæ duo simul Florentio optimè adaptantur, qui consilium mundanæ sapientiæ reliquit, & divinæ legis mandatis se
Psalm. 118. subdidit, juxta illud Psalmistæ: *Nam & testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum justificationes tuæ.* Cui etiam Christus pro delectationibus vanis & carnalibus, quas mundus offert suis amatoribus, gustum internæ suavitatis præstitit, quam mundus accipere non meretur: & spiritualis lætitiæ vino, dum Divina mysteria celebraret, cor ejus & animam potissimum replevit, ut omnia interiora ejus Divini amoris incendio fervevent, atque in voce exultationis cum Propheta devotissimo jubilaret, dicens: *Cor meum* Psal. 83.
& caro mea exultaverunt in Deum vivum. Tunc enim totus intra se collectus, & suprà se in spiritu raptus, semetipsum hostiam viventem ac Deo placentem obtulit, multumque fideliter pro sancta Ecclesia & omni populo Christiano suppliciter intercessit. In quo sacro convivio deificam in suo fonte dulcedinem gustans, & præ magnitudine Divinæ largitatis amarosè liquefactus, cum magna gratiarum actione hæc mystica verba ruminabat. *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te?* Sed his jam prælibatis, ad rem gestam stylus vertatur.

CAPUT IV.

De patria ejus & profectu in studio Pragensi.

1. REverendus Pater & devotus Sacerdos Christi, Magister Florentius Vicarius fuit Ecclesiæ Daventriensis, per prædicationem Venerabilis Magistri Gerardi Magni Divinâ gratiâ opitulante conversus, Cujus factus humilis auditor, per omnia studuit ejus fieri imitator. Et salutaribus consiliis gratanter acceptis, ipsum sicut patrem charissimum, & suæ salutis genitorem dilexit, ac summa cum reverentia ut decuit, semper & ubique honoravit. Unde mutuò ab ipso inter cæteros discipulos suos ampliùs diligi meruit, & præ cæteris commendari, ob specialem morum suorum venustatem & modestiam, quâ eminenter præditus fuit, ac religiosus refulsit.

 2. Hic

2. 2. Hic igitur de civitate Leyderdam in terra nobilis domicilii de Erkel originem nativitatis duxit, quæ circa fines Hollandiæ ſita, tribus ferè miliaribus à Trajectenſi civitate diſtat. Hujus pater Radevvinus nomine, vir quidam erat inter ſuos famâ notiſſimus, rebus ac facultatibus ſecundùm ſtatus ſui exigentiam decenter adornatus: qui filio ſuo Florentio ad ſtudium Pragenſe pergenti pium aſſenſum præbuit,& juvamen. Nam tunc temporis apud Pragam Bohemiæ ſtudium privilegiatum latiſſimè floruit,& multi de partibus inferioribus illuc expeditiùs pergebant. Fit citò artiſta bonus, qui erat ingenio clarus, & in proficiendo ſtudioſus, taliter inter ſcholares pius ad domeſticos, reverendus erga magiſtros. Poſt hæc ad patriam ſuam cognatoſque revertitur, & pro magiſterii gradu honorificè ſuſcipitur.

3. 3. Congaudent univerſi amici cum vicinis eximiè, quod jucunda ejus præſentia ſalubri proſperitate poſt tanta terrarum ſpatia & pericula divinitùs conceſſa, frui ac conſolari merebantur. Siquidem matura ejus de Pragenſi univerſitate ac ſtudio reverſio, grandis extitit amicorum exultatio, ſed Deo melius diſponente facta eſt æternæ ſalutis ejus felix præparatio, quia non multò nec longè poſt tempore lapſo factus eſt verus Chriſti diſcipulus de magiſtro. Cui etiam pius Dominus cùm de Pragis rediret, rem ſatis mirandam oſtendit, in qua miſericordiam ejus manifeſtè cognovit. Nam cùm ad quandam profundam vallem perveniſſet, ſequebatur eum currus cum impetu magno de monte deſcendens, quem declinare non valens, & periculum corporis metuens, cùm jam humanum deeſſet auxilium, confugit ad Divinum. Et invocato omnipotente Domino, affuit gratia Salvatoris immenſa. Vidit namque (quod dictu mirabile eſt) mox ut Dominum invocaſſet, currum eundem antecedere ſe per viam qua tendebat, & omne periculum eſſe ſublatum. Quod factum ergà ſe miraculosè geſtum Deo totum aſſcripſit, qui tribulatos corde ſanat, & ab omni anguſtia liberat ad ſe clamantes.

CAPUT V.

De honeſtate morum ejus inter ſæculares

1. **E**Rat autem morum honeſtate conſpicuus, lætus inter ſodales, affabilis verbis, liberalis expenſis, facie venuſtus, ſtatura gracilis & mediocriter procerus. Quem Deus aliquo tempore permiſit in ſæculo verſari,& ejus inſanias falſas experiri, ſed non finaliter periclitari, ut nemo converti volens de venia deſperet, quando hunc tam citò in melius mutatum cognoſcit. 1.

2. Quodam namque tempore invitatus eſt cum multis amicis ad nuptias ſæculares. Cumque in itinere ſimul pergerent, egit aliquid pro ſolatio amicorum, promptiſſimè eis obſequendo, & lætitiam exhibendo. Præcidit itaque ramos virentes de arboribus, quibus ſecum allatis obumbravit in vehiculo ſedentes, ut magnos inde mereretur habere favores. Nondum enim ſciebat quid Dominus de ſe facturus eſſet, nec advertit quanto ſtudio conſcientiam ſuam interiùs ornare cum virginibus ſanctis debuiſſet, ut ad cœleſtes nuptias dignus eſſet intromitti. Sed nec ſpiritales epulas in nuptiis Chriſti noverat, ideò ſæcularibus conviviis intereſſe gaudebat. 2.

Verùm

Verùm Deo miserante non diu in hac vanitate permansit, sed ad magnam devotionis gratiam omnem mundi suavitatem superantem felici vocatione pervenit.

3. 3. Præfiguravit tamen istud factum sæculare, aliquod bonum in eo futurum, quia ipse Dei gratiâ mutatus in virum spiritualem plures secum contubernales invitaturus esset ad nuptias civium supernorum, ubi Sponsus immortalis Jesus Christus cum omnibus Sanctis convivatur in sæcula sæculorum. Hoc posteà verissimè patuit in multis fratribus per eum devotè conversis, sicut etiam manifestè oculis meis conspexi, & tota Daventria novit.

CAPUT VI.

De conversione ejus per prædicationem Magistri Gerardi.

1. 1. NEc distulit pietas Salvatoris nostri succurrere oviculæ erranti, quæ inter nebulas gloriæ sæcularis versabatur non sine periculo grandi. Cùm igitur tempus miserendi ejus advenisset, pius Pastor animarum ovem suam pretio sanguinis sui carè redemptam de medio laqueorum cautè subtraxit, & ad sanctæ congregationis caulam, quam recturus erat, clementer induxit. Prædicante namque venerabili Magistro Gerardo Magno Evangelium Christi per Diœcesim Trajectensem, multi Clerici & Laici audito verbo Dei reliquerunt vanitates sæculi, cupientes evadere pœnas ignis æterni, & regna cœlestia per pœnitentiam & luctum adipisci. Viva etenim vox magistri prædicantis, tantò fortiùs valuit in cordibus audientium, quantò perfectiùs cæteros præibat in via virtutum, ut fidem sermonibus ejus daret sancta conversatio in operatione ostensa.

2. Cùm igitur Daventriæ apud sanctam Mariam frequenter prædicaret, adfuit etiam Magister Florentius diligenter auscultans quid diceret, & lumine cœlestis sermonis sapienter foris instructus mox interiùs irradiatus est, & corde compunctus. Solebat enim prædicator egregius interdùm oculos suos dirigere ad astantes, & pro audientium qualitate ac utilitate sermonem suum formare in altum vel longum per fervoris excessum, quemadmodum cupidi piscatores ibi latiùs sua retia laxant, quò plures pisces confluxisse opinantur. Divinâ itaque inspiratione actum est, ut Magister Florentius ætate juvenili decorus & sufficienter præbendatus, vocem Domini libenter audiret, & sonitum cœlestis fistulæ non surdâ aure pertransiret, sed ad se utiliter traxit, quod ad omnes generaliter per os magni Prædicatoris emanavit. Erat enim de ovibus illis, de quibus Salvator prædixit: *Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.* Ioan. 10. 2.

CAPUT VII.

Qualiter sæculari vitâ despectâ Magistro Gerardo adhæsit.

1. IGitur spiritu Dei afflatus Magister Florentius, ac rore cælesti intimè perfusus, repentè pedem vanitatis retraxit, quem in hujus sæculi itinere figere cœperat. Perpenditque prudenter quid sequeretur post fugitivam gratiam carnis, quia profectò mors sæva, & luctus æternus. Ideoque ne florigeram Angelorum patriam amitteret, falsos mundi honores spernere decrevit, 1.

&

& humilem vitam Christi sectari pro optimo duxit. Cupiens ergò Magistro Gerardo familiariùs loqui, quem vidit magnum zelum animarum ad omnes habere, non differt ad ejus reverentiam fidenter accedere, cui quod intus gerebat, tanquàm amico & secretario Dei ex ordine narrat.

2. 2. At ille venientem gaudenrer acceptans, charitatis sinum aperit, colloquium desideratum præbet, paratus rationem reddere de quibuscunque voluisset sciscitari. Itaque in unum convenientes, ea quæ salutaria sunt dulciter conferunt, exardescunt corda amborum cælestibus, vilescunt omnia terrena, ratificantur consilia bona de divina servitute tenenda. Efficiuntur deinceps in fraternitatis amore unanimes, qui in sanctæ conversationis proposito ad patriam in Domino fervent. Quibus affuit etiam multiplex gratia Christi, ut non tantummodò sibi sed & proximis suis proficerent ad salutem. Nam additi sunt illis ad solatium amplioris gaudii, & decorem domus Dei nostri, quidam literati & eloquentes viri, qui dono Spiritus sancti vehementer inflammati, elegerunt vestigiis Christi firmiter adhærere, atque per contemptum mundanorum & fortia bella vitiorum ad æterna bona transire.

CAPUT VIII.

Qualiter ipse jam plenè conversus alios convertit,

1. 1. CUmque suavissimus Divini amoris auster, hortulum cordis Magistri Florentii crebriùs perflaret, & fletibus irrigaret, cœpit magna devotione fœcundari, & ad extrahendum alios de sordibus peccatorum, piâ æmulatione moveri. Dedit ergò operam ad habendum fratres spirituales, qui dudum studio literarum intentus delectabatur habere socios sæculares. Nam igne quo ipse jam erat accensus, cupiebat & alios secum accendere, & lumine quo fuerat à Deo illustratus, non tardavit ad se venientes verbis & exemplis lucidis informare. Suasit igitur Clericis ac Laicis Deo servire volentibus, prava consortia fugere, ad audiendum verbum Dei properare, humilitatem Christi sectari, & Sanctorum vitam ad imitandum aspicere, quatenus per continentiæ virtutem, & præcepta dominica præmia consequerentur æterna.

2, Nec fuit inutilis labor, quem pro 2.
lucrandis animabus impendit, sed copiosus inde fructus excrevit. Plures namque juvenes & virgines ejus salutari consilio freti, relictis parentibus & amicis humiliter & devotè incedere cœperunt, & sæcularem vitam odientes, Apostolico more socialem in Christo conversationem ducere, & alacri corde communem mensam & victum tenuem habere gaudebant. Denique virtutum gradibus singulos proficere hortabatur, orare sæpius, & temporibus debitis laborare manibus, nec non sacris lectionibus, ac meditationibus insistere compunctivis, quibus fervor devotionis major acquiratur, & horror continuus contra vitiorum incentiva habeatur, ne quis per desidiam cordis à diabolo seducatur.

CAPUT IX.

De pressuris & injuriis ipsi illatis.

1. INtuens hæc studia spiritualis exerci- 1.
tii, autiquus humani generis hostis gra-

graviter doluit, & felicibus initiis ac piis actibus devoti Magistri Florentii invidit, non omittens persequi bene agentem. Nam metuens exemplo ejus & industria sermonis multarum animarum spolia sibi auferri, suscitavit adversarios quosdam, qui asperis verbis & derisionibus insuetis, justi simplicitatem impugnarent, ad retrahendum eum à bonis inceptis. Sed vir animo mansuetus, & ad toleranda opprobria pro Christo benè animatus, nec verborum injuriis, nec detractionum movetur figmentis, sed velut aranearum telas parvipendit omnia, permanens constantissimè in bono quod cœpit. Ibat ergò mitis inter perversos, patiens inter obloquentes, nulli malum pro malo reddens, sed tranquillo corde orabat & tacebat, aut rationabili verbi imprudentum ora frenabat. Reprehenderunt enim stulti quod ignorabant: & quem humiliter incedere atque omnem levitatem vitare cernebant, hunc protervo sensu multum delirare autumabant.

2. 2. Ipse autem tanquàm flos campi processit verecundo aspectu, griseâ tunicâ indutus, & longâ togâ palliatus. Et sicut lilium inter spinas crescit, & incisum redolet, sic Florentius derisus inter subsannantes lætior fiebat, & odorem notitiæ suæ per patientiam suaviorem reddidit ac clariorem. Induit enim eum Dominus loricam fidei, & virtute constantiæ militem suum armavit, ut non posset hominum perversitas statum mentis ejus evertere, quem gratia Dei roboravit intus. Studuit quippe pro nomine JEsu contumelias pati & terrores, sciens scriptum: *Beati eritis cùm maledixerint vobis homines, & exprobraverint nomen* Lucæ 6.

vestrum tanquàm malum propter filium hominis. Attendebat igitur sedulò in auctorem vitæ Jesum filium Dei, quem Samaritanum & seductorem vocabant Pharisæi, qui discipulos suos præmonuit multa contraria debere pati à mundanis, quia & ipse priùs graviora patiebatur ab æmulis Judæis. *Si me*, inquit, *persecuti sunt, & vos persequentur, non est enim servus major Domino suo. Et si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus.* Ioan. 8. Ioan. 15. Matt. 10.

3. 3. His itaque sermonibus sanctis strenuè confortatus, nec hominum ludibria curavit, nec à vera humilitatis via, quàm veritas docuit, declinavit, sed per contemptum mundi, & abnegationem sui, conatus est ascendere ad astra virtutum. Elegit namque potiùs abjectus Lullardus cum fratribus suis vocari, aut insanus à sæcularibus reputari, quàm magnus Dominus & Magister nominari. Unde quantum in eo fuit, honorificum Magistri nomen suppressit, voluitque solùm simplici nomine Florentius dici, sicut & alii fratres ejus, quorum aliqui satis bene literati erant, & ex ditioribus in sæculo nati. Nihil autem pretiosum aut nitidum in vestibus habere voluit, nil delicatum in cibis cupivit, nil superfluitatis in necessariis utensilibus admisit, sed simpliciora & plana quæ humilitatem prætenderent, & sæculares non offenderent, qui meliùs docentur humili exemplo, quàm subtili sermone. Itaque communem vitam sectando, & fraternam charitatem omnibus exhibendo, non alta de se sapiendo, sed humilibus semper consentiendo, jam non ut Magister rigidus metuebatur, sed sicut amabilis pater diligebatur, quia in ipso, velut in lucidissimo spe-

culo & foris decens morum honeſtas, & intus cœleſtis puritas apparebat.

CAPUT X.

De promotione ejus ad ſacerdotium, & deſcenſu humilitatis ejus.

1. 1. SEd quia humilem meritò gloria ſequitur, & mitem juſta laudatio decet, illi qui viro Dei priùs adverſabantur, videntes mentis ejus conſtantiam, & propoſitum in Domino fixum, repreſſerunt linguas ſuas ab infeſtatione injuſta. Unde ad pietatem converſi cœperunt commendare vitæ ſanctitatem, & revereri eum propter modeſtiam habitus ejus & diſciplinam, nec non fratrum ejus devota diligere ſtudia in humilitate Chriſti fundata. Et quidem juſtè. Quem enim gratia Dei perfuderat, & multis virtutibus florere fecerat, rectè diligi meruit, & ab omnibus magnificari. Creſcente igitur famâ bonitatis ejus, complures Clerici & Laici ad audiendum verbum Dei domum ejus frequentabant, & nonnulli de Scabinis & majoribus civitatis conſilii cauſa ad eum veniebant, eò quod ſapientia Dei & fides major ſecundùm virtutem animi inveniebantur eidem ineſſe. Quapropter in arduis & obſcuris caſibus conſcientias ſuas ſecuriùs ei committebant, & libenter eum audiebant, auditoque eo multa bona Deo placita faciebant.

2. 2. Gaudebat igitur Magiſter humilis charitate plenus, de fructu animarum & ſpirituali profectu fratrum ſuorum, magnamque curam pro neceſſitatibus pauperum Clericorum gerebat, Chriſtum Dominum in iis venerando. Conſiderans autem venerabilis Magiſter Gerardus dilectum diſcipulum ſuum Magiſtrum Florentium ſpeciali devotionis prærogativa florere, conſilio ſancti Spiritus inſpiratus, & multorum fratrum precibus flagitatus, decrevit eundem ad ſacerdotii gradum promovere. Qui tanto honore indignum ſe conteſtans, ab hoc onere humiliter petiit ſublevari. Sed fratrum victus inſtantiâ, tandem Magiſtri ſui monitis reſiſtere non audens, obedientiâ compellente aſſenſit. Factus ergò presbyter non eſt elatus in gloriam humanam, ſed tantò humilior in omni actu & habitu ſuo inventus eſt, quantò dignitate & ordine major. De quo Magiſter Gerardus tale teſtimonium perhibuit, dicens: Semel feci unum ordinari in presbyterum, & ſpero quod dignus ſit. De cætero cavebo ne leviter quid ſimile faciam, quia paucos ad hoc idoneos cerno. Ipſe tamen Dominus Florentius ſicut verè parvus & vilis in oculis ſuis, nil magni ex clericali ordinatione de ſeipſo exiſtimavit, ſed inferiores etiam fratres in animo ſibi præpoſuit, & de quodam ſimplici Clerico nondum in ſacris conſtituto ſic ait: O ſi pro calice meo poſſem Deo offerre in judicio pennam illius Clerici.

CAPUT XI.

De raritate exitus ſui, & cum quanta diſciplina ſtabat in choro.

1. EX bonis autem & honeſtis moribus ſuis facilè poterat vir Domini Florentius ab ignotis & ſæcularibus agnoſci, quod erat devotus homo & amicus Dei, dignuſque vicarius Jeſu Chriſti. Hic itaque priùs fuit Canonicus S. Petri in Trajecto, ſed illâ præbendâ relictâ Vicariam recepit in Daventria, ut apud Magiſtrum Gerardum ſtaret, 1.

ejus

ejus erudiendus exemplo & doctrinâ. Unde semel uni amicorum dixerat hæc verba; Spero quod non moriar Canonicus, sed in humiliori statu serviam Deo. Et factum est ita ad laudem Dei in sæcula. Qui cùm in magna haberetur reverentia pro sua sanctitate & abstinentia, summè tamen vitavit ab hominibus honorari. Ideoque egredi ad publicum declinavit, & manere domi cum fratribus suis unicum solatium sibi duxit, sciens majorem sibi profectum, & aliis exemplum stabilitatis inde provenire. Transiens autem per plateam expeditiùs ibat, non texens alicui longos sermones, sed brevi verbo aut solo nutu capitis satisfecit obvianti. Sed & oblatos sibi honores sic parvipendebat exteriùs, ut sæpe non adverteret obviantes: nec quorsùm tenderent, investigare curaret. Vadens autem ad Ecclesiam, interim orabat, aut meditabatur de Deo, prout Spiritus sanctus inspirabat.

2. 2. Propter magnam autem corporis sui debilitatem, & frequentes infirmitates, quas in primo fervore propter nimiam abstinentiam inciderat, non potuit quotidiè chorum visitare. In magnis tamen festivitatibus & celebritatibus Sanctorum, quantum valetudo permisit, libenter affuit vesperis & Missæ majori. Cumque esset senior Vicarius, in sinistro latere chori semper in inferiori stallo locum tenuit, cùm tamen altissima ei sedes post canonicos competisset. Stans autem in choro nequaquam vagis oculis circumspectabat, sed versus ad altare cùm omni disciplina & reverentia quietissimus stabat, Deo & sibi devotè intentus, & prout æger potuit, moderata voce, non fractis notulis psallebat. Ita morigeratus & reverenda facie erat, ut multi pueri & cantores eum frequenter aspicerent, & religiositatem ejus mirarentur, quia nihil levitatis in verbo aut motu corporis apparuit, unde potuisset reprehendi. Et ego tunc temporis cum aliis scholaribus chorum visitare consuevi; sicut injunctum mihi fuerat à magistro Joanne Boëme, qui scholas & chorum strenuè regebat. Quoties ergo Dominum meum Florentium in choro stantem vidi, licet ipse non circumspiceret, præsentiam tamen ejus ob reverentiam status ejus metuens, cavebam aliquid fabulari.

3. Et accidit aliquando ut non longè ab eo starem in choro, vertitque se ad librum nobiscum canendo. Et stans post me, manus suas super humerum meum posuit, stetique fixus vix audens me movere, stupens ad tantæ dignationis gratiam. Erant quoque tunc temporis in collegio Daventriensi plures Canonici & Vicarii literati, ac probabilis vitæ viri, strenui & alacres ad divinum officium debita cum laude persolvendum. Hi virum Dei magistrum Florentium in reverentia & digno honore habentes, ipso præsente insolentias leves sollicitiùs compescebant, totusque chorus illustrabatur tanti sacerdotis disciplina. 3.

CAPUT XII.

De simplicitate vestimentorum ejus.

1. AMator simplicitatis & humilitatis pius Dominus Florentius, sciens quòd ornatus vestium clericum non facit, sed magis humilitas cordis, & probitas morum, ad majorem conscientiæ suæ puritatem servandam, omnem à se amovit vestium nitorem, & quicquid ad mundi pertinuit pompam, 1.

& ostentationem humanam. Ut ergo interiori homini habitus exterior responderet, postquam sacerdos effectus est, non quæsivit molliores vestes, quasi præ cæteris sibi magis competentes, sed communibus & simplicibus sicut alii fratres erat contentus. Nam Deum præ oculis semper habens, non amavit transitorium corporis cultum vel ornatum, sed ad virtutes animæ oculum gerebat apertum.

2. 2. Cavebat autem infirmis dare offendiculum in propria veste, aut alia quacunque necessitate naturæ, eligens exemplo Christi quod humilitati erat propinquius, & minùs ab hominibus reputabatur. Non ergo alia portabat in festis, alia in diebus quotidianis, sed tantum in celebratione missæ ob reverentiam sacramenti meliori ornamento in festis utebatur, in quo tamen metam servavit debitæ honestatis. Almutium ejus quod habebat, satis antiquum & & pallidum erat, & in multis locis quasi à tineis corrosum & calvum. Et quando vidi eum cum tali Almutio ad chorum transire, condolui, quòd tam bonus & honestus sacerdos ita simpliciter & humiliter incedebat. Ad pedes non habebat pulchra sandalia, sicut alii vicarii in Ecclesia, sed pro illis fecerat sibi parva & bassa calopodia, quæ erant antiquo corio subsuta, cum quibus sine strepitu chorum intravit. Tunica ejus & toga de griseo panno erant. Dederat ei avunculus ejus novam togam amicitiæ gratia, sed eam noluit portare, quia nimis honesta videbatur, & ipse simplicia præferebat semper pretiosis. Capitium nigri coloris aut grisei fuit, & sicut ipsi parabatur portavit, quod utramque scapulam & colla nuda protexit. Manicas habebat parvas & strictas cum paucis nodis, quæ propter attritionem vetustatis interdum fuerant novis panniculis anterius reparatæ. Non enim erubescebat humilis sacerdos Dei antiquam tunicam à sartore repeciatam portare, quinimo ipse & omnes fratres ejus contendebant sacra æmulatione viliora indumenta habere, & in hoc alius alium superare.

3. Quadam vice præsente quodam 3.
sæculari clerico loquebatur devotè de Deo, & stabat idem scholaris juxta eum pulchris & curiosis manicis suis occupatus, nunc huc nunc illuc manus suas versando. Ad quem Dominus Florentius benignè intuens ajebat. Ecce frater manicas meas quales ego habeo, quæ me non occupant nec inquietant. Nam tam longas manicas ferre sicut tu habes, tædium mihi foret & onus. His auditis parum erubescens quietiùs stetit, & bene acceptans quod dixit, ædificatus abscessit, quia ad simplicitatem vestium proprio eum exemplo instruxisset.

4. Alio quoque tempore vocavit ad 4.
se sartorem, qui ei tunicam novam facere debebat, & ait: Magister scis deformem tunicam facere? Qui respondit: Nescio an bene hoc novi. Dicas tamen mihi Domine, qualem vultis habere? Tunc ait humilis Magister Florentius ad sartorem. Facias de isto panno quatuor partes, & ita consuas eas simul sine plicis, ut de facili queam tunicam istam induere & exuere, & tunc satis bona erit. Ad hæc sartor cum admiratione multa respondit: O dilecte mi qualiter hoc staret? Quare vellem bonum pannum destruere? Ego faciam

bene sicut melius convenit. Tunc humilis & mitis sacerdos ait: Quæ cura est de apparatu ad extra? Facias amore Dei planiori modo quo potes; sic enim mihi magis placet: nam simplicia me decet habere ad ædificationem cæterorum. O nobilem Christi sacerdotem ad humilia semper inclinatum, qui ut Deo ampliùs placeret, omnium curiositatem amputavit.

CAPUT XIII.

De humili servitio ejus inter fratres.

1. 1. LUx mundi Christus ad illuminandum mentes fidelium venit in mundum, prædicans verba vitæ cœlestis, atque per humilitatis suæ exempla, ad amorem sui nominis, torpida peccatorum corda præcipuè accêdit, quæ cunctis per orbem fidelibus imitanda reliquit. Nam talem se Christus in medio discipulorum suorum exhibuit, sicut unum ex ipsis, servitium pietatis ostendens, & dominium potestatis non exercens, ut qui eum imitari voluerit, ab eo quoque dignus sit honorari, & super omnia bona in cœlesti regno constitui. *Ego* inquit, *in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Et iterum: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam pro multis.* Hanc autem sanctæ servitutis doctrinam, humilis servus Christi Florentius cum fratribus suis strudit observare, persuadens omnibus sibi adhærentibus, cujuscumque essent ætatis, ut per charitatem invicem servirent, invicem sua onera portarent, nulla abjecta opera exhorrerent, sed humilia servitia libenter exercerent, illud amplectendo chariùs, quod minus continet honoris, & plus habet laboris & rigoris.

ucæ 22. tth. 20.

2. Mos igitur sanctus, & probabilis apud eos virtus inolevit, ut quilibet fratrum per hebdomadam in coquinæ ministerio staret, & cum omni humilitate ibi coqueret, vel quæ sibi à coco injungebantur promptè & hilariter adimpleret. Fervebant enim tunc omnes ad viliora opera facienda, siquidem & pro regno Dei laborare jucunda requies putabatur. Volens ergo bonus pater & dulcis magister Florentius exemplum bonum præbere subjectis, tenuit etiam ipse in coquina vicem suam pro posse. Cui quidam ex vicinis compassione motus dixit: Cur bone Domine versaris in coquina? Non habes aliquem qui pro te istud faciat? Nonne melius esset quòd tu ires ad Ecclesiam, & alius coqueret pro te? Respondit humilis minister Christi Florentius dicens: Nonne magis affectare debeo quòd habeam omnium aliorum orationes, quam solummodò meas? Dum enim ego sum in coquina, omnes alii interim tenentur orare pro me. Majorem ergo fructum spero consequi de orationibus aliorum qui sunt in Ecclesia, quàm si ego solus orarem. Sic ergo tam verbo quam exemplo ædificavit universos, non quærens quod sibi esset delectabile, sed aliis utile & exemplare. Quoties autem cum fratribus comedebat, primum ferculum manibus suis eis apposuit, & de hoc plurimum doluit, quia infirmitate cogente refectioni fratrum quotidie interesse non potuit. Quapropter seorsum in coquina cum coco suo solus edebat, habens mensam parvam sobriè paratam, quia solidum cibum debilitas stomachi non sufferebat. Ego licet indignus ab ipso sæpè invitatus mensam ejus 2.

paravi, & modicum quod petebat de cellario attuli, gaudensque cum multa hilaritate ei ministravi.

CAPUT XIV.

De labore manuum ejus pro communi bono.

1. 1. OPtimus in moribus digneque memorandus inter omnes devotos devotissimus Florentius nunquam otiosus voluit inveniri, sed preciosum tempus fructuosè nisus est expendere, cavens omni modo, quamvis beneficiatus esset panem suum gratis & absque labore manducare. Quod à venerabili magistro Gerardo didicit & accepit, hoc diligenter observavit, cujus sententia fuit, ut nemo ad congregationem suscipi deberet, nisi secundùm B. Pauli dictum manibus laborare vellet. Est namque operatio sancta ad omnem spiritualem profectum utilissima, per quam carnis lascivia domatur; & ab evagandi levitate mens dissoluta citiùs refrenatur. Per hanc otia nociva tolluntur, & confabulationes frivolæ ex otio surgentes faciliùs decurtantur. Occasione enim loquendi sublata, labor prpficiet in manibus, & erit semper ditior in bonis, qui fuerit operarius fidelis. Per hanc etiam necessitatibus fratrum sapienter providetur, & pauperum miseriis copiosiùs subvenitur. Nam illa eleëmosyna gratius Deo placet, & clariùs lucet, quæ de vultus sudore procedit, & justo labore quæsita reficit indigentes. Igitur ars scribendi libros, quæ clericis meliùs convenit, & quietius exerceri potest, à fratribus domus ejus est maturiùs arrepta, & pro communi bono servando usitatiùs introducta. Ipse verò venerandus Pater Florentius ne vacuum nomen gereret rectoris, sed in exhibitione operis officium sacerdotale commendaret, dedit scriptoribus exemplum clarum, membranas pumicando, quaterniones lineando & componendo. Quia licet minus bene scribere sciret, in præparando tamen aliis necessaria, quàm plurimùm scriptores adjuvit manu sua oleo sancto consecrata.

2. Interdum cùm opus esset, & tempus vacaret, assumpto socio libros jam scriptos perlegit & correxit, aut de scripturis sanctis aliqua devota notabilia ad consolationem fratrum & exercitationem internorum compilavit. Multum namque gavisus est & delectatus, cùm pro communi aliquid utilitatis per diem fecisset, sciens hoc Deo gratissimum fore. Verùm multitudine clericorum ad eum confluente, cùm fama bonitatis ejus longiùs resonaret, requisitus est à multis extraneis & religiosis viris & literatis. Idcirco pro animarum salute altioribus negotiis oportebat eum intendere, & à privatis actionibus & internis studiis frequenter abstinere, & spiritualia lucra temporalibus commodis anteferre. 2.

3. Totque consultandi causa ante camerum ejus quandoque steterunt cupientes ei loqui, aut abscondita sua tanquam viro sancto confiteri, ut vix ei transitus exeundi pateret, vix tempus pro horis dicendis & necessitatibus corporis solvendis opportunè superesset. Neminem tamen inconsolatum reliquit, sed vel incontinenti expedivit, aut altera vice liberum ad se reditum secundùm condictum petentis concessit. Contigit aliquoties ut horas suas legere inciperet, & super venientibus aliis & aliis perquam 3.

perquam multis, non posset finire psalmum quem inchoaret. Ne ergo tædio affectus desisteret aperire pulsanti, ait ad semetipsum : Adhuc semel propter Deum, sicque semel iteravit sæpè , & fiebat longum , vincens molestiam & inquietudinem in patientia ex charitate fraterna.

CAPUT XV.

De misericordia ejus in pauperes & ægrotos atque ignotos.

1\. 1. VIrtus quoque misericordiæ in corde pii patris inter alia pietatis opera præcipuè floruit & excrevit, quam frequenti eleëmosynarum largitione in pauperes & peregrinos ostendit & implevit. Unde meritò de ipso dici debet, quod de justo viro in psalmo decantatur:
Psalm. 111. *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi.* Ipse enim Dominus Florentius fuit piissimus Pater pauperum, dulcissimus Consolator tribulatorum, & compatientissimus Visitator infirmorum. Qui profectò spiritu Dei plenus cum lacte miserationis habuit vinum zeli & fervoris, fovens infirmos oleo misericordiæ, & odio habens passiones & vitia ipsorum, magna cum maturitate & discretione exercens utrumque in tempore suo.

2\. 2. Sæpè namque egenis & debilibus cibos mensæ suæ misit, & species sibi ex charitate missas, majori charitate ulteriùs cum aliis indigentibus impertitus est. Pauperum etiam nomina in scriptis habuit, quorum curam uni aut duobus fratribus suis injunxit, ut hospitia honesta & subsidia sumptuum eis procurarent. Erant autem tunc temporis in oppido Daventriensi viri quidam honesti , Deum timentes, secundùm consilium Domini Florentii bene conversantes, necnon matronæ aliquæ divites & devotæ misericordiæ actibus deditæ, quæ Ecclesiam Dei sedulò visitantes, & sacerdotes honorantes; multa beneficia pauperibus clericis Deo famulantibus, rogatu & instantia ejusdem Domini Florentii libentissimè ministrabant. Tam pius tamque dilectus omnibus apparebat humilis vicarius Christi Florentius , ut si pro aliquo paupere rogasset, citò petitionem suam impetrasset. Ignotis & extraneis ita affabilem se præbuit, quasi amici & cognati sui fuissent, quærens unde essent, & quo nomine vocarentur , rogans ut interdum visitandi gratia ad se accederent.

3\. Parvulis & juvenibus naturali innocentia & puritate nitentibus insignis 3.
castitatis amator suam benevolentiam non abscondit, sed piis verbis ad amandum Jesum & Mariam eos instruxit , suadens eis innocentiam servare, quatenus Angeli Dei similes facti, in cælo canticum Virginum decantarent. Tristibus & tentatis hilarem se exhibuit & solatiosum ; ut si quis offensus fuisset & turbatus , eo viso & secum parum loquente, mox bene pacatus & consolatus ad sua cum gaudio remearet. Hoc sæpissimè expertus sum in me ipso, & sociis meis devotariis, qui ex consilio eruditi sumus, & in schola Christi optimis collationibus informati. Sed nec leprosos & aliqua deformitate corporis vitiatos abhorruit , immò clementiorem se talibus abjectis personis curavit exhibere, cognoscens hoc magis placere creatori, & sibi gloriosius fore, quia non vili-

vilitatem personæ, sed naturæ copulam & imaginem Dei in homine considerabat.

4. 4. Vidi quendam monoculum & alium pede claudicantem ab ipso conversos, & probabiles viros postea effectos. Cognovi etiam quendam leprosum extra mœnia civitatis morantem, qui devotionis gratia ad sacerdotem Dei accessit, loquens cum ipso familiariter, multis hoc idem videntibus & mirantibus quam humiliter juxta leprosum sederet. Cui etiam jussit potum dari, & misericordiam utique specialem impendi, quem post plura sacræ consolationis verba, dimisit ad propriam mansionem cum suo collega gratiosè redire.

CAPUT XVI.

De refectione pauperum, & lavatura miserorum.

1. 1. QUia verò, docente Scripturâ divinâ, hilarem datorem diligit Deus, libet ampliùs aliquid narrare de eximia misericordia hujus clementissimi Patris Florentii erga inopes & ulcerosos atque deformes, solatia amicorum non habentes. Igitur misericordissimus Pater pauperum, exceptis quotidianis eleëmosynis in pios mendicantium usus, omni anno in Festo Beati Gregorii Papæ, duodecim pauperes scholares ad honorem sancti Gregorii ad suum prandium invitare solebat, quia Beatum Gregorium duodecim pauperes omni die habuisse legerat. Et ego ex commissione ejus aliquos pauperes nominatim mihi expressos, ad domum ejus hora prandii introduxi. Qui cibo potuque refecti, alacri corde ad scholas redierunt, & de acceptis beneficiis Deo laudes, & magnas grates largifluo hospiti suo Domino Florentio, & fratribus ejus retulerunt. Tunc manifestè impletum est quod per Psalmistam dicitur, & à multis religiosis antè benedictionem mensæ canitur: *Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, &c.* Isai.

2. Similiter in mense Majo, quando herbæ agrestes maximè valent pro medicamentis, pius Pater non est oblitus pauperum suorum. Sciens ergo multos esse debiles, scabiosos, & ulcerosos, fecit eos ad domum suam venire certo die & hora, pro quadam medicina & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis suscipienda. Quibus bene balneatis & lotis, lectulum paravit mundissimum pro sudoribus eorum abstergendis. Datoque poculo, & consolationis verbo, cum ingenti lætitia ibant ad sua hospitia, mutuò inter se conferentes. Quàm bonus & pius homo est iste Dominus Florentius, & quàm boni fratres sunt isti cum eo habitantes, qui nobis propter Deum gratis talia præstant. 2.

3. Quodam tempore in quadragesima cùm tempora essent aliquatenus cara, & pauperes mendicantes gravarentur inopia, multi ad solatium misericordis Patris Florentii obsecrando confugerunt, sperantes qualecunque subsidium invenire, quia nemo vacuus, nemo inconsolatus inde consuevit abire. In tali ergo articulo, misericordiarum Pater condoluit fame afflictis, & pauperibus devotis, habitoque consilio cum fratribus suis, quæsivit optimum modum succurrendi egenis, qui erant ita attenuati Job. 2.

rebus,

rebus, ut neque æs in zonis, neque panes haberent in sacellis. Tunc unanimiter fratres accensi sunt ad succurrendum pauperum turmis; & præcipuè in tam sancto tempore Quadragesimæ, quando aguntur dies pœnitentiæ, & largiora misericordiæ stipendia exuberare debent erga indigentes, panem pro Deo multis precibus postulantes, sicut in Isaia legitur:
Isaia. 58. *Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam. Cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.* Statuerunt ergo firmiter aliquid sibi subtrahere, & pauperibus contribuere copiosius, atque ultra solitum tempus laboris unam horam adjicere quotidiano operi suo per totam Quadragesimam pro pauperibus, & quicquid illa hora scribendo lucrarentur, hoc integrè collectum provisori pauperum tradere, ut ille consequenter necessaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter ministraret. Hoc idem fecerunt in aliis domibus quidam fratres scriptores & officiales, propriis de laboribus Eleëmosynam Deo immolantes, seipsos sponte castigantes, & pauperes felicissimè recreantes.

4. 4. Et quis dignè explicabit omnes misericordias hujus felicissimi patris in pauperes & peregrinos, maximè autem erga simplices & devotos Christo famulantes? Etsi omnes tacuerint, ego non silebo, sed misericordias Domini Florentii in æternum cantabo, quia indubitata fide ipso adhuc vivente per septennium multitudinem miserationum ipsius experientia rerum probavi. Siquidem cum Beato Job,
Job. 29. *pes fuit claudo, oculus cæco, manus egeno, baculus infirmo, solamen lapso, amictus malè vestito.* Alius namque gaudebat de Eleëmosyna sibi data, alius de tunica sibi parata: alius togam, alius capitium reportavit. Alius calceos, alius caligas, alius cingulum & soccos recepit. Alius libros, alius pennas, atramentum & papyrum se impetrasse lætabatur. Singuli pro singulis læti muneribus, ab ipso honorabili Domino Florentio Patre orphanorum & egenorum emolumentum non tantùm corporis, sed & animæ suæ remedium se consecutos fatebantur. Cujus virtutes & opera charitatis ad plenum exprimere lingua fragilis non sufficit, quia existimationem humanam conversatio ejus ac fratrum ipsius præcellit. Meritò ergo de his dicere non vereor, quod de Apostolicis viris scribitur: Isti sunt viri misericordiæ, quorum justitiæ oblivionem non acceperunt. Cum semine eorum permanent bona, & Eleëmosynas eorum narrabit omnis Ecclesia sanctorum.

CAPUT XVII.

De abstinentia ejus, & infirmitatibus ex rigore contractis.

1. FErvidus ac devotus Dei famulus Florentius in primordio conversionis suæ ad edomandam carnis suæ concupiscentiam, corpus suum jejuniis & vigiliis rigidè nimis castigavit, non satis naturæ imbecillitatem attendens, sed in fervore spiritus tantum persequebatur hostem domesticum, ut pondere rigoris obrueret civem sibi adhuc necessarium & fidelem, quia non solùm ab illicitis & superfluis abstinebat, sed multa etiam sibi necessaria subtraxit, ita ut plerumque appetitum comedendi perderet, & gustum discernendi cibos non haberet. Unde semel accidit, ut absente coquo cellarium intraret, & ex quadam amphora oleum pro cerevisia potaret, nec hoc discernere potuit, nisi quando coquus eum de qua amphora bibisset requisivit, &

tunc se errasse cognovit. Alio quoque tempore in monasterio quodam oblatum ei fuit modicum vini ad bibendum pro sua debilitate, & reverentia quam ad ipsum fratres habebant. Cumque inde parum gustasset, ait astanti: Quàm acrem & amaram cerevisiam habetis. Et mirati sunt fratres, quia vinum ab alio liquore non discrevit. Comedit igitur sæpius quasi sine sapore, & potius ex necessitate naturæ, quam ex appetitu gulæ, vel alicujus cibi suavitate.

2. 2. Veni aliquando ad visitandum eum in camera ejus, ubi sedebat debilis in lectulo suo, & salutavi eum benignè, multum dolens de ejus infirmitate. Frater autem Jacobus de Viana, qui ei tunc ministravit, aliquas species confortativas ei obtulit, dicens: Istæ bonæ species sunt, gustes parum inde. Nonne valde bene sapiunt? Tunc ille me audiente respondit: Crustula panis meliùs vobis saperet, quàm istud mihi. Quamvis ergò totus debilis esset, & multis teneretur incommodis corporis, non tamen ab opere Dei & piis animarum fructibus cessavit, sed quando accessus hominum pati potuit, resumpto spiritu dabat petentibus monita salutis, & tantò dulcius, quantò ampliùs nòverant eum à Deo dilectum, & infirmitatibus variis tanquam aurum pretiosum in igne probatum.

CAPUT XVIII.

Qualiter orationibus devotorum adjutus sæpe reconvaluit.

1. 1. CUm igitur frequentes pateretur molestias corporis, studuit Deo sedulè gratias agere, quia *non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam Dei promerendam*. Ideoque virgam Domini sibi illatam, patienter suscepit, sicut animæ medicinam, reputans dilectionis esse signum, secundùm illud Apostolicum verbum: *Quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit.* Volens Hebr. 12. autem pius Dominus ostendere, quantùm sibi placeret probata virtus filiorum, & quantum valerent orationes devotorum, misertus est dilecti Sacerdotis sui sæpè in extrema necessitate constituti, qui à medicis humanâ viâ desperatus videbatur. Sed ipse in Domino spem totam posuit, qui merentes erigit sospitate. Igitur quoties gravis eum infirmitas invasit, missum est ad vicinas congregationes fratrum & Clericorum atque sororum, ut pro eo instanter singulis diebus omnes orarent, quatenus Deus ei adhuc parceret, ejus vitam pro multorum salute protelando, ne devoti tristitiam super tristitiam haberent, si tam amabili patre & necessario gubernatore privarentur.

2. Ego quandoque internuntius hujus 2. rei fui, dicens sororibus: Orate pro Domino Florentio, quia graviter infirmatur. Et ecce clemens Dominus, qui non spernit preces pauperum, sed vota humilium libenter exaudit, reddidit sanitatem dilecto & fideli servo suo, *ut notam faceret filiis hominum potentiam suam.* Psal. 144.

3. Fuit temporibus illis magnus qui- 3. dam Magister in medicinis, Dominus Everhardus Eza curatus in Almelo, vir valde peritus & nominatus inter Physicos doctos, qui devotionis gratiâ inspiratus, multùm familiaris extitit Domino Florentio, & fratribus ejus, aliisque Christo devotis. Hic frequenter ad Dominum Florentium venire consuevit, & libenter illi artis suæ medicamenta adhi-

adhibuit, quem fratres valde diligebant, & reverenter ſuſcipiebant. Qui magnâ adhibitâ diligentiâ pro curatione Domini Florentii intimi amici ſui, multoties ei profuit, mœſtitiamque fratrum fiduciâ ſperandæ ſalutis ſæpe erigebat & conſolabatur. Dicebatque, iſto attento, in Domino plus confidens quàm in arte medicinæ, quia ſupra humanas vires eſt, quod hic homo poteſt tamdiu tam debili corpore vivere: & niſi ſpecialis gratia eum præſervaret, & orationes multorum pro eo fierent, celerrimè deficeret, aut etiam diu defunctus fuiſſet. Bonum eſt ergò fideliter pro ipſo orare, quia ſalus ejus ſpecialiter in Divina ſtat gratia.

CAPUT XIX.

Quod ſemel in nocte Paſchali, Angelicâ viſione curatus fuit.

1. INter cætera tempora anni graviùs & frequentiùs in quadrageſima ægrotare ſolebat, propter cibos quadrageſimales ſibi magis oneroſos & inflativos. Et licet tunc corpore debilior erat, mente tamen hilariori ad ſuſceptionem jejunii ſe offerebat. Semel igitur quaſi per totum jejunium debilitato ſtomacho nimium languebat, & vix uſque ad Paſcha victurus ſperabatur. Sed devota fratrùm oratio non ceſſavit ad Dominum pro eo clamitare, & gratiam Domini, quam ſæpe fuerant experti, multiplicatis interceſſoribus iterùm flagitabant. Deficiebat enim tunc omne humanum præſidium, ideoque ad fortiſſimum Deitatis recurrebant ſolatium.

2. 2. Cùm ergò jam peracto jejunio, Dominicæ reſurrectionis glorioſa inſtaret feſtivitas, & electus vir Dominus Florentius in lectulo ſuo requieſceret dulci ſomno ſoporatus, ecce in ipſa ſacratiſſima nocte Paſchæ mox Angelicâ viſione meruit conſolari & confortari. Vidit namque duos Angelos ſibi apparere, quorum unus ſtabat ad dexteram lectuli, & alter ad ſiniſtram. Elevans autem unus manum ſuam in altum, quaſi ad percutiendum gladium vibrabat ſuper caput dormientis, ſed ſtatim alter ictum ſuſtentavit ferientis, & prohibuit eum, dicens: Noli percutere, vita enim adhuc vivet, & non morietur. Ad hanc viſionem cælitus factam obſtupefactus & quaſi de morte ad vitam reſuſcitatus evigilavit, mirabiliter in Domino confortatus: & vocans miniſtrum ſuum qui non longè in camera quieſcebat, ait illi confidenter: Surge, & para aliquid quod hodie manducem. Sentio me meliùs habere, & volumus in Domino pariter epulari. Tunc ille ingenti gaudio repletus feſtinavit parare quod juſſit. Et omnes qui audierunt, mirati ſunt & gaviſi, quia tam citò convaleſcere cœperat, quem jam pridem mori formidabant.

3. Hanc viſionem poſtea avunculo ſuo Canonico ſanctæ Mariæ in Trajecto intimavit, qui eum cordialiſſimè dilexit, non tamen ſeipſum nominando, ſed quod cuidam revelatum eſſet quòd adhuc ſupervicturus eſſet. De quo magnificè & intimè congratulans Deum benedixit. Quia miſit Angelum ſuum, & ſanavit eum ab interitu mortis. Vixit poſt hæc clariſſimus Dominus Florentius aliquot annos, ad conſolationem omnium devotorum tam clericorum, quàm laicorum, de diverſis partibus & regionibus ad eum venientium pro remediis animarum ſuarum, quibus vir Domini tam verbo quàm exemplo 3.

magnum præſtitit ſanctæ converſationis ducatum, cum univerſis fratribus in domo congregatis, ad laudem Dei omnipotentis.

CAPUT XX.

De viro qui in puteum cecidit, & inde illæſus extractus fuit.

1. 1. ACcidit autem quodam tempore ut plures ad audiendum verbum Dei in antiquam domum prædilecti Patris Domini Florentii convenirent. Et dum collatio devotæ exhortationis fieret, vir quidam cum aliis fidelibus ſedebat ſuper putei marginem, & oppreſſus ſomno cecidit improviſè retro in aquam, capite verſo. Ad cujus lapſum exterriti qui aderant, mox in puteum dolentes reſpiciunt; & ecce Deo protegente ſtetit homo ſuper pedes ſuos in aquis putei ſalvus & illæſus mirantibus cunctis. Sumentes ergo feſtinanter vectem deſuper pendentem, ſubmiſerunt in os putei, & extraxerunt hominem vivum, quem exiſtimaverant penè ſubmerſum & defunctum. Videntes autem eum de tanto periculo liberatum, gratias Deo omnipotenti retulerunt, & conſolati ſunt non minimè, quia Deus non eſt paſſus hominem periclitari in illa domo ſubita morte.

2. 2. Hæc mihi quidam civis Campenſis retulit, qui præſens tunc affuit, & Daventriæ juvenis frequentavit: ſed & multa alia bona de viro Dei & fratribus ejus enarravit. Et ego ex eodem puteo ſæpius aquam hauſi ad uſum coquinæ, qui ſatis anguſtus erat, & ideò res geſta ad gloriam Dei amplius valet, qui ſupra id quod petitur, occurrit periculis animarum.

***

CAPUT XXI.

De viſione crucifixi ſuper domum ejus apparentis.

1. GRata admodum & Deo dilecta 1.
congregatio fratrum in domo Reverendi Patris Domini Florentii, ad laudem Dei collecta magnis refulſit virtutibus, & ſublimium meritorum actibus extitit decorata. Ibi humilitas omnium virtutum prima, exquiſita fuit à majore uſque ad minimum, faciens de terrena domo paradiſum, & transferens homines mortales in cœleſtes margaritas, tanquam lapides vivos in templo Dei glorificandos.

2. Ibi obedientia mater virtutum, & 2.
diſcretionis lucerna, viguit ſub tanta diſciplina, ut ſumma eſſet ſapientia obedire ſine mora, & nefas foret horrendum præterire ſenioris conſilium aut minimum verbum. Ibi charitas ad Deum & ad proximum ſic arſit intus & extrà, ut dura corda peccatorum auditis ſermonibus ſanctis, ſolverentur in lacrymas, & qui frigidi advenerant, verbi calore accenſi, læti abibant de cætero peccare caventes. Ibi ſpiritualis militiæ armatura contra ſingula vitia enituit ſtrenuè, & ſenes cum junioribus adverſus ſatanam & propriam carnem, ac mundi fallacias, fortiter certare didicerunt. Ibi antiquorum Patrum memoria, & Ægyptiorum Monachorum fervida converſatio, quæ quaſi ſemimortua jacuit in terra, ad vitam rediit, & clericorum ſtatus ad ſummæ perfectionis normam ſecundum Eccleſiæ primordia ſurrexit. Ibi audiebatur devota ſpiritualis exercitii exhortatio, & inter quotidianas meditationes ſacroſancta & doloroſa paſſio Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, crebriùs &

& affectuosius est repetita & masticata, ex cujus intenta recordatione salus animæ noscitur effluere, valens mortiferos serpentis morsus sanare, & mentem passionatam mitigare, ac torpentem animum ad cælestia de terrenis per cruciformem imitationem sublevare.

3. 3. Cum igitur magnificæ devotionis ardor erga divina beneficia recolenda, in multorum sordibus flagraret, & exemplo Reverendi Patris Domini Florentii ad perfectum mundi contemptum sancta illa congregatio erudita proficeret semper in melius, pius Deus, qui benedictionem suam & gratiam humilibus præstat, non destitit consolationibus sacris & internis gaudiis refovere sibi fideliter servientes. Et ut de multis aliquid proferam, unam breviter visionem his inseram, quam Deus omnium secretorum cognitor super domum illam cælesti unctione benedictam ostendere dignatus est.

4. 4. Quidam ex novellis plantationibus Domini Florentii discipulus devotus quadam nocte insolita visione perterritus expiravit totus in principio, sed in fine lætificatus est mira Dei deitate. Cumque in statu suo quiesceret, ecce ventus ab aquilone validus nimis, & tempestas sævissima veniebat totam concutere terram, quasi jam instaret dies extremi judicii omni carni metuenda. Pavefactus ergo horrenda tempestate cæpit juvenis ille cogitare quonam fugeret, & quò diverteret à facie formidinis Domini. Deprehensus itaque inter angustias aspexit sursum in cælum, & ecce signum crucis evidens in aere apparuit, salutis humanæ auctorem repræsentans. Videns ergo hanc sanctam imaginem crucifixi expansis manibus & confixis clavis in aëre pendentem, cujus radiis illuminabatur orbis, jam tempestas illa cessabat. Et crux ultra procedebat usque dum staret supra domum Domini Florentii, in qua habitabant sanctæ Crucis servi, & veri contemptores mundi. Ad cujus adventum & præsentiam tota domus quasi obviam tendens Salvatori, à fundamento elevabatur in aëre super terram, nusquam tangens terram: atque reverenter inclinans ex uno latere versus crucem, rediit iterum super stabilitatem suam. Imago autem crucis processit, & stetit super murum contra ostium domus, per quod quotidianus est transitus fratrum. His visis cœpit juvenis expansis manibus orare versus crucem, & petere à timore terribilis judicii protectionem. Statim raptus est de loco suo, & intra januam domus Domini Florentii collocatus, tanquam in loco securitatis sub alis crucifixi. Tunc nimium exhilaratus, & quasi de omni angustia tutatus, præ ineffabili lætitia expergefactus est. Et vehementer admirans gratias egit Deo, qui dignatus est sibi talia devotis fratribus illis revelare, quibus deinceps studuit adhærere, & vitam eorum cum Christo absconditam semper venerari.

CAPUT XXII.

De Patientia ejus & mansuetudine, ac dilectione ad omnes.

1. QUidam curialis sæculari fultus astutia virum Dei magistrum Florentium non est veritus molestare, sed eum beneficio suo conabatur frontosè privare, existimans quòd forsitan nemo se opponeret, aut pro vicario Christi responderet, quia devotus & mansuetus ad injurias videbatur. Vocatus ergo ad causam, ut de objectis sibi que- 1.

querelis, adversario responderet, non multa contentione nec splendido sermone usus est; sed brevi & humili responsione sic ait; Si vos melius jus habetis quàm ego, teneatis in nomine Dei. Mirati sunt astantes, & ædificati in verbo præsenti.

2. 2. Unus autem ex Canonicis pro viro Dei zelans, nec sustinens justum & innocentem opprimi, ait ad eum: Quomodo ita loquimini dilecte magister Florenti? non curatis plus de præbenda vestra? Veruntamen iste non habebit quod quærit, se pro vobis agimus, ut teneatis quod bono jure possidetis. His auditis siluit adversarius, & recessit nihil adeptus. Cognoverunt siquidem à maximo usque ad minimum, quòd fidelis & devotus magister Florentius dignus sacerdos Christi erat, cujus vitâ & doctrinâ plures ad sæculi contemptum trahebantur. Nam de magnis & terrenis sapientibus humiles & simplices fratres fecit, nec non quosdam competenter instructos ad statum religionis & sacerdotii honorem crescente in eis septiformi Spiritus S. gratia habilitavit.

3. 3. Illud autem pro maximo lucro & gaudio singulari reputabat, si alicui iter æternæ salutis ostendisset, atque à peccatis ad continentiam revocasset. Reverebatur igitur à mundanis, honorabatur à magnatibus, & à bonis & devotis tenerrimè diligebatur. Fecerat enim eum tam amabilem cunctis vita sincera, charitas ad Deum perfecta, pietas ad proximum, largitas ad egenos, honestas ad cives, affabilitas ad afflictos. Unde quidam de eo dicebat; Non est religiosus quem tantum diligo, nec est quem tantum timeo, sicut Dominum Florentium, quem sicut Angelum Dei aspicio. Ipse tamen nequaquam de sui reputatione gaudebat, sed de conversione hominum & fratrum profectu, quorum numerus quotidie augmentabatur, Domino gratiam suam in diebus ejus largiter conferente. Hinc & nomen ejus ad exteras civitates cum multa admiratione & bonæ famæ notitia pervenit, & tam præsentes quàm absentes eximiis cum laudibus commendabant. Sed humanas laudes sibi impensas non attendit nec ponderavit, imò vilipendit & derisit. Nam literas quasdam commendatitias sibi transmissas breviter legens post cistam jactavit, dicens: non est aliud quod scribant? Bene potuissent de hoc tacuisse.

CAPUT XXIII.

De devota exhortatione ejus ad spiritualem profectum.

1. Egregius ac vernans flos sacerdotum Magister Florentius, fervidus animarum zelator, non solùm curam domesticorum fratrum habuit, sed etiam salutaris verbi semina in aliis vicinis congregationibus clericorum, plantare studuit, faciens interdum collationem devotæ exhortationis per se vel per alium idoneum fratrem domus suæ pro mutua pace & charitate servanda. Ad cujus adventum lætabantur omnes inhabitantes, ex ore sacerdotis Dei sacra verba audire cupientes. Nam loquebatur Spiritus S. per eum ad consolationem gregis pusilli, qui paratus erat ei obedire alacriter & devotè. 1.

2. Dicebat ergo in quadam collatione admonendo hoc modo: Quilibet deberet omni die proponere vitam suam ferventer emendare, & novum certamen contra tentationes & vitia sua arripere, & quæ amplius eum molestant, fortiùs illa niti vincere, & violentiam sibi propter Christum inferre, *quia regnum cælorum* 2. Matth. 11.

rum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Est etiam utile quandoque alicui fratri discreto & in via Dei experto passiones suas & perplexitates revelare, nec proprio sensui inniti, sed alteri potius credere, atque humiliter accipere consilium, & libenter sequi suum Rectorem, quia hoc est magnum relevamen noviter conversis, & bonum signum spiritualis profectus. Qui ergo sic proponit Deo semper servire, & totam vitam suam diligenter emendare, atque ab omni peccato se cavere, de hoc magis meretur & acceptior fit, quàm si centum pauperes pasceret, & tale propositum continendi non haberet: quia maximum munus quod homo potest Deo offerre, est bona & perfecta voluntas serviendi Deo omni tempore quo vixerit. Talis etiam non potest malè mori, quamdiu in sancto proposito steterit. Et si obierit, spero quòd in statu salutis erit, & misericordiam inveniet, quia bonum propositum habuit, & bona voluntas pro opere completo ipsi ad meritum computabitur, sicut David sanctus confitetur dicens: *Domine* (Psal. 5.) *ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.* Multa quidem & alia consolativa pro confirmatione bonorum juvenum loquebatur, qui de diversis partibus illic congregati fuerant, non tantum in schola litterarum, sed etiam in schola Christi vacantes studio spirituali.

3. *3.* Quidam ex ipsis verba viri Dei in tabulis signabant, & aliis absentibus indicare cum magno fervore satagebant, multo alacrius divina eloquia inter se tractantes, quàm sæculares solent scurrilia recitare. De altis quæstionibus & subtilibus rebus & intricatis negotiis omninò tacuit, sciens quòd parvam ædificationem devotis mentibus præstant, & compunctioni cordis frequenter obsistunt, & corda innocentium subvertunt, sicut expertum est in plerisque, qui curiosa scrutantes, & viam Christi planam & humilem relinquentes, multis lapsibus & erroribus se inseruerunt.

4. Cum quidam litteratus Monachus 4. quendam Carthusiensem argueret, eo quòd ordo eorum deditus esset solitudini & quieti ad vacandum propriæ saluti, & penè nullum fructum facere viderentur in Ecclesia Dei, respondit ille bonus religiosus satis prudenter & eleganter dicens: Nos libenter faceremus quod vos prædicatis & docetis. Nam contemptum mundi melius credimus pœnitentiæ laboribus persuaderi, quàm sermonibus pulchris & evagationibus multis. Vir quidam ex Judæis ad fidem Christianam conversus, audiens famam sanctæ conversationis Magistri Florentii, cupiebat cum ipso de antiquis Patriarchis & Prophetis disserere, eo quòd in vetere lege & Hebraicis literis satis edoctus videbatur, & Rabbi à multis secundum sectam Judæorum dicebatur. Cumque venisset ad præsentiam viri Dei, ipse benignè eum suscipiens, & patienter audiens, humanè & charitativè cum eo egit, fidem sinceram in Christo suadens tenere, ac operibus bonis insudare. De quæstionibus verò legis ad salutem non pertinentibus, & genealogiis veterum nihil ventilare voluit, non quia ignorabat, sed quia ædificationem importabant.

CAPUT XXIV.

De efficacia sermonum ejus & intellectu Scripturarum.

1. SErmo Reverendi Sacerdotis non 1. fuit palpans adulatio, sed veritatis clara protestatio: non sæcularis eloquen-

tia, sed humilis informatio morum, & ad abjectionem sæculi rationabilis inductio per exempla Sanctorum. Neque enim à divitibus pecunias quæsivit, nec honorem inter magnates, sed cum simplicibus liberior sermocinatio ejus, pro quibus etiam instabat apud potentes ut pauperum memores essent, & de mammona iniquitatis facerent sibi amicos in tabernaculis regni cælestis. Et quis illi facilè negaret, pro quo ipse intercedere volebat? Offensam Dei timebat, qui eum in petitione non audisset.

2. 2. Venit ad eum aliquando pastor & curatus Ecclesiæ Daventrensis bonus amicus ejus, benevolentiam obsequii sui exhibens & dicens: Prædilecte mi Domine Florenti, si possum aliquid tibi gratum facere, non parcas mihi. Ad quem pius Pater ait: Nihil aliud pro nunc, nisi ut benevolum te exhibeas devotis fratribus & sororibus sub cura tua positis, ne molestentur à sæcularibus & improbis personis. Qui mox piè annuens respondit: Libenter id faciam amore Dei & vestri, ut etiam sitis memores mei. Magister Johannes Boheme Rector scholarium, & Vicarius majoris Ecclesiæ, sub quo diu scholas frequentavi, magnus amicus fuit Domini Florentii, libenter eum audiens, faciens quod Deo placitum fore sciebat. Cùm ergo tempus solvendi precium instaret, reddiderunt singuli quod jure debebant. Tunc etiam ego obtuli ei precium ad manum ejus, repetens librum quem pro pignore reliqueram. Et quia notitiam mei habuit, sciens me stare sub cura Domini Florentii, ait mihi: Quis dedit tibi hanc pecuniam? Respondi: Dominus meus Florentius. Vade [inquit, reporta ipsi pecuniam suam, nolo à te recipere propter ipsum. Reportavi iterum pecuniam Domino meo Florentio, & dixi: Reddidit mihi Magister precium amore tui. At ille; Grates illi ago, aliàs iterum donis potioribus providebo. Per spiritum discretionis sciebat quid unicuique respondere deberet, & per donum consilii sapientibus & indoctis, variisque necessitatibus occupatis salutari subvenit remedio, nihil tamen terreni commodi pro his requirens.

3. Unde quidam ejus consilio se committens dicebat: Quoties consilium Domini Florentii secutus sum, bene mihi successit: & quando proprio sensui innixus sum, malum mihi semper advenit, aut me pœnituit, quia non feci sicut mihi dixit: Intellectus sanctarum Scripturarum velut quidam cælestis radius in eo luculenter resplenduit, tantaque puritate divinæ claritatis illuminatus est, ut sive in vetere, sive in novo Testamento legeret, ab omni parte mysticus ei sensus occurreret, & ubique inveniret quod eum instrueret, & ad Deum omnium scientiarum fontem finemque verborum reduceret. Habebat tamen apud se simplices & morales libros, & præcipuè Speculum Monachorum, & quædam virtutum exercitia contra vitia, quibus se suosque commilitones in Christi militia docuit contra diabolica tentamenta triumphare. Novis autem & imperfectis, ac sæculari fastu tumidis, & carnali amore adhuc infectis dissuasit alta & subtilia atque obscura & dubiosa legere, & curiosè rimari. 3.

4. Discant ergo isti primitus se humiliare, & proprios defectus bene cognoscere, superioribus suis perfectè obedire, nemini se præferre, cum omnibus pacem & concordiam tenere, timorem Dei in mente 4.

mente ſemper habere, & firmum fundamentum in humilitate ponere, ac ſic demum ad arcem claritatis, & divinæ ſpeculationis aſcendere lucem, per inhabitantem Spiritus ſancti gratiam mundis cordibus promiſſam, juxta illam Domini ſententiam, qua ait: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.*

Matth. 5.

5. 5. Qui autem ſtudent magis videri ſubtiles quàm eſſe humiles, & plus quærunt ſcire quàm bene vivere, citò extolluntur, & ſunt carnales. Tales ſolebat acriter corripere, & ad cognitionem defectuum ſuorum per humiliationem & frequentes exercitationes ſalubriter revocare. Quando autem neceſſarium fuit ut aliquem argueret, ita timebatur, ut nemo auderet contradicere, nec ſe excuſare, propter reverentiam ſanctitatis ejus, quam nullus audebat offendere, metuens Dei indignationem incurrere, ſi non humiliter ſermonibus ejus obediſſet.

CAPUT XXV.

De cuſtodia verborum, & juratione vitanda.

1. QUodam tempore apud Amersfordiam conſtitutus, ab incolis illius
1. civitatis & majoribus illius loci ſatis reverenter eſt ſuſceptus, & interdum pia devotione viſitatus. Tunc etiam quidam honeſti viri ad audiendam vocem ſermonum ejus venerunt ad prandendum cum eo & fratribus ejus, cupientes familiaritatis ejus habere gratiam, & exemplis bonis & doctrinis informari. Quos benignè tractans, & pro eorum ſtatu ſalubriter exhortans, poſt auditionem verbi Dei, cum gratiarum actione ſinguli in domum ſuam ſunt reverſi. Illis autem abſcedentibus, mox brevem admonitionem fratribus dixit: Periculoſum eſt magnatibus & ſæcularibus loqui & conjungi.

2. Non expedit divitibus blandiri, nec 2. arctiora eis convenit dici. Ideò oportet ut homo cautè prævideat quid talibus loquatur, ne ſcandalizentur in aliquo verbo levi, vel actu indecenti. Habent enim oculos ſuper nos apertos ad conſiderandum geſtus noſtros, propter bona quæ audiunt de nobis. Stemus ergo ſuper cuſtodiam noſtram, & demus bonum exemplum aliis qui nos viſitant & requirunt, qui tantum exteriora vident, & ſecundum hæc de interioribus judicant. Quamvis in omnibus perfecti non ſimus, tamen præcavendum eſt, ne malum exemplum & occaſionem ſcandali demus infirmis. Sed iſti nimis benevoli ſunt nobis, & hoc fortè non expedit nobis. Non delectemur favoribus vanis, qui ſimplices & humiles eſſe debemus. Melius eſt ergo ad locum priſtinum citius redire, quia multi ibidem minus curant de nobis, & quidam etiam derident nos & obloquuntur, quod valde nobis proficuum eſt, & ad Deum magis redire compellit.

Viri Die tutius inter hoſtes quam cum amicis verſantur.

3. Fuit itaque vir Domini Florentius 3. cuſtoditus & præmeditatus in cunctis ſermonibus ſuis, maximè coram ſæcularibus & ignotis perſonis. Peſſimam etiam hominum ſæcularium conſuetudinem jurandi ſtrictè vitavit, & omnibus ſuis interdixit, ut neque certè vel verè in quotidiano ſermone dicerent, ne peccatum ſuper peccatum ex incauta juratione cumularent. Quando ergò aliquid notabile & ſerioſum exprimere voluit, aut dicere in teſtimonium oportebat, non facilè nec temerè jurandi notam interpoſuit, ſed faceto modo ita reſpondit; Dico vobis finaliter, vel utique: & ſic ſatisfecit quærenti. Nec voluit verbum aſſertivè loqui, in quo potuit

Matth. 5. reprehendi, sed memor verbi Domini, est est, non non, lapsum linguæ studuit præcavere, & alios bono exemplo & simplici veritatis prolatione docere. Unde magis ipsi credebatur sine juramento, quam aliorum linguis multâ juratione malè assuetis.

CAPUT XXVI.

De tribus periculosis tentationibus devotorum.

1. Tentationes tres prætextu boni fallentes.

1. EXpertissimus in spiritualibus rebus ac strenuus athleta Magister Florentius, tres tentationes dicebat esse valde periculosas, quæ sub prætextu boni decipiunt multos. Et nisi tempestivè eis in principio resistatur, ad perversum finem paulatim perducunt, aut in miserabilem teporem desides trahunt. Sed [quod nequius est] multi has tentationes pro versutia diabolicæ fraudis minùs cautè advertunt, & in quanta pericula labi possunt, vix à prudentibus & expertis informari queunt.

2. 2. Una est quando aliquis noviter conversus repatriare desiderat, & visitare quærit parentes vel amicos. Hic enim sub specie boni & spe convertendi sæculares revertens ad sæculum, cum existimat in partibus suis facere fructum, ex tali occasione sæpè negligit semetipsum. Dumque moras trahit inter vanos & lubricos, periculosis se exponit ventis & undis: quia [sicut frequens experientia docet] levis animus, & necdum in virtute fundatus, si mundanis libenter jungitur, aut peccatis eorum involvitur, aut tentatus refrigescit ab inceptis bonis. Bonum est ergo homini, ut semper fugiat omne quod animæ nocet, & sine causa notabili patriam vel amicos non requirat. Nunquam de seipso præsumat, sed præsens sæculum laqueis venenatis plenum habeat utique suspectum, & Prælati sui sequatur consilium & dictum, quod in omni eventu est magis securum & firmum. Nam de decem vix unus vel duo illæsi redeunt, qui inter cognatos & notos diu versantur. Sæpè etiam aliis deteriores & vaniores fiunt, qui à bono proposito resilientes in sæculo remanent, & gratiam Dei abjicientes, non erubescunt iterare mala, quæ prius contempserunt.

3. Alia tentatio est, quando laicus vult esse Clericus, & idcircò humilem statum relinquit, & à sancta congregatione recedit, ut agnitis literis magnus Dominus fiat, & nescit miser quam malè decipitur, qui humilitate & obedientiâ relictâ tendit ad alta. Hic ex modica scientia citò inflatur, & tardè bonus Clericus erit, qui proprio motu ductus pro vilibus literis virtutes perdit, & boni nominis famam denigrat, utinam totus sæcularis non fiat. 3.

4. Tertia tentatio est quando Clericus & literatus anhelat ad sacros ordines & prælaturam aut aliquam dignitatem sub aliqua specie sanctitatis, ut possit aliis magis prodesse, & melius docere ac frequentiùs prædicare. Iste licet piam intentionem videatur habere, intus tamen gravi superbiâ laborat, dum per se ascendere festinat ut aliis major appareat. Et quia humilem subjectionem non diligit, & contemptum sui invitè sustinet, per preces & cautelas amicorum quærit promotionis suffragium, non attendens animæ suæ periculum. Heu quàm malam inveniet conscientiam post modicam & brevem gloriæ captionem, quàm difficulter assequitur, multoque facilius omni honore privari potest. 4.

5. Qui ab his tribus liberari desiderat, 5.
Deum

Superbia & ambitio quàm noceant.

Deum quotidie roget, ut eum à superbia & vana gloria custodiat, & in humili subjectione & perfecta obedientia conservet. Nam superbia facit hominem intus cæcum & insipidum, & foris garrululum ac præsumptuosum, suiipsius nescium, & de aliis habere contemptum. Et quod deterius est, super alios quærere dominium, apertum satis est perditionis signum, & multorum malorum inductivum. Cùm quidam frater cum
3. Domino Florentio loqueretur in camera ejus, ait illi inter cætera: studeatis vos dare ad humilitatem, tunc potestis proficere, & gratiam Dei promereri.

CAPUT XXVII.

De emissione Fratrum ad fructificandum in diversis locis.

1. Phil. 1. 1. ARdentissimus amator Christi Dominus Florentius, *cui Christus vivere erat & mori lucrum*; desiderans fructum facere in tempore suo, maxi-
4. mam operam dedit multis prodesse ad æternæ salutis regnum, suadens hunc miserum & caducum spernere mundum. Misit ergo plures personas ad diversa monasteria & ad novas domos pro aliorum conversione extruendas. Ex quibus aliqui in Windesheim, aliqui in montem S. Agnetis, aliqui in Northorn, aliqui in Geldriam, aliqui in Hollandiam perrexerunt. Quidam etiam monasteriorum Priores, nonnulli rectores congregationum & monialium Confessores effecti sunt. Ex quibus aliqui adhuc superstites sunt, qui devotissimum & Deo dilectum magistrum & Dominum Florentium pridem in carne viventem cognoverunt, & indubitabile testimonium
5. magnæ sanctitatis ejus perhibere possunt.

2. Sed & sacer Ordo Carthusiensis, nec non Cisterciensis, sanctique Benedicti, viros habet mihi non ignotos, qui virum Florentium & fratres sanctæ congregationis ejus, cum Daventriæ frequentarent, videre & audire meruerunt, & me verum dicere comprobarunt. Fuerunt eodem tempore, quo claruit & floruit in Daventria insignis Sacerdos Dei Florentius, plures devoti Sacerdotes in Diœcesi Trajectensi, qui populum fidelem sermonibus sacris instruxêre, & religiosos conventus sive fratrum sive sororum strenuè gubernare noverant. Hi omnes debita cum reverentia Domino Florentio humiliter se submittebant, & Angelicum virum super arduis causis libentissimè consultantes, ejus potiùs discretioni & prudentiæ, quàm sibiipsis credere maluerunt. Videbant enim in ipso præ cæteris gratiam Divini consilii celsiùs efflorere, qui tanquam lilium convallium aquâ sapientiæ perfusus, in medio turbarum candorem suæ puritatis conservavit, & bonæ opinionis odorem longè latèque respersit.

3. Erat itaque tunc temporis in Trajecto Dominus Wermboldus famatus prædicator & confessor sororum sanctæ Cæciliæ, fervens amator sanctæ Scripturæ, & magnus amicus Reverendi Patris Domini Florentii, optimè visus & auditus à tota communitate plebis. Apud Amersfordiam fuit Dominus Wilhelmus Henrici, qui incepit congregationem Clericorum, qui posteà facti sunt Canonici Regulares. In Swollis fuerunt Dominus Henricus Gonde, egregius prædicator, pecuniarum contemptor, humilis confessor Beguinarum, nec non Dominus Gerardus Kalker devo-

torum Clericorum Rector & optimus virtutum informator. In partibus Hollandiæ claruerunt valde notabiles & eruditi in lege Domini presbyteri, verbo & actione conspicui, quorum aliqui contubernales Magistri Gerardi fuerunt, atque Florentio cordialissimè prædilecti, qui suis in locis fructum non parvum Domino retulerunt in conversione hominum, & ædificatione conventuum devotorum. In Harlem fuit Dominus Hugo aurifaber dictus cum presbyteris suis. In Amsterdamo Dominus Gisebertus Dou, duorum Monasteriorum fundator, ac multarum sororum inclytus gubernator. In Medenblic Dominus Paulus totus Deo devotus & probus. Horum etiam meminit Magister Gerardus in epistolis suis, & per hos prima devotio in Hollandia cœpit & profecit.

4. 4. Fuit enim verò in partibus Geldriæ in Doesbruch Dominus Dericus Gruter multarum sororum laudabilis Pater, antiquus Magistri Gerardi discipulus, qui multa mihi bona de eo narravit. Longum est per singulos nominare devotos Patres, qui à tempore Magistri Gerardi cœperunt, & contemporanei Domini Florentii fuerunt, qui nos vanitates sæculi contemnere, & humiliter ac continenter vivere docuerunt, omnibusque sequacibus suis clara exempla devotæ conversationis per patientiam & obedientiam reliquerunt.

CAPUT XXVIII.

De felici transitu ejus ex hoc mundo, & Ecclesiastica sepultura.

1. 1. BEnignissimus Jesus omnium fidelium Conditor & Redemptor, æternæque vitæ fidelissimus promissor ac redditor copiosus, qui dicit: *Omnis qui reliquerit patrem & matrem & cætera terrena propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit:* Matth. 19. ad remunerandum fidelem famulum suum pium Florentium multis adornatum virtutibus, ac diversis probatum pressuris & languoribus, de hujus ergastulo corporis educere dignatus est, & in regnum suum cæleste lætantibus Angelis transferre.

2. Fundatis igitur ejus consilio & auxilio quàm plurimis devotis congregationibus & monasteriis, atque humili grege domus suæ secundum beneplacitum Christi in pace & charitate fraterna ordinatè instructo & sollicitè custodito, tam ad supernæ patriæ cives & Christi gloriam intuendam medullitus suspirabat, & ardenter anhelabat, per omnia confidens in Christo Jesu, quem super omnia amabat. Petivit ergo sibi corpus Domini cum sincera devotione ministrari, quod & plenâ fide & dignâ veneratione intuens & adorans ait. O mi dilecte Domine Deus ignosce mihi, quod toties te tam indignè tractavi & sumpsi. Ad hæc verba multi compuncti fleverunt. Quidam etiam ex canonicis ista audiens valde ingemuit, dicens: Quid ergò ego miser peccator dicam, si tantus vir talia de se sentit & dicit? vir autem plenus Deo & Christi gratia munitus, totum se in divino beneplacito obtulit, & quamdiu loqui aliquid potuit, saluberrimæ consolationis verba dilectis filiis & fratribus suis eructavit. 2.

3. Inter alia dignè memoranda, fraternæ charitatis unitatem commendavit dicens: Quicunque in una domo habitant, unum sentiant & unum propositum in 3.

in Domino teneant, & semper ad conformitatem morum sine omni singularitate cum simplici obedientia sui superioris tendant. Ibi est pax, ibi spiritualis profectus, & optima dispositio domus, ubi omnes in fervore spiritus nituntur esse unanimes & humilitate Christi se omnibus conformare. Manete in humili simplicitate vestri, & Christus manebit vobiscum. Post sacram exhortationem, ne grex Domini inter populares fluctus constitutus sine rectore manere, quasi debito gubernaculo destitutus, præfecit universæ congregationi suæ unum de presbyteris suis, Dominum Amilium, virum devotum, sapientem & eruditum, zelum Dei & animarum salutem incunctanter habentem, ut ad eum singuli recurrerent, & ipsi ex animo obedirent. His itaque atque aliis quietè dispositis, crescente jam infirmitate corporis, ad extrema pervenit vitæ præsentis.

4. 4. Cum ergò Dominicæ Annunciationis sanctissima solennitas instaret, devotissimus Vicarius Christi Florentius, intimus amator beatissimæ semper Virginis Mariæ piissimæ Matris Jesu Christi, in profesto ejusdem gloriosæ Genitricis Dei, post horam completorii, pulsato ad laudem beatæ Virginis Ave Maria solito more, finito jam die, finem vitæ fecit in terris, orantibus fratribus circa eum cum gemitu & mœrore. Nec mirum. Vis enim intensi amoris cogebat eos flere charissimum patrem, omnium devotorum lumen & speculum, omniumque tribulatorum solamen ex hac temporali luce subtractum. Sed pia fides amantium recogitans optimi Sacerdotis sobrietatem ac vitæ modestiam, consolabatur spe gloriæ cælestis ipsi non negandæ per Jesum Christum, quem toto corde dilexit, cui usque ad mortem, plenâ fidei devotione serviendo, perseveranter adhæsit.

5. Transiit autem ex hoc mundo dilectus Deo hominibus Sacerdos Magister Florentius anno Dominicæ Incarnationis millesimo quadragentesimo, tempore Bonifacii Papæ noni, & anno ætatis suæ ut existimo quinquagesimo, aut non multò senior. Vixit ergò post obitum venerabilis Magistri Gerardi in bona ac sancta conversatione annis ferè sedecim, quibus magnum fructum fecit in populo Dei in Daventria & in tota Diœcesi Trajectensi. De cujus laudabili vita sit laus & gloria Christo in sæcula, qui tam præclari luminis sidere decoravit tempora nostra. Sequenti igitur die congregatis Canonicis cum Clericis corpusculum ejus longâ maceratione castigatum ad Ecclesiam sancti Lebuini à Canonicis & presbyteris est processionaliter allatum, & exequiarum solemniis persolutis ante altare ejus in honore sancti Pauli consecratum cum magna reverentia sepelitur. Ipse autem electus Sacerdos Dei, sicut verus humilis servus Christi, optaverat cum fratribus suis ante eum defunctis in cœmiterio sepeliri, & nihil ampliùs honoris sibi exhiberi. Sed reverendus Dominus Rambertus Decanus Daventriensis hoc penitùs recusavit, quin potiùs rectissimè decrevit, ut in Ecclesia & loco celebri honorificè conderetur, qui ejusdem Ecclesiæ extitit Sacerdos egregius virtutibus & scientiâ illustratus.

***

CAPUT XXIX.

De quadam visione facta post obitum ejus, & de magna gloria ejus.

1\. 1. FUit in civitate Gorichem vir quidam fidelis bonæ vitæ, & famæ laudabilis Joannes Hermanni nomine, cujus uxor Jutta vocabatur, qui pariter secundùm mandata Dei viventes, complures alios ad Dei servitium traxerunt. Frequenter sacris diebus de Deo in domo sua loquebantur, hospitalitatem multis devotis ad se venientibus libenter exhibentes. Erant autem ambo valde familiares Domino Florentio, à quo sanctæ conversationis formam habentes, etiam proximis suis vitæ exempla præbuerunt. Post obitum igitur Domini Florentii supradictus Joannes in brevi ex hoc sæculo migravit. Evenit itaque quâdam die ut Jutta Deo devotissima, in camera sua orationi incumberet. Quâ consummatâ surrexit aperiens ostium ad exeundum de camera sua. Quod cùm aperiret, repentè audivit fenestram cameræ post se aperiri.

2\. 2. Respiciens ergò vidit quendam lumine splendoris circumamictum, & aspectu amabilissimum eandem fenestram intrantem, viro suo facie tenus similem. Cui illa ait: Es tu ibi Joannes, dilecte conjux? Cui ille? Ego sum; Sed ne modò voces me conjugem tuum. Cui illa: Et quomodo est tecum? Ille respondit: Ego salvatus sum, & gaudiis cœlestibus & præsentiâ Dei fruor. Cui illa: Et quomodò est cum Domino Florentio patre nostro? Respondit ille: Dominus Florentius est in valde magna gloria, & omnia ejus incepta recta & bona fuerunt. Et adjecit? Mane in hac domo, & non mutes locum, quia citò morieris. Et hæc Rectrici sororum Aleydæ Thomæ revelato. Et tandem hæc visio disparuit. Post hæc ista Jutta ita fervido ad Deum corde dies suos licet perpaucos peregit, ut omnia temporalia tanquàm despecta stercora ei viderentur. Ex quo signo solo evidenter apparet, quod supradicta visio non fuit delusio vana, sed revelatio cœlestis à Deo facta.

3\. Cùm quæreret quidam de magna gloria Domini Florentii in cœlo, responsum est: Propter tres maximè virtutes. Primò propter eximiam charitatem quam habuit ad Deum, omnia bona sua finaliter ad eum referendo, & Dei honorem & beneplacitum in omnibus quærendo. Secundò propter zelum animarum, quem ad proximos suos habuit, salutem omnium desiderando, & ad servitium Dei eos alacriter trahendo. Tertiò propter magnam humilitatem suam, & contemptum sui ipsius, semper parva & vilia de seipso sentiendo. Et hæc tria satis lucidè & distinctè in vita ejus superiùs descripta apparent, & à multis fidelibus non ignorantur. 3.

FINIS.

EPISTOLA EJUSDEM AD QUENDAM REGULAREM IN WYNDESHEM.

1\. CHarissime quare me sic vexas? nonne mihi sufficiunt miseriæ meæ? Tamen tædio victus, & importunitate tua compulsus, cogor tibi scribere quæ longè à me distant. Primò ut ita importunè coràm Deo pulses pro

pro omnibus tuis sine intermissione, & confestim aperiet tibi longè clariùs quam aliquis hominum totius vitæ tibi possit scribere, si permanseris perseverans quærendo, pulsando, petendo. Item suadeo tibi, ut ante omnia humilies te sub omnibus, & sufficit tibi, corde verbis & operibus. Cogita indesinenter secundum beatum Bernardum ad fratres de monte Dei, ubique solem lucere nisi in conscientia tua, ubique serenum esse nisi apud te. Et hoc fit per assiduam assuefactionem, inspiciendo propriam vilitatem corporis & animæ, non respiciendo defectus aliorum, aut excusando. Maximè quando corripis aliquem, tunc cave tibi ad intra, ne te eleves. Beatus Hieronymus super Marcum dicit: Cœcus à Domino illuminatus vidit homines tanquàm arbores ambulantes; sic dicit quod peccator existimabit omnes homines super se: sic & tu vide omnes fratres tanquàm arbores coram te. In operibus tuis fac viliora & abjecta, sed interim vilitatem tuam cogita, aut de morte, aut de pœna, aut judicio, vel quicquid potest te deprimere aut accendere ad amorem Dei & proximi; & in hujusmodi cogitationibus exerce te ad amorem Dei & proximi, vel ad extirpandum vitia, vel acquirendas virtutes. Item secundùm Bernardum ad fratres de monte Dei.

2. 2. Compara diem præsentem semel in die diei præteritæ, ut apprehendere possis, quod proficis in virtutibus, aut deficis. Disce semel aut bis in die tibi præesse, & vitam tuam ordinare, mores componere, & teipsum accusare & condemnare, nec impunitum dimittere. Consulo tibi ut habeas circa te speculum Monachorum, aut speculum Bernardi, secundùm quod omnes actus tuos potes ordinare, quem librum etiam discas exteriùs, quod in omnibus operibus tuis leviter occurrat quomodò te debeas habere, aut in quo te malè habuisti. Item omnes actus tuos præveni præmeditatione & oratione brevi, quomodò te deceat habere in eodem opere, & hoc erit tibi leve, quando promptâ consuetudine scis libellum exteriùs.

3. Item mane & post prandium statue ante oculos tuos, tuas malas consuetudines, & vitia tua principaliora, & virtutes ad quas niteris, & sic intra recenter bellum cum hostibus tuis, cum carne, mundo, & diabolo, nil hæsitans, quia plures sunt nobiscum, quàm contrà nos. Et sic implebis illud Bernardi. Manè præteritæ noctis fac à te ipso exactionem; & venturæ diei tibi statue cautionem, quomodò per totam diem te vis habere. Item Bernardus: Singulis horis describe tua singula exercitia, cui spiritualia, spiritualia: cui corporalia, corporalia: ut in vesperis, quando de singulis factis tuis tenes capitulum, si quid imperfectum fuerit, suo modo, suo loco aut tempore non abeat impunitum vel irrecompensatum. Quære commune bonum, & cor semper sursum habe. Ora pro me frater, nunquàm sic feci. Vale. Ante prandium cogitabis de passione Domini. Post prandium de morte, de judicio, de pœnis inferni. Post cœnam de vitiis & peccatis. 3.

Quædam notabilia verba Domini Florentii presbyteri.

1. Ante omnia cognosce vitia tua & passiones tuas. Semper sis vigilans circà tentationem & motus passionum. 1.

num. Si sentis eas, & statim rejicis, non nocent: si moraris, malum est; si delectaris & moraris in eis, pejus est. Ad quæsita humiliter responde. Fuge mulieres, & cave inspicere. Malum exemplum est sæcularibus, oculos non custodire. Dic peccatum tuum cum verecundia & tristitia; & magno proposito dimittendi, coram Deo & presbytero tuo. Dic culpam tuam singulariter, sic feci. Nota benè in quo stat culpa tua, & hoc expone simplicibus verbis. Non debes malum alicujus dicere, nisi possit ipsi vel alteri prodesse. Accusa alium cum compassione, sicut cum infirmo fratre. Tunc conscientia est bona, & ratio tua recta, quando nihil agis nisi secundum sacram scripturam, & intelligis eam sicut Sancti intellexerunt, & non credas capiti proprio. Bonum esset homini spirituali quod temporalia sua in aliquo tempore deputato tractaret, & post ad spiritualia rediret quasi omnium oblitus.

2. 2. Existimo quod motus & cogitationes quæ incidunt in corda nostra, non sunt in potestate nostra, sed tamen nostrûm est aliquid boni in corde nostro plantare, legendo, orando, ruminando, donec alii motus illiciti ab his victi succumbant, & per gratiam Dei cessent. Sunt aliqui tantæ superbiæ, quod vel oportet eos alios regere, vel omninò deficere, & ad mundum reverti, quia nec sciunt se æquare aliis, nec subesse. Sæpe movetur totum corpus secundùm passionem quæ regnant in homine, ipso tamen non considerante. Quidam per medium annum, nec bene potuit dormire nec comedere, & non potuit causam invenire, sed postmodum invenit causam, quæ fuit tristitia, ita latent passiones in nobis. Debiles non judicabunt facta superiorum, quia sæpe falluntur. Nil tene secretum vel in rebus vel in conscientia, quin reveles. Raró loquere cum sæculari, qui confortes eum secundùm statum suum ad bonum.

3. Fuge sæculares, magnates, & convivantes. Si facis opus humile & vile in præsentia hominum, noli ridere; si rides, superbis, quasi hoc opus ad te non pertineat. Disce intelligere quod oras, & sic expellentur vagæ cogitationes. Altus cantus conturbat caput & sensum, & devotionem extinguit. In orationibus potius desiderare debes gratiam & misericordiam Domini, quàm magna præmia. *Maria reputabat se indignam salutatione angelicâ, & repleta Spiritu sancto ascendit citò ad montana & serviebat Elizabeth.* Si quis haberet loqui magno Regi, conciliaret sibi speciaIiores apud Regem: sic de Maria agendum est, quæ maximè specialis est Deo. Omnia fierent homini dulcia, si se bene exerceret in passione Dominica. Sine intermissione deberemus cor nostrum erigere ad cœlum, & ad sacram scripturam recurrere, & sæpius suspirare, quod tam carnales sumus & pigri ad bona æterna quærenda. Ex nimia festinaria perditur devotio. Cave ergò importunitatem, & omnia fac cum attenta consideratione, & non ex consuetudine.

Lucæ 1.

4. Quando aliquid contrarium corpori tuo injungitur tibi, cogita quod corpus non est tuum, sed ejus in cujus obedientiam te dedisti. Quantum homo omnia bona sua sive corporis sive animæ communia fecerit, tantum omnia bona aliorum erunt ipsi communia. Dilige omnes conversos æqualiter in Deo, tam absentes quàm tecum existentes.

Fuge

Fuge actionem cui appendet honor, vel de qua vanâ gloriari potes, si posset per alium æquè bene fieri. Quod in alio loco & per alium potest bene fieri; dilige & exalta plus, quàm si per te fuisset factum. Noli invidere quod alius te sanctior sit, vel majorem habeat famam: sed dona Dei ama in illo, & tua erunt. Nil sic extinguit carnalia vitia, sicut fervens studium. Assuesce & coge te in camera manere, & in libro lege, donec sit tibi dulce, & grave exire, & cum gaudio intrare. Fuge ad cellam sicut ad amicam: quia securus es in ea. Quandocunque homo loqueretur cum hominibus, deberet niti ut imprimeret eis humilia. Scientia sæcularis est valde allectiva: caveat ergò homo ne nimis afficiatur ad illam, quasi per medium studeat transire ad Deum, nec satis sit in medio stare.

5. 5. Devotus & venerabilis pater Florentius, dixit sæpè ad socios suos fratres: Quàm bene vobis est, & quàm securè statis, quod potestis sic vivere sub obedientia. Et si antea scivisset, pro nulla re mundi incepisset alios regere, nisi ipse priùs sub obedientia fuisset. Et nisi infirmitas corporis impediret, adhuc mallet esse sub strenuo aliquo magistro, qui ejus voluntatem plenè frangeret. Item si esset sub obedientia, nunquàm vellet esse perplexus. Nam quivis deberet ponere onus suum super dorsum alterius in quo dubitaret. Meritò deberet se homo sub omnibus conversis humiliare, quantumcunque etiam novis: quia nescit quantam gratiam ipsis dederit Deus. Nunquam potest aliquis venire ad veram humilitatem, nisi contemnatur ab aliis, & in nullo curetur. Melius esset conculcari pedibus, quàm laudibus aliorum consentire. Cùm aliquis fratrum petit consilium, debes ei humiliter dicere quod legisti. Semper est melius sequi videre aliorum, quàm proprium: nisi homo sciret aliquid melius sibi revelatum propter humilitatem ejus, qui ab eo interrogavit, & nunquam sibi illud asscribat. Si homo habuerit multas phantasias, tunc debet vocaliter orare.

6. Omnia exercitia & studia sua debet homo dirigere ut passiones & defectus suos superet: quia alioqui parùm proficit. In labore communi sta in continua custodia, cavendo multa verba: & cogita de studio tuo quæ legisti. Non est morbus tam gravis, à quo verus obediens non curatur, si homo purè se resignasset, non deberet plus sibi confidere vel desperare, quàm superior sibi diceret. Sæpe debet homo resignare in die Deo & superiori suo, & genua cordis pro venia flectere, & intellectualiter obedire. Miror quod qui sub obedientia est, habet dubia, & non stat contentus. Quando aliquid boni facis: cautè respice ut fiat utique propter Deum, & non concupiscas aliud nisi honorem Dei, & ædificationem proximi. Inter fratres potes cogitare: O si possem me taliter habere, quod nullus, per me scandalizaretur. Semper debes niti quærere communia, quia si quærere incipis te in minimis, citò prolaberis ad majora. 6.

7. Quicquid est pro communi bono, sollicitè custodire debemus, sicut sacra vasa altaris. Libri sacræ scripturæ custodiendi sunt tanquàm verissimus thesaurus Ecclesiæ. In scriptura non solùm quærere debemus nos, scilicet ut bene scribamus, sed etiam utilitatem com- 7.

à Kemp. Vita Florentii.

munis boni, ut libri sint correcti & bene compunctuati & distincti; quia nos non libenter studemus ex malis & incorrectis libris. Væ illi, qui in communitate existens quærit quod suum est, vel dicit aliquid esse suum. Væ homini, qui in communitate murmurat de aliquo, & dissentit communitati, vel qualicumque modo eam perturbat.

8. 8. Tunc verè in unum habitamus, si unum volumus, unum sapimus, & unius moris sumus in Domino. In omni opere suo & moribus suis studeat se quilibet communitati conformare, in legendo, cantando, comedendo, jejunando, & non sit singularis. Nihil tam pacificum reddit hominem, quàm quod nihil ex se præsumat facere, sed totum cum consilio bonorum, & semper credat salubrius esse quod consulunt. Stude humiliter implere quod tibi jubetur, quia si vis discere, vix verus obediens eris. Quantùm potes stude devotioni, attentè orando. Dissolutio est devotioni contraria, sicut aqua igni. Quamvis pauper es in virtutibus & debilis, non debes tamen te dejicere, sed magis humiliare & cogitare; Quia non habeo magna, volo istud parvum Deo offerre quod habeo, sicut Maria obtulit par turturum, & non agnum. Ille verè est frater & amicus alterius, qui odit vitia ejus, & juvat ipsum ea vincere. Semper debes niti te occupare aliquibus bonis, & omninò non attendere ad phantasias.

9. 9. Periculosum est multum, sæpe loqui vel convesari, cum hominibus sæcularibus potestatem habentibus sive dignitatem; ut sunt Scabini, Presbyteri, Canonici, & alii divites. Ratio est, quia ex natura timens illos, sæpè homo applaudit eis, & assentit verbis eorum. Caveas de multiloquio, maximè apud sæculares, quia raro loquitur homo, quin postea pœniteat de aliquo verbo incauto. Etiam abstineas à risu & cachinno, quia qualem ipsi viderint hominem ab extra, talem ipsum judicant ab intra, quamvis tamen talis non sit. Parum prodest multùm studere, nisi quis studeat vitam suam emendare, & cum omni diligentia ad bonos mores ordinare. Nam diabolus multa scit de scripturis, & tamen nihil ei prodest. Si quis mane tardus & piger fuerit, non debet desperare, quoniam Deus potest illi dare gratiam devotionis, quandò sibi placuerit. Ante laborem brevem oratiunculam præmitte.

10. Servus Christi breviter submissâ 10.
voce loqui debet, & cavere loqui ubi non debet. Et si necessitas cogit, eat ad locum secretiorem sibi permissum, & videat utrùm expediat quod loquitur. Semper niti debes ut ædifices audientes verbis tuis, & trahas eos magis ad servitium Christi, quoniam nihil plus placet Deo, quàm laborare pro animabus convertendis. Et nihil injuriosiùs Deo facere possumus, quàm aliquem nostro malo exemplo scandalizare, vel à servitio Dei laxare, quia hoc pejus est, quàm Christum cum Judæis carnaliter crucifixisse. Præ omnibus actibus bonis debes niti pro puritate cordis, & bonas meditationes assumere, quia ex his surgit charitas, oratio, devotio, & omnes aliæ virtutes firmantur. Nunquàm sis otiosus, sed sanctâ præcipuè occupatione implicitus, dirigendo affectiones tuas & omnes operationes ad Deum.

11. Melius est modicum spiritus, 11.
quàm multa scientia sine devotione. Nam pulchro-

pulchrorum verborum valde levis eſt
emptio, ſed operum bonorum difficilis
inventio. Quidquid fecerit homo, ſi
non ſenſerit ſe inde humiliorem, nihil
ſciat ſe lucratum. Quando aliquid boni
facis, fac ſimpliciter & purè, ad hono-
rem Dei; & non quæras te ipſum aliquo
modo. Ex improvidentia verborum ve-
niunt perturbationes, ſcandala, & oblo-
cutiones. Vide ergò quid facis, quare
facis, & quomodo facis. Non eſt leve,
in quo offenditur Deus, & ſcandaliza-
tur proximus. Ante initium operis pro-
pone qualiter te velis habere, nec levi-
ter hoc frangas. Feſtina ad cellam, &
recuperabis devotionem perditam.

12. 12. Quando duo vel plures collo-
quuntur, quivis reſpiciat quod non
ad inutilia ſermo procedat. Et ſi con-
tigerit, debes hoc alteri abſque omni
verecundia dicere charitativè & humi-
liter: Frater, non expedit nobis plus
loqui, eamus ad cellam & faciamus
aliquid melius. Servus Dei quantum-
cunque poteſt debet niti, quod cor
ſuum avertat à creaturis & concupiſcen-
tiis terrenis. Et quantò plus in illo
profecerit, tantò plus creſcit appetitus
ad amorem Dei.

13. 13. Deſiderans proficere, ſtudeat
ſibi vim facere, hoc eſt, nitatur
vitia ſua vincere, ut qui priùs deſide-
ravit ſublimia, jam deſideret humilia,
& ſic de aliis vitiis vincendis. Bonus
obediens nunquam debet parvipen-
dere mandatum quantumcunque leve
videatur. Tunc diabolus in veritate
fugit à nobis, quando perſpexerit nos
humiles & unicordes, quia ipſe eſt
pater ſuperbiæ & diſcordiæ. Non
debemus attendere proximum no-
ſtrum ut pulchrum vel divitem, ſed
ſicut ſanguine Chriſti redemptum.
Servus Dei multum niti debet pro
pace & concordia habenda cum
fratribus ſuis, quia Angeli nihil plus
diligunt & libentiùs vident in nobis,
quàm quod ſumus invicem pacifici
& concordes.

14. Quicquid boni ſervus Chri- 14.
ſti facit, nunquàm ſit ſecurus, ſed
timeat ſemper de ſeipſo, ne fortè re-
probus inveniatur coràm Domino
noſtro Jeſu Chriſto. Et præ omni-
bus debet niti ut omnes homines
reputet ſanctiores & meliores ſe.
Devotio non eſt aliud niſi deſide-
rium animæ ad Deum. Quantum-
cunque parum conſuetudinis noſtræ
fuerit, ſi quis tamen humiliter ſtu-
duerit facere, totum reputabitur pro
obedientia. Quod ſi neglexerit &
non curaverit, timeo quod graviter
punietur.

15. Optans in humilitate profi- 15.
cere, ſæpè debet ſibi dura & deſpe-
cta proponere, & ſemetipſum argue-
re, judicare & condemnare, & ſe-
cretis cogitationibus ſuam vilitatem
conſiderare, ut adveniente humilia-
tione ſciat patienter contemptum
pati. Cùm ſentis invidiam vel ſu-
ſpicionem aut vanam gloriam, re-
ſponde tibi ad intra & dic: Prô
pudor, quod tu adhuc tam miſer
& tam debilis es, quod ex alio-
rum profectu deficis, & deterior
efficeris. Sicque intus temetipſum
humilia & confunde, & fugiet dia-
boli tentatio à te, qui ſolet talia
ingerere. Magno labore oportet nos
contra carnalia pugnare, ſi volumus

ea vincere. Raro vel nunquam comedimus, quin diabolus insidietur nobis. Igitur semper vigilemus & oremus, quia adversarius nunquam dormitat, sed undique nos impugnat.

FINIS VITÆ D. FLORENTII.

VITÆ DISCIPULORUM DOMINI FLORENTII.

Prologus in vitas discipulorum Domini Florentii.

1\. 1. QUia Deo donante, de venerabilibus Patribus ac illustribus viris, Magistro Gerardo & Domino Florentio, quædam virtutum opera, secundùm tenuitatem ingenii mei, impolito sermone descripsi; restat nunc consequenter, prout memoriæ occurrit, de eorum discipulis aliqua assignare, quæ simplicium fratrum vitam & mores valeant humiliter informare. Hi etenim sæculi pompam & carnis mollitiem, viriliter calcantes, Christum sectati sunt per arctam viam, quæ ducit ad vitam, ut non immeritò cœli luminaribus comparentur. Nam maximam multitudinem fidelium, virtutibus suis illustrârunt: quam ad bene agendum, dum adhuc viverent, exhortari non cessârunt: Ideoque pia eorum in Christo conversatio, non est penitùs silenda: sed ad instructionem parvulorum, pandenda sunt eorum facta veneranda.

2\. Rogo te obnixè, ut de tam præclaris viris, saltem paucas devotionis scintillas, in lucem proferas, quibus accendi valeam, ad virtutis amorem: quatenus ex auditu modernorum novæ conversationis statum accipiam. Nam plerique Poëtarum, gesta scripsêre gentilium, pro qualicunque utilitate legentium. Quantò magis, ad consolationem Religiosorum, recitare debes exempla servorum Dei, qui de mundo triumphârunt, ut boni in melius semper proficiant, & pigri de corporis lectulo citius suscitentur. 2. Novitius.

3\. Si me digneris audire, dicam, quod non parùm te ædificet in præsenti. Eos tibi proponam, qui non tantùm virtutis nomen sed cum bono nomine, vitam tenuerunt virtutibus claram. Sed jam, proh dolor, aliqui sunt, qui primo fervore derelicto, evagationes diligunt; vaniloquiis delectantur, propriam sapientiam primis Patrum nostrorum institutionibus præponunt: & ad sua desideria explenda callidis argumentis pro sacris legibus utuntur. Quorum stultam præsumptionem omnimode caveas, & probatorum Patrum humiles mores habitumque attendas; qui in diebus nostris, sub disciplina R. P. Domini Florentii, Daventriæ emicuerunt. Det igitur nunc gratiam proferendi ea, quæ ædificationis sunt: quatenus præsens hic sermo sic simplices & humiles fratres erudiat, ut Christum sequi in religione cupientes, omnes sæculi curam perfectè abjiciant: & tales in fervore devotionis, & sanctæ simplicitatis subjectione esse studeant, quales isti devoti, virtutum viri, omni studio prædicandi extiterunt. 3. Senior.

***

III.

III.

VITA JOANNIS GRONDE

CAPITA.

CAPUT I.

De prima congregatione Clericorum in Daventria.

1. 1. BOnorum probitas [ut ratio dictat] laudem dignam ubique meretur. Nam qui in vita sua laudabiliter vixerunt, post mortem quoque oblivioni tradi non debent. Siquidem ad solatium vivorum, actus justorum recensendi sunt, & ad exemplum cæteris fidelibus proponendi. Unde jam præcipuè eos commendare oportet, qui in domo Reverendi Patris Florentii à principio domus illius Deo humiliter ac devotè servire studuerunt, & cum magno fervore spiritus usque ad finem vitæ in sancta obedientia constantissimè permanserunt. Non tamen omnium intendo scribere virtutes, quod nullatenus possibile est, sed de pluribus pauca mihi nota libet memorare.

2. Cum igitur studii causa in annis adolescentiæ Daventriam pervenissem, quæsivi iter pergendi ad Regulares in Wyndesem. Ibique inventis fratribus canonicis regularibus cum germano meo, hortatu illius inductus sum adire summæ reverentiæ virum Magistrum Florentium Daventriensis Ecclesiæ Vicarium, Sacerdotemque devotum, cujus fama dulcissima ad partes superiores jam ascenderat, & in amorem sui mentem meam traxerat, quem frequens turba scholarium in divinis rebus agentem commendare solebat. Visu enim & auditu justus erat, atque omnium oculis gratiosus, utpote verus Dei cultor, & sanctæ matris Ecclesiæ devotissimus venerator. Venientem ergo ad præsentiam Patris Reverendi, mox pietate motus, aliquantisper me secum in domo tenuit, & ad scholas instituit, datis insuper libris, quibus me egere putavit. Demum hospitium cum quadam honesta & devota matrona gratis impetravit, quæ mihi & aliis multis Clericis sæpius benefecit. Adjunctus itaque tam devoto viro & fratribus ejus, quotidie devotam eorum conversationem attendi & inspexi, & gavisus sum ac delectatus in bonis moribus eorum, & in verbis gratiæ quæ de ore humilium procedebant, quia nunquam priùs tales homines tam devotos & ferventes in charitate Dei & proximi me vidisse memini, qui inter sæculares viventes, de sæculari vita nihil habebant, nihilque de terrenis negotiis curare videbantur. Nam domi quietè manen-

2.
1. Pet. 2.

Oratio sanctis viris post laborem loco est solaminis.

manentes, libris scribendis operam sollicitè dabant, sacris lectionibus & devotis meditationibus frequenter insistentes, ad jaculatas orationes laboris tempore pro solamine recurrebant. Mane etiam dictis matutinis horis Ecclesiam visitabant, & inter Missarum celebrationem, primitias oris sui, & cordis suspiria Deo libantes, puras manus & oculos mentis corpore prostrati levabant ad cælum, precibus & lamentis Deum sibi per hostiam salutarem reconciliari quærentes.

3. 3. Hujus eximiæ congregationis primus institutor, & spiritualis rector extitit Dominus ac Magister Florentius virtutibus ornatus, & Divinâ sapientiâ & intelligentiâ in agnitione Christi refertus, sacræ Apostolicæ vitæ cum suis Presbyteris & Clericis formam humiliter imitando. Isti ergò cor unum & animam unam in Deo habentes, singuli quæ sua erant in commune conferebant, & simplicem victum ac vestitum accipientes, de crastino cogitare vitabant. Sponte namque se Deo dicantes omnes Rectori suo aut ejus vicario obedire satagebant, & sanctam obedientiam pro summa regula tenentes, totis viribus se ipsos vincere, & passionibus resistere, ac motus propriæ voluntatis frangere nitebantur, rogantes insuper ferventer, ut pro defectibus & negligentiis suis seriosè corriperentur. Idcirco gratia magna & vera devotio erat in eis, & multos ædificabant verbis & exemplis, atque patienter derisiones sæcularium ferentes, plures etiam ad sæculi contemptum perducebant. Et qui antea illos despexerant, vitam eorum sine honore tanquam stultitiam existimantes, postea ad Deum conversi, & devotionis gratiam experti, veros Dei servos & amicos palam illos conscientiâ perurgente fatebantur.

4. Multi ergo viri ac mulieres mundanâ felicitate contemptâ conversi sunt ad 4.
Dominum, & consiliis dilecti patris Domini Florentii innitentes, præcepta dominica servare, & misericordiæ opera Christianâ devotione in pauperes exercere studuerunt. Adjuvabant autem eum omnes fratres sui, verbum vitæ retinentes, qui tanquam luminaria cæli in medio turbarum lucebant mundo nescenti. Quidam etiam Sacerdotes scientiæ divinæ legis illustrati, strenuè in Ecclesia prædicabant, quorum ex prædicatione fideles populi in actibus piis exercendis & sermonibus sacris audiendis salubriter sunt instructi.

CAPUT II.

De Domino Joanne Gronde.

1. FUit tunc temporis in Daventria Sa- 1.
cerdos devotus Dominus Joannes de Gronde dictus de Oetmersheim ex Tvvenchia natus. Hic fama celebris & sermone facundus, aliquo tempore in Hollandiæ partibus honestissimè conversatus est, qui castitatis titulo inter Sacerdotes insigniter effulsit, simplici altaris beneficio sobriè contentus. Hunc venerabilis Magister Gerardus Magnus ad se accersiri fecit, ita scribens ad Sacerdotes, qui in Amsterdamo Domino devotè tunc serviebant, quibus speciali charitatis vinculo unitus erat. Ait namque: Noscatis quod illa Daventriensis mirabiliter bono Presbytero pro adjutorio spiritualium in confessione indiget, quia nullum talem ad votum nostrum habemus. Quapropter vos rogo, si non fuerit notabile impedimen-

dimentum sanctæ Ecclesiæ in Amsterdamo, nostrum prædilectum Joannem de Gronde à loco vestro removeri, nobis sine dubio proficuus erit. Et status ipsi erit multum conveniens, qui tantùm ad hoc ordinatur, ut subveniat veraciter conversis ad Dominum, quod est opus piissimum. Et libentissimè & cum gaudio eum acceptabimus.

2. 2. Veniens igitur Daventriam ad Magistrum Gerardum, & benignè receptus, in antiqua domo Domini Florentii cum primis fratribus illius sanctæ congregationis humiliter & devotè cum communi societate vixit, & fervens spiritu, summo mane fratres ad orationem excitare consuevit, dicens: Surgite, vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Permansit autem in eadem domo usque ad obitum Magistri Gerardi, post ejus felicem transitum fuit apud sorores in camera Magistri Gerardi. Prædicavit autem verbum Dei frequenter in Ecclesia Daventriensi voce solenni, cujus prædicationi Dominus Florentius quandoque reverenter affuit, au-
2. diens intentè ac desideranter Divini sermonis dulcedinem ex ore prædicantis. Erat enim vox ejus sonora, aures homi-
3. num penetrans, & corda compungens.

3. Hic etiam interdum Swollas venit, ad confortandum devotos fratres & sorores. Et quodam tempore ibidem in quadragesima pluries prædicavit, insuper passionem Domini in die parasceves ultra sex horas devotissimè prædicando exposuit, modico tamen intervallo in medio sermonis pro virium reparatione populis indulto. Cumque charitatis intuitu moras illic faceret, quorundam devotorum confessiones audivit, dans remedia salutaria pænitentibus, & suadens permanere in proposito sancto. Nam multus in ea populus ad serviendum Deo inventus est, & usque ad tempora nostra feliciter ampliatus. Tam diligenter devotus prædicator quærebatur & libenter audiebatur, ut hospitio receptus, verbum salutis ad prandium sedens petentibus non negaret, sed inter epulas corporis animarum medicinam præstabat corde contritis super delictis sibi confessis. In hoc siquidem opere Christum imitabatur, qui inter cibos mensæ, pœnitentiam beatissimæ Mariæ Magdalenæ clementer suscepit, & Simonem
de pœnitente malè sentientem, prudenti ratione per pietatis opera sibi exhibita redarguit, & bene instruxit. Lucæ 10.

4. Accessit etiam interdum ad fra-
tres in montem sanctæ Agnetis, eorum confessiones audiendo, qui adhuc pauperes erant, & sine Sacerdote. Et ait: Non sit vobis grave humilem Deum sequi, nam paucis laboribus potestis regnum Dei promereri. Post hæc redire festinavit ad habitationis suæ locum, nolens diu à dilectis fratribus Domini Florentii separari, cum quibus vivere unicum ipsi solatium fuit, & qui ipsum cordialissimè diligebant. Simplex erat in vestitu, & sobrius in convictu, non blandiens sæcularibus propter quæstum, sed sicut verus evangelicus prædicator lucrum quærebat animarum, & augmentum spiritualis profectus in domibus devotorum. Cùm ergò Domino fideliter ministrasset, & dies vocationis ejus jam instaret, ut pro laboribus suis æternam mercedem reciperet, cœpit graviter infirmari. 4.

5. Et existimans se non diu victu-
rum, fecit se ad domum Domini Florentii deportari, desiderans finem dierum 5.

suorum

suorum in medio fratrum consummare, quorum orationibus & meritis se considebat in extremo maximè juvari, & ab inimico insidiante fidelissimè defendi. Quod & factum est Deo miserante: Nam Domino Florentio cum fratribus suis præsente, confortatus est in misericordia altissimi, & adjussionem patris dilecti ultimum verbum suum terminavit in nomine Domini. Sicque agonem suum Domino commendans, spiritum vitæ summo mane circa horam quartam in crastino sancti Joannis ante portam Latinam exhalavit, Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo secundo, mensis Maji die septima. Sepultus est autem in Ecclesia beatæ Mariæ Virginis ad latus venerabilis Magistri Gerardi in uno sepulchro, ubi pariter requiescunt in pace. Et hoc aptè satis, ut quomodo dilexerunt se in vita, ita & in morte non sint ab invicem separati, in una Ecclesia sub unius petræ signaculo clausi, exspectantes adventum Domini nostri Jesu Christi, ab ipso iterum resuscitandi.

IV.

VITA DOMINI JOANNIS BRINCKERINCK.

1. 1. HUic athletæ Dei, successit Dominus Joannes Brinckerinck, quondam Magistri Gerardi discipulus prædilectus de Sutphania natus. Hic, veniente M. Gerardo & prædicante in diversis locis, cum ipso sæpe perrexit comes itineris ejus, quemadmodum Lucas cum Paulo. Unde multa bona frequenter ab eo audivit & didicit, factus devotus imitator operum ejus, ac testis idoneus sanctitatis ejus, intrans & exiens cum eo, horas legendo, ac alia pietatis obsequia sedulò exhibendo. Post cujus mortem feliciter 2.Tim.4.
celebratam, sub obedientia reverendi Patris Domini Florentii devotè & humiliter vixit, non segnis æmulator bonarum informationum, quas olim Magistro Gerardo prædicante sitibundo pectore hausit. Dei autem consilio ad sacerdotium promotus est, mansitque cum fratribus in congregatione, multum laborans in ædificatione primæ domus Domini Florentii, donec defuncto Domino Joanne de Gronde ad regimen sororum poneretur. Qui sicut vir strenuus & zelator castitatis, in omni disciplina creditam sibi domum gubernavit, propriis non parcens laboribus, sæpius supra vires fatigatus pro animabus lucrandis. Ipse etiam interdum verbum Dei prædicavit in Ecclesia, acriter objurgando peccata, & virtutes commendando ut decuit excellenter.

2. Binâ vice audivi eum prædicantem 2
in die Parasceves passionem Domini satis compunctè & prolixè. Primum thema ejus fuit, Proprio filio suo non pepercit Deus. Secundum verò ex Psalmo sumpsit: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Libenter à devotis audiebatur, sed sæculares quidam susurrabant contra eum, quia vitia eorum, ubi oportuit, arguebat. Sed tamen propter hos non terrebatur, quia amabat veritatem dicere, & pro justitia agonizare, eligens Deo potiùs obedire & bonis prodesse, quàm pravis consentire. Quadam igitur die circum-

dulciter de nomine Jeſu prædicavit, benedictum & dulce nomen Jeſu ſuper omnia nomina in cælo & in terra exaltando.

3. 3. Tandem ad arguendum quoſdam ſæculares & ſtolidos homines ſermo ejus deſcendit, eo quòd, prô dolor, plures minùs reverenter immò ſæpè jocanter ſanctum & inviolabile nomen Jeſu nominant: & clamavit dicens: Sunt quidam qui audito dulci & benedictione nomine Jeſu jocaliter & deſpectivè loquuntur. Ay Jeſus Deus beguinarum. O miſeri & inſenſati quid dicitis? Quis eſt ergo Deus veſter? Eſt tunc diabolus Deus veſter, quia dicitis, Jeſus Deus beguinarum. Hoc eſt magnum ſcandalum vobis. Illis autem hoc ſanctum nomen magnus honor eſt & gaudium ſingulare, quia frequenter nominant Jeſum, ſummè venerantur Jeſum, & ante omnia & ſuper omnia nomina Sanctorum diligunt & adorant Jeſum Dei filium, quem vos deridetis & deſpicitis, quia fratres & beguinæ Jeſum libenter nominant, & devotè laudant, & in nomine Jeſu invicem ſe ſalutant. Væ vobis qui diabolum frequentiùs in ore habetis quam Jeſum, eò quòd nimis humilis & deſpectus Jeſus vobis eſſe videtur. Hæc dicens lætificabat amatores Jeſu, & confundebat deriſores ejus prout digni erant.

4. 4. Cumque numerus ancillarum Dei cœpiſſet augeri, Dominus Joannes ſpem jactans in adjuorium altiſſimi, fecit ampliora ædificia ad habitandum, ut plures animas ſalvaret, quæ de hujus mundi naufragio ad Chriſtum confugerant. Demum extra civitatem verſus lium non ſine grandi labore conſtruxit, in quo de domo Magiſtri Gerardi ſorores aliquas aſſumens, fecit illas ſacris literis imbui, & habitu regularium ſub perpetua clauſura inveſtiri. Has ſtrenuè cum his quæ in civitate manebant, per viginti ſex annos Domino juvante rexit uſque ad vitæ terminum, nonnullis tamen ad alia loca pro novis domibus inchoandis ab ipſo tranſmiſſis. Nam primò ſedecim tantùm ſorores in communi viventes reperit, ſed Domino multiplicante numerum in diebus ejus, poſt obitum centum quinquaginta reliquit. Sed quàm humiliter ac timoratè inter tanta bona de ſeipſo ſenſerit, teſtantur verba quæ uni familiari ſocio aliquando dixit.

5. Cùm enim pariter per viam tranſirent, & de futura vita loquerentur, hæc ait: Ecce frater, ſi Angelus Domini ad me nunc veniret & diceret: Inclina te Joannes, & permitte caput tuum amputari, & eris in purgatorio, ego libenter hoc ſubirem ut de ſalute mea certus eſſem, & ſic in gratia mori poſſem. Alia vice in prædicatione ſua hæc dixit: O quàm magnus & altus eſt ſtatus ſacerdotalis, cujus dignitatem vix aliquis mortalis dignè exequi valet. Ego ſi tam facilè poſſem tunicam ſacerdotalem deponere ſicut induere, ſtatim eam hic exuerem. Advertant hæc qui de ſacris ordinibus gloriantur & intumeſcunt, nec quantis debitis obligantur attendunt, & diſcant de ſeipſis humiliter ſentire, & in timore Dei corda ſua deprimere, quia tanto erit uſque ſecurior apud Deum in futuro, quanto nunc humilior in ſemetipſo. 5.

Ordo ſacerdotalis quantus.

6. 6. Ecce iſte ſervus Dei multos abores fecit in vita ſua, paſſus eſt contumelias & detractiones ab æmulis, ſed per patientiam vicit omnes. Et dans Deo gloriam, opus bonum quod incepit, fideliter conſummavit, & tantò Deo plus placuit, quantò humiliùs de ſe ſenſit, & plures ſecum ad cælibem vitam traxit. Igitur poſtquam in vinea Domini, quam dextera Dei plantavit, diu ſatis ubertimque laboraſſet, venit dies ad veſperam, in qua laboris ſui præmium reciperet, & ab omni opere temporali ceſſare deberet, juxta verbum Domini dicentis: Voca operarios, & redde illis mercedem ſuam. Et ecce magna vi febrium correptus infirmatur, & exiſtimans ſe jam migraturum, denunciat Priori de Wyndeſem ægritudinis ſuæ moleſtiam, & dierum ſuorum finem adveniſſe. Quo veniente, exponit ei deſiderii ſui intentum, commendans eidem, ſicut fideli commiſſario, curam ſanctimonialium, quatenus de idoneo Rectore eis provideret: ne fervor diſciplinæ noviter introductus, per negligentiam aut inſolentiam deperiret.

7. 7. Cùm ergo feſtivitas Dominicæ Annuntiationis illuxiſſet, ſequente die fidelis ſervus Chriſti Joannes, ad cœleſtem patriam anhelans, ſeptimo Calendas Aprilis, animam Deo reddidit: cui totis viribus in corpore poſitus, ſtuduit à juventute ſua famulari. Anno Domini 1419. reſidente in ſede Trajectenſi venerabili Domino Federico de Blanckenhem, Nobili Epiſcopo, omnium devotorum patrono pio & glorioſo. Sepultus eſt autem in Monaſterio Sanctimonialium Ordinis Regularium in Dyepenuene, ante ſummum Altare in medio Chori, quod ipſe primus incepit, & ad honorem Beatæ Virginis & ſanctæ Agnetis conſecrari fecit.

NOVITIUS.

GRatanter capio, quod dicis: Felix Daventria, quæ talibus Sacerdotibus extitit adornata. Sed iter inceptum jam proſequere, & quæ nondum audivi, noli abſcondere mihi.

SENIOR.

EXigit fervida petitio tua, ut adhuc quædam incognita tibi deſcribam. Sed mens propriis gravata malis, quid dignè dicere valet de virtutibus perfectorum? Quia tamen pietatis cauſa id facere cœpi, conſequentia pariter adverte. Breviter tranſibo, ne tædium generet lectori ſermo prolixus. Nec quæras in verbis ornatum, ſed ædificationem morum, in humili converſatione devotorum.

Finis vitæ Joannis Brinckerinck.

V.

VITA DOMINI LUBERTI BERNERI.

De Domino Luberto Bernero.

1. INter illa primitiva devotorum luminaria refulſit Daventriæ magnæ humilitatis, & ſummæ obedientiæ Sacerdos quidam nominis Lubertus, filius Berneri, Joannis de Swollis oriundus. Cujus fervidam in Chriſto converſationem plures mecum noverunt Fratres in Wyndeſem, in monte S. Agne- 1.

S. Agnetis, & in fonte Beatæ Mariæ propter Arnem, ex quibus multi adhuc superstites sunt, quidam autem in Domino dormierunt. Quid autem dicam pauperculus de tam egregio viro, cui testimonium perhibet tam religiosa multitudo? Sed & ipsi sæculares viri consulares & scabini, nec non ejus temporis Canonici & Vicarii Daventrienses D. Lubertum cognoverunt magnarum virtutum fuisse virum, quod ex multis humilibus actibus ejus probari potest, de quibus exempli gratia hic aliquos inseram, tanquam suaveolentes ramusculos de bona arbore natos.

2. 2. Hic igitur juvelini ætate pollens, & artis grammaticæ Rudimenta transcendens cum coætaneis sociis civibus suis profectus est ad studium Pragense, ibique brevi tempore baccalaureus factus, Swollas rediit, ab amicis suis lætissimè receptus. Nec diu postea devotorum fratrum affabilitate tractus cœlesti inspiratione ad emendationem mollitur, invitisque parentibus & amicis clanculò recessit, Christo servire proponens, & studium sæculare in spirituale exercitium felicius commutavit. Venitque Daventriam ad Magistrum Florentium vitæ sanctitate potissimè tum florentem, à quo paternè susceptus, docetur perfectè renuntiare pompis & curis sæculi, & humilem vitam Christi imitari. Qui toto mentis fervore jugo obedientiæ se subdidit, & disciplinam novæ vitæ alacriter arripuit, & semetipsum quotidiè hostiam vivam Domino offerens, ad summam perfectionem per propriæ voluntatis fractionem citò ascendit.

3. 3. Sed Pater ejus Bernerus potens Scabinus Swollensis indignè satis tulit, quod filius suus Florentii discipulus est effectus, & ad tam humilem statum se convertisset. Misit ergò nuncios plures, qui eum à proposito sancto reducerent, existimans ipsum nimis errare, quod parentes & sæculi divitias insipienter reliquisset. Sed Lubertus animo constans stabat intrepidus, eligens magis sequi consilium Christi, quàm facere voluntatem Patris sui terreni, quia Deus major homine est, qui se super omnia præcipit amari dicens: *Qui amat Patrem* Matt. 10.
aut Matrem plus quàm me, non est me dignus. Intereà accidit, ut Pater ejus infirmaretur, & erat languor fortissimus, ut nec loqui quidem posset. Nunciatum est ergò Luberto, quatenus ad Patrem citò veniret, si eum vivente videre cuperet, utpotè qui in extrema necessitate constitutus, consilium salutis per ipsum Deo propitio esset habiturus. Tunc ille filialiter condolens patri ægrotanti, memor dominici præcepti, sed immemor injuriæ sibi illatæ, accessit festinus domum paternam, propter animæ ejus salutem.

4. Visitat jam secutus infirmum, quem 4.
dudum fugiebat persequentem: ac blandè eum alloquitur, quem pertulerat adversantem. Videns autem Pater filium suum dilectum, exhilaratur nimis ad ejus conspectum. Et quod mirum est dictu, incipit loqui præ gaudio, qui antea obmutuit oris privatus officio. Mox obsecrat ab eo veniam, ut sibi clementer ignoscat, quod ei in via Dei aliquando resistebat. Ille charitatis visceribus affluens, libenter cuncta remittit. Pacato igitur Patre cum filio, saniori jam Pater utitur consilio, &

nolens filium bonis fraudari paternis, omnia illi dari præcipit, quæ hæreditario jure ad ipsum devolvuntur. Hæc vivens ordinat, quatenus Deum post mortem propitium inveniat, & filii sui precibus fideliter adjuvetur. Post paucos dies Pater obiit, & Lubertus memor beneficium Patris devotas pro eo preces cum multis lachrymis fudit. Recipitque deinceps portionem suam non ad cupiditatem propriam, sed cuncta in manu Domini Florentii in pios usus fratrum tradidit dispensanda. At ille non ad privata commoda sibi credita retinuit, sed ad ædificationem domus suæ & solutionem expensarum exposuit. Hæc est domus Domini Florentii titulo nominis ejus insignis, quæ faventibus civitatis scabinis, pro congregatione Clericorum devotorum fundata est. Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo.

5. 5. Eodem Anno Lubertus cum socio suo Henrico Brune viro devoto Presbyter est ordinatus. Qui ambo tanquam gemelli fratres lacte sanctæ devotionis in domo illa enutriti, & magnis virtutibus ornati, sacerdotali honore digni censebantur, viri secundùm sæculum genere clari, secundùm Deum devotione præcipui, humiles, sobrii, casti, benigni, alacres, fervidi, amabiles, tractabiles, simplices, & obedientes. Sed jam de Domino Luberto Presbytero facto aliqua exempla quæ vidi, & à fratribus sæpe audivi, dicere conabor.

6. 6. Quâdam namque vice sedebat in camera sua scribendo, misitque Dominus Florentius pro eo ut ad se veniret. Statim ut hoc audivit, pennam de manu sua posuit, & de sede surrexit. Erat autem in ultima riga lateris, & fortè tria vel quatuor verba adhuc scribenda restabant. Dixit ergò ad eum frater qui missus fuit pro eo. Perscribe illam rigam seu lineam, & tunc latus erit finitum, adhuc tempestivè venies. Adhæc sicut verus obediens respondit: Non plus, sed oportet obedire. Ecce novus Marcus cum eodem præmiandus in cælo, de quo in vitis Patrum legitur, quòd vocatus ab Abbate inceptam literam non complevit. Facto ergo negotio Lubertus ad explendum opus suum rediit, repletus fructu obedientiæ cum gaudio bonæ conscientiæ. Tunc frater ille Domino Florentio ex ordine hæc omnia recitavit. Audiens autem Dominus Florentius tam promptam Luberti obedientiam, respondit ita eundem commendando: Luberte Luberte, quàm bene nostri lucrum tuum & animæ profectum! Tam diligens erat in scribendo, ut cùm ei aliquis loqueretur, ipse nihilominus scribebat, & quod utile fuit respondebat.

7. Alio tempore juvenis quidam 7. scholaris scripturus literas ad parentes, de consilio ejus composuit eas in camera ejus me præsente. Supervenit Dominus Florentius, & ait: Quid facitis? Respondit reverenter: Socius meus scribit literas ad parentes. Tunc dulcissimus Pater ait: Scribe, ut scribaris in vitam æternam. Et juvenis ille postea factus est devotus religiosus. Et ego non sum oblitus verborum Domini mei Florentii, quæ locutus est in Camera Luberti, quia bonus homo de bono thesauro semper profert bona. Ad hoc enim studebat Dominus Florentius, ut ædificationis verbum proferret: ad hoc conabatur

Lubertus

Lubertus diſcipulus ejus, ne verbum ex ore Magiſtri negligeret, ſed feſtinanter impleret.

8. 8. Quidam devotus licentiam petiit à Domino Florentio viſitandi amicos & cognatos. Conceſſit illi, ne contriſtaret importunè petentem. Poſtea reverſus, & multa pericula expertus in via, acceſſit ad Lubertum Chriſti famulum dicens: Miror quod Dominus Florentius tam facilè mihi licentiam dedit repatriandi, cum tot pericula homini occurrant in mundo. Reſpondit ei Lubertus: Si Dominus Florentius cognoviſſet te tam fortem, & poſuiſſes totam voluntatem tuam in beneplacito ejus, bene aliter dixiſſet tibi. Sed ille condeſcendit deſiderio tuo & inclinationi ex pietate, ne per te pejora attentares. Unde culpa eſt ex parte tua, non de conſenſu ipſius. Tunc ille: Bonum eſt quòd hoc ſcio. Aliàs melius providebo, ut faciam ſicut dicitur mihi, utens ejus conſilio qui me regere habet. Fatuè igitur facit, qui contra ſuperioris beneplacitum propriam inclinationem ſequitur, ſicut jam probatum eſt in iſto, & multorum experientia idem teſtatur.

Obedientiæ bonum quantum.

NOVITIUS.

9. 9. Libenter hæc audio de virtute ſanctæ obedientiæ. Utinam præſenti exemplo inſtructus de cætero caveam abundare in ſenſu proprio, ſed ſemper me inclinem ad obediendum Prælato meo. Sed adhuc velim audire de humilitate hujus devoti viri, quia niſi humilis fuiſſet, tam citò non obediviſſet.

SENIOR.

10. 10. Dignum eſt ut de hoc aliqua tibi dicam. Nam in pia cauſa exaudire petentem, ædificationis eſt & non parvi meriti apud omnipotentem. Humilis fuit iſte felicis memoriæ Dominus Lubertus, humilis corde, humilis habitu, humilis actione, humilis ſermone, ut ſequentia declarabunt. Solebat namque aliorum virtutes altiùs commendare, & ſeipſum omnibus viliorem reputare, & cum pauperibus & ſimplicibus libentiùs quàm cum divitibus loqui. Unde quidam Clericus ad eum veniens rogavit, ut aliqua bona pro emendatione ſibi diceret. Qui reſpondit: Bone frater, quid ego piger & inutilis homo tibi dicerem? Vade ad illum Fratrem, & ipſe te meliùs informabit. Ego ſum ſicut vas urinale fœtidum, quod nunquam ad purum poteſt lavari, ſed ſemper de ſe fœtorem emittit. Audiens hæc Frater ille multum ædificatus abſceſſit, & ſociis ſuis dixit: Quàm humilis homo eſt Dominus Lubertus?

11. Duo Clerici inter ſe Domino Luberto loquebantur, quorum unus ait, 11.
Videtur mihi quòd Dominus Lubertus nimis auſterum vultum prætendit: libenter ipſi quandoque loquerer, ſed non audeo. Reſpondit alius: Si placet, dicam ipſi, & fortè emendabit ſe. Venit ergo ad eum, & dixit: Domine libenter dicerem tibi modicum. Qui reſpondit: Bene potes. Dixit ergo: Quidam offenduntur in te, quòd tam maturè incedis, & auſterè eos inſpicis. Ideò non audent ad te venire, & tecum loqui. Sis magis affabilis, & dulcior in verbis tuis, ut liberè accedant ad te. Tunc reſpondit humilis Dominus Lubertus: Ego libentiſſimè me emendabo per Dei gratiam, grates tibi quod me admonuiſti. Ex illa hora Dominus Lubertus quaſi in

alterum virum mutatus est, vultusque ejus hilarior apparuit, erga advertantes, debitâ tamen honestate servatâ.

12. 12. Quodam tempore congregatis Fratribus, Dominus Florentius interrogavit de quadam materia ex scripturis sanctis. Multis ergo tacentibus, Dominus Lubertus quia senior erat, loqui cœpit. Dominus Florentius volens eum coram aliis humiliare & probare, ait illi seriosè: Luberte existimas quod talia nescimus, quamvis non sumus baccalaurei & magistri? Mox ille humiliter respondit: Mea præsumptio. Habebat autem hanc consuetudinem, quando de aliqua re parva corripiebatur, ut se non excusaret, sed magis se reum fateretur, dicens: Mea culpa, aut mea negligentia, aut mea inadvertentia, aut mea levitas, aut mea obtusitas, aut pigritia, vel aliud consimile verbum quod humilitatem sonaret, & fratres ædificaret.

13. 13. Cùm legeret ad mensam, quandoque scienter titubavit, ut à correctore mensæ corrigetur, & dissimulavit se interdum audire, ut eum ampliùs emendaret, desiderans confundi & hebes reputari, quasi non sciret meliùs legere. Sed Dominus Gerardus Sutphaniæ, qui erat corrector errorum in mensa, perpendens quia non simpliciter de ignorantia errabat, sed ex virtute humilitatis, cessavit eum iterum emendare. Habebat autem vocem virilem & tubalem, multumque decenter legebat.

14. 14. Frater quidam quæsivit à Domino Florentio dicens: Quare me non ita reprehendis & exercitas sicut Dominum Lubertum, & Joannem Kettel coquum nostrum? Nonne esset etiam mihi bonum, ut me aliquoties exercitares & argueres? Respondit pius Pater discretionis virtute plenus: Si te tam fortem ad omnia cognoscerem, bene similiter te probarem. Sed isti tales sunt, ut ex increpationibus magis proficiant, nec inde murmurant, sed humiliores & ferventiores ex hoc fiunt: Gaudent enim se despici, & præ aliis reprehendi. Solebat autem dilectus Pater istos frequenter coram Fratribus in præsentia eorum arguere, quia licet eos duriter corriperet, propter exemplum cæteris præstandum, intimè tamen eos diligebat, sicut specialiter in obitu eorum profusis lachrymis ostendebat.

Fortium est fortiter reprehendi.

15. Huic denique Domino Luberto sicut viro virtuoso & prudenti veraciter sapiebant virtutes, & maximè horrori erant passiones & concupiscentiæ carnales. Nam quod contrarium sibi erat, illud vincere conabatur, & alios consimiliter ad certandum contra vitia fortiter incitabat. 15.

16. Quadam igitur vice cum quibusdam fratribus devotè & ferventer de passionibus vincendis loquebatur, & usque ad mediam ferè noctem collatio mutua extendebatur, atque in Dei amore & emendatione vitæ corda eorum ita sunt accensa, ut seipsos obliviscerentur, non sentientes somni vaporem, sed omnem expellentes torporem, in novam quandam devotionem ex ignito colloquio verbi Dei evigilabant, experimentaliter probantes in semetipsis illum versiculum Psalmistæ esse completum: *Ignitum colloquium tuum vehementer, & servus tuus dilexit illud.* Ex hac sancta collatione valdè fervebant ipse & qui cum eo ad spiritualem profectum erant invitati, ut postea ad commilitones Fratres 16. Psal. 118.

suos

suos Lubertus jucundo ore diceret & affectuosè repeteret, quando quando volumus nos iterum ignire?

NOVITIUS.

17. 17. DUm ista narras, in admirationem me ducis. O utinam semper talia audirem, quæ me salubriter compungerent & accenderent, & nullum vaniloquium interveniret, quod conscientiam meam macularet. Sed ad vitandum scurrilia verba, profer ulteriùs hujus humilis Sacerdotis exempla. Fateor enim me ex devota collatione ista non modicam lætitiam recipere.

SENIOR.

18. 18. SAlvator noster JEsus Christus
Ioan. 8. dicit: *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Et quia tu libenter de servis Dei bona audis & legis, spero quòd hoc sit de gratia divina, quam cum magna sollicitudine custodire debes, & ad humilitatem te semper inclinare, quæ in Domino Luberto arctiùs erat radicata. Quodam igitur tempore stabat circa coquinam molendo sinapium, & supervenerunt quidam amici ejus Swollenses, visitare eum cupientes. Intuens autem eos, admonitus est eos alloqui, ne fortè offenderentur, ejus allocutione optabili defraudati, quia erant viri honesti, & consules nominati. Tunc humilis Lubertus sicut erat linteo præcinctus, accessit ad eos, & salutavit familiariter amicos, non erubescens servili habitu coram amicis apparere, sed Deo gestiens magis humili in officio placere. Post breve colloquium vale dicto amicis, rediit ad opus injunctum, amici verò recedentes de humilitate ejus plurimum sunt ædificati.

19. Cum esset aliquando Swollis, 19.
quidam amicorum ejus ibant cum eo bene vestiti, ille autem sicut simplex frater ibat longa toga innocenter indutus. Hoc quidam videntes dicebant de eo admirando: Ecce quomodo transit agnus inter lupos. Et erat aperta comparatio, quia ingens distantia utriusque vitæ. Semel in æstate dabatur ipsi capitium simplex griseum, pallidum, & antiquum. Frater autem Amilius multum ipsi familiaris & dilectus volens eum probare, dixit ei: Luberte quale capitium habes modò? Satis male stat tibi; nam sic pendet in collo tuo, quasi esses pulmone percussus. Tunc ille lætus respondit: Frater mi quid dicis? Ecce & palpa quam bonus pannus est iste, & desine vituperare, quod non sum dignus portare. Audiens hæc Amilius ædificatus est in verbis ejus.

20. Rursum quoque Amilius hæc mi- 20.
hi de eo recitavit dicens: Iste Dominus Lubertus ita humilis est, & mortificatus in propria voluntate, ut etiam parvo puero se subderet, & minimo fratri in domo ita libenter obediret, sicut Domino Florentio, si eum Dominus Florentius poneret ad regendam hanc domum. Erat quippe vilis & abjectus in oculis suis, & ideò meliora sensit de aliis, & præcipuè de eis qui serviebant fratribus in coquina. Et dicebat: Iste Joannes Kettel & socius ejus multum præcedunt nós in virtutibus, ipsi adhuc efficientur superiores nostri. Nam confusionem nobis faciunt propter teporem nostrum, & ipsi operantur cum magno fervore. Videntur esse servi nostri, sed revera Domini sunt & Magistri in via Dei. Hæc autem ex cordis humilitate

pro-

proferebat, quibus seipsum & alios optimè informabat. Sciebat etiam competenter bene scribere, & libenter scripsit, vitans otium, & diligenter operi manuum instans, & alios inducens ad scribendum.

21. 21. Rogante autem quodam juvene ut exemplar ei scriberet, benignè annuit, & fecit. Et ait: Bene addisces scribere, longos enim & molles digitos habes. Et Deo cooperante verum prophetavit. Scripsit autem in rotunda scriptura hæc verba pro exemplari & bono memoriali.
Matt. 11. *Tollite jugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Ista verba intimè sapiebant ipsi, & ideò omissis Philosophorum dictis, ad humilitatem Christi hortabatur, quæ ducit ad veram sapientiam & æternam beatitudinem promerendam. Igitur postquam humilis & devotus Sacerdos Dominus Lubertus de sylva cognominatus, multis virtutibus clarus, ex hoc sæculo esset migraturus, instanter petiit à fratribus ut sui recordarentur post mortem in orationibus suis, præcipuè tamen tempore scripturæ in cellis, legendo in privato quandoque orationem pro defunctis.

22. 22. Cùm ergo plaga mortalitatis Daventriæ & in circumjacentibus locis graviter regnaret, plerosque etiam devotos de hac vita subtraxit, sed æternæ luci [ut piè credendum est] in supernis conjunxit, contigit etiam Dominum Lubertum eadem peste comprehendi. Et ecce in mense Julio tribus diebus ante Festum Beatæ Mariæ Magdalenæ cœpit ægrotare, & lecto decumbere, dicens se non diu hic permansurum. Laboratum est econtrario multis precibus, & quæsitum remedium à Deo & ab intelligentibus chirurgis, quia vita ejus erat optabilis cunctis. Sed illius prævaluere desideriorum preces ad audientiam supernorum civium prævolantes. Dixit ergo ei unus de fratribus: Adhuc non separabimur tam citò, sed in Camera Domini Florentii tenebimus collationes nostras. Tunc ille: Non hic ampliùs, sed in supernis cum sanctis. Cupiebat enim dissolvi, & esse cum Christo. Igitur: in die Beatæ Mariæ Magdalenæ fecit coram se cantari sequentiam, Laus tibi Christe. Quâ cantatâ ait: Quàm devota & fervida verba sunt ista. Et repetivit intra se hunc versum ruminando. Quidnam haberet ægra si non accepisset, si non medicus adesset? Multi devoti qui aderant hæc audientes, lachrymati sunt. Ille verò lætus in Domino consolabatur mœrentes.

23. Frater Amilius qui ei sollicitè ministravit, multa ædificabilia ex ore ejus audiens, diligenter omnia conservabat, quæ post obitum ejus per epistolam fratribus absentibus per ordinem scribens digna fide exposuit, quam etiam pro memoriali his inserere placet, in qua pleniùs felix obitus ejus & finis vitæ cognoscetur. Cùm igitur octo fermè diebus ægrotasset, nec reconvaluisset, tandem multis doloribus fatigatus ad extrema pervenit, & divina consolatione repletus, in crastino sancti Jacobi Apostoli coram fratribus qui exitum ejus devotis precibus tuebantur, lætus ac feliciter obdormivit in Domino: Anno Dominicæ Incarnationis M.CCC. nonagesimo octavo, septimo Calendas Augusti, tempore Bonifacii Papæ Noni. 23.

Cujus

Cujus corpus in cœmiterio [illegible] ni circa Joannem Kettel devotum Christi famulum collegam ejus in australi parte Ecclesiæ reverenter est sepultum, ubi & complures alii fratres per successum temporis consepulti requiescunt in pace.

Scriptum prædilecti Domini Amilii de felici obitu Domini Luberti.

24. 24. IN nomine Domini Amen. Anno Nativitatis ejusdem millesimo trecentesimo nonagesimo octavo, quarto decimo Calendas Augusti, Dominus Lubertus van den Busche, id est, de busco aut sylva, humilis Presbyter, & homo magni fervoris morbo pestilentiali correptus per duos vel tres primos dies somniando & dormiendo quasi sine sensibus (sicut hujus morbi moris est) versabatur in lectulo, in quibus diebus ad tantam venit debilitatem, ut morti videretur proximus. Post hoc tamen confortatus videbatur disponi ad convalescentiam ab his qui aderant, sed ipse per omnia habuit se quasi certissimè se sciret moriturum, aliquos confortans, aliquibus valedicens. Etiam complures dictavit literas ad amicos suos familiares Presbyteros & Religiosos huc illuc ad diversa loca pœnarum transeunti, missis, vigiliis, & orationibus subvenirent. Deinde desideravit convocari fratres nostros domesticos, dicens quòd videretur sibi utile & congruum, ut cum quibus tot annis conversatus fuisset, pacificatus discederet, & veniam ac indulgentiam peteret. Quibus convocatis, stans apud eos innixus baculo quo sustentabatur, ita exorsus est: Ego tot annis fui in domo Domini Florentii, & parum me emendavi, et non ita in virtutibus pro ei, sicut proposui quando eo veni. Tunc enim fuit omnis ad hunc mea propositum, quòd vellem me dare ad omnem humiliationem, subjectionem, abjectionem, charitatem, & cæteras virtutes, & in omnibus me subjicere Domino Florentio, & omnibus fratribus, quod non ita feci, sicut jam moriturus me fecisse gauderem. Sed fui vobis sæpè scandalum & offensio, superbia mea, & aliis complurimis vitiis, quæ tunc ex humilitate proferebat.

25. Deinde humillimè quantumcunque debilis prostratus in terra, cum magna humilitate & lachrymis ab omnibus veniam postulabat. O quis tam duri cordis, qui lachrymas continere potuisset, quando tantum virum, Patrem & Fratrem cordialissimum cerneret tam humiliter cum lachrymis prostratum in terra? Deinde elevatus à terra, & innixus baculo, cœpit iterum loqui ad Fratres, & & exhortari eos ut fideliter & cordialiter servarent unionem & charitatem ad invicem, & ut semper niterentur se subjicere, & in obedientia charitatis sibi invicem acquiescere, & ut quilibet niteretur esse minimus & servilis aliis. Etiam ut fideliter Fratres se invicem niterentur custodire, charitativè admonendo, & fraternaliter corripiendo de vitiis, & inordinatiis motibus, & non blandiri vel applaudere sibi invicem in vitiis & negligentiis, & sic venirent ad veram unionem & charitatem per extirpationem vitiorum. Addens, si sic simul manseritis, & ita feceritis, à nullo habebitis timere, & eritis tanquam murus inexpugnabilis. Alioquin citò res peribunt, & omnia nullius reputationis erunt, sed 25.

tantum vanitas & frivola. Post hoc humiliter rogabat Fratres ut fideliter orarent pro se, & [illegible] essent sui in orationibus suis sicut in eis confideret, & specialiter in illis orationibus quibus quotidie inter laborem manuum se exercitant, & sic valedicens Fratribus dimisit eos. Deinde altero die dictavit unam epistolam mittendam Domino Florentio, & aliis Fratribus tunc absentibus, quæ sequitur in hæc verba.

Epistola devoti & humilis Domini Luberti ad Dominum Florentium.

26. 26. SAlutem & omne bonum. Charissime Pater, de infirmitate mea Amilius dilectus noster credo vobis scripsit; hoc tamen addo, quòd à sexta feria qua obruebar penè usque ad tertiam feriam sine sensibus dormiens, nescivi quomodo huc illucque in lecto me verterem. Sed nunc cum Dominus propter bonitatem suam ingeniosum meum modicum reilluminavit, non potui pacificè ex hac miseria transire, nisi vobis saltem semel & nunquam ampliùs in hac vita dolorem meum & necessitates infinitas mihi præcipuè imminentes obvolutus pedibus vestris filialiter aperirem. Jam enim terribili Dei judicio coram Angelis ejus & advocatis nostris præcipuis præsentandus sum, cum maxima verecundia peccatorum illorum, de quorum remediis vos me sæpissimè instruxistis. Sed heu tunc non cogitavi quòd mihi tam gravia & terribilia forent, sicut vos ea ponderastis. Et quia, Domine Florenti, manui vestræ propriæ in Dei judicio nescio contradicere super passionibus meis, quas mihi scripsistis, licet tamen multis & importunis precibus meis ad hoc vos quodammodo coëgi, & eandem schedulam Amilio dilecto nostro vobis præsentandam commisi, ut misericordiùs ex illis & aliis videatis quid jam patiar in loco horroris & immanium pœnarum, & ut precibus vestris mihi maximè necessariis occurratis. Prædilectissime Pater, si apud vos præsens essem, flebilibus oculis vos rogarem, ut mihi præcipuè de inobedientia & aliis offensionibus (ut inde non terribiliùs damnarer) paternaliter & sincerè velitis indulgere, sicut non dubito quòd libenter indulgetis.

27. Nunc loquar ad vos dilectissimi Fratres, qui vita vestra & conversatione me tepidum & negligentem toties ad emendationem revocastis, dulcissimis vestris admonitionibus me toties de passionibus meis admonuistis, sed heu miser ego [ut scitis] me non emendavi quantum potui & debui, nec exempla vestra, nec verba poterant duritiam cordis mei compungere, sicut expediebat mihi, nesciens tamen nec prævidens quòd talis qualis sum ex hac vita ad locum horribilium pœnarum, ubi serpentes sunt mordentes, leones feroces, lupi rapaces, & infinita monstra dæmoniorum subitò essem deducendus. Gratias tamen omnibus vobis pro vestris exhortatoriis & bonis exemplis, si quas possim, nunquam reddere negligam: sed non sufficio, quia quantulumcunque in hac vita profeci, hoc adjutorio Dei & vestro profeci, nec mihi adscribo. Nunc etiam 27.

de

de omnibus negligentiis meis humiliter me pedibus veſtris proſternens, corde & ore coram Deo & vobis me accuſo, & veniam de ſingulis peto. Rogo etiam vos, quatenus obitus mei diem illis quibus vobis viſum fuerit expedire, quod tamen ſatis facietis, denunciari facere velitis, & pro me divinum officium, vigilias, & alia quæ vobis videntur, fieri faciatis. Valete, valete, & in æternum valete, quos ampliùs in hac vita non ſum viſurus.

28. 28. Dictatâ hâc epiſtolâ in vigilia ſancti Apoſtoli, reſedit ad perlegendum eam ſi fortè aliquid placuiſſet apponere vel deponere. Tunc ſubitò invaſit eum tantus horror & tanta debilitas, ut omnibus viribus deſtitueretur, & ſic ab his qui aderant, reclinatus & reductus eſt in lectum. Et ſtatim poſt hoc cœpit magnis doloribus & anguſtiis agitari, ita ut inſtantiſſimè cum lugubri, alta & lamentabili voce clamaret, & peteret ut convocarentur Fratres domus noſtræ, & alii devoti extra domum noſtram, ut orationibus ſuis ſibi ſuccurrerent. Quibus convocatis incepit mirabiliter tremere pectore, & omni corpore vehementer palpitare & conquaſſari, palleſcere, ſudare, verſis oculis horribiliter videre, ore ac dentibus fremens ac ſtridens dabat rugitus anxios, & voces lugubres. Interea devotis undique concurrentibus, & cum lachrymis pro eo inſtanter orantibus, reſpiciens ad eos & ipſe aliquantulum incepit lachrymari.

29. 29. Tunc innuit mihi Amilio, qui ſemper ipſi aderam, ut cereum ſibi in manu quaſi ſtatim morituro poſitum removerem, & ut cum eo legeremus ſeptem pſalmos quia adhuc non eſt moriturus. Incepit ergo legens mecum unum verſum, aliis dicentib. reliquum, & ſic quaſi uſque ad finem magno fervore & devotione continuavit. Quibus finitis dixit: Maneamus omnes in fine apud ſanctam Mariam, & ſic incepit, Salve Regina, cum collectis. Quam antiphonam ſæpius cum magno affectu & devotione repetivit, dicens collectam, & mutans ſæpius verba ſecundùm affectum & devotionem ſuam. Et cum ſibi ſucceſſivè vis loquendi ſubtraheretur, ſæpiſſimè eandem antiphonam incepit, ut eam alii proſequerentur. Quo ſatis diu continuato, dixit mihi Amilio, quòd ego dicerem fratribus, quòd orarent pro eo ſub ſilentio in compunctione cordis. Poſt hoc diu jacuit ſine loquela, & [ut extra apparuit] in magnis pœnis & anguſtiis. Devoti verò & fratres noſtri per totam diem apud eum orantes perſeverabant, de hora in horam mortem ejus expectando. Poſtquam diu ſic jacuiſſet, vocavit me dicens: Amili frater nunc mihi virtus loquendi reſtituta eſt. Dicas ergo fratribus noſtris & omnibus devotis, ut quivis eorum pro me legere incipiat Pſalterium, & quod in principio & in fine cujuslibet Pſalmi flexis genibus orent unum Ave Maria. Poſt hoc dixit mihi: Dicas fratribus quòd ego non curo multitudinem Pſalmorum, ſed quòd aliquando expectent modicum intra Pſalmos, meditantes, & in compunctione cordis pro me Dominum orantes, ne præ multitudine Pſalmorum obruantur in intellectu. Poſtquam hoc eis dixiſſem, dixit mihi, ut omnibus congregationibus demandarem, ut

orarent pro eo septe Psalmos, horas de Domina, horas Sancti Spiritus, & si quid aliud scirent, perseverantes secum in orationibus, sic expectando mortem suam. Quo facto subjunxit dicens ad me: Frater timeo fratres & sorores gravare, sed cogit me necessitas, quia omninò non confido in me, sed valdè multum in orationibus devotorum hominum. Quid videtur vobis? Tunc consolabar eum ut esset bene contentus, eò quòd libentissimè facerent. Deinde ab hora vesperarum, vel circiter usque ad octavam horam jacuit sine loquela in magnis ardoribus. Octava hora cœpit denuo loqui & efficiebatur totus tranquillus.

30 Vera imago tentationum maligni spiritus sub mortem hominis.

30. Post hoc vocavit me ad se, & dixit mihi quomodo per diem fuisset secum. Primò quòd habuisset multas & mirabiles tentationes. Et quòd venisset ad eum quidam malignus spiritus in specie fratris nostri Joannis Kettel, qui multis modis nitebatur eum decipere, & quòd iste spiritus valdè multa & mirabilia dixit ipsi de gloria cœlesti, de diversis subtilibus & altis materiis, de quibus multa vera & conformia scripturis, sed multa intermiscuit falsa, & quod multa mirabilia dixisset sibi quæ non sciret exprimere, quia modus loquendi fuit spiritualis, & quòd spiritus ille videbatur conjunctus spiritui suo, ut ipse loqueretur sibi, & spiritus suus responderet ei. Deinde dixit: Isti spiritui fuit valdè contrarium, quòd aliquando alloquebar vos. Quando volui vos alloqui, tunc dixit mihi. Non loquaris carni, non loquaris carni. Etiam fuit ipsi valdè contrarium, quòd ergò feci fieri tam multas orationes à devotis, & quòd tantum in eis confidebam. Et quando ego petii à vobis quòd legerent psalteria, ipse dixit mihi ad intra, stercus stercus, ut quid confidis in istis Psalmis, Maria, Gregorio, Hieronymo, & similibus? Tu deberes in Deo confidere. Deus irascitur tibi quòd tantum confidis in istis rebus, & non in se solo. Sed quia pusillanimis & timidus es, & non fecisti ex malitia, ipse indulget tibi, sed noli ampliùs talia facere. Ego Kettel sic non feci, tamen sine purgatorio veni ad regnum cælorum. Me verò requirente quomodo hoc esset, ille subjunxit duas causas.

31. Una erat quòd omnibus bonis & divitiis temporalibus purè propter Deum & salutem animæ suæ renunciasset, & se ad talem humilem statum, puta officium coquinæ, dedisset, & quòd nunquam pœnituisset eum renunciasse. Secunda causa erat, quòd cum magno affectu & desiderio sic perseveraverit in coquina, sine ullo desiderio redeundi ad pristina. Et quòd habuit firmum propositum & magnum affectum in tali humili statu & abjecto officio [ut posset omnibus servire] usque ad mortem permanendi, & quòd in tali statu & proposito obiisset. Tunc dixit mihi Dominus Lubertus: Frater scio quòd ista quæ iste nequam spiritus narravit de vero & dilecto Fratre nostro Joanne Kettel, vera sunt, sed utrùm sine purgatorio venit ad regnum cœlorum, nescio. Et subjunxit: Iste nequam spiritus etiam dixit mihi, quòd ego sine purgatorio venirem ad regnum cælorum. Me verò inquirente causam, respondit: Tu coram Deo martyr es, eo quòd pro fratribus & sororibus tuis posuisti animam tuam, quia ex affectu & charitate elegisti

elegisti apud eos manere in tali periculo mortis. Tunc dixit ad me humilis Dominus Lubertus: Utrum sine purgatorio veniam ad regnum cælorum nescio, sed hoc negare non possum, quin ex charitate & affectu mansi apud fratres. Sed tantum est quòd omninò multis verbis nitebatur me inducere, ut confiderem in propiis meritis & virtutibus. Ego tamen semper timidus, nunquam confisus sum in meipso, nec adhuc confido. Sed omnis confidentia & spes mea est in misericordia Dei, in precibus & meritis gloriosæ Virginis Mariæ & aliorum Sanctorum, & orationibus devotorum hominum. Ergo placet mihi & gaudeo quòd multi boni psalmi & orationes lecti sunt. Aliquando privavit me omnibus sensibus præter solum auditum, & illum similiter conabatur auferre, sed non potuit. Item Dominus Lubertus dixit mihi de pluribus aliis mirabilibus quæ diabolus dixerat ei, quorum plura erant hæretica & contra fidem, ad quæ nitebatur eum trahere, sed multa intermiscuit vera. Et sic scio quòd fuit malignus spiritus qui conabatur me decipere, quoniam plura falsa & mendacia semper miscuit. Apparet igitur mihi quòd valde utile & necessarium sit homini morienti, ut habeat hominem intelligentem apud se, sicut sunt Fratres nostri, usque in exitum. Hæc in vigilia sancti Jacobi Apostoli post octavam horam de vespere narravit mihi.

32. 32. Post hæc totus debilis in magna tranquillitate & pace cordis usque ad mortem perdurabat. Valdè enim ardenter cupiebat dissolvi, & esse cum Christo, habens firmam fiduciam, & spem de adventu Domini nostri Jesu Christi, gloriosæ Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum. Et in tali ardenti desiderio cum magno fervore orans, suspirans, ruminansque devotos psalmos, specialiter psalmum Beati immaculati usque in crastinum sancti Jacobi perdurabat, sæpius inquirens quàm propinquus esset morti, & an adhuc haberet omnia signa mortis, anne brevis anhelitus esset verum signum mortis, & hujusmodi. Et in nullo eum meliùs consolari potuimus, quàm ut mortem propinquam adesse diceremus.

33. Aliquando cùm magna fiducia 33.
quasi exclamando: O quando veniet Dominus Jesus & sancta Maria cum Angelis sanctis absolvere me? & hujusmodi. Spero quòd non diu expectabunt. O si vellent citò venire, ô si vellent facere finem! Spero quòd non diu hic durabo, & hujusmodi. Et sæpissimè invocabat sanctâ Mariâ, Hieronymum, & Gregorium, quos specialiter dilexerat, & alios Sanctos, ut orarent pro eo, & adessent & succurrerent ipsi in hora mortis. Etiam petiit ut aliquando breviter alloqueremur eum excitando ad invocationem sanctorum & orationem, & alioquin oraremus pro eo in silentio suspiriis & gemitibus, in compunctione cordis ad Dominum secum suam mortem expectantes. Sic in tanto fervore, in tanta devotione, in tam ardenti desiderio dissolvendi, & in affectuosa ac fiduciali expectatione adventus Domini nostri Jesu Christi, gloriosæ Virginis Mariæ, Sanctorum Angelorum & aliorum Sanctorum, pervenit ad horam extremam: nec [ut videtur] fraudatus est à desiderio suo. Jam enim in membris omnibus præmortuus erat & totus frigidus,

sola vita in lingua & pectore videbatur palpitare, & vix aliquod membrorum videbatur posse movere.

34. 3. Et ecce subitò sine cujusquam sustentatione seipsum proprio motu erigens, complosis elevatisque manibus, oculis sursum versus parietem defixis, illuc reverendissimè cum omni devotione inclinavit. Et viribus quibus potuit, raucam & fractam vocem recolligens exclamavit. In gloria, in bonitate tua, in misericordia tua suscipe suscipe: In gloria, in gloria, in bonitate, in bonitate, in misericordia suscipe, suscipe, suscipe. Et dum sic erectus sedens hæc sæpius iteraret, tandem reclinatus ad lectum, bina vice eisdem motibus & gestibus eadem replicans se iterum erexit. Qui ultima vice reclinatus videbatur jacere in magno stupore & admiratione. Ego verò inquirens alloquebar eum dicens: Luberte frater quid est? quomodo est tecum? Ipse autem quasi cum magna admiratione respondit: Mira, mira, mirabilia, mirabilia, magna mirabilia vidi, quando me erexi. Quo dicto statim subjunxit: Vocate fratres, vocate fratres, vocate fratres. Quibus convocatis, statim modicum agonizando expiravit, & feliciter in Domino obdormivit, plenus virtutibus & bonis operibus, de quo benedictus sit Deus in sæcula. Amen.

Ex epistola Domini Florentii de commendatione ejus.

35. 35. QUis non doleret de morte dilecti Fratris Luberti, qui eum novit? quis non fleret si quis eum dilexit? Quis non de domo nostra plangeret & lamentaretur, si diligenter respiciat quantam ruinam, quantum casum domui nostræ mors ejus minatur? quantum humilitatis exemplum, quantum fervoris ad communia spectaculum per mortem eis ablatum sit? Quis remansit, qui ut ipse ad omnia devotionis præcipuè & contemptus exercitia fervet? Quis nostrum ut Lubertus communia promovet? Quem ut ipsum pro domo nostra comedit zelus Dei? Quis nostrum remansit, qui sibi tam vilis in oculis propriis, tam parum sapiens, tam parum idoneus sibi videatur? Horum omnium exemplum in ejus morte ablatum est. Hinc meritò piè dolet qui domum nostram diligit. Hinc lachrymatur qui profectum nostrum in spiritualibus affectat. Hinc nos quantum dilectum Fratrem Lubertum diliximus, tantum dolemus. Quando corda nostra ipsi erant unita, tanto amariùs sentiunt ejus separationem. Verè erat nobis cum dulcissimo Fratre Luberto cor unum & anima una in Domino. Pensate igitur ex unione cordium dolorem separationis. Quæ mensura tristitiæ, ex amoris quantitate perpendite. Verùm si breviter & clarè mensuram tristitiarum & dolorum nostrorum scire cupitis, qui utique tantus & tam gravis est, ut vix duas rigas vel tres in literis vestris potuimus legere, vix tres rigas rescribere potuimus, quin effluerent lachrymæ copiosæ & scribere & legere prohiberent, si inquam hujus tristitiæ & miseriæ mensuram scire cupitis, perfectè propria corda vestra inspicite, qui nobiscum similiter dilexistis Lubertum.

Colli-

Collecta quædam ex devotis exercitiis Domini Luberti.

36. TUum erit laborare pro vitiis tuis extirpandis, & pro virtutibus acquirendis. Sed nisi purè ex corde Deo teipsum resignaveris, & illi ulterius commiseris, generat tibi magis præsumptionem, & faciet te durum & perplexum, & anxium & pusillanimem. Labora ergò cum verecundia & quiete & timore, sed resigna & committe Deo ut faciat sicut voluerit, & noli tristari vel dejici, si nescis propositum tuum exequi, fortè sic est voluntas Dei, ut non confidas propriæ virtuti. In oratione nihil intende nisi Deo & psalmodiæ, quasi in conspectu Dei. Et committe voluntati ejus liberè ex toto, & abjice leviori modo quo poteris superfluas & vanas cogitationes, & ad hoc tende, quasi tu solus coram Deo & beata Virgine & omnibus Sanctis stares, & ostende eis necessitatem & vulnera animæ tuæ. Noli attendere fratres in oratione, in colloquio, vel ubicunque, nec etiam quoscunque; quia valde alienaris à te ipso, & dissolvit virtutem mentis, facit te suspiciosum & amorum, obscurat intellectum, generat Dei oblivionem, & applausum hominum, obnubilat intellectum, turbat conscientiam. Habeas cor pacificum & à phantasmatibus rerum & à peccatis aversum, & ad Deum conversum.

37. 37. Tene faciem communem cum cæteris sine nimia austeritate aut serenitatis ostentatione, & apud te ipsum semper intus maneas. Et in quocunque opere aversus fueris ab ista forma, nitere reformare te, & sic semper tranquillo animo perficies voluntatem Dei, & custodies te à vitiis, & semper hilaris perseverabis. Cave omni modo in omnibus vehementiam, sed omnia deliberato animo facito absque ostentatione. Nunquam debes alicui aliquid durè dicere, vel opprobriosè increpare, aut deridere increpando. Obsecra & mone ut charitas poscit, & si quandoque turbidi animi es, patienter & quietè suffer illa quæ sunt tibi contraria & passioni tuæ, & pro tunc nihil move contra hoc vel de illo ad quod importunè agitaris. Potius expecta donec gratia Dei, & serenitas mentis redierit. Fuge interim ad cameram & ad orationem tanquàm infirmus & obsessus, & cogita: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Luca 21. Elige ad tempus solitudinem, & laborare manibus, patienter orare, & facere sine importunitate. Semper aliquid de Deo, aut sacra scriptura ruminare, quod ad amorem vel timorem Dei, aut ad horrorem vitiorum te inflammet.

38. In omni actione temporali non nimis strictè attendere exteriora & ornatum, sed intendere voluntati Dei solùm, & ipsi totum committere: cor & oculos avertere ab hominibus, ad intra semper manere, exteriora oblivisci: ad cœlestia oratione, suspiriis, lectione, compunctione tendere, & mentem ad prædicta frequenter exacuere; ostentationem & præsumptionem fugere, abjicere imagines hominum de corde: in hoc omnis virtus, omnis profectus, exequi voluntatem Dei, & ipsi placere. Ad hoc tende, ut intentio tua sit ad Deum, & secundum Deum, & abjice passiones animæ. Hoc habe pro regula infallibili: Quicquid placet Domino Florentio & fratribus, hoc vult Deus ut facias, quia inhabitantur à Deo,

à Deo; & ipsi nihil quærunt nisi ejus voluntatem. Omnia fac cum consilio Domini Florentii: & quando abest, eodem modo per omnia quasi ex Deo fac cum consilio Domini Gerardi, quia longè sapientior, humilior, cautior, & spiritualior, & abstractior te est, & facit magis secundùm voluntatem Dei, quàm tu. Cavenda est multum occasio vitiorum. Et sæpe in quiete videris tibi aliquid esse, sed effusus in exterioribus rebus apparet quid in te latuit, ex hoc potes multum te humiliare. Longa locutio hominem à se rapit, & ducit in ignorantiam, præmeditationem aufert, inordinata profert. Necessarium est ergò homini multa dicere volenti, frequens meditatio & interpolatio, sive pausatio, scilicet utrùm secundùm beneplacitum Dei loquatur, an non, an declinet ad jactantiam & applausum hominum & ad vanam gloriam. Necessitatem, pietatem, & utilitatem, attende in verbis, & maximè voluntatem Dei. Nullo modo licet loqui burdosa, vel alios verbis ad hoc incitare.

39. 39. Nunquàm improvisè ex capite tuo derisoriè alicui coram aliis aliquem defectum dicere tenta, quia signum est superbiæ & præsumptionis, & malum exemplum aliis. Disce parum & paucis verbis loqui, & cum præmeditatione, & expecta alium in verbis, & time audire unde lædaris. Discute verba etiam cujuscunque, an sint vera, an detractoria. Firmiter propone per gratiam Dei de malo nullius hominis dicere, nec libenter audire, nisi piâ utilitate: & tunc maximè cave ne seducaris. Assuesce ad nullam rem mundi neque temporalem neque spiritualem cor importunè effundere, sed semper cum timore vitiorum tuorum mediocriter abstrahere, cum discretione & pedetentim incedere, ad horam te mutare, & nunquàm in toto à te recede, sed in verbo Dei cor tenere suspensum, & reflexum contra vitia tua in communi, tamen specialiter magis contra hoc quod tunc magis times. Et sic per gratiam Dei cum bono moderamine & maturâ deliberatione coram oculis Dei loqui & facere poteris, quicquid putas Deo placere. In comestione cave aviditatem & subitam comestionem, sed retrahe potiùs appetitum, ut cœca & turbata concupiscentia tua illuminetur compunctione & aviditate electionis, & cum quiete mastica aliquid de lectione: aut de illa particula *Homo quidam fecit cœnam magnam.* Luca 14. Quandocumque ex comestione turbatus es in capite vel gravatus, tunc fuge ad cameram, vel loquens cum hominibus magis cautè conare ad custodiam, tutius est fugere & orare, *Beatus homo qui semper est pavidus.* Prov. 28. Et veraciter scito, quando declinas à timore ad securitatem, declinas à Deo, & caperis à dœmonibus, & passionibus tuis. Tamen sic debes timere, ut eo magis de Deo confidas. Et quantò videris tibi infirmior, tantò faciet superiorem. Præstat ergò aliis magis credere, & in teipso trepidare. Propter Deum disce ab aliis virtutes & mores, & time vanam gloriam tuam. Christus tibi didicit, tibi tacuit.

40. Disce intus manere, & inter fratres & alios homines communiter & socialiter te habere, & extolle eos. Cogita virtutes eorum, & vitia tua. Semper de aliquo cum quo es, virtutem aliquam cogita, & vitium tuum, ad humiliandum te ad intra ex vitiis interioribus Deo 40.

&

& Angelis & tibi notis. Accede ad ſtudium ſicut ad cibum capiendum animæ, ut lectione refectâ diſcat in illis anima occupari quæ legit, & obliviſci temporalia, & refrenari à vitiis. Non multùm ſimul eſt tibi utile ſtudere ſine maſticatione & oratione, ſed parùm, & maſticare illud cum oratione & deſiderio, & ſic mittere in ventrem animæ, & in mores, & in virtutes, ut anima his quaſi nutrimento ſuſtentetur. Sicut enim corpus cibo, ſic anima virtutibus reficitur. Nunquam debes aliquibus ſtudere, quæ non reficiunt animam, quia fructus ſtudii eſt fortitudo animæ, & propter virtutes acquirendas. Studere propter ſcire, propter docere alios, aut propter quodcunque aliud quàm dictum eſt, non nutrit animam, ſed facit eam inſanam, ſicut ſuperflui humores corpus, & generat vanam gloriam, elatum cor, incompoſitos mores, vanas cogitationes, inſtabilitatem mentis, Dei oblivionem & contemptum, applauſum hominum, turbatam conſcientiam, tenebroſum intellectum, & magis exinanit & debilitat animam quam reficit. Igitur moderatè ſtudere & benè maſticare magis reficit animam, quàm inconſideratè multa abſque maſticatione. Sequitur ergò quod anima mortua eſt, quæ verba Dei indeſinenter non digerit in mores & in virtutes, vel conſumit ſeipſam, & fit putrida diverſarum concupiſcentiarum malarum honoris, & conſumitur à dœmonibus, ſicut corpus à vermibus.

Literis navare operam ob aliud quidvis quàm ut ſalvus fias quid proſit.

41. In pulſu horologii, quaſi in medio inimicorum verſatus & in te deficiens, clama ad Deum, & ora: Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne diſceſſeris à me. Aliquando ad beatam Virginem. Ave Maria. Cogita te à Deo reſpici, & opera tua ab Angelis ipſi præſentari, quid boni feciſti, quantum profeciſti, & quid mali commiſiſti. Cum audis campanam, cogita: Surgite mortui, venite ad judicium. Semper nitere ſequi voluntatem aliorum in illis, quæ non ſunt peccata vel contra Deum, & tuam voluntatem & conſilium ſemper abjicere, omnia contraria & tibi dura cum labore & dolore capere, & nulli ad extra impatientiâ reſpondere. Elige magis miſereri, & in hoc potiùs excedere, quàm in duritia. Quanto interrogas Prælatum & Rectorem tuum, cogita quod Dominus in his habitans loquitur per eos, & dicit ſuam voluntatem, & quàm periculoſum eſt tibi ejus diſpoſitioni per eos reſiſtere. Multoties cogita de peccatis quotidianis, ex qua radice procedant. Timor immoderatus vel nimia præſumptio quotidiè te impediunt. Declinare ad divitias, ad delicias, ad honorationem & applauſum hominum, ad delectationes terrenorum, ad propriam voluntatem & proprium videre, & fugere vel non curare humilia, ad hujuſmodi declinare, eſt regredi ad vitia, & averti à Christo, & maximè à regula patris ſpiritualis, quia hæc eſt veriſſima via ad virtutes, reſiſtere vitiis, & humiliter obedire Prælatis.

FINIS

VITÆ LUBERTI BERNERI.

VI.

VITA DOMINI HENRICI BRUNE.

1. 1. MAgnæ devotionis, & ſanctæ ſimplicitatis virum, nec non angelicæ puritatis Sacerdotem, præterire non debeo: Sed ipſius primordiali ſocio, atque præcordialiſſimo compresbytero D. Luberto, conjungere placet, & aliquid in ejus laudem proferre. Ipſe eſt Dominus Henricus Brune, ſodalis D. Luberti, Deo dilectus, & hominibus acceptus, omnibus benignus, nulli onerofus. Hic in Hollandia natus, civis fuit Leydenſis civitatis, ex honeſtis parentibus & conſanguineis. Sed nihil æſtimans ſæculi divitias & honores, amicorum vitavit aſpectus, quæſivit Dominum in tempore juventutus, & uſque ad ſenium adhæſit illi corde perfecto. Manſit autem in obedientia in domo Domini Florentii cum omni humilitate & manſuetudine multa, audiens confeſſiones devotorum, & celebrans miſſas ſuas cum magna devotione & reverentia, ſine cura temporalium rerum, vivens in tranquillitate & ſimplicitate cordis, atque inter fratres converſans ſine querela, teſtimonium bonum habens in tota Daventria, notus apud religioſos in pluribus locis, ſicut verus Iſraëlita abſque dolo & nequitia, tanquam columba ſine felle, præditus ſingulari innocentia vitæ. Oculi ejus ſemper ad Dominum, & ubicunque ſolus eſſe potuit, ab oratione & devota meditatione non ceſſavit.

2. Sedebat aliquando in hyeme juxta focum manus ſuas calefaciendo, ſed faciem convertit ad parietem, ſecretò interim orans, & ſilentium bene ſervans. Quod cùm viderem, multum ædificatus fui, & eò ampliùs eum dilexi. Nunquàm ego indecens verbum ab eo percepi, nec ſuper eo conqueri audivi, niſi quod miſſam ſuam tractiùs celebrare conſuevit. Quo tamen facto plures ſæculares ad devotionem miſſæ ſuæ traxit, & facilis ei indulgentia dabatur, quia invitè à dilecto Jeſu ſeparabatur. 2.

3. Accidit autem ut vir quidam fidelis occultâ impugnatione daboli tentaretur in fide, qui etiam de Sacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Chriſti. Is ergò cùm ſtaret ad audiendam miſſam hujus devoti Sacerdotis ſæpe ingemuit, dolens de prava immiſſione ſpiritus maligni, oravitque Dominum, ut ſui in hac vacillatione dignaretur miſereri. Sed miſericors Deus qui animarum ſaluti variis ac mitis modis occurrere ſolet, præfatum virum novâ & inſolitâ viſione inſtruxit, atque in fide ſuaviter confortavit. Vidit namque inter manus Sacerdotis ſibi apparere non ſpeciem panis, ſed formam ſpecioſi pueri præ filiis hominum, & nimium ſtupens ac tremens gratias egit, & Deum benedixit. Sacerdos verò de his nihil ſciens, officium Miſſæ ſolito more cum benedictione complevit. Non enim propter eum, qui fide & gratiâ plenus erat, hæc oſtenſa ſunt, ſed propter infirmum in fide roborandum. 3. Miracula tria pro confirmatione fidei Euchariſtiæ. Primum.

4. Et quia ſermo de venerabili Sacramento incidit, adhuc referam conſimile factum de quodam Sacerdote in partibus 4. Secundum.

bus Frisiæ sed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ Fratre nostro Alardo narrante cognovi, quod erat cum eo quidam presbyter parvæ scientiæ, & famæ non claræ. Iste, cùm Ecclesiam intraret, ut Divina celebraret, honesta quædam matrona, quæ ejus imperitiam cognovit, cœpit intrà se de eo suspectè cogitare ac murmurando dicere: Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu indigne poteris tam magnnm Sacramentum conficere; Hæc eâ cogitante, presbyter cœpit celebrare, & Divina mysteria tractare & consecrare, Factum est autem dum venerabile Sacramentum ritu Ecclesiastico consecratum elevaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona supradicta vidit in elevatione apertis oculis figuram hominis Christi, nimiùm stupida & perplexa. Finitâ Missâ hanc visionem alteri Sacerdoti secretè exposuit, & quid mali de celebrante antea cogitaverit, humiliter confessa est. Qui diligenter gestæ rei ordinem & visionem examinans, matronæ respondit: Hoc Deus pro tua salute fieri permisit, ne de cætero malè de Sacerdotibus cogites, nec de vera consecratione dubites, licet malæ famæ sint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiens, firmam fidem tenuit, & Deo judicium de Sacerdotibus ejus commisit.

5. Tertium. 5. Sed non te pigeat aliud iterum miraculum de hoc summæ venerationis sacramento audire. Eo namque tempore, quo monasterium montis sanctæ Agnetis illuc moraturus intravi, quidam devotus Clericus mecum diu in eodem loco habitans, pro quadam causa ad vicinum monasterium perrexit. Cumque in itinere esset, junxit se illi quidam sæcularis, cum eo socialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum est autem dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille sæcularis Clerico secum comitanti: Dicam tibi amice dilecte, quid mihi in vita mea breviter accidit. Longo fui tempore quod intrans Ecclesiam nunquam potui Sacramentum altaris in manibus Sacerdotis videre. Existimans autem quia nimis remotè tunc starem, & præ caligine oculorum non possem bene videre, accessi propiùs quantum ausus fui & licuit, sed nihil penitùs profuit mihi, nihilque inter manus Sacerdotis conspexi. At istud etiam ultra annum mihi evenit, & qua de causa, non satis perpendi. Tandem in me reversus & multum perplexus ad Sacerdotem me contuli, & cuncta ei in confessione denudavi. Ille benignè me audiens, & cautè secreta perquirens, invenit me stare in odio cujusdam proximi mei, cui pro nulla re volui offensam, quâ me offenderat, dimittere. Animadvertens bonus & discretus Confessor culpam malitiæ meæ, increpando & admonendo perdocuit me, asserens periculosè valde fore in tali duritia stare: nec posse aliquando veniam promereri, nisi ex corde dimitterem offensas omnes, atque idcirco mihi istud accidere, quia non essem dignus Divinum Sacramentum oculis malignis intueri. Auditis his sacris monitis acquievi consilio Sacerdotis, & toto corde compunctus remisi ex integro injurias, nolens meipsum de cætero vindicare, quatenus possem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum Sacerdos me absolvit,

& impositâ pœnitentiâ abire permisit. His gestis statim ad Ecclesiam intravi, & missam audivi, Deo mihi propitio facto, sacrum corpus Christi in manibus Sacerdotis oculis meis clarissimè vidi: & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus suis benedixi.

6. 6. Sed ad propositum redeundum, & de felici fine dilecti D. Henrici, aliquid jam tractandum. Nam cujus vita, virtutibus ornata extitit, ejus quoque exitus felicem transitum ex hoc mundo meruit habere. Inter alias virtutes, homo iste pius & devotus, suo superiori humiliter erat subjectus, dans exemplum bonum presbyteris & Clericis, ne se elevent propter sacerdotalem gradum supra juniores. Celebravit aliquoties in festis apud leprosos, de licentia Domini Florentii, ubi eidem tunc ministravi.

7. 7. Quadam vice, cum fratribus perrexit pro indulgentiis in Arnem, & interrogatus est in via, pro quanto indulgentias suas daret. Qui ait: Libenter darem indulgentias meas pro hac gratia, ut quotiescunque alicui aliqua bona dicerem, quod ille statim converteretur, & suam vita emendaret. Quod audientes fratres mirabiliter ædificati sunt de tam bono responso, ex magno animarum zelo, in corde pio & puro.

8. 8. Igitur anno Domini 1439. cùm pestilentia regnaret Zutphaniæ, ubi tunc fratres domus Domini Florentii, à Daventria profugi, cum multis aliis devotis morabantur: Dominus Henricus ipsa peste infirmatus est, & ad extrema pervenit, præmium laboris sui à Domino confidenter expectans. Qui ferè à tempore Magistri Gerardi stetit in domo Domini Florentii, per annos circiter 44. sacerdotio fructus, diutissimè vivens ultra omnes, qui cum eo in primo fervore inceperunt. Sed per omne tempus suum, laboravit in opere scripturæ: quem multoties vidi vasa coquinæ lavantem, & alia humilia opera facientem.

9. Penè nihil scivit, nec voluit loqui nisi de Deo, & salute animarum. 9.
Et quod exercuit in vita, continuavit usque ad mortem. Nam omnes horas suas legit usquequò tradidit spiritum. Nec lectionem sacræ scripturæ intermisit in infirmitate sua, consolationem quærens potiùs in sermonibus Dei, quàm in confabulationibus hominum. Migravit autem ab hoc sæculo piissimus Sacerdos, anno Domini suprà dicto, in crastino sancti Bartholomæi Apostoli, circa undecimam horam diei, ipso die sancti Gregorii Episcopi Trajectensis. Sepultus est autem in cœmiterio sanctæ Walburgæ Virginis, âpud collegium Canonicorum in Zutphania.

FINIS
VITÆ HENRICI BRUNE.

VII.

VITA DOMINI GERARDI ZUTPHANIENSIS.

1. Libet jam devoti & eruditi viri Domini Gerardi de Zutphania virtutes breviter indagare, & pro bono memoriali vitæ ejus exempla atque scriptura futuræ generationi imitanda proponere, qui inter primos fratres & Divinæ legis zelatores meruit præ- 1.

præstantissimus nominatur. Et licet brevi vixit tempore, gratissima tamen nobis reliquit doctrinæ monumenta. Erat enim studiosus valde in scripturis sanctis, trahens etiam ex abditis sententiis doctorum varias aromatum species, contra vitiorum morbos ad sanandam animarum languores, sicut præcipuè patet in duobus libellis ab eo editis, quorum unus incipit: Homo quidam, & alius Beatus vir intitulatur. Ab infantia namque & puerilibus annis ad discendum inclinatus fuit, ingenio habilis, & ad artes avidus liberales, refugiens ex animo negotia sæcularia, & quæcunque poterant studium sapientiæ impedire.

2. 2. Cumque adolevisset bonæ indolis juvenis, perrexit ad extraneas scholas meliùs imbuendus, ibique toto conamine satagebat bene frequentare, manè diluculo surgere, & ad audiendam lectionem tempestivè properare. Omne tempus ad studendum breve ipsi videbatur, semper ex ore Magistri aliquid uberioris scientiæ capere capienti, quod armariolo pectoris sui tenacius inserebat. In tantum animus ejus flagrabat in scientia proficere, ut vehementer tristaretur quando in scholis non legebatur à magistris. Proinde quandoque flebat, quod diebus celebribus lectio non fiebat, malè contentus quod dies sine fructu lectionis transiret. Longè namque distabat ingenua mens ejus à segnitie obtusorum, & evagatione lascivorum, qui per plateas currentes, lusibus delectantur insanis, exhorrentes scholas, & Ecclesiam rarò visitantes. Hic verò pensabat ad quid venisset, & cur scholæ institutæ essent, ideò acriter studio incubuit: & tam sapienter profecit, ut de scholastico discipulo æternæ sapientiæ discipulus postmodum fieri mereretur. Nam Deo disponente tandem ad studium Daventriense accessit, ibique inventis devotis fratribus Domino Florentio firmiter adhæsit, & sufficienter jam edoctus fragilem mundi statũ, pro Christi amore & propriâ salute dereliquit.

3. Cœpit itaque conversus diligenter 3.
emendationi insistere, & in spirituali fervere profectu, ac mentem suam ob omnium temporalium rerum implicatione segregare, & tanquam bonus eremitarius cellam diligere, & ad interna exercitia se dare, tempus suum studendo & scribendo expendere, ita ut multi stuperent quia rarò visus est egredi, & solatium foris non captare. Habuit autem pro solatio maximo libros sanctos, & pro spatiamento campi, quæsivit sacra palatia cœli. Transiens verò ad Ecclesiam, quasi sine advertentia hominum pertransivit. Cumque interrogaretur, an non impediretur à transeuntibus sæcularibus, respondit: Cogito quod grex porcorum illac transit. Quid ad me de statura hominum? Sedens in camera sua ita intentus erat operi suo, scribendo, legendo, orando, quod sæpe de tota die non aperuit fenestram, nec foras respiceret, licet aura satis serena fuisset.

4. Dixit ergò ei quidam ex fratribus: 4.
Cur non aperis fenestram tuam? Tu sedes hic quasi in cavea clausus, bonum esset quod aliquam respirationem caperes. Respondit homo deditus studio disciplinæ: Si possem vacare, & scirem tantùm præcogitare, fortè bonum esset quod hoc facerem. Quæsitum est ab eo, quid cogitaret, quando ad prandium pulsatum

 esset.

esset. Qui ait: Sicut ad unum, sic ad reliquum opus vado. Penè nihil curabat iste quid comederet, vel quando hora refectionis esset. Et cum necessitas ad comedendum urgeret, magis ad auditionem sacræ lectionis, quàm ad reficiendum corpus festinavit. Fuit præterea incurius sui corporis, majorem curam gerens de viribus animæ reparandis. Et nisi Dominus Florentius pro ejus necessitatibus sollicitus fuisset, citò seipsum destruxisset, & defecisset. Hinc accidit quod occultum morbum, quem medici fistulam vocant, diu patienter portavit, nolens aliquos secum occupari, nec pro se expensas fieri, sed dolores in corpore pro animæ remedio pati. Verùm ubi Dominus Florentius hoc percepit, medicum advocavit, qui curam ejus gereret donec sanaretur. Erat autem armarius & custos librorum, magnam diligentiam habens pro libris colligendis & scribendis.

5. 5. Et multis Clericis extraneis sacros codices concessit, ut haberent in domibus suis & in scholis lectiones sacras, ad vitandum fabulas otiosas & vagos circuitus in festis, quibus præcipuè admonentur Clerici intendere Divinis. Et dicebat: Isti libri plus prædicant & docent, quàm nos dicere possimus. Nam libri sacri sunt animarum nostrarum lumina & solatia, atque vera medicamina vitæ, quibus non minùs in hac peregrinatione carere possumus, quàm Ecclesiæ Sacramentis. Diligebat autem sacræ Theologiæ libros super omnes divitias mundi, & plus gaudebat de bono codice benè scripto, quàm de prandio lauto, & optimi saporis vino. Sciebat enim quod non erunt sapientes, qui delicatis ferculis & potibus delectantur. Qui verò studiis sacris dediti sunt, replebuntur sapientiâ, & cœlestibus secretis merentur admitti. Igitur libros in maxima reverentia habuit, desiderantissimè in eis legit, & sub diligenti custodia eos servavit.

6. Plures etiam Clerici ad eum pro diversis casibus & dubiis solvendis veniebant, & libenter collationes ejus audiebant, quia erat vir eloquens & doctus, & in multis exercitationibus probatus, sciens quid unicuique deberet respondere. Frequenter Dominus Florentius ipsum advocavit pro negotiis domus disponendis, & præcipuè cum eo tractabat de his, quæ juris peritiam requirebant, & spiritualem causam expetere videbantur. Unde si quid grave & arduum occurrisset, hoc declarationi & examini Magistrorum ubi oportuit reservavit, audiens reverenter Doctores, & sequens incunctanter sanctorum auctoritates, dicta sua testimoniis sacris patenter affirmans. Quapropter à sapientibus & literatis viris pro ingenio ipsi collato mirificè laudabatur, sed ipse pro nihilo duxit hominum laudes. Non enim eloquentiæ studuit esse sectator, sed bonæ conscientiæ observator. Itaque ad intelligentiam scripturarum non tam longa exercitatio studii eum juvit, quàm Spiritus sancti informatio, qui intellectum dat parvulis, & mysteria sua revelat mentibus puris. Ad quam sanè puritatem consequendam omne exercitium suum direxit, incutiens timorem Dei noviter conversis, increpans torpentes, & ad mortificationem vitiorum ex-

exhortans in virtutibus proficere cupientes.

7. 7. Si, inquit, negligimus certare contra vitia, prævalebunt passiones, & incidemus laqueos diaboli, qui semper insidiatur profectui nostro. Idcircò laborandum est cum omni diligentia ut viriliter repugnemus, quia corona æternæ gloriæ vincentibus est promissa. Postquàm ergò illuminatus iste Sacerdos humiliter & devotè inter fratres cum multa gratia conversatus est, & cùm plures libros perlegisset, ante finem vitæ suæ quasi noviter conversus, Speculum Monachorum & Profectus Religiosorum iterùm legere cœpit, in quibus spiritum devotionis studuit recolligere, & ad primitivum fervorem se innovare. Nec diu supervixit tali proficiendi zelo accensus, sed memor Domini Luberti defuncti, quem plurimùm dilexit, & in cujus obitu lachrymas multas fudit, ipsum in brevi subsecutus est. Nam missus cum fratre Amilio ad Abbatem in Dickeninghe Doctorem decretorum, cum quo sæpiùs tractare de casibus juris consuevit, revertens de via, Wyndesem venit, ibique pernoctando, infirmatus est usque ad mortem.

8. 8. Cui Amilius inquit: Videtur mihi quod mori properas. Ad quem ille. Hoc etiam videtur mihi. Itaque crescente ægritudine, in nocte sanctæ Barbaræ virginis, quasi somno levi sopitus, spiritum vitæ exhalavit, Anno Domini M. CCC. nonagesimo octavo, ætatis suæ tricesimo primo. Cujus corpus à priore & fratribus digno cum honore in transitu ante fores Ecclesiæ est sepultum. Audiens autem Dominus Florentius obitum dilecti Domini Gerardi, contristatus est valde, & flevit ipse & omnes fratres ejus cum eo fletu magno, charitate nimiâ compellente, quia sublatus est ab eis frater charissimus, qui erat columna domus, & altera manus in negotiis pertractandis. Sed benedictus Deus, qui talem virum nobis habere concessit.

FINIS
VITÆ GERARDI ZUTPHANIENSIS.

VIII.

VITA DOMINI AMILII BURENSIS.

1. Nunc dilecti, & Deo digni Sacerdotis Domini Amilii, habenda est memoria, & huic chartulæ inserenda. Hic quidem successor Reverendi Patris Domini Florentii, in regimine domus extitit secundus, ab ipso familiariter dilectus, & multis virtutum gemmulis insignitus. Fuit namque de partibus Geldriæ in confinio Domini de Buren oriundus, & inter suos progenitores de numero curialium curialis æstimatus. 1.

2. Cumque studii causa se Daventriam applicuisset, ubi studium particulare tunc satis viguit, tantâ diligentiâ in scholasticis artibus profecit, ut in brevi inter primarios unus de doctioribus fieret, & Magistro propter ingenii subtilitatem chariùs placeret. Dei autem munere factum est, ut tale ingenium 2.

in

in sæculari vita non periret, nec mundi honores per scientiam ambiret, sed omnia tanquam stercora refutaret. Præventus ergò cœlesti gratiâ, & ab Altissimo inspiratus, accessit domum Domini, Florentii, & attractus est pietate sermonum ejus, subdens de consilio Spiritus sancti per os Reverendi Patris loquentis, qui ei monita dabat sapientiæ salutaris. Igitur postpositis scholis, & amicis carnalibus derelictis, factus est humilis frater Christi discipulus, atque suo exemplo multis profuit ad renunciandum sæculo, & serviendum Christo. Tradidit autem semetipsum ad humillima quæque opera facienda, non parcens corpori propter animæ suæ salutem, nil proprii commodi quærens in præsenti. Sed in virtute sanctæ obedientiæ graves etiam labores subiit pinsendo, braxando, & alia quælibet sibi commissa hilariter & fideliter exequendo.

3. 3. Mirabantur multi, quod in corpore non grandi potuit tam laboriosa exercere, quæ utique in sæculo non didicit, nec priùs facere consuevit, & vix aliquis fortior pro temporali lucro perfecisset. Sed amor Christi & fraterna charitas valens ad omnia, bonæ voluntati vires ministrabat, ut meritum ejus ampliùs cresceret, quo omnibus ferventiùs laborabat. Qui in tantùm Deo & fratribus placuit, ut post dormitionem Domini Luberti, & Gerardi, statim Sacerdos ordinaretur Domino Florentio adhuc vivente. Cumque primam Missam suam celebrare deberet, Dominus Florentius superpellicio indutus affuit, donec officium suum ad honorem Dei perfectè devotèque compleret. Celebravit autem ante summam Missam super altare sancti Pauli pertinens ad Vicariam Domini Florentii satis secretè sine concursu populi.

4. Hic itaque pietate præcipuus, & in omni commisso verè fidelis, cunctisque in necessitate positis consolativus amicus, tempore pestilentiali curam gessit infirmorum, paratus cum fratribus suis aut vivere aut mori ex obedientia & charitate fraterna. Nam Joanni Ketel coco domus & Domino Luberto astitit intrepidus, usque in finem vitæ ministrando eis, & aliis multis simili morbo detentis. Ipse quoque post multa obsequia fratribus impensa ægrotare cœpit, sed Deo miserante ad consolationem fratrum reconvaluit, ne tristitiam super tristitiam haberent. Ab ejus ore multa bona de virtutibus fratrum audivi, quæ in hujus operis libro, ubi opportunitas requirebat, conscripsi, quamvis relatorem nominatim non expressi. 4.

5. Venit aliquando ad fratres in montem sanctæ Agnetis, & loquens aliquibus sibi notis, hortabatur eos permanere in sancto proposito Ordinis, ad proficiendum in virtutibus. De cujus bonis moribus & gratiosis verbis valde ædificatus fuit, quia serenâ facie & oculis ante se fixis, stetit sicut agnus mansuetus astantium facies non attendens. Igitur post felicem Domini Florentii obitum, qui ipsum ad gubernationem domus deputavit, expletis in bono regimine quatuor annis & mensibus quasi tribus, obdormivit in Domino in profesto Barnabæ Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quarto. Qui sepultus est juxtà Dominum Lubertum in cœmiterio sancti Lebuini ad australem partem Ecclesiæ, non longè à vestibulo Sacerdotum. 4.

Exhor-

Exhortatio Domini Amilii de mutua charitate servanda.

6. 6. FRatres charissimi, hucusque semper in unione perseveravimus in charitate mutua, sed jam [ut videtur] recessurus sum à vobis. Propterea, cordialiter affecto, ut unionem quam hucusque ferventer tenuistis, de qua Christo sit laus & gloria, firmiter perseveranterque servetis. Et illi, cui cura domus committitur, per omnia sicut Christo, & sicut mihi hucusque fecistis, charitativè obediatis, personam ejus non respiciendo, sed Christum in eo. Ideo nolite cogitare illa esse mala vel irrationabilia, vel saluti vestræ contraria, quæ vobis præceperit, quia non ipse, sed Dominus per eum præcipit, ideò propter Christum & sicut Christo ipsi obediatis. Ideoque vobis ab ipso præcepta, tanquam sint de cœlo edita, complere festinate; quia Dominus non semper vult per seipsum, vel per miracula, vel per Angelos vobis voluntatem suam manifestare; sed ita disposuit, ut per hominem voluntatem suam nosceremus, & homini nobis talia consulenti vel præcipienti sicut sibi obediremus.

Stimulus acerrimus ad amplectendam obedientiam.

7. 7. Ideò quæcunque officia vel præcepta charitativa vobis ab ipso imposita, libenti & hilari animo impleatis, non cogitando illa esse infructuosa, vel devotionis vel etiam salutis impeditiva, quia mille devotiones, respectu humilitatis & subjectionis, quam homo hilariter exhibet, nihil sunt. Ideò si etiam viderentur irrationabilia, & magna inde impedimenta futura & facta, nihil tamen vos judicetis, sed semper humiliter in subjectione nihil judicando perseveretis: Christum [sicut sæpè dixi] & non personam in homine considerantes, quia non propter personam illi subjicimini, sed propter Deum, propter æternam salutem, & profectum vestrum, propter regnum cœlorum hoc agitis. Ideo quod cœpistis perficito, nihil patrem vestrum judicando, sed eum summè venerando & in omnibus illi humiliter & hilariter obtemperando: non cogitando vos esse tam senes, tam expertos, tam doctos, tam sapientes, quàm sit ipse: quia non propter eum vos ei subjicimini, sed propter Christum, & vestri humiliationem & securitatem; ut ad ipsum, quasi ad patrem, semper refugium & consilium habeatis.

8. Quid enim vobis & mihi fratres, nisi quia propter Deum obedistis mihi? 8.
Et quid mihi, & D. Florentio, & M. Gerardo, si cum eo fuissem, nisi propter regnum cœlorum ei obedissem. Quilibet ergo cogitare debet, quomodò possit se humiliare & subjicere, & studeat esse contentus, quodcunque officium sibi injungatur, sive parvum, sive magnum: & non sit sibi sapiens, sed hoc putet sibi melius, quod fuerit ei ordinatum. Et si aliquis vellet habere exceptiones de aliquo officio, dicens in omnibus se velle acquiescere: sed ad hoc vel ad aliud officium non esset deducendus, ego mallem eum expellere de domo, quàm tale privilegium ipsi dare. Nam alio tempore, quando ejus propria voluntas aliud vellet, etiam in illo deberet esse rebellis. Sed non cogitet nisi Christum, in quo velit acquiescere. Fratres simus tanquam membra invicem, & sustineamus non mutuò. Quod si noluerimus facere, citò peribunt res nostræ. Nitamur invicem tenere charitatem & unionem: & quivis

à Kemp. Vita Amilii Burensis.

nitatur conculcari quodammodò ſub pedibus alterius, & ſic nulla adverſitas poterit nocere.

9. 9. Nihil aliud ſcio, quod dicam vobis, niſi quod Dominus dixit diſcipulis ſuis jam aſcenſurus. Ut diligatis invicem, ſicut Chriſtus dilexit vos & oretis pro me. Ego, ſi venero apud Dominum, faciam, quod potero. Et quia ſæpe malè me habui, & vos ſcandalizavi, peto, ut mihi ignoſcatis: quia fui negligens & multis aliis vitiis implicatus, quæ omnia coram vobis paratus eſſem confiteri, niſi timerem, quod aliqui veſtrûm ſcandalizarentur. His dictis, depoſuit capitium ſuum, petens veniam à fratribus de culpis ſuis, compunctè & valdè humiliter, & cœpit flere. Quo viſo, fratres flexerunt genua, & fleverunt omnes fortiter & amarè. Hæc verba Domini Amilii noviſſima, pro ædificatione mutuæ charitatis & pacis ſunt dicta.

FINIS
VITÆ AMILII BURENSIS.

IX.

VITA DOMINI JACOBI DE VIANA.

De Domino Jacobo de Viana.

1. 1. STrenuus ac maturus moribus Dominus Jacobus de Viana, magnam gratiam humilitatis, compunctionis & internitatis habuit, ſæpè ſuſpirans & lachrymans pro quotidianis defectibus ſuis, diſtrictè examinans ſemetipſum. Etiam illud in ſe redarguit, quod alius in ipſo commendabat, metuens rigidum ſuperni judicis examen in omni quod agebat, qui non ſolùm apertas negligentias, ſed occultas conſcientiæ maculas judicabit. Longè à corde ejus altum ſapere de ſeipſo aut velle reputari pro bono, cui omnibus ſubeſſe, & minoribus ſicut majoribus obſequi complacebat. Erat autem egregius ſcriptor inter ſcriptores, diligens ad ſcripturam & librorum cuſtodiam. Quidam juvenis petiit ab eo informari in ſpirituali exercitio, qui ſtatim ex humilitate pigrum ſe fatebatur & miſerum, & quod nondum virtutis initium perfectè attigiſſet, cœpitque quoſdam juniores fratres commendare, quam ferventes & intelligentes eſſent.

2. Aliâ vice idem juvenis multum contriſtatus retulit ei anguſtiam cordis ſui; deſiderans conſolationis verbum audire. Qui benignè eum conſolans, hortabatur ad patientiam, & ut gratiam Domini humiliter expectaret, quia pius Dominus contritis corde ſolet adeſſe, ſicut Pſalmiſta dicit: *Secundùm multitudinem dolorum meorum, in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meàm.* Quâ conſolatione ſuſceptâ, ſæpius tam dulcium verborum poſtmodùm recordabatur, cùm aliquid triſte illi occurreret: quia cùm humana conſolatio deficit, ad Divinam recurrendum eſt, & cogitandum, quoniam magni ſancti & electi viri etiam gravitates & deſolationes quandoque habuerunt. 2.

3. Hic igitur cùm eſſet laudabilis vitæ, & cuperet in infimo gradu & in ſimplici clericali ſtatu manere; propter virtutes tamen ſuas & inſigne humilitatis donum de beneplacito Dei & conſilio Domini Florentii ac fratrum ejus promotus eſt ſacerdotium. Quod ei tamen valde grave fuit, ita ut acriter fleret 3.

cùm

fleret cùm hoc percepisset, quod ordinari deberet. Fatebatur enim se esse nimis indignum ad talem statum, reputans eos graviter peccasse, qui hoc consilium dedissent, eò quod inidoneum promovere decrevissent. Sed quantò plus se deprimebat, tantò ampliùs Deo & fratribus placebat, & eò libentiùs Dominus Florentius ipsum promovebat. Eo siquidem tempore apud devotos sacerdotium rarum erat & pretiosum. Nam nisi justus & compulsus pro communi utilitate, nemo hoc acceptare audebat, quia omnes altiorem statum fugiebant, & in humiliori loco & officio minori manere eligebant. Unde Dominus Florentius, qui erat gemma Sacerdotum, fertur aliquando dixisse: Si non essem Sacerdos, nec curam aliorum haberem, tunc posse me perfectè emendare, quia locus superior plures occasiones turbationum habet, à quibus magis liber est bonus subditus, sine cura exteriorum vivens.

Sacerdotii inauguratio olim quàm fuit viris piis formidata. Subjectionis conditio quàm secura.

4. 4. Quodam tempore Dominus Jacobus volens cogitare de defectibus suis, ascendit secretè solarium domus, & graviter suspirans culpas suas in tabula scripsit, ne oblivioni traderetur quod confidendum existimavit. Et cùm à quodam interrogaretur de statu domus, ait: Si quis nobiscum habitare desiderat, oportet quod se humiliet, & omnibus minorem se faciat, & talis paradisum hic habet & optimè contentatur. Solebat Dominus Florentius interdùm ipsum corripere, & ad moderatam compunctionis gravitatem revocare, ne nimio rigore metam discretionis excederet. At ille patienter ferens correptionem, multum se humiliavit, quia minus discretè procederet. Fervidus namque spiritus, ejus proprias supergressus est vires; sed pia ejus intentio eum excusabat, quia Deum finaliter quærebat. Incidit autem post hæc in corporalem ægritudinem; & deficientibus paulatim viribus, ante patrem suum D. Florentium, in bona confessione vitam finivit. Anno Domini 1400. in crastino S. Gregorii Papæ, quem speciali devotione dilexit. Sepultus est autem cum fratribus suis, in cœmiterio majoris Ecclesiæ, apud S. Lebuinum.

FINIS VITÆ JACOBI DE VIANA.

X.

VITA JOANNIS CACABI, VULGO KETEL,

Qui coquus fuit.

De Joanne Cacabo, vulgò Ketel, humili coquo.

1. ERat quidam humilis servus Christi in domo Domini Florentii Joannis Ketel nomine, coquinæ officio deputatus, qui despectis omnibus mundanis, elegit viam sanctæ paupertatis in terris, ut æternas divitias cum sanctis possideret in cœlis. Nam per opera misericordiæ & charitatis meruit ingressum perennis felicitatis. Hic dudum optimè mihi notus cùm Daventriæ frequentarem, tam humilem se exhibuit moribus & exemplis, ut contemptum mundi plus factis prædicaret quàm verbis. Nec tamen fuit inanis ejus sermo, cùm de Deo loqueretur, quia omnem excellentiam tem- 1.

temporalem auditoribus suis persuasit esse spernendam, nec ullum laborem pro Christi amore abhorrendum. Sed quis dignè hujus viri loquetur virtutes? Attamen pauca dicere charitas expostulat, ne margarita in agro dominico abscondita diutius lateat, sed pro ædificatione plurimorum ad lucem veniat.

2. 2. Hujus natalis civitas fuit Duseborch in comitatu de Mareka, non longè à Wesalia juxtà Rheni fluminis decursum: cujus mater Christina filium subsecuta diem extremum Daventriæ clausit in domo sororum. Hic itaque primò negotiator extitit in partibus Flandriæ & Hollandiæ, mansionem statuens cum mercatoribus marinis in Dordraco, sæpius tamen habuit inspirationem bonam ad serviendum Deo, sed nesciebat qualiter inciperet, aut quâ viâ ad hoc tenderet. Cùmque sæculi rebus aliquamdiu prosperè usus fuisset, tandem meliori consilio inspiratus, cogitavit mundi fallaciam & gravem ejus servitutem abjicere, ac velle sacerdotio fungi, ut Deo honestiùs in hoc statu serviret. Hâc igitur occasione postposuit sæculi nundinas, & auditâ famâ devotorum Clericorum in Daventria, venit illuc cum quibusdam boni propositi viris invisere scholas. Et apprehensa aliquanta notitia in Grammatica pro intellectu sacræ Scripturæ, cùm vidisset sanctam conversationem Domini Florentii ac fratrum ejus, in alterum mutatus est virum, & ad sæculi renuntiationem accenditur cum multis. Reliquit regulas Alexandri & Donati, & intravit scholam cœlestis exercitii, ut disceret voluntatem Dei in Domo Domini Florentii, ubi plures congregati Christo serviebant in humilitate fundati, & in charitate Divina firmati.

3. Petivit ergò magnâ instantiâ ad serviendum fratribus in coquina, ut quamdiu hic viveret, gratum Deo obsequium in humili statu exhiberet. Post multas itaque preces admissus est ad probationem, & depositis vestibus sæcularibus, indutus est habitu veterano & theristro lineo, coquinæ sordibus apto. Plus autem in tali integumento delectatus est, quàm si stolâ sacerdotali fuisset amictus. Et factus est exemplum humilitatis & abjectionis omnibus qui in domo erant, tradens se perfectæ mortificationi pro amore crucifixi. Exiit autem fama bonæ conversationis ejus ad aures extraneorum, & mirabantur multi Magnates, quod dives quondam ille mercator nunc effectus est pauperculus coquus, & humilis frater. Nam qui prius proposuerat per scientiam ascendere ad Ecclesiastici Ordinis dignitatem, posteà omni culmine honoris & cujuscunque dignitatis fastu relicto, novissimum quæsivit locum, Christum imitando, qui humiliavit semetipsum, formam servi accipiens, discipulis suis ministrando. 3.

4. Præparaverat autem sibi quædam pretiosa ornamenta sacerdotalia, cùm adhuc esset sæcularis, quæ aureis imaginibus intexta erant, tam pulchra, ut Cathedralis Episcopus vel Abbas regalis potuisset ea cum honore deferre. Sed spiritu Dei salubriter informatus omnia ista postposuit & abjecit, & vendens aliis casulam cum cappa serica, ipse pannis vilibus, nigrâ tunicâ & griseâ togâ investitus est ad serviendum in coquinâ. Maximas igitur gratias Deo referebat, 4.

ferebat, quod se ad hujuscemodi ministerium vocasset, nec cum multis in sæculo perire permisisset. Dixit ergò aliquando cum magna jucunditate cordis ad fratres: Nônne magnus Sacerdos factus sum & Prælatus, qui omni die bis communico fratres: significans in hac parabola, quod tam manè quàm vespere prādium eis præparabat, & Christum in singulis fratribus reficiebat.

Oeconomus velut quidam Sacerdos.

5. 5. Sæpe namque inventus est flexis genibus orare circà ignem, & cùm ollam manu congereret, ore devotè psallebat. Fecit de coquina oratorium, sciens ubique esse Deum, & de igne materiali exitavit spiritualem fervorem. Quæ in Ecclesia audiebat cantari, hæc postea inter opera sua dulciter ruminabat. Sicque Deum mente gerens, foris practicavit coquendo, intus verò vacabat cœlestia meditando, nullum tempus infructuosè ducendo, nec interna exercitia sua negligendo. Cibos fratrum tempestivè & sollicitè studuit parare, qui magister coquorum fuit, nil tamen superfluitatis introduxit, sed meliora aliis tribuens, viliora ipse sumebat. Tres sanctos speciali devotione sibi praelegit, sanctum scilicet Alexium, qui in domo paterna diu in peregrino habitu latuit, & multa despectiva à propria familia patienter sustinuit. Item sanctum Franciscum paupertatis amatorem, qui nihil terreni in hoc mundo possidere voluit. Item sanctam Elisabet viduam, quæ misericordiæ visceribus affluens, omnia pauperibus distribuit, & omnes mundi divitias atque honores tanquam stercora despexit.

6. 6. Semel loquebatur cum socio suo de sancta paupertate, & cum tanto fervore verba ejus sonabant, quòd ex gestu corporis & alteratione vultus, totus videbatur interiùs inflamminatus. Quodam die sacro cùm quidam clerici venissent ad eum de schola, cœpit eis dicere aliqua bona, & inter cætera hæc ait: Bene invenimus in Evangelio scriptum: [Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum,] sed nullibi legimus: Beati magistri artium. At illi obstupescentes de novitate verborum, cum multa reverentia ejus verba sumpserunt. Quibus etiam declarabat sententiam suam, quia sine humilitate scientia non prodest, sed paupertate spiritus, id est, humilitate regnum Dei veraciter obtinetur. Nam & humilitas nunc invenit gratiam apud Deum, & vitam æternam in futuro. Erat autem valdè pius & misericors erga pauperes alendos, & præcipuè qui Deo servire cupiebant. Et cùm quidam dicerent quòd per plateas mendicando parum acquirerent, satis mirabatur, quòd multi divites tam tenaces essent, nec pauperibus largiter darent, qui sine magno detrimento sui possent opera misericordiæ exercere, & maxima præmia à Deo recipere.

7. Volens igitur probare quod pau- 7.
peres dixerant, exiit die quadam sero jam facto in specie pauperis mendicare panem cum socio sibi deputato. Et clamabat ante fores, dicens: Detis cuidam pauperi peregrino aliquid propter Deum, qui libenter esset in Hierusalem. Non signavit Hierusalem terrenam, quæ occidit Christum & Prophetas, sed cœlestem patriam, quam inhabitant cives Sanctorum & Angeli Dei, ad quam suspiravit pauper iste peregrinus Joannes,

corpore interim elongatus à cælesti Hierusalem, mente verò quotidie tendens ad illam. Audiens hanc vocem clericus quidam intraneus surrexit citò aperire januam, ut sciret quis esset iste peregrinus. Et currens post eum, quæsivit dicens: Quis es tu qui taliter petis? At ille cupiens latere tacuit, sed victus precibus ait: Ego sum. Tunc ex voce ipsum cognoscens, respondit: Es tu Joannes Ketel? Mendicas nunc panem? Unde venit istud? Dixit ergo Joannes: Taceas, ne facias inde plura verba. Est bona & pia causa. Clericus verò rediens in domum narravit domesticis suis dicens: Mirum, mirum quod vidi. Joannes Ketel coquus Domini Florentii ostiatim quærit panem. At illi signo crucis se signantes obstupuerunt, dicentes: Quid jam prætendit ille bonus homo? Et hæc inter se conferentes ædificati sunt exemplo Joannis, & quibusdam secretè recitaverunt quæ gesta sunt. Sed Joannes domum revertens eleëmosynarum fragmenta cum magno portavit in coquinam, & ostendit Domino Florentio & fratribus benedictionem sancti panis, quem pro Deo rogavit. Gavisus est autem Dominus Florentius de devotione humilis coqui sui, & ait: Joannes da nobis partem de eleëmosyna tua. Qui respondit: Libenter dabo vobis inde comedere, sed volo iterum pauperibus de nostris panibus providere, quia pauperes non debent sua perdere, sed etiam ampliora recipere. Tunc datum est fratribus aliquid de eleëmosynis illis in prandio, & Joannes accepit integros panes ex promptuario ad dandum pauperibus pro Deo, sicut ipsi commissum erat, & facta est lætitio magna in domo illa.

8. Quodam tempore exiit manè haurire aquam de flumine juxta portam piscium. Intrans autem in navem cujusdam piscatoris ut aquam mundam hauriret, supervenit piscator, & ait: Quid hîc habes agere? Exeas citò de navicula. Tunc ille ferens patienter verba increpantis, omisit haurire aquam, ne hominem offenderet. Videns autem vir ille quòd esset bonus frater, & nihil dicens recederet, misericordia motus est, & ait: Venias huc ad me, & des mihi vasculum tuum. Et haustâ aquâ reddidit ei, dicens: Eas nunc in pace. Qui regratians benefactori suo, reportavit aquam in hydria orans devotè in via, sicut semper facere consuevit, quando pro negotio aliquo exibat. Sciens Dominus Florentius ipsum esse virum virtutis, & ad tolerandum adversa fortiter animatum, sæpius eum de negligentia redarguit, culpam ipsi imponens ubi culpapilis non fuit, volens in hoc patientiam ejus probare, & aliis ad exemplum monstrare.

9. Cùm igitur quidam pulsarent ad fenestram coquinæ, & alii ante januam, festinavit Joannes respondere singulis pro necessitatibus opportunis. Et illo huc illuc discurrente pulsavit Dominus Florentius manu sua super mensam, ut illi aliquid apportaret, quasi necessitatem haberet. Quo parum tardante propter occupationes, dixit pius Pater seriosè ad coquum suum probandum: Quamdiu sedebo hic de exspectando? Ad hæc bonus coquus mansuetè respondit: Adsum charissime, & portabo quod placet. Ignoscas quæso tarditati meæ. Dixit etiam interdum sic ad eum: Quomodo sapit istud sic? nescis melius coquere? Fortè fratres possunt murmurare, quod debent

debent malè coctos cibos tuos comedere. Ille verò patienter increpationem audiens, & negligentem se confitens, libenter, inquit, me emendabo. Cui Dominus Florentius: Sæpè hoc dicis, sed parum proficis.

10. 10. Alia quoque vice transeunte Domino Florentio per coquinam, venit post eum Joannes & flexis genibus traxit fimbriam vestimenti ejus, veniam petens. Ad quem respiciens ait: Quid est modò? Tunc ille: Ego fudi aliquid ex amphora in cellario. Cui rursum duriùs respondit: Sic sic destruis res nostras, unam frangendo, & alteram fundendo. Et statim aversa facie clausit ostium coquinæ, dimittens coquum in genibus procumbentem. Qui omnia humiliter sustinens surrexit de terra, nihil conquestus inde quasi injuriam passus, sed sine hæsitatione optimè sensit de Patre sancto, qui eum increpavit pro utilitate sua. His & aliis multis modis probavit eum frequenter Dominus Florentius, quem specialiter utique dilexit, & corde veneratus est propter fidelitatem ejus, & paupertatis amorem, de qua sæpius loquebatur cum eo in coquina. Et quamvis magnæ literaturæ non esset, habuit tamen ingenium bonum ad intelligendum Scripturas, sciens cautè discernere inter vitia & virtutes, & efficacia remedia dare tribulatis & tentatis.

11. 11. Libenter legit in sacro codice tempore sibi vacante à labore, non ut doctior fieret ex scientia inflante, sed ferventior in charitate ad opus redderetur. Diligenter advertit ad lectiones in mensa, colligens ex paucis verbis multa: & quod illi denegavit altitudo Latini sermonis, supplevit virtus obedientiæ, & frequens meditatio beneficiorum Dei. Unde desideranter studuit in vita Domini nostri Jesu Christi, trahens ex eo totius vitæ suæ regulam, & propter ejus amorem amplexatus est infimum statum, & viliorem cibum, atque vestem pauperiorem. Cùm legisset aliquando librum Joannis Climaci de perfecta abrenuntiatione sæculi, & mortificatione propriæ voluntatis, protulit exinde sententias spiritu plenas, ut docti viri de hoc mirarentur, quòd tam bonum intellectum illius libri haberet.

12. Ante paucos dies obitus sui, requisitus est ut diceret si quid emendatione dignum in domo sciret, quia fratres libenter se emendare vellent. Tunc respondit fidelis amator pauperum, dicens: In tribus optarem emendationem nostram. Primò ut parciùs comederemus, & pauperibus ampliùs daretur. Secundò, ut meliora ornamenta venderentur, & precium pauperibus largiretur. Tertiò, quia multos libros habemus, ut aliqui venderentur, necessariis retentis, & pauperibus meliùs subveniretur. His dictis Dominus Florentius congaudens devotioni & miserationi ejus dixit: Joannes, valde bonum est quod dicis. Tempore infirmitatis ejus venerunt quidam pauperes clerici, ut eum visitarent. Quos ille intuens oculis misericordiæ ait: O dilecti pauperes mei, jam de cætero non potero vobis aliquid dare. Commendo vos Deo, ut vobis provideat in bono. Inter plura humilia exercitia hoc in usu habuit, ut omni Sabbatho in memoriam mortis suæ longum linteolum seu kedellum portaret, & in eo coquere tunc consuevit, petens & desider-

desiderans in eodem post mortem sepeliri. Quod & factum est. Nam Matthias de Machlinia, qui socius ejus erat, fecit vestem illam lavari, ut in ea sepeliretur sicut desideravit. Igitur multis bonis virtutum fructibus repletus servus Dei Joannes coquus ex hac vita jam migraturus, cœpit infra octavam Pentecostes apostemate tactus infirmari, & ad sequentem vitæ transitum se disponere.

13. 13. Cui hoc etiam ad magnum meritum crevit, quòd antequam infirmaretur, curam pauperum clericorum & infirmorum ex obedientia & charitate denovo susceperat, cupiens eos visitare, & necessaria sollicitè eis ministrare. Sed præventus est infirmitate, & dulcedine visitationis Christi mirificè consolatus. Nam Dominus Amilius qui ipsi in infirmitate fideliter astitit, & continuè ministravit, quadam die de summo manè ad eum visitandum accessit, & quærens si aliquid vellet, de licentia ejus Ecclesiam intravit missam auditurus. Qua finita rediit ad infirmum. Cui Joannes: Placet mecum dividere missam in charitate quam audisti. Respondit Amilius: Libenter tecum totum divido & tribuo in charitate, dilecte frater. Ad quem Joannes: Frater mi, Dominus noster Jesus Christus interim me visitare dignatus est. Tunc Amilius hoc audiens, dixit: Quò abiit quæso? Qui respondit: Statim quando aperuisti januam, disparuit. Gavisus est ergo Amilius, & gratias agens Dominum benedixit. Et hæc mihi postmodum enarravit.

14. 14. Tentavit etiam Satanas servum Dei decipere & terrere, ita dicens ad eum: Recipe bursam tuam fœtide mercator, Existimas tu quòd pecuniâ tuâ possis emere regnum cælorum? Humilis autem Joannes intelligens hostis malitiam, intra se tacitè dixit: Non de me præsumo, sed de misericordia Dei, & in meritis Sanctorum. Sicque inimicus totaliter confusus abscessit, & Joannes divinæ misericordiæ fiducialiter se commisit. Devotus igitur famulus Christi ad orationem intentius se convertit, & inter alia psalmodiæ cantica, hæc verba ruminavit: Dominus solvit compeditos, Dominus illuminat cæcos. Amilius verò sedens ad lectulum ejus aurem apposuit, ut de ore agonizantis aliquid amplius audiret pro bono memoriali, sed præ raucitate infirmæ vocis intelligere non valuit.

15. Tandem diu agonizando, & 15. contra vim mortis desudans, inter devotas fratrum preces qui convenerant, spiritum vitæ exhalavit beato fine in servitio Christi consummato. Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo octavo, Sabbato quatuor temporum post Pentecosten, die Petronillæ Virginis. Cujus corpusculum reconditum est in cœmiterio apud sanctum Lebuinum, ubi & plures fratres post eum defuncti in pace Christi requiescunt, per Christum in novissimo die cum fidelibus cunctis resuscitandi. Sit laus & gloria Christo de tam devoto viro & humili coquo, qui brevi annorum curriculo & labore exiguo sortitus est [ut piè credimus] maxima prœmia in cælo, de quo venerabilis Pater Dominus Joannes Huesden Prior in Wyndesen dignum testimonium reddidit, dicens: Utinam cum tali viro & in tali statu mori mihi contigisset.

In-

Incipit devotum exercitium ejuſdem fratris Joannis.

16. 16. QUid retribuam tibi Deus æterne, pro omnibus quæ retribuiſti mihi? O dilecte Joannes miſerere tuiipſius, & penſa cum magna diligentia & omnibus viribus tuis præteritam vitam tuam, quid fuiſti in ſæculo, quid adhuc es & quid promeruiſti. Cogita inæſtimabilem bonitatem dilecti Domini noſtri Jeſu Chriſti, quam tibi ultra tam multos homines exhibuit, penſa quàm graviter ultra alios te judicabit, ſi te non emendaveris. Sta in timore, & cogita quòd ille qui tam benignè tibi pepercit, forſitan diutius parcere nolit.

17. 17. Pone in corde tuo quòd hodie vel ut longiſſimè cras ſis moriturus, & quorſum perges? Væ mihi Deus æterne, quo fugiam à facie iræ tuæ, quia peccata mea exiſtunt ſuper arenam maris? Veruntamen ſcio veriſſimè, quod nihil ita tibi diſplicet ſicut deſperare, & quod non vis mortem peccatoris, ſed pœnitentiam. Dic ergo ad eum in gemitu cordis tui: Aſpice in me miſerum peccatorem immenſa pietas Dei, convertere ad me iniquum hominem patens miſericordia. Ecce ego deſolatus venio ad omnipotentem, vulneratus curro ad medicum: Serva ſolitam pietatem tuam, qui tam diu gladium vindictæ ſuſpendiſti. Dele numerum iniquitatum mearum, multitudine miſerationum tuarum. Multa alia potes etiam cogitare de miſericordia Dei, ſicut de David, de ſancto Petro, & ſancto Paulo, de Maria Magdalena, & de publicanis & aliis multis peccatoribus, prout manifeſtè tota vita Chriſti patet, quàm miſericors extitit erga pœnitentes qui ad eum acceſſerunt: in quibus non ponderavit quam multum peccaverunt, ſed quantum amaverunt.

18. Quapropter ſi ad iſtam dilectionem debeam pervenire, tunc ſummè mihi neceſſarium eſt, quod reſpiciam fragilitatem meam, & quòd in veritate ſentiam, quòd ex me ipſo nihil boni poſſum, atque inceſſanter præ oculis habeam magnitudinem Dei & fidelitatem ejus, & meiipſius parvitatem & infidelitatem ad ipſum, in quibus multa conſideranda ſunt. Nam ſi rectè hæc attendo, perducent me ad ſubjectionem omnium hominum, & ad meiipſius contemptum, ita ut etiam deſiderem contemni. Sed iſtud oportet veraciter ſedula cogitatione exerceri, ſæpius invocando Dominum, à quo utique venire oportebit. Si igitur ad iſtam humilitatem & ad hanc dilectionem debeam pervenire, neceſſarium eſt mihi ut habeam quotidianum exercitium & regulam, quæ me ad iſta perducant. Itaque ſecundùm dicta ſanctorum neceſſarium mihi eſt præterita peccata mea aſpicere, & ea ante oculos ſemper habere, & multum niti ea ponderare. Et iſtud valde ſupprimet me & humiliabit, & defectus fratrum meorum ac aliorum hominum non magnipendam, nec leviter judicabo, ſed cum compaſſione ad meliora traham. Ex hoc expedit mihi ut pro iſto laborem, & caveam aliorum facta vel verba curioſè inveſtigare: & utique fugiam detractionem, & ſi audiero quid, nitar excuſare, & ſeorſum ponere, & abjicere. Multum etiam me juvabit quod conſiderem virtutes fratrum meorum, de quibus exiſtimo quod major pars nunquam mortale commiſit: & e contrario recen- 18.

recenseam magnitudinem peccatorum meorum, atque ita inveniam quòd non sum dignus inter eos conversari, nec ipsis servire, sed habeam eos in reverentia, & sperem quod per bona opera eorum & orationes perveniam ad vitam æternam. Est etiam mihi necessarium quod omni tempore præ oculis habeam Dei præsentiam, & quotidie nitar ab intra aliquid boni cogitare in opere meo, & singulariter sequi cupiam illud dignissimum speculum vitam Domini nostri Jesu Christi, ejus humilitatem, ejus pietatem, ejus patientiam, ejus despectionem & paupertatem, & specialiter ejus charitatem: & multum nitar unumquemque hominum sicut Dei imaginem aspicere, & omnia opera mea sic traham quasi Christo faciam, & istud multum alleviabit opus meum, & benevolum me singulis præbebit. Conabor etiam ut orationem meam attentè & sine festinantia legam, & frequenter in labore & opere meo genua mea flectam, & modicum breviter cum attentione orem. Omni manè tertia hora audiens campanam: surgere debes absque mora, & statim aliquid boni cogitare cum gratiarum actione de misericordia Dei & de tua miseria, & quòd Deus ibidem præsens sit, & Angeli, & Sancti: & adverte quid legis, & ad quem loqueris. Flecte genua vel sede honestè sine acedia & reclinatione ad unum vel alterum latus; & ita semper ages dum oras. Finitis matutinis vel primis lege sacram Scripturam: & si sopore deprimeris, modicum ex studio tuo scribe. Quinta hora signata, pertracta si aliquid agere habes in coquina, si nihil ibi agendum putas, claude coquinam, & liga libros: aut si aliquid aliud tibi commissum est, hoc age, donec tempus sit intrandi coquinam. Dum compulsatur ad missam, incipe legere tertiam flexis genibus in domo usque ad Psalmos, lege consequenter in via eundo ad Ecclesiam quod restat. In Ecclesia sedeas rectè super genua tua per totam missam in aliquo angulo, & cogita de vita & passione dilecti Domini nostri Jesu Christi secundùm consuetudinem tuam. Finitâ missâ incipe sextam legere in Ecclesia usque ad Psalmos, deinde reliqua eundo per viam. Cùm de Ecclesia reversus fueris in coquinam, ora primò modicum, & propone in corde tuo qualiter te velis habere per diem, & in quibus punctis tibi necessarium est te emendare, & ad hoc fortiter conare; habendo præ oculis, ut prædictum est; illud divinum speculum vitæ & morum dilecti Domini nostri Jesu Christi; & quòd ipsi ministras & non hominibus. Inter laborem & opus tuum debes sæpè breviter orare flexis genibus cum attentione, & specialiter ad signum campanæ, & quando in Ecclesia pulsatur ad elevationem sacri corporis Domini nostri Jesu Christi. Coge te sæpius aliquid boni cogitare inter laborem tuum, videlicet de beneficiis Dei, de regno cælorum, de judicio, de morte, & quando aliquis pulsat ante coquinam, ut des responsum bonum. Et si habes tempus, stude parum in excepto tuo. Quemcunque de fratribus in domo aut extra domum videris, illum aspice tanquam Christum, & præcipuè illos, qui curam domus gerunt. Et si aliquid à te desiderant, hoc læta facie citiùs age. Antequam incipias comedere, lege Benedicite: & aliquid boni inter prandium studeas legere vel meditari: & caveas ne nimis festinanter

ter edas ; & à delicato cibo vel potu; nec sis diutiùs quàm fratres in mensa, & citò surge cum aliquis inter prandium pulsat qui mensæ ministrat. Facto prandio, debes lectori de calido cibo providere, & sicut fratres habuerunt. Et interim lege gratias, & residua cibaria repone, & vasa coquinæ singula ad loca sua quanto citiùs vales. Cùm veneris ad cameram prandio completo, statim lege nonam, ac deinde fac opera, & labora usque ad secundum pulsum vesperarum apud fratres minores, nisi aliquid aliud habueris agendum in domo vel foris, & tunc lege vesperas tuas. Et si amplius de tempore habes, cogita vel stude aliquid boni usque dum quarta hora signata sit, & tunc intrabis coquinam parando fratribus cœnam. Cœna autem facta pertractabis de crastino die, quid tunc infirmi & fratres comedere debeant. Et cum res in coquina dispositæ fuerint, tunc vade ad cameram, & lege completorium tuum, & postea potes studere, & aliquid boni agere donec octava hora signetur. Post octavam horam debes scribere defectus tuos, & cogitare aliquid boni de materia sancta, & orare aliquid cum invocatione Sanctorum, & cum istis ire dormitum circa horam nonam, & niti cum sanctis meditationibus obdormire. Et dum experrectus fueris, cogita statim de materia devota, cum quibus iterum dormire queas. Ante omnia ista debes præponere obedientiam, ita ut quicquid Rectores domus jusserint, vel aliter consulerint quàm ego concepi, statim in illis me relinquere volo, & citò facere quod ipsi desiderant, & niti nullam rem nec ullum opus cum inordinato amore possidere, & sic faciliùs me relinquam. Debeo etiam niti ut habeam eos in reverentia & honore qui sunt custodes & procuratores domus, & multum præcavere ne ullam duram cogitationem neque suspicionem super eos acquiram, sed piè & simpliciter facere quod volunt, sine judicando & perscrutando quare hoc vel illud mandent: & habere præ oculis meam simplicitatem, & quòd non sum sapiens, & eorum sapientiam magnam reputare. Et utique ante oculos tenere quod meipsum eis resignavi in loco Dei, & meiipsius non sum, ad quod tamen meipsum ex voto non obligavi, sed ex libera, mera voluntate & proposito, quia spero quod mihi salubre sit taliter stare, & non facere secundum meum videre & velle. Et idcirco volo cogitare mecum propter quid, & multum eos rogare ut velint me deprimere, Insuper debeo niti ut in omnibus operibus meis ac verbis & cogitationibus Deum plus timeam quàm homines, ut quicquid facio, hoc purè sit ad honorem Dei, & ad ipsi soli placendum. Et in quacunque re excedo, ut in illa Deum plus formidem offendere, quàm homines. Et utique me custodiam à jactantia & appetitu ostentationis & laudis coram hominibus. Sed & multum nitar ad silendum, quod me notabiliter juvabit ad multa.

19. Et quòd loquar cum providentia, & interdum legam unum Ave Maria antequam loquar vel respondeam, nec res magis dicam quàm sint, & caveam dissolutionem & multa verba & sonorosa, specialiter in coquina, & alios de istis studeam admonere, qui horum quicquam fecerint. Et multum niti esse 19.

ſolus ubicunque poſſum, & introrſum armatus, & quod utique nunquam ſim otioſus, & caveam detractionem loqui vel audire. In officio tibi commiſſo eris diligens ad cuſtodiendum res bene exterius, & in hoc ſis obediens, atque unicuique benignus appareas ſpecialiter cibos infirmorum procurando, & maximè Domini Florentii, qui bene quotidie debilis eſt & infirmus. Ut omnibus hoſpitibus ſim benevolus recipiendo eos tanquam Chriſtum, ſed non multum cum eis loquendo, & ut reſpiciam bene ad pauperes, & in his tantum agam, quantum mihi eſt commiſſum pro poſſe meo, ita ut habeam eos in reverentia, & exhibeam eis benignitatem: & res mihi commiſſas bene cuſtodiam.

24. Quando foras exeo pro negotio,
24. ut tunc nitar oculos meos bene cuſtodire, & aliquid boni legere vel cogitare in platea, & quanto citiùs poſſum domum revertendo. Sæpe etiam nitar revelare tentationes meas, & ad minus inter octo dies uni de defectibus meis conqueri, & remedium inde accipere, & niti me ſemper reum dare, & contra nullum arguere. Et ſi aliquid frango vel negligo, pro illo volo libenter veniam petere. Volo etiam cavere à multa prægustatione cibi ſine neceſſitate & à potatione extra tempus prandii ſine licentia ſuperiorum, & ut non faciam aliquid poſt tergum eorum, quod non auderem facere in eorum præſentia. Multum etiam debeo niti omnia deſpectiva & humilia opera facere, & Matthiam & Joannem fratres noſtros inde revelare ubicunque poſſum: & habere eos in reverentia: & oſtendere me benevolum ad eos, & promptum ad omne humile opus coadjuvandum.

21. Cavebo me, quod non percipiatur à me querimonia de veſtibus, de ci- 21.
bis, aut his ſimilibus: ſed potius nitar ſentire, quòd non ſum dignus iſtis, quibus indigeo. Debeo etiam niti ſtudere libris, qui me ad iſta adjuvent, & totum ſtudium meum ad iſta trahere: & niti moderatè me habere in eundo, ſtando, ſedendo, & in conſimilibus. Eſt etiam mihi utile, ut magna reputem exercitia domus iſtius, ſuper omnes alias domos: & ut habeam magnum affectum in opere meo in coquina: & magnum propoſitum in hoc ſtatu mori, & pro nulla re mihi adventura, ab iſto velle ſeparari, ſalva ſemper obedientia. Et ut in hoc magnam habeam fiduciam, ad amantiſſimum Dominum noſtrum, quod omnia peccata mea velit cum iſto indulgere mihi, & de omni opere quantumcunque parvo, ſpeciale præmium largiri. Et licet multa alia bona opera ſint, quæ majora & ſanctiora ſunt, quòd tamen propterea non diſcedam ab opere meo: ſed firmiter maneam ſuper hoc, & confidam, quod mihi nullum opus ſalubrius nec utilius eſt, quam hoc, ad quod me Dominus vocavit. Inſuper volo omni die poſt octavam horam me examinare in omni hujuſcemodi modo, & videre, in quo amplius exceſſi, & ſpero fortiter proponere, de cætero in hoc me utique emendare.

F I N I S

Vita Joannis Cacabi.

XI.

VITA ARNOLDI SCHOONHOVEN.

De Arnoldo Schoonhovia, id est, bella curia, devoto clerico.

1. 1. CUm Daventriensis Ecclesia Reverendi Patris Domini Florentii floreret præsentia, & multi de diversis partibus scholares Daventriam intrarent propter doctrinæ studium, venit illuc quidam de finibus Hollandiæ bonæ naturæ juvenis, expers malitiæ sæcularis. Arnoldus nomine, filius Wyronis viri fidelis & honesti civis Schoonhoviæ civitatis. Hic igitur dùm adhuc in domo parentum esset, & scholas cum sodalibus pueris frequentaret, non est secutus itinera ludentium in plateis, sed solitus erat manè Ecclesiam intrare, & ibidem ad singula Altaria orationes & vota sua Deo offerre, tradens cor suum diluculo ad Dominum qui fecit illum. Hæc autem primordia tam devotæ pueritiæ, fuerunt quædam indicia amplioris gratiæ promerendæ in virili ætate. Nam Deo ipsum protegente, à contagione carnis permansit immunis. Ingressus ergo (ut dixi) oppidum Daventriense Magistro Joanne de arbore tunc regente, præsentavit se obtutibus Domini Florentii ab habendum hospitium in domibus devotorum clericorum, quorum non parva multitudo in diversis domibus sub cura & disciplina devotissimi Patris vivebat, sacris Dominicis obediendo consiliis ac præceptis, & nihilominus scholasticis libris insudando temporibus certis.

2. Cernens itaque Dominus Florentius Arnoldum ad serviendum Deo ferventer affectatum, atque à sæculo totaliter aversum, concessit ei mansionem in antiqua domo sua, ubi plures clerici numero ferè viginti in communi bursa stabant, unam communem mensam & sumptum habentes, & in magna devotione Domino famulantes, inter quos tres erant laici, unus Procurator qui necessaria emebat, alius coquinæ præfuit, tertius vestes sarciebat. Ex illa domo postea quidam ad ordinem Canonicorum regularem transierunt, quidam ad sacerdotalem gradum pervenerunt, fructum alibi facientes de bonis exemplis quæ Daventriæ didicerunt & viderunt. 2.

3. Eodem tempore adjuvante Domino Florentio & consulente, domum illam inhabitare cœpi, & ferè per annum in congregatione illa cum Arnoldo permansi, simul una camerula unoque lecto ambo contenti. Ibi quippe didici scribere, & sacram Scripturam legere, & quæ ad mores spectant, devotosque tractatus audire. Ad sæculi quoque contemptum fortiùs animabar maximè dulci conversatione fratrum, & pia admonitione Arnoldi quotidiè adjutus & instructus. Quicquid tunc scribendo lucrari potui, in sumptus communes tradidi, & quod mihi defuit, larga pietas dilecti Domini mei Florenti pro me persolvit, & paternè in omnibus subvenit. 3.

4. Multa igitur devotionis signa in 4.

Arnoldo notavi, quia multum exemplaris & devotus fuit tam in domo quàm in ſcholis, nulli moleſtus nec amarus, ſed omnibus gratus & benignus. Omni manè hora quarta campana ſignacula dante, ſtatim evigilans alacriter ſurrexit, & flexis genibus ante lectulum breviter oravit, primitias oris ſui Domino fervidè libans. Deinde celeriter ſe veſtiendo ad locum orationis pro matutinis Beatæ Mariæ Virginis & ſanctæ Crucis legendis tempeſtivè proceſſit, non faciens moram aliis, ſed cunctos prævenire ſatagebat. Ad miſſam iturus feſtinavit eſſe cum primis, flectens humiliter genua circa Altaria audiendo officium miſſæ cum ſupplici reverentia, nec ceſſans ab oratione & meditatione ſacra, donec miſſarum ſolennia eſſent ritè finita. Amabat autem locum ſecretum à turbis remotum, ne impediretur in orando: & tanto ferventius tunc orabat, quo ſecretius exiſtebat. Fugiebat hominum aſpectus, ne in aliquo notaretur eſſe devotus. Cavebat quoque ne vox ſua audiretur foris, quia in privata oratione ſoli Deo volebat eſſe apertus. Sed tamen non ſemper ita latere potuit, quin ardens lampas vel invita foras crepitaret.

5. 5. Accidit ergo aliquoties me ipſi aſſiſtente lætanter, ut eo orante cautè adverterem quid ageret, atque per illius fervorem ad precandum accenſus fui, optans talem devotionis gratiam quandoque ſentire, qualem ille ferè quotidie videbatur habere. Nec mirum ſi devotus in orando fuit, qui ſollicitus cuſtos cordis & oris extitit quacunque tranſiſſet. Nam & ex magna devotionis dulcedine, ſonus jubilationis in ejus gutture audiebatur, quaſi cibum ſuaviſſimum deguſtaſſet, juxta illud Pſalmiſtæ verbum: *Exultationes Dei in gutture eorum.* Sedens in ſcholis cum pueris non advertit clamores pueriles, ſed legente magiſtro ſcribebat lecta in papyro, poſtea repetens ea per ſe vel cum ſocio, fabulas vanas devitans. Non ſe fudit ad externa, ſed lectione firmata modicum legit in pagina ſacra, ſæpè tacitè orans, aut intimè ſuſpirans, Deum in ſtudio ſuo præcipuè quærens. Si quid notabile inveniſſet, hoc aſſiſtenti ſocio charitativè oſtendit, vel ad legendum tradidit, ſicque verbis ſacris & bonis alloquiis multos à ſcurrilitatibus & riſibus abſtraxit. Feſtivis diebus complures frequentantes, cujuſcunque ætatis vel artis fuiſſent, ſecum ad domum Domini Florentii pro audienda collatione duxit, gaudens & ſperans de converſione aliquorum. Et Deo inſpirante non eſt fraudatus à deſiderio ſuo, quia vidit fructum laborum ſuorum in emendatione morum ſæcularium juvenum & ſeniorum. Sermo ejus & exhortatio non de altis materiis nec de extraneis rebus, ſed de vera converſione ad Deum & correctione vitæ ſæcularis extitit. Et plus in bona ſimplicitate oris devoti, quàm in ſubtilitate ſermonis Latini profecit.

6. Poſtquam ergo competenter literatus videbatur, reliquit ſcholaſticalia, & contulit ſe pleniſſimè ad ſpiritualia ſtudia, domum, parentes, ac patriam ſuam obliviſcens pro vita æterna, promptiſſimè ſe ſubjiciens jugo obedientiæ, & clericorum diſciplinæ, ſecundùm laudabiles conſuetudines domus antiquæ, à devotiſſimo Patre Domino Florentio primitus ordinatas. Non magnopere laboravit pro multa ſcientia habenda, ſed pro bona conſcientia & puritate cordis 6.

cordis servanda, sciens mundos corde beatos esse, & Deo gratissimè placere. Cœpit autem instare & ferventer rogare, ut in domo Domini Florentii posset habitare cunctis diebus vitæ suæ, non affectans alium statum in toto mundo, quàm talem vitam cum tam devotis & Deo dignis fratribus ducere, sub strenuo magisterio & obedientia Patris summè venerandi. Adhuc enim vivebant in carne quos suprà memoravi dilecti Domini Florentii discipuli & Alumni devotissimi, Dominus Lubertus, Dominus Henricus, Dominus Gerardus, Dominus Amilius, Dominus Jacobus, & Joannes Ketel, cum aliis primitivis fratribus in domo illa plantatis Christi amore ferventibus, & proximis suæ lucis exempla monstrantibus, quorum humili consortio & synceritati vitæ charissimus frater Arnoldus sitiebat copulari, fœlicem se existimans si cum his Florentigenis cælibem vitam in terra agentibus meretur toto tempore mortalitatis suæ conversari. Illo igitur persistente in prece, distulit Dominus Florentius desiderium ejus exaudire, ut probaretur meliùs, ita dicens ad eum.

7. 7. Discas bene scribere, & tunc spes erit de te. Quo audito tota diligentia nitebatur scribendi artem addiscere, sæpè vadens ad quendam bonum scriptorem, & petens ab eo plenius informari. Et dixit mihi: O si scirem bene scribere, ut possim citiùs cum Domino Florentio habitare. Spero quòd benè per gratiam Dei vellem passiones meas vincere, si tantummodo scribere scirem. Et cum hæc audissem, miratus sum probitatem ejus & fervorem, quia omni conamine satagebat agere quæ Dominus Florentius dixerat. Et ego versa vice cogitavi mecum dicens: Bene vellem addiscere scribere, si scirem me bene emendare. Verum ipse gratiam Dei specialem habuit, quæ eum ad omne opus bonum instruxit, ut nil ei grave ad obediendum videretur. Quam gratiam exercitiis devotis enutrire, & orationibus sedulis servare conabatur, ne in vacuum gratiam Dei recepisse argueretur. Igitur antequam in codice legeret, vel scribere inciperet, breviter oravit, mentem suam elevans ad Deum; similiter & in fine operis sui fecit, gratias agendo. Exiens domum vel rediens ad cameram, coràm imagine Christi genua flexit, & orans atque inclinans ad opus suum accessit.

8. Ad singulas horas cum campana 8.
signaret, Ave Maria vel quid simile legit. Cùm adhuc scholas frequentaret, si januam Ecclesiæ apertam vidisset, quantum tempus permisit, libenter ante vel post exitum scholæ Ecclesiam intravit, vel ad minus versus Ecclesiam inclinavit. Consuetudines bonas à senioribus impositas sollicitè observabat, nil quamlibet minimum scienter prætermittens. Admonitiones de qualibet re parva sibi intimatas gratanter accepit, studiosè emendare curavit. Omne verbum à superiore suo aut ejus vicario dictum, ita humiliter accepit; quasi ex ore Dei vel alicujus sancti audisset. Sed nec discutere vel dijudicare audebat, aliter interpretando quàm dictum erat. Idcirco magnam pacem intus habuit, & tam Deo quàm hominibus charus fuit, & quasi semper lætus in Domino ad omnia jussa sponte paratus.

9. Ante festivitates Christi & Sancto- 9.
rum cum magna intentione ad sacram communionem se studuit præparare, &

dice-

dicebat: Jam magnum Festum instat, præparemus nos devotè ad suscipiendum Dominum. Item hodie est Festum istius Sancti, imploremus ferventer ejus suffragium.

10. 10. Loquente quodam juvene cum Domino Florentio de vitio vanæ gloriæ, & remedia postulante, supervenit Arnoldus transiens ante illos. Quem videns Dominus Florentius ait juveni: Quid dicis de isto fratre? Habet ipse etiam vanam gloriam? Respondit juvenis: Existimo quòd non. Cui Dominus Florentius: Bene credo sic esse ut dicis. Postquam ergo ferè per annum affectus Arnoldi protractus esset, & sufficienter probatus, & tamen constans permaneret, & longanimiter exspectaret fraternitatem sibi concedi, acquiescens Dominus Florentius petitionibus ejus assumpsit eum dans ei locum inter fratres: quod ei erat lætissimum, & de eo maximas gratias Deo referebat. Tunc quasi de novo conversus, & in perfectiorem statum vocatus esset, ita ferventer & humiliter conversari studuit, ut fieret omnibus exemplum virtutis & summæ subjectionis, nil laxans à devotione pristina & consuetudine bona ab antiquioribus domus illius fratribus sibi tradita. Toto corde apprehendit disciplinam, quotidianis renovationibus se exercendo ad virtutes, secundùm illud Apostoli; *Renovamini autem spiritu mentis vestræ.* Excussit à se torporem alacer ad vigilandum & orandum, multum diligens ad scribendum, & negligentes bono zelo inductus piè & charitativè admonendo.

Ephes. 4.

11. 11. Præter voluntatem Rectoris sui non videbatur alia voluntas in eo vivere, illius facta & dicta magnificando, & tanquam cælitus emissa humiliter ea amplectendo. Et sic non solum in juventute sua, sed usque ad ultimum vitæ, tanquam innocens puer permansit obediens & subjectus. In vestitu quoque, in sermone & moribus suis humilitatem & verecundiam exhibuit, trahens semper ad meliorem partem si quid insolens vidisset, aut defectuosum percepisset. Infimum locum quærebat non fictè, sed ex animo. Et sicut aliqui gravantur in humiliationibus, sic ipse gravabatur in supportatione humiliationis. Jucundus erat inter fratres sine dissolutione, tamen nec multum loquax, sed ori suo custodiam ponens, & quæ ædificationis erant in medium proferens, multo libentiùs audiens quàm docens. In labore erat fidelis & fervens, & gravabatur si non semper adjuvaret fratres in braxatura, de nocte surgendo. Ante horam scribendi, pennas suas parare solebat, ut eo expeditiùs scriberet, & commune bonum promoveret. Sic nitebatur facta sua ordinare, ne per eum fratres gravarentur, sed potius aliquid utilitatis eis importaret.

12. Studebat ergo quantum potuit, 12.
ne fratrum labores comederet, ideoque communia & exteriora opera libenter faciebat. Et quod minus lucrari poterat scribendo, gaudebat suppleri per patrem suum carnalem, qui aliquam summam pecuniarum fratribus annuatim mittere consuevit. Post obitum parentum suorum, hæreditatem ad se devolutam libenter ad communem usum fratrum dedisset, sed morte præventus impeditus fuit. Cùm enim proposuisset ad Hollandiam pergere pro dispositione hæreditatis suæ, venit Sutphaniam ad fratres suos, qui ibidem tunc moraban-

bantur, & paucis diebus illic peractis cœpit post festum Philippi & Jacobi infirmari, & sic dilata est itineratio ejus ad patriam, ne fortè alibi à consortio fratrum elongatus consummaretur.

13. 13. Sentiens ergo magis ac magis se infirmari, tamen non multum lecto decubuit: nam ipso die sancti Wyronis Episcopi, qui fuit penultimus dies vitæ ejus, lectulum suum ipse sibi stravit, & in crastino Wyronis, scilicet in die sancti Gengulfi martyris circa horam vesperarum dispositis rebus suis, communicatus est sacro corpore Christi, & etiam inunctus. Sero autem facto cum valdè debilem se sentiret, desideravit fratres ad se pariter convenire, quibus devotè se commendavit, ut fideliter pro eo orarent, & cuidam devotæ Virgini in Schiedam nomine Lydevvy obitum suum denunciarent, quam aliquando in partibus Hollandiæ visitavit, de qua multa miranda ex longa ejus patientia referuntur, quæ promiserat se oraturam pro eo. His dictis jacuit compos mentis suæ usque ad decimam horam die discedente. Veniens autem ad extremam horam, nullam tristitiam ostendit, sed dixit se paratum esse; & tunc præsentibus fratribus & orantibus tradidit spiritum hora supra dicta, sine magna, ut videbatur, pœna: quia cum devotis fratribus ab adolescentia sua conversatus erat cum bona conscientia, tanquam verus Dei cultor, & devotus Christi amator, in humili statu clericali per annos triginta & unum in congregatione fratrum perseverando. Defunctus est autem dulcis & amabilis frater anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo, mensis Maji die nono, in civitate Sutphaniæ terræ Geldrensis, & in cœmeterio beatæ Mariæ Virginis sepultus ad australem partem Ecclesiæ.

NOVITIUS.

14. Cum istorum virorum vitam audio, cogor vitam meam despicere, quia in istis conspicio quàm longè adhuc à veris virtutibus disto. Attamen mihi proficere spero quod hæc te narrante percepi, nam intendo me cordialiter emendare. 14.

SENIOR.

15. Idcirco ista tibi breviter dixi, ut ad spiritualem fervorem te studeas dare, & in humilibus exercitiis gaudeas conversari. Nec unquam ad aliquam dignitatem vel honoris officium anheles, sed ad omnimodam subjectionem & vitiorum extirpationem labores, ut Deo ampliùs placere possis, qui humilibus semper dat specialem devotionis gratiam, & post præsentis vitæ laborem bene exercitatis gloriam sempiternam, Amen. 15.

FINIS

VITÆ ARNOLDI SCHOONHOVIENSIS.

Hactenus de vitis discipulorum D. Florentii.

PARS PRIMA.

De vita B. Liduvinæ Virginis.

Hujus B. Liduvinæ Virginis nomen, diverso modo à variis scribitur, nunc Lyda, nunc Lyduvigis, aliquando verò Liduvina dicitur.

Prologus in vitam B. Liduvinæ Virginis.

Religiosis fratribus, Canonicis regularibus monasterii S. Elizabeth prope Brielem, in partibus Zelandiæ constitutis:

Frater N. pauper, peregrinus, orationum vestrarum suffragia humiliter petens.

1. *1. Dilectissimi in Christo fratres, cùm simus unius ordinis & regulæ Professores, justum est, ut secundùm dictum Apostoli Jacobi, pro invicem oremus, & fidem nostram bonis operibus adornemus, atque charitatis vinculum in vera charitate custodiamus. Scire igitur dignetur fraternitas vestra, quòd rogantibus fratribus vestris, libellum de vita sanctæ & patientissimæ Lyduvigæ Virginis perlegi: & sicut diu desiderastis, eundem breviori ac planiori stylo compositum, vobis nunc ad legendum ex charitate transmitto. Non ægre capiatis, quòd distuli: nec præsumptioni deputetis, quod feci: quia ad faciendum, consilium venerabilis Prioris vestri accessit, & me animavit. Nam quod imprimis difficile mihi videbatur Deo juvante, per orationes vestras, tandem ad effectum pervenit.*

2. *2. Totam autem materiam libelli, in duas partes distinxi, & singulis partibus propria capitula prænotavi. Plura etiam de consilio quorundam religiosorum omisi inserere, quæ fortè quibusdam simplicibus, dubitationem aut quæstionem intricatam, ingerere videbantur. Elegi ergo ex multis, ea potiùs scribere & colligere, quæ mores instruerent, & humilem imitationem legentibus liquidò demonstrarent. Sunt tamen ferè omnia, omni admiratione digna, meam experientiam excedentia, quæ majoribus judicanda committo. Spero autem, quòd vota humilium, Deo magis, & ipsi sanctæ Virgini grata erunt, & complacebunt; quam altiora scrutari, & de secretis Dei insipienter fabulari.*

3. Nec moveat aliquem, si interdum 3.
Lidia, aut Lidevvigis, in litera ponitur; quia hoc etiam in aliis Sanctorum gestis invenitur: sicut Agna pro Agnete, Walburga pro Walburge, congruè dicitur. De Lydia in actibus Apostolorum legitur, quam Paulus Apostolus ad fidem convertit, & in ejus domo hospitium habuit. Nostra autem Lydia plures religiosos ad colloquendum de divinis, libenter acceptavit; & ab Angelo sancto edocta, gratiam supernæ consolationis, tribulatis corde, sæpius intimavit.

FINIS PROLOGI.

CAPITA PRIMÆ PARTIS de vita Lidevvigis Virginis.

***

CAPUT I.

De loco & nativitate Lidvvigis Virginis, & de probitate parentum ejus.

1. IN Occidentali plaga Hollandiæ, 1.
sita est civitas quædam, ab adjacente rivulo Schiedam nuncupata: quam Deus, qui potens & mirabilis est sanctis suis, cujusdam sacræ Virginis adornavit mirabili & inaudita patientia. Hæc re & nomine, à passione multa, Lidevvigis rectè est vocitata: quia variis languoribus flagellata, facta est Christo cœlesti Sponso suo gratissima. Hæc à mundi amatoribus, dum viveret, reputabatur egena & abjecta: sed à conditore cæli, tanquam pretiosa margarita, de marinis fluctibus est electa, & in cœlesti regno cum virginibus sanctis summè provecta.

2. Hujus ortus generosus, ex mili- 2.
tari prodiit parentela, sed nobilior crevit & splenduit, superveniente in ea Spiritus sancti gratia. Pater ejus Petrus dicebatur, qui licet nobilis esset genere, secundùm sæculi dignitatem: tamen Deo piè permittente, ad tantam devenit paupertatem, ut tempore Ducis Wilhelmi, filii Alberti ducis in comitatu Hollandiæ, nocturnas vigilias civitatis custodiendo, victum & necessaria vitæ quæsitaret: unde se & suam familiam competenter sustentaret. Iste Petrus, cùm secundùm communem sæcularium modum, per aliquot annos, vitam in multis laboribus simpliciter egisset, accepit uxorem nomine Petronillam, magnæ probitatis & virtutis fœminam, suo nomini ac generositati congruentem: quæ, Deo præstante, multorum filiorum germine floruit: ac Deum timendo,

domum suam honestè regere studuit. Hæc octo filios, & unam filiam nomine Lidevvigem, genuit, quam quidam Latini Lidiam nominant; de qua præsens sermo fari gestit, quæ per eam Deus mirabilia, coram multis testibus gessit.

3. 3. Cùm igitur mater tantorum filiorum, in partu singulorum magnam difficultatem passa fuisset: in hujus tamen filiæ nativitate nullam ferè sensit gravitatem. Nam in die Palmarum ingressa Ecclesiam, dum sibi tempus pariendi adesse sentiret, cum celeritate domum intravit: & quasi sine magno dolore, infra lectionem Dominicæ passionis, hanc prælectam filiam parturivit, Anno Dominicæ Incarnationis 1380. quintodecimo Kalend. Aprilis, in crastino Gertrudis virginis, tempore Urbani Papæ sexti: anno Pontificatûs ejus tertio: præsidente in Episcopatu Trajectensi inferiori, Reverendo Præsule Florentio, tam Clero quàm universæ plebi accepto. Natâ itaque hâc filiâ, in ordine filiorum quinto loco: & in Christi baptismate regenerata, nomen accepit Lidevvigis, sive Lidia, à parentibus sibi inditum? verè decus inter filias hominum, ac pudicitiæ speculum: sed Deo ab æterno disponente, facta est in brevi devota speculatrix Dominicæ passionis, atque Crucifixo conformis, per multa vulnera corporalis ægritudinis.

CAPUT II.

De devotione ejus ad imaginem Beatæ Virginis.

1. 1. Cum igitur hæc virgo, septem vel octo annorum esset, inspirante Deo magnam cœpit habere devotionem ad imaginem Beatæ Virginis Mariæ, quæ stabat in Ecclesia Scicdamensi. Hanc ferunt cives illius civitatis, miraculosè satis procuratam, & à quodam ejusdem imaginis opifice, dato pretio exiguo emptam. Is enim ad nundinas Antvverpiam cupiens pergere, & imaginem ibidem cariùs vendere: cùm navem sumptâ secum imagine intrâsset, tantæ ponderositatis imago efficitur, ut viginti aut plures viri naviculam à littore non possent removere. His visis stupefacti nautæ, perpenderunt ex præsentia imaginis, difficultatem abducendæ navis accidisse, & locum mansionis ibidem velle habere. Consilio igitur brevi inito, artifex imaginem civibus vendidit, qui Chorum ei specialem pro reverentia, in Ecclesia deputarunt.

2. Posteà verò, quandam colligationem fraternitatis, in memoriam beatæ & gloriosæ Mariæ semper Virginis, multi utriusque sexus oppidani confœderati instituerunt. Erat autem hæc imago linea, & tantæ levitatis, quod vir unus eam de facili portare potuisset. Hanc itaque imaginem virgo juvencula fratribus suis duobus frequentantibus, prandium ad scholas deferens, antequam domum rediret, Ecclesiam desideranter intrans, visitavit, & eandem per Angelicam salutationem, prout poterat, devotè studuit honorare. Et hoc quidem bonum & laudabile initium, in puerili ætate lucebat: quod majoris gratiæ futuræ, ab annis adolescentiæ ejus, usque ad terminum vitæ, præsagium erat. Cùm ergò de moroso reditu, à matre corriperetur: respondit columba sine felle; Ecclesiam ad salutandam Beatam Vir-

Virginem se intrasse, illamque sibi vicissim arrisisse. Quo audito mater ejus, satisfactionem accepit, & benignè contenta, ab ea quievit. Dilecta enim & unica filia erat, & in opere Dei & laude B. Virginis decenter est inventa, nec ob id à sua devotione reprimenda.

CAPUT III.

De firmo proposito ejus in statu virginitatis.

1. 1. TRansactis autem infantiæ annis, cùm pueritiæ ævum ageret, tantâ corporis elegantiâ & animi industriâ, ac cæteris naturæ donis à Deo ipsi collatis, cœpit pollere, ut cum duodennis esset, à multis in conjugium peteretur. Ad quod, cùm eam pater ipsius hortaretur, mater nequaquam propter ignorantiam & puerilem ætatem assensit: sed potiùs dissuadens, rogavit, ne eam molestaret. Tunc ipsa constanter patri respondit, quod ad hoc, nullo modo posset eam inducere: Imò si alium modum evadendi non inveniret, seipsam ita tractaret, quod nullus eam in matrimonium postularet.

2. 2. Quapropter Dominum quotidie rogabat, ut omnem noxium & carnalem amorem, de corde suo tolleret: quatenus ipsum solùm Deum, ac Dominum suum, puro corde & corpore, diligere posset. Cujus preces & desideria, pius & misericors Deus, qui eam sibi in sponsam ab æterno elegit, incunctanter exaudivit: & mirâ dispensatione providens, in multimoda corporis afflictione, beneplacitum ejus adimplevit, juxtà illud verbi sancti sui dictum: Omnem, qui fert fructum, purgabit eum pater meus, ut fructum plus afferat. Terra enim bona erat florem producens pudicitiæ: sed ne sæculi vanitates aut deliciæ carnis violarent sigillum virginitatis, Christus eam circumsepsit spinis & doloribus gravissimis, ut nullis esset apta conjugalibus thoris.

CAPUT VI.

De initio infirmitatis ejus, & occasione longæ ægritudinis.

1. CUm igitur quintum decimum annum ageret, ne post greges sodalium sæcularium vagari inciperet, medicus animarum Christus, corporali quâdam infirmitate eam piè, pro salute animæ illius, visitavit & coërcuit, de qua pro parte, postea convaluit. Accidit ergò in fine anni quinti decimi ætatis ejus, circa festum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, ut invitata à sodalibus virginibus, cum eis super glaciem, induta sandaliis graderetur. Ubi una, de consodalibus ejus, cursu rapido super glaciem pergendo, nec gressum fugere valens, Lidiam manu apprehendit, moxque supra fragmenta glaciei, improvisè ipsa cecidit, & graviter læsa, unam parvam costam dextri lateris sui confregit. 1.

2. Ex qua fractura multa ei commoda provenerunt, & increverunt. Nam primò quidem apostema durum, circa locum costæ confractæ excrevit: pro cujus curatione, licet parentes ejus multa exposuissent, optatam tamen sanitatem ejus consequi non valebant. Cùm autem à nemine curari posset, & de loco ad locum, de lecto ad lectum, exigente impetu infirmitatis, frequenter translata fuisset: tandem sexto-decimo ætatis ejus anno, in vigilia S. Joannis Baptistæ, patre ejus accedente, ut eam consolaretur, ipsa de loco, in quo jacebat exiliens supra genua patris sui incur- 2.

incurvata, debilis ruit. In quo saltu apostema ruptum est, & sanies copiosè per os ejus, cum vomitu profluxit: cujus occasione in tantùm debilitata fuit, quod quasi mortua putabatur.

3. 3. Exinde jam cœpit continuis infirmitatibus laborare, in quibus antequàm spiritualia saperet, humanas & corporales consolationes, necessitate urgente, admittebat, licet parum valebant, nec miseriam abstergebant. Primò itaque triennio infirmitatis illius, tempore Paschali pro sacra communione ad Ecclesiam ducebatur vel portabatur: & cum stare vel incedere pedibus non posset, baculo vel scabellulo, domi vel foris serpendo utebatur. Sæpè etiam aquam frigidam de fossa, quamvis turbidam, copiosè bibebat: vel ad ignem veniens, calidam vel tepidam ex ollis insumebat, quam tamen stomacho languente, statim evomebat. Deficiente ergo humano consilio, & indiscreto regimine crescente, corpus tabescebat: sed anima in vase fictili, per occultam gratiam, ad magnum meritum in futuro servabatur: ut in ea compleretur, quod de beato Job legitur: *Ecce satan in manu tua est, veruntamen animam ejus serva.*

CAPUT V.

De sententia cujusdam medici, & miraculoso facto circa eam.

1. 1. MEdicus quidam de Delft, Magister Andreas nomine visitans eam, parentibus ejus quasi prophetando prædicebat: quod nullo modo sanitatem obtineret, etiamsi multam summam nobilium Anglicorum pro ea exponerent. Addidit quoque idem industriosus Magister, consolando parentes & cognatos; quod talia & tanta supernaturaliter Deus circa eam esset operaturus, quod pro tanto pondere auri, ad magnitudinem capitis hujus virginis, optaret, quod ipsa filia sua foret: quia de tali sobole, gaudium maximum habere speraret.

2. Contigit autem in supradicto triennio, virgine in lectulo ægra jacente, res satis miraculosa, quam Deus ostendere dignatus est, ad declarationem nominis sui, & ad virginis meritum cognoscendum. Duo viri in civitate, inter se animo concitati, litigare cœperunt; & unus alterum evaginato gladio persequebatur, ut eum percutiendo vulneraret, aut necaret. Alter igitur eorum perterritus, fugere cœpit in domum & cellulam hujus virginis; ut ibi latendo, manus se persequentis evaderet. Quem alius mox insequutus, quærebat à matre ejus Petronilla, utrùm domum suam intrasset. Cui illa, volens salvare mendacio suo fugientem, & à sanguine prohibere persequentem, respondit eum non intrasse. At ille incredulus verbis matris, intravit ad abdita virginis ægrotantis. Et cùm interrogasset, an cellam ejus intrasset, respondit confidenter sacra virgo, in Deo spem habens, quod sic. 2.

3. Super quo responso mater commota, dedit alapam filiæ, tanquam proditionem malitiæ suæ miseriæ ex incauta locutione superaddidisset. Tunc filia constanter matri respondit: ego propterea veritatem dixi, quia sperabam, quod veritas occultaret ad se fugientem. Quod & factum est, Deo providente. Nam is, qui ad interitum quærebatur, ante oculos persequentis stabat, & penitùs non videbatur. Recessit ergo omittens persequi fugientem, ignorans ibi adfuisse Dei virtutem. Quo viso, mater ejus fidem filiæ 3.

suæ

ſuæ, longè magnificentiùs ſuæ fidei, immò diffidentiæ, prætulit: & de cætero ampliori dilectione ad eam afficiebatur, atque benigniùs infirmitates ejus cœpit tolerare.

CAPUT VI.

De modicitate refectionis ejus per plures annos.

1. 1. POſt hæc in tantùm creſcebant, & multiplicabantur infirmitates ejus, ut omnibus viribus corporis deſtituta, lecto penitùs decumberet: ita quod in ſpatio triginta trium annorum, ante mortem ſuam, terram non tangeret. Refectio autem ejus, poſt tres primos annos, uſque ad decimum nonum ægritudinis ipſius annum, fuit ex modico & parco, & incredibili ſatis alimento, pro ſuſtentaculo tam ægerrimæ vitæ humanæ. Interdum modicum fragmentum de pomo, ſupra ignem calefacto: aliquando parum panis, cum modico ſorbello cereviſiæ ſpumantis: quandoque parum dulcis lactis capiebat. Poſtquam verò talibus uti non poterat præ debilitate corporis, per annos aliquot uſa eſt in hebdomada, media pinta vini puri, ſine admixtione aliqua: quod tamen poſtea per aliquot annos oportebat cum aqua miſceri. Interdum quoque ſumebat modicum de ſpeciebus ſaccari, vel cinnamomi, vel muſcati, vel dactylorum. Sed cum iſtis amplius uti non poterat, edendo vel ſorbendo, ſolam aquam ſumebat, ſcilicet mediam pintam aquæ moſalis in hebdomada, quæ ſingulari Dei munere, tantam ſuavitatem ei conferebat, quod omnem vini ſaporem excedebat: de quo magnas Deo gratias referebat.

2. 2. Eo etiam tempore, hanc gratiam à Deo habuit, quod ſolo guſtu diſcernebat inter aquam moſæ affluentem & defluentem, quando ex illius hauſtu, poculum ſibi allatum ſumpſit. Fuit quoque multis annis [quod amplius mirandum eſt] ut nullo cibo vel potu corporali, nec ſomno uteretur, excepto corpore Chriſti, ſingulari omnium dolorum ſuorum remedio, atque ſolatio ſuaviſſimo, præ omnibus cibis ſibi ſapidiſſimo.

CAPUT VII.

De variis languoribus & doloribus, eam, die noctuque torquentibus.

1. COmpletum eſt in hac Virgine, quod de B. Job legitur: Nocte os meum doloribus perforatur, & qui comedunt me, non dormiunt, à multitudine eorum, conſumitur veſtimentum meum. Igitur deficientibus medicorum artibus, & ciborum nutrimentis, languores ejus quotidiè augmentabantur in pejus: Jacebatque in lectulo duro virgo miſerabiliter afflicta, & corroſa à vermibus: qui de virgineo corpore, ex putrefactione orti, carnes ejus comedebant, & tamen nullus fœtor ex eis procedebat. Iſti vermes erant griſei coloris, pleni aquâ griſcâ, habentes capita nigra, groſſi ad ſpiſſitudinem extremæ partis unius fuſi, longi ad menſuram parvi articuli digiti humani. 1.

2. Habebat etiam in corpore ſuo, ſanctæ Trinitatis diſcipula, tria magna foramina, ex quorum uno circa ventrem effluebant quandoque vermes prædicti copioſè. Superponebatur autem huic vulneri emplaſtrum, de recenti farina tritici cum melle permixtum; ut ex tali confectione & aliis pigmentis, vermes innati ſugerent, aliàs enim ipſam uſque ad mortem torſiſſent. Quando autem hujuſmodi emplaſtra, propter mutatio- 2.

tatio

tationem auferebantur, remanebant in eis parvi grisci vermes cum nigris capitibus, nullum de se fœtorem exhalantes, sed suavitatem odoris intuentibus exhibentes. Erat itaque virgo eadem, ex diuturno & gravi vulnere, in inferiori parte corporis, putrefacta: & ne sancta ejus viscera penitus effluerent, molli quodam operculo foramen infixum obturabant.

3. 3. Accidit tunc temporis, ut famosus medicus Ducis Hollandiæ, Magister Godefridus de Hagis, cum Margareta Ducissa, ad hanc Virginem causa visitationis veniret, ad perscrutandam causam infirmitatum ejus; quatenus si posset, salubre remedium virgini adhiberet. Qui, prout potuit & decuit, visis quibusdam intestinis viscerum ejus, de corpore extractis, & in pelvi receptis, invenit vermes prædictos ex putrefacta medulla spinæ dorsi ejus effluere, & causari putrefactionem illam judicio naturali, eo quod nullo salsò uteretur. Quo facto, videns se non posse ei in aliquo proficere, jussit intestina iterum in ventrem ejus reponi. Dicebat quoque idem medicus, in brevi ipsam hydropicam futuram. Incurrit autem hanc hydropisim ferè decem & novem annis ante mortem suam: in quibus nec cibo, nec potu, nec somno utebatur. Et sicut nulla alimenta insumebat, sic nec ulla superflua naturæ egerebat.

4. 4. Circà annum Domini 1412, hæc sacra Dei plantula, longo doloris sarculo perfossa, ex vehementia infirmitatum suarum, evomuit particulatim pulmonem & hepar cum pluribus intestinis absque tamen aliquo fœtore, ut probatum est à multis. Nam qui manibus ea attrectabant, ferè per diem suavitatem manibus suis adhærere sentiebant: à quarto-decimo anno Domini usque ad vigesimum primum, nullo modo per seipsam potuit moveri aut verti: & jacebat ipso septennio, & deinceps resupina usque ad mortem: nec quicquam movere poterat in corpore suo, excepto capite, & brachio sinistro cum scapula ejus. Quando autem moveri aut verti solebat in lecto, tunc oportebat corpus ejus circa scapulas, mappa vel leni fascia colligari, alioqui periclitabatur membratim dissolvi.

5. Alias quoque quamplurimas infirmitates patiebatur virgo Christi, flagellis cincta durissimis, quæ non ad perniciem animæ, sed ad majus meritum, sicut beato Job, illi infligebantur: ut 5. postea tantò capacior atque dignior esset, ad consolationes angelicas & cœlestes, quantò angustior & desolatior jacebat in terris. Habuit igitur dolores capitis sæpe excessivos usque ad mortem: dolores dentium multiplices, sæpissimè usque ad mortem: febres quoque diversas, usque ad mortem: hydroposim longam, usque ad mortem: in tempore pestilentiæ, tria apostemata: calculum quoque pergrandem ante mortem, cum quo & mortis debitum solvit. Hæc omnia quamplurimis annis patientissimè pertulit, ut spiritus in æternum salvus fieret, & cum Christo in paradisi delitiis exultaret. Quantò enim corporales ægritudines in ea abundabant, tantò major in ea, fortis ut mors dilectio Dei & proximi augebatur. Nam ex abundantia charitatis, & interni fervoris stimulatione, ausa est quodammodo Dominum provocare, quatenus super eam miserias & dolores multiplicaret, Cujus preces exaudiens Dominus, cum duo apostemata haberet in corpore, tertium addidit in maxilla.

6. De-

6. 6. Denique omnibus generalibus infirmitatibus, quibus homines gravari solent, laboravit: quas mirabili & inauditâ patientiâ, pro amore Christi, memor omnium & majorum passionum ejus, piè toleravit. Nulla ferè pars corporis fuit, quæ non aliquâ speciali plagâ doloris contabuit. Siquidem in fronte habuit fracturam, usque ad medium nasi protensam: similiter in labio inferiori & in mento rupturam sanguine coagulatam, ut ex hoc incommodo vix loqui valeret. Dexter oculus ejus, omninò cæcus erat: sinister verò tam debilis manebat, quod nullo materiali lumine, nec in die neque in noctibus uti poterat: quin etiam ex qualicunque resplendentia luminis, cruciatum sentiebat. Quapropter continuè in tenebris jacebat; & locum lectuli ejus cortina simplex ambiendo obvelabat, ut rarò apertè videretur ab hominibus. Quæ tamen sæpissimè videbat Angelum lucis, ad consolationem suæ maximæ torsionis.

CAPUT VIII.

De gravitate febrium, & nova molestia in crure ejus.

1. 1. PAtiebatur hæc rosa Christi, longas febres, & diversas sæpè quartanas, sæpe tertianas, & sæpe quotidianas. Inter quas spinas afflictionum, corpus suum Divinæ merè voluntati & correptioni tradidit cruciandum: cujus nutu omnia ordinabantur ad bonum animæ ejus, & multò meliùs, quàm aliquis hominum præscire potuit, aut excogitare. Et quidem tertianas febres, per decem & septem annos & ampliùs sustinebat: quas pro salute & redemptione animarum libenter usque ad mortem, parata fuit sustinere. Harum febrium accessus talis erat. Nam primò habebat indicibilem calorem, quem indicibilis frigiditas sequebatur. Deinde iterum prædictus calor, & postea frigus intensum, redibat: quæ vicissitudo ferè per dimidium annum durabat. Postea verò habebat eandem febrem à contrario: Nam primò cum magno & indicibili frigore, & postea cum valido calore; qui tam diu durabat, donec tempestas penitus cessabat. Cessante autem febre, ita insensibilis permanebat, quod seipsam ignorans, nec audire nec loqui poterat.

2. Cùm enim sentiret accessum febrium, aptabat se ad exercitia Dominicæ passionis, commendans se & suas passiones passioni illius, in quo omnia amara dulcorantur; qui eam per excessum mentis, à corporalibus sæpè abstrahebat, quod nec se, nec alia quælibet advertebat. Durante verò hac febricitate, rubeam quandam aquam per os emittebat: de qua interrogata, unde talis materia proveniret, cum nec cibum, nec potum sumeret; ita per quæstionem respondit. Dicite mihi, unde tantus humor in vite provenit, quæ tempore hyemali arida, & quasi mortua apparet? Confortabatur autem valde virgo Christi, in corpore tam debili, ex bona meditatione de Deo assumpta: & multò plus inde reficiebatur, quàm aliquis ex pretiosissimis cibis. Et nisi hominum præsentia, & infirmitates suæ eam impedivissent, non fuisset mirata, si propter abundantiam Divinæ gratiæ, per singulos menses, in corpore ultrà capacitatem vasis Hamburgensis carnes enutrisset. 2

3. Quodam etiam tempore, ante caput jejunii, ludentibus hominibus in pla- 3.

platea circà cellulam ejus, multum de istis vanitibus doluit: oravitque Dominum, ut si ipsi placitum foret de ea; vel si ipse, quæ patiebatur circa eam operaretur, hoc sibi pro novæ ægritudinis signo ostendere dignaretur. Cujus orationes Dominus exaudiens, tradidit ei in uno crure novam molestiæ pœnam. Quo quidem incommodo, usque ad proximum Pascha tam graviter vexata fuit, quod propriæ infirmitatis conscia, non audebat ampliùs petere infirmitatum suarum augmenta. Solebat tamen dicere in quotidianis infirmitatibus suis, quibusdam sibi familiariter astantibus; quod adhuc eas libenter vellet sustinere 40. annis, imò & usque ad finem mundi, pro conversione cujuslibet peccatoris: aut pro liberatione cujuscunque animæ fidelis ex purgatorii pœnis. Licet autem tantis gravabatur infirmitatibus, plenos tamen retinebat sensus, ac vivacem rationem & memoriam: ita quod multis de longinquis partibus, consilii gratia, eam visitantibus, solatium tam in spiritualibus, quam etiam in corporalibus necessitatibus, medicinam impenderet. Multas quoque fæminas in partu gravatas, piâ compassione, & consilii auxilio, relevabat. Inter hæc dona divinitùs concessa non inflabatur, nec de sua in futuro gloria magnificè præsumebat; sed in humilitate cor deprimens, cuncta onera patientissimè in charitate ferebat, & quasi post hanc vitam, purgatorium passura esset, timebat.

4. 4. Tantam autem gratiam apud Deum promeruit, quod S. Angeli vestigia eorum numerabant, qui causa devotionis ipsam visitabant. Quapropter consolabatur se visitantes, qui nonnunquam ex itineris lassitudine conquerebantur; quatenus de sua fatigatione non dolerent, quia Deus eis præmium bonum pro labore redderet.

CAPUT IX.

De duritia lectuli ejus, & frigoribus in hyeme perpessis.

1. DOminus & Salvator noster, Jesus Christus, S. Joannem Bapt. inter multas virtutes, de aspera veste & abstinentia recommendans, hoc etiam intulit: Qui enim mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Hæc autem virgo, non in aula Regis nutrita est, sed in domo paterna, diu variis & gravibus languoribus pressa, modico lectulo de plumis, infirmitate nimiâ cogente, ad tempus utebatur: non ut carnem per mollitiem foveret, sed ut naturæ debilitatem, paululum ad serviendum spiritui sustentaret. Sed cum præ multitudine vulnerum, stratum de plumis ferre non posset, eò quod plumæ ex humore induratæ, jacentem premerent, ablato lectuli commodo ad tempus super nuda stramina jacuit: etiam per triennium nudo dorso super durum asserem de fundo dolii sumptum, durè quievit. Jacens ergò super vilia stramina virgo paupercula, mendici & pauperis Lazari soror, ulceribus plena: reliquit lectulum suum filio fratris sui ac filiæ ad quiescendum; qui die noctuque mutuâ charitate, per successum temporis, sibi in necessitatibus serviebant. 1.

2. Circa annum Domini 1408. tam validum frigus toto tempore hyemis per mundum inhorruit, quod longitudine & acerbitate, homines plus solito afflixit: ac herbas terræ, & pisces sub aquis extinxit. In hac durissima hyeme ægerrima Chri- 2.

Christi vernula, vulneribus saucia, ex vehementi frigore & nuditate frequenter in tantum obriguit, ut membra ejus nigrescerent, & oculorum lachrymæ congelarentur; ita quod videre non poterat, nisi igne adhibito resolverentur. Sed & alia quamplurima incommoda, tunc temporis sustinuit à facie frigoris, vix sanis toleranda: quæ, nisi author naturæ eam supernaturaliter rexisset & præservasset, indubitanter vitam amisisset. In quibus omnibus, tam multis miseriis & indigentiis propriis concurrentibus, sicut benigna mater & misericors alumna, aliorum pauperum semper memor extitit, sibi de necessitatibus suis subtrahens, ut illorum egestatibus subveniret. Attamen divites hujus sæculi, qui in delitiis vivunt, & in opibus multis ad perniciem animarum suarum exultant, ejus penitus obliti sunt, nec manus adjutrices ægrotanti pauperculæ porrexerunt. Multi etiam ignorantes sanctitatem ejus, spreverunt eam, & velut amentem reputantes, deriserunt mentales raptus illius. Tunc impletum est de ea, quod per beatum Job legitur: *Deridetur enim justi simplicitas, & lampas contempta apud cogitationes divitum.*

CAPUT X.

De vigiliis ejus & luctamine contra somnolentiam.

1. 1. MIrabile valde, & quasi incredibile multis videtur, quomodò potuit in tot pœnis & miseriis caro infirma durare, quæ nec cibo, nec potu, neque somno tanto tempore fovebatur. Sed si virtus Divina attenditur, quæ de impossibilibus possibilia facit, omnia sufferre virgo potuit in eo, qui eam confortavit: quia quod ultra naturam est, de authore natum est. Testes sunt multi Martyres & virgines flammis injecti, qui Deo disponente & protegente, non solùm in tormentis bene patientes, sed etiam gaudentes inventi sunt: & quod ampliùs est, inter verbera, gladios, & ignes, manserunt illæsi. Non est ergò abbreviata manus Domini; neque brachium omnipotentis invalidum, ad salvandum sperantes in se: sed in omni loco & tempore, propè est Dominus invocantibus, & diligentibus eum in veritate.

2. Agnoscatur igitur in hac infirma famula Dei operata Divinitas, & desinat diffidere humana imbecillitas: quæ dum propriis opinionibus, per rationes naturales innititur, in sua investigatione plerumque deficit & excœcatur. Necesse est enim naturalia silere, dum Divina loquuntur: & terrena succumbere, cùm cælestia tractantur. Ista igitur virgo jacens diutissimè in lectulo doloris, non est oblita sui Creatoris: sed memor nominis Domini, die ac nocte, dedit se ferventer ad sacras meditationes & orationes, præcipuè tempore Divini officii, & summæ Missæ celebrationis. Unde, quàm fortiter contra somnolentiam certavit & vicit, dignum est dicere, & jucundum audire. 2.

3. Mos multorum hominum esse solet, ut de somnolentia, tempore Divini officii, magis tententur, sive ex propria fragilitate, sive ex diaboli suggestione, qui semper nititur humanæ saluti, & devotis orationibus adversari. Cum ergò Christi discipula, docta sæpiùs orare, plus solito sentiret spiritu pigritiæ & somnolentiæ, tempore Divini officii, se gravari & tentari; licet valde parum tunc temporis dormire solebat: graviter 3.

tamen super hujusmodi tentatione corporis, intra se doluit, nec ei consentire audebat. Timens ergò confessor ejus, periculum illi imminere, si non dormiret, suasit ei obtentu salutis, ne ampliùs sopori resisteret, sed in quacunque festivitate adveniente, quocunque tempore vel horâ ad dormiendum se aptaret.

1. 4. In quadam itaque festivitate paschali, cùm eadem tentatio sub Missa graviter eam infestaret, ipsa memor Dei, violentissimè somnolentiæ resistebat, juxta quod scriptum est: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Peractâ igitur unâ hâc victoriâ de somnolentia, ita contra eam divinitùs est roborata, ut de cætero usque ad mortem non dormierit, nec de somnolentia tentata fuerit. Sicut enim Angeli sancti resistendo primæ tentationi superbiæ, in gratia confirmati sunt, & consentientes de cælo projecti: ita huic victoriosæ virgini datum est donum inviolabilis fortitudinis in vigiliis multis, & in plagis suprà modum eam affligentibus: quibus probata fuit, sicut aurum probatur in fornace ardenti.

CAPUT XI.

De paupertate, & sustinentia patris ejus.

1. 1. HUjus sacræ Virginis pater, Petrus Joannis suprà memoratus, licet ad tantam paupertatem venisset, ut vigilias noctis in civitate custodiendo, vitæ necessaria laboriosè procuraret: tamen ita honestus & conscientiosus fuit, quod in egestate sua nolebat eleemosynas filiæ suæ devorare, dicens eas peccata hominum fore. Idcirco voluit & suasit dilectæ filiæ suæ, ut ipsa oblatis pro Deo uteretur, & in pios expenderet usus. Accidit igitur in illa prædicta valida hyeme, ut ex nocturnis vigiliis, nimio frigore membra ejus stringerentur, & contractionem majoris pedicæ in dextro pede reportaret. In quo quidem casu probitas viri notatur; quia maluit rigorem frigoris potiùs sustinere, & de labore vigiliarum se sustentare; quàm pauperum eleemosynas consummere. Scriptum est enim: Labores manuum tuarum manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

2. Eodem tempore Dux Wilhelmus cum Domina Margareta Ducissa, & multa comitativa, civitatem Sciedamensem intravit; & perceptâ paupertate Petri clarissimi viri, de genere militari, piâ compassione motus, propter reverentiam sanctitatis filiæ ejus, jussit ei dem, ut à se fiducialiter peteret, quantum ipsi pro annuis expensis & necessitatibus sufficere æstimaret. Qui simpliciter respondens, duodecim coronatos Franciæ postulavit. Miratus Dux ipse modestiam petentis, jussit ei singulis annis eosdem coronatos dari; asserens etiam se paratum duplicatos tribuere, ne tantæ penuriæ diutiùs subjaceret. Qui primò quidem fideliter soluti sunt: sed postea tepidiùs ei dati, quia gratia humana citò deficit in donando. Beatus ergò homo, qui thesaurum habet in cælo. Acceptâ autem eleemosynâ à præfato Duce Wilhelmo, Petrus ex beneficio collato non elatus, sed Deo gratus, visitabat sedulò Ecclesiam, devotis orationibus, prout melius poterat, intentus: victu quotidiano ac vestitu moderato, peroptimè contentus. 2.

CAPUT XII.

De illusione Satanæ, qui patrem ejus in fossam detrusit.

1. 1. CUmque devotus iste Petrus præ
senio tantæ debilitatis esset,
quod vix incedere valeret, quin levi
occasione frequenter cadendo læsus do-
mum rediret, non tamen propter læsu-
ras & lapsus, à visitatione Ecclesiæ ab-
stinuit; sed quasi juvenilem ætatem ha-
bens, etiam contra voluntatem filiæ
suæ, ferventi devotione attractus, tem-
2. plum Dei visitavit. Sollicita enim erat
filia sancta, de paterna salute: plus do-
lens & metuens de ejus periculo, quàm
de propriæ ægritudinis flagello. Quâ-
dam igitur vice, in vigilia Pentecostes
egressus, ut audiret vesperas, obvium
habuit diabolum in specie hominis sibi
noti apparentis, prout a foris videbatur,
qui decipere simplicem volens, invita-
vit, ut paululùm extra civitatem pariter
irent spatiatum, quasi satis tempestivè
redirent ad horam vespertinam.

2. 2. Cùmque ille ignorans, quod sa-
tanas esset, & suadenti consentiret, ve-
nerunt simul extrà portam civitatis, ad
locum Damlaen nominatum. Mox dæ-
mon fraudis suæ nequitias aperiens,
subitò in Petrum irruit, & ipso nec vi-
dente, nec sentiente; in fossam proje-
cit, & disparuit. Ubi cum mergi in-
ciperet, & qui adjuvaret, non adesset:
Divinâ providentiâ, quidam aurigarius
ei notus, præter consuetudinem suam,
eâdem viâ cum curru de agro venit, in-
trare volens civitatem: viditque Petrum
in fossâ jacentem, & in nullo seipsum
juvare valentem. Qui misericordiâ
motus statim illum de luto extraxit, &
currui suo læsum imponens, in civitatem
salvum revexit. Statimque rumor fal-
sus inopinatè aures cunctorum invasit,
quasi Petrus submersus esset, & mortuus.
Quæ res aures filiæ ejus in tantùm contri-
stavit, quod posteà eandem vigiliam,
ob miseriam patris sui, non sine gravi
mœrore recordari poterat. Æstimavit
enim hostis dolosus, grandem se cladem
virgini intulisse, si super dolorem vulne-
rum ejus, dolorem patris ejus addidisset.
Sed adjutor in tribulationibus Deus, ac
mœrentium consolator, in brevi tem-
pore laborem patris convertit in re-
quiem, mœrorem in gaudium, in-
opiam in divitias cœlestes. Nam per
Beatam Virginem consolatus, felici ac
celeri fine, de hujus sæculi ærumnis, &
diaboli dolis est ereptus.

CAPUT XIII.

De obitu Patris ejus, in profesto Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis.

1. ANte paucos dies Conceptionis 1.
B. Mariæ Virginis, præscivit
devota Virgo Lidia, filia Petri, ex hoc
mundo patrem suum migraturum. Dice-
bat namque se à patre suo secretiùs audi-
visse, quod B. Virgo Maria fœdus socie-
tatis cum eo inierat; atque spospondisse,
quod eum circà hanc festivitatem, de
præsenti sæculo vocaret. Quod & ita fa-
ctum est, sicut prædixit. Præmonuit ergò
virgo fidelissima Dominum Joannem
Presbyterum, qui ad eam consilii gratiâ
advenerat, ut eodem die ad locum in
Ouderschie, ad celebrandum iter arripe-
ret, ne in crastina die circa funus pater-
num, aliqua negligentia contingeret.
Post hæc verba, mors patris in profesto
Conceptionis B. Virginis subsecuta est,
secundùm visionem & prophetiam priùs
revelatam.

2. Post cujus mortem, cùm Virgo 2.

paternæ præsentiæ solatio temporali viduata, de salute patris fuisset sollicita & certificata, perversi dæmones, omnium bonorum inimici, quandoque eam in tantùm contristaverunt, asserentes quod patrem ejus secum, in statu damnationis haberent. Quapropter ipsa inconsolabiliter flere cœpit, quasi verum fuisset, quod à dæmonibus audierat. Unde & à domesticis interrogata, cur in tantum lachrymaretur, respondit: Ego scio, quod cum patre meo valde bene agitur, & tamen dæmones dicunt, quod sit damnatus. Quâdam igitur vice cùm ab Angelo sancto, ad amœna paradisi gaudia duceretur, dœmones iter ejus obsidentes, quendam dæmonem transfiguratum in similitudinem patris ejus, illudentes & affligentes, ostendebant ei dicentes: Eja, eja, ecce habemus patrem tuum. Tunc illa cognoscens factum diabolicum esse illusionem vanam non veritatem, dicebat non hunc fore patrem suum. Statimque illis, ut fumus, evanescentibus, Virgo Angelo duce iter suum læta perficiebat.

CAPUT XIV.

De obitu Joannis Petri, avi ejus, & longa continentia ejusdem.

1. 1. NOn est silendum, de probitate & continentia Joannis Petri, qui fuit avus hujus virginis, & genitor patris ejus ad laudem Dei, & dignitatem bonæ propaginis exaltandam. Iste igitur Joannes Petri, laudabilis famæ & vitæ, post obitum uxoris suæ, plusquàm quinquaginta annis, in viduitate permansit, donec ferè nonagenarius senesceret. Tantam autem continentiam & abstinentiam exercuit, ut conjuge defunctâ, tànquàm solitarius turtur, & castitatis amator, mulierem nunquam cognosceret. Insuper pro conservatione cœlibis vitæ, bis per hebdomadam in pane & aqua jejunavit, & semel tantùm in hebdomada, dominicâ scilicet die, in prandio carnibus vescebatur.

2. In cujus morte cernens satanas, insidiator malignus, quod ei appropinquare non posset; tam magnum tumultum in aliis partibus domus suscitavit, ut vasa testea frangerentur; absque tamen detrimento & effusione butyri, quod in uno vase testeo conservabatur. Nec mirum, si fidelissimo famulo Christi, diabolus insidiari ac nocere ausus sit, qui Christo jejunanti molestias tentationum intulit; à quo tamen victus & confusus, abscessit, quia omnipotentem fraudulentus decipere non valuit. Et sicut Angeli sancti, post recessum tentationis, ad Christum accesserunt; a piè credendum est, animam Joannis Petri, ab Angelis custoditam, & ad Christum, cui in vita servivit, post mortem carnis feliciter esse perductam. 2.

CAPUT XV.

De morte Petronillæ matris ejus.

1. COngruum etiam videtur inserere paginæ præsenti, obitum nobilis fœminæ Petronillæ, Matris hujus virginis sanctæ; atque nobilibus viris, legitimo ordine virtutis, fœminam associare. Transactis igitur octo annis, ab exordio ægritudinis Lidevvigis virginis, Mater ejus Petronilla, ægræ filiæ in multis obsequiosa, etiam in ægritudinem corporis incidit: de qua, sicut una ex filiabus Evæ, mortua est. Cùm igitur morti appropinquaret, & suam imper- 1.

imperfectionem attendens, minùs justè se vixisse conquereretur; petiit à dilecta filia, quam Deo placitam & dilectam noverat, ut suis meritis & intercessionibus, sibi defunctæ subveniret. Ipsa verò omnem cogitatum suum & spem in Domino jactans, dicebat; quod libenter vellet mori, in tantùm suæ optioni renuntians, quod nollet, quod minimus vermiculus pro ea mori deberet.

2. 2. Quo audito, sancta & fidelis filia compuncta, & matri cordialiter compassa, hortabatur eam sacris verbis, de bonitate Dei cenfidere: quatenus flagellum Domini, & mortem cunctis inevitabilem, patienter ferret. Et ideo pro subventione ejus, libentissimè eidem obtulit, & ex integro resignavit, quicquid hucusque boni meritorii in exercitiis virtutum, in laboribus ac patientiæ tolerantia, consecuta fuisset. Hæc cùm mater ejus audivisset, & gratanter accepisset, in Dei misericordia confisa Creatoris sui manibus se commendavit. Ipsa autem Virgo per omnia Matri suæ fidelis, usque ad mortem permanens, & quid jam egerit considerans, & quasi omnibus boni operibus prioribus evacuatam se putans, iterum ad inchoandam novam pœnitentiam, duro & lato se cingulo cilicino accinxit, novum dolorem adjiciens veteri dolori: ut Deus propitius sibi fieret, & cuilibet animæ fideli. Sed post aliquot annos virgo accincta cilicio, propter corporis sui humores hydropicos; primo cingulo ex vetustate satis corrupto, rursùm alio novo, & successivè aliis pluribus propter attritionem depositis, forti zelo accingitur, donec cum ultimo ex hac vita migraret.

***

CAPUT XVI.

De statu ejus post mortem Matris, & de misericordia in pauperes.

1. POst mortem matris, virgo memor maternæ pietatis, ad solvendum debitum filialis dilectionis, talentum sibi creditum, non fodit in terra: sed pauca clenodia argentea, & alia quælibet domus utensilia, à matre sibi ad usum relicta, propter instantem necessitatem minùs digno pretio vendidit; atque pretium pecuniæ inde sumptum tam largifluè pauperibus distribuit, quod ad extremam paupertatem confocillatrix miserorum deveniret. 1.

2. Illa etiam, quæ à fidelibus in Eleëmosynam recipiebat, tantâ hilaritate pauperibus transmittebat, ac si de rebus temporalibus nihil curare videretur. Proindè ex pecuniis habitis, & pro necessitatibus expositis, mittebat diversis egentibus, panes, carnes, pisces assos, & caseos, atque potum cerevisiæ cum amphora, quam pia Mater sibi reliquerat: & si quid amplius à Deo sibi concessum fuerat, fideliter erogabat. Et cùm hæc per familiares mitteret, ipsa interim devotis orationibus vacabat, gratias agens bonorum omnium largitori, qui aliquid sibi in usus pauperum concesserat. 2.

CAPUT XVII.

De incendio lectuli ejus, quod ipsa una manu, absque læsione extinxit.

1. QUadam vice frater hujus Virginis, qui post patrem ejus vigilias noctis etiam observabat, candelam ardentem secus caput lectuli ejus, in altiori loco anguli posuit, & foras abiit. Quæ decidens in stramina, magnam 1.

partem

partem lectuli combussit, ipsa verò opertâ facie, devotioni solitæ vacabat.

2. 2. Tandem ad se reversa, apertis oculis videns se in medio incendii positam, & neminem adesse, qui extingueret, sinistrâ manu omnem ignem, absque læsione manus, Deo juvante extinxit; mirantibus cunctis, qui manè ingressi ad eam, videbant, quæ facta fuerant in ustione lectuli, Virgine illæsa manentè. Non tamen ipsa tunc temporis lecto utebatur, sed filii fratris sui obsequio ejus dediti: nam ipsa in straminibus ægra jacebat.

CAPUT XVIII.

De cineribus in capite jejunii, ab Angelo sibi ministratis.

1. 1. Solebat Virgo devotissima, more aliorum Christi fidelium, feriâ quartâ in capite jejunii, benedictos cineres humili reverentiâ de manu Confessoris sui suscipere: quos ille ab Ecclesia tollens, ad signandum eam, secum deferebat. Quodam igitur quadragesimali tempore, instante feriâ quartâ die cinerum, Confessor ejus ingressus ad eam, interrogavit, an vellet secum ab Ecclesia cineres deportare?

2. 2. Respondit Virgo dicens: Potest bonum esse, quod ita faciatis: Veruntamen Dominus mihi providit de cineribus. Angelus enim Domini paulò ante apud eam fuerat, & cineribus frontem ejus signaverat. Sed ut Confessor ejus de his certificaretur, illa apprehensâ manu ejus, posuit eam super cineres, ut eos tangeret, & ille manifestè sensit sic esse. Insuper ut tantæ gratiæ particeps fieret, frontem suam fronti ejus, ipsâ jubente, permissivè applicavit. Docebat quoque eam Angelus Domini, quod suscipientes sacros cineres, cum lumine & cruce eos susciperent; scilicet, ardentem céreum cum cruce, in denario ad altare ferendo; in signum, quod semetipsos, cum lumine fidei, per veram subjectionem & mortificationem, Deo offerrent.

CAPUT XIX.

De vino & amphora divinitùs procurata.

1. Fæmina quædam paupercula, & morbo caduco gravata, ostiatim potum mendicabat. Quam cùm omnes, præ horrore infirmitatis illius, vitarent, & ostia sua clauderent: Virgo clemens, & nullum miserum abhorrens, perceptâ calamitate ejus, jussit appropinquantem domui suæ, ad se vocari, & mendicam introduci. Ingressa igitur ad Virginem, petiit potum in Eleemosynam. Tum Virgo ægrota, compatiens pauperculæ petenti, cùm non haberet, quod in promptu melius daret, jussit ut amphoram vinariam, super assérem stantem caperet, & potaret. Accipe (inquit) filia amphoram illam, & quod in ea fuerit, ebibe vinum. Quo hausto, cùm adhuc ampliùs sitibunda peteret; respondit Virgo se nescire, quicquam liquoris ampliùs in domo fore. Sed ne tristis & insatiata recederet, dedit ei unum denarium, ut potum venalem cum eo emeret. 1.

2. Post hæc vesperâ appropinquante, cœperunt labia Virginis præ siti desiccari. Petebat ergò à patre suo adhuc vivente, ut modicum vini ad refrigerandam ariditatem sitis, sibi afferret. Quo respondente, libenter: cùm amphoram prædictam tangeret, ut petitionem filiæ perficeret, protinùs se vino perfudit, quod Divino nutu in ea procura- 2.

curatum fuit. Sicque pro modico, quod pauperi necessitate gratanter dedit, multum, melius, & largius à Deo recepit. Hæc cùm pater filiæ retulisset, illa admirans, gratias Domino corde tenus egit. Erat autem hoc vinum rubicundum, & ita bene temperatum, quod non indiguit cum aqua illud miscere, quemadmodum in altero vino facere consuevit. Durabat verò hoc vinum à festo Remigii, usque circa festum Conceptionis B. Mariæ Virginis.

3. 3. Quo tempore, intrabat ad eam quædam honesta matrona, nomine Catharina Simonis, quæ solebat ei, ex speciali devotione, vinum procurare. Hæc ignara mysterii, de vino à Deo donato, volens melius & recens afferre, quasi fastidiens de nimia vetustate, vini illius remanentis totum effudit: & sic non est ampliùs usa illâ cœlesti benedictione. Dicebat tamen Virgo prædictæ Catharinæ, amatrici suæ, ante effusionem vini, hoc vinum satis esse conveniens, & sufficere sibi, nec unquam simile priùs gustasse. Istud signum gratiæ factum est apud eam, Anno Domini 1412. cum adhuc in hebdomada mediâ pintâ vini uteretur.

CAPUT XX.

De pecunia pro fratre suo soluta, & in bursa multiplicata.

1. 1. POsthæc anno Domini 1423. Frater hujus Virginis Wilhelmus Petri, defunctus est; & reliquit debita quædam, quæ filii ejus persolvere nequibant. Quod cùm Virgo clementissima percepisset, venditis clenodiis, ex hæreditate Matris sibi relictis ad octo libras Hollandiæ pretium collegit: & in denarios unius monetæ, quos melius cognoscebat, permutari fecit; ac in bursa penes se collocavit. Quodam igitur die advesperascente, advocavit Nicolaum cognatum suum, secum commorantem, misitque per manum ejus, ad solvendum singulis debitoribus debita fraterna, ubi eos sciebat commorari. Persolutis itaque debitis omnibus, quæ noverat persolvenda, jussit Nicolao, ut bursam inspiceret, si quid in ea remansisset. Qui certissimè respondit, multam pecuniam in ea remansisse. Mox illa jus- 1
sit, ut eandem numeraret. Cumque numerasset, dixit: Priores octo libras se invenisse, & adhuc superesse. Tunc prohibuit eum amplius numerare, & gratias agens Deo super mirabili dono ejus, de cætero statuit bursam illam, bursam JESU nominari: & quod ex ea, pauperibus debeant necessaria dari.

2. Ex hac ergò liberaliter agentibus 2.
distribuebat, quando alias pecunias non habebat. Si verò interdùm aliquas pecunias, vel proprias, vel per eleëmosynas susceptas habebat, illas primitùs dabat: quando autem alias non habebat, ex hac bursa JESU tam largè erogabat, quòd parum in ea remansit. Providebat tamen omnipotentis Dei misericordia, quod semper ad usum pauperum, omnis sufficientia in ea redundaret: quemadmodum ad verbum Eliæ, Lecithus olei in domo viduæ non deficiebat. Tradidit etiam nonnunquam, alicui ex specialibus amicis suis, hanc pecuniam numerandam: qui cùm secundò vel tertiò eam numerasset, invenit semper eandem ultra tres, vel quatuor, aut quinque nummos, crevisse. Solutis igitur ex hac bursa Fratris sui debitis

bitis, plusquam quadraginta libras ex eadem distribuit, sicut aliquibus secretissimis amicis suis revelavit. Per hoc autem miraculum, Deus manifestè innotuit, ut firmam fidem computator haberet in donis Dei, quæ circa eam fiebant.

CAPUT XXI.

De armo porcino, pauperibus dato, & de alio divinitus recuperato.

1. 1. PIa & misericors Virgo Lidewigis, dum quadam vice percepisset aliquos pauperes longo tempore, præ inopia, carnes non manducasse: & quia pro tunc non habebat carnes, quas daret, misit ad domum cujusdam amici sui, petens ut armum porcinum bulliret, & sibi transmitteret. Quod ille libenter fecit, & transmisit. Ipsa verò carnes paratas & coctas, in partes divisit: & prædictis pauperibus, quos indigentes noverat, sine tardatione destinavit.

2. 2. Sed omnipotens & misericors Deus, qui novit corda omnium & nullum bonum relinquit irremuneratum, celerem vicissitudinem reddidit charitati hujus benefactoris, etiam in præsenti. Nam ingressus domum suam, cum casu sursum, ad carnes pendentes aspiceret, vidit [quod dictu mirabile est] in loco armi ablati, & Virgini pro refectione pauperum transmissi, alium meliorem & pulchriorem pendentem. Quod multi audientes, gratias omnipotenti Deo retulerunt, & in posterum ad eam magis affectati sunt, libenter tribuentes, quæ Virgo ad esum pauperum, ex lacticiniis ab eis postulabat.

CAPUT XXII.

De carnibus & pisis pauperibus missis, & multiplicatis.

1. SImiliter contigit tempore quodam in autumno, ut Virgo quartam partem junioris vaccæ emptam, in quarta parte vasis faceret saliri: Sed & mediam partem cujusdam mensuræ pisarum, pro necessitate pauperum procuravit, volens ex his tempore hyemali, quibusdam egenis domi residentibus, subvenire. Cùm ergo ex prædictis carnibus misisset ad 36. fere domos egenorum, reversus ad eam nuntius ajebat, se cum admiratione tantum distribuisse, quantum primò in vasa salierat, & adhuc parum diminutum fore. Simili modo de pisis fecerat, quæ & valde parum minorata videbantur. Quo audito, Virgo magnam Dei bonitatem considerans, & gratias agens cœlesti provisori suo, ait nuntio: O quàm magna est potentia Domini Dei nostri! O quàm meritò libenter pauperibus eleëmosynas dare deberemus! De prædictis autem carnibus & pisis, comedebant etiam omnes, qui in domo ejus erant. In tantum Dominus præfatis cibariis benedixerat, quòd peracto Pascha, quasi media pars eorum supermanserat. 1.

2. Tota autem hyeme, jussit semel aut bis in hebdomada, magnam ollam cum pisis præparari & coqui, & ex ea cum prædictis carnibus, pauperibus distribui: Imitans exemplum Elisæi Prophetæ, qui filiis Prophetarum, præcepit pulmentarium in olla parari. Rarò autem alicui ex his aliquid mittebat, nisi denarium parvum vel magnum adderet, si tamen eum habere poterat. Sed nec 2.

panem

panem dabat, nisi superadderet aliquod ferculum, cum pane suspendum: vel pecuniam, ad condimentum cibi emendum. Et non solùm pauperibus, sed etiam divitibus, quando petebant, eleëmosynis suis ex charitate subveniebat. Longum est dicere per singula, quæ larga manu prout habere poterat, infirmis, debilibus, viris, ac fœminis puerperis, tribuebat.

CAPUT XXIII.

De visione cœlestis mensæ, eleemosynis pauperum repletæ.

1. 1. SEd quantum placuerunt Deo eleëmosynæ hujus Virginis, cælesti quadam visione revelatum est ei, positæ in excessu mentis. Unde cùm raperetur in Paradisum, videbat frequenter primò mensas collocari, ac viridibus & sericis mappis operiri: Deinde eleëmosynas suas, quasi de cœlestibus depositas, super mensas easdem reponi, nec tamen aliquando minui, sed potiùs augeri. Potum verò, quem in amphoris lapideis solebat largiri, videbat in amphoris ad modum crystalli perlucidis, ibidem præsentari: Pisces quoque assos, pro nepte sua Petronilla defuncta datos, similiter apponi.

2. 2. Videbat etiam gloriosum conventum beatorum, singulos in ordine suo per gradus distinctos, quasi causa refectionis ad mensam, in tempore debito procedere: atque Presbyteros calices erectos tenere, & cæteros secundùm dignitatem suam armaturas congruas deferre. Se quoque interdum assistere, & ministrare; vel vescentibus considere, potum assidentibus & sibi ministrari: Omnes autem ineffabili gaudio ac jubilo repleri, super tanta charitate sibi per eam exhibita. Si quando in mensis illis nihil videbat de sua largitione repræsentari, stabat vehementer confusa; quasi singuli suas particulas apportassent, ipsa autem nihil intulisset. Unde tam pro gloria eleëmosynarum augenda, quam pro confusione illata, festinabat deinceps eleëmosynas augmentare.

3. Nonnunquam verò Angelus, ductor suus, ad quandam separatam & speciosam cellam eam ducebat, in qua refectionem suam ei ministrabat. Hanc refectionem, etsi ineffabilem sentiebat; tamen prout exprimere poterat, cœleste quoddam & divinum lumen esse dicebat, quo divinitus reficiebatur & inebriabatur. Interdum etiam precibus ab Angelo obtinebat, ut aliquem ex familiaribus & dilectis sibi, ad ista sapienda assumere posset: qui etsi aliquid tale in somnis speculando sentirent circa se arctitari, longè tamen alio, & inferiori modo, quàm circa ipsam, talia fiebant. 3.

Finis primæ partis libri.

PARS SECUNDA.

Capita partis secundæ ejusdem libri.

PROLOGUS PARTIS SECUNDÆ.

De vita ejusdem Virginis.

1. Dictis sub brevitate, de multis infirmitatibus & doloribus hujus Virginis, necnon de gratiosis misericordiæ ejus operibus, & miraculosis quibusdam gestis, ad laudem Dei omnipotentis: nunc etiam consequenter, de spiritualibus donis ejus, & divinis consolationibus, ac frequentibus raptibus, pauca dicenda sunt, & ad ædificationem religiosorum humiliter propalanda. 1.

CAPUT I.

De initio spiritualium consolationum ejus, per recordationem Dominicæ Passionis.

1. Sicut olim per ora sanctorum Prophetarum, locutus est Deus secreta 1.

ereta sua, ad consolationem electorum suorum: ita & modò loquitur eis, per scripta Doctorum, & exempla bonorum: ne fortè diversis mundi tribulationibus agitari, aut flagellis percussi, deficiant à spe & expectatione futurorum gaudiorum. Ait namque sanctus David, (cui Deus occulta sapientiæ suæ revelavit) quòd frequenter consolationes Dei, inter multa adversa acceperit: Secundùm multitudinem, inquit, dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. Hujus scripturæ sententiam, Deus veraciter & apertè, in hac sacra Virgine implevit ad literam: quam primò variis doloribus, & amaritudinibus inebrians, purgavit: sed postmodùm inter multas vulnerum plagas eam visitans, multiplices ei consolationes infudit & lætificavit.

2. 2. Ut ergò anteriora quædam repetam, transactis tribus aut quatuor circiter annis, ab exordio infirmitatum ejus, Virgo Lidvvigis, Divinæ adhuc disciplinæ impatiens, & necdum Deo spontè subjecta, à quo tamen nihil fit in terra sine causa: Cùm videret consodales suas se visitantes, sanas, & lætas, & semetipsam graviter languere: optavit cum cæteris magis corporis salutem, quàm animæ beatitudinem per patientiæ virtutem. Et quia necdum spiritualia sapiebat, & quid Deo magis acceptum erat, ignorabat: idcircò nonnunquàm murmurabat, & super doloribus suis multùm dolebat: atque tam amarissimè flebat, quod nullius consolationem admittebat. Ingressus ergò ad eam Dominus Joannes Pot Confessor ejus, qui binâ vice in anno eam communicare solebat, nitebatur ipsam consolationibus suis inducere, ut ab hujusmodi fletibus se temperaret, & modum doloribus suis imponeret. Unde suasit ei benevolâ exhortatione, ut Divinæ voluntati se traderet & conformaret; atque in Dominica Passione meditando se exercitaret, spondens, quod eâ mediante & juvante faciliter consolationem bonam susciperet. Quærens igitur modum hujus sanctæ exercitationis, & accepto à Sacerdote modo salutiferæ meditationis; cùm se in eadem, secundùm traditam sibi formulam, exercere vellet, nec statim ex ea mel de petra fluere sentiret, neque farinam propheticam ibi inesse gustaret; quasi amarum absinthium, fastidio irruente, quod in corde acceperat, & nondum radicitùs fixerat, citò abjecit.

3. Sed dum idem Sacerdos ampliùs instaret, & fortiùs hortaretur, ut violentiam sibi inferret, & in inceptis perseveraret, atque fastidium pio conamine vinceret; illa optimis consiliis instructa, Sacerdotis sui monitis, facilè consensit. Tandemque per violentiam, inducta bona consuetudo, de Deo meditandi, tantam ei suavitatem successu temporis (aspirante supernâ gratiâ) generavit, quod perfectè se abnegando, liberè dicebat: Quia si posset per unam salutationem Angelicam, plenam corporis salutem recuperare, non tamen hoc faceret, nec optaret. Verè hæc fuit mutatio dexteræ excelsi, qui manum misit inopi, & diu languentem consolatus est per noctes in lectulo doloris sui. Siquidem attracta & allecta Dominicæ Passionis suavitate occultâ, historiam ejusdem sacratissimæ Passionis in septem partes, secundùm numerum septem hora- 3.

horarum canonicatum divisam, die noctuque statutis temporibus percogitando, ruminabat, & absconditum manna in ea reperiens tantæ suavitatis gaudio replebatur, ut jam non ipsa, sed Christus, cujus Passionem recogitabat, sustinere videretur, quæ hactenus ipsa in corpore pati videbatur. Poterat tunc planè per experientiam à spiritu docta, cum Isaia dicere: Verè tu es Deus absconditus. Et iterum exclamare: Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo, in præcordiis meis, de mane vigilabo ad te.

CAPUT II.

De raptu ejus in terram sanctam, & ad sacra loca Urbis Romanæ.

I. 1. CUm ergo Virgo ægrota, in exercitiis Dominicæ Passionis, quotidie seriosè se occuparet, quandoque ab Angelo sancto, ad loca Terræ sanctæ rapiebatur: in quibus Salvator noster nascendo, conversando, & patiendo, sacramenta humanæ salutis operatus est. Cùm igitur in monte Calvariæ, ubi Dominus crucifixus est; vel ad alia sancta loca, ad oscula Dominicæ crucis, aut vulnerum ejus esset admissa, & pro refocillatione tribulationum suarum sugeret mel de Petra, oleumque de saxo durissimo, pervenisset que ad amplexus pedum crucifixorum, & ad expirationem Sponsi sui ex amore crucifixi: tunc etiam exemplo illius quem quæsivit & amavit, in manus ejus Spiritum suum commendavit. Et licet frequenter à vulneribus carnis, ad penetranda abyssalia foramina divinitatis, per raptum contemplationis transiret: ita ut per abundantiam spiritualium charismatum & dulcedinum, à sensu corporalium pœnarum deficeret: tantis tamen novis infirmitatibus quandoque flagellabatur, ut etiam ab illis Dominicæ Crucis ac vulnerum ejus dulcibus osculis reversa, in labiis oris sui, quædam ulcera sibi impressa, reportaret. Quod quidem, Deo dispensante, factum est, ut non solùm secundùm multitudinem dolorum in corde suo, divinæ consolationes animam ejus lætificarent interiùs: sed etiam secundùm multitudinem divinarum consolationum, tribulationes ejus & flagella repentè suborta, contristarent eam, & humiliarent exteriùs: ut ex iis, quæ à Deo acceperat, & quæ à seipsa haberet, per vices contrarias, patenter & frequenter tentata, cognosceret.

2. Tunc denique ad eam Angelus ait: Hæc ulcera in corde tuo propterea suscepisti, ut te scias etiam in corpore fore raptam. Alia quoque vice, cùm supradicta amœnissima loca transiret, & præ lubricitate viæ gressum figere non valeret, lapsum quendam in dextro pede, se corporaliter sensisse, ac pœnam in ipso lapsu, & divaricatione ejusdem pedis, traxisse dicebat. Nam de illa læsione tantam inflammationem, ac denigrationem, & dolorem in exteriori talo pedis reportavit, quòd etiam pluribus diebus inde torqueretur. 2.

3. Simili modo quadam vice, ad sacra loca urbis Romanæ, rapta fuit. Cumque inter quasdam Ecclesias principales ambularet, & inter arbusta & spineta, brachiis hinc inde protensis, incederet, ex eisdem arbustulis spinam in digitis suscepit & reportavit: de cujus incommodo, sicut de aliis infirmitatibus, ferè per biduum non modicum lædebatur. 3.

Propter

Propter has igitur corporales læsuras, quas sic reportavit, solita erat dicere secundùm verbum Angeli, quòd putabat se etiam in corpore ruptam fuisse.

4. 4. Sed qualiter istiusmodi corporales raptus fiebant, novit Angelus ipse, qui eam ducebat, & de eis testimonium perhibebat. Interdum Salvator noster, Jesus Christus, cœlestibus agminibus vallatus, ingressus cellulam ejus, quasi cum principibus suis, ad mensam se collocavit; ac circa lectulum ejus ordinatè sedentes, cœlestibus eam epulis copiosissimè refecerunt. Et quid mirum, si corporali cibo non eguit, quæ jam divinis pabulis, cum Angelis nutriebatur; sicut Salvator ipse, diabolo tentanti se, de pane respondit: Scriptum est, non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

CAPUT III.

De mirabili claritate & suavitate intra cellam ejus apparentibus.

1. 1. Excepta mentali ejus illustratione, quàm magni literati & religiosi viri, in spiritualibus studiis eruditi, qui cum ea sæpè loquebantur, & ipsam non intelligentes vehementer mirati sunt: tanta sæpius, die ac nocte, claritate divina, cùm ab Angelo visitaretur, vel à supernorum contemplatione reverteretur, reperta est à condomesticis suis circumlustrari, quòd visa claritate, præ nimio timore perculsi, non audebant eidem appropinquare. Ipsa verò, quamvis in tenebris semper jaceret, & materiale lumen oculis ejus intolerabile foret; divinum tamen lumen multum ei amabile erat, quo sæpius cella ejus nocturno tempore tam excellenter perfundebatur quòd cella ipsa aspicientibus, plena materialibus luminibus vel incendiis crederetur.

2. Nec mirum, si divina claritate, etiam corporaliter perfundebatur: quæ juxta B. Pauli vocem, revelata facie gloriam Domini speculando, quotidiè in eandem imaginem transformabatur, à claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu. Et non solùm divina claritate solita erat circumfundi, sed & mirabili suavitate, tam ipsa quam cella ejus, inventa est redolere: ita quòd intrantes putarent, ibi diversas species aromaticas ingestas esse, & respersas. Et hæc mirifica suavitas percipiebatur, cùm à Salvatore, vel ab Angelo Sancto visitaretur, aut tangeretur; vel à cœlestibus, & Paradisi apothecis rediret. Qui quidem suavissimus odor, non solùm in odoratum per nares spirabat, sed etiam in gustum percipiendum redundabat; & tam ardens sapor in lingua sentiebatur, & palatum remordebat, quasi piper aut cinnamomum comedissent. Præcipuè tamen à manu, miræ suavitatis fragrantia prodiit, cùm per eam ab Angelo Sancto, ad superna gaudia perducta, & inde reducta fuisset. 2.

CAPUT IV.

De visione in nocte Dominicæ Nativitatis, & de ubertate lactis in uberibus ejus.

1. Vidua quædam boni testimonii, Catharina nomine, per aliqua tempora in domo hujus Virginis habitabat. Huic quidam vice ante Nativitatem Christi, per visionem indicatum est de hac Virgine, quòd in nocte tunc proximæ Dominicæ Nativitatis, ubera ejus lacte forent replenda: & quòd ipsa Catha- 1.

Catharina, idem lac esset sumptura. Cùm ergo istud Virgini, Vidua præfata retulisset; ipsa ex humilitate, quodammodo ejus dicta negare nitebatur. Mox vidua Virginem corripuit, quia negare audebat, quod sibi ab Angelo revelatum fuerat. Tunc viduæ verbis Virgo arctata, jussit, ut ad hanc gratiam percipiendam se disponeret. Cum ergo ad ista, per admonitionem Virginis, se devotè præpararet, non est fraudata à desiderio sibi cælitus promisso. Nam ecce, in ipsa sacratissimæ Dominicæ Nativitatis nocte, Virgo Lidevvigis in spiritu rapta, vidit innumerabilem multitudinem Virginum, quibus tanquam Regina & Domina omnium astitit & præfuit, sanctissima Mater Dei, perpetua Virgo Maria: inter quas etiam se vidit in Choro Virginum admissam, ad Christi Nativitatem cum lætitia celebrandam.

3. 2. Astabat etiam his virginibus multitudo sanctorum Angelorum, veluti nobilissimi clientes & sodales, devotorum obsequium cognatis sibi virginibus, in castimoniæ virtute florentibus, exhibentes. Instante igitur hora Dominicæ Nativitatis, qua Virgo puerpera Christum peperit, visa sunt omnium illarum Virginum, & similiter hujus Virginis, ubera præ abundantia lactis intumescere; ac tantum lactis habere, quantum Beata Virgo ad lactandum Salvatorem nostrum, in uberibus suis virgineis percepit, cum in lucem mundi Christum peperisset. Idcirco ad similitudinem B. Virginis, omnium aliarum ubera videbantur lacte repleri: in signum, quòd omnes Virgines illæ, ad lactandum Dominum erant aptæ & dignæ. Erat autem, ut Virgo ipsa testabatur, tam inenarrabilis gloria, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit; quòd nec lingua exprimi, nec litera possent omnia scribi.

3. Interim vidua promissionis præfatæ memor, ingreditur ad Virginem, quæ ubera sua manu terens, tanta fæcunditate lactis abundavit, quod vidua trino labiorum tractu satiata fuit, & pluribus diebus à desiderio comedendi permansit, & nisi Virgo jussisset; à corporali cibo faciliter abstinuisset. Post hæc quoque eandem gratiam & visionem, per contemplationem duobus aut tribus aliis annis in sacris uberibus suis perceperat. Sed quia statuta hora, qui probaret, non adfuit, ideò gratiam oblatam nemo gustavit. Laudetur ergo Christus de Virgine natus, qui ad roborandam fidem credentium per opera, ostendit temporibus nostris, in hac sancta languida Virgine, stupenda quædam miracula. 3.

CAPUT V.

De Virga cypressina, quam ei Angelus attulit de Paradiso.

1. HAbuit hæc Virgo, infirmitatis suæ tempore, quandam virgulam de stipula canopi, pro removenda vel attrahenda cortina lectuli: cum qua etiam in necessitate pulsare solebat, & aliquem de familia advocare. Contigit ergo occasione incendii civitatis, ut multa circa lectulum ejus, propter pericula imminentia agitarentur; sicque per exportationem & reportationem rerum, etiam virgula ista perdita est; sed ubi manserit, Virgo nesciebat. Postea verò in nocte S. Apollinaris Episcopi & Martyris, cum Virgo præ æstu caloris, anhelitum

litum vix trahere valeret, virgulam quæsivit, ut velum removeret, nec invenit. Multum ergo ex hoc anxiata doluit, quia nec sibi ipsi subvenire potuit: & qui aliunde succurreret, non adfuit.

2. 2. Statuit igitur Angelus Domini assistens, contristatam consolatur, spondens alterius & melioris virgæ restitutionem. Nec mora, post paululum cessantibus doloribus febrium, Angelus ipsa sentiente, quoddam lignum ad mensuram ulnæ ferè longum, super pectus ejus leviter posuit, & recessit. Quod manu extensa apprehendens, quodammodo vilipendit; eo quòd visu tortuosum, & spissitudine ponderosum, à levitate perditæ virgæ longè distaret; nec benè sibi portabile, & dirigibile foret. Mussitans ergo de isto, ad seipsam tacitè dicebat: Num ego jam benè pacata sum? Quid tamen ageret, quæ adhuc virtutem ligni ignorabat? Rogabat proinde Dominum Joannem Confessorem suum, ut ad carpentarium transeat, peteretque lignum istud, ad normam ulnæ dolabro formari. Ingreditur itaque Sacerdos ad domum cujusdam cupificis, qui vix unum dolabrum ex multis instrumentis aptum huic operi habuit, cæteris in incendio civitatis priùs combustis. Cumque lignum levigare cœpisset, & satis fortiter dolabrum infixisset, tantus odor suavitatis ex eo evaporavit, & tam decoro intus colore ad modum ceræ enituit, ut quamvis a foris deforme appareret, indubitanter tamen cypressinum esse affirmaret. Super quo pariter admirati, cum Sacerdos carpentario nequiret dicere, cujus generis lignum esset, vel unde Virgini provenisset, certatim hastulas & reliquias abscissas rapiebant. Tunc suadente carpentario, ad alium meliorem operarium Sacerdos cum ligno impolito accessit, quatenus decentiùs illud ad lineam conquadraret. Sed ubi similia inter se, præ admiratione odoris & coloris incogniti ligni conspicerent, atque pro reverentia & novitate decisas reliquias raptitarent, Sacerdos stupefactus, non sustinens amplius lignum imminui, ad Virginem quantocius reportabat. Quam cùm interrogasset, unde ei hoc advenisset, & cujus generis esset? illa quidditatem ejus se nescire fatebatur, modum tamen acquisitionis ejus Sacerdoti indicavit.

3. Postea verò in Festo sancti Cyriaci Martyris, reversus Angelus, more solito eam ad amœna Paradisi perduxit; & ipsam de ligni contemptu corripiens, ejus dignitatem, & locum, ac arborem, unde illud confregerat, apertissimè ostendit. Deinde ad se reversa, quæ ab Angelo didicerat, Confessori suo ex ordine propalavit, dolens quòd illud ita minorari fecerat. Cùm ergo tumor hujus odoriferi ligni vulgari cœpisset, & multi illud videre & tangere optarent, ejusque causa frequentes visitationes Virgo pudica pateretur, accidit, quòd propter cujusdam hominis attactum, fragrantiam suavissimi odoris lignum prædictum amitteret. Ideoque ipsa Virgo doluit, quia hoc alteri ostensum fuerat, propter cujus contactum odor cœlestis expiravit. Solita autem erat dicere, quòd per hoc lignum diabolus castigandus esset, sicut ab Angelo sancto didicerat. 3.

CAPUT VI.

De privatione Angelicæ claritatis ob præsentiam alterius, in cella ejus latentis.

1. 1. ALia quadam vice, cognatus hujus Virginis, Nicolaus nomine, cum Confessore illius ingressus est ad eam visitationis gratia: & post habita colloquia, indicavit eis Virgo modesta, quòd libenter duabus aut tribus horis sola maneret in cella. Rogabat ergo eos, ut ad tempus spatiatum exirent, sperans se propter internorum recollectionem in absentia illorum, aliquid gratiæ specialis accepturam. Specialiter tamen Nicolao supplicabat, ne ante tertiam vel quartam horam rediret. Illo igitur agente quod petebatur, Confessor Virginis (ipsa nesciente) cellam ejus latenter est ingressus. Putans ergo Virgo se solam esse in secretario cubiculi sui, mox se disponebat ad percipiendam gratiam cœlestis Sponsi, per orationes devotas pulsando intima cæli. Et ecce, ferè media hora transacta post meridiem, ingressus est ad eam Angelus Domini, circumvolando lectuli locum, ubi ægra jacebat, sed ampliùs ei non appropinquabat.

2. 2. Videns ergo Virgo se non posse gaudiosa præsentia ejus perfrui, conturbata flevit amarè. Interrogabat itaque Angelum, an aliqua culpa Dominum offendisset, ob quam hac gratia perfrui non meruisset. At ille respondens; Nequaquam inquit; sed propter præsentiam ejus, qui in cella tua latenter sedet, & nititur scrutari & experiri gratiam tibi dispositam. Quo dicto, Angelus ab ea discessit. Tunc Virgo tam fœlici solatio privata, vehementiùs est contristata, amariusque flere cœpit: ita quòd ad tempus extaticè non raperetur, licet sæpius Angelicæ visitationis gratia frueretur. Audiens igitur Confessor ejus, eam taliter flentem, surgens indicavit ei se fuisse præsentem. Quo audito, ampliùs conturbata est, quàm si alius ibi fuisset; pro eo quòd satis frequenter ei vitam suam indicaverat, quatenus absque exploratione divinæ gratiæ crederet, quæ circa eam operabatur. Cùm igitur ab hac turbatione recreata esset, & tranquillitatem recepisset, pius & misericors Deus, (sicut frequenter antea fecerat) ita & postmodùm extaticè eam supra se levabat. Tunc impletum est in ea, quod per Psalmistam dicitur: Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia.

CAPUT VII.

De raptu ejus ad loca purgatorii, & ad gaudia paradisi, unde sertum à B. Virgine sibi datum reportavit.

1. RApta est post hæc, spiritu levante, ad loca purgatoria: ubi inter cæteras, quas multipliciter & graviter torqueri vidit, etiam animas amicorum suorum puniri videbat: pro quibus liberandis ac revelandis, se postmodum in corpore duriter affligebat. His igitur purgatoriis locis, & quam pluribus pœnalibus locis, in quibus animæ pro diversitate culparum torquebantur, dolenter perspectis, Deo miserante, ad contemplanda æternæ vitæ gaudia, perducta fuit. Ibi sanè videbat, qualiter omnipotens Deus, in seipso gloria sua fruebatur, secundùm illud: Ego primus & novissimus. Et gloriam meam alteri non dabo. Videbat etiam qualiter sancti Marty- 1.

Martyres, Confessores, Prophetæ, Virgines, atque alii beatorum Ordines, gloria sua in semetipsis fruebantur, & præ deliciis affluentibus, per alterutrum in invicem transfundebantur.

2. 2. His gaudiis perlustratis, plures sancti eam alloquentes dulciter consolabantur, & ad patientiam exhortantes, ita dicebant: quid nunc hic existentibus obest, & nocuit, quòd in mundo multa adversa pro Christo perpessi sunt? Tunc accessit ad eam beatissima Virgo Maria in magna gloria; & amicabiliter alloquens, interrogabat eam dicens: Cur charissima filia, sic venisti nudo capite, & non ornato? Tunc hæc Virgo respondit: Charissima Domina Virgo Maria, hæc est voluntas Domini & Dei mei: & sic ductor meus, me adduxit. Post multa itaque familiaria colloquia Dei genitricis cum hac Virgine, adveniente tempore, quo ad sensus corporeos redire debuit, hæc ad eam Mater Christi verba intulit: Charissima filia, viriliter age, & confortetur cor tuum in tolerantia dolorum: quia pro his, quæ nunc pateris, mirabilem & magnam gloriam consequeris.

3. 3. Addidit quoque B. Virgo ad eam; inquirens: Visne habere sertum, super caput tuum? Respondit illa: Ego non possum hic habere voluntatem meam. Cùm ergo ad ductorem suum Angelum aspexisset, & ille resignanti voluntatem suam consensisset, ut acciperet: accipe, inquit B. Virgo, hoc sertum super caput tuum, quod nisi septem horis poterit esse super terram. Trade quoque illud in manus Confessoris tui, & dic ei, quòd ego demando ipsi, ut credulus sit donis omnipotentis filii Dei: & hoc sertum ponat super caput imaginis meæ, quæ est in Ecclesia. His igitur peractis, reversa est ad sensus corporeos Virgo theorica, gratias magnificè agens Domino, super consolatione tam jucunda. Sed cùm tale sertum corporaliter accepisse ignoraret, tandem casu vel necessitate urgente, manum capiti suo superponens, sertum florigerum detraxit; quod ex odore suavissimo, manu beatæ Virginis sibi impositum recognoscebat; & ferè usque ad septimam reditus sui horam, apud se conservabat. Erat autem hoc sertum cerulei seu crocei coloris, & rugosum, humanis aspectibus hactenus invisum, quod ex se miræ suavitatis emittebat odorem: Ideoque quamdiu potuit, tam pulchrum & floridum sertum, apud se retinebat.

4. Igitur ante septimam horam jussit excitari Confessorem suum, & celeriter ad se venire, habens ei aliqua secreta referre. Qui veniens interrogavit, quid vellet? Cui Virgo respondit; se cuidam festivitati interfuisse, & B. V. Mariam sertum istud sibi tradidisse, ut ad terras deferret, & in manus ejus daret, quatenus donis Dei crederet; & ex mandato B. Virginis, hoc sertum in manus acciperet, atque Ecclesiam, quæ tunc temporis combusta fuerat, manè intraret, & capiti imaginis B. Mariæ Virginis superponeret. Cumque Confessor interrogasset, quomodo posset Ecclesiam intrare, cum necdum dies esset, & Ecclesia clausa foret? Illa ei respondit: Citò vadens, pete tibi à sacrista Ecclesiam aperiri; quia tempus instat, quo sertum istud oportet referri, unde illud ego detuli. Tunc ille: Quomodo sertum capiti imaginis superponam, quæ in tam alto loco sita est? Respondit Virgo: In majori choro, & in illo loco, 4.

ſcalam invenies, quàm aſſumens aſcende, & ſertum capiti imaginis B. Virginis ſuperpone.

5. 5. Tunc ille tali accepto ſigno egreſſus, rogabat cuſtodem, ut citò ſurgeret, & Eccleſiam aperiret. Quod cùm libenter feciſſet, Confeſſor Virginis inventam ſcalam in loco, quem ei indicaverat, ad imaginem ſecum portabat, & aſcendit. Cui cuſtos ? Quid ibi vultis facere ? Reſpondit ſacerdos: Quod ego facio, non potes modò ſcire: ſed Dominus dabit, quòd poſtmodum ſcies, quam reſponſionem cuſtos parvipendens, quia myſterium neſciebat, ſtatim receſſit. Confeſſor autem devotus implevit deſiderium Virginis, & impoſito ſerto capiti ſacræ imaginis, ſcalam ad locum priorem reportabat. Cùm ergo flexis genibus ante imaginem oraſſet, & reverenter adoraſſet, expletis omnibus, quæ in mandatis acceperat, antequam Eccleſiam exiret, Angelus Domini idem floriferum ſertum, ad locum ſuum retulit, unde illud Virgo priùs detulerat, ſicut poſtea præfatæ viduæ Catharinæ referebat.

CAPUT VIII.

De corona glorioſa ei præparata, propter vituperia & vulnera à Picardis ipſi inflicta.

1. 1. ALia quoque vice, rapta in ſpiritu, vidit glorioſam valdè coronam ſibi præparatam, quam poſt præſentis vitæ labores & dolores, à Domino erat perceptura, in qua tamen plura adhuc videbantur imperfecta. Ad ſeipſam igitur inverſa, memor coronæ præoſtenſæ, rogabat Dominum multa inſtantia, quatenus ſua pietate ita ſecum agere dignaretur, quòd corona illa perfectè poſſet inſtaurari. Eodem quoque tempore petivit à Domino, ut ad imitandum veſtigia ejus, ipſam ad ſe intromitteret, & poſt intromiſſionem calcibus eam expelleret.

2. Dum hæc frequenter & ardentiſſimè poſtularet, contigit anno Domini 1428. quòd Philippus dux Burgundiæ, cum multo exercitu Picardorum & aliorum armigerorum, Hollandiam intraret, ad compellendum civitates, ut eum in Dominum & Rectorem patriæ ſuſciperent. Cùm ergo potentiſſimus Dux, in multis civitatibus honorificè eſſet ſuſceptus, venit tandem circa feſtum ſanctorum martyrum Gereonis & Victoris ad civitatem Schiedam, ubi ſimiliter à civibus & receptus. Poſt refectionem igitur prandii, quidam [ut ferunt] Medici & Chirurgi de familia Ducis prædicti, acceſſerunt ad Dominum Joannem Angeli curatum Eccleſiæ, petieruntque ab eo, ut ad domum hujus Virginis eos introduceret. Qui nihil mali de iis ſuſpicatus, petitioni eorum, acquievit. Ingreſſus igitur cum eis ad Virginem ſubſequentibus famulis eorum, moribus incompoſitis; cùm tumultum illorum compeſcere niteretur, ne Dei famulam moleſtarent, illi indignanter eum repellentes, ſeorſum abire juſſerunt, inhoneſta verba de ipſo cum ea jactantes. Manſit tamen curatus in cella ejus ſtans propè altare, triſtis ſatis & confuſus. Illi verò perverſi, ut eam, quæ in tenebris jacebat, conſpicerent, cortinam removent, candelam accendunt, & ablato operimento, quo Virgo hydropica tegebatur ſanctam penitus denudant [proh dolor] nec Deum, nec Angelos, neque hominum præſentiam reverentes. 2.

3. Hæc,

3. 3. Hæc, cùm filia fratris ejus Petronilla Virgo juvencula, obsequio Virginis dedita, videret, ægerrimè tulit; & zelo Dei accensa, fortiter se illis objecit, pudicitiam virginalem defendere nitens. Indignum quippe judicabat, quòd absconditam Christi margaritam, oculi carnalium nudam aspicere deberent. Tunc maligni illi satellites, honestatis obliti, hanc juvenculam irreverenter arripiunt, & à se projicientes, ad schabellum altaris graviter allidunt, in tantum, quòd in fœmore atrocissimè læsa, usque ad mortem claudicaret. Sed nec his malis violenter patratis contenti, ad graviora & sceleratiora prorumpunt. Nam sanctam & incontaminatam, fornicariam dicere ausi sunt: sobriam, & sine cibo viventem, nocturnis conviviis vacantem garriebant: quorum unus, qui lumen tenebat, bestiam eam appellabat: quam certè Angelus sanctus, custos ejus, in paradisum sæpè transtulit, & ducebat.

4. 4. Inter hæc tam multa & contumeliosa verba ab impiis dicta, adjiciunt ignominiosa facta, humanis oculis pavescenda. Nam omni honestate remota, debilem Virginem propter hydropricam passionem, & in superficie cutis valdè tumentem, pollutis manibus suis attrectantes, & pungentes, in tribus locis vulneraverunt: ex quibus sanguis tam copiosè profluit, quòd oportebat recentem cruorem de lectulo cum pelvi exhauriri. Quò scelere audacter perpetrato, egressi laverunt manus suas à sanguine, quem fuderunt: & regressi, pro verbis veniæ, quam postulare debuerant, in contumeliosa verba linguam maledicam iterum relaxarunt. Sicque completum est in hac Virgine, quod Dominus discipulis suis dixit: Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Et si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quantò magis domesticos ejus?

5. Tunc Virgo, tanquam ovis innocens in lectulo jacens, sanguine proprio perfusa, ad occisionem parata, patienter omnia hæc pro Christo suscepit: & conviciantibus ac vulnerantibus se, his verbis mansuetè respondit: Cur non timetis, ita sinistrè divinitatis in me opera interpretari, qui ignoratis quale judicium vobis à Deo sit futurum? Eadem hora recedente Duce, sequuntur & invasores illi. Rectores autem civitatis, audientes tam enormia mala Virgini insolenter ingesta, quasi pro consolatione malorum factorum, comminabantur se velle Duci conqueri, quatenus contra tanti sceleris authores justam exerceret vindictam. 5.

6. Tunc Virgo mitis, & patiens in adversis memor Dominici sermonis; Mihi vindicta, & ego retribuam: omninò prohibuit petere, humanamque exercere ultionem: quia Deus citò hanc vindicabit injuriam. Quòd divino nutu celeriter factum est, nam omnes in diversis locis, eadem hyeme, mortui sunt. Siquidem unus eorum, qui lumen tenuerat, & convitia Virgini intulerat, in portu prope Rotterdam, navigio veniens, ab una parte navis ad aliam, quasi valido vento agitatus, à Principe tenebrarum submersus est: atque confracta cervice, mortuus extractus, in cœmeterio sepultus est. Secundus prope Zerixeam in furiam conversus, ne præsentes læderet, de navi in scapham projectus, ac mortuus sublatus, in civitate sepultus est. 6.

est. Tertius militaris, in bello percussus, interiit. Quartus, qui se medicum fatebatur, apud Slusam apoplexia tactus obmutuit. Unde à famulo suo admonitus, de his quæ cum aliis contra Virginem egerat; & quæsitus, an de prædictis doleret, postulanti, per tactum manus & gestus oris, qualecunque signum pœnitudinis ostendens, defunctus est. Famulus autem ejus postea ad Virginem veniens, pro magistro veniam cum lachrymis petiit, & obtinuit.

7. 7. Flebat ergo Virgo sancta multo tempore his perceptis, non sua vulnera, sed eorum perditionem atque scelera commissa deplorans. Consistentibus autem apud eam Rectoribus civitatis, ait ad eos Virgo, futura prædicendo: Ego quidem nunc hæc passa sum, sed vobis imminet judicium, quod ignoratis. Nec multo post, cum aliqui eorum, quasi proditores civitatis accusati, timerent à Duce capitali sententia puniri, dixerunt: Ecce, hoc est judicium, quod Lidia nobis prædixit futurum. Posthæc, Angelus Domini sanctus apparens ei, & sororem nominans indicavit, quòd per irreverentem illam violentiam, à Picardis sibi factum, posita fuerat in vestigiis Salvatoris, sicut ante petierat: atque per opprobriosa verba, quæ ab eis audierat, margaritæ, quæ restabant in corona sua, jam perfectè completæ erant.

CAPUT IX.

De patientia & morte Petronillæ, neptis hujus Virginis.

1. 1. Dignum est nunc aliqua etiam de Petronilla Virgine hujus sacræ Virginis nepte recitare. Hæc igitur juvencula annorum ferè decem & septem, filia fuit fratris Lidiæ Virginis, amatrix & custos perpetuæ castitatis, curam gerens materteræ suæ, die ac nocte, in tam gravi molestia longæ ægritudinis. Hæc carne propinqua, spiritu soror, servitio ancilla, elegit Virgo virgini servire, & castis obsequiis vulnera languentis benignissimè delinire. Hæc in persecutione Picardorum, qui sanctam Lidiam Virginem, Deo placentem, ampliori gloria coronandam, gravissimè vulneraverunt; totis viribus, pro defensione infirmæ materteræ suæ [ut præfatum est] se opposuit, ne innocentem læderent. Valdè enim condoluit cum ea, quæ lædebatur: atque plures graves contumelias & terrores audiens, læsiones etiam corporales à Picardis accepit & sustinuit: ita ut diu infirmata, mortem ex læsione incurreret. Ante cujus obitum, paucis diebus præcedentibus, Virgo Lidia in magna tribulatione posita, & ex persequutione ad Deum ferventior effecta, talem visionem habuit, verum præsagium futurorum.

2. Quadam namque nocte, in excessu mentis posita, videbat solennem 2.
processionem civium supernorum, in qua distinctis ordinibus, singuli procedebant; scilicet, Patriarchæ simul, Prophetæ simul, Apostoli cum Apostolis; sed & Martyres, Confessores, atque Virgines, Sacerdotes, & Clerici singuli, in ordine & dignitate status sui fulgebant. Procedebant autem de Ecclesia civitatis Schiedamensis, præcedentibus more solito crucibus & luminaribus, sole clariùs micantibus: veniebantque ad ostium domus suæ, de qua funus tollentes, ad Ecclesiam illud deferebant. Ipsa

Ipsa autem Virgo funus sequebatur, datis sibi coronis, quarum unam in capite gestabat, reliquas singulas in singulis manibus tenebat. Ad se igitur reversa, suspicabasur quòd mors ipsius hac visione præsignaretur: finaliter tamen dicebat, quòd mortem neptis suæ Petronillæ designabat.

3. 3. Quapropter Virgo Christi sollicita, de obitu neptis suæ, rogabat instanter Dominum, ut febres suas ita ordinaret, ut Petronillæ ante exitum suum, pro consolatione ejus loqui posset, quam plurimum sincero amore dilegebat. Cujus preces & gemitus Dominus exaudiens, ac moriturae misertus, prævenit tempora febrium quotidianarum, per spatium ferè sex horarum non sine admiratione multorum assistentium: Sicque temperato calore febrili, recepit facultatem alloquendi & consolandi Petronillam, in brevi ex hujus sæculi luctu, ad Christum migraturam. Acceptā itaque consolatione divina à Virgine sancta, Virgo Petronilla in angustiis sæpè probata, sicut fuit socia tribulationis cum Lidia passa in vita, & ita particeps consolationis meruit esse in morte sua. Igitur post visionem priùs ostensam, & consolationem à charissima matertera gratanter accepta obiit devota Virgo Christi Petronilla, cœlestem aulam intratura: anno Domini 1426. decimo nono Kalendas Februarii, ipso die S. Pontiani Martyris.

CAPUT X.

De subtractione consolationis divinæ, quam Virgo incurrebat, ob tristitiam neptis defunctæ.

1. 1. POst mortem igitur castissimæ turturis Virginis Petronillæ, ipsa S. Virgo Lidevvigis, tam fidelis & pernecessariæ adjutricis societate privata, in perniciosam incidit tristitiam: nimium dolens super destitutione cordialissimæ dilectricis suæ Petronillæ, cum qua mutua charitate devincta, inviolabilis castimoniæ fœdera conservabat. Nam vicissim in Christi amore se diligentes, ita connexæ erant, & pacificæ videbant, ut sine gravi mœrore ab invicem separari non possent. Quæ quidem affectuosa connexio, metam discretionis excedens, etiam Domino tantùm displicuit; quod in vindictam ineptæ tristitiæ, Virgo lugubris, divina consolatione usque ad festū VisitationisB.Mariæ Virginis carebat.

2. Flebat igitur amarissimè, non solùm de morte neptis amissæ, sed ampliùs super privatione solitæ gratiæ, ob immoderatam tristitiam sibi subtractæ. 2.
Percunctantibus ergo causam istarum lachrymarum ita respondit amicis: Cur non flerem charissimi? Ecce jam proximis undecim annis, nihil à Domino petivi, quin facilè impetrare potui: sed nunc tanto tempore suspensa, nullam prorsus consolationem accipio, occulto & recto Dei judicio, in me dignè concitato. O terribilis & investigabilis dispensatio divina, in consiliis super filios hominum: qui convertit mare in aridam, & flores rosarum in absynthium: & de dextera ponit ad sinistram, humilians sublimem usque ad terram. Si igitur Dominus tam strenuè dilectam sibi Virginem afflixit, quia intentiùs fidelis neptis præsentiam ablatam deplanxit: quàm graviter puniendi sunt, qui carnales amicos & sodales sæculares, inaniter plangunt?

3. Verumtamen Pater misericordiarum, & 3.

& Deus totius consolationis, non est oblitus lachrymarum famulæ suæ; quam ab æterno eligit: sed post amarissimam tristitiam, reddit ei dulcissimam Spiritus sancti consolationem, præteritis temporibus sæpiùs expertam. Igitur Virgo ad tempus desolata, & paternè castigata circa festum Visitationis Beatæ Mariæ Virginis mirificam & superabundantem Divinæ gratiæ consolationem recepit. Per novem aut decem ferè dies in continua contemplatione, & divinorum degustatione, ac mentis jubilatione perdurans, tantaque dulcedine extitit perfusa interiùs: ut ad eam ingredientes mirarentur, & sentirent odorem suavissimi spiraminis exteriùs.

4. 4. Quærentibus ergò multis, unde odor tantæ suavitatis procederet? Ipsa cupiens potiùs ex humilitate silere, quàm abdita prodere: tandem devicta importunis eorum precibus, [quia Dominus manifestis indiciis hoc foris innotuit] gratiam tam inæstimabilis odoris de cœlestibus apothecis venire respondit; qua sicut solito more priùs meruit, ita & pro nunc denuò visitata secum reportavit. Simili modo ante paucos annos, defuncto fratre suo Wilhelmo Petri, in magnam tristitiam incidit: & in tantùm ex dolore obstupuit, ut diceret se hactenus nescisse, quod adhuc ita humana fuisset. Quapropter etiam multo tempore, solitâ carebat alimoniâ contemplationis Divinæ; sicut cuidam devoto solitario in partibus Ægypti, revelatum fuit: qui ejus consilio eremum constanter intravit. De cujus sancta conversatione benè inceptâ & optimè consummatâ, in sequenti capite subinfertur quod lætanter audiatur.

CAPUT IX.

De devoto juvene Gerardo, Eremita facto, & de peregrinis eum visitantibus.

1. Erat quidam juvenis Gerardus nomine, ex diœcesi Coloniensi oriundus, solitariæ vitæ desiderio stimulatus. Hic auditâ famâ hujus sanctæ virginis, proposuit ad eam primò venire, ut ei præsens votum suum exponeret, atque iter arduum, quod ingressurus erat, precibus ejus commendaret: quatenus divinâ gratiâ opitulante, propositum, quod mente conceperat, salubri perseverantiâ terminaret. Qui ad eam veniens, cordis sui secretum ei intimavit. Illa verò, proposito suo piè congaudens, prophetico spiritu prædicebat, quod primo triduo ingressionis suæ in eremum, penuriam pateretur: ac deinde ad constantiam eum exhortans, post finem diei tertiæ, refectionem à Deo esset percepturus. Quod quidem postmodùm ita seriatim contigit. Nam tertiâ die advesperante manna cœleste accepit, Deo laboriosæ semitæ ejus miserante. Prædictos autem sibi à virgine tres dies, ita constanter peregit; quod paratus erat eos propter promissionem illius, etiam cum periculo vitæ persulcare. Post mutuam igitur collationem, & in precibus recommendationem, ac fraternæ charitatis obligationem, novus tyrunculus novi certaminis bella congressurus, egressus est à conspectu virginis sagaciter instructus, patriam suam, & cognatos, ultrà nunquàm revisurus. 1.

2. Peragratis ergò partibus superioribus, ingreditur superiorem Ægyptum, cujus deserta penetrans, invenit cellulam, propter lupos & ferarum rabiem, 2.

in

in arbore ſitam. Adduxerat autem ſecum duos ſocios, ejuſdem eremiticæ converſationis gratiâ tactos, qui paucis diebus ibi peractis, heu ad priſtina redierunt. Sed Gerardus in arrepto propoſito conſtantiſſimè perdurans, Chriſto duce, ad contemplationum culmina aſcendit.

3. 3. Igitur in hac vaſta ſolitudine decem & ſeptem ferè annis completis, accidit intereà, ut quidam Epiſcopus de partibus Angliæ, cum duobus ſociis, ad viſitandum loca terræ ſanctæ perveniret: ac deindè ad viſendum reliquias ſanctæ Catharinæ Virginis & Martyris in monte Sinai, cum eis perrexit. Qui ſimili devotione combinati, rememorantes ſanctorum Patrum in Ægypto converſatione terram illam ingreſſi ſunt; ut quærerent, ſi fortè aliquos eremitariæ vitæ Patres invenirent. Cumque hinc inde oberrantes, uſque ad ſuperiores ejus partes veniſſent, reperiunt cellulam quandam, non longè à terra in arbore conſtructam. Ad cujus oſtium pulſantes, vident in oſtio ſibi reſerato, hominem vultu quidem angelicum, ſed corpore ita craſſum, ut non in eremo maceratus, ſed inter delicias ſæculi putaretur educatus. Inter plura familiaria colloquia, ab eodem Eremita percipiunt, quod in duodecim annis & ultrà, hominem non vidiſſet, Interrogantes ergò, unde viveret? Reſpondit ſe ex ſola gratia Divina nutriri. Nam manna cœleſte, quo olim filii Iſraël in deſerto veſcebantur, colligere & comedere ſolebat, quod cellulæ ſuæ deſuper influens cum gratiarum actione ſumebat.

4. 4. Quærebant etiam ab eo, utrùm adhuc alii invenirentur homines, qui abſque humano cibo viverent, ſicut & ipſe? Ad quos ita reſpondit: In partibus Hollandiæ, in civitate Sciedam, eſt quædam Virgo multis annis, diverſis infirmitatibus divinitùs flagellata, nullo corporali utens alimento: quæ etiam ad tantam celſitudinem perfectionis pervenit, quod centupliciter ſanctitate vitæ, & contemplationis culmine, me longè præcedit. Undè & ſatis admiror, cùm de ejus tranſitu nihil percipio, quid ei acciderit, quod eam in ſcala contemplationis diu non viderim, cùm antea frequenter ſimul ad cœleſtia ſecreta, ſinguli in ſingulis ſcalis rapi ſolebamus. Nam illa ſicut vitæ merito, ita & contemplationis excellentiâ, ſupra me aſcendere conſuevit. Deinde devotus iſte Eremita, prædictos peregrinos rogavit, quatenus hanc Virginem in Hollandia viſitarent, antequam ad partes ſuas redirent: & ex ore ſuo, tres has quæſtiones ei proponerent. Primò, quot annos ipſe in ſolitudine peregerit? Secundò, quot annorum tunc fuit, quando eremum intravit? Tertiò, quid cauſæ ſibi occurrerit, quod eam in ſolita contemplatione diu non viderit?

5. Poſt hæc peregrini plurimùm conſolati & ædificati, valedicentes Eremitæ, in Hollandiam & Schiedam ſunt reverſi. Ingreſſi ergò hoſpitium civitatis, rogant hoſpitem ſuum, ut ducat eos ad Virginis domum. In cujus præſentia conſtituti, cauſam adventus ſui, & perſonam Eremitæ, qui eos miſerat, indicant: petentes, ut ad propoſitas ſibi quæſtiones reſpondeat. At illa ex humilitate latere malens, quàm apertè ad quæſtiones reſpondere, hoc tantùm de tempore habitationis Eremitæ in ſolitudine, reſponſum quærentibus de- 5.

dit: Quomodò ego illud scire possem? Dominus est, qui novit. Tunc illi quodammodò eam corripientes objiciunt: Quare veritatem vellet cœlare, cùm hæc non à se, sed ex ore Eremitæ interrogarent? Respondit ergò: Decem & septem ferè annos eum in solitudine peregisse. Ad secundum verò ait: Decem & novem annorum eum fuisse, cùm ad eremum perrexit. Ad tertium quoque respondit, se in medio hominum conversantem diversimodè maculari: illum verò ab hominibus segregatum, & inter Angelos conversantem, incontaminatam conservare puritatem. Ideoque mirandum non est si ipse in contemplationis altitudine me præcellat.

6. 6. Fertur etiam, quod Eremita causam assignaverit subtractæ gratiæ in Virgine, qu a ni nium de morte propinquorum suorum solebat dolere. Quod in obitu fratris sui contigit, qui eodem ferè tempore in Schiedam obierat, cum prædicta ab Eremita in Ægypto, peregrinis istis recitabantur. Obiit autem, felicis memoriæ, idem devotissimus Eremita, perfectus terrenorum contemptor, ac cœlestium secretorum altus speculator, anno Dominicæ Incarnationis 1426. duodecimâ die mensis Octobris. Hujus obitus & transitus ad gloriam, Virgini sanctæ fuit per visionem revelatus. Rapta namque in paradisum, in hora transitus ejus, videbat animam illius corpore exutam, ab Angelis ad paradisum deferri, atque in fonte tam sereno ablui; cujus profundum, per unum fere miliare, ut sibi videbatur, poterat videre.

CAPUT XII.

De felici obitu Domini Wermboldi presbyteri, hujus Virginis fidelis amici.

1. INter multos devotos Patres, ac spiritualis gratiæ expertos viros, fuit in civitate Trajectensi, temporibus venerabilis Domini Frederici Episcopi, Sacerdos quidam cœlibis vitæ, & animarum zelator, Wermboldus nomine, Deo & hominibus dilectus, multisque Religiosis in diœcesi Trajectensi, & in Hollandiæ partibus latissimè notus. Hic de quadam villa Hollandiæ prope Goudam, nativitatis genus contraxit: & per plures annos rector ac confessor sororum tertii ordinis apud S. Cæciliam in Trajecto, claruit. Qui in Divinis scripturis valde studiosus, verbum Dei frequenter in Ecclesia prædicavit: & orationibus ac devotis meditationibus ferventer invigilans, pro cordis sui puritate, crebris etiam consolationibus, ac Divinis revelationibus meruit ab alto visitari. Ad hujus tam famosi patris notitiam, non humano indicio, sed Divinâ revelatione, sancta virgo Lidewigis adhuc in paupertate, sub parvo tugurio degens, hoc modo pervenit. 1.

2. Cùm enim in festivitate Dominicæ Annunciationis, virgo memoranda, vix mediâ parte infirmitatis suæ completâ, raperetur ad cœlestia contemplanda, contigit etiam & devotissimum Christi Sacerdotem Wermboldum, eâdem horâ ad cœlestia intuenda sustolli: tuncque ex hac unica & simili contemplatione habita, mutuam cognitionem, quam prius non habuerunt, cœli- 2.

tùs

tùs ambo conceperunt. Quapropter idem venerabilis Pater piæ devotionis affectu excitatus, cupiebat Dei famulam, quam in spiritu præcognoverat, corporalibus oculis etiam cognoscere & videre. Ingressus ergò ad domunculam ejus, ubi languida jacebat, & videns calamitatem ejus, quâ premebatur, tanquàm Evangelicus Samaritanus, super eam misericordiâ motus est, atque compassionis jaculo cordialiter vulneratus. Nec mora post sacra de Deo colloquia, extendit manus suas ad charitatis opera. Et primò quidem dedit ei circiter 30. grossos Flandrenses, pro duobus linteaminibus emendis. Deinde Sacerdos spiritu Dei accensus, Ecclesiam intravit, & ascenso umbrone, sermonem populo fecit, in quo duris increpationibus, eos, de tenacia vel immisericordialitate, ut digni erant, castigavit: eò quod in tanta necessitate & dolore jacenti, infirmæ creaturæ Dei, non subvenirent. Et meritò quidem pro zelo Dei, rigorosè locutus est Sacerdos facundus, quia probata virtus, corripit insipientes. Verùm posteà plures Deo inspirante, ad misericordiam flexi, benefecerunt liberali corde, eleëmosynas suas virgini sanctæ destinando.

3. 3. Hic itaque Reverendus Pater, inter cætera charitativa colloquia cum virgine languente, quæ tunc temporis ferè medietatem infirmitatum suarum peregerat, cœpit ei dicere: Ante pascha sibi quodammodò esse revelatum, quasi ipse ex hoc mundo ad Patrem ante hoc pascha esset transiturus. Cui virgo respondit: quod usque ad futuram Pentecosten, sibi expectandum foret; & quod adhuc iterùm post pascha eam visitare deberet. Quod dictum, quàm verum fuit, rei exitus probavit. Nam post verba, in brevi obiit, Anno Domini 1413. in vigilia Pentecostes, horâ 12. mediæ noctis, tertio idus junii, quo agebatur festum S. Barnabæ Apostoli. Defunctus autem devotus & misericors Pater Wermboldus, dilatus, est ab aspectu gloriæ faciei Divinæ, novem fermè diebus, sicut huic virgini revelatum fuit divinitùs.

4. Cùm autem iste venerabilis Pater, ante mortem suam cum virgine loqueretur ipsam paternaliter consolando, 4.
& illa quodammodò conquereretur, ex prolixitate infirmitatum suarum satis se gravari; Respondit Sacerdos ad ampliora patienda eam exhortando, & quasi prophetando; quia oporteret eam amplexari adhuc majorem tolerantiam, eò quod forsitan medietatem temporis passionum suarum vix implevisset. Et hoc ita contigit sicut præconizavit. Dicebat namque eam fundamentum valdè latum & amplum, in cœlestibus collocasse; cujus structura superædificanda, non poterat in brevi consummari. Vixit autem virgo post obitum hujus dilecti patris, annis viginti in doloribus magnis & plagis multis sibi prævaticinatis: quam Deus tamen consolabatur, & confortabat raptibus frequentibus, per inspirationem sancti Spiritus, & visitationem civium supernorum.

CAPUT XIII.

De diversis raptibus ejus, & cognitione, de statu quorundam Religiosorum.

1. 1. Rapiebatur itaque sæpissimè virgo hæc debilis corpore, spiritu fervens, in extasim per excessum mentis: sed non erat in ejus raptura hora & brevis mora. Quâdam vice Religiosus quidam interrogavit eam de statu suo,& patientia tribulationum suarum, quas quotidiè patiebatur. Cui illa respondit; satis excessivè, & suprà vires suas se gravari: & nisi pius Dominus baculo consolationis eam sustentaret, facillimè sub onere dolorum deficere posset. Ajebat namque, Divinâ misericordiâ affluente, quasi omni nocte per longam morulam unius horæ vel ampliùs, se rapi ad cœlestia speculanda: quorum delitiis tantoperè reficiebatur, quod non solùm sibi tolerabilis, sed etiam quælibet amarissima tortura delectabilis efficiebatur. Rapiebatur etiam ad loca purgatoria, & infernalia tormenta; ut videndo horrida supplicia, patientiùs sustineret præsentia flagella; atque intimè compatiendo, libenter pœnitentiam ageret pro his, qui liberatione indigebant. In hujusmodi & aliis felicibus raptibus ferè 34. annis, in lectulo doloris recubans, visitata fuit, & in spiritu confortata: certis tamen causis (ut præfatum est) Divinis raptibus privata. In multis denique gestis suis, per contrarios eventus, Deus eam probans, sæpè humiliavit; & crebrò visitans, altiùs elevavit. Horum igitur raptuum occasione, multas Ecclesias, & Religiosorum monasteria, & dispositionem locorum, & structuram Ecclesiarum cognoscebat: personas quoque religiosas, quas nunquàm viderat, nominatim cognovit; & qualia circà eas divinitus acta fuerant, aliis nonnunquàm referebat.

2. Dixerat aliquando cuidam Priori, quod ita monasterium ipsius & Ecclesiam cognoscebat, sicut ipse: & quod per noctes dormientibus fratribus, dormitorium eorum visitare solebat, & circa lectulos fratrum Angelos sanctos stare videbat. 2.

3. Erat quidem juvenis, Henricus nomine de Hagis villa Ducis Hollandiæ natus, quem virgo priùs nunquam viderat: qui gratiâ Dei inspiratus, nescientibus parentibus ejus, habitum sanctæ Religionis apud Carthusienses, in partibus Brabantiæ, prope Diest, quæsivit & accepit. Cujus Pater Wilhelmus nominatus, nesciens quid circa filium suum actum fuerat, ingressus est ad Virginem, forsitan aliquid quæsiturus. Qui statim proprio nomine & agnomine ab ea vocatus, audivit virginem prospera filio suo imprecantem, & super bonis à Deo ei factis congaudentem. Super quo ille miratus, causam hujus congratulationis sciscitatus est. At illa stupori ejus verbum jucundum adjiciens, respondit eum in supradicto monasterio sanctæ religionis habitum induisse. 3.

4. Erat & alius Religiosus, de Dordraco natus, sed in Emstem regularis professus, qui quâdam vice cellulam virginis, ad visitandum eam tacitus intravit: quem illa proprio nomine appellans gratiosè satis salutavit. Et quamvis fortè eum priùs semel viderat, pro tunc certè corporaliter non videbat. De quo etiam ille stupefactus quæsivit, unde eum sic nosset. Cui illa simpliciter re-

respondens, Dominus (inquit) donavit. Hæc duo exempla pro nunc sufficiant, quæ frater Hugo, quondam Supprior in Brielis, ab ore eorum, quibus contigerunt personaliter, audivit, & testis veraciter existit.

CAPUT XIV.

De apparitione & cognitione angelicæ claritatis circa eam.

1. 1. COmplebatur luculenter in hac probatissima virgine, quod olim Dominus Moysi & filiis Israël, terram promissionis intrantibus, dicebat: Ecce ego mitto Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat semper, & sit ductor itineris tui. Legitur in multis libris Sanctorum, de apparitionibus Angelorum: & nunc similia probari possunt, in paupercula Lydia virgine, ex testimonio multorum Religiosorum.

2. 2. Visitabatur etenim celeberrimè ab Angelo sancto, à quo etiam tangebatur, digna ejus consortio, ac fulta præsidio: quem ita personaliter cognoscebat, sicut amicus suum cognoscit amicum. Similiter cognoscebat etiam Angelos Confessorum suorum, aliorumque familiarium suorum, ac multorum extraneorum. Apparebat autem ei idem Angelus diversimodâ effigie; interdùm in forma viri pulcherrimi, semper tamen cum magna claritate, utpotè Angelus lucis, minister & signifer æternæ lucis. Nonnunquam verò claritas illa tanta erat, quod si mille soles, in virtute sua invicem lucerent; non tamen huic angelicæ claritati æquiparari possent. Interdùm verò minor apparebat: semper tamen Dominicæ Crucis vexillum, in fronte præferebat, ne fortè ab Angelo satanæ deciperetur: qui in Angelum lucis se transfigurans, frequenter ei apparebat. Si verò propter frequentiam visitantium, aliquando turbabatur; aut propter præsentiam, vel contactum quorumlibet inhonestorum, puritas ejus maculabatur; ne hæc levis culpa in candido vellere diu maneret, nec impunita transiret, præfatis angelicis visitationibus & Divinis raptibus privabatur.

3. Interdùm quoque, cum quibusdam spiritualibus defectibus, soli Deo & Angelis cognitis, in conscientia gravabatur: horum occasione scrupulosè castigata, à consuetis raptibus etiam impediebatur. De quibus in mortariolo cordis contrita, Angelo sancto ductori suo confiteri solebat; sicque humili confessione purgata, ab eodem præcedente, ad quæ ducebatur, sequendo properabat. Docebatur autem ab eodem Angelo sancto, qualia sibi, & qualia Confessori suo deberet confiteri: quia quotidiè quotidianos excessus suos confitebatur, juxta illud Psalmistæ verbum: Dixi: confitebor adversum me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. 3.

CAPUT XV.

De mirabili modo internæ commotionis, ante raptum spiritus ejus.

1. IN illa indicibili nobis separatione spiritus ab anima, antequam extra se virgo sancta raperetur, primò tantam circa vitalia pectoris & cordis angustiam sentiebat, quod vix prævalens respirare, morituram se æstimabat. Verùm posteà in hujusmodi spiritualibus raptibus, propter consuetudinem assuefacta, tales angustias non est passa. Cum 1.

Igitur spiritu ad prædicta loca raperetur, corpus ejus quasi mortuum & exanime, in lectulo remanebat adeò immobile, quod si quis illud tetigisset, ipsa non sensisset. Similia quædam leguntur in vita sancti Thomæ de Aquino: Ideo nemo dubitet de veritate novitatis hujus Virginis, quam Deus lætificavit ineffabilibus raptibus suis.

2. 2. Contigit ergo in raptu quodam, ut Angelus apprehensa manu ejus, duceret eam usque ad altare chori B. Virginis Ecclesiæ Sciedamensis. Cumque ibidem orasset, B. Virginem devotè salutando, ducebat eam Angelus versus orientem, per amœna loca rosarum & liliorum, omnique genere florum consita, ac aromatibus respersa. Appropinquans ergò his locis, invitabatur ab Angelo, ut ingrederetur: sed illa propter reverentiam eorum, non audebat intrare, ne pedibus suis florida prata conculcaret. Tandem Angelo affirmante, quod non essent ab ea conculcanda, secundùm monita ejus & invitationem ingrediens, sequebatur eum, quocunque præcedebat. Interdùm autem flores isti tantæ celsitudinis & densitatis erant, quod ipsa causabatur, se non posse pertransire; at tunc Angelus eam, sicut quondam Abacuc Prophetam transtulit: ita & eam apprehendens, mox per eos flores in locum, ad quem pergebant confidenter, transponebat.

CAPUT XVI.

De spiritu prophetiæ ejus, quo multa secreta aliis revelavit.

1. 1. CONSTAT autem hanc virginem, etiam multa secreta, tam de vivis, quàm defunctis, cognovisse; è quibus aliqua, pro utilitate & consolatione amicorum, indicavit; plura verò sub silentio, humiliter reservavit. Siquidem incendium civitatis Sciedamensis, longè ante præscivisse creditur: eò quod priusquàm contingeret, provisionem asserum in pariete domus suæ fieri jusserat. Quærentibus ergò cur hoc faceret, dicebat: quia si incendium oriretur, tunc faciliùs eam, amotis asseribus, exportare foras, & ultra fossam transvehere possent.

2. Igitur Anno Domini 1428. contigit, quod quidam nautæ de Sceidam, pro halecibus perrecturi, cœnam magnam sociis & amicis suis, ad valedicendum eis, ipso die S. Arnulphi Episcopi & Confessoris, studiosè paraverunt, lætantes quidem de præsentibus bonis, nil de futuris malis formidantes. Peractâ itaque cœnâ, cùm ignem sub vasculo circa parietem arundinensem operuissent: tunc ecce circa undecimam horam noctis instantis, paulatim incendium exoritur, quod per reliquum noctis spatium desæviens, processit: ita quod ferè tota civitas cum Ecclesia, & domo sororum, Ecclesiæ proxima, combureretur. 2.

3. Quo facto, quamplures homines civitatis illius pro certo tenebant, hoc grande incendium, propter peccata quorundam hominum contigisse: qui inter cætera peccata, præfatæ imagini B. Mariæ Virginis irreverentiam exhibuerant. Inter quos erat fœmina sæcularis & dissoluta, sæculi vias latas sequens cum dissolutis. Post cujus mortem, Sacerdos quidam huic virgini familiaris, petiit ab ea, ut pro se oraret, quatenus ipse aliquid certi, de statu mulieris defunctæ, perciperet. Quod cùm virgo 3.

annueret, & faceret; idem presbyter in visu noctis raptus ad loca infernalia, vidit præfatam fæminam igneis catenis ligatam, in inferno teneri; quod & huic virgini cum stupore referebat, & dolore.

CAPUT XVII.

De quodam Sacrista defuncto, & aliis pluribus defunctis.

1. 1. ERat quidam Sacrista, Balduinus nomine, in villa Ouderschie, ab antiquitate sic dicta; qui infirmatus, obiit in nocte conversionis S. Pauli, cujus nomen hæc virgo prius ignorabat. Eâdem verò nocte, virgo orationi vacans, solito more à sensibus rapta, venit ad quendam montem, ad cujus radicem videbat hominem tunc sibi incognitum, volentem montem ascendere, sed præ invalitudine non valentem. Quem cùm, ob rogatum ejus in humeris suis impositum sursum portasset, mirata, de ponderositate ejus, quæsivit, quo nomine vocaretur? Qui respondens ait: Balduinus de Velde. Mane facto, Dominus Joannes Confessor virginis ingressus cellulam ejus, invenit eam, quasi præ lassitudine magni laboris, graviter suspirantem, & præ defectu vix anhelitum trahere valentem. Interrogavit ergò Sacerdos, causam hujus anxietatis & fatigationis? Quæ rem in visione ostensam, ex ordine pandit: & nomen viri priùs ignoti, quòd Balduinus vocaretur, edicit. Super quo miratus Sacerdos ille, recordabatur Sacristæ in Ouderschie, qui Balduinus vocabatur, sed agnomen ejus ignorabat. Post biduum idem Sacerdos, causa celebrationis venit ad villam illam, interrogans fœminam quandam de statu & agnitione ejusdem Sacristæ. Quæ agnomen illius, sicut virgini fuit revelatum, edixit: asserens similiter eâdem nocte defunctum, qua & virgo eum de radice montis, ad cacumen portaverat.

2. Aliâ quoque vice, solito more rapta, venit circà quendam montem, videbatque diversos diversimodè oberrantes: alios ad radicem montis, alios altiùs enitentes, & alios in eminentiori loco montis versantes, volentes quidem montem ipsum ascendere, sed non valentes: sed nec, qui eos juvarent, auxiliatores habentes. Intellexit ergò virgo, quod ista prætenderent: quia defunctorum animæ erant, quæ suffragia desiderabant. Cùm autem aliquæ præcipuæ solemnitates instarent, per aliquos dies ante illa festa, rapiebatur ad loca purgatoria; ut videret calamitates afflictorum, qui auxiliis indigebant, nec sibiipsis poterant subvenire, quatenus pro eis fideliter Dominum oraret, qui pœnis gravissimis cruciati, cum beato Job clamitare cogebantur. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei: quia manus Domini tetigit me.* 2.

3. Reversa igitur ad se, cùm pro eorundem liberatione, quotidianas febres libenter sustineret, atque amarissimè fleret, Divinam misericordiam instanter exorando. Rursùm in ipsis solemnitatibus rapta, pro eorum agnita redemptione, tanto gaudio exultabat, quod vix præ lætitia semetipsam capere poterat. Licet autem cæteris diebus quamplures sæpius eriperet, in præcipuis tamen festivitatibus, multò plures & in majori copia, Deo propitiante, eripuit. Adeò autem acriter super 3.

ſuper miſerias eorum doluit, & frequenter plorabat, quod deficientibus in ea naturalibus lachrymis, ſanguineæ lachrymæ ſuccederent: quas ſucceſſu temporis ſuper genas ejus coagulatas, Confeſſor ejus cum naturalibus lachrymis exſtillantibus emolliens abraſit; & in ſacculo ponens, apud ſe in ſcrinio reſervabat: atque poſt mortem ejus ſicut optavit, ſub capite ejus in ſepulchro reponebat.

CAPUT XVIII.

De cautela & circumſpectione ejus, circa revelationem ſtatuum defunctorum.

1\. 1. MUltum quidem cauta & circumſpecta fuit hæc virgo, loquens de ſtatu defunctorum, licet ſæpiùs ſecreta Dei non ignorabat, quod ſequenti exemplo, ex verbis ejus apparebit, ad cautelam imperitorum, quos ſæpe fallunt viſiones mortuorum. Poſt mortem igitur Ducis Wilhelmi ac Comitis Hollandiæ & Zelandiæ [ſub quo virgo hæc claruit & diu ægrotavit] rumor quidam popularis inſonuit, & ad aures Margaretæ Comitiſſæ uxoris Ducis jam defuncti, pervenit, quod hæc virgo dixiſſet, eum jam fore ſalvatum. Audierat etiam, quod hæc virgo per triduum mortua fuiſſet, & revixiſſet.

2\. 2. Miſit ergò Nobilis ac Reverenda Domina ad eam, unum de famulis ſuis, ut inquireret hujus rei veritatem. Interrogata igitur ſuper utroque ab ipſo nuncio tranſmiſſo, ad unum ita reſpondit: Si triduò mortua fuiſſem, Sciedamenſes me diu ſepeliſſent. Ad aliud verò ſicut ridiculoſum judicabat, quod interrogabatur, ita quodammodò reſpondit dicens: Si ille jam eſſet in æterna vita, tunc Dominus injuriaretur mihi, quæ decem & ſeptem annis, graviſſimis infirmitatibus detenta, de lecto non deſcendi, nec terram tetigi. Quapropter precor, ne occaſione mei peccetis. Sicque nuntius, qui incertus venit, incertior inde receſſit. De pluribus tamen religioſis defunctis, certam nonnunquam dabat ſententiam, quod eſſent ſalvati, & in gaudium Domini ſui introducti. De noviſſimis quoque temporibus, & adventu Antichriſti, dicere ſolebat, quod ipſa neutrum horum eſſet viſura.

CAPUT XIX.

De tentatione cujuſdam viri, conſilio virginis, à laqueo diaboli liberati.

1\. CIvis quidam honeſtus ac Scabinus civitatis Schiedamenſis, graviter à diabolo tentabatur, ad injiciendum ſibiipſi manus violentas, per ſuſpendium laquei mortis. Habebat autem Sacerdotem & Capellanum bonum, Joannem nomine, Dei gratiâ adornatum, qui coràm eo Miſſas celebrare, & pro eo orare conſueverat. Quoties igitur eum tentatum noverat, vix ei perſuadere poterat, ne ſibi crudelem mortem inferret. Sed cum ille violentiæ tentationis reſiſtere non poſſet, nec Confeſſor ejus à laqueo ſuſpenſionis tentatum cohibere; Sacerdos anxius ſatis de periculo, ad virginem pro conſilio acceſſit: interrogavitque quid ſibi circa tentatum faciendum eſſet? Tunc illa, ſciens diabolum non poſſe ſuſtinere, quod artes malitiæ ſuæ verterentur in arma ſalutis, ſuaſit presbytero, quatenus ſi tentatus ſuggeſtioni diabolicæ reſiſtere non valeret, hoc ei pro 1.

pœni-

pœnitentia injungeret, quod hostis malignus ad ruinam suggerebat.

2. 2. Quo audito, Confessor metuens ne perditionis ejus causa existeret, non audebat tentato dicere, quod consulebatur. Illa verò in Deo confidens, jussit, ut in conscientia sui fiducialiter id ageret. Dum ergò quâdam vice circa tentatum Sacerdos opportunitatem nactus, fecisset, quod virgo consuluit, tentatus flexis genibus gratias egit: quia quod diu desideraverat, jam tandem obtinere meruit. Statimque domum reversus, funem trabi applicans, & collo suo circumvolvens sedem ascendit, ut illaqueatus se suspenderet.

3. 3. Sed ô mira Dei clementia, & ineffabilis Divinæ miserationis providentia, qui fallacias diaboli convertit ad liberationem servi sui, propter obedientiam Sacerdotis, acquiescentis consilio virginis Christi. Videntes ergò dæmones & invidentes, eum tali morte sibi auferendum, violenter apprehensum cum laqueo abrumpentes dixerunt, non vos modò suspendetis. Itaque vehementer, post tergum cujusdam scrinii inter parietem & cistam, eum projecerunt & intruserunt. Unde per trium horarum ferè spatium, à domesticis multum quæsitus, & tandem cum omnium admiratione inventus, non nisi per ablationem cistæ, extractus est, ac deinceps mansit à tentatione liberatus.

CAPUT XX.

De femina, meritis B. Mariæ Virginis, à fovea desperationis liberata.

1. 1. IN eadem civitate Schiedam, erat fœmina quædam pusillanimis & timorata, quam diabolus in desperationis barathrum ferè præcipitaverat. Objecit ei namque sæpius per somnium, scedulam cum peccato quodam ab eo commisso, quasi necdum divinitus dimisso, nec dimittendo; cum tamen ipsa illud sacramentaliter sæpius confessa absolutionem suscepisset, & pœnitentiam injunctam egisset. Cùm ergò cordis sui angustias, huic virgini crebriùs exponeret, & illa benignis consolationibus desolatam refoveret, nec tamen quantum vellet, circa eam proficeret, eò quod princeps mortis, novis semper terroribus per somnium eam, sicut prius conturbaret, dicens: nequaquàm manus meas evadere poteris, quia literis istis te mihi confirmatam & subjugatam habeo.

2. Contigit ergò quâdam vice, ut virgo orationibus dedita, ad cœlestia rapta eundem videret dæmonem, chartam ipsam in manu gestantem: sed manu Beatæ Mariæ Virginis de manu ejus violenter est ablata & rupta. Potens enim erat misericors Domina, omnia machinamenta diaboli dissolvere, & tristem animam fiducia bonæ spei consolari. Hæc postmodum virgo sensibus corporis restituta, Domino Joanni Walteri Confessori suo retulit, malitiam diaboli per pietatem B. Virginis destructam ostendens. Post hæc fœmina prædicta, sicut priùs, desolationis suæ querimonias, coràm virgine deposuit: quam illa blandè consolans, tacita tamen chartæ destructione, præcepit, ut secura deinceps esset, nec quicquam mali super hoc sibi eventurum formidaret. Sed & seipsam obsidem pro conscientia illius, in die judicii offerens, ac divinæ pietati per omnia confidens, ab omni præhabita trepidatione, liberam eam reddidit, & pacatam. 2.

CAPUT XXI.

De gratia magna compunctionis, & larga effusione lachrymarum, in communicatione corporis Christi.

1. 1. NUnc consequenter dicenda sunt aliqua, de statu sacræ communionis hujus devotissimæ Virginis: qualiter ipsa (aspirante Divinâ gratiâ) paulatim profecit ad altiora dona, frequenter accipiendo pretiosi corporis Christi Sacramenta.

2. 2. Eo igitur tempore ariditatis suæ, quando virgo adhuc nescia spiritualis dulcedinis, langueret in lectulo acerbissimi doloris, fuit devotus quidam Sacerdos, Dominus Joannes Pot dictus, qui eam bis in anno communicare solebat, & primitùs ad meditationem Dominicæ Passionis informaverat. Hic ergò curam gerens salutis ægræ virginis, cùm quodam die eam communicaturus esset, accipiens in manibus suis sacram & incontaminatam hostiam, indicabat ei seriosè satis & affectuosè, quatenus aspiceret & susciperet eum, quem in manu tenebat: sciens pro certo, quia ille foret Dominus Deus, Creator suus, qui pro ipsa fuerat incarnatus, passus ac mortuus: qui etiam omnem, quam patiebatur tribulationem, copiosissimè sibi esset remuneraturus, ac omnem dolorem mitigaturus. Quibus verbis, adeò statim ipsa compuncta fuit, & quasi quibusdam igniferis amatoriis jaculis vulnerata. Et sicut priùs præ dolore cordis, & impatientia sensus, non poterat cessare à lachrymis multis: ita & nunc per quindenam ferè vel ampliùs, non valebat se continere à fletibus, præ magnitudine contritionis, & Divini amoris. Dolebat namque & plorabat, pro cæcitate præteritæ negligentiæ & obtusitatis suæ diuturnæ, in qua tamdiu impatiens & inconsiderata fuit: quod nec matris, nec cujuscunque hominis consolationem admittere poterat, nec causam lachrymarum alicui indicare.

3. Ex hinc jam recepto salutari Sacramento cum magna contritione, cœpit frequentibus consolationibus Divinis refoveri, licet nondum per raptum contemplationis excederet. Nec tamen interrogantibus, volebat causam lachrymarum suarum patefacere: ne manna absconditum, quod gustaverat, perderet, sed reticendo, securius in corde servaret. Utebatur autem per Divinam dispensationem hujusmodi consolationibus octo ferè annis, antequam inciperet extaticè rapi extra corporis sensus. 3.

4. His igitur duobus adjutoriis, scilicet sacrâ communicatione corporis Christi, & devotâ meditatione Dominicæ passionis, quasi quibusdam duobus amorosis brachiis, amplexabatur dilectum Sponsum suum, JESUM Christum. Ideoque confidenter cum sponsa in amoris cantico dicere poterat: (cujus ineffabilis dulcedinis gratiam, in se frequenter per experientiam sentiebat) Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Sicut enim myrrha mortuorum corpora, à putrefactione præservat; ita & quotidiana passionis Christi exercitatio, mentem ejus ab impatientia & murmure præservabat. Et sicut panis materialis, manducantem roborat; ita susceptio corporis Christi, spiritum ejus reficiens, vitam & lætitiam ei conferebat. 4.

CA-

CAPUT XXII.

De insatiabili desiderio ejus ad communicandum sæpius, & de apparitione pueri crucifixi.

1. 1. CUm Salvator noster JESUS Christus, Evangelium regni cœlestis prædicaret, inter multa cœlestia verba, quæ docuit, hoc saluberrimum fidei verbum, de Sacramento corporis sui dicebat: Qui manducat me, & ipse vivet propter me; scilicet, vel spiritualiter tantùm, vel etiam sacramentaliter & spiritualiter, me manducando; aut certè nunc vivet in vita gratiæ, & in futuro in vita æternæ gloriæ mecum regnando: Hoc enim sacra communicatio corporis & sanguinis mei significat. Quæ fidelis promissio, in hac virgine indubitanter completa est, Christo mirabilia sua in ea benignissimè operante. Nam cùm primam ferè medietatem temporis ægritudinum suarum, parco valde & superhumano uteretur alimento; (prout in prima parte hujus libri habetur) Insuper & cùm per reliquum totum tempus vitæ suæ, nullum penitus cibum nec potum sumeret: non tamen poterat hæc sancta famula Dei, ab hoc vitali cibo, & vivifico corporis Christi sacramento, penitùs abstinere. Nam quantum per corporales infirmitates deficiebat in corpore, & corporalem cibum minus sumebat, tantum desiderium cœlestis & Divini panis in ea crescebat: atque mediante eo, in spiritu confortabatur, & spiritualiùs intus vivebat. Unde in principio ægritudinum suarum, per tres aut quatuor annos, semel in anno (in festo Paschæ) communicare solebat: posteà verò, incipiente consolatione Divinâ per aliquot annos binâ vice Christum accipiebat.

2. Post hæc matre defunctâ, in tantum desiderium ejus crescebat, & afficiebatur ad communicandum, quod sex vicibus aut ampliùs, corpus dominicum plenâ fide, & devotione præcipuâ, in singulare animæ suæ solatium & subsidium sumebat: Et hoc ipsum frequentius accepisset, nisi curatus Ecclesiæ sibi denegasset. Unde & si quando ab eo sacram communionem corporis Christi suscipere petebat, invitè satis & contra voluntatem suam ad eam veniebat, super quo ipsa valde dolebat. Nam quantò diutiùs ægrotando jacebat, tantò ampliùs corporaliter cruciabatur, tantò magis in Divino amore fervebat: Et quantò ad amorem Dei inflammabatur, tantò omnipotentis Dei gratia amplius in ea operabatur. 2.

3. Post hæc mirabilis quædam visio apparuit virgini, desiderio communicandi flagranti. Nam quædam visibilis imago pueri crucifixi, cum quinque vulneribus apparuit ei in lecto cubanti; quæ postea in hostiam sacramentalem, cum eisdem vulneribus versa, in aëre suprà mappam lecti ejus pependit, qua virgo erat pro parte cooperta. Misit ergò nuncium curato Ecclesiæ, ut ad se veniret, & Christum in hostia sibi apparentem videret; quam etiam quidam alii oculis suis viderunt: Deinde petiit, ut hanc hostiam sibi communicandam tribuat, ac dictis ejus & operibus Divinis non diffidat. His auditis, licet dubius, tradidit ei hostiam visam, quam virgo sibi dari petiit, & reverenter accepit. Post hujus hostiæ mirificam apparitionem, & devotam susceptionem, tanto divino amore, & sacræ communionis desiderio, cor virginis 3.

accendebatur, quod pluribus annis per omnem quindenam, venerabile Eucharistiæ Sacramentum de manu Sacerdotis sumebat: quem etiam multa providentiâ & subtilitate ad hoc uti oportebat: quia alias illud insumere, præ debilitate non potuisset. Posteà verò parùm aquæ pro ablutione ei porrigebat; ob cujus modicitatem, tantam difficultatem patiebatur in gutture, quod vix poterat eam deglutire. Interdùm tamen non porrigebat aliquam ablutionem, propter nimiam insumendi gravitatem. Et hic quidem status communionis ejus, usque ad annum Domini 1421.

4. 4. Ab hinc autem usque ad mortem suam, communiter patiebatur febres quartanas, & interdùm quotidianas, pro sublevatione animarum à purgatorio. Quo tempore, tanto Divino amore flagrabat, quod communiter (quando tempore quartanæ febris accessum febrilem non patiebatur) duobus diebus conjunctim, de manibus Confessorum suorum communicabat. Erat autem hoc sanctum & venerabile Corporis Christi Sacramentum virgini infirmanti, non solùm spiritualis animæ ejus refectio: sed etiam corporis afflicti relevatio quædam, & sustentatio: Præcipuè tamen, tempore subtractæ gratiæ, ac Divinæ consolationis privamine, hoc sacrosanctum Dominici corporis epulum, crebriùs sumebat in singulare subsidium. Nam interna Divinæ consolationis gratia, erat sibi corporis & animæ refectio, quam sæpius experiebatur in abundantia spiritus, & lætitia cordis: ex cujus iterum carentia, in tantum corpore debilitabatur, quod quasi sine spirituali refectione, non valeret sustinere, & corporaliter vivere. Ideo (ut dictum est) corpus Christi ardenter sitiebat, & in sustentaculum vitæ accepit; ne in peregrinatione præsenti, sub onere afflictionis lassata, expiraret. In cujus sumptione, tanto Divino lumine frequenter illuminabatur, quod sicut corporalibus oculis corporaliter videbat: ita & ipsa supercœlesti hoc lumine perfusa, omnia interiora sua oculo mentali perspiciebat. Hoc idem & in cæteris temporibus sæpe ei contigit, in præsentia luminis Divini, & raptu vitæ contemplativæ. Unde & postea tempore ariditatis suæ, & subtractione consolationis, cùm per divinam dispensationem, hanc illustrationem non sentiret: dicere intra se solebat: O ubi nunc sunt dies illi, in quibus interiora mea interno oculo solebam intueri, sicut corporis oculo corporalia videbam? Sicque in ea perficiebatur illud Sapientis dictum: In die bonorum, ne immemor sis malorum: & in die malorum, ne immemor sis bonorum.

CAPUT XXIII.

De febre Balduini pueri, & Domini Joannis Confessoris ejus.

1. HAbebat autem apud se virgo desolata pro aliquali solatio, in extremo tempore ægritudinis suæ, filium fratris sui Balduinum nomine, puerum duodennem, quasi continuè sibi ministrantem. Qui, ut firmiter retineret, quæ apud eam mirabilia fiebant, & frequenti experentia cernebat, salubri verbere, & pio quodam miraculo, in recordatione mirabilium suorum, infirmitatem febrium ei à Domino procurabat. Utebatur namque idem puer juvenculus amphorâ quâdam, ex qua potare solebat. 1.

2. Circà Festum igitur Nativitatis B. Mariæ Virginis, anno illo ante diem obitus 2.

obitûs sui, præcepit virgo eidem puero vespere jam facto, ut amphoram suam tenui potu repletam, apud lectulum suum collocaret. Manè facto, advocans puerum, jussit ut amphoram tolleret, & potaret. Cùm ergò amphoram accepisset, invenit eam novo quodam poculo, Dei dono repletam, quasi in ea esset confectio facta, ex mixtura Cinnamomi, & aliarum specierum, suaviter redolentium, ac saporosè gustantium. Sicut autem hæc virgo secundùm multitudinem tribulationum, quibus quotidiè flagellabatur, Divinis etiam consolationibus refovebatur: Sic è converso, prædictus puer accepto & potato, quantum volebat, de præfato poculo, eodem die cœpit languere, & successivè diversis febribus inquietari, usque circa festum natalis S. Martini Episcopi, ejusdem anni tempore hyemali. Ex eodem autem poculo miraculoso, diversi homines etiam potabant, non tamen aliquas infirmitates, sicut præfatus puer, incurrebant. Similiter & diversi alii liquores, in eandem amphoram per integram hebdomadam missi, saporem suavissimi poculi bibentibus præbuerunt, absque molestia tamen alicujus infirmitatis. Hoc ergò poculum, quod puero fuit in signum flagelli, aliis
3. gustantibus extitit in solatium novi miraculi.

3. Curato autem puero à febribus suis, rursus extensa est manus Domini in Sacerdotem hujus virginis. Nam Dominus Joannes Confessor ejus, in febres quartanas incidit: & eodem die, quo virgo solito more febricitabat, & ipse percussus rigorem febrium sustinebat. Hæc videns soror Domini Joannis, interrogabat virginem, quamdiu febres dit, cum circa Dominicam primam fratris sui deberent durare. Quæ responquadragesimæ sequentis esse liberandum. Quod & ita factum est, ut prædixit. Et cùm idem Dominus Joannes, gravi infirmitate usque ad mortem ægrotaret, virgo ei compassa, magna instantia precum suarum, mortis dilationem & vitæ prolongationem à Domino misericorditer eidem impetravit.

CAPUT XXIV.

De dolore calculi ipsius & præsentia ante diem obitus ejusdem. 1.

1. Virgo Christi Lidevvigis, in multis examinata doloribus, ut non remaneret in ea peccati macula, tandem adhuc una acutissima plaga percussa est & purgata. In ultimo igitur anno vitæ suæ, à Festo Purificationis usque ad festum Paschæ sequentis, cum aliis infirmitatibus, quas prius diutissimè habuerat, tantâ molestiâ calculi gravabatur, quod frequenter duabus vel tribus vicibus, una hora quasi exanimis facta, loqui non poterat. Quâ angustia cum vehementi morsu dentium, sine verbis impatientiæ, vix transactâ & cessante, paucissimis verbis vix uti poterat ad loquendum. Dicebat autem, quia idem calculus mortem sibi esset illaturus, quan- 2.
titatem habens quasi unius ovi columbæ.

2. Eo quoque tempore, ita raró per internas consolationes divinitùs visitabatur, quod Domino Joanni Confessori suo, quodammodo se derelictam à Domino præ solito, cum lachrymis conquerebatur. In qua tamen desolatione, majus meritum per patientiam ei accrevit: quia conformior Christo in Cruce patienti reddebatur, qui voce magnâ, ad Patrem clamavit dicens: Deus meus,

Deus meus, ut quid dereliquisti me? Ipsa autem sancta Virgo, sicut vera amatrix & bajulatrix Crucis, continuabat & tolerabat infirmitates suas usque ad mortem, quam etiam longè ante [Domino revelante] præsciverat. Nam cùm quidam Religiosus Prior, ab ea demandatus, ad eam venisset, [scilicet in profesto Cathedræ S. Petri, eodem anno obiit] alterâ die summo mane admonitus est idem Prior à Domino Joanne Confessore Virginis, ut intraret
3. cellam ejus, si quid gratiæ spiritualis circà eam vellet experiri.

3. Cùm ergo cellam ejus intrasset, tantam odoris suavissimi fragrantiam in ea persensit, quam virgo tunc à Domino visitata, & ad loca cælestia perducta, reportaverat; quasi in eadem cella, diversæ species aromaticæ repositæ fuissent. Post mutuum igitur divinumque colloquium de his, propter quæ priorem vocaverat, admonuit eum, ut in festis paschalibus ad eam rediret, ad conferendum adhuc de iisdem meliùs, prout Dominus donaverit. Quòd si eam non inveniret, quòd tunc ex charitate pro ea oraret. Ex quibus verbis liquidò patet, hoc eam de morte sua dixisse, licet mentionem mortis non expresserit.

CAPUT XXV.

De gratia in nocte Paschali & Prophetia mortis ejus.

1. 1. ADveniente autem solemnitate Paschali, in ipsa sacra Dominicæ Resurrectionis nocte, circa horam quartam, diluculo illucescente, prædictus Dominus Joannes Confessor ejus, ad invisendam Virginem accessit; qui tam ex odore manuum ejus, quam ex verbis ipsius, clarè percepit, quod more solito, ab Angelo sancto visitata fuerat. Tantam enim suavitatem apud eam sentiebat, quòd putabatur diversorum aromatum unguentis peruncta. Super quo, cùm ille ei congratulans Domino gratias ageret, ipsa ad se post habitam visionem reversa, fatebatur se divinitus consolatam: pœnas tamen gravissimas sibi instare asserebat, quas per eadem festa passura erat. 2.

2. Dicebat quoque se in eadem nocte audivisse, in cælestibus alleluja cantari: atque sperabat, quòd idem canticum alleluja, cum cælestibus spiritibus breviter in majori gaudio & consolatione esset canitura; levius quoque se habituram ab illis gravaminibus, si festa Paschalia transissent. Quod de mortis exitu dixisse videtur; quamvis breviter se morituram non indicabat. Singulis tamen diebus, scilicet ipso sancto die Paschæ, cum duobus sequentibus, dicebat adventantibus: quòd pœnæ, quas patiebatur, non essent diu duraturæ; sicut postea rei probavit eventus.

CAPUT XXVI.

De felici obitu ejus, & doloribus in extremis.

1. IGitur cùm feria tertia, infra octavas Paschæ ingrueret, Virgo mitis & patiens, volens se pleniùs recolligere, supplicabat Domino Joanni Confessori suo, qui manè ad eam veniebat; quatenus nec ipse, nec aliquis diligentium eam, ipso die ad visitandum eam intraret; excepto puero Balduino, qui ei sedulò usque ad mortem serviebat. Quod & factum est, ut secundùm desiderium cordis sui, solitariè & ab omnibus desolata moreretur. Siquidem præfatus Confessor ejus, 1.

ejus, cuidam religioso referebat, quòd ante quatuor vel quinque annos obitus ejus, audierat eam Dominum rogantem, quòd non nisi se solo teste, & ipsa sciente moreretur. Itemque petierat, quòd pœnas & infirmitates suas multiplicaret, dies suos abbreviaret, horam mortis accelararet, ac brevem mortem redderet: Quod & factum fuit, ut jam è vicino patebit.

2. 2. Omnibus igitur familiaribus domus suæ exclusis, & Domino Joanne absente, qui pro tunc vigilias defunctorum, pro quadam matre sororum defuncta legerat: Virgo ad extrema tendens (præsente solo præfato puero, qui ei testam porrigebat, & effusa per vomitum exportabat) in tantum angustiabatur, in ipsis vomitibus expuendis, quòd conquerendo, puero ministro suo dicebat: Charissime fili, utinam sciret Dominus meus Joannes, quantum nunc gravor. Nec mirum, si in his angustiis gravari se fatebatur, cùm dolor super dolorem in ea adveniens augebatur.

3. 3. A septima namque hora ejusdem diei, de manè, usque circa quartam horam post meridiem, antequam moriebatur, ferè viginti vicibus evomuit materiam satis viridem, quàm de fellis amaritudine exisse putabat. Cumque puer præfatus, his visis & auditis, interrogaret eam, an vellet Dominum Joannem advocare. Tandem adveniente ultimo vomitu, tantam difficultatem in eo patiebatur, quòd materiam in gutture collectam non valens ejicere, cœpit ex ea suffocari. Quod cernens puer innocens, suspicatus eam statim morituram, flens cucurrit foras, & nuntiavit hæc Domino Joanni, ac cæteris condomesticis illic congregatis, Qui cùm similiter flentes accurrerent, invenerunt eam agonizantem. Tunc Dominus Joannes apprehensa manu ejus, petiit ab ea signum, an viveret, vel si vellet inungi. Cumque illa reticeret, accenso lumine, & lucernæ imposito, applicuit sacerdos lumen retro à capite ejus, putabat enim eam adhuc vivere, & ideò non posse lumen sufferre, invenit eam defunctam, & præsentis vitæ evasisse miseriam.

4. A tempore autem quo ultimè loquebatur, usque ad exspirationem ejus, 4.
vix spatium trium Psalmorum miserere intercessit, sicque finis ejus brevis apparuit, quemadmodum à Domino diu antè petierat. Obiit autem Virgo patientissima, Deo & Angelis gratissima, decimo octavo Kalendas Maji, ipso die sanctorum Martyrum Tyburtii & Valeriani: anno Dominicæ Incarnationis 1433. feria tertia infra octavas Paschæ, circa quartam horam post vesperas: anno ætatis suæ 53. qui secundùm cursum festivitatum, completus fuerat ante mortem ejus in die Palmarum. Et convenienter satis (Deo moderante temporum vices) in hebdomada Paschali, ex hoc sæculo migravit; ut quæ longo tempore particeps fuerat passionum Christi, meditando, compatiendo; etiam cum ipso in sancta festivitate Paschali lætissimæ resurrectionis ejus, ad æternæ vitæ gaudia transiret.

5. Obiit autem electa Virgo Christi, 5.
variis tribulationum ictibus concussa, completis ab exordio ægritudinum suarum triginta octo annos, tricesimo nono incepto, Angelorum choris digna associari, quæ Angelicam vitam in castimonia, à puerilibus annis studuit imitari.

CAPUT XXVII.

De mirabili dispositione brachiorum ejus, & involutione corporis.

1. 1. POst mortem autem ejus, quædam mirabilia circa corpus ejus sunt inventa, de quibus habentur testimonia certa. Nam dextrum brachium ejus, quod per multos annos ita mortuum erat, quod non poterat illud per se movere: sed postea per acrem curationem cujusdam chirurgi, aliquantulum mobile fiebat: Post mortem tamen ejus nudato corpore sancto contra omnium spem & notitiam, nemine sciente, quo modo id factum fuerit, inventum est cum sinistro brachio ejus, quasi complicatis manibus, & digitis incurvatis circa pectus ejus decenter jacere. Solita namque erat adhuc vivens quibusdam dicere, quia sperabat, quod adhuc ante mortem suam, cum utroque brachio extenso, Deum esset laudatura: Quod & factum fuit, & multis post mortem ejus clarè apparuit. Multis quoque annis, & ferè triginta ante mortem ejus elapsis, cingulis cilicinis pluribus, ad carnem castigandam utebatur, cum quorum ultimo per triennium accincta, diem clausit extremum. Cùm ergò defuncta esset, & nudata pro sepultura, revestiri deberet, invenerunt qui aderant, circa scapulas ejus prædictum cingulum, à corpore ejus solutum, modo hominibus ignoto: sed integrum in rotundum, & à vinculis ligaturæ suæ non solutum.

2. 2. Petierat autem diu ante obitum suum, à suprà memorato Domino Joanne Confessore suo, quod non pateretur eam post mortem, longam trahere moram supra terram: sed statim procuraret eam investiri, & secundùm modum ab ea sibi dispositum, faceret sepeliri. Quod cum ille libenter fecisset, impeditus est propter violentiam rectorum civitatis, quibus resistere non poterat. Præceperant enim ei, sub pœna bonorum & corporis sui, ne eam de loco moveret. Remansit ergo corpus usque ad manè feriæ quartæ, more solito vestitum, & in ligneo scrinio reconditum; atque in eodem loco repositum, ubi ferè viginti annis jacuerat vivum. Vestiebatur autem idem venerabile corpus more religiosarum sororum, in tunica lanea, cum zona cilicina desuper accinctum, quali in vita ad carnem uti consueverat. Deinde positum est super caput ejus pileum rotundum sive mitra quædam circularis de franceno formata: in cujus ambitu gloriosa nomina, Jesus & Maria erant cum nigro incausto inscripta: cum quibus plura corda depicta fuerant, quasi jaculis sive sagittis acutis transfixa.

3. Hæc autem omnia sepulturæ suæ necessaria, pluribus annis antea præparaverat: & de extremis cogitans apud se tenebat, juxta illud Prophetæ dictum: Præparare in occursum Dei tui Israel, quia veniet Dominus, & non tardabit reddere unicuique juxta opera sua. Sub capite verò ejus [sicut desideraverat] positus est sacculus quidam, cum lachrymis ejus sanguineis suaviter redolentibus, quas rosas appellaverat: quæ ex charitate magna, & cordis contritione ab oculis ejus distillaverant. Has quidem successu temporis, ex oculis ejus defluentes, & super genas ejus coagulatas, Dominus Joannes Confessor ejus, cum aliis communibus lachrymis ejus, leniter emolliendo, cautè abraserat, & in sacculo diligenter recondens, apud se in scrinio mundo reservaverat. 3.

CA-

CAPUT XXVIII.

De mirabili decore & aspectu vultus ejus.

1. 1. PRædixerat autem Virgo eximiæ humilitatis, quòd sicut cæteri homines cum maximis pœnis morerentur, & quòd nulla miracula in ejus morte contingerent, quod & factum fuit, ut jam patuit. Sed tamen, ne Deus pauperis & humilis ancillæ suæ, doloris & laboris oblivisci penitus videretur, & laudabilis patientia ejus de ore hominum tolleretur, ostendit etiam certis indiciis coram humanis aspectibus, quàm magnis meritis micaret in cælis, diu jacens gemma nobilis in ergastulo carnis. Nam virginea facies ejus, quæ virorum declinavit aspectus, ut cœlestem Sponsum videret limpidiùs, nullum mortis prætendebat pallorem, nec horrorem: sed quasi oleo vel aliquo aromatico liquore linita fuisset, tanto splendore, & decenti albedine radiabat, ut non facies communis hominis mortalis, aut cadaveris defuncti videretur: sed quasi similitudo hominis glorificati aspicientibus appareret.

2. 2. Dicebant namque, qui aderant, nunquam tam speciosam imaginem se vidisse. Unde & licet multi ad videndam eam pluries accesserint, non tamen poterant aspectu ejus satiari. Similiter & totum corpus eadem albedine, & simili splendore nitebat: tantaque gratia sanitatis, & decenti carnositate omnia membra ejus refulgebant, quasi nunquam aliquid infirmitati passa fuisset. Fractura etiam frontis ejus, olim in vita apparens, totaliter evanuit. Pedes quoque & crura, manus & brachia, collumque corpolentum, ac totum corpus ita integrum visum est, quasi nunquam aliquid læsionis aut vulneris in eis priùs tetigisset: Excepto tamen, quòd in vulnere dextri brachii ejus, & in uno vulnere à Picardis sibi illato, parvæ cicatrices, ad modum fili, in signum percussionis, apparebant.

3. Habebat autem prædictus Dominus Joannes tres sorores germanas, quæ cum aliis quibusdam honestis matronis, hoc venerabile corpus custodirent, ex aspectu autem & præsentia illius, tanta gratia replebantur, quòd toto tempore (scilicet à transitu ejus, usque ad sepulturam) nec fame, nec siti, nec somnolentia gravabantur. 3.

CAPUT XXIX.

De concursu visitantium corpus ejus defunctum.

1. COmperta autem morte ejus, ac fama gloriæ corporis ejus longè latèque provolante, tantus concursus hominum fiebat ad visitandum eam, etiam usque ad mediam noctem, per omnes dies quibus manserat insepulta: ita quòd de diversis civitatibus & villis, de Rotterdam, de Delft, de Leydis & Brielis, ac de aliis circumjacentibus oppidis & locis, tam multi ad spectaculum sacri Corporis properarent: ut eorum certus numerus ultra multa millia taxari non possit, nec de facili explicari. Nam pueri trium vel quatuor annorum, quasi ad ambulandum præcincti, tam affectuosè currebant, quòd etiam homines provectæ ætatis, ad visitationem tantarum reliquiarum incitabant. Poterat tunc Virgo dicere, si vixisset: Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum. 1.

2. Ingressi ergo domum, in qua funus sanctum erat, & quia pusilli statura 2.

pueri

pueri erant, nec se ad videndum corpus in loco, ubi jacebat, erigere poterant, plurimi eorum vociferantes ac dolentes dicebant: Nonne ego videbo hanc Virginem, pro qua de tam longinquo veni? Tunc astantes levabant eos, ad videndam faciem Virginis: & post visionem remiserunt eos ad propria, cum Eleëmosyna candidi panis. Et quod ampliùs mirandum est, adfuit etiam matrona quædam, cum parvulo suo unius anni & trium mensium; qui quidem infantulus complicatis manibus, & facie ad funus conversa, oculos suos ita reverenter & seriosè in illud retorsit, quòd custodes & assessores sacri funeris, devotionem infantuli videntes & admirantes, ad lachrymas movebantur.

CAPUT XXX.

De maculis, quas contraxit, ex contactu immundorum hominum.

1. 1. PRopter fortissimam passionum suarum tolerantiam & frequentem cum Angelis familiaritatem, atque in cœlestibus conversationem, hæc Virgo ad tantam pervenerat puritatem, ut ab indignis & immundis hominibus per manus attacta adhuc vivens, nonnunquam visibiliter maculas contraheret; quarum nigredines per biduum vel triduum, in manibus ejus remanserunt, quæ priùs in ea visæ non fuerunt.

2. 2. Sic & post obitum ejus, simile quid accidit. Nam cùm facies ejus, post mortem ipsius, tanto splendore [ut dictum est] radiaret: accessit quædam matrona cum aliis, visitationis gratia: & oratorium suum, quod manibus tenebat, super facie ejus ex devotione, sicut putabat, circumduxit: statimque facies virginalis ex illo contactu, successivè notabiliter est obscurata. Quapropter cùm corpus ejus in Ecclesia positum esset, & quidam ad aspectum astantium postularent illud manifestari, & scrinium sibi aperiri; cæteri qui hujusmodi obscurationem noverant, omninò hoc fieri prohibuerunt, timentes ne si ampliùs ex indignorum aspectu obscurata fuisset, alii inde scandalizarentur.

CAPUT XXXI.

De reverenda sepultura ejus.

1. TAndem feriâ sextâ infra octavas 1.
Paschæ adveniente, quæ fuit quarta dies à felici transitu ejus, de convalle plorationis & terrenæ habitationis claustro, post missarum solemnia devotissimè celebrata, tradita est sepulturæ, hora duodecima, meridiano sole fulgente: & ad ima die decurrente, exemplo Christi, qui sexta feria passus, horâ nonâ mortuus, ante solis occasum est sepultus. Ad cujus exequias celebrandas, adfuit religiosus Pater Judocus, Prior regularium de Brielis, qui sæpius cum ea vivente, fuerat familiariter loquutus, & plura sanctitatis ejus arcana sagaciter expertus. Hic suasit pro meliori, & hortabatur populum, ut Christiano more famulam Dei paterentur sepeliri. His dictis, devotio popularis Priori consensit: & statim ab eo, sarcophago firmiter obserato, corpus sacræ Virginis traditur sepulturæ, [exemplo Christi sepulti in corde terræ] iterum ab ipso resuscitandum in novissimo die, ac glorificandum cum sanctis omnibus in æterna beatitudine.

2. Sepulta est autem prædilecta sponsa Christi Lidia, virginitate candida, humilitate profunda, patientia expolita, charitate fervida, misericors, benigna, devotione præcipua, contemplatione præ- 2.

præcelsa omnibus virtutibus & donis Spiritus sancti affluenter decorata. Non sericis involuta, non in tumba marmorea clausa; sed in sepulchro de lapidibus opere cæmentarii congruenter facto. Non in civitate regia, sed in oppido paterno Schiedam nominato. Non in choro clericorum, aut in sanctuario sacerdotum, sed in communi cæmeterio parochialis Ecclesiæ S. Joannis Baptistæ, ad australem partem templi. Ubi ab omnibus inhabitantibus possit sepultura Virginis videri & visitari: Non tamen profundè in terra, nec cum terra desuper tecta; nec super terram nimis elevata; sed super trabes ligneas, intra fossam lapideam extensas. Et hoc quidem dignè satis, ut quemadmodum in triginta annis terram non tetigerat vivens: ita nec terra eam tangeret defunctam, nec tumulus terræ operiret corporis ejus arcam. Super quam positus est lapis grandis rubei coloris, diversis rubeis crucibus ab intra decenter figuratus, duobus ferè cubitis super tumulum sepulchri elevatus.

CAPUT XXXII.

De miraculis post mortem ejus.

1. 1. POst venerandæ Virginis exequias, cùm multi fideles sepulchrum ejus visitarent, & oblationibus spontaneis honorarent; qui se à variis languoribus & infirmitatibus curatos asserebant: Rectores civitatis, & Ecclesiæ magistri, inito consilio saluberrimo pro honore Dei dilatando, anno sequenti capellam lapideam cum altari juxta sepulchrum ejus construi fecerunt, circa festum decem millium martyrum; ad laudem & gloriam Dei, & specialem memoriam ejusdem Virginis, anno Domini 1434.

CAPUT XXXIII.

Narratio trium miraculorum.

1. SEd jam ad comprobandam hujus 1.
Virginis sanctitatem, dignum omnino videtur, in fine libri adnectere de multis signis, tria notissima miracula, ad honorem Dei, & istius sacræ Virginis laudem: quæ ex fide dignorum perhibentium testimonium sanctitati ejus, verissima probantur, & per ora multorum referuntur, breviter Deo cooperante in Hollandia facta.

Primum miraculum.

2. FUit in civitate Delfensi Virgo 2.
quædam, quæ octo annis continuè lectum tenens, graviter ægrotavit. Hanc quatuor magistri, in medicina periti, & famosi nominati visitabant, & humana pietate permoti, magis autem amore Dei inducti, sucurrere ei cupiebant. Erat autem ægritudo istius Virginis, prædictis jam magistris omninò occulta: nec aliquis eorum poterat dare aliquod remedium, quod potuit ægrotanti prodesse. Inter quos unus magistrorum, Magister Wilhelmus Sonderdanc, Doctor approbatus, multum admirans dixit Virgini prædictæ; Tu nondum tanto tempore passa es tantos dolores, sicut felix illa Virgo Lidevvigis; propter cujus merita jam Dominus facit multa miracula in partibus nostris. Virgo igitur ægrotans hæc audiens, ex propria devotione, aut potiùs divina inspiratione accensa, legit tot orationes Dominicas, [Pater noster vulgariter dictas] quot sunt membra in corpore hominis, ad honorem Dei, & istius sanctæ Lidevvigis Virginis. Contigit ergo post hæc, quòd felix Lidevvigis Virgo, apparenter visitavit Virginem languentem, dando ei remedium artis medicinæ;

& veraciter curata, surrexit sana, ambulans, comedens, & opera sanarum Virginum exercens, de quo magister supradictus valde stupefactus, hoc ipsum verissimum esse testatur.

Secundum miraculum.

3. 3. SEcundum miraculum contigit Goudæ, in notissima civitate Hollandiæ. Erat ibidem in claustro Virginum monialis quædam, quæ habebat contractionem nervorum in una tibia; cujus tibia fuit ita incurvata & contracta, quòd ire non poterat: nec eam quovis modo ad longitudinem alterius extendere, ad spatium duarum palmarum. Ista libenter visitasset medicum istum, Magistrum Wilhelmum Sonderdanc prænominatum: qui antea unam de eadem domo, in Delfft sibi transmissam, cum remediis artis suæ, & Dei gratia auxiliante, in spatio octo septimanarum curavit; sed à superioribus suis non poterat licentiam obtinere. Contristata igitur flevit amare pluribus diebus, quia clauda maneret omnibus diebus vitæ suæ, ut æstimabat, sic existens malè contenta. Tandem venit felix illa Virgo Lidevvigis de nocte loquens cum ea, & dicens, quòd impetraret à sororibus, ut quælibet monialis illius domus, legeret quinque Pater noster & Ave Maria, ad honorem Dei & ipsius Virginis Lidevvigis, atque in Dominica die in propriam Ecclesiam se portari faceret, sicque sanitatem tibiæ claudæ recuparare deberet; quod incunctanter actum est. Nam licentia à Confessore suo obtenta, portata fuit ad Ecclesiam, ut Lidevvigis sibi per revelationem dixerat: & sub Missa subitò perfectam sanitatem tibiæ suæ acquisivit, per semetipsam lætissimè exiens, ac gratias maximas Deo referens, qui per merita hujus fœlicissimæ Virginis Lidevvigis, istud miraculum operatus fuerat.

Tertium miraculum.

5. TErtium verò miraculum Leydis contigit, in oppido celebri partis Hollandiæ. In hac populosa civitate fuit Virgo religiosa, quæ habuit in collo duritiem cancrosam, ad quantitatem magni pomi: sic quòd nec bibere, aut comedere poterat, aut se inclinare, quin volebat suffocari, ex nimia angustia anhelitus. Ista venit nudis pedibus, & sine lineo ad sepulchrum prædictæ sanctæ Virginis, pro auxilio impetrandæ sanitatis: quo non obtento recessit cum magna tristitia, ignorans quæ bona sibi essent ventura. Nocte sequenti post recessum suum à sepulchro, & somno habito expergefacta, fuit plenè curata ab illa cancrosa duritie, quam passa fuerat octo ferè annis, sicut notum est multis. Hanc Virginem miraculosè curatam, suprà memoratus Magister Wilhelmus Sonderdanc, Doctor in medicinis, oculis suis vidit, & collum ejus manibus tetigit: qui etiam testimonium fidelissimum perhibet scriptis suis, de omnibus præmissis, dicens: Testor Deum, quòd ista tria acta sunt in brevi tempore: sed & alia plura, quæ vidi oculis meis, longum esset enarrare. Hæc suprà scripta miracula contigerunt, Deo innovante signa, in diebus nostris, anno Domini 1448. præsidente in sede Apostolica sanctissimo Papa Nicolao quinto, Pontificatus ejus anno secundo. 5.

DEO LAUS OMNIPOTENTI.

F I N I S

VITÆ B. LIDUVINÆ VIRGINIS.

PARS

PARS TERTIA.

Epistolæ sex admodum piæ, & consolatoriæ.

ARGUMENTA EPISTOLARUM.

Prima: De excitatione ad spiritualem profectum.
Secunda: De custodia sui ipsius habenda.
Tertia: Ad unius consolationem scripta.
Quarta: De conversione, & perseverantia in bono proposito.
Quinta: De pia defunctorum memoria.
Sexta: Devota epistola ad quendam Regularem scripta.

EPISTOLA PRIMA.

Excitatio ad spiritualem profectum.

CHarissime frater, libenter tecum divido, si quid boni Dominus pauperi servo suo suggesserit. Ego sum pauper & mendicus; sed spero, quod Dominus sollicitus erit mei, & tui similiter. Unde oro ejus clementiam, ut Eleemosyna communis sit nobis, de largitate mensæ ejus. Occurrit hodie Dominus mendico suo, cum suavissimo pane de cælo. Dulcis admodum & gratiosus sermo, infusus est auribus meis. Sonuit enim lectio Apocalypsis, & de multitudine tantorum mysteriorum retentus est apud me brevis versiculus. Plura capere non sufficio; sed nec pauca quæ obscuriùs sonant. Dedit Dominus, ut aliquid breviter & dulciter sonaret unde traheretur affectus: utinam donet etiam, ut hoc ipsum aperiatur intellectui; quia si spiritualibus videtur liquidum, manet tamen carnalibus occultum. Volo ergo te participem fieri hujus muneris. Nam tunc verè comites individui sumus, cùm in Christo unum sapimus, unum quærimus, & ad unum tendimus. Appone aurem, & ausculta diligenter, quod sonat valdè dulciter. Qui habet (inquit) aurem, audiat, quid spiritus dicat Ecclesiis. Vincenti dabo manna absconditum: & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen novum; quod nemo scit, nisi qui accipit. Audis jam (frater) cœlestem vocem? Utinam & interiorem cordium nostrorum auditum tangat, ut vim virtutis illius sentiamus. Sermo vivus est, & omni acceptione dignus. O quàm cœlestis vox, quæ nil terrenum fatur? Quod si caro non capit, capiat spiritus, quo nimirum totus hic sermo plenus est. Verba (inquit) quæ ego loquor, spiritus & vita sunt. Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quicquam. Non ergo sentit arcana supernæ revelationis homo externus, carnalis, vagus, & elatus: Paulo attestante, qui ait: Animalis homo, non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei; stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Spiritualibus ergo loquitur, qui spiritu facta carnis mortificant, & mundum odio habent, maligna diaboli consilia respuunt: hi enim primitias spiritus habentes, quid sit hoc absconditum manna, ignorare non possunt: quia hoc gustando potiùs, quàm legendo vel audiendo, didicerunt. Datur autem manna dilectis filiis, ex amore, Deo Patri servientibus; qui ejus voluntati sem-

Apoc. 2. *Joan. 6.* *1. Cor. 2.* Manna promittit Deus spernentibus terrenas delicias.

ſemper placere, ejus gloriam ſtudent quærere. Et ſi non horres accipere, manna interiorem mentis exprimit dulcedinem, ſive conſolationem ſanctorum, in hac vita. Eſt igitur congruus ſenſus, Vincenti dabo manna abſconditum; Contemnenti carnalem conſolationem, dabo ſpiritalem: reſpuenti terrena & exteriora bona, oſtendam cœleſtia & interiora chariſmata; quæ merito ſui, excedunt omnia alia delectamenta. Talia ac tanta etiam exiſtunt, ut dignus nemo ſit cognoſcere, niſi prius diſcat vana & vilia ſolatia contemnere. Scriptum eſt enim: *Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.* Libet autem pro expugnandis vitiis, & malis conſuetudinibus vincendis, aliqua latiùs hic introducere. Sicut quondam filiis Iſraël, in deſerto habitantibus, Deus manna pluit; ita & modò ſpiritualibus filiis ſuis, gratiam internæ conſolationis, contra tentamenta tribuit. Tamdiu filii Iſraël cibo illo aliti ſunt, donec terram promiſſionis attingerent: & quamdiu electi in mundo peregrinantur pane vitæ & intellectus foventur, donec depoſito corpore, terram viventium intrent. Dum autem de frugibus illius terræ manducare cœpiſſent, ſtatim manna deſiit: & dum ſancti aſſumpti fuerint in beatitudinis gloriam, amodò non indigent recreari noſtro more, ſpiritali alimonia. Unus tamen panis eſt, qui Angelos paſcit & homines; animas in gloria, & viatores in gratia. Sed eſt, quod me multum movet; quia plures ſibi deeſſe manna cauſantur; plures etiam qui illo refici conſueverant, guſtum jam perdiderunt. Quæ eſt alia cauſa hujus ariditatis & inſipidi oris veſtri, niſi quia ad egena & infirma mundi ſolatia, reverſi eſtis? Mementote egreſſionis veſtræ de Ægypto. Dies ille memoriale nominis Domini, in ſempiternum recordetur. Nulli dubium; quin manus Domini vobiſcum erat, alioquin in ſæculo remanſiſſetis. Ubi eſt ergo ille ſpiritus, ille primitialis fervor, intentio firma, propoſitum immobile, fortis ut mors dilectio? Quodammodo armati egreſſi eſtis mundum, dum conſtanti animo omnia perferre adverſa, vilia, & aſpera aſſenſi eſtis. Inſuper & cum gaudio veniſtis ad montem Dei Oreb, ad audiendam legem vitæ & diſciplinæ; dum monita ſeniorum libenter audire, & ſecundùm ea religiosè vivere ſpopondiſtis. Cur ergo nunc vos itineris tædet? Cur ad ſarcinas ſedetis, & gravati ingemiſcitis? Jam propter tempus & annos, de fructibus terræ promiſſionis, botros & malagranata, aliis afferre & propinare deberetis, & ecce vobis etiam manna deeſt. Convertimini filii revertentes; quia ſi corpore *Hier. 3.* non eſtis reverſi ad ſæculum, tamen corde adhuc tenemini in variis deſideriis terrenorum. Proh dolor! multi ſpiritaliter exeunt Ægyptum, tranſeunt mare rubrum, ambulant per deſertum, portant tabernaculum & vaſa ejus, ſed non intrant terram promiſſionis. Penè omnia accidunt eis, quæ contigerunt filiis Iſraël, qui murmurantes contra Moyſen, doluerunt, quia educti eſſent de Ægypto. Sic, ſic complures hodie reperiuntur, qui mundum relinquunt, parentes & amicos deſerunt, peccata & vitia plangunt præterita, carnalia deſideria abominantur, ignotam juſtitiæ normam ad manum magiſtrorum ducti ſequuntur, vitam Chriſti crucifixi aſpiciunt, & jugum Domini ſuave in obedientia

dientia & abnegatione propria ferunt; ita ut omnes parati & ferventes sint ad labores & abstinentias, mites ad increpationes, humiles ad abjectiones, patientes ad correctiones, & ad adversa quælibet & indigna constantissimi; sed non in tali fervore, omnes perdurant. Nam aliquando tempore egressionis, id est, conversionis suæ peracto, minus cauti & solliciti de profectu suo, incidunt in varias tentationes & ægritudines passionum; ita ut nonnulli se incœpisse contristentur; quidam verò deliberent, & modum excogitent redeundi. Alii autem & si manserint, cum tempore quodam & usu, asinariam molam trahant: quia parvam devotionem & affectum habent in his, quæ agenda didicerunt; laboriosa & dura omnia sentiunt, quia manna non habent. Cælum videtur eis æneum, & terra ferrea; quia neque cælestia contemplari, neque agrum cordis, virtutibus & devotis exercitiis, excolere sciunt. Dicunt tamen, quia libenter essent devoti, libenter haberent virtutes, vellent se vicisse suas passiones. Sed non sufficit tantùm bene velle, si deest manus, & opera. Oportet quòd laboretis, quòd vim naturæ faciatis,
Matth. 11. sicut dicit Dominus: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Violentia opus est, & scitis, quòd sancti non otio & somno promeruerunt regnum Dei. Usquequo tardatis, & quare non armamini contra passiones; ut obtineatis virtutes, & diversas consolationes suscipere digni inveniamini? Quantò ampliùs tardaveritis, tantò pejus semper fiet, & sine labore & dolore, optatam requiem non per-
Matth. 7. cipietis. Petite, & accipietis; quærite, & invenietis; pulsate, & aperietur vobis. Pigritia & negligentia vos tenent, sed contra has primò accingimini, & bellate prælia Domini. Quid negligitis proprium profectum? Certè pro vobis est, & pro pace vestra erit labor vester. Dicit scriptura: Modicum laboravi, & multam requiem inveni. Eccli. 51.
Sed fortè respondebitis: Adversus vitia & passiones certare, quis semper potest? Multæ sunt, & penè insuperabiles, ut nobis videtur. Quis tantam sustinere potest vexationem? Audite increduli & rebelles, delicati milites, & servi pigri. Laborem attenditis, pugnam consideratis; sed de præmio & victoria, cur non cogitatis? Et quid est omnis labor, ad æternam requiem? Et quid brevis exercitatio, ad bonæ conscientiæ consolationem? O si inciperetis, & fortiter ac integre proponeretis, ut aut vincere, aut mori eligeretis; profectò leve (Domino auxiliante) sentiretis, quod modò insuperabile putatis. Vix aliquando ita vitiosus quis repertus est, cui diligentia cum perseverantia boni virtutes negavit. Videtur vobis laboriosum, vincere passiones vestras; sed nisi edomitæ fuerint, nunquam habebitis veram cordis requiem. Quando ergo alii sunt cum Deo in devotione & bona pace, tunc vobis erit tristitia, gravedo, & tædium foris & intus. Nunquam eritis securi & veraciter læti, nisi mortificaveritis carnalitates vestras. Et si non trahit vos sanctorum religiositas, & plurimorum devotio; terreat saltem miserabilis inopia vestra, & divinæ ultionis sententia. Congregabo [inquit] super eos mala, & sagittas meas complebo in eis. Consumentur fame, & devorabunt eos aves morsu amarissimo. Satis durè intonant versiculi isti, & utinam conver-

convertant vetustatem vestram; quatenus innovati & fervidi effecti, meliores vos quotidiè & alacriores, faciant promissa Spiritus sancti. Vincenti [ait] dabo manna absconditum. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Orietur vobis pro spina, pulcherrima rosa; & pro tribulo, candidissimum lilium. Magna sunt hæc, dulcia & consolatoria cupientibus proficere. Non ergo te conturbet, homo Dei, non te dejiciat multitudo vitiorum. Crede Deo, & spera in eo, & eris melior victor quam fuisti. Dominus pugnabit pro te, & tu tacebis. Intelligisne hoc? Dominus ipse dabit fortitudinem, ut resistas iræ, pigritiam excutias, & concupiscentiani animo non consentias. Et tu tacebis, quia tibi hanc potentiam non asscribes, te propter hoc non elevabis: sed Deo totum purè tribues, qui astitit à dextris pauperis. Etiam quantum vales, hominibus te absconde, & nihil aliud, quàm infirmum & inopem te confitere. Si quando insurrexit contrarius tibi, & dixerit, quod non libenter audis; esto patiens, & tace, illatis malis Dominus respondebit. Justus enim Dominus inultum non patietur abire, quodcunque nocivum verbum. Quid tibi nocere potest alterius malitia, si contra te inflatur, si detrahit, si objurgat? Seipsum magis prodit, quia bonus non est. Nam si tu bonus fueris, & in patientia manseris; nil mali tibi intulit, sed potiùs meritum tuum auxit. Tu clarior ex opprobrio, coram sapientibus; tu probatior, ex virtute patientiæ. Nemini nocet pravitas alterius; neminem lædit verbum contumeliosum, quamdiu ipse pius & immotus fuerit. Omnis homo qualis interiùs est, talis ei exterior adversitas erit; quia si tu bonus, simplex, ac rectus, ac Deum timens probaris; nemo tibi bonitatem, justitiam, & pacem tuam potest auferre, nisi eam voluntariè reliqueris. Non est magna patientia, quam parva res perturbat. Disce ad minus tacere ad injuriam, quia prudentis est tacere in tempore malo. Qui vincere desiderat, victum se tradat. Cogita de corona, non de injuria, & quomodo possis alium sanare; non quid possis econtrario, quasi zelo justitiæ motus, respondere. Si ille non ignoscit, tu ignosce; quia ut frequenter majorem habet culpam, qui alteri irascitur, quam qui iratum patitur. Miserorum proprium est conqueri, & impatientium citiùs commoveri, & causas aliis imponere. Tu ergo esto libenter reus, ut fias ante Deum innocens. Tu primò à teipso incipe, & sic poteris etiam alium sanare. Audiat tamen, qui zelum videtur habere adversus aliorum defectus; qui indignatur, si quid contra justitiam agitur. Quàm rectè & prudenter ageres, si zelum tuum etiam contra tuam commotionem exerceres, & quod in alio reprehendis, priùs in te emendares. Cùm ergo aliorum culpis irasceris, quid juvat de oculo fratris tui festucam tollere, & tuæ impatientiæ motus non cohibere? An tibi videtur non esse festuca, sed potiùs trabs, illius culpa? Vide, ne fortè ex tuo judicio, trabem suspiciosè repures; quod coram Deo, vix festuca habetur. Non fidas nimis proprio judicio, quia homo es, & non Deus. Sive tamen magnum sive parvum fuerit, utilius semper teipsum consideras; quia & tu peccator es, & curatione indiges. *In quo ergo alium judicas, teipsum condemnas, cùm eadem facis.*

Exod. 14.

Injurias feras, non inferas aut referas.

Rom. 2.

facis. Quid enim mihi proeſt, ſi aliquem verbis meis ſanavero, & in propriis paſſionibus manſero! Bene illi, cui malitia mea cecidit in bonum; ſed væ mihi, propriæ ſalutis interemptori. Non eſt indicium manſueti cordis, inconſideratè alium corripere, aut in correptione modum tranſire; vel non poſſe motum invectionis differre, donec ira in manſuetudinem, & zelus amarus redeat in dulcedinem. Forſitan tunc videbis, non eſſet tantæ culpæ reum, quem reprehenderas; ac etiam magis excuſabis, ſuper quo priùs ſubitò indignabaris. Sed & tuæ malitiæ imputabis non incongruè, quòd tantillum non potuiſti injuriæ perferre; lugebis quoque plus injuſtam correptionem, quàm illius culpam. Pudeat igitur te nondum didiciſſe, parvos fratris defectus tolerare; qui quotidie infirmitatem propriam, ab aliis deſideras portari. Cur ergo eandem miſericordiam non exhibes alteri, quam optas fieri tibi? Revertere ad temetipſum, & pertimeſce; ne graviùs delinquas indignando, & malè ferendo, quàm frater tuus peccando. Ille fortè caſum ſuum mox ut agnovit, flevit, & de cætero cavere propoſuit; tu verò impatiens & incompaſſivus, peccatum tuum nec inſpexiſti, nec flevisti. Adhuc ille ſatis bene per amorem in corde ſuo tecum ſtat, & nihil mali de te æſtimat; ſed magis humiliat, & te ſuper ſe juſtificat. Videas ergo, ne ille, qui videtur peccator, in regno Dei te præcedat, & tu cum juſtitiæ præſumptione ſimilis fias ſuperbo Phariſæo: qui reprobatus eſt à Domino propter ſuam ſuperbiam, adverſus Publicani humilitatem. *Luca 18.* Ecce jam audiſti aliqualiter (chariſſime) quomodo teipſum debeas vincere, & zelum contra propria vitia exercere. Studeas ergo magis ac magis proficere, & ſemper aliquid vitioſæ conſuetudinis amputare. Sicut autem negligentia, vitia nutrire ſolet, & virtutes amittere; ita diligentia quælibet inveterata mala evertit & expugnat. Nam & ſi labor eſt in principio pugnæ, tamen cùm videris paulatim hoſtes ruere, conſolaberis de proſpero fine. Impedit nos valde, quia non audemus violentiam inferre naturæ. O quantos labores faciunt homines pro terrenis lucrandis, & nos pro æternis bonis marceſcimus? Nauta petit mare, mercator circuit regiones, miles fert arma bellica, ruſticus vomere ſcindit arva: & ſine labore non queunt divitias & honores obtinere. Ut quid ergo nos virtutes, ſine magna ſollicitudine adipiſci credimus? Hodie aliquid inchoare, & cras modicum addere, & ſic diebus ſingulis virtutem virtuti, propoſitum propoſito jungere, perficit hominem virtuoſum, devotum, purum, ſanctum, & religioſum, Deo charum, & hominibus gratioſum. Hoc ordine promeretur homo, nomen novum in calculo clauſum, quia calcatis vitiis, efficitur candidus interiùs, & ſæpiùs fruitur conſolationibus ſupernæ dulcedinis, quæ ignotæ manent carnalibus & tepidis. Ruminemus igitur ſedula mente præſentem verſiculum, adverſus deteſtabilem deſidiam, ad igniendum nos & Fratres noſtros, in amorem ſpiritualis profectus, & ut vitia noſtra curentur, & donationes cœleſtium virtutum in nobis augeantur. Neque enim fraudabat à deſiderio ſuo fideles certatores Spiritus ſanctus, qui ut viriliter decertarent, hortatoria voce inſo-

nuit, dicens; Vincenti dabo manna abſconditum.

EPISTOLA SECUNDA.

De cuſtodia ſui ipſius habenda.

FRater mi, in Chriſto dilecte, videas quomodo cautè ambules, quoniam dies mali ſunt. Magna cautela eſt ſervo Dei habenda, in omnibus verbis & operibus ſuis. Nam qui non eſt prævisus in rebus ſuis, aut citò lædit, aut læditur. Et magnum damnum ſentiet in fine, quiſquis in principio fuerit negligens, aut præceps. Diu perpendendum eſt, antequam fiat aliquid & ſæpius recurrendum eſt ad cordis habitaculum, ne homo ſit abſque conſilio, ſicut gens prava & exaſperans, quæ non direxit ad Deum cor ſuum. Igitur præcedat oculus tuus omnia opera tua, & omnia age cum providentia. Nec incedas per aliena facta, te neglecto; quia nemo illo ſapientior eſt, cujus anima
Pſal. 118. ſemper in manibus ejus eſt. Non habet homo chariorem theſaurum, nec meliorem ſubſtantiam ſuper terram (ſi benè cogitaverit) quàm animam ſuam. Debet igitur vigilare, & ſemper eſſe in cuſtodia animæ ſuæ, quia nihil comparari poteſt ſaluti ejus. Salus enim conſiſtit in veris virtutibus: Vera autem virtus, abominatur & odit omne vitium. Quantò magis quis nititur contra vitia, tantò magis accedit ad virtutes. Quantò virtus ampliùs placet, tantò plus deteſtatur ejus contrarium. Cognitio vitiorum, multum prodeſt ad ſuperandum vitia. Plures non cognoſcunt in veritate proprios defectus; & quidam quamvis ſciant, non ſatis ponderant: aut ſi ponderant, citò oculos avertunt, & obliviſcuntur, quod tolerant. Non eſt ita faciendum, chariſſime Frater, ſed reſiſtendum eſt ſemper malitiæ & iniquitati; & remedium inquirendum, & auxilium à Deo flagitandum. Maximè autem eſt obviandum motibus paſſionum, in principio pugnæ; quia ſi pugna creverit, infirmus homo ubi erit? Ex parva re fit ſæpe gravis inquietudo; & ex verbo uno, naſcuntur multa verba; & de modico riſu, ſcaturit ſæpe grandis diſſolutio. Parva contumelia, generat ſtultis & inconſideratis hominibus, difficilem exitum & profundum vulnus. Bene ergò & prudenter agit, qui omnibus neglectis, ſe cuſtodit, judicat, & ordinat. Tantò minus poteſt unuſquiſque providere ſibi, quantò pronior eſt ad conſiderandum alios. Deſiderans habere pacem, debet habitare in Sion. Hoc eſt utile homini, qui non invenit requiem in hoc ſæculo; ut confugiat ad Dominum, & cupiat citò diſſolvi & eſſe cum Chriſto; quia non eſt alius, qui pro nobis pugnet, niſi ipſe, qui fecit nos. Si ſentis inſurgere vitia, oppone remedia, quæ ſcis tibi eſſe utilia: & quæ audiſti ab aliis, cogita frequenter, ſi tibi deſerviunt. Quotidianum bellum gerendum eſt, quoniam tentamur quotidiè. Nec eſt victus, qui vitioſam conſuetudinem ſæpe rebellare ſentit. Dolere tamen debet, quia adhuc in eo malum vivit, & nondum perfectè ſibi mortuus eſt. Accipienda eſt ſemper nova fiducia, licet ſæpe dejiciatur homo. In ſpeciali proponendum eſt contra illa vitia fortius, quæ magis moleſtant, & frequentiùs adveniunt. Aliquandò irâ, aliquando ſuperbiâ, aliquando concupiſcentiâ cor hominis tribulatur, & vehementer inflammatur. Sed ſcuto orationis, aut

gemitu cordis, aut invocatione Sancti nominis Jesu, est occurrendum, & in cœlum respiciendum, unde veniet omne auxilium. Et quandoque sic oret: vel consimiliter: O bone Jesu, succurre mihi modò. Eja Domine Deus, adjuva me. Quid ego miser agam sine te? quid incipiam, & quomodò finiam, Deus meus? Meliùs nosti, quid tibi sit magis necessarium, quia & hoc quotidiana docet infestatio at qualiter evades, docet, & docebit Spiritus Sancti unctio. Ibi igitur quære auxilium & consilium, & ab eo postula cordis tui refrigerium. Considera teipsum, quid quæris in operibus tuis, quid diligis, & quid non diligis. Secundùm desideria sua, fit homo stabilis aut vagus. Qui multùm concupiscit, & multa habere vult, quomodò in se manebit? Dispergitur in omnem ventum cœli, & capitur laqueo desiderii terreni. Parva res est sæpè, propter quam adipiscendam generatur homini perplexitas magna. Sed qui omnia expellit à se, permittens unumquodque stare sicut invenit, benè in pace erit. Qui verò multis se ingerit, ac multa ordinat & regit, ille seipsum lædit & perdit. Et quia Magister vult esse in rebus alienis, non est mirum, si nescit esse discipulus in suis. O quanta adhuc discere habet, quæ non videt? Quantum illi adhuc deficit; & ô quàm longè stat? Quid ergo vult se intermittere de aliis, & quæ emendare non potest? Aut cur se implicat talibus, quæ ad ipsum non pertinent? Quid pertinet ad me? inquis. Ut tantùm cogites de te, & aliud quodcunque fuerit, projicias procul à te. In ista cogitatione invenies te, & custodies, & proficies maximè. Eris sæpius liber à suspicione & indignatione. Parum curabis de exteriorum occupatione & gubernatione eorum, quæ fiunt in domo. Dilecte Frater, *Dominus custodiat te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus*; Amen. Psal. 120.

EPISTOLA TERTIA.

Confortatur quidam devotus in hac Epistola.

SUscipiamus (charissime) de manu Dei, quicquid voluerit super nos venire Deus. Nihil enim sine justa & certa causa, agitur in terris. Et ideò curemus nos, Deo subjicere cor nostrum & sensum nostrum; ut respiciens humilitatem & patientiam nostram, benè disponat desiderium nostrum. Inclinemus nos sub sancta & gloriosa majestate ejus, quia pulvis sumus; & cogitemus, quàm magnum & dignum sit, ut recogitet de nobis aliquando Deus. Ex hac humili æstimatione sensus nostri, & accusatione culparum nostrarum, confessioneque justi judicii Dei, [quod ut frequenter occultum, semper autem rectum est] apprehendamus spem & confidentiam ad ipsum; & oremus largiter, atque ab aliis etiam intimè flagitemus orationes; quatenus sua maxima pietas, nostram miseriam, & tribulationem tantarum tentationum, immutare dignetur. Nec ideò diffidamus de nobis, quia multa contraria sentimus & patimur; & sæpius quàm vellemus, & gravius quam alii tentamur, vel quòd inconstantes sumus, & tam parum laborare possumus, seu quòd toties cadimus, & tardè resurgimus; aut quòd tam indevoti & aridi invenimur, & parvum appetitum ad virtutes & ad Deum sentimus. Omnia ista solent bonis accidere, & sæpissimè devotissimi talia sunt experti. Cùm ergo taliter nos Tentationes bonorum.

 affligi

affligi senserimus inter tristitias totidem, Domino humiliter dicamus: Domine Deus, si dignus non sum, nec tibi placet, ut liberer à pressura cordis mei; saltem hoc mihi largiri digneris, ut patiens sim, & non murmurem contra virgam tuam, qua me percutis. Memor etenim benè sum, quod canitur in Ecclesia tua: Tunsionibus, pressuris expoliti lapides; & quia illuc introducitur omnis, qui pro Christi nomine hic in mundo premitur. Propter quod peto, ut pro quacunque culpa, ista patior, ad meam purgationem semper pervenire facias; & pro signo clementiæ, non reprobationis furore, capienda esse doceas. Debemus ergo sic nos Domino integro affectu resignare, & plus ejus bonitati confidere, quàm audemus postulare. Ejus creaturæ sumus, & ipsi cura est de nobis. Qui vocavit nos, ipse adjuvabit nos, & custodiet nos à tentatione hac in æternum; ut non velimus cum hoc mundo gaudere, neque latam viam, quam multi tenent, denuò ambulare. Admoneo te, attende scripturas sanctas. Sequi vis Christum, an mundum istum? Credis Apostolo, an magis Philosopho? Christus dicit;

Matth. 7. Matth. 11. Rom. 12. Rom. 8. Gal. 5. Gal. 2. Gal. 6. Phil. 4.

Intrate per angustam portam, quæ ducit ad vitam. Et iterum: *Tollite jugum meum super vos, discite à me, quia mitis sum, & humilis corde:* Dicit Apostolus; *Nolite conformari huic sæculo: & si secundum carnem vixeritis, moriemini. Nemo vos seducat inanibus verbis. Quicunque sunt Christi, carnem suam crucifixerunt, cum vitiis & concupiscentiis. Ego Christo confixus sum cruci. Ego stigmata Domini Jesu, in corpore meo porto. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Omnia arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam.* Ista sunt verba Apostolica; sed apud Philosophos & sæculi prudentes, talia non invenies. Et quamvis aliqui gentiles, contemptum divitiarum laudabant, & voluptates spernebant, & eorum doctrinam multi hodie commendant: de Christo tamen nihil sciebant, nec æternæ vitæ amore id agebant; sed evanuerunt in cogitationibus suis. *Et omnes* [ni fallor] *homines, cupiunt esse cum Christo*, & ad populum ejus pertinere; sed pauci volunt sequi vitam Christi. Iterum dicunt, se diabolum odire, & ejus vestigia nolle sequi, sed vita paucorum continentium se à sæcularibus actibus, carnalibusque desideriis ostendit, quia multi sunt ex parte ejus. Opera probant, cujus servus quis fuerit: Ait ergò Christus: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. In mundum hunc ego veni, ut qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant.* Ac si diceret; Ego humilis & pauper, in hoc mundo apparui hominibus; ut exemplo meo efficiantur simplices & humiles, & intelligant opera divina, & cœlestia miracula, ad credendum mihi. Et qui seipsos peccatores & despectos, & quodammodò cæcos, & inscios cognoverint, per gratiam meam illuminati digni erunt; sicque capient devotâ humilitate, quod superbi & apud se sapientes, nequaquam intelligere queunt; atque idcircò in cordis cæcitate & stulta opinione manent, æstimantes suam doctrinam certiorem, meam autem dubiosam, & mundo exitialem. Sicut olim Judæi, Christum præsentem in carne contemnebant, sic modò plures carnales, eum contemptui habent, & in cæcitate (prôh dolor) perseverant.

Rom. 1.

Pauci se continentes à vitiis ostendunt quàm multi sunt vitiosi.

Joan. 8. Joan. 9.

Malunt

Malunt potiùs credere sibi, quàm Evangelio; & carni magis servire, quàm Deo. Atque ideo longos optant dies & voluptuosos super terram, cælum autem respicere negligunt, & quàm velociter tollentur ex hac vita, non attendunt. Hæc si cogitas, nimirum senties melius esse sequi humilem Deum crucifixum, & passum pro nobis; & meritò nos debere pati cum illo, & relinqui à parentibus & amicis in hoc mundo. Mane igitur apud Deum, qui te vocavit, & ne discedas ab amore ejus, sed

Luc. 19. ascende arborem crucis, ut inde videas Jesum ambulantem, & viam ad æternam vitam præparantem. *Hæc est via*, inquit

Esa 30. Propheta, *ambulate in ea.* Via crucis, vita nostra: via electorum, via paucorum: via amara, via vitæ & salutis, via brevis, via directa: via laboris, via perfectionis. Via inquam crucis est, sed ducit ad gloriam, ad latitudinem, ad Regnum Cælorum, ad multa millia & frequentiam Angelorum; ad dulcedinem mirabilem & interminabilem, ad longitudinem dierum in sæculum sæculi, ad desideratum finem omnium fruitionum, & appetitum cordium; ad requiem & pacem securissimam, ad jucunditatem & exultationem amœnissimam: quæ brevi quodam versiculo, qui cantatur in festo Sanctæ Crucis, pulchrè tanguntur: Servi Crucis Crucem laudent, qui per Crucem sibi gaudent, vitæ dari munera. Quia ergò vita Christi Crux fuit, debet vita Christiani etiam Crux esse: Et multò magis vita Monachorum, Clericorum, & omnium religiosorum in Cruce erit. Extra Crucem non est salus: præter

Luc. 24. Crucem, non venitur ad Regnum Christi. *Oportebat pati Christum, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam.* Si aliam viam quærimus, erramus, & in perditionem ducimur. Et qui Crucem fugere cupimus, in medium lacus ardentis picis & sulphuris incurremus. Crux nostra æterno cruciatui comparata, est delectabilissima. Labor noster, perpetua requie donandus, levissimus est. Frangere voluntatem propriam, Crux est; & fortè, quâ major vix est. Sed in inferno, quis unquam vel in minimo, suâ voluntate utitur, cum semper quod nolit, pati cogatur; quod voluerit, nunquam accipiat? *Fili* Luc. 16.
[inquit] *recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Comedisti & bibisti, & saturatus es nimis. Meliora & delicatiora elegisti tibi vestimenta, & ornatus es. Risisti, cantasti, saltasti præ lætitia: nec prohibuisti cor tuum à voluptatibus, sed quodcunque libuit, sine contradictione implêsti. Et hæc existimâsti partem tuam, & regnum tuum, & gloriam tuam, nec de Lazaro quicquam cogitasti, quantum egeret, quantum pateretur, quantum infirmaretur. Recordare ergò fili, quia recepisti bona in vita tua, Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Ille dum viveret, Crucem habuit, & ad modicum spatium sustinuit: tu dum viveres, cælum tuum in terra habuisti, & libenter vitam in deliciis protraxisses. Sed nunc ille, nec pœnam corporis, nec animæ patitur, sed in requie beata lætatur: tu verò, & modò cruciatum in anima habes, & postea simul in corpore & anima, torquendus damnaberis. Hæc meditare inter tentationes tuas, & Domino aspirante cessabit earum impetus,

petus. Nam solet ardor ardore expelli, & labor labore graviore minui. Sta ergò in loco isto, quem elegisti, & eleva patientiæ clypeum, contra ictus tentationum; mori eligens magis, quàm cedere antiqui hostis vexationibus.

Apoc. 3. *Qui vicerit* (ait Spiritus Sanctus) *faciam illum columnam in Paradiso Dei mei: & scribam super eum, nomen Patris mei, & nomen civitatis novæ Hierusalem.* Insuper Sanctorum exempla intuere, & eorum suffragia jugiter quære. Memento quantùm Sancti pro vita æterna laboraverunt, in qua nunc cum Christo sine fine regnantes gaudent. Quantò in mundo despectiores & pauperiores fuerunt, tantò nunc gloriosiores & nobiliores in cælo refulgent. Propter amorem igitur Christi, & locus & status inferior, semper plus placere debet, & dulcescere cordi tuo; quia vanitas est in hac vita, aliquid apparere. Quantò in inferiori & humiliori statu quis fuerit, tantò veriùs sæpe bona agit, & faciliùs habita custodit. Si alii nos præcedunt, quid ad nos? Sequamur Jesum in humilitate & simplicitate, & non curemus humanam vanitatem. Nos propter Christum stulti, ignobiles & infirmi; nos propter illum libenter simus abjecti & novissimi

Psal. 21. reputati. *Ego* (inquit) *sum vermis & non homo; opprobrium hominum, & abjectio plebis.* Quæ major gloria, quàm cum Christo gloriari in Cruce? Quæ major consolatio cordis, quàm portare viven-

Josue 1. tem imaginem Crucifixi? *Confortare igitur, & esto robustus; & ne timeas, quia ego tecum sum, ut liberem te*, dicit Dominus: Compassus tibi, locutus sum tanquàm infirmus infirmo; ut pariter in Domino consolati, per ipsum convalescamus in ipso. Amen.

EPISTOLA QUARTA.

De conversione, & de perseverantia, in bono proposito.

Dilecte Frater, intimè congaudeo tibi, quia invenisti locum Deo serviendi. Sit Dominus noster exhinc benedictus, qui te vocare dignatus est ad suum servitium. Agnosco hanc vocationem, donum Dei esse; quoniam non ex meritis tuis, sed secundùm misericordiam suam, de sæculi vanitatibus te eripuit; & in electam societatem perduxit, ubi audires, atque oculis etiam cerneres, qualiter illi servires. Quàm multi divites, nobiles, & potentes; quàm multi sapientes, literati, & famosi adolescentes, in hoc sæculo miserabiliter fluctuant, & abjicere jugum diaboli à suis cervicibus non prævalent; nec illo spiritu adhuc moventur, ut sæculo renuncient. O vanitas vanitatum, mundum diligere; & quæ Dei sunt, minus curare. Veniet tempus, veniet citò tempus, quando omnes sæculares & carnales delectationes simul finem habebunt; & tunc relinquent vel inviti præsens sæculum, qui modò voluntarii non sunt, abrenunciare pompis ejus. Tu autem [dilecte Frater] majorem gratiam à Domino accepisti; quia inter tot sodales tuos, à multis periculis corporis & animæ, à laqueis diaboli es præservatus; & in loco apto ad salvandam animam tuam, constitutus. O quantas gratias Deo debes, qui tibi regnum suum promerendum obtulit, quod dives pecuniâ possidere non potest. Et quàm miranda Dei gratia, ut invalidus, & imperitus, Sanctorum viam fortiter ambules,

les, quam robustus & doctus sæpe subsequi vix valet. Recogita, ubinam sunt, olim tecum studentes; ubi illi socii familiares, cum quibus vivere & ludere, secundùm carnem dulce erat; cum quibus peregrinari in remotis partibus, non amore Christi, sed cupidine temporalis processus & lucri, jucundum tibi videbatur. Quàm multi jam obierunt, quàm multi etiam vagi in sæculo remanserunt. Bene de ipsis, cum S. Moyse, dicere potes, consideratis finibus eorum: *Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima præviderent.* Audisti alios Romam pergere; & pro beneficiis laborare; alios Parisiis residere, & ad magisterium tendere; alios perceptis dignitatibus & prælaturis, in medio populi exaltatos jam esse. Tu autem quid: Gratias Deo, quia nihil horum attentasti; immò & propter Christum, jam veluti stercora, ista mundana culmina & gaudia reputans, adjecisti etiam teipsum contemnere, loquens cum B. David: *Elegi abjectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.* Tu utique elegisti hodie, Dominum Deum in Patrem, cui servire regnare est; pro quo humiliari in præsenti sæculo, æternæ exaltionis tibi causa erit. Pro illo labor, requies: penuria, divitiæ: contemptus, honor: tribulatio, consolatio: infirmitas, robur: mœror, gaudium tibi semper sit. Et quò puriùs & ardentiùs eum amaveris, eò viliora terrena omnia censebis. Cave tamen, charissime, ne aliquando permittas maligni spiritus consilium, intrare cor tuum, ut contristeris, quia amicos & socios reliquisti, & quia ipsi jam magni Domini effecti nunciantur, & tu adhuc permanes in innocentia tua.

Deut. 32.

Psal. 83.

Noli audire eos, qui te in aliam viam conantur trahere & dicunt: Usquequò sic transies, & quare ad altioris status gradum non tendis? nec aliud opus inchoas, unde aliis etiam aliquem fructum feras? Solet enim diabolus post aliqua tempora conversionis, tentare servum Dei, de præteritis rebus in sæculo, de amicorum visitationibus, de multorum sociorum suorum conversationibus, quatenus talibus cogitationibus eum retrahere possit ad sæculum aut impedire à profectu, & ab oblivione mundanorum. Sed crede expertis: Nocet Dei servo memoria & retractio vitæ sæcularis, qui mundo plenè, & sibi est mortuus. Nocet etiam persuasio blanda multorum loquentium, de altiori gradu & meliori loco, qui veluti sapientes prudenter consulere volunt; sed sensum Christi in abjectione & humilitate, in fuga mundi, & tenore arctioris vitæ, non habent. Nam nudum Christum sequi, aut recusant, aut pigrescunt incipere, ne videantur proximis solatium subtrahere. Et quia gratiam non sentiunt, quâ Deus sibi servientes & omnia relinquentes, imbuit & confortat; durum sermonem hunc esse dicunt, omnibus amicis & rebus propriis abrenunciare. Et sicut ipsi sapiunt, ita & aliis libenter persuadent. Sed contra tales loquitur sententia Salvatoris: *Cavete* (inquit) *ab hominibus.* Multi enim sunt, qui pulchris sermonibus, & aptis (ut ipsis videtur) rationibus, viam levem & planam commendare sciunt, & hominem imperitum quandoque justificant & laudant; atque per tales sermones, bene proficientem, & firmiter stantem, quandoque vacillare faciunt. Verumtamen

Matth. 10.

tamen Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, quia juxta iter sanctorum non ambulant, neque loquuntur. Non veniat anima mea in consilium eorum, & domus eorum longè sit à me. Ideoque Frater dilecte, nunquam tibi placeat talia audire, & multò minus credere velis. Sive enim diabolus instiget, sive homines fabulentur; quod incepisti, in eo permaneas, obsecro. Recurre ad Evangelium, & optimum audies

Matt. 16. remedium: *Quid prodest homini, si lucretur universum mundum, seipsum autem perdat?* Hoc apud te semper retine, & cujusvis manus pugnaverit contra te, scuto Evangelico utere. Sed solent quidam homines, sine spiritu & scientia Dei, objicere quandoque sæculo renunciantibus: Ergò qui in sæculo sunt, peribunt, & vos soli salvi eritis? Aut non potest aliquis venire ad cælum, nisi ita vivat, sicut vos vivitis? Quid fabulamini sic injustè, contra Deum & servos Dei. Neque hoc Christus dixit, neque servi ejus ita locuti sunt. Bene facite, justè vivite, & mandata Dei custodite, & nemo vobis salutem negabit. At hæc illi iteratò; Mandata [inquiunt vellemus servare, sed non possumus. Si debemus lucrari victum & necessaria vitæ, oportet nos sæpè contraria agere. Qui cum sæculo conversamur, sæcularia negotia quomodo cavebimus? Si ista perfectè consideratis, & pericula atque fallacias mundi non ignoratis; quid ergò obloquimini, quia servi Dei mundum fugiunt, & monasteria aut congregationes devotorum intrant, ut Deo sine tali impedimento serviant? Si imitari non vultis, aut non valetis; saltem congaudere & adjuvare bonos pro vestra salute deberetis. Sed non plus [frater] de istis, quia nec taliter loquentes, excusationem habent de peccato suo. Constanter igitur age; Christus, qui tibi incipere donavit, ipse perficiet, consolidabitque in finem propositum tuum. Ecce tempus breve, mors incerta, omnia caduca & vana in mundo. Multi jam in sepulchris fœtent, qui diu se vivere existimabant, Recesserunt à memoria hominum, qui in ore versabantur omnium. Colit mundus præsentes, absentes nescit, deserit morientes. Beatiùs ergò contemnere fallacem mundum, & sequi veritatem, quæ nobis pariter concedat vitam æternam. Amen.

Objectiones fieri solitæ renunciantibus sæculo.

QUINTA EPISTOLA.

De pia Defunctorum memoria.

MUltum jam tempus præteriit, dilecte frater, ex quo decreveram aliquid, pro pia memoria defunctorum, charitati tuæ insinuare; & maximè parentum nostrorum, & amicorum specialium, omniumque devotorum, quorum nomina Deus in libro vitæ scribere dignetur, & inter Sanctos suos collocare animas eorum, sicut & corpora eorum apud nos sepulta sunt in terris. Nos debemus libenter pro eis, & pro omnibus fidelibus defunctis orare; quia hoc opus, est summæ charitatis & misericordiæ. Sicut igitur nobis desideramus subveniri post mortem, ita & eis, quò meliùs possumus, (Domino opitulante) laboremus subvenire. Qui enim pro animarum liberatione, fidelis & sedulus fuerit; nimirum & sibiipsi plurimùm proficit, cùm pro talibus orans, nequaquàm se spoliat orationis fructu; & insuper sibi recordationem mortis adducit, & vix sine compunctionis gratia, ad solita redit; sciens quia omnes viam

Quantum prosit meminisse defunctorum in bonum.

viam universi carnis ingressuri sumus; & quod illi jam expleverunt, certissimi sibi constat futurum. Oremus igitur pro charis nostris, quia post modicum eos sequemur; & cùm melius habuerint, omninò in eadem necessitate recordabuntur nostri. Non sit fides nostra ore tenus, neque quæ in facie sunt respiciamus; sed dilectionem faciamus, sive præsentes, sive absentes, corporaliter fuerimus, Charitas enim nunquam excidit; & qui se in veritate diligunt, seipsos oblivisci non poterunt. In necessitate probatur amicus fidelis. Est enim impium & crudele nimis, si videas fratrem tuum, aut amicum cordis tui, carceri traditum, vel flammis injectum, nec movearis ad fletum, & cùm manum porrigere possis, nihil agas charitatis; ac etiam si loqui aliquid pro ejus quiveris liberatione, clauso pertranseas ore. O fidelem Samaritanum, qui viso homine vulnerato à latronibus, & expoliato, misericordia motus est. Væ, væ pincernarum magistro, qui oblitus est Joseph sui interpretis, cùm de carcere esset eductus. Sic timeo, ne multoties contingat, cùm aliquis amicorum obierit, & pro se instanter orari petierit, ac fidei viventium se commendaverit; quod nonnunquàm oblivionem accipit, aut parvam aut tardiùs sentit advenire expiationis hostiam, quam sperasset. Propter quod, dilectissime, meipsum & te pariter admoneo, ut pietatis osculum, frequenter dirigamus ad memoriam defunctorum; & quicquid ad eorum absolutionem noverimus prodesse, devotâ exequamur festinatione, ponderantes, quàm gravi teneantur tormento, & quod nisi purgati fuerint, ad requiem transire non possunt. Eorum etenim consolatio & liberatio, maximè in Christi meritis, & Sanctorum suffragiis, & fidelium constat oblationibus. Simus ergò ferventes ad solvenda beneficia salutaria, & devotè oremus pro eis generaliter & privatim. Attentè vigilias legamus, libenter & sæpiùs ad missam ministremus, & cum Sacerdote vota labiorum nostrorum in conspectu summi & veri Sacerdotis offeramus, qui est hostia dignissima ad exhaurienda omnium peccata. In illa hora, dum Christus in altari inter manus Sacerdotis, Deo Patri pro salute vivorum & defunctorum offertur, teipsum cura cum omnibus tibi in orationibus commendatis offerre, in acquisitionem & possessionem perpetuæ salutis; & ut omnes sint participes hujus pretiosissimi sacrificii, quod immolatum semel in cruce, sufficiens est pretium pro peccatis totius sæculi: Habeas tunc specialem memoriam eorum, qui tibi sunt commendati, & recita nomina eorum in præsentia Christi, & reverenter ac devotè sæpiùs flecte genua cordis tui, ubi consistis ante fontem miserationum Domini. Quotiescunque etiam te ad perceptionem corporis Christi præparas, & perceptum tecum habes, esto quæso memor fidelium defunctorum; & implora tantò ardentiùs misericordiam ejus, quantò certiùs retines in te pignus æternæ redemptionis. Sæpè de mane, sæpe de vespere; sed in labore, & tempore scripturæ, charissimorum tuorum, recogita obitum: quomodò habeant, & quomodo aliquid facias pro eis, quod ipsis potest pro-

Margin notes: 1. Cor. 13. — Lucæ 10. — Gen. 40. — Liberatio defunctorum ex igne purgatorio quibus modis fit.

Job. 13. prodesse, & tibi nihil obesse. Antequam comedam, suspiro, ait sanctus Job. Ex quo verbo pietatis & compassionis, tibi innuitur opus; ut nunquam cibum corporalem sumas, nisi priùs fidelibus defunctis, aliquam spiritalem eleëmosynam mittas. Ego novi aliquorum talem esse consuetudinem, qui signo refectorii facto, se expediunt; & vacant orationi, ad refrigerium animarum fidelium, quorum eleëmosynis sustentantur.

SEXTA EPISTOLA.

Devota Epistola, ad quendam Regularem scripta.

Devotionem & pacem quæ conservent.

ISta sunt præcipuè necessaria & utilia, pro conservatione devotionis, & pace cordis; pro profectu virtutum, & ædificatione aliorum; scilicet solitudo, silentium, opus manuum, oratio, lectio, meditatio scripturarum; paupertas, sobrietas, oblivio patriæ, fuga sæculi, quies claustri, visitatio chori, & custodia cellæ. Cum his observationibus, fit homo compunctus, internus, & devotus. Nimia occupatio in externis magnum impedimentum est interiorum, & infrigidat à cœlestibus. Duo sunt, quæ valde nocent Religiosis, quod tam parum illuminantur; quia sunt nimis multiplices in exercitiis corporalibus, non considerantes ad quid omnia ordinata sunt: & quia non examinant sollicitè interiora sua, quibus affectionibus moventur ad virtutes vel ad vitia, & quantùm distant ab unione cum Deo habenda. Nam tantò quis Deo unitur, & plus illuminatur; quantò à mundi curis magis elongatur. Multa non sunt homini necessaria scire, nec habere; sed curiositas & avaritia, trahunt ad multa animæ nociva. Placeat tibi propter Christum simplex vestitus, & sobria mensa, nec quæras pretiosa ornamenta. Christus amat cor purum, non cappam pulchram, neque casulam sericam mirâ varietate contextam. Non optes, ut monasterium tuum abundet divitiis, & altis ædificiis; sed ut floreant omnes fratres bonis moribus, & virtutibus sanctis. & si alicubi pulchra & sumptuosa videas, excusare potes & tolerare, pro honore Dei & reverentia loci; sed non debes similia affectare. Quando relinquis amicos propter Christum, & non quæris consolationes hominum, sed permanes in cella faciendo opus tuum; tunc aderit tibi gratia cœlestis, illuminando cor tuum, & gaudebunt super te Angeli sancti, & custodient te ab impugnationibus inimici, ne dominentur tibi: sed viriliter agas, & precibus eis resistas. Quæ ad sæcularem scientiam & reputationem humanam trahunt, omnia caveas: sed semper humilia sectare, sicut fecerunt JESUS & beata virgo Maria. Attende quoque vitam, doctrinam & patientiam Sanctorum; qui habuerunt veram sapientiam, per quam soli Deo placere studuerunt. Pius Dominus non derelinquit electos suos in mundo afflictos; sed tollit quandoque eos tempestivè de laqueis superventuris, ne deteriora mala incurrant, quæ fortè tolerare nequirent. Debes sollicitè cogitare de defectibus tuis, & sæpè ingemiscere, ne vincaris vel seducaris. Ora primò pro propriis miseriis; deinde pro aliis amicis, vivis & defunctis, sicut fraterna

Duo inprimis Monacho prosunt.

terna charitas exigit. Plus tamen confidere debes de Dei gratia & misericordia, & Sanctorum meritis; quàm de tuis precibus, & actibus bonis. Habeas firmum propositum te emendandi; & si centum annis posses adhuc vivere, cogita quod propter nihil aliud velis vivere, nisi ut Deo possis perfectiùs servire. Contra tria vitia oportet quotidiè certare, quæ rarò plenè vincuntur; scilicet, contra superbiam, contra gulam & acediam. Superbia latet in corde, & multipliciter extollit stultum in propria æstimatione sui: apparet sæpè in vestitu, aperitur in voce, notatur in incessu, & levitate morum. Gula grave est vitium: quæ si refrænata non fuerit, facit hominem dissolutum, pigrum, & ad spiritualia ineptum; inducit somnolentiam, & excitat libidinem. Acedia multum retrahit à spirituali exercitio, ab intenta oratione, & sacræ lectionis studio: quærit carnis mollitiem, fugit laborem, odit cellam, diligit fabulari, delectatur vanis rumoribus, attædiatur interesse Divinis. Qui non certat viriliter adversus ista tria vitia, parum proficiet in bona vita; & citò cadet ad alia pejora mala, ex istis nascentia. Dilectio Dei probatur magis in contemptu sui & omnium terrenorum, quàm in pulchritudine verborum. Plus Deus delectatur in humili prece contriti cordis, quàm in alto clamore curiosæ vocis. Semper humilis invenit gratiam; & qui se dat ad simplicem obedientiam, optimam habebit conscientiam, & quietissimam vitam. Sæpè est occultæ superbiæ signum, desiderare habere magnam devotionem vel revelationem: Potiùs te judica Divina consolatione indignum. Nam de defectibus tuis atque excessibus cogitare, magis placet Deo, & utilius est tibi, quàm indagare de cœlestibus secretis. Quamdiu non es verus humilis, & totus ab intra mortificatus, ita quod laudibus non delecteris, nec maledictis movearis, non expedit tibi altiora perscrutari. Christus sæpe compescuit Apostolos, de multis futuris & subtilibus materiis loqui. Cur ergò tu vis scire, quæ excedunt scientiam tuam? Munda conscientiam tuam, & cave præsumptionem, & stude Divinam discere & facere voluntatem, non propriam. Sic enim orat sanctus David, magnus cognitor cœlestium secretorum: *Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam.* Quicquid ergò humiliorem te non facit, & ad majus beneplacitum Dei non tendit, noli cupere nec curare; quia Deo obligaris, mundam servare conscientiam, & sæculi abjicere vanitatem. Verba Domini nostri Jesu Christi, cum magna diligentia attende: & Davidicos psalmos sæpe rumina; quia in illis est vera sapientia, & salus tua. Passionem Christi & vulnera Jesu, in corde tuo quasi in libro scribe; & totam spem tuam in meritis Christi, & Sanctorum precibus pone. Quid enim nos fragiles agere possumus, nisi quod multùm humiliemus nos, sub potenti manu Dei, & coràm ipso prostrati veniam petamus? *Resistendo vitiis, & insistendo bonis exercitiis, concupiscentiæ & passiones paulatim minuuntur in nobis*, & virtutes ampliùs roborantur, ita ut homo delectetur in eis frequenter, & maximè si honorem Dei, & non suum commodum vel pacem propriam quærat, quia aliter non esset purum, nec verè virtuosum.

Adversus tria vitia quotidiè pugnandum.

Devotio non semper anxiè desideranda.

Psal. 142.

1. *Pet.* 5.

Z 2 Nam

Nam quia ad Deum omnia opera sua purè non refert, superbus est & vanus. Quicquid boni homo facit, cogitare debet, quia donum Dei est, & non se reputet inde. Nam tenetur Deo regratiari, & magis se humiliare; ne imputetur sibi ad peccatum, & graviùs de ingratitudine judicetur. Omne opus bonum in Deo factum, gratiam majorem meretur, lætificat mentem, & delectat operantem, quia Deum habet adjuvantem. Qui desiderat à Deo consolari, taceat de mundanis, oret sæpius, & raRò sit foris. Omne enim peccatum generat tristitiam, corrumpit naturam, & meretur pœnam. Attende donum Dei in alio, & dilige illud, sicut verè est donum Dei. Erit autem tuum, si diligis illud tanquàm tuum: semper tamen totum ad Deum humiliter referendo, ne perdas bonum malè utendo. Tunc malè uteris bono, si inde extolleris, & vanè gloriaris. Tunc benè uteris malo, si inde humiliaris & contristaris, & per pœnitentiam emendas, nec te superbè excusas. Status hujus vitæ debilis est, & plenus periculis: ideò ad Deum semper currendum est, & orandum; ut nos custodiat & adjuvet, in omni luctamine & opere bono, usque in finem.

FINIS EPISTOLARUM.

ALIQUOT ORATIONES PIÆ AC DEVOTÆ

De Passione Domini nostri JEsu Christi, quæ huic secundæ editioni accesserunt.

PRIMA.

Oratio ad Patrem legenda infra missam, de oblatione corporis Christi, de merito Passionis ejus, & de nostra resignatione.

1. RESpice clementissime Pater de sanctuario tuo, & de excelso cœlorum habitaculo, super sacrificium acceptabile tibi. Intuere sacrosanctam hostiam unigeniti Filii tui, quam offert vultui tuo pro nobis. Ipse est enim summus Sacerdos & verus Pontifex, qui non alienam hostiam, sed propriam carnem dedit ad immolandum in ara Crucis pro vita sæculi. Propitiare ergò mihi peccatori hodie per hanc salutarem victimam. Esto exorabilis mihi infirmo homini, multum labili & vitioso, qui non sum dignus respicere cœlum, neque calcare terram, quoniam te Creatorem meum offendi sæpissimè, sæpiùs agendo, loquendo, cogitando contra præcepta tua irreverenter & insensatè: propter quæ omnia meritò incurri gravissimam indignationem tuam, nec non omnium creaturarum accumulavi mihi inimicitiam. Te enim offenso & despecto, jam utique justo judicio omnis adversatur creatura peccatori. Sed omnipotens &

& Deus totius consolationis miserere mihi servo tuo ex intimo corde pœnitenti & dolenti. Quoniam ex nihilo factus sum, & in peccatis conceptus, ut fragilis homo cecidi. Parce mihi Domine, parce. Da viam filio prodigo ad te revertenti de siliquis porcorum, & stanti ante thronum gloriæ tuæ, & postulanti manum misericordiæ tuæ à manè usque ad vesperam: donec descendat ros gratiæ, & pluvia consolationis super terram cordis mei, quod jam aruit & contabuit præ multitudine peccatorum. Propter temetipsum inclina Deus meus aurem tuam mihi, & exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te. Scio, quia non propter opera mea facies, si qua fortè videntur: sed propter bonitatem tuam Domine, quæ immensurabilis prædicatur. Amplius autem exaudi me per singulare meritum amantissimi & dulcissimi Filii tui Jesu Christi, qui pro peccatoribus crucifixus est & mortuus, ut omnium peccata suâ deleret passione.

2. Recordare alme Pater inæstimabilis charitatis ejus, quomodò in mortem tradidit animam suam, ut vivificaret populum suum, qui in nullo sibi pepercit, ut reis & damnatis in æternum parceres. Memento amarissimæ passionis ejus, quam gravia & indigna suscepit: qualiter ab hora matutina usque ad exitum suum in cruce pro humano genere laboravit, clamans sanguinis sui effusione pro reconciliandis tibi peccatoribus, ut amicos de immicis faceret, & de suis profugis adoptionis filios. O summe & venerande & colende Pater, hodie tibi repræsento omnia signa passionis unici filii tui, cum nostra supplicatione atque suffragio omnium bonorum Martyrum, qui eandem passionem specialiùs imitati sunt. Aspice & cognosce, cujus, sunt signa amabilia adoranda per sæcula. Ecce crux, clavi, lancea, fel, arundo, spongia, sputa, flagella, corona spinea, sudor sanguinis, alapa, virga, restis, columna, alba vestis, purpura, & inconsutilis tunica. Ista sunt pretiosa ornamenta & regalia vexilla, quibus ad debellandas aëreas potestates processit unigenitus tuus in nostræ carnis substantia. Ista sunt arma bellica, quibus mors devicta est, & humana natura redempta. Per hæc igitur benedicta & gloriosa passionis insignia, demitte mihi omnia peccata mea. Sit mihi hæc veneranda armatura, & decora, contra omnia vitia & tentamenta singularis potentia. Sit mihi quotidianum speculum & dulcissimum animæ meæ solatium tam dolorosum & flebile spectaculum.

3. Suscipe sanctissime Pater gratissimam hostiam oblati corporis Filii tui, quam tu ipse tibi præparasti, ac in sempiternam satisfactoriam, dignam atque sufficientem esse voluisti, ad exhaurienda omnia peccata, tam contracta quam voluntate admissa. Suscipe me pariter hodie in sancta oblatione, quâ nulla sanctior est & præstantior, & quæ tibi venerabiliter offertur per manus Sacerdotum tuorum diebus singulis, pro vivis & mortuis, ac pro cunctis necessitatibus nostris. Proficiat hæc mihi & omnibus orationibus meis commendatis, quorum necessitas & fides tibi nota est, sive jam præsentes sive absentes huic solemni celebrationi existant. Perveniant ad te preces eorum & devotio, co-

operetur illis ad salutem ineffabilis virtus & efficacia sacramenti, quod divinitùs est institutum, non humanitùs investigandum, sed piè colendum, fideliter adorandum, firmiter credendum, & usque ad consummationem sæculi continuandum. O pretiosissimum & suavissimum sacrificium, quod tibi æterno Patri pro nobis obtulit coæternus Filius tuus, factus & ipse hostia vera, viva, salutaris, unica, & perfecta: qui erat solus Pontifex immaculatus, sanctus & immunis ab omni delicto, non habens necesse priùs pro semetipso rogare, & hostiam secundùm legem offerre; sed pro debitoribus mortis semel moriens intercessit, non habentibus nec invenientibus in universa creatura, quid pro delicto suo redderent. Jam igitur non despero, neque ultra desperabo de venia & curatione peccatorum, quotiescunque etiam me peccatum apprehenderit. Inveni enim, quo sanandus accedam medicum, ad quem sanandus recurram. Scio ubi sit spes mea, & universa consolatio mea. Quia in passionibus & vulneribus Domini mei JesuChristi, sum̄a salutis totaque ratio spei mei consistit & abundat. Per omnia benedictus sis Deus meus, qui tam magna & immensa Divinæ largitatis beneficia contulisti mihi. Istis namque vehementer me accendis, ad regratiandum tibi & dilecto Filio tuo.

4. Sed ô mi Pater fidelissime, quid agam, quia nil dignum in me reperio, aptum dono gratiæ tuæ. Veruntamen bone Pater, cujus sunt omnia dona bonorum, scio, quia nullius indiges, & tibi videris offerri. Dabo igitur aliquid, & modicum, quod mihi relictum deperire potest, amori tuo sacrificabo. Nam tibi oblatum melius manet, & tamen merces futura non deerit tam liberè offerenti. Si auderet quis inhæsitanter se donare tibi, tu te utique redderes illi, fieretque quod ore capitis nostri dictum est: Date & dabitur vobis. Nunc ergò si digneris accipere, ecce voluntariè meipsum offero, & tuæ dispositioni animam & corpus meum fidenter derelinquo. Voluntatem quoque propriam [quâ pinguius nil tibi offertur] ex hac hora & deinceps promptissimo corde resigno, quemadmodum dilectus filius tuus Christus Dominus noster suam tibi commisit voluntatem, ut nostram in sua abnegatione obtineret salutem, formam præbens sequentibus se fidelibus brevi & pleno sermone quem dixit: Pater mi, non sicut ego volo, sed sicut tu: fiat voluntas tua.

5. Hoc itaque exemplo vehementer admonitus te inspirante & juvante, denuò me resigno, omnibus, quæ mundi sunt, renuntio, Carnis desideria despicio, omnes actus & nefaria consilia maligni spiritus abjicio, tuo servitio me despondeo: tibi adhærere cunctis dievitæ meæ concupisco, jam jamque devotè id agere instituo. Adhuc verò ut pleniùs perficiam voluntatem tuam, en meam frangere paratus sum per veram obedientiam, quam tibi in prælato meo teneor exhibere. Ejus enim voci cùm obedio, tibi veraciter obedio. Ergò illius manibus tanquàm parvulus in Christo renatus, qui se Baptistæ sui manibus humiliter inclinavit, gubernandum me submitto. Fratrum quoque meorum consiliis & sermonibus, totâ humilitate & piâ charitate libens parebo, quos nimirùm sanctiores & longè

gè me sapientiores intelligens, jure meæ imperfectioni præfero. Tibi autem eandem imperfectionem meam cognitam esse sciens, in defectibus me accuso, atque sanioris meditationis remedium multâ contritione à te exposco: quatenus benevolentissima manus tua, quæ omnem infirmitatem curat, & omnem impotentem roborat, meam indigentiam non relinquat. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum

SECUNDA.

Oratio de recordatione & imitatione Passionis Dominicæ.

1. DOmine Jesu Christe, qui pro nostra salute pati, crucifigi, ac mori venisti, da mihi passionem tuam doloroso corde sæpiùs percogitare, & eam constanter posse imitari. Da, ut quidquid adversitatis, gravitatis, vel injuriæ mihi obvenerit, de manu tua benevolenter accipiam, & pro nomine sancto tuo aliquid perpeti gaudeam, qui tam multas injurias & pœnalitates innocenter pro me tolerare dignatus es. Nempè ad dignè rependendam tibi vicem non possent adæquari omnis hominis maledictiones mihi illatæ, quantò magis breve vel asperum verbum, seu molestum aliquod factum sine mordaci cogitatione perferre debeo. Procul igitur omne murmur sit, sileat indignatio, conquiescat suspicio, sed magis benigna patientia, humilisque confessio loquantur, quod ampliora mereatur iniquitas mea recipere, quàm aliquis mihi possit irrogare.

2. Dehinc quæso, ut largam mihi infundas charitatem, quatenus plenam indulgentiam & compassionem devotam, preces & excusationem debitoribus meis reddam, nec non gratiarum actiones pro magnis lucris patientiæ persolvam: quoniam tuus debitor sum in valdè multis lugendis excessibus. Exceptis enim beneficiis, unde tibi debitor sum in quibuscumque sufficio, imò ultrà quàm sufficio, adhuc revera pondus peccatorum meorum præteritorum & quotidianorum gravibus me debitis admonet, cujus tamen confido ut pars maxima solutionis erit sustinentia & dimissio injuriarum, & supplex oratio pro adversantibus. Exemplum namque mihi reliquisti memoriale, qui pro crucifixoribus exorasti, ne perirent. Utinam & pro me peccatore Patrem nunc exorare digneris, ut dimittat mihi quicquid conscientia metuit, & adjiciat, quod tenuitas mea petere non præsumit. Tu es enim, advocatus meus justus & fidelis apud Patrem, qui tuo sanguine me redemisti, tuoque exemplo ad viam perfectæ humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ dulciter invitasti. Adjuva me ergò Domine Jesu spes mea & refugium in die tribulationis, ut non declinem à via patientiæ quâcunque adversitate exurgente: sed ad te incunctanter recurram pro juvamine & ereptione necessitatum mearum. Multa namque sunt hujus vitæ adversa, quæ sustinere non est possibile. Ego non sufficio, notum est tibi quando in minimis me probas, nec alium quàm infirmum hominem me invenio.

3. Quapropter oro te Domine, aperi mihi thesaurum miserationum tuarum, & illud mirificum maximumque passionum tuarum revela mysterium, in quo omnium infirmorum & tribulatorum continentur remedia, ex quo etiam

ſæpè novellus devotionem, & devotus conſolationem multam haurire conſuevit. O Jeſu fons gratiarum: fac intrare cor meum amaritueinem calicis tui quæ omnem gravitatem mihi convertat in dulcedinem. Perfora quoque manus & pedes meos clavis charitatis tuæ, ut nec in opere, nec in affectu meo quicquam vanitatis vel carnalitatis ultra vivat. Sed vive tu in me, & ego in te: nihilque mali interveniat, quod nos ſeparet. Nullæ ergò delitiæ, nec ullæ me pœnæ ſolvant à tua dilectione: ſed ſive ad mortem, ſive ad vitam vocaveris, quocunque volueris Domine, illuc pergam in nomine tuo. Sapiat mihi beata crux tua, & taliter ſapiat, ut meam libenter feram. Suſcepi illam ſpontaneè æternæ ſalutis intuitu, tamen portare non valeo, niſi continuò manum tuam appoſueris. Te verò adjuvante & ducente, leve eſt onus tuum, fitque planum ac calcabile omne aſperum carni. Nunc O dulciſſime Jeſu, ſalus & virtus animæ meæ, confirma me puſillum in hac hora verbis oris tui; & præcipuè in recordatione paſſionis tuæ me totaliter accende, & ad te intimè trahe; ut cum frequentatione excitationis ſapor creſcat devotionis: ut cum debita laudatione, fructus effulgeat piæ converſationis. Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivis & regnas Deus per omnia ſæculorum. Amen.

TERTIA.

Oratio ad compatiendum Chriſto, & dilectæ Matri ejus.

1. Flecto genua mea ad te Domine Jeſu Chriſte, quem pro me in Cruce cerno ſuſpenſum. Saluto te ô veneranda imago crucifixi Domini mei Jeſu Chriſti, cujus ſanguine redemptus ſum de manu inimici. Salve Salvator mundi, qui hanc amariſſimam mortem pro me ſuſtinuiſti. Peto te dulciſſime Jeſu, præſta mihi ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ, tibi in omnibus pœnis compati, nec non ſanctiſſimæ Matris tuæ doloribus intimo cordis affectu condolere, & cum beatiſſimo Joanne Apoſtolo largiter ſub cruce flere. Etenim ſolatioſum mihi nunc fore ſcias, ſi poſſem, etiam exteriores lachrymas, præ magnitudine compaſſionis coram imagine crucis tuæ fundere, qui pro me pretioſum ſanguinem abundè ſæpiùs effudiſti.

2. Sed quia à te omne donum bonum, imple hoc deſiderium meum ad honorem tuum, ut & memoria ſacratiſſimæ paſſionis tuæ, cum ſingulari recordatione glorioſæ Matris tuæ, adjuncto ſemper chariſſimo diſcipulo tuo Joanne ejuſdem fideliſſimo cuſtode, ex hac hora & deinceps in me ferventiùs accendatur, copioſiùs dilatetur, intimiùs ſentiatur, perfectiùs moribus & vita teneatur. Sit inſuper crucifixio tua ſpeculatio mea, dolor Matris tuæ conſolatio mea, fletus ſancti Joannis interceſſio mea. Non ſit ſine intercompaſſione mentis, aſpectus mortis tuæ tam deformis. Quotieſcunque igitur tuam paſſionem recolo, aut figuratum in Cruce video, da hoc interius cordi meo ſentire, quod multis devotis dediſti experiri. Qui vivis & regnas Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

QUARTA.

QUARTA.

Oratio ad Christum.

1. LAus & gloria tibi ſemper ſit Domine Jeſu Chriſte, qui pro me peccatore deſcendere dignatus es de cœlis, & arborem aſcendere Crucis, ad ſatisfaciendum pro peccatis meis, in qua nudus & toto corpore vulneratus tanquàm viliſſimus latronum inter latrones pendiſti: qui es ſpecioſus forma præ filiis hominum, verus Dei Filius, Rex Regum, & Dominus Angelorum. Benedictio & claritas, gratiarum actio, & vox laudis tibi ſit Agne Dei mitiſſime: quoniam dignus es accipere omnem honorem, propter paſſionem mortis & multimodam quam paſſus es in Cruce confuſionem. Accipe igitur humiles has laudes, devotas gratias; mentales genuflexiones, & pia oris mei obſequia, pro ſumma & immenſa charitate mihi in paſſione tua oſtonſa. Revera tibi gratias agere teneor pro omni, quod vivo, quod ſapio: ſed multò intentiùs & copioſiùs, quod tuo pretioſo ſanguine redemptus ſum. Magna bonitas, quia me non exiſtentem condidiſti; ſed major charitas ſuperlucet, quod perditum reformaſti. Et ſi in te bonitas & charitas æqualis ac una ſemper fuit, mihi tamen charior & utilior viſa eſt charitas, quæ ita ſuperabundavit.

2. O quanti me exiſtimaſti, quem tam charo commercio redemiſti. Dediſti certè pretioſiſſimum quod habuiſti; nam te pretioſius nihil eſt, & ecce te totum pro me tradidiſti. Quapropter obſecro te benigniſſime JESU, fons bonitatis & charitatis, ut hæc à memoria mea non defluant: ſed ſemper imago crucifixi corporis tui mihi reſplendeat, & ſingula plagarum loca amorem tuum cordi meo profundè imprimant, ſigna enim ſunt validiſſimæ dilectionis tuæ ad me. Nam omnia hæc pro me ſuſcepiſti, pro te autem nihil horum merueras, qui peccatum non feciſti, nec maculam quidem peccati contraxiſti; in quo dolus non eſt inventus, nec cauſa mortis, ſicut pro te loquebatur Pilatus. Sed ideò ablatus es, quia tu ipſe voluiſti, qui ad redemptionem totius mundi te miſſum cognoviſti. Innocenter ergò paſſus es, & atroci Crucis ſupplicio interemptus: ſed tamen infructuosè non es mortuus, quia per Crucem & per mortem tuam omnes liberati ſumus. O beata & nimiùm amabilis Crux, arbor decora atque ſalutifera, in qua pependiſti vita mea pro me mortua: ut mortem occideres, & vitam mihi donares. O quàm felix & pretioſa mors iſta fuit, quæ mortis auctorem vicit, infernum ex morſu ſpoliavit, paradiſi januam reſeravit. Benedicta ſit paſſio tua Domine Jeſu Chriſte, crux tua & mors tua, quæ antiquam parentum noſtrorum meledictionem in cœleſtem convertit benedictionem. Benedicta ſint omnia membra tua, in quibus paſſus es: & omnia vulnera tua tibi inflicta, æternaliter ſint benedicta. Nam ipſa ſunt mea maxima medicamenta, contra quælibet vitia, & optima ſolatia inter adverſa.

3. Jeſu bone, dulce eſt tecum eſſe in Cruce, quod magis opto habere, quàm omnes ſolationes naturæ. Melius eſt mihi tecum eſſe in magnis doloribus, quàm ſine te in ſummis mundi honoribus. Ah mihi eſt, quod patior, cùm te in

cruce contemplor. Sub hac ſedebo & lugebo, conſiderabo & penſabo quanta paſſus ſit pro me Deus meus. Multi Sancti multa paſſi ſunt, ſed tu Sancte Sanctorum ampliùs, Nam tenerrimum & digniſſimum corpus tuum, à ſummo uſque deorſum; multiplicibus plagis & vulneribus erat diſpunctum. Quæ etſi Evangeliſtæ non recitant, quibuſdam tamen devotis fuiſſe revelatum multi affirmant, ſicut his duobus verſibus cōtinetur.

Septuaginta quinque, quater centum, millia quinque:
Tot fertur Chriſtus pro nobis vulnera paſſus.

Benedictum ergo ſit ſemper ſanctiſſimum & pretioſiſſimum corpus tuum, ſanguineis guttis ornatum. Nam variis inciſionibus venarum perforatum, ſuæ effuſionis non potuit tenere modum. Verè tu es dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Candidus in virgine, rubicundus in cruce, electus in paternæ gloriæ † confeſſione. O nobiliſſimum corpus omnia corpora Sanctorum ſanctificans, omnes electorum animas à peccatis emundans. Ave nunc ſanctiſſimum corpus Dominicum, natum ex Maria Virgine: verè paſſum immolatum in cruce pro homine: ſepultum ab hominibus in corde terræ, reſuſcitatum à Deo tertiâ die.

† *Confeſſione.*

4. Pretioſum eſt mihi hoc venerabile corpus tuum, Spiritus ſancti operatione de duriſſimo ſanguine V. Mariæ formatum: ſed pretioſius mihi efficitur, quia pro me tam deformiter eſt in paſſione martyrizatum. Non mihi ſordet facies tua olim tam amabilis, nunc autem tam contemptibilis & penè incognoſcibilis effecta, propter immunda ſputa & validos percutientium ictus, ac irreverendos capillorum tractus, cum velatione illudentium, & multa ignominioſa tibi improperantium. O glorioſa facies Dei mei, quam Angeli videre deſiderant; & quæ prius quandoque refulſiſti in monte Tabor, ut ſol, quomodò nunc ſic denigrata es, ut nulla in te appareat ſpecies neque decor? Propter me denigrata es inclyta Dei facies in terris, ut dignus efficerer contemplari Divinam faciem tuam in cœlis. Ergò illa fœda conſputio formoſi vultus tui, lotura & purgatio facta eſt fœditatis animæ meæ. Inſuper & omnia, quæ paſſus es, pro mea ſatisfactione & redemptione geſta ſunt. Erit itaque ſumma ſapientia mea iſta meditari, & configurari in carne paſſo. Expoliatus es conditor orbis terræ, ut ego veſtimentis induerer perrennis gloriæ. Denudatus es, ut me ab omnibus quæ mundi hujus ſunt nudarem, & te ſine retardatione ſequerer. Illuſus es, ut me ab illuſione dæmonum eriperes. Contemptus es, ut me doceres amare contemptum & abjectionem hominum. Accuſatus es, ne me leviter excuſatem: ſed quàm multa falſa pertuliſſes, cogitarem. Condemnatus es, ut æternam damnationem evaderem. Ligatus es, ut à peccatorum vinculis abſolverer. Flagellatus es, ut æterna flagella cum reprobis non ſentirem, temporalia flagella cum electis patienter ferrem. Coronatus es ſpinea corona, ut ego immarceſſibili corona dignus eſſem coronari: ſi tamen tibi compatiar, tanquam membrum ſuo conforme capiti. O Rex æternæ gloriæ, quàm

quàm acutam & despectam coronam pro me vilissimo peccatore portasti. Et quomodo possum sine ingenti cordis dolore cogitare benedictum caput tuum spinis obsitum, arundine percussum, ac omni populo in derisum ostensum?

5. Eductus es extra civitatem Hierusalem ad crucifigendum, ut me reduceres in cœlestem Hierusalem ad perpetuè lætificandum. Crucem propriis humeris bajulasti, ut me ipsum abnegarem, crucem tollerem, & post te venirem. Affixus es cruci, ut mihi mundus crucifixus esset, & ego mundo. Elevatus es toto corpore à terra, ut ego toto corde elevarer ad superna. Aceto & felle potatus es, ut peccatum quod gustu vetiti cibi in mundum venit, amaro poculo expiares, & ut tuæ felleæ potationis inter epulas recordarer. Derelictus es à Patre in crucifixione, ne ego desperarem in tentatione vel gratiæ subtractione. Derelictus es etiam à notis & discipulis tuis, ut spes mea non figeretur in hominibus. Compassus es tamen cordialiter matri & discipulorum infirmitati, ut proximorum semper condolerem necessitati. Pro crucifigentibus rogasti, ut ego in me peccantibus benignè indulgerem, & tibi omne judicium committerem Post hæc testamentum fidele statuisti: nam animam Patri, matrem discipulo, discipulumque matri commendasti: ut & ego instante mortis articulo, animam meam tibi commendarem: & sanctissimæ Matris tuæ præsentiam specialiter invocarem. Cujus clementiam humiliter invoco, ut cum B. Joanne Apostolo tuo & cæteris sanctis N. N. mihi assistere dignetur morienti, sicut tibi astitit in cruce pendenti. Enim verò tuus fuit ejus dolor, & tuus dolor nihilominus ejus erat, cujus cor compassionis gladius penetravit. Cumque vidisses matrem & discipulum stantem quem diligebas, nequaquam descendisti de Cruce propter eos, scil. in obedientia Patris tui usque in finem permansisti: præbens mihi exemplum perseverandi in via & in lege tua, quam hunc relictis parentibus & amicis cœpi ambulare. Ambulabo in ea duce gratia tua, & si perseveravero tecum, erit sine dubio merces mea æterna.

6. Sicut ergo tu Domine Jesu, nec propter matris tuæ fletus, nec propter Judæorum opprobria consensisti de Cruce descendere: sic nec ego moveri debeo cujusquam blando sermone vel consilio, aut etiam vano terrore cotrariorum à statu sanctissimæ servitutis tuæ: sed tecum vivam, tecum moriar in cruce: nec mihi contingat parcere animæ meæ propter te, qui animam tuam pro me posuisti, ut non perirem in æternum. Inclina itaque nunc ad me caput tuum, in signum præcipui amoris: & ego cor meum ad te, in signum intimæ compassionis: & simul moriatur anima mea cum anima tua, ut ubi tu es, illic sit & ipsa; tunc per desiderium, post per præsentiam & beatificam fruitionem. Aperi quoque mihi latus tuum ad pausandum in eo. Ideò enim apertum est, ut ego intrarem, & ab æstibus vitiorum curarer. Profluit ex eo sanguis & aqua: aqua, ut lavarer à contractis maculis & privatis: sanguis, ut redimerer à jugo diaboli & pœnis inferni. Eja suscipiam te jam de cruce cum singulari reverentia. Ponam te dulciter inter brachia mea, qui non habuisti, ubi caput tuum reclina-

res, dispunctum corona spinea. Plangam te quasi unigenitum Patris, & primogenitum Virginis Matris, antequam ponaris in monumento ab oculis meis: & considerabo omnia quæ fecisti, docuisti, & passus es in mundo, ab hora nativitatis tuæ usque ad horam mortis & sepulturæ tuæ. Exinde mihi sit tua reverenda sepultura, omnium mundanorum perfecta clausura. Hic requiescam, hic habitem, hic cunctis tumultibus exclusis tecum sepeliendus ingrediar; ut tibi soli unitus, toti mundo mortuus sim ac sepultus. Amen.

QUINTA.

Oratio ad Christum.

1. SCribe Domine Jesu Christe vulnera tua in corde meo, pretiosissimo sanguine tuo: ut in eis legam tuum dolorem & tuum amorem, ad omnia terrena & ad omnia adversa pro te libenter sustinenda. Fac me [quæso] participem sacræ passionis tuæ & acerbissimi doloris, quem sustinuisti in gravi & longa appensione crucis. Tunc enim benedictæ manus ab impiis conclavatæ, & speciosissimi pedes tui ligno durissimo sunt affixi. Tunc enim totum corpus tuum ita extensum est, ut omnia ossa tua dinumerari possent. Tunc denique, postquam emisisti spiritum sanctissimum, latus tuum lancea militis tam validè perforatum est, ut continuò exiret sanguis & aqua, in redemptionem totius mundi.

2. O inæstimabilem charitatem, ut damnatum servum redimeres temetipsum tantis suppliciis exposuisti; & innoxiam mortem, ne æternaliter morerer, libentissimè suscepisti. Ego Domine peccavi, ego hoc grande peccatum feci; ego sum reus omnium vulnerum tuorum. Quid igitur retribuam tibi, pro omnibus, quæ retribuisti mihi? Si dedero me & omnia mea, quæ unquam habui & habiturus sum, pro charitate hac maxima, quam fecisti mecum, quasi nihil esset. Etsi tradidero meipsum tibi in perpetuum servum, non poterit dignum esse pretium. Insuper si totum mundum haberem, ipsumque dare possem, adhuc non esset digna retributio, pro minima gutta pretiosissimi sanguinis tui, quem pro me in cruce effudisti. Una enim gutta pretiosissimi sanguinis tui, universum mundum expurgare potuisset. Veruntamen non sufficit amori tuo dare congruentiam satisfactionis, sed ex abundanti expendisti pretium, quo totum mundum salvare decrevisti, in quo etiam mihi spem unicam reliquisti. Nam ex quinque corporis tui vulneribus, voluisti largissimè emanare dulcedinem charitatis tuæ, quam ab æterno habuisti cum Patre absconditam, sed etiam specialiter passionis tempore in Cruce moriens revelasti.

SEXTA.

Gratiarum actio.

1. GRatias itaque nunc refero tibi benignissime Jesu, pro omnibus doloribus & opprobriis, pro universis quoque rubicundis vulneribus tuis, quibus repletus es à planta pedis usque ad verticem, pro mea reconciliatione & reductione in æternum gloriam tuam. Sed heu Domine, quia dignas tibi referre gratias non sufficio. Siquidem tam excellens & pretiosa est sanctissima passio tua, ut si omnium creaturarum etiam virtutes haberem, adhuc plenè tibi

tibi regratiari nequaquam sufficerem. Excedit enim omnium hominum merita & vota: superascendit omnium creaturarum dignitatem. Attamen, ne omninò ingratus sim, saltem in modico regratiari tantæ charitati & tam amaræ passioni tuæ desidero per verba devotæ orationis & meditationis, quæ tu inspirabis, & cordi meo sapida feceris: quatenus & ex hinc fructus multiplex proveniat animæ meæ, atque tibi gratiarum actio cum perfecto amore resultet sine fine. Memento mei Domine JEsu in regno tuo, qui latroni confitenti in Cruce respondisti. *Hodie mecum eris in paradiso.* Amen.

ORATIONES ADMODUM PIÆ.

ORATIO I.

De amore & laude B. Virginis Mariæ.

1. DEprecor te, benignissima Dei Genitrix Virgo Maria, ut pietatem tuam & dulcissimam charitatem, qua semper existis plena, mihi servo tuo pauperi & infirmo aperire nunc & in perpetuum digneris, atque instillare intimis cordis mei scriniis dulcedinem tuam, quam geris in pectore tuo, & habes absconditam in uberibus tuis sanctissimis, quatenus te Matrem super omnes benedictam, & unicum filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum, puro & integro corde amare, & devotissimè laudare valeam? & ita mihi ex hoc bene fiat super terram, omnibus diebus vitæ meæ, in amore & spiritus fervore, tibi & filio tuo serviendo.

2. O aurea rosa, tota suavis & formosa, Virgo Maria, perveniant quæso ad te preces meæ instanter effusæ, quibus pulso ante ostium tabernaculi tui, quod est in domo Domini in hac præsenti hora, confidens de tua affluenti misericordia in quacunque fuero tribulatione & angustia. Nam tu Mater es misericordiæ, & per te suscipitur peccator in maximam spem veniæ. Sed & major est bonitas & pietas tua, quàm rumor, quem audivi in terra mea. Quia vincis omnem laudem & gloriam Sanctorum, & præcedis propterea (Virgo Beata & Domina veneranda) in virtute dulcedinis & mansuetudinis, Angelicam etiam creaturam. At nisi sic esset, unde miseris & reis tanta infundi consolationis dulcedo, tantaque alacritas veniæ posset ingeri? Nam tu exhauriri non poteris, quia in te requievit novem mensibus, infinitæ bonitatis fons Jesus Christus. Tu es ornamentum cæli cælorum. Tu gaudium & jubilatio omnium Sanctorum. Tu es reclinatorium aureum Sancti Sanctorum. Tu tripudium & exspectatio patrum antiquorum. Per te Matrem benedictam Virginem singulariter prælectam, datur omnibus, & promittitur cunctis divinam misericordiam exorantibus, indulgentia peccatorum, & sors inter filios Dei, & beatitudo sine fine mansura in regno cœlorum.

3. O clarissima stella renitens in cælo, cæli Regina. O Domina mundi, nulla potest comparari tuæ virgineæ pulchritudini, qualiscunque Virgo ornata virtute cœlesti. Quia tu es, post unicum filium tuum Jesum Christum, prima inter omnes sanctos & sanctas nobilissima-

quæ creatura: quam Deus Pater præſcivit ante ſæcula, & creavit in plenitudine temporis, ut eſſes unigeniti filii ejus Mater intacta. Quem quidem peperiſti cum ineffabili gaudio, & ſtupendo æternoque miraculo, in ſalutem omnium credentium. Te igitur, ô beatiſſima, omniumque Virginum Regina pulcherrima, totius jam orbis mediatrix effecta: Te, ô perpetua Virgo Maria, cum jucundiſſimo cordis jubilo, affectuque puriſſimo, laudet & glorificet ſummeque veneretur, & intimè diligat omne genus humanum. Et omnis creatura cæli & terræ, quàm condidit Deus in laudem & gloriam ſui altiſſimi nominis, tibi perſonet gratiarum dulciſonas melodias. Amen.

ORATIO II.

Ad B. V. Mariam, ut ſubveniat in hora mortis.

1. O Amariſſimma Dei Genitrix Virgo ſemper Maria, quæ ſuperabundas dulcedine mirabili, quam capere & enarrare non valet mens humana. Ecce adſum ego ſervus tuus, cum intima affectione cordis mei, humiliter me inclinans ante glorioſiſſimam ſedem tuam, ſuper omnes choros Angelorum in cœleſti regno exaltatam. Quàm idcirco meruiſti digniſſima Mater Dei, quoniam inventa es humillima inter omnes filias Hieruſalem, & placuiſti oculis ejus Virgo decora valde, nec fuit tui ſimilis in omni terra. En iterum flecto me ante ſcabellum veſtigiorum tuorum, devotis labiis & mundo corde, officioſiſſimè & ſalutare & collaudare deſiderans. Sed ſcio electa Mater, quia dignus non ſum levare impuros oculos meos, quos ſæpius inquinavi, concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ, in ſereniſſimam faciem tuam divino lumine radiantem: omnique, cœleſti militiæ admirandam: quæ labiis candidiſſimis, & rubentibus roſis, aureiſque floſculis, ex omni parte decentiſſimè adornata es. Ideoque confundor ab impuritate mea, triſtem penſans indignitatem meam. Sed rurſus, propter multitudinem miſericordiæ tuæ; ſpem gero bonam & firmam impetrandi citius gratiam & plenam reconciliationem, te mihi benignè apparente, & pro me interpellante. Quid aliud poſſum de miſericordiſſima Matre, & de dulciſſima Virgine, niſi miſericorditer & dulciter ſentire, in eum & omnium peccatorum ſolatium! Propter hanc clementiam & manſuetudinem, ſub tuam protectionem confugio: ubi infirmi accipiunt virtutem, & captivi liberationem. Eſto ergo miſericors mihi, & bona Mater cordi meo: ut felici experientia, nunc ſentiam te omnium eſſe conſolatricem, omniumque tibi ſervientium & in te ſperantium fideliſſimum ſublevamen.

2. Iterum precor te glorioſiſſima Mater Dei Maria, quatenus ab hac præſenti hora, uſque ad extremam horam, propitio ac ſereno vultu, cordeque dulciſſimo, ſuper me reſpicere non fatigeris: ſed in tua cuſtodia me accipias, atque ſanctiſſima brachia, tua ſuper me, quocunque ambulavero, maternaliter expendas. Cùm autem venerit dies meus noviſſimus, quem ignoro; & hora mortis metuenda valde, quam non poſſum præterire: ô clementiſſima Domina mea, ſingularis fiducia in omni anguſtia, ſed in hora mortis maximè, tunc memento mei,

mei, & assiste fini vitæ meæ, consolando trepidantem animam meam. Protege eam ab illis tetris & immundis spiritibus, ne audeant me appropinquare: quam tua gratiosa præsentia dignetur, cùm multitudine Angelorum & Sanctorum, visitare. Satage quoque placare mundissimis precibus tuis, priusquam decedam ex hac luce, divinam faciem filii tui, quem toties & tam graviter offendi peccatis meis. Post hæc, suscipe enavigantem ab hoc exilio inopem animam: & introduc eam per portas cæli, ad amœna Paradisi. Statue me juxta te, & loquere ad filium tuum pro me, Regem omnium sæculorum, verbum bonum & suave, quæ ab ore Gabrielis benedictum illud Ave accepisti. Per cujus virtutem, me conservare digneris viventem atque morientem: & dona mihi hanc obsecro cum devotione cordis sæpius replicare, in laudem & gloriam melliflui & benedicti nominis tui. Accipe itaque deprecationem servi tui, quomodo coram te fundo: & respice in me, misericordissima Mater Jesu Virgo Maria, super omnes dilecta, & recordare mei semper. Quod si aliquando obliviscor tui, hoc utique est in magna displicentia mihi. Sed tamen tu noli mei oblivisci, quæ misericordiam omnibus peperisti. Vale jam Virgo Maria: Ecce te saluto flexis genibus, tibi inclino devotis nutibus, tibi gratias ago conjunctis manibus. Et ut orationem meam libenter audias & confirmes, adhuc una reverenda salutatione faciem tuam honorabo: Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Jesus Christus.

Amen.

ORATIO III.

Ad B. Virginem Mariam, pro speciali consolatione.

1. SUscipe, misericordissima Mater Dei Maria, servum tuum ad te de quacunque tribulatione fugientem. Suscipe me Virgo piissima, sicut unicum non habentem consolatorem. Vide Domina mea afflictionem meam, & sinum clementiæ tuæ aperi mihi. Ecce pulso, clamo, peto, & adoro. Non recedo, nec te dimitto; sed tibi adhærebo, donec miserearis mei. Scio incomparabilem dulcedinem tuam: novi affectum maternalem cordis tui, ex abundantia divini amoris sic liquefactum, ut desperare de tua consolatione nimis sit deforme factum. Ideoque frequentissimè & desideratissimè mè confero ad te: ut sive benè sive etiam malè mecum fuerit, semper tuis gratiosis auxiliis merear amiciri, & suavissimis consolationibus oris tui refoveri. Te enim loquente consolatoria, quæ jam poterit cordi inesse tristitia? Aut quomodo illi nocebit inimicus, cui ad te patet semper liber recursus? Inclina itaque nunc benignissima Mater humiles aures tuas precibus meis. Inclina illustris Virgo hydriam tuam, & da mihi pauxillum bibere: hoc est, de copiosa gratia tua, quæ in te latet & exuberat, parvulam mihi consolationem effunde. Est enim pro præsenti valde necessaria, & omni tempore acceptabilis, nec unquam pro paucitate fastidibilis. Tantæ siquidem efficaciæ est & nobilitatis, etiam guttula stillans ex ore tuo super labia mea: ut ejus comparatione vile sit & nihilum omne delectabile in hac vita. Propterea dile-

dilectissima Maria, dives & larga in donis, in verbis quoque gratiæ mirabiliter suavis: in cujus virginali utero summa habitavit sapientia, ut quam Spiritus sanctus ab initio consecravit, Angelus custodivit, Archangelus docuit, virtus Altissimi obumbravit, refice me salutaribus monitis tuis. Dic verbum tantum, & consolabitur anima mea. Non peto rem difficilem, nec aliquid impossibile, sed hoc tantum precor, Domina mea, loquere mihi verbum solatii intimi, quod auditui meo det gaudium & lætitiam. In necessitate mea ad te venio: Eja suscipe me vultu benigno. In hoc cognoscet servus tuus, quia invenit gratiam coram oculis tuis: si ei aliquid amicabile protuleris: si consolationem, quàm à te exspectat, non diu tardaveris.

2. Veni charissima Maria, cum melliflua unctione tua, ad visitandum cor meum in tribulatione sua. Quia tu optimè nosti lenire dolores cordis, & ad pacem pristinam reformare. Veni piissima Domina, cum nova Christi gratia; & jacentem servum tuum erige dextera tua sancta. Veni electa Mater Dei, & solitam tuæ miserationis largitatem mihi revela. Quia, ut cernis, ad nihilum redactus sum; sed tui oblitus non sum, nec obliviscar in æternum. Veni ergo, veni spes mea, & gaudium meum; dilecta, & dulcis Virgo Maria. Quia te veniente, & mecum sermocinante, omnia pariter bona venient, mala autem longius foris stabunt. O quam desiderabile, quam ingens & lætabile mihi erit, audire verbum Matris Domini mei JEsu Christi! Sed quale verbum? Verbum utique pium, dulce satis; & amicum: quod audivit Beatissimus Apostolus Joannes, à dilecto sibi Magistro, filio tuo, quando illi dixit: Ecce Mater tua. Hoc ille audivit à Domino, sed ego idem peto audire à te Domina mea, in spiritu & devotione mentis. Dic ergo mihi: Ecce Mater tua: Ecce ego sum. Ad hanc benignissimam vocem tuam, reconvalescat anima mea: læteturque coram te, sicut lætari solet filius inventa Matre sua. Intret, intret amicabilis vox ista in aures cordis mei, & ex suavi alloquentia oris tui, simul influat spiritalis quædam consolatio Spiritus sancti. Sumat cor meum fiduciam novam, timor abscedat, ambiguitas non me moveat amplius: nec desperatio per varias tentationes frangat; sed consoletur me verbum istud, quod à te petii audire, & cordi meo attentius commendare: Ecce Mater tua. Amplectere nunc anima mea hanc commendationem: amplectere dulcissimam Mariam: amplectere Dei Matrem, cum parvulo filio suo JESU, præ filiis hominum speciosissimo, gratias illi agendo semper. Quia ipsa est, quæ preces consuevit audire pauperum: nec inconsolatos dimittit, quos perseveranter ad se clamare conspexerit. Hæc est illa Deifera Virgo, & Virgo mystica, quæ ex regali stirpe progenita, divini floris protulit amigdalum, ipsum Christum, Regem ac Salvatorem omnium: Cui sit honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

ORA-

ORATIO IV.

Ad Beatam Virginem Mariam, quacunque tribulatione insurgente.

1. AVe Maria, gratia plena, Dominus tecum, Virgo serena. Ave singularis spes egenorum. Ave benigna Mater orphanorum. O Maria quando omnes cæli portæ clausæ sunt, & ad Deum undique mihi accessus denegatur propter peccata mea: Quando omne consilium & robur mentis à me recedit, & in nulla re meipsum juvare possum: Quando tædium præsentis vitæ & anxietas cordis me ita constringit, ut penè nihil in hoc mundo libeat. Quando Sol lætitiæ, in noctem transit pavoris & mœstitiæ. Quando cœlestis subtrahitur consolatio, & gravis imminet desolatio: Quando venti tentationum insurgunt, & motus passionum se erigunt: Quando etiam infirmitas improvisa accidit, & alia quælibet adversitas occurrit: Quando hæc omnia veniunt super me, ubi fugiam, & quo me vertam, nisi ad te benignissimam consolatricem pauperum? Et quorsum respiciam, ut portum attingam salutis, nisi ad præclarissimam maris stellam, semper fulgentem; & nunquam sui luminis gratiam abscondentem! O Maria dilecta, & dulcis Mater; tu es ista præclarissima maris stella, quæ universos in te respicientes, & ad te clamantes consolaris, & ad portum tranquillitatis citius perducis. Ad te ergo hodie confugio, & à te juvari suppliciter exposco: quia quicquid volueris, à filio tuo facilè impetrabis. Si tu ô gloriosa Domina pro me fueris, quis stabit contra me? Et si mecum gratiam feceris, quis est qui me repellere queat? Expande igitur nunc brachia tua super me, ut fugiam sub eis. Dic animæ meæ: Advocata tua ego sum, noli timere. Sicut Mater consolatur filium suum, ita & ego te consolabor. Vox tua hæc est, ô dulcis Maria. Quis det cordi meo eam semper audire? Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Loquere, Domina mea, ad cor servi tui, quia audit servus tuus. Servus tuus ego sum, & filii tui. Amplius dico, Mater mea tu, & Frater meus Jesus Filius tuus. Fidenter dixerim: Quia non tantum tibi, sed & toti mundo ipsum genuisti. Nolo idcirco Matrem mihi vocare super terram: recuso aliam habere, præter te solam Dei genitricem. Non est similis tui in virtute & decore, in charitate & mansuetudine, in pietate & dulcedine, in fidelitate & materno solaminē, in misericordia & miserationibus multis. Hodie te eligo & assumo. Hodie me tibi fiducialiter trado, & istud in æternum per te confirmari desidero. Sufficit enim mihi infirmo, si tecum bene confœderatus fuero. Propterea lætabor & consolabor copiosè in te, & nomini sancto tuo magnificè laudes personabo.

2. O quàm pulchra es, & amicabilis Domina mea, sancta Maria, omni gratia plena. Si quis potest stellas cæli numerare; poterit & virtutes tuas explicare. Sicut enim exaltati sunt cæli à terra, sic vita tua exaltata est super vitas hominum: & splendor gloriæ tuæ, super omnes emicat choros Angelorum. Ascendat igitur nunc paupercula oratio mea, ad ditissimam Dominam meam, & desiderium meum ad te perveniat, ut in conspectu filii tui causam meam pronunties: ante cujus examen nemo ex seipso in-

innocens invenitur. O clementisſima Domina, propter nimiam charitatem & ſingularem confidentiam, quam ad te gero, tibi revelavi cauſam meam, & amodo tutius revelabo. Sentio enim de te eximiam, ac virtutem magnam: & memoriale nominis tui, ſolatium fore animæ meæ. O dulcisſimum nomen Mariæ, nomen unctionis & gratiæ ſemper cogitandum, ſemper nominandum & venerandum. O nomen cælicum, & verè Angelicum: quod ore Evangeliſtæ conſtat fidelibus piè commendatum: Et nomen, inquit, Virginis Maria. O ſacratisſima & omni laude dignisſima Maria: Tu porta cæli: tu janua vitæ: tu templum Dei: tu ſacrarium Spiritus ſancti. Quicquid igitur pulchritudinis & amœnitatis in creaturis cerno: quicquid magnum & virtuoſum in ſanctisDei conſidero, totum tuæ generoſæ celſitudini aptare deſidero. Quia dignum eſt, ut me cum omnibus creaturis, ad tuam perpetuam laudationem transferam, quam in ſpecialem Matrem, ac fidelisſimam advocatam mihi eligi nunc, & poſt hanc vitam, ad benedicti filii tui Jeſu Chriſti gloriam promerendam. Amen.

ORATIO V.

De eximiis virtutibus beati Joannis Baptiſtæ.

1. O Sanctisſime & præclarisſime Joannes Baptiſta, ſpecialis amice Jeſu Chriſti, & fidelisſime præco Dei, & acceptabilis præcurſor Domini. O ſumme venerande & ſemper amande patrone, magnus & excelſus in latitudine terræ, ſed major in altitudine cæli; ubi nunc inter ſummos Sanctos luce clariori præfulges, & honore ſpeciali. Tu namque omnium Prophetarum eximius vates, priores Patriarchas & Prophetas ortu temporis ſecutus es, ſed virtutum jubare & meritorum gloria præceſſiſti. Siquidem velut cœleſtis quidam Lucifer, à Deo miſſus in mundum; & æterni Regis noſtri adventum, ſolemque juſtitiæ in tenebris exortum, actibus mirabilibus & verbis fide dignis prænuntiaſti. Tu ab Angelo Gabriele, in templo Dei annuntiatus es. Tu in utero ſanctificatus: Tu Spiritu ſancto repletus, & ad vocem loquentis Genetricis Dei Mariæ, & in utero materno exultaſti. Tu puer, Propheta altisſimi vocatus es: & muto patri, loquelam diu amiſſam, ſacri nominis tui editione reddidiſti. Tu itaque mirabiliter natus, ſed multo ſanctius es converſatus. Tu paterna domo, & omni parentela relicta, puer adhuc ſeptennis eremum intraſti: ubi humano ſolatio deſtitutus, Angelicam vitam uſque ad diem oſtenſionis tuæ in Iſraël, ſolitarius exegiſti. Tu aſperum iter aggreſſus, vili contentus cibo, & duro accinctus indumento, delitias Regum & divitum mollitiem ſtrenuè declinaſti. Tu Spiritu ſancto inſpirante, ad oſtendendam populo viam perpetuæ ſalutis, ad agendam pœnitentiam, & Regnum cælorum conſequendum, multa exhortatione evangelizans Verbum Dei, fortiter prædicaſti. Tu Agnum Dei venturum, turbis prædixiſti, & quem cæteri ab initio Prophetæ verbis, ſignis, vita, moribus, ac magnis deſideriis, diu præfati ſunt. Tu fidelisſime ſerve Dei, ac ſolemnis percurſor, Chriſtum in carne jam præſentem, digito demonſtraſti, dicens; Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: hic eſt enim, de quo dixi. Tu venientem ad baptiſma tuum, Jeſum Dei Filium

Filium tuis ſanctiſſimis manibus, ô venerabilis Baptiſta, inclyte Joannes, ſumma ut decuit cum reverentia & tremore in Jordane baptizaſti. Tu patris vocem de ſublimi ſonantem audiſti: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Tu Spiritum ſanctum in columbæ ſpecie, ſuper Dominum Salvatorem deſcendentem ac manentem, beatis oculis conſpexiſti. Tu ſummæ Trinitatis ineffabile myſterium, ſuperna revelatione didiciſti: atque Chriſto Jeſu Domino noſtro, indubitabile teſtimonium perhibuiſti; quia hic eſt Filius Dei. Sed & Jeſus rurſus, tam magnificum tuæ ſanctitati teſtimonium reddidit: quale Sanctorum aliquis audire, in hac mortalitatis luce, non meruit. Inter natos mulierum, inquit, major Joanne Baptiſta nemo ſurrexit.

2. O Signifer Martyrum honorande Joannes: Tu zelo juſtitiæ & amore caſtitatis effervens, impiiſſimi Herodis Regis inceſtum deſtabilem, voce imperterrita objurgaſti. Et pro conſtantia veritatis, tetrum carcerem & dura vincula patienter ſubiiſti, ac demum, ad petitionem mulierum turpiſſimarum, ſanguinem tuum furioſè ſitientium, benedictum caput tuum ab infantia Deo conſecratum, gladio ſpiculatoris amputandum ſpontaneus tradidiſti. Sicque ſanguine proprio purpuratus, & martyrii palma dignus effectus, quaſi lampas mundi ardentiſſima, ad limbum Sanctorum Patrum ſerenus deſcendiſti. Quibus tunc novum exultationis gaudium intuliſti, dum ipſum humani generis Redemptorem, in proximo adventare, pro eruendis ex ore inferni electis, prænuntiares: quem profectò naſcendo, baptizando, prædicando, oſtendendo, ac moriendo, ut boni nuntii bajulus, in mundo prius præcurſaſti. O ſublimisſime virorum Sanctorum, quomodo te magnificem, & prædicem, penitus ignoro. Ita divitem enim & magnum in omni gratia ſanctitatis te invenio, ut in omni choro Sanctorum ſingulariter ſplendidum ac decoratum gloriâ conſpiciam. Imò nec præ ſplendore excellentis gloriæ tuæ, ſatis jam queo te conſpicari: ſed neque ad plenum tuam dignitatem admirari ſufficio. Ubique enim nomen tuum volitat: & in omni Eccleſia, laus ſancti Joannis Baptiſtæ excellenter claret. Si inter Angelos te quæſiero, Joannes par Angelis, & ſocius Angelorum, atque homine major rectè prædicatur. Si inter Prophetas, etiam plus quam Propheta, Chriſto teſte, diceris. Si inter Apoſtolos, Apoſtolorum vox & Evangelii primicerius digniſſimè nominaris. Si inter Martyres, tu fortisſimus athleta Martyrum nobiliter decantaris. Si inter Confeſſores & Doctores, tu almus Chriſti Confeſſor ac Doctor præclarus jure appellaris. Si inter Virgines, tu Virgo puriſſimus, Virginis legatus & cognatus, legitimè comprobaris. Si inter Monachos & Eremitas, tu devotus eremi cultor, ac Monachorum ſanctus inſtitutor demonſtraris. Si inter innocentes & puros, innocentior & purior homo tibi ſimilis non eſt inventus. Si inter pœnitentes & abſtinentes, tu cunctos primos auſteritate vitæ & ſinceritate conſcientiæ præcedis.

3. O virum ſanctiſſimum, ſuper omnes & in omnibus laudabilem, Deo chariſſimum, Angelis acceptabilem, & hominibus valde amabilem. O ardens & lucens lucerna omnipotentis Dei, ter-

terram illuminans, cælum lætificans, peccatores convertens, justos conservans, lapsos erigens, stantes roborans, omnesque pariter ad Deum trahens, atque in cœleste regnum perducere affectans. Esto (quæso) piè memor mei, & tuis sanctis precibus apud districtum judicem, omnium peccatorum mihi indulgentiam impetra: atque virtutum germina in me satage plantare: quatenus liberatus à vitiis omnibus, Spiritus sancti unctione efficiar dignus; atque post hujus mundi varia discrimina, ad perpetuæ beatitudinis portum, te suffragante, merear salvus pervenire. Subveni mihi precor obnixè, columna præsidii cœlestis, in hora mortis imminentis, & pro salute indigentis servuli tui, verbum bonum & placabile, apud Regem Angelorum potissime amicorum ejus, loquere confidenter. Ut quem propriæ actionis pondus maximè gravat & perterret, tuæ sanctissimæ orationis scutum ab hostium insultatione defendat: & per tua gloriosa merita, anima mea de carcere carnis egressura, occurrentibus beatis Angelorum choris, ad æternum cæli palatium feliciter ac securè transire mereatur. Amen.

ORATIO VI.

Oratio de privilegiis præcipui amoris beati Joannis Evangelistæ.

1. AVe dulcissime Joannes Apostole. Ave sanctorum Evangelistarum altissime. Ave sanctæ Mariæ Matris JESU custos fidelissime. Saluto te devotis animi mei obsequiis. Honorifico te ex totis cordis mei præcordiis. Invoco te affectuosis precibus & suspiriis. En cupio laudes tuas personare; desidero virtutes tuas enarrare: affecto magnalia tua prædicare. Quæso ergo te piissime Apostole, dignare me laudare te Virgo sacratissime. Tu es enim dilectus ille discipulus, & inter cæteros magis dilectus, quem de sæculi nuptiis, ad cælibem vitam attraxit Jesus Dei Filius: & pro carnis illecebris, cœlestibus te replevit charismatibus. Tu pro amore Jesu, parentem in navi cum retibus reliquisti, & cœlestem patrem cum JEsu filio ejus invenisti. Tu Dominum Jesum, Evangelium regni cœlestis prædicantem, sequi non es fatigatus. Tu signis illius mirabiliter es delectatus. Tu doctrinis ejus & salutaribus monitis, crebro es informatus. Tu in persecutionibus ejus, & opprobriis sibi illatis, vehementer compassus fuisti. Tu cum Jesu in montem Thabor, ad videndam claritatem corporis ejus, ascendisti. Tu ex auditu paternæ vocis, in excessu mentis raptus, penè à magnifica gloria defecisti. Sed tamen ex hac stupenda visione in agnitione Filii Dei multum profecisti.

2. O sacer & nimium felix Apostole: quanta tibi de Jesu tuo fuere revelata, quæ mens humana infimis dedita nec capere potest, nec sentire. Quare te rogo Joannes dulcissime, ora pro me ferventissime; quatenus totum sæculum, cum suis vanitatatibus & delectationibus universis, valeam ex corde funditus relinquere; atque salutaribus Jesu doctrinis, quibus inebriatus es, me interius accende, ut spretis & oblitis omnibus terrenis, ad montem virtutis, & purioris vitæ celsitudinem, te adjuvante valeam expeditè ascendere. Cuncta enim vana sunt & nulla, quæ in hoc sæculo videntur concupiscibilia. Idcirco quidem Christus æterna

Dei

Dei ſapientia, tibi revelavit ſuæ claritatis gloriam, ſanctis in futuro donandam: quatenus his viſis ſecretis cœleſtibus, ad ſubeunda pro nomine ejus quælibet adverſa ignireris: nec deficeres laceſſitus verberibus, aut injuriis. Tu etiam approqinquante termino paſſionis, quo de hoc mundo ad patrem Chriſtus erat tranſiturus, ad parandam cœnam agni paſchalis, in civitatem cum Petro emiſſus es. Ubi cœna factâ ſanctâ, pius Dominus & humilis Magiſter, tuos tibi ac reliquorum diſcipulorum ſuorum dignatus eſt lavare pedes. In hoc magnum præbens dilectionis ſuæ ſignum, nec non devotæ humilitatis memoriale relinquens exemplum. O venerande Joannes Apoſtole conviva Regis æterni, ad latus reſidens dilecti Magiſtri. Tu es ille dilectus diſcipulus, qui in hac cœna perpetuo memoranda, ſupra pectus JESU dulciter recubuiſti, & dixiſti: Domine, quis eſt, qui tradet te? Qui mox ob indicium præcipui amoris, tibi ſecretè perſonam intimavit ſui traditoris. Ille [inquit] eſt, cui ego intinctum panem porrexero. O verè ſingulariter prædilectum Apoſtolum, & inter cæteros dilectos diſcipulos, ampliori caſtitatis gratia, ac familiaritatis dono inſignitum, cui cæteris tacitum, revelatur aure verbum.

3. O dulciſſime Joannes, quanta tunc de pectore Jeſu traxiſti arcana ſapientiæ. Teſtantur ſacra Evangelii tui fluenta, toto orbe terrarum diffuſa: quod magno quodam præſagio futuræ gratiæ, ſupra pectus JESU, caput tuum amicabiliter reclinaſti, unde tibi tanta emanavit affluentia doctrinæ cœleſtis. Obſecro te ſancte Apoſtole, dulcis amice Chriſti refice eſurientem animam ſervi tui, ſuavitate eloquii divini: meque fac ſæpius intereſſe cœnæ Jeſu, & pulcherrimo illo ſermone delectari: quem Dominus Jeſus noviſſimè edidit coram diſcipulis, & tu ad legendum nobis clariſſimè ſcripſiſti. O precioſe & amanda diſcipule: tu egreſſo Jeſu, trans torrentem Cedron ipſum cum reliquis diſcipulis ſecutus es ad hortum. Tu in ſecretum orationis locum, ab ipſo ſpecialiter cum duobus aſſumptus es. Tu Domino Jeſu à Judæis capto & ligato, poſt ipſum ſequi uſque in atrium ſummi Pontificis non trepidaſti, & dilectum conſortem tuum Petrum introduci feciſti. Amor ſiquidem JESU, vos pariter illum præ cæteris audacius ſequi fecit: ſed humana fragilitas nondum valida mortem ferre, fugere compulit ac timere. Sicque JESUS ſolus permanſit in paſſione ſua à notis derelictus: quia ſic voluntas Patris fuit, ut innocens occideretur pro nocentibus.

4. O beatiſſime Joannes Apoſtole; tu Jeſu ad mortem crucis damnato, ac multis vulneribus ſauciato, uſque ad locum crucifixionis, ipſum triſti mente & flebili vultu proſecutus es. Virgine Maria mœſtiſſima matre ejus tecum pariter comitante, cum pia Magdalena, præ dolore jam penè deficiente. Verè in hoc apparuit ingens vis amoris tui, & maternæ compaſſionis cordialis affectus: quod Jeſu in cruce demum ſuſpenſo, & matri Virgini gladio doloris vulneratæ, tam proximè & firmiter aſtitiſti. Ideoque & in extremo conſtitutus ſpiritu, Chriſtus tibi matrem ſuam ſpecialiter commendavit,

ut Virgo Virginem servares, & de reliquo, in necessitatibus illius curam gereres, ac studio officiosissimæ charitatis, tanquam propriæ matri, ei filialiter deservires. O fidelissime & castissime custos beatissimæ Matris Christi Virginis Mariæ, cubicularius sponsi Ecclesiæ, thesaurarius Regis æterni: qui post Christum, quasi alter subdelegatus es Filius, tibi commissa est arca Dei, continens manna cœleste: tibi servanda creditur porta cæli ludica, per quam introivit Rex gloriæ, cum idem in Cruce moriens ait: Ecce mater tua. O mater tua, Mater Dei, mater alma, mater in æternum benedicta; tibi commissa, tibi credita, tibi associata. O quis mihi det talem habere matrem, & talem cum ea custodem: quibus tutè valeam pauperculam animam meam committere protegendam: ne in hora exitus terribilis me perterrigat severus ille inimicus. O bone & clementissime Jesu, memento mei in novissimis meis: & dum mihi subtrahitur vox carnis, omnis sensus deficit; tunc pia me muniat oratio tuæ dilectissimæ Matris: & B. Joannis Apostoli fida custodia, mihi potenter assistat. Eja mater pia & misericors Virgo Maria; rogo te per filium tuum charissimum, & ejus Apostolum tibi in Cruce commendatum, subveni mihi in omni loco & hora, maximè in extremis agonizanti: quæ dilecto Filio tuo JESU, cum B. Joanne & Maria Magdalena, astitisti. O dulcissime Joannes Apostole, clemens custos & fidelis semper amice, protege me armis militiæ cœlestis, & signo sanctæ Crucis, Christiani nominis inimicum à conspectu meo repelle; meque in Jesu nomine libera, cum horida mortis ingruit hora. O duæ speciosæ olivæ, summæ pietatis & misericordiæ; ego me vestris intercessionibus & perpetuæ protectioni devotè commendo: ut omnibus hostibus remotis, ad Christi regnum me vobiscum feliciter perducatis. Amen.

ORATIO VII.

Oratio de laudibus S. Thomæ Apostoli.

1. Ave gloriose Thoma Apostole, omni laude & honore dignissime. Ave illustrissime Prædicator Evangelicæ veritatis, lux & decus Ecclesiæ universalis. Ave ferventissime amator Christi, cujus sanctissimum latus tangere meruisti. Ave lucidissime contemplator abyssalis veritatis, profundissime penetrator Trinitatis, certissime explorator glorificatæ humanitatis. Ave solidissime Confessor fidei, magnifice reparator fidei, validissime propulsator omnis dubietatis. Ave clarissime illuminator hominum, qui potentissimum Indiæ regnum, signis ac doctrinis convertisti ad Dominum. Ave eximie patrator miraculorum, mortuos suscitans, leprosos mundans, cæcos illuminans, dæmones fugans, & omnem infirmitatem in Christi nomine curans. Ave sapientissime Architector cœlestis fabricæ: qui pro terreno palatio, parasti Regi Indorum perpetuam mansionem in cœlo. Ave purissime zelator castitatis, altissime laudator virginitatis, honestissime conservator integritatis, devotissime venerator sacerdotalis dignitatis. Ave perfectissime contemptor divitiarum, largissime distributor eleëmosynarum, benignissime Refector pauperum, solemnissime ædificator Ecclesiarum. Ave patien-

tientisſime tolerator perſecutionum, infatigabilis laborator pro ſalute animarum, fidelisſime paſtor credentium populorum. Ave fortisſime athleta martyrum, debellator dæmonum, extirpator errorum, deſtructor idolorum, victor tyrannorum, flammas ſuperans, incendia non ſentiens: qui pro amore Chriſti gladio transfixus, vitam glorioſa pasſione terminaſti.

ORATIO VIII.

Oratio de meritis & virtutibus ſancti Thomæ Apoſtoli.

1. O Summe, venerande, & ſemper amande Patrone S. Thoma Apoſtole Chriſti, Jeſuque electe diſcipule, ſupplices ad te preces cum deſiderio effundo: & per quotidiana oris mei obſequia, tua glorioſa imploro ſuffragia. Fac te mihi exorabilem, & cordi meo exhibe te ſemper amabilem: ut laus tua ex ore meo nunquam deficiat; ſed de die in diem nova devotione excitetur. Ferveat mens in oratione, & in meditatione mea ignis divini amoris accendatur: atque in veneratione tui ſancti nominis, omnia interiora mea dulci jubilatione repleantur. Tu es enim electus diſcipulus Jeſu, & meus dilectus Apoſtolus, quem mihi ſpecialem in patronum & advocatum elegi: cui etiam animam meam cuſtodiendam, & totam vita meam protegendam, fideliter & devotè committo. Tu plurimum potes apud Regem gloriæ. Ideoque precor te; memor eſto mei peccatoris, tuis ſanctis precibus, faciem placando pii conditoris. Tu à Deo patre æternaliter præcognitus es & electus, tu à filio ejus unigenito, incarnato temporaliter, vocatus es, & Apoſtolico ordini inſertus, prædicationis officium fideliter adimpleſti. Te Chriſtus ore proprio inſtruxit, mellifluo colloquio confortavit, in fide recta fundavit, & corporali ſua præſentia frequenter lætificavit: tu à Chriſto multa ſigna fieri beatis oculis conſpexiſti: tibi etiam virtutem faciendi miracula, infirmos curandi, demoneſque pellendi, contulit poteſtatem. Tu omnibus relictis, Jeſu veſtigia ardenter es ſecutus, paupertatem ejus humilitatemque libenter amplexando. Tu opprobria Judæorum, odium quoque mundi, ab amatoribus hujus ſæculi, cum Jeſu patienter toleraſti. Quin etiam cum Chriſto lapidari & mori paratus fuiſti, ita loquens ad condiſcipulos: Eamus & nos, & moriamur cum illo.

2. Tu in cœna Dominica ad menſam Chriſti tanquam unus ex cœleſtis Regis convivis, cum Apoſtolis cœnaſti: atque poſt agnum typicum, ſanctisſimum Chriſti corpus & ſanguinem, de ſanctis & benedictis manibus ejus, plena fide & magna reverentia accepiſti. Tu ibi à Chriſto ſummo ſacerdote, ad tantum myſterium celebrandum, in ſacerdotem novi teſtamenti conſecratus es & à ſummo Pontifice Jeſu, in paſtorem & epiſcopum animarum fidelium ordinatus. Tibi Chriſtus tuos dignatus eſt lavare pedes, exemplum tradens ſuæ maximæ humilitatis perpetuæ dilectionis inſigne; docens & tali myſterio, affectus animæ à vitiis eſſe mundandos. Tu de Chriſti traditione, diſceſſu, pasſione, ac morte, quam palam prædixit, vehementer contriſtatus es: paratum habens animum, & in carcerem & in mortem cum ipſo tranſire: quemadmodum & cæteri omnes diſcipuli dixerunt.

Unde,

Unde, quod tunc dispensativè tuo negatum fuit affectui, postea ferventius triumphali passione consummasti. Tu Christo sermocinante, & multam consolationem adversus mundi pressuras proferente, ipsum de transitu suo ad Patrem, fiducia devotæ mentis interrogasti, dicens: Domine nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire? O quantus fervor amoris cordis tui, ad sequendum iter dilecti magistri? Respondit tibi dulcis Dominus & magister. Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me. O beatissime Thoma, quam sublime meruisti responsum: quam sacrum & profundum audisti mysterium. Tibi Christus seipsum revelavit, tibi viam ad Patrem ostendit, se unum cum Patre esse docuit, ac vitam æternam se daturum diligentibus se promisit. Tu quoque hymno dicto, cum Jesu in monte Olivarum exivisti: & appropinquante traditionis hora, de captivitate illius & alligatione, mœstissimus remansisti. At ille, qui pro mundi redemptione pati venerat, mortis subire supplicium non recusavit. Nec ultra triduum, à mortuis resurgere distulit; sed die tertia discipulis glorificato in corpore apparuit, & die octava tibi specialiter suæ humanitatis præsentiam indulsit.

3. Signa victoriosæ passionis ostendit, ad palpandum se invitavit, manus ac latus vulneribus sacris insignitas, ad tangendum patenter præbuit: & de pectore tuo, omnem dubitationis scrupulum eduxit. O sacer tactor vulnerum Christi. Quantam gratiam & dulcedinem de vulneribus salvatoris traxisti. Ex tactu quippe veri corporis Christi, fidem resurrectionis recuperasti, spem veniæ recepisti, & ampliorem charitatis fervorem denuo conquisisti. In latere Christi, reconciliatus es: in palpatis vulneribus, totus sanatus es & Christo intimè copulatus. Ex aperto latere Christi, latitudo tibi influxit divinæ charitatis, ex sacro tactu stigmatum, certitudo tibi infulsit clarificatæ humanitatis. Tu ex dubio factus est certior: ex tactu, firmior: ex visu, jucundior: ex auditu sermonem Christi, doctior. Nil ergo tibi dubitasse nocuit, quando tot signa credulitatis inde provenerunt. O fortissima columna cœtus Apostolici, quàm validis probationibus fidem nostram roboras: quàm libenter rectè credentes suscipis: quam misericorditer infirmis compateris: quam maximè in fide titubantes erigis; ac tuo exemplo, ne desperent, dulciter consolaris. Tu fidei nostræ scutum inexpugnabile. Tu anchora spei nostræ firmissima. Tu charitatis lucerna. Tu castitatis speculum. Tu justitiæ norma. Tu virtutis splendor. Tu miraculorum gloria. O lampas Ecclesiæ ardentissima, cœlestis gratiæ balsamo repleta: quam fervida sunt, & ubertim fragrantia tuæ fidelissimæ confessionis verba. Deum enim verum confessus es & hominem, quando dilecti magistri latus tetigisti, dicens: Dominus meus, & Deus meus. O amantissimum & dulcissimum verbum, plenum fide, auditu jucundum, delectabile ad ruminandum. Verè totus in admiratione raptus, totus in amore liquescens, totus divina dulcedine inebriatus fuisti: cum Redemptoris nostri arcana intrasti, & de Dominici lateris fonte, dulcissimum fidei verbum

bum reportaſti, dicens Dominus meus, & Deus meus. O quam ſalutaria medicamenta, in aperto Chriſti latere inveniſti! Quàm mellifluum æternæ ſapientiæ guſtum de fontibus ſalvatoris hauſiſti.

4. Beatus es S. Thoma Apoſtole, & benedictus ſermo oris tui: qui ſummam ſalutis noſtræ & æternæ redemptionis pretium, in paſſione Chriſti & reſurrectione nobis demonſtraſti. In Chriſti ſiquidem paſſione, ſalus noſtra & redemptio, in reſurrectione ejus vita noſtra, & perennis ſpes gloriæ. Hujus beatiſſimæ reſurrectionis Dominicæ tu factus es teſtis veraciſſimus: ſicut Joſeph ſponſus Mariæ Virginis, cuſtos virginitatis ejus fuit & teſtis fideliſſimus. Joſeph ab Angelo doctus eſt de myſterio incarnationis, tu ab Angelorum Domino de veritate reſurrectionis. Ille jubetur Mariam conjugem ſuam accipere, tu Chriſti glorioſam carnem juberis tangere. Joſeph poſt revelationem Angelicam, beatam Mariam in ſuam accepit reverenter cuſtodiam: tu poſt compertam Domini apparentiam, clariorem accepiſti fidei intelligentiam, & inſuperabilem evangelizandi conſtantiam. Maria Magdalena amoris plena, Jeſum tangere voluit, & prohibetur: tu Chriſtum ſine prohibitione juberis tangere, ut fides tua firmaretur, deſiderium cordis tui citius impleretur. Ex certa cauſa myſterii, illa à tactu pedum ad modicum tempus ſuſpenditur, ut prudentiam diſceret, & Chriſtum non jam ſecundùm carnem quæreret. Tu ſtatim viſo Domino, ne diutiùs dubitans maneres, ob neceſſarias cauſas, & puſillorum fidem inſtruendam, ad ſacra loca vulnerum, dexteram tuam porrexiſti, dicens: Dominus meus, & Deus meus. O fœlix Apoſtole, cui omnia cedunt ad gloriam, & majorem divinitatis Chriſti cognitionem capeſſendam. Tu etiam cum S. Petro & Joanne ac aliis binis diſcipulis ad piſcandum in mari Tiberiadis, ut lætus ſodalis, navem aſcendiſti: ibique Dominum mane in littore ſtantem aſpexiſti; quod juſſerat feciſti: & de magna piſcium captura cum diſcipulis lætatus es: & de pane Chriſti aſſoque piſce, ibidem divinitus paratis, Domino ad convivium exhortante, jucundè refectus es. Tu Dominum Jeſum, poſtquàm multis apparitionibus, variis ſignis & documentis, ſuam declaraverat reſurrectionem, ad cœlos ſurſum ferri ac Patris dexteram potenti virtute petere aſpexiſti; ſanctos Angelos quoque, in veſtibus albis vidiſti apparenter aſſiſtere, & his qui ſimul aderant ad tam grande ſpectaculum, de ſecundo Chriſti adventu audiſti, reverendæ majeſtatis verba prænuntiare, dicentes: Sic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. Tu Chriſto aſſumpto in gloria Patris, ſtatim regreſſus es cum gaudio à monte Oliveti, in locum cœnaculi grandis, ubi Dominus Paſcha ſolemniter celebravit cum Diſcipulis, & januis clauſis poſt reſurrectionem eis apparuit: ac tibi etiam ſua ſacra vulnera palpanda exhibuit. Ibique cum Maria Matre Jeſu & Apoſtolis familiariter de virtutibus & actibus Salvatoris contuliſti: atque devotis inſiſtendo precibus, Spiritus Sancti adventum magno cum deſiderio expectaſti. Tu in die ſancto Pentecoſtes, Spiritum Sanctum in linguis igneis accepiſti:

pisti: & omnium linguarum scientia plenissimè imbutus es: omniumque cœlestium virtutum charissimatibus largissimè repletus, ac tanto fidei etiam calore accensus, ut omni metu Judæorum excluso, verbum Dei cum fiducia prædicares, & testimonium resurrectionis Jesu Christi magnâ virtute perhiberes. Tu spiritu fortitudinis indutus & patientiæ clypeo præmunitus, nec Pontificum minas, nec Magistratum potentiam expavisti: sed Dei obedientiam mandatis Principum prætulisti, eligens potiùs pro nomine Jesu contumeliam pati, carcerem quoque ac mortem subire, quàm verbum Dei coram plebe reticere.

6. Tu spiritu sancto inspirante per diversas regiones Evangelium seminasti: ac tandem Christo tibi apparente, ad Indiam longe transmissus es. Ubi maximum fructum populorum Domino acquisisti, multis gloriosis signis & prodigiis Evangelicam veritatem confirmando. Tu Divinâ providentia disponente tres sanctos Reges magos venerandos, qui Christum natum stellâ duce visitaverunt, perfectissimè de actibus Christi, de Passione ejus ac resurrectione, atque de cunctis fidei mysteriis informasti: quos & sacri baptismatis fonte ablutos, & in Christo renatos, proficiente Dei gratiâ in Sacerdotes & Archipræsules devotè consecrasti. Tu plures per Indiam Ecclesias, cum idoneis & probatissimis ad celebrandum ministris instituisti: & prædicationis verbo diligenter insistendo, ope etiam curationis fidelium animos, ut pius pastor, à terrenis ad cœlestia sublevâsti. Tu contra varios animæ languores, salutaria adhibuisti virtutum remedia, atque perpetuis paradisi gaudiis corda mœrentium, ut spiritualis medicus, studuisti clementissimè consolari. Tu largissimus in pauperes, nihil de terrena substantia concupiscendo. Tu misericors super peccatores, nullum propter enormitatem criminum despiciendo, sed omnes ad emendationem vitæ, piâ admonitione exhortando, gratissimum Deo sacrificium, de animarum lucro suppliciter obtulisti. Tu serenus aspectu, moribus disciplinatus, verbis discretus, actu strenuus, humilis corde, corpore castus, sublimis intellectu, oratione devotus, lachrymis profusus, meditatione purus, prædicatione fervidus, contemplatione crebrâ ad Deum suspensus fuisti. Tu meritis locuples, virtutibus eximius, conversatione sanctus, famâ clarus, signis mirificus, plenus Spiritu Sancto & gratiâ: Deo dilectus, ac hominibus multùm venerabilis apparuisti. Tu post multos labores, & varia pro Christo tolerata certamina, ad æternam meruisti conscendere requiem Beatorum. Ibique perfrueris claritate divinâ, & purâ mentis intelligentiâ Christum in sua speculari gloria: certus jam de æterna Patris mansione, ac felici Deitatis visione: de qua ante Passionis horam, ad Patrem orans dicebat: Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi ego sum, & illi sint mecum: ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi.

6. Gaude Beatissime Thoma Apostole ad mensam Christi residens in regno Patris ejus, non bibiturus ultrà de calice vitis terrestris, nec mortem gustaturus in æternum: quoniam hora persecutionis transiit, nox tentationis abiit, & potestas tenebrarum

rum

rum ad nihilum rediit. Jam princeps mundi hujus ejectus est foras, jacet ſub pedibus tuis, devictus eſt cum ſuo tyranno, & tu exultans ſublimiter coronatus in cœlo. Jam fulges in choro Apoſtolico, ut ſidus clariſſimum: inter agmina Beatorum Martyrum locum obtinens digniſſimum. Jam de multiplici laborum tuorum fructu lætaris: & de copioſa fidelium turma, quam tecum ex ore inferni traxiſti ad cœlum, ut potens miles peractâ gloriaris victoria. Lætetur & congaudeat gloriæ tuæ ſancta Mater Eccleſia, & pro tuarum magnificentia virtutum, ſolemnes Deo referat grates ac laudes. Gratuletur ſpeciali devotione inclyta gens Indorum, ſacri corporis tui dotata reliquiis venerandis: & cuncta per orbem concio Chriſtianorum tuis glorioſis muniatur ſuffragiis. Vale glorioſe ac ſemper honorande Apoſtole Thoma: impetra gratiam ſervis tuis, & in adventu diſtricti judicis aſta fideliter judicandis, cum interventu piæ Dei Genitricis Mariæ Virginis, cujus fructus ventris æternaliter ſit benedictus, Amen.

Collecta.

7. DEus, qui B. Thomæ Apoſtolo tuo, poſt reſurrectionem tuam apparuiſti, & ei vulnerum tuorum cicatrices, ad palpandum præbere dignatus es: concede nobis, glorioſis ejus meritis & precibus, fidem rectam firmiter tenere, atque paſſioni tuæ ſacra ſtigmata in mente jugiter portare: quatenus tua ſancta veſtigia ſequendo, ad reſurrectionis gloriam pervenire mereamur. Qui vivis & regnas Deus.

Collecta.

8. DOmine JESU Chriſte, illuminator mundi, & dator vitæ æternæ: qui B. Thomæ Apoſtolo, ac dilecto diſcipulo tuo in cœna reſpondiſti: Ego ſum via, veritas, & vita: da nobis ejuſdem Sanctiſſimi Apoſtoli tui intervenientibus meritis, per humanitatis tuæ humilitatem, ad divinitatis aſcendere majeſtatem; nec non cœleſtis menſæ in regno tuo participes effici. Qui vivis & regnas Deus, per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Collecta.

9. DEus, qui B.Thomam Apoſtolum tuum, ad prædicandum gentibus fidem, ad Indiam longè tranſmiſiſti, & multorum miraculorum gloria ipſum ſublimaſti; da cunctis fidelibus tuis, ſuffragia ejus implorantibus, ut in fide inveniantur ſtabiles, & in opere efficaces. Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

ORATIO IX.

Oratio de magnis privilegiis Beatiſſimæ Mariæ Magdalenæ.

1. SAlve Beatiſſima Maria Magdalena, à Chriſto præelecta & vocata, multis ac magnis Divinæ familiaritatis privilegiis ſublimata. Te veneror & collaudo, te humiliter invoco & exoro, te affectu ſinceriſſimæ devotionis amplector & amo. Quoniam Jeſu æternus amor te dilexit plurimùm, & ad cœleſtis vitæ traxit faſtigium. Tu es illa nobilis & famoſiſſima Maria Magdalena, de qua ſacra nobis pandunt Evangelia, multa pietatis & ſanctitatis

opera. In te peccator spem veniæ, justus unctionem gratiæ, apud fontem concipit misericordiæ. Tu es enim illa quondam nominata peccatrix, sed nunc sancta & millies felix: quia repentè de cœlo respexit Dominus, & altissimus dedit vocem suam, immutando tibi cor, ut contrita & humiliata venires ad pœnitentiam: justificata verò & consolata, redires cum pace in domum tuam: nec jam ultra esses peccatrix, sed ardentissima amatrix JESU Christi. Tu es igitur illa sancta Maria pœnitens & lachrymosa fœmina, quæ pedes Domini lachrymis inundantibus rigasti, capillis tersisti, crebris osculis strinxisti, pretiosoque unguento unxisti: tot offerens Deo holocausta, quot prius habuisti vitæ delectamenta. Accepit benignissimus Dominus tuam gratanter pœnitentiam, dicens: Remittuntur tibi peccata tua; &, Fides tua te salvam fecit, vade in pace. O dulcissimum & piissimum verbum, fiduciâ & gratiâ plenum, omnibus pectoribus adoptandum! O cœlestem medicum, misericordem, compatientem & humilem! qui cum sit omnium altissimus & sanctissimus, non est tamen dedignatus tangi peccatricis manibus. Gaude igitur beatissima Maria, pro tam copiosa Dei clementia. Ora pro peccatis meis, & pro omnibus qui in peccatorum foveam incidimus: ut Divina misericordia, te interveniente, non solùm nos in os Leviathan ire prohibeat, sed ab ore ejus etiam redire concedat.

2. O Maria tu es illa religiosa & benedicta femina, quæ Dominum secuta es per civitates & castella, ministrando ei de facultatibus tuis, qui erat omnium rerum creator & dator. Unde ipsum aliquando hospitio suscepisti, cum venerabili sorore tua Martha. Quæ cùm solicita esset in ministrando, de otio tuo conqueri cœpit. Sed Dominus pro te respondit, sicut sæpiùs faciebat, plus recommendans tuum otium, quam Marthæ negotium. Maria [inquit] optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Rogo jam te, ô felix & cœlestis Maria, fac me hujus optimæ partis participem: ut post hanc laboriosam vitam, perveniam ad æternæ contemplationis quietem. O Maria, tu es illa fidelissima & charissima Lazari soror, quem à mortuis resuscitavit Dominus & Salvator noster. Ibi namque pius Dominus, tuis lachrymosis precibus sororisque tuæ anxiis quærimoniis, in tantùm compassus est, ut lachrymas funderet: ostendens, quam verè nobis in sua humanitate conjunctus esset. Quæso te piisima Maria, Christo familiaris & dilecta, esto mihi supplex exoratrix pro gratia, quæ est animæ vita: ut in ea vivere & mori merear, ac in futuræ resurrectionis gloria cum Sanctis resuscitari.

3. O Maria, tu es illa odorifera unguentaria, quæ in domo Simonis leprosi unxisti secundâ jam vice pedes Domini Jesu, & solitâ devotione liberior effecta, super caput recumbentis pretiosum unguentum largius effudisti. Tunc impleta est domus ex odore unguenti: sed & nunc quotidiè impletur ex virtutis tuæ fragrantia tota Ecclesia Dei. Utinam & ego indignus peccator, tam sancti & miri odoris liquore, in interiori thalamo cordis, ad modicum perungi merear: quatenus omnis fœtor

vitiorum

vitiorum expellatur, & virtutum suavitas in me meritis tuis accendatur. O Maria, tu es illa infatigabilis imitatrix passionis Christi; quæ Dominum bajulantem sibi crucem à longè secuta es per portam Hierusalem, dolens & mœrens nimis, propter ipsius ignominiosam mortem, quæ nullius culpæ habuit maculam; nec non propter benedictæ matris ejus doloris vehementiam. O quàm libenter illam crucem portasses post Jesum, si admissa fuisses! Veruntamen jam in Cruce suspenso astitisti cum matre ejus, & discipulo dilecto. Tandem eo sepulto, nova tristitia orta est in corde tuo. O quantus luctus omnium amicorum Christi; quanta præcipuè lamenta sanctarum mulierum! Illæ tamen plus omnibus fleverunt, quæ præ cæteris cordialius amaverunt, scilicet Maria mater Domini, & Maria Magdalena.

4. Quis mihi peccatori, arido ligno, fontem det lachrymarum: ut plangam saltem unâ horâ diei, Passionem Domini mei Jesu Christi, cum Maria Magdalena, devotis & amorosis lachrymis plena. O Maria audi vota mea etiam hac vice, ut discam tecum lachrymari. O sancta & præfulgata Maria, tu es illa ferventissima visitatrix Sepulchri Domini: quæ valde mane ante solis ortum, cum aromatibus ad monumentum venisti. Ibi sanctos Angelos Dominicæ resurrectionis testes vidisti. Sed parum tibi fuit Angelos videre, nisi & Angelorum Dominum videres. Propterea foris ad monumentum stabas & plorabas, quia ablatum putabas. Iterùm te inclinabas, & introspiciebas: quia amanti non sufficiebat: semel quæsisse. Sed ô Maria noli diutiùs flere, ecce surrexit auctor vitæ, & tu eris nuntia tantæ gloriæ. Quod & ita factũ credimus, & Deum in te glorificamus. Surgens enim Jesus manè prima Sabbathi, primò apparuit tibi, & tu cæteris gloriam resurrectionis ejus nuntiasti. Facta es ergò Apostolorum Apostola, & inter tres feminas illustrior & prima. Nunc humiliter vestigiis tuis prostratus peto, ut intercedas pro me, & pro omnibus te diligentibus & venerantibus, tibi congaudentibus de donis & privilegiis tuis: quibus Dominus & Salvator noster, mirificè te glorificavit, benedixit, & exaltavit. O felix Maria, ô pia patrona memento mei in hac hora & in separatione ultima, quando anima mea Deo erit præsentanda, Amen.

Collecta.

5. DEus, qui B. Mariæ Magdalenæ pœnitentiam clementer suscepisti: & ei post peccatorum veniam, gratiam tuam copiosius infudisti; tribue nobis, ejus intercessione, mala nostra districtè plangere, & post planctum spe veniæ respirare; ac æternæ vitæ perceptione lætari. Qui vivis & regnas Deus.

ORATIO X.

Oratio de virtutibus & moribus nobilissimæ Virginis Agnetis.

1. GAude Agnes virgo Christi, quæ in mundo dum fuisti. Jesum dilexisti. Gaude Agnes virgo mitis, quæ moribus redimitis Deo placuisti. Gaude Agnes gemma castitatis, quæ candorem tuæ puritatis nunquam amisisti. Gaude Agnes pulchra facie, quæ à nulla mundi specie vinci potuisti. Gaude Agnes rosa spe-

ſpecioſa, quæ accepta morte pretioſa cœlos conſcendiſti. O piiſſima & dulciſſima Agnes, pietati tuæ intimè ſupplico, charitati tuæ me integrè trado, orationibus tuis me devotè commendo. Exaudi ſervum tuum ad te clamantem, tibi ſervire cupientem, tuis laudibus inſiſtentem, & te ſinceriſſimo corde diligentem. In te invenio, quod amo: in te cerno, quod cupio: in te lego, quod ſtupeo: in te conſidero, quod laudo. Tu ſpeculum caſtitatis: Tu decor virginitatis: Tu ſplendor fidei: Tu ornamentum domus Dei: Tu Angelorum gloria, nobis Exemplum ſanctimoniæ. Tu amatrix devotorum, gubernatrix viatorum, nutrix infirmorum, effugatrix vitiorum, ſuſcitatrix tepidorum. Tu Apoſtolorum filia: Tu Martyrum ſocia: Tu Confeſſorum amica: Tu Virginum ſoror: Tu viduarum honor: Tu continentium patrona.

2. O virgo mitis, humilis, & devota. O Virgo prudens, innocens, & caſta. O virgo præclara, cuncta deſpiciens terrena, quaſi ſtercora. Non aurum, non divitias, non poſſeſſiones, non familias, non nuptias ſeu quaslibet delitias attendiſti; ſed amorem Chriſti omnibus, quæ in mundo ſunt, præpoſuiſti. Igitur facta es Chriſto nimis chara, & ejus ſponſa à cunabulis conſecrata. Nobili etiam ex genere Romanorum, ſed nobilior fide & pudicitiâ ſplenduiſti. Fecit tandem amor Chriſti immenſus, ut pro ipſo ſubires ignem & enſem. Dulce & optabile tibi fuit pro Chriſto mori: quia tuam animam præſtolabantur Angeli ſancti, ut eam perferrent ad gaudia paradiſi. Cum palma igitur decorata Martyrum, thalamum es ingreſſa cœleſtis ſponſi. Quem quæſo pro me exorare digneris, ut mihi ſalutem mentis & corporis tribuat, tentationes diaboli compeſcat, carnis deſideria extinguat: ſæculi vanitates auferat, à ſocietate mala cuſtodiat, bonis & ſanctis me jungat: per viam mandatorum ſuorum me dirigat, ſpatium veræ pœnitentiæ & emendationem vitæ concedat; indulgentiam & remiſſionem omnium peccatorum mihi tribuat: gratiam & conſolationem Spiritus ſancti cordi meo frequenter infundat: ab omni malo abſtinere, omnibus virtutibus adhærere faciat: finem bonum, & felicem mortis horam invenire, propitius adjuvet: lætam & ſecuram viam evolandi ad cœleſtem habitationem paret. A ſanctis Angelis ſuſcipi me jubeat, ac in æternæ beatitudinis aulam introducat. Ubi omnium Sanctorum gaudiis ſociatus, merear jucundum vultum gloriæ ipſius ſine fine ſpeculari, Amen.

CANTICA SPIRITUALIA

CANTICUM I.

Hymnus de Paſſione Domini noſtri Jeſu Chriſti.

TOta vita JESU Chriſti
Crux fuit & martyrium,
Hunc ſequi ſuum ſervulum
Decet, per iter aſperum.
Memor ero, quamdiu ſum,
Laborum atque dolorum:
Quos Jeſus meus Dominus,
Geſſit in carne poſitus.
Paſſio tua Domine,
Facta eſt amara valde.
O quantum me dilexiſti,
Cum pro me mortem ſubîſti.
Semper Crux, clavi, lancea,
Fel, arundo, cum ſpongia;

Sputa, corona ſpinea,
Et dira tua vulnera,
Cordi meo ſint infixa,
Et in memoria ſcripta;
Nam ſunt amoris ſtigmata,
Sponſique myrrha electa.
Serve meus me reſpice,
Quot ſumpſi vulnera pro te:
Stude vicem rependere,
Quamvis impari pondere.
Proſpera mundi deſpice,
Adverſa libens ſuſcipe:
Mecum in Cruce morere,
Ut mihi queas vivere.
O Jeſu ſplendor gloriæ,
Et ſpes futuræ patriæ:
Quantò pro me es vilior,
Tantò mihi es charior.
Pudeat nunc ſub capite
Spinato membrum gaudere;
Cum & amara bibere,
Voluit Conditor vitæ.
Sit honor, laus, devotio,
JESU MARIÆ Filio,
Tenſo Crucis patibulo,
Pro redimendo populo, Amen.

CANTICUM II.

Hymnus de SS. Trinitate.

O Vera ſumma Trinitas,
Æqualis una Deitas,
Tibi laus, tibi gloria,
Honor, virtus, victoria.
Te invocamus mentibus,
Te collaudamus vocibus,
Te adoramus genibus,
Te flagitamus manibus.
Tu noſtra es felicitas,
Lux, via, vita, veritas:
Tu Creator es omnium,
Cœlorum, terræ, marium.
Te jure laudant omnia,
Cœleſtia, terreſtria,
Et infernorum condita,
Tibi non ſunt abſcondita.
Deo Patri ſit gloria,
Ejuſque ſoli Filio,
Cum Spiritu paraclyto,
Et nunc, & ſine termino. Amen.

CANTICUM III.

Hymnus de S. Joanne Baptiſta.

GAude mater Eccleſia,
De præcurſoris gloria:
Hic eſt Joannes Baptiſta,
Repletus Dei gratia.
Sanctus natus ex utero,
Exultavit in gaudio,
Cum Redemptor virgineo
Clauſus adeſſet thalamo.
Annis adhuc ſub teneris
Cunctis relictis civibus,
Inſtinctu ſancti Spiritus,
Fit Eremita ſtrenuus.
Pelle cameli tegitur,
Locuſtâ vili paſcitur,
Viam anguſtam graditur,
Per quam cœlum aſcenditur.
Tantis fulgens virtutibus,
Joannes compar Angelis,
Prædicavit in populis,
Ecce Agnus Dei Chriſtus.
Ab eis ſacris manibus
Baptizatur altiſſimus:
Stupet Baptiſta humilis,
Quia ſic fecit Dominus.
Traditur tandem carceri,
Ardens lucerna fidei:
Feritur amicus ſponſi
Gladio Regis impii.
Sed mox aſſiſtunt Angeli,
Voce canentes parili,
Huic debetur martyri
Corona, jure triplici.

Nam

Nam Doctor fuit inclytus,
Et Martyr invictissimus:
Sed & virgo purissimus,
Joannes vir sanctissimus.
Deo Patri sit gloria,
Ejusque soli Filio,
Cum Spiritu paraclyto,
Et nunc, & sine termino, Amen.

CANTICUM IV.

Hymnus de S. Joanne Evangelista.

CHriste Sanctorum gloria,
Et piorum memoria,
Nostris intende precibus,
Quas piè tibi fundimus.
In honore Apostoli
Joannis dilectissimi:
Ut ejus sacris meritis,
Cœli jungamur sedibus.
Qui amari præ cæteris
Promeruit discipulis,
Ob castitatis titulum,
Munus tibi gratissimum.
Ex tuo sacro pectore,
Hausit fluenta gratiæ:
Hinc filii Ecclesiæ
Verbi potantur nectare.
Hic etiam limpidiùs
Præ cunctis & sublimiùs,
Vidit sacra mysteria,
Solis beatis pervia.
Flagrant ejus epistolæ,
Tui amoris adipe:
Quo nos JESU reficere
Digneris omni tempore.
O Joannes charissime,
Exemplar pudicitiæ,
Divinæ nos clementiæ
Gustos commenda Mariæ.
Ut post cursum hujus vitæ,
Gustemus de vera vite;
Cujus fructus dulcissimus
Sanctis offertur omnibus.
Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre & sancto Spiritu,
In sempiterna sæcula, Amen.

CANTICUM V.

Hymnus de S. Agnete Virgine.

AGnetis Christi Virginis,
Et pretiosæ Martyris,
Memoriam solemniter
Agamus unanimiter.
In annis puerilibus,
Spretis mundi blanditiis.
Filio Matris Virginis
Castis adhæsit mentibus.
Quem, dum in terris viveret,
Sponsum habere voluit:
Quam verè hunc diligeret,
Sanguine fuso prodidit.
Quo rubente, Angelicis
Suscipitur in manibus:
Ac fertur in cubiculum
Virginibus pollicitum.
Ibi gaudet, in candida
Agnum subsequendo stola;
Atque canit in cithara,
De hostium victoria.
Cujus prece sanctissimâ,
Da veniam cum gratia,
Christe Sanctorum gloria,
Per infinita sæcula, Amen.

CANTICUM VI.

Hymnus ad eandem S. Agnetem.

AVe florens rosa,
Agnes generosa,
Virgo speciosa,
Martyr pretiosa,

Sumens mel ſuave,
Ore JESU ave,
Caſta ſponſa Chriſti,
Mundum contempſiſti.
Solve pravitates,
Fuga vanitates,
Preme adverſantes,
Juva dimicantes,
Monſtra te benignam,
Omni laude dignam,
JESUM ut amemus,
Semper & laudemus.
Virgo ſingularis,
Rectè prædicaris,
Agnum imitatis,
Agna nominaris,
Vitam præſta puram,
Viam plana duram,
Ut intremus cœlum,
Carnis aufer velum.
Audi nos Maria,
Conſolatrix pia;
Veni cum Agnete,
Viſita nos lætè.
Salva nos Salvator,
Mundi & Creator,
JESU vitæ dator,
Virginum amator.
Sit laus Deo Patri,
Chriſto ejus Nato,
Almo paraclito,
Uni vero Deo, Amen.

CANTICUM VII.

Nomen S. Agnetis.

Amatrix devotorum in caſtitate,
Gubernatrix viatorum, in tempeſtate,
Nutrix infirmorum in charitate,
Effugatrix vitiorum in pravitate,
Suſcitatrix tepidorum de tarditate.

Angelorum Gloria, Nobis Exemplum Sanctitatis.

CANTICUM VIII.

Hymnus de S. Cæcilia Virgine.

EN virginis Cæciliæ
Fulget vitâ clariſſimâ,
Quam Sponſus pudicitiæ
Elegit ab infantia.
Quæ Chriſti Evangelium
Abſcondebat in pectore:
Ut JESUM nitens lilium,
Caſto ſervaret corpore.
Hinc amor & devotio
Fervebant cum colloquio:
Hinc diebus ac noctibus,
Sacris intendit fructibus.
Nam duos fratres nobiles,
Chriſti effecit milites:
Quos per ejus veſtigium
Hortatur ad martyrium.
Hæc cernens tunc Epiſcopus,
Urbanus, vir Angelicus,
Reſolvitur in lachrymis
De fructu tantæ virginis.
Domine JESU ſuſcipe
De manibus Cæciliæ,
Fructus caſti conſilii,
Sicut odorem balſami.
O beata Cæcilia,
Devota Chriſti famula,
Per tua ſacra merita,
Nos Deo reconcilia.
Deo Patri ſit gloria,
Ejuſque ſoli Filio;
Cum Spiritu Paraclito,
Et nunc & ſine termino. Amen.

* * *

CANTICUM IX.

De nomine Cæciliæ.

Consolatrix infirmorum, compassione:
Ælectrix supernorum, contemplatione:
ConfortatrixChristianorũ,prædicatione
Imitatrix beatorum, sacrâ passione:
Liberatix perditorum, devotâ oratione;
Inventrix liliorum,castâ conversatione;
Associatrix Angelorum, cœlesti revelatione.

Collecta.

Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut qui Beatæ Cæciliæ Virginis & Martyris tuæ merita præclara recolimus, in unigeniti Filii tui amore semper crescamus: cujus vitam & mores in suo pectore hæc gloriosa virgo portavit. Qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

CANTICUM X.

De nomine S. Claræ, quæ fuit virgo & sanctimonialis prima Ordinis Fratrum Minorum.

Congregatrix Virginum,
Levatrix debilium,
Acceptatrix humilium,
Refocillatrix pauperum,
Amatrix Christi vulnerum.

Aliud.

Castitatis Lilium Amabat Redemptoris Amore.

Aliud.

Clara nomine,
Luxit opere;
Ardebat charitate,
Rutilabat sanctitate,
Accendebat virgines castitate.

CANTICUM XI.

Hymnus de JESU & MARIA, & sanctis Patronis Ecclesiæ.

O JESU mi dulcissime,
Spes & solamen animæ:
Da mihi te diligere,
Et extra te nil quærere.
MARIA sis propitia,
MARIA dele vitia:
Succurre nobis miseris,
Defende nos ab inferis.
Agnes virgo mitissima,
Et Christo dulcissima;
Pro tuis ora servulis,
Ut floreant virtutibus.
O Maria Magdalena,
Audi vota laude plena,
Apud Christum locum istum,
Tuis commenda precibus.
O beata Cæcilia,
Devota Christi famula;
Per tua sacra merita,
Deo nos reconcilia.
Sancte Pater Augustine,
Lux Doctorum scriba vitæ;
Pro nobis ora jugiter,
Ut vivamus concorditer.
O beate Hieronyme,
Doctor orbis magnifice;
Ad te clamantes respice,
Et ad superna erige.
Ambrosi Doctor nobilis,
Vitâ, famâ laudabilis;
Sacris Christi sermonibus
Nos instrue uberiùs.
O Gregori dulcissime,
Dulci fulgens eloquio;
Perduc nos recto tramite,
Perenni frui gaudio.

Bernar-

Bernarde Doctor inclyte,
Amator JESU fervide,
Devotos tuos refice,
Panis vitæ dulcedine.
Antoni Christi famule,
Monachorum sanctissime;
A sævis nos dœmonibus,
Custodi horis omnibus.
Francisce devotissime,
Pauper & humillime;
Fac nos mundum contemnere,
Et crucem Christi tollere.
O beate Dominice,
Prædicator egregie,
Alumnos tuos instrue,
Disciplinatè vivere.
O Rabode, Lebuine;
Pulchræ rosæ , gemmæ binæ,
Orantibus subvenite,
Portas cœli aperite.
O benigne Werenfride,
Hostes nostros prosternite,
Mala procul repellite,
Æterna bona poscite. Amen.

CANTICUM XII.

Hymnus in transfiguratione Domini.

JESU Salvator sæculi,
Redemptis ope subveni,
Qui in corpore fragili,
Voluisti transformari.
Lex & Prophetæ primitùs,
Prædixerunt divinitùs,
Te in carne adventurum,
Et pro nobis moriturum.
Beatus venter Virginis,
Quæ te fovit in gremio,
Alens sacris uberibus,
Jacentem in præsepio.
Baptista præco nobilis,
Prædicavit in populis,
Ecce Agnus Dei Christus,
Olim promissus Patribus.
Quo agnito discipuli,
Petrus, Jacobus, Joannes,
Relictis rebus sæculi,
Jesum sequuntur alacres.
Post hæc in montis vertice,
Orante Jesu intimè,
Transfiguratur cœlitùs,
Vultus ejus pulcherrimus.
Laus, honor, virtus, gloria, &c.

CANTICUM XIII.

Hymnus de eodem festo.

CHriste Redemptor omnium
Vera salus credentium,
Audi preces humilium,
Laudes tibi canentium.
Vergente mundi vespere
Processisti de Virgine,
Ut radius de sidere,
Verum lumen de lumine.
E sursum pater tonuit,
Ejus te fore filium;
Hoc & Joannes docuit,
Perhibens testimonium.
Infunde nunc piissime,
Donum cœlestis gratiæ;
Ut charitate fervidi
Simus, & intus lucidi.
Largire tuis servulis,
Hunc diem venerantibus,
Ut tua transformatio,
Gloriæ sit adeptio.
Gloria tibi Trinitas,
Æqualis una Deitas
Quam laudat cœli curia,
Per infinita sæcula, Amen.

INDEX PRIMUS.

Loca sacræ Scripturæ, quæ vel explicantur, vel illustrantur.

INDEX SACRÆ SCRIPTURÆ.

***

INDEX SECUNDUS,

Rerum videlicet.

Cùm

L.

M.

Men-

N.

O.

P.

Q.

R.

S.

S.

****
***
**
*

T.

V.

FINIS.

OMNIA AD MAJOREM DEI GLORIAM.

APPROBATIO.

UNiverſum opus THOMÆ à KEMPIS, à mendis quam plurimis repurgatum, & ad autographa, opera R. P. HENRICI SOMMALII Societatis JESU, reſtitutum: ob latentem quandam ſermonis vim ac energiam, ad imbuendos pietate hominum animos, digniſſimum cenſeo, quod ſæpiùs recudatur. Anno Domini 1600. nono Maji.

Guilielmus Fabritius Noviomagus, Apoſtolicus atque Archiducalis librorum Cenſor.

CENSURA ORDINARII.

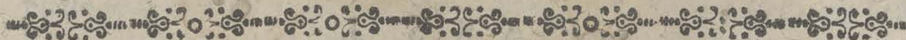
VArii Tractatus, ſive Opera omnia THOMÆ à KEMPIS Viri religioſiſſimi, ſalutem animæ ſuæ, & progreſſum ejuſdem in vita ſpirituali amantibus jugum Chriſti ſuaviter imponunt, unde ſicut præfati Tractatus multoties diverſis locis cum licentia fuerunt editi, ſic eoſdem Typis committi permittimus. Coloniæ 9. Martii 1660.

Adrianus de Walenburch Metrop. Eccl. Colon. Presb. Canon. & Cenſor Librorum Ordinarius.

SCUTUM KEMPENSE
SIVE
VINDICIÆ
QUATUOR LIBRORUM
DE
IMITATIONE CHRISTI
QUIBUS
THOMAS à KEMPIS
CONTRA
JOANNEM GERSEN
In ſua à tribus Sæculis non interrupta poſſeſſione ſtabilitur,
UBI
Simul utriuſque Partis Argumenta pro & contra expenduntur.

AUTHORE
A. R. D. EUSEBIO AMORT,
Eccleſiæ Collegiatæ ad S. Crucem Pollingæ Canonico Regulari
Bibliothecario ac SS. Theologiæ Profeſſore.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus HENRICI ROMMERSKIRCHEN, Bibliopolæ
ANNO M. DCCXXVIII.
Permiſſu Superiorum.

PROLOGUS IN VINDICIAS THOMÆ à KEMPIS DE *Imitatione Christi.*

Indicias has 5. Partibus absolvo. In 1. trado Summariam notitiam scriptorum, quæ in hac Controversia prodierunt. In 2. Expendo Argumenta contra Kempensem afferri solita. In 3. Argumenta pro Joanne Gersen. In 4. Argumenta contra Joannem Gersen. In 5. Argumenta pro Kempensi militantia deduco; ostendo autem argumenta, quæ contra Kempensem, aut pro Gersene faciunt, vix tenuiter esse probabilia, si seorsim spectentur; ea verò, quæ contra Gersenem, aut pro Kempensi adducuntur, esse moraliter certa. Ut proin tenuis illa adversæ sententiæ seorsim spectata probabilitas, si comparativè consideretur ad argumenta opposita moraliter certa, penitus evanescat.

PARS I.

PARS I.

Summaria notitia Scriptorum, quæ in hac Controversia prodierunt.

Cripsit Thomas Kempensis quatuor libros *de Imitatione* circa annum 1420. cùm verò consueto humilium more nec huic opusculo suum authoris nomen inscripserit, plurima passim exemplaria anonyma per varias Europæ Provincias distracta sunt circumspicientibus de Authore librariis. Nonnulli D. Bernardo, alii Joanni Gerson Cancellario Parisiensi, duo vel tres Codices Joanni Gersen, centum alii Thomæ Kempensi fœtum genuinum asserunt. Vicit, orbis totius judiciò, vera sententia usque ad annum *1616.* quo Constantinus Cajetanus Abbas Benedictinus Italus pro Authore Joannem Gersen, quem asserit fuisse Abbatem Benedictinum Vercellis ad S. Stephanum, venditare aggressus est. Certatum ex eo tempore diu ac fervidè, partes Kempisii, Rosweido, Bollando, Frontone, Naudæo, Werlino, Hesero tuentibus, Quatremario verò & Valgravio suum Gersenem suscipientibus. His verò Naudæum de Codicum M. SS. depravatione palam arguentibus. Non tulit generosum pectus calumniam, sed ad Parlamentum Parisiense actionem injuriarum detulit, ut petulantiæ suæ promeritas darent pœnas, qui existimationi suæ æternum inussisse dedecus videbantur. Vicit in hoc quoque judicio cum Naudæo veritas. Parlamentum Parisiense *1652. 12.* Februarii solemnem protulit sententiam, qua libri de Imitatione sub nomine Joannis Gersen imprimi prohibebantur, iidem verò sub nomine Thomæ Kempensis edi justissimè permittebantur. Benedictini laturi medelam ingenti vulneri, interea conquirunt duodecim M. SS. Codices, quos causæ suæ patrocinari arbitrabantur, quos & eruditorum virorum Parisiis judicio *1671.* 14. Augusti examinandos submittunt. Judicati quidem fuêre illi Codices integri atque à manu falsariorum puri; an verò causæ Gersenistarum patrocinarentur, quantumve juvarent, nihil definitum est. Anno *1681.* 4. Martii Canonici Regulares in Gallia suos quoque pro Kempensi coram Eruditis Parisiensibus Codices M. SS. protulerunt, ne in hac parte inferiores viderentur. *1687.* 28. Julii Mabillonius tres M. SS. Codices Criticorum Parisiensium judicio subjicit, qui & ipsi incorrupti judicantur. *1708.* edidit Richardus Simon suam Bibliothecam Criticam, in qua exhibet dissertationem Claudii Molineti viri doctissimi, monstrantis, Codices quosdam à Benedictinis productos certò corruptos

ruptos esse. *1717.* & *1724.* edit Martennus suum *Iter litterarium* in Germaniam, in quo narrat, se invenisse duos vel tres M. SS. Codices scriptos ante authographum Kempense anni 1441. Eodem anno 1724. prodiit in Italia libellus sub titulo: *Giovani Gersen Abate dell'Ordine di S. Benedetto Sostenuto Autore de l' libri dell' Imitazione. In Firenze* 1724. id est *Joannes Gersen vindicatus author librorum de Imitatione.* Author hujus opusculi est A. R. D. Virginius Valsechi Monachus Cassinensis. Eodem anno in Germania Augustæ nova editio librorum de Imitatione cum Præfatione Apologetica pro Joanne Gersen parata est; cui tamen vindicias Kempenses opposui, sub titulo: *Plena ac succincta Informatio de Statu Controversiæ, quæ de authore libelli de Imitatione agitatur* 1725. *Augustæ.* 1726. Hagæ Comitum impressa est idiomate Gallico *Bibliotheca Historica & Critica authorum Congregationis S. Mauri. Authore Philippo Cersio Benedictino ejusdem Congregationis*, in qua author fol. 93. & 249. & 256. Sententiam nostram non veretur vocare Chimæram. *Il est donc sensible*, inquit, *que la pretention des Chanoines Regulieres est une vision, & une Chimere.* Ab hoc Confratris sui judicio non multùm recedit Dissertatio Gallica Vincentii Thullerii inserta Anecdotis Mabillonii, & 1726. latino idiomate edita Augustæ hoc titulo: *Historia concertationis de Authore libelli de Imitatione Christi, gallicè concinnata à R. P. Vincentio Thullerio è Cong. S. Mauri.* Quid itaque, num Gerseniana causæ Patroni profligato hoste ultimi in arena consistunt? nihil minus: Orbis eruditus, ipsa Roma, & cum Roma Ecclesia Thomæ nostro victori applaudit, applaudunt Protestantes in suis Actis litterariis Lipsiensibus 1725. mense Julio in Germania. Applaudunt Galli in Actis litterariis Trevoltiensibus 1726. mense Majo, ubi sic habent: *Le Pere Amort rapporte fidelement tous les Argumens de ses adversaires; il leur conserve toute leur force, ses reponses, n'en paroitront, que plus victorieuses, deux reflections ont fixé il y a long tems mon jugement sur l'auteur du livre de l'Imitation. Le stile inimitable de ce livre a un rapport si evident avec le stile des autres ouvrages de Thomas à Kempis que le sentiment de cette conformité l'emportera toujours dans un lecteur non preoccupé sur tout ce, qu'un Ordre sçavant & habile à defendre ses pretentions à imaginé pour rendre douteux le droit à Kempis. L'autre reflexion, qui m'affermit dans son parti c'est, qu'apres cent ans on n'a encore pu rendre probable je ne dis le droit, mais même l'existence de Jean Gersen; & il reste toujours vraisemblable, que toute la dispute a pour origine l'erreur d'un ou de deux copistes, qui ont ecrit Gersen pour Gerson.* &c. Applaudit denique ipsum Romanum Lateranense sub Beatissimo Patre Benedicto XIII. 1725. celebratum Concilium, quod Kempensi nostro partum suum nullo prorsus reclamante reddidit, dum in Appendice ad Tit. 15. c. 9. nu. 16. Orationem mentalem his verbis præcipit: *Ultimus quadrans Orationi mentali tribuetur, propositis*

stis punctis meditationis desumendis ex celebri Thoma de Kempis, qua constitutione summus Pontifex haud dubiè ad libellum de Imitatione respicit. Sed num meritò, ais, hos Kempisio Europa Triumphos accinit? meritò, inquam, id argumenta sequentia luculenter demonstrant.

PARS II.

Argumenta contra Thomam Kempensem communiter afferri solita expenduntur.

ARgumentum I. Dicitur in Canonia Rottenbuechensi extare Manuscriptum L. de I. jam sæculo 14. atque adeo jam ante Thomam Kemp. exaratum. Ita Clar. P. Bern. Pezius. tom. I. Anecdot. ℞. Ita quidem dici, & dictum esse jam tempore P. Heseri, sed fallere famam, ut solet, mendacissimam, teste oculato demonstro. En rei veritatem idem testis veritatis invictissimus in suo Hecatompylo his verbis edocet: " Rottenbuechense Cœnobium in superiore Bavaria situm Canonici Regulares incolunt, quorum RR. D. Præpositus Michaël Codicem hunc venerandæ antiquitatis plenum summa cum benevolentia Monachium ad me misit inspiciendum; an, quod animus meus dudum mihi præsagiebat, Causæ Kempensi haud parum commodaret, vel quod plures insultabant, alii sine recta intelligentia verebantur, eam miserum in modum affligeret. Inspexi, & tantum vidi abesse, ut officeret luminibus Thomæ, ut inter achronos quidem, non autem anonymos cum primipilis pro eodem depugnet. Nam in fine libri quarti habentur isthæc verba: *Viri egregii Thomæ montis S. Agnetis in Trajecto Regularis Canonici libri de Imitatione numero* ℞ο ⱱ. seu, numero quatuor. Legerunt quidam pro numero 40r. (sic enim legendum esse norunt omnes in Manuscriptis vel parum instructi) legerunt, inquam, ut audio, sed perperam, *Anno 1402.* verùm ita legendum esse, sicut nos legimus, Caput 23. l. 3. prorsus evincit, quod eadem ibidem manu, eodemque modo exaratum legitur. *De* ℞ο ⱱ. *magnam importantibus pacem.* Quamobrem in fine legendum est, ut hic, *numero quatuor*; aut hîc quoque legendum ut ibi *De mille quadringentis & duabus magnam importantibus pacem.*

Quo dici aut credi nil potest simplicius.

Ita Heserus. Addo, meipsum inspexisse hunc Codicem, & omnino reperisse hunc Codicem scriptum esse circa annum 1440. Quia opusculum, quod in eodem Codice immediatè præcedit librum de Imitatione, adscriptum habet annum 1439. & ne quis suspicaretur, in Canonia Rottenbuechensi latere alium Codicem M. S. antiquiorem, ipsemet adii eam Canoniam, excussi omnia illius Bibliothecæ Manuscripta satis multa; nullum alium reperi. Perlustravi etiam in Bibliotheca Electorali Catalogum omnium Manuscriptorum

ſcriptorum Canoniæ Rottenbuechenſis anno 1610. ſcriptum; nullus alius Codex præter memoratum annotatus eſt. Incidi etiam interea in familiares Epiſtolas authographas Michaëlis Præpoſiti Rottenbuechenſis, Antonii Præpoſiti Dieſſenſis, & P. Heſeri, quas occaſione hujus Codicis ſibi invicem ſcripſerunt. In harum una RR. D. Michaël Præpoſitus P. Heſero fatetur, profecto in ſuo Cœnobio nullum aliud Manuſcriptum librorum de Imitatione præter iſtud extare. Itaque certum eſt, famam aut impoſuiſſe P. Pezio. Poſſibiles enim ſunt errores, & cauſæ errorum, ſed peſſimorum aut infelicium eſt, inhærere jam demonſtratis erroribus.

Argumentum. 2. Extat Auguſtæ Codex M. S. L. d. I. exaratus manu Mathiæ Farinatoris. Atqui is vixit Sæculo 14. ℞. Jam certum eſſe, Farinatorem hunc Codicem ſcripſiſſe circa annum 1475. de ætate Farinatoris conſtat ex annalibus Carmelitarum, ex Trithemio; & ipſe liber, qui continet aliud opuſculum, eadem Farinatoris manu ſcriptum, cui appoſitus eſt annus 1475. Ipſemet etiam hunc Codicem Auguſtæ inſpexi, & ſic certum eſſe reperi.

Argumentum 3. In Codice M. S. L. d. I. Gerardimontenſi olim ad finem legebantur hæc verba: *Hic liber conſcriptus fuit à Fr. Ludovico de Monte, qui obiit ante annum milleſimum quadringenteſimum.* ℞. In hoc Codice poſt librum de Imitatione comparere deſcriptum eadem manu eodem charactere, & atramento tractatum *De diſciplina clauſtralium*, indubitatum Opus Thomæ Kempenſis, ultimam verò ſubſcriptionem præfatam non ad calcem libri d. I. ſed in ultimo Codicis folio repertam eſſe. Sicut ergo ea ſubſcriptio non poteſt referri ad Tractatum de diſciplina Clauſtralium, ita nec poteſt referri ad librum de Imitatione. Quò ergò? Fortè illud folium Codicis ultimum pertinuit ad aliud opuſculum aliquando in eadem compactura contentum; Fortè librarius voluit anno 14. .. addere alios annos determinatos, quos dein apponere oblitus eſt; fortè Librarius commiſit errorem calami; fortè Petrus Almaert, qui teſtatur ſe aliquando vidiſſe hoc folium, malè legit, dum pro anno 1488. legit 1400. veritas cogit, ut inter plura poſſibilia unum eligas.

Argumentum 4. Codex Clarimontanus à P. Sirmondo ex forma ſcripturæ judicatus eſt antiquior Thoma Kemp. ℞. Ipſum Sirmondum in Epiſtola 1648. 29. Auguſti ad P. Heſerum data, cujus authographum penes me habeo, candidè faſſum eſſe, ſe nihil certi ex forma ſcripturæ poſſe concludere, *quoniam* ut ait, *in veterum Codicum ætate falli proclive eſt.* Certè alii Eruditi, qui eundem inſpexerunt Codicem, eundem vix ad ſæculum 15. referri poſſe arbitrabantur, multominus ad ſæculum 13. inter hos contra Sirmondum ſtat Petavius. Et quid opus conjecturis, formam characterum hujus Codicis exhibuit Mabillonius *de re diplomatica.* Conſului viros in verſandis Manuſcriptis peritiſſimos; judicarunt unanimiter, ex hac forma characterum ſæculum 14. concludi poſſe. Ipſemet perluſtrando plus quam

50.

50. Bibliothecas, & evolvendo plura Manuſcriptorum millia eam arbitror mihi comparaſſe in dijudicanda ætate M. SS. Codicum peritiam, quam quivis alius. Audacter & ex certis indicijs aſſero, eam formam Claromontani Codicis ad ſæculum 14. pertinere non poſſe.

Argumentum 5. In Monaſterio Mellicenſi aſſervatur Codex M. S. L. d. I. jam ſcriptus anno 1418. ℞. Si hoc verum eſſet, nihil evinceret contra Thomam Kempenſem: poſſet enim dici; Thomam Kemp. anno 1415. ſcripſiſſe hoc ſuum opuſculum, quod convenientibus in Concilio Conſtantienſi variis nationibus facilè anno 1416. vel 1417. in notitiam Auſtriacorum vel etiam Italorum venire potuit. Thomas Kemp. anno 1415. jam erat annorum 35. Sed nec hoc ipſum verum eſt, in Codice Mellicenſi libro de Imitatione adſcriptum eſſe annum 1418. extat quidem in illo Codice ſimul compactum aliud opuſculum D. Bernardi, quod habet adſcriptum annum 1421. ſed quis neſcit, antiquitus in eodem Codice compacta ſæpe opuſcula nullo ſervato ordine temporum, quibus ſcripta ſunt? Poſſem afferre exempla innumera, niſi cuivis in ſua propria Bibliotheca eſſent obvia. Conjiciunt quidem Mellicenſes, Codicem illum jam allatum eſſe ex Monaſterio Sublacenſi anno 1418. ſed nullo alio indicio, niſi quia ſic placet. Certè hanc ſuam conjecturam in judicio Pariſienſi non auſi ſunt proferre, quia ex ipſa diſſimilitudine papyri, & ſcripturæ cum forma papyri & ſcripturæ Italicæ, aut ſimilitudine cum forma germanicæ conſtabat eſſe falſam.

Argumentum 6. S. Bonaventura mortuus jam anno 1274. in ſuis Collationibus citat *Devotum libellum de Imitatione Chriſti.* Ergo is ſcriptus eſt ante Thomam Kemp. natum 1379. ℞. Has Collationes certiſſimè non eſſe S. Bonaventuræ. In prima enim Collatione citatur Ubertinus, immo tota ea Collatio ex Ubertino deſumpta eſt, qui tamen longo primùm tempore poſt S. Bonaventuram ſuum librum, dictum, *Arbor crucifixi*, conſcripſit. Teſtantur etiam editores ultimæ editionis Operum S. Bonaventuræ Lugduni, ſe ne quidem unicum Exemplar manuſcriptum harum Collationum reperire potuiſſe. Ipſæ etiam circumſtantiæ manifeſtè probant, has Collationes eſſe ſuppoſititias. Quomodo enim credibile eſt, S. Bonaventuram ſcribendo collationes voluiſſe conſarcinare textus ex aliis devotis libellis, quod nunquam aliàs conſueverat? Si S. Bonaventura remiſiſſet Fratres Toloſanos ad devotum libellum de Imitatione, jam tunc libellus hic debuiſſet eſſe alicujus nominis, debuiſſet citari etiam ab aliis Aſcetis eorum temporum ab anno 1274. uſque ad annum 1440. copioſiſſimis, debuiſſent deſcribi & ſupereſſe in Gallia aliqua antiqua exemplaria, debuiſſet ipſe S. Bonaventura in ſuis opuſculis ſæpius ad *tam devotum libellum* reſpicere, quorum omnium nulla dantur veſtigia. Ut hanc difficultatem diſſolvat Thullierus, reſpondet in ſua Hiſt. lat. edit. n. 15. *Ubertinum jam anno 1257. Franciſcanis addictum fuiſſe, itaque utrumque Bonaventuram & Ubertinum eodem tempore aliquamdiu vixiſſe; coætaneum verò aut recentiorem*

centiorem authorem ab alio citari tam frequenter accidere, ut nihil sit vulgatius. ℞. Thullierum etiam in hac re, ut in suo Polybio, & in sua editione operum Mabillonii, & in sua Præfatione ad antiquam disciplinam monasticam, prorsus infeliciter versatum esse. Certum enim est, Ubertinum primùm anno 1273. uno anno ante mortem S. Bonaventuræ, ætatis suæ anno 14. habitum religiosum suscepisse. Quis hoc dicit? Ipse Ubertinus hoc de seipso dicit. Ubi hoc dicit? in Prologo suæ *arboris*, ubi sic habet: *Mense Septembri terminavi in Vigilia Michaelis Archangeli anni præsentis 1305. à felicissimo ortu veri solis Jesu, à mea verò vili conversione anno 32. & die 9. Martii inchoatus est iste liber.* In eodem Prologo Ubertinus testatur, se Professionem emisisse anno ætatis 14. Si Thullierus inspexisset Dupinum in sua Nouvelle Bibliotheque des Autheurs Ecclesiastiques tom. 12. dissert. §. 7. & Ordinum de script. Eccles. tom. 3. in Bonav. n. 63. potuisset parcere tempori in reducendis dudum explosis fabulis. Opus Ubertini ipsemet vidi Augustæ in Bibliotheca ad S. Georgium, impressum 1485.

Argumentum 7. Author libri de Imitatione l. 3. c. 50. citat verba S. Francisci in præsenti: *Quantum unusquisque est in oculis tuis, tantum est, & non amplius* NB. *ait humilis sanctus Franciscus.* Atqui iste modus citandi verba, quæ à S. Francisco tantum ore prolata, non autem scripta sunt, arguit, Franciscum adhuc fuisse in vivis. Ita Valsechus in suo Gersene vindicato C. II. fol. 132. R. Hoc non esse argumentari, sed nugari. Millies citantur verba dudum defunctorum in præsenti, etiamsi defuncti illi non retulerint sua verba in scripta. Sic Lucas in actis de Christo NB. ait: *Præcepit Jesus, Jerosolymis ne discederent, sed exspectarent promissionem* Patris, *quam audistis, INQUIT, per os meum.* Idem de S. Stephano, in act. c. 7. *Qui AIT, viri fratres.* & c. 7. v. 56. *& AIT, video cœlos apertos.* Mathæus c. 8. & *AIT illis Jesus; vide nemini dixeris.* v. 7. *Et ait illis Jesus, ego veniam.* v. 8. *& Centurio ait.* v. 19. *& unus scriba ait illi.* v. 20. *& dicit illi Jesus.* v. 21. *alius discipulus ei ait.* v. 22. *Jesus autem ait illi.* v. 26. *dicit illis Jesus.* v. 32. *ait illis Jesus.* Hæc in unico Capitulo. S. Joannes in Evangelio c. 14. *& ait discipulis suis.* v. 6. *dicit ei Jesus.* v. 5. *dicit ei Thomas.* v. 8. *dicit ei Philippus.* v. 9. *dicit ei Jesus.* v. 22. *dicit ei Judas.* C. 18. *dicit eis Jesus.* v. 17. *dicit* Petro *ancilla. Dicit ille, non sum.* v. 38. *dicit ei Pilatus.* Num adhuc vixit in terris Christus, Stephanus, Scriba, Centurio, Petrus, Ancilla, Pilatus, quando hæc de illis in præsenti scripta sunt? Ergo nec vivere debuit S. Franciscus, dum de illo scribitur, AIT.

Argumentum 8. D. Thomas de Aquino, mortuus 1274. mutuatus est ex libello de Imitatione totam Antiphonam Officii in festo Corporis Christi ad Magnificat, quod ipse composuit. Hoc verò exinde ostenditur, quia verba Antiphonæ illius, & verba nonnulla l. 4. cap. 13. de Imitatione similia sunt. ℞. Præsumendum potius esse, Thomam Kemp. mutuatum esse ex Breviario paucula verba, quàm Thomam Aquinatem ex libro de Imitatione. Talentum applicandi ex Breviario & consuetudo

in Thoma Kemp. aliunde nota est; ea verò consuetudo mutuandi ex libello de Imitatione in Thoma Aquinate nec rationi, nec conditioni tanti Doctoris congruit. Thomas Kemp. eadem certè Antiphonæ & Officii verba in aliis suis opusculis applicat. cap. 3. de 3. Tabernac. ait: *O quam suavis est Domine spiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suavissimo de cœlo præstito esurientes animas reples bonis internis fastidiosos divites dimittens inanes.* & Medit. 8. ait: *Collegit humiles & simplices, ac fastidiosos divites dimisit inanes.* & serm. 11. ad Novit. p. 2. ait: *O salutaris hostia, quæ cœli pandis ostium.* Si itaque in Kempensi datur habitus piè suffurandi ex Breviario, & quidem eandem Antiphonam, quæ contra ipsum poterit esse præsumptio, dum idem, quod sibi pronum erat, in l. 3. cap. 13. de Imitatione præstitit?

Argumentum 9. Author L. d. I. Proponit sibi in exemplum Carthusienses & alios religiosos ordines, ergo scripsit ante sæculum 15. quo hi ordines jam à primo fervore defecerant. ℞. Carthusienses floruisse adhuc sæculo 15. eosdemque in Constitutionibus Congregationis Windesheimensis, cujus membum erat Thomas Kemp. omnibus in exemplum proponi: sic enim Constit. 15. dicitur: *Observando prostrationes, quarum usum loca vestra congruè recipere possunt à Carthusiensibus, & Cisterciensibus.* & Constit. 23. *Securius videtur sequi Carthusienses & Cistercienses.* Quid igitur mirum, si membrum Congregationis in L. d. I. eosdem sibi quoque sequendos proponat? quod attinet alios Ordines, eorum relaxationem Author L. d. I. satis deplorat l. 1. cap. 8. ubi sic ait: *O quantus fervor omnium religiosorum in principio suæ sanctæ institutionis fuit: testantur adhuc vestigia derelicta. Jam magnus putatur, si quis transgressor non fuerit, &c.* Deplorat etiam altercationum scholasticarum studium in cœnobia invectum his verbis l. 1. cap. 3. *O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia, & virtutes inserendas, sicuti ad movendas quæstiones; non fierent tanta mala & scandala, nec tanta dissolutio in cœnobiis.* Hæc melius conveniunt sæculo decimo quinto, quàm initio sæculi 13. quo exorti sunt religiosi Ordines S. Dominici, & S. Francisci, quove studia in cœnobia quoad scholasticas quæstiones nondum ita viguerunt. Conveniunt etiam optimè cum genio Thomæ Kemp. in aliis quoque operibus perpetuo insectantis scientias. Itaque ex hoc ipso potius completur summa illa ac omnimoda similitudo, quæ, dum inter Kempensem & Authorem L. d. I. intercedit, argumentum moraliter pro illo certum constituit.

Argumetum 10. In L. d. I. nunquam fit mentio Institutionis festi Corporis Christi, cum tamen de eo loquendi fuisset occasio, ergo scriptus est ante medium sæculi 13. ℞. Thomas Kemp. in aliis suis operibus & alii Ascetæ in plurimis opusculis de hac institutione non loquuntur etiam hodierno adhuc die, licet occasionem habuissent; idem ergo observaverit Author L. d. I. væ lectori, si Author L. d. I. omnia dixisset, quæ data occasione de morte, inferno, Judicio Christo, &c. Potuisset dicere.

Argumentum 11. In Judicio Parisiensi coram Archiepiscopo & aliis viris doctis Anno 1671. à Benedictinis producti

ducti sunt quatuor Codices M. SS. L. d. I. quorum unus Mellicensis scriptus est 1421. alter Mellicensis 1434. tertius Weingartensis 1433. quartus Augustanus 1437. productum etiam est in eodem judicio ipsum authographum Thomæ Kemp. scriptum 1441. ergo clarum est, ante authographum Kempense jam editum esse librum de Imitatione, adeoque Thomam Kemp. tantùm fuisse exscriptorem, non verò authorem. ℞. Non opus fuisse, ut Benedictini producerent Codices M.SS. authographo Antverpiensi illo antiquiores. Ipsimet causæ Kempisianæ Patroni jam antea plures tales non solum produxerunt, sed & in Patrocinium causæ suæ adhibuerunt. Defendimus constanter, Thomam Kemp. jam circa annum 1415. aut 1420. librum de Imitatione composuisse, quem tamen postea, ut erat ex professione librarius, sæpius descripserat. Aliud authographum Thomæ Kemp. libri de Imitatione extat Lovanii ad S. Martinum; probandum fuisset, omnes illos Codices M.SS. etiam hoc Lavaniensi authographo, & quocunque alio Kempensi librorum de Imitatione authographo fuisse antiquiores. Hic verò defecerunt; stetitque tota ad annum 1421. Benedictinorum industria; ex quo potius inferendum, post tantam in excutiendis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ Bibliothecis industriam antiquiorem Anno 1421. Codicem L. d. I. reperiri non posse.

Argumentum 12. Controversia ab Arbitris Parisiensibus jam anno 1671. contra Kempensem definita est. ℞. Mabillonium, qui pars magna Causæ fuerat, in suis Animadversionibus testari, nihil ab iis arbitris definitum esse. Idem manifestè ostendit Instrumentum desuper erectum, quod nil aliud dicit, quam exhibitos esse Codices duodecim M.SS. eosque incorruptos repertos esse. An verò ex his 12. Codicibus quidquam probari posset, nihil definitum est. Sed de hoc Arbitrorum Parisiensium judicio pluribus agam part. 4.

Argumentum 13. In authographo Thomæ Kemp. Antverpiensi de anno 1441. occurrunt plura errata, & omissiones, & mutationes; ob quod Arbitri Parisienses 1671. judicarunt; illud magis referre exscriptorem, quàm authorem. ℞. Nos ipsosmet constanter dixisse, authographum illud tantum referre exscriptorem, quia certum est, illud authographum seu αὐτόγραφον descriptum esse ex Protographo, quod Thomas Kemp. circa annum 1420. composuerat. Cæterum festinatio scribendi, studiosa licentia omittendi, & arrepta libertas aliqua omittendi potius ostendit, Thomam Kemp. usum esse jure paterno in partum suum, quod non usurpasset in alienum. Quando descripsit Bibliam, egit majori sollicitudine, non multum erravit, non omisit, non mutavit; si Thomas Kemp. credidisset libellum de Imitatione esse alterius authoris opus, quo post S. scripturam vix aliud reperitur dignius, majori sollicitudine in describendo, & minori libertate in omittendo vel mutando usus esset.

Argumentum 14. Thomas Kemp. authographo Antverpiensi subjecit suum librarii nomen; sed hoc more in authographis aliorum suorum opusculorum usus non est. ℞. Id propterea

factum, quia certum est, quod hunc libellum sæpius descripserit. Argumentum rectius invertitur sic. Thomas Kemp. authographo Lovaniensi non subjecit suum librarii nomen; sed hoc more in authographis aliorum opusculorum non suorum usus non est; semper enim, quando descripsit alienos libros, suum nomen apposuit more librariorum, ut patet ex Biblia M.S. Coloniensi. Itaque authographum Lovaniense potius exhibet authorem, quàm descriptorem.

Argumentum 15. In Biblia, quam descripsit Thomas Kemp. & quæ nunc asservatur Coloniæ, legitur hæc subscriptio: *Finitus & completus anno Domini* 1439. *per manus F. Thomæ Kempis in monte Agnetis.* In authographo Antwerpiensi legitur hæc subscriptio: *Finitus & completus anno Domini* 1441. *per manus F. Thomæ Kempis in monte S. Agnetis prope Swollis.* Ergo sicut prior subscriptio ostendit, Kempensem non esse authorem Bibliæ, posterior consimile probat. ℞. Nos ipsos jam dudum monuisse, hanc subscribendi formulam referre librarium, non tamen negare authorem. Erat Thomas Kemp. ex professione librarius, victus monasterii quærebatur ex descriptione librorum; quis restrinxit ei libertatem, non describendi ac distrahendi sua propria opuscula? si restrinxit nemo, qua ergo subscriptione uti debuit? authoris, vel librarii? si tibi visum fuisset, ut histereris subscriptione authoris, Thomæ nostro certè suasit humilitas, ut abstrahendo ab authore uteretur subscriptione librariis usitata. putat Mabillonius, hac antverpiensi subscriptione omnes seductos esse, qui sæculo 15. agnoverunt Thomam Kemp. pro authore. Sed num ignorabat sæculum 15. suam consuetudinem, & librariorum omnium formulam? si tunc in toto mundo nullus extitit, qui ignorabat, hanc subscriptionem esse consuetam librariorum formulam, quis ita seduci potuit, ut ex hac ipsa formula colligeret authorem: profectò hoc dicere idem est, ac si dicerem, moderno tempore totum mundum ita seduci posse, ut in libro, cui nullum authoris nomen præfixum est, subscriptum typographi aut Bibliopolæ nomen accipiat pro nomine authoris. Licet quidem nunc Bibliopolis sua propria opuscula edere; idem tunc licuit librariis, sed mundus aliud certè fundamentum habuit, cur Thomam pro authore susciperet, quàm illam antverpiensem subscriptionis formulam.

Argumentum 16. Author L. d. I. videtur fateri, se fuisse monachum l. 3. cap. 56. ait: Vita boni monachi Crux est. ℞. Thomam Kemp. in aliis suis indubitatis opusculis prorsus similes terminos habere; sicut ergo in his non exuit Canonicum Regularem, ita nec in illo. opusc. 11. ait: *Monache ad quid venisti; cur Cappam* [est proprius habitus Canonicorum] *induisti*? Serm. 4. p. 2. *O frater monache, claude ostium oris tui.* Alloquitur hic suos Novitios. Ib. p. 3. *O Religiose monache, & sectator arctioris vitæ, noli ab assumpta cruce recedere.* Ib. p. 2. *O dilecti fratres, onus collo monachi impositum est.* Serm. 1. p. 1. *Cœnobium monachorum est sicut salsum mare.* Serm. 9. Religiosus *Deo monachus &c.* quinimo inscripsit integrum opusculum hoc titulo: *Enchiridion monachorum*; & aliud: *Vita boni monachi.* Opusc. 12. etiam ipsa verba eadem habet: *Vita boni monachi*

crux

crux est, sed crux paradisi. iterum proin ex hoc argumento colligitur summa similitudo Thomæ Kemp. & authoris L. d. I.

Argumentum 17. Author L. d. I. dicit: *Suscepi crucem, portabo eam usque ad mortem.* Atqui crucem ferre magis convenit monacho quàm Canonico. ℞. Thomas Kemp. in aliis suis operibus centies agit de ferenda cruce. Serm. 1. ad Novit. p. 3. inscribitur. *De Cruce quotidie tollenda in religione.* Ibidē dicit: *Noli ab assumpta cruce in Ordine recedere, sed porta crucem usque ad mortem.* Opusc. ult. *Vita monachi Crux est.* Epist. 5. *ascende arborem crucis; via crucis, via nostra. Debet vita Christiani crux esse, multo magis omnium religiosorum.* Cur itaque Thomæ Kemp. non conveniat portare crucem? immo verò convenit, & quidem denuò summa cum authore L. d. I. similitudine.

Argumentum 18. Author L. d. I. habet varios terminos Italicos, v. g. *Regratiari, pensare, querulosus, passionatus, indisciplinatus, bassari, grossus, contrariare, sentimenta, importare, gyrare, fontaliter, conscientiosus.* Ergo author est Italus. ℞. Thomas Kemp. habet hos omnes terminos in aliis suis opusculis sæpissime; itaque non probant authorem Italum, sed potius probant summam illius authoris similitudinem cum Thoma Kemp. & quidem tantam, quanta non intercedit inter authores diversos. Habet autem Thomas Kemp. terminum *regratiari* in aliis suis operibus duodecies. *Pensare* plus quam quadragesies. *querulosus,* quater. *passionatus,* ter. *indisciplinatus* ter. *bassari* & *bassus* quinquies. *Grossus* ter. & sic de aliis vide part. 5. §. 2. ubi ducam parallelum inter librum d. I. & alia Thomæ Kemp. opuscula.

Argumentum 19. Author L. d. I. nunquam in exemplum adducit Clericos Regulares, prout tamen solet Thomas Kemp. in aliis suis opusculis. ℞. Thomas Kemp. in multis suis aliis opusculis nec verbum habet de clericis; cur ergo diversus sit à seipso, si idem ageret in L. d. I. de Clericis nihil habet in his opusculis. 1. de disciplina. 2. de dispensatore. 3. de solitudine. 4. de silentio. 5. de 3. tabernaculis. 6. in Hortulo. 7. in Valle. 8. in Enchiridio. 9. in vita boni monachi. 10. in Manuali. 11. in hospitali. 12. in soliloquio. Sed & hoc falsum est, librum de Imitatione nunquam respicere ad statum Ordinis sui clericorum regularium. Respicit ad hunc statum 1. l. 1. cap. 17. *Habitus & tonsura modicum conferunt.* Tonsura communius significat tonsuram clericalem. 2. l. 1. cap. 3. *dic mihi, ubi sunt omnes illi Magistri, & Domini, quos bene novisti, dum adhuc viverent, & in studiis florerent, jam præbendas eorum alii possident.* Tales Magistri enim & præbendæ constituebantur in monasteriis Canonicorum Regularium vi constitutionis Benedicti XII. quæ §. 22. sic habet: *Magistri* ad docendos Canonicos deputentur. præbenda illis constituitur 30. aureorum Turonensium. 3. l. 1. cap. 5. *Habebo libros sanctos pro speculo vitæ.* Lectio autem scripturæ specialiter commendatur clericis in Conciliis, & Windesheimensibus in eorum directionibus. 4. l. 4. cap. 5. *Ecce sacerdos factus es, & ad celebrandum consecratus, vide ut devotè Deo sacrificium offeras.* 5. l. 3. cap. 5.

Licet omni die non sim aptus ad celebrandum &c. 6. Sæpius respicit ad exempla *devotorum*, per quos tunc antonomasticè intelligebantur Windesheimenses Clerici. L. 1. C. 18. *Multa sæpe vidi exempla devotorum.* l. 3. cap. 25. *confiteor, non decet me inter devotos tuos commorari.* Thomas Kemp. per hos devotos ipsemet intelligit Windesheimenses suos. In vita enim Gerardi c. 15. ait: surrexerunt multæ Congregationes devotorum fratrum; siquidem primò ad regiones Hollandiæ, Geldriæ, Brabantiæ de hinc Flandriæ, Frisiæ, Westphaliæ, Saxoniæ Ordo Regularis, & devotorum conventus emanavit. Idem in vita Florentii C. 27. in Swollis fuit Gerardus devotorum Clericorum Rector. C. 14. inter omnes devotos devotissimus Florentius. Idem in vita Arnoldi. C. 14. præsentavit se Florentio ad habendum hospitium in domibus devotorum Clericorum. In vita Joannnis C. 3. libenter audiebatur à devotis, sed sæculares susurrabant contra eum. Ex hoc Itaque falsum est, in libro d. I. nihil contineri, quo author respexerit ad statum clericalem propriumCanonicis Wendesheimensibus, quin immo ex hoc ipso iterum potius fit argumentum pro Thoma Kemp. cujus statui soli convenit tam familiare habere nomen *devotorum*, quod tunc antonomasticè conveniebat Windesheimensibus, ut innumeris exemplis ostendi posset, & latius probavi Inform. p. 3. argum. 19.

Argumentum 20. Author L. d. I. l. 1. cap. 17. ait: non est parvum in monasteriis vel in congregatione habitare. l. 1. cap. 20. dicit, non esse securitatem, sive videaris bonus cœnobita, aut devotus eremita. l. 1. cap. 3. deplorat dissolutionem in cœnobiis. l. 1. cap. 20. commendat custodiam cellæ. Sed hæc magis conveniunt monacho respicienti ad Regulam S. Benedicti, quàm Canonico. ℞. Hæc omnia apertè convenire etiam Canonicis ut cuivis manifestum; & ipse Thomas Kemp. has easdem sententias, eadem verba, & eundem sensum habet in aliis operibus, ut monstravi Inform. p. 3. arg. 20.

Argumentum 21. In Codicis Cavensis MS. initiali littera cernitur depictus monachus niger cum Cruce; atqui tales imagines in littera initiali denotant authorem libri; ergo author est monachus niger. Valsechus, qui in suo Gersene Vindicato à folio 16. usque ad folium 38. urget, adducit 15. Codices M. SS. à se visos, qui in littera initiali continebant imaginem authoris. ℞. In talibus initialibus litteris frequenter quidem depictum fuisse authorem libri, sed longè frequentius fuisse depictum vel objectum libri de quo agitur v. g. sanctum, cujus vita describitur; vel scriptorem ac librarium, vel Patronum scribentis, vel allusionem ad materiam libri, vel mille alias phantasias pro ornamento libri. Tales imagines idem antiquitus fuerunt, quod nunc sunt iconismi libris præfixi, aut etiam litteris initialibus inserti. Lustravi in variis Bibliothecis plura millia Manuscriptorum; incidi in multas tales imagines insertas initialibus litteris, paucas reperi, in quibus designatur author; longe plures, ubi longe aliud repræsentatur. Reperi in Tomo. 2. *Itineris litterarii* P. Martenne Benedictini 1724. editi, quod ipsemet in Abbatia Wastensi repererit Codicem

M. S.

MS. in quo continentur Expositiones S. Augustini in Psalmos, descriptæ à Radulpho monacho; ab initio cernitur depicta imago Radulphi, qui scripsit librum. In nostra Bibliotheca habemus vitam S. Udalrici scriptam sæculo 12. in littera initiali depictus est Canonicus in Rochetto; plura talia exempla adduxi Inform. p. 3. arg. 21. sed quid pluribus opus? qui dubitat, inspiciat litteras initiales Breviarii, reperiet nempe tot authores, quot ibi depinguntur sancti. Itaque, si omnis præsumptio ducitur à communiter contingentibus, & imagines litterarum initialium communius authorem non designant, illa Cavensis imago nullam pariet præsumptionem pro authore Benedictino.

PARS III.

Argumenta pro Joanne Gersen adduci solita expenduntur.

Argumentum I. Bellarminus de script. Eccles. dicit; valde probabile esse, authorem L. d. I. esse Joannem Gersen. R. Bellarminus revocavit suam sententiam in editione 1613. & ante mortem; ob quod etiam in editione 1622. ea revocatio appressa est.

Argumentum 2. Julius Nigronus S. J. agnoscit Gersenem 1617. R. Et hic anno 1621. in Tr. de cura minimorum revocavit suam sententiam.

Argumentum 3. Rosignolius S. J. fatetur, Joannem de Gessen esse authorem. R. Rosignolium id credere ex hac ratione, quia putavit Codicem Aronensem ex vetusta Benedictinorum Bibliotheca protractum esse. Id verò suppositum falsum esse, jam constat ex testimonio Maioli S. J. qui testatur, se eum Codicem ex domo Paterna anno 1579. Aronam detulisse.

Argumentum 4. Possevinus sequitur Rosignolium. R. Id falsum esse, expressè enim dicit: *Nos sequimur communiorem sententiam, eosdem libros tribuimus Thomæ de Kempis.*

Argumentum 5. Besoldus stat pro Gersene. R. In ultimis suis operibus nempe in *Synopsi Politica* 1637. stat pro Thoma.

Argumentum 6. Anno 1687. Concilium Eruditorum Parisiis judicavit, *Codicem Aronensem ab annis saltem 300. exaratum esse*, adeoque ante annum 1387. Itaque non potuit scribi à Thoma Kempensi nato 1379. sed à Joanne Gersen Abbate, cujus nomen ille Codex præfert. Concilium illud eruditorum obsignarunt undeviginti, videlicet, Faure, de Saint Beuve, Cousin, Elias Dupin &c. Ita Thullierus Hist. n. 84. R. Concilium illud Eruditorum non judicasse, Codicem Aronensem ante annum 1387. scriptum esse; & si hoc judicasset, certò errasset, utrumque demonstro. Primum sic ostendo, quia Elias du Pin, qui in sua Bibliotheca Ecclesiastica fusissima dissertatione describit hanc Controversiam, ibidemque fatetur, se præsentem fuisse illi Parisiensi Eruditorum Concilio, immo, qui juxta Thullierum Concilio subscripsit, in eadem dissertatione ultimò concludit, librum de Imitatione scriptum esse à Joanne Gerson Cancellario Parisiensi ad initium sæculi 15. Cùm ergo Dupinus Gersonem natum 1363. censeat authorem, quomodo judicare potuit, Codicem Aronensem

nensem scriptum esse, ante annum 1387. aut 1371. ut scribit Thullierus deim Dupinus in dissertatione illa, postquam retulit acta illius Eruditorum conventus, concludit his verbis: *Qualitas Abbatis S. Stephani Vercellensis Ordinis S. Benedicti, quæ tribuitur prætenso Joanni Gersen, non innititur ullo fundamento, aut ullo testimonio fide digno.* Quomodo ergo favet Gerseni illud judicium, cui subscripsit Dupinus? denique Dupinus in sua Historia Ecclesiastica, quæ est inter ultima ejus opera, Tomo 4. agens de scriptoribus sæculi 15. dicit: *Ultimatò consideratis omnibus librum de Imitatione relinquendum & adscribendum esse Thomæ Kempensi.* Manifestum itaque est, verba illa, *à trecentis annis*, quæ desumpta sunt ex ipso Dupino, non habere sensum exclusivum, ita ut sensus sit, ante trecentos annos Codicem Aronensem scriptum esse; sed eadem habere sensum inclusivum, ut sensus sit, jam tertium centenarium seu sæculum agi, ex quo ille Codex scriptus est. Sic dicimus; *Tertio abhinc anno, octavo abhinc die*, includendo illum annum, vel diem, unde numerandi sumimus initium, idem sensus est, dum dicimus aliquid factum esse ante triduum, octiduum, triennium &c. Sic etiam Chrysostomus tom. 6. homil. 26. dicit, ex eo, quod vixit D. Paulus, jam elapsos esse quingentos annos; & alibi dicit; Jerosolymam jam ante quingentos annos subversam esse; cum tamen Chrysostomus mortuus fuerit anno 410. & S. Hyeronimus Epist. 29. scribens anno 406. citat Irenæum his verbis: *Hoc ille scripsit ante annos circiter trecentos.* Certum est Irenæum illud scripsisse anno 176. itaque primum elapsi erant anni 230. Hi tamen Hieronymo sunt anni *circiter trecenti.* Si itaque Dupinus & Concilium eruditorum Parisiense dicunt, Codicem Aronensem *à trecentis annis* scriptum esse, eodem modo intellige; Subtrahe ab anno 1687. annos 230. & reperies, eum ex mente illorum virorum circa annum 1457. scriptum esse. Quod ipsemet sine ullo scrupulo concesserim. Restat jam probandum alterum, quod nempe viri illi in suo genere eruditi, si Codicem Aronensem Sæculo 15. judicassent antiquiorem, certò errassent. Unde id scio? ex novo Generali eruditorum Concilio celebrato Mediolani anno proximè præterito 1726. Examinarunt enim de novo in Italia Codicem hunc Aronensem viri in re antiquaria peritissimi, inter quos etiam Illustrissimi Comites Mediolanenses *Antonius Simonetta*, & *de Sylva*, de quorum admiranda in discutiendis antiquis Manuscriptis industria constat erudito orbi ex editione novissima scriptorum Italiæ: ejusdem Aronensis Codicis formam scripturæ, quæ extat in Mabillonio *de Re diplomatica*, examinarunt de novo viri in Germania in Manuscriptis versatissimi; judicarunt omnes, hanc scripturam sæculo 15. non esse antiquiorem. Rei seriem ex litteris viri cujusdam in primaria dignitate constituti Anno 1726. 17. Julii ad Amicum suum in Germaniam missis, quarum authographum asservo, his verbis accipe. Sic habent: *Curavi, ut Arona deferretur exemplar controversum* [Codicis Aronensis] *illudque subjeci Eruditorum oculis, quas in hac urbe nostra celebriores novimus. En! autem*

illorum

illorum judicium in annexo folio fideliter expositum. Unanimi scilicet consensu post diligens examen pronuntiant, exemplar præfatum ante annum 1400. minimè fuisse conscriptum. In eadem ferme sententia se profitetur P. Joannes Baptista de Musca in Collegio Braydensi Bibliothecæ Præfectus; eique libenter subscripturum intelligo Patrem Harthzheim, qui fertur exemplar idem non semel nec perfunctoriè inspexisse, dum tertium probationis annum in Aronensi domo perageret. Me commendo. Mediolani. 17. Julii. 1726.

Annexum folium.

QUod attinet ad Aronensis Codicis vetustatem, si spectes tum ipsissimam characteris formam, tum interpositas passim compendiarias contractiones verborum, non videtur ante annum 1400. fuisse, descriptus. Ita mecum Eruditissimi quique Nobiles viri statuendum esse censuerunt; nominatim in tota hac rerum tractatione peritissimi Urbis nostræ Equites, Comes Antonius Simonetta, & Comes Sylva, postquam Manuscriptum ipsum diligentissimè, quæ fuit illorum humanitas, perspexissent. Hucusque præfatæ litteræ. En! sic judicant viri in Italia Eruditissimi, judicant post diligens examen, judicant illi, qui, ut apparet ex editione Scriptorum Italiæ, excusserunt innumeros M. SS. Codices, denique judicant de antiquitate Codicis Itali, & characteris Itali. Concilium verò Parisiense & totum examen absolutum est intra tres horas, ut scribit ipsemet Dupinus; constitit ex viris, qui nullum unquam suæ in Manuscriptis peritiæ ediderunt exemplum; judicarunt Galli de charactere Italico; judicarunt de Codice, in quo creberrima puncta aut certè contractiores virgulæ supra litteram i. manifestè produnt sæculum 15. Itaque, si judicarunt antiquiorem sæculo 15. liberrimè Judicium Paridis puta.

Argumentum 7. In Codice Padolironensi extat hæc inscriptio: *Incipit liber Joannis Gersen primus de contemptu mundi.* Atqui hic Codex à Parisiensibus 1671. judicatus est incorruptus. R. In hoc Codice, uti & in Aronensi, per Joannem Gersen intelligi Joannem Gerson Cancellarium Parisiensem. Unde id constat? ex eo constat, quia in hoc ipso Padolironensi Codice, & in alio adhuc *Joanni Gersen* adscribitur atque additur prædicatum *Cancellarii Parisiensis.* Valsechus in suo Gersene vindicato c. 1. fol. 31. & 51. fatetur, in suo Monasterio della Badia reperiri Manuscriptum in quarto scriptum anno 1466. membranaceum, cum hac inscriptione: *Incipit libellus devotus & utilis compositus à D. Joanne Gersen Cancellario Parisiensi, de Imitatione Christi.* Et Mabillonius in suis *Animadversionibus* fatetur, in hoc ipso Padolironensi Codice contineri Epitaphium Joannis Gersonis Cancellarii Parisiensis, in quo loco *Gersonis* nomen *Gersenis* scriptum est. Taxat quidem Mabillonius librarium, quod huic Gerseni addiderit ex supina ignorantia prædicatum *Consolarius*, dum scribere voluit Cancellarius. Verùm Mabillonius non librarii, sed suammet propriam in hac re prodit ignorantiam, dum ignorat, in antiquis editionibus operum Gersonis Cancellarii eum ubique habere titulum Doctoris *Consolatorii*, quod ille librarius expri-

mere voluit, dum usus compendio per abbreviationem scripsit, *Consolarius.* Clarum itaque ac demonstratum est, in duobus Codicibus per Joannem Gersen intellectum esse sæculo *15.* in Italia *Joannem Gerson Cancellarium Parisiensem Doctorem Consolatorium.* Ac proin nullum prorsus ex Codicibus Italicis habetur fundamentum pro nescio quo Joanne Gersen Benedictino, qui unnquam in rerum natura extitit.

Argumentum 8. Mabillonius detexit duos alios Codices, videlicet Parmensem, ubi sic legitur: *Explicit liber quartus S. Joannis Gersem de Sacramento altaris.* Et Bobiensem, ubi sic legitur: *Incipit liber Joannis Gersem.* R. Sicut prius, per Joannem *Gersen* Joannem *Gerson* in Italia intellectum esse, ut demonstratum est; Codices autem hi quatuor, nempe *Aronensis, Padolironensis, Parmensis,* & *Bobiensis* sunt scripti in Italia. Cùm itaque præter hos quatuor Codices nullus alius à Benedictinis repertus sit, qui habeat nomen *Joannis Gersen,* jam cuilibet manifestum erit, in omnibus Codicibus hucusque productis (sunt autem omnes quatuor Itali) per nomen *Gersenis* intelligi *Gersonem* Cancellarium.

Si dicas: In Codice Aronensi *Joanni Gersen* addi prædicatum *Abbatis.* R. Quis scit, Joannem Gerson ante suum exilium non fuisse Abbatem titularem, ut sunt in Gallia & Italia plurimi? dein constat aliquos, inter quos etiam Possevinus, confudisse inter se duos fratres, Joannem Gerson Monasterii Cœlestinorum Priorem seu Abbatem Lugduni, & Joannem Gerson Cancellarium. Potuit Possevinus vir Eruditissimus Joanni Gerson Abbati per errorem tribuere prædicatum sui fratris, nempe Cancellarii; potuit etiam librarius Joanni Gerson Cancellario per similem errorem tribuere dignitatem sui fratris, nempe Abbatis, maximè cum ambo fratres habuerint nomen *Joannis.* Sic & nostris temporibus contigit, à multis confusos, confusos esse inter se duos *Claudios Fleyry*, quorum unus Cardinalis nunc agit ministrum regni Galliæ. Vidi libellum impressum, nempe *Catechismum* adscriptum Cardinali, cum tamen illud opusculum sit partus alterius *Claudii Fleyry.* Verosimile ne esse poterit, errare centum Codices M. SS. & testes coævos Thomæ Kempensi, ne dicere cogamur, errasse unum librarium in titulo Gersonis, dum tamen errandi jam demonstrata est occasio, & in Possevino exemplum? juxta meas certè Leges Criticas talis probabilitas quæ se habet ad probabilitatem oppositam ut $\frac{1}{100}$ ad $\frac{100}{1}$ est nulla.

Argumentum 9. In plurimis Codicibus liber d. I. tribuitur Joanni Gerson Cancellario; nec hujus erroris potest alia reddi ratio, nisi quia author est Gerson, cujus nomen per errorem mutari facile potuit in nomen Gersenis, R. Quod nomen Gersonis in Italia transfiguratum sit in nomen Gersenis, supra demonstratum est; quod verò aliquis per Gersonem Gersenem intellexerit, fingitur, quia asseritur sine exemplo. Occasio autem, cur Gersoni liber d. I. tributus fuerit, erat hæc, quia prima exemplaria libri d. I. scripta intra annum 1420. & 1450. fere omnia erant anonyma; ego certè talia anonyma eo tempore scripta in variis Bibliothecis

thecis ad minimum triginta aut quadraginta reperi. Itaque necessariò conjecturæ locus relinquebatur, quis esset libri Author. Plurimi, qui de Thoma Kempensi nihil audierant, adscripserunt hunc librum Bernardo, alii & plures Gersoni, quia omnes Bibliothecæ tunc temporis impletæ erant recenter opusculis Gersonis Asceticis. Enumeravi Inf. p. 5. arg. 9. viginti novem talia Gersonis opuscula, quorum aliqua titulum habent, & materiam tractant libro d. I. satis congruentem. Dabatur igitur erroris occasio propinqua, pronum erat errare; videturne tibi sapienter actum, negare testimonia centum testium coævorum pro Thoma Kemp. nulla laborantium suspicione falsi, & habentium adminiculantes præsumptiones moraliter certas, ne in casu, quo necesse est inter duas Partes unam errasse, dicatur errasse illa, in qua dabatur major errandi proclivitas?

PARS IV.

Argumenta contra Joannem Gersen expenduntur.

ARgumentum 1. Liber de Imitatione scatet Idiotismis germanicis; ergo author fuit germanus; quia non potest produci ullus author Italus, aut Galli, in quo reperiantur hi termini. Inter plurimos affero paucos, 1. Si scires totam Bibliam *exterius*. Außwendig. 2. De seipso nihil *tenere*. Nichts halten. 3. Legere libros altos. Hohe Bücher. 4. Leviter indignatur. Leicht zörnig. Leviter murmurat. Cuncta possemus facere cum levitate. 5. Bonum est habere aliquas *gravitates*. 6. Oportet teipsum frangere Kopfbrechen. 7. *Teneas* te tanquam exulem. 8. Ah! teporis & negligentiæ! O der Läuigkeit. In genitivo. 9. *fortiter* proponens. 10. Tepescimus *tam mane* gar zu frühe. 11. Valde cito *tecum erit factum* 12. Si rectè tibi esset. Wans dir recht wäre. 13. In moriendo totum *jacet*. An sterben ligt alles. 14. Non est remedium nisi ut *te patiaris*. Das du dich gedüldest. 15. Quare tam parva tibi *ad cor transeunt*. Zu Hertzen gehen. 16. *Nihil* dignus sum. Ich bin nichts werth. Heserus integrum Lexicon talium Idiotismorum germanicorum ex l. d. I. edidit.

Argumentum 2. Joanni Gersen conjunguntur eæ circumstantiæ status, locorum, & temporum, quæ sunt manifestè falsæ; ergo & ipse est figmentum, quod ne quidem unquam in rerum natura extitit. 1. dicitur fuisse Magister S. Antonii de Padua, sed hoc evidenter falsum, evincitur ex innumeris testimoniis, quibus ostenditur eum Magistrum fuisse Thomam Vercellensem. 2. dicitur esse natus de Canabaco, cum tamen hic locus in toto mundo nullibi existat. Dicunt quidem Benedictini per Canabacum intelligi oppidum dictum Cavaglia prope Vercellas. Sed hoc certò falsum est. Scripsi propterea Vercellas ad Amicum in dignitate constitutum, responsum est; neminem unquam somniasse, per Cavagliam intelligi Canabacum responsoriæ 1726. 13. Junii datæ sunt hæ: *De Canabaco falsò interpretari, de Cavaglia pro certo habeo. Ecce, argumenta Legimus in Archivio hujus urbis* [Vercellensis] *membranas omnes,*

charactere Gotico & latino sermone descriptas illo ipso sæculo, quin illis annis, quibus vixisse dicitur Joannes Gersen, agentes de Cavaglia: nulla Canabacum nominat. Exscripta circa initium sæculi 13. habent Cavagliaga, Cavangliaga, Cavaglia. Quæ verò circa medium ejusdem sæculi, & infra; omnes habent Caballiaca; quod nomen adhuc in usu est in latino sermone. Secundò, parochus ejus loci, qui cæterùm magno emeret assertam eam suæ patriæ laudem, quod protulerit authorem præclarissimi operis fatetur, se nusquam reperisse Canabacum dici pro Cavaglia. me commendo. Vercellis. Die 13. Junii 1726. Cæterum, quod *per Joannem de Canabaco*, qui scriptus legitur in capite Codicis M. S. Allatiani possit intelligi Joannes de Rorbach possessor libri, monstravi; Inf. p. 4. arg. 3. ipsemet in mea Bibliotheca habeo librum, in cujus titulo superiùs scriptum est nomen *Joannis de Rorbach*, cui donatus fuerat ille liber, vidi etiam in Bibliotheca Cathedrali Augustæ Bibliam M. S. in cujus initio scriptum erat nomen possessoris hoc modo: *Emiconis Episcopi*. Nuper etiam incidi in imaginem Arnoldi de Kirchenbach; scriptum est: *Arnoldus de Kirchenbaco*. tales terminationes derivatæ à Germano vocabulo *bach* utique produnt originem Germanam. 3. exprimitur nomen Joannis Gersen hoc modo: *Joannes Gersen de Canabaco*. Sicque ei affinguntur duo cognomina, quod erat prorsus inauditum sæculo 13. & 14. 4. Dicitur Joannes Gersen vixisse tempore S. Francisci & S. Dominici, sed hoc falsum esse, constat ex eo, quia author libri de Imit. l. 1. cap. 18. dicit: *O quantus fervor omnium Religiosorum in principio suæ sanctæ institutionis fuit; Sed jam &c.* hæc querela de relaxatione primi fervoris non habuisset locum eo tempore, quo primus fervor in Ordine S. Francisci & S. Dominici viguit. citat etiam verba S. Francisci annotata à S. Bonaventura; vixit proin post S. Bonaventuram. 5. dicitur Joannes Gersen vixisse in monasterio S. Stephani Vercellis ad initium sæculi 13. ubi etiam dicitur fuisse Abbas. Sed hoc iterum convincitur falsitatis. En! reteximus nomina omnium Religiosorum, qui ad initium sæculi 13. fuerunt in eo monasterio; nullus inter omnes gerit nomen Joannis, multò minus Gersenis. Testes iterum habeo litteras Vercellis anno 1726. scriptas, supra citatas, quæ sic habent: *Evolvi diligentissimè in Archivio hujus Civitatis* [Vercellensis] *membranas omnes spectantes ad sæculum 13. aliquæ sunt ibi, quæ spectant ad dictam Abbatiam* [S. Stephani] *Abbatis nomen nullum legitur, præter Robaldi in quadam membrana, in qua occasione cujusdam contractûs initi ab eodem Abbate cum Urbis Prætore ipsius nomen apponitur, & enumerantur præterea ut præsentes omnes fratres, qui tunc in eo monasterio alebantur. Exarata est membrana ista anno 1206. die 16. Decembris; & observo, quod inter fratres, qui recensentur, nullus omnino Joannes legitur.* Vercellis. 13. Junii. 1726. ut supra.

6. Dicitur Joannes Gersen fuisse Abbas in monasterio S. Stephani Vercellis circa annum 1220. sed nec hoc verum esse potest; quia eo tempore jam fuerunt Abbates Commendatitii in præfato monasterio. Anno 1206. & 1214. Abbas in eo monasterio fuit Robaldus, ut proximè vidimus. Sed is ipse jam fuit

Abbas

Abbas commendatitius, ut constat ex Catalogo Abbatum præfati monasterii. Hunc Catalogum D.Franciscus Augustinus ab Euleria Episcopus Salutiensis in sua Chronologia Historica Cardinalium, Episcoporum, & Abbatum Pedemontanæ regionis edita 1645. C. 34. sic ponit: 1. Hugo 1172. 2. Joannes Scotus Doctor egregius. 12----. 3. Robaldus, qui etiam fuit Canonicus S. Eusebii 1214. 4. Guilelmus Advocatus ex Dominis Queregne 1340. 5. Simon de Bondonis Nobilis Vercellensis 1351. 6. Guilielmus de Bondonis Simonis nepos 1368. &c. &c. Ex quo plane apparet jam ab anno 1207. usque ad annum 1553. fuisse in monasterio S. Stephani Abbates commendatitios. Cum itaque Joannes Gersen non potuerit vivere ante ea tempora eò quod citet *humilem S. Franciscum*, relinquitur, eum Abbatem Regularem inter Robaldum & Guilielmum intrusum authoritate Cajetani esse fictitium. Sed nec fingi potest Joannem Gersen ad initium sæculi 15. rexisse Abbatiam S. Stephani, quia eo tempore iterum erant Abbates commendatitii in eo monasterio. Nam post Guilielmum de Bordonis ponitur. 7. Benedictus de Bulgaris Nobilis Vercellensis 1406. 8. Percival de Lucingio 1460. 9. Joannes de Compesio Archiepiscopus Tarentasiensis &c.

Argumentum 3. Liber de Imitatione scriptus est ad initium sæculi 15. quo nullus extitit Joannes Gersen Abbas Vercellensis ad S. Stephanum Benedictinus, ergo non habet eum authorem. Quod eo tempore nullus talis Abbas extiterit, ostensum est arg. 2. prius sic ostenditur: ante initium sæculi 15. nulla existit in ullo scriptore hujus divini libri mentio, etiamsi de rebus Asceticis & de Asceris aliis scripserint plurimi. 2. nullum illius defacto extat exemplar M.S. in tota Europa sæculo 15. antiquius, licet aliorum Ascetarum illorum temporum defacto plurima extent exemplaria. 3. nulla in ascetis ad initium sæculi 15. & antecedentium extant tacita vestigia, quod aliquando hunc librum legerint, quod ex illo applicent, quod ad illum alludant, vel quomodocunque respiciant. 4. scriptores sæculi 15. omnes, qui agunt de scriptoribus Ecclesiasticis, eum referunt ad initium sæculi 15. Trithemius ad annum 1410. Bergomensis ad annum 1406. ergo nec habuerunt famam, nec Codicem M. S. nec ullum aliud indicium majoris antiquitatis. 5. Librarii sæculi 15. ferè omnes tribuerunt hunc librum aut Gersoni, aut Thomæ Kempensi, qui ambo vixerunt sæculo 15. atqui hoc fieri non potuit, si in tota Europa extitisset Manuscriptum, aut fama, aut ullum aliud indicium majoris antiquitatis; quomodo enim totus orbis ausus esset librum adscribere authori, qui adhuc erat in vivis, aut recenter mortuus, si liber ille jam scriptus fuisset ante ducentos annos, nempe circa annum 1210? 6. Exemplaria antiquissima, quæ extant, scripta sunt ab anno 1420. usque ad 1450. eaque fere omnia sunt anonyma. Quomodo potuit librarios omnes latere nomen authoris, si jam ducentis annis integris habuissent tempus inquirendi in nomen authoris. 7. Exemplaria antiquissima scripta ab anno 1420. usque 1450. pleraque sunt defectuosa, eo quod vel contineant primum librum, vel tres priores,

vel ſecundum & tertium; vel tantum quartum quæ hujus diſmembrationis cauſa, ſi opus integrum jam ante ducentos annos editum erat? 8. in exemplaribus ſæculi 15. ingens apparet diverſitas; variant quoad ordinem librorum; dum alii ponunt quartum librum, quem nos ponimus tertium; aut tertium, quem nos ſecundum. Variant quoad ordinem Capitulorum, maxime in quarto libro. Variant in numero Capitulorum; ſic enim noſter Codex Pollinganus l. 4. habet C. 22. variant in Inſcriptione ac titulo totius operis, dum alii intitulant de Contemptu mundi; alii de Imitatione Chriſti, &c. variant etiam in titulis Capitulorum. Unde tanta diverſitas, ſi jam antea liber per ducentos annos conſuetudine continua ad uniformem numerum detritus eſt? 9. Hic liber, quamprimùm ſæculo 15. cognoſci cœpit, fuit in omnibus monaſteriis deſcriptus, fuit omnium ore laudatus, fuit comendatus; cur non idem prioribus duobus ſæculis idem contigit, ſi extitit? quomodo tamdiu potuit latere lux ſub modio? quomodo non ipſe ſpiritus, qui dictaverat, etiam ut promulgaretur, effecit? 10. Thomas Kempenſis, qui ſæpius hunc librum deſcripſit, cui nunquam hunc librum citat in alis ſuis opuſculis? cur non prodit ſuis confratribus, unde librum acceperit? cur relinquit liberam ſe vivo circa ſe errandi licentiam, ſi ſcivit librum eſſe antiquiorem? habuiſſet in ſuis aliis opuſculis laudandi hunc librum innumeras, occaſiones cum ſæpe non tantum in ſententiis, ſed formê ad verba conveniat, cui non coronat fontem? 11. liber de Imitatione manifeſtè compactus eſt ex ſententiis primorum Patrum Windesheimenſium; atqui iſti primùm mortui ſunt ad initium ſæculi 15. v. g. ſententias D. Florentii & D. Luberti enumerat Thomas Kemp. ejus vitæ ſariptor has: 1. Aſſueſce & coge te in camerâ manere, & in libro lege, donec ſit tibi dulce, & grave exire, & cum gaudio intrare; fuge ad cellam ſicut ad amicam, quia ſecurus es in ea. 2. Feſtina ad cellam, & recuperabis devotionem perditam. 3. Diſce intus manere, & inter fratres & alios homines communiter & ſocialiter te habere. 4. Quam bene vobis eſt, & quam ſecurê ſtatis, quod poteſtis ſic vivere ſub obedientia? 5. Semper eſt melius ſequi videre aliorum, quàm proprium. 6. Hæc eſt veriſſima via ad virtutes reſiſtere vitiis, & obedire Prælatis, &c. Si liber d. I. jam erat antiquior D. Florentio & D. Luberto, cur non annotavit Kempenſis, has tententias deſumptas eſſe ex libro de Imitatione? 12. Liber d. I. reſpicit in pluribus locis ad Windesheimenſes, eorumque cæremonias, leges, ſtatuta, & conſuetudines. Atqui Windesheimenſes primùm exorti ſunt circa initium ſæculi 15. reſpicit vero 1. ad exempla & congregationes *devotorum*, per quos tunc antonomaſticê intelligebantur Windesheimenſes, ut oſtenſum eſt p. 2. arg. 19. 2. ad exempla Ciſtercienſium & Carthuſienſium, ad quos attendere jubent ſtatuta Windesheimenſia. 3. Reſpicit ad conſuetudinem Windesheimenſium certis tantum diebus celebrandi, aut communicandi. 4. Quando loquitur de communitatibus religioſis, eas ſemper vocat *Monaſteria vel Congregationes*; communitates autem Windesheimenſium etiam à Thoma

Kemp.

Kemp. plerumque in aliis ejus opuſculis tantùm vocantur Congregationes.

Argumentum 4. Liber d. l. quando loquitur de ſuperioribus Monaſterii ſemper eos vocat Prælatos, nunquam Abbates: hoc autem longè proclivius fuiſſet Benedictino, loqui de Abbate. Dicitur verò l. 1. c. 9. *Multò tutius eſt ſtare in ſubjectione, quàm Prælatura.* l. 3. c. 49. *Sive Prælatus, ſive Junior à te aliquid expoſcerit, totum pro bono accipias.* l. 1. c. 9. *Non invenies quietem niſi in humili ſubjectione ſub Prælati regimine.* l. 3. c. 5. *Eſt amor ſubjectus & obediens Prælatis.* l. 3. c. 19. *Verus patiens non attendit, à quo homine, utrum à Prælato, an ab aliquo æquali exerceatur.* l. 1. c. 9. *Valde magnum eſt in obedientia ſtare, ſub Prælato vivere.* Difficile fuiſſet, Benedictino nunquam excidere nomen Abbatis; facile autem hoc erat Canonico Regulari in Germania ubi ſuperiores Canonicorum paſſim vocantur Prælati.

PARS V.

Argumenta pro Thoma Kempenſi expenduntur.

AFfero tantum duo Argumenta, ſed moraliter certa. Primum ex teſtimonio plus quam 70. teſtium, qui vixerunt cum Thoma Kempenſi eodem ſæculo, in eadem Provincia, in eadem Congregatione, in eodem Monaſterio, immo qui ſæpius cum Thoma Kemp. fuerunt collocuti. Ab Orbe condito non poteſt afferri exemplum, quod tot ac tales teſtes erraverint, adſcribendo librum celeberrimum viro familiari, coævo, coætaneo, confratri adhuc exiſtenti in vivis, qui tamen jam ante ducentos annos ſcriptus fuiſſet? quomodo poſſibile erat, ut fama totius Germaniæ lateret Thomam Kempenſem; & ſi non latuit, quomodo poſſibile erat, ut non reclamaret, & de veritate edoceret ſuos confratres? vir ille non ſolum non cupidus laudis alienæ, ſed nec ſuæ? quomodo etiam poſſibile erat, ut per decurſum totius ſæculi 15. uſque ad annum 1600. non detegeretur error totius Europæ, error publicus, error in re digna conſideratione omnium, error, qui ex productione antiquioris Codicis, aut alterius Indicii, aut ſola etiam interrogatione Thomæ Kemp. potuiſſet corrigi. Nunquam aliàs ab orbe condito talis error contigit; & quod nunquam in innumeris circumſtantiis ſimilibus contigit, juxta Leges Criticas Contingentium fieri moraliter impoſſibile eſt. Secundum Argumentum ſumo ex ſimilitudine ſumma ac adæquata Libri de Imitatione cum aliis Thomæ Kemp. opuſculis. Affero plus quam trecentas *notas characterіcas*, in quibus conveniunt, & quarum omnium collectio in nullo alio authore oſtendi poteſt. Oſtendi etiam poſſet ex Matheſi, ac legibus Contingentium vix non phyſicè impoſſibile eſſe, ut duo Authores inter ſe diverſi numero, conditione, ſtatu, tempore, regione, inſtitutione, ac ſtudiis contingenter ac ſine ſtudioſo imitationis propoſito conveniant in plus quàm trecentis Notis characteriſticis, immo in Notis Scriptorum characteriſticis omnibus, & quidem in omnibus opuſculis. Iterum non habetur exemplum talis convenientiæ ab orbe condito; adeoque ea convenientia inter moraliter homini im-

impossibilia recenseri debet; quia, prout in Proverbiis c. 27. juxta 70. dicitur; sicut vultus hominum non sunt similes, ita nec corda hominum sunt similia. ostenditur ex legibus Combinationum in Mathesi, dum ponuntur trecentæ Notæ Characteristicæ, duos authores infinitis prope casibus differre posse, casibus nempe ad minimum 1600c000. 000000. 000000. 000000. 000000. 000000. 000000. 000000. 000000. 000000.000000.000000.Quis adeo imperitus est, ut in tot ac innumeris casibus, in quorum quolibet contingenter potest intervenire inter duos authores difformitas, dicat contingenter prodire paria, hoc idem sane esset, ac si quis diceret, extitisse hominem, aut duos, aut tres, qui constanter in aleis per casus infinitos prope attigerint numerum parem. Clarum itaque est, summam & adæquatam similitudinem in plus quam trecentis imo omnibus Notis characteristicis esse effectum unius causæ constantis semper sibi similis, semper redeuntis ad easdem species, ad easdem notiones, ad easdem sententias, ad easdem animi consuetudines, ad eadem linguæ, cerebrique vestigia. Frustra dicitur, Thomam Kemp. ex continua lectione L. d. I. induisse adeo consimilem stylum & habitum. Quia licet fieri possit, & soleat, ut quis induat stylum authoris conformem generalibus regulis artis, v. g. Ciceronianum, habentem omnino paucas Notas characteristicas, quibus recedat vel à regulis artis, vel ab authorum aliorum consuetudine, impossibile tamen est, ut quis induat stylum habentem plus quam trecentas Notas characteristicas, recedentes à regulis artis, recedentes à communiori authorum meliorum consuetudine; impossibile est, eum induere ex tam parvo libello, impossibile est, ut stylo tam exigui libelli imbibito nihil detrahat vitiosi, aut addat boni propria institutio aut authorum aliorum lectio. Certè multi jam per trecentos annos legerunt studiosissimè librum de Imitatione, nullus tamen ejus stylum tanta similitudine imbibit, nullus adoptavit vitia, nullus linguam illam singularem, ac mentem expressit. Dicamus denuo; quod in innumeris circumstantiis consimilibus nunquam factum est, juxta Leges Contingentium homini moraliter impossibile censeri debet. Sit ergo

Argumentum I.

Pro Thoma Kemp. ex testibus plus quàm 70. authori coævis.

I. CODex *Kirchemianus*, *scriptus 1425.* De hoc Heserus in suo Hecatomp. sic scribit: Oppidum est in Wirtenbergia, quod Kirchemium dicunt; ad id locorum David Ehingerus vitam degebat, qui Chirographo suo contestatum offert nobis Codicem trium librorum. 1. 2. & 3. *de Imitatione Christi*; & tria de eo fide publica interposita sanctè asseverat. Primum; nomen præseferre Authoris, *Thomæ de Kempis Canonici Regularis in Trajecto.* Alterum; ex ipsomet authographo Thomæo transscriptum esse exemplum istud. Postremum; annos numerasse librarium ab ortu Christi Servatoris mille quadringentos quinque & vicenos. Hunc demum Antwerpiam delatum esse

esse Codicem, Prosper Farraudus memoriæ prodidit Testim. §. 2. Ita Heserus. Ehingeros verò fuisse viros doctissimos, patet ex Biographia alterius Ehingeri Bibliothecarii quondam Augustani ante duos annos à Bruckenio viro insigniter erudito Augustæ edita.

II. *Codex Augustanus ad S. Crucem, scriptus circa annum* 1440. In hoc Codice eadem manu in fine additur: *Compilator hujus opusculi fuit quidam Fr. Thomas nomine, de conventu & Ordine Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Montis S. Agnetis Trajectensis.* Ipsemet hunc Codicem inspexi, & sic se habere comperi. Productus etiam fuit à Canonicis Regularibus in Judicio Eruditorum Parisiis 1681.

III. *Codex M. S. Rottenbuechensis, scriptus circa annum* 1440. in fine habet hæc verba: *Viri egregii Thomæ montis S. Agnetis in Trajecto Regularis Canonici libri de Imitatione Christi numero quatuor.* Vid. p. 2. arg. 1.

IV. *Codex M. S. Pollinganus circa annum 1442.* In nostra Bibliotheca asservamus Codicem M. S. in folio continentem quatuor libros d. l. cum hac subscriptione. *Explicit libellus de Imitatione Christi editus, ut dicitur, à quodam Canonico regulari in Monasterio Pôdiken Pardeborgensis Diœcesis Provinciæ Coloniensis.* scribit R. D. Martenne in suo *Itinere litterario,* in hoc Monasterium introductos esse Windesheimenses; facile proin contingere potuit, quod Thomas Kemp. aliquamdiu hic commoratus sit. Quod verò hic Codex scriptus sit circa annum 1442. patet ex eo, quia in eodem Codice alius Tractatus similis characteris adscriptum habet annum 1442.

V. *Codex M. S. Coloniensis in Monasterio Carthusiensium scriptus 1447.* In Bibliotheca Monasterii S. Barbaræ Carthusiensium Coloniæ extat Manuscriptum continens diversos Tractatus, quorum index ab initio libri sic habet: 1. *Speculum Henrici de Hassia,* 2. *Liber de discretione spirituum ejusdem,* 3. *Aliqua opuscula cujusdam devoti Regularis* (quidam in margine apposuit, cujus nomen est Thomas Kempis Conventûs prope Swollis] *de Sacramento altaris; de septem rebus, quæ placent Deo in suis electis; Breviloquium exercitiorum spiritualium; Tractatus de virtutibus; Soliloquium animæ in forma Dialogi, Libellus, qui appellatur, Qui sequitur me.* Ita habet Index. Ad finem libri de Sacramento altaris adjecta sunt hæc verba: *Hic Tractatus scriptus est anno 1447. in die Simonis & Judæ.* Hoc Manuscriptum est productum à Canonicis Regularibus coram Eruditis Parisiensibus anno 1681.; & observatum duos primos Tractatus Henrici de Hassia, & ultimum, qui est primus liber de Imitatione, quoad scripturam differre ab aliorum tractatuum hujus Codicis Scriptura; notam etiam marginalem esse manûs recentioris. Dupin Bibl. Eccles. t. 12. diss. §. 3. Verùm per devotum Regularem intelligi Canonicum Regularem patet ex eo, quia Thomas Kemp. & alii, dum loquuntur de Canonicis Regularibus, plerumque tantùm adhibent nomen Regularis. Sic v. g. Serm. 6. ad Novit. n. 6. dicit: *Fuit quidam frater in Ordine Regularium.* Et Serm. 13. n. 10. *Quidam frater Regularis Ordinis.* & serm. 14. n. 11. *Fuit quidam frater in Ordine Regularium,*

D VI.

VI. *Codex Auguſtanus M. S. Germanicus circa annum* 1450. Auguſtæ in Monaſterio S. Catharinæ Virginum Deo dicatarum Ordinis S. Dominici habetur Codex germanicus M. S. in 4. qui exhibet vitas Gerardi M. Florentii, & cæterorum primorum Patrum Windesheimenſium à Thoma Kempenſi editorum. Interpres germanicus ab initio ſic habet: *Incipiunt vitæ Beatorum Religioſorum Fratrum ac Patrum ex Ordine S. Auguſtini Canonicorum Regularium, qui noſtris temporibus in Belgio vixerunt, in Diœceſi Trajectenſi; inter quos etiam fuit devotus & beatus Pater Thomas de Kempis; qui hunc libellum, atque alios complures nobiles Tractatus compoſuit, ille etiam eſt, qui compoſuit devotum libellum de Imitatione Chriſti cujus frequenter facta eſt mentio, quia liber eſt cuilibet utilis & valde conſolatorius.* Hactenus Interpres, qui cum dicat hos Patres ſuis temporibus vixiſſe, quorum ibi vitæ deſcriptæ ſunt, non potuit longo tempore vixiſſe poſt horum Patrum obitum, quorum plerique jam ad initium ſæculi 15. mortui ſunt; ultimus eorum Arnoldus mortuus eſt 1430. Obſervo etiam, Beſoldum in ſuo Spicil. Polit. Jurid. 3. c. 1. de jure pacis. Teſtari, ſe in Monaſterio Zvvifaltenſi vidiſſe libros de Imitatione in Idioma germanicum translatos & ſcriptos anno 1448. Vid. Heſerum. Diopt.

VII. *Bruxellenſis Carthuſienſium, ſcriptus anno 1463. Chiffletius* c. 7. ſuæ Apologiæ teſtatur, ſe in manibus habuiſſe Manuſcriptum Carthuſienſium Bruxellenſium, quod ſic finit: *Explicit devotus Tractatus cujuſdam Regularis de Interna locutione Chriſti ad animam fidelem, ſcriptus in anno 1463. & pertinet ad Carthuſienſes domûs Sylvæ S. Martini prope Geraldi montem.* Dupin. Bibl. Eccl. t. 12. diſſ. §. 3. Quod vero Librarius per Regularem intelligat Canonicum Regularem jam num. 5. fuit oſtenſum; & iterum confirmatur ex eo, quia Thomas Kemp. ipſemet in ſuis opuſculis ad minimum vigeſies per Regularem ſimpliciter intelligit Canonicum Regularem. Sic in vita Gerardi c. 15. dicit; *Ex Congregationibus Gerardi nonnulla Monaſteria Regularium initium accepiſſe.* Illa autem dicit, fuiſſe Ordinis S. Auguſtini & c. 15. dicit: *Habuit in propoſito ædificandi Monaſterium Ordinis Canonicorum Regularium --- ad hunc Ordinem Regularium inductus fuit propter reverentiam Joannis Ruſebroec Prioris Viridis Vallis in Ordine Regularium.* In vita Joannis ait: *Monaſterium Sanctimonialium conſtruxit, in quo fecit illas habitu regularium inveſtiri --- ſepultus eſt in Monaſterio Sanctimonialium Ordinis Regularium in Dyepenvene.*

VIII. *Codex M. S Bibliothecæ Cæſareæ ſcriptus 1467.* De hoc A. R. D. Raymundus Duellius, vir in orbe Erudito notiſſimus, in litteris ad nos 1725. datis ſic ſcribit: *Vidi ego Codicem M. S. in Bibliotheca Hohendorfiana, qua ſuam nuper Cæſar auxit, ſæculo 15. exaratum, in cujus fronte Thomas habitu Canonici Regularis ejuſdem ævi manu depictus ſiſtitur: ſequntur verba: Incipit Liber I. F. Thomæ de Kempis Canonici Regularis Ordinis S. Auguſtini, de Imitatione Chriſti, & contemptu omnium vanitatum mundi. In fine legitur: F. Thomæ de Kempis, de Imitatione Chriſti, deque contemptu mundi devotum & utile opuſculum finit feliciter. Codex membraneus eſt in 4.*

ubi

ubi charta vaga ita habet : Ce Manuscrit a appartenu à Messire Baudoin de Lannoy Seigneur de Molambais, fait Chevalier de la Toison D'or l'an 1467. id est, Hoc Manuscriptum pertinuit ad D. Baudoinum de Lannoy Dominum de Molambais, qui factus est eques aurei velleris anno 1467. Litteras amici Clarissimi penes me asservo.

IX. *Codex Dalheimensis scriptus 1471.* Productum fuit 1681. coram Eruditis Parisiensibus hoc Manuscriptum domûs S. Petri & S. Antonii Dalheimensis, in quo reperitur Extractum ex opusculo Hugonis de Claustro animæ, scriptum 1475. Et liber de Imitatione sub titulo *Tractatus de Contemptu mundi.* Ad finem hæc verba aliâ manu adscripta sunt: *Explicit libellus de contemptu mundi quem fecit frater Thomas Kempis Professus in monte Agnetis Ordinis Canonicorum Regularium. Obiit ætatis suæ anno 92. In Ordine devotus 65. Requiescat in perpetua pace, pro quo debitum solvi anno* 1471. *Cosmæ & Damiani, quo anno obiit.* Cum itaque librarius Notæ illius annotet diem, quo pro Thoma Kemp. ex fœdere Missam persolvit, videtur non longo tempore post mortem Thomæ Kemp. adjecta esse nota illa. Certè constat, scriptam esse ab aliquo, qui erat confœderatus cum Monasterio S. Agnetis & Thoma Kemp. Vide Dupinum. l. cc.

X. *Codex Dunensis, scriptus ante annum* 1472. Apud Canonicos Regulares Lovanii asservatur Catalogus Manuscriptorum Ecclesiæ Dunensis, de quo solenne Instrumentum sic habet : *Item in eodem armariolo servatur alius Catalogus duplex in octavo, scilicet dumi B.M. apud Endoviam, & Fontis B. M. Arnheim, scriptus anno* 1472. *in quo sic legitur : Thomæ de Kempis Canonici Regularis devota exercitia. Idem. De Imitatione Christi. Qui sequitur, Idem de interna locutione. Ejusdem Alphabetum. Ejusdem Dialogus ad digne celebrandum. Notaturque in margine, hos libellos extare in diversis Bibliothecis Belgii.* Ita Instrumentum, cujus reliquas partes vide Inf. p. 7. & Dupin l. cc. Ex hoc autem patet, in Monasteriis Belgii vicinis Thomæ Kemp. ipso adhuc vivo fuisse opinionem quod ipse esset author.

XI. *Codex impressus Augustæ* 1472. Cujus ipsemet plura exemplaria vidi, ad finem sic habet : Viri egregii Thomæ montis S. Agnetis in Trajecto Regularis Canonici, libri de Imitatione Christi numero quatuor finiunt feliciter per Gintherum Zainer ex Reutlingen progenitum, litteris impressi aheneis. In exemplari, quod vidi in Conventu FF. Minorum Monachii, manu sæculi 15. adscriptus est annus impressionis 1472. & revera hanc Editionem primam libri de Imitatione non posse esse multo juniorem, ex eo constat, quia Gintherus Zainer jam mortuus est 1475. ut habent documenta collegii ad S. Crucem Augustæ, ubi habet fundatum pro se anniversarium.

XII. *Codex M. S. in Bibliotheca Reipublicæ Augustanæ, scriptus circa annum* 1475. In hoc Codice continentur varia opuscula. Primum erat quondam liber de Imitatione. Secundum est Philobiblon Richardi, tertium, S. Chrysostomi tractatus de Reparatione lapsi. Scripti autem sunt manu Mathiæ Farinatoris 1472. Ultimum Codicis opusculum est Hugonis scriptum 1475. Primus verò liber de Imitatione est totus excisus è

Codice. Sed fur oblitus est exscindere primum folium libri, in quo eâdem manu, quâ totus Codex scriptus est, scriptus adhuc extat Index omnium tractatuum in Codice contentorum; is sic habet. *Prima pars Tractatûs de Imitatione Christi, Domini Thomæ montis S. Agnetis Canonici Regularis.* Ita se habere, ipsemet vidi ante triennium; & idem testatur Instrumentum Pro-Episcopi Augutani. Si quæris, quis exsciderit? dico, me audivisse, id fecisse virum aliàs celebrem, per anagramma dictum, Angelum Crisoletum; num verum sit, pro certo non habeo; hoc scio, alium quendam ejusdem cum Crisoleto Ordinis defendisse, pro tuendâ veritate tales artes permissas esse, si veritas aliunde certa sit.

XIII. *Codex Mayseckensis M. S.* 1477. A. R. D. Paulus Schooff Prior Rubeævallis & Generalis Congregationis Windesheimensis penes se habuit ex Monasterio Majore Mayseckensi Canonicorum Regularium librum d. I. C. scriptum 1477. manu Cornelii Offermans Rectoris quondam Conventûs Mayseckensis, qui affirmat compositum esse à Fr. Thoma de Kempis. Rosw. testim. §. 1. n. 6.

XIV. *Codex Impressus* 1480. D. Joannes Gelenius Vicarius Generalis Coloniæ testatus est, se vidisse libros de Imitatione Christi sub nomine Thomæ à Kempis, impressos anno 1480. Farr. testim. §. 3. n. 1.

XV. *Codex M. S.* 1482. *in Collegio S. Martini Can. Reg. Lovanii.* continet primò *Hortulum Rosarum*, quod est opus Thomæ Kemp. deinde sequitur liber 1. 4. & 3. de Imitatione Christi. Ad hujus finem eâdem manu adscriptum est: *Expliciunt Tractatus quatuor Thomæ de Kempis, devoti, & interni scripti & ligati per manus Fr. Simonis Jacobi de Leydis, professi in Leydendorff, pro tunc socii Rectoris hujus Monasterii Sanctimonialium antiquarum in Amstelrodan. anno Domini* 1482. Hic Codex incorruptus repertus est coram Concilio Eruditorum Parisiis 1681. Dupin. t. 12. diss. §. 2. & 3.

XVI. *Codex Vemensis 1487.* De hoc Codice primam mentionem fecit doctissimus D. Schelhoorn in suarum *Amœnitatum litterariarum* tomo 4. edito 1725. continetur in præclara Bibliotheca Perillustris D. Raymundi de Krafft Consulis Reipublicæ Imperialis Ulmensis, qui hoc anno sequens testimonium de hoc Codice, proprio Sigillo & manu munitum ad me transmittere dignatus est. Sic habet. In eâdem Bibliotheca conspicitur quoque alia libri de Imitatione Christi editio per Joannem Zainer Ulmensem anno 1487. ubi opusculum hoc in titulo tribuitur Gersoni, sed in aversa facie tituli à manu antiqua ac uti videtur, editioni coæva hæc leguntur: Nota sequentes quatuor tractatulos confecit quidam Pater devotus, nomine Thomas Kempis de monte S. Agnetis Canonicus Regularis Trajectensis diœcesis. Subscriptio. Ita se habere manu sua & Sigillo Gentilitio testatur, confirmatque sub fide nobili eorundem librorum possessor. Ulmæ die 15. Julii anno 1727. Raymundus Krafft de Dellmensingen.

XVII. 18. 19. 20. 21. 22. Lovanii in monasterio S. Martini servatur Catalogus M. S. variarum Bibliothecarum Belgii circa annum 1487. conscriptus. Hic Catalogus

talogus asserit libros de Imitatione sub nomine Thomæ Kemp. asservari in quinque monasteriis; ipse verò catalogus addit suum testimonium sextum. Instrumentum publicum sic habet: *Item in eodem armariolo alius liber valde antiquus M. S. in oblonga forma, qui est Catalogus multorum Manuscriptorum in diversis Bibliothecis Belgii extantium, in quo inter alia opera Thomæ à Kempis ponuntur libelli quatuor de Imitatione cum annotatione principii & finis cujusque libri.--- notaturque in margine, eos extare in Campo B. Mariæ monasterio Ordinis Cistercienses prope Bercam. In monasterio Guesdunck. Ordinis Can. Reg. apud Gog. In monasterio S. Catharinæ apud Noviomagum, & valle S. Martini Lovanii. & Endoviæ in dumo.* Idem Catalogus pag. 302. sic habet: *Frater Thomas de Kempis diœcesis Coloniensis Canonicus Regularis in monte S. Agnetis prope Swollam diœcesis Trajectensis versatus in S. Scriptura compilavit plures parvos tractatus testes suæ devotionis, & utiles pro religiosis, videlicet Exhortationes ad vitam spiritualem; alias de Imitatione Christi; Admonitiones ad vitam internam trahentes. De consolatione seu locutione interna. De Communione sacrâ.* Productus est hic Catalogus coram Eruditis Parisiensibus 1681. Dupin l. cc. & Heser. in Hecatomp.

XX. *Argentoratensis impressus 1487.* De hoc Codice P. Heserus in Hecatompylo sic habet: *In Cæsarea Regiaque Bibliotheca Pragensi asservatur Codex in 4. pretiosè vestitus, cujus principium ita habet: Incipit liber primus Fratris Thomæ de Kempis Canonici Regularis Ord. S. August. de Imitatione Christi, & de contemptu omnium vanitatum mundi. C. 1. Qui sequitur me. In fine habetur. Fratris Thomæ de Kempis de Imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum devotum & utile opusculum finit feliciter Argentinæ impressum per Martinum Flach anno Domini 1487. Ex litteris Pragâ ad me datis 29. April. 1648. Quem ipsum librum postea reperi Augustæ in Bibliotheca Can. Reg. ad S. Georgium, & omnia sic se habere comperi.* Ita Hes.

XXI. *Norimbergensis impressus 1487.* Quod nomen Thomæ de Kempis litteris æneis inscriptum habeat, testatur Joannes Saubertus, in *Appendice ad Historiam Bibliothecæ Reipublicæ Norimbergensis.* Quia tamen forte est idem cum priori, sit.

XXI. *Augustanus impressus 1486.* De hoc in tom. 4. Amœnit. litter. ubi enumerantur antiquæ editiones Thomæ Kemp. Bibliothecæ Ulmensis Krafftensis, sic habetur: *Thomæ à Kempis* von der Nachfolg *Christi. Augustæ 1486. in 4. per Antonium Sorg.*

XXII. *Rebdorffenses M. SS. 1488.* De his P. Heserus in Hecatomp. his verbis testatur: "Ex nobili cumprimis & „Codicibus perantiquis manu exaratis „instructissima Bibliotheca Monasterii „Rebdorffensis Can. Reg. Ord. S. August. non procul Eystadio nactus sum „Codices M. SS. tres, quorum duo silent ætatem suam; tertius exscriptus „est anno 1488. in singulis his Codicibus legere est Vitam Thomæ Kemp. „ab authore anonymo, synchrono tamen, qui testatur, *se ea, quæ scribit, „à fratribus illius Conventûs, in quo „Thomas Kemp. vixit, accepisse*, elaboratam. Testatur insuper ille anonymus, „fra-

„*fratres*, à quibus notitiam eam habet, „*adhuc vivere*. Vita hæc typis quidem „in vulgus ſparſa eſt anno 1494. verùm in omnibus his antiquioribus editionibus omiſſus eſt Catalogus librorum à Thoma Kemp. conſcriptorum „ad calcem annexus, quem tamen annexum eſſe ac ſubjunctum author in „ipſa deſcriptione Vitæ affirmabat. „Hunc ego Catalogum perquam accurata confectum induſtria tribus illis in „Codicibus continuò ſubnexum vitæ, „ut tandem in publicum proferrem, exſcripſi, exſcriptum oculis Pro-Cancellarii Academiæ Ingolſtadienſis ſubjeci, qui fideliter à verbo ad verbum „tranſcripta eſſe omnia teſtatus eſt die „15. Auguſti anno 1650. Vulgavi typis „intra bimeſtre bis, Ingolſtadii, & Paulò poſt typis regiis Lutetiæ Pariſiorum. „In hoc itaque Catalogo librorum Thomæ Kemp. à ſcriptore Synchrono, & ex „notitia ex ipſo monaſterio Thomæ „Kemp. hauſta conſcripto inter opuſcula Thomæ Kemp. recenſentur etiam „ſequentia: *Quintum. Libellus ſententiarum, & verborum humilis Jeſu. Alias vocatus, de Imitatione Chriſti.* „*Scilicet: Qui ſequitur me. Sextum.* „*Secundus Tractatus. Regnum Dei intra vos eſt. Septimum. Tertius Tractatus. De Sacramento. venite ad me.* „*Octavum. Quartus. De interna Chriſti* „*locutione ad animam fidelem, ſcilicet,* „*Audiam, quid loquatur in me.*„ En! teſtes ipſos Confratres Thomæ Kemp. qui cum eo in eodem monaſterio vixerunt; & hi in tribus Codicibus. Sit ergo.

XXV. *Codices impreſſi* 1489. 1494. 1502. 1514. 1488. Opera Joannis Gerſonis Cancellari impreſſa ſunt primâ vice Coloniæ 1483. exemplar vidi Auguſtæ in Conventu FF. Minorum. in titulo vocatur: *Dominus Conſolatorius Joannes de Gerſenne* & volumine 2. ſic: *per dominum Joannem de Gerſenne Doctorem conſolatorium.* Secunda editio eſt Argentinenſis 1488. tertia Baſileenſis 1489. quarta, quinta, & ſexta Argentinenſis 1494. 1502. 1514. eam de anno 1494. habemus in noſtra Bibliotheca. in nulla harum editionum comparet Liber de Imitatione, extat tamen in editione 1488. 1489. 1494. 1502. & 1514. Præfatio panegyrica Joannis Gerſonis, præfixa à Petro Schouttenio, quæ ad finem ſic habet: *Inter hæc opera, licet nonnulla ſint, quæ Joannis de Gerſon non eſſe veroſimilius ſit, ut eſt Tractatus contra proprietarios S. Auguſtini, Compendium Theologiæ, ſermo de conceptione, & ſiqui plures reperiantur, tamen, quia author alius non patebat, ideo loco ſuo perſtiterunt. Alii autem Tractatus, qui ſibi nonnunquam tribuuntur, ſed tamen authorem certum habent, ut eſt Libellus de contemptu mundi, quem conſtat eſſe à quodam Thoma Canonico Regulari editum, & plures alii, non ſunt operibus inſerti.* Ita habent illæ editiones quinque ſit ergo.

XXX. *Argentinenſis impreſſus* 1489. De hoc P. Heſerus teſtis oculatus in ſuo Hecatomp. ſic habet: *Anno* 1489. *Argentorati impreſſi ſunt libri quatuor de Imitatione Chriſti, præfixo & ſubjuncto Thomæ Kemp. nomine. Libri frons ſic habet: Thomas de Kempis de Imitatione Chriſti, & de contemptu omnium vanitatum mundi. De interna converſatione. De Interna locutione Chriſti ad animam fidelem. Cum quanta reverentia Chriſtus*

ſit

sit suscipiendus. Ita habet frons libri, dein sequitur Index Capitum. Post Indicem vero sic legitur: Incipit liber primus Fr. Thomæ de Kempis Canonici Regularis Ord. S. August: de Imitatione Christi. In fine. Fratris Thomæ de Kempis de Imitatione devotum & utile opusculum finit feliciter. Monstravi hunc & Zaineri Codicem impressum de quo supra, multis, qui contendebant, non extare vetustiorem editionem typographicam, quam Norimbergensem. Ita Hefer.

XXXI. *Memmingensis impressus* 1489. Memmingæ in Suevia impressus est ab Alberto Kunne de Duderstat *Tractatus, de elevatione mentis in Deum.* anno 1489. ipso in limine libelli aliquis paucula præfatus sic ait: Author tractatus divinissimi de Imitatione Christi vocatur Dominus Thomas Præpositus & Prælatus Canonicorum Regularium. En! potuit hic ex Thoma Kemp. quondam sui Monasterii Subpriore facere Præpositum, cur Codex Aronensis non potuerit ex Joanne Gerson Priore quondam Cœlestinorum Lugduni facere Abbatem?

XXXII. *Lugdunensis impressus* 1490. Hunc Codicem continentem Libros 4. d. I. asservari in Sorbona, testatur Thomas Carræus repet. 2. n. 4. eundemque extare in Bibliotheca ad S. Genovefam Parisiis, docet liber, cui titulus: La Contestation touchant L'autheur de L'imitation. p. 1. prob. 4. cujus, author erat Canonicus Regularis ad S. Genovefam.

XXXIII. *Parisiensis impressus* 1493. Prodiit Parisiis 1493. versio Gallica librorum 4. d. I. cujus initium sic habet: *Hic incipit liber saluberrimus, inscriptus, de Imitatione D. N. J. C. & perfecto contemptu præsentis hujus miseri mundi. Qui hactenus ab aliquibus S. Bernardo attributus fuit, aut Magistro Joanni Gersoni; esto, res aliter se habeat, nam author illius in Domino fuit quidam venerabilis & devotissimus Religiosus, Canonicus Regularis S. Augustini dictus Frater Thomas de Kempis. Translatus è Latino in Gallicum quæ translatio diligenter correcta est secundum Originale.* Hucusque Interpres. Ad finem. *Cy finist le Livre de l'Imitation imprimé à Paris par Jehan Lambert le 26. Jour de Novembre* 1493. vide de hoc Frontonem, Carræum, l'Autheur de Livre *de la Contestation* Dupin. Bibl. Eccles. t. 12. diss. §. 4.

XXXIV. *Parisiensis alius, impressus* 1493. Author libri *La Contestation* cum de variis editionibus verba facit, pag. 17. sic ait: *Est alia editio Parisiensis formis Mittelhusii, eodem anno* 1493. *Ea extat & monstratur apud Canonicos Regulares Pontis Moussonii.*

XXXV. *Norimbergensis impressus* 1494. Opera omnia Thomæ Kemp. uno volumine impressa sunt Norimbergæ 1494. exemplar hujus editionis habetur in nostra Bibliotheca Pollingana. Primum locum in ea editione obtinent libri 4. d. I. hoc titulo: *Dulcissimi ac divi Thomæ de Kempis, viri piissimi, religiosissimique, de Imitatione Christi opus quod falsò apud vulgares Gersoni Cancellario Parisiensi impingitur.*

XXXVI. *Italicæ editiones.* Joannes Fronto Cancellarius Parisiensis in suo Thoma K. vindicato p. 3. §. 5. fidem suam interponit, *se vidisse plures editiones in Gallia factas ante annum* 1500. *quæ Thomæ Kemp.* opus hoc attribuunt. Cum plures

plures tales editiones Fronto viderit, licebit mihi ponere duas.

XXXVIII. *Colonienses duo* 1501. *&* 1503. Coloniensis editio 1503. sic habet: *Explicit liber quartus & ultimus libri hujus de Imitatione Christi ab Egregio viro Thoma de Kempis editi.* In altera editione Coloniensi sunt eadem verba. Exemplaria utriusque habentur in Bibliotheca Garsensi in Bavaria. Heser. in Hecat.

XL. *Colonienses duo* 1507. *&* 1509. Habent hæ editiones eandem subscriptionem quam priores duo. Exemplaria habentur in Bibliotheca Augiensi in Bavaria. Heser. l. cc.

XLII. *Antverpiensis editio* 1519. Sub nomine Thomæ Kemp. hujus meminit Carræus.

Sequuntur nunc Codices M. S. achroni

XLIII. *Lovaniensis, authographus.* Joannes Ulimmerius Canonicorum Regularium ad S. Martinum Lovanii Prior, de S. Augustino, S. Fulgentio, Paschasio & aliis antiquis authoribus, quos à mendis repurgavit, teste Vario Andrea in Bibliotheca Belgica, benè meritus, testatur, se ante multos annos accepisse Codicem hunc M. S. librorum de Imitatione à Canonicis Regularibus Montis S. Agnetis, affirmantibus, eum manu ipsius authoris Thomæ à Kempis scriptum fuisse, uti per traditionem continuam à majoribus suis ejus monasterii fratribus acceperunt. In hoc Codice continentur varia opuscula Thomæ Kemp. inter quæ etiam tres primi libri de Imatatione. In primo Codicis folio sic legitur: *Hic liber est scriptus manu & characteribus Reverendi & Religiosi Patris Thomæ à Kempis Canonici Regularis in monte S. Agnetis prope Subollam, qui est author horum devotorum libellorum.* Instrumentum desuper erectum habes Inf. p. 7. n. 3. En! habes tandem ipsum authographum & Protographum Thomæ Kempensis, in medio aliorum suorum opusculorum pariter authographorum; habes insuper traditionem monasterii S. Agnetis, ex quo Canonici circa annum 1570. à Confœderatis Belgii pulsi, Lovanium profugi, hunc Codicem secum ad Ulimmerium detulerunt, tanquam thesaurum sui monasterii maximum. An non hic solus Codex fundat præsumptionem moraliter pro Thoma Kemp. certam?

XLIV. *Rhenani Codices M. S.* R. P. Joannes Harius multis in Societate Jesu perfunctus muneribus, bis Embricæ Clivorum Rector, subinde Provinciæ Rhenanæ Præfectus litteris suis ad P. Heserum testatur, passim Codices M.SS. L. d. I. præsertim in monasteriis Can. Reg. reperiri, etiam ipsius Thomæ ætate exaratos, qui nomen ipsius tanquam authoris referant. *Cujusmodi*, inquit, *ante aliquot annos reperi Confluentiæ in Collegio nostro, cui obvenerunt plerique Codices è desolato Regularium monasterio.* Heser. l. cc. Cum P. Harius viderit plures, minimum secutus, accipio duos.

XLVI. *Codices M. S. inferioris Germaniæ.* A. R. D. Albertus Luyckenius, cum Prior esset Canonicorum Regularium Coloniæ ad Corpus Christi; & ejusdem Ordinis sub Capitulo Windesheimensis Generalis, testatus est, se in variis Germaniæ Bibliothecis librum d. I. Thomæ

Thomæ K. nomine præfixo vidisse, tum in variis Indicibus, tum in libris ipsis ita perscribens: *Vidi ego Indices Bibliothecarum quarundam domorum Ordinis nostri, & antiquâ fide scriptos, qui exemplaria M. SS. Imitationis Christi Thomæ adscribebant. Vidi ego eundem per partes in antiqua membrana & charta scriptum, interdum nullo ordine Capitum, vel librorum servato, interdum cum authoris nomine, interdum sine illo, aut hac adscriptione. Pii alicujus fratris.* Rosw. test. §. 1. n. 7.

XLVIII. *Augustanus M. S.* extat in Bibliotheca Reipublicæ Augustanæ Codex M.S. cujus titulum Catalogus hujus Bibliothecæ anno 1633. impressus sic ponit: *M. Thomæ de Monte.* S. *Agnetis & Canonici Regularis in Trajecto, de Imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi.* Hæc verba non esse authoris Catalogi, patet ex eo, quia aliàs semper annotat, quando Codex sit anonymus vel non. Scriptus autem videtur Codex circa annum 1454. quia in eodem Codice adhuc continentur duo alia Manuscripta, nempe *Alphabetum divini amoris*, & *Tractatus, de Arte moriendi.* Quæ adscriptum habent annum 1454. cæterùm liber d. I. jam excisus est, à Crisoleto, ut tunc temporis Augustæ fama erat. Testimonium ac Instrumentum de hoc Codice, quem ipsemet vidi, habes Inf. p. 7.

XLIX. *Chiffletianus M. S.* Vir eruditissimus, D. Philippus Chiffletius Abbas Ballernensis in Epistola Bruxellis 1651. 2. Martii ad Heserum data sic habet: *Fuit Abbas Ordinis S. Benedicti, qui cum mihi commodasset elegans & antiquum Manuscriptum, quod librum de Imitatione clarè Thomæ à Kempis legitimo ejus possessori attribuit; venerabilem antiquitatem additione suæ manûs violavit, postquam è meis manibus exivit.* Heser. l. cc.

L. *Tungrensis, & Lætinensis.* Sanderus in sua *Bibliotheca Belgica M. S.* testatur in Catalogo librorum M. SS. monasterii Lætiensis Ord. S. Ben. Diœcesis Cameracensis recenseri etiam hunc: *Thomas à Kempis de Imitatione Christi. Libri. 4.* Idem testatur talem asservari in Bibliotheca Canonicorum Regularium Tungris hoc titulo *Thomas à Kempis, de Imitatione, & Sermones ad Novitios.* Sand. p. 2. f. 32. & 196.

LII. *Rebdorffenses.* In monasterio Rebdorffensi prope Eystadium reperiuntur duo Codices M. SS. de quibus Heserus l. cc. sic habet: *Primus insignitur littera L. alter littera M. ambo in Indicibus suorum opusculorum tractatum de Imitatione tribuunt authori de Kempis. Rem certam fecimus authoritate publica Notarii curati.*

LIV. *Rinsbergensis.* Rinsbergæ Geldriæ in monasterio Can. Reg. membranaceus Codex perantiquus visitur, *qui nomine Thomæ à Kempis præfixo* libros de Imitatione Christi continet. Rosw. test. §. 1. n. 5.

LV. *Bavarici.* Jussit Serenissimus dux Bavariæ Maximilianus anno 1610. ut omnia monasteria Bavariæ conficerent Catalogum omnium suorum Manuscriptorum, eumque ad Bibliothecam Electoralem deponerent. Catalogi itaque à Bibliothecariis omnium monasteriorum Bavariæ confecti, propria eorum manu scripti, & ad Bibliothecam Electoralem missi sunt. Omnes hos

Catalogos perlegi, & reperi, in variis Monasteriis Bavariæ reperiri libros de Imitatione, aliquando sub D. Bernardi vel Gersonis Cancellarii plerumque tamen sub Thomæ Kemp. nomine, nunquam sub nomine Gersenis, multo minus Abbatis. Reperi itaque 1. in Catalogo Monasterii Raittenhaslach annotatum Codicem M. S. hoc modo: *Liber; non errabis. De Imitatione Christi, & vanitate mundi. Sunt C. 25. Thomæ de Kempis lib. 1.* Item alium notatum sic: de Imitatione Christi tr. D. Bernardi. Huic quidem adscriptus, sed continet Capita l. 1. Thomæ de Kempis. 2. in Catalogo monasterii Staingadensis reperi Codicem M. S. sic notatum. *Thomæ de Kempis de Imitatione Christi. l. 4. acceperunt hunc libellum mutuum Weingartenses anno superiori, scriptus est in Chartam. in 4.* 3. in monasterio S. Magni reperi Codicem M. S. notatum sic: *F. Thomæ Ord. Can. Reg. S. Aug. Montis S. Agnetis diœcesis Trajectensis opusculum in quatuor partes divisum, quarum prima. Admonitiones ad spiritualem vitam. Secunda. Admonitiones ad interna trahentes continet. Tertia agit de interna consolatione. Quarta de Eucharistiæ sumptione. in 8.* 4. in monasterii Ettallensis Catalogo reperi Codicem M. S. sic notatum. *Libellus de Imitatione Christi & contemptu omnium vanitatum in 8. authore Fratre Thoma de conventu & Ordine Canonicorum Regulæ. S. Augustini Montis S. Agnetis Trayecensis diœcesis.*

Ex his Codicibus sumo in probationem Staingadensem, Ettallensem, & S. Magni, quia in Raittenhaslacensi posset quis suspicari, Thomam Kemp. tantum adscribi à Bibliothecario.

Hucusque Codices M. SS. qui sine dubio censeri debent scripti esse sæculo 15. adeoque esse Thomæ Kemp. coævi. Nam sæculo 16. jam ubique introducta typographia, & jam multiplicatis editionibus libri de Imitatione, nullus aut certè rarissimus sibi laborem sumpserit, eum describendi. Nunc sequuntur.

Testes Thomæ Kemp. coævi.

LVIII. *Interpres Augustanus.* De quo num. 6.

LVIII. *Joannes Buschius.* Joannes Buschius fuit Canonicus Regularis in monasterio Windesheim, quod tantùm unico milliari distat à monasterio Montis S. Agnetis, in quo Thomas Kemp. professus est. Scripsit Joannes Buschius Chronicon Windesheimense, quod, ut ipsemet in Præfatione asserit, absolvit anno 1464. adeoque septem annis ante mortem Thomæ Kemp. in hoc Chronico Buschius scribit, Thomam Kemp. esse authorem libri de Imitatione. Nam l. 2. C. 21. describens mortem Joannis ab Huesdem Canonici Windesheimensis, factam anno 1424. sic ait: *Contigit ante paucos dies sui obitus, ut duo fratres notabiles de Monte S. Agnetis prope Swollis Ordinis nostri dictum Priorem nostrum super certis rebus consulturi in Windesheim advenirent, quorum unus Frater Thomas de Kempis vir probatæ vitæ, qui plures devotos libellos composuit, videlicet, Qui sequitur me, de Imitatione Christi, cum aliis, nocte insecuta somnium vidit præsagium futurorum.* Hoc est testimonium Buschii, qui sæpissimè sine dubio locutus fuit cum Thoma Kemp. utpote jam anno 1424. viro celebri, & sibi vicinissimo. Nil habent

Ger-

Gersenistæ, quod excipiant, nisi quod dicant; verba intermedia illa *de libro de Imitatione* non convenire contextui, neque ea extare in ipso authographo Buschii. Utrum verba illa contextui conveniant cuilibet per se manifestum est. Voluit Buschius referre visionem Thomæ Kemp. quam habuit de morte instante Joannes ab Huesdem Prioris Windesheimensis. Ne visio foret suspecta aut incredibilis, commendavit virum; melius ipsum comendare non potuit, nisi vocando eum virum probatæ vitæ, qui librum *de Imitatione* composuit. Nonne igitur miserabilis visio est, videre in hac re inconvenientiam, quæ ne quidem obreperet somnianti? quod verò dicatur, illa verba non extare in authogravo Buschii, iterum est merum somnium. Authographum Buschii non extat amplius, & falsissimum est, quod refert Thullierius num. 83. authographum Buschii ab ipsismet Canonicis Regularibus 1681. coram Eruditis Parisiensibus productum esse, sine illis verbis intermediis. Cæci videlicet fuerunt Canonici Regulares, ut proferrent testimonium contra se, sed totum falsum esse, patet ex actis genuinis, actis illius Parisiensis Eruditorum conventûs, anno 1681. à Canonicis Regularibus coacti, quæ exhibet Dupinus tom. 12. Bibl. Eccles. diss. §. 5. ipsemet conventui illi præsens. Ex his enim actis constat, Canonicos Regulares coram illis Arbitris Parisiensibus produxisse duo exemplaria M. S. Chronici Buschiani, in quorum utroque verba illa continuo contextu inserta sunt. Exemplar hujus Chronici Rebdorffense scriptum anno 1477. adeoque adhuc vivente Buschio eadem verba continuo contextu continet. Ad aliud ejusdem Chronici Manuscriptum, ætate Thomæ Kemp. scriptum, provocat Rosweidus. Adeo sanè certum est, à Canonicis Regularibus non dubitatum fuisse unquam, quod illa verba ab ipsomet Buschio suo Chronico adscripta sint, ut Molinetus in suo scripto anno 1687. amicis communicato, & à Simonio in Bibliotheca Critica t. 1. cap. 2. edito id pro indubitato supponat.

LIX. *Hermannus Canonicus Regularis, qui cum Thoma Kemp. locutus est.* Post testimonium Buschii, quod sine omni controversia, sive sit ipsius Buschii, sive alterius ex Scriptoris, repræsentat testem Thomæ Kemp. coætaneum. Proximum locum meretur præsens testimonium, quod reperi ante biennium in Codice M. S. Collegii Canonicorum Regularium ad S. Nicolaum Passavii in Bavaria. Continet hic Codex varia opuscula ejusdem manûs, quorum unum annotatum ac subscriptum habet annum 1473. inter alia continetur etiam descriptio Congregationis Windesheimensis, facta ab Hermanno Canonico Regulari, qui in ea descriptione sic habet.

Item, Frater iste, qui compilavit librum de Imitatione dicitur, sive nominatur Thomas Supprior in dicto Monasterio Montis S. Agnetis prope Svvollis diœcesis Trajectensis Provinciæ Coloniensis, & distat dictum monasterium uno milliari à Windesheim, quod est monasterium Superius, in quo singulis annis Canonici Regulares de Provincia Coloniensi, Moguntinensi, Treverensi celebrant Capitulum Generale. Vixit autem hic compilator adhuc anno 1454. & ego Frater Herman-

nus de Monasterio Novioperis prope Hallas Magdeburgensis Diœcesis eodem anno missus ad dictum Capitulum Generale fui eidem locutus. Rem ita se habere in hoc Codice M. S. solenni Instrumento Notarii publici desuper erecto certum feci. Quid ad hoc testimonium reponent adversarii? testatur ille, qui anno 1454. cum Thoma Kemp. fuit locutus, eum authorem esse; testatur, singulis annis propemodum ad portas Monasterii S. Agnetis Capitulum Generale Canonicorum celebratum esse, quomodo tam falsus rumor potuit per triginta annos vivo adhuc Thoma Kempensi serpere in omnes Canonias Germaniæ, ut non corrigeretur? an nullus per 30. aut 40. annos ex omnibus Canonicis Germaniæ inferioris in Capitulo Generali celebrato in conspectu Thomæ Kempensis quæsierit de authore tam celebris libri? an neminem vir humillimus de errore monuerit? qui talia credit, profectò est duri ingenii.

LX. *Mathias Farinator, Ordinis B. V. M. de Monte Carmelo* scripsit Codicem d. l. sub titulo Thomæ Kempensis intra annum 1452. & 1472. de quo num. 12.

LXI. *Petrus Schottus*, Canonicus Argentoratensis ad D. Petrum, vir doctissimus. Præfixit operibus Gersonis illam Præfationem anno 1488. De qua n. 25.

LXII *Prœmiator Memingensis.* De quo num. 31.

LXIII. *Prœmiator Gallicus.* De quo num. 33.

LXIV. *Joannes Trithemius* Abbas Spanheimensis Ord. S. Ben. Magnum nomen Trithemius apud omnes eruditos sua doctrina obtinuit. Is suo libro *de Scriptoribus Ecclesiasticis* ad limam tertium revocato, septennali exacto labore ultimam manum anno 1494. imposuit. Specialem in retegendis Scriptoribus Germaniæ adhibuit industriam, de quibus etiam præclarum librum edidit, sub titulo: *De viris Illustribus germaniæ*, in utroque opere adscribit librum d. l. Thomæ Kemp. de Viris illustribus germaniæ sic habet: *Thomas de Kempis Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini Montis S. Agnetis prope Svvollis in Diœcesi Trajectensi, vir in divinis Scripturis eruditus & Studiosus, vita & conversatione devotus, scripsit quædam devota volumina, de quibus feruntur subjecta. De Contemptu mundi, & Imitatione Christi* l. 4. *Sermones ad Novitios &c. claruit temporibus Ruperti Bavari Imperatoris anno* 1410. *& notandum, quod duo hujus nominis feruntur fuisse, ambo de Kempis ambo Regulares in Monte S. Agnetis ambo ingenio præstantes, & ambo varia cudentes opuscula; quorum primus tempore Gerardi Magni ad Religionem conversus divinis revelationibus dignus habitus ea quæ supra diximus opuscula scripsisse dicitur.* Ita Trithemius, qui in circumstantiis solùm fallitur; nempe quod putet extitisse duos Kempenses Thomas; quod falsum esse ex eo constat, quia ipsemet Thomas Kemp. scripsit chronicon sui Monasterii usque ad annum 1471. in eo quidem mentionem facit quatuor confratrum suorum Kempensium, inter quos etiam ejus germanus frater *Joannes de Kempis*, sed nullus alius præter nostrum in eo apparet *Thomas de Kempis*, altera circumstantia Trithemii errat, quantum verosimile est, quinquennio vel decennio, dum dicit Thomam claruisse

claruisse 1410. verius enim hoc ad annum 1415. vel 1420. extenditur. Sed cum tò *inclarescere* habeat suam latitudinem, & is terminus etiam ad initia accrescentis famæ trahi possit, non necessariò in hoc erroris Trithemius redargui debet. Quod verò Trithemius dicit, se à Senioribus sui monasterii audivisse, quod jam à Senioribus prioribus, qui eos antecesserant, liber de Imitatione lectus, benè convenit ad tempora circa annum 1420. quo dico librum de Imitatione scriptum esse; ab anno enim 1420. usque ad annum 1494. quo Trithemius scripsit, intercedunt anni 74. intra quod spatium in monasteriis jam Seniorum successio, cum utique vix in aliquo monasterio detur Religiosus, qui per 74. annos professus sit. Nec etiam incredibile est, aliquód inter prima exemplaria in Monasterium Spanheimense in Suevia delatum esse, cum Codex Kirihemianus sub titulo Thomæ Kemp. in Suevia jam 1425. scriptus sit, & ob negotia Concilii Constantiensis proximè finiti, aut Basileensis proximè instantis majus tunc aliarum Provinciarum cum Suevis commercium contractum fuerit.

LXV. *Georgius Pirkamerus*, Carthusianorum Norimbergæ Prior, & per Germaniam Visitator procuravit editionem operum Thomæ Kemp. Norimbergensem 1494. ubi eidem adscribit l. d. I. verba illius posui num. 35.

LXVI. *Petrus Danhauserus* Bibliopola Norimbergensis; in epistola nuncupatoria editionis operum Thomæ Kemp. 1494. fatetur se omnem cogitationem in his libris posuisse. Noverit utique authorem & genium.

LXVII. *Joannes Mauburnus* Canonicus Regularis, Abbas Liuriacensis, fuit professus in ipso Monasterio Thomæ Kemp. videlicet in Monte S. Agnetis prope Svvollis. Fuit coætaneus Thomæ Kemp. per plures annos cum eodem in eodem Monasterio conversatus. Scripsit *Rosetum spiritualium exercitiorum*, in quo sæpius Thomæ Kemp. meminit tanquam authoris l. d. I. In dietario Exercitiorum §. 3. ex l. 4. de Imitatione c. 10. hæc verba adducit: *Monet devotus Thomas noster* Kempis: *Non sis in celebrando nimis prolixus, aut festinus, sed serva communem bonum modum eorum, cum quibus vivis. &c.* In Scala Communionis tit. 6. Alph. 20. de Consid. memb. 1. ait: *Hinc enim juxta nostrum Thomam Kempis tam præparationis incurii sumus, quia non satis, quid acturi, vel quem sumus suscepturi, æstimamus.* In ejusdem Scalæ Gradibus accessoriis tit. 6. alph. 22. §. 4. ait: *Quam doctrinam Thomas noster Kempis insecutus erat, cùm communicaturus dicebat. O Deus meus, amor æternus, cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio, & dignissima reverentia, quibus unquam exceptus es ab aliquo sanctorum, & licet indignus sum omnia illa sentimenta devotionis habere &c.* Hoc Mauburnus ex l. 4 c. 17. Aliud opus Mauburnus composuit, quod *Venatorium* inscripsit. Exemplar habetur Tungris apud Canonicos Regulares; ipsum authographum asservatur Parisiis ad S. Victorem. In hoc Venatorio inter viros illustres Congregationis Windesheimensis ponit etiam Thomam Kemp. his verbis: *Qui frater Thomas à Kempis inter cætera opuscula, quæ fecit, composuit libellum qui sequitur me*

quem falsò quidam Domino Gerson attribuunt. Ita confrater Thomæ Kemp. de confratre testatur. Fronto. p. 1. Thom. vindic. §. 2. n. 3.

LXVIII. *Socius Mauburni*; Qui cum Joanne Mauburno venerunt in Galliam, ut collapsam disciplinam in Domo S. Severini restituerent, evocati sunt è Monasterio S. Agnetis prope Svvollis, quod Thomas Kemp. fama nominis sui celebre reddiderat. Inter hos unus aliquis scripsit Epistolam Fr. Juliano Oret Religioso in Prioratu S. Salvatoris Melloduni. Exemplum hujus Epistolæ Manuscriptum asservatur Parisiis ad S. Genovefam in Codice hujusmodi Epistolarum. In hac Epistola socius ille Mauburni, & Thomæ Kempensis confrater inter alia sic scribit: *Sine sollicitudine & diligentia nemo acquiret virtutes, major labor est resistere passionibus, quàm corporalibus insudare laboribus, dicit Thomas. Vigila igitur super teipsum, admone teipsum, excita teipsum, tantum proficies, quantam tibi ipsi vim intuleris. Converte teipsum ad Deum, & desere hunc miserum mundum, & inveniet anima tua requiem. Certa viriliter, consuetudo consuetudine vincitur. Nemo sine tribulatione ubicunque fuerit. Si vis proficere, conserva te in timore Dei, noli esse nimis liber, sed probibe sensus tuos sub disciplina, nec ineptæ te tradas lætitiæ. Ora pro me. Vale.* Hæc omnia documenta reperiuntur in libro de Imitatione, l. 1. c. 25. c. 21. c. 22. l. 2. c. 1. Cùm itaque citet Thomam, non est dubitandum, eum intelligere Kempensem.

LXIX. *Joannes Gailer Kaiserpergius* summi nominis Ecclesiastes Argentorati, natus 1445. triginta tribus annis Ecclesiasten egit incredibili cum applausu. Anno 1498. & 1499. *Naviculam* fatuorum pro concione exposuit, ubi Turbâ. 89. ait: *Hæc deduc ad placitum ex Kempis, de naturæ & gratiæ differentia in libro de Imitatione.* est l. 3. c. 54. 55. 59. Et Turbâ 100. ait: *Quantò natura amplius premitur & vincitur, tanto major gratia infunditur, & quotidie novis visitationibus interior homo secundum imaginem Dei reformatur. Hæc Thomas de Kempis.* Nimirum l. 3. c. 54.

LXX. *Jacobus Philippus Forestus Bergomensis* Ord. Erem. S. Aug. Nobilis hic Historicus suum supplementum Chronicorum deducit usque ad annum 1503. quo agebat annum ætatis 69. ut ipse testatur. Ad annum 1406. sic scribit: *Thomas natione Teutonicus Ordinis Can. Reg. S. Aug. vir in divinis scripturis admodum studiosus atque eruditus, vita & conversatione valde insignis, hac tempestate clarus existens scripsit ad instructionem multorum subjecta opuscula. Et primò. De contemptu mundi. lib. 4. incipit. Qui sequitur me.* Ita Bergomensis, Italus, de Thoma coætaneo. Ubi tamen notandum, hunc terminum, *Hac tempestate*, habere latitudinem; neque sensus est, quod 1406. Thomas Kemp. scripserit, sed quod tunc vixerit, anno ætatis suæ 27.

LXXI. *A. RR. Patres Benedictini.* Jodocus Badius Ascensione in Editione operum Thomæ Kemp. testatur de A. RR. PP. Benedictinis Abbatiæ S. Germani à Pratis, & Carthusiensibus, & Cœlestinis, his verbis: *Convenerunt quique suo jure enixè postulantes, ut pientissimi Fratris Thomæ à Kempis opera prælo nostro committerem.*

Inter

Inter hæc etiam erat l. d. I. ſub titulo Thomæ Kemp.

LXXIV. *Jodocus Badius Aſcenſius* tertium coævorum agmen claudat, qui trinam editionem operum Thomæ Kemp. & libri de Imitatione nempe 1520. 1521. & 1523. ſuſcepit. Studioſè hunc ultimum pono, quia Thullierus in ſua Hiſt. Concert. lat. edit. ſtatim folio 1. 1726. auſus eſt ſcribere, Jodocum Badium primum fuiſſe, *Cui primò in mentem venerit, aureum illud opuſculum Thomæ à Kempis aſſerere.* Hic error non parvus in principio quantum increvit in fine! concludit enim Hiſtoria illa his ultimis verbis ſuæ mentis ſententiam; *Werlinum probaſſe nihil:* Judicet æquior orbis de æquitate ſententiæ. Hoc ſolùm addo, Werlinum hunc, quem ſic deſpiciunt, eſſe ipſiſſimum illum Werlinum, & Bernardum Vadingum, quem Delfavius, & Benedictini Galliæ in editione operum S. Auguſtini, dum Werlinum & Vadingum à ſeinvicem quaſi duos diverſos authores diſtinguunt, centies mille laudibus extollunt, quem ferè totum exſcribunt, quem ducem ſequuntur.

§. 2.

Summa ſimilitudo inter librum de Imitatione & alia Thomæ Kempenſis opuſcula.

SUmmam hanc ſimilitudinem deſumo. 1. Ex materia, quæ tractatur; 2. Ex Inventione, conſilio, & affectu authoris, quibus tractat materiam. 3. Ex verbis & phraſibus, quibus ſe exprimit. 4. Ex numero, ſententiis, doctrina & variis aliis notis authorum Characteriſticis: Sit ergo

C. I.

Similitudo quoad materiam.

I. *CUivis libro ſolet præfigere textum Scripturæ*, tanquam materiam tractandam in libro. l.d.I. 1.2.3.4. *Similit.* 1. Serm. ad Nov. 2. Serm de Nativ. 3. Hortul. 4. Vall. 5. Tabern. 6. Diſcipl. 7. Diſpenſ. 8. Hoſpit. 9. Dial. Novit. 10. Exercit. 11. Doctrin. 12. Recog. 13. Enchir. 14. Manual. 15. Elev.

II. *Solet omnes cogitationes reſtringere ad materiam Aſceticam*, non immiſcendo eruditionem ullam ex aliis ſcientiis. *Similit.* omnia opuſcula.

III. *Dirigit ſua Aſcetica ad Religioſos.* l. 1. C. 17. & paſſim. *Similit.* 1. Serm. ad Novit. 2. Dial. Nov. 3. Enchir. 4. Diſpenſ. 5. De Silentio & paſſim.

IV. *In materia Aſcetica verſatur potiſſimùm circa veritates generaliſſimas*, & in particulari præcipuè circa actiones Religioſas quotidianas. 1. l. 2. c. 3. de bono pacifico homine. Serm. ad Nov. p. 1. S. 1. De concordia fratrum. 2. l. 1. c. 16. De ſufferentia defectuum aliorum. S. ad Nov. 5. De patientia conſervanda inter deſides & perverſos. 3. l. 3. c. 45. De facili lapſu verborum. S. 7. De cuſtodia oris 4. l. 1. c. 10. De cavenda ſuperfluitate verborum. S. 9. De periculo ex multiloquio. 5. l. 3. c. 40, & 41. Quod homo de nullo gloriari poteſt. S. 8. & p. 2. S. 8. De vana gloria cavenda. 6. l. 3. c. 3. & l. 1. c. 9. & l. 2. c. 2. De obedientia humilis ſubditi.

S. 8. p. 2. & S. 7. p. 1. De humili obedientia sectanda. 7. l. 1. c. 12. De utilitate adversitatis. S. 1. p. 2. De multis tribulationibus justorum. 8. l. 1. c. 21. & l. 3. c. 25. 27. 33. 37. De compunctione Cordis. S. 4. p. 2. De cauta custodia cordis. 9. l. 1. c. 13. & l. 3. c. 35. De tentationibus resistendis. S. 6. p. 2. De cauta custodia contra tentationes. 10. l. 1. c. 23. & l. 3. c. 14. De judicio. S. 7. p. 2. De districto Dei judicio. 11. l. 3. c. 35. & l. 1. c. 22. & l. 3. c. 12. & 20. Quod non est securitas à tentatione in hac vita. S. 10. p. 2. De variis bellis & periculis hujus vitæ. 12. l. 2. c. 12. 11. & l. 3. c. 56. De regia via sanctæ Crucis. S. 1. p. 3. De Cruce quotidie tollenda. 13. l. 3. c. 20. & l. 1. c. 22. De hujus vitæ miseriis. Solil. c. 5. De brevitate & miseria præsentis vitæ. 14. l. 3. c. 49. & 47. De desiderio æternæ vitæ. Solil. c. 6. De anhelatione æternæ vitæ. 15. l. 1. c. 23. De meditatione mortis. Solil. c. 7. De optatione bonæ mortis. 16. l. 3. c. 31. De neglectu omnis creaturæ. Sol. c. 9. De elongatione à creaturis. 17. l. 3. c. 16. Quod verum solatium in solo Deo quærendum. Sol. c. 10. De contemptu omnium consolationum terrenarum. 18. Quod dulce est servire Deo. l. 3. c. 10. Sol. c. 11. De magna dulcedine, & consolatione in eo. Verùm omnia propemodum Capitula l. d. I. reperiuntur in aliis Thomæ Kempensis opusculis. compara. 19. [l. 3. c. 21. Solil. c. 1.] 20. l. 1. c. 1. Sol. c. 8. (l. 3. c. 27. & 9. Sol. c. 12.) l. 2. c. 9. Sol. c. 1?. 14. [l. 3. c. 52. Sol. c. 17.] l. 3. c. 30. Sol. c. 18. [l. 3. 48. 49. 34. Sol. c. 9. 19. 20. 21.] l. 2. c. 10. & l. 3. c. 22. Sol. c. 25.] l. 1. c. 4. 8. Hortul. c. 1. [l. 1. c. 1. l. 3. c. 31. Hort. c. 2.] l. 1. c. 3. l. 3. c. 2. 27. 43. Hort. c. 3. [l. 1. c. 6. 12. 13. Hort. c. 4.] l. 3. c. 3. Hort. c. 5. [l. 1. c. 5. Hort. c. 6. l. 3. c. 29. Hort. c. 7.] l. 2. c. 6. Hort. c. 8. [l. 1. c. 19. Hort. c. 9.] l. 3. c. 33. Hort. c. 10. [l. 3. c. 29. 30. 38. 50. 59. Hort. c. 11.] l. 1. c. 5. l. 3. c. 3. 15. 23. 27. Hort. c. 12. [l. 1. c. 15. l. 3. c. 5. Hort. c. 13.] l. 1. c. 13. l. 3. c. 12. 57. Hort. c. 14. [l. 1. c. 16. Hort. 15.] l. 2. c. 7. Hort. c. 16. [l. 1. c. 1. l. 3. c. 18. 56. Hort. c. 17.] l. 3. c. 3. Valle. c. 3. & l. 1. c. 12. [l. 3. c. 6. Vall. c. 4.] l. 1. c. 11. l. 3. 23. 25. 42. Vall. c. 8. [l. 2. c. 1. l. 3. c. 1. Vall. c. 9.] l. 1. c. 23. Vall. c. 11. [l. 1. c. 20. Vall. c. 18.] l. 1. c. 17. 18. Vall. c. 23. Hæc omnia Capitula fermè etiam quoad titulos & verba conveniunt. Videatur etiam in *Valle Liliorum*. C. 6. 7. 10. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 24. 25. 8. 29. 30. 31. 33. 34. *De Tribus Tabernaculis*. C. 2. 3. *De disciplina*. C. 4. 5. 6. 7. 16. *De dispensatore*. C. 12. 15. in *Hospitali*. C. 1. 4. 5. 12. In *Spiritualibus Exercitiis*. C. 1. 2. 3. 4. 7. 8. 9. 12. In *Doctrinali*. C. 1. 10. 11. 12. Liber de *vera compunctione Cordis*. De *Solitudine*. C. 5. 7. 16. 17. 18. 19. 20. 23. 24. De *Recognitione* C. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. In *Enchiridio*. C. 2. 4. 6. 7. 10. In *Manuali*. C. 2. 5. 7. 13. 15. Hæc omnia Capitula idem prorsus tractant, quod in libro de Imitatione

V. *Materia semper est accommodata captui simplicium*. Agit de vanitate mundi, de pace cordis, consolatione, desolatione, oratione, tentationibus adversitatibus, silentio, morte, judicio, pœnis, præmiis. &c. Hæc omnia sunt objecta, quorum

quorum prævia notio atque idea jam in plebe habetur. Hinc non indiget multis definitionibus, divisionibus, & explicationibus, & prænotationibus ejus materiæ, quam tractandam suscipit: & hoc objectum cuivis clarum non reddit obscurum aut captu difficile phrasibus, figuris, tropis, eruditione, numero, methodo scientifica; non confundit objectum textibus obscuris, quorum sensus aut primum probandus aut explicandus. Eligitur in omnibus operibus materia plana, obvia, facilis, & hæc nulla eruditionis nube obducitur, ut simplicium captum transcendat.

VI. *Multa paucis dicit.* Quia nullibi periodis, epithetis, aut synonimis crescit, sed multas ejusdem objecti notabiles attingit circumstantias.

VII. *Nunquam materiam methodica divisione in certa membra dividit.* Constat meris sententiis, rarò post primam exspectaretur secunda, aut post secundam tertia: quælibet alteri ex improviso veluti ex machina cœlitus delapsa supervenit. Recenset cogitationes suas; una succedit fœcundè alteri, nullo certo nexu aut consilio, ut non provocatæ, sed casu enatæ videantur. v. g. l. 1. c. 2. dicit. 1. *Omnis homo naturaliter scire desiderat.* 2. *Sed scientia sine timore Dei quid importat.* 3. *Melior est profectò humilis rusticus, qui Deo servit, quàm superbus Philosophus, qui se neglecto cursum cœli considerat.* 4. *Qui bene seipsum cognoscit, sibi ipsi vilescit.* &c. Quælibet harum sententiarum in se perfectum sensum parit.

VIII. *Membra materiæ confusè proponit*, ut non facilè dici possit, quodnam primo potius loco, quàm medio, aut extremo poni debuerit. Tales libri habent hoc speciale, quod quivis lectionem inchoare possit, loco, quo voluerit, etiam in fine, more hebræorum. Adeoque non sunt opus studii, sed tantum pia lumina instar resperfarum cœlo stellarum, quæ nostro arbitrio in constellationes ac systemata ut libuerit, reduci possunt: non redolent scholas ac habitum discursivum Logicum, quo unum infertur ex alio, sed intellectum angelicum, quo unum intelligitur post alterum. Hic idem character in omnibus operibus Thomæ Kemp. exceptis quibusdam sermonibus, relucet.

IX. Sicut in hoc authore nec divisio, nec ordo, nec systema locum habent, *ita nec unus quidam totius operis scopus datur*, ad quem singula membra manifestè respiciant.

X. *Materiam tractat brevissime.* Quia nec opus habet explicatione postulatorum, axiomatum, ac suppositorum, nec definitione, nec divisione, nec probatione, nec ullo ornatu Rhetorico ad persuadendum. Ad quid enim his omnibus, & prolixitate indigeret, cum versetur circa eas veritates, quæ, ut primò conspiciuntur, statim approbantur? tantum admonet mentem de veritatibus jam antecedenter cognitis, instar Socratis, qui dicebat, se arte obstetritia non parere, sed educere veritates ex aliorum animis. In aliis opusculis quidem plures in particulari adjicit observationes, & circumstantias, sed circa objecta illa contractiora est proportionalis brevitas eadem, quæ circa objecta latiora.

XI. *Varietate rerum constanter delectatur.* Nulla est propositio, nulla propositionis pars, quæ non retegat novum objectum, aut novam objecti cir-

cumſtantiam nova ac ſpeciali attentione dignam. Currit mira velocitate ab uno objecto ad aliud; mille cogitationes ſcribenti irruunt. v. g l. 1. c. 16. 1. *Quæ homo in ſe vel in aliis emendare non valet, debet patienter ſuſtinere.* 2. *Donec Deus aliter ordinet.* 3. *Cogita, quia ſic forte melius eſt pro tua probatione & patientia,* 4. *Sine qua non ſunt multùm ponderanda merita noſtra.* 5. *Debes tamen pro talibus ſupplicare, ut Deus tibi dignetur ſubvenire.* 6. *Et poſſis benignè portare.* Hic in ſingulis propoſitionum particulis excitatur nova attentio ad novum objectum, attentione dignum. Ubique aliquid novi, & inſigniter utilis diſcimus, ſeu potius moniti advertimus.

XII. *Præ omnibus aliis objectis frequentius ad ſequentia reſpicit.* 1. Ad vanitates, miſerias, tentationes; ac pericula mundi hujus. 2. Ad quietem, recollectionem, pacem, conſolationem, ac internam converſationem mentis. 3. Ad adjutorium gratiæ. 4. Ad exempla Chriſti, ſanctorum & devotorum. 5. Ad quatuor noviſſima, maximè ad vitam æternam. Hæc objecta totum replent illius animum, hæc totam illius attentionem detinent.

§. 2.

Similitudo quoad Inventionem: Conſilium & affectum.

I. I*Ngenium authoris fœcundum eſt in inveniendo.* Id apparet ex eo, quia 1. Profert copiam ſententiam ingentem. 2. Quia profert ſententias inexſpectatas. 3. Quia plurima rerum adjuncta ac connexa conſiderat, quæ ſtatum rei ad vivum menti objiciunt. 4 Quia tam promptus eſt in affectus, qu tantum ſequuntur admirationem & vivam objecti repræſentationem. 5. Quia varietate rerum perpetua delectatur.

II. *Authoritatibus ferè nullis utitur,* niſi textibus ex Scriptura, aut Breviario.

III. *Exemplis ferè nullis utitur, niſi Chriſti, Sanctorum,* præſertim Abrahami, Moyſis, Davidis, S. Joannis Bapt. S. Pauli, S. Laurentii, S. Agathæ, S. Agnetis, & devotorum Windesheimenſium.

IV. *Corpus totius doctrinæ videtur in eo tacitè conſiſtere,* ut homo ſpretis omnibus vanitatibus & ſcientiis hujus mundi nil aliud in hac vita quærat, niſi quietem & conſolationem in Deo internam, & ipſum Deum. Ad quietem vero internam neceſſariam eſſe recollectionem internam, & gratiam, ad quæ conferunt patientia, ſolitudo, familiaritas cum Jeſu, devotio. Id patet inſpicienti titulos capitum.

V. *In affectuum teneritudine, mobilitate, ac converſione eſt,* prorſus ſingularis, maxime in exclamationibus. Sic l. 1. c. 1. Vanitas vanitatum & omnia vanitas! l. 1. c. 3. Felix! quem veritas per ſe docet - O veritas Deus, fac me unum tecum - O ſi tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia - O quàm cito tranſit gloria mundi. - Utinam vita eorum ſcientiæ concordaſſet! - quam multi pereunt per vanam ſcientiam! l. 1. c. 10. lubet loqui, ſed proh dolor! ſæpe inaniter. l. 1. c. 11. O ſi adverteres. c. 15. O qui ſcintillam haberet! c. 18. Heu! quid eſt vita noſtra! - O quam multas tribulationes paſſi! O quam ſtrictam vitam duxerunt! - O quantus fervor omnium religioſorum

in principio ! O tepor & negligentia ſtatûs noſtri ! Utinam in te non dormitet profectus. l. 1. c. 20. O qui nunquam tranſitoriam lætitiam quæreret ! - O qui omnem vanam ſollicitudinem amputaret ! l. 1. c. 22. Ecce ! quam bonam vitam habet! Væ nobis, ſi ſic volumus. C. 23. Ah, longa vita non ſemper emendat culpam. - Ah, ſtulte, quid cogitas! C. 25. O ſi Jeſus in cor veniret ! O ſi nihil aliud incumberet. ! O ſi nunquam indigeres comedere ! l. 2. C. 1. Eia anima fidelis ! l. 3. c. 3. Sed, proh dolor ! C. 6. Eja Domine Deus ! C. 22. Heu, qualis eſt hæc vita ! - vincit, proh dolor, delectatio. C. 36. proh dolor! ſtatim foras erumpimus. C. 39. Adhuc, proh dolor, vivit vetus homo ! C. 52. O ſi vidiſſes Sanctorum coronas. l. 4. c. 13. Ah, Domine Deus. C. 15. Proh dolor, quidam tepidi. Tales particulas Exclamationis & admirationis numeravi in libris de Imitatione centum quadraginta & octo. Nempe l. 1. C. 1. 3. 10. 11. 15. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25. l. 2. C. 1. 11. 12. l. 3. C. 1. 3. 6. 9. 11. 15. 20. 22. 23. 30. 32. 36. 39. 44. 45. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 58. 60. 62. l. 4. C. 1. 2. 3. 5. 8. 9. 10. 11. 13. 14. 15. In aliis Thomæ Kempenſis opuſculis iidem affectus ſunt frequentiſſimi. v. g. Serm. ad Nov. 1. Eja, Chariſſimi. S. 3. quia, proh dolor - Ecce, quàm ſancta. - Ecce, fratres. S. 5. Ecce, chariſſimi. S. 6. Heu ! non eſt timor Dei ! - O frater, Aſelle. S. 7. Heu ſuperbia ! S. 15. Heu, heu, fratres ! S. 16. O utinam, mortales iſta penſarent ! S. 20. Væ ſuperbis ! væ delicatis ! væ vagis monachis ! - O utinam omnes ſaperent ! Serm. 4. Ad Fratres. Eja chariſſimi ! S. 6. Eja, quantum lætabuntur ! S. 8. O ſi daretur experiri ſilentii delitias. Tales particulas exclamationis & admirationis in ſolis Sermonibus Thomæ Kemp. qui magnitudine fermè æquant librum de Imitatione, reperi centies quinquagies & novies. Ubi & S. 6. Tunc clamabunt ; ah, ah damnati ſumus. In aliis opuſculis non eſt facile talium affectuum numerum invenire, quia recurrunt perpetuo.

§. 3.

Similitudo quoad phraſes, & verba alioquin barbara, aut minus bonis authoribus uſitata.

1. L. 1. C. 1. Hæc ſunt verba Chriſti, quibus admonemur, *quatenus* vitam ejus & mores imitemur. In aliis opuſculis Thomæ Kemp. intra pauca folia recurrit vigeſies ter. In ſequentibus numerum, quoties talis phraſis aut verbum in aliis operibus Thomæ Kemp. reperitur, adſcribam ſimpliciter communibus numeris. S. denotat ſæpe. SS. ſæpiſſimè.

2. L. 1. C. 1. Si velimus *veraciter* illuminari. 23.

3. L. 1. C. 1. Qui vult *ſapidè* verba Chriſti intelligere. 55.

4. Quid prodeſt tibi *alta* de Trinitate diſputare. In hoc ſenſu 40.

5. Verè *alta* verba non faciunt ſanctum. 40.

6. Qui vult verba Chriſti intelligere, *oportet*, ut totam vitam illi ſtudeat conformare. SS.

7. *Opto* magis ſentire compunctionem, quam ſcire ejus definitionem in hoc ſenſu, 14.

8. Si ſcires totam Bibliam *exterius*, In hoc ſenſu. ſemel.

9. Vanitas vanitatum *præter* amare Deum. SS.

10. Vanitas eſt, præſentem ſolùm vitam *attendere*. 33.

11. Vanitas eſt, diligere, quod cum *omni* celeritate tranſit. SS.

12. Sequentes ſuam *ſenſualitatem*, *maculant* conſcientiam. 4. 9.

13. L. 1. C. 2. Scientia ſine timore Dei quid *importat*? 1.

14. Qui benè ſeipſum cognoſcit, ſibi-ipſi *vileſcit*. 4.

15. Deus judicaturus me eſt ex *facto*. S.

16. *Quieſce* à nimio ſciendi deſiderio. S.

17. Scientes *libenter* volunt videri. 180.

18. *Valde* inſipiens eſt, qui aliis intendit. 120.

19. Bona vita *refrigerat* mentem. 1.

20. Si multa *ſatis* bene intelligis, ſcito tamen, *quia* ſunt multo plura quæ neſcis. 52. S.

21. Noli altum *ſapere*, ſed ignorantiam tuam magis ſapere. S.

22. *Ama neſciri*, & pro nihilo *reputari*. Amo cum infinitivo. 2. Reputo, pro æſtimo. 19.

23. Hæc eſt *altiſſima* lectio, ſui cognitio. 40.

24. Si tibi videtur, *quod* multa *ſcis* cum indicativo. S.

25. De ſeipſo nihil *tenere*, & de aliis *altè ſentire*. 12. 6.

26. Neſcis, quamdiu poſſis in bono *ſtare*. Pro perſeverare. 74.

27. Tu neminem fragiliorem teipſo *tenebis*. Pro æſtimare. 12.

28. Noſtra opinio & noſter *ſenſus* ſæpe nos fallit. Pro judicio. 13.

29. Noſter ſenſus *modicum* videt Pro parum. 39.

30. Cui æternum verbum loquitur, à multis opinionibus *expeditur*. S.

31. L. 1. C. 3. Qui omnia ad unum *trahit*. Pro refert. 11.

32. Tædet me ſæpe, *multa* legere. Indefinitè. Intra pauca folia. 14.

33. Quanto aliquis interius magis *ſimplificatus* fuerit, tanto altiora intelligit. 1.

34. Deſuper lumen *intelligentiæ* accipit. 1.

35. *Simplex* & *ſtabilis* ſpiritus non diſſipatur. 50. S.

36. Simplex ſpiritus in ſe *otioſus* ab omni propria *exquiſitione* nititur. p. vacuus. S. 1.

37. Quis te magis impedit, quàm tua *immortificata* affectio. 1.

38. Quis te magis *moleſtat*. 1.

39. *Bonus*, & *devotus* homo, opera ſua prius intus diſponit, quæ foris agere debet. Bonus. SS. Devotus 440. *intus*, & *foris* per antitheſin. 33.

40. *Aliquid* proficere. Pro aliquantulum. S.

41. Non eſt culpanda quælibet *notitia*. Pro cognitio. S.

42. *Modicum* fructum ferunt, & *ſæpe* errant. 39. SS.

43. Non fieret tanta *diſſolutio* in *cœnobiis*. 12. 2.

44. Ubi ſunt omnes illi *Magiſtri*? 107.

45. Eorum *præbendas* alii poſſident. 7.

46. Tunc *benè* ſtuduiſſent. S.

47. *Verè*

47. *Verè* magnus est, qui magnam habet charitatem; *verè* magnus est, qui in se parvus est. Intra pauca folia. 21.

48. *Pro nihilo* ducit omne culmen honoris. 21.

49. *Verè* prudens est, qui terrena arbitratur ut stercora; & verè *bene* doctus est, qui Dei voluntatem facit. p. valde. 69.

50. Non est credendum *omni* verbo, sed *longanimiter* res est *ponderanda* S.S. 24.

51. Perfecti viri non credunt *omni* enarranti. p. cuicunque. S.

52. Sciunt humanam naturam *satis* labilem. p. valde. 52.

53. Non in propriis *sensibus stare*. 13. 74.

54. L. 1. C. 5. Non debemus quærere *subtilitatem* in scripturis. 6.

55. Ita *libenter devotos & simplices* libros legere debemus, sicut profundos & *altos*. 180. 440. 50. 40.

56. Magnæ *litteratura*. Litteratus. 10.

57. *Simpliciter* esset transeundum. Lege *simpliciter*, interroga *libenter* 50. 180.

58. L. 1. C. 6. Quando homo inordinatè appetit, inquietus fit. S.

59. Infirmus difficulter potest se à terrenis *ex toto* abstrahere. 1.

60. *Leviter* indignatur. p. faciliter. 18.

61. L. 1. C. 7. non *stes* super teipsum. 74.

62. Pulchritudo *modica* infirmitate defœdatur. 39.

63. Deus scit, quid *est* in homine. S.

64. L. 1. C. 8. cum *extraneis* rarus esto. 9.

65. *Cum divitibus* noli *blandiri*. S.

66. Cum *simplicibus*, cum *devotis*, & *morigeratis* sociare. 50. 440. 2.

67. Omnes *bonas* mulieres Deo commenda, SS.

68. Soli Deo *opta* familiaris esse, & hominum *notitiam* devita. 14, S.

69. *Valde* magnum est in obedientia *stare*, sub Prælato vivere. 123. 74. Prælatus vel Prælatura 72.

70. Multo tutius est, *stare* in subjectione, quàm *Prælatura*. 74. 72.

71. Multi *leviter* murmurant. 18. p. faciliter

72. Non invenies quietem, nisi sub Prælati regimine. 72.

73. Unusquisque *libenter* agit pro *sensu suo*. 180. 13.

74. Relinquamus nostrum *sentire*. Infinitivus substantivè. 44.

75. Quis omnia *plene* scire potest? p. perfecte. 11.

76. Noli in *sensu* tuo confidere, sed velis *libenter* aliorum *sensum* audire. 13. 180.

77. Si bonum est tuum *sentire*, substantivè. 44.

78. Potest contingere, ut bonum sit uniuscujusque *sentire*. 44.

79. Caveas *tumultum hominum*. 21.

80. Quare tam *libenter* loquimur, & *fabulamur*. 180. 20.

81. Ideo tam *libenter* loquimur, qnia *consolari* quærimus, & cor *optamus* relevare. 180. 80. 14.

82. *multùm* libenter libet loqui. p. superlativo. 86.

83. *Exterior* consolatio *interioris* con-

consolationis non *modicum* detrimentum est. 33. 39.

84. Quæ *ædificativa* sunt, loquere, ædificatus, 10.

85. Negligentia *profectûs* multum facit ad *custodiam* oris. 24. 40.

86. Ad *profectum* juvat *devota* collatio. 24. 440.

87. L. 1. C. 11. *Multam* possemus pacem habere. p. magnus. S.

88. Occasiones *forinsecus* quærit, qui raro se *intrinsecus* colligit. 33.

89. Beati *simplices*, quoniam *multam* pacem habebunt. 50. S.

90. Si essemus *interius* minimê *implicati*, possemus divina *sapere* 33. 15. 55.

91. *Totum* impedimentum est p. omne 30.

92. Quando *modicum* adversitatis occurrit, *nimis* cito dejicimur 39. 36.

93. Si niteremur *stare* in prælio. 74.

94. Nunc *pro magno* videtur, si quis fervoris partem retineat. 6.

95. Si *modicam* violentiam faceremus, omnia *cum levitate* faceremus 39. 1.

96. L. 1. C. 12. Bonum est, quod habeamus *gravitates* & *contrarietates* 19. 1.

97. *Sæpe* hominem *ad cor* revocant, *quatenus* se in exilio cognoscat. S. - S.

98. *Interiorem* testem Deum quærimus, quando *foris vilipendimur*. 33. 6.

99. Deberet se homo in Deo *totaliter* firmare. 15.

100. Tunc *benè* advertit, securitatem in mundo non posse *constare* SS. 1.

101. L. 1. C. 13. De tentationibus *resistendis* passivè verbum activum. S.

102. Diabolus nunquam dormitat. 4.

103. Tentationibus *plenè* carere non possumus. 11.

104. Tentationes sunt *valde* utiles. 123.

105. Qui *bene* tentationes sustinere requiverunt. 69.

106. Non est locus ubi non sunt *adversitates*. 1.

107. Non est homo securus à tentationibus totaliter. 15.

108. Semper aliqui *ad patiendum* habebimus. S. præpositio ad verbum.

109. Tentationes *redient*. p. redibunt. S.

110. Homo suum *Propositum* deserens, p. religiosa professione. 56.

111. Nescimus sæpe, quid *possumus*. S.

112. Tentatio aperit, quid *sumus*. S.

113. In tentionibus probatur, quantum *profecit*. S.

114. Non magnum est, si homo *devotus* sit, cum *gravitatem* non sentit. 440. 19.

115. Si tempore *adversitatis* patienter *se sustinet*, spes magni *profectus* erit 1. 7. 24.

116. Quidam *in modicis* infirmantur. 39.

117. Videntur multi in pace *stare*, quando res pro eorum *velle* & *sentire* fiunt. 74. 44.

118. Si aliter fit, *cito* moventur. p. facilè. 33.

119. Propter diversitatem *sensuum* & opinionum *satis* frequenter oriuntur dissensiones inter *devotos*. 13. 52. 440.

120. Ultra proprium *videre* nemo *libenter* ducitur, infinitivus, 44.

121. *Rarò*

121. *Rarò* & tardè eris illuminatus. p. difficulter. SS.

122. Magis Deus *pensat*, ex quanto quis agit. *43.*

123. Quidquid ex charitate fit, *totum* efficitur fructuosum. 30.

124. Sæpe videtur charitas, & est magis *carnalitas.* 1.

125. Qui chariiatem habet, nullum *privatum* gaudium amat. S.

126. *Totaliter* ad Deum refert, à quo *fontaliter* omnia procedunt, in quo *finaliter* omnes sancti *fruibiliter* quiescunt. 15.10. - . 1.

127. L. 1. C. 16. *Totum* Deo comitte, qui scit *bene* mala in bonum convertere. *30. 69.*

128. *Libenter* habemus alios perfectos; alios restringi per *statuta* volumus; SS. *6.*

129. Patet, *quod* raro proximum, sicut nosipsos *pensamus.* S.

130. L. 1. C. 17. Discas te in multis *frangere*, si vis pacem *tenere. 33. 12.*

131. Si vis debite *stare*, *teneas* te tanquam exulem. 74. 12.

132. Habitus & tonsura *modicum* conferunt. Non potest diu *stare* pacificus, qui non *nititur* esse minimus. *39.* 74. *13.*

133. L. 1. C. 18. Intuere sanctorum exempla, & videbis, quàm *modicum* sit quod agimus. O quam *abdicatam* vitam duxerunt *39.* 1.

134. *Foris* egebant, sed *intus consolatione* reficiebantur. *33. 80.*

135. Sibiipsis videbantur esse *nihil*; in vera humilitate *stabant*, in *simplici* obedientia vivebant; sub regula *Magistri* mundum *suppeditabant. 21. 74. 50. 107.*

136. Utinam in te non *dormitet profectus*, qui toties vidisti exempla *devotorum*: *4. 24. 440.*

137. L. 1. C. 19. Vita boni religiosi talis sit *interius*, qualis videtur *exterius*, & merito plus debet esse *intus*, quàm quod cernitur *foris. 33.*

138. Omni die renovare debemus *propositum* nostrum, quasi hodie primùm ad *conversionem* venissemus, pro votis religiosis. *56. 12.*

139. *Fortiter* proponens deficit. *10.*

140. *Satis* culpabile est. *Leviter* deficiemus. *Exteriora* & *interiora* nobis scrutanda sunt. *52. 18. 33.*

141. Si non continue te *vales* colligere. *17.*

142. Nunquam sis *ex toto* otiosus. Alia in festis *sapiunt. 1. 53.*

143. Perlege materias, quæ *compunctionem* præstant. Si te subtraxeris à *circuitionibus*, invenies tempus pro *bonis* meditationibus. Facilius est domi latere quàm *foris* se custodire, nemo securè apparet, nisi qui *libenter* latet. *27. 1. 33. 180.*

144. Nunquam tibi promittas securitatem, quamvis bonus videaris *cœnobita* aut devotus *Eremita. 1. 9.*

145. Ne ad consolationes exteriores *licentius* declinent. *1.*

146. Nemo dignus cœlesti consolatione, nisi se exercuerit in compunctione si vis *corde tenus* compungi, exclude *tumultus* mundi. *1. 21.*

147. In *cella* invenies, quod *foris* sæpius amittes. Cella *continuata dulcessit. 11. 33. 1. 4.*

148. S*i* in principio *conversionis* tuæ *bene* eam custodieris, erit tibi *solatium* *11. 69. 80.*

149. Ab

149. Ab omni sæculari *tumultu* longius degit. *21.*

150. Trahunt desideria *sensualitatis* ad *spatiandum. 4.2.*

151. Quid nisi *gravitatem* cordis reportas? *19.*

152. Laudabile est *religioso*, ratio *foras* exire. Mane in *cella*; si non exisses, melius in *bona* pace mansisses. *47. 33. 11.* SS.

152. L. 1. C. *21. Da te ad* cordis *compunctionem*, & invenies *devotionem 11. 27, 440.*

153 Mirum, quod homo possit lætari, qui pericula animo *pensat*. felix, qui abdicat, quidquid conscientiam *maculare* potest, vel *gravare 43. 9 24.*

154. Non *attrahas* tibi res aliorum. 2. p. sollicitus.

155. Non *habes te* satis *bene* & *circumspecte*, sicut decet *devotum religiosum conversari*. S. 5. *440.* 47. S.

156. Quando homo est *compunctus*, sive se *pensat. 27. 43.*

157. Si inferni pœnas *cordialiter* perpenderes, credo, quod laborem libenter sustineres. *11.*

158. Quia *ad cor ista non transeunt*, *valde* pigri remanemus. *1. 123.*

159. Quis est, qui melius habet? utique qui pro Deo aliquid pati *valet*. *Vere* miseria est vivere super mundum. Nam comedere *vere* maga miseria est homini *devoto*, qui *libenter* esset absolutus à peccato. 17. 21. 440. 180.

160. *Valde gravatur interior* homo: Unde propheta *devote* rogat, *quatenus* ab istis liber esse *valeat. 123. 33. 440.* S. 17.

161. Nil nisi carnalia *sapiunt*; in fine *graviter* sentient, quam *nihilum* erat, quod amaverunt. *53. 7. 21.*

162. *Libenter* haberemus quietem; sed oportet *tenere* patientiam. 108. 12.

163. Quid fiet in fine, qui *tepescimus* tam mane. *Bene* opus esset, ut adhuc institueremur tanquam *boni* novitii, si forte spes esse de *profectu. 4. 69.* SS. *24.*

164. L. 1. C. 23. *Valde cito* erit *tecum hic factum.* Vide igitur, quomodo *te habeas. 123. 33.*-. S.

165. Sic te in omni *facto* deberes *tenere*, quasi moriturus. Multi annos computant *conversionis*. S. 12. S.

166. Quando illa extrema hora venerit, *multum* aliter sentire incipies, & *valde* dolebis, *quod* tam negligens *fuisti. 86. 123.* S.

167. Dabit magnam confidentiam *supportatio* adversitatis. 1.

168. Noli confidere *super amicos*; nunc tempus, in quo promereri *vales. 5. 17.*

169. L. 1. C. 24. Nunc gemitus *exaudibilis*, nunc dolor *purgativus*. Habet purgatorium, qui pro *contrariantibus libenter* orat. Derivativa talia frequentissima. contrarior. 1. 180.

170. Ibi invidiosi ululabunt; hic amicorum *fruitur* solatiis. Verbum activum passivè. S.

171. Tunc placebit tribulatio *perpessa*. Tunc laudabitur *pauperculum* domicilium. S. 14.

172. Tunc exaltabitur *simplex* obedientia, tunc consolaberis super *devota* oratione potius, quam de longa *confabulatione*. Disce nunc in *modico* pati. Si modo *modica* passio tam impatientem efficit, quid tunc gehenna efficiet? *50. 440. 20. 39.*

173. *Modicum* laborabis, & *bene* securus eris non omnes *habent* æque multum *ad vincendum. 39. 69.* S. 174.

174. Dulce est videre *devotos* fratres & bene *morigeratos*, & disciplinatos. Quam nocivum, negligere vocationis *propositum*. Memor esto arrepti *propositi*. 44. 2. 56.

175. *Religiosus* fervidus omnia *bene portat*. Religiosus negligens habet *tribulationem super tribulationem*. 47. 69. 5. S.

176. Qui *laxiora* & *remissiora* quærit, semper in *angustiis* erit. S. S. S.

177. *Satis* arctati sunt sub *disciplina claustrali*; *abstractè* vivunt, *grossè* vestiuntur, & *se* in omni disciplina *custodiunt*. 52. 27. 10. 5. 6. 40.

178. *Attende Carthusienses*, & *monachos* diversæ religionis, *qualiter* nocte surgunt. 40. 3. 54. S.

179. Ideo turpe est, ut tu *deberes pigritare*, ubi tanta multitudo religiosorum incipit Deo *jubilare*. p. volo 1. 1. 5.

180. Tunc Deus *sapere* incipit, tunc *bene* contentus de omni eventu erit, nec pro *modico* contristabitur, sed *ponet se fiducialiter* in Deo. 53. 69. 39. 14. 3.

181. Deo omnia *incunctanter* deserviunt. 2.

182. Si incipis *tepescere*, incipies *male habere*. Si autem *dederis te* ad fervorem invenies pacem. *Vigila super te* 4. 6. 11. 2.

183. L. 2. C. 2. Disce *exteriora* contemnere, & ad *interiora te dare*. Veniet Christus, si illi *intus* paraveris mansionem. Antithesis hæc 121. 11. 33.

184. Frequens illi visitatio cum *homine interno*; præpara illi cor, *quatenus* ad te venire dignetur. 9. S.

185. Ipse *provisor* tuus, & *procurator*. *pone* totam fiduciam in Domino, ipse faciet *bene*, sicut optimum fuerit. 2. 3. 14. 69.

186. Ubicunque fueris; *extraneus* es. Si nescis *alta* speculari, in vulneribus Christi *libenter* habita. Christus habuit oblocutores, & tu vis omnes habere *benedictores*. 9. 40. 180. inusitata verba SS.

187. Si *modicum* de amore Jesu *sapuisses*. *Verus internus* potest in spiritu fruitive quiescere, qui ab *intra* scit ambulare, & modicum res ab extra ponderare S. qui *intus* bene dispositus est. 39. 53. 15. 9. 33.

188. Tantum homo distrahitur, quantum sibi *res attrahit*; si *recte tibi esset*, omnia tibi cederent in *profectum*. Si renuis consolari *exterius*, poteris frequenter *interius* jubilare. 2. 1. 24. 121.

189. L. 2. C. 2. Non magni *pendas*, quis pro te sit, Deus te *defensabit*. 1. 1.

190. Quando homo se humiliat, *leviter*, satisfacit sibi irascentibus humilis *satis bene* est in pace, quia *stat* in Deo. 18. 52. 69. 74.

191. De submissione sub *Prælati* regimine. Non *reputes* te aliquid profecisse nisi omnibus te inferiorem *sentias*. 73. 19. 6.

192. L. 2. C. 3. *Pone te* in pace, & tunc alios poteris *pacificare*. Homo pacificus plus prodest, quàm *bene* doctus 14. 1. 69.

193. Homo *passionatus* etiam bonum in malum *trahit*; qui *bene* in pace est, de nullo suspicatur; qui autem *malè contentus* est, suspicionibus *agitatur*. 5. 11. S. 50.

194. Tu facta tua *bene* scis excusare, & colorare. Unusquisque *libenter* pacem habet. Cum *indisciplinatis*, aut *contrariantibus* pacifice vivere est laudabile *nimis*. 69. 180. 1. 1. 36. p. superlativo.

195. Sunt, qui ſe ſeipſos in *pace tenent*, & ſunt, qui nec alios in pace *dimittunt*. Pax noſtra in humili *ſufferentia* ponenda. 12.-. 1.

196. Quando homo incipit *depeſcere*, *libenter* externam accipit conſolationem. Qualis unuſquiſque *intus* eſt, talis judicat *exterius* 4. 180. 33.

197. L. 2. C. 5. Sæpe nobis *ſenſus* deeſt; *modicum* Lumen eſt in nobis & hoc *citò* amittimus. Tam cæci *intus* ſumus. 13. 39. 33. 33.

198. Satis cito *ponderamus*, quod ab aliis ſuſtinemus; qui bene & rectè ſua *ponderaret*, non eſſet, quod de alio *graviter* judicaret. 24. 7.

199. *Internus homo* ſibi intendit. Nunquam eris *internus* & *devotus*, niſi de alienis ſilueris. Si Deo *totaliter* intendis, *modicum* te movebit. 9. 440. 15. 39.

200. Si *debes* habere pacem, oportet, quod *totum poſtponas*. multum proficies, ſi te *feriatum* ab omni cura conſerves. 1. 30.

201. *Valde* deficies, ſi aliquid terrenum *reputaveris*. *Totum* vanum exiſtima. 123. 19. 30.

202. Bona conſcientia *valde* multa poteſt portare, & *valde* læta eſt inter adverſa. Bonorum gloria non *in ore hominum*. facilè erit *contentus* & *pacatus*, cujus conſcientia munda eſt. Non major dici *vales*, quam Deo teſte. 123. 1. S.-. 17.

203. Si attendis, quid apud te ſit *intus*, non curabis, quid de te loquantur homines *foris*. Deus *penſat* intentiones. Bene agere, & *modicum de ſe tenere*, humilis animæ indicium eſt 33. 43. 39. S.

204. Nolle conſolari ab aliqua creatura, *interni* fiduciæ indicium eſt. Qui nullum *extrinſecus* pro ſe teſtimonium quærit, liquet, quod ſe Deo *totaliter* commiſit ambulare cum Deo *intus*, nec aliqua affectione teneri *foris*, ſtatus eſt *interni hominis*. 121. 15. 33. 9.

205. L. 2. C. 7. Dilectio Jeſu *perſeverabilis*, illum amicum *tene* tibi. *Teneas* te apud Jeſum. Si ſcires te *bene* ab omni creatura *evacuare* Jeſus *deberet* tecum *libenter* habitare. -. 14. 69. - 180.

206. *Totum* perditum invenies, quidquid extra Jeſum *in hominibus poſueris*, 30. 14.

207. L. 2. C. 8. Quando Jeſus adeſt, *totum* bonum eſt; quando Jeſus non adeſt, *totum* durum eſt. Quando Jeſus *intus* non loquitur, conſolatio *vilis* eſt. 30. 33. 17.

208. Qui perdit Jeſum, perdit *nimis* multum. Ditiſſimus eſt, qui *bene* eſt cum Jeſu. Scire Jeſum *tenere*, magna prudentia eſt, ſi illum *effugaveris*, ad quem fugies? ſi Jeſus non fuerit tibi amicus, eris *nimis* triſtis. 36. 69. 14. 1.

209. Eſto liber ab *intus*, ſine alicujus creaturæ *implicamento*. 33. 15.

210. Omnibus *evacuatis* & *licentiatis* cum Deo uniaris. Non debes *dejici* ſed ad voluntatem Dei *æquanimiter ſtare*. -. 2. 3. 2. 74.

211. L. 2. C. 9. *Valde* magnum eſt, *libenter* exilium cordis ſuſtinere. *ſatis* ſuaviter equitat, quem gratia portat. *Libenter* habemus aliquid pro ſolatio. Diſcat homo ſeipſum *plene ſuperare*, & totum affectum *plene* in Deum trahere. 123. 180. 52. 11.

212. Quando homo *ſtat ſuper ſeipſum*, facile *labitur ad conſolationes* humanas. Verus Chriſti amator non *cadit*

ſuper

ſuper illas conſolationes, potens eſt Deus *redonare* gratiam. *6.* 1.-

213. Sive adſint homines *boni*, ſive *devoti* fratres, *modicum* hæc juvant, & *modicum ſapiunt*, quando deſertus ſum à gratia. SS. 440. 39. 53.

214. L. 2. C. 10. *Pone te* ad patientiam. Quis non *libenter conſolationem* acciperet, divinis conſolationibus nemo ſemper frui *valet*. Homo malè agit, non *totum* Deo retribuendo. Ingrati ſumus, nec *totum* refundimus *fontali* origini. 14. 180. SS. 17. 30.

215. Non *affecto* contemplationem. *Libenter* accepto gratiam, unde *timoratior* evadam. *Pone te* ſemper ad infimum, quia ſummum non *ſtat* ſine infimo. Non poſſunt eſſe elati, qui Deo *totum* adſcribunt. 18. 180. 14. 74. 30.

216. L. 2. C. 11. Jeſus habet paucos *bajulatores* crucis, multos *deſideratores* conſolationis; paucos ſocios *abſtinentiæ*. Si *modicum* eos reliquerit in *querimoniam*, aut *dejectionem* cadunt. - - 2. 39. . 9.

217. Homo totaliter à ſe exeat; non grande *ponderet*. Quod æſtimari poſſet. Nemo liberior, qui ſcit ad infimum *ſe ponere*. 15. 24. 14.

218. L. 2. C. 12. Qui *libenter* audiunt verbum crucis, tunc non timebunt. mori *affectes* in cruce. In cruce *totum* conſtat, & *in moriendo* totum *jacet*. 180. 18. 30. 1.

219. Sæpe tibi *gravis* eris, nec *alleviari* poteris, *totaliter* te ſubjicias. *Cordialiter* ſentit paſſionem. *3. 2.* 15. 11.

220. Si *libenter* crucem portas, portabit te. Tota vita eſt *circumſignata* crucibus. Sentit fructum ex *ſufferentia* crucis. 180. - . 1.

221. Calicem Domini *affectanter* bibe. *Pone te* ad ſuſtinendum; quando tribulatio *ſapit*, tunc bene tecum eſſe exiſtima. 18. 14. *53*.

222. Quamdiu pati tibi *grave* eſt, tamdiu male habebis. Si *ponis te ad* patiendum, fiet *cito* melius. 3. 14. *33*.

223. Merito deberes *libenter modicum* pati pro Chriſto; nil acceptius Deo, quam *libenter* pati pro Chriſto. Non *ſtat* profectus ſtatûs noſtri in multis *conſolationibus*, ſed in magnis *gravitatibus* 180. 39. 74. SS. 19.

224. L. 3. C. 1. Beatæ aures, quæ de mundi *ſuſurrationibus* nihil advertunt, quæ *interius* auſcultant veritatem Beati oculi, qui *exterioribus* clauſi *interioribus* ſunt aperti, qui *interna* penetrant. 1. 121.

225. L. 2. C. 2. Tu tribuis intellectum *ſignatorum*. Illi *exterius* rigant, tu *intelligentiam* tribuis. Sine fructu efficior, ſi fuero *foris* admonitus & *intus* non averſus. - . 121. - . 33.

226. L. 3. C. 3. verba mea non ſunt humano *ſenſu penſanda*. Pro *modica prabenda* longa via curritur, pro ſummo bono ad *modicum* fatigari *pigritatur*. Verba mea erunt *valde* neceſſaria. Ego ſum fortis probator omnium *devotorum*. 13. 43. 39. 7. 1. 123. 440.

227. L. 3. C. 4. Quomodo poſſum *me tolerare* in hac vita. -

228. L. 3. C. 5. Ambula in *ſimplicitate*; qui ambulat in veritate: *tutabitur*. Habes, unde te debeas *viliſicare*, quia infirmior es, quàm comprehendere *vales*. Quidam habent *modicum* in corde: alii de terrenis *graviter* audiunt, naturæ *dolenter* inſerviunt. 50. 1. 1. 17. 39. 7. - .

229. L. 3. C. 6. Neceſſe habeo à te *confortari*, ut *intus* ſanatus, & *bene* purgatus efficiar; amor leve facit omne

onerosum, nam amarum *sapidum* efficit, vult esse liber, ne *implicationes* sustineat. 4. 33. 69. 1. S. 15.

230. Labores amor plus *affectat*, quàm *valet*; non *dormitat*, est *circumspectus*, in sensibus *custoditus*, obediens *Prælatis*, *devotus*, etiam cum non *sapit* Deus. 18. 17. 4. 5. 25. 73. 440. 53.

231. Qui non est paratus *stare* ad voluntatem dilecti. Oportet dura *libenter* amplecti. Discam *interiori* cordis ore degustare. 74 180. 121.

232. L. 3. C. 7. Propter *modicam contrarietatem* deficis. Non *est totum* perditum, quando minus bene sentis. *Prægustus* patriæ vadit & venit. Non te conturbent *phantasiæ*. Forte serva *propositum*. Inimicus nititur desiderium *evacuare*. *Stabis* confusus. 39. S. 30. - . 1. 56. S. 74.

233. L. 3. C. 8. utilius est, *devotionis gratiam* non multum *ponderare*. Quidam non *pensantes* suæ *parvitatis* mensuram facti sunt *depauperati*. Suum *sentire* sequi volunt. S. 24. 43. 3. -. S.

234. Melius est *midicum* sapere cum parva *intelligentia*. Non *satis* virtuose *sapit*, qui tempore *gravitatis* nimis desperate se gerit, sæpe tempore belli *nimis dejectus*. 39. S. 52. 53. 19. 36. 9.

235. Si scires *modicus* in te permanere, non incideres tam cito in *offensam*. 39. S.

236. L. 3. C. 9. Si me *vilificavero* & ad *nihilum* redegero, & ab omni propria *reputatione* defecero, atque *pulverisavero*, omnis æstimatio in valle *nihilitatis* meæ submergetur. 1. 21. 11. -. 21.

237. Si mihi relinquor, Ecce *tota* infirmitas; mirum *valde* quod tam benignè à te *complector*; me amando ad *nihilum* redegi. 30. 123. S. 21.

238. L. 3. C. 10. Ego debeo esse finis tuus *ultimatus*; ex hac intentione *purificabitur* affectus tuus. *Totum* dedi, *totum* rehabere volo. Cor *privatus* amor non occupabit. Si recte *sapis*, in me sperabis. 1. - . 30. S. 53.

239. L. 3. C. 11. Nunquam debeo in tuis laudibus *fastidire*; omnibus *abdicatis monasticam* vitam assumant. O amplectendum servitium, quo summum *promeretur* bonum. - . 1. 1. - .

240. L. 3. C. 12. Desiderium *totaliter ponas* secundum desiderium meum, & *bene* contentus eris nec aliis per *indisciplinationem* scandalum generes, oportet *viriliter* appetitui *contraire*, ut paucis *contentari* discat, & *simplicibus* delectari. 15. 14. 69. 1. 10. S. 12. 50.

241. L. 3. C. 13. Cum fueris tribulationibus *exercitatus*, & *contrarietatibus* probatus, studeas mala *æquanimiter* tolerare. Homines sæculi parum *ponderant* suas tribulationes. Propter *modicum* corruptibilis vitæ mortem animæ incurrunt. Si *veraciter* vis delectari. Obsistet *insolita* consuetudo, *remurmurabit* Caro. 3. 1. 2. 24. 39. 23. - . -

242. L. 3. C. 14. Qui quærit *privata*, amittit communia. Qui non *libenter* superiori se subdit, signum est, quod caro *recalcitrat*. Citius vincitur inimicus, si *interior homo* fuerit *devastatus*. Quid plene te *resignare* trepidas? disce te sub omnium pedibus *incurvare*, disce voluntates tuas *frangere* S. 180. - 9. . 10. 2. 23.

243. L. 3. C. 15. Expavescit anima mea *valde*. O quam submittere me debeo sub *abyssalibus* judiciis tuis Domine. O pe-

O pelagus *intransnatabile* ubi nihil de de me reperio, quam *nihil* de *nihilo*, in *toto nihil*. 123. -.-.21. 30.

244. L. 3. C. 16. Mihi *totum* committendum est, & dicendum, tu scis, *qualiter* melius *est*; *gyra* & *reversa* me. 3". S.S. 1.-

245. L. 3. C. 18. Non poteris *plene* consolari; exspecta *modicum*. Verum solatium quod *intus* percipitur. Hoc mihi consolatio, *libentur* velle carere humano solatio. 11. 39. 33. 180.

246. L. 3. C. 19. *Nimis casualiter stat* 36.-74.

247. L. 3. C. 20. Miserias non *indignanter* feras. Multas *querimonias* audivi. Dignum est, ut *me* patienter *sustineam*, etsi onerosa hæc vita. *Quanti retro manerent*. -.-7.5.1.

248. L. 3. C. 21. Multi *graviter* tribulati & *exercitati*. Feres *levius*. Non attendas, utrum à *Prælato*, an æquali exercearis. 7. 1. 9. 56.

249. *Totum gratanter* de manu Dei accipe. Nihil pro eo *passum* sine merito; certa *viriliter*. Tu scis, quod *modicum* possum pati, efficiatur mihi exercitatio *optabilis*; nam pati pro te *valde* salubre. 30. 17. S. 10. 39. -. 123.

250. L. 3. C. 22. Propono me fortiter acturum, sed cum *modica* tentatio venerit magna mihi *angustia*. *Valde* vilis quandoque res. Me *reverberat*, quod tam *labilis* sum. Tœdet *valde* sic vivere. Robora me, ne caro necdum *plene* subjecta *valeat* dominari. Qui sub *disciplina* vivere student, dulcedinem veris *abrenuntiatoribus* promissam non ignorant. 39. 1. 123. -. -. 11. 17. 27. -

251. L. 3. C. 23. Super omnem scientiam & *subtiltiatem*, super omnem *jubilationem* tu *solatiosissimus*. Non potest cor meum *veraciter* requiescere, nec *totaliter contentari*, nisi in te, 6. 4. - 23. 15. 12.

252. L. 3. C. 23. Quis mihi det pennas ad volandum & *pausandum* in te? O quando ad *plenum* dabitur vacare mihi? *quando ad plenum* recolligam me in te, ut sentiam te super omnem *sensum*? veniat Dominus meus ad *pauperculum* suum. 7. 11. 13. 14.

253. Tu mihi *intus* loquaris. Quid habet servus tuus, nisi ut se humiliet *valde*, memor propriæ *vilitatis*. Sunt opera tua bona *valde*. 33. 123. 7.

254. L. 3. C. 24. Cum tuam nobilitatem *attendo*. Quæcunque *exterius* & *interius* possidemus. Ille major est, qui in *regratiando devotior*. *Te attendere* debet, quod tam *affluenter* largiris. 33. 121. 15. 440. 2.

255. Pro magno *reputo* beneficio, non multa habere, unde *exterius* laus appareat, ita ut quis considerata *vilitate* personæ suæ non modo *gravitatem* aut *dejectionem* inde non percipiat, sed potius *consolationem*. 19. 121. 7. 19. 9. SS.

256. Tantum quis *contentari* debet, ut ita *libenter* velit esse minimus, sicut aliquis *optaret* esse maximus, atque ita libenter *despicabilis*. 12. 180. 14. p. volo. 1.

257. L. 3. C. 27. Rape me *indurabili* consolatione, quia nulla res creata appetitum meum *plenariè valet quietare*. 1. 11. 17. 5.

258. L. 3. C. 28. Tu non *indiges respondere* pro aliis; quid ergo te *implicas*. Tu serva te in *bona* pace, & dimitte *agitantem agitare*, quantum voluerit.

Libenter tibi loquerer verbum. *1. 15.* SS. 50. 180.

259. L. *3.* C. *29.* Rebus tibi non commiſſis te non *implices*; non exiſtimes *totum* eſſe bonum, ſi nullam ſenſeris *gravitatem.* In devotione non conſiſtit *profectus.* Omnia æqua lance *penſes*, tunc *indubitata* ſpes erit. 15, *30. 19. 24. 43.* 1.

260. L. *3.* C. 30. Ne nimis *implicer* à neceſſitatibus corporalibus, quæ animam *pœnaliter gravant.* 15. 1. *2.*

261. L. *3.* C. *31.* Mirum, quod non *ex toto fundo cordis* te mihi committis. *Sta* ad beneplacitum meum. Nunquam eris in *quietudine*; nec diu *ſtabit* pax quæſita *forinſecus*, niſi *ſteteris* in me. - 74. S. 121.

262. L. *3.* C. 32. Da virtutem corroborari in *interiori homine.* 9.

263. L. *3.* C. 33. Si ambulas ab *intra*, non *ponderabis* volantia verba. Eſt prudentia *introrſus* converti. Non ſit pax tua in *ore hominum.* Ex inordinato amore naſcitur *inquietudo. 33.* 24. *121.* 1. S.

264. L. 3. C. 34. Non eſt cordi meo *bene*, cum fuero *valde* humiliatus, & *gravatus*; ego *bene* merui *gravari*, 69. 123. 24.

265. L. *3.* C. 35. Venias ad me, cum tibi non fuerit *bene.* Quid *importat* ſollicitudo de futuris? niſi ut *triſtitiam ſuper triſtitiam* habeas? 69. *1. 5.*

266. Quando exiſtimas *totum* perditum, non debes judicare ſecundum præſens *ſentire*, nec *gravitati* inhærere. *30.* 44. 19.

267. Noli putare te derelictum *ex toto.* Expedit, ut *exercitemini* adverſis, & ut interdum ſine *ſapore* relinquaris. Si tibi miſero *gravitatem*, aut *contrarietatem*, cito ſublevare poſſum. 1. 1. *S. 19. S.*

268. Juſtus ſum, & *recommendabilis multum.* Si rectè *ſapis*, & *in veritate* aſpicis, nunquam debes tam *dejectè* contriſtari. *S. 53.* - . *15.*

269. L. *3.* C. 36. *Bene* indigeo majori gratia. Oportet *pertranſire* creaturam, & in exceſſu mentis *ſtare.* A creaturis *expeditus.* 69. *1.* 74. *S.*

270. Pauci ſciunt, ſe à creaturis *ad plenum ſequeſtrare.* Quidquid ſcit, non eſt magni *ponderis.* Diu *parvus* erit, qui aliquid æſtimat, niſi ſummum bonum. *11. S. 3.*

271. 234. Eſt magna differentia *illuminati* & *devoti* viri, & *litterati* clerici. In ſenſibilibus *ſtatur.* De *interioribus* raro *recollectis* ſenſibus cogitatur. *S.* 440. *10.* 74, *121. S.*

272. Poſt *modicam* recollectionem *foras* erumpimus, nec opera noſtra trutinamus. Actio index eſt *interioris* vigoris. Quanta quis virtute fecerit, non *penſatur.* Si fuerit bonus *laborator*, inveſtigatur, quam *devotus* & *internus*, tacetur. 39. 33. 121. 41. - 440. 9.

273. L. 3. C. 37. *Totaliter* abneges te. *Compediti* ſunt omnes *gyrogavi*, ac componentes, quod non ſtabit. Peribit *totum* quod non eſt ex Deo, hoc mente *pertracta*, non enim eſt *ludus parvulorum.* 15. - . - , 30. 3. -

274. Utinam ſic *tecum eſſet*, ut ad nutum meum *pure ſtares*, tunc mihi *valde* placeres, *poſtpone* terrenam ſapientiam. Cœleſtis ſapientia non *alta ſapiens* de ſe; multi eam *oretenus* prædicant. S. S. 123. 1. 40. 53. 2.

275. L. 3. C. 38. *Stat bene* doctus in ſpiritu oculo *impratermiſſe* in me directo.

ꝺto. Reſpicit *citò* in aliquod delectabile, & *raro totus* liber à nævo propriæ *exquiſitionis* invenitur. 74. 69. - 33. S. 30. 1.

276. L. 3. C. 39. amanti *ſapit* Deus. O *ſapidum* verbum. Si debet bene *ſapere.* Cui tu *ſapis*, quid ei rectè non *ſapiet*, cui tu non *ſapis*, quid ei *ad jucunditatem* eſſe poterit. Deficiunt, qui carnem *ſapiunt.* Iſtis *ſapit* Deus. Diſſimilis *ſapor* creatoris & creaturæ, fulgura coruſcationem ad inhærendum tibi *jubiloſis* exceſſibus. 53. - . - .

277. L. 3. C. 40. Inter hoſtes verſaris *à dextris & ſiniſtris.* Non *ponis* cor in me. Oportet *viriliter* omnia *pertranſire*, non *ponas te* ad multam requiem, ſancti habuerunt *gravitates*, *viriliter* age, ego reddam *pleniſſimè.* 1. 14. 10. 1. 19. 11.

278. L. 3. C. 41. Ora lequentium *mendoſa.* Noli contendere verbis *queruloſis.* 1. 1.

279. L. 3. C. 42. *Sta* ſine proprietate; adjicietur gratia ſtatim, ut te *reſignaveris.* Quoties me *reſignabo*? Sis à propria voluntate *intus* & *foris* ſpoliatus. Non *plenè* Deo confidunt. Sine reſignatione non *ſtat* unio. 74. 10. 3. 11.

280. L. 3 C. 43 ſis *interius* liber. Si in omni eventu *ſtas*, *redies* pro improbitatibus hominum *ſublevandis.* Confugere debes in *cordis tui ſecretarium.* 121. 74. S. 1. 5.

281. L. 3. C. 44. Sæpe homo rem *agitat*; homo *abnegatus valde* liber eſt. 50. . 123.

282. L. 3. C. 45. Certè, niſi à te fuero *interius* informatus, *totus* efficior tepidus. Si *bene* ſcirem humanam conſolationem abjicere. Unde appeto *reputari*? nunquid de *nihilo*? 121. 30. 69. 19. 21.

283. L. 3. C. 46. Noli tibi *attrahere*, ſi videas alios honorari. Non *habeo conqueri.* Non poſſum *interius pacificari.* 2. 30. 121. 1.

284. L. 3. C. 47. Pax non eſt *ponenda* in hominibus. Si *ponis* pacem tuam cum aliqua perſona propter tuum *conſentire*, & *convivere*, *impacatus* eris. In me debet amici dilectio *ſtare.* 14. Infinitivus 44. - . 74.

285. Si ſcires te *annihilare*, tunc deberem in te *cum magna gratia emanare modicum* retardat à ſummo bono. Homo *vileſcit.* 1. - . 39. 4.

286. L. 3. C. 48. *Attende* verba mea. Doceo ſine *pugnatione* argumentorum. Doceo æterna *ſapere*, non in ſtudendo *ſubtilia.* *Intus* ſum Doctor, cogitationum *intellector.* 33. - 53. S. 33. - .

287. L. 3. C. 49. De non *attrahendo* ſibi res exteriores. Multa oportet ſurda aure *pertranſire.* Utilius eſt, unicuique ſuum *ſenſum* relinquere. 2. 1. 13.

288. Si bene *ſteteris* cum Deo, facilius *te portabis.* Pro *modico* quæſtu curritur; *totus* homo in *exterioribus* jacet. 74. 5. 2. 9. S. 131.

289 L. 3. C. 50. Quis ſe ita *circumſpectè cuſtodire valet*, ut in *perplexitatem* aliquando non veniat? 5. 14. 17. 1.

290. Si fuerit *implicatus*, efuetur. Rarus amicus perſeverans in *preſſuris.* O quam bene *ſapuit* illa anima! 15. 13. 53.

291. L. 3. C. 51. Te *libenter* velis emendare; *penſa*, quod velis *libenter* pro Deo ſuſtinere. Parum *ſatis* eſt, ut verba ſuſtineas. Quare tam parva tibi *ad cor tranſeunt*, niſi quia homines *attendis.* Qui cor *intus* non habet, faciliter

ter movetur. 180. 53. 52. 1. 33. 33.

292. Qui non appetit proprio judicio *stare*. Ego scio, *qualiter* res acta *est*. Ego *injuriantem* novi. Debeo *me* mansuetè *sustinere*. Dona gratiam *sufferentiæ*! melior est tua misericordia, quam mea *opinata* justitia. 74. S. - . - . 1. - .

293. L. 3. C. 52. Non diu hic *gravaberis*, cessabit omnis *tumultus*. *Modicum* est, quod transit. Sustine *viriliter*; erit salus *indefectiva*. *Affectores pro nihilo* inter homines *computari*. O si tibi hæc *saperent*, & profunde *ad cor transirent*. 24. 21. 39. 10. 18. 21. 7. 53. 1.

294. L. 3. C. 52. Quàm *tædiosa* ista vita! multis vanitatibus *implicatur*, tentationibus *gravatur*. Quando *ad plenum* lætabor? quando ero sine omni *gravamine*? 2. 15. 4. 11. 13.

295. Quando erit pax *intus* & foris, pax *ex omni parte*? *opto* inhærere cœlestibus, sed deprimunt *immortificatæ* passiones. Confiteor *verè*, quia *valde* distractè me habeo. Si cœlum diligo, de cœlestibus *libenter penso*. 23. 1. 14. 1. 21. 123. 180. 53.

296. Beatus, qui creaturis *licentiam abeundi* tribuit, terrenis *foris & intus* exclusis, ut *serenata* mente orationem offerat. 2. 23. -

297. L. 3. C. 54. Non hoc *cogitato* tuo accipis. *desideranter* petunt. Quod aliis placet, *processum* habebit, quod tu dicis *pro nihilo computabitur*. 1. 13. - . - 21. 7.

298. Erunt alii magni in *ore hominum*, tu ad *nihil utilis* judicaberis. In his probati solet servus, *qualiter* se abnegare, & *frangere* quiverit. *moneri indiges*. 1. - . S. 33. 1.

299. Durum tibi videtur, proprium *sentire* omittere; sed *pensá* prœmium *nimis* magnum, & non habebis *gravamen*, sed solamen. S. 53. 36. 10.

300. Pro *modica* hac voluntate in cœlis tua voluntas nil cupiet *extraneum*, vel *privatum*. Inclina te *sub omnium manibus*, sive *Prælatus*, sive minor innuerit. 39. 9. S. - 56.

301. L. 3. C. 55. Venit hora, ut ad *modicum* tempus succumbat *foris* servus tuus, vivat verò semper apud te *intus*; *vilipendatur*, ut glorificetur. Gratias tibi, quia immisisti angustias *foris & intus*, ut incurvem *tortuositatem meam*. 39. 33. 6. -

302. Da hoc *reputare*, quod tibi pretiosum apparet. Non me sinas secundum auditum hominum *sententiare*. Quid est homo, quia *reputatur* ab homine. *Veraciter* confundit, cum laudat. 19. . 25.

303. L. 3. C. 56. Non *vales* semper in ferventiori desiderio *stare*; senties *gravamen* cordis, eo quod non *vales* spiritualibus *indesinenter* inhærere. 17. 74. 10. 1.

304. L. 3. C. 57. *Nihil dignus* sum. In multis *valde* deliqui, vera *pensata* ratione. Nec decet me inter *devotos* tuos commorari. - 123. 53. 440.

305. L. 3. C. 58. Nullius require *confabulationem*, ut *compunctam* teneas mentem; si scandere *gliscis*, oportet *viriliter* incipere. S. 27. - . 10.

306. Ex hoc vitio pendet *totum*, quidquid *radicaliter* vincendum est. Pauci *plenè* extra se tendunt; nulli creaturæ *concupiscenter* inhæreat. 30. 1. 11. - .

307. L. 3. C. 59. Motus naturæ & gratiæ *valde* contrariè moventur. Gratia *simpli-*

simpliciter ambulat, in Deo *finaliter* requiescit, resistit *sensualitati*, sub *disciplina amat teneri*, *libenter* amplectitur laborem, *simplicibus* delectatur. 123. 50. 10. 4. 27. 2. 180.

308. Nec verbis durioribus *acerbatur*; restringit evagitiones; in omni *sensu* se submittit; natura abhorret *vilia & grossa*; multum *ponderari* sua gesta concupiscit, quando natura premitur, *interior homo* reformatur. -. 13. 7. 6. 24. 9.

309. L. 3. C. 60. Non obediendum *sensualitati*. Dum *sensualitati* obedio. Nec *alta* speculatio æstimetur. Gratia solamen *pressuræ*, *fugatrix* tristitiæ, *ablatrix* timoris, *productrix* lachrimarum. 4 40 13. -. -. -.

310. L. 3. C. 61. Quantum *vales* à te exire. Nil delectat *plenè*. *Retro* abire non licet, sequamur *viriliter*. 17. 11. 1. 10.

311. L. 3. C. 62. Nunc *dimitte* transire. *Satis* virilis es. *Attende* fragilitatem tuam. Hoc te non *dejiciat*, nec diu *implicet*. S. 52. 33. 3. 15.

312. *Pone ex corde*; sustine patienter, si non potes *gaudenter*. Dolor *dulcorabitur*. Non est *totum* frustratum. Ego sum, qui mœrentes erigo *sospitate*. - 4. 1. 30. 1.

313. L. 3. C. 63. Cave disputare de *altis* materiis. Ego infudi consolationes *magnificas*. Sancti *toti* in amorem Dei pergunt. De virtutum suarum *parvitate* cogitat melius, quam de Sanctorum majoritate aut *parvitate* disputat. Illi *bene contentantur*. Si homines scirent *contentari*. Gaudio *superexffluenti* replentur. 40. 13. 3. 69. 12. 1.

314. L. 3. C. 64. Ubi mihi *bene* fuit sine te? *totum* infirmum invenio extra te. 69. 30.

315. L. 4. C. 1. Verba tua *gratanter* sunt suscipienda; *libenter* ea recipio, sed me *reverberat* conscientia. Jubes ut *fiducialiter* accedam. Quid sibi vult tam *amicabilis* invitatio & *dignatio*. Moyses arcam ex lignis *imputribilibus* fecit, est *valde* magna distantia inter arcam, & hostiam sacrificiorum *completivam*. Saltavit *devotissimus* Rex David. 17. 180. -. 3. 1. 1. - 1 3. -. 440.

316. Sæpe in talibus videndis est novitas *invisorum* & *modicus* fructus. Ad te non trahit *sensualitas*. Dolendum *valde* super tepiditate nostra. Heu! tam *ineffabile* donum non magis *attendere*. -. 39 4. 123. 1. 33.

317. L. 4. C. 2. *Super bonitate* tua confisus. Confiteor *vilitatem* meam. Quid cogitabo, nisi me *totaliter* humiliando. Despicio me in profundum *vilitatis* meæ. Qualis *dignatio* illucescit? sub *modica* specie integer contineris. Debes hoc mysterium *pensare*. 5. 7. 15. 1. 39. 43.

318. L. 4. C. 3. Venio, ut *bene* mihi sit, desidero te *reverenter* suscipere, *quatenus* merear benedici. Sine te vivere non *valeo*. Sæpe *tepesco*, & à *proposito defluo*. Ad *pauperculam* dignaris venire animam. *Vivificator* omnium. 69. S. S. 17. 4. -. 14. -. -

319. L. 4. C. 4. Ut ad *magnificum* Sacramentum merear accedere *devotè*. Suavitas in hoc *plenariè* latet. Quid ego de tam *alto* secreto potero investigare. 13. 440. 11. 40.

320. In *simplicitate* cordis *totus*

amore *perfluam*, & de nulla consolatione aliena me *intromittam*; est hoc *altissimum* Sacramentum; Passiones *frænantur*; charitas *ignescit*. 50. S. - 40. 1. 1.

321. *Susceptor* animæ meæ, *reparator* infirmitatis, & *totius* dator consolationis. De imo *dejectionis* erigis. Cum electis tam *dispensanter* agis, ut *patenter* experiantur. - . - . 30 9. - . 1.

322. Saltem *modicam* capiam guttulam. Tu fons es *superabundans*. Tentationibus *inquietor*; passionibus *implicor*. 39. - 4. 15.

323. Deus *operator*. Plùs Deo credendum, quàm proprio *sensui*. Non *alleviasti* onus. Alligatus es vinculo *disciplinæ*. 13. 2. 27.

324. Sacerdotis *conversatio* non cum *popularibus*. Habet *ante & retro* signum crucis. *Post se* cruce signatus est. 38. - . - . - .

325. L. 4. C. 6. Cum *vilitatem* meam *penso*, contremisco *valde*. Utile est scire, *qualiter devotè* debeam accedere. 7. 43. 123. S. 440.

326. L. 4. C. 7. Dole, quòd ita *carnalis* sis, & *immortificatus*, tam *incustoditus* tam sæpe *phantasiis implicatus*, tam *multum* inclinatus ad *exteriora* tam negligens ad *interiora*; tam levis ad *dissolutionem*, tam *curiosus* ad nova. 3. 1. 40. 1. 15. 86. 121. 12. 5.

327. Tam *inconsideratus* in loquendo, *incontinens* ad tacendum; tam *modicum* ad effectum perducens. - 1. - 39.

328. L. 4. C. 8. Debes *cum* omnibus viribus, quanto *intimius* vales, offerre. Si in teipso *steteris*, non est *plena* oblatio. Ideo tam pauci *illuminati* & liberi *intus* efficiuntur. Cor Deo *totaliter* tribuam. volo *libenter* esse tecum. - . 8. 17. 74. 11. 1. 33. 15. 180.

329. L. 4. C. 9. Omnia mihi *plenè* indulgeas. Quid possum, nisi misericordiam *incessanter* deprecari. *Resigno* me. 11. 2. 10.

330. Sancti ad te *medullitus* inhiabunt. Concede *modicum* de *cordiali* affectu. - . 39. 11.

331. L. 4. C. 10. Recurrendum est ad fontem *totius* pietatis, *quatenus* curari *valeas*. & *vigilantior*, pejores satanæ *immissiones* patiuntur. 30. S. 17. S. 3.

332. Cuncta *phantasmata* retorquenda. Non est curandum de *phantasiis*. Propter parvam *gravitatem* non dimittas communionem. 9. 1. 19.

333. *Vade confiteri*. *Offensiones* aliis *libenter* indulgebis. Cras magis *ineptus* eris. S. S. 180. 1.

334. *Quanto* citius *valeas*, à *gravitate* & *inertia* te excutias, quia nihil *importat* diu *anxiari*. - 17. 19. 2. 1. 2.

335. Nocet se à communione *sequestrare*, & communionem *protelare*. - . 2.

336. *Dissoluti* moras confitendi *libenter* accipiunt, ne ad majorem sui *custodiam se dare* teneantur. Heu, quam *modicam* charitatem & debilem *devotionem* habent, qui sacram communionem tam faciliter *postponunt*. 12. 180. 14. 11. 39. 440. 1.

337. Accende *frigiditatem* meam, tu solus mihi *dulcescas*, *totum* bonum meum. Utinam me *totaliter* accendas. Quid

Quid mirùm, si totus ex te *ignescerem*. -. 4. 30. 15. 1.

338. L. 4. C. 11. Sancti gaudent in claritatem *abyssalis* Deitatis transformati. Me nulla creatura potest *quietare*, nisi tu Deus, quem desidero *aeternaliter* contemplari. -. 5. 9.

338. *Ponam me ad* patientiam. Cum *fruibili* unione potiti fuerint, & *bene* consolati. 14. 1. 69.

339. L. 4. C. 12. Ibi est locus *requietionis*, exclude *totum* saeculum, & vitiorum *tumultum*, nihil habet ad retribuendum, nisi *regratiando* - . 30. 21. 15.

340. L. 4. C. 13. Æterna *sapere* discam, quando ero mei *totaliter* oblitus 53. 15.

341. L. 41. C. 14. Confundor, quod non sum *totaliter* accensus, nec ita vehementer affectus & *attractus*. 15. -

342. L. 4. C. 15. Oportet *devotionis gratiam instanter* quaerere, *indesinenter* petere, *fiducialiter* exspectare, *gratanter* recipere. Humiliare te debes, cum parum *devotionis gratiam interius* sentis, sed non nimium *dejici*. S. 1. 1. 3. 17. 121. 15.

343. Si gratia pro voto adesset, non esset *bene portabile*. Propterea exspectanda *devotionis gratia*. *Modicum* saepe est, quod gratiam impedit si tamen *modicum* dici debet. 69. 1. S. 39.

344. Si te in teipso *posueris pacatum*, te invenies, quia *bene sapiet*. Se *posuit totaliter* in manu ejus. 14. - . 69. 53. 15.

345. L. 4. C. 16. Saepe sum *gravatus*. Te pro *sublevamine* deprecor. 24. 3.

346. L. 4. C. 17. Cum *toto* cordis affectu, in ardentissima *devotione totum* bonum meum, felicitas *interminabilis*. 30. 440. 2.

347. Offero *inflammata* desideria cum *intimo* favore. Nihil *opto* mihi reservare. 1. 8. 14.

348. Opto omnia *libentissime* immolare. Te *affecto* suscipere. 180. 18.

349. Joannes laetabundus exultavit, *valde* se humilians, omnium *devotorum jubilationes* offero. 123. 440. 4.

350. L. 4. C. 18. Plus valet *tolerabilis* inquisitio veritatis. Non exigitur *altitudo intellectûs*. Humilia *sensum tuum*. Deus aperit *sensum suum* puris mentibus. 1. 40. 13.

Haec sunt partim verba minus usitata, partim consuetudines verborum usitatorum inprimis authori familiarium non communes omnibus authoribus, partim consuetudines particulares fingendi aut derivandi, nova verba, quae non sunt communes bonis authoribus. Itaque cum haec omnia reperiantur in aliis opusculis Thomae Kemp. non potest esse possibile secundum leges combinatorias, quin sit idem author; sicut fieri non potest, ut duo vultus vel duae imagines conveniant in trecentis Notis characteristicis, quae conveniant aliàs in singulari paucis, quin hae duae imagines repraesentent faciem ejusdem hominis.

* * * *

§. 4.

Similitudo in ſententiis, alluſionibus, numero, & variis aliis Notis characteriſticis.

I. L. 1. C. 17. Habitus & tonſura modicum conferunt, ſed mutatio morum & integra mortificatio paſſionum. Serm. 14. ad Nov. n. 9. Non veſtis pulchra perfectum facit religioſum, ſed perfecta ſæculi abrenuntiatio, & vitiorum quotidiana mortificatio.

II. L. 1. C. 2. Quid prodeſt tibi alta de Trinitate diſputare, ſi careas humilitate? S. 11. n. 9. Quid prodeſt altum nomen ſine humilitate?

III. L. 1. C. 11. Si non vincis parva & levia, quomodo ſuperabis difficiliora Hortul. C. 15. n. 1. Si non potes parva vincere, non poteris graviora ſuperare.

IV. L. 1. C. 12. Valde vilis quandoque res eſt, unde gravis tentatio provenit. Hort. c. 15. n. 2. Sæpe valde parva res, unde homo valde graviter tentatur in ſeipſo, vel etiam vexatur ab alio.

V. L. 3. C. 50. Sancta illa anima, quæ dixit, mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata. In opuſc. Beata Agatha ingenua virgo ait: Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata eſt.

VI. L. 1. C. 2. Ama neſciri & pro nihilo reputari. In opuſc. Ama neſciri & pro nihilo reputari.

VII. L. 1. C. 22. Miſer es, ubicunque fueris, niſi ad Deum te convertas Soliloq. C. 14. quocunque te vertere diſponis, dolores ſemper invenies, & tœdia multa, niſi fueris ad creatorem converſus.

VIII. L. 1. C. 3. Ubi ſunt modo, quos bene noviſti, dum adhuc viverent & florerent? opuſc. 5. C. 2. n. 9. Ubi ſunt qui in hoc mundo floruerunt.

IX. L. 1. C. 1. Omnia vanitas præter amare Deum. Manual. C. 7. Omnia pereunt præter amare Deum.

X. L. 2. C. 11. Plures invenit Jeſus ſocios menſæ, ſed paucos abſtinentiæ. Hortul. C. 7. Chriſtus multos habet amatores & ſodales menſæ, ſed paucos ſectatores abſtinentiæ.

XI. L. 2. C. 12. Tota vita Chriſti crux fuit & martyrium. In Cantic. 8. tota vita Jeſu Chriſti crux fuit & martyrium.

XII. L. 1. C. 15. Sæpe videtur eſſe charitas, & eſt magis carnalitas. De diſcipl. C. 11. Sæpè putatur eſſe charitas, & eſt magis carnalitas.

XIII. L. 1. C. 17. *De abnegatione ſui.* Tene breve & conſummatum verbum. In hoc brevi verbo includitur omnis perfectio religioſorum. De diſpenſ. l. 1. C. 3. Quidquid virtutis, quidquid perfectionis, quidquid ſpiritualis eſt converſationis, in hoc uno adimplevi, videlicet in plenaria mei abnegatione.

XIV. L. 1. Habetur perpetuum colloquium cum Deo. C. 2. Loquere Domine, quia audit ſervus tuus. C. 3. Audi fili mi verba mea. C. 4. Domine Deus meus omnia bona tu. C. 5. Fili ambula coram me. C. 6. Benedico te pater cœleſtis. C. 7. Fili non es adhuc fortis &c. In Doctrin. C. 11. Domine durus videtur hic ſermo. Audi fili me & docebo te. Domine verum eſt quod loqueris. In Soliloq. C. 18. Dilecte Domine, reſponde pro me, tu loquere.

o quere. Et vox dilecti mei: Non attendas ad voces exprobrantium, cui ego: dilecte Domine, non eis inputetur. Dicit ille: bonum, quia humiliasti te Simile Colloquium habet de 3. Tabernac. C. 1.

XV. L. 1. C. 22. Nemo est in mundo sine aliqua tribulatione, quamvis Rex sit aut Papa. & C. 13. quamdiu in mundo vivimus, sine tribulatione esse non possumus; una tentatione seu tribulatione recedente alia supervenit, & semper aliquid ad patiendum habebimus, nemo tam perfectus qui non habeat tentationes. Non est ordo tam sanctus, nec locus tam secretus, ubi non sunt adversitates. Serm. 10. ad Novit. Nemini parcit Deus, sed dat unicuique suum onus ad portandum ut habeat causam ad multum promerendum. Impugnatur omnis Christianus sive religiosus, sive sæcularis, nec dives nec pauper sine onere est. Quilibet habet satis ad portandum.

XVI. L. 1. C. 22. Dicunt multi, Ecce, quam bonam vitam ille habet, quàm dives, quam potens, quam excelsus! sed attende ad cœlestia bona. Væ amantibus suam miseriam, in fine graviter sentient, quam vile erat, quod amaverunt. Sancti non attenderunt, quæ carni placuerunt; quando tribularis, tunc tempus est promerendi.

Serm. 10. ad Novit. Non scandalizet vos, si mali florent in mundo, & boni gemunt sub onere; Deus meliora & æterna bona providit electis suis; malis omnia in eorum pernitiem retorquet. permittit Deus multas tribulationes cadere super justos ad meritorum augmentum. Sanctorum vitam aspicite, ut in adversis fortes sitis.

XVII. L. 2. C. 12. Durus multis videtur hic sermo: abnega temetipsum & sequere me. Sed quid times tollere crucem, per quam itur ad regnum? in cruce salus, in cruce gaudium spiritûs. Tolle ergo crucem & sequere Jesum, & ibis in vitam æternam. Præcessit ille bajulans sibi crucem, ut tu portes crucem. Qui si socius fueris pœnæ, eris & gloriæ. Si hoc durum, multo durius erit, audire illud extremum verbum, discedite maledicti in ignem æternum. Serm. 23. de Pass. Demonstrat Christus exemplo, quod docuit verbo: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Ne formides, per crucem itur ad salutem; per pœnam pervenitur ad gloriam. Ecce, habes præcessorem asperioris viæ Jesum; bajulat humilis Jesus Crucem suam; sequere Dominum, ut eo duce pervenias ad æternæ felicitatis regnum. Videtur via crucis amara & gravis, sed finis erit bonus. Nonne melius est, nunc lugubrem ducere vitam, quàm cum diabolo æternaliter cruciari in inferno? similia habet Serm. 19. ad Novit. Serm. 24. de Pass. Enchir. C. 1.

XVIII. Frequenter agit contra inordinatum sciendi desiderium. Nempe. L. 1. C. 1. 2. 3. L. 3. C. 63. & L. 3. C. 48. ubi sic habet: *Contra vanam & sæcularem scientiam.* Nunquam legas verbum, ut doctior aut sapientior possis evadere. Væ illis, qui multa curiosè inquirunt, & de via mihi serviendi parùm curant. Ego doceo sine pugnatione argumentorum. Et L. 1. C. 3. Quid curæ nobis de

generibus aut ſpeciebus ? quid prodeſt magna cavillatio de occultis, & obſcuris rebus? humilis tui cognitio certior via eſt ad Deum, quàm profunda ſcientiæ inquiſitio. O ſi tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia, ſicut ad movendas quæſtiones! quia verò plures magis ſtudent ſcire, quam vivere, ideo ſæpe errant. Quid prodeſt alta de Trinitate diſputare, ſi careas humilitate. L. 1. C. 1.

Idem in aliis opuſculis paſſim. In vita Gerardi C. 18. Nullam propone artem ſtudere, nullum librum facere, nullam practicam ſcientiæ exercere ad dilatandam famam meam, & nomen ſcientiæ meæ, vel ad habendos honores, vel ad memoriam mei relinquendam. Item nullum verbum proferas, de quo multum religioſus vel ſcientificus appareas. Item omnem diſputationem publicam vitare, quæ eſt litigioſa, ſicut ſunt diſputationes Theologorum & Artiſtarum Pariſiis. Serm. 12. ad Novit. Multi philoſophi & magni in oculis ſuis ab humilitate recedentes à veritate erraverunt. Multi Magiſtri de humilitate & contemptu mundi prædicant, qui tamen vix à longe Chriſtum ſequuntur.

XIX. Frequenter adhortatur per particulam Eja! L. 1. C. 25. *Eja, chariſſimi.* L. 2. C. 1. Eja, anima. L. 1. C. 5. Eja Domine Deus. L. 3. C. 56. Eja, fratres. Serm. 2. Nov. Eja chariſſime. Serm. 6. ad Frat. Eja, quantum lætabuntur! Medit. 10. de Nativ. Eja, Domine Jeſu ſoliloq. C. 22. Eja, anima mea, & C. 24. Eja, obſecro te Domina mea, de Diſpenſ. Eja, Martha.

XX. Frequenter habet modum exclamandi, *O quàm.* L. 1 C. 13. O quàm citò tranſit gloria mundi C. 18. O quam multas tribulationes paſſi ſunt. O quam ſtrictam vitam duxerunt. L. 3. C. 10. O quam magna multitudo C. 14. O quam breves. O quam humiliter & abjectè. O quam profundè. C. 7. O quàm ſapiens, qui ita conſiderat. C. 45. O quàm bene ſapuit illa anima. O quàm bonum & pacificum &c. Soliloq. C. 2. O quàm terribilis es. C. 5. O quàm miſer factus ſum. C. 19. O quàm ſalubre, quàm jucundæ. O quàm vanæ, quàm deceptoriæ. C. 11. O quàm dulcis & pius es. C. 16. O quàm magna miſericordia ejus. C. 14. O quàm dulcis tua præſentia. C. 21. O quàm jucundi ſunt omnes ſancti. C. 25. O quàm dulcis eſt amator tuus. &c

XXI. Frequenter utitur exclamatione optativa, *O ſi* L. 1. C. 3. O ſi tantam adhiberent diligentiam. C. 25. O ſi ſcirem. - O ſi nihil agendum incumberet. Soliloq. C. 7. O ſi paratus eſſem. O ſi in gratia mortuus eſſem. Vall. C. 10. O ſi tali frueret dulcedine C. 19. O ſi ſtudium - O ſi poſſem.

XXII. Quando narrat aliquid, fere ſemper utitur hoc initio. *Quidam* L. 1. C. 13. *quidam* dixit, principiis obſta. L. 1. C. 20. dixit *quidam* quoties inter homines fui, minor homo redii. L. 1. C. 25. cum *quidam* fluctuaret. L. 2. C. 9. *quidam* præſente gratia jam dicebat. L. 3. C. 38. *quidam* amando me didicit. L. 4. C. 50. *quidam* ait, cautus eſto. Serm. 2. Nov. n. 5. *quidam* devotus exivit. n. 6. Clericus *quidam* habitabat. Serm. 6. n. 4. fuit *quidam* frater. n. 6. frater *quidam* cœpit. Serm. 13. n. 7. dixit *quidam* devotus

votus n. 9. fuit *quidam* Ordinis Cisterciensis. n. 10. *quidam* frater regularis. n. 9. dixit *quidam* expertus. Serm. 14. n. 11. fuit *quidam* frater. Hospit. C. 1. cum *quidam* princeps. Dial. Nov. C. 5. erat sacerdos *quidam*. C. 6. fuit juvenis *quidam* &c.

XXIII. Habet quendam habitum derivandi aut excogitandi novas voces, aut talibus minus usitatis utendi. v. g. L. 1. C. 4. longanimiter res est ponderanda. L. 1. C. 4. cum conscientioso viro rem habeas. L. 1. C. 5. non quæras an magnæ litteraturæ fuerit. L. 1. C. 3. purus spiritus purus à propria exquisitione nititur esse. Talia etiam sunt supra §. 3. enumerata. Simplificatus, immortificatus, supportatio, exaudibilis, purgativus, contrariare, pauperculus, fabulatio, grossa, pigritare, defœdari, extraneus, morigeratus, tractatus sæcularium gestorum, ædificativa, perplexitas, indifferenter, apparentia, injuriare, opinata justitia, indefectivus, tœdiosus, sententiare, desideranter, tortuositas, subjectivus, fruibiliter, edomatio, suppeditare, finaliter, acerbari, fugatrix, ablatrix, productrix, interminabilis, discursus, sospitas, magnificus, parvitas, supereffluo, reverberat, fiducialiter amicabilis, imputribilis, præfigurativa, completiva, invisa, gravitates, contrarietates, deformatus, vivificator, ignesco, dispensanter, patenter, inquietor, frequentare, incustoditus, incompositus, deploratus, medullitus, immissiones satanæ, frigiditas, dulcesco, abyssalis, quietare, fruibilis, regratiari, homuncio, portabile, sublevamen, affectatus, importabile, circuitiones, sensualitas, cordialiter, scire exterius, extraneus, requietio, benedictores, defensare, pacificare, passionatus, colorare, feriatum esse, perseverabilis, implicamento, licentiare, redonare, angustiare, intransnatabile, gyrare, reversare, casualiter, gratanter, imprætermissè, querulosus, secretarium cordis, abnegatus, intellector, fontalis, desiderator, affectare, alleviari, circumsignatus, affectanter, vilificare, pulverisare, ultimatus, solatiosissimus, pauperculus, regratiari, despicabilis, indurabilis, quietudo, recommendabilis, laborator, gyrovagi. In aliis ostendit eundem habitum utendi similibus derivativis adverbiis, adjectivis, substantivis, aut verbis, habet enim in aliis opusculis has sequentes voces. Abdicata vita, abjectus homo, acceptabilis oratio, actitare, ædificatus sum bono exemplo, æternaliter, affabulari, affectare rem, affectualis, allevio, amaresco, amicabilis, ambrose, angustiori, anxiari, approximare, Artista, attædio, avisare, barbarizo, bassè, bassatio, beatificare, bleauveis, *id est cæruleis*. Boni burgenses, *id est cives*, candidare vestem, carnalitas, cauterium, choralis bonus, circumcursito, circumspectus, bonus claustralis, cogitatum, sum comunicatus, compassivus, compatienter, condolor, id est *compassio*, confortabilis, conjecturare, consolativus, consuefactus, contentari, contrariare, convulnerari, cordetenus, cordialiter, cruciamina, curialitas, custoditor, defensatrix, deificus, delectamenta, delectabiliter, desideranter, despective, despicabilis,

devo-

devotarius, dignantes, discantantes, domicella, dulcesco, dulcoro, duriter, erectivus, exemplaris, exemplificare, experientior, experimentaliter, exquisitio, extraneus, fantasticus, fervescit, fiducialiter, finaliter, flammigera, flebiliter, frequentare, frontosè, fruibilis, galeas, gaudenter, grandescit, grataнter, gratulanter, gravedo, gravitates, grossa, jactanter, ignesco, ignire, immissiones, immortificatus, impetratrix, importabilis, incessabiliter, incessanter, inclusorium; incompassivus, inconfuse, indicibilis, indifficulter, indisciplinatus, indurabilis, infrigidatus, inopinabilis, intimatus, intraneus, jocaliter, irrecompensatum, lætanter, lætificatus, larvalis, licentiare, lucitare, lubricalis, mantello, melodizo, mœstificat, morigeratus, mortificatus, nihilipendo, notanter, sub obtentu, originata, pacificatus, parvissima, passionatus, patenter, pauperculus, pausatio, pauso, pauxillum, perplexitas, persulto, pigrito, portabile, posttergo, præcautum, præconiso, præsentialiter, primordialis, probamentum, promptulus, proportionabilis, quietare, recidivare, refrigerare, regyro, regratior, repauso, reperio, secretarium, sensualitas, sentimentæ, servitor, solatiari, solatiosus, solotenus, sospitas, spatiamenta, sublevamentum, subventor, supportatio, superlumptus, tentamenta, theologicalis, tœdiosus, tubalis, tutatio, vilifico, ultimatus, vividus, unicordes.

XXIV. Continet easdem doctrinas, quas Thomas Kemp. in aliis opusculis fatetur se accepisse à Gerardo M. & ejus discipulis. 1. L. 3. C. 4. & L. 1. C. 1. 2. 3. docet non esse multum disputandum de altis materiis. Quiesce à nimio sciendi desiderio, quia magna ibi invenitur distractio; multa sunt, quæ scire parum aut nihil prodest. Multa verba non satiant animam, sed bona conscientia habet ad Deum confidentiam. & C. 3. quid prodest cavillatio de occultis? & L. 3. 48. mortificatio plus proderit, quam notitia difficilium quæstionum. Plus proficitur relinquendo omnia quam studendo subtilia. Jam vero in vita Florentii sui Magistri Thomas Kemp. C. 23. scribit: *De altis quæstionibus & subtilibus rebus omnino tacuit, sciens, quod parvam ædificationem præstant*, & in vita Arnoldi sui contubernalis n. 6. *reliquit scholastica, non magnopere laboravit pro multa scientia habenda sed pro bona conscientia.* De Gerardo M. vide n. XVIII. 2. Inscribit librum 1. de contemptu omnium vanitatum mundi. In Vita Florentii Magistri docet se hocipsum ab eo didicisse. Ait enim C. 27. num. 4. *Longum est per singulos nominare devotos Patres, qui à tempore Gerardi Magistri cœperunt, & contemporanei D. Florentii fuerunt, qui nos vanitates sæculi contemnere, & humiliter ac continenter vivere docuerunt.* 3. Totus L. 2. & 3. agit *de interna conversatione*, v. g. L. 2. C. 1. regnum Dei intra vos est. Disce ad interiora te dare, veniet Christus, ostendens tibi consolationem, si ab intus paraveris dignam mansionem.

In vita verò Florentii Magistri sui C. 14. ait: *Interdum ex scripturis Sanctis aliqua devota notabilia ad consolationem*

nem fratrum & exercitationem internorum compilavit.

4. L. 1. C. 19. Docet, faciendum esse examen singulis diebus & renovanda proposita his verbis : semper aliquid certi proponendum est, contra illa præcipuè, quæ nos magis impediunt exteriora & interiora nobis pariter scrutanda sunt, & ordinanda. Si non continuè te vales colligere, saltem colligas interdum, & ad minus semel in die, mane videlicet aut vespere, mane propone, vespere discute mores tuos, qualis eo die fuisti in verbo opere & cogitatione.

Idem docuit Florentius magister Thomæ Kemp. in Epistola ad quendam Regularem in Windesheim. Compara, inquit, diem præsentem semel in die diei præteritæ, ut apprehendere possis quod proficis in virtutibus, aut deficis. Disce semel aut bis in die tibi præesse, & vitam tuam ordinare. Habeas speculum monachorum D. Bernardi, quem librum discas etiam exterius. Item, omnes actus præveni meditatione & hoc erit tibi leve, si scis libellum exterius. Item mane & post prandium statue ante oculos tuos tuas malas consuetudines, & vitia tua principaliora, &c. Hanc Epistolam annectit Thomas Kemp. vitæ Florentii Magistri sui.
5. L. 1. C. 19. Docet, ut laboremus pro communitate. & L. *3*. C. *13*. ait: nunquam sis otiosus, sed aut legens, aut scribens, aut aliquid utilitatis pro communi laborans ; quæ communia non sunt, non sunt foras ostendenda. Cavendum, ne piger sis ad communia. Doctrina Florentii à Thoma Kemp. discipulo in vita ejus annotata habet: in labore communi sta in perpetua custodia. Semper debes niti quærere communia, quidquid est pro communi bono, sollicitè custodire debemus. In omni opere suo studeat se communitati conformare, in legendo, cantando &c.

6. Commendat obedientiam & resignationem pro animi quiete. L. *3*. C. *13*. Qui non libenter se subdit superiori, signum est, quod caro sæpe remurmurat. Disce ergo superiori te submittere. Quia adhuc te diligis, ideo plene te resignare aliorum voluntati trepidas. & L. 1. C. 9. Non invenies quietem nisi in humili subjectione. Inter puncta notabilia Florentii Magistri sui Thomas Kemp. num. 5. recenset hoc : Quam bene est vobis stare sub obedientia ; sæpe se debet homo resignare Deo & superiori, miror, quod qui est sub obedientia, non stat contentus. 7. L. 1. C. 17. dicit: Non potest diu stare pacificus, qui non nititur esse minimus & omnibus subjectus. Hoc didicit Thomas Kemp. exemplo Luberti sui confratris, de quo in ejus vita num. 10. & 20. ait: Lubertus humilis actione, humilis habitu solebat seipsum omnibus viliorem reputare, ut etiam parvo puero se subderet, & minimo Fratri in Domo ita libenter obediret, sicut D. Florentio. 8. L. 4. C. 10. docet communionem spiritualem, ad desiderium communicandi his verbis : cum præpeditus est habebit semper bonam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu sacramenti. Potest enim

quilibet devotus omni die ad ſpiritualem Chriſti communionem accedere.

In propoſitis Gerardi Mag. num. 15. Idem recenſet Thomas Kemp. Quando Pax datur, ſis paratus, ac ſi capias Corpus Chriſti, & tunc leva deſiderium, & te præpara, ut ſi ſacramentum corporaliter manducare non vales, ſaltem ſpiritualiter manduces. Plurima alia doctrinæ capita in L. d. I. ſunt deſumpta ex doctrina horum primorum Patrum Windesheimenſium.

XXV. Tandem devenio ad ſtylum & numeros ſcriptoris. In hoc genere novam mihi condidi regulam. Conſideravi intra certum orationis ambitum, v. g. intra ambitum mille vocularum, omnes partes & proprietates orationis; conſideravi, quot intra illum ambitum eſſent puncta. Si enim ſunt multa puncta, erunt multæ propoſitiones quoad ſenſum completæ, paucæ vero periodi, & ideo ſtylus erit conciſus. Numeravi intra eundem ambitum omnia epitheta; ſi enim pauca ſunt epitheta, ſtilus non poteſt eſſe inflatus; numeravi etiam, quod in eo ambitu reperirentur adjectiva, quot propoſitiones incidentes, quæ replent periodos, quod propoſitiones cauſales, aut illativæ, quæ arguunt ſtylum ſcholaſticum aut diſcurſivum, quot ſubſtantiva, quot participia, quot conglobata verba, aut ſubſtantiva conglobata, quorum omnium multitudo oſtendit copiam rerum & ſenſus, non verborum; redigi etiam numeros orationis ad certa quædam metra, cujus ſyllabas longas aut breves non deſumo à proſodia, ſed à judicio aurium; diverſitatem metrorum deſumo à ſyllabis initialibus & finalibus propoſitionum, & video in qua ad ſyllabam initialem aut finalem diſtantia incidat dactylus; denique video, quale metrum prædominetur, ac ſæpius recurrat in authore; omnibus conſideratis, reperi in omnibus libri de Imitatione cum aliis Thomæ Kemp. opuſculis conſenſum. Sic in L. 1. ſumpſi ambitum mille vocularum, incipiendo à verbis, *Qui ſequitur me*. Uſque ad verba: *ſcientiæ concordaſſet*, quæ reperiuntur C. *3.* vidi intra hunc ambitum reperiri ſubſtantiva *214.* verba 167. adjectiva ſine poſſeſſivis ſumpta 75. puncta 74. participia *12.* adverbia 47. interrogationes 10. particulas comparativas *23.* conglobata adjectiva & adverbia 16. conglobata ſubſtantiva 14. conglobata verba *37.* propoſitiones cauſales. 10. propoſitiones modales, nullæ, parentheſes nullæ. Propoſitiones incidentes nullæ. Particulæ copulativæ propoſitionum *43.* particulæ illativæ. 5. exclamationes. 5. ſumpſi ſimilem vocularum mille ambitum ex præfatione Lactantii ad libros ſuarum Inſtitutionum. Reperi intra illum ambitum, ſubſtantiva *221.* adjectiva *131.* puncta *31.* participia *41.* adverbia 53. propoſitiones incidentes *35.* conglobata adjectiva vel adverbia, eaque triplicata, quadruplicata, aut duplicata *20.* conglobata ſubſtantiva *22.* conglobata verba *24.* Ex hoc proin ſtatim apparet ad oculum duorum horum ſtylorum diverſitas, econtra verò libri de Imitatione cum aliis Thomæ Kemp. opuſculis,

ſi

ſi latius deducatur, prædominans ſemper conformitas. Sed hæc paucis explicari non poſſunt. Scripſi diſſertationem de authoribus ex ſtylo dignoſcendis, adhuc ineditam, ubi iſta latius deduxi.

Sufficienter itaque jam demonſtratum eſt, tam ex conformitate Styli, quàm ex documentis plus quam ſeptuaginta Thomæ Kempenſi coævorum tertium moraliter certum eſſe, hunc eſſe authorem I. d. I. Antiquius Manuſcriptum proferri non poteſt, ut jam ex Concilio Eruditorum Mediolanenſium 1726. habito certum eſt. Duo vel tria Manuſcripta, quæ nomen Gerſenis referunt, intelligunt Gerſonem Cancellarium, ut pariter oſtenſum eſt; extitiſſe aliquando hominem, qui vocatus fuerit Joannes Gerſen, & fuerit Abbas ad S. Stephanum Vercellis, & natus de Canabaco, circa initium ſæculi 13. jam ex noviſſimis 1726. detectis documentis convincitur eſſe apertam fabulam, cum in tota Europa nec locus extet qui vocetur Canabacum, nec in Catalogo religioſorum Abbatiæ ad S. Stephanum circa initium ſæculi 13. ullus reperiatur Joannes. Maneat ergo Thomæ Kempenſi, qui in vivis omnem humanam laudem reſpuit: hæc totius orbis conſenſu conſtabilita gloria, quod ex angulo cellæ orbi univerſo mundi contemnendi author & Magiſter evaſerit. Precor autem virum illum ſanſanctiſſimum, ut mihi pro his conatibus meis impetret à JEſu ſuo dilectiſſimo, vanitates ſcientiarum inutilium contemnendi, & Deo atque Eccleſiæ purè ſerviendi gratiam.

Bibliopola ad Lectorem.

Dvertendum quod Liber III. de Imit. juxta P. Sommalii editionem (quæ paſſim ab omnibus editoribus obſervatur) novem & quinquaginta Capita non excedat; cum tamen Editio Nôrimbergenſis ejuſdem Libri tertii de Imit. ad ſexaginta quatuor Capita ſe extendat. Hanc autem in aſſignandis Capitulis diſparitatem ex eo ortam fuiſſe compertum eſt quod Exim. Mag. Danhauſerus, qui Anno 1494. illi antiquiſſimæ omnium Operum Kempenſium Editioni Nôrimberg. præfuit, quinque Orationes ſeu precationes à cæteris capitibus ſeparaverit, quas ſingulas etiam ſpeciali Capitum numero & titulo inſignivit ut ita Danhauſeri Editio noſtrâ & Sommalii Editione quinario Capitum numero major ſit.

Hinc

Hinc ne quis Authorem Vindiciarium, qui in citationibus ſuis ad Nôrimbergenſem Editionem reſpexit, parum fideliter præfati Libri capita citâſſe, verùm etiam Typographum errâſſe putet; dum quis in hac Editione, in qua P. Sommalii diſtributio obſervata fuit, aſſignatis ab Amortio locis verba ſeu Textus citatos non invenerit, hinc inquam præfatis quinque Orationibus Numeros Capitum, quos in utrâque Sommalii & Danhauſeri Editione à ſe diverſos obtinent, præfigere placuit, ut ita dubitantibus conſultos forem.

Igitur prima Oratio Libri III. de Imit. juxta hanc & Sommalii Editionem Capiti 3. eſt annexa quæ in Editione Nôrimbergenſi ſe ſolâ ſeparatum Caput 4. conſtituit. Secunda Oratio, quæ cæteroquin more noſtro pertineret ad Caput 15. eſt in Danhauſſeri Editione 17. Tertia Oratio, quæ Capiti 23. annumeranda foret, eſt apud Danhauſſerum 26. Inſuper quarta Oratio quæ item cum tertia Oratione præcedentis præfati Capitis 23. appendix eſt, à Danhauſſero ſignatur Caput 27. Quinta denique Oratio qua Caput 27. finitur eſt Caput 32. Itaque juxta Nôrimbergenſem aut Danhauſeri Editionem Capita Libri tertii quinque numeris à prima ſcilicet Oratione uſque ad quintam ſucceſſivè creſcunt, quos numeros ſi quis conformiter, pro ut Capita jacent & notata ſunt de numero, quem Vindiciæ aſſignant proportionate ſubtraxerit quæſita inveniet & à ſcopo nequaquam in iſthac Sommalii diſtributione aberrabit. Subtractio fiat ſic: in citationibus ab oratione prima incluſivè [quæ juxta Editionem Nôrimbergenſem, quam Vindiciæ imitantur, eſt Caput 4.] uſque ad Orationem ſecundam excluſivè, quæ eſt Caput 17. ſi citetur aliquod Caput, ſubtrahatur unitas. Ab Oratione ſecunda quæ eſt Caput 17. uſque ad Orationem tertiam excluſive quæ eſt caput 26. ſubtrahatur numerus binarius. Ab Oratione tertia uſque ad quartam quæ eſt Caput 27. ſubtrahendus ternarius, ab oratione quarta uſque ad quintam quæ eſt Caput 32. ſubtrahendus quaternarius, à quinta Oratione uſque ad finem ſubtrahendus quinarius. Et Vindiciæ cum noſtra diſtributione concordabunt.

VEN· VIRI
Thomae Malleoli
a
Kempis